

GREKISKT-SVENSKT
H A N D - L E X I C O N

TILL

NYA TESTAMENTET

AF

Anders
A. MELANDER.

ANDRA GENOMSEDDA OCH TILLÖKADE UPPLAGAN.

STOCKHOLM,

PÅ L. J. HIERTAS FÖRLAG.

IWAR HEGGSTRÖMS BOKTRYCKERI.

1867.

PA 881

.M4

1867

ΠΡΕΣΒΥΤΗΡΙΟΝ

ΕΛΛΗΝΟ-ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟΝ

— — — τὸ καθ' ἡμέραν ἀνακρίνοντες τὰς γραφάς.
εἰ ἔχοι ταῦτα οὕτως. Act. 17: 11.

Exchange
Augustana College Liby.
Sept. 28 1934

Förord till första upplagan.

Då man öfverskådar den Nytestamentliga Lexicographiens fält, varseblifver man snart de förvånande framsteg språkforskningen gjort äfven inom detta område. För att tydligare inse detta, torde det derföre ej vara ur vägen att förutskicka en kort chronologisk öfversigt af bearbetningsförsöken ifrån deras början ända intill våra dagar. Den förste odlaren, som träder oss till mötes på detta fält, sjelfva vägrödjaren, är G. Pasor, hvilken år 1621 utgaf sitt *Manuale Novi Testamenti*. Oaktadt ofullständigheten både till form och innehåll har dock detta arbete upplefvat flera upplagor, af hvilka den sista, bearbetad af J. F. Fischer, utkom 1774 och genom sin lättåtkomlighet banat sig väg till den studerande ungdomen äfven i våra dagar. Märkligt nog uppträdde också under nära ett helt sekel ingen medtäflare; ty först 1703 utgaf Joh. Knoll sitt *Vocabularium Bibl. N. T:i* (ny upplaga 1751) och Chr. Stockius 1725 sin *Clavis*, hvaraf nyaste upplagan år 1752 är bearbetad af förenämnde Fischer. Efter Stockius kommer närmast i ordningen J. Alberti *Glossarium Græcum in sacros N. T:i libros Lugd. Bat.* 1735, hvarpå följer Chr. Schöttgenii *Nov. Lexicon Græco-Latinum in N. T. Lips.* 1746. Detta sednare arbete har upplefvat flera upplagor såsom af J. Fr. Krebs Lips. 1765, af G. L. Spohn *ibid.* 1790 och den nyaste Halle 1819, och har i synnerhet genom de sednaste bearbetningarne blifvit ganska brukbart. Närmast Schöttgenius kommer det obetydliga J. A. Schmeckenbecheri *Vocab. græco-lat. omnes N. T:i voces exhibens Basil.* 1752 och G. D. Kypkes *Vocab. græc. in N. T:i libros Regim.* 1758, samt Joh. Simonis *Lexicon manuale Græcum N. T:i Halle* 1766; hvarjemte såsom upplysningsskrift torde böra nämnas W. A. Tellers *Wörterbuch d. N. T:s zur Erklärung d. christl. Lehre Berlin* 1772, hvaraf 5:te upplagan *ibid.* 1792 (ett arbete, som af A. L. G. Krehls *Neutestamentliches Handwörterbuch Leipz.* 1843 blifvit vida öfverträffadt), äfvensom J. G. Herrmanns *Griech. deutsches Wörterbuch des N. T:s Frankfurt an der Oder* 1781, C. Fr. Bahrtdts *Griech. deutsches Lexicon über d. N. T. Berlin* 1786 och J. C. Erbsteins *Wörterb. über d. N. T. 2 Theile Meiss.* 1792. Raden af 18:de århundradets Lexicographer i Tyskland slutar J. F. Schleusner på ett berömvärdt sätt (ty jag tager härvid ej upp i räkningen Euch. Oertels obetydliga *Griech. teutsches Wörterb. d. N. T:s Gött.* 1799) genom sitt *Nov. Lexicon Græco-latinum in N. T. Lips.* 1792, hvilket arbete upplefvat 4 upplagor *ibid.* 1801, 1808 och 1819 (utom den i Edinburg 1814). Detta Lexicon utmärker sig genom en stor historiskt-archæologisk rikedom, men har också derigenom vuxit till en svårhandterlig vidd och är dessutom alltför sväfvande och obestämdt i anordningen af ordens betydelser, i synnerhet præpositionernas, så att t. ex. *ἀπό* anses kunna betyda »inför», »uti», »med» o. s. v.

Först med innevarande århundrade börjar egentligen en ny æra för N. T:s lexicographi. Också måste den djupgående forskningen och bearbetningen af profangrekiskans område naturligtvis utöfva ett mäktigt inflytande på den nytestamentliga lexicographien. (Jag fäster mig härvid icke vid en Ordbok tryckt i Strengnäs 1802 under titel »*Lexicon manuale analyticum græco-*

latino-suecanum N. T:i af H. F. Wulf»; ty den förräder en fullkomlig obekantskap med de nyare språkforskningarne — är äfven i sin »analys» af verbernas themata oefferrättlig och upptages här blott för fullständighetens skull.) Då alltså Chr. Abr. Wahl framträdde med sin *Clavis N. T:i philologica Lips.* 1822, upptäckte man öfverallt deruti spåren af classiskt-philologisk lärdom, äfvensom ett lyekadt bemödande att vid ordens förklaring i allmänhet taga profangrekiskan till utgångspunkt. Detta lexicon har ock upplefvat 3:ne upplagor Lips. 1829 och 1843, men genom fåfängt äflande att hinna upp det efterlängtrade målet »*sæpius non exstat in N. T:o*» hafva artiklarne deruti vuxit till en oerhörd längd, så att i sista qvartupplagan t. ex. partikeln ε? upptager ej mindre än 5 tätt tryekta sidor, verbum εἰμί 6 och artikeln ὁ, ἡ, τὸ 7, utan att likväl det önskade »*sæpius non legitur*» blifvit uppnådt. En värdig medtäflare fick Wahl uti Car. Gottl. Bretsehneider, som 1824 i Leipzig utgaf sitt *Lexicon manuale in libros N. T:i*. Detta arbete, hvaraf nya upplagor utkommo Lips. 1829 och 1840, utmärker sig genom hellenistisk beläsenhet oeh en rik utstyrel af citater ur LXX-versionen. Sedermera uppträdde Chr. Gottl. Wilke med sin *Clavis N. T:i philologica Dresd. et Lips.* 1841, hvilken eger alla formella egenskaper hos ett brukbart lexicon. För fullständighetens skull torde oek böra nämnas H. H. Fattenborgs *Grekiska Handlexicon öfver N. T:s skrifter Åbo* 1842, som likväl blott är en naken Ordbok utan eitater, oeh J. Parkhurst *Greek. and Engl. Lexicon to the N. T.*, n. edit. Lond. 1845; hvartill slutligen kommer S. Ch. Schirlitz *Griech. deutsches Wörterbuch zum N. T. Giessen* 1851 oeh J. A. Millén *Grekiskt och Svenskt Handlexicon öfver N. T:s skrifter Örebro* 1853, hvilka begge sednare förtjena att med beröm omnämnas.

Denna korta och ofullständiga öfversigt af den nytestamentliga Lexicographiens område, hvilken hufvudsakligen afser och till följe af bristande kännedom måste afse bearbetningarna inom Tyskland, ådagalägger nogsamnt det oerhördt rika material en Lexicograph i våra dagar har framför sig, oeh uppväcker lätteligen tanken på obehöfligheten af ett nytt försök i denna väg. Då likväl undertecknad för nära 30 år tillbaka begynte allvarligare sysselsätta mig med Nya Testamentets studium, var det något som jag, vid öfvergången ifrån profangrekiskans studium, anmärkte vid de tillgängliga Lexica öfver N. T. Jag trodde mig neml. finna, att N. T:s Lexicographer i allmänhet snarare gjort dogmatiken än philologien till sitt hufvudstudium och derföre så väl saknade en lefvande grammatikalisk insigt i språket, som oek försökte göra exegetiken till dogmatikens tjenarinna. Då jag likväl ansåg oeh anser exegetiken för en vetenskap, som bör sjelfständigt röra sig inom det grammatieo-historiska och philologiska elementet, utan att derföre behöfva lemna hvarken den gröfre eller finare rationalismen något inrymme; då jag vidare afsåg det höga priset på de bättre Lexica, äfvensom det auxiliärspråk hvarpå de blifvit författade, så kände jag mig lifligt uppmnad att på grund af någon liten föregående öfning i den profana lexicographien våga ett försök, hvarvid jag ville taga profangrekiskan hufvudsakligen till utgångspunkt, likväl med behörigen fästadt afseende på verkliga hebraismer, och begagna modersmålet, hvilket jag genom redan vunnen erfarenhet fann lättare än latinnet kunna genom sin böjlighet och sammansättningsförmåga smyga sig efter tankeskiftningarne i det smidiga grekiska språket. Till en början afskräekte mig väl det hereuliska arbetet att sikta oeh utgallra det colossala material, som låg framför mig; men slutligen grep jag dock verket an, hvarvid jag för mig uppställde såsom en oefftergiftlig hufvudregel det der μηδὲν ἄγαν, för att kunnas för billigare pris tillhandagå i synnerhet yngre theologiæ studiosi med en väl behöflig hjälpreda. Vid utförandet af

detta företag har jag naturligtvis rådfrågat de bättre både profangrekiska och nytestamentliga Lexica; men derjemte står jag i stor skuld för många värderika upplysningar så väl hos Stier och Theile *Polyglotten-Bibel* Bielefeld 1846, som ock hos flera exegeter såsom Gerlach, Ols-hausen, Tholuck m. fl. men i synnerhet hos H. A. W. Meijer, hvilkens *Kritisch-exegetischer Kommentar über d. N. T.* spridt en oväntad dager öfver många dunkla ställen inom N. T:s område. Denna commentar begynte att utgifvas i Göttingen 1832 och har sedermera så fortskridit, att numera endast Hebræerbrevet, Jacobs bref och Uppenbarelseboken återstå. Den utgör ock ett mästerstycke, i synnerhet commentaren öfver Apostlagerningarne; hvaremot man väl skulle kunna förebrå den öfver Evangelierna en alltför stor ordnjugghet i synnerhet i första upplagan (hvilken dock i 2:dra och 3:dje upplagorna blifvit vederbörligen afhjelpt), äfvensom en nog långt drifven utförlighet i afseende på Brefven. — Då jag vidare fann det archæologiska gebitet alltför styfmoderligt behandladt i de större Lexica och med skäl kunde antaga, att ganska få studerande hade tillfälle förskaffa sig det dyra, men värderika arbetet *Biblisches Handwörterbuch* af G. B. Winer, hvaraf 3:dje upplagan utkom Leipz. 1847—8, så beslöt jag att derur sammandraga det vigtigaste. Att åter ur samme författares *Grammatik des neutestamentl. Sprach-Idioms* införa några utdrag skulle onödigtvis hafva ökat bokens vidd och följaktligen dess pris, och att hänvisa dertill eller till den hos oss år 1827 utkomna öfversättningen deraf ansåg jag i allmänhet så mycket mera obehöfligt, som denna grammatik hufvudsakligen är byggd på de nyare profangrekiska, hvilkas studium med ifver drifves vid våra läroverk. Hvad särskildt angår *themata* på verba, har jag ansett för riktigast att, med förbigående af præsens passivum och medium, endast upptaga de tempora, som verkliga förekomma i N. T., emedan man dock icke studerar denna bok för att inöfva formläran; hvaremot ovanligare hellenistiska eller alexandriska ordformer öfverallt blifvit anmärkta. Hvad *texten* slutligen vidkommer, har jag visserligen rådfrågat J. J. Griesbachs och andras, men hufvudsakligen följt Constant. Tischendorfs, hvaraf 2:dra upplagan utkom Leipz. 1849, en edition, som vida öfverträffar alla föregångares och säkerligen kommer att för framtiden blifva den normala.

Då jag med mitt arbete hunnit så långt, att fråga uppstod om sättet och stället för dess tryckning, föll i mina händer den ofvan omförmälda Ordboken af Schirlitz, öfver hvars form jag med skäl fägnade mig såsom fullkomligt öfverensstämmande med min egen åsigt, men med hvars innehåll jag vid en företagen öfverarbetning af mitt Lexicon i ganska många fall fann mig mindre tillfredsställd. Straxt före början af bokens tryckning utkom det äfven förut nämnda Lexicon af Millén, för hvilket samma plan ligger till grund, som Schirlitz och jag följt. Uti begge dessa Lexica saknas, med all deras brukbarhet för öfrigt, dock omkring 70 ord, som Tischendorf på grund af goda codices infört i sin edition af N. T. och jag i mitt Lexicon upptagit såsom *variantes lectiones*.

Efter denna korta redovisning för min åtgärd vid utarbetandet af detta Lexicon, för hvars utgivande jag emot vissa vilkor blifvit af Kongl. Maj:t i nåder huggnad med allmänt understöd, återstår för mig intet annat än den innerliga önskan, att HERren ville med sin välsignelse kröna detta ofullkomliga arbete, så att det måtte lända till Hans ära och de studerandes sannskyldiga upplysning! Ἄρτι γινώσκω ἐκ μέρους, τότε δὲ ἐπιγνώσομαι καθὼς καὶ ἐπιγνώσθη 1 Cor. 13: 12.

Författaren.

Tecknens och förkortningarnes betydelse.

- * utmärker de ord, som blott en gång förekomma i N. T. *qsi* = *quasi*, liksom.
= ἀπαξ εἰρημένῃ. *t. r.* = *textus receptus*, den antagna texten.
- † utmärker de ord, som icke förekomma i den profana, J. Chr. = JESUS CHRISTUS.
åtminstone classiska Grekiskan. e. Chr. = efter Christi födelse.
- || utmärker *varians lectio* eller olika läsart. f. Chr. = före Christi födelse.
-) utmärker motsatt eller motsatsen eller i motsats till. G. T. = Gamla Testamentet.
- ∞ utmärker *significatio l. constructio prægnans l. grävda* N. T. = Nya Testamentet.
d. v. s., att meningen måste fyllas eller utvidgas med fgde, följ., ff. = föregående, följande.
något ord. hkn, hkt o. s. v. = hvilken, hvilket o. s. v.
- †I. X. = Ἰησοῦς Χριστός. l. = *vel*, eller.
- x. τ. λ. = καὶ τὰ λοιπά, *et cetera*. ngn, ngt o. s. v. = någon, något o. s. v.
- al. = *alibi*, utmärker att något finnes på andra ställen s. = som.
- i N. T., åtminstone 2 till. ss. = såsom.
- l. c. = *loco citato*, på nyss anförda ställe. st. = i stället för.
- p. p. p. = *perfectum participii passivi*. Dessutom några andra lätt insedda förkortningar.

Rättelse:

Sid. 68, 2:dra spalten, 24:de raden uppifrån står: Act. läs: Apoc.

A.

¹*Α, α, ἄλφα, τό*, (bildadt efter \aleph , Aleph; liksom de fleste namnen på de Grekiska bokstäfverna äro hämtade från de Hebräiska) *Alpha*, första bokstafven i grekiska alphabetet; deraf ss. siffra $\alpha' = 1$, men $\alpha = 1000$. I N. T. utmärker *alpha* i förening med *omega*, $\tauὸ \acute{\alpha}\lambda\phi\alpha \kappa\alpha\iota \tauὸ \omega$ den förste och den siste, $\acute{\omicron} \pi\rho\acute{\omega}\tau\omicron\varsigma \kappa\alpha\iota \acute{\omicron} \xi\sigma\chi\alpha\tau\omicron\varsigma$, ss. ock tillägges Act. (1: 11) 22: 13, der det också liksom Act. 21: 6 uttydes med $\acute{\eta} \acute{\alpha}\rho\chi\acute{\eta} \kappa\alpha\iota \tauὸ \tau\acute{\epsilon}\lambda\omicron\varsigma$. Så kallar HERren sig, i öfverensstämmelse med Es. 44: 6, för att dermed utmärka sin Gudomliga natur och sin höga värdighet ss. Messias. I sammansättningar förekommer *alpha* under följande betydelse: 1:o) $\acute{\alpha}$. *στερητικόν*, *alpha privativum* (förkortadt af $\acute{\alpha}\nu\epsilon\upsilon$ utan; hvadan det framför vocaler vanligen heter $\acute{\alpha}\nu$ —) beröfvar det ord, med hvilket det är sammansatt, sin betydelse och svarar mot *in* i latinen och *o* i svenskan, t. ex. $\acute{\alpha}\tau\omicron\pi\omicron\varsigma$ ineptus, opassande, $\acute{\alpha}\nu\acute{\alpha}\iota\tau\omicron\iota\omega\varsigma$ insons, oskyldig. 2:o) $\acute{\alpha}$. *ἀθροιστικόν*, *a. copulativum* (förkortadt af $\acute{\alpha}\mu\alpha$ tillika, jemte, *sam* —, hvilket synes af $\acute{\alpha}\pi\alpha\nu\tau\epsilon\varsigma = \acute{\alpha}\mu\alpha \pi\acute{\alpha}\nu\tau\epsilon\varsigma$, s. Homerus nästan alltid nyttjar, allesamman, liksom $\acute{\alpha}\mu\alpha\zeta\alpha$ vagn, $\acute{\alpha}\mu\iota\lambda\lambda\alpha$ kamp o. s. v.) utmärker en förening, ett samband t. ex. $\acute{\alpha}\delta\epsilon\lambda\phi\acute{\omicron}\varsigma$ *couterinus*, af samma moderlif, broder. 3:o) $\acute{\alpha}$. *ἐπιτατικόν*, *a. intensivum* (anses förkortadt af $\acute{\alpha}\gamma\omega\nu$ högeligen och) skulle antyda en förstärkning af ett ords bemärkelse t. ex. $\acute{\alpha}\tau\epsilon\nu\acute{\eta}\varsigma$ *intentus* (men äfven *contentus* af *contendo*) sammanspänd, ganska spänd; men äfven här är *a.* snarare *copulativum*, och flere exempel saknas alldeles i språket. 4:o) $\acute{\alpha}$. *εὐφωνικόν*, *a. euphonicum*, hvilket, satt i synnerhet framför ord, som börjas med 2:ne consonanter, blott tjenar att gifva dem ett bekvämligare och mera *välljudande* uttal, t. ex. $\acute{\alpha}\tau\rho\alpha\pi\omicron\varsigma$ ($\tau\rho\acute{\epsilon}\pi\omega$) gångstig.

¹*Ααρών, ὁ indecl.* (\aleph \aleph \aleph \aleph , *stam.* oviss, somlige af \aleph berg, *qsi ὄρεινός*) *Aron* Le. 1: 5 *al.*, son af Leviten *Amram* och *Jochebed*, äldre (3 år) broder till Moses; medverkade betydligt till Israëlitiska

folkets befrielse, i det han bistod sin broder såsom talare och undergörare vid Ægyptiska hofvet. Moses utnämnde honom på Guds befallning till öfversteprest. Han synes hafva egt mindre charactersstyrka, hvarpå hans bifall till guldkalvens uppresande är ett talande bevis. Om hans grönskande staf och lefnadsförhållanden se Pentateuchen.

¹*Αβαδδών, ὁ indecl.* (\aleph \aleph \aleph \aleph , *forma augmentativa*, stor undergång, äfven stället för undergången, afgrund, synonymt med \aleph \aleph \aleph underjorden, af \aleph \aleph \aleph , gå förlorad) *Abaddon*; så kallas Apoc. 9: 11 en afgrundens engel, som föreställes ss. konung öfver gräshoppornas skaror, öfversättes på grekiska med \aleph \aleph \aleph \aleph , hkt se.

ἀβαρής, ἔς (ἄ 1, βάρος) utan tyngd l. tunga, ej besvärlig 2 Cor. 11: 9.

¹*Αββᾶ, ὁ indecl.* (chald. \aleph \aleph \aleph , hebr. \aleph \aleph) *Abba* fader, ss. ock $\acute{\omicron} \pi\alpha\tau\acute{\eta}\rho$ bifogas de ställen i N. T., der ordet förekommer; *anm.* detta ord, som från Judarnes böner öfvergick i de Christnas, antog så småningom karakteren af ett *nomen proprium* Mc. 14: 36. *al.*

¹*Αβελ, ὁ indecl.* (\aleph \aleph \aleph dunst, förgänglighet) *Abel*, Adams andre son, dödades af sin broder Cain (se Genesis 4 Cap.) Mt. 23: 35, Hebr. 12: 24 (se $\acute{\rho}\omega\nu\tau\iota\sigma\mu\acute{\omicron}\varsigma$).

¹*Αβιά, ὁ indecl.* (\aleph \aleph \aleph \aleph , äfv. \aleph \aleph \aleph \aleph HERren är fader) *Abia* 1:o) Rhebeams son, Konung öfver Juda 957—5 f. Chr.; Mt. 1: 7. — 2:o) En prest af Arons stam, afkomling af dess 3:dje son, Eleasar. Af denne Abia hade enligt 1 Chron. 25: 10 en af de 24 prestclasserna, neml:n den 8:de, sitt namn och från honom härstammade Zacharias och följaktligen Johannes Döparen, fkmr Le. 1: 5.

¹*Αβιάθαρ, ὁ indecl.* (\aleph \aleph \aleph \aleph af \aleph \aleph fader och \aleph \aleph han är öfrig, d. ä. hvars fader lefver, sedan modren dött i barnsbörd) *Abiathar*, Achimelechs son, hvilken, då Saul lät döda alla presterna, slapp undan och flydde till David, se 1 Sam. 21 och 22 Cap.; fkmr i N. T. Mc. 2: 26 ss. öfversteprest st. fadren (se $\acute{\epsilon}\pi\tau\acute{\iota}$).

Ἀβιλική, ἤ, ἡ *Abilene*, ett landskap i trakten af Libanon, så kalladt af hufvudstaden Abila l. Abela, som låg i Coele-Syrien NV. från Damasens och icke bör förblandas med Abila i Decapolis; hörde enligt Lc. 3: 1 till en viss Lysanias' tetrarchi. ☉

Ἀβιουῶδ, ὁ *indecl.* (אביון ärans fader) *Abiud*, Zernbabels son. Mt. 1: 13 (*bis*).

Ἀβραάμ, ὁ *indecl.* (ursprungl. אברהם hög l. upphöjd fader, sedermera אברהם fader för mycket folk) *Abraham*, son af Thara, Israëliternas bekante stamfader (se Gencsis) Mt. 1: 1 *al.*

Ἀβυσσος, ον (ἀ 1, βυσσός = βυθός och βάθος botten, djup) *bottenlös*; ἡ ἄβ. se. χώρα den bottenlösa orten, afgrunden, de dödas rike = ἡνῶψ l. ἡδης Rom. 10: 7; men äfven = γέεννα (hkt se), Lc. 8: 31 *al.*

Ἀγαθός, ον, ὁ (αγαῖ ἄλσκα) *Agabus*, en annars obekant christl. profet, s. Act. 11: 28 förutsade en stor hungersnöd öfver hela världen, och Act. 21: 10 Apost. Pauli fångenskap. Beggedera inträffade, den förra i Claudii fjerde regeringsår d. ä. 44 e. Chr. i synnerhet i Judæen, den sednare år 59.

ἀγαθοεργέω. l. -οργέω (ἀγαθός, ἔργον) *göra godt*, förrätta goda verk, bevisa välgärningar 1 Tim. 6: 18, Acta 14: 17.

ἀγαθοποιέω, ἤσα (ἀγαθοποιός) *göra godt* både *abs.* och med τινά emot ngn, Mc. 3: 4 *al.*; äfv. göra l. handla rätt () (ἀμαρτάνω) 1 Petr. 2: 20, uppfylla sina pligter mot öfverheten l. vara laglydig 1 Petr. 2: 15 (*scil.* ὑμῶς).

ἀγαθοποιία. ας, ἡ (fgde) *god gerning*, (christlig) dygd; *plur.* 1 Petr. 4: 19 (vårt förtröstansfulla öfverlemnande åt Gud får ej vara förenadt med sorglös tröghet, utan måste åtföljas af en rastlös utöfning af christliga dygder).

ἀγαθοποιός, ὄν (följ., ποιέω) som *gör godt*, väl; som uppfyller sina pligter emot öfverheten, laglydig 1 Petr. 2: 14.

ἀγαθός, ἡ, ὄν (ἀγαμαί högt akta, högakta, af ἄγα högligen af ἄγω. liksom vehementer af veho) *god*, dnglig, utmärkt i sitt slag, förträfflig ss. Joh. 1: 47; ädel, rättskaffens ss. Mt. 5: 45 *al.*, välgörande, nådig, mild, vänlig Tit. 2: 5; om saker: *god*, s. har högt värde ss. Rom. 7: 12; *neutr. sing.* ss. *substant.* fördel, skatt, *neutr. plur.* fördelar, gods, egendom; Rom. 14: 16 κατ' ἐξοχήν — Guds rike (se 17 v.).

ἀγαθοεργέω. se ἀγαθοεργέω.

† ἀγαθοσύνη, ἡς, ἡ (egl. st. ἀγαθοσύνη af ἀγαθός) *godhet*, förträfflighet, välgörenhet, Rom. 15: 14 *al.* (N. T. ord).

ἀγαλλιῶσις, εως, ἡ (följ.) *fröjd*, i synn. stor och högljudd, jubel Luc. 1: 14 *al.*; ἔλαιον ἀγαλλιῶσεως Hebr. 1: 9 glädjeolja »smörjandet med glädjeolja» Ps. 45: 8 sker till den konungsliga bröllopsmåltiden, hvarom i Ps. talas; dermed skildras den högsta salighet, till hkn Chr. på sin bröllopshögtid Mt. 22: 2 blifvit upphöjd).

† ἀγαλλιῶω, ἴσα Lc. 1: 47, vanl. ἴσομαι, ἴσομαι, ἀσάμην. ἀθην, ἀσθην (ἀγάλλομαι *essulto* af ἄγαν, ἄλλομαι) hoppa af glädje, högligen glädjas, fröjdas med *partic.* Act. 16: 34 öfver att hafva satt sin förtröstan på Gud (och därför obekymrad om följderna af sin handling, neml:n i afseende på Paulus och Silas), *absol.* Mt. 5: 12 *al.*, τῷ πνεύματι Lc. 10: 21 i andanom, ἐπί τινι Lc. 1: 47 öfr ngn, ἔν τινι Joh. 5: 35 (snarare »i dess sken», »omgifna af dess ljussken», än »åt dess sken»); ἐν ᾧ (*scil.* καιρῷ ἐσχάτῳ) ἀγαλλιῶσθε (st. -ἄσεσθε) 1 Petr. 1: 6 på hvilken J skolen fröjdas; εἰς ὃν ἄρτι --- ἀγαλλιῶσθε 1 Petr. 1: 8 i afseende på hkn J, ehurn J nu icke sen, utan (blott) tron, skolen fröjda eder.

ἀγαμος, ον (ἀ 1, γάμος) *ogift* 1 Cor. 7: 8 *al.*

ἀγανακτέω, ἤσα (ἀγαν högligen, ἀπαίνω vara i rörelse, trol. beslägtad med ἀκτή. strand, der vågorna bryta sig, ἄγρυμι bryta) vara i häftig rörelse, svallning i synn. till det inre, vara otålig, uppbragt, missnöjd περὶ τινος Mt. 20: 24, Mc. 10: 41 öfr l. på ngn; *abs.* Mt. 21: 15 *al.*; med ὅτι Lc. 13: 14.

ἀγανάκησις. εως, ἡ (fgde) *ovilja*, harm, förtrytelse, missnöje 2 Cor. 7: 11.

ἀγαπάω. ἤκα. ἤσα; τήξομαι. ἤμαι (ἀγαμαί. se ἀγαθός) *akta högt*, älska, kärleksfullt behandla l. bemöta, hafva kär τινά Mt. 5: 43 *al.*; tycka om, eftersträfvā τί Lc. 11: 43; hafva kärlekslängtan efter ngn τινά 2 Tim. 4: 8; ἀγ. ἀγάπην τινά (*accus. pers.*) Joh. 17: 26, Eph. 2: 4 omfatta ngn med kärlek l. hysa kärlek till ngn.

ἀγάπη. ἡς, ἡ (se fgde) *kärleksbevis*, kärlek, *abs.* vanligen till nästan; ἡ ἀγ. τοῦ Θεοῦ (*genit. subj.*) Rom. 5: 3, 8: 39 *al.*. Νοῦ Rom. 8: 35 *al.* (ss. hos Paulus alltid ἀγ. Θεοῦ och Νοῦ äro *genit. subj.* — till och med 2 Thess. 3: 5; deremot hos andra af de heligs författarne ofta *genit. obj.*) så ock ἡ ἀγ. τοῦ πνεύματος Rom. 15: 30 den kär-

lek s. den H. Ande ingifver; οἱ μὲν ἐξ ἀγάπης se. ὄντες Phil. 1: 16 de älskande (scil. τὸν Χ. κηρύσσουσαν). ἔχων ἀγ. ἐν τινι 1 Joh. 4: 16 hafva kärlek i ngn (lika constr. med εὐδοκεῖν ἐν τινι); plur. kärlekmåltider i den apostoliska tiden Jud. 12; upphofvet till dem finner man Aet. 2: 43 ff. — de bestodo i gemensam spising, hkn de förmögnare bestodo oeh hvari de fattigare del-togo; vid slutet af måltiden begieks H. H. Natt-vard, som beseglades med syskonkyssen, φίλημα ἁγίων l. ἀγάπης.

ἀγαπητός. ἡ, ὄν adj. vble (af ἀγαπάω) älskad, dyr, kär Mt. 3: 17 al.; ἀγ. Θεοῦ Guds älskling l. älskad af Gud, äfn utan Θεοῦ 1 Tim. 6: 2; ἀγ. τινι 1 Thess. 2: 8 kär för ngn.

Ἄγαρ, ἡ indecl. (𐤀𐤁𐤏), stam. betyder i Arab. fly, lemna fäderneslandet, hf *hedschra* = Muhameds flykt — den flyende *Hagar*, en Ægypt. slafvinna hos Sara (se Genes. 16 oeh 21 Cap.); tages allegor. Gal. 4: 24 ff. st. det Sinitiska förbundet; men Ἄγαρ, betyder oek *sten* på Arab. oeh Araberna kallade berget Sinai *Hagar*, Gal. 1. c.

† ἀγγαρεύω. εὐσω. ευσω (af pers. ursprung — ἀγγαρος ett ridande bud; dylika funnos på hvarje station (målet för en dagsresa) i hela Persien, för att skyndsamt beförtra kongl. budskap) eg. vara en ἀγγαρος; emedan nu dessa kongl. bud eller eourirer fingo i oeh för sin tjänst taga i anspråk både menniskor oeh kreatur oeh hvad som helst, så uppkommer betydelsen af *tvunga*, nödga τινά μίλιον Mt. 5: 41 ngn (till att gå) en mil, τινά ὅτι Mt. 27: 32, Me. 15: 21.

ἀγγεῖον, ου, τό (ἄγγος) förvaringsrum, kärl Mt. 13: 48, 25: 4.

ἀγγελία, ας, ἡ (se följ.) budskap, bebådelse, under-rättelse 1 Joh. 1: 5; äfn bud, befallning 1 Joh. 3: 11.

ἄγγελος, ου, ὁ (ἀγγέλλω, fram- l. öfverföra ett budskap, förkunna) eg. *bud*, budbärare, sändebud Mt. 11: 10 al., engel (så kallas församlingens lärare Apoc. 1: 20 al.) ὁ ποιῶν — — φλόγα Hebr. 1: 7 Han s. gör sina englar till vindar oeh sina tjänare till eldslåga (denna ordställning är den enda rätta — meningen är, att han begagnar englarna till sina ärenden, men ieke numera So-nen), skyddsengel Mt. 18: 10, Aet. 12: 15 (tron på sådana uppkom efter Babyl. fångenskapen) — Englar voro med vid lagens utgifvande se Aet. 7: 38, 53, Gal. 3: 10, Hebr. 2: 2; διὰ τοὺς ἀγγ.

1 Cor. 11: 10 för englarnes skull d. v. s. för att ieke misshaga englarne (s. voro närvarande vid gudstjensten); ἄγγ. ἐπτά Apoc. 8: 2 äro väl = ἀρχαγγέλου (hkt se). *Ann.* en elassification l. rangordning bland englarne fkmr på flera ställen, måhända doek fullständigast Eph. 1: 21, Col. 1: 16. ἄγγος, εος, τό (besl. med ἄγγω, ango, ängsla, till-snöra) kärl, fat || *Tisch. Cod. Sin.* pro ἀγγεῖον Mt. 13: 48.

ἄγε eg. *imperat.* (af ἄγω) *age!* rör på dig! upp! välan! Jae. 4: 13, 5: 1.

ἀγέλη, ης, ἡ (ἄγω drifva) *drift*, hjord Mt. 8: 30 al. † ἀγενεαλόγητος, ον (ἀ 1, γενεαλογέω) utan slägt-register, hvars slägtledning är obekant; om Melchisedek Hebr. 7: 3. Så väl detta epithet, som de öfrige i versen syfta på det eviga prestadöme, s. först i honom förebildligt, sedan i Christo vä-sentligt i en mensklig person uppenbarat sig på jorden.

ἀγενής, ἐς (ἀ 1, γένος) utan börd (ἐδγενής), af låg börd, oädel 1 Cor. 1: 28.

ἀγιάζω, ασου; ασαι, ἀσθην (ἄγιος) *helga*, inviga, rena (eg. afsöndra från det allmänna bruket oeh inviga åt en högre tjänst); inviga, bestämma, för-ordna (till Messias) Joh. 10: 36, inviga sig (att offras) Joh. 17: 19; bevara från befläkelse genom synd ὅ τε γὰρ ἀγιάζων — — — πάντες Hebr. 2: 11 ty både den som helgar (genom sin offer-död borttager de sinas synd oeh meddelar dem kraften af sin lydnad) oeh de s. helgade varda, äro alla af en (fader — af honom födde — hans barn); ἀγ. ἐν ῥήματι Eph. 5: 26 helga genom ordet (Evangelium); hålla helig, vörda l. frukta ss. helig 1 Petr. 3: 15; *pass.* helgas, blifva helig l. ren διὰ Θεοῦ καὶ ἐντεύξεως 1 Tim. 4: 5 genom Guds ord (neml. som förekommer i bönen) oeh bönen; ἡγιάσθητε 1 Cor. 6: 11 J blefven (från ohelige, som J före dopet voren) helige (i det J dgm att J undfingen τὴν δωρεάν τοῦ ἁγίου πνεύματος försattens i den ehrstliga lefnadsför-fattningen).

ἄγιασμός, οῦ, ὁ (fgde) *heliggörelse*, helgande, hel-gelse 1 Cor. 1: 30 al.; helighet, ss. följden af helgelse, l. det genom helgelsen uppkomna till-stånd Rom. 6: 19, 22 al.

ἄγιος, α, ον (sannol. af ἄζομαι, frukta, vörda) *vörd-nadsvärd*, helig, saeer (s. ieke får ohelgas) ἀγ. διαθήκη Lc. 1: 72, τόπος ἄγ. Mt. 24: 15 = templet; *helgad* (åt Gud invigd) Mt. 4: 5 al.,

τὸ ἄγ. stiftshyddan, mellersta afdelningen i Templet äfn kallad σκηνή ἢ πρώτη Hebr. 9: 2 det främre tabernaklet l. ἄγια (*sancta*), Hebr. 9: 8. 12. 24 kallas ock det i himlem, s. motsvarar det aldraheligaste i det jordiska templet, d. v. s. Guds thron, τὰ ἄγια; äfn helgedomen i allm. τὸ ἄγ. κοσμικόν Hebr. 9: 1 den verldsliga l. jordiska helgedomen = templet; τὸ ἄγ. betyder ock κατ' ἐξοχήν Mt. 7: 6 »min lära»; τὰ ἄγια ἁγίων *sanctum sanctorum* det aldraheligaste Hebr. 9: 3. — I N. T. kallas de christna ἄγιοι helgon, invigda (eg. från hednaverlden afsöndrade. — I analogi med G. Test. Ψ' 177 torde man härvid snarare böra taga ἄγ. i theokratisk mening om den christl. kyrkliga invigningen än om sedlig helighet, emedan *alla* höra dertill, äfven de lastbara); — helig, ren, obesmittad θυσία ἄγ. Rom. 12: 1, ἐντολή ἄγ. 2 Petr. 2: 21 (se ἐντολή); helig, sanctus Mc. 1: 24 *al.*, πνεῦμα ἄγ. *Spiritus Sanctus*, den H. Ande, ἄγ. γραφαί Rom. 1: 2 G. T:s heliga skrifter.

ἀγιότης, ἦτος, ἦ (fgde) helighet Hebr. 12: 10.

+ ἀγιωσύνη, ἦς, ἦ (ἄγιος) = fgde, 2 Cor. 7: 1, 1 Thess. 3: 13, κατὰ πνεῦμα ἀγιωσύνης Rom. 1: 4 efter helighets anda d. ä. till sin gudomliga natur.

ἀγκάλη, ἦς, ἦ (ἄγκος, τό böjning, vinkel, armbåge af ἄγνουμι bryta, böja, kröka) armbåge, arm Lc. 2: 28.

ἀγκιστρον, ον, τό (besl. med ἄγκος se fgde, äfn som ἀγκύλος krokig och följ.) *krok*, hulling, metkrok Mt. 17: 27.

ἀγκυρα, ας, ἦ (besl. med ἄγκος, se ἀγκάλη) *ankare*, *hake*, *ancona*, Act. 27: 29 *al.* äfn *metaph.* Hebr. 6: 19 (se καταφεύγω).

ἀγναφος, ον (å l. γναφέως) eg. *ovalkad*, ny Mt. 9: 16, Mc. 2: 21.

ἀγνεΐα, ας, ἦ (ἀγνεύω vara ren af ἄγνός) *renande*, *renhet*, *fläckfrihet*, *oskuld*, *tuktighet*, *kyskhet* 1 Tim. 4: 12, 5: 2.

ἀγνίξω, ια, ισα; ισμαι, ἰσθην (ἀγνός) *rena*, *helga* i yttre och inre mening, χεῖρας Jac. 3: 8 *helga* sitt handlungssätt, καρδίης *ibid.* om det invärtes renaudet, φυλάς 1 Petr. 1: 22, ἄγν. ἑαυτοῦς Joh. 11: 55 (har afs. på de af lagen bestämda, efter graden af de levitiska föreningarne ganska olika, reningsbruken — tvagningar, offer o. s. v. — hka man före en högtids böjjan fulländade, för att lagligt ren kunna fira högtiden; till den än-

dan vallfärdade de till Jerusalem än längre, än kortare tid före festen); *pass.* rena sig, företaga de bruk s. voro stadgade för den, som gjort ett löfte (εὐχῆ) hkt se), blifva en nasiré Act. 21: 24, 26, 24: 18.

ἀγνισμός, οῦ, ὁ (fgde) *renande*, *rening*, *nasireat* Act. 21: 26.

ἀγνοέω, ἦσαι (å 1, ἔργων af γνώσκω) *icke känna* l. *veta*, *icke inse* l. *förstå* Mc. 9: 32 *al.*; *vara okunnig* om τί Act. 17: 23 *al.*, περὶ τινος 1 Cor. 12: 1, ἐν τινι 2 Petr. 2: 12 i l. i afs. på ngt; *ἀγνοῶν* ovetande, af okunnighet, ἀγνοούμενος *icke känd*, *obekant* τινί för ngn.

ἀγνόημα, ατος, τό (fgde) eg. *det icke kända*, *okunnighet*, *oförstånd*, *förseelse*, *misstag*, *synd* Hebr. 9: 7.

ἄγνοια, ας, ἦ (ἀγνοέω) *okunnighet*, *oförstånd* Act. 3: 17 *al.*

ἀγνός, ἦ, ὄν (se ἄγιος) *vördnadsvärd*, *helig*, *ren*, *oskyldig* τῷ πράγματι 2 Cor. 7: 11 i afs. på ifrågavarande sak, äfn *al.*; *obefläckad*, *kysk* Tit. 2: 5, 2 Cor. 11: 2, 1 Petr. 3: 2.

ἀγρότης, ἦτος, ἦ (fgde) *renhet* (*sedlig*, *morum integritas*), *kyskhet* 2 Cor. 6: 6.

ἀγνώς *adv.* (af ἀγνός) *rent*, i *ren* afsigt Phil. 1: 17.

ἀγνώστια, ας, ἦ (å 1, γνώσις) *okunnighet*, *obekantskap*, *bristande insigt* (uti den Christna lifsprincipen) 1 Petr. 2: 15, äfn 1 Cor. 15: 34 (om Gud). ἀγνώστος, ον (å 1, γνώσις) *obekant*, *okänd*, ἀγνώστω θεῷ Act. 17: 23 (se under Ἀδῆνα).

ἀγορά, ἄς, ἦ (ἀγείρω, samla af ἄγω föra tillsammans) 1:o *samling*, *folksamling* (skmr ej i N. T.) 2:o *stället* dertför, *samlingsplats*, *torg* Mt. 11: 16 *al.*; i afs. på ἀγορά Act. 17: 17 se Ἀδῆνα. 3:o *hvad derpå finnes*, *torgvaror*, *lifsmedel*, ἀπ' ἀγορᾶς οὐκ ἐσθίουσιν Mc. 7: 4 de äta icke från torget l. af torgvaror — *anm.* torgen begagnades, utom till försäljnings- och samlingsplatser, äfven till offentliga ärenders afgörande t. ex. Act. 16: 19.

ἀγοράζω, ἄσω, ἄσαι; ἄσθην (fgde) eg. *vistas på torget* (för att köpa), *köpa* τί Mt. 27: 7 ngt, τινί Mt. 25: 9 för ngus räkning, τί τινος Mc. 6: 37 ngt för ett visst pris (priset uttryckes äfn med ἔκ τινος Mt. 27: 7); *fri-*, *åter-*, *lösköpa* (säges om Chr., som genom sitt blod lösköpt oss ur syndens och dödens fångenskap) 1 Cor. 6: 10, τιμῆς 7: 23 för ett pris (neml:n Christi blod), ἀπό τινος Apoc. 14: 3, 4 ∞ och frälsa — dessutom märkes 2 Petr. 2: 1 (om en husbonde, Chr.,

som köpt l. förvärfvat sig mskna till sina genom erläggande af köpeskilling — sitt blod), *ἀγ. χρυσίου* Apoc. 3: 18 (neml:n för intet och utan penningar Es. 55: 1).

ἀγοραῖος, ον (*ἀγορά*) som är på torget l. i folkförsamlingen ss. *ἡ ἀγ.* sc. *ἡμέρα* rättegångsdag, *ἄγειν ἀγοραίους* Act. 19: 38 hålla rättegångsdagar; ss. *subst.* hökare, krämare, i allm. den som är på torget, *plur.* torgfolk i elak mening, torg- l. dagdrifvare, gatstrykare, pöbel Act. 17: 5.

ἄγρα, ας, ἡ (besl. med *ἀγείρω* se *ἀγορά* och *ἀγρός* — vildt) *jaqt*, fångst, fiskfångst Lc. 5: 4. 9.

ἀγράμματος, ον (*ἀ* 1, *γράμμα*) utan kunskaper l. lärdom, olärd obildad Act. 4: 13.

ἀγραυλῆω (*ἀγρός, ἀλή*) *bo* på fältet l. landet, i synn. vistas l. tillbringa natten under bar himmel Lc. 2: 8.

ἀγρεύω. ευσα (*ἄγρα*) *jaga*, genom *jaqt* fånga, *transl.* fånga (genom ord), snärja Mc. 12: 13.

ἀγριέλαιος, ον (folj., *ἐλαία*) af ett vildt oljoträd Rom. 11: 17; äfn *subst.* *ἡ ἀγρ.* vildt oljoträd Rom. 11: 24.

ἄγριος, α, ον (*ἀγρός*) *agrestis*, ute på fältet lefvande. vild () (*ἡμερος* tam), *μέλι ἄγρ.* Mt. 3: 4, Mc. 1: 6 (se *μέλι*); säges äfn Jud. 13 om vågor, vilda, rasande, uppbrusande, men äfn ouppodlade, öde = *ἔρημος*; (i *förra* fallet uttryckes blott, att vågorna äro så höga, att de öfverskumma stranden — i *sednare* betecknas dermed Irrlära- nes ofruktbarhet).

Ἀγρίππας, α, ὁ (*lat.*) *Agrippa*, (se *Ἡρώδης* N:o 4 & 5).

ἀγρός, οῦ, ὁ (*ἀγείρω*, se *ἀγορά*) *ager*, *åker*, fält (s. *odlas* och *besås*) Mt. 13: 24 *al.*; fält, öppna fältet () (hus) Mt. 6: 28 (*äng*) *al.*; () (stad) i synn. i *plur.*, landsbygd, landtgoods, gårdar, byar Mc. 5: 14 *al.*

ἀγρυπνῆω (*qsi* *ἀγρεύειν ὕπνον*) *jaga* bort sömnen) hålla sig vaken, vaka, vara sömlös i N. T. mest *trop.* vaksam, uppmärksam Mc. 13: 33 *al.*, *εἷς τε* Eph. 6: 18, *ὑπέρ τινος* Hebr. 13: 17.

ἀγρυπνία, ας, ἡ (fgde) sömlöshet, vakande, »vakor» *plur.* 2 Cor. 6: 5, 11: 27.

ἄγω, ἄξω, ἡγαγον; ἀχθήσομαι, ἡχθην *föra* Lc. 22: 54 *al.*, hafva med sig Act. 11: 25, 21: 16 *al.* tillföra Act. 13: 23 *al.*, leda, drifva *metaph.* Rom. 2: 4 *al.*, framföra 1 Thess. 4: 14 *al.* äfn inför rätta *ἐπί τινα* Mt. 10: 18 *al.*; fira, hålla, begå Mt. 14: 6 *al.*, *τρίτην ταύτην ἄγει* sc. ὁ

Ἰσραήλ Lc. 34: 21 — — — är detta den tredje dagen s. Israël firar; *intrans.* färdas, gå Mt. 26: 26 *al.*; *pass.* drifvas *τῶν* Rom. 8: 14, Gal. 5: 18 af ngn l. ngt (d. ä. i sin inre och yttre lifsverk- samhet bestämmas.) — dessutom märkes *ἡγαγεν τῷ Ἰσραήλ σωτήρα*. Act. 13: 23 (hvarvid man tagit till hjälp *ΣΩΤΗΡ*) låta framkomma l. uppstå, uppväcka — och *vulgata* har ock *ἡγειρε*, men det betyder helt enkelt) han tillförde Israël JEsus ss. frälsare (Messias) — *ἄγοντες παρ' ᾧ ξενισθῶμεν Μνάσωνι* Act. 21: 16 kan genom *attraction* upplösas antingen *ἄγ. Μνάσωνα παρ' ᾧ* — — — hafvande med sig Mnason, hos hkn vi skulle gästa (men detta förutsätter, att Mnason händelsevis varit i Cæsarea och blifvit vidtalad att låta dem taga in hos sig i Jerusalem — hkt väl var möjligt, men contexten gifver dertill ingen anledning) eller *ἄγ. (ἡμᾶς) παρὰ Μνάσωνα, παρ' ᾧ* — — — hkn förde oss till Mn., hos hkn vi skulle gästa l. för att gästa hos honom (detta synes vara riktigare).

ἀγωγή, ἧς, ἡ (fgde) *förande*, ledning, handledning, uppfostran; men äfn *intrans.* uppförande, lefnads- sätt l. -ordning 2 Tim. 3: 10.

ἀγών, ὄνος, ὁ (*ἄγω* i betydelse af samla) *samling*, samlingsplats; Grekernas samling till de 4 stora kämpaspelen (Olympiska, Pythiska, Isthmiska och Nemeiska), kämpaplats, vädjobana, stadium *τρέχων ἄγ.* Hebr. 12: 1 *currere stadium*, löpa en vädjobana (den christne föreställes ss. en kapp- löpare, en stor skara af dem s. lupit förut och segrat — se 11:te cap. — står ss. vittnen kring skrankorna af banan, på hkn han löper och stärke h:m med uppmuntrande tillrop; men kapp- löparen har mycket s. hindrar loppet, hkt han bör kasta ifrån sig för att blifva så mycket ledigare, se *ὄγκος* och *εὐπερίστατος*); kämpande, kamp (ansträngning, anfäktning, lidande för Christi skull, för Evangelii utbredande o. s. v.) Phil. 1: 30, Col. 2: 1 — se vidare *ἀγωνίζομαι*. *Anm.* Paulus begagnar ofta och gerna i sina bref uttryck, lånta ifrån kämpaspelen, för att skildra de christnas strid emot de andeliga fienderna).

ἀγωνία, ας, ἡ (fgde) *kamp*, själakamp, dödskamp l. -ångest Lc. 22: 44.

ἀγωνίζομαι, ισμαι, (ἀγών) *kämpa*, täfla i synn. vid offentliga spel; i allm. *kämpa*, strida Joh. 18: 36 *al.*, anstränga, bemöda sig, vinlägga sig om med

- ἡμῖν. Lc. 13: 24, ὑπὲρ τινος Col. 4: 12. — ἀγ. τὸν ἀγῶνα 1 Tim. 6: 12, 2 Tim. 4: 7 kämpa den (för christna) förordnade, förelagda (täflings) kampen, troskampen.
- ³ Ἀδάμ. ὁ indecl. (ΑΔΑΜ) människa, man af ΑΔΑΜ vara röd, äfn skön) *Adam*, människosläktets stamfader; med ὁ ἔσχατος Ἀδ. 1 Cor. 15: 45 den siste l. under Adam, menas Christus, hku var människosläktets stamfader i andelig mening (εἰς πνεῦμα ζωοποιῶν) liks. den förste ὁ πρῶτος ἄνθρωπος Ἀδ. var det i lekamlig (εἰς ψυχὴν ζῶσαν). se för öfrigt den herrliga jemnförelsen Rom. 5: 12 ff.
- ἀδάπανος, ον (ἀ 1, δαπάνη) utan utgift l. kostnad, ingenting kostande, ἀδ. τιθέναι τὸ εὐαγγέλιον 1 Cor. 9: 18 göra Evang. till ngt som ingenting kostar l. hvarned ingen kostnad är förenad.
- ⁴ Ἀδδί, ὁ indecl. (ΑΔΔΙ) räkna) *Addi*, fkmr i slägtregistret Lc. 3: 28.
- ἀδελφή, ἡς, ἡ (jem. af följ.) syster i köttslig mening Mt. 13: 56 al., i andelig, christendoms- l. trossyster Rom. 16: 1 al.
- ἀδελφός, οῦ, ὁ (ἀ 2 och δελφός, ἡ moderlif) cou-terinus, från samma moderlif, broder i köttslig mening Mt. 1: 2 al., i andelig Act. 9: 30 al. (så kallar ock Frälsaren sina lärjungar, så Apostlarne sina läsare, och de christne hvarandra i allmänhet) — derjemte fkmr ordet om stamförvänt, landsman, bekant, vän Mt. 5: 47 al.; *Anm.* angående οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Κυρίου (hka ganska många äflats att göra till Frälsarens syskonbarn) är rättast att antaga dem för söner af Joseph och Maria, Frälsarens moder, alltså Hans ὁμομήτορες. Ställen sådana som Mt. 12: 46. 47, 13: 55. 56, tala ovedersägligt härför, liksom Act. 1: 14 innehåller ett slående bevis, att JEsu bröder böra skiljas från lärjungarne af samma namn, hka voro Hans syskonbarn.
- ἀδελφότης, ητος. ἡ (fgde) broderskap i synn. det christna, de christnas samfund, trosförvandterne, bröderne = οἱ ἀδελφοὶ 1 Petr. 2: 17, 5: 9.
- ἀδύλοσ, ον (ἀ 1, δῆλοσ) otyllig, obestämd, oviss, ourskiljelig φωνή 1 Cor. 14: 8 ljud l. ton; *osynlig*, förborgad, dold μυηεῖα Lc. 11: 44 grifternas (dock kan här »oigekänlig» ganska väl användas).
- ἀδύλοτης, ητος. ἡ (fgde) otyllighet, ovisshet, osäkerhet 1 Tim. 6: 17 (rikedomens).
- ἀδύλοσ, udv. (af ἀδύλοσ) otylligt, ovisst, med oviss-
- het, utan visshet att uppnå målet) 1 Cor. 9: 26 (scil. τρέχων).
- ἀδύμονέω (ἀδύμων) ledsen, olustig af ἀδέω vara mätt på en sak, ledsen vid den o. s. v.) vara olustig, bekymrad, i ångest, ängslas Mt. 26: 37 al. ἄδης, ον. ὁ (eg. = ἀίδης af ἀ 1, εἶδον) den *osynlige*, Hades, sedermera Pluton, underjordens gud. I N. T. betyder det (Hades' boning) underjorden, (skuggornas rike) de dödes vistelseort före yttersta domen; är delad i *paradiset* och *gehenna*, den *förre* de saliga själarne hemvist i de högre regionerna af Hades, den *sednare* de osaligas i de lägre (se Lc. 16 Cap. om rike mannen och Lazarus), en föregående vedergällning eger redan der rum, men den fulla först efter uppståndelsen; πύλαι ἄδου Mt. 16: 18 (se πύλη) — uti frasen εἰς ἄδου scil. οἶνον l. δόμον (både hos Profanf. och i N. T. Lc. 16: 23, Act. 2: 27, 31, dock ej i *Tisch.* edit.) återkommer ordets ursprungliga bemärkelse; äfn har man velat förstå Apoc. 6: 8 om dödsrikets (d. ä. helvetets) furste, dock onödigtvis. *Luther* öfversätter emellertid ordet öfverallt med helvete; men detta är oriktigt, till och med Lc. 16: 23.
- ἀδύκριτος, ον (ἀ 1, διάκριτος adj. vble af διακρίνω) oåtskild l. -skiljelig; som icke gör åtskillnad (på personer), utan anseende till personen, opartisk, oväldig Jac. 3: 17 (se Jac. 2: 4 οὐ διεκρίθητε).
- ἀδύάλεπτος, ον (ἀ 1, διαλέπω) oafbruten, oafslätlig, oupphörlig Rom. 9: 2, 2 Tim. 1: 3.
- ἀδύάλεπτος, adv. (af fgde) oafbrutet, oupphörligen Rom. 1: 9 al.
- ἀδύαφορία, ας, ἡ (ἀ 1, διαφέρω) oförderjvadt tillstånd o. s. v. || ἀφορία Tit. 2: 7, hkt se.
- ἀδύκίω, ἡσω. ησα; ἡδην (ἄδικος) vara orättfärdig, brottslig Act. 25: 11 al., göra illa, hafva l. handla orätt, orättvist behandla, misshandla, förolämpa τινά ngn Mt. 20: 13 al., τινά τι ngn i ngt afs. Acta 25: 10 al. (l. tillfoga ngn ngn oförrätt), sära, skada Lc. 10: 19 al., förgripa sig på Apoc. 6: 6 (oljan och vinet blefvo troligen för deras dyrhet oåtkomliga). *Med.* låta göra sig orätt, låta sig förörättas i Cor. 6: 7; *pass.* förörättas, fördelas 2 Cor. 7: 12, misshandlas Act. 7: 24, lida skada Apoc. 2: 11.
- ἀδύκιμα, ατος. τό (fgde) orättfärdig handling, förolämpning, förbrytelse Act. 18: 14 al.
- ἀδύκία, ας, ἡ (följ.) orättträdighet χοιτής τῆς ἀδ.— ἄδικος Lc. 18: 6 orättträdig domare, orättfärdig-

het, elakhet, gudlöshet Lc. 13: 27 *al.*, oförrätt, förolämpning 2 Cor. 12: 13; trolöshet, *οἰκονόμος* och *μαμωνᾶς τῆς ἀδικίας* = ἄδικος Lc. 16: 8, 9 otrogen, trolös; osedlighet (immoralité) Rom. 1: 18, Rom. 1: 29 är *ἀδικία* genus och de öfriga lasterna species deraf.

ἄδικος, *ον* (å 1, *δίκη*) som icke är sådan han bör vara, oriktig, orätt beskaffad, orättvis med *ἰψήν*. Hebr. 6: 10, orättfärdig, ond, ogudaktig Mt. 5: 45 *al.*; otrogen, trolös Lc. 16: 10 () (*πιστός*); med ἄδικοι (= ἡμαρτωλοί Mt 26: 14 *al.*) menas 1 Cor. 6: 1 hedningarne, hka äfn kallas ἄπιοι i 6 v.

ἀδικως, *adv.* (af fgde) orättvist, oförtjent 1 Petr. 2: 19.

Ἀδμεύ, *ὁ indecl.* fkmr hos *Tisch. Cod. Sin.* i slägtregistret Lc. 3: 33 ss. Aminadabs fader.

ἀδόκιμος, *ον* (å 1, *δόκιμος*) ogillad, förkastad, förkastlig Rom. 1: 28 (paronomasi med *οὐκ ἐδοκίμασαν* i samma vers), oäkta (christen) 2 Cor. 13: 5. 6. 7, som icke håller profvet 2 Tim. 3: 8 (icke profhaltig), oduglig Tit. 1: 16 *πρός τι* för l. till ngt äfn Hebr. 6: 8, ovärdig belöning 1 Cor. 9: 27.

ἄδολος, *ον* (å 1, *δόλος*) svekfri, ren, ouppblandad, oförfalskad ἄδ. γάλα 1 Petr. 2: 2 oförfalskad mjölk d. ä. det genom inga kätterska mskolärer förfalskade Evangelium.

Ἀδραμυττηνός, *ή, ὄν* Adramytenisk, från Ἀδραμύτιον l. -ειον, *Adramyttium*, en sjöstad i Mysien, Atheniensisk coloni. Staden gaf namn åt viken, bredvid hvilken den låg — fkmr Act. 27: 2.

Ἀδρίας, *ον, ὁ scil.* πόντος, *Adriatiska hafvet*, i *in-skränkt* mening = Venetianska viken, i vidsträcktare = hafvet emellan Grekland och Italien, i vidsträcktaste = hafvet emellan Italien, Grekland och Africa, så Act. 27: 27.

ἀδρότης, *ητος, ή* (ἀδρός fullt utväxt, mogen, stor, stark, samst. med *ἀδυνός* riklig af ἄδην *satis*) full mognad, öfverflöd, ymnighet (af milda gåfvor) 2 Cor. 8: 20.

ἀδυνατέω, *ήσω* (följ.) vara oförmögen, icke kunna l. förmå: i N. T. *imperson.* ἄδ. τωί Mt. 17: 20 det är omöjligt för ngn, äfn *παρά τωί* Lc. 1: 37.

ἀδύνατος, *ον* (å 1, *δυνατός*) som icke kan l. är i stånd, oförmögen, vanmäktig, svag, kraftlös *τοις ποσί* Act. 14: 7 lam i fötterna, svag i tron Rom. 15: 1; som icke kan ske, omöjlig, *ἀδύνατον fieri non potest*, det är omöjligt med *ἰψήν*. Hebr. 6: 4 *al.*, *παρά τωί* efter ngns omdöme, i ngns ögon

Mt. 19: 26 *al.*; *neutr.* användes *substant.* ss. τὸ ἀδύνατον τοῦ νόμου Rom. 8: 3 lagens oförmåga, hd lagen icke förmådde, τὸ ἀδ. — — — σαρκός är apposition till följande nominativ: hela versen lyder i öfversättning sålunda: »ty derigenom att Gud sände sin Son i gestalten af ett syndigt kött (syndig menniska) och för syndens skull (d. ä. för att förstöra synden), fördömde Han synden i köttet (tillintetgjorde Han syndens herravälde i menniskonaturen), hvilket var omöjligt för lagen i det den var kraftlös genom köttet (genom köttets förvällande).»

ἄδω *ctr. pro* ἀείδω sjunga *φῶδῶν* Apoc. 5: 9 en sång *al.*, τωί Eph. 5: 19, Col. 3: 16 till ngns ära, lofsjunga, prisa ngn.

ἀεί, *adv. temp.* alltid, städse, alltjemt Mc. 15: 8 *al.*

ἀετός, *οῦ, ή* (ἄω, ἄημι, blåsa, storma) örn, för dess vindsnabba flygt Mt. 24: 28 *al.*; på detta ställe och Lc. 17: 37 menas troligen *asgammen*, vultur percnopterus, emedan örnen afskyr as.

ἄζυμος, *ον* (å 1, *ζύμη*) osyrad, söt τὰ ἄζ. (*scil.* *ιέρᾳ*) sötebrödshögtiden äfn *ή εορτή τῶν ἄζ.* Lc. 22: 1 = *πάσχα* Mt. 14: 1; under Påskdagarne l. sötebrödsdagarne *αί ἡμέραι τῶν ἄζυμων* Lc. 22: 7 *al.* fick icke finnas ngt syradt bröd i huset, utan hvarje vinkel och vrå undersöktes noga, i stället måste Isr. äta osyradt l. sött bröd till minne deraf, att utgången ur Ægypten skedde så hastigt, att de icke fingo tid att syra sina degar Exod. 12: 34; *metaph.* oblandad, ren, helig, syndlös 1 Cor. 5: 7 (om de christna ss. afdöda synden genom dopet, jfr Rom. 6: 2 ff.), ἄζυμα *εὐλαχρονείας* v. 8 renhetens sötma.

Ἄζώρ, *ὁ indecl.* (𐤀𐤆𐤗𐤅 hjälpare) *Azor*, Eliakins son Mt. 1: 13, 14.

Ἄζωτος, *ον, ή* (𐤀𐤆𐤗𐤅𐤍 furste af 𐤀𐤆𐤗𐤅) vara stark) *Asdod*, en af Philisteernas 5 furstestäder och säte för Dagon's dyrkan, 270 stadier = 4½ Svenska mil norr om Gaza något inåt landet, Palæstinas gränsfästning mot Ægypten och således nyckeln till detta land; hade att utstå många hårda belägringar och blef slutligen förstörd af *Jonathan*, men åter uppbyggd af Rom. fältherren *Gabinius* och sedan hörde den till konung *Herodes*, som i sitt testamente skänkte den till sin syster *Salome*. Diaconus *Philippus* predikade här Evangelium Acta 8: 40.

ἄήρ, ἄέρος, *ὁ.* äfn *ή* hos prof. författare (ἄω, ἄημι

blåsa, andas, utdunsta) *dunst*krets, nedre luftkretsen () (*ἀθήρη*), luft; *ἀέρα δέρειν* 1 Cor. 9: 26 träffa, slå luften (och icke motståndaren), hugga i vädret, slå miste; *εἰς ἀέρα λαλεῖν* 1 Cor. 14: 9 prata i vädret, tala utan nytta; *ἀήρ* utgör territorium för dämonernas välde Eph. 2: 2.

ἀθανασία, *ας*, ἡ (*ἀθάνατος*, *ον* odödlig af *ἀ* 1, *θάνατος*) odödlighet 1 Cor. 15: 53 *al.*

ἀθέμιτος, *ον* (*ἀ* 1, *θέμις*, *θέμιστος* ἡ lag, rätt af *τίθημι*) *olaglig*, orätt, otillätlig, oloflig Acta 10: 28; brottslig, stridande mot den Gudomliga lagen, hgm Guds heliga lag kräukes, gudlös, skändlig, hednisk 1 Petr. 4: 3.

ἄθεος, *ον* (*ἀ* 1, *θεός*) *utan Gud*, gudlös, öfvergifven af Gud; i sista bemärkelsen troligen Eph. 2: 12.

ἄθεσμος, *ον* (*θεσμός*, *ὁ* stadga, lag af *τίθημι*) *laglös*, orättrådig, brottslig 2 Petr. 3: 2, 2: 17.

ἀθετέω, *ήσω*, *ησα* (*ἄθετος* icke satt, ogiltig af *ἀ* 1, *θετός* *adj.* vble af *τίθημι*) göra ogiltig, upphäffa, afskaffa Mt. 7: 9 *al.*, öfverträda, bryta *πίστω* Tim. 5: 12 sitt löfte, *νόμον* Hebr. 10: 28; förkasta, förakta Lc. 7: 30 *al.*, *ὁ ἀθετῶν* 1 Thess. 4: 8 den som föraktar l. förkastar (dessa förmaningar till kyskhet och oegennyttia), af- l. tillbakavisa, afslå, vägra sitt bifall *τνά* Mc. 6: 26.

ἀθέτησις, *εως*, ἡ (fgde) upphäfvande, borttagande *τῆς ἁμαρτίας* Hebr. 9: 26, afskaffande Hebr. 7: 18.

Ἀθῆναι, *ων*, *αί* (af *Ἀθήνη* l. *-ῶ* l. *-ναία* = Minerva, Athens skyddsgudinna: *plur.* kommer troligen deraf, att Theseus sammanslog flera af de smärre kringspridda byarne till en stad) *Athen*, grundad af *Κέκροψ* (egentl. blott borgen, som deraf hette *Κεκροπία*) eller rättare *Θησεύς*, hufvudstad för Attica och den Atheniensiska fristaten, säte för grekiska culturen under nationens blomstrande period. Invånarne i Athen ansågos för mycket nyfikna (Act. 17: 21) och särdeles nitiska i afgudadyrkan (Act. 17: 16), hvarföre ock staden var uppfylld af tempel, altaren och andra helgedomar. Paulus besökte staden på sin andra missionsresa (sc *Παῦλος*) och höll på Areopagen det bekanta talet (Act. 17: 22—31). I afseende på det der förekommande uttrycket *ἀγνώστῳ θεῷ*, åt den okände Guden, till hvilkens ära ett altare var uppfördt, torde följande böra meddelas: I Athen funnos många sådana altaren (*βωμοὶ ἀνώνομοι*), hvilkas tillkomst förklaras på det sätt att »vid större olyckshändelser, hvilka man icke kunde

tillskrifva ngn bestämd Gud, blefvo, för att försona den sannskyldige (vederbörande, *τὸν προσήχοντα*) Guden, altaren uppresta, hka invigdes *ἀγνώστῳ θεῷ* och bestämdes till försoningsoffer åt honom». — *Ἀγορά* Act. 17: 17 var det bekanta torget emellan Acropolis, Areopagen och Pnyx och i grannskapet af detta torg låg *στοὰ ποικίλη*. — I afs. på Athens läge märkes, att det låg vid norra stranden af *Ilissus*, en obetydlig ofta uttorkad bäck och vid den södra af en ännu mindre *Cephissus*, 40 stadier = $\frac{2}{3}$ Sv. mil från hamnen och hamnstaden *Περαιεύς*. Stadens omkrets vid pass 174 stadier (nära 3 Sv. mil). Invånarnes antal i stadens mest blomstrande period 180,000, hka bodde i 10,000 hus l. gårdar. *Ἄστυ* (så kallades Athen *κατ' ἐξοχήν*) var genom de $\frac{2}{3}$ Sv. mil långa murarne (*μαχρὰ τεῖχη* l. *σκέλη*) förenad med sina 3:ne hamnar: den sydligaste *Φάληρον*, längre NV. *Μουνοχία* och vidare åt NV. *Περαιεύς*, hkn bestod af 3:ne vikar: *Κώνδαρος*, *Ἀφροδίσιον* (äfn *Περαιεύς*) och *Ζέα*.

Ἀθηναῖος (*α*), *ον* *patron.* (af fgde) *Atheniensisk*, subst. Atheniensare l. Athenare; Athenienska benämndes vanligen *Ἀττική* för att icke compromettera *Ἀθήνη*, Minerva, som äfn hette *Ἀθηναία*. Act. 17: 21, 22.

ἀθλέω, *ησα* (*ἄθλος ὁ* pro *ἄεθλος* — af *ἄω* andas, flåsa — arbete, hvarvid man flåsar, tungt arbete, kamp) inlåta sig i en täflingskamp, kämpa 2 Tim. 2: 5 (*bis*) — med en täfliugskamp jemföres ofta de christnas lefnadslopp.

ἄθλησις, *εως*, ἡ (fgde) kämpning, kamp Hebr. 10: 32. ☺

ἀθροίζω, *οίσω*; *οισμαι* (*ἀθρόος*, *ον* — *ἀ* 2, *θρόος* larm, sorl af *θρέομαι* låta skalla l. ljuda — *sorlande*, ss. en folkmenad s. är samlad, deraf samlad, församlad) samla, församla; || *Tisch. Cod. Sin.* Luc. 24: 33. ☺

ἀθυμέω (*ἄθυμος* *modlös*, feg, försagd, s. faller modet af *ἀ* 1, *θυμός*) vara modlös, försagd Col. 3: 21 (genom en orättvis behandling blifva barnen försagda och liknöjda ss. *Bengel* säger: »fractus animus pestis juveniletis»). ☺

ἀθῶος, *ον* (*ἀ* 1, *θῶή* faststaldt straff, plikt af *θέω*, *τίθημι*) *ostraffad*, *ostrafflig*, oskyldig *αἷμα* Mt. 27: 4, *ἀπό τινος* Mt. 27: 24 i ugt.

αἴγειος, *α*, *ον* (*αἴξ*, *αἴγος* bock, get af *αἰσσω* springa fram, stöta till) af get; *αἴγ. δέριμα* getskinu l. -hud Hebr. 11: 37. ☺

αἰγυλιός, οὐδ. ὁ (ἀγνυμι bryta, ἀλς) strand, der hafsvågorna bryta sig, hafskust Mt. 13: 2 al.

Αἰγύπτιος, α. ον (följ.) Αἰgyptisk, ss. subst. Αἰgyptier Acta 7: 22 al.

Αἰγυπτος, ου, ἡ (Hebr. אֵי־مِצְרַיִם dual., öfre och nedre Αἰgypten) Αἰgypten; deltes vanligen af Grekerne i 3 hufvuddelar 1:o Ὀφρα Αἰγ., ἡ ἄνω χώρα l. οἱ ἄνω τόποι l. Θηβαῖς. 2:o Mellersta, ἡ μεσαζὺν Αἰγ. l. Ἑπτανομίς. 3:o Nedra, ἡ κάτω Αἰγ. l. Ἐέλτα. Nilen gjorde och gör genom sina öfersvämningar landet särdeles fruktbart. Hufvudstaden var Alexandria, se Ἀλεξανδρούσις; fkmr Mt. 2: 13 pluries, äfn γῆ Αἰγ. Act. 7: 36 al.

ἀίδιος, ον (ἀσί) alltidvarande, evig Rom. 1: 20, Jud. 6.

αἰδώς, ὅς, οὐς, ἡ (kske af αἰ 1, εἶδον icke se upp, skämmas, vara blyg) blygsel, blygsamhet, sedesamhet 1 Tim. 2: 9, vördnad Hebr. 13: 28.

Αἰθίοψ, οπος, ὁ (αἶθω bränna, ὄψ l. ὄψεις ansigte, syn) egentl. solbränd, Αἰθιοπier, från Αἰθιοπεν, Αἰθιοπία; dermed mentes det stora Africanska landet ofvanför d. ä. söder om Αἰgypten (ifrån Syene), s. innefattade det nuvarande Nubien, Kordofan och Habesch, och af de gamle Hebräerne vanligen kallades אֲשִׁיּוּט (hf nom. gentile אֲשִׁיּוּט Αἰθιοπier). Floderna Nil och Astaboras, s. genomlöpa landet, bilda en ansenlig halfö, Meroë (Μερόη), s. redan tidigt utgjorde en mycket odlad stat och denna menas egentl. Act. 8: 27, se vidare Κανδάχη.

αἷμα, ατος, τό blod 1:o) i egentlig mening Me. 5: 25 al., ἀπέχεσθαι τοῦ αἵμ. Act. 15: 20, 29 afhålla sig från blod d. ä. ifrån att förtära blod, detsamma är φυλάσσεισθαι τὸ αἷμα Act. 21: 25 eg. taga sig till vara för blod. 2:o) blodsutgjutelse, mord ἐχρύνειν αἷμα Act. 22: 20 al. utgjuta blod, begå mord, τὸ αἷμά τινος ἔρχεται ἐπὶ τινα Mt. 23: 25 ngns blod kommer öfr ngn (denne sednare är ansvarig för den förres död), ἐκζητεῖν l. ἐκδικεῖν τὸ αἷμά τινος Le. 11: 50 al. utkräfvä ngns blod, hämnas hans död. 3:o) = σπέρμα, semen vitale Act. 17: 26, plwr. Joh. 1: 13 s. troligen har afs. på båda könens blandelse. 4:o) Synecd. menniska, αἷμα ἀδῶν Mt. 27: 4, δίκαιον 23: 35 (grunden härtill är att ἡ ψυχὴ har sitt säte i blodet). 5:o) σὰρξ καὶ αἷμα (ϞϚϛ ϚϞϚ) Hebr. 2: 14 mskn ss. animalisk varelse, i sitt naturliga tillstånd, en svag mska

Mt. 16: 17 al., äfn svaga menniskor Eph. 6: 12. 6:o) om Christi blod, αἷμα τοῦ Χοῦ Hebr. 9: 14 al., αἷμα τῆς διαθήκης Hebr. 10: 29 al., synecd. Christi förtjenst = den fullkomliga tillfyllestgörelsen för världens synder genom lydriad, lidande och död pluries.

† αἱματοεχρυσία, ας, ἡ (fgde ἐχρῆω l. ἐχρύνω) blodsutgjutelse, χωρίς αἷμ. οὐ γίνεται ἄφεσις Hebr. 9: 22 utan blodsutgj. eger icke förlåtelse rum. (Denna allmänna tanke neml. om nödvändigheten af en ställföreträdande tillfyllestgörelse för synderna framställdes sinnebildligt genom djursoffren — den stora sanningen vidmakthölls genom de blodiga offren, men fullbordades först genom JEsu offerdöd.)

† αἰμορροῖα (αἷμα, och ῥόος flöde af ῥέω) hafva l. lida af blodflöde Mt. 9: 20.

Αἰνέας, ου, ὁ Aeneas fr. Lydda, som botades af Petrus Act. 9: 33. 34.

αἰνεσις, εως, ἡ (följ.) beprisannde, lofvande, pris, lof, θυσία αἰνεσεως Hebr. 13: 15 loffoffer.

αἰνέω (αἰνος) berömma, prisa, lofva τινά Le. 2: 13 al., τινὰ περὶ τινος Le. 19: 37 beträffande l. för ngt.

αἰνῆμα, ατος, τό (αἰνίσσομαι tala i gåtor af följ.) gåta, mörkt tal, ἐν αἰν. 1 Cor. 13: 12 (befinnande oss i en dunkel sfer af uppenbarelse).

αἰνός, ου, ὁ (samst. med aio och αἶσα = fatum af fari) tal, berättelse, fabel; i N. T. till ngns fördel, beröm, lof Mt. 21: 16, Le. 18: 43.

Αἰνών, ἡ indecl. (ἰνῶν brunn, stor källa af ἰνῶν källa) Enon, ort och källa nära Σαλείμ (hkt se) Joh. 3: 23.

αἰρεσις, εως, ἡ (αἰρέω) intagande, eröfring, (αἰρέομαι) val, det valda; i N. T. i synn. det valda tänkesättet, skola, sekt (af seetari) s. följer en bestämd philosoph. l. religiös mening, Act. 5: 17 al.; säges både i god och ond mening, vanligen det sednare i Kyrkans sednare tider, kyrklig stridighet, söndring 1 Cor. 11: 19 ungefär = σχίσμα; faetion Gal. 5: 20, kätteri ἀπωλείας 2 Petr. 2: 1 (s. förer till förderfvat, neml. det eviga).

αἰρετίζω, ισα. (αἰρετός adj. vble af αἰρέομαι, vald) välja, utvälja Mt. 12: 18; äfn sluta sig till en sekt i profgr.

αἰρετικός, ἡ, ὄν (fgde) hörande till en sekt, sekterisk, kättersk Tit. 3: 10 (som genom afvikelse fr. Evangelii rena sunda lära uppväcker söndringar).

αἰρέω taga; i N. T. brukl. blott i *Med.* αἰρέομαι. ἵσομαι, εἰλόμην, εἰλάμην taga ut åt sig, välja. utvälja Phil. 1: 22, 2 Thess. 2: 13; med μᾶλλον hellre välja, föredraga Hebr. 11: 25.

αἶρω, ἀρῶ, ἔρω. ἔρω. ἀρθήσομαι. ἔρωμαι. ἔρθην (smdr. af ἀείρω. af ἀθή) λυγία, upplyfta τὴν χεῖρα. τοὺς ὀφθαλμούς. scil. ἀγύρας Act. 27: 13 ankar; taga upp, höja, upphöja τὴν φωνήν; bära, taga på sig (ok, kors, säng) Mt. 4: 6 al.; taga, tillegna sig, bekomma, vinna, hämta, borttaga τὴν κλεῖδα Le. 11: 52 nyckeln, τὰς ἀμαρτίας 1 Joh. 3: 5 synderna, fråntaga τινός τι. τὸ ἀπὸ τινος; rödja ur vägen, taga bort, skaffa undan Mt. 24: 39 al., αἶρ. ἐκ μέσου. e medio tollere, ἐκ μέσου ὑμῶν 1 Cor. 5: 2 skaffen bort ur eder krets. — Dessutom märkes αἶρ. τὴν ψυχὴν τινος Joh. 10: 24 eg. upplyfta ngns själ, hålla den i spänning l. väntan, lemna ngn i ovisslet (neml. om du är Messias l. ej); ἡ κρίσις αὐτοῦ ἔρθην Act. 8: 33 hans dom blef upphäfd = hans straff slutades. *Αἰω.* här af synes, att αἶρω = Hebr. נָצַף (se äfn ἀναιρέω).

αἰσθάνομαι, ἡσθόμην (af αἶω varseblifva, märka, höra; hf αἰσθῶ och aor. 2 ἡσθόμην) med yttre sinnen uppfatta, varseblifva, se, höra, känna; *transl.* med *inre* sinnet, förstå, begripa, fatta Le. 9: 45.

αἰσθησις, εἰωσις, ἡ (fgde) varseblifning med det yttre sinnet, men äfn med det *inre* Phil. 1: 9 (hkn verksamhet uppfattar det goda och onda ss. sådant och bringar det till medvetandet).

αἰσθητήριον, ον. τό (se fgde) sätt l. medel l. verktyg för *sinnet*, sinnesverktyg, sinnesförmögenhet Hebr. 5: 14.

αἰσχροκερδής, ἐς (αἰσχρός) sniken efter *slem* vinning, vinstsniken, vinningslysten 1 Tim. 3: (3) 8. Tit. 1: 7.

αἰσχροκερδῶς, αὐτ. (af fgde) af l. för *slem* vinning (= αἰσχροῦ κέρδους χόρον Col. 1: 11) 1 Petr. 5: 2.

αἰσχρολογία, ας, ἡ (αἰσχρολογέω föra skamligt, oanständigt tal, af αἰσχρολόγος af följ. och λόγος) skamligt tal Col. 3: 8.

αἰσχρός, ἄ, ὄν (αἰσχος, τό fulhet, skam) ful, stygg ()(καλός), skamlig, skändlig. oanständig 1 Cor. 11: 6 al.

αἰσχροτής, ητος, ἡ (fgde) skamlighet, skändlighet, vederstygglighet Eph. 5: 4.

αἰσχύνη, ης, ἡ (se αἰσχρός) skam, blygsel, blygd,

vanära, smålek Le. 14: 9 al.; τὰ χροπτὰ τῆς αἰσχύνης 2 Cor. 4: 12 skammens lönligheter d. ä. hvad blygseln döljer, icke låter komma i dagsljuset; ὡν ἡ δόξα ἐν τῇ αἰσχύνῃ αὐτῶν (scil. ἐστὶ) Phil. 3: 19 hka finna sin ära i det s. länders dem till blygd; ἡ αἰσχ. τῆς γυμνότητος Apoc. 3: 18 (se γυμνότης); *plur.* Jud. 13 yttringar af skamliga lustar, skamligheter, skändligheter.

αἰσχύνω (se αἰσχρός) göra ful, vanställa, skämma ut, göra skamflat; i N. T. blott i *Med.* och *Pass.* -ύνομαι, υνθήσομαι, υνθην skämmas, blygas Le. 16: 3 al., med ἡνθην. Le. 1. e.; blifva till skam l. blygd, komma på skam 2 Cor. 10: 8 (d. ä. så skall det visa sig, att jag icke kommit fram med tomt skryt), ἔν τι Phil. 1: 20 i ngn punkt, ngt hänseende; ἀπὸ τινος 1 Joh. 2: 28 ~ varda till blygd och bortstötas ifrån ngn.

αἰτέω, ἴσω, ηκα, ησα; ἴσομαι ησόμεν. bedja, fordra, äska, begära τί l. τινὰ παρά τινος *plur.* l. ἀπὸ τινος 1 Joh. 5: 15; *med.* bedja l. begära för sig τί l. τινὰ l. ἡνθην. Act. 7: 46, Eph. 3: 13.

αἰτήμα, ατος, τό (fgde) det begärda, ombedda, fordrade, fordring, bön, begäran Le. 23: 24, ἔχειν τὰ αἰτ. ἢ ἡτήκαμεν ἀπ' αὐτοῦ 1 Joh. 5: 15 erhålla det vi hafva bedt honom om; önskning Phil. 4: 6.

αἰτία, ας, ἡ grund, orsak, anledning, sak, förhållande Mt. 19: 3 al., κατὰ πᾶσαν αἰτίαν Mt. 1. e. för hvad orsak s. helst, δι' ἣν αἰτ. Le. 8: 47 af hkn anledning, εἰ οὕτως ἐστὶν ἡ αἰτία — γυναικός Mt. 19: 10 si ita se res habet, om det förhåller sig så med man och qvinna (om de äro så fast bundne vid hdra); skuld, beskyllning, förebråelse, anklagelse Mt. 27: 37 al., αἰτίαν ἐπιφέρεν τινός Act. 25: 18 crimen inferre, påbördas skuld d. ä. anklaga för ngt (τούτων är ntelemnadt), αἰτία θανάτου Act. 13: 28 förbrytelse s. förtjenar döden.

αἰτίημα, ατος, τό (följ.) det angifva, angifvelse, anklagelse, beskyllning Act. 25: 7.

αἰτιόμαι, ασόμεν (αἰτία) angifva ss. grund, upphofsman, skjuta skulden på, beskylla, anklaga Rom. 3: 9 || προαιτιόμαι hkt se.

αἴτω, α, ον som är orsak till ugt (så väl i god som elak mening — vauligen det sednare), vållande, skyldig till, brottslig οὐδὲν ἐδρίσχω αἴτων ἔν τι Le. 23: 4 jag finner intet brottsligt hos ngn, οὐδὲν --- κατ' αὐτοῦ *ib.* 14 v. har jag icke funnit --- ngt brottsligt af det för hkt J klagen

på honom, *αἴτων θανάτου* ib. 22 s. förtjenar döden; *substant.* ὁ αἴτιος Hebr. 5: 9 auctor, upphofsman, τὸ αἰτιῶν Act. 19: 40 orsak, grund.

αἰτίωμα. ατος, τό || αἰτίαμα Act. 25: 7, hkt se. ☉

αἰφνιδίως, ον (αἰφνης *adv.* oförutsedt af å 1, *φαινω*) oförutsedd, oväntad, plötslig Le. 21: 34. 1 Thess. 5: 3.

αἰφνιδίως, adv. (af fgde) plötsligen | fgde Le. 21: 34. ☉

αἰχμαλωσία, ας, ή (αἰχμάλωτος) krigsfångenskap, fångenskap i allmänhet; *abstract. pro concreto* αἰχμαλωτεῖεν αἰχμ. Eph. 4: 8 göra (till) fångar (naturl. sina fiender), εἴ τις αἰχμ. συνάγει Apoc. 13: 10 om ngn samlar fångar. — dock torde en rättare läsning vara εἴ τις εἰς αἰχμ. sc. ὑπάγει. så att αἰχμ. på begge ställen i denna vers betyder fångenskap, ss. *Tisch. Cod. Sin.* har.

αἰχμαλωτεύω = följ., i phras. αἰχμ. αἰχμαλωσίαν Eph. 4: 8 se fgde. ☉

† *αἰχμαλωτίζω, ισθήςσομαι* (följ.) göra till krigsfånge, lifegen, föra ngn fången Le. 21: 24, *τινά τι* Rom. 7: 23 taga ngn till fånge för ngns räkning, göra ngn till fånge under ngn; *τινά* 2 Tim. 3: 6 göra till sin fånge, fångsla (intaga) *τροπ. πᾶν νόημα* 2 Cor. 10: 5 (se *νόημα*).

αἰχμάλωτος, ον (αἰχμή lansspets l. -udd — af ἀχί udd — *synecd.* lans, *metaphor.* krig och ἀλωτός *adj.* vble af ἀλίσκομαι fångas) *lansvunnen*, krigsfånge, i allm. fånge Le. 4: 19. ☉

αἰών, ὦνος, ὁ (ἀεὶ l. ἀέν ὦν sc. χρόνος) ævum, evig tid, evighet (ett ganska ofta förekommande ord, hfre blott vid dess ovanligare bruk ställen ur N. T. anföras) = אָלְעִיד; ἀπ' αἰῶνος, ἀπὸ τῶν αἰώνων (eg. från verldsperioderna, sedan de börjat), ἐκ τοῦ αἰῶνος från evighet; εἰς τὸν αἰῶνα, εἰς τοὺς αἰ., εἰς τοὺς αἰ. τῶν αἰ. i evighet l. evigheters evigheter, för evigt; äfn tid πρὸ παντός τοῦ αἰ. före all tid Jud. 25 = från evighet; verld 1 Tim. 1: 17, Hebr. 1: 2, 11: 3, verldsperiod, verldslopp, πρὸ τῶν αἰ. före verldsperiodernas början = från evighet; ἀπ' αἰῶνος Act. 15: 18 från förra tider = ἀφ' ἡμερῶν ἀρχαίων Act. 15: 7. — I G. T. skiljes emellan אָלְעִיד אָלְעִיד och אָלְעִיד אָלְעִיד, den förra = G. T:s, den förmessianska, den sednare = N. T:s, den eftermessianska tiden; öfverförd på N. T. är den förra = den närvarande ὁ αἰ. οὗτος, ὁ νῦν αἰ., ὁ αἰ. τοῦ κόσμου τούτου denna verdens tids-

period, tiden före Messiae andra ankomst; deremot den sednare = den tillkommande ὁ αἰ. μέλλον. ἐπερχόμενος, ἐκείνος o. s. v., tiden som börjar med Messiae andra ankomst t. ex. Mt. 12: 32, Eph. 1: 21 *al.*; ὁ ἐνεστώς αἰών den instundande, hvars inträdande begynner, tiden s. närmast föregår Messiae ankomst; *συντέλεια τοῦ αἰῶνος* l. *τοῦ αἰῶνος τούτου* Mt. 24: 3 *al.* consummatio sæculi, verdens slut (eg. slutet på den förmessianska tiden, alltså gränsen emellan 2:ne verldsperioder, den tidpunkt då den gamla upphör och den nya börjar, hvarföre det ock heter Hebr. 9: 26 *συντ. τῶν αἰώνων*) = τὰ τέλη τῶν αἰ. 1 Cor. 10: 11 ändpunkterna (sluten) af alla verldsperioderna (neml. före parusien); ὁ αἰὼν τῶν αἰ. Eph. 3: 21 *al.* tidsåldrarnas tidsålder (betecknar den med parusien begynnande eviga tidsåldern, αἰὼν μέλλον. hkn är tänkt ss. *superlativum* af tidsperioderna), οἱ αἰῶνες τῶν αἰ. Gal. 1: 5 *al.* är detsamma, men der är icke αἰ. μέλλον tänkt ss. enhet, utan ss. en rad af flere tidsperioder.

αἰώνιος, ον äfn 3 änd. (fgde) *evig*, utan början och slut Rom. 16: 26; äfn *evig* blott *a parte ante* l. utan början ss. Rom. 16: 25, och blott *a parte post* l. utan slut *phuries*; *neutr. adverb.* Phil. 15 evigt.

ἀκαθαρσία, ας (se följ.) orenlighet Mt. 23: 27; (både vållust och girighet) 1 Thess. 4: 7; (vållustig) orenlighet, otukt Rom. 4: 24 *al.*; Col. 3: 5 uppgifvas 4 former af okyskhet; oren motiv, oren afsigt (ss. girighet, fåfänga o. s. v.) 1 Thess. 2: 3. † *ἀκαθάρτης, ητος, ή* (följ.) orenhet, orenlighet Apoc. 17: 4, för hkt ord hos *Tisch. Cod. Sin.* står τὰ ἀκάθαρτα. ☉

ἀκάθαρτος, ον (å 1, καθαίρω, καθαρός. obrukl. *adj.* vble καθαρτός) *orenad*, oren (enl. Mos. lagen) Act. 10: 14, Apoc. 18: 2, = profan (hednisk —) (ἄγιος) 1 Cor. 7: 14; oren, okysk Eph. 5: 5 äfn Apoc. 17: 4 (*Tisch.*); oren, ond πνεύματα ἀκάθαρτα *phuries*.

ἀκαιρόμαι (se följ.) icke hafva läglig tid (sakna tillgångar) Phil. 4: 10. ☉

ἀκαιρός, adv. (af ἄκαιρος *otidlig*, oläglig af å 1, *καιρός*) olägligt, i otid 2 Tim. 4: 2 (se εἰ-*καιρός*). ☉

ἄκακος, ον (å 1, καχός) som icke vet af l. anar ngt ondt, oskyldig, menlös Rom. 16: 18, Hebr. 7: 26.

ἄκανθα, ης, ή (ἀχή acies, ägg, udd, tagg) törne Mt. 7: 16 *al.*; *phur.* äfn törnefrön Mt. 13: 7.

ἀκάνθινος, γ. ον (fgde) af törne, törne-, Mc. 15: 17. Joh. 19: 5.

ἄκαρπος, ον (ἄ 1, καρπός) fruktlös, utan frukt, ofruktbar δένδρα Jud. 12, metaph. Mt. 13: 22. Mc. 4: 19 som icke bär ngn frukt, ἄκαρπος εἶμι 1 Cor. 14: 14 jag skaffar ingen frukt l. nytta, τὰ ἔργα ἄκ. τοῦ σκότους Eph. 5: 11 (emedan de icke medföra ngn nytta för det andeliga, utan förderf, alltså skadliga, förderfliga euphemism), ἵνα μὴ ᾧσιν ἄκαρποι Tit. 3: 14 på det att de (de christna på Creta) icke må vara ofruktbara d. ä. på det att de må bevisa sig ss. sådana, hos hka Evang. har skaffat ngn kärleksfrukt, οὐδὲ ἄκαρπους καθίστησιν 2 Petr. 1: 8 (dessa christliga dygder lemna dem icke heller ofruktbara = utan frukt, s. neml. ega dem).

† ἀκατάγνωστος, ον (ἄ 1, καταγνωστός, adj. vble af κατανώσχω) oklanderlig, ostrafflig Tit. 2: 8 (i motsats mot Irlärahnes förfalskningar).

ἀκατακάλυπτος, ον (ἄ 1, κατακαλύπτω) obeljad, obetäckt 1 Cor. 11: 5. 13.

† ἀκατάκριτος, ον (ἄ 1, κατακρίνω) icke dömd, utan dom och ransakning Act. 16: 37, 22: 25.

ἀκατάλυτος, ον (ἄ 1, καταλύω) oupplöst, oupplöslig, oförstörbar, oförgänglig Hebr. 7: 16.

ἀκατάπαυστος, ον (καταπαύω) oupphörlig, orolig, omättlig ὀφθαλμοὶ ἄκ. ἁμαρτίας 2 Petr. 2: 14 i synd d. ä. ögon i hka det oroliga begäret efter alltjemt nya synder afspeglar sig (ἁμαρτία är här företrädesvis vållustsynden).

ἀκαταστασία, ας, ἡ (ἄ 1, καθίστημι) eg. obeständighet, ostadighet; förvirring, oordning, upplopp, uppror Lc. 21: 9 al.

ἀκατάστατος, ον (ἄ 1, κατάστατος adj. vble af καθίστημι) ostadig, obeständig, vacklande Jac. 1: 8 (i alla sina vägar d. ä. handlingssätt), orolig || följ. Jac. 3: 8.

ἀκατάσχετος, ον (ἄ 1, κατάσχετος, adj. vble af κατέχω) s. ej låter hejda l. styra sig, obändig, oregerlig, okuffig Jac. 3: 8 se fgde.

Ἀχεΐρι = Ἀχεΐρι hkt se.

Ἀχελλομά 1. -μάχ Tisch., indecl. (Syrochald. ܐܚܠܘܡܐ ܨܘܪܝܘܢ ܐܝܡܐܘܨ Act. 1: 19 blodsåker d. v. s. antingen den åker som inköptes för blodspenningar, eller s. föranledde blodsutgjutelse (neml. Judas'); traditionen förlägger sj. åkern söder om Zion.

ἀκέραιος, ον (ἄ 1, κεράω, κεράννυμι) oblandad, ren,

äkta, oförfalskad, utan falskhet, oskyldig, menlös Mt. 10: 16 al.; amm. den bästa exeges af Mt. 10: 16 innehålles i följ. epigrammatiska distichon: Ut nulli nocuisse velis, imitare columbam; Serpentem, ut possit nemo nocere tibi.

ἀκλινής, ἔς (ἄ 1, κλίνω) oböjlig, orörlig, orubblig Hebr. 10: 23.

ἀκμάζω (följ.) vara på spetsen l. högsta punkten, stå i full blomstring, hafva full kraft, vara mogen (om drufvor) Apoc. 14: 18.

ἀκμήν, adv. (eg. accus. af ἀκμή, ἡς, ἡ spets, högsta punkt i synn. af blomstring och kraft, den kraftfullaste lefnadsåldren, mognad; afgörande ögonblick af ἀκμή acies, ägg, spets) in puncto temporis, i ögonblicket, just nu, i denna stund, ännu Mt. 15: 16.

ἄκναφος, ον || ἄγναφος hkt se.

ἀκοή, ἡς, ἡ (ἀκούω) hörsel (ss. sinne), öra Mc. 7: 35 al., ἀκοῆ ἀκούειν Mt. 13: 14, Act. 28: 26 höra med uppmärksamhet; det hörda, predikan (om JEs. Chr.) Joh. 12: 38, Rom. 10: 16, 17, äfn πίστewος Gal. 3: 2 om tron (s. handlar om tron), λόγος ἀκοῆς παρ' ἡμῶν Θεοῦ 1 Thess. 2: 13 Guds ord s. från oss hördes = det af oss predikade Guds ord, ἡ ἄκ. (sc. ἐστὶ) διὰ ρήματος Θεοῦ Rom. 10: 17 predikan förmedlas genom Guds befallning d. ä. sättes derigenom i verket, att Gud uppdrager predikare till deras befattning; det hörda, rykte Mt. 4: 24 al.

ἀκολουθεῖω, ἡσω, τῶσα (ἀκόλουθος) följeslagare, s. har samma väg, ἄ 2, κέλευθος väg) följa l. gå, med τι, äfn μετὰ τινος, efter ὀπίσω τινος, åtfölja pluries; följa, vara ngns lärjunge (om lärjungar, s. åtfölja läraren) Mt. 4: 20 pluries; trop. Apoc. 14: 13 om gerningar, som följa efter mskn (de följa med l. efter, och gå icke förut, ty äfven de bästa gerningar öppna icke tillträde till saligheten, det gör endast Guds fria, oförskylda nåd i Christo); Joh. 21: 19. 22 (om att lida martyrdöden).

ἀκούω, ούσομαι sällan ούσω, ἀκήχοα, ἤκουσα; ἀκουσθήσομαι, ἤκουσθήην (samol. af ἄ 4 och κοάω l. κοέω märka, höra; andra af ἀκή spets, liksom spetsa öronen) höra, höra på, höra sägas, förnimma, spörja (pres. har ofta betydelsen af præteritum l. perfectum; — constr. stundom med gen. l. accus. partic. i st. f. inñn.) τί τινος l. παρὰ, ἔκ. ἀπό τινος, äfn gen. pers. l rei ngn l.

ngt, *pluries*; lyssna till, lyda, hörsamma *τῶς* Mt. 17: 5 *al.*; *hōra*, hafva öron för, fatta, förstå Mc. 4: 33, Joh. 6: 60, 1 Cor. 14: 2; *hōra*, bönhöra Joh. 9: 31, 11: 41, 1 Joh. 5: 15. — *ἡκούσθη ὅτι* Mt. 2: 1 det förspordes att, *οὐκ ἀκούετε τὸν νόμον* Gal. 4: 21 blir icke lagen föreläsen för eder?

ἀκρασία, *ας*, ἡ (följ.) oåterhållsamhet, omåttlighet, utsväfning Mt. 23: 25, 1 Cor. 7: 5.

ἀκρατής, *ές* (ἂ 1, *κράτος*) *kraftlös*, icke mäktig en sak *genit.*, icke mäktig sig sjelf, oåterhållsam, utsväfvande, omåttlig 2 Tim. 3: 3.

ἀκρατος, *ον* (ἂ 1, *κεράννυμι*) *oblandad*, obemängd, stark, berusaude *ὄνος* Apoc. 14: 10.

ἀκριβεία, *ας*, ἡ (*ἀκριβής*) *sorgfällighet*, noggrannhet, stränghet Act. 22: 3 (undervisad enligt fädernas stränga lag l. den i fädernas lag rådande stränghet).

ἀκριβέστερον *adv.*, *compar.* till *ἀκριβῶς*.

ἀκριβής, *ές*, (*ἀκρος*) *ytterlig*, noga, noggrann, sorgfällig, flitig, sträng, allvarsam *superl.* *ἀκριβέστατος* Act. 26: 5.

ἀκριβῶω, *ωσα* (fgde) noga l. sorgfälligt undersöka, utforska, utspana Mt. 2: 7. 16.

ἀκριβῶς, *adv.* (af *ἀκριβής*) noga, sorgfälligt, »grannlig», ganska väl Mt. 2: 8 *al.*; *compar.* *ἀκριβέστερον* Act. 18: 26 *al.* noggrannare, sorgfälligare.

ἀκρίς, *ίδος*, ἡ gräshoppa Mt. 3: 4 *al.* — Dessa i otrolig mängd sig förökande insekter utgöra en af Österlandets förskräckligaste landsplågor. De hafva i smått gestalten af en häst o. s. v. (se Apoc. 9:) 4 mest gröna l. gulaktiga vingar, fötter (ss. de hos oss befintlige) att hoppa med och stundom en längd af ända till 5 tum. Det gifves åtskilliga arter; oftast fkmr dock i G. T. *ἡ ἀκρίς* med en grön i midten starkt upphöjd bröstsköld, trubbigt hufvud, rödbruna ögon, ungefär $\frac{3}{4}$ tum långa spröt l. trefvare, gulgråa, inunder brunfläckiga öfvervingar och gröna mycket breda undervingar; med dessa äfvensom med fötterna frambringa de under flykten ett gnisslande ljud. Om våren framkrypa de ur de i jorden lagda äggen och undergå, ss. andra insekter, flera förvandlingar. De komma med vinden i djupa molnlika skaror, hka redan på långt afstånd förorsaka ett gult sken på himlen, och när de komma närmare förmörka solen och göra ett förfärligt buller. Der

de slå ned, förtära de allt grönt med sina skarpa tänder; äfven annat försmå de ej. Flere arter var det Hebræerna tillåtet att äta ss. *ἡ ἀκρίς*, *ἡ ἀκρίς*, *ἡ ἀκρίς* och *ἡ ἀκρίς*, dock synas de icke just hafva utgjort ngn älsklingsrätt. Man plägar nu för tiden koka eller ock steka och rosta dem, rycker bort deras vingar och fötter samt beströr dem med salt. De lära smaka nästan som kokta kräftor.

ἀκροατήριον, *ον*, τό (*ἀκροόομαι* höra) auditorium, *hörsal*, domaresal Act. 25: 23.

ἀκροατής, *οῦ*, ὁ (se fgde) *hörare*, *åhörare* Rom. 2: 13 *al.*; *ἀκρ. τοῦ νόμου* l. c. har afscende på lagens föreläsande i synagogorna på sabbaten, *τοῦ λόγου* Jac. 1: 22. 23.

+ *ἀκροβυστία*, *ας*, ἡ (*ἄκρον*, *βύω* tillstoppa) *förhud* Act. 11: 3; *metaphor.* oomskurenhet, oomskuret tillstånd Rom. 2: 25 *al.*; *abstr. pro concreto* oomskuren, hedning Rom. 2: 26 *al.*; ἡ *ἀκρ. τοῦ σαρκὸς ὑμῶν* Col. 2: 13 edert köttets förhud (då J till eder syndaktiga sinnliga natur ännu voren oomskurne, ännu icke aflagt eder hedniska köttliga sinnesförfattning genom *μετάνοια*; *ἀκροβυστία* i sig hade läsarne ännu ss. hedningechristna, men enl. v. 11 var den icke mera *ἀκρ. τῆς σαρκὸς*, utan likgiltig).

+ *ἀκρογωνιαίος*, *α*, *ον* (*ἄκρος*, *γωνία*) s. är i *yttersta hörnet*, aldrcnderst, med och utan *λίθος*, yttersta hörn- l. grundsten (om J. Chr.) Eph. 2: 20, 1 Petr. 2: 6.

ἀκροθίνιον, *ον*, τό (följ., *θίς*, *θινός* hop, hög) *det öfversta i högen*; *plur.* förstlingen af årets gröda, hkn togs från det öfversta af högen och offrades gudomen; det som af krigsbytet offrades Gud, krigsbytet sj. Hebr. 7: 4.

ἄκρον, *ον*, τό (eg. *neutrum* af följ.) *det yttersta* l. öfversta, spets, topp, höjd, rand, kant, ända Mt. 24: 31 *al.*

ἄκρος, *α*, *ον* (*ἀκρή* spets) *spetsig*, skarp, ytterst, öfverst, högst; *ann.* endast *neutr.* fkmr i N. T. (se fgde).

Ἀκύλας, *ον*, ὁ (*lat.*) *Aquila*, en Jude från Pontus, sedermera christen (när, obekant), hkn nedsatt sig i Rom, men blef derifrån, liksom alla andra Judar, med sin hustru Priscilla på Kejsar Claudii befallning fördrifven 50 l. 51 c. Chr. Han gjorde i Corinth bekantskap med Paulus och var liksom han *σκηνοποιός*. Ifrån Corinth följde han med

Paulus till Ephesus och var der, när Paulus skref sitt första bref till Corinthierne; men då Paulus (59) från Corinth skref till Romarne, var han åter i Rom, der den christna församlingen hade hans hus till samlingsställe. Enligt 2 Tim. 4: 19 måste Aquila (efter år 62) hafva åter lemnat Rom och begifvit sig till Ephesus. Hans öfriga öden äro obekanta.

ἀγοράω, ὡσα (ἀ 1, γοράω) γόρα ογiltiy, afskaffa, upphäfvä Mt. 15: 6 al.

ἀκωλύτως, adv. (ἀκώλυτος, obehindrad af ἀ 1, κωλύω) obehindradt, utan hinder Act. 28: 31.

ἄκων, οὔσα, ον (qsi ἀέκων af ἀ 1, ἐκών) ofrivilliy, af tvång 1 Cor. 9: 17.

ἀλάβαστρον. ον. τό äfn -ος. ὁ och ἡ (stam oviss) alabaster, en kalkstensart, sedan en deraf arbetad dosa l. flaska. Man sönderbröt sådana oljoflaskor, emedan öppningen var förseglad till ett tecken att innehållet var äkta. Mt. 26: 7 al.; ἀλ. μύρου νάρδου πιστικῆς πολυτελοῦς Mc. 14: 3 en alabasterdosa med olja af oförfälskad dyrbar nardus.

ἀλαζονεία, ας. ἡ (följ.) skryt, prål, högfärd τοῦ βίου 1 Joh. 2: 16 lefvernets högfärd (den 3:dje af de der uppräknade hufvudsynderna, se ἐπιθυμία), skräfleri, stortalighet Jac. 4: 16.

ἀλαζών. ὄνος, ὁ. ἡ (ἄλη irring, ett kringirrande lefnadssätt) κringirrare, kringstrykare, skräflare, storskrytare Rom. 1: 30, 2 Tim. 3: 2.

ἀλαλάω (onomatop. ord af ἀλαλά, hurra, härskri) hurra, upphäfvä ett härskri; i allm. skria, tjuta Mc. 5: 38, larma, skrälla 1 Cor. 13: 1.

ἀλάλητος, ον (ἀ 1, λαλητός adj. vble af λαλέω) outtalad, utsäglig; στεναγμοὶ ἀλ. Rom. 8: 26 suckar, hks betydelse inga ord förmå uttrycka.

ἀλαλος, ον (ἀ 1, λαλέω) icke talande, mållös, stum Mt. 7: 37 al.; ann. ofta förblandas dämonen med den af honom besatte.

ἄλας. ατος. τό (ἄλς. ὁ) sal, salt, Mt. 5: 13 al., τὸ ἄλας τῆς γῆς i. e. jordens salt (bilden tagen af saltets bibehållande och skyddande egenskap emot förruttelse); äfn jäpurl. vishet, klokhet ἄλατι ἡρτυμένους Col. 4: 6 se ἀρτώω; ann. saltet i Palestina var icke, ss. vårt, kokt l. uppgräfdt utan af bituminös art, hfre det lättare förlorade sin egenskap att krydda (ἐμυραίνετο).

ἀλείψω, ψα (trol. af ἀ 2 och λίπος. τό fett, olja, talg) smörja, bstryka (se χρίω) Mt. 6: 17 al.; med. smörja l. insmörja sig; smörjningen med olja Mc. 6: 13 är blott att anse ss. symbol till sj.

helningsakten, för att neml. derigenom väcka förtroende hos den sjuke; men annars äfn ss. ett naturligt medel, hkt förberedde helandet vid den undergåfvä, s. de förste christne fått sig anförtrodd Jac. 5: 14 (på hkt ställe den Catholska Kyrkan hufvudsakligen, ehuru orätt, grundat sitt 7:de sacrament »den sista smörjelsen»; men häraf kvarstår dock en uppfordran att till de sjuke tillkalla den i församlingen förordnade HERrans tjenuare, på det han åt Honom må i bönen öfverlemnä den sjuke med hela hans lekamliga och andeliga nöd).

ἀλεξοροφωμία, ας, ἡ (följ. φωνή) tuppögäll, utmärker Mc. 13: 35 3:dje nattvåkten (emellan 12—3). Ann. Judarne hade, liksom Grekerne, i början blott 3 nattvakter, men, sedan de kommit under Romarne, räknade de 4, se l. c.

ἀλέκτωρ, ορος, ὁ (ἀ 1, λέκτρον liggställe, bädd af λέγω — utan bädd, sömlös) tupp, »hanc» Mt. 26: 34 al.

Ἀλεξανδρέως, έως, ὁ nom. gentile, Alexandrier, fr. Alexandria, Ἀλεξάνδρεια; denna stad var hufvud- och residencestad i Ægypten i Ptolomæernas tid, anlagd af Alexander den store på en smal landtunga, som skiljer sjön Mareotis från Medelhafvet, nära ön Pharos, stor, med rymliga hamnar, välmående, vidtberömd ss. vetenskapernas säte och talrikt befolkad (i sin mest blomstrande period med 300,000 fria invånare). Äfven ett betydligt antal Judar hade, efter Jud. statens förstöring, nedsatt sig der (de bebodde 2 kvarter af de 5, hvari staden var delad) och njöto full religionsfrihet jemte många andra förmåner; Alex. var ock medelpunkten för de Ægypt. Judarnes græciseraende lärdom. — Byggnästaren skall hafva hetat Λευκοράτης och hafva anlagt staden i form af en macedonisk χλαμύς; läugsutåt kusten höll den 30 stadier (½ Sv. mil) i längd och hade på de smalaste ställen 7—8 stadiers bredd. — fkmr Act. 6: 9, 18: 24.

Ἀλεξανδρέως, η, ον. äfn -ώος. ἡ. ὄν (se fgde) Alexandrinsk, härstammande l. kommande från Alexandria, πλοῖον Ἀλ. Act. 27: 6, 28: 11. De Ægyptiske copvaerdiesskeppen, i sym. de som förde spannmål (σιταρωγά), voro mycket stora och ståtligt bygda; de seglade vanligen directe (på få dagar) till Italien, men vid ogynsam vind foro de under skygd af de Syriska och M. Asiatiske

kusterna genom Ægeiska hafvet dit; vanliga landningsplatsen var *Puteoli*.

Ἀλέξανδρος, ου, ὁ (ἀλέξω afhålla, ἀνήρ) *Alexander* 1:o) son af Cimon från Cyrene Me. 15: 21. 2:o) en öfversteprest, s. fkmr Act. 4: 6. — Troligen är den Alex., som fkmr Act. 19: 33 samt 1 Tim. 1: 20 och 2 Tim. 4: 14 (kopparsmeden) densamme som N:o 1. På första stället Act. 19: 33 står visserligen, att han var Jude, men detta var pöblens omdöme; att han var Judechristen bevisas åter deraf, att Judarne sköto fram honom, på det han skulle blifva ett offer för pöblens raseri. Härmed må nu vara lur som helst, så mycket är åtminstone visst, att Alex. Act. 19: 33, 1 Tim. 1: 20 och 2 Tim. 4: 14 är samma person.

ἄλευρον, ου, τό (ἀλέω mala) mjöl i synn. fint, hvetmjöl Mt. 13: 33, Lc. 13: 21.

ἀλήθεια, ας, ἡ (ἀληθής) sanning, saunfärdighet, uppriktighet, verklighet, verkliga förhållandet; i N. Test. åtskiljes en 3:faldig ἄλ. 1:o) den *logiska* l. formella sanningen = ordens l. tankarnes öfverensstämmelse med sj. saken. 2:o) den *metaphysiska* l. materiella = öfverensstämmelsen af ett tings egenskaper med dess väsende. a) Christus b) hans gudomliga lära. 3:o) den *ethiska* = tänkesättens öfverensstämmelse med den gudomliga lagen = helgelse, som uppenbarar sig i gerningar. Att nu uppräknade alla ställen i N. T., der ordet fkmr i ena l. andra betydelsen, skulle både vara vanskligt och alltför vidlyftigt; dock kan den allmänna anmärkningen göras, att ordet i de Apostol. brefven oftast fkmr under betydelsen »den Christna läran» l. »Evangelium», ss. ἡ ἄλ. ἡ κατ' ἐστέβειαν Tit. 1: 1 den till christl. fromheten hörande sanningen = den christliga religionssanningen, ἡ ὑπακοή τῆς ἄλ. 1 Petr. 1: 22 lydanden för den uppenbarade, i Evangelio uttalade sanningen; undantag finnas dock t. ex. Eph. 6: 14 (der ἄλ. måste tagas subjectift = kunskapens öfverensstämmelse med den i Evang. framställda objectiva sanning). — Ordet fkmr med en præpos. ss. *adv.* t. ex. ἐν l. ἐπ' ἀληθείᾳ äfn ἐπ' ἀληθείας, inom l. för sanningen = sanningen likmäktigt, i verkligheten, i sj. verket, verkligen, κατ' ἀλήθειαν enligt sanningen, med rätta. — Dessutom förtjenar att märkas: τί ἐστιν ἀλήθεια; Joh. 18: 38 (Pilatus, s. var öfvertygad att han hade en oskadlig svärmare framför sig, och tillika rördes af medlidande öfr hans sorgliga belägenhet,

ropade i sin sceptiska indifferentism för det öfversinnliga, *ha, hvad är sanning?! utan att egentl. vänta ngt svar; liks. ville han säga: är ἀλήθεια elementet i ditt konungarrike, så har du byggt din thron på ngt, hvarom man hvarken vet huruvida det finnes, eller hvad det är). — Rom. 1: 18 betyder ordet undantagsvis: den naturliga kunskapen om Gud, ty det gäller hedningarne; Rom. 1: 25 Guds verklighet, den sanne Guden; — ἀλήθεια är motsatsen mot ἀπάτη och liks. den sednare Eph. 4: 22 personificerad *ib.* 24 ἐν δικαιοσύνη — — ἀληθείας försedd l. utrustad med sanningens rättskaffenshet och helighet.*

ἀληθεύω (följ.) vara saunfärdig, säga, tala sanning τῶι Gal. 4: 16; bekänna sanningen Eph. 4: 15 (den Evangeliska).

ἀληθής, ἐς (ἀ 1, λήθω, λανθάνω) *icke dold* l. sluten (l. ock s. icke döljer l. glömmes), öppenlyftig, uppriktig, sauningsenlig, saun Joh. 14: 18 *al.*; sauningsälskande, saunfärdig Mt. 22: 16 *al.*; äfn sedligt saun Phil. 4: 8.

ἀληθινός, ἡ, ὄν (fgde) tjenlig l. böjd för sanning, saunfärdig Joh. 7: 28 *al.*, uppriktig καρδιά Hebr. 10: 22, saunskyldig, verklig, äkta ἄμπελος Joh. 15: 1 *al.*, τὸ ἀληθ. Lc. 16: 11 det verkliga l. saunskyldiga = τὸν ἄλ. πλοῦτον τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ.

ἀληθῶς, biform till ἀλέω, mala Mt. 24: 41, Lc. 17: 35; förra stället bevisar, att i synn. slafvinor användes för att draga handqvarnar.

ἀληθῶς, *adv.* (af ἀληθής) i sanning, sannerligen, »saunfärdeliga», verkligen, i sj. verket Mt. 14: 33 *al.* ἀλιεύς, ἔως, ὁ (af ἄλις, ἡ haf l. ἄλιος till hafvet hörande) fiskare Mt. 4: 18, Mc. 1: 16; *trop.* ἄλ. ἀνθρώπων Mt. 4: 19, Mc. 1: 17 människofiskare (bilden tagen i öfverensstämmelse med Evangm ss. en not Mt. 13: 47; för öfrigt anmärkes med rätta, att i grek., liks. i latinen och andra språk, ord s. betyda fånga o. s. v. äfven användas för att beteckna »vinna simen för sig l. andra»).

ἀλιεύω (fgde) vara fiskare, fiska Joh. 21: 3.

ἀλίζω. ἰσθήσομαι (ἄλις, ὁ) salta, strö salt; ἐν τίνι ἀλισθήσεται Mt. 5: 13 hgm skall det blifva salt = återfå sin sälta? — ἄλ. ἄλι, πυρί Mc. 9: 49 πᾶς γὰρ — — ἀλισθήσεται, ty hvar och en (af dem s. blifvit fördömda till Gehenna) skall genom eld (= dgm att han kommer i Gehennas eld) saltas (till döds d. ä. bestämmas till det eviga förderfvat) och (= liksom) hvarje offer bör

genom salt saltas (hgm det bestämmes till förbränning); bilden är tagen från bruket att med salt beströ offerdjuren för att dgm sprida och förstärka lågorna d. ä. påskynda förbränningen.

† ἀλλοσιγμία, αποσ. τό (ἀλλοσιγέω besmitta, alexandriiskt ord) eg. det s. är besmittadt, besmittelse, befäckelse, orenande τῶν εἰδῶλων Act. 15: 20 afgudabesmittelser d. ä. de genom förtäringen af hedn. offerkött ådragna besmittelser l. orenligheter, l. kan ἀλλοσιγμάσα l. e. äfven höra till de följande genitiverna, hvilket sednare är att före- draga.

ἀλλά, adv. (eg. neutr. plur. af ἄλλος med förändrad accent; utmärker en *olikhet*, skiljaktighet, öfrgång till ngt annat, och nyttjas i ganska många fall och bemärkelser; vanliga betydelsen är) men, dock, så dock, åtminstone, deremot (efter en vilkorsatts); efter negation, utan t. ex. 1 Cor. 10: 20 nej. utan (jag påstår) att; i en förnyad fråga: eller (eg. men om detta icke är förhållandet) Hebr. 3: 16 eller var det icke, innebär alltså oftast en correction: än l. mycket mer, fastmer, snarare, ja 2 Cor. 1: 9, 7: 11 *al.*; betyder äfven nej t. ex. Act. 19: 2, ἀλλ' οὐδέ Le. 23: 15, 1 Cor. 3: 2 nej icke en gång, äfn ja 2 Cor. 1: 9, l. jo Rom. 5: 14; ἀλλὰ καί utan äfven, antingen οὐ μόνον. ss. vanligt, föregår, eller ss. Le. 16: 21 (der det dock måste i tanken föregå), Rom. 6: 5 dock äfn; ἀλλά γε men åtminstone Le. 24: 21, men (det har icke slagit in) åtminstone; ἀλλ' ἢ annat än, utan; ἀλλὰ μὲν οὖν Phil. 3: 8 at sane quidem; ἀλλὰ κ. τ. λ. Tit. 1: 15 (eg. en brachylogi = utan allt ondt, ty o. s. v.).

ἀλλάσσω, ἄξω, ἄξα; ἀγήσομαι (ἄλλος) ändra, förändra, förvandla Act. 6: 14 *al.*; τῆν φωνήν Gal. 4: 20 ändra tonen, tala i en annan d. ä. i en mild och stilla ton; förbyta, utbyta τὲ ἐν τῶν Rom. 1: 23 ngt mot l. med ngt (se ἁμοίωμα).

ἀλλοχόθεν, adv. (ἄλλος) amorstädes ifrån Joh. 10: 1.

ἀλληγορέω (ἄλλος, ἀγορεύω tala i synn. offentligen af ἀγορά) uttrycka en annan mening än orden innehålla, uttrycka ngt l. sig allegoriskt; pass. hafva en allegorisk betydelse Gal. 4: 24.

ἀλληλοῦτα, Πῦ-ῖ-ῖ-ῖ Hallelujah! priser l. lofver Jehova, HERran! Apoc. 19: 1 ff. Här föreställas 2:ne chörer, s. svara hvarandra, den första slutar med 2:dra versen, den andra med 3:dje, hpå församlingens och skapelsens repräsentanter svara

med »amen. Hallelujah!» ss. församlingen pläga de svara föresjungaren l. förebedjaren; sedermera uppställmes en allmän lofchör i 6. 7 och 8:de verserna.

ἀλλήλων o. s. v. (ἄλλος upprepadt) hvarandra, sins emellan, ömsesidigt Mt. 24: 10 *al.*, εἰς ἄλλ. och ἐν ἄλλ. inbördes, ἢ ἐν ἄλλ. πίστεις Rom. 1: 12 ömsesidigt tro.

ἀλλογενής. ἐς (ἄλλος, γένος) alienigena, af annat slägte, annan folkstam, utländning. »främling» Le. 17: 18.

ἄλλομαι, ἡλάμην salio, hoppa, springa Joh. 4: 14 *al.*; πηγὴ ὕδατος ἄλλομένου l. e. springkälla.

ἄλλος, γ. ον alius, en annan, någon gång för ἔτερος, alter; står än *adject.*, än *substant.*; ἄλλος ἄλλο Act. 19: 32, 21: 34 alius alind den ene ett, den andre ett annat; ἄλλος πρὸς ἄλλον Act. 2: 12 den ene till den andre; ὁ ἄλλος den andre. οἱ ἄλλοι de andre, öfrige *sæpissime*.

† ἀλλοτριωσπίσκοπος, ον (följ. ἐπίσκοπος) s. har l. tillvällar sig en uppsigt öfver främmande ting s. icke angå honom, som blandar sig i andras ärenden, aliena curans 1 Petr. 4: 15 (medvetandet af sin högre värdighet kunde lätt förleda en Christen till ett sådant sjelfförtroende, s. måste göra honom desto förhatligare hos främmande l. verldsbarn).

ἄλλότριος, α. ον (förhåller sig till ἄλλος, ss. alienus till alius) en annans, en annan tillhörig, främmande () (ἴδιος. äfn ἡμέτερος) Le. 16: 12 *al.*: s. icke hör till ngn familj Mt. 17: 25. 26 d. ä. undersätare och utländningar s. äro i landet; utländsk, fiendtlig l. fiende Hebr. 11: 34.

ἄλλοφυλος, ον (ἄλλος, φυλή) af främmande stam, annat folkslag, främling, utländning, icke jude Act. 10: 28.

ἄλλως, adv. (af ἄλλος) annorlunda, τὰ ἄ. ἔχοντα 1 Tim. 5: 25 (de goda verk) s. äro annorlunda beskaffade, med hka det förhåller sig annorlunda (neml. s. icke äro πρόδηλα).

ἀλοάω (ἄλον) tröska, uttröska; ἴδὼν ἄλ. οὐ φειώσας 1 Cor. 9: 9, 1 Tim. 5: 18 du skall icke sätta nosgrinna på oxen som tröskar (citaf fr. Deuter. 25: 4, s. här tages somboliskt — oxarne flugo uemligen äta af säden, s. de tröskade ut, se ἄλων); fkmr oek 1 Cor. 9: 10.

ἄλοσος, ον (ἀ 1, λόσος) oförnuftig, oskäligen 2 Petr. 2: 12, Jud. 10. orimlig Act. 25: 27.

ἄλλοτ, ης, ἡ (אֲלוֹת l. תְּלוּחִים, härst. från Indiskan) Aloë, grek. ξυλαλόη l. ἀγάλλοχος, ett ganska dyrbart trä, som för sin starka men behagliga lukt redan af de gamle begagnades till rökelse, men äfn till inbalsamering af lik, och införskrefs från Arabien och Indien. Det gifves deraf olika sorter, som fås af olika träd. Ett på de högsta bergen i Cochinchina vildt växande, ansenligt träd, Cynometra Agallocha, lemnar det bästa Aloë (Calambak kalladt), hkt är mycket tungt, hartsrikt och af bitter smak. Andra sorter, hka nästan allena äro i handeln, komma af Excoecaria Agallocha (detta heter Garo) och af Aquillaria Malaccensis. (För öfrigt finnes äfn en ört af detta namn.) Joh. 19: 39.

ἄλας, ἄλός, ὁ sal, salt = ἄλας Mc. 9: 49; ἡ, haf (fkmr ej i N. T.).

ἄλυκός, ἡ, ὅν (fgde) salt, bitter; neutr. = ἄλυκίς saltkälla Jac. 3: 12 enligt läsarten οὔτε ἄλυκὸν γλυκὸ ποιῆσαι ὄδωρ.

ἄλυπος, ὄν (å 1, λύπη) sorglös l. -fri, icke bekymrad; compar. mindre bekymrad Phil. 2: 28.

ἄλωσις, εως, ἡ (trol. beslägtad med αἰρέω, εἶλον, ἀλίσκομαι fångas) fångsel, boja, band Mc. 5: 3, 4 al.; anm. vanligen, men orätt, anses ordet synonymt med ἄλωσις, trångmål, ångest af ἄλώω vara utom sig af smärta l. glädje, vanligen det förra, af ἄλλη, kringsväfvande, kringirrande, oro.

ἄλυσιτελής, ἐς (å 1, λυσιτελής se λυσιτελέω) ofördelaktig, onyttig, skadlig Hebr. 13: 17.

Ἀλφᾶῖος, ου, ὁ = Κλωπᾶς, ἄ, ὁ (hkt se) Alphæus 1:o) Fader till Evangelisten Matthæus, som ock hette Levi. Mc. 2: 14. 2:o) Fader till Apostlen Jacobus den yngre, Judas och Simon och således gift med Maria, syster till JEsu moder (se dock Μαρία N:o 2) Mt. 10: 3 al.; skulle begge dessa Alphæer vara samma person, så inses deraf lätt, hvarföre Matthæus ss. syskonbarn med Frälsaren följde hans kallelse.

ἄλων, ωνος, ἡ äfn ἄλωσις, ω, ὁ, ἡ (אֲלוֹת) loge; en öppen, merändels rund, fast tillstampad plats på sjelfva åkern, hvarest man plögade uttröska (שֵׁבִי) säden med tröskvalsar eller vältar (אֲלוֹת), dragna af oxar, (se ἀλοάω) Mc. 3: 12, Lc. 3: 17.

ἀλώπηξ, εκος, ἡ (stam oviss) räf Mt. 8: 20, Lc. 9: 58; äfn trop. om en listig, förslagen menniska Lc. 13: 32.

ἄλωσις, εως, ἡ (ἀλίσκομαι, ἀλώσομαι tagas, fångas) tagande, fångande, fångst 2 Petr. 2: 12.

ἄμα, adv. samt, tillika Act. 24: 26 al., tillsammans, samt- och synnerligen Rom. 3: 12, ἄμα σύν τινι 1 Thess. 4: 17 una cum quo, tillsammans 1. tillika med ngn; ss. *πρᾶπος*. med dat. tillika med, jemte Mt. 13: 29, ἄμα πρὸς Mt. 20: 1 i dagningen, gryningen.

ἀμαθής, ἐς (å 1, μανθάνω, ἔμαθον) s. icke lärt ngt, olärd, okunnig 2 Petr. 3: 16 (emedan dem fattades insigt i den gudomliga sanningen).

ἀμαράντινος, ὄν (följ.) egentl. af *amaranth*; sedan = följ. 1 Petr. 5: 4.

ἀμάραντος, ὄν (å 1, μαραίνω) oförvissnelig 1 Petr. 5: 4; ὁ ἄμ. *amaranth* (en oförvissnelig blomma) fkmr ej i N. T.

ἁμαρτάνω, ἡσω oftare ἡσομαι, ἡσα, ἡσα oftare ἡμαρτον (stam ἁμαρτω, genom episka formen för aor. 2 ἡμβροτον beslägtad med ἁμείρω göra odelaktig, beröfva sin andel) blifva lottlös, utan andel, gå miste om, icke uppnå eller träffa, förfela (målet), misstaga sig, förgå sig, begå felsteg, fela, synda, försynda sig Mt. 18: 15 al.; ἁμαρτάνειν ἁμαρτίαν 1 Joh. 5: 16 begå-en synd.

ἁμαρτήμα, ατος, τό (fgde i perf. pass. ἡμάρτημαι) det som blifvit feladt, syndadt, synd Mc. 3: 28 al.

ἁμαρτία, ας, ἡ (ἡμαρτον aor. 2 till ἁμαρτάνω) eg. lottlöshet, misstag, fel; deraf synd Mt. 3: 6 al., tillstånd af synd, syndaktighet 2 Cor. 5: 21 abstr. pro concreto (på sednare stället); τὸ σῶμα τῆς ἁμ. Rom. 6: 6 den syndens princip tillhörande kroppen, den af synden beherrskade kpn (en sådan kp har den gla mskn och dna σῶμα skall genom medkorsfästningen förstöras, tillintetgöras); emellan ἁμ. ἔχειν 1 Joh. 1: 8 och ἁμ. ποιεῖν 1 Joh. 3: 9 är den skillnad, att vid det förra (svaghetssynd) känner den pånyttfödde sig lidande och på ett främmande gebiet (det är som han fölle i eld l. vatten), vid det sednare (uppsåtlig synd) åter känner den opånyttfödde sig görande och liksom i sitt element (han lefver i synden som fisken i vattnet); ἁμ. πρὸς θάνατον 1 Joh. 5: 16 synd till döds, dödssynd == synd emot den H. Ande Mt. 12: 31 (denna synd kan blott begås af dem, hka en gång kommit från döden till lifvet, alltså af omvända, troende själar och utgör icke blott en enda enstaka synd, utan ett helt tillstånd af återfall i otro, världskärlek och kärleks-

- löshet emot Gud och nästan — jfr ock Hebr. 6: 3—6, 2 Petr. 2: 20. 21).
- ἀμάρτυρος, ον (ἀ 1, μάρτυς) *obevittnad*, utan vittnesbörd Act. 14: 17.
- † ἀμαρτωλός, ἡ, ὅν (ἀμαρτία) *syndaktig*, syndig, Mc. 8: 38 *al.*; *subst.* syndare, synderska (i synn. *in puncto sexto*, otuktig) Mt. 9: 10 *al.*; οὐκ ἐξ ἔθνῶν ἄμ. Gal. 2: 15 icke från hedningar (genom hednisk härkomst) syndare, (hedningarne betraktades neml. af Judarne ss. ἄμ. och ἄδικοι, emedan de voro ἄνομοι och ἄθεοι, och från denna nationalt-theokratiska synpunkt säger Paul. ἐξ ἔθνῶν ἄμ. = födda hedningar och ss. sådana syndare ss. alla hedningar äro, emedan de icke hafva l. hålla lagen).
- ἄμαχος, ον (ἀ 1, μάχη) *s. icke strider*, fridsam 1 Tim. 3: 3, Tit. 3: 2.
- ἀμάω, ἤσα (ἄμα) *sammanfatta*, samla tillhopa (en mängd sädesstrån med ena handen, för att aflugga dem med skäran i den andra), afmeja och inberga (om säd) Jac. 5: 4.
- ἀμεθύστος, ον (ἀ 1, μεθύσκω) *eg. icke drucken*, verkande mot rus, russtillande — *amethist*, en ädelsten genomskinlig, mest violettblå, i sexsidig chrystallform (ansågs skydda mot rus, hf namnet) Apoc. 21: 20.
- ἀμιέλω, ἤσω, ἤσα (ἀ 1, μέλει) *vara obekymrad*, icke bry sig om, vårdslösa, försumma, underlåta τινός ngt 1 Tim. 1: 14 *al.*, med ἡψῆν. (t. r.) 2 Petr. 1: 12 (*Tisch. Cod. Sin.* har μελλήσω). *absol.* Mt. 22: 5 (*scil.* τούτου).
- ἄμεμπτος, ον (ἀ 1, μέφομαι) *otadlig*, oklanderlig, oförvitlig, ostrafflig Lc. 1: 6 *al.*; står *prolept.* 1 Thess. 3: 10 så att de skola vara oklanderliga l. oförvitliga.
- ἄμεμπτως, *adv.* (af fgde) *oklanderligt*, oförvitligt 1 Thess. 2: 10 (sammanfattar de begge föregde adverb., så att det utmärker det pligtenliga både emot Gud och mskr), 5: 23.
- ἀμεριμνος, ον (ἀ 1, μέριμνα) *sorglös* l. -fri, obekymrad, utan bekymmer ποιῶν τινα ἄμ. Mt. 28: 14 sätta ngn utom allt bekymmer; fkmr äfn 1 Cor. 7: 32.
- ἀμετάθετος, ον (ἀ 1, μετατίθημι) *oflyttbar*, orubb-
lig, oföränderlig; τὸ ἄμ. τινος Hebr. 6: 17 det oföränderliga i ngt, äfn Hebr. 6: 18 (på det att genom 2 oföränderliga ting, neml. ordet och eden, o. s. v.).
- ἀμετακίνητος, ον (ἀ 1, μετακινέω) *omställa*, omflytta af μετά, κινέω) *orubblig*, *orörlig* 1 Cor. 15: 58.
- ἀμεταμέλητος, ον (ἀ 1, μεταμέλει se μεταμέλομαι) *ej ångrad*, ej att ångra σωτηρία 2 Cor. 7: 10; icke underkastad ngt tillbakatagande, oåterkallelig Rom. 11: 29.
- ἀμετανόητος, ον (ἀ 1, μετανόεω) *obotfärdig* Rom. 2: 5.
- ἄμετρος, ον (ἀ 1, μέτρον) *utan tal och mått*, omätlig, gränslös, εἰς τὰ ἄμ. 2 Cor. 10: 13. 15 i det oändliga, i oändlighet, utan tal och mått.
- ἀμήν, *adv.* (יְהוָה sauning) i sanning, sannerligen = ἀληθῶς l. ἐπ' ἀληθείας (i början af meningar, hvarvid det ofta upprepas till förstärkning) Mt. 5: 18 *al.*, *subst.* ὁ ἀμήν Apoc. 3: 14 liks. den sannfärdige = HERran; amen, ske alltså! (i slutet af talet) Rom. 1: 25 *al.*, 1 Cor. 14: 16 har afs. på den seden, som från Judiska synagogan öfvergick till den christna kyrkan, att åhörarne efter slutet af en offentlig bön uttryckte sin tillförsigt om bönhörelse med amen; härfpå syftas äfn 2 Cor. 1: 20 genom Honom (Christus) eger amen rum d. ä. genom Christus kan till Guds löfte sägas amen; med τὸ ἀμήν betecknas alltså den *subjectiva* vissheten, trosvissheten, liks. med τὸ ναί förut den *object.* gifna vissheten.
- ἀμήτωρ, ορος, ὁ, ἡ, (ἀ 1, μήτηρ) *utan moder*. af obekant moder Hebr. 7: 3.
- ἀμίαντος, ον (ἀ 1, μαιίνω) *obesmittad*, obefläckad Hebr. 7: 26 *al.*, nyttjas l. c. *metaphor.*
- Ἀμιναδάβ, ὁ *indecl.* (יְהוָה mitt folk, מֶלֶךְ furste) *Aminadab*, Arams son Mt. 1: 4 (*bis*).
- ἄμμος, ον, ἡ sand Mt. 7: 26; bild af en oräknelig mängd ss. Rom. 9: 27 *al.*
- ἀμνός, οἷ, ὁ (brukl. *nom.* till *genit.* ἀρνός o. s. v. hkt se) lamm Joh. 1: 29. 36 *al.*; denna bild af oskuld (1 Petr. 1: 19) och tålmod (Act. 8: 32), lånad från Es. 53: 7, nyttjas om Christus (liks. den H. Ande förekommer under bilden af en dnfva); ὁ ἀμνός τοῦ θεοῦ Joh. 1: 29. 36 är alltså JEs. Chr. som påtog sig verldens synder och ss. ett offerlamm led döden för dem; (andra mena, att man rättare tager det så, att Han renade verlden från dess förut varande befleckelse; ty ofringen af ett lamm hos Judarne, s. var förebild för det rätta offerlammet, egde icke så mycket rum till försoning, till utplånande af straff, som fastner till rening från en förnt skedd befleckelse).

ἀμοιβή, ἤς, ἡ (ἀμείβω besl. med moveo, muto, vexla, utvexla, utbyta — lika mot lika, återgålda, vedergälla) återskänk, vedergällning, ἀμ. ἀποδοθῆναι τινί 1 Tim. 5: 4 lemna vedergällning åt ngn, vedergälla ngn (dgm neml. att enkorna uppfyllde sin moderliga pligt emot sina barn och barnbarn, skulle de bevisa sin tacksamhet emot sina föräldrar för deras omsorg om dem).

ἀμπελος, ου, ἡ vinranka, vinstock, »vinträd» Mt. 26: 29 al.; se den herrliga målningen Joh. 15: 1 ff., der JEs. jemförer sig sjelf med ett vinträd.

ἀμπελοργός, οῦ, ὁ (fgde l. följ., ἐργον) vingårdsarbetare, vingårdsman Lc. 13: 7.

ἀμπελών, ὄνος, ὁ (ἀμπελος) ställe der vinrankor finnas, vinberg, »vingård» Mt. 20: 1 al.

Ἀμπλίας, ου, ὁ (lat., sdr. af Ἀμπλίατος) Amplias, en christen i Rom, Rom. 16: 8.

ἀμύνομαι, ἀμην (af ἀ 4 och μώνη värn, skyddsvärn, jfr munio och moenia) värna, afvärja, afvända, försvara Act. 7: 24; anm. act. icke brukl. i N. T., der med. har samma betydelse; hvaremot med. i profangr. betyder afvärja från sig, försvara sig emot, hämnas på ngn.

ἀμφί, præpos. med 3:ne casus (besl. med ἄμφω, ambo, begge och utmärker, att ngt omgifver ett annat på begge l. ömse sidor, då deremot περί utmärker på alla sidor l. rundtomkring) lat. am b-, på ömse sidor om; anm. detta ord förekommer ss. præpos. mera i Ioniska och Episka dialecten, än den Attiska, i hvars ställe περί begagnas. — I N. T. finnes det ej i denna egenskap, men väl i sammansättningar.

ἀμφιβάλω (fgde, βάλλω) kasta l. lägga omkring Mc. 1: 16 (neml. fiskarne), t. r. har subst. conjug.

ἀμφίβλητρον, lägga ut not.

ἀμφίβλητρον, ου, τό (fgde) det hvarmed man lägger omkring ngt — omkring kpn: klädnad; omkring fiskarne: nät, not Mt. 4: 18, (Mc. 1: 16).

ἀμφιέζω (ἔζω sätta) || följ. Lc. 12: 28 (Tisch.).

ἀμφιέννυμι, εσα; εσμα; (ἔννυμι, stamform ἔω sätta, taga på, ikläda) pådraga, ikläda, kläda Mt. 11: 8, Lc. 7: 25; metaphor. smycka, pryda Mt. 6: 30, Lc. 12: 28.

Ἀμφίπολις, εως, ἡ (πόλις) Amphipolis, förut kallad ἔννεα ὁδοί (de nio vägarne), stad i Ö. Macedonien vid floden Strymon, som omgaf henne på båda sidor (ἀμφί, hf namnet); var en Athen. coloni och i Romarnes tid hufvudstad i Macedonia prima Act. 17: 1.

ἄμφοδον, ου, τό = ἄμφοδος, ου, ἡ (ἀμφί, ὁδός) kringväg l. -gata, d. ä. gata som omgifver ett kvarter; i allm. gata, väg, gång; soml. (Luther) öfversätta det med vägskäl, skiljeväg Mc. 11: 4 (väg på ömse sidor).

ἀμφοτέρως, α, ον (compar. af ἄμφω, ambo, begge) i N. T. blott i plur. begedera, båda Mt. 9: 17 al.; τὰ ἀ. Eph. 2: 14 (neml. Judar och hedningar), Act. 23: 8 synes τὰ ἀ. besynnerligt, ty 3:ne saker nämnas förut, men de sammanfalla i 2 kategorier 1:o ἀνάστασις 2:o ἄγγελος och πνεῦμα, ty πν. är logiskt underordnad ἄγγελος (icke heller en engel, eller en ande i allmänhet).

ἀμώμητος, ον (ἀ 1, μωμητός tadlad, tadelvärd, adj. vble till μωμάομαι tadla), otadlad, oklanderlig (s. icke kan klandras) Phil. 2: 15, 2 Petr. 3: 14.

ἄμωμον, ου, τό Amomum, en Indisk krydda, cissus vitiginea Apoc. 18: 13.

ἄμωμος, ον (ἀ 1, μῶμος) tadelfri, fläckfri, Hebr. 9: 14 al., oförvitlig (metaphor.) Eph. 1: 4 al.

Ἀμών, ὁ indecl. (יְמוֹן sannfärdig) Amon, Manasses son Mt. 1: 10 (bis), Tisch. har Ἀμός.

Ἀμός, ὁ indecl. (יָמוֹס stark, mäktig) Amos, fkmr Lc. 3: 25.

ἄν, modaladverb, gifver satsen i allmänhet en prägel af obestämdhet, ovisshet, tvifvel, en blott förmodan l. möjlighet; står understundom vid indicat. och imperat., men oftare vid conjunct. och optat. (och infinitivus), hkas betydelse det dels modifierar, dels förstärker. Det öfversattes med: kan, kunde, skulle, nästan, rätt, tänker jag, kanske. Från conjunct. ἄν = ἐάν skiljer det sig derigenom, att det aldrig börjar satsen. — Sæpissime.

ἄν, conj. = ἐάν || Joh. 13: 20; 20: 23.

ἀνά, præpos. med accus. (samstäm. med ἀναξ herrskare och utmärker eg. ett varande öfver, ofvan, öfverallt, utsträckning öfver rummet) på, uppå; ἀ. μέσον τοῦ σίτου Mt. 13: 25 öfverallt midt i hvetet, ἀ. μέσον τῶν ὀρίων Mc. 7: 31 (se μέσος). ἀ. μέσον τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ 1 Cor. 6: 5 (se μέσος), ἀ. μέσον τοῦ θρόνου Apoc. 7: 17 midt i thronen; distribut. ἀ. ὀνηγάριον Mt. 20: 9 hvar sin denar, ἀ. δύο μετροῦτάς Joh. 2: 6 två mått hvarje, ἀ. πτέρυγας ἔξ Apoc. 4: 8 sex och sex vingar l. sex vingar hvardera, ἀ. δύο två och två, bini o. s. v.; adverbialiter ἀ. εἰς ἕναστος Apoc. 21: 21 hvarenda en för sig. — I samman-

- sättningar: upp (högt), på, åter, tillbaka (se ἀνατίθημι).
- ἀναβαθμός. οὐ. ὁ (följ.) det hvarpå man uppstiger, trappsteg Act. 21: 35. 40 de trappsteg (den trappa), som ledde ifrån templet upp till borgen Antonia [se Ἱεροσόλυμα a)].
- ἀναβαίνω, βήσομαι, βέβηχα, ἔβην, imperat. ἀνάβα. Apoc. 4: 1 (ἀνά, βαίνω stiga) stiga l. gå upp (från lägre orter till högre,)(καταβαίνω) Mt. 3: 16 al., Act. 18: 22 nyttjas det absol. om resa till Jerusalem; stiga upp i l. på εἰς τὸ ὄρος Mt. 5: 1, Mc. 3: 13, ἐπὶ τὸ δῶμα Lc. 5: 19 på taket, ἐπὶ δένδρον Lc. 19: 4 i ett träd, εἰς τὸ πλοῖον Mt. 15: 39, Mc. 6: 51 i skeppet, ἐπὶ τὴν καρδίαν τινός Act. 7: 23, 1 Cor. 2: 9 i ngns hjerta l. sinne ܘܕܢܘܨܘܢܘܝܘܢ venit cui in mentem, det rinner ngn i sinnet l. hågen; gå upp (om frön), uppväxa Mt. 13: 7 al.; komma upp (om fiskar s. uppmetas) Mt. 17: 27; å. och καταβαίνειν Joh. 1: 52, hvarmed menas Christi oafbrutna gemenskap med himlen.
- ἀναβάλλω; ἐβαλόμην (βάλλω) kasta uppåt i höjden; metaphor. skjuta upp, uppskjuta, fördröja; i N. T. i med. τινά Act. 24: 22 ampliare qm, ajournera, uppskjuta ngns sak. ܘܕܢܘܨܘܢܘܝܘܢ
- ἀναβιβάζω, ἐβίβασα (βιβάζω låta gå, föra åstad) låta uppgå l. uppstiga, uppdraga (ur hafvet på land) Mt. 13: 48. ܘܕܢܘܨܘܢܘܝܘܢ
- ἀναβλέπω, εψα (βλέπω) se uppåt, upp Mc. 8: 24, Lc. 21: 1, εἶς τινα och τι på ngn l. ngt Mt. 14: 19 al.; se åter, återfå sin syn dels ifrån att hafva varit blindfödd Joh. 9: 11, 15: 18 (få synförmåga), dels ifrån att efter födelsen hafva mistat sin syn Mt. 11: 5 al.
- ἀνάβλεψις, εως, ἡ (fgde) synens återfående, synförmåga Lc. 4: 19. ܘܕܢܘܨܘܢܘܝܘܢ
- ἀναβοάω, ἤσα (βοάω) ropa upp, l. högt, skrika till, upphäfva ett skri Mt. 27: 46 al.
- ἀναβολή, ἡς, ἡ (ἀναβάλλω) uppskjutande. uppskof, dröjsmål Act. 25: 17. ܘܕܢܘܨܘܢܘܝܘܢ
- ἀνώγαυον. ου, τό (ἀνά, γῆ) hvad som är ofvan jord)(κατάγειος; öfra våningen i ett hus, öfverrum = ὑπερφῶν hkt se, matsal Mc. 14: 15, Lc. 22: 12; skrifves äfn ἀνώγαυον. ἀνώγειον. ἀνώγειων och ἀνώγειον.
- ἀναγγέλλω, ελῶ, εἰλα; ἔλγν (ἀνά. ἀγγέλλω) eg. återberätta, förkunna tillbaka Act. 14: 27 al.; i allmänhet berätta, förtälja, förkunna Mc. 5: 14 al.
- göra bekant, lära, förklara τινί τι och περί τινος Joh. 4: 25 al.
- † ἀναγεννάω, ἤσα; ἤμαι (γεννάω) afla, föda på nytt 1 Petr. 1: 3. 23.
- ἀναγινώσκω. ἐγνώσα, ἐγνων; ἐγνώσθην (γινώσκω) eg. återkänna, känna igen, agnoscere; noga känna, taga noga kännedom om, läsa Mt. 12: 3. 5 al., föreläsa Lc. 4: 16 al. (denna bemärkelse fkom oftast).
- ἀναγκάζω, ἀσα; ἀσθην (ἀνάγκη) tvinga, nödga, drifva på Mt. 14: 22 al., genom föreställningar beveka, genom exempel verka på l. drifva till Gal. 2: 14.
- ἀναγκάιος, α. ον (ἀνάγκη) tvingande, nödvändig 1 Cor. 12: 22 al.; blodsförvandt, necessarius, förtrogen Act. 10: 24; neutr. scil. ἐστι = ἀνάγκη ἐστίν Act. 13: 46, Hebr. 8: 3; compar. ἀναγκαίστερος Phil. 1: 24.
- ἀναγκαστῶς, αδν. (af ἀναγκαστός tvingad, adj. vble af ἀναγκάζω) af tvång 1 Petr. 5: 2 (atmärker en verksamhet inom församlingen, som uppkommer af endast yttre drifkraftar).
- ἀνάγκη, ἡς, ἡ (besl. med ἄγω, angō, ängsla) angustia, ångest, trångmål, nød, tvång, nödvändighet; ἀν. ἐστίν det är tvång, nödvändigt, man nödgas, måste, äfn utan ἐστίν Hebr. 9: 23, ἀν. ἔγω 1 Cor. 7: 37 jag har behöfv af, måste, nödgas; ἐξ ἀνάγκης 2 Cor. 9: 7, Hebr. 7: 12 af tvång, nödvändigt, ὡς κατὰ ἀνάγκην Phil. 14 ss. af tvång (så att det synes ss. aftvingadt); vedermöda Lc. 21: 23 al., ἐνεστώσα å. 1 Cor. 7: 26 dolores Messiae. ܘܕܢܘܨܘܢܘܝܘܢ (s. skulle föregå yttersta domen).
- ἀναγνωρίζω; ἰσθην (γνωρίζω) igenkänna, pass. låta igenkänna sig af, gifva sig tillkänna för ngn τινί Act. 7: 13. ܘܕܢܘܨܘܢܘܝܘܢ
- ἀναγνώσις. εως, ἡ (ἀναγινώσκω) läsning, föreläsning Act. 13: 15, 2 Cor. 3: 14; äfn 1 Tim. 4: 13 (neml. af den heliga skrift).
- ἀνάγω. ἡγαγον; ἡχθην (ἀνά, ἄγω) 1:o föra upp, uppåt, i höjden, uppföra Mt. 4: 1 (fr. den lägre liggande Jordan-ängden till den högre liggande Juda-öknen), äfn Lc. 2: 22. 2:o) föra uppåt sjön. i den höga sjön; pass. föras uppåt, lägga ut i öppna sjön, lyfta ankar, segla ut (vehī, ferri in altum, ty hafvet tyckes höja sig för den som står på stranden) Lc. 8: 22 al.)(κατάγεισθαι föras nedåt, segla l. komma i hamn (jfr ἀνα-

βαίνω och καταβαίνω om resor till lands). 3:o) föra upp (neml. på altaret) d. ä. frambära θυσίαν Act. 7: 41 offer, offra, fira l. begå en offerfest; Act. 12: 4 föra upp på den upphöjda platsen, der domarestolen stod (Joh. 19: 13), framställa ngn för folket för att offentl. öfver honom fälla dödsdomen. 4:o) åter- l. hemföra, hkn betydelse ordet anses ega Act. 16: 34, men der kan ännu bättre den vanliga användas: föra upp (neml. från fängelset, ty fängvaktarens boning låg trol. öfver fängelset); hämta upp (ifrån de döda) Rom. 10: 7, föra upp ifrån de döda (till sig) Hebr. 13: 20.

ἀναδείκνυμι och -νύω, ἐδείξα (δείκνυμι) upp-, före-, framvisa, utvisa, tillkännagifva Act. 1: 25, offentl. förklara för, utnämna Lc. 10: 1.

ἀναδείξις, εως, ἡ (fgde) uppvisande, förklarande för; (offentl.) framträdande Lc. 1: 80.

ἀναδέχομαι, ἐδέξαίμην (δέχομαι) upp- l. emottaga (neml. ss. gäst) Act. 28: 7, emottaga, undfå Hebr. 11: 17.

ἀναδίδωμι, ἐδών (δίδωμι) upp- l. återgifva, gifva l. lemna ifrån sig Act. 23: 33.

ἀναζάω, ἐζήσα (ζάω) lefva upp l. åter, återvända i lifvet, blifva lefvande säges trop. om den förlorade sonen Lc. 15: 24. 32, och om synden Rom. 7: 9 (lefde upp, fick lif).

ἀναζητέω, ἐζήτησα (ζητέω) söka upp l. efter Lc. 2: 44 (45), Act. 11: 25.

ἀναζώννυμι; ἐξωσάμην (ζώννυμι) görda, skörta upp; med. τὰς ὀσφύας τῆς διανοίας ὑμῶν 1 Petr. 1: 13 skörten upp på eder edert sinnes ländar d. ä. hållen eder färdiga, rusten eder till i andligt afseende (bilden är tagen af dem, s. ämna vandra, springa o. s. v. hka för att vara desto mer obehindrade, uppskörta sin klädnad — detta gäller i synn. Österländningarne med sina vida fotsida mantlar — här åsyftas den andliga beredskapen och raskheten).

ἀναζωपुरέω (ζωपुरέω upplifva elden af ζώपुरος eldupplifvande -ζώος lefde, πῦρ- df ζώपुरον glödande kol, äfn blåsbelg) åter uppblåsa l. upptända 2 Tim. 1: 6.

ἀναθάλλω, αλον (θάλλω blomstra, grönska) blomstra, grönska upp, åter (ss. ett träd l. fält, som varit förvissnad och åter slagit ut), återuppblomstra (i välstånd), åter komma i blomstrande tillstånd Phil. 4: 10.

ἀνάθημα. ατος, τό eg. = ἀνάθημα tempelskänk; redan i G. T. betyder detta ord (hvarmed LXX

öfversätta □□ t. ex. Levit. 27: 28. 29) ngt åt Gud helgadt och sål. undandraget det allmänna bruket; derföre användes ordet om allt, som på gudomlig befallning var helgadt åt död och undergång = det förbannade; men äfn en till offentlig vanära och förbannelse utställd l. ur församlingen utstött och sål. åt förderfvet prisgifven mska = förbannad ἀπὸ τοῦ Χοῦ Rom. 9: 3 bort ifrån Chr., skild ifrån honom; ἀν. Ἰησοῦς 1 Cor. 12: 3 förbannad (se. ἐστὼν) är JEsus; ἀν. ἔστω Gal. 1: 8. 9 och ἦτω 1 Cor. 16: 22 så vare l. skall han vara hemfallen åt förderfvet (neml. det eviga ἀπώλεια).

ἀναθεματίζω, ισα (fgde) göra till anathema, förbanna (se. ἐαυτόν) sig Mc. 14: 71, ἀν. ἐαυτόν Act. 23: 12 önska öfr sig förbannelse, ἀναθεματίζω ἀν. ἐαυτόν v. 14 högtidligen förbanna sig på att med inñn., liksom v. 21 (dock utan ἀναθεματίζω).

ἀναθεωρέω (θεωρέω) åter l. å nyo bese, betrakta, deraf noga betrakta (med ögonen) Act. 17: 23. (med sinnet) Hebr. 13: 7.

ἀνάθημα, ατος, τό (ἀνατίθημι) eg. det uppsatta, upphängda, tempelskänk, smycke, prydnad Lc. 21: 5.

ἀναίδεια, ἀς, ἡ (ἀναιδής oförskäm, skamlös af å 1, αιδώς) skamlöshet, oförskämhet, efterhängsenhet Lc. 11: 8.

ἀναίρεισις, εως, ἡ (följ.) afdagatagande, mord Act. 8: 1.

ἀναίρειω, ἦσω, εἶλον och εἶλα, εἶλατε Act. 2: 23; εἰλόμην och εἰλάμην, εἶλατο Act. 7: 21, ἠροέθην (αἰρέω) = נשׂבֹּל tollo 1:o) taga upp 2:o) taga på sig 3:o) taga bort, upphäfva, afskaffa Hebr. 10: 9, rödja ur vägen, döda Mt. 2: 16 al. — I N. T. blott brukl. i 3:dje bemärkelsen, utom Act. 7: 21, der det betyder taga upp (eg. ett ut-satt barn), antaga i barns ställe, adoptera.

ἀνάιτιος, ον (å 1, αἰτία) utan skuld, skuldlös, oskyldig Mt. 12: 5. 7.

ἀνακαίνιζω, ισα (καίνιζω) uppsätta, uppresa — intrans. = med. sätta l. resa sig upp Lc. 7: 15. Act. 9: 40.

ἀνακαίνιζω (καίνιζω göra ny, förnya af καίνος) återförnya εἰς μετάνοιαν Hebr. 6: 6 återföra till bättring. (Detta ställe Hebr. 6: 4—6, liks. 10: 26. 27, 2 Petr. 2: 20. 21, 1 Joh. 5: 16 syftar på »synd emot den H. Ande», hvarom Frälsaren sjelf talar Mt. 12: 31. 32, Mc. 3: 28. 29, Lc. 12: 10).

- † ἀνακαινώ (καινός) åter göra ny, förnya, uppfriska 2 Cor. 4: 16 (emottager beständigt ny lifskraft och energi), Col. 3: 10 (som håller på att utvecklas, nyskapas).
- † ἀνακαινώσεις, εως, ἡ (fgde) förnyelse, nyskapelse Rom. 12: 2, ἀν. ἁγίου πνεύματος Tit. 3: 5 den af den H. Ande verkade förnyelse (se λοῦτρον).
- ἀνακαλύπτω; υῖμαι (καλύπτω) upptäcka, borttaga täckelset, afhölja, afslöja, blotta μή ἀν. ὅτι 2 Cor. 3: 14 i det det icke upptäckes (förbliffr Judarne fördoldt) att; ἀνακαλεῖται. προσώπων v. 18 med blottadt l. afslöjadt ansigte (ty genom omvändelsen till Christum har vår förut hämmade andliga åskådning blifvit fri och ostörd).
- ἀνακάμπτω, ἀμφω, ἀμψα (κάμπτω) böja uppåt, tillbaka; intr. böja sig tillbaka, vända om, återvända Mt. 2: 12 al.
- ἀνάκειμαι (κείμε) ligga uppe l. framme, vara uppställd, framlagd till åskådande o. s. v. Mc. 5: 40 i äldre editioner; annars i N. T. ligga till bords (liks. tillbaka, tillbakalutad), accumbere mensis, i den class. grek. κατακείμεναι (hkt se) Mt. 9: 10 al., ἀν. ἐν τῷ κόλπῳ τινός Joh. 13: 23 ligga i ngn sköte d. v. s. höger om ngn (utom det att det utmärker stor förtroelighet) — se κόλπος.
- ἀναζεφαλαίω (ζεφαλαίω) recapitulera, upprepa hufvudpunkterna, summariskt upprepa, sammanfatta Rom. 13: 9; åter sammanfatta för sig, sibi summam recolligere Eph. 1: 10.
- ἀνακλίνω, ωῶ. να; ἰθῆσομαι, ἰθην (κλίνω) luta l. böja tillbaka l. -till, lägga ned Lc. 2: 7, låta lägga sig ned l. taga plats (vid ett bord) Mc. 6: 39 al.; pass. lägga sig l. ligga till bords Mt. 8: 11 al.
- ἀνακόπτω, ἐκοψα (κόπτω) slå, stöta, drifva tillbaka, hejda, hindra Gal. 5: 7; Tisch. Con. Sin. och de bättre editionerna hafva ἐνέκοψε.
- ἀνακράζω (κράζω) uppskrrika, ropa högt, skrika till Mc. 1: 23 al.
- ἀνακρίνω, να; ἰθην (κρίνω) anställa en undersökning, undersöka, pröfva Act. 17: 11, μηδὲν ἀν. 1 Cor. 10: 25. 27 ingenting undersökande d. ä. utan att företaga ngn undersökning (neml. huruvida köttstycken voro offerkött l. icke); utforska, förhöra Lc. 23: 14 al., bedömma 1 Cor. 2: 14. 15 »den andlige bedömmar allt (som tillhör anden), men bedömmes sjelf af ingen (som icke är audlig)» al.
- ἀνακρίσις, εως, ἡ (fgde) undersökning, rausakning Act. 25: 26.
- ἀνακυλίω; κεκύλισμαι (κυλίω) vältra uppåt, tillbaka; står hos Tisch. Cod. Sin. Mc. 16: 4 i st. för ἀποκυλίω.
- ἀνακύπτω, ἐκυψα (κύπτω) böja sig uppåt l. tillbaka, uppresa l. räta sig Lc. 13: 11, resa upp hufvudet (Joh. 8: 7. 10), metaph. animum ex tristitia resumere, repa sig, fatta mod Lc. 21: 28.
- ἀναλαμβάνω, ἐλαβον; ἐλήφθην, ἐλήμφθην Tisch. Mc. 16: 19, 1 Tim. 3: 16 (λαμβάνω) taga upp (från marken för att bära i procession) Act. 7: 43, lyfta upp, upptaga Mc. 16: 19 (till himlen), taga upp (i ett skepp) Act. 20: 24; taga med sig (på en resa) Act. 20: 13. 14, 23: 31, 2 Tim. 4: 11, taga på sig, bära; taga upp (vapen), taga på sig, gripa till Eph. 6: 13. 16; ἀνελήμφθην ἐν δόξῃ 1 Tim. 3: 16 han har blifvit upptagen i herrligheten och befinner sig der (ss. sittande på Guds högra hand).
- ἀνάλημψις l. ληψις, εως, ἡ (fgde) upptagande; säges om Frälsarens upptagande till himlen Lc. 9: 51.
- ἀνάλισκω, αλώσω, ἡλωσα; ἡλώθην (άλισκομαι, s. sammanhänger med αἰρέω genom detta verbs aor. εἶλον och betyder tagas, fångas) taga upp, använda, förbruka, förtära, göra ända på, förstöra Lc. 9: 54 al., utrota, tillintetgöra, döda (det andliga l. christliga lifvet) Gal. 5: 15.
- ἀνάλογία, ας, ἡ (ἀναλογέω stå i riktigt förhållande till en sak, vara motsvarande, af ἀνάλογος proportionerlig, af ἀνά λόγον efter förhållande, i proportion) riktigt förhållande, proportion; κατὰ τὴν ἀν. τῆς πίστεως Rom. 12: 6 enligt förhållandet af hans tro, i förhållande till haus tro (= μέτρον i 3 vers.).
- ἀναλογίζομαι, ἰσάμην (λογίζομαι) för sig öfverräkna, beräkna, bedömma, uppskatta Hebr. 12: 3.
- ἀναλος, ον (ἀ 1, ἄλς ὁ) osaltad, osalt; γίνεσθαι ἄν. förlora sältan Mc. 9: 50.
- ἀνάλοσις, εως, ἡ (följ.) eg. upplösning, förlösning, befrielse; äfn afresa, uppbrott 2 Tim. 4: 6 (om döden).
- ἀναλύω, ἐλύσα (λύω) upplösa, τὴν ἄγκυραν l. abs. lossa ankaret l. skeppet, lyfta ankar, afsegla; df bryta upp, begifva sig åstad Lc. 12: 36; äfn om skilsmessan från lifvet, skiljas hädan Phil. 1: 23.
- ἀναμάρτητος, ον (ἀ 1, ἀμαρτάνω) s. icke har syndat, synd- l. skuldfri, oskyldig Joh. 8: 7.
- ἀναμένω (μένω) vänta på, invänta, afbida 1 Thess. 1: 10.

ἀναμνησικω, μνήσω; ἐμνήσθην (μυμνήσχω) åter-
påtänna, återkalla i minnet, erinra τινά τι 1 Cor.
4: 17 ngn om ngt med accus. och ἡψην. upp- l.
förmåna 2 Tim. 1: 6; med. och pass. erinra sig
τι ngt 2 Cor. 7: 15, Hebr. 10: 32, Mc. 11: 21
(scil. ταῦτα), Mc. 14: 72 (der likväl soml. edit.
hafva τοῦ ῥήματος).

ἀνάμνησις, εως, ἡ (fgde) erinran, hågkomst, åmin-
nelse Lc. 22: 19 al. εἰς τὴν ἐμῆν ἄν. l. c. al.
till ett minne af mig l. min död.

ἀνανεῶω (νεῶω göra ny, νέος) förnya; pass. Eph.
4: 23.

ἀνανήφω, νηψα (νήφω) åter blifva nykter, komma
till besinning; ἄν. ἐκ τοῦ διαβόλου παγίδος 2
Tim. 2: 26 ~ åter blifva nykter och räddas l.
befrias ur djefvulens snara.

Ἀνανίας, α, ὁ (אָנָּיָא den Jeh. betäcker = beskyd-
dar אָנָּיָא; äfn אָנָּיָא אָנָּיָא Jeh. är nådig) Ananias 1:o)
En christen i Jerusalem, man till Sapphira. Han
sålde sin egendom till församlingens bästa, men
undanhöll en del af köpeskillingen, och blef för
detta sitt bedrägeri strängeligen tilltalad af Petrus,
hvarpå han, liksom straxt derefter hans medbrots-
liga hustru, plötsligen föll ned död Act. 5: 1 ff.
2:o) En lärjunge i Damascus, som återgaf Paulus
synen och döpte honom Act. 9: 10 ff. 3:o) En
öfversteprest Act. 23: 2, 24: 1.

ἀναντιρρήτος, ον (ἀ 1, ἀντί, ῥήτός adj. vble till
φημί) oemotsäglich Act. 19: 36.

ἀναντιρρήτως, adv. (af fgde) utan motsägelse Act.
10: 29.

ἀνάξιος, ον (ἀ 1 ἄξιος) ovärdig 1 Cor. 6: 2 χρι-
τηριῶν ἐλαχίστων att bestiga ganska ringa dom-
stolar.

ἀνάξιως, adv. (af fgde) ovärdigt, på ett ovärdigt
sätt 1 Cor. 11: 27. 29.

ἀνάπαυσις, εως, ἡ (följ.) vederqvickelse, hvila, ro
Mt. 11: 29 al., äfn hviloplats Mt. 12: 43, Lc.
11: 24.

ἀναπαύω, παύσω, ἐπαύσα; πέπαυμαι, επαύσαμην,
παήσονται Tisch. Apoc. 14: 13 för ἀναπαύσω-
ται (παύω) låta ngn hvila upp l. ut, trop. veder-
qvicka Mt. 11: 28 al.; pass. 2 Cor. 7: 13, Phil. 7;
med. hvila upp sig l. ut i kpsligt l. andligt af-
seende Mt. 26: 45 al., ἐπί τινα 1 Petr. 4: 14
(= ἐπαναπ. Lc. 10: 6) hvila öfr l. på ngn (der-
med betecknas Andens hvilande hos de trogna ss.
en dem beherrskande makt, under hkn de stå).

ἀναπείδω (πέιδω) öfvertala l. -tyga, förmå, förföra,
förleda med ἡψην. Act. 18: 13.

ἀναπέμπω, ἐπεμψα (πέμπω) skicka upp, bort, åstad
Lc. 23: 7. 15, Act. 25: 21, tillbaka Lc. 23: 11,
Phil. 11.

ἀναπηδάω, ἡσα (πηδάω springa, hoppa, besl. med
ποῦς pes) springa, hoppa upp. || ἀναστῆς Mc.
10: 50.

ἀνάπηρος, ον (πηρός förlamad, skadad, lidande af
πάσχω) lytt, stympad, krympling, bräcklig Lc.
14: 13. 21.

ἀναπίπτω, ἐπεσον l. ἐπεσα; ἐπεσάμην (πίπτω) falla
tillbaka, lägga sig tillbaka, ned, till bords (hör
till sednare grekiskan) Mt. 15: 35 al.

ἀναπληρῶω, ωσα; ὄθην (πληρῶω) uppfylla a) göra
full l. fulltalig τὰς ἁμαρτίας 1 Thess. 2: 16 göra
det för synderna bestämda måttet fulltaligt, göra
syndamåttet fullt. b) h. och h. iakttaga l. full-
göra τὸν νόμον Gal. 6: 2. c) intaga τόπον τιῶς
1 Cor. 14: 16. d) bekräfta genom utgången Mt.
13: 14. e) ersätta 1 Cor. 16: 17, ἕνα ἄν. τὸ
ὑμῶν ὑστέρημα τῆς πρὸς μὲ λειτουργίας Phil.
2: 30 på det han måtte ersätta eder brist uti
hjulsändningen till mig d. ä. på det han (genom
sin närvaro) måtte lemna ersättning derför, att J
icke voren med vid undsättningens öfverlemnande
till mig.

ἀναπολόγητος, ον (ἀ 1, ἀπολογέομαι) oursäktlig,
utan ursäkt Rom. 1: 20, 2: 1.

ἀναπτύσσω, υξᾶ (πτύσσω) uppveckla, upprulla, upp-
slå, öppna; säges om uppvecklingen af en bok-
rulle Lc. 4: 17.

ἀνάπτω, ἤψα; ἤψθην (ἄπτω) eg. på- l. vidhäfta,
tända upp l. på πυράν Act. 28: 2 ett bål, an-
tända ὕλην Jac. 3: 5 en skog; pass. Lc. 12: 49
an- l. upptändas.

ἀναρίθμητος, ον (ἀ 1, ἀριθμητός adj. vble af ἀριθ-
μέω, räknelig) oräknelig Hebr. 11: 12.

ἀνασειῶ (σειῶ) skaka upp, uppvigla Mc. 15: 11,
Lc. 23: 5.

ἀνασκευάζω (σκευάζω packa) åter packa in, flytta,
bortskaffa, borttaga, nedrifva, förstöra, förderfva
Act. 15: 24.

ἀνασπάω, σπάσω; ἐσπάσθην (σπάω) draga upp
Lc. 14: 5, Act. 11: 10.

ἀνάστασις, εως, ἡ (ἀνίστημι) eg. uppstående, upp-
ståndelse från ett fall Lc. 2: 34, från de döda
ἐκ νεκρῶν Lc. 20: 35 al., i synn. de frommas
och rättfärdigas till ett evigt lif Lc. 14: 14; Chr.

kallar sig sjelf så Joh. 11: 25 ss. den der upp-
väcker alla från de döda: »jag är uppståndelsen
och lifvet» (han är sj. lifvet och, så vida lifvet
segrar i striden öfver döden, är han ock uppstån-
delsen); ἀν. ἡ πρώτη Apoc. 20: 5. 6 den första
uppståndelsen (Jesu blodvittens och trognaste an-
hängares till deltagande i det 1000-åriga riket —
den andra uppståndelsen fkmr Apoc. 20: 12. 13).

† ἀναστασιώ. ὠσα (ἀνάστατος uppstånden, upp-
skrämd, i uppror) = ἀνάστατον ποιῶ Act. 17:
6 *al.* bringa i uppror, uppvigla.

ἀνασταυρόω (σταυρόω) åter l. ånyo korsfästa ἐνω-
τοῖς τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ Hebr. 6: 6 sig sjelfvom
d. ä. till sin egen skada, sitt eget förderf (*dat.*
incommodi), l. hvad på dem beror (d. ä. till sinne-
laget likna dem, som ropade: korkfäst! korsfäst!).

ἀναστενάζω, ἀξίω (στενάζω) sucka upp, djupt, högt,
höja en djup suck Me. 8: 12.

ἀναστρέφω, ἐψώ. εψά; εστράφην (στρέφω) vända
upp (och ned), slå omkull Joh. 2: 15, vända till-
baka neml. ἐνωτόν, alltså skenbart *intrans.* vända
åter, tillbaka, om Act. 5: 22, 15: 16; *med.* och
pass. vända sig om, omkring (på ett ställe), vi-
stas, uppehålla sig, versari Mt. 17: 22, 2 Cor.
1: 12, befinna sig οὕτως Hebr. 10: 33 i sådant
läge, bete l. förhålla sig 1 Tim. 3: 15 *al.*, van-
dra ἐν τινι Eph. 2: 3 (der ἐν οἷς betyder: ibland
hka, neml. olydnadens barn), τὸν τῆς παροικίας
χρόνον 1 Petr. 1: 17 vandren eder främlingskaps
tid (se παροικία).

ἀναστροφή, ἦς, ἡ (fgde) eg. *omvändning*, vistande,
vistelse, »mngängelse», lefnadssätt,andel Gal. 1:
13 *al.*; *plur.* 2 Petr. 3: 11 (äfvens. εὐσεβείας)
brukas för att utmärka dessa stycken i olika rikt-
ningar.

ἀνατάσσομαι. εταξάμην (τάσσω) uppsätta Le. 1: 1,
anordna, rangera.

ἀνατέλλω, τέταλχα, έτεελα (τέλλω) bringa till målet
τέλος = τελέω) låta framtråda l. uppgå Mt. 5: 45,
annars *intrans.* uppgå om sol, stjernor Mt. 4:
16 *al.*, äfn om HERRen Hebr. 7: 14 exorior,
härstamma.

ἀνατίθημι; εθέμην (τίθημι) upp-, på-, åter-, tillbaka-
sätta; i N. T. i *med.* uppsätta l. -gifva, framlägga,
berätta Act. 25: 14, Gal. 2: 2.

ἀνατολή, ἦς, ἡ (ἀνατέλλω) uppgång, i synn. soleus,
Apoc. 7: 2, 16: 12 (*plur.*), hmd betecknas det
väderstreck, der solen går upp = öster, annars
utan ἡλίου (vaul. i *plur.*) Ms. 8: 11 *al.* ἀπὸ ἀν.

Apoc. 21: 13 öster ifrån, i öster; Österland Mt.
2: 1. 2. 9 (*sing.* och *plur.*); *metaphor.* Christus,
ss. verdens ljus, då ἀνατολή = ἀνατέλλων *abstr.*
pro concreto Le. 1: 78.

ἀνατρέπω (τρέπω) vända upp, kasta öfrända, för-
störa, tillintetgöra 2 Tim. 2: 18, Tit. 1: 11.

ἀνατρέφω; τέθραμμαι, εθρεψάμην. εστράφην (τρέ-
φω) uppföda, uppfostra Act. 7: 20 *al.*

ἀναφαίνω; εφάνην (φαίνω) upplysa, uppdagga, uppen-
bara; *pass.* blifva uppenbar, synlig, visa sig, fram-
l. intråda Le. 19: 11; ἀναφαίνομαί τι jag uppen-
baras ngt, man visar mig ngt Act. 21: 3.

ἀναφέρω. ἡνεγκα. ἡνεγκον (φέρω) uppbära, upp-
föra, taga med sig; om offer: bära l. föra upp
på altaret, frambara, offer, ἀνεφέρειν θυσίας κ. τ. λ.
1 Petr. 2: 5 till att frambara offer, Jac. 2: 21
föra upp ἐπὶ θυσιαστήριον, ἀνεφέρειν ἐνωτόν
Hebr. 7: 27 då han frambar sig sj. (neml. till
offer) d. ä. offerade sig sjelf, 1 Petr. 2: 24 ~
»han s. sjelf (ss. offer) bar våra synder, i det han
tog dem på sin kropp på korset» = han s. sjelf
led på korset för våra synder; df lida, fördraga,
bära τὰς ἁμαρτίας τινός 1 Petr. 2: 24, Hebr.
9: 28 försona ngns synder dgm att man sjelf ss.
offer lider straffet för dem.

ἀναφωνέω, ἦσα (φωνέω) ropa upp, högt, till Le.
1: 42.

ἀνάγκυσις. εως, ἡ (ἀναχέω utgjuta af ἀνά, χέω
gjuta) *utgjutning*, der vatten utgjøtes och stadnar,
sentiana, pöl, puss, gyttja, dy, *trop.* ἀν. τῆς
ἀσωτίας 1 Petr. 4: 4 liderlighetens dy.

ἀναχωρέω, ἦσα (χωρέω) vika, vända, draga sig
tillbaka, undan, aflägsna sig Mt. 2: 12 *pluries.*

ἀνάψυξις, εως, ἡ (följ.) eg. *påblåsning*, svalka, upp-
l. förfriskning, vederqvickelse Act. 3: 19.

ἀναφύχω, ἐψυξα (φύχω) blåsa på, afkyla, svalka.
vederqvicka (med alla slags kärleksbevisningar) ?
Tim. 1: 16.

ἀνδραποδοσιής, οἰ, ὁ (ἀνδραποδίζω göra l. sälja
till slaf ἀνδράποδον, af ἀνήρ och ἀποδόσθαι
sälja) *slafsäljare*, människotjuf 1 Tim. 1: 10.

Ἀνδρέας, οἰ, ὁ (Grek.) Andreas, Jesu Apostel, Si-
monis Petri broder Mt. 4: 18 *al.* från staden
Bethsaida Joh. 1: 45, förut Johannis Döparens
lärjunge Joh. 1: 39; enl. Joh. 1: 35 ff. inträdde
han före sin broder, enl. Mt. 4: 18 ff. Me. 1:
16 ff. samtidigt med honom ibland Jesu lärjun-
gar; i apostlaförteckningarne Mt. 10: 2. Le. 6: 13
uppföres han jemte sin broder ss. första paret.

Mc. 3: 18 åter nämnes han efter hfdapostlarna näst före Philippus, och Act. 1: 13 näst efter Jacobus den äldre; Mc. 13: 3 nämnes han jemte de förtrognare lärjungarne Petrus, Johannes och Jacobus d. äldre. Apostlagerningarne hafva ingen ting att berätta om honom. Den äldsta traditionen låter honom predika Evangelium i Scythien, Grekland (Achaja), sednare äfn i M. Asien, Thracien o. s. v. Han skall hafva blifvit korsfäst i Patræ i Achaja vid ett så kalladt crux decussata X (signum Andreæ).

ἀνδρίζω (ἀνήρ, ἀνδρός) göra till man, stärka, hårda; med. göra sig till man, visa sig manhaftig, uppföra sig manligt 1 Cor. 16: 13.

Ἀνδρόνικος, ου, ὁ Andronicus, en ansedd christen i Rom, Pauli slägtunge och förut hans medfånge Rom. 16: 7.

ἀνδροφόνος, ου, ὁ (ἀνήρ, φόνος) mandråpare 1 Tim. 1: 9.

ἀνέγκλητος, ου (ἀ 1, ἔγκλητος adj. vble af ἐγκαλέω) oanklad, oklandrad l. derlig, tadelfri, ostrafflig, oförvitlig, 1 Cor. 1: 8 (prolept.) så att J skolen vara ostraffliga, al.

ἀνεκδιήγητος, ου (ἀ 1, ἐκδιηγέομαι) obeskriflig, utomordentlig, ἀν. δωρεά 2 Cor. 9: 15 är Evangelium.

ἀνεκλόγητος, ου (ἀ 1, ἐκλαλέω) outsäglig 1 Petr. 1: 8.

ἀνέκλειπτος, ου (ἀ 1, ἐκλείπω) oafstättlig, oupphörlig Lc. 12: 33.

ἀνεκτός, ή, ὄν adj. vble (af ἀνέχομαι) dräglig; compar. ἀνεκτότερος Mt. 10: 15 al.

ἀνελεήμων, ου (ἀ 1, ἐλεήμων) obarmhertig Rom. 1: 31.

ἀνέλεις, ου (ἀ 1, ἔλεις) obarmhertig || ἀνίλειος Jac. 2: 13.

ἀνεμίζω (följ.) eg. påblåsa, uppröra genom vind Jac. 1: 6 (om hafsvågen, s. uppröres af vinden).

ἄνεμος, ου, ὁ (qsi ἄεμος af ἄω, ἄημι blåsa) animus, anima, blåst, ande, vind Mt. 7: 25 al.; väderstreck ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων Mt. 24: 31, Mc. 13: 27 ifrån de fyra väderstrecken = ifrån alla landsändar; trop. Eph. 4: 14.

ἀνένδεκτος, ου (ἀ 1, ἐνδέχομαι) omöjlig, s. ej kan ske Act. 17: 1.

ἀνεξερεύνητος, ου (ἀ 1, ἐξερευνάω) outransaklig Rom. 11: 33.

ἀνεξίκακος, ου (ἀνέχομαι, κακός) s. föredrager l. tål ondt, tålig, saktmodig 2 Tim. 2: 24.

ἀνεξιχνίαστος, ου (ἀ 1, ἐξιχνιάζω uppspåra af ἕχνοσ) ouppspårbar, outforsklig Rom. 11: 33, Eph. 3: 8. ἀνεπαίσχυντος, ου (ἀ 1, ἐπαίσχυντος adj. vble af ἐπαισχύνομαι) i class. Grek. oförskämd, skamlös; men 2 Tim. 2: 15 s. icke har ngt att skämmas öfver, s. icke behöfver blygas, ostrafflig.

ἀνεπίληπτος, äfn -ληπτος Tisch., ου (ἀ 1 ἐπίληπτος åtkomlig af ἐπιλαμβάνω) oåtkomlig, hos hkn intet är att tadla, oförvitlig 1 Tim. 3: 2 al.

ἀνέρχομαι, ἦλθον (ἔρχομαι) gå upp εἰς τὸ ὄρος Joh. 6: 3, till Jerusalem Gal. 1: (17). 18.

ἄνεσις. εως, ή (ἀνίημι) lössläppning l. -gifning, lindring, vederqvickelse, ro, rast, frihet Act. 24: 23 al., l. c. lemnas Paulus fri från bojorna och förvaras i libera custodia.

ἀνετάζω (ἀνά, ἐτάζω se efter om ngt är ἐτόν — ett slags adj. vble af εἰμί — verkligt, äkta, pröfva) noga utforska, undersöka, utpressa sanningen, bringa till bekännelse τινά Act. 22: 24. 29.

ἄνευ, πρᾶπος. med genit., utan, förutan 1 Petr. 3: 1, 4: 9, utan att ngn är med; utan ngns vetskap Mt. 10: 29.

ἀνούθετος, ου (ἀ 1, εὐθετος) icke väl satt, opassande, obeqväm Act. 17: 12.

ἀνευρίσκω, εὑρον, εὑραν Lc. 2: 16 (εὐρίσκω) uppfinna, upptäcka, uppsöka, utleta, finna rätt l. reda på Lc. 2: 16, Act. 21: 4.

ἀνέχω (ἔχω) hålla upp, i höjden, uthålla; äfn hålla åter l. tillbaka; i N. T. blott i med. ἀνέχομαι, ἔξομαι, εσχόμην, imperf. med dubbelt augment ἡνειχόμην (2 Cor. 11: 1. 4, men Tisch. ἀνειχόμην), hålla sig uppe, upprätt, icke duka under, uthärda, tåla sig med, fördraga τινός Mt. 17: 17, Eph. 4: 2, Col. 3: 13, τῆς ὕψιου. διδασκαλίας 2 Tim. 4: 3 (som de finna odräglig, emedan den icke öfverensstämmer med deras begär, τοῦ λόγου Hebr. 13: 22, äfn τινί 2 Thess. 1: 4 αἰς ἀνέχεσθε (der det är mindre lämpligt att antaga attraction för ὄν), höra på (med tålmod) Act. 18: 14, tåligt hålla l. stå stilla 1 Cor. 4: 12, ὄφελον — ἀφροσύνης 2 Cor. 11: 1 mätten J ngt litet fördraga dårskap af mig! (ironice), καλῶς ἀνείχεσθε 2 Cor. 11: 4 så läten J eder det riktigt behaga, tålten J eder riktigt med det (ironice).

ἀνεψιός, οὔ, ὁ syskonbarn, cousin Col. 4: 10.

ἀνέργα se ἀνοίγω.

ἄνηθον, ου, τό anethum, dill, anis Mt. 23: 23.

ἀνήκω (ἦκω) komma, räcka upp, hinna till, vara tillräcklig, passande, lämplig, tillbörlig; ὡς ἀνήκεν

Col. 3: 18 ss. det var tillbörligt l. tillkom dem i HERranom (då de blefvo christne), τὸ ἀνῆχον Phil. 8 det tillbörliga, τὰ οὐκ ἀνῆχοντα Eph. 5: 4 hd s. är otillbörligt.

ἀνήμερος, ον (ἀ 1, ἡμερος tam, mild, vänlig) ej tam, otamd, vild, obändig, grym 2 Tim. 3: 3. *

ἀνήμερχα, ἀνήμερχον se ἀναφέρω.

ἀνῆρ, ἀνδρός, ὁ (samstan. med ἀρήν, ἀρῶν hanc, per metathesin) man, förlovad Mt. 1: 19, gift l. äkta man Mt. 1: 16 al., fullväxt man (i mots. mot qvinnor och barn) Mt. 14: 21 al.; menniska Lc. 11: 31 al., någon Lc. 5: 12 al.; förernas med subst. ss. προφήτης, φονεύς liks. man ville säga: en man s. var l. är en prophet, mördare o. s. v.; i plur. honoris caussa med nom. propr. ss. Ἀθηναῖοι, Γαλιλαῖοι, Ἰουδαῖοι, Νινευῖται κ. τ. λ. ἀνδιότημι, ἀνδέστηκα, ἀντέστην; ἀντεστάμην (ἀντί, ἵστημι) ställa emot; med. och intrans. tempora ställa sig l. stå emot τινί Mt. 5: 39 al., Eph. 6: 13 (dämonernas anfall).

ἀνδομολογέομαι (ἀντί, ὁμολογέω) å sin sida säga detsamma, bekänna, tillstå, lofva, prisa, tacka Lc. 2: 38. *

ἀνθος, εος, τό (sannol. af ἀνά, ἄνω; alltså) eg. det uppgående, telning, blomma, blomster Jac. 1: 10. 11, 1 Petr. 1: 24.

ἀνθρακιά, ἄς, ἡ (följ.) kohlög, koleld Joh. 18: 18, 21: 9.

ἀνθραξ, ακος, ὁ kol; ἀνθρακες πυρός eld- l. glödande kol Rom. 12: 20 samla glödande kol på ngns hufvud (bilden lånad från Proverb. 25: 21. 22) vill säga: bereda ngn smärtsam ånger — eller göra, att ngn likaså fort vill bortlägga sin fiendskap, som taga brinnande kol från hufvudet. *

† ἀνθρωπάρεσκος, ον (ἄνθρωπος, ἀρέσκω) menniskobehaglig, s. söker att behaga mskr, fikar efter mskrs bifall Eph. 6: 6, Col. 3: 22.

ἀνθρώπινος, η, ον (ἄνθρωπος) mensklig, s. härrör af mskr, öfverensstämmer med deras natur, förhållanden o. s. v. Rom. 6: 19 al., ἀνθρώπινον λέγω l. c. menskligt yttrar, säger, talar jag (detta är väl analogt med κατ' ἄνθρωπον λέγω, dock afser det förra innehållet — mskligt säger jag — det sednare åter formen, uttryckssättet — mskligt uttrycker jag mig —); afpassad efter mskga kraf- ter 1 Cor. 10: 13.

ἀνθρωποκτόνος, ον (följ., κτείνω, ἔχτονα döda) menniskomördare, mandråpare 1 Joh. 3: 15; då djefvulen så kallas Joh. 8: 44, har man icke blott

att tänka på den lekamliga döden, utan äfn på den andliga och eviga, emedan alla 3 voro och äro en följd af synden.

ἄνθρωπος, ου, ὁ, ἡ (deriveras vanligen och vackrast af ἄνω τρέπων ὄπα, sursum vertens os i mots. mot djuren — enl. Platon i Kratylos af ἀναθρόν ὃ ὄπωπε den som noga betraktar hd han sett) menniska, man, qvinna, gift man, husfader; ὁ ἄ. Mt. 4: 4 menniskan κατ' ἐξοχήν, Messias; den svaga arma mskn Joh. 19: 5 (ecce homo); plur. folket; fkmr i N. T. med hvarje- handa attributiver: 1:o) ὁ ἔσω ἄ. den invärtes mskn d. ä. menniskans andeliga väsende = ὁ ἔσωθεν = ὁ κρυπτός ἄνθρωπος. 2:o) ὁ ἔξω den utvärtes mskn, kroppen. 3:o) ὁ παλαιός den gamla, s. lefver i det gamla väsendet, ännu icke pånyttfödd, den förra syndigheten. 4:o) ὁ καιός den nya, s. ss. pånyttfödd lefver i nådaståndet, det nya sinnelaget; om skillnaden från ὁ νέος se νέος. 5:o) ὁ ψυχικός (själiska) naturliga mskn, s. lefver utom nåden. 6:o) ὁ πνευματικός den andliga, s. är upplyst af Guds ande. 7:o) ὁ ἄ. τῆς ἁμαρτίας = ἀντίχριστος. 8:o) ὁ ἄ. τοῦ θεοῦ af Gud kallad till det Evang. embetet 1 Tim. 6: 11, men äfn i allmhet ett Guds barn 2 Tim. 3: 17. 9:o) ὁ υἱός τοῦ ἄ. menniskones Son (efter Dan. 7: 13, ss. HERren sjelf kallar sig i synn. för att beteckna sin mskga natur). 10:o) ὁ πρῶτος ἄ. = Adam, ὁ δεύτερος = Kristus; κατὰ l. κατ' ἄνθρωπον λαλεῖν l. λέγειν tala efter msklig måttstock, »på menniskovis», efter människors vanliga föreställningssätt, ss. mskr pläga tala l. dömma; κατ' ἄνθρωπος περιπατεῖν 1 Cor. 3: 3 vandra på (vanligt) mskovis (= κατὰ σάρκα); κατ' ἄνθρωπον 1 Cor. 15: 32 på (vanligt) mskovis, efter mskosätt, i vanligt mskointresse (för att vinna ära, belöning o. s. v.) mskomessig Gal. 1: 11 (om Evangelium sådant det skulle vara, om det vore mskoverk); ἄνθρωποι 1 Cor. 3: 4 vanliga meuiskor (eller kan man förstå under σαρκικοί); ἄνθρωπος 1 Cor. 4: 1 al. är (per hebraismum) = det obestämda pronomen: man (liksom ἀνῆρ).

ἀνθυπατεύω (följ.) vara proconsul Act. 18: 12. ἀνθύπατος, ου, ὁ (ἀνθ' ὑπάτου, i st. för deu öfverste l. högste, pro consule) proconsul Act. 13: 7. 8. 12, 19: 38; så kallades de högsta styresmännen i de consulariska provinserna.

ἀνίημι, ἀνῆν; ἀνέδην (ἀνά, ἔημι sända, kasta, släp-

pa) kasta l. sända uppåt, tillbaka; släppa lös, remitto, lossa, lösa Act. 16: 26, 27: 40; släppa efter, under- l. uraktlåta, låta fara l. vara Eph. 6: 9, icke fråga efter l. bry sig om, vårdslösa, försumma, vara likgiltig emot ngn τινά Hebr. 13: 5.

ἀνίλεως, ων (ἀ 1, ἴλεως) oblidkad, onådig, obarmhertig Jac. 2: 13 (hfr Tisch. Cod. Sin. har ἀνέλεος).

ἀνίπτος, ον (ἀ 1, νίπτω) otvagen Mt. 15: 20 *al.*

ἀνίστημι, ἀναστήσω, ἀνέστησα, ἀνέστην, imperat. ἀνάστα Act. 12: 7, Eph. 5: 14; **ἀναστήσομαι** (ἀνά, ἴστημι) uppställa, ställa på fötterna, göra stående, uppresa (en s. ligger) Act. 9: 41, uppväcka (ifrån de döda) Joh. 6: 39 *al.*, uppväcka säd åt ngn **σπέρμα τινί** Mt. 22: 24 skaffa ngn efterkdde l. afkomma (se Deuter. 25: 5 om Leviratsäktenskap); framställa, låta framträda ss. Act. (2: 30) 3: 22. 26 *al.*; *med.* och *intrans. tempora* uppresa sig, uppstå Mt. 9: 9 *al.*, ἐκ νεκρῶν (Mt. 17: 9) Joh. 20: 9, äfn i andelig mening Eph. 5: 14; Rom. 15: 12 med *injn.*, till att.

Ἄννα, ης, ἡ (Ἰῶν) förbarma sig öfver, vara nådig) **Anna**, en prophetissa, Phanuels dotter af Assers stam Lc. 2: 36.

Ἄννας, α, ὁ (se fgde) **Annas** l. **Hannas**, öfversteprest tillsatt af **Quirinius** (se **Κυρήνιος**), men afsatt af **Valerius Gratus**, procurator öfver Judæen; sedermera voro **Ismaël Phabæi** son och **Eleazar Hannas'** son och en **Simeon** öfversteprester, hvar efter pontificatet öfvergick till **Kaïphas**, Hannas' måg, s. beklädde detta embete från år 25 till 36 e. Chr. — Hannas bibehöll ändock titeln, ss. i allmht de s. varit öfversteprester, men här (Lc. 3: 2) i synnerhet för sitt personliga anseende och sitt släktförhållande till Kaïphas; fkmr äfn Joh. 18: 13 *al.*

ἀνόητος, ον (ἀ 1, νοέω) oförståndig Lc. 24: 25 *al.*, Tit. 3: 3 (neml. i afs. på gudomliga ting) — äfn ovis, dåraktig.

ἄνοια, ας, ἡ (ἀ 1, νοῦς) oförstånd, vanvett, raseri Lc. 6: 11, 2 Tim. 3: 9.

ἀνοίγω, οίξω, ἐφρα, ἐφξα äfn ἤνοιξα; **ἀνοιγήσομαι, ἀνέφρωμαι** och **ἠνέφρωμαι, ἀνεφίχθην** och **ἠνοιχθην, ἠνοιγήην** Mc. 7: 35, Act. 12: 10; **ἀνοιγῶσω** Mt. 20: 33 (ἀνά, οἶγω l. οἶγνυμι öppna) öppna, upplåta τοὺς θησαυρούς Mt. 2: 11, τὴν θύραν i egentl. mening Act. 5: 19 *al.*, i *metaph. πίστεώς τινι* Act. 14: 27 öppna trons dörr för ngn d. ä. bereda ngn tillfälle att komma till tron

på Christum, äfn Col. 4: 3; τὸ στόμα, τὸ βιβλίον, τοὺς ὀφθαλμούς; *med.* och *p.* 2 öppna sig, stå öppen; *pass.* öppnas; **θύρα ἀνέφρωγεν** 1 Cor. 16: 9 (jfr 2 Cor. 2: 12, Col. 4: 3) betecknar en verksamhet, hvar till tillfälle blifvit ngn gifvet.

ἀνοικοδομέω, ἤσω (ἀνά, οἰκοδομέω) återuppbygga Act. 15: 16.

ἄνοιξις, εως, ἡ (ἀνοίγω) öppnande; **ἕνα μοι — — μου** Eph. 6: 19 på det mig måtte varda gifvet tal vid min muns öppnande d. ä. på det Gud måtte förläna mig hvad jag tala skall, då jag öppnar min mun.

ἀνομία, ας, ἡ (följ.) *olaglighet*, *laglöshet*, *orätt*, *orättfärdighet* 2 Cor. 6: 14 *al.*, öfverträdelse Rom. 4: 7, Hebr. 8: 12, synd, *gudlöshet*, οἱ ἐργαζόμενοι l. ποιῶντες τὴν ἀν. ill- l. ogeringsmän Mt. 7: 23 *al.*

ἀνομος, ον (ἀ 1, νόμος) *laglös*, *lagstridig*, förbrytare, »ogerningsman», *gudlös* Mc. 15: 28 *al.*, *hedning* Act. 2: 23 *al.*, **ἀν. θεοῦ** (andra θεῶ) 1 Cor. 9: 21 utan lagligt beroende af Gud.

ἀνόμως, adv. (af fgde) utan l. utanför (den Mos.) lagen, utan att hafva haft denna lag (till rättsnöre för sina handlingar) Rom. 2: 12 (*bis*).

ἀνορθόω, ὠσω, ὠσα; ὠθην (ἀνά, ὀρθόω räta af ὀρθός) *upprätta* l. *-resa* Hebr. 12: 12, äfn återupprätta Act. 15: 16; *pass.* uppresa sig, blifva åter rak Lc. 13: 13.

ἀνόσιος, ον (ἀ 1, ὀσιος) *ohelig* (för hvilken ingen ting är heligt), *oren*, *gudlös* 1 Tim. 1: 9, 2 Tim. 3: 2.

ἀνοχή, ἡς, ἡ (ἀνέχω) *återhåll*, *fördragsamhet*, *tålmod* Rom. 2: 4, 3: 26 (om Gud, i det han fördrager, tålar sig med syndare) uppskof, *anstånd* — orden ἐν τῇ ἀν. τοῦ θεοῦ Rom. 3: 26 innehålla grunden till Hans *πάρσεις* och böra hänföras till detta ord.

ἀνταγωνίζομαι (*ἀγωνίζομαι*) *kämpa emot*, *πρὸς τὴν ἁμαρτίαν* Hebr. 12: 4 i eder motkamp emot synden.

ἀντάλλαγμα, ατος, τό (*ἀνταλλάσσω* utbyta o. s. v. af *ἀντί* och *ἀλλάσσω*) det utbytta, *vederlag*, *varubyte*, *utbyte*, *vedergällning*, *utlösning*, *lösepenning* Mt. 16: 26, Mc. 8: 37.

† **ἀνταναπληρώω** (*ἀναπληρώω*) *uppfylla i stället*, *igen*, å sin sida, *deremot svarande*; **ἀνταν. τὰ ὑστερήματα** — — — **σαρκί μου** Col. 1: 24 jag uppfyller å min sida på mitt kött de ännu felande stycken af Christi lidanden d. ä. jag håller på att på min

kropp fullända de mig ss. apostel beskärda Christi lidanden (efter idéen af *χοινωνεῖν τοῖς τοῦ Χοῦ παθήμασιν* — den samma kalk som Chr. druckit, det samma dop hvarmed han blifvit döpt, ty Kristus lider ännu i sina lemmar) motsvarande de ännu felande stycken derutaf.

ἀνταποδίδωμι, δῶσω, ἐδῶν; δοθήσομαι (ἀποδίδωμι) gifva ifrån sig i stället, återgifva, löna igen, vedergälla Lc. 14: 14 *al.*, ἀντ. εὐχαριστίαν 1 Thess. 3: 9 till vedergällning fram- l. hembära tacksägelse.

† ἀνταπόδομα, ατος. τό (fgde) vedergällning Lc. 14: 12, Rom. 11: 9.

ἀνταπόδοσις, εως, ἡ = fgde; ἀντ. τῆς κληρονομίας Col. 3: 24 (*genit. appositionis*) s. består i (det Messianska) arfvet.

† ἀνταποκρίνομαι, εχρίθην (ἀποκρίνομαι) svara å sin sida l. igen Lc. 14: 6; säga emot, tråta τινί Rom. 9: 20.

ἀντεῖπον, aor. 2 till ἀντιλέγω.

ἀντέγω (ἔγω) hålla emot, igen, ut, ut hårda, stå emot, hålla stånd; i N. T. endast i *med.* ἀντέχομαι, ἀνθέξομαι, τινός liks. hålla emot ngn s. faller, understödja, vårda sig om, åtaga sig τινός 1 Thess. 5: 14; hålla sig fast vid, fasthålla sig vid τινός Tit. 1: 9, sluta sig till, adhäerere eni Mt. 6: 24, Le. 16: 13.

ἀντί, *praepos.* med *genit.* (besl. med ἀντίος midt emot, motsatt) ante, midtemot l. -för (inskränkare än πρό, emedan ἀντί utmärker, att ausigtet är vändt emot föremålet) i stället för med *subst.* l. *infin.* t. ex. ἀ. τοῦ λέγειν ὑμᾶς Jac. 4: 15 i stället för att J säga l. saden; i ersättning, till vedergällning dfre att ἀνθ' ὧν 2 Thess. 2: 20, äfn för det l. derföre att, derföre l. hvarföre Lc. 12: 3; ἀντί τούτου Eph. 5: 31 derföre; för l. för skull ἀντί τῆς προκειμένης ἀντ' ἧ χάριτος Hebr. 12: 2 för den honom föreliggande glädjens skull (glädjen var alltså den segerlön, hrför han kämpade), äfn Hebr. 12: 16 *al.*; χάρις ἀντί χάριτος Joh. 1: 16 (se χάρις).

ἀντιβάλλω (βάλλω) eg. kasta emot, trop. λόγους ordkasta l. -vexla, utbyta ord, hafva samtal πρὸς τινα Lc. 24: 17 med ngn.

ἀντιδικίθημι (δικίθημι) *med.* sätta sig emot; *part.* 2 Tim. 2: 25 motståndare = ἀντιλέγοντες.

ἀντίδικος, ον (ἀντί, δίχη) ὁ vedersakare, motståndare inför rätta, mot- l. vederpart Mt. 5: 25 *al.*; nyttjas om djefvulen 1 Petr. 5: 8.

ἀντίθεσις. εως, ἡ (ἀντιτίθημι sätta emot) motsats, motstånd, ordstridighet 1 Tim. 6: 20.

ἀντικαθίστημι, ἀντεκατέστην, ἀλλ' ἀντικατέστην (καθίστημι) ställa emot; aor. 2 ställa sig emot, stå emot, göra motstånd Hebr. 12: 4.

ἀντικαλέω, εσα (καλέω) bjuda i stället, igen, tillbaka Lc. 14: 12.

ἀντίκειμαι (κεῖμαι) ligga l. stå emot τινί Gal. 5: 17, 1 Tim. 1: 10; *part.* motståndare, vedersakare Lc. 13: 17 *al.*, 2 Thess. 2: 4 = ἀντίχριστος (ty Christi motståndare är förtappelsens son förnämligast).

ἀντικρού l. -ύς (deriv. oyiss) midt l. gentemot med *genit.* Act. 20: 15.

ἀντιλαμβάνω, vanl. oeh i N. T. *med.* — λαμβάνομαι (λήψομαι), ελαβόμην (λαμβάνω) med *genit.* taga l. hålla emot, understödja, åtaga sig (= ἀντέγω) τινός ngn Lc. 1: 54, Act. 20: 35, taga l. få del i l. af ngt, emottaga, undfå τῆς ἐβουλοσύνης 1 Tim. 6: 2 (slafvarnes) goda tienst.

ἀντιλέγω, ἀντεῖπον (λέγω) tala emot, motsäga Act. 13: 45 *al.*, neka (med en *negation* oeh *infin.*) Lc. 20: 27 förklara sig emot τινί Joh. 19: 12 (han protesterar emot kejsarl. myndigheten, i det han gifver sig sjelf ut för Konung); *part.* genstörig, genstörtig Rom. 10: 21, Tit. 2: 9; *pass.* motsägas, röna motsägelse, bestridas εἰς σημείον ἀντιλεγόμενον Lc. 2: 34 (så säges Frälsaren blifva — ngt betydelsefullt underbart, s. röner motsägelse).

ἀντιληψίς, εως, ἡ || följ. hos Tisch.

ἀντίληψις, εως, ἡ (ἀντιλαμβάνω) understöd, bistånd, hjälplemning, 1 Cor. 12: 28 tages naturligast om diaconbefattning, neml. vården om fattiga och sjuka.

ἀντιλογία, ας, ἡ (ἀντιλέγω) motsägelse, Hebr. 7: 7, tvist Hebr. 6: 16, motstånd, gensträfvighet Hebr. 12: 3, uppror Jud. 11 (se Κόρη).

ἀντιλοιδорέω (λοιδорέω) skymfa, vanära emot, igen, tillbaka 1 Pet. 2: 23.

† ἀντιλυτρον. ον, τό (λύτρον) motsvarande lösen, vederlag = ἀντάλλαγμα, lösepenning 1 Tim. 2: 6.

ἀντιμετρέω; μετριθήσομαι (μετρέω) mäta emot l. å sin sida, igen, tillbaka, vedergälla Lc. 6: 38.

† ἀντιμυσθία, ας, ἡ (μισθός) den (handlingarne) motsvarande lönen, vedergällning, τῆς πλάνης Rom. 1: 27 (härmed menas den skildrade vällusten sjelf, åt hkn Gud gifvit dem till pris ss. vedergällning för deras affall), τὴν ἀπὸ τῆν ἀντ. 2 Cor. 6: 13, till lika l. samma vedergällning.

Ἀντιόχεια, ας, ἡ *Antiochia* 1:o) (uppkallad efter *Antiochus*, fadren till dess grundläggare, *Seleucus Nicator*) Syriens blomstrande och starkt befolkade hufvudstad och residence för Syriska konungarne, sedermera säte för Rom. proconsulerna i Syrien; låg vid floden *Orontes* på en stor, vatturik och fruktbar slätt, 120 stadier = 2 Sv. mil från hafvet och 40 stadier = $\frac{2}{3}$ mil från *Antigonia*; bestod af 4 efter hand uppbyggda och befästade delar (hfre hon kallades *τετράπολις*) och hade stort omfång. Konster och vetenskaper blomstrade der. I grannskapet låg lunden *Daphne*, hfre hon ock kallades *Antiochia Epidaphnes* l. ἡ ἐπὶ Δάφνης. Tidigt bildade sig här en christen församling af Judar och hedningar (i synn. de sednare, hfre hon ock ansågs ss. medelpunkt l. moderkyrka för hedningchristna, liks. Jerusalem var det för Judechristna). Här uppkom först benämningen *Χριστιανός* Act. 11: 26, och härifrån företog Paulus sina missionstesor Act. 11: 9. 26. 2:o) i *Pisidien*, Ἀντ. τῆς Πισιδίας l. bestämdare ἡ πρὸς τῇ Πισιδίᾳ, låg på berget *Taurus*, öster om *Apolonia* och var likaledes uppbyggd af *Seleucus Nicator*, under Augustus upphöjd till Romersk coloni. Somliga räkna den till Pamphylien, andra till Phrygien. Här lefde många Judar, som Antiochus den store från Syrien låtit ditföra Act. 13: 14, 14: 19. 26, 2 Tim. 3: 11.

Ἀντιοχεύς, έως, ὁ (fgde) Antiochener, från *Antiochia* Act. 6: 5.

ἀντιπαρέρχομαι, παρῆλθον (ἀντί, παρά, ἔρχομαι) gå förbi i motsatt riktning Lc. 10: 31. 32.

Ἀντίπας, α, ὁ (smdr. af Ἀντίπατρος) *Antipas*, en för öfrigt obekant martyr i Pergamus Apoc. 2: 13.

Ἀντιπατρίς, ἰδος, ἡ *Antipatris*, stad i Palästina 150 stad. = $2\frac{1}{2}$ Sv. mil från Joppe, $5\frac{2}{3}$ Sv. mil från Jerusalem och $3\frac{1}{2}$ Sv. mil fr. Cæsarea Palæstinæ, i en fruktbar trakt på vägen emellan Jerusalem och Cæsarea. *Herodes den store* hade låtit uppbygga den och benämndt den efter sin fader *Antipater*; förut hette den *Καφαρσαβιά*, liks. den der liggande byn ännu i dag heter *Kfar Saba*. Act. 23: 31.

ἀντιπέραν l. -ρα (ἀντί, πέραν) på andra sidan midt emot, på motsatta sidan med *genit.* Lc. 8: 26.

ἀντιπίπτω (πίπτω) falla emot, anfalla, motstrida, sträfvä emot *τινί* Act. 7: 51.

ἀντιστρατεύομαι (στρατεύω) draga i fält, i krig, strida *τινί* emot ngn Rom. 7: 23.

ἀντιτάσσω (τάσσω) ställa emot; i N. T. i *med.* ställa l. sätta sig emot, opponera sig Act. 18: 6 *al.*; οὐκ ἀντ. ὑμῶν Jac. 5: 6 han sätter sig icke l. plägar icke sätta sig emot eder (J hafven alltså icke haft ngn orsak att fördömma och förfölja honom).

ἀντίτυπος, ον (τύπος) motsläende, motstående, motbildlig; 1 Petr. 3: 21 »hkt (neml. vatten) motbildligt räddar äfven oss nu genom dop» d. v. s. det ss. dop oss räddande vattnet är en motbild af syndaflodens vatten ss. förebild (τύπος) — de typiske momenterna äro 1:o samma element vid syndaflo den och dopet. 2:o vattnets förhållande till de räddade; genom syndaflo den blefvo neml. de trogne skilda ifrån de otrogne, genom dopet skiljas de benådade från verlden. 3:o få räddas från floden, få räddas genom dopet. 4:o ss. vattnet icke i och för sig sjelf räddade Noach utan förmedelst arken, så frälsar icke dopvattnet i och för sig, utan förmedelst den rätta arken d. v. s. JEs. Chr.; τὸ ἀ. motbild, afbild, copia till ngt *τινός* Hebr. 9: 24.

ἀντίχριστος, ον, ὁ (*Χριστός*) s. uppträder *emot* Chr. eller sätter sig i *hans ställe*, Christusfiende, Antichrist; härmed menas en bestämd särskild personlighet (1 Joh. 2: 18 *al.*), som 2 Thess. 2: 3 kallas ὁ ἄνθρωπος τῆς ἁμαρτίας syndens menniska och ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας förtappelsens son. Redan hafva många Antichrister (Christusfiender) uppstått (1 Joh. 2: 18) ss. förebud till denne särsk. Antichrist i mensklig person, hkn skall framgå ur Christna Kyrkans sköte; hans ande fanns redan i de första Apostol. tiderna 1 Joh. 4: 3 (s. neml. förnekar, att Chr. var kommen i köttet, var Gud och menniska i en person — ss. redan i de första christna århundraden *Ebioniterne* förnekade Christi sanna gudom och *Doketerne* hans sanna mandom) och har i alla tider funnits till i verlden; jfr *θηρίον* Apoc. 13—19 capp.

ἀντλέω, ἤντληχα, ἡσα (ἀντλος, ὁ det i kölrunmet samlade sjövattnet, äfn öskar, pump) eg. *πυμπα ut kölvattnet*, i allm. utösa, ösa, hälla, slå uti, hämta Joh. 4: 7 *al.*; df antlare, exantlare; ἀντλήσατε Joh. 2: 8 håller l. slår uti neml. en bägere (ποτήριον).

ἀντλημα, ατος, τό, (fgde) eg. *det östa*, hämtkärl, öskar, ämbar Joh. 4: 11.

ἀντοφθαλμέω (ἀντί, ὀφθαλμός) se i ögat, rakt i

- ansigtet; motsätta sig, trotsa — Act. 27: 15 om ett skepp, som icke kan stå emot vinden. *
- ἄνυδρος, ον (ἄ 1, ὕδωρ) vattenlös, torr, öde Mt. 12: 43 *al.*, νεφέλαι och πηγαί (se dessa ord).
- ἀνυπόκριτος, ον (ἄ 1, ὑποκρίνομαι) ohycklad, oskrymtad, oförställd Rom. 12: 9 *al.*
- ἀνυπότακτος, ον (ἄ 1, ὑπότακτος *adj.* vble af ὑποτάσσω) ej underordnad l. underkastad, ej undergifven τινί Hebr. 2: 8; s. ej underkastar sig, olydig, ohörsam 1 Tim. 1: 9, Tit. 1: 6. 10.
- ἄνω, *adv.* (ἀνά) uppåt Joh. 11: 41, -för, -till Joh. 2: 7, upp Hebr. 12: 15, ofvan, ofvanför; τὰ ἄνω Joh. 8: 23 = himlen () (τὰ κάτω = jorden), Col. 3: 1. 2 det s. är i himlen () (τὰ ἐπὶ τῆς γῆς) = den Messianska saligheten, s. ligger ss. en skatt i himlen (Mt. 6: 20) förvarad; ἡ ἄνω Ἱερουσαλήμ Gal. 4: 26 det öfre, himmelska Jerusalem; ἡ ἄνω κλήσις τοῦ Θεοῦ Phil. 3: 14 den ofvan i himlen försiggångna Guds kallelse (ἄνω utmärker kallelsen ss. omedelbar och icke förmedlad genom Evangelii förkunnare).
- ἀνώγειον, ου, τό (fgde, γῆ) = ἀνάγειον hkt se.
- ἀνωθεν, *adv.* (af ἄνω) om ställe: uppifrån, ofvanifrån l. -efter, med ἀπό Mt. 27: 51, Mc. 15: 38, = οὐρανόθεν Joh. 3: 3 *al.*; om tid: från början Lc. 1: 3 (fr. Johannis och JEsu födelse), Act. 26: 5; πάλιν ἀνωθεν Gal. 4: 9 återigen från början θέλετε (J viljen återigen börja på att).
- ἀνωτερικός, ἡ, ὄν (följ.) högre liggande, uppåt laudet, öfre Act. 19: 1. *
- ἀνώτερος, α, ον (*comparat.* *adj.* af ἄνω) öfre, högre; *neutrum adverbiascēt* högre, längre Lc. 14: 10, ofvanföre Hebr. 10: 8.
- ἀνωφελής, ἐς (ἄ 1, ὠφέλειω) onyttig, skadlig Tit. 3: 9; τὸ ἄν. Hebr. 7: 18 onyttighet, gagnlöshet.
- ἀξίνη, ης, ἡ (ἄγνουμ, ἄξω bryta, krossa) γα, bila Mt. 3: 10, Lc. 3: 9.
- ἄξιος, α, ον (ἄγω, ἄξω väga) viktig, värd, värdig τινός Mt. 3: 8 *al.*, ἄξ. εἰμι Apoc. 16: 5 jag har förtjent det, ἄξ. εἰμί τινος jag förtjenar ngt, äfn med ἰνφν. Lc. 15: 21, ἄξ. ᾧ παρέξῃ Lc. 7: 4 = dignus cui præbeas, ἄξ. πρὸς τι Rom. 8: 18 af lika vigt, viktighet, betydenhet med ngt l. af vigt, betydenhet i jembörelse med; ἄξιόν ἐστι τοῦ ἐμε πορεύεσθαι 1 Cor. 16: 4 det lönar mödan att jag reser, καθὼς ἄξ. ἐστίν 2 Thess. 1: 3 ss. det höfves, är rätt och billigt; passande, afpassad efter, lämplig καρπὸς ἄξιως τῆς μετανοίας Mt. 3: 8 *al.* frukt, afpassad efter l. sva-
- rande mot bättringen; ἄξια ὧν ἐπράξομεν Lc. 23: 41 den förtjenta lönen för våra gerningar.
- ἀξιόω, ἡξίωσα; ὠμαι, ωθήσομαι (fgde) bevärdiga, anse värdig τινά med ἰνφν. Lc. 7: 7, med *genit.* 2 Thess. 1: 11 *al.*, anse l. akta värdigt, billigt med ἰνφν. Act. 15: 38, 28: 22 äfn ss. billigt fordra, bedja, anhålla; *pass.* anses värd, värdig, förtjent af τινός 1 Tim. 5: 17, Hebr. 3: 3, 10: 29.
- ἀξίως, *adv.* (af ἄξιως) värdigt τινός Rom. 16: 2 *al.*, ἄξ. τῶν ἀγίων l. c. ss. det höfves helgon (d. ä. christna).
- ἀόρατος, ον (ἄ 1, ὄρατός *adj.* vble af ὀράω) osynlig Rom. 1: 20 *al.*, τὰ ἀόρ. αὐτοῦ l. c. det osynliga hos Honom (Gud), Hans osynliga egenskaper.
- ἀπαγγέλλω, ελῶ, ἡγγεῖλα; ἡγγέλην (ἀγγέλλω se ἄγγελος) *af-* l. inberätta, rapportera, föra tillbaka en underrättelse, lemna besked Mt. 2: 8 *al.*; förkunna (ngt tillkde) Mt. 12: 18 *al.*, förtälja, berätta Mt. 8: 33 *al.*
- ἀπάγω; ἡγάγην (ἄγω, ango, snöra, draga åt, qväfva) strypa; *med.* strypa, hänga sig Mt. 27: 5. *
- ἀπαγορεύω (οβруkl. i N. T. af ἀπό och ἀγορεύω tala) dertill hör ἀπειράμην afsäga sig, visa ifrån sig l. tillbakavisa 2 Cor. 4: 2 τὰ χροπτά τῆς αἰσχύνης det förborgade hos blygseln d. ä. hvad blygseln förborgar l. icke låter komma i dagsljuset. *
- ἀπάγω, ἡγαγον; ἡχθην (ἄγω) föra l. leda af, bort, hän, från rätta vägen — i allmänhet bortföra Lc. 13: 15 *al.*; föra bort fången, inför domstol Mt. 26: 57 *al.*, till bestraffning l. afrättning Lc. 23: 26 *al.*, afrätta Act. 12: 19; ἡ ὁδὸς ἀπάγει εἰς τι Mt. 7: 13. 14 vägen förer l. leder bort till ngt.
- ἀπαίδευτος, ον (ἄ 1, παιδεύτός, *adj.* vble af παιδεύω) ouppfostrad, oundervisad, okunnig, enfaldig 2 Tim. 2: 23. *
- ἀπαίρω; ἡρδην (αἶρω) bort- l. frångå, rycka bort l. undan, ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νομφίος Mt. 9: 15, Mc. 2: 20, Lc. 5: 35 när brudgummen blifvit borttryckt ifrån dem.
- ἀπαιτέω (αἰτέω) affordra, fordra igen l. tillbaka Lc. 6: 30, 12: 20.
- ἀπαλγέω, ἡλγηχα (ἀλγέω känna smärta af ἄλγος smärta, bekymmer, omsorg af ἀλέγω sammanlägga, samla ihop, vårda l. bekymra sig om) dedolco, upphöra att känna smärta, vara känslolös Eph. 4: 19 (om sedlig apathi, då man upphör att känna samvetsqual).
- ἀπαλλάσσω, ἡλλαξα; ἡλλαγμαί (ἀλλάσσω) föra från

ett ställe till ett annat, bortskaffa, aflägsna, skilja sig vid, äfn befria Hebr. 2: 15; *med.* aflägsna sig, komma l. gå bort ifrån ἀπό τινος Act. 19: 12, men äfn, jemte *pass.*, blifva fri ifrån, qvitt en sak, slippa ifrån ἀπό τινος Lc. 12: 58.

ἀπαλλοτριώω; ἠλλοτριώωμαι (ἀλλοτριώω göra främmande af ἀλλότριος) göra främmande, afvända, aflägsna; i N. T. p. p. aflägsnad ifrån, främmande för τινός ngt Eph. 2: 12, 4: 18, *absol.* Col. 1: 21 aflägsnade (*scil.* τοῦ Θεοῦ från Gud, utmärker läsarnes förchristliga, *hedniska* tillstånd).

ἀπαλός, ἡ, ὄν (ἄπτω) eg. s. häftar vid, klibbig, mjuk att vidröra, len, mör, vek, späd, saftig Mt. 24: 32, Mc. 13: 28.

ἀπαντάω, ἀντήσω, ἠντήσα (ἀντάω, möta af ἀντί) komma från motsatt håll, till mötes, möta τινί (Mt. 28: 9) Mc. 5: 2 *al.*, äfn draga till mötes, obviam ire (i fiendtlig afsigt) Lc. 14: 31 (der likväl Tisch. Cod. Sin. har ὑπαντήσαι).

ἀπάντησις εως, ἡ (fgde) kommande från motsatt håll, möte; i N. T. εἰς ἀπάντησιν obviam, till mötes Mt. 25: (1). 6, τινί Act. 28: 15, τινός 1 Thess. 4: 17.

ἄπαξ, *adv. numer.*, en gång 2 Cor. 11: 25 *al.*, ἄπ. τοῦ ἐνιαυτοῦ Hebr. 9: 7 en gång om året; en gång för alla Hebr. 9: 28, Jud. 3: 5.

ἀπαράβατος, ὄν (ἀ 1, παραβαίνω) icke öfverskriden, öfverträdd; *act.* icke förbigående l. öfvergående, ovansklig Hebr. 7: 24. *

ἀπαρασκευάστος, ὄν (ἀ 1, παρασκευάζω) öföberedd, oberedd, icke i beredskap 2 Cor. 9: 4. *

ἀπαρνεόμαι, ἀρνήσομαι, ἀρνηθήσομαι, ἠρνησάμην (ἀρνεόμαι) afslå, förneka, försaka Mt. 16: 24 *al.*, (i synn. om Petr. s. förnekade att han kände till l. stod i närmare förhållande till Christus Mt. 26: 34 *al.*, hvarvid det fullständigt heter) Lc. 22: 34 ἀπ. μὴ εἰδέναι τὸν Ἰησοῦν neka till att han kände JEs. (en ny negation efter ett nekande verb).

ἀπάρτι, *adv.* (ἀπ' ἄρτι) äfven skildt åt, se ἄρτι. † ἀπαρτισμός, οὔ, ὄ (ἀπαρτιζω fullända af ἀρτιζω idem, af ἄρτιος) fulländning, fullkommande Lc. 14: 28. *

ἀπαρχή, ἡς, ἡ (ἀρχή) frambärande och offerande af förstlingen, förstlingsgåfva, förstling Rom. 11: 16 (jfr Num. 15: 19. 21) *al.*; l. c. menas Patriarcherne, och ordet fkmr i allm. *metaphor.*; ἀπ. τῆς Ἀσίας εἰς Χριστόν Rom. 16: 5 Asiens förstling i afs. på Christus d. ä. den af Asiaterne, s. först omvändes till Christum jfr 1 Cor. 16: 15;

ἀπ. τῶν κεκοιμημένων 1 Cor. 15: 20 förstlingen af de afsomnda (om Chr. i det afs. neml. att han först uppstått ifrån de döda med en förklarad lekamen); ἀπ. τῶν κτισμάτων Jac. 1: 18 (så kallas de christna — det åt Gud invigda förstlingsoffret af hans skapade varelser — ss. utmärkta framför alla andra).

ἄπας, ἅπασα, ἅπαν (ἀ 2, πᾶς) hel, hel och hållen, all, fullkomlig Mc. 16: 15 *al.*; *plur.* alla tillsammans (πάντες ἅμα), alla samteliga, allesammans Mt. 6: 32 *al.*

ἀπασπάζομαι, ἠσπασάμην (ἀπό, ἀσπάζομαι) taga afsked af || ἠσπασάμεθα Act. 21: 6. *

ἀπατάω, (ἀ 1, ἀπό, πάτος väg se πατέω) föra ifrån vägen, föra vilse, missleda, förleda, bedraga Eph. 5: 6 *al.*

ἀπάτη, ἡς, ἡ (fgde) bedrägeri, svek, villfarelse Mt. 13: 22; *abstr. pro concreto* 2 Petr. 2: 13 det s. de på bedrägligt sätt förvärfvat.

ἄπάτωρ, ὄρος, ὄ, ἡ (ἀ 1, πατήρ) utan fader, af obekant fader, om Melchisedek Hebr. 7: 3. *

ἀπαύγασμα, ατος, τό (ἀπαυγάζω af- l. återglänsa, utstråla af ἀυγάζω) det återglänsta, återglans, återsken, utstrålning τῆς δόξης αὐτοῦ Hebr. 1: 3 af Hans (Fadrens) herrlighet (så kallas Sonen, emedan Han är den från Fadrens herrlighet utgående glansen, dess fulla uppenbarelse. Liksom solen är af sig sjelf, men glansen af solen, så är Fadren af sig sjelf, men Sonen af Fadren — ss. glansen utgår af solen utan att förminskas l. delas, liksom Sonen af Fadren. Solen är före glansen, men dock tillika med glansen, så Sonen med Fadren. Solen kan icke vara utan glansen, glansen icke utan solen, så Sonen icke utan Fadren, Fadren icke utan Sonen. Solen kan man icke se utan glansen, så icke heller Fadren utan Sonen», eft. Gerlach). *

ἀπειδὸν och ἀπίδω, se ἀφορώ.

ἀπειθεια, ας, ἡ (se följ.) olydnad, ohörsamhet Rom. 11: 30 *al.*; υἱοὶ τῆς ἀπειθείας Eph. 2: 2 *al.* (*hebraism*; ty i prof. gr. finnas väl exempel af υἱοὶ med *concreta* ss. υἱες Ἀγαθῶν κ. τ. λ., men icke med *abstracta*).

ἀπειθέω, ἠπειθήσα (följ.) vara olydig, ohörsam, otrogen, icke tro på, vägra ngn lydnad τινί Joh. 3: 36, Act. 14: 2 *al.*

ἀπειθής, ἐς (ἀ 1, πείθομαι) olydig, ohörsam, otrogen Lc. 1: 17 *al.*

ἀπειλέω; ἠπειλησάμην (trol. af εἰλέω; alltså) egentl.

sammantränga, drifva i trängsel; df skrämma, hota (med hämd, vedergällning) 2 Petr. 2: 23; ἀπειλή ἄπ. Act. 4: 17 strängeligen l. allvarligen hota.

ἀπειλή, ἦς, ἥ (se fgde) hotelse, hot Act. 4: 17 *al.*, ἥ ἀπειλή Eph. 6: 9 det vanliga hotet l. stränga tilltalet (s. herrarne pläga använda mot sina slafvar).

ἀπειμι (εἰμί) vara ifrån, borta, frånvarande 1 Cor. 5: 3 *al.*

ἀπειμι (εἶμι jag skall gå) gå bort, åstad Act. 17: 10.

ἀπειπάμην aor. 1 med. till ἀπαγορεύω, hkt se.

ἀπέριστος, ον (ἄ 1, πειραστός, adj. vble af πειράζω) ofrestad, s. icke frestas l. blifvit frestad; ofrestelig, s. icke kan frestas *zaxōn* af ondt Jac. 1: 13 (lika litet det onda kan vidlåda Gud, den fullkomligt helige, lika litet frestar Han ngn till synd, utan till bepröfning af tron — från frestelsen ss. trospröfning måste neml. skiljas den i denna frestelse liggande retelsen till det onda).

ἀπειρος, ον (ἄ 1, πείρα) oerfaren, okunnig τινός i ngt Hebr. 5: 13: i profangr. fkmr ordet ock i betydelsen af gränslös, oändlig af πείρας = πέρας gräns.

ἀπεχδέχομαι (ἐχδέχομαι) invänta, afbida Rom. 8: 19 *al.*; äfn *intrans.* 1 Petr. 3: 20 (Gud väntade neml. på deras förbättring och »gaf dem 120 års dag» Genes. 6: 3).

† ἀπεκδύομαι. εἰςδυοίμην (ἐκδύω) afkläda sig τί Col. 3: 9, τινά τι Col. 2: 15 (neml. deras vapenrustning).

† ἀπέκδυσις, εως, ἥ (fgde) afklädande och bortläggande Col. 2: 11 (bilden hämtad af kläder, som man tager af sig och lägger bort). — *Ann.* ἐπεκδύσει i *Tisch.* edition är tryckfel.

ἀπελαύνω, ἦλυσα (ἐλαύνω) drifva ifrån l. bort, bortjaga Act. 18: 16.

† ἀπελεγμός, οῦ, ὅ (ἐλέγχω) tadel, förakt Act. 19: 27.

ἀπελεύθερος, ου, ὅ, ἥ (ἐλεύθερος, *qsi* ἀπὸ l. ἐκ δούλου ἐλεύθερος) frigifven slaf l. slafvinna, frigifven 1 Cor. 7: 22 (en Christo tillhörig frigifven, ty hans förre herre var synden l. djefvulen).

Ἀπελλῆς. οὔ, ὁ *Apelles*, en christen i Rom, Rom. 16: 10.

ἀπεπίζω (ἐπίζω) = ἀντεπίζω hoppas tillbaka l. igen Le. 6: 35; i profangrek. uppgifva hoppet, icke hoppas mer, förtvifla.

ἀπέναντι, adv., äfn *πρῶτος*. med *γενῆ*. (ἀπό. ἐν.

ἀντί) i närvaro af, framför, inför Mt. 27: 24 *al.*, midt emot 21: 2, tvärt emot Act. 17: 7.

ἀπέραντος, ον (ἄ 1, περαίνω sluta, begränsa af πέρας) obegränsad, oändlig, gränslös 1 Tim. 1: 4.

ἀπερισπάστος, adv. (af ἀπερίσπαστος, ἄ 1, περίσπαστος *kringdragen*, dragen hit och dit, adj. vble af περισπάω) utan förskingring, förströelse (sinnets), tankspriddhet (så att man icke tänker på denna världens fäfänglighet) 1 Cor. 7: 35.

ἀπερίτμητος, ον (ἄ 1, περίτμητος, adj. vble af περιτέμνω) oomskuren τῇ καρδίᾳ καὶ τοῖς ὤσιν Act. 7: 51 oomsk. till hjertat och öronen, som icke upplåter sitt hjerta och sina öron (de inre och yttre organerne för det gudomligas insteg hos mskn), otillgänglig för det heliga, hedniskt rå.

ἀπέρχομαι, ελεύσομαι, ἐλήλυθα, ἦλθον, ἦλθαν Mt. 22: 22, äfn 1 pers. ἀπῆλθα Act. 10: 9 (ἔρχομαι) gå ifrån l. derifrån, tillbaka, bort, begifva sig εἰς l. ἐπί l. πρὸς med *accus.*, ἀπό τινος Mt. 2: 22 *sarpissime*; gå nt, utbredas, spridas (om rykte) Mt. 4: 24; gå bort, förbi, upphöra, försvinna Mc. 1: 42, Le. 5: 13 *al.*; ὀπίσω τινός Mc. 1: 20 gå bort efter ngn, följa ngn, εἰς τὰ ὀπίσω Joh. 18: 6 draga sig tillbaka, Joh. 6: 66 ∞ de gingo (ifrån honom) bort (och) tillbaka d. ä. de öfvergäfvö honom, afföllo, se vidare ὀπίσω.

ἀπέχω (ἔχω) af- l. borthafva, bortbära d. ä. hafva fått τὸν μισθόν Mt. 6: 2. 5 *al.*, πᾶντα Phil. 4: 18 allt (hd jag hade att fordra — jfr v. 15 om inkomst och utgift); i allmht hafva, besitta, behålla Phil. 15; *intrans.* vara aflägsen l. aflägsnad ἀπό τινος Mt. 15: 8 *al.*; *imperson.* det är nog (neml. med sömn) Mc. 14: 41; med. afhålla sig ifrån τινός l. ἀπό τινος Act. 15: 20. 29 *al.*

ἀπιστέω, ἠπίστησα (ἄπιστος) vara otrogen, trolös 2 Tim. 2: 13 (bryta sitt löfte l. sina förbindelser emot HERran); icke tro τινί. förvägra tro Mc. 16: 11. 16 *al.*

ἀπιστία, ας, ἥ (följ.) otro, otrohet Mt. 13: 58 *al.*; hos profanf. äfn misstroende, misstrogenhet.

ἄπιστος, ον (ἄ 1, πίσις) otrogen Mt. 17: 17 = icke christen, hednisk 1 Cor. 6: 6, 7: 12, 1 Tim. 5: 8, misstrogen Joh. 20: 27, otrolig Act. 26: 8. ἄπλοῦς, ῆ, οῦν (kske af ἄ 1, πλέω, πίμπλημι fylla; ofylld, tom) enkel, öppen, okonstlad; oskadad, sund Mt. 6: 22, Le. 11: 34.

ἀπλότης, ητος, ἥ (fgde) enkelhet, enfald, öppenhet, uppriktighet, okonstladt väsende, redlighet Rom.

12: 8 *al.*; ἀπλ. τῆς κοινωνίας 2 Cor. 9: 13 uppriktighet i umgängelsen (den christna).

ἀπλῶς, *adv.* (af ἀπλοῦς) enkelt, uppriktigt, utan omständigheter l. omsvep, utan undantag, i allmänhet, rikligen, villigt, gerna Jac. 1: 5 (af dessa betydelse är väl den classiska »utan omständigheter l. omsvep» den för stället mest passande, i synn. med afs. på de följande orden μὴ ὀνειδίζοντος; se ὀνειδίζω).

ἀπό, *præpos.* med *genit.* (ἄπτω, ἄπτομαι, vidröra, utmärker alltså ss. construeradt med *genit.*, att ngn l. ngt varit vid sidan af ngn annan l. ngt annat och aflägsnar sig derifrån) ἀπ' = ab = af, efter Act. 11: 19 l. med anledning af, ifrån τοῦ Θεοῦ 1 Cor. 4: 5 härrörande ifrån Gud (ty Christus dömmar), Θεοῦ 2 Petr. 1: 21 från Gud (hämtande hd de sagt), ur Lc. 5: 2 *al.*; ἀφ' ἧς (*scil.* ἡμέρας) 2 Petr. 3: 4 från den dag då l. sedan, ἀπὸ τετάρτης ἡμέρας Act. 10: 30 för fyra dagar sedan (egentl. ifrån den 4:de dagen neml. ifrån denna tillbakaräknadt) ἀπὸ τοῦ Χοῦ Rom. 9: 3 bort ifrån l. aflägsnad ifrån Christus (utan tros- och lifsgemenskap med Honom), ἀφ' ὑμῶν Rom. 15: 24 bort ifrån eder (icke af), ἀ. προσώπου τοῦ κυρίου 2 Thess. 1: 9 bort ifrån l. skilda ifrån HERrans ansigte; ἀπὸ δὲ τῶν δοκούντων κ. τ. λ. Gal. 2: 6 (är *anacoluth*) *sc.* οὐδὲν ἔλαβον l. dylikt, — betyder ock för (efter *verba cavendi et timendi*) Mt. 7: 15 *al.*, för skull Mt. 13: 44 *al.*, förmedelst, med Lc. 15: 16, Apoc. 18: 15; att åter anse det kunna stå efter *verba pass.* st. ὑπό, är alldeles oriktigt.

ἀποβαίνω, βήσομαι, ἐβην (*βαίνω* stiga) stiga l. gå af, ifrån, ur (skeppet l. båten) Lc. 5: 2, εἰς τὴν γῆν Joh. 21: 9 i land; aflöpa, lända, tjena τινί ngn εἰς τι till ngt Lc. 21: 13, Phil. 1: 19; i prof.gr. äfn lyckas, slå in.

ἀποβάλλω, ἐβαλον (*βάλλω*) kasta af l. bort Mc. 10: 50, Hebr. 10: 35 (*metaphor.*).

ἀποβλέπω (*βλέπω*) kasta sina blickar ifrån ngt bort på ngt annat, hafva sina blickar fästade, rigta dem på ngn l. ngt τί Hebr. 11: 26.

ἀπόβλητος, *ον adj.* vble (af ἀποβάλλω) bort-, förkastad; förkastlig 1 Tim. 4: 4.

ἀποβολή, ἧς, ἡ (*ἀποβάλλω*) bortkastning, förkastelse Rom. 11: 15, förlust Act. 27: 22.

ἀπογίνομαι, εγενόμην (*γίνομαι*) vara ifrån, blifva af med τινί, slippa (genom döden), dö bort ifrån, afdö = ἀποθνήσκω 1 Petr. 2: 24.

ἀπογραφή, ἧς, ἡ (följ.) uppskrifning, uppteckning, införande i längder, mantalsskrifning, folkräkning Lc. 2: 2, Act. 5: 37 (se Κύρηγιος).

ἀπογράφω; γέγραμμαι, εγραψάμην (*γράφω*) afskrifva, copiera; uppskrifva, uppteckna, införa i längder; *med.* och *pass.* låta uppskrifva l. anteckna sig Lc. 2: 1. 3. 5 (neml. i mantalslängder), mantalsskrifva sig; ἀπ. ἐν οὐρανοῖς Hebr. 12: 23 uppskrifne i himlarne (d. v. s. deras dervarande borgarerätt är dem redan tillförsäkrad, ehuru de ännu kämpa på jorden).

ἀποδείκνυμι, ἐδείξα; δέδειγμα (*δείκνυμι*) uppvisa, förevisa, utställa till åskådande (ngt färdiggjort), offentl. utställa, framställa 1 Cor. 4: 9, 2 Thess. 2: 4, utnämna, förklara, legitimera Act. 2: 22, äfn bevisa Act. 25: 7.

ἀπόδειξις, εως, ἡ (fgde) framställning, bevisning 1 Cor. 2: 4.

† ἀποδεκατώ (*δεκατώ*) eg. *aftionda* d. ä. 1:o) pålägga ngn tionde, indrifva l. taga tionde af ngn τινά, *infin.* τοῦν Hebr. 7: 5. 2:o) erlægga, utgöra, gifva tionde af ngt τί Mt. 23: 23 *al.*

ἀπόδεχτος, *ον adj.* vble (af följ.) acceptus, antaglig, väl upptaglig, välkommen, välbehaglig 1 Tim. 2: 3, 5: 4.

ἀποδέχομαι, εδεξάμην; εδέχθην (*δέχομαι*) eg. taga utaf, upptaga, antaga, emottaga, väl upptaga Lc. 8: 40 *al.*, gilla Act. 2: 41, berömma Act. 24: 3 (andra tyda: erkänna).

ἀποδημέω, εδήμησα (följ.) vara ifrån sitt folk l. land, i främmande land, ute på resor, fara l. resa utrikes l. bort Mt. 21: 33 *al.*

ἀπόδημος, *ον* (δημος) fränuvarande från sitt folk, bortrest, i främmande land Mc. 13: 34.

ἀποδίδωμι, δώσω, ἔδωκα, ἔδων; εδόμην, εδόθην, Apoc. 22: 2 — διδοῦν liks. af ἀποδιδόω (*δίδωμι*) af- l. utgifva, utlemna, betala, erlægga, vedergälla, ἀπόδοτε — — — ἀπέδωκεν vedergäller henne ss. också hon hafver vedergällt (icke ὑμῖν, hkt ej fins i nyare editioner, utan *scil.* sina bekännare — denna uppmaning kan ej vara ställd till Guds folk, utan till HERrans tjenare i den osynliga världen); uppfylla, fullgöra τινί τὰς ὀφειλάς Rom. 13: 7 uppfylla mot ngn l. erlægga till ngn sina skyldigheter, äfn 1 Cor. 7: 3 *al.*; aflägga λόγον Mt. 12: 36 *al.* räkenskap; återlemna Lc. 4: 20, 9: 42; *med.* sälja τί τινος Act. 5: 8, 7: 9 ngt för ngt pris, äfn ἀντί τινος Hebr. 12: 16; *anm.*

fut. med. och *aor.* 2 *med.* nyttjas ss. hjälpformer till *πιπράσκω*.

† ἀποδιορίζω (ἀπό, δια, ὀρίζω) *afsöndra*, afskilja med l. utan *ἑαυτούς* sig *Jud.* 19 (s. blott utvärtes, icke invärtes höra till Guds församling — dfre tillägges *ψυχικοί* κ. τ. λ.).

ἀποδοκιμάζω, *ασα*; *ἀσθην* (δοκιμάζω) ogilla, förkasta *Mt.* 21: 42 *al.*

ἀποδοχή, ἥς, ἥ (ἀποδέχομαι) emot-, upp-, antagaude, gillande, bifall; *ἄξιως πάσης* ἀπ. 1 *Tim.* 1: 15, 4: 9 värd allt antagande l. bifall (utmärker *λόγος* ss. uteslutande lje tvifvel).

ἀπόδρασις, εως, ἥ (ἀποτίθημι) *af-*, l. bortläggande *σαρκὸς ῥύπου* 1 *Petr.* 3: 21 (se *ῥύπος*), *τοῦ σκηνώματος* 2 *Petr.* 1: 14 (der tropen af en klädning är sammanblandad med den af en hydda).

ἀποθήκη, ἥς, ἥ (ἀποτίθημι) ett ställe der man *af-* l. nederlägger ngt för att förvaras, förvaringsrum, bod, lada *Mt.* 3: 12 *al.*

ἀποθησαυρίζω (θησαυρίζω) *upphopa*, magasinera, bespara *ἑαυτοῖς* åt sig 1 *Tim.* 6: 19.

ἀποθλίβω (θλίβω) *utkrana* l. -pressa, trycka, tränga bort l. undan *Lc.* 8: 45.

ἀποθνήσκω, *θανοῦμαι*, *έθανον* (θνήσκω) *af-* l. bortdö, i allmht dö, omkomma (om så väl naturligt s. våldsam död) *Mt.* 8: 32 *al.*; ἀπ. *τινί* *Rom.* 6: 2 afdö ngt, afsäga sig all gemenskap med ngt (när msku kommer i förening med Christo genom tron, dör hon bort fr. synden, s. förut var det element, i hkt hon lefde), *Rom.* 6: 10 säges Christus vara afdöd synden (naturligtvis icke sin egen, utan mskrnas, så att denna, sedan hon en gång kostat honom lifvet, icke mera kan hafva ngt inflytande på honom), *Rom.* 7: 10 hemfalla till döden, blifva dödens rof; ἀπ. *ἀπό τινος* *Col.* 2: 20 afdö ifrån ngt, genom döden befrias ifrån ngt; utdö l. dö ut (om träd) *Jud.* 12, ruttna *Joh.* 12: 24 (om korn).

ἀποκαθιστάνω *Mc.* 9: 12, *Act.* 1: 6 = följ.

ἀποκαθίστημι, *καταστήσω*, *κατεστάθην*, äfn med dubbelt augment *εκατεστάθην* (καθίστημι) ifrån ett läge försätta i ett annat, återställa (i sitt förra läge) återförsätta *Mt.* 17: 11 *al.*; *pass.* återställas *Mt.* 12: 13 *al.*, *τινί* *Hebr.* 13: 19 återställas till l. återgifvas ngn (dessa ord häntyda på författarens fångenskap — och det i v. 13 begagnade *παρεμβολή* på hans fångenskap i *Rom*).

ἀποκαλύπτω, *ύψω*, *ύψα*; *υφθήσομαι*, *ύφθην* (*καλύπτω*) *afhölja*, upplyfta l. taga bort täckelset,

uppenbara, *τινί τι* *Mt.* 11: 25 *al.*; *pass.* uppenbaras, blifva bekant *Mt.* 10: 26 *al.*; *εις τὸ ἀποκαλυφθῆναι αὐτόν* 2 *Thess.* 2: 6 på det att han (antichrist) må blifva uppenbar.

ἀποκάλυψις, εως, ἥ (fgde) uppenbarelse, upplysning, förklaring *Lc.* 2: 32 *al.*, *ἐν ἡμέρᾳ ἀποκαλύψεως* — — — *Θεοῦ* *Rom.* 2: 5 på den dag, då Guds rättvisa dom l. domsrättvisa uppenbaras; *κατ' ἀποκ.* *Eph.* 3: 3 uppenbarelsevis, genom uppenbarelse; ἀπ. *Ἰωάννου* *Johannis* uppenbarelse (bok), som upptecknades af honom på ön *Patmos* enl. gudomliga uppenbarelsor (syner). Hufvudtankar i denna svärfärliga bok äro följande: 1:o) *JEsu öfverallt upphöjda gudomliga värdighet*, lku väl genom dödslidande gått härifrån och därför förekommer under bilden af ett offeradt lam, men ett lam s. löser alla insegel och är en *HERre* öfver alla herrar; 2:o) *Jerusalems förstöring*, templets ödeläggelse och Israëls förskingring; 3:o) *domen öfver den hedniska gamla världen och dennas undergång*; 4:o) en noggrann skildring af den fiendtliga hufvudmakten, s. är *Rom*, i synn. det påfviska, dess välde, dom, undergång; 5:o) *Guds rike*, dess seger och herrlighet. Denna prophetiska bok ansluter sig ss. en fortsättning till *Daniels* bilder och prophetior, de sista i *G. T.* öfver Guds rikets angelägenheter och utvecklingsgång på jorden.

ἀποκαρδοχία, *ας*, ἥ (*καρδοχία* spänd, längtansfull förbidan af *καρδοχέω* — *χάρα* hufvud, *δοξέω* lura, passa på — eg. med upprest l. framsträckt hufvud se l. höra efter ngt, lyssna, lura, passa på, vara i spänd väntan) spänd väntan, längtansfullt förbidande *Rom.* 8: 19, *Phil.* 1: 20.

ἀποκαταλάσσω, ἥλλαξα (*καταλάσσω*) återförsona, enl. andra: fullkomligt försoua (det förra är väl riktigare) *τινά τι* *Eph.* 2: 16, *τινά εἰς τινα* *Col.* 1: 20 ngn med afs. på ngn = med ngn.

ἀποκατάστασις, εως, ἥ (ἀποκαθίστημι) eg. åter- l. tillbakaförsättning (i sitt förra skick), återistandsättande, återställelse; ἀπ. *πάντων* *Act.* 3: 21 all tings återställande i det skick det hade före syndafallet och ett ännu herrligare (detta rör neml. de trogna och *πίσις* *Rom.* 8 cap.); detta skall i fullaste mått ske vid *Frälsarens* andra ankomst l. *παρουσία* (*Elie* = *Johannis* döparens verksamhet *Mt.* 17: 11 var blott förberedande).

ἀπόκειμαι (*κειμαι*) *vara aflagd*, förvarad, deponerad

Lc. 19: 20 *al.*; *imperson.* det är beskärtdt, bestämdt, förelagdt Hebr. 9: 27 med *injn.*

ἀποκεφαλίζω, ἰσα (κεφαλή) *qsi* afhufva, afslå hufvudet, halshugga Mt. 14: 10 *al.*

ἀποκλείω, εἰσα (κλείω) *afstänga*, tillsluta, stänga Lc. 13: 25. ☉

ἀποκόπτω, ἐκόψα; κόφομαι (κόπτω) *afhugga* l. -skära Mc. 9: 43 *al.*; *med.* Gal. 5: 12 afskära, castrera sig (måtte de s. så ifrigt yrka på omskärelsen och derigenom oroa eder, icke nöja sig blott med sin omskärelse, utan till och med låta castrera sig! — utgör ett slags *κλίμαξ*, och någon annan betydelse af ordet är olämplig).

ἀπόκρισις, ατος, τό (följ.) svar, utslag, dom 2 Cor. 1: 9. ☉

ἀποκρίνομαι, εκρινάμην, κρινθήσομαι, εκρίθην (κρίνω) gifva utslag, besked, svara på, besvara, svara *τινί* ngn Mt. 22: 46 *al.*; *anm.* brukas äfn för *tala* l. börja ett tal, utan att ngn förut talat l. frågat, taga till ordet (likväl med afseende på ett ifrågasvarande ämne, l. till följe af en gifven anledning) Mt. 11: 25 *al.*

ἀπόκρισις, εως, ἡ (fgde) besked, svar Lc. 2: 47 *al.*
ἀποκρύπτω, ἐκρύψα; κέκρυμμαι (κρύπτω) *bort-* l. *undangömma*, dölja (Mt. 25: 18), *τι* ἀπό *τινος* ngt för ngn Mt. 11: 25, Lc. 10: 21; p. p. p. dold, fördold 1 Cor. 2: 7 *al.*

ἀπόκρυφος, ον (fgde) dold, hemlig, förborgad Mc. 4: 22 *al.*

ἀποκτείνω, äfn κτένω (Mt. 10: 28, Lc. 12: 4 *Griesbach*) och κτένω (ll. cc. *al. Tisch.*), κτενῶ, ἐκτενω; εκτάνθην (κτείνω *döda*) *af-* l. *utdöda*, i allmht döda, mörda Mt. 14: 5 *sarpiissime*, Rom. 7: 11 (om *ἁμαρτία*, s. gjorde P. till rof för l. ådrog honom så väl den lekamliga, som andliga döden); tillintetgöra, utsläcka, upphäfva *τὴν ἔχθραν* Eph. 2: 16.

ἀποκτέω, ἡσα (κτέω l. κύω *blifva hafvande*, afla, gå hafvande, vara drägtig, bära) framföda Jac. 1: 15 (då begärelsen — arfsynden — hafver aflat, föder hon synd — verksynd; men då synden blifvit fulländad = då syndaloppet blifvit fulländadt, framföder hon död = evig fördömmelse; dock är döden äfven lön för hvarje enskild synd Rom. 6: 23), Jac. 1: 18 (om nya födelsen).

ἀποκλύω, ἰσα; ἰσμαι (κλύω) *af-* l. *bortvältra* Mt. 28: 2 *al.*

ἀπολαμβάνω, λήψομαι (λήμψομαι *Tisch.*), ἐλάβον; ελαβόμην (λαμβάνω) *taga af*, ifrån, ut Mc. 7: 33;

ut- l. återfå, få igen l. tillbaka Lc. 6: 34, 15: 27, bekomma, undfå Lc. 16: 25, Gal. 4: 5, 2 Joh. 8, uppbära, skörda Lc. 23: 41 *al.*; 3 Joh. 8 || ὑπολαμβάνειν, hkt *Tisch. Cod. Sin.* har.

ἀπόλαυσις, εως, ἡ (ἀπολαύω *taga* l. *få af*, skörda, bekomma, njuta, af *λάβω*, λαμβάνω) *njutning*, nöje, förnöjelse 1 Tim. 6: 17, ἁμαρτίας Hebr. 11: 25 *synds* l. *syndig förnöjelse* (så kallas Mosis vistelse vid Pharaos hof).

ἀπολείπω, ἐλίπον (λείπω) *aflemna*, qvarlemna, öfvergifva 2 Tim. 4: 13 *al.*; *pass.* qvarlemnas, vara öfrig, återstå Hebr. 4: 6 *al.*; οὐκέτι — — — θυσία Hebr. 10: 26 så är ngt offer för synderna icke mera öfrigt (enär det sanna, i G. T. förebildade, syndoffer är Christus — jfr Hebr. 6: 4 ff. och *ανακαινίζω*).

ἀπολείγω (λείγω *lingo slicka*) *afslicka*; *anm.* Lc. 16: 21 utmärker ej hundarnes medlidsamhet, ty de österländske voro vilda och grymma, utan *ἀλλὰ καί* antyder en förökning i lidandet. *

ἀπόλλυμι l. ὄω, οίλω l. οἴω, ὄλωλα, ὄλωσα; ολοῦμαι, ωλόμην (ἄλλυμι, *stam ὄλω* bringa på fall) bringa om lifvet, afdagataga, döda, förderfva Mt. 2: 13 *al.*; förlora Mt. 10: 39 *al.*, ἵνα μὴ ἀπολέσητε — — — ἀπολάβητε 2 Joh. 8 på det J icke mågen förlora hvad J förtjenat = frukten af edert arbete, utan undfå full lön (nådelön); *med.* jemte p. 2 och *pass.* gå förlorad, bli förtappad, förgås, förderfvas Mt. 9: 17 *al.*, undergå förändring 2 Petr. 3: 6 (genom syndafloeden undergingo himmel och jord en sådan förändring, att det gamla tillståndet förstördes och ett nytt framträdde); *part.* förlorad, förtappad, »borttappad» Mt. 10: 6 *al.*

Ἀπολλύων, οντος, ὁ (eg. *part.* till fgde) förderfvare, förstörare; fkmr Apoc. 9: 11 ss. öfversättning af Ἀβαδδὼν, hkt se. *

Ἀπολλωνία, ας, ἡ *Apollonia* (helgad åt Ἀπόλλων), stad i Macedonien (provinsen *Mygdonia*) emellan Amphipolis och Thessalonica, en coloni af Corinthier och Coreyraer Act. 17: 1. *

Ἀπολλῶς, ὁ *accus.* ὁ (sindr. af Ἀπολλώνιος) *Apollo*, en Judechristen ifrån Alexandria, vältalig (λόγιος) och skriftkunnig (δυνατός ἐν ταῖς γραφαῖς) som, tidigare undervisad af Johannes lärjungar, i Ephesus fick genom Aquilas och Priscilla närmare kännedom om christendomen och sedermera ss. förkunnare af evangelium uppträdde mot Judarne i Achaia och i synerhet i Corinth. På sednare

- stället hade han uppträdt efter Paulus, och en del af församlingen derstädes benämnde sig efter honom. Då Paulus skref sitt 1:sta bref till Corinth, var Apollos jemte honom i Ephesus, men önskade åter komma till Corinth. Efter hans omnämning Tit. 3: 13 försvinner han ur historien. Anses vara författare af brefvet till Hebræerne, s. likväl i det fallet är skrifvet under Pauli öfverinseende, fkmr Act. 18: 24 *al.*
- ἀπολογέομαι, ησάμην, ήθηγν (ἀπό, λόγος) säga sig ifrån, frisäga, urskulda, försvara sig, anföra ursäkter, τί Lc. 12: 11 *al.* anföra ngt till sitt försvar, τινί för (inför ngn) Act. 19: 33 *al.*, περί τινος Act. 26: 2 rörande ngt, τὰ περί έμμαντοῦ anföra hd s. hörer till mitt försvar.**
- ἀπολογία, ας, ή (fgde) försvar, försvarstal Act. 22: 1 *al.***
- ἀπολούω; ελουσάμην (λούω) aftvä; i N. T. blott i med. aftvä l. låta aftvä sig τί ngt Act. 22: 16, l. absol. 1 Cor. 6: 11 (neml. genom dopets bad syndaskuldens orenlighet d. ä. J förskaffaden eder genom dopet — neml. i förening med tron — edra synders förlåtelse).**
- ἀπολύτρωσις, εως, ή (ἀπολυτρόω) lösgifva, lössläppa emot lösepenning λύτρον) löskörning, lössläppning, frigifning Lc. 21: 28, Hebr. 11: 35 *al.*, men i synnerhet den genom HERren utförda förlossning, återlösning Rom. 3: 34 *al.***
- ἀπολύω, λύσω. έλυσα; λυθήσομαι, λέλυμαι, ελύθηγν (λύω) aflösa, lösa af, lösgöra, upplösa, befria, frigifva, förfäskeda, entlediga, affärda, låta gå Mt. 14: 15, Lc. 8: 38, Act. 13: 3; lösgöra, befria, frikänna Mt. 27: 17 *al.*; förskjuta, skiljas vid, »öfvergifva» Mt. 1: 19, 5: 31 *al.*; släppa efter, eftergifva, förlåta Lc. 6: 37; med. aflägsna sig, afträda Act. 28: 25; pass. befrias fr. ngt τινός Lc. 13: 12, du är fri från din sjukdom; skiljas, hemförloftas Act. 4: 23, 15: 30. 33 *al.***
- ἀπομάσσω (μάσσω knåda) afstryka l. -torka; med. torka, skudda af sig Lc. 10: 11.**
- ἀποπέμω (πέμω pascō, dispesco, tribuo) af-, ut-, tilldela (τινί) τιμήν 1 Petr. 2: 7 tilldela l. bevisa ngn ära, hedra ngn.**
- ἀπονίπτω; ενιψάμην (νίπτω) aftvä l. två ngt på sig Mt. 27: 24; i afs. härfpå anm., att det var en Jud. plägsed att två händerna på sig för att dermed antyda sin oskuld i ett brott l. mord.**
- ἀποπίπτω, έπεσον l. έπεσα Act. 9: 18 (πίπτω) af- l. bortfalla.**
- ἀποπλανάω; επλανήθηγν (πλανάω) afleda från rätta vägen, miss- l. förleda, förföra Mt. 13: 22; pass. förföras, fara vilse 1 Tim. 6: 10.**
- ἀποπλέω, έπλευσα (πλέω) afsegla, segla bort, ifrån Act. 13: 4 *al.***
- ἀποπλύνω, έπλυνα (πλύνω) aftvä, afskölja, rengöra (med vatten) Lc. 5: 2.**
- ἀποπνίγω, έπνιξα; επνίγηγν (πνίγω) förqväfva Mt. 13: 7, Lc. 8: 7; pass. qväfvas (af vatten), drunkna Lc. 8: 33.**
- ἀπορέω och -ρέομαι (ἀπορος, οσάγαδ, ofarbar, utan väg l. medel; af å 1, πόρος utväg, medel af πείρω genomtränga) vara utan utväg, hjälp, medel, i förlägenhet, bekymmer, rådlös, villrådig Joh. 13: 22, Act. 25: 20, 2 Cor. 4: 8, ἀποροῦμαι εν ύμῶν Gal. 4: 20 jag är föremål för tvifvel, man är tvifvelaktig om mig ibland eder.**
- ἀπορία, ας, ή (fgde) rådlöshet, förlägenhet, förtviflan Lc. 21: 25.**
- ἀπορρίπτω, έρρίψα (ρίπτω) kasta af, bort, ifrån, scil. έαυτούς Act. 27: 43 kasta sig ifrån (neml. skeppet), kasta sig i (hafvet l. vattnet), se pro-jicere.**
- ἀπορφανίζω; ισθηγν (ορφανίζω af ορφανός) göra fader- och moderlös; pass. blifva fader- och moderlös, öfvergifvas, lemnas allena, 1 Thess. 2: 17 από τινος bort ifrån ngn (utmärker den känsla af värnlöshet och tomhet, s. intager barn, när de mistat sina föräldrar).**
- ἀποσκευάζω; εσκευασάμην (σκευος) afpacka, skaffa trossen åstad från ett ställe till ett annat; Act. 21: 15 sedan de packat af (hvarvid dock en bättre lectio är επισκευασάμενοι, hkt se).**
- ἀποσκίασμα, ατος, τό (ἀποσκιάζω afskugga, kasta skugga ifrån sig, από, σκιά) eg. det afskuggade, den kastade skuggan; άπ. τροφής Jac. 1: 17 eg. omväxlingsskugga, omväxlande fördunkling, ljusförminskning ss. vid sol- l. månförmörkelser.**
- ἀποσπάω, έσπασα; εσπάσθηγν (σπάω) af- l. utdraga t. ex. την μάχαυαν Mt. 26: 51 sablen l. svärdet, όπίσω αὐτοῦ Act. 20: 30 ~ bortdraga (ifrån den rätta vägen och) efter sig, draga till sig; (med. och) pass. söndras, skiljas, draga sig bort, skilja l. aflägsna sig, bortgå Lc. 22: 41, Act. 21: 1.**
- ἀποστασία, ας, ή (αφίστημι) affall από τινος Act. 21: 21 ifrån ngn, absol. 2 Thess. 2: 3 affall (ifrån tron).**
- ἀποστάσιον, ου, τό (fgde) affall, skillnad, skilsmessa,**

βιβλίον ἀποστασίῳ Mt. 19: 7, Mc. 10: 4 liber repudii, skiljobref, äfn utan βιβλ. Mt. 5: 31.

ἀποστεγάω, ασα (στεγάω täcka af στέγη) aftäcka Mc. 2: 4; HERren lärde i ett ὑπερῶν. De som buro den sjuke, stego upp på den trappa, hkn bar ifrån gatan till det platta taket, aftäckte stengläggnngen hf taket bestod och nedsläppte den sjuke genom den gjorda öppningen.

ἀποστέλλω, ελῶ, ἐσταλκα, ἐστειλα; ἐσταλμαι. ἐστάλην (στέλλω) af- l. utsända, sända åstad, affärda τινά Mt. 10: 5 sæpissime, τινά med infn. Mt. 22: 3 al. l. τινά τι ngn ss. ngt t. ex. 1 Joh. 4: 14, bortskicka ἐν ἀφέσει Lc. 4: 18 frigifne, ss. frie; ἀπεσταλμένος, hmd Σιλῶμ Joh. 9: 7 öfversättes, se Σιλῶμ.

ἀποστερέω, ἐρησα; ἐρημαι (στερέω =) beröfva, afhända, bedraga l. besvika ngn på ngt τινά τι, τινά τινος, (τί τινος) Mc. 10: 19 al., ἀλλήλους 1 Cor. 7: 5 sc. ἐξουσίαν ταύτην »beröfven icke hvarandra denna makt l. rättighet»; göra intrång, förfördela, skada 1 Cor. 6: 8; med. l. pass. låta tillfoga sig skada, förfördela sig 1 Cor. 6: 7; perf. pass. hafva blifvit beröfvad, sakna τινός 1 Tim. 6: 5; p. p. p. undan-, inne- l. förhållen Jac. 5: 4.

ἀποστολή, ἦς, ἥ (ἀποστέλλω) afsändning, mission; διακονία καὶ ἀποστ. Act. 1: 25 (hendiadys) = apostlaembete, äfn ἀπ. ensamt Rom. 1: 5 al.

ἀπόστολος, ου, ὁ (se fgde) afsänd, sändebud, budskap, gesandt, deputerad, utskickad 2 Cor. 8: 23, Phil. 2: 25, apostel; så kallades de 12 JEsu lärjungar, sedan hvar och en som har en apostels embete; så kallar Paulus sig hedningarnes apostel Rom. 11: 13, och i denna vidsträcktare mening fkmr ordet Gal. 1: 19 om Jacobus, Frälsarens broder, äfnsom 1 Cor. 12: 28 om alla de af Christo förordnade budbärare till alla folk; dessa hade Andans hela fullhet och kunde derföre verka ss. propheter, lärare o. s. v.; äfn Christus sjelf kallas Hebr. 3: 1 ἀπόστολος καὶ ἀρχιερεὺς τῆς ἡμῶν λογίας ἡμῶν vår bekännelses l. vårt förbunds apostel och öfversteprest d. ä. det gudoml. sändebud, hkt vi bekänne (till hkt vi bekänne oss) = som stiftat det förbund i hkt vi stå, och öfversteprest i detta med Gud slutna förbund (af dessa ord se vi, att Christus i sig förenat Arous embete med Mosis).

ἀποστοματίζω (στόμα) 1:o från munnen d. ä. ur minnet tala, memorera, men äfven extemporera;

2:o) i N. T. locka ord från munnen, fresta genom frågor Lc. 11: 53.

ἀποστρέφω, ἐφώ, ἐστρεψα; ἐστράφην (στρέφω) af- l. bortvända τὸ ἀπό τινος Rom. 11: 26, 2 Tim. 4: 4, förvända Lc. 23: 14, låta vända om, sticka tillbaka (svärdet i skidan, εἰς τὸν τόπον αὐτῆς = θήκην) Mt. 26: 52, återställa, lemna tillbaka Mt. 27: 3 (der dock Tisch. har ἔστρεψεν); äfn intrans. vända l. omvända sig ifrån ἀπό τινος Act. 3: 26; pass. vända sig bort ifrån ngn l. ngt, icke vilja hafva med ngn l. ngt att göra (af afsky, förakt o. s. v.) τινά l. τί Mt. 5: 42, 2 Tim. 1: 15, Tit. 1: 14, Hebr. 12: 25.

ἀποστυγέω (στυγέω, se στυγνάω) abhorreo, rysa tillbaka, hafva afsky för, afsky Rom. 12: 9.

+ ἀποσυνάγωγος, ον (συναγωγή) utesluten l. utstött från synagogau; det gafs 3:ne slag af bannlysning (excommunicatio) 1:o ׀׀׀ (ἀφορισμός Lc. 6: 22); den bannlyste ålades att i en månads tid hålla sig på 4 alnars afstånd från husets öfrige medlemmar. 2:o ׀׀׀ (bann); ingen fick tala, handla, äta med den bannlyste, äfnsom honom förvägrades tillträde till synagogan Joh. 9: 22, 12: 42, 16: 2. 3:o ׀׀׀ (utplånande) medförde fullkomligt uteslutande för alltid under förfärliga bannlysningsformler.

ἀποτάσσω; ἐταξάμην (τάσσω) ställa åtskils, afsöndra, aflägsna; i N. T. blott med. skilja sig ifrån, taga farväl l. afsked af ngn τινί Mc. 6: 46 al., τοῖς εἰς τὸν οἶκόν μου Lc. 9: 61 (attraction l. ~ pro ἀπέρχεσθαι εἰς τὸν οἶκόν μου καὶ ἀποτάξ. τοῖς οἴκω); äfn metaphor. säga farväl åt en sak, försaka, afsäga sig τινί Lc. 14: 33.

ἀποτελέω; ετελέσθην (τελέω) afsluta, fullborda, fullända Jac. 1: 15; Lc. 13: 32 || hos Tisch. för ἐπιτελῶ.

ἀποτίθημι; ἐθέμην (τίθημι) afsätta, af- l. bortlägga; med. lägga af sig τὰ ἱμάτια Act. 7: 58 kläderna, bortlägga metaphor. τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον Eph. 4: 22 den gamla mskn, ἔργα Rom. 13: 12 lägga ifrån sig, afstå ifrån; τὸ ψεῦδος Eph. 4: 25, ὀργήν Col. 3: 8; ὕγκον, ἁμαρτίαν Hebr. 12: 1, cet.

ἀποτινάσσω, ἐτίναξα (τινάσσω) svänga, skaka; besl. med τείνω, τανύω) afskaka, afskudda Lc. 9: 5, Act. 28: 5.

ἀποτίνω (l. ἀποτίω), ἰσω (τίω) betala, ersätta, godtgöra Phil. 19.

ἀποτολίμω (τολίμω) fördrista sig, taga sig dristighet, våga sig åstad Rom. 10: 20.

ἀποτομία, ας, ἡ (se följ.) eg. afskurenhet, tvärbrantbet, tvärhet, skarphet, stränghet, hårdhet; Rom. 11: 22, der ordet ensamt flmr, är det troligen valdt med afs. på de afhuggna grenarne.

ἀποτόμως, adv. (af ἀπότομος afskuren l. afhuggen af ἀπό, τέμνω skära) afskuret, skarpt, strängt 2 Cor. 13: 10, Tit. 1: 13.

ἀποτρέπω (τρέπω) af- l. bortvända; med. vända sig bort ifrån ngu, uudvika ugn = ἐκτρέπεσθαι 2 Tim. 3: 5.

ἀπουσία, ας, ἡ (ἄπειμι) frånvaro Phil. 2: 12.

ἀποφέρειω, ἡνεγκον l. ἡνεγκα, ἐνέχθην (φέρω) bortbära, bortföra Me. 15: 1 al.

ἀποφεύγω, ἐφυγον (φεύγω) fly bort ifrån, undfly, undkomma τινός 2 Petr. 1: 4, τί 2 Petr. 2: 18. 20.

ἀποφθέγγομαι, ἐφθεγγάμην (φθέγγομαι) eg. säga sin mening rent ut, taga bladet ifrån munuen, i allm. tala Act. 2: 4. 14, 26: 25.

ἀποφορτίζομαι (φορτίζω) afbördas sig, urlasta Act. 21: 3.

ἀποχρησις, εως, ἡ (ἀποχράομαι förbruka, bruka l. öda upp, äfn: missbruka af χράομαι) förbrukning Col. 2: 22 hkt allt är (bestämdt) till undergång genom förbrukningen.

ἀποχωρέω, ἐχώρησα (χωρέω) af- l. bortgå, draga sig tillbaka, vika Mt. 7: 23 al.

ἀποχωρίζω; ἐχωρίσθην (χωρίζω) afsöndra, skilja ifrån; pass. skilja sig ἀπ. ἀλλήλων Act. 15: 39 ifråu hvarandra; skiljas, vika l. gå bort, försvinna Apoc. 6: 14.

ἀποψύχω (ψύχω) utandas, dö, blifva liflös (råka utom sig) Lc. 21: 26.

Ἀππίου φόρον, Forum Appii, Appii torg, en småstad i Italien, 43 Rom. mil från Rom vid via Appia, s. här genomskar de Pontinska träskan. För sitt dåliga driicksvatten och det myckna dåliga folk, i sym. matrosor, som der vistades (ty staden läg ej långt ifrån kusten), uppehöll sig bättre resande ej gerna der Act. 28: 15.

ἀπρόσitos, ον (ἀ 1, πρόσitos tillgänglig, adj. vble af πρόσειμι jag går till, nalkas) otillgänglig 1 Tim. 6: 16.

† ἀπρόσκοπος, ον (ἀ 1, προσκόπτω) utan anstöt, oskadd, oförkränt Act. 24: 16; äfn active, som icke ger anstöt, oanstöttlig 1 Cor. 10: 32, Phil. 1: 10.

† ἀπροσπολίητως l. -λήμπτως, adv. (ἀ 1, προς-

ωπόληπτος = -λήπτως) utan anseende till personen, opartiskt 1 Petr. 1: 17.

ἀπταιστος, ον (ἀ 1, πταίω) s. icke stöter emot l. stapplar, utan att stappla l. fela, synd- l. felfri; φυλάσσειν τινά ἀ. Jud. 24 bevara ugn för fall.

ἄπτω, ἦψα; ἦψάμην apto, häfta a) knyta, fästa vid; b) antända, tända upp Lc. 22: 55, tända på Lc. 8: 16 al.; med. häfta l. fästa sig vid, vidlåda, vidröra, komma vid τινός Joh. 20: 17, taga l. fatta uti Col. 2: 21, befatta sig med, hafva beröring med τινός 2 Cor. 6: 17, γυναικός 1 Cor. 7: 1; komma vid, skada τινός 1 Joh. 5: 18.

Ἀρφία, ας, ἡ Apphia, eu christinna i Colossæ, sannolikt Philemons hustru, enär förbönen för Onesimus äfven ställes till henne (ss. matmoder) Phil. 2.

ἀπωθέομαι, ωσάμην (ἀθέω stöta, skuffa) stöta ifrån sig, tillbaka l. afvisa, försmå Act. 7: 27 al.

ἀπώλεια, ας, ἡ (ἀπόλλυμι) förlust, förspillning Mt. 26: 8, förderf, fördömelse (den eviga), det eviga förderfvet, den eviga döden Mt. 7: 13 al.; υἱός τῆς ἀπ. förderfvets l. förtappelsens sou (Joh. 17: 12 = Judas Ischariot, 2 Thess. 2: 3 = anti-christ).

ἄρά, ἄς, ἡ bön, önskan, i god l. ond mening, förbannelsel Rom. 3: 14.

ἄρα, ἄραγε, part. (ἄρω foga, sammanbinda) följaktligen, alltså, nu, dock Lc. 11: 48 al., äfu med οὖν följaktligen, alltså Rom. 5: 18 al., då, deretter, i det fallet 1 Cor. 5: 10, 7: 14, Gal. 2: 21 al.; tilläffventyrs, kauhända, måhända efter εἰ, μή, οὐκ Me. 11: 13, Act. 21: 38 al.

ἄρα. frågeord (urspruogl. samma ord s. fgde; men med förändrad accent få orden i allm. förändrad betydelse och tvärtom) 1:o manne? (obestämdt svar) Lc. 18: 8; äfn manue icke? Gal. 2: 17 = så var det väl i det fallet (kanske borde ἄρα läsas). 2:o ἄρα οὐ manne icke? (jakande svar). 3:o ἄρα μή väl icke (nekande svar). 4:o ἄραγε manne väl? (jakande l. nekande svar; i profangr. vanligen det förra, deremot det sednare Act. 8: 30).

Ἀραβία, ας, ἡ (אֲרָב, Arab heter אֲרָבָא l. אֲרָבָא) Arabien. Efter Ptolomæus delas det i lyckliga, steniga och öde Arabien (denna indelning är fullkomligen obekant för de inhemske geographerne, hka räkna öde Arabien till Syrien och det steniga till Ægypten) 1:o Lyckliga (ἡ εὐδαίμων, felix), äfven Jemen, består af den egentliga stora halfön emellan Röda hafvet och Persiska viken och ut-

gör största delen af Arabien; dess i forntiden mest berömda produkter voro: balsam, rökelse, myrrham. Sabæa (𐤀𐤒𐤍) var ett district af lyckl. Arabien. 2:o) *Steniga* (πετραία, petræa) *Peträiska* (namnet härledes ock af hufvudstaden *Petra*) är den nordvästligaste delen af Arabien och omfattar dels halfön der Sinai ligger, dels den stora landsträckan emellan Ægypten, Medelhafvet, Palæstina, Öde och Lyckliga Arabien. Härigenom gick Israëliternas tåg till Canaan. Efter Babyloniska fångenskapen blomstrade ett rike, Arabia Petræa, af vidsträckt omfång med hufvudstaden Petra, hvars Konungar hette *Aretas*. 3:o) *Öde Arabien* (ἡ ἔρημος, deserta) ligger östligast; har i öster Euphrat till gräns, på de andra sidorna Syrien samt lyckliga och steniga Arabien. — Araberne voro dels stads- l. by-inwånare, dels nomader (*beduiner* = öknens folk l. söner), i lyckliga Ar. det förra, i de begge andre delarne det sednare; tidigt nedsatte sig Judar i Arab.; luru långt Paulus der utsträckte sin verksamhet, är ovisst. — Fkmr Gal. 1: 17, 4: 25.

Ἀράμ, ὁ indecl. (𐤀𐤒𐤍 hög) *Aram*, Esroms son Mt. 1: 3. 4; *anm.* 𐤀𐤒𐤍 (högländ) Aramæen l. Syrien, se *Συρία*.

ἄραφος, se ἄρραφος.

Ἄραφ, ἄβος, ὁ Arab Act. 2: 11, se Ἀραβία.

ἀργέω (följ.) vara översam, trög, hvila; οὐκ ἄ. 2 Petr. 2: 3 (utmärker, att domen sedan lång tid är i annalkande och skall i sinom tid inträffa).

ἀργός, ἡ, ὅν (ἄ 1, ἔργον) 1:o) utan handling, oskedd, ogjord (fkmr ej i N. T.). 2:o) utan arbete, översam, sysslolös, lat — fkmr i N. T. Mt. 20: 3. 6, 1 Tim. 5: 13, 2 Petr. 1: 8. 3:o) utan möda, lätt, snabb (fkmr ej i N. T.). — Dessutom 4:o) utan verkan, onyttig, fåfång, fruktlös Mt. 12: 36, står äfn Jac. 2: 20 (om πίστις) || νεκρά.

ἀργύρεος, α, ον smdr. οὖς, ἄ, οὖν (se följ.) af silfver, silfverne, silfver- Act. 19: 24 al.

ἀργύριον, ον, τό (eg. dimin. af ἄργυρος, men brukadt i dess ställe) silfver Act. 3: 6 al., silfvermynt, penningar Mt. 25: 18 al., var i allm. = 1 Sekel = 4 Attiska drachmer = 2 Rdr 42 öre Rmt; deremot torde ἀργ. Act. 19: 19 vara = 1 drachma = 60 öre.

ἀργυροκόπος, ον, ὁ (följ., κόπτω) silfverarbetare l. -smed Act. 19: 24.

ἄργυρος, ον, ὁ (ἀργός) hvitglänsande, skimrande

silfver, silfvermynt Mt. 10: 9, äfn annat af silfver Act. 17: 29, 1 Cor. 3: 12 (om varaktiga byggnadsämnen) al.

Ἄρειος πάγος, ον — ον, ὁ (Ἄρειος — af Ἄρης Mars — tillhörig, helgad åt Ares, krigsguden, och πάγος fast ställe, berg, kulle af πῆγμα) *Areskulle*, collis Martius, Areopag; låg NV. från ἀκρόπολις i Athen, dock betydligt lägre; skall hafva fått sitt namn af Ἄρης. emedan han var den förste s. der blef dömd; sannolikare är dock ἄρειος = φονικός (af φόνος mord), alltså *blodskullen*, emedan den domstol, s. der hade sina sammanträden, egde ss. den högsta äfven att afdömma mord (δικαί φονικά). Denna domstol, hkn äfn hette Areopagen, var den äldsta och berömdaste i Athen och utgjordes af de ädlaste, oafhångigaste och rätträdigaste männer; hvarföre den äfn högt aktades så väl inom hela Grekland, som hos barbarerne. Den dömde endast efter sin bästa öfvertygelse och var derföre ett slags jury. Enligt somliga inrättades den redan under *Cecrops'* tid, enl. andra under *Cranai*; reformerades af *Solon*, på hkns förslag de 9 Archonterne, efter väl af lagd redogörelse (ἐβδύνη) för sin förvaltning, der skulle inträda; *Pericles* försvagade dess anseende. När den helt och hållet upphörde, är ovisst; emellertid var den ännu verksam och i anseende i Pauli tid, och det var från Areskullen, men icke ss. anklagad l. inför rätta, som Paulus höll sitt bekanta tal (Act. 17: 19 ff.) inför de på sluttningarne och i dalen församlade åhörarne; fkmr Act. 17: 19. 22.

Ἄρειοπαγίτης, ον (fgde) Areopagit, medlem af Areopagen Act. 17: 34.

ἀρέσχεια, bättre ἀρεσχεία, ας, ἡ (ἀρεσχεύω, mest i med. uppföra sig inställsamt, artigt af ἀρεσχος inställsam, artig af följ.) inställsamt väsende, inställsamhet, artighet, εἰς πᾶσαν ἀρ. Col. 1: 10 för att på allt sätt behaga (honom).

ἀρέσχω, ἔσω, εσα (ἄρω foga) foga sig efter, göra till behag, behaga, »täckas» τινί. göra sig behaglig för ngn, göra, handla ngn till behag Mt. 14: 6 al., ἔωσῶ Rom. 15: 1. 3 göra, lefva sig sj. till behag, lefva efter sitt behag, lämpa sig efter Rom. 15: 2, 1 Cor. 10: 33, söka att behaga 1 Thess. 2: 4.

ἀρεστός, ἡ, ὅν adj. vble (af fgde) behaglig, angenäm τινί Joh. 8: 29, Act. 12: 3, ἐνώπιόν τινος 1 Joh. 3: 22 i ngns ögon; οὐκ ἀρεστόν ἐστιν

non placet Act. 6: 2 (vi tycke icke om) med *accus.* och *infin.*

Ἀρέτας, α, ὁ (Ψ 717) *Aretas*, gemensamt namn för flera Arabiska konungar; den i N. T. 2 Cor. 11: 32 förekommande var svärfader till konung *Herodes Antipas*; då denne sednare dertfter i hemlighet äktade *Herodias*, öfverföll *Aretas* honom med krig och slog hans här. *Antipas* skref till kejsaren i Rom, och Syriska ståthållaren *Vitellius* var på marsch för att tukta *Aretas*, då han fick underrättelse om Kejsarens död (37 e. Chr.) och lät sina trupper gå i vinterkvarter. Vid denna tid besatte *Aretas* (det Rom.) *Damascus* och tillsatte den *Ethnarch* s. fkmr 2 Cor. 11: 32.

ἀρετή, ἤς, ἡ (af Ἄρης Mars, krigsguden — andra af ἄβρόην *per metathes.* ἀνίρη, liksom virtus af vir) *manlighet*, tapperhet, duglighet, dygd, egenkap (i synn. väsendtlig, utmärkt), talang, förtjenst; *om Gud*: kraft, makt 2 Petr. 1: 3, *plur.* (utmärkta) egenskaper, fullkomligheter 1 Petr. 2: 9; *om mskr*: sedlig förmåga l. verksamhet Phil. 4: 8, 2 Petr. 1: 5.

ἀρήν, obrukl. *nomin.* till *genit.* ἀρόνος, hkt se.

ἀριθμέω, μισα; μιμαι (följ.) räkna Mt. 10: 30 *al.*

ἀριθμός, οῦ, ὁ (*qsi* ἀριθμός, οῦ, ὁ band, förening af ἄρω foga, förena) mängd, hop, antal, tal (räkning) Lc. 22: 3 *al.*

Ἀριμαθαία, ας, ἡ se Παμά.

Ἀριστάρχος, ου, ὁ *Aristarchus*, en från Thessalonica bördig man, Pauli följeslagare på hans 3:dje missionsresa Act. 19: 29, blef gripen vid upploppet i Ephesus, men sedermera frigifven och åtföljde Paul. från Grekland till Asien Act. 20: 4; sedermera gjorde han Paul. sällskap på deportationsresan till Rom Act. 27: 2 och under hans dervarande fångenskap (Col. 4: 10, Phil. 24, se dock Παῦλος).

ἀριστάω, ησα (ἄριστον) spisa frukost, frukostera, Rom. prandere (emellan 9—12) Joh. 21: 12. 15, äfn i allm. spisa Lc. 11: 37.

ἀριστερός, ἄ, ὅν (ἄριστος) venster, χεῖρ Mt. 6: 3, ἐξ ἀριστερῶν Lc. 23: 33 på venstra sidan, ὄπλα ἀριστερά 2 Cor. 6: 7 se ὄπλον; hos profanförf. äfven olycksbådande, olycklig *per euphemismum*.

Ἀριστοβούλος, ου, ὁ *Aristobulus*, af hkns anhörige (l. husfolk) Paulus helsar dem, som hade blifvit christne Rom. 16: 10; huruvida *Arist.* var christen l. icke l. då lefde, är obekant.

ἄριστον, ου, τό (eg. *neutrum* af ἄριστος bäst; jfr vårt »taga till bästa») frukost, prandium Lc. 14: 12 — det egentl. hufvudmålet hette δεῖπνον, men Mt. 22: 4 synes ἄρ. vara middagsmåltid l. måltid i allm., jfr ock Lc. 11: 38.

ἀροκετός, ἡ, ὅν *adj. vble* (af följ.) tillräcklig, nog Mt. 6: 34, 10: 25, ἀροκετός ὁ παρεληλυθώς χροβνος — — — κατειργάσθαι 1 Petr. 4: 3 det är nog att J under den förflutna tiden föröfvat (st. ἀροκεῖ, ὑμᾶς τῷ π. χρόνῳ κ. τ. λ. — personell sats för imperson.).

ἀροκέω, εσα; εσθήσομαι arceo, afhålla, afvärja, försvara, bistå; *intrans.* vara stark; förslå, räcka till, vara nog τινί Mt. 25: 9 *al.*, äfn *imperson.* Joh. 14: 8; *med. l. pass.* vara nöjd l. tillfreds med ngt, låta sig nöja med τινί Lc. 3: 14 *al.*, l. ἐπί τινι 3 Joh. 10.

† ἀροκος, ου, ὁ, ἡ || följ.

ἄροκος, ου, ὁ, ἡ björn, björninna Apoc. 13: 2.

ἄρομα, ατος, τό vagn Act. 8: 28. 29. 38, vanligen med 2 hjul, stridsvagn Apoc. 9: 9.

Ἀρμαγεδών l. εδδών (af 77 berg och 1777 l. 1777 —, vid staden *Megiddo* af 77 l. 777 med □ locale, ort der skaror uppehålla sig, samlingsort; sjelfva staden *Megiddo*, som sednare hette *Legio*, nu el-Leijun, låg vid ändan af dalen *Esdrelon* icke långt från bäcken *Kison*) *Harmageddon*; *Megiddo* var bekant för 2:ne nederlag: Israëls mot Cananiterne Jud. 5: 19 och konung *Josias* död 2 Reg. 23: 29. Sjelfva samlingsorten antyder alltså stridens olyckliga utgång — fkmr Apoc. 16: 16.

ἀρομή, ἤς, ἡ (ἄρω foga) fogning, förening, led Hebr. 4: 12 se διῦκνέομαι.

ἀρομέζω; οσάμην (följ.) sammanfoga, binda tillsammans, förena; *med.* förlofva ngn med ngn τινά τινι 2 Cor. 11: 2 (naturligtvis i figurlig mening — eller rättare efter biblens föreställningssätt, enligt hkt *Jehova* var Israëls man i G. T., och *Christus* är församlingens brudgum i det N.).

ἀρομός, οῦ, ὁ || ἀρομή hkt se.

ἀρομένομαι. νήσομαι, νημαι, νησάμην *depon. med.* afslå, förbjuda, förvägra, neka Mt. 10: 33 *scarpissime*, ὅτι οὐ 1 Joh. 2: 22 att, neka till att med *infin.* Hebr. 11: 24, förneka τὴν πίστιν 1 Tim. 5: 8 sin tro (emedan han icke gör det, hvartill den lefvande tron drifver), τὸν πατέρα, τὸν Χόν, τὸν υἰόν, κ. τ. λ.; icke vilja, säga nej till τί.

Ἄρνι. ὁ *indecl.* || Ἄράμ Lc. 3: 33.

ἀρνίον, ου, τό *dimin.* (af följ.) eg. *litet lamm*, lamm i allm. Apoc. 5: 6 *sæpe*; ἀρνία smålamm kallar Frälsaren Joh. 21 sina bekännare dels för deras svaghet i tron, dels för deras ungdom.

ἀρόβος *genit.* o. s. v. (af obrukl. *nomin.* ἀρόβη, i hvars ställe ἀμνός nyttjas) *vädur*; i N. T. ungt får, lamm Lc. 10: 3.

ἀροτριάω (följ.) plöja Lc. 17: 7, 1 Cor. 9: 10.

ἀροτρον, ου, τό (ἀρόω aro, plöja) det *hvarmed man plöjer*, plog Lc. 9: 62.

ἀρπαγή, ἤς, ἡ (ἀρπάζω, ἡρπάγην) *röfvande*, röfveri, plundring, sköfling Hebr. 10: 34, byte, rof, rof-girighet Mt. 23: 25, Lc. 11: 39.

ἀρπαγμός, οῦ, ὁ (följ.) *röfvande*, bytegörande; ἀρπ. ἡγεῖσθαι Phil. 2: 6 hålla för ett röfvande; bland de många försöken att tyda denna vers torde följ. förtjenna uppmärksamhet: »han som, då han var i Guds gestalt, icke ansåg det att vara lik Gud ss. ett tillagnande af främmande egendom» (ss. om han tog ngt ifrån andra, utan tog ifrån sig sjelf, då han o. s. v.).

ἀρπάζω, ἴσω, ἴσου; ἀγήσομαι, ἀσθην, ἀγην (af föräldrad form ἄρπω carpo, besl. med rapio) *röfva*, roffa, plundra, rycka, bortrycka Mt. 13: 19 *al.*, 2 Cor. 12: 2 hör till *πρὸ ἐτῶν δεκατεσσάρων*, och ἔτε ἐν σώματι (*scil.* ἡρπάγη) — — — οἶδεν är *parenthes*, 1 Tim. 4: 17, rycka bort med sig (neml. till Jerusalem) Joh. 6: 15, rycka undan l. borttaga från andra Mt. 11: 12 (se βιάζομαι), Act. 23: 10.

ἀρπαξ, παγος, ὁ, ἡ (fgde) rofgirig l. -lysten, glupsk, »glupande» Mt. 7: 15; tages vanl. ss. *substant.* Lc. 18: 11, 1 Cor. 5: 10 *al.*, men äfn första betydelsen kan bibehållas.

ἀρράβων, ὄνος, ὁ (𐤀𐤁𐤅𐤍 af 𐤁𐤅𐤍 pantsätta) handpenning (till bekräftelse af ett köp), underpant; ἀρρ. τοῦ πνεύματος 2 Cor. 1: 22 *al.* (*genit.* ἀρρ. *posit.*) den underpant, hkn består af den H. Ande. ἀρράφος, äfn ἄραφος, ου (ἀ 1, ῥάπτω sy) *osydd*, osömmad, utan söm, ur l. i ett stycke Joh. 19: 23.

ἀρρόην l. ἄρσην, εν (samst. med ἀρόην och ἀνήρ *per metathes.*) manlig, stark, *υἰὸς ἀ.* Apoc. 12: 5 gossebarn, äfn utan *υἰός*, v. 13; ἄρσεν (*scil.* γένος) mankøn Mt. 19: 4 *al.*; *subst.* man Rom. 1: 27) (θῆλυς.

ἀρρόητος, ου (ἀ 1, φημί, ἐρρόήθην) *osäglig* (som icke får omtalas); ἀρρ. ῥήματα 2 Cor. 12: 4 är *oxymoron*.

ἄρρωστος, ου (ἀ 1, ῥώννυμι) *icke stärkt* l. stark, svag, sjuk, hvars krafter äro försvagade (ἀσθενής deremot, s. krafterna felas) Mt. 14: 14 *al.*

ἄρσενοκοίτης, ου, ὁ (följ., κοίτη) s. har *samlag med manliga könet*, pæderast, sodomit, »drängaskändare» 1 Cor. 6: 9, 1 Tim. 1: 10.

ἄρσην, εν, gammal attisk form för ἄρρόην, hkt se. Ἄρτεμῆς, ἄ, ὁ Artemas, en christen; fkmr Tit. 3: 12. Ἄρτεμις, ἰδὸς l. ἰως, ἡ (ἀρτεμής, oskadd, frisk och sund *scil.* bibehållande — af ἄρτιος — motsatsen mot brodreu Ἀπόλλων den förderfvande af ἀπόλυμι) Artemis, Diana, tvillingsyster med Apollou och dotter af Λητώ Latona, samt född på deu simmande ön Δῆλος; hade sitt verldsberömda tempel i Ephesus, hfr hon kallas Ἐφεσία och ἡ μεγάλη Ἐφεσίων Ἄρτ.; se vidare under Ἐφεσος; fkmr Act. 19: 24—35.

ἀρτέμων, ονος, ὁ (ἀρτώ upphänga l. -hissa af αἶρω) bramsegel; detta segel fästes vid rån på bramstången, hkn står näst öfver fasta stängen d. v. s. stormasten Act. 27: 40.

ἄρτι, adv. (ἄρω foga, foga till) utmärker sammanhang med en annan tid 1:o den *närvarande*: just nu, nu 1 Cor. 13: 12 *al.*, ἀπ' ἄρτι ifrån nu l. denna stund Mt. 23: 39 *al.*, ἕως ἄρτι ända tills nu l. denna stund Mt. 11: 12. 2:o den *förflutna*: nyss, nyligen Mt. 9: 18 (kske ock Apoc. 12: 10, men ej 1 Thess. 3: 6, ty ἄρτι δέ bör genom comma skiljas ifrån ἐλθόντος och hör till παρεκλήθημεν i 7 v.). 3:o den *tillkommande*: straxt, snart (fkmr ej i N. T.).

ἀρτιγέννητος, ου (fgde, γεννώω) *nyss född*, nyfödd; ἄρτ. βρέφη 1 Petr. 2: 2 nyfödda foster — utm. sådana, som nyligen öfvergått till christendomen (barn i Christo) och äro långt ifrån den andliga mandomsåldern (Christi fullbordiga ålders mått).

ἄρτιος, α, ου (ἄρω foga, passa till) *tillfogad*, afpassad, passande, ändamålsenlig, fullkomlig, fullkommen 2 Tim. 3: 17.

ἄρτος, ου, ὁ (trol. af ἄρω, se fgde) bröd, i synn. hvetbröd (kornbröd heter μύζα) Mt. 4: 3 *al.* — Bröden voro tumstjocka, i form och storlek af en talrick. — Om brödet i den H. Nattvarden Mt. 26: 26 *al.*; äfn *metaphor.* Joh. 6: 31—58. — I allm. mat, lifsnäring, uppehälle, underhåll, t. ex. ἄ. ἐσθίειν l. φαγεῖν παρά τινος 2 Thess. 3: 8 eg. äta bröd från ngu d. ä. hafva sitt underhåll af ngn.

ἀρτύω, τύσω; τυθήσομαι, τυμαι (ἄρω, se fgde)

sammanfoga, anordna, tillrusta; om mat: tillaga, krydda Mc. 9: 50, Lc. 14: 34; äfn *metaphor.* ἄλατι ἡρτυμένους Col. 4: 6 (om tal) kryddadt med salt d. ä. smakligt (talet föreställes ss. en rätt; saltet, s. gör den smaklig, är den christliga visheten se v. 5).

Ἀρχαζάδ, ὁ, indecl. (Ἰψ̄Ϛ̄Ϛ̄Ϛ̄, derivat. oviss) *Archadsad*, Sems son Lc. 3: 36.

+ ἀρχάγγελος, οὐ, ὁ (ἀρχων l. ἄρχι, ἄγγελος) englaurste, erke- l. öfverengel; sådana sägas Tob. 12: 15 vara sju till antalet (namngifna blifva i bibeln Michael, Gabriel och Raphael, i sednare Judiska skrifter äfn Uriel); dessa omgifva närmast Guds thron, och förestå hvardera en class af englar, trol. = ἐπὶ ἄγγελοι Apoc. 8: 2; fkmr 1 Thess. 4: 16, Jud. 9.

ἀρχαῖος, α, ον (ἀρχή) nrsprunglig, gammal Mt. 5: 21 *al.*; ἀρχ. κόσμος 2 Petr. 2: 5 fornverlden, mndus antedilnvanus, ὁ ὄφεις ὁ ἀρχ. Apoc. 12: 9, 20: 2 den gamle ormen (djefvulen, som varit till från äldsta tiden och ännu är kvar), ἀρχ. μαθητῆς Act. 21: 16 = μ. ἀπ' ἀρχῆς en lärjunge fr. den första tiden (emedan han redan under JEsu lefnad här på jorden var hs lärjunge), ἀφ' ἡμερῶν ἀρχ. Act. 15: 7 för längre tid sedan l. från de första dagarne (har afs. på hela den tidrymd, inom hkn christendomen numera egde bestånd), ἐκ γενεῶν ἀρχ. Act. 15: 21 från forna tider, af gammalt; οἱ ἀρχ. de gamle, de gamle laglärarne (som antogo traditionen jemte den skrifna lagen) Mt. 5: 21 *al.*; τὰ ἀρχ. 2 Cor. 5: 17 det gamla, d. ä. det förchristliga väsendet och lifvet, mskns förchristl. andliga författning. — Af de anförda ställena synes, att ordet brukas så väl om det, hkt i forntiden varit till och ännu är kvar, som om det, hkt numera är förbi.

Ἀρχέλαος, οὐ, ὁ Archelaus, son af Herodes den store med Malthace, en Samaritanska (se Ἡρώδης), erhöill efter fadrens död Judæen, Samarien och Idumæen med titel af Ethnarch (landsfurste), hkn han skulle få byta nt emot konungatitlen, när han gjorde sig dertill värdig; men efter 9 års regering blef han för sin grymhets skull af Augustus förvisad till Vienne och dog der; fkmr Mt. 2: 22.

ἀρχή, ῆς, ἡ (ἀρχω) 1:o) begynnelse- l. utgångspunkt, principium, ursprung, begynnelse, början Mt. 24: 8 *al.*, scil. τῶν νεκρῶν Col. 1: 18 (emedan Chr. först ibland alla döda nppstått till

evigt lif), ἀρχὴν λαβεῖν Hebr. 2: 3 taga sin början, börja med *infin.*, ὁ λόγος τῆς ἀρχῆς τοῦ Νοῦ Hebr. 6: 1 Christi begynnelselära, de första grundbegreppen af Christi lära (= στοιχεῖα och γάλα Hebr. 5: 12. 13); a) ἀπ' ἀρχῆς Mt. 19: 4 *al.* från början (olika betydelse efter olika förhållanden, t. ex. Lc. 1: 2 början af JEsu tillträde till sitt medlarekall, 1 Joh. 3: 8 sedan syndens början, så länge synd funnits till i verlden, 2 Thess. 2: 13 från evighet); b) ἐν ἀρχῇ Joh. 1: 1. 2 i begynnelsen (före skapelsen), Act. 11: 15 (af eder christendom), Phil. 4: 15 τοῦ εὐαγγελίου (af Evangelii förkunnande); c) ἐξ ἀρχῆς Joh. 6: 64, 16: 4 fr. första början; d) κατ' ἀρχάς Hebr. 1: 10 i begynnelsen, förstone (annars i profangr. äfn de första gångerna); e) τὴν ἀρχὴν ὃ τι καὶ λαλῶ ὑμῖν Joh. 8: 25 från början (har jag talat) hvad jag äfn talar till eder. 2:o) det första l. yttersta af ngt, snibb, hörn Act. 10: 11, 11: 5 (neml. bundet vid himlen). 3:o) anförande, öfverhet, myndighet, herravälde, makt Lc. 12: 11, 20: 20, Tit. 3: 1, 1 Cor. 15: 24 (hvarje fiendtlig, Christus l. christendomen motstående makt), herrskarekall Jud. 6 (ty englarne herrska öfr de jordiska kreaturen); ἀρχαί Rom. 8: 38 (engla) makter (se rangordningen fullständigt Eph. 1: 21), men äfn dämoniska makter Eph. 6: 12 (der åtskilliga classer deraf anföras), Col. 2: 15.

ἀρχηγός, οῦ, ὁ (ἀρχων, ἡγέομαι l. ἄγω) den förnämste anföraren, öfver- l. hufvudanförare, furste, höfding, upphofsman, grundläggare; Frälsaren kallas ἄ. τῆς ζωῆς Act. 3: 15 l. blott ἀρχ. 5: 31, ἀρχ. τῆς σωτηρίας Hebr. 2: 10 lifvets, frälsningens höfding (ss. en anförare, hkn genom sin seger gjort de sinas seger möjlig, jfr i synn. Micha 2: 13), ἀρχ. τῆς πίστεως Hebr. 12: 2 trons höfding l. grundläggare l. begynnare (ty han har föregått oss i trons lopp och brutit banan för oss, jfr åter Micha 2: 13 — han har alltså för oss begynt troskampen).

ἄρχι (ἄρχω) försättningsord, s. betyder den l. det förnämsta i sitt slag, i god l. ond mening, erke-, öfver-, öfverste- o. s. v.

+ ἀρχιερατικός, ῆ, ὄν (följ.) öfverstepresterlig Act. 4: 6.

ἀρχιερεὺς, ἑως, ὁ (ἄρχι, ἱερεὺς) וְיָרֵד בְּהֵן בְּהֵן בְּהֵן בְּהֵן בְּהֵן, ὁ ἱερεὺς μέγας, öfversteprest; han togs ur Arons stam, antingen Eleazars l. Ithamars linea,

i de äldre tiderna, men i Maccabæernas tid sedan Jonathan ur prestclassen *Jojarib*, till dess Herodes den store tillät sig att uppdraga denna värdighet åt lägre prester. I början efterträdde vanligen sonen fadren, och hvar och en behöll sitt embete så länge han lefde; då valdes ock blott en, men sedermera blefvo flere valde på samma tid, ehuru blott en var den egentlige och verkligen förvaltade embetet (se *Ἄννας*), hvarföre i N. T. oftare talas om dem i pluralis ss. Mt. 2: 4 *al.*; men der, liks. på andra ställen, kallas väl så både de som beklädt embetet och föreståndarne för de 24 prestclasserne. Talmudisterna tala ock om en בְּנֵי־בַיִת l. *vicarius*, men som icke egentl. fkmr hos de helige författarne. — Om öfversteprestens drägt se Exod. 28: 4 ff. 39: 22 ff. Hans hufvudgöromål var att en gång hvarje år på den stora försoningsdagen ($\text{יְוֵם־הַכִּפּוּרִים}$ af $\text{כִּפַּר־עַל־הַפֶּה}$ betäcka, *pih.* försona) gå in i det aldraheligaste och förrätta den stora försoningen. Denna högtid firades årligen på 10:de dagen i 7:de månaden (Tischri), 5 dagar före löfhyddohögtiden, ss. *fastedag* (*νηστεία* Act. 27: 9) och ss. stor sabbat ($\text{שַׁבְּתוֹן־גָּדוֹל}$). Öfverstepr. afklädde sig då sina präktiga kläder, badade sig och påtog den hvita linneklädnaden; dpå framställde han en *ung tjur* ss. syndoffer för sig och sitt hus, och 2 *bockar* för folket. Öfver de sednare, s. på offentlig bekostnad anskaffades, kastade han lott, och den s. lotten $\text{לֹטְתֵי־הַכֹּפֶרֶת}$ träffade, bestämdes till offer. Nu offrade han först tjuren, gick in i det aldraheligaste, anställde der en rökning med kol från brännoffersaltaret, så att locket på förbundsarken helt och hållet inhöljdes i ett rökmoln och stänkte 7 ggr med fingren syndoffersblodet mot detta lock. Derpå slagades den till offer bestämda bocken och med hans blod förfors på samma sätt, som med tjurens. Vid utgåendet ur det aldraheligaste beströk han rökoffersaltarets horn med båda försoningsoffrens blod och stänkte 7 ggr med blodet på altaret för att rena det. Derefter blef den andra bocken, som lotten $\text{לֹטְתֵי־הַכֹּפֶרֶת}$ (stam לֹט afägsna — till Azazel = *ἀλεξίκακος*; LXX öfversätta Genes. 16: 8. 10. 26 med $\text{τῶ ἀποπομπάϊω, εἰς τὴν ἀποπομπήν, εἰς ἄφωσιν}$, hka alla 3 uttryck beteckna »till försoning») träffade, sedan öfverstepresten lagt händerna på honom och bekänt alla folkets synder, af en dertill utsedd person förd i öknen och der lössläppt.

Andra påstå, att Azazel är en beteckning af satan. — Bocken sändes i öknen till honom, att han måtte erfaras och veta, att han till följe af Guds försonande nåd icke mer hade någon makt öfver Israel. Härpå gick öfverstepr. i helgedomen, badade sig der ännu en gång och tog på sig sin vanliga drägt; sedan han åter trädte derur, offrade han brännoffer för sig och folket och uppbrände de feta styckena af syndoffret; köttet uppbrändes framför staden. — Öfverstepr. kde i kraft af sitt embete (derigenom att han rådfrågade Urim och Thummim) i synn. i de äldre tiderna förutsäga tillkommande ting Joh. 11: 49 ff. *Urim* och *Thummim* אֲבִי־חֵן אֲבִי־חֵן *δὴλωσις καὶ ἀλήθεια*, ljus l. uppenbarelse och sanning; hvaruti dessa egentl. bestått, är ock förblifver väl alltid dunkelt — emellertid anses den hypotesen hafva mesta sannolikhet för sig, att de utgjort 2:ne små orakelbilder, lika Teraphim, hgm uppenbarelse och sanning personificerades och hka befunno sig i bröstsköldens inre hvälfning. För öfrigt glänste i den fyrkantiga bröstskölden שֵׁנִי , hkn utgjorde en väsendtlig del af öfversteprestens högtidsdrägt, vid hvarandra 12 ädelstenar, uti hka, ss. en förebild af det andliga Israel, de 12 Jacobs söners namn voro inristade. Urim och Thummim utgjorde ett heligt orakel, s. skulle på tillfrågan uppenbara Jehovas vilja och gifva utslag i den theocratiska statens angelägenheter. Efter Salomo förstummades det nästan helt och hållet. — Öfverstepresten var hela prestadömet medelpunkt — den egentl. förmedlaren emellan Gud och folket; till den ändan skulle han vara tagen bland folket, men tillika af Gud sjelf insatt i sitt embete. Såsom tagen bland folket var han ock delaktig i dess syndighet och svaghet, men just derföre måste han först hembära ett offer för sin egen skuld, innan han företog den öfverstepresterliga förrättningen; då först inträdde han, väl medvetande af egna brister, men tillika renad från all befäckelse ss. en rätt öfversteprest i helgedomen. I allt detta var han en förebild till Christus; ty Christus är vår öfversteprest, för oss ingången i den himmelska helgedomen, men först sedan han genomkämpat alla den af synden anfäktade menniskonaturens strider. Derföre måste han, liksom öfverstepresten frambar ett offer för egna synder, i kampen med sina förfärliga anfäktningar hembära Gudi offret

af ångestrop, böner och tårar Hebr. 5: 7, med hka han då, tillika belastad med våra syndaskulder och -straff, frambar för oss det ställföreträdande försoningsoffret Hebr. 9: 28 och nu var han en fullkomlig öfversteprest och gick med sitt eget blod in i den himmelska helgedomen för att der för oss framträda inför Gud. — Christus hade således de 2 *egenskaper*, som fordrades af en öfversteprest: han var tagen ur folket och af Gud insatt i sitt embete; men i begge dessa hänseenden var han ock vida upphöjd öfver G. T:s öfversteprester (hvarföre han ock kallas ἀρχ. μέγας Hebr. 4: 14), emedan han var prest efter Melchisedeks sätt d. ä. på en gång Öfversteprest och Konung. — Frälsaren kallas på många ställen i Hebr. brefvet ἀρχ., äfn μέγας Hebr. 4: 14, πιστός Hebr. 2: 17, ἀρχ. τῶν μελλόντων ἀγαθῶν Hebr. 9: 11 för det tillkde goda d. ä. den himmelska saligheten — Hebr. 7: 27 står väl att öfverstepr. offrade dagligen (ehuru han egentl. gjorde det blott en gång om året); men uti hans person förenade sig det Levitiska prestadömet hela kraft och betydelse, hfre han här fkmr ss. det G. T:s prest i allmht.

† ἀρχιποιμήν, ἔνος, ὁ (ποιμήν) öfverherde, så kallas Chr. 1 Petr. 5: 4 i sitt förhållande till Presbyteri, ss. de enskilda församlingarnes herdar.

Ἀρχιππος, ου, ὁ Archippus, en Pauli apostol. medarbetare och, ss. det synes, anställd lärare vid församlingen i Colossæ Col. 4: 17, Phil. 2, kanske diaconus. Af sednare stället vill det synas, som han hörde till Philemons familjkrets; huruvida han just varit son i huset, är ovisst.

† ἀρχισυνάγωγος, ου, ὁ (ἀρχι, συναγωγή = ἄρχων τῆς συναγωγῆς Lc. 8: 41) föreståndare för en synagoga Mc. 5: 22 al.; se συναγωγή.

ἀρχιτέκτων, ονος, ὁ (ἀρχι, τέκτων) architect, byggmästare 1 Cor. 3: 10.

† ἀρχιτελώνης, ου, ὁ (ἀρχι, τελώνης) öfvertullnär Lc. 19: 2; han hade de öfrige tullnärerna ss. underbetjente under sig.

ἀρχιτρίκλινος, ου, ὁ (ἀρχι, τρίκλινος, ον med 3 soffor — att ligga till bords på —; neutr. scil. οἶκημα spisrum l. matsal, triclinium) s. har öfverinscendet öfver en furstes taffel, sedermera öfver en taffel i allmht [taffeltäckare], spismästare, gästbudsvärd = συμποσίαρχος, Joh. 2: 8. 9.

ἄρχων, ἄρξω; ἄρξομαι, ἡρξάμην vara den förste, föregå, börja, begynda (i med.), herrska, regera

öfver ngu τινός Mc. 10: 42, Rom. 15: 12; med. börja, begynda med ἡμῖν. Mt. 4: 17 al. (i profangr. äfn med partic., s. dock har olika betydelse emot då det constr. med ἡμῖν.; i förra fallet ligger neml. vigten på ἄρχομαι, i sednare på verbet s. står uti ἡμῖν.), ἄρχ. ποιῶν Act. 1: 1 jug gör först, är den förste att göra l. som gör; ἄρχ. ἀπό τινος Mt. 20: 8 al. börja på l. med ngt, ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας Lc. 23: 5 sedan han gjort början med Galilæen (dessa ord böra skiljas ifrån ἔως ὧδε, och äro att betrakta ss. en mellansats), likaså Act. 1: 22 (der ἀρξάμενος — — — Ἰωάννου böra skiljas ifrån ἔως τῆς ἡμέρας) Johannis döpelse inberäknad; Lc. 24: 47 variera läsarterna, ἀρξάμενοι (Cod. Sin.), -μένων, -μενος, -μένην, -μενον hkn sistnämnda lättast låter förklara sig i analogi med δέον, ἐξόν o. s. v. ss. accus. absol. i det l. så att det (neml. predikobestyret, τὸ κηρυχθῆναι) tog sin början från l. med Jerusalem; ἀρξάμενος ἐξετίθετο Act. 11: 4 (icke »han utlade l. berättade i början», ty det skulle heta ἡρξάτο ἐκτιθέμενος, utan) han begynte och utlade l. berättade.

ἄρχων, ονος, ὁ (eg. partic. af fgde) herrskande, herrskare, furste (förste), regent, τῶν βασιλείων Apoc. 1: 5 (om J. Chr.), τῶν δαμονίων Mt. 12: 24 al. (om satan) äfven kallad τοῦ κόσμου τούτου Joh. 12: 31 al., och τῆς ἐξουσίας τοῦ αἰῶρος Eph. 2: 2 regenten öfver luftens makt (= mäktige, dämoner); föreståndare τῆς συναγωγῆς Lc. 8: 41 l. absol. Mt. 9: 18. 23 = ἀρχισυνάγωγος synagogföreståndare; äfn rådsherre, synedrist ἀρχ. (τῶν Φαρισαίων) τῶν Ἰουδαίων Joh. 3: 1 l. absol. Lc. 18: 18; magistratsperson, domare Lc. 12: 58 och i plur. Act. 16: 19, Rom. 13: 3; i synn. fkmr plur. om ledamöterna l. bittarne i stora Rådet, Synedrium Lc. 23: 13 sarpus; ἄρχοντες τοῦ αἰῶνος τούτου 1 Cor. 2: 6 deenna världens mäktige l. väldige (både ibland Judar och hedningar).

ἄρωμα, ατος, τό (icke af grek. ursprung) välluktande ört, krydda Mc. 16: 1 al.

Ἀσά, ὁ, indecl. (אָסָא helande, läkare) Asa Abias son, konung öfver Juda, Mt. 1: 7. 8.

ἀσάλευτος, ον (ἀ 1, σαλεύω) oskakad, orubbad, oskaklig, orubblig, orörlig Act. 27: 41, trop. Hebr. 12: 28.

ἄσβεστος, ον (ἀ 1, σβέννυμι) outsläckt, outsläcklig (oupphörlig) Mt. 3: 12 al.

ἀσέβεια, ας, ἡ (ἀσεβῆς) ogudaktighet, gudlöshet (irreligiosité) Rom. 1: 18 *al.*

ἀσεβέω, ἡσα (följ.) handla gudlöst, fräckt o. s. v. 2 Petr. 2: 6, *trans.* ἀσεβ. ἔργα Jud. 15 föröfva gudlösa gerningar (ὦν är attraction för ἄ).

ἀσεβῆς, ἐς (ἄ 1, ἐέβομαι) ogudaktig, gudlös Rom. 4: 5 *al.*

ἀσέλγεια, ας, ἡ (ἀσελγῆς frässande, omåttlig af ἄ 4 och a) enl. somliga Σέλγη, en Pisidisk stad, känd för frässeri; b) enl. andra af σαλαγέω = σαλάσσω = σαλεύω; c) enl. andra af θέλω frässa frässeri, omåttlighet i begären, liderlighet (i synn. okyskhet, otukt) Mc. 7: 22 *al.*

ἄσημος, ον (ἄ 1, σῆμα = σημεῖον) utan kännetecken, oigenkänlig, otydlig, obekant, obetydlig Act. 21: 39.

Ἀσῆρ, ὁ indecl. (Ἰσῆρ lycka) Aser, den 8:de af Patriarchen Jacobs söner, med Leas tjenstepiga Silpa; den efter honom benämnda stammens område sträckte sig långs efter hafskusten i N. delen af Palæstina; fkmr Lc. 2: 36, Apoc. 7: 6.

ἀσθένεια, ας, ἡ (ἀσθενῆς) kraftlöshet, svaghet, skröplighet, sjuklighet, sjukdom Mt. 8: 17 *al.* δι' ἀσθένειαν τῆς σαρκός Gal. 4: 13 i anseende till kroppslig svaghet, för sjukdoms skull (nödgades stanna kvar och derunder predikade), πνεῦμα ἀσθενειῶν Lc. 8: 2 och ἀσθενείας 13: 11 ande s. förorsakar sjukdomar l. krankhet, sjukdomsande; äfven andlig svaghet 1 Cor. 2: 3, Hebr. 5: 2, 7: 28; ἐν ἀσθ. 1 Cor. 15: 43 i tillstånd af kraftlöshet.

ἀσθενέω, ἡσα (ἀσθενῆς) vara kraftlös, svag Rom. 8: 3 *al.*, bräcklig, sjuk Mt. 10: 8 *al.*; om svaghet i andligt afscende τῇ πίστει Rom. 4: 19 *al.*, Rom. 14: 1 vara svag i sin öfvertygelse (d. ä. icke hafva kraft att i sitt samvete erkänna det för tillåtligt, som enl. christendomens grundsatser verkligen är det).

ἀσθενήμα, ατος, τό (fgde) svaghet, bräcklighet Rom. 15: 1 (i tron).

ἀσθενῆς, ἐς (ἄ 1, σθένος styrka, kraft) kraftlös, svag Mt. 26: 41 *al.*, τὸ ἀσθ. Hebr. 7: 18 svaghet, (äfn syndaktigheten anses för en svaghet Rom. 5: 6); sjuk Mt. 25: 39 *al.*

Ἀσία, ας, ἡ Asien (ursprungl. mentes härmed λειμῶν Ἀσίω Iliad. II: 461, konung Asias' äng l. betesmark, belägen vid floden Kaystros = Μαυονία, en trakt emellan Kaystros och berget Tmolos. Sedermera blef Asia så småningom benämning på

M. Asien och hela verldsdelen). I N. T. menas dermed Act. 6: 9, 20: 16, 1 Petr. 1: 1, Apoc. 1: 4 *al.* Asia proconsularis, Asia cis Taurum d. ä. Mysien, Lydien, Phrygien och Carien; men Act. 2: 9 menas V. kustlandet af M. Asien, neml. Mysien, Lydien och Carien, emedan Phrygien nämnes särskildt.

Ἀσιανός, οῦ, ὁ (fgde) från Asien, bördig från Asien Act. 20: 4.

Ἀσιάρχης, ον, ὁ (Ἀσίας ἄρχων) Asiarch; så hette de 10 föreståndarne för sacra, så väl som för de offentliga spelen i Asia proconsularis, hka de till Gudarnes och kejsarens ära måste anordna och bekosta. Hvarje år vid höstdagjemningen föreslog hvarje stad en af sina borgare, och dessa samtelige föreslagnen valde sedermera de 10. Det var naturligt, att en af de 10, kanhända tillsatt genom proconsuln, var ordförande. Efter deras afträdande bibehöllo de titlen, liksom öfverstepresterne hos Judarne. Emot dessa svarade (för andra Rom. provinser) Bithynarcher, Syriarcher, Galatarcher, Lysiarcher, o. s. v. Act. 19: 31.

ἀστία, ας, ἡ (följ.) brist på föda, afhållsamhet från mat, fastande Act. 27: 21 (som ångsten och förtviflan föranledt), hungrande.

ἄσitos, ον (ἄ 1, ἴτος) utan föda, utan att äta, fastande Act. 27: 33.

ἀσκέω, eg. be-, för-, utarbета; öfva, utöfva τί ngt, öfva sig i ngt, eller med ἑμφν. öfva sig uti, bemöda sig att Act. 24: 16.

ἀσχύς, οῦ, ὁ lädersäck l. -flaska, lägel (att förvara vin uti) Mt. 9: 17 *al.* (var vanligen af getskiinn med ludna sidan inåt).

ἀσμένως, adv. (af ἄσμενος st. ἡσμένος glad af ἡδομαι glädja sig) med glädje, »gladeligen» Act. 2: 41, 21: 17.

ἄσοφος, ον (ἄ 1, σοφός) ovis Eph. 5: 15.

ἀσπάζομαι, ασάμην (ἄ 4 och σπάω, σπάομαι) draga till sig, hålla sig till, hålla ngn kär, omfamna, vara vänlig emot Mt. 5: 47, helsa på, besöka Act. 18: 22, 21: 7, 25: 13, helsa, önska frid Mt. 10: 12 *al.* (hvarvid helsningsformlen var εἰρήνη σοί, ἡ εἰρήνη); äfven taga afsked af τινά Act. 20: 1, 21: 6 (der likväl Tisch. har ἀπησασάμεθα; hvarvid de yttrade: ὕπαγε εἰς εἰρήνην Mc. 5: 34, εἰρήνη εἰς 1. εἰρήνη); helsa ngn genom bref l. bud Rom. 16: 3 *sapienter*; helsa Hebr. 11: 13 (bilden tagen af sjöfarande, som se en efter-

- längtdad kust och helsa den). *Anm.* vanligen antager man, att förbudet för lärjungarne att helsa på ngn på vägen Lc. 10: 4 har afseende på österländningarnes långa och omständliga helsningssätt, hgm lärjungarne skulle hindras i sin verksamhet och jmför 2 Reg. 4: 29; men detta sednare ställe afser ett enstaka fall — och att Frälsaren i allmht förelagt sina lärjungar en sådan skyndsamt, finnes ingenstädes antydt; bättre är väl att med ἀσπάξασθαι förena det beslägtade begreppet »ställa sig in hos ngn, söka ngns gunst», hkt närmare motsvarar tankegången och syftningen.
- ἀσπασμός**, οὔ, ὁ (fgde) helsning Mt. 23: 7 *al.*; ὁ ἀσπ. τῆ ἐμῆ χειρὶ Παύλου (hka ord innehöllo ett bevis på en Paulinsk epistels autenth) fkmr 1 Cor. 16: 21, Col. 4: 18 och 2 Thess. 3: 17.
- ἄσπιλος**, ον (ἄ 1, σπιλος) obefläckad neml. ἡ ἐντολή 1 Tim. 6: 14, äfn 1 Petr. 1: 19 *al.*
- ἀσπίς**, ἴδος, ἡ (ἄ 1, σπίζω = ἐκτείνω utdraga, icke utdragen d. ä. rund) hos profanf. vanligen *rundsköld*; men Rom. 3: 13 en giftig orm, aspis, huggorm. *
- ἄσπονδος**, ον (ἄ 1, σπονδή libation af σπένδω; plur. vapenhvila, stillestånd, fördrag, emedan libation dervid förekom) utan fördrag, ofördragsam, oförsonlig Rom. 1: 31, 2 Tim. 3: 3.
- ἀσπίριον**, ον, τό ett slags *diminut.* af det Rom. as, litet ass, obetydlig summa (spottstyfver) Mt. 10: 29, Lc. 12: 6; *Luthers* öfers. har »penning».
- ἄσσον**, adv. närmare, compar. till ἄγγι nära (besl. med ἄγγω ango snöra till, draga åt, äfvensom med ἐγγύς) Act. 27: 13. *
- Ἄσσοσ**, ον, ἡ, *Assus*, sjöstad i Mysien vid Ægeiska hafvet (Adramyttiska viken) midt emot Lesbos Act. 20: 13. 14.
- ἀστατέω** (ἄστατος ostadig, obeständig af ἄ 1 och στατός, adj. vble af ἵστημι) vara obeständig, icke hafva ngn bestämd bostad (varaktig stad), vara än här än der 1 Cor. 4: 11. *
- ἀστεῖος**, α, ον äfn 2 änd. (ἄστου urbs) urbanus, hörande till staden l. stadslifvet, bildad, fin, qvick; angenäm, behaglig, skön, Act. 7: 20, Hebr. 11: 23.
- ἀστήρ**, ἔρος, ὁ stjerna Mt. 2: 2 *al.*; bildligt ἀστέρες πλανῆται Jud. 13 irrstjerner (så kallades irr-läran, hka af sina köttsliga begär drefvos än hit, än dit, hkas lif bildade den skarpaste motsats mot de sanne christnas stilla, ordnade lefnad), ἀστ. ἐπτά Apoc. 1: 16 *al.* voro de 7 församlingarnes englar l. lärare (jfr Dan. 12: 3, Mal. 2: 7), genom hka de 7 ljusastakarne (församlingarne) skulle erhålla sin upplysning.
- † **ἀστήριχος**, ον (ἄ 1, στήριζω), obefästad, ostadig, vacklande 2 Petr. 2: 14, 3: 16, s. ännu icke äro nog faste och rotade i tron och helgelsen.
- ἄστοργος**, ον (ἄ 1, στοργή kärlek emellan föräldrar och barn af στέργω ömt älska) utan kärlek till föräldrar l. barn, kärlekslös Rom. 1: 31, 2 Tim. 3: 3.
- ἀστοχέω**, ἡσα (ἄστοχος förfelande målet af ἄ 1, στόχος mål, besl. med στοῖχος och στίχος, se στοιχεῖον) förfela målet, fara vilse τινός 1 Tim. 1: 6, περὶ τι 6: 21, 2 Tim. 2: 18.
- ἀστραπή**, ἤς, ἡ (följ.) blyxt gående i zigzag, ljungeld Mt. 24: 27 *al.*, äfn glans, sken Lc. 11: 36; *anm.* κερωνός (af κέρας) är åskviggen, ἀστραπή blyxten, βροντή (hkt se) dundret, σκηπτός (af σκήπτω slå ned) den nedslående strålen.
- ἀστράπτω** (ἄ 4, στρέφω) blixtra, ljunga Lc. 17: 24; stråla, glänsa Lc. 24: 4.
- ἄστρον**, ον, τό (= och af ἀστήρ) stjerna Lc. 21: 25 *al.*; stjernbild, ss. afgudabild Act. 7: 43.
- Ἀσύγκριτος**, ον, ὁ *Asyncritus*, en christen i Rom, Rom. 16: 14. *
- ἀσύμφωνος**, ον (ἄ 1, σύμφωνος) icke samljudande, missljudande, olikstämmig, oense Act. 28: 25. *
- ἀσύνετος**, ον (ἄ 1, συνετός förständig af συνήμι) oförständig Mt. 15: 16 *al.*
- ἀσύνθετος**, ον (ἄ 1, συντίθημι) förbundsbrytare, trollös Rom. 1: 31. *
- ἀσφάλεια**, ας, ἡ (följ.) säkerhet, trygghet 1 Thess. 5: 3, tillförlitlighet, noggrannhet Act. 5: 23, verkliga l. sanna förhållandet Lc. 1: 4.
- ἀσφαλής**, ἐς (ἄ 1, σφάλω falla, σφάλλομαι falla) s. icke faller, står på säkra fötter, faststående, fast, stadig Hebr. 6: 19, säker, trygg, tillförlitlig, betryggande Phil. 3: 1; τὸ ἀσφ. Act. 21: 34 *al.* sanna l. verkliga förhållandet.
- ἀσφαλίζω**; αλισύμην; αλισθην (fgde) befästa, sätta i säkerhet, förvara; med. i N. T. idem Mt. 27: 65. 66, Act. 16: 24; pass. Mt. 27: 64 förvaras.
- ἀσφαλῶς**, adv. (af ἀσφαλής) säkert, tillförlitligt, under säker l. noggrann bevakning, utan att släppa honom l. dem Mc. 14: 44, Act. 16: 23; tropice med visshet, förvisso Act. 2: 36.
- ἀσχημονέω** (se följ.) egentl. vara vanskaplig; trop. handla dåligt l. oanständigt, vara oanständig 1 Cor. 13: 5; hafva skam, lida skymf med afs. på

- ἐπί τινα 1 Cor. 7: 36 (i fall dottren kommer till giftasåldern och råkar att blifva förförd).
- ἀσχημοσύνη, ἧς, ἡ (följ.) eg. *vanskaplighet*, df *trop.* oanständighet, skändlighet Rom. 1: 27, skam, blygd Apoc. 16: 15.
- ἀσχημων, ον (ἀ 1, σχῆμα) *vanskaplig*, ful, oanständig = ἄτιμος 1 Cor. 12: 23. *
- ἀσωτία, ας, ἡ (se följ.) *ohjelpigt* tillstånd, utsväfvande lefnadssätt, liderlighet Eph. 5: 18 *al.*
- ἀσώτως, adv. (af ἄσωτος, ohjelpig, s. ej står att rädda, liderlig, utsväfvande af ἀ 1, σώζω) *ohjelpigt*, liderligt, utsväfvande Lc. 15: 13. *
- ἀτακτέω, ἧσα (följ.) vara oordentlig, uppföra sig l. vandra oordentligt, sysslolöst = ἀτάκτως περιπατεῖν 2 Thess. 3: 7. *
- ἀτακτος, ον (ἀ 1, τακτός) *oordnad*, utan ordning, oordentlig (säges eg. om krigare, s. icke stadna qvar i sina led — äfn om folk, s. icke foga sig efter den borgerliga ordningen) 1 Thess. 5: 14 (om de medlemmar af Thessal. församlingen, hka, i stället att sköta sina sysslor, drefvo omkring sysslösa).
- ἀτάκτως, adv. (af fgde) oordentligt, sysslolöst περιπατεῖν 2 Thess. 3: 6. 11 drifva sysslolöst omkring.
- ἄτεχνος, ον (ἀ 1, τέχνον) *barnlös* Lc. 20: 28—30.
- ἀτενίζω, ἰσα (ἀτενής qsi sammanspänd af ἀ 2 och τείνω spänna) vara *spänd*, uppmärksam, se med spända blickar l. spänd uppmärksamhet; trol. är ordet egentl. *transit.* och τοὺς ὀφθαλμούς förstås inunder; sål. egentl. spänna sina blickar, se skarpt på ngn τινί Lc. 4: 20 *al.*, εἰς τινα l. εἰς τι Act. 1: 10 *al.*
- ἄτερο, adv. utan, förutan med *genit.* Lc. 22: 6. 35.
- ἀτιμάζω, ασα; ἄσδην (se följ.) *icke ära* l. akta, förakta Rom. 2: 23, försmå Jac. 2: 6; förakligt behandla, skymfa Lc. 20: 11, Joh. 8: 49, vanära, skända (*med.*) Rom. 1: 24; *pass.* skymfas, lida smälek Act. 5: 41.
- ἀτιμάω, ἧσα (se följ.) vanära, skymfa, ἠτίμησαν Tisch. || ἀπέστειλαν ἠτιμωμένον Mc. 12: 4. *
- ἀτιμία, ας, ἡ (följ.) vanära, vanheder, förakt, skymf Rom. 1: 26 *al.*, πάθη ἀτιμίας (*genit. qualitatis*) l. c. vanärens lidelser = vanhedrande l. skamliga lidelser; ἐν ἀτιμίᾳ 1 Cor. 15: 43 i tillstånd af vanära, κατ' ἀτιμίαν 2 Cor. 11: 21 skymfligtvis (för mig), till min skam, εἰς ἀτιμίαν 2 Tim. 2: 20 till vanheder (för sig).
- ἄτιμος, ον (ἀ 1, τιμή) *oärad*, oansedd, ringa aktad, föraktad, oanständig Mt. 13: 37 *al.*
- ἀτιμώω; μωμαι (fgde) vanära, skymfa Mc. 12: 4 se ἀτιμάω. *
- ἀτιμίς, ἰδος, ἡ (ἄω andas) ånga, dunst, rök Act. 2: 19, Jac. 4: 14.
- ἄτομος, ον (ἀ 1, τέμνω, τέτομα skära, dela) *oskuren*, odelad, odelbar; ἐν ἀτόμῳ (*scil. χρόνῳ*) 1 Cor. 15: 52 i ett ögonblick, plötsligen. *
- ἄτοπος, ον (ἀ 1, τόπος) s. *icke är på sin plats*, ineptus, opassande, otillbörlig, ovanlig, underlig Act. 28: 6, dåraktig, obetänksam, elak, brottslig, gudlös Lc. 23: 41, 2 Thess. 3: 2.
- Ἀττάλεια, ας, ἡ Attalia, sjöstad i Pamphylien vid mynningen af floden *Katarrhaktēs*, ett stycke från Lyciens gräns; var uppbyggd och hade sitt namn af Attalus *Philadelphus*, Konung i Pergamus Act. 14: 25. *
- αὐγάζω (följ.) utbreda en glans, upplysa, *intrans.* glänsa, skina 2 Cor. 4: 4. *
- αὐγή, ἧς, ἡ ljus, glans, skimmer (solens), ljusan dag, dager Act. 20: 11. *
- Αὔγουστος, ον, ὁ (*lat.*) Augustus (græce Σεβαστός hkt se), namnet på den 1 Rom. Kejsaren *Julius Cæsar Octavianus Augustus*; var son af prætor *Nero Cæsar Octavius* och född i Rom 62 f. Chr., triumvir med *Lepidus* och *Antonius*, öfver hkn sedan han segrade vid *Actium* 31 f. Chr., blef kejsare 27 f. Chr. och dog år 14 e. Chr. den 19 Aug. 76 år gammal; fkmr Lc. 2: 1. *
- αὐθάδης, ες (αὐτός, ἀνόδων, ἄδον behaga) *sjelfbehaglig*, sjelfkär, egenkär, egensinnig, anspråksfull (= φίλαυτος 2 Tim. 3: 2) Tit. 1: 7 (s. i allt förfar efter eget godtycke), 2 Petr. 2: 10.
- αὐθαίρετος, ον (αὐτός, αἰρέω) *sjelfvald*, af eget val, fri vilja, frivillig, sjelfmant 2 Cor. 8: 3. 17.
- † αὐθεντέω (αὐθέντης smdr. för αὐτοέντης af αὐτός och ἔντευ τά vapen, vapenrustning, qsi ἔντευ af ἔννουμι kläda — propriis armis = ἀπτόχειρ — med egen hand *scil.* görande, egenhändig, sjelfmördare; men äfn s. har egen, oinskränkt makt, sjelfherrskare) vara herre, herrska, råda öfr, beherrska τινός 1 Tim. 2: 12. *
- αὐλέω, ἧσα (αὐλός) *flöjta*, blåsa flöjt Mt. 11: 17, Lc. 7: 32; τὸ αὐλούμενον 1 Cor. 14: 7 det stycke s. blåses på flöjt.
- αὐλή, ἧς, ἡ (ἄω blåsa) hvarje fri, luftig ort; i synn. den fria platsen rundtomkring boningshuset, omgifven med en mur och innehållande stall för boskapen, svarar mot vårt *gård*, förgård, förhus Mt. 26: 58 *al.*, tempelgård ἡ ἔξωθεν Apoc. 11: 2

- den yttre förgården (hedningarnes förgård); *synecd.* boningshuset jemte gården, palats Mt. 26: 3, Lc. 11: 21. — Joh. 10: 1 ff. har ordet betydelsen af stall, fälla; fährjordarne, hka ifrån våren till regntidens början (vintren) vistades under bar himmel, samlades neml. om aftonen i eu färfälla (ἀλλή), hvars stängsel var en låg mur (ἰϛϛ ϛϛ) försedd med en dörr, vid hkn en underherde (θυρωρός) med en krokig staf eller ock beväpnad nattetid höll vakt emot tjuvar och rofdjur.
- ἀλλητής, οὖ, ὁ (ἀλλός) flöjtblåsare Mt. 9: 23, Apoc. 18: 22.
- ἀλλήζομαι, ἴσθην (ἀλλή) egentl. tillbringa natten på gården, alltså under bar himmel; sedan i allm. tillbringa natten Mt. 21: 17, Lc. 21: 37.
- ἀλλός, οὖ, ὁ (ἄω, ἄω blåsa) blåsinstrument, i synn. flöjt 1 Cor. 14: 7.
- ἀξάνω och ἄξω, ἀξήσω, ἠξήσα; ἠξήθην augeo, öka, förstora, förkofra, göra växande, låta växa, gifva växt 1 Cor. 3: 6, 7, 2 Cor. 9: 10, intrans. öka sig, växa, tillväxa, tilltaga Mt. 6: 28 al., Joh. 3: 30 växa till (i anseende och inflytande), Col. 1: 6 (om Evangelii utbredande), ἄξ. τὰ πάντα Eph. 4: 15 växa till i alla stycken, ἄξ. τὴν ἄξησιν τοῦ Θεοῦ Col. 2: 19 (verb. c. subst. conjugato) får l. emottager den tillväxt s. Gud förlänar; pass. förökas, tillväxa o. s. v. Mt. 13: 32 al.
- ἄξησις, εως, ἡ (fgde) tillväxt, ποιῆσθαι τὴν ἄξησιν τοῦ σώματος Eph. 4: 16 tillvägabringa kroppens tillväxt, ἄξει τὴν ἄξησιν τοῦ Θεοῦ Col. 2: 19 (se fgde verb).
- ἄξω se ἀξάνω.
- ἄριον, adv. (eg. neutr. af ἄριος af ἄρα aura flägt, luft, morgonluft af ἄω, ἄω blåsa) i morgon Mt. 6: 30 al.; ἡ ἄριον scil. ἡμέρα morgondagen, följande dagen Mt. 6: 34 al.
- ἀστηρός, ἄ, ὄν (ἄω, ἄω, ἀάινω torka) austerrus, s. gör tungan torr och sträf; trop. sträf, sträng Lc. 19: 21. 22.
- ἀτάρχεια, ας, ἡ (följ.) sjelftillräcklighet, tillräcklig utkomst, förnöjsamhet 1 Tim. 6: 6, 2 Cor. 9: 8 (det själstillstånd, i likt man finner sig så tillfredsställd med det man sjelf har, att man icke begär ngt främmande — subj. sjelfförnöjsamhet).
- ἀτάρχεις, ες (ἀτός, ἀρξέω) sjelftillräcklig, sig sjelf nog (s. icke behöfver andra l. understöd af andra), nöjd med sin lott Phil. 4: 11.
- † ἀτοκατάκριτος, ον (ἀτός, κατάκριτος adj. vble af κατακρίνω) sjelffördomd, fördomd af sig sjelf — ἁμαρτάνει ὢν αὐτ. Tit. 3: 11 han syndar under medvetande af sin egen skuld och fördommelse.
- ἀτόματος, η, ον (ἀτός, μέμα perf. epic. af μάω önska, känna drift l. böjelse till ngt) sjelfdrifven (oombedd), af egen drift, af sig sjelf, sjelfmant Mt. 4: 28, Act. 12: 10.
- ἀτόπτης, ον, ὁ (följ., ὁράω. ὄψομαι) sjelfseende, med egna ögon, ögon- l. åsynavittne Lc. 1: 2.
- ἀτός, ἡ, ὁ a) sjelf, just, blott, allena, ensam, af sig sjelf Joh. 16: 27 (sjelfmant, min bön förutan); när sjelf skall framhållas ss. vid »jag sjelf», »du sjelf» o. s. v. sättes ἀτός före pronom. personale t. ex. ἀτός ἐγώ Rom. 15: 14, men äfn betyder det Rom. 7: 25 jag ensam (utan förening med Christo); betyder ngn gång, liksom ipse, han l. denne ss. Mt. 12: 50, Lc. 7: 45. b) han, hon, det i casus obliqui; ἐν αὐτῷ Eph. 2: 16 på det (neml. korset), står i vanliga editioner ngn gång för ἀτοῦ, αὐτῷ o. s. v., men hos Tischend. nästan alltid; synes äfn stå för σέ Lc. 13: 34. c) med ὁ, ἡ, τό framför, densamme, oföränderlig om Gud Hebr. 1: 12, om Christus Hebr. 13: 8; ἐπὶ τὸ ἀτό till samma ställe, tillsammans, κατὰ τὸ ἀτό på samma tid l. gång, tillika; τὰ ἀτά Eph. 6: 9 detsamma (som neml. fäderne v. 4), Phil. 3: 1 (s. jag förut skrifvit i ett fgde — nu förloradt — bref, och som i de följande verserna upprepas), τὰ ἀτά τῶν παθημάτων 1 Petr. 3: 9 pro τὰ ἀτά παθήματα (det enda exempel i N. T. på ett adjectivs subst. construction med subst.); construeras med dat. till utmärkande af likhet, »den samme som» 1 Cor. 11: 5, 1 Petr. 5: 9.
- ἀτοῦ, adv. (eg. genit. af ἀτός) på sjelfva l. samma (scil. τόπου) ställe, här Mt. 26: 36, der Act. 15: 34 al.
- ἀτοῦ, ἡς, οὖ = ἔαυτοῦ hkt se.
- ἀτόφωρος, ον se ἐπαντοφάρος.
- ἀτόχειρ, ὁ, ἡ, χειρος (ἀτός, χεῖρ) egenhändig, med egen hand, plur. med egna händer Act. 27: 19.
- ἀχμηρός, ἄ, ὄν (ἀχμός, ὁ torka, torrhet, skrumpehet, squalor af ἄω, ἄω torka) torr, hopskrumpen, sprucken, skrynklig, skroflig, smutsig, dunkel (om färg) (λαμπρός), mörk 2 Petr. 1: 19.
- ἀφαιρέω, (ήσω Apoc. 22: 19, ἀφελῶ || ibid.) ἀφείλον; ἀφελόμην; ἀφαιρέθησομαι (ἀπό, αἰρέω) från- l. borttaga, taga undan, fränskilja, beröfva; τὸ ἄνειδος τινος Lc. 1: 25 borttaga ngus smälek,

τὰς ἁμαρτίας τινός Hebr. 4: 10 äfn med. Rom. 11: 27 ngns synder, τὸ ὥτιον Mc. 26: 51 al. afhugga ngns öra; τὸ ἀπό τινος Apoc. 22: 19 äfn med. Lc. 16: 3 taga ngt ifrån ngu; beröfva ngu ngt — pass. ἀπό τινος Lc. 10: 42 borttagas ifrån ngu, fräntagas ngu.

ἀφανής, ἐς (ἀ 1, φαίνω) *osynlig*, obemärkt Hebr. 4: 13.

ἀφανίζω; ἴσθην (fgde) *göra osynlig*, bortskaffa ur åsyn, rädja ur vägen, förstöra Mt. 6: 19, 20, göra oigenkänlig, vanställa, nedsmutsa Mt. 6: 16 (neml. med aska — man fastade i sorgdrägt med ansigtet och hufvudet beströdda med aska — i säck och asko); pass. försvinna Jac. 4: 14 (om rök), tillintetgöras, blifva till intet Act. 13: 41 (af häpnad och förskräckelse).

ἀφανισμός, οὐ, ὅ (fgde) *osynligblifvande*, försvinnande, undergång Hebr. 8: 13 (har afseende på den snart instundande förstöringen af Jerusalems tempel och gudstjänst).

ἄφαντος, ον (ἀ 1, φαίνω) *osynlig*, försvunnen Lc. 24: 31.

ἀφεδρών, ὄνος, ὅ (ἀπό, ἔδρα säte) *afträdesrum*, afträde, kloak Mt. 15: 17, Mc. 7: 19.

ἀφειδία, ας, ἡ (ἀφειδής icke skonande, ἀ 1, φείδομαι) *oskonsamhet*, skoningslöshet, hårdhet τοῦ σώματος emot kroppen Col. 2: 23.

+ ἀφελότης, τητος, ἡ (ἀφελής utan stenar, jern, slät, enkel af ἀ 1, φελλεύς stenigt land) *methaph.* jernhet, enkelhet, enfald Act. 2: 46.

ἄφεις, εως, ἡ (ἀφίημι) *lössläppande*, frigifning, en slafs l. fånges Lc. 4: 18; i N. T. ofta om eftergift af en skuld, ett straff ss. ἁμαρτιῶν l. παραπτωμάτων (Eph. 1: 7) Mt. 26: 28 al. syndernas förlåtelse (se πάρεσις).

ἀφή, ἧς, ἡ (ἄπτω, ἄπτομαι) *vidröring*, beröring, känsla, Eph. 4: 16 öfversätta somliga med band l. förbindningsmedel (utan auctoritet), andra med känsla l. kännning (trol. rättare) »genom hvarje känsla af en ny hjälp (från Christus)», likaså Col. 2: 19 känsla.

ἀφθαρσία, ας, ἡ (se följ.) *oförgänglighet* Rom. 2: 7 al., ἐν ἀφθ. 1 Cor. 15: 42 i tillstånd af oförgänglighet, ἀγαπᾶν ἐν ἀφθ. Eph. 6: 24 älska i oförgänglighet d. ä. med en kärlek, som icke förgås.

ἄφθατος, ον (ἀ 1, φθατός adj. vble af φθείρω) *oförderfvad*, oförderflig, oförgänglig, evig Rom. 1: 23 al.; τὸ ἀφθ. 1 Petr. 3: 4 det oförgängliga.

ἀφθορία, ας, ἡ (ἀ 1, φθείρω) *oförderfvadt tillstånd*, renhet, oskuld, kyskhet (talets) Tit. 2: 7 (d. v. s. renhet från hvarje Evangelium icke motsvarande uttryckssätt).

ἀφίδω || ἀπίδω Phil. 2: 23 se ἀφορεύω.

ἀφίημι (äfn ss. af ἀφέω, ἀφεῖς Apoc. 2: 20, ss. af ἀφίω, ἀφιόμεν Lc. 11: 4, af ἀφιέω, ἀφιοῦσι Apoc. 11: 9, imperf. ἤφιων Mc. 1: 34, 11: 16)

ἀφήσω, ἀφήξα, ἀφήν; ἀφεδήσομαι, ἀφεῖμαι, ἀφέθην, 3 pers. plur. perf. pass. dorice ἀφέωνται Mt. 9: 2, 1 Joh. 2: 12 = ἀφεῖνται (ἀπό. ἔγωγε sända, kasta) *afsända*, bortskicka, låta gå, öfvergifva, förskjuta (om man l. qvinna) 1 Cor. 7: 11. 12. 13, lemna, låta få l. ske l. vara i frid, tillåta, tillstådja Mt. 3: 15 al., sätta l. ställa ifrån sig, tillgifva, eftergifva, förlåta τινὶ τὰς ἁμαρτίας, τὰ ὀφειλήματα, παραπτώματα ngn hans synder, skulder, öfverträdelser Mt. 6: 12 al., qvarlåta l. lemna Mt. 5: 24 al., lemna öfrig, undan- taga Hebr. 2: 8, lemna å sido, gå förbi Hebr. 6: 1, öfverlemna åt sitt öde Mt. 24: 40 d. ä. utesluta (ur Messiasriket); τὸ πνεῦμα Mt. 27: 50 uppgifva andan; äfn tillstådja, låta hållas Apoc. 2: 20 (soml. edit. hafva διδάσκειν derefter o. s. v., andra διδάσκει o. s. v.); imperat. ἄφες håll! låt bli! låt mig! låt det ske! Mt. 3: 15 al.; ἀφίεται ὑμῶν ὁ οἶκος ὑμῶν Lc. 13: 35 öfvergifvet l. öde blir för eder (dat. incommodi) edert hus (tempel).

ἀφικνέομαι, ἀφικόμεν aor. 2 (ἀπό, ἰκνέομαι, ἴκω, ἦκω) eg. *komma från* ett ställe (till ett annat), ankomma, anlända, hinna εἰς πάντα Rom. 16: 19 = ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ καταγγέλλεται Rom. 1: 8.

+ ἀφιλάγαθος, ον (ἀ 1, φιλάγαθος) *icke älskande det goda* l. *de goda*, fiende till allt godt 2 Tim. 3: 3.

ἀφιλόργυρος, ον (ἀ 1, φιλόργυρος) *icke penningekär*, oegennyttig 1 Tim. 3: 3, Hebr. 13: 5.

ἄφιξις, εως, ἡ (ἀφικνέομαι) eg. *ankomst*, sedan åter- l. tillbakakomst; äfn bortgång, afresa Act. 20: 29.

ἀφίστημι. ἀπέστησα, ἀπέστην; ἀποστήσομαι (ἀπό, ἴστημι) *ställa bort*, afsides, aflägsna, söndra, göra affällig, förleda till affall Act. 5: 37; *intrans. tra* och *med.* afhålla sig ifrån ἀπό τινος Act. 5: 38, 22: 29, 2 Cor. 12: 8, icke befatta sig med, afstå ifrån, vika l. aflägsna sig ἀπό τινος Lc. 2: 37, Act. 5: 38, 15: 38 al., öfvergifva, affalla Lc. 8: 13, ἀπό τινος 2 Tim. 2: 19, Hebr. 13: 12, τινός 1 Tim. 4: 1.

ἄφνω = ἀφανῶς, *adv.* (af ἀφανής) oförutsedt, oförvarandes, plötsligen Act. 2: 2 *al.*

ἀφθίβως, *adv.* (å 1, φόβος) utan fruktan, oförskräckt, utan försyn, oförsynt Lc. 1: 74 *al.*

ἀφομοίω; ἀφω- 1. ἀφομοίωμαι (ὁμοίω) *af-* 1. förlikna, jemföra τινί Hebr. 7: 3.

ἀφοράω, *aor.* 2 ἀπειθόν (ἀπό, ὁράω) *afse*, *se* fjeran *ifrån*, på afstånd Phil. 2: 23 (har afseende på Pauli befrielse), hänblicka εἶς τινα Hebr. 12: 2.

ἀφορίζω, ἰώ, ἰσα; ἰσμαι, ἰσθην (ἀπό, ὀρίζω) *afgränsa*, afstånga, fränkilja, afsöndra Gal. 2: 12, utesluta, utstöta fr. synagogan och allmänna umgängslifvet; Mt. 13: 49, 25: 32, Lc. 6: 22 synes antyda den första och lindrigaste graden af bannlysning (se ἀποσυναγωγος); ἀφορισμένος Rom. 1: 1 afsöndrad (från de profana) d. ä. utvald, utkorad; så äfn Gal. 1: 15 utvälja, utkora (till en särskild bestämmelse), äfn Act. 13: 2 der dock »afsöndra» (neml. från de andra) kan bibehållas.

ἀφορμή, ἦς, ἥ (ἀπό, ὀρμή) stället, hvarifrån en rörelse l. handling utgår, uppbrottsställe, utgångspunkt; orsak, anledning, tillfälle Rom 7: 8 *al.*, οὐδεμίαν ἀφορμὴν διδόναι τῷ ἀντικειμένῳ 1 Tim. 5: 14 icke gifva vedersakaren (djefvulen) ngt tillfälle (neml. att förföra dem).

ἀφορίζω (följ.) skumma, fradgas Mc. 9: 18. 20.

ἀφρός, οὐ, ὁ skum, fradga, spott Lc. 9: 39.

ἀφοροσύνη, ἦς, ἥ (följ.) oförstånd l. oförnuft, dårskap, obetänksamhet Mc. 7: 22 (lättsinligt väsende), *al.*

ἄφρων, ον (å 1, φρήν sinne, förstånd) oförständig, dåraktig, obetänksam Lc. 11: 40 *sæpe.*

ἀφνυνώ, ὑπνωσα (ἀπό, ὑπνος) 1:o) och egentl. komma *ifrån sömn*, uppvakna; 2:o) och i N. T. = καθυπνώ komma i sömn, *af-* 1. insomna Lc. 8: 23.

ἄφωνος, ον (å 1, φωνή) utan ljud, mållös, stum Act. 8: 32 *al.*; språklös, obegriplig 1 Cor. 14: 10 (jfr βίος ἄβιωτος).

Ἀχάζ, andra Ἀχάζ, ὁ *indecl.* (𐤀𐤇𐤁 egare) Ahas, Jothams son, svag regent och afgudadyrkare; regerade öfver Juda rike 741—725 f. Chr.; fkmr Mt. 1: 9 (*bis*).

Ἀχαια, ας, ἥ Achaia, ursprungl. det nordvestligaste landskapet på Peloponnesus, men på Apostlarnes tid (och alltsedan 146 f. Chr.) en Romersk provins, hvilken omfattade Hellas och Peloponnesus (d. v. s. det gamla Hellas) och jemte Mædonien, Illyrien,

Epirus och Thessalien (hka 4 landskaper bildade tillsammans en särskild provins Mædonien) utgjorde hela det grekiska området. Anledningen, hvarföre Hellas och Peloponnesus ss. Romersk provins fick benämningen Achaia, var enl. Pausanias den, att Romarne underkufvade Grekerna förmedelst Achäerna, som då stodo i spetsen för Grekerna (det Achäiska förbundet). Achaia var först en provincia Senatoria och hade proconsuler; Tiberius förvandlade det till en prov. Imperatoria med procuratorer, men Claudius återgaf det till senatorerna och till denna period hörer proconsuln Gallio (se Γαλλίων); fkmr Act. 18: 12 *al.*

Ἀχαιῶς, οὔ, ὁ Achaicus, en christen i Corinth, 1 Cor. 16: 17.

ἀχάριστος, ον (å 1, χαρίζομαι l. χάρις) otacksam Lc. 6: 35, 2 Tim. 3: 2.

Ἀχίμ, ὁ *indecl.* (utan motsvarighet i Hebr.) Achim, Sadoks son Mt. 1: 14 (*bis*).

+ ἀχειροποιήτος, ον (å 1, χειροποίητος) icke med händer gjord Mc. 14: 58 *al.*

ἀχλύς, ὕος, ἥ mörker, natt, töcken Act. 13: 11 (hos profanf. i synnerhet dödsförklar).

ἀχρεῖος, ον (å 1, χρεία) obrukbar, onyttig, oduglig Mt. 25: 30, Lc. 17: 10.

ἀχρεῖω; ἠχρειώθην (fgde) göra oduglig; *pass.* vara l. blifva oduglig Rom. 3: 12.

ἄχρηστος, ον (å 1, χρῆστος) obrukbar, oduglig Phil. 11.

ἄχρι l. ἄχρις *part.* (besl. med ἄχρος) ända till 1:o) temporis a) ss. *præpos.* med *genit.*: ἄχ. καιροῦ Lc. 4: 13, Act. 13: 12 ända till en tid, för en tid (andra, *Tittman* Synonym., anse det vara = ἕως l. μέχρι τέλους), ἄχ. οὔ (= ἄχ. χρόνου, φῆ) Act. 7: 18 *al.* ända till dess att, ἄχ. ἦς ἡμέρας st. ἄχ. τῆς ἡμέρας, ἦ Lc. 1: 20 *al.* ända till den dag då, ἄχ. ἡμερῶν πέντε Act. 20: 6 *sc.* πλεύσαντες, ända till 5 dagar (så länge räckte öfverfarten från Philippi till Troas), ἄχ. τοῦ δεῦρο Rom. 1: 13 ända hitintills, ἄχ. τοῦ νῦν Rom. 8: 22, Phil. 1: 5 ända tills nu; men äfn under det, så länge ἄχ. οὔ Hebr. 3: 13 (= ἄχ. χρόνου φῆ) under den tid som, så länge som; b) ss. *conjunction* med *conjunct.* till dess att Lc. 21: 24 (i äldre uppl., de nyare hafva ἄχρις οὔ), Apoc. 15: 8, 20: 3, med *fut. indic.* Apoc. 17: 17 *Cod. Sin.* (der dock andra hafva τελευσθῶσιν). — 2:o) loci med *genit.*, ända till Act. 11: 5 *al.*

ἄχυρον, ου, τό agn, boss Mt. 3: 12, Lc. 3: 17.

ἀψευδής, ἔς (ἀ 1, ψευδής) s. icke ljuga, icke kan ljuga, osviktig, tillförlitlig, sannfärdig Tit. 1: 2. *
† ἀψυνθος, ον, ἡ = ἀψίνδιον, τό i profangrek.,

absinthium, malört; så kallas Apoc. 8: 11 en stjärna (d. ä. lärare) för sin bittra villolära. *
ἄψυχος, ον (ἀ 1, ψυχή) själlös, liflös 1 Cor. 14: 7. *

B.

Βάαλ, ὁ, ἡ indecl. (𐤁𐤍𐤁 herre) *Baal*, allmänt namn på Gud hos Phoenicierna och Carthaginenserna; med artik. ὁ den manliga hufvudgudomligheten hos de Phoeniciska stammarna (*Bel* hos Babylo nierna). De afgud. Israëliterne dyrkade honom jemte *Astarte* (𐤀𐤍𐤏𐤍𐤏), Sidoniernes qvinnliga skyddsgudomlighet. De byggde åt dem tempel och altaren i synn. på höjder och upprättade bildstoder. Presternas och Propheternas personal var mycket talrik; man offrade guden rökelse och blodiga offer, till och med barn. Somliga anse de begge gudomligheterna för Jupiter och Venus, andra för Solguden och Månan. Anledningen, hvarföre ordet än har masculin, än feminin artikel, skall enligt några vara den, att gudomligheten varit androgyn; fkmr Rom. 11: 4. *

Βαβυλών, ὄνος, ἡ (𐤁𐤁𐤆𐤍 förvirring, förbistring) *Babylon*, *Babel*, urgammal, verldsberömd, praktfull hufvudstad i provinsen Babylo nién och det Baby loniskt Chaldäiska verldsriket, på en stor slätt vid Euphrat, hkn delte henne i 2:ne hälfter. Hon var (under sin högsta blomstring) byggd i fyrkant, hade enligt Herodot, som sjelf såg henne, 480 stadier (= 8 Sv. mil) i omkrets, en 200 alnar hög och 50 alnar bred ringmur och 100 kopparportar. Utanför muren var en djup vattenfylld graf. Husen voro 3—4 våningar höga och likasom murarne byggde af brändt och obrändt tegel med asphalt, och 50 gator, som genomskuro hvarandra i räta vinklar, delte staden i ett antal quadrater. De begge märkvärdigaste byggnaderna uti dubbelstaden voro: a) den Kongl. med fasta murar omslutna *borgen* och b) *Belus' tempel*, en fyrkant med hvarje sida af 2 stadiers längd. Midt i tempelrummet reste sig ett högt torn (bestående af 8 torn öfver hvarandra), nedantill 4 stadier i omkrets och med utantill rundt omkring ledande trappor; dessutom gällde ss. stora märkvärdigheter den 1 stadion långa *stenbryggan* öfver Euphrat

och de *hängande trädgårdarne* (ὁ κρεμαστός κήπος) i terrassform. Bland inneväanarne herrskade en gränslös lyx och veklighet. Under den siste Konungen i Babyloniska riket, *Nabonidus*, blef (538 f. Chr.) Babylon eröfradt af Cyrus efter en lång och mödosam belägring, och sedermera, då Babylon. ville göra sig sjelfständiga, efter en 19 månader lång belägring (516 f. Chr.) under Darius Hystaspis ännu en gång intaget. I Strabos tid låg Babylon till största delen öde, så att man derom kunde säga: ἐρημία μεγάλη ἐστὶν ἡ μεγάλη πόλις; fkmr 1 Petr. 5: 13, äfvensom Apoc. 14: 8 *al.* (hmed i andeligt afs. betecknas staden Rom); på andra ställen ss. Mt. 1: 11. 12. 17, Act. 7: 43 förstås dermed landskapet Babylo nién.

βαθέως, adv. (af *βαθύς*) djupt, hos *Tisch.* (*Cod. Sin.*) || *βαθέος* Le. 24: 1. *

† *βαθμός*, οῦ, ὁ (af *βαίνω* stiga) steg, trappsteg, trappa, ställning 1 Tim. 3: 13. *

βάθος, εος, τό (*βαθύς*) djup, djuphet l. -lek Mt. 13: 5 *al.*; *metaphor.* outgrundlighet, utforsklighet Rom. 11: 33; τὰ β. τοῦ Θεοῦ 1 Cor. 2: 10 det utforskliga hos Gud d. ä. Guds för mensklig kunskap förborgade rådsslut; ἡ κατὰ βάθους πτω χεία 2 Cor. 8: 2 (se *πτωχεία*).

βαθύων (följ.) *fördjupa*, urhålla Le. 6: 48. *

βαθύς, εἶα, ὅ djup Le. 24: 1 *al.*, β. ὄρθρος l. c. djup gryning, första dagbräckningen (se *βαθέως*); *trop.* τὰ β. τοῦ σατανᾶ satans djupheter (de föregåfvo sig hafva utforskat Guds djupheter, men, liks. HERren förändrar i v. 9 »Guds synagog» till »satans syn», så här: »Guds djupheter» till »satans»).

† *βαῖον*, ον, τό = *βαῖς*, ἡ (kopt. ord) palmqvist l. -gren Joh. 12: 13. *

Βαλαάμ, ὁ indecl. (𐤁𐤆𐤁𐤍 sannolikt af 𐤁𐤍 icke och 𐤆 folk, icke af Israëlfolket, främling; andra af 𐤁𐤆 han uppslukade, förderfvade och 𐤁𐤆) *Balaam*, *Bileam*, Beers son, från Mesopot. staden

Petora, var en spåman och drömtydare, som de Moabiteras konung Balak kallade från Mesopotamien att prophetera emot Israëls folk Numer. 22: 5, jfr Deuteron. 23: 4 och Josua 24: 9; τῆ πλάνῃ τοῦ Βαλαάμ μισθοῦ ἐξεχούθησαν Jud. 11 de hafva hejdlöst öfverlemnadt sig åt = störtat sig uti Balaams synd för löns skull (för jordisk vinnings skull, alltså af girighet; naturligast är att antaga motsträfvighet mot Gud, hvilken redan framstod vid Bileams första kallelse, men sedan ännu bestämdare vid meddelandet af hans råd att förleda Israëliterna genom otukt till afgudadyrkan, ss. hufvudmoment äfven här, och denna motsträfvighet ss. grundad i hans lönsjuka af girighet förblindade sinne); 2 Petr. 2: 15 står, att B. älskade lön för sin orättfärdighet (att nemligen förbanna Israëls folk — ehuru en sådan lust Num. 22: 1—20 icke bestämdt uppgifves, så måste den dock hos honom förutsättas till följe af historien med åsninnan, jfr Deuteron. 23: 4. 5); Apoc. 2: 14 omtalas Bileams lära, huruledes han lärde Balak att kasta en stötesten för Israëls barn, så att de både åto afgudaoffer och bedrefvo otukt (afguderi).

Baláz, ὁ indecl. (רָצַף eg. öken, tomhet af רָצַף tömma) *Balak*, Zippers son, en konung öfver Moabiterna på de tider, då Israëliterna stodo på Moabs slätter och beredde sig till intågandet i Canaans land. Om Bileams tillkallande, hkn tillstyrkte honom att förleda Isr. till afgudadyrkan och otukt, se fgde; fkmr Apoc. 2: 14.

βαλάντιον, ον, τό äfn *βαλλάντιον* (trol. af βάλλω, der penningar *inkastas* l. läggas) pung, penningepung, börs Lc. 10: 4 *al.*; i sednare grek. äfn en summa af 250 denarier (fkmr icke i N. T. i denna betydelse).

βάλλω, βαλῶ, βέβληκα, ἔβαλον, ἔβαλαν *Tisch.* Act. 16: 37; βληθήσομαι, βέβλημαι, ἐβλήθην kasta Mt. 3: 10 *al.*, sprida, slå Mc. 14: 65 (der dock *Tisch.* har ἔλαβον), hålla Mt. 9: 17 *al.*, fälla Apoc. 6: 13; kasta, lägga ut διατύα Joh. 21: 6 nät, σκάνδαλον Apoc. 2: 14 stötesten (förleda till synd); bringa, sända εἰρήνην frid, μάχαιραν svärd; inlägga χαλκὸν εἰς τὸ στόμα Jac. 3: 3 lägga betsel i munnen, τινὰ εἰς κλίην Apoc. 2: 22 (se κλίην), χεῖρας ἐπὶ τινα = ἐπιβάλλειν; εἰς τὴν καρδίαν Joh. 13: 2 ingifva i hjertat; *intrans.* kasta l. störta sig κατ' αὐτῆς Act. 27: 14 ned ifrån

henne (ön, om vinden); *pass.* kastas, nedstörtas, fällas, βέβλημαι Mt. 8: 6 *al.* jag är nedkastad = ligger.

βαπτίζω, ἴσω, ἴσα; ἰσάμην; ἰσθήσομαι, ἰσθῆν *freqvent.* af βάπτω) in- l. neddoppa, bada, två Mc. 7: 4 företaga en tvagning med dem (neml. torgvarorna); nedsänka i vatten, döpa Mt. 3: 11 *sæpissime*; *med.* låta döpa sig Mt. 3: 6 *al.*; ἐν πνεύματι med och utan ἁγίῳ rikligen meddela, öfvergjuta med, utgjuta (öfr ngn) den H. Andes gåfvor Mt. 3: 11 *al.*, ἐν πυρὶ med eld, Gehennas eld, det eviga straffet l. *c. al.*; β. εἰς τι till ngn bekännelse, εἰς ὄνομα Ἰησοῦ för att bekänna JEsu namn, d. ä. derigenom aflägga den bekännelse, att man tror på honom, hans förtjenst o. s. v. har del deruti, εἰς ἐν σῶμα 1 Cor. 12: 13 i afs. på en kropp d. ä. på det vi skulle utgöra en kropp (ty β. εἰς betyder öfverallt döpa med afs. på, hänvisning till — ss. Rom. 6: 3 ὡι som genom dopet blifvit invigda att betrakta oss ss. med Chr. förbundna, blefvo också dgm invigda att betrakta oss ss. sådana, hka hafva lidit hans död); ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου Act. 10: 48 under uttalande af HERrans namn, ἐπὶ τῷ ὄν. Ἰοῦ Χοῦ Act. 2: 38 så att bekännelsen l. uttalandet af JEsu namn ss. Messias är det vilkor, hpå dopet grundar sig; β. ὑπὲρ τῶν νεκρῶν 1 Cor. 15: 29 döpas för de dödas bästa, till fördel för de döda (d. v. s. för anförfvandter och vänner s. utan dop afsomnat — i den inbillningen, att detta skulle tillräknas dem ss. eget dop).

† *βάπτισμα*, ατος, τό (fgde) döpelse, dop Mt. 3: 7 *al.*; *βαπτίζω* β. Act. 19: 4 förrätta dop (denna förrättning skedde i de äldsta christna tiderna genom hela kroppens neddoppande i vatten, hf den hos Paulus vanliga jmförelsen med eu begrafning med Christo Rom. 6: 4 *al.*); *trop.* om lidande = blodsdop βαπτίζεσθαι βάπτισμά τινος Mc. 10: 38. 39, Lc. 12: 50 döpas med ngns dop, erfara samma lidanden s. ngn. *Ann.* Om barndop, s. icke uttryckligen fkmr i N. T., se dock Act. 16: 15. 33. — I och genom dopet meddelades den H. Ande: Act. 10: 44 är det enda ställe i N. T., der den H. Andes utgjutelse skedde före dopet (troligast för att betaga Petrus all tvekan och betänklighet i afs. på Cornelii och hans slägtningars och vänners upplagande genom dopet i christna kyrkans sköte).

† *βαπτισμός*, οῦ, ὁ (se fgde) tvagning Mc. 7: 4. (8),

rening Hebr. 9: 10; dop, döpelse βαπτισμῶν δι-
δαχή Hebr. 6: 2 lära om döpelse (Johannis och
Christi — deras likhet och skiljaktighet).

+ βαπτιστής, οἷ, ὁ (se fgde) döpelse, tillnamn för
Johannes (se Ἰωάννης 1:0) Mt. 3: 1 *al.*

βάπτω, ἔβαψα; βέβαμμαι doppa, indoppa Joh. 13:
26, τινός i ngt Lc. 16: 24, äfn τινί Apoc. 19: 13.

βάρ, ὁ indecl. (בַּר son) sättes ngn gång särskildt,
men oftast tillsammans med ett annat ord ss.
Βαρθολομαῖος, Tholmai son o. s. v.

Βαραββᾶς, ᾧ, ὁ (fgde och בָּבָא l. בָּבָא fader = fa-
drens son) *Barabbas*; tillnamnet på den mörda-
ren, s. Judarne begärde lös i st. för Frälsaren,
hette egentl. Ἰησοῦς se Mt. 27: 16. 17 dock ej
i *Cod. Sin.*; fkmr äfn Mt. 27: 20 *al.*

Βαράξ, ὁ indecl. (בָּרַךְ blix, blixtrande, svärd) *Bar-
rak*, Abinoams son i Kedes i Naphthali stam, och
Israël. Schophet, s. uppmanad af den högtbegåf-
vade prophetissan Debora och i förening med
henne slog den Cananitiske konungen Jabins fält-
herre Sissera och befriade sitt folk från en 20-årig
skattskyldighet Judic. 4: 6 ff., 5: 1; fkmr Hebr.
11: 32. *

Βαραχίας, οἷ, ὁ (יְהוָה בָּרַךְ Jehova välsignar) *Bar-
rachias*, fader till den Zacharias, som dödades
emellan templet och altaret Mt. 23: 35. I G. T.
(2 Chron. 24: 20. 21) säges väl denne Zacharias
hafva varit son till Jojada, men han kunde ju
haft 2 namn, hkt icke var ovanligt hos Judarne.
Ann. I *Cod. Sin.* förekommer blott *Ζαχαρίου*.

βάρβαρος, οἷ (utan tvifvel ett *onomatopoietiskt* ord,
s. innehåller en begabbande härmning af de råa
utländska språken, hka ljudlo för det fina grekiska
örat ss. βαρ, βαρ d. ä. illa och obegripligt) *bar-
barisk*, icke grekisk, främmande för Grek. språk
och seder, utländsk; nyttjas mest. ss. *subst.* och
utmärkte ursprungl. hvar och en, som icke talte
grekiska, alltså blotta motsatsen till Ἑλλην, ss.
ock, enligt Platon, människoslägtet deltes i 2:ne
folk, *helläner* och *barbarer*, så äfn Rom. 1: 14.
Först ifrån och med Perserkrigen (490 f. Chr.)
fick ordet ett förhatligt bibegrepp af någonting
slafviskt och rätt; också hette från denna tiden
Perserna företrädesvis barbarer: äfven den idéen,
att barbarerne voro födde fiender till hellänerne,
uppväxte ur Perserkrigen. *Romarne* hette och
kallade sig barbarer, tills grek. språket och litte-
aturen blefvo hemmastadde i Rom. Ifrån Augusti

tid hette så alla folkslag, hka saknade grek. och
rom. bildning, och därför hvarken talade greki-
ska l. latin Act. 28: 24 (ss. af punisk härkomst),
äfn Col. 3: 11. Slutligen blefvo *Germanerne* nä-
stan de ende, s. finga denna benämning, sedan
grek. och romersk bildning genomträngt nästan
alla andra folkslag — obildad, rå, vild; obegrip-
lig l. främling 1 Cor. 14: 11 (alldeles s. i den
bekanta versen af Ovidius: barbarus hic ego
sum, quia non intelligor ulli).

βαρέω; ημῶ, ἴδην (βάρως) betunga, förtynga; i
N. T. *pass.* betungas 1 Tim. 5: 16 (med deras
underhåll), nedtryckas Lc. 21: 34 *al.*, vara be-
tryckt 2 Cor. 1: 8, 5: 4 (emedan vi känne oss
tryckte, eftersom o. s. v.); p. p. med och utan
ὑπὸν förtyngd l. nedtyngd Lc. 9: 32, Mt. 26: 43,
Mc. 14: 40.

βαρέως, adv. (af βάρως) tungt, svårigen, med svår-
ighet Act. 28: 27, Mt. 13: 15.

Βαρθολομαῖος, οἷ, ὁ, nomen *patronym.* (בְּרִיתִי בָר
Tholmai son) *Bartholomæus*; så kallas den Apo-
stel, hvars egentliga namn troligtvis var *Ναθα-
ναήλ*, hkt se; Mt. 10: 3 *al.*

Βαρισηοῦς, ὁ indecl. (בַּר, שַׁעֲוִי JEsus) *Barjesus*,
en Jud. magier, som uppehöll sig i Paphos på
Cypern i proconsuln Sergii Pauli omgifning Act.
13: 6 och, emedan han motsatte sig Evangelii
predikan, af Apost. Paulus bestraffades med ögon-
blicklig blindhet. Han hade ock gifvit sig heders-
titlen Ἐλύμας, hkt se. Paulus kallar honom Act.
13: 8 υἱὸς διαβόλου ss. motsats till hans namn,
JEsu son. *

Βαριωνᾶς, ᾧ, ὁ (בַּר, יוֹנָה) *Jona' son, nom. patro-
nym.* för Apost. *Simon Petrus* Mt. 16: 17. *

Βαρνάβας, α, ὁ (בַּר, נְבִיא = בְּרִיתִי נְבִיא) prophetia,
prophetiskt tal, inspirerad föredrag, äfven upp-
muntran = υἱὸς παρακλήσεως Act. 4: 36, lug-
svalsens l. förmaningens son) *Barnabas*; detta
tillnamn fick han af lärjungarne för sin synnerliga
förmåga att kraftigt förmana sina åhörare, ty han
hette i sig sjelf *Joseph* l. *Joses*; han var levit,
Cyprier till börd och anses hafva varit en af
de 70 lärjungarne. Han införde Paulus hos Apost-
larne och förmådde honom att komma från Tarsus
till Antiochia, hvarifrån de båda ss. deputerade
afgingo till Jerusalem. Snart derefter anträdde de
ock gemensamt i sällskap med *Johannes Marcus*,
Barnabas' anförvandt, den så kallade »första mis-

sionsresan». Återkomne till Antiochia, och, då Paulus stod färdig att anträda den *andra*, oense i afseende på Marcus, skildes de åt; Silas trädde i Barnabas' ställe hos Paulus, hvaremot Barnabas begaf sig med Marcus till Cypern; derefter saknas alla historiska underrättelser om Barnabas. Det så kallade *Barnabas' bref* är troligen oäkta; fkmr Act. 4: 36 *al.*

βάρος, εος, τό (βαρύς) tyngd, tunga, börda, besvär Mt. 20: 12, Act. 15: 28; *ὄ βάλλω* — — — *ἤξω* Apoc. 2: 24. 25 har blifvit olika tolkadt; att härvid afseende bör fästas på Act. 15: 28. 29, är mycket sannolikt; men oviss är, antingen HERren l. irrlärarne (*ὡς λέγουσιν*) skola anses säga allt l. en del af dessa ord. I *förre* fallet blir meningen: »jag lägger icke på eder ngn annan börda än den J hafven (neml. att afhålla sig från offerkött o. s. v. Act. 15: 29), fasthållen den, till dess jag kommer»; i *sednare* fallet: »hurusom de säga: jag — — — börda; men (bryn eder icke om deras förföriska tal, utan) fasthållen den som J hafven o. s. v.» (den sednare tydnigen förklarar orden *ὡς λέγουσιν* lättare); tyngd, storhet 2 Cor. 4: 17; tyngd, skuldkänsla, de med känsla af skuld tryckande förbrytelser (*παραπτώματα*) Gal. 6: 2 deltagen i andras skuldkänsla (jfr »gråter med dem som gråta» i ethiskt afseende, hgm den tryckande skuldkänslan lättas); tyngd, vikt, vigtighet, anscende, värdighet *εἶναι ἐν βάρει* 1 Thess. 2: 6 vara i anscende, värdighet.

Βαρσαβᾶς l. *-σαββᾶς, ᾶ, ὁ* (soml. af *בַּר, בַּבְּשִׁי* svärja; troligen) *nomen patronymicum, Saba' son* (liksom *Βαρθολομαῖος*, hkt se). Så hette 1:o *Joseph* med tillnamnet *Justus* Act. 1: 23. 2:o *Judas*, en lärare Act. 15: 22.

Βαρτίμαος, andra *Βαρτιμαῖος, ου, ὁ* son af Timæus, *Bartimæus*, en blind person från Jericho, som JEsus återgaf synen Mc. 10: 46.

βαρόνω; ὄνθη (följ.) = *βαρέω*, hkt se Lc. 21: 34. *
βαρύς, εἶα, ὁ tung Mt. 23: 4, vigtig Mt. 23: 23, eftertrycklig 2 Cor. 10: 10, tryckande, svår Act. 25: 7, 1 Joh. 5: 3 hans bud äro icke svåra (att hålla; ty Gud är mäktigare än världen utom och inom oss; jfr 1 Joh. 4: 4, 5: 4); grym, glupsk Act. 20: 29.

βαρότιμος, ου (fgde, *τιμή*) *tung* l. dryg i värde, dyr, dyrbar, kostsam Mt. 26: 7. *

βασανίζω, ισα; ισθήσομαι, ισθην (βάσανος) rifva

på l. gnida emot *proberstenen*, för att pröfva äktheten af ngt, undersöka, använda tortur för att få sanningen fram, tortera, martera, ängsla, pina, plåga, qvälja Mt. 8: 6 *al.*, *φυγὴν δικαίαν ἀνόμοις ἔργοις ἐβασ.* 2 Petr. 2: 8 han qualde sin rättfärdiga själ med gudlösa gerningar d. ä. han erfor i sin själ, emedan han var rättfärdig, qual öfver de gudlösa ting, s. han måste se och höra; *pass.* qväljas, plågas Apoc. 9: 5 (emedan gräshopporna vanligen härjade under de 5 sommar-månaderna) *al.*; hårdt ansättas Mt. 14: 24, Mc. 6: 48.

βασανισμός, οῦ, ὁ (fgde) *act.* pinande, plågande Apoc. 9: 5 *al.*

βασανιστής, οῦ, ὁ (se fgde) undersökare, plägare, rättstjenare, fängvaktare Mt. 18: 34 = *δεσμοφύλαξ*.

βάσανος, ου, ἡ egentl. *probersten* (lapis lydius), hvarmed i synn. guld pröfvas, om det är äkta, och som i allm. på sin svarta yta återgifver, vid rifning, hvarje metalls färg; undersökning medelst tortur; tortur, marter, qual, pina, plåga Mt. 4: 24, Lc. 16: 23. 28.

βασίλεια, ας, ἡ (βασιλεύω) konungavälde l. -rike, rike, regering, Mt. 4: 8 *al.*; *ἡ β. τῶν οὐρανῶν, מַמְלֶכֶת הַשָּׁמַיִם* *himmelrike* = Guds nådesanstalt att genom J. Chr. återlösa världen och föra mskn till helgelse, hfre det ock kallas *β. τοῦ θεοῦ Guds rike*; det Messianska riket och dess lycksalighet, hfre det heter *β. τοῦ Χοῦ* Christi rike, ty Kristus är hufvudet och medelpunkten för detta rike, och med honom äro de trogna förbundna till gemenskap = den osynliga kyrkan, hku framställes under bilden af en kropp, en byggnad (af lefvande stenar) ett åkerverk o. s. v.; nådens rike (här på jorden), herrlighetens (i himlen) — Mt. 3: 2 *sæpissime*.

βασίλειον, ου, τό (eg. *neutr.* af följ., *sc. δῶμα* hns) kungl. palats, slott, i synn. *plur.* Lc. 7: 25. *

βασίλειος, ου (följ.) kunglig, kunnigslig 1 Petr. 2: 9. *

βασιλεύς, έως, ὁ (βάσις och λεώς = λαός) Tysk. *Herzog*, s. tågar i spetsen för hären, *hänförare*, förste, furste, konung Mt. 1: 6 *sæpissime*; säges om Gud Mt. 5: 35, 1 Tim. 1: 17 *al.*, om Kristus Mt. 2: 2, 21: 5 *al.*

βασιλεύω, εύσω, εωσα (fgde) eg. *vara konung* Mt. 2: 22 *al.*, sedan i allm. komma till välde, herr-

ska, regera *ἐπί τινος* Mt. 1. c., Apoc. 5: 10, *ἐπί τινα* Lc. 1: 33, 19: 14, Rom. 5: 14 öfver ngn.

βασιλικός, ή, όν (fgde) kunglig, konungslig *χώρα, έσθής* Act. 12: 20. 21 land, drägt; Joh. 4: 46. 49 stående i konungens (Herodes Antipas') tjenst, »konungsman»; *νόμος β.* kallas kärlekslagen Jac. 2: 8 ss. den förnämsta, emedan den beherrskar alla de andra lagbuden (jfr Mt. 22: 36—40, Rom. 13: 8—10).

βασιλίσα, ης, ή (*βασιλεύς*) drottning Mt. 12: 42 *al.*, herrskarinna Apoc. 18: 17.

βάσις, εως, ή (*βαίνω* stiga) *steg, gång*; det hvarpå man går, fot, i synn. fotsula, fotblad Act. 3: 7. *

βασκαίνω, ανα (förlängd form af obrukl. *βάσχω* af *βάζω* tala, prata) tala på ngn l. illa om ngn, tilltala med onda ord, förtrolla, tjusa Gal. 3: 1. *

βαστάζω, άσω, ασα lyfta, upplyfta, upptaga *λίθους* Joh. 10: 31; bära Lc. 7: 14 *al.*, *τò χρίμα* Gal. 5: 10 sin dom (den fällda domen tänkes ss. ngt pålagdt, — jfr 2 Reg. 18: 14 — hkt den dömde bär, då han går bort från domstolen), hålla l. hafva i händerna, frambära Act. 9: 15, uppbära Rom. 11: 18, uthärda l. utstå Mt. 20: 12, tåla l. fördraga Rom. 15: 1, Apoc. 2: 2. 3 (neml. förföljelser, smädelser); bära bort *τὰ ύποδήματα* Mt. 3: 11 (det var neml. de lägsta slafvarnes göromål att på- och aftaga sina herrars sandaler och åter *βάρα* bort dem), taga bort Mt. 8: 17, Joh. 12: 6, 20: 15.

βάτος, ου, ό och *ή* törnbuske Mt. 12: 26 *al.*; *ἐπὶ τοῦ β.* l. c., der det berättas om (den brinnande) törnbusken.

βάτος, ου, ό (*בַּת*) *bath* det största mått för våta varor $\frac{1}{10}$ af en *קֶבֶץ* l. *קֶבֶץ*; derföre för våta varor = *הַשֵּׁשׁ* för torra; en *bath* var = 6 *יִי*, hin = 12 *לֵב*, Log = 1½ kna; nu var hin = 2 att. *χόες*, alltså *bath* = 12 *χόες* = 1 *μετρητήης* = 15 kannor l. en ankare Lc. 16: 6. *

βάτραχος, ου, ό (onomatop. ord) groda Apoc. 16: 13. *

βαττολογέω, ησα (= *βατταρίζω* onomatop. ord på stamma, äfn besl. med *βάζω*, se *βασκαίνω*) prata smicksnack, i vädret, *pladdra* Mt. 6: 7. *

βδέλυγμα, ατος (*βδέλυσσομαι*) eg. det *afskydda*, styggelse Mt. 24: 15 *al.*; *βδ.* *εξηρωσεως* l. c. den styggelse s. förödelsten åstadkommer (vanligen förstås härmed *Romerska hären*, jfr Lc. 21: 20 — andra förstå dermed *Titi* l. *Hadriani bildstod*, s.

skall hafva blifvit uppförd på den plats, der det förstörda templet stått; andra om *Zeloternas skändligheter*, s. förvandlade templet till en casern; *Daniel* sjelf 9: 27 betecknar med sina *דָּבָרֵי שֵׁשׁ* den af Antiochus Epiphanes på tempeltaket uppresta Jupiter Olympiens bildstod —; men att här inlägga ett speciellt afseende på ett bestämdt historiskt factum, är mindre riktigt, då JEsus sjelf icke utmärker ngt närmare).

βδελυκτός, ή, όν *adj.* *vble* (af följ.) *vämjelig*, vederstyggelig, afskyvärd Tit. 1: 16. *

βδέλυσσομαι, υγμαι (*βδέω* släppa väder, uppväcka en vidrig lukt, väcka leda) hafva leda l. afsky för, vämjäs vid, i allmht afsky Rom. 2: 22; p. p. p. Apoc. 21: 8 afskydd, afskyvärd, vederstyggelig.

βέβαιος, α, ου, attice 2 ändelser — (*βαίνω, βέβηχα, βέβαια* sto) *stabilis*, faststående, fast *ἄγκυρα* Hebr. 6: 19, *ἐλπὶς* 2 Cor. 1: 6 *al.*, *säker*, tillförlitlig; *β.* *ποιεῖσθαι* 2 Petr. 1: 10 göra fast (detta fastgörande sker, när de christne genom ett förhållande, sådant som v.v. 5—8 uppgifva, göra sitt dertill att de förblifva det kallade och utkorade folket); *compar.* *βεβαιότερος, ἔχομεν βεβαιότερον* *κ. τ. λ.* 2 Petr. 1: 19 vi ega ss. ngt fastare (än vår åsyn af hans herrlighet på berget i hans köttsdagar) l. säkrare (vittnesbörd för hans *παρουσία* och *δύναμις*) det prophetiska ordet (G. Ts prophetior); *β.* *ἐγένετο* Hebr. 2: 2 blef giltigt, fick gällande kraft.

βεβαιώω, ώσω, ωσα; ώθην (fgde) göra fast, säker, befästa, stadfästa, bekräfta Mc. 16: 20 *al.*; *pass.* *β. τῇ πίστει* Col. 2: 7 faste blifvande genom tron, *έβεβαιώθη εις ήμᾶς* Hebr. 2: 3 blifvit stadfastadt för oss (eg. ∞ st. *διεπορθμεύθη εις ήμᾶς βεβαίως* = blifvit öfverfördt till oss på ett fast och säkert sätt).

βεβαιώσις, εως, ή (fgde) stadfästelse, bekräftelse Phil. 1: 7, Hebr. 6: 16.

βέβηλος, ου (*βηλός* tröskel, öfver hkn man *stiger* *βαίνω*) eg. *tillgänglig* () (*ιερός* l. *ἅγιος* invigd), icke invigd, profan, ohelig, oren 1 Tim. 1: 9 *al.*

βεβηλώω, ωσα (fgde) van- l. ohelga; *τò σάββατον* Mt. 12: 5 (genom förrättning af de på sabbaten nödiga arbeten i templet ss. offringar och dylikt ohelgade presterna sabbaten), *τò ιερόν* Act. 24: 6 templet.

Βεελζεβούλ, ό indecl. (*בְּבִלְזַי*) af *בְּלַי* smuts (?) och *בְּזַי* herre) orenlighetens herre ss. herrskare öfver

de orene andarne; andra af בויב! boning, svarande mot *οικοδεσπότης* husbonde (neml. de orene andarnes) så *Cod. Sin.*; andra skrifva Βεελζεβούβ (בויב! fluga) flugguden ss. *averruncus muscarum*, en orakelgifvande nationalgud hos Ekroniterna, svarande emot Grekernes Ζεὺς Ἀπομῦιος; brukas i N. T. för att beteckna djefvulen Mt. 10: 25 *al.*

Βελίαλ, ó indecl. (בַּעַלְזְבַּב oduglighet, elakhet, förderf af לֵי בַּעַל icke och לַעֲבֹד nytta) *Belial*, förderfvare, namn på satan i N. T. 2 Cor. 6: 15. *

Βελίαρ, ó || fgde l. c.

βελόνη, ης, ἡ (följ.) spets, ngt spetsigt, nål Lc. 18: 25. *

βέλος, εος, τό (βάλλω) kast- l. anfallsvapen (försvarsvapen heter ὄπλον), pil, βέλη πεπυρωμένα Eph. 6: 16 malleoli, glödande pilar (d. ä. pilar försedda med brännbara ämnen och vid afskjutningen påtända). *Ann.* Anfallsvapen hos Grekerne voro *Lans* (δάρυ), *Kastspjut* (ἀκόντιον), *Svärd* (ξίφος), *Sabel* (μάχαιρα), *Båge* (τέξον), *Slunga* (σφενδόνη), äfn *Klubba* (κορώνη) och *Stridsyxa* (ἀξίον).

βελτίων, ον (af fgde *qsi* hastæ gereudæ aptior — kske rättare af stammen βελ, s. fkmr i βόλομαι = βούλομαι och velle, liks. λούων af λάω; alltså önskligare) tapprare, bättre; blott *adv. compar.* βέλτιον fkmr 2 Tim. 1: 18 bättre (än jag l. än jag kunde beskrifva). *

Βενιαμίν, ó indecl. (בְּנֵימִינִי högra sidans l. lyckans son) *Benjamin*, Patriarchen Jacobs yngste son med Rachel (så kallad af fadren; modren, hku han kostade lifvet, kallade honom בְּנֵימִינִי, min plågas son), född i gramskapet af Ephrata, fadrens älskling, stamfader för den föga talrika Benjamins stam. Denna stams gebit låg emellan Ephraim och Juda samt gränsade i Ö. till Jordan och i V. till Dan. Den förste Konungen öfver Judarne valdes ur denna obetydliga stam (för att förekomma rivalité emellan de andra stammarna). Vid Judiska statens söndring i 2:ne riken slöto sig Benjamiterna (בְּנֵימִינִי) till Juda stan. Äfven efter Babyloniska fångenskapen bildade dessa båda stammar kärnan af den nya Jud. colonien i Palestina Act. 13: 21 *al.*

Βερνίκη, ης, ἡ (Macedonisk form för Φερωνίκη) *Berevice*, kon. Agrippa I:s äldsta dotter, först gemål till sin farbroder *Herodes*, furste i Chaleis, efter hvars död hon lefde i ett högst misstänkt um-

gänge med sin köttslige broder Agrippa II. Ett annat äktenskap, hvori hon trädde med *Polemon*, konung i Cilicien, upplöstes snart åter och hon återvände till sin broder; sedermera blef hon concubine åt *Vespasianus* och *Titus* Act. 25: 13 *al.*

Βέροια, ας, ἡ äfn *Βερόροια, Beroea*, stad i Macedonien ett stycke från Pella, vid foten af berget *Beronius*, i regio tertia, der Judar nedsatt sig. En af Pauli följeslagare, *Sopatros*, var derifrån bördig; sedermera hette staden *Irenopolis*, nu Kara Feria l. Verria. Act. 17: 10. 13.

Βερουαῖος, α, ον (fgde) från Beroea Act. 20: 4. *

Βηθαβαρά, ἄς, ἡ (בֵּית הַבְּרָכָה färjehus l. -stad) *Bethabara*, låg på andra sidan Jordan vid öfverfartsstället; der döpte Johannes döparen i början Joh. 1: 28 (se dock följ. ord vid slutet).

Βηθανία, ας, ἡ (troligen af בֵּית הַנַּיִת dadelort, emedan palmträd der voro planterade; andra af בֵּית הַנַּיִת läghetens l. fördjupningens ort, emedan platsen skall hafva legat lågt) *Bethania*, en by (χώμη) 15 stadier (ἀπὸ σταδίων δεκαπέντε Joh. 11: 18) = $\frac{1}{4}$ Sv. mil sydost om Jerusalem vid östra slutningen af oljoberget, bekant af Frälsarens historia. Ännu visas Simon den spetälkskes hus och Lazari graf. Nu finnes der blott en eländig by; Mt. 21: 17 *al.* *Ann.* ett annat Bethania (בֵּית הַנַּיִת skeppshus, färjestad) låg Ö. om Jordan (πέραν τοῦ Ἰορδάνου) Joh. 1: 28, der de bäste Codices äfn *Cod. Sin.* hafva *Βηθανία* st. *Βηθαβαρά*.

Βηθσεδά l. -σδά, ἡ (בֵּית הַסֵּדָה barnhertighetens l. nådens hus l. ort) *Bethesda*, en med 5 portiker kringbyggd dam, *κολυμβήθρα*, vid Fårporten, beskrifves Joh. 5: 2 ff.

Βηθλεέμ, ἡ indecl. (בֵּית הַלֶּחֶם domus panis, bröduhuset) *Bethlehem*, en liten stad i Judæen, ungefär 2 timmars väg S.O. från Jerusalem, på en höjd i Judæens bergsbygd i en fruktbar (dåre med tillnamnet *Ephrata* בֵּית הַפְּרָת af בֵּית פֶּה vara fruktbar, deu fruktbara), angenäm och vatturik trakt; vår Frälsares födelseort Mt. 2: 1 *al.*; heter l. c. *B. τῆς Ἰουδαίας* till skillnad från Bethlehem i Zabulons stam. Nu är B. en stor och folkrik, men fattig by, s. sedan 1834 blott har christna invånare, ungefär 3000 själar.

Βηθσαιδά, äfn -δάν, ἡ indecl. (בֵּית צַיִד jagt- l. fiskort) *Bethsaida*, ett stycke söder om Capernaum vid vestra stranden af sjön Genesaret; derifrån voro Apostlarne Petrus, Andreas, Jacobus, Johan-

nes och Philippus Mt. 11: 21 *al.* Ett annat Bethsaida låg ett stycke N.O. från Genesaret, Ö. om öfre Jordan i Gaulonitis och hette *Bethsaida Julias*, residens åt Tetrarchen Philippus, hkn uppkallat staden efter Kejsarens dotter Julia, och menas möjligtvis Mc. 8: 22, Lc. 9: 10.

Βηθσαγή l. -γῆ, äfn *Βηθσαγαῖ Tisch.* (סֵדֶה תִּבְיָה locus grossorum, omogna fikons ort) *Bethphage*, en by (κώμη) vid oljoberget nära Jerusalem; synes hafva legat ngt öster om Bethanien och således längre ifrån Jerusalem, emedan det Mc. 11: 1 och Lc. 19: 29 nämnes före Bethanien på resan ifrån Jericho till Jerusalem. Märkvärdigt i JEsu historia Mt. 21: 1 ff. och de båda anförde loci paralleli. Numeras finnes af denna by intet spår.

βῆμα, *ατος*, τό (*βαίω* stiga) *steg* β. *ποδός* Act. 7: 5 fotsteg l. fotsbredd; det hvartill man stiger upp d. ä. en upphöjd plats, hkn man beträder för att tala l. dömma, talare- l. domstol, domarsäte Mt. 27: 19 *al.*, äfn thron Act. 12: 21.

βήρυλλος, *ου*, ἡ *beryll*, en hafs- (blek-) grön ädelsten med öfvergångar än i det vattenblåa, än i det gula; dess crystallisation framställer sexsidiga, långsamt räfflade pelare; Apoc. 21: 20.

βία, *ας*, ἡ (besl. med ἕς, *λύς*, ἡ *vis*) *kroppsstyrka*, *kraft*, *våld*, *våldsamhet* Act. 5: 26 *al.*

βιάζομαι, *depon. med.* (fgde) *bruka våld*, *våldföra*, *öfvervåldiga*, *tvinga*; *καὶ πᾶς εἰς αὐτὴν βιάζεται* Lc. 16: 16 och dock sträfvar hvar och en (utmärker allmänligheten af den hierarchiska oppositionen) *fiendtligt* *emot* *detsamma* (*βασιλεία τοῦ Θεοῦ*); äfn *pass.* *lida våld* Mt. 11: 12 (den bild man här antagit af ett ifrigt eftersträfvande, är visserligen oriktig, ss. stridande både emot språkbruk och verkliga förhållandet. Frälsaren yttrar dessa ord med anledning dels af Johannes döparens öde, dels ock af den våldsamma oppositionen från de skriftlärdes och pharisæers sida; de följande orden i versen bekräfta än vidare denna sednare uppfattning; jfr ock det anförda Lc. 16: 16).

βίαιος, *α*, *ον* (*βία*) *våldsam*, *häftig* Act. 2: 2.

+ *βιαστής*, *οῦ*, ὁ (*βιάζομαι*) *s. brukar våld*, *våldsverkare* Mt. 11: 12 (våldsverkare äro pharisæer och skriftlärde, se *βιάζομαι*).

+ *βιβλαρίδιον*, *ου*, τό, *dimin.* (af *βιβλίον*) *liten bok* Apoc. 10: 2 *al.*

βιβλιθάριον, *ου*, τό || *fgde.*

βιβλίον, *ου*, τό, *dimin.* (af följ.) *liten bok*, *afdelning* af ett arbete, i allm. *bok* = *βιβλος*, Lc. 4: 17 *al.*, Hebr. 9: 19 (boken l. rullen, på hkn lagen var skriven); *skrift*, *bref* ss. *βιβλίον ἀποστασίου* Mt. 19: 7, Mc. 10: 4 se *ἀποστασίον*.

βιβλος, *ου*, ἡ (= *βύβλος*, ἡ, den Ægypt. papyrosplantan l. busken, s. växte vid Nilstranden; dess bark l. bast, papyros se *χάρτης*) *papper*, *skrifvet* *papper*, *bok* Mc. 12: 26 *al.*, förteckning, *catalog*, *register* β. *γενέσεως* Mt. 1: 1 *genealogi*, *slägtregister*; β. *τῆς ζωῆς* Apoc. 3: 5 *al.* (se *ἐξαλείψω*).

βιβρώσχω, *βέβρωχα* (*stam βρώω* = *βόρω* = *voro*) *äta* Joh. 6: 13.

Βιδυλία, *ας*, ἡ *Bithynien*, ett landskap i M. Asien, som gränsar i N. till Pontus Euxinus, i Ö. genom floden Parthenius till Paphlagonien, i S. till Phrygien och Mysien och i V. till Bosporen, Propontis och genom floden Rhyndanes till Mysien: var betäckt med skogiga berg, hka lemnade förträffligt skeppsvirke och hade i dalarne och på slätterna goda betesmarker och fruktbara åkerfält. Städer voro *Nicomedia*, *Chalcedon*, *Heraclea*, *Nicaea* och *Prusa*; Act. 16: 7, 1 Petr. 1: 1. *Anm.* Enligt Xenophon (Ἀνάβ. VI: II. 2) kallades landet det Asiatiske Thracien (ἡ Θράκη ἢ ἐν Ἀσίᾳ), emedan innevånarne (Θραῖκες οἱ Βιδυνοί) härstammade från Thracien.

βίος, *ου*, ὁ *lif* Lc. 8: 14 *al.*, *lefverne*, *lefnadssätt* 1 Joh. 2: 16, *lifsmedel*, *lifsuppehälle*; äfn *tillgångar*, *egendom*, *förmögenhet* Mc. 12: 44 *al.*, *gods*, *goda* τοῦ κόσμου 1 Joh. 3: 17.

βιώω, *ωσα* (fgde) *lefva* 1 Petr. 4: 2.

+ *βίωσις*, *εως*, ἡ (fgde) *lefverne*, *lefnadssätt* Act. 26: 4.

βιωτικός, ἡ, ὄν (*βιώω* l. *βίος*) *tjenlig* l. *duglig* l. *hörande till lifvet* l. *att lefva*, *beträffande lifvet* *μέριμνα* β. Lc. 21: 34 *lefnadsbekymmer* (bek. hörande till detta lifvet), β. *χρητήρια* 1 Cor. 6: 3 *domstolar*, *s. angå det timliga lifvets förhållanden*. *βλαβερός*, ἡ, ὄν (*βλάβη* skada af *ἐβλάβην* *aor.* 2 *pass.* till följ.) *skadlig*, *menlig*, *förderflig* 1 Tim. 6: 9.

βλάπτω, *άψω*, *άψα* *skada*, *såra*, *förolämpa* *τινά* Mc. 16: 18, Lc. 4: 35.

βλαστάνω, äfn *βλαστᾶω* (*βλαστᾶ* Mc. 4: 27 *Tischend.*, ej *Cod. Sin.*), *ástησα* *gro*, *skjuta upp*, *slå ut*, *uppväxa* Mt. 13: 26 *al.*; *transit.* *framdrifva*, *frambringa*, *bära* Jac. 5: 18.

- Βλάστος*, ου, ό *Blastus*, kammarherre hos konung Herodes Agrippa I, Act. 12: 20.
- βλασφημέω*, ησα; *ηθίσσομαι* (*βλάσφημος*) skada ngns rykte, tala ärerörikt om ngn, förtala, smäda Mt. 27: 39 *scarpissime*, häda (Gud) Mt. 9: 3 *al.*, *absol.* Act. 26: 11 (neml. JESum); äfn *εις τινα* Mc. 3: 29 *al.* utösa smädelser i afs. på l. emot ngn d. ä. smäda ngn.
- βλασφημία*, ας, ή (fgde) smädelse, hädelse Mt. 12: 31 *al.*, *τινός* l. c. emot ngn (*gen. obj.*), men äfn *gen. subj.* *αυτου* Mt. 26: 65 (*αυτου* fins ej hos *Tischend. Cod. Sin.*); *χρίσις βλασφημίας* Jud. 9 smädelsedom, smädligt omdöme (vågade icke Michaël falla emot djefvulen, emedan en viss försyn för dennes ursprungliga herrlighet före hans fall tillbakahöll honom).
- βλάσφημος*, ον (*βλάπτω φήμην*) som *skadar ngns rykte*, smädande, smädelysten, hädisk Act. 6: 11, *βλ. χρίσις* 2 Petr. 2: 11 = *χρίσις βλασφημίας* Jud. 9 (se fgde); ss. *subst.* smädare, baktalare 1 Tim. 1: 13, 2 Tim. 3: 2.
- βλέμμα*, ατος, τό (följ.) *det som ses*, syn, anblick 2 Petr. 2: 8 (genom det som han såg och hörde).
- βλέπω*, έψω, εψα (*βάλλω*, *ώψ* öga, blick) *kasta sina blickar*, sitt öga på, blicka, se, hafva synförmåga Mt. 12: 22, Lc. 7: 21 (*Tischend.* har ej τό), blifva varse Mt. 7: 3 *al.*, se på *εις τινα* l. τι Lc. 9: 62 *al.*; *βλ. εις πρόσωπον τινος* Mt. 22: 16 (se *πρόσωπον*); se till, se sig före, taga sig till vara *εαυτους* Mc. 13: 9, *να μή* 2 Joh. 8 sen på eder sjelfva, varen på eder vakt, tagen eder tillvara, på det att icke; *βλέπετε να* 1 Cor. 16: 10 sen till, lagen så att; *βλέπετε μή* Mt. 24: 4 *al.* videte ne, sen till, akten eder, att icke; nyttjas äfn om att se med det inre ögat, inse, förstå, märka ss. Rom. 7: 23 *al.*; se åt ett håll, vetta åt *κατά τι* Act. 27: 12. — För öfrigt construeras ordet, liks. *όράω*, med *partic. st. infn.* ss. Mt. 15: 31, Hebr. 10: 25.
- βλητέος*, α, ον, *adj. vble* (af *βάλλω*) man måste kasta, lägga Lc. 5: 38, äfn Mc. 2: 22 (dock ej hos *Tisch. Cod. Sin.*).
- Βοανεργές* l. *ηργές* (*Ψαῖν ἠργές*) thordönets l. åskans söner, ss. det äfn förklaras Mc. 3: 17; vanligtvis antagas Zebedæi söner hafva fått detta namn, dfre att de (Lc. 9: 54) önskade, att eld måtte komma ned af himlen och antända det hus, hvars invånare icke tagit emot JESum och lärjungarne.
- βοάω*, ησα (onomatop. ord) boare, *böla*, vråla, skria, ropa Mt. 3: 3 *al.*, af glädje l. smärta.
- βοή*, ης, ή (se fgde) rop, veklagan, klagorop Jac. 5: 4.
- βοήθεια*, ας, ή (följ.) hjälp, bistånd Hebr. 4: 16; *plur.* hjälpmedel Act. 27: 17 (ss. tåg, kedjor, bjelkar o. s. v.).
- βοηθέω*, ησα (*βοή, θέω*) *springa* l. löpa till vid ngns *nöd*, bispringa, ila till hjälp, bistå *τινί* Mt. 15: 25 *al.*
- βοηθός*, οῦ, ό (eg. för *βοηθός* af fgde) bispringare, hjälpare Hebr. 13: 6.
- βόθρονος*, ου, ό (*βόθρος idem*, samstammigt med *βάθος*) grop Lc. 6: 39, cistern till samlande af regnvatten Mt. 12: 11, 15: 14.
- βολή*, ης, ή (*βάλλω*) kast, *λιθου β.* Lc. 22: 41 stenkast.
- + *βολίζω*, ισα (följ.) *loda*, kasta ut sänklodet (för att undersöka djupet), pejla Act. 27: 28.
- βολίς*, ίδος, ή (*βάλλω*) *kvad som kastas*, skjutes, kastvapen, spjut, pil Hebr. 12: 20 (ordet fkmr ej i de bättre editionerna, utan st. *βολίδι κατατοξευθήσεται* står *λιθοβοληθήσεται Cod. Sin.*).
- Βοός*, ό l. *Βοός*, ό *indecl.* (יבז, enligt några af יבז i honom, יבז styrka) *Boaz*, *Boas*, Salmons son (se Ruths bok); Mt. 1: 5, Lc. 3: 32.
- βόρβορος*, ου, ό (onomatop. ord) dy, smuts 2 Petr. 2: 22 (se *χύλισμα*).
- βορέας*, ου l. *βορρᾶς*, ᾶ, ό (*όρος*) boreas, eg. *bergsvind* (*scil. άνεμος*). s. kom till Hellas från de Thrakiska bergen, nordostvind, i allm. nordanvind, nordan; äfn väderstrecktet norr Lc. 13: 29, Apoc. 21: 13.
- βόσχω*, pasco, beta, föra ut på bete Lc. 15: 15, fodra, föda *metaphor.* Joh. 21: 15. 17 (förvalta det Apost. embetet), ό *βόσκων* Mt. 8: 33 *al.* herde; *med. l. pass.* om betande hjordar, beta, gå i bet Mt. 8: 30 *al.*
- Βοσόρ*, ό, *indecl.* (Ἰβζ stam Ἰβζ afbeta och Ἰβζ boskap; manne någon antydning på den i Bileams historia fkmde åsninnan?) *Bosor*; men LXX har *Βέωρ*, *Beor*, Bileams fader 2 Petr. 2: 15. Det olika uttalet har troligen uppkommit genom förväxling af β och γ.
- βοτάνη*, ης, ή (*βόσχω*) *foderväxt*, gräs, ört, planta, Hebr. 6: 7.
- βότρος*, ους, ή drufva, drufklasc Apoc. 14: 18.

βουλεύομαι, ευσάμην (βουλή) rådslå Joh. 12: 10, öfverlägga l. -väga, tänka efter Lc. 14: 31, fatta beslut, besluta, Act. 5: 33, 15: 37, 27: 39, 2 Cor. 1: 17.

βουλευτής, οὔ, ὁ (fgde) rådsherre, synedrist, medlem af Stora Rådet i Jerusalem Mc. 15: 43, Lc. 23: 50.

βουλή, ἤς, ἡ (βούλομαι) vilja, råd, beslut Lc. 7: 30 al., θέσθαι β. Act. 27: 12 fastställa hos sig ett beslut, fatta beslut; anslag, plan Act. 5: 38, 27: 42, tanke, afsigt 1 Cor. 4: 5.

βούλημα, ατος, τό (följ.) eg. det önskade, vilja, afsigt Act. 27: 43, Rom. 9: 19, lusta 1 Petr. 4: 3 (soml. edit. hafva θέλημα Cod. Sin.).

βούλομαι, ἐ- och ἡβουλήθην (qsi βόλω) volo, vilja vanl. med ἰνφν. Mc. 15: 15 al., önska, vilja hellre, hafva för afsigt Mt. 1: 19 al., βουληθείς Jac. 1: 18 efter sin vilja d. ä. efter l. af sin fria nåd. Ann. Skillnaden emellan β. och ἐθέλω är enl. somliga den, att det sednare betyder en vilja med föresats, ett beslut efter öfverläggning (en activ vilja), det förra en böjelse, en lust (en passiv vilja), enligt andra tvärtom, se Mt. 1: 19.

βουνός, οὔ, ὁ (cyrenaiskt ord, Herod. 4: 199) höjd, kulle, berg Lc. 3: 5, 23: 30.

βοῦς, βοός, ὁ, ἡ (eg. bōlare, se βοάω) bos, oxe, ko, hornboskap i allmht; i N. T. fkmr blott ὁ βοῦς Lc. 13: 15 al.

βραβεῖον, ου, τό (följ.) kämpapris, segerlön 1 Cor. 9: 24, βρ. τῆς ἄνω κλήσεως τοῦ Θεοῦ Phil. 3: 14 den segerlön, hvarpå Guds kallelse ofvantill (i himlen) d. ä. omedelbara kallelse har afseende (se äfn ἄνω).

βραβεύω (βραβεύς, anordnare af kämpaspel, prisdomare, prisutdelare = ἀγωνοθέτης) vara en βραβεύς, anordna kämpalekar, utdela kämpapris; i allm. vara domare, afgöra, råda, herrska Col. 3: 15.

βραδύνω (βραδύς) dröja 1 Tim. 3: 15; transit. fördröja med accus., men äfn med genit. 2 Petr. 3: 9 (HERren fördröjer icke sitt löfte — neml. utöfver den bestämda tiden för dess uppfyllelse).

βραδυπλοέω (följ., πλόος, πλοῦς) segla långsamt, hafva långsam fart Act. 27: 7.

βραδύς, εἷα, ὅ (besl. med βαρύς) tung, ovig, långsam, trög τοῦ πιστεύειν Lc. 24: 25 i afs. på att tro, sen εἰς τὸ λαλῆσαι Jac. 1: 19.

βραδυτής, τῆτος, ἡ (fgde) långsamhet, tröghet, dröjs-

mål 2 Petr. 3: 9 (neml. att löftet emot förmodan ännu icke gått i fullbordan).

βραχίον, ονος, ὁ (eg. compar. till följ.) brachium, arm metaphor. (kraft, makt) Lc. 1: 51 al. Ann. Utmärker eg. den kortare delen af armen emellan skuldran och armbågen, hvaremot den andra delen emellan armbågen och handen, som är längre och tjockare, heter πῆχυς (hkt se).

βραχύς, εἷα, ὅ (trol. af ῥάσσω, ῥήγγνμι med förstärkt aspiration) eg. afbruten, kort, liten; διὰ βραχέων (scil. ῥημάτων) Hebr. 13: 22 med få ord, i korthet, μετὰ βραχύ (scil. διάστημα τοῦ χρόνου) Lc. 22: 58 eg. efter en kort mellantid, kort derefter, βραχύ (τι) Act. 5: 31 ngt litet (om tid), äfn Hebr. 2: 7 en liten tid, Joh. 6: 7. 9 (om mått), Act. 27: 28 (om rum).

βρέφος, εος, τό (sannol. genom metathesis beslägtadt med φέρβω föda, nära, df herba) foster, det ofödda i moderlifvet = ἔμβρυον Lc. 1: 41. 44; det nyfödda, dibarn, barn Lc. 2: 12 al., metaphor. 1 Petr. 2: 2; ἀπὸ βρέφους 2 Tim. 3: 15 från det du var ett litet barn (= från moderlifvet, med modersmjölken) = παιδιῶθεν Mc. 9: 21.

βρέχω, εἷα (jfr rigo, regna act.) beregna, befukta, vattna, väta med accus. Lc. 7: 38. 44; låta regna Mt. 5: 45, med accus. Lc. 17: 29; äfn imperson. Jac. 5: 17 och intrans. ὑετός βρ. Apoc. 11: 6 regn faller.

βροντή, ἤς, ἡ (βρέμω fremo, fräsa, dundra) murmur, dunder, åska, thordön Mc. 3: 17 (se ἀστραπή).

βροχή, ἤς, ἡ (βρέχω) regn, i synn. håll- l. slagregn Mt. 7: 25. 27.

βρόχος, ου, ὁ (till formen, men ej bemärkelsen samstamm. med fgde) snara, streck, garn, nät, ἐπιβάλλειν βρόχον τινί 1 Cor. 7: 35 kasta snara l. nät öfver ngn d. ä. fånga, underkasta sig ngu (bilden tagen af djur- l. fiskfångst).

βρυγμός, οὔ, ὁ (följ.) bitande, knarrande, gnisslande βρυγμὸς ὀδόντων Mt. 8: 12 al. »tandagnisslan». βρόχω, gnissla med l. skära τοὺς ὀδόντας ἐπὶ τινα Act. 7: 54 tänderna mot ngn (tecken till vrede och raseri).

βρώω (besl. med βλώω, φλύω, φλυο) flöda, sjuda, svälla, qvälla; trans. framvälla, utgjuta Jac. 3: 11.

βρῶμα, ατος, τό (βιβρώσκω) spis, mat, föda Mt. 14: 15 al., äfn metaphor. om andlig föda Joh. 4: 34; stadig mat, bildligt för den högre och

fullkomligare religionsundervisningen σοφία 1 Cor. 3: 2 () (γάλα).
 βρώσιμος, ον (följ.) tjenlig att äta, ätlig, att äta Lc. 24: 41.
 βρωσις, εως, ή (se fgde) ätande Rom. 14: 17 (actus edendi), 1 Cor. 8: 4, Col. 2: 16, förtäring, frätning, rost Mt. 6: 19. 20; spis, mat, föda Joh. 4: 32, 6: 27. 55 (tropice), rätt Hebr. 12: 16.
 βροδίζω (följ.) fördjupa, nedsänka, sänka, äfn metaphor. 1 Tim. 6: 9; pass. sjunka Lc. 5: 7.
 βυθός, οῦ, ό (samt. med βάθος) djup, i synm. hafsdjup 2 Cor. 11: 25.
 βυρσεύς, έως, ό (βύρσα, ή afdragen hud, skinn, bursa, börs, skinn- l. penningepung) »lädermakare», garfware Act. 9: 43, 10: 6. 32.

βύσσινος, η. ον (följ.) af byssus, βύσσινον scil. ένδυμα Apoc. 18: 12 al. byssus-klädnad, finaste bomullstyg.

βύσσοσ, ου, ή (ϐ'ϐ = ψ'ψ) byssus, Ægyptiernas finaste hvita bomull, äfvensom det deraf förfärdigade tyget Lc. 16: 19 (Apoc. 18: 12 har i nyare editioner βυσσίνου l. -ων Cod. Sin.). Anm. Det gafs flera slags byssus ss. Ægypt., Indiskt, Achaiskt; men det var egentligen det första slaget, som begagnades hos Hebræerna till fina, yppiga kläder.

βυμός, οῦ, ό (βάω, βάινω stiga) stigande, hvarje upphöjning att ställa l. lägga ngt på (suggestus, underlag), men mest till heligt bruk, altare Act. 17: 23.

F.

Γαββαθά 1. Γαβαθά, ή indecl. (גבבא af בא rygg l. גבבא af גבבא kulle) Gabbatha, eg. höjd l. upphöjning; så kallades den plats, på hvilken Pilati domarestol var ställd, emedan platsen var belagd med mosaik-golf — fkmr Joh. 19: 13 (se vidare λιθόστρωτος).

Γαβριήλ, ό indecl. (גבריאל Guds man af גבר man) Gabriel, en af de 7 Englahöfdingarne l. öfverenglarne αρχάγγελοι (hkt se), som omgäfvö Guds tron Lc. 1: 19.

γάγγρανα, ης, ή (γρώω, γράνω gnaga, fräta) ett omkring sig frätande rötsår, kräftartad sjukdom, kräfta 2 Tim. 2: 17 (upphör känseln, heter sjukdomen σφάκελος kallbrand).

Γάδ, ό indecl. (גד påträngare af גד = גד påtränga, jfr ordleken Genes. 49: 19) Gad, Jacobs son med Leas tjenstepiga Silpa; hans stam hade sitt område emellan Manasse och Ruben på andra sidan Jordan Apoc. 7: 5.

Γαδαραγός, ή, όν, nomen gentile af staden Gadara, enligt somliga hufvudstad i Peræa, öster om Jordan vid floden Hieromax, ett stycke söder om Genesaret, Gadarener Mt. 8: 28 (Mc. 5: 1, Lc. 8: 26. 37 står hos Tisch. Cod. Sin. Γερασσηών — se äfn Γερεσηγός).

Γάζα, ης, ή (גזז den starka) Gaza, en ganska ausenlig (μεγίστη της Συρίας Plutarch.) Philistæisk

stad vid södra gränsen af Canaan, på en höjd emellan Raphia och Ascalon, ungefär 20 Stadier (¼ Svensk mil) från Medelhafvet. Alexander den store intog den först efter 5 månaders belägring, dock utan att förstöra den; ty först år 96 f. Chr. blef den af Jud. konungen Alexander Jannæus efter 1 års belägring förstörd. Den uppbyggdes åter af Rom. fältherren Gabinus och blef sedermera af Augustus öfverlemnad till Herodes den store, efter hvars död den införlivades med provinsen Syrien. Dess sista förstöring skedde af Judarne icke långt före Jerusalem's belägring. Nu är den (under sitt gamla namn) befolkad med 15—16000 innevånare. — Anm. Orden αἵτη ἐστίν ἐρημος (Act. 8: 26) »denna är nu öde» måste sättas inom parentes; ty de innehålla en anmärkning af Lucas, att staden var öde, då han skref Apostlagerningarne. Denna parentes utgör ock en värderik auvisning på tiden, då denna bok skrefs, neml. icke långt före Jerusalem's förstöring; fkmr Act. 8: 26.

γάζα, ης, ή (persiskt ord) den kungl. skatten, skatt, skattkammare Act. 8: 27.

γαζοφυλάκιον, ου, τό (fgde, φυλακή) skattkammare, ærarium, »offerkista». Enligt Winer II: 589 funnos 2:ne fattigstoeckar l. allmosekistor på quinnornas förgård, hvori penningarne inlades. Annars

antaga Rabbinerne, att offerkistan bestod af 13 kopparkistor, hka de för deras likhet med trumpet kallade תוף־שׁוֹפָר; penningarne inlades dels till de fattigas understöd, dels till bestridande af kostnaden för gudstjensten Mc. 12: 41 *al.*

Γάιος, ου, ό *Gaius* l. *Caius* 1:o) en Apost. Pauli följeslagare från Macedonien Act. 19: 29. 2:o) En Pauli följeslagare från Derbe Act. 20: 4 och trol. 3 Joh. 1. 3:o) En af Paulus till christendomen omvänd Corinthier, i hvars hus församlingen höll sina sammankomster Rom. 16: 23, 1 Cor. 1: 14.

γάλα, ακτος, τό mjölk i egentlig mening 1 Cor. 9: 7; i bildlig 1 Cor. 3: 2, Hebr. 5: 12. 13 betyder det de första bokstäfverna, abcd (*στοιχεῖα* Hebr. 5: 12 elementerna af Evangelii lära), den första enkla christendomsundervisningen, hmot den högre heter βρωμα (hkt se) l. *σπερα τροφή* (Hebr. 5: 12. 14); τὸ λογικὸν ἄδολον γάλα 1 Petr. 2: 2 den andliga oförfalskade mjölken (dermed betecknas Guds ord l. Evangelium, s. med sin inneboende kraft närer människans själ).

Γαλάτης, ου ό en Galater Gal. 3: 1.

Γαλατία, ας, ή (äfn *Γαλλογρακία* Gallogræcia) *Galatien*, ett landskap i M. Asien (ursprungligen på Phrygiens område), s. i N. gränsade till Paphlagonien (och Bithynien), i Ö. till Pontus och Cappadocien (skildt från båda genom floden Halys), i S. till Cappadocien och Phrygien, samt i V. till Phrygien och Bithynien; det utmärkte sig, ehuru bergigt, genom stor fruktbarhet i synn. vid floden Halys. De förnämsta städerna voro *Ancyra* (af Augustus upphöjd till hufvudstad), *Tavium* och *Pessinus*. Sitt namn hade landet af de *Galliske* stammarne Troemi och Tolistoboji, hka i förening med en Celtisk (Tysk) krigshär af Toctosages eller Tectosagi hade från Thracien i 3:dje århundradet f. Chr. utbredt sig öfver Asien och efter många förhärjande ströftåg satt sig ner i denna provins och der blandat sig med *Grekerna* (hvaraf namnet *Gallogræcia*). De skildras ss. ett tappert, frihetsälskande, uppbrusande folk, som nästan alltid var under vapen. Deras språk fann Hieronymus beslägtadt med Tyskan i trakten af Trier; dock talade de äfven grekiska. Consuln *Cn. Manlius Vulso* besegrade Galat. 189 f. Chr.; dock bibehöllo de sina egna furstar, först Tetrarcher, sedan Konungar, bland hvilka *Amyntas* (Antonii, derpå

Augusti gunstling) utom Galatien och Pisidien äfven hade districter i Lycaonien och Pamphylien. Efter haus mord (26 e. Chr.) kom allt under omedelbart Romerskt välde, och Galatien och Lycaonien fingo en Romersk Ståthållare. — Apost. Paulus uppehöll sig 2 gånger i Galatien, der äfn Judar nedsatt sig, första gången på sin 2:dra missionsresa, hvarunder han grundlade en christen församling, 2:dra gången på sin 3:dje missionsresa, efter hkt besök han skref *Brefvet till Galaterne* 56 l. 57 ifrån Ephesus; sedermera lät han Crescens ombesörja församlingen; fkmr 1 Cor. 16: 1 *al.*

Γαλατικός, ή, όν (fgde) Galatisk Act. 16: 6, 18: 23.

γαλήνη, ης, ή (besl. med *γαίω* glädja sig och *γελῶω*) *glädje*, ro, lugn i synnerhet hafvets (en *leende* sjö) vindstilla, spegelklarhet; fkmr Mt. 8: 26 *al.*

Γαλιλαία, ας, ή (גליל) omkrets, landsträcka גלילא Es. 8: 23 Hedningarnes Galil.) *Galilæen* i Palæstina; detta landskap sträckte sig *söderut* till berget Carmel och staden Scythopolis, mot *norr* till trakten af Tyrus och i *öster* ända till Jordan, och deltes i *öfra* och *nedra* Galilæen. Det *förra* hade till en del hedniska innevånare och kallades derföre *hedningarnes* Galilæen Mt. 4: 15; det *sednare* menas i N. T., när Galil. fkmr ensamt ss. Mt. 2: 22 *sæpius*. Der låg sjön Genesaret, äfn kallad *θάλασσα τῆς Γαλ.* Mt. 4: 18 *al.*, äfvensom städerna Tiberias, Capernaum, Nazaret m. fl.

Γαλιλαίος, α, ου, nomen gentile af fgde, Galilæisk, Galilæer.

Γαλλίων, ωνος, ό (*Lat.*) *Gallio*, eg. *Junius Annæus Gallio*, Rom. proconsul i provinsen *Achaia* under Claudius, broder till *Luc. Ann. Seneca*; var af en mild karakter (hfr han af Rom. författare kallas *dulcis Gallio*) och synes frivilligt hafva öfvergifvit sin plats, emedan han icke kunde tåla klimatet. Haus egentliga namn var *Marc. Ann. Novatus*, men genom adoption i rhetorn L. Jun. Gallios familj erhöill han ofvansagda namn. Hans broder dedicerade till honom sina båda böcker *de ira*. Båda blefvo, dock icke på samma tid, afträttade på Kejsar Neros befallning; fkmr Act. 18: 12. 14. 17.

Γαμαλιήλ, ό indecl. (גמליאל) af גמל vedergälla och לאל Gud) *Gamaliel*, en pharisé och berömd laglärare, s. i synedrium uttalade mildare åsigtter om Christendomen Act. 5: 34 ff., och var Ap. Pauli

lärare Act. 22: 3. Man anser honom för den i Judiska traditionen mycket firade Rabbinen Gamaliel den gamle (Γαμλιήλ), som var en son af R. Simeon och sonson till den bekante Hillel, och förde præsidium i synedrium under Tiberius, Cajus och Claudius, samt dog 18 år efter Jerusalems förstöring. I anledning af sitt höga anseende bland Judarne är det ganska otroligt, att han blifvit döpt af Petrus l. Johannes, ss. traditionen förmäler.

γαμέω, γεγάμηκα, ἐγάμησα l. ἔγγημα; ἐγαμήθη; gifta sig med, taga till hustru τινά Mt. 5: 32 *al.*, utau afs. på kön 1 Cor. 7: 9. 10, 1 Tim. 4: 3, om jungfrur 1 Cor. 7: 28. 36, om enkor 1 Tim. 5: 11. 14; *pass.* reflex. låta taga sig till hustru, gifta sig med en man τινί 1 Cor. 7: 39, äfn Mc. 10: 12 (*Tisch. Cod. Sin.* har dock γαμήσῃ ἄλλον).

γαμίζω l. ἴσχω (fgde) bortgifta τινά ngn, in matrimonium dare 1 Cor. 7: 38 (*Tisch.* har ἐγαμίζων); *med.* låta bortgifta sig, gifta sig, nubere, Mt. 22: 30, Mc. 12: 25.

γάμος, ου, ὁ bröllopp Joh. 2: 1. 2, brölloppsfest l. måltid (fullständigt τὸ δεῖπνον τοῦ γάμου Apoc. 19: 9), mest *plur.* ss. Mt. 22: 2 ff. (der himmelriket förliknas vid en bröllopsmåltid jfr Lc. 14: 16—24) Mt. 25: 10; i allmht en festlig l. högtidsmåltid Lc. 12: 36, 14: 8; äfn biläger, äkten-skap Hebr. 13: 4. *Ann.* Brölloppshögtiden plägade räcka i 7 dagar, hvaraf bristen på vin, i synn. i ett obemedladt hus, kan förklaras Joh. 2: 3 ff.

γάρο, causalpart. (γέ, ἄρα) *postpos.*; ty, nemligen Mt. 1: 21 *sapissime*, bibehåller sin betydelse äfven i den händelse, att en ellips måste tänkas till; hvarpå vi vilja anföra några exempel: οὐ γάρ Act. 16: 37 (det går ej an) ty icke skola de hemligen kasta oss ut, utau l. tvärtom (ἄλλῶ); τί γάρ Mt. 27: 23 (nej) ty hvad o. s. v., Lc. 23: 22 (jag vill släppa honom lös) ty hvad — — —, τίς γάρ Act. 19: 35 (varen stilla) ty hkn — — —, μή γάρ Joh. 7: 41 (han är det ej) ty icke — — —, 1 Cor. 11: 22 (det får icke så vara) ty icke — — —; καὶ γάρ Mt. 8: 9 *al.* ty äfn; men äfn med mellansats ss. Mt. 26: 73 och (det är du) ty — — — (att på detta och andra ställen hjälpa sig med »förty», är ett dåligt palliativ).

γαστήρ, στήρ, ἡ (samstam. med χυθάνω genom de obrukl. formerna χάω, γάω, fatta, fatta uti

sig, rymma) mage, buk, underlif, moderlif, lif Lc. 1: 31; ἐν γαστρὶ ἔχειν *scil.* τὸ ἔμβρυον fostret Mt. 1: 18 *al.* d. ä. vara hafvande; buk (fråssare), γ. ἀργή Tit. 1: 12 latbuk, lat fråssare (ὦν ὁ θεός ἡ κοιλία s. hafva buken till sin Gud Phil. 3: 19), se Κρής.

γέ, *postposit.* och *enclit. partikel*, åtminstone, ju, just, till och med, dock Lc. 11: 8 *al.*, utmärker, att uppmärksamheten bör fästas på nästföregående ord genom inskränkning dertill; är liksom ett *nota bene*, som uttryckes genom tonvigten på ordet; ἀλλάγε, at certe, dock, εἴ γε, om annars, om nemligen (se εἰ); står äfn i förening med andra partiklar till förstärkning af deras betydelse.

Γεδεών, ὄνος, ὁ (Γεϋῶν) sönderbrytaren, förstöraren af Ἐϋϋῶ af- l. sönderbryta, emedan han förstörde Baals dyrkan — hf han ock kallades Ἐϋϋῶν af Ἐϋϋῶ βῶν med honom strider Baal Judic. 6: 32) Gideon, son af Joas från Manasse stam i Ophra, förstörde Baalsdyrkan och befriade ss. Domare (Ἰϋῶ) folket från Midianiternes 7-åriga herravälde Judic. 7: 1—25, 8: 5 ff., hfre det erbjöd honom ärfblig furstevärdighet, hkn han dock afslog Judic. 8: 22 ff.; fkmr Hebr. 11: 32.

Γέεννα, γς, ἡ (Γεῆνῆ ἡ Ἰῆνῆ l. Γεῆνῆ ἡ Ἰῆνῆ Hinnoms l. Hinnoms barns dal — andra öfversätta: den angenäma dalen; men Hinnom är troligen *nom. propr.*) Gehenna, en dal söder om Jerusalem, der de afgudiske Israëliterne offrade till och med sina barn åt den Moabitiske afguden Moloch. Derföre afskyddes denna plats sedermera ss. oren (sedan Konung Josia afskaffat afgudaoffren 2 Reg. 23: 10) och begagnades till samlingsplats för oreulighet samt djurs och missdådares döda kroppar, till hkas förbränning en beständig eld underhölls; dfre hette väl platsen också Γεῆνῆ (af Arab. stam antända) Tophet eg. brandställe l. eldstad Jerem. 19 cap. Sedermera öfverflyttades detta namn på helvetet, de fördömdas pinorum, der matken icke dör och elden icke slocknar = ἡ γέεννα τοῦ πυρός Mt. 5: 22 *al.*, äfven γέεννα ensamt Mt. 5: 29 *al.*

Γεθσημανή l. -εστ, *indecl.* (Γεθ, aram. גתשמן olja och Γεθ vinpress, press) oljopress, Gethsemane, en landtgård vid foten af oljoberget på andra sidan bäcken Kidron Mt. 26: 36, Mc. 14: 32.

γείτων, ονος, ὁ, ἡ (γῆ, γῆτης landtman) qsi gård-

man l. -bo, nabo, granne, liks. vicinus af vicus Lc. 14: 12 *al.*

γελάω, άσω st. det i profangr. vanliga -άσομαι (besl. med γαίω glädja sig) skratta, le Lc. 6: 21. 25. γέλως, ωτος, ό (fgde) leende, löje Jac. 4: 9.

γεμίζω, ισα; ίσθην (ett slags frequentat. af följ.) fylla, uppfylla τί τινος Mc. 15: 36 *al.*, äfn med άπό Lc. 15: 16 och έκ Apoc. 8: 5, 15: 8; *pass.* uppfyllas Mc. 4: 37, Lc. 14: 23. — I afs. på Apoc. 8: 5 märkes att, då engeln fyllt rökelsekaret med eld från altaret d. ä. med de heligas böner och kastat det på jorden, så uppkommo våldsamma skakningar — ett bevis derpå, att Gud bönhör de helige och straffar den syndiga verlden.

γέμω, blott i *præs.* och *imperf.*, vara full, uppfylld τινός Mt. 23: 27 *al.*, äfven τί Apoc. 17: 3. 4 (*Tisch.*), äfven έκ τινος Mt. 23: 25 (*per hebraismum*); lat. gemo sucka eg. hafva bröstet fullt.

γενεά, άς, ή (γένος) härkomst, börd, slägt, ätt, stam l. slägtled Mt. 1: 17; slägte, menniskoclass Lc. 16: 8 (sina likar); slägte, generation Mt. 11: 16, 12: 39 *al.*, menniskoålder, tidevarf Lc. 1: 48. 50, Act. 14: 16 *al.*, Eph. 3: 5 (έτέραις, tidigare, förra — har afs. på G. T.), άπό τών γενεών Col. 1: 26 ifrån generationerna, sedan de börjat vara till; samtid Act. 8: 33 (hvem skall l. kan skildra hans samtid d. ä. elakheten hos hans samtida? andra antaga här betydelsen *lif* l. *lefнад*), 13: 36.

γενεαλογέω (γενεαλόγος slägtsamlare l. uppgörare af ett slägtregister, genealog af fgde och λέγω) vara genealog, uppgöra ett slägtregister l. en slägtledning, härleda ngns slägt έκ τινος från ngn; *pass.* Hebr. 7: 6 (hvars slägt icke härleddes från dem).

γενεαλογία, ας, ή (fgde) genealogi, ättledning, stamtafla, slägtregister 1 Tim. 1: 4, Tit. 3: 9 (hafva afs. på Gnostikernas æonserier).

γενέσια, ων, τά (γενέσθαι) födelsedag, födelsefest = γενέθλια, Mt. 14: 6, Mc. 6: 27; *anm.* fester utmärkas vanligen med *plur. neutra (scil. ιερά)*.

γένεσις, εως, ή (γενέσθαι) födelse, börd, slägt, härkomst Mt. 1: 1 *al.*; βίβλος γενέσεως Mt. 1: 1 (se βίβλος), τὸ πρόσωπον τῆς γεν. Jac. 1: 23 födelsens ansigte, sådant man fått i födelsen, naturligt anseende l. utseende; ό τροχός τῆς γ. Jac. 3: 6 födelsens l. varelsens krets, hela varelsen (se τροχός).

γενετή, ἡς, ή (se fgde) födelse Joh. 9: 1.

γέννημα, ατος, τό = γέννημα, hkt se.

γεννάω, ήσω, ηκα, ησα; ημαι, ήθην (γέννα poët. = γένος) afla, föda, alstra, frambringa Mt. 1: 2 *al.*, äfn om qvinnor Lc. 1: 13 *al.*, *metaphor.* om den andliga födelsen, det andliga lifvets upptändande 1 Cor. 4: 15, Phil. 10, 1 Joh. 5: 1; εις δουλείαν Gal. 4: 24 föda till trældom, försätta i slaf-tillstånd; *pass.* aflas, födas, έκ τινος Mt. 1: 16 *al.*, έκ Θεού l. άνωθεν Joh. 1: 13 *al.* om nya födelsen genom Guds Anda, s. 1 Joh. 3: 9 kallas σπέρμα Θεού, äfn άφ' ενός Hebr. 11: 12 af en enda (neml. Abraham).

γέννημα, ατος, τό (fgde) det *aflade*, födda, äfföda Mt. 3: 7 *al.*; äfn frukt i egentl. och tropisk mening Mt. 26: 29 *al.*

Γεννησαρέτ, τό *indecl.* (גִּנְזָרֶת) en stad i stammen Naphthali, sedermera גִּנְזָרֶת, anses betyda furstegård Genesaret a) λίμνη Γ., תְּבַרְוֹת בְּנֵי רֹחַ ים sjön vid Genesaret (eg. vid staden Genes., s. graf sjön namn) 140 stadier = 2½ Sv. mil lång och 40 stad. = ⅔ Sv. mil bred, ofta jemförd med Boden- l. Genfersjön i Schweiz; Lc. 5: 1. b) γῆ Γ. landskapet Genes., sträckte sig långsefter sjön ifrån Capernaum till Magdala eller 30 stadier, med en bredd af 20 stad., och skildras ss. en särdeles mild och fruktbar trakt; Mt. 14: 34, Mc. 6: 53.

γέννησις, εως, ή || γένεσις (Mt. 1: 18, Lc. 1: 14), hkt se.

γεννητός, ή, όν *adj. vble* (af γεννάω) aflad, född med *gen.* = af, Mt. 11: 11, Lc. 7: 28.

γένος, εος, τό (obrukl. stam γενω, hf γέγονα, έγενόμην) genus, slag, slägte () (art) Mt. 13: 47 *al.*, γέννη γλωσσών 1 Cor. 12: 10 *al.*, slags tungor, olika tungor (se γλώσσα); slägt, stam, börd Mc. 7: 26 *al.*; folk, folkslag, nation Act. 7: 19, 2 Cor. 11: 26, Gal. 1: 14, Phil. 3: 5, ύμεις δὲ γένος έκλεχτόν 1 Petr. 2: 9 (ett folk, som Gud med förbigående af andra folk utvalt, adopterat).

Γερασηνός, ή όν *nom. gentile* af Γέρασα. Gerasa, en stad, s. skall hafva legat norr om Gadara, vid östra gränsen af Peræa Mc. 5: 1; läsarten omtvistad, af *Tischend.* bibehållen, af *Griesbach* förändrad till Γαδαρηνών; fkmr ock Lc. 8: 26. 37.

Γεργεσηνός, ή, όν, *nom. gentile* af Γέργεσα = Γέρασα (se fgde); läsarten Mt. 8: 28 är mycket misstänkt (se Γαδαρηνός).

γερούσια, *ας, ή* (eg. femin. af γερούσιος, tillhörande de gamle, de äldste — γέροντες — scil. βουλή) de gamles l. äldstes råd, *senat* (i doriska städer); benämningen öfverförd på de äldstes collegium l. rådsförsamling hos Judarne, folkrepresentantråd; skiljes Act. 5: 21 ifrån συνέδριον, ty visserligen funnos πρεσβύτεροι i synedrium, men icke hela γερούσια.

γέρων, γέροντος, *ό* (besl. med γήρας) gubbe, gammal man Joh. 3: 4.

γεύομαι, ἐγεύομαι smaka Mt. 27: 34 *al.*; τινός Lc. 14: 24, Act. 23: 14 (*äta*) *al.*, τῆς θωραῆς τῆς ἐπουρανίου Hebr. 6: 4 (se θωραά), men äfn τί Joh. 2: 9, Hebr. 6: 5; γ. θανάτου, רָצַח אֶת הַיָּדָיִם Mt. 16: 28 *al.* smaka, af egen erfarenhet lära känna döden, dö; smaka (af iure erfarenhet) 1 Petr. 2: 3 af erfarenheten lära känna, erfara; γ. scil. σίτου Act. 10: 10 få sig mat, äta.

γεωργέω (γεωργός) vara jordbrukare, bruka l. odla jorden; *pass.* brukas, odlas Hebr. 6: 7.

γεώργιον, *ου, τό* (följ.) åkerbruk, åkerfält, åker, så heter christna församlingen 1 Cor. 3: 9.

γεωργός, *ου, ό* (följ., ἔργον) jord- l. landtbrukare, åkerman 2 Tim. 2: 6, Jac. 5: 7, planterare, vingaårdsman = ἀμπελοργός Mt. 21: 33 *al.*

γή, γῆς, *ή* (smdr. af γέα) a) jord () (himmel) Mt. 5: 18 *al.*; b) jord, fast land, land () (haf) Mc. 4: 1 *al.*; c) jord, mark Mt. 10: 29 *sæpe*; d) jord, jordmån Mt. 13: 5 *al.*; e) jord, land κατ' ἐξοχήν, Palæstina, landet Mt. 5: 4 *al.*, äfven Eph. 6: 3. — Särskildt anm. *ό ὢν ἐκ τῆς γῆς* Joh. 3: 31 den s. är ifrån jorden d. ä. af vanlig jordisk härkomst (menas Johannes döparen); uti Apoc. förekommer γῆ ofta i symbolisk mening och betecknar *folken*, så vida de ordnat sig till stater och blifvit fasta (emedan jorden ss. fast land uppstigit ur hafvet Gen. 1: 9), deremot se θάλασσα.

γήρας, *ας, τό, dat. -αι, α.* men äfven γήρει (af γήρος) Lc. 1: 36 hög ålder, ålderdom.

γηράσκω, *ασα* (fgde) åldras, blifva gammal Joh. 21: 18, Hebr. 8: 13.

γήρος, *εος, τό* = γήρας, hkt se.

γίνομαι, γενήσομαι, γενένημαι, γέγονα (3 *plur.* -αν Rom. 16: 7, Apoc. 21: 6), ἐγενόμην, ἐγενήθην (attice γίνομαι pro γιγένομαι af stammen γένω) gignor födas ss. Gal. 4: 4, skapas, göras Mt. 11: 22, Joh. 1: 3 *al.*, vardas, blifva, ske, fio *sæ-*

pissime, uppkomma, uppstå, tilldraga sig, försiggå, ega rum, firas (om fester) Mt. 26: 2 *al.*, visa sig, framstå 2 Cor. 3: 7 *al.*, synas Phil. 2: 7, γενέσθω δὲ — — — φευστής Rom. 3: 4 men vise sig Gud ss. sannfärdig (vid utförandet af sin plan om Messiasriket) och hvarje mska ss. lögnaktig (dervid), visa sig ἔν τινι uppträda med 1 Thess. 2: 5; γ. εἰς τι 2 Cor. 8: 14 räcka, tjena till ngt, afhjelpa ngt, äfn komma till, blifva till del Gal. 3: 14; hända ἐμοὶ μὴ γένοιτο Gal. 6: 14 eg. hände det mig icke! vare det långt ifrån mig! μὴ γένοιτο (ofta i svar) ne fiat, bort det! långt derifrån!, äfn lyckas ss. Mt. 18: 13 — dessutom märkas phraserne: γ. ἐν ἑαυτῷ Act. 12: 11 vardas l. komma inom sig, till sig, till besinning, sansa sig, ad se redire; τί αὐτὸς ἐγένετο Act. 12: 18 hvad har det blifvit af honom? γίνεσθε — — — — ὕμεις scil. ἐγενόμην Gal. 4: 12 blifven ss. jag (d. ä. blifven fria fr. Judaismen, ss. jag är det), ty äfven jag har blifvit ss. J (d. ä. ty äfn jag, då jag öfvergaf Judendomen, blef derigenom ss. en hedning — jfr Gal. 2: 14, Phil. 3: 7 ff.). — Anm. Phras. καὶ ἐγένετο καὶ med verb. finitum är bildad efter Hebr. יָבִיחַ = och det begaf sig att; hvaremot phras. ἐγένετο τοῦ εἰσελθεῖν αὐτόν Act. 10: 25 och dylika äro bildade efter LXX och grammatiskt origtiga.

γινώσκω, γινώσομαι, ἔγνωκα, ἔγνω; γινωσθήσομαι, ἐγνώσθη (att. γιγνώσκω, stam γνώω) cognosco, lära känna Mt. 10: 26 *sæpe*; känna, hafva sig bekant, veta Mt. 6: 3 *sæpe*, ἔγνωκεν 1 Cor. 2: 11, 8: 2 har sig bekant; erfara, inse, märka, förstå Mt. 12: 7 *al.*; känna (om äktenskapligt umgänge, *per hebraismum* = ὕμνη) Mt. 1: 25, Lc. 1: 34; bevara, vårda, vårda sig om 2 Tim. 2: 19 (äfn *per hebr.* jfr. Ps. 1: 6). — Anm. Hos Johannes (i sym. i brefven) fkmr ordet ofta i en mera prägnant betydelse: hafva lefvande känedom om Christus och genom densamma redan hafva trädtt med honom i gemenskap; 1 Joh. 2: 3 bildar ett slags paronomasi: »derpå känne vi, att vi hafve känt honom»; i samma prägnanta betydelse fkmr ordet Hebr. 3: 10; liks. γινῶναι τὴν ὑπερβάλλουσαν τῆς γινώσεως ἀγάπην Eph. 3: 19 är *oxytonon*.

γλεύκος, *εος, τό* (följ.) sött ojäst vin, must; var också oblandadt, ty bruket af vinum temperatum finnes ej omnämndt hos Hebr. Act. 2: 13.

γλωύος, εἶα, ὁ söt, ὕδαρ Jae. 3: 13, förstås inunder v. 11; Apoe. 10: 9. 10.

γλωύσσα, ης, ἡ tunga, tungomål, språk liksom lingua; *anm.* γλωύσαι καιναί Me. 16: 17 l. ἔτεροι Act. 2: 4 nya för deras nationalitet främmande språk, andra folks modersmål, hkas kännedom och bruk förut fattades dem (n.b. på sednare stället ss. Galilæer) oeh först nu ingafs dem i och med den H. Ande. Dessa begge ställen skilja sig från Act. 10: 46, 19: 6, 1 Cor. 12 oeh 14 Capp., der det blott fkmr γλώσσαις (γλώσση) λαλεῖν; på sednare stället eller 1 Cor. 14: 14. 15 förklarar Paulus sjelf, hvad dermed menas, neml. »ett sådant sätt att bedja, sjunga oeh tacka, hvarvid tungan ieke tjenar förståndet, utan den H. Ande till verktyg», τὸ μὲν πνεῦμα προσεύχεται, ψάλλει, εὐλογεῖ, ὁ δὲ νοῦς ἄκαρπός ἐστιν. För att i någon mån kunna förklara sig detta märkliga fenomen, bör man för ordet γλωύσσα strängt fasthålla betydelsen af »tunga»; oeh liksom man säger i vanliga talet om en menniska, som den ena gången talar så, den andra så: hon har 2 tungor i munnen, så tycktes γλωύσσολαλῶν tala i andliga ting helt annorlunda än vanligt, oeh han sjelf förstod oftast ieke hvad han sade, ty den H. Ande liksom lånte hans tunga till sitt organ. — För öfrigt hvilat och kommer alltid att hvilat mycket mörker öfver glossolalien, detta uti de första christna tiderna så vanliga bevis på den H. Andes undfående, oakadt allt det ljus man i nyare tider sökt sprida deröfver; möjligtvis är den så kallade »predikosjukan» i våra dagar en art l. rättare afart derutaf.

γλωύσσοκομον, ου, τό vanl. γλωύσσοκομεῖον (fgde, κομῆω se κομῆζω) eg. fodral, hvari flöjtmunstycken buros; sedan i allmht fodral, skrin, portfölj, »pung» Joh. 12: 6, 13: 29.

γναφεύς, έως, ὁ, äfn gnaφεύς (γνάπτω l. κνάπτω riva, valka, karda, af γνάφος karda, borste, hvarmed tyg uppkrattas) valkare, öfverskärare (s. valkade, renade oeh utstofferade kläderna) Mc. 9: 3. *

γνήσιος, α, ου (qsi γενέσιος af γένος, liks. genuinus af genus) hörande till släkten, äkta född, äkta (oförfalskad, sannskyldig) transl. (så i N. T.) Phil. 4: 3 al.; τὸ γν. substantive äkta väsende, äkthet 2 Cor. 8: 8.

γνησίως, adv. (af fgde) på ett äkta sätt (sådant som det skall vara) Phil. 2: 20. *

γνόφος, ου, ὁ (besl. med κνέφος mörker af νέφος) dunkelhet, töcken Hebr. 12: 18. *

γνώμη, ης, ἡ (ἔγνων, aor. 2 till γνώσχω) tanke, mening 1 Cor. 1: 10, åsigt 1 Cor. 7: 40, διδοῦναι 1 Cor. 7: 25, 2 Cor. 8: 10 meddela sin åsigt; vetskaper, vilja Phil. 14, Apoe. 17: 13. 17, beslut Act. 20: 3.

γνωρίζω, ίσω l. ιῶ, ίσα; ίσθην (ἔγνων se fgde) göra bekant, låta känna τινί τι Lc. 2: 15 al.; äfn πρὸς τινα Phil. 4: 6 (pass.) blifva bekant för ngn; *intrans.* οὐ γν. Phil. 1: 22 jag är obekant med, i okunnighet om, vet ieke.

γνώσις, εως, ἡ (ἔγνων se γνώμη) kännedom, kunskap Lc. 1: 77 al., Rom. 11: 33 (har afs. på de medel Gud använder, de vägar Han går), κατὰ γνώσιν 1 Petr. 3: 7 i öfverensstämmelse med kunskapen, på ett insigtsfullt l. förståndigt sätt, med förstånd, insigt (i syuu. den djupare) 1 Cor. 8: 7 al.; 1 Cor. 8: 1 (kunskapen rörande väsendet af det åt afgudar offrade), λόγος γνώσεως 1 Cor. 12: 8 tal af djupare insigt (γν. djupare, mer esoterisk christlig insigt skiljes ifrån σοφία populär christlig vishet), 2 Petr. 1: 5. 6 christlig insigt (neml. uti det, som en christen, ss. sådan, har att göra under alla lefnadsförhållanden, oeh huru han dervid bör gå till väga).

γνώστης, ου, ὁ (γνώσχω) sakkännare, käunare, kun- nig Aet. 26: 3; i profangrek. borgen, vittne för sanningen af en sak. *

γνωστός, ἡ, ὄν, adj. vble (af γνώσχω) kånbar, kånnd, bekant Aet. 1: 19 al.; äfn bekant (förtrolig) Lc. 2: 44 al.; τὸ γνωστόν τοῦ Θεοῦ Rom. 1: 19 det om Gud bekanta, ὁ ποιῶν ταῦτα γνωστά ἀπ' αἰῶνος Act. 15: 18 som gör detta (theokratiens återupprättande och hedningarnes omvändelse), s. är bekant från långa tider tillbaka (= ἀφ' ἡμερῶν ἀρχαίων v. 7).

γογγύζω, υσα (onomatop. ord) knorra, knota, mumla ss. uttryk af ovilja κατά τινος Mt. 20: 11 emot ngn, πρὸς τινα Lc. 5: 30, περί τινος rörande ngn Joh. 6: 41. 43, 7: 32, absol. 1 Cor. 10: 10.

γογγυσμός, οῦ, ὁ (fgde) knorr, knot, mummel, ovilja Joh. 7: 12 al.

+ γογγυστής, οῦ, ὁ (se fgde) knorrare, knotare Jud. 16 (neml. emot Guds lagar och ordningar, som sätta grånser för de menskliga lustarne). *

γόης, γόητος, ὁ (γοῶν tjuta, jemra sig) eg. tjutare, deraf tjusare, trollkarl 2 Tim. 3: 13 (har afs. på de i 8 v. nämnde Ægypt. trollkarlar, med hka

- irrlärarne jemföras, emedan de tjusade och bedärade sinnena, i synn. qvinnfolks v. 6). *
- Γολγοθᾶ l. -αθά, indecl. (ܩܘܠܓܘܬܐ, chald. ܩܘܠܓܘܬܐ, hufvudskål) *Golgatha* = *κρανίου τόπος* Mt. 27: 33 »hufvudskalleplats», en ngt upplöjd plats N.V. om den gamla staden; nu ligger den midt i staden under namn af Calvariaberget. — *Ann.* Namnet hade platsen antingen af dess form, eller (hkt är rättare) af dess bestämmelse; ty der skedde alla afrättningar; fkmr äfn Mc. 15: 22, Joh 19: 17.
- Γόμορρα. ας, ἡ l. -ων, τὰ (ܩܘܡܘܪܪܐ) *Gomorrha*; förgiëks af eld och svafvel jemte *Σόδομα* hkt se, fkmr Mt. 10: 15 *al.*
- γόμος, ου, ὁ (γέμω) skeppsladdning Act. 21: 3, fraktgods, gods, vara Apoc. 18: 11. 12.
- γονεύς, έως, ὁ (γέγονα, se γίνομαι) *framalstrare*, fader; i N. T. blott i *plur.* fäder, föräldrar Mt. 10: 21 *al.*
- γόνυ, ατος, τό genu, knä Mc. 15: 19 *al.*, θεῖναι τὰ γόνατα l. e. *al.* (eg. sätta knän mot marken l. golfvet) falla på knä, s. äfn heter *προσπίπτειν τοῖς γόνασί τινος* Le. 5: 8 (eg. falla till l. framför ngn's knän) knäfalla för ngn; äfn *κἀμπτεν γόνυ* l. τὰ γόνατά τινι Rom. 11: 4 böja knä för ngn l. *πρός τινα* Eph. 3: 14; äfn *intrans.* Rom. 14: 11 (för mig skall sig böja hvarje knä).
- γονυπετέω, ησα (fgde och stam *πετω* = *πίπτω*) falla på knä τινά Mt. 17: 14, Me. (1: 40) 10: 17 för ngn; äfn *ἐμπροσθέν τινος* Mt. 27: 29.
- γράμμα, ατος, τό (γράφω) det *ingrafna*, skrifna, bokstaf Le. 23: 38 (icke hos *Tisch.*), 2 Cor. 3: 7, *πηλίκοις γράμμασι* Gal. 6: 11 (se *πηλίκος*); den skrifna lagens bokstafliga form Rom. 2: 27, 7: 6, οὐ γράμματος, ἀλλὰ πνεύματος scil. *διάκονοι* 2 Cor. 3: 6 (*γράμμα* karakteriserar Mos. författningens väsende, för så vidt dess princip var ngt skrifvet — lagen; *πνεῦμα* åter den christna författningens högre väsende, för så vidt i henne den H. Aude är principen — dfre är *γράμμα* sedermera i samma vers »lagen», hkn dödar i och med synden, som åstadkommer döden); sedermera allt skrifvet ss. bok, bref i synn. i *plur.* Act. 28: 21, skuldebref Le. 16: 6. 7, böcker, skrifter i synn. de heliga skrifterna τὰ ἱερά γράμματα 2 Tim. 3: 15 (G. T.), äfn Joh. 7: 15, 5: 17 (Mosis skrifter), äfn Act. 26: 24 (de många skrifterna, hka du studerar — andra öfversätta här kunskap, lärdom liks. litteræ),
- γραμματεῦς, έως, ὁ (fgde) eg. *skrifvare*, i synn. *statsskrifvare* (ss. i Athen och andra städer en betydande magistratsperson, *statsskrifvare* l. -sekreterare (hade uppsigt öfver statsarchivet, skulle afatta alla officiella påbud och föreläsa dem i folkförsamlingen), *Luther* öfversätter *Canzler* Act. 19: 35; hos Judarne ursprungl. *afskrifvare* och föreläsare af lagen, sedermera *kunnig* i densamma (Judarnes theologer och jurister — jfr *νομικοί* och *νομοδιδάσκαλοι*), *skriftlärd* Mt. 2: 4 *σαρπissime*, förenas ofta med *ἀρχιερεῖς, πρεσβύτεροι* och *Φαρισαῖοι* ss. bisittare i Stora Rådet; denna benämning på de Jnd. lärarne öfverflyttades på lärarne i Messieæ rike, alltså *religionslärare* Mt. 13: 52.
- γραπτός, ἡ, ὄν, adj. *vble* (af *γράφω*) *inristad*, inplantad, skrifven Rom. 2: 15. *
- γραφή, ἡς, ἡ (följ.) skrift, i synn. G. T:s heliga skrift, vanl. i *plur.* (emedan den består af flera skrifter) Mt. 21: 42 *saepius*, 2 Petr. 2: 16 åter menas trol. med *αἱ λοιπαὶ γρ.* de andra skrifterna i N. T. (hka då voro tillgängliga); ett ställe l. eitat nr den H. Skrift, skriftställe Le. 4: 21, Act. 8: 32, äfn Jac. 2: 23.
- γράφω, γράψω, γέγραφα, ἔγραψα; γέγραμμαι, ἐγράψην (besl. med *γλάφω, γλύφω* urhålkä, äfn *χρώω, χαράσσω* inskära) *grafva*, gravera, rista, rita Joh. 8: 6. 8 (hvad — figurer l. bokstäfver — är ovisst), skrifva (om handstil) 2 Thess. 3: 17, τινά Joh. 1: 46 om ngn, τί Rom. 10: 5 om ngt, i allmht skrifva, beskrifva, uppteekna Mt. 27: 37 *saepius*, περί l. ἐπί τινος om ngn, ἐπί τινα l. τινι l. blott τινί med afs. på ngn, ἔγραψε λέγων han skref dessa ord Le. 1: 63; γέγραπται det är skrifvet, står att läsa (neml. i den heliga skrift) Mt. 2: 5 *al.*, äfn τὸ γεγραμμένον Le. 20: 17.
- γραῦδης, ες (γραῦς, γραός, ἡ gammal qvinna, gumba, kärring af *γεραός* = *γεραίος* gammal af *γῆρας* ålderdom) *kärringlik*, kärringaktig d. ä. orimlig, löjlig 1 Tim. 4: 7. *
- † γρηγορέω, ησι (fkmr blott i LXX och N. T., bildadt af *ἐγγήγορα* p. 2 af *ἐγείρω*) vaka i kroppslig mening Mt. 24: 43 *al.*, i andlig mening: vara vaksam (alaeris, andligt verksam, icke trög) Mt. 24: 42 *al.*: äfn om lif, lefva 1 Thess. 5: 10.
- γυμνάζω; ασμαι (γυμνός) eg. låta ngn företaga kroppsöfningar *naken*, i allmht öfva, inöfva (om andlig ansträngning) *ἐαντων* *πρός τι* 1 Tim. 4: 7 sig sj. till l. i ngt; *καρδιά γεγυμν.* *πλεονεξίας* 2 Petr. 2: 14 ett i girighet öfvadt hjerta, *γεγυμν.*

πρὸς διάκρισιν Hebr. 5: 14 till särskiljande af — — —, att skilja emellan, äfven Hebr. 12: 11 *absol.*

γυμνασία, *ας, ή* (fgde) öfning, ansträngning; *γ. σωματική* 1 Tim 4: 8 kroppslig l. kroppsöfning. *

γυμνητεύω (γυμνήτης) osköldad krigare af γυμνός) vara *osköldad*; derefter och i N. T. vara naken, blottad 1 Cor. 4: 11. *

γυμνιτεύω hos *Tisch.* || fgde.

γυμνός, *ή, όν* naken Me. 14: 52, Act. 19: 16, blott, bar 1 Cor. 15: 37, oklädd, dåligt klädd Mt. 25: 36 *al.*, utan kropp, kropplös 2 Cor. 5: 3; utblottad (i andlig mening) Apoc. 3: 17, 16: 15 (blottad på Christi rättfärdighet, s. icke har hans rättfärdighetsklädnad på sig); blott, uppenbar Hebr. 4: 13; — ἐπὶ γυμνοῦ (*scil. σώματος*) Me. 14: 51 på bara kroppen, dock kallades den ofta *γ.*, som var i bara linnnet Joh. 21: 7 se *συνδών* och *χιτών*.

γυμνότης, *ητος, ή* (fgde) nakenhet Rom. 8: 35, 2 Cor. 11: 27; *metaphor. ή αλσχύνη της γ.* Apoc. 3: 18 den andliga (= synda) nakenhetens blygd (Christi rättfärdighetsklädnad betäcker bättre än fikonalöfven Gen. 3: 7).

γυναϊκάριον, *ου, τό, dimin.* (af γυνή) småqvinna (med bibegrepp af det föraktliga, liks. *άνδρώπιον* homuncio), qvinnsperson, qvinnokräk 2 Tim. 3: 6 *

γυναϊκῆος, *α, ον* (följ.) qvinnlig *scil. σκεῦος* 1 Petr.

3: 7 redskap (neml. Guds); ty äfven mannen är ett Guds *σκεῦος*. *

γυνή, γυναικός, ή (trol. st. *κυνή* — af *κύω, κνέω* aflä, — fruktsam) femina, qvinna, (qvinnsperson) så väl gift: hustru, fru, maka, gemål Mt. 5: 31 *al.*, som ogift: flicka Lc. 22: 57, fästmö, trolofvad (Mt. 1: 20) Apoc. 19: 7 (*metaph.*); fullväxt qvinna (utan vidare bestämning) Mt. 5: 28, 9: 20 *al.*; *γ. τοῦ πατρός* 1 Cor. 5: 1 = *בַּת אֲבִי* stjuvfmoder; *διὰ τῆς γ.* 1 Cor. 11: 12 förmedelst qvinnan (har afs. på den fortsatta framalstringen genom födelsen l. barnsbörd), *γυναῖκες* 1 Tim. 3: 11 *scil. αὐτῶν (διακόνων)*; *γυνή* Apoc. 12: 1 s. var omgifven af solen, månen och en krans af 12 stjernor, betecknar *Judiska* kyrkan (bilden tagen från Genes. 37: 9).

Γώγ, *indecl. (גִּיג) Gog*, en furste öfver det folket *Magog*, hkt enl. Hez. 38 och 39 Capp. skall infalla ifrån nordn i Israël och der lida nederlag; fkmr Apoc. 20: 8 (der somliga anse Gog för folknamn — se *Μαγώγ*). *

γωνία, *ας, ή* (samst. med γόνυ) vinkel, hörn *γωνία* τῆς γῆς Apoc. 7: 1, 20: 8 jordens hörn, väderstreck, *γ. τῶν πλατειῶν* M. 6: 3 gatuhörn; *κεφαλή γωνίας* Mt. 21: 42 *al.* egentl. hörnhufvud, hörnsten; vrå, förborgad ort, *οὐκ ἐν γ.* Act. 26: 26 (*litotes*) icke i en vinkel l. bortgömd vrå (utan i landets hufvudstad).

Δ.

Δαβίδ, äfn Δαβίδ, *ό indecl. (דָּוִד) den älskade* David, Isais yngste son ur stammen Juda i Bethlehem, egnade sig i ungdomen åt herdelifvet, smordes af Samuel i hemlighet till konung och blef konung Sauls vapendragare o s. v. (se Samuels-, Konunga- och Chrönikeböckerna); var den 2: dre konungen öfver Judarne och regerade emellan 1055—1015 f. Chr.; fkmr Mt. 1: 1 *sapius, ἐν Δ.* Hebr. 4: 7 genom David; med *ή ρίζα* l. *ό υἱός Δ.* betecknas *Messias*; *ή βασιλεία τοῦ Δ.* Me. 11: 10 = det *Messianska riket* (konung Davids regering var Israëliternas gyllene ålder, alltså en förebild till Messiae rike, och dess återkomst ingick i deras Messianska förhoppningar); samma

bild ligger i uttrycken *ό θρόνος τοῦ Δ.* Lc. 1: 32, *ή σκηνή τοῦ Δ.* Act. 15: 16 (se *σκηνή*) och *ή κλεις τοῦ Δ.* Apoc. 3: 7 (se *κλεις*).

δαμονίζομαι, *ίσθην (δαίμων)* vara i en (i synn. ond) andes våld, drifvas af en ond ande, vara besatt af en ond ande = *δαμονόω* i profangrek., Mt. 4: 24 *al.*; *part. præs.* besatt, *part. aor. 1 pass.*, som varit besatt.

δαμόνιον, *ου, τό* (eg. *adj. neutr.* af *δαίμωνος* gudomlig, daemonisk af *δαίμων*) eg. gudomlighetens verkan, sedan gudomligheten sjelf Act. 17: 18; i synn. ond ande Mt. 7: 22 *sapius*, s. äfn kallas *πνεῦμα δαμονίου ἀκαθάρτου* Lc. 4: 33 l. *πνεύματα* enl. Lc. 10: 20, *πνεύματα πονηρά* Lc. 8: 2,

- Act. 19: 13 och πν. ἀκόθαρτα Act. 5: 16, 8: 7; ἔχειν δαμόνιον l. -a Mt. 11: 18 al., ἔχεις δ. Joh. 7: 20 du har en ond ande i dig (som gör dig förryckt), hfre ock på flera ställen talas om ἐχθάλλειν τὰ δ. ss. Mt. 7: 22 al., och att τὸ δ. ἐξέρχεται Mt. 17: 18 al. — Anm. Luther och efter honom vår Sv. öfversättning återgifver detta ord i plur. med djeflar. — Orätt; ty det fans och finnes ej mer än en »djefvul».
- δαμονιώδης, ες (fgde) full af l. lik δαμ., djeflabik, djefvulsk (s. härtör af onda andars inverkan) ἀβτη ἢ σοφία ἐστὶν ἐπίγειος — — Jac. 3: 15 denna vishet är jordisk (kommer icke från himlen), sinnlig (härflytande från blotta ψυχῇ utan πνεῦμα, ur människans eget jag), djefvulsk (verkad af onda andar i mskn) här märkes en *climax in pejus*.
- δαίμων, ονος, ό, ἡ (eg. *delare*, utdelare af menskliga skickelser af δαίω dela) Gud, ande; i N. T. ond ande, djefvul = δαμόνιον; fkmr Mt. 8: 31 al.
- δάκνω bita Gal. 5: 15 (bilden tagen af rofdjur, för att beteckna en vild och häftig partifendskap).
- δάκρυ, υος, τό och brukligare δάκρυον, ου, τό, dat. plur. δάκρυα Lc. 7: 38 = δάκρυμα, lacryma, tår Mc. 9: 24 al.
- δακρύω, υσα (fgde) lacrymor, gråta, falla tårar Joh. 11: 35.
- δακτύλιος, ου, ό (följ.) *finger-* l. *signetring*, ring; en sådan signetring var i Österlandet den frie mannens prydnad Lc. 15: 22.
- δάκτυλος, ου, ό finger Mt. 23: 4 al., οὐ κινῆσαι τι δακτύλῳ l. c. icke vidröra ngt med ett finger, icke taga det ringaste uti, icke använda ringaste möda; utmärker äfven makt ό δ. τοῦ Θεοῦ Lc. 11: 20.
- Δαλμανουδά, ἡ indecl. *Dalmanutha*, en by nära Magdala, inom hvars gebit den låg Mt. 8: 10 (jfr 15: 39).
- Δαλματία, ας, ἡ *Dalmatia*, en del af det Rom. *Illyricum*, kuststräcka vid Adriatiska hafvet emellan floderna *Titius* och *Drinus* och de *Beliske* och *Scordiske* bergen, söder om Liburnien, med städerna *Salona*, *Epidaurus*, *Lissus* och andra. Titus for dit 2 Tim. 4: 10.
- δαμῶζω l. δαμάω, ασα; ασμαι; domo, tämja, kni- va, öfverväldiga, styra Mc. 5: 4, Jac. 3: 8; δα- μῶζεται καὶ δεδάμασται Jac. 3: 7 tämjes (kan tämjas) och har blifvit tamd.
- δάμαλις, εως, ἡ (se följ.) qviga Hebr. 9: 13; i profangr. äfvi flecka.
- Δάμαρις, ιδος, ἡ (eg. muliercula af δάμαρ, ἡ maka, gemål) *Damaris*, en fru i Athen, s. genom Paulus omvändes till christendomen. Emedan hon Act. 17: 34 nämnes bredvid Dionysius, har man, dock utan tillräcklig grund, ansett henne för hans hustru.
- Δαμασκηός, ἡ, όν (följ.) *Damascenare*, från *Damascus* 2 Cor. 11: 32.
- Δαμασκός, οῦ, ἡ (𐤃𐤍𐤁𐤌𐤁𐤃) *Damascus*, gammal och berömd stad i Syrien, hufvudstad i Syria (Aram) *Damascus*, 400 stadier (= 6 $\frac{2}{3}$ Sv. mil) ifrån Medelhafvet, 6—8 dagsresor från Jerusalem, vid floden *Chrysorrhoeas*, på en vidsträckt angenäm slätt nedanför Antilibanon (hfre den af Österlänningarne kallades: paradiset på jorden). Der bodde så många Judar, att Nero kunde låta afrätta 10,000. Från aldraäldsta tider var denna stad hufvudorten för handeln emellan det främre och fjernare Asien. Bekant i Evangeliska historien för Pauli omvändelse och vistelse Act. 9 cap. al.
- δαμάω se δαμάζω.
- Δάν, ό indecl. (𐤃𐤍 domare) *Dan*, den 5:te af Jacobs söner, med *Bilha*; fkmr ej vid slägtternas l. stammarnes uppräknande Act. 7: 5—8, enligt somligas tanka derför, att i stammen *Dan* afguderiet utbröt och *Jerobeams* kalf upprestes (1 Reg. 12: 30), enligt andra till följe af oriktig läsning af *Μαν-* (ασσῆ) st. Δάν.
- δανείζω; εισάμην (följ.) lemna åt någon på ränta, låna åt ngn Lc. 6: 34. 45; med. låta gifva sig penningar på ränta, låna af ngn ἀπό τινος Mt. 5: 42.
- δάνειον, ου, τό (eg. *adj. neutr. scil. ἀργύριον*, af δάνος, εος, τό gäfvä, lån; jfr dano = dono) penningelån, skuld Mt. 18: 27.
- δανειστής, οῦ, ό (δανείζω) utlånare, borgenär Lc. 7: 41.
- Δανιήλ, ό indecl. (𐤃𐤍𐤁𐤏𐤂, Guds domare) *Daniel*, den bekante Hebr. profeten i den chald.-persiska perioden. Han härstammade från en förnäm (enligt några konung *Zedekias*) släkt och kom ss. yngling i *Jochachim* 3:djes regeringsår, vid Jerusalems eröfning genom *Nebucadnezar*, jemte flera andra Judæer till Chaldæen, hvarest han, i sällskap med 3 andra ynglingar af sin nation, under 3 års tid förbereddes till kungl. tjenst, sedan han, enligt Österländskt brnk, utbytt sitt namn mot det Babyloniska 𐤃𐤍𐤁𐤏𐤂. Genom den lyckliga tyd-

ningen af en dröm erhöj han ett betydande hofembete och värdigheten af föreståndare för den Babyl. Magierkasten. Vid thronförändringen, hkn var en följd af Babylons intagande genom Mederna, uppsteg han ända till statsminister, hkn plats han ännu under Cyrus en tid beklädde. Se för öfrigt Daniels prophetiebok; fknr Mt. 24: 15 (och Mc. 13: 14 t. r.).

δαπανᾶω, ἡσα (följ.) göra omkostnader, uppoffringar, använda, utgifva Mc. 5: 26, kosta på ngt *ἐν τινι* Jac. 4: 3, *ὑπέρ τινος* 2 Cor. 12: 15 för ngn's räkning; betala *ἐπί τινι* Act. 21: 24 för ngn; förslösa Lc. 15: 14.

δαπάνη, ἡς, ἡ (δάπτω sönderslita, förstöra) utgift, kostnad Lc. 14: 28.

Δαυὶδ se *Δαβίδ*; det förra är riktigare läsart.

δέ, postpos. part. (samst. med *οὐδὸ* och *δέω* binda, förena) tjenar till förening af 2:ne eller flera satsar (se t. ex. slägtregistret hos Mt. 1: 1 ff.), men skiljer sig dock ifrån *καί* derigenom att det sätter satsarna midt emot hvarandra (man skulle kunna säga, att *δέ* i förening med föregående *μέν* *contradistinguerar* satsarna); det är alltså i det hela en *adversativ* partikel, och öfversättes med: *men*, deremot, tvärtom, fastmer o. s. v., äfven med: och, ock, nu o. s. v.; ofta är det *μεταβατικόν* d. v. s. utmärker en *öfvergång* från ett till ett annat. Egentligen förutsätter *δέ* nästan alltid en sats med *μέν* ss. föregående, men detta *μέν* utelemnas understundom, och till och med hela satsen der det borde stå t. ex. Act. 11: 17, der framför *ἐγὼ δέ* måste insättas *θωμαστών μὲν ἦν* l. dylikt, 1 Cor. 2: 10, der framför *ἡμῶν δέ* måste tänkas *μυστήριον μὲν ἐστὶ* l. dylikt. Vid dessa och dylika fall eger samma förhållande rum, som om man i svenskan skulle vid eftersatsens början sätta »så — —» och öfverlemna åt läsaren att fylla meningen; *δέ* är ock närmare bestämmande t. ex. *θανάτου δὲ σταυροῦ* Phil. 2: 8 men (hkn död?) korsdöd; *καί — δέ* betyder och dertill l. tillika l. fördenskull = hvarjemte, dessutom.

δέησις, εως, ἡ (δέομαι) *bedjande*, bön, förbön, bēgäran Lc. 1: 13 *al.*

δεῖ, impers., det är af nöden, opus est, tillbörligt, man måste, skall, bör, det är frågan om, med *infin.*, liks. decet, oportet (man skiljer åt *δεῖ ἐμέ, ἐμοί* och *ἐμοῦ*, af hka det första betyder jag bör, det andra jag behöfver, det tredje jag behöfs; men blott den första constructionen fknr

i N. T. — denna) *accus.* utsättes ej alltid af *pronomen personale*, då den lätt förstås inunder ss. Mt. 23: 23 *ὁμῶς αλ.*; *δέον ἐστί* Act. 19: 36 det är nödigt, erforderligt, rätt, tillbörligt, *εἰ δέον (ἐστί)* 1 Petr. 1: 6 si res ita ferat, om det så skall vara (enligt Guds rådslut), *τὰ μὴ δέοντα* 1 Tim. 5: 13 det s. icke höfves, det otillbörliga; *imperf.* öfversättes ngn gång ss. *plusquamperf.* t. ex. Act. 27: 21; *ἦν ἔδου sc. αὐτοῦς ἀπολαμβάνειν* Rom. 1: 27 vederbörande, tillbörlig, förtjent.

δειγμα, ατος, τό (δείκνυμι) *uppvisadt prof.*, profstycke, bevis, exempel, *δ. πυρός αἰώνιου* Jud. 7 exempel på den eviga elden.

† *δειγματίζω, ἰσα* (fgde) framställa till profstycke, exempel, åskådande Col. 2: 15; blottställa för smälek, offentlig vanära Mt. 1: 19, der || är *παράδειγματίζου*.

δείκνυμι l. *νώω, δείξω, ἔδειξα* (stam obrukl. *δείκω*, dico, samst. med *δέχομαι*) *hålla fram*, visa, framvisa, göra synlig, låta se Mt. 4: 8 *al.*, låta framträda 1 Tim. 6: 15, bevisa, ådagalägga Jac. 2: 18, 3: 13, upp-, an-, undervisa, lära Mt. 16: 21 *al.*, visa i bilder och syner, förkunna Apoc. 1: 1.

δειλία, ας, ἡ (δειλός) *rädsla*, feghet, modstulenhets, försagdhet 2 Tim. 1: 7 (utmärker fegheten i kampen för Guds rike).

δειλιάω (fgde) vara rädd, feg, försagd Joh. 14: 27.

δειλός, ἡ, ὄν (δείδω, rättare *δειώω* frukta) *rädd*, feg, modstulen, försagd Mt. 8: 26, Mc. 4: 40; Apoc. 21: 8 menas de, s. icke genom tron modigt öfvervinna i striden emot de andliga fienderna, utan i tviflan på Guds nåd öfverlemna sig åt synden. *δεῖνα, ὅ, ἡ, τό* (*genit. δεῖνος, dat. δεῖνι*) *accus. δεῖνα*, det *indefn. pronom.*, någon, en viss, som man ej vill l. kan nämna, den och den, den du vet (J veten) väl Mt. 26: 18.

δειπῶς, adv. (af *δεινός, ἡ, ὄν* förskräcklig, faslig o. s. v. af *δείδω* frukta) förskräckligt, fasligt, grufligt Mt. 8: 6, Lc. 11: 53.

δειπνέω, ἡσω, ἡσα (följ.) äta hufvudmålet, spisa middag, »hålla måltid» Lc. 17: 8, om påskamåltiden Lc. 22: 20, 1 Cor. 11: 25; i andlig mening Apoc. 3: 20 (utmärker HERrans nådesnärvarelse under de christnas vandring; lammets bröllopp Apoc. 19: 6—9 kommer först efter vandringsens och verdens slut).

δειπνον, ου, τό (*qsi δαῖπνον* af *δαίω, δαίνυμι, δάπτω* spisa) hos Grekerna hufvudmåltiden, Rom.

coena (trol. af *κοινός* gemensam — samspisning) intogs kl. 4—5 efterm., sedan värmen något af tagit Lc. 14: 12 *al.*, gästabud Mt. 23: 6 *al.*, måltid, spis i allmht 1 Cor. 11: 21; äfn i andlig mening Apoc. 19: 9.

δαισιναιμονία, *ας, ἡ* (följ.) gudafruktan, gudsfruktan, religion Act. 25: 19.

δαισιναιμων, *ον, compar. -μονέστερος* (δείσονται fut. till φοβέομαι och δάμων) gudafruktande, i god l. ond mening, hvilketdera, lemnar Paulus Act. 17: 22 med flit obestämdt; hvarjemte anm., att *compar.* l. c. utmärker jernförelse med de öfriga Hellenerna.

δέκα, decem, tio; *num. certus pro incerto* ss. Mt. 25: 1 *al.*; äfn för en kort tid ss. θλιψις δ. ἡμερῶν Apoc. 2: 10 tio dagars vedermoda st. snart öfvergående.

δεκαδίο, *ex hebraismo = δώδεκα*, duodecim, tolf Act. 19: 7, 21: 11.

δεκαπέντε = πεντεκαίδεκα, femton Joh. 11: 18 *al.* Δεκάπολις, *εως, ἡ* (δέκα, πόλις) Decapolis; så hette ett district, regio Decapolitana, på andra sidan öfre Jordan i N.O. af Palaestina, s. ursprungl. omfattade 10 städer (hvaraf namnet), bland hvilka Σκυθόπολις var betydligast, *μεγίστη*. Detta district stod omedelbarligen under Rom. öfvervalde, egde många privilegier och var mestadels bebodt af Greker och Syrier. De så kallade »10 Städernas» namn uppgifvas olika, äfvensom antalet, det sednare troligen derföre att under tidernas längd nya städer uppstått l. tillkommit, ehuru det ursprungliga confederationsnamnet bibehölls.

δεκατέσσαρες, *α = τεσσαρεςκαίδεκα* fjorton Mt. 1: 17 *al.*

δέκατη, *ης, ἡ* (eg. *femin.* af följ. *scil. μερίς*) tiondedelen, tionde Hebr. 7: 2. 4. 8.

δέκατος, *η, ον* (δέκα) den tionde Joh. 1: 40, Apoc. 21: 20; τὸ δ. Apoc. 11: 13 tionde delen.

† δεκατώ, *ωκα; ωμαι* (fgde) *tionda*, taga tionde af τινά ngn Hebr. 7: 6; *pass.* tiondas, gifva l. erläggga tionde Hebr. 7: 9.

δέκτος, *ἡ, ὄν, adj. vble* (af δέχομαι) antaglig Act. 10: 35 (neml. till Guds rike) = skicklig att blifva christen (neml. genom tron), angenäm, behaglig, väl upptagen Lc. 4: 24, Phil. 4: 18, nåderik δ. ἐναντός Lc. 4: 19 har afs. på sabbatsåret eller hvar 7:de år, då åkrar och vinberg lågo i träde, inga skulder indrefvos och *alla slafvar sattes i frihet*, äfn *χαρὸς* δ. 2 Cor. 6: 2.

δελεύζω (δέλεαρ, τό lockmat, agn, bete — af obrukl. δέλω hf δέλος, τό = δόλος) lägga ut lockmat, locka i snaran, locka till sig 2 Petr. 2: 14 (för att tillfredsställa sin köttsliga lusta), v. 18 ἐν ἐπιθυμίαις σαρκὸς ἀσελγείαις uti (d. ä. omgifna, beherrskade af) köttets lustar locka de genom fräserier till sig (läsarten ἀσελγείαις är naturligare och lämpligare än ἀσελγείας, då versionen skulle blifva: »förmedelst köttets lustar efter fräserier»); *pass.* lockas Jac. 1: 14.

δένδρον, *ον, τό* träd, trädstam Mt. 3: 10 *al.*

δεξιόβόλος, *ον, ὁ* (δεξιά, βάλλω) som kastar med högra handen, spjut- l. slungkastare || följ. Act. 23: 23.

† δεξιολάβος, *ον, ὁ* (följ., λαμβάνω) s. tager med högra handen, spjut- l. slungkastare (d. ä. γυμνηται osköldade) (ὀπλιται och πελτασται tnnng- och lättsköldade). Andra taga detta ord, s. är fullkomligt främmande för den class. grekiskan, i betydelsen af satelles, drabant, lifgardist (hvilka intogo högra sidan om sin befälhafvare och skyddade densamma) Act. 23: 23 se fgde ord.

δεξιός, *ύ, ὄν* (δέχομαι l. δεκνυμι) dexter (df ett slags *compar. epic.* l. förlängd form δεξιτερος) höger, som är på högra sidan; δ. ὀφθαλμός Mt. 5: 29 *al.*, ἡ δεξιὰ χεῖρ Mt. 5: 30 *al.*, äfn utan χεῖρ dextra, högra handen Mt. 6: 3 *al.*, högra sidan Act. 2: 33 *al.*; τὰ δεξιὰ högra sidan Mt. 25: 33 *al.*, ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ εὐωνύμων τινὸς καθίζειν Mt. 20: 21 *al.* sitta till höger och venster l. på högra och venstra sidan om ngn d. ä. innehafva förnämsta hedersplatserna näst efter ngn, vara ngn närmast i rang; om Christus καθίζειν, καθῆσθαι, ἐστάναι l. εἶναι ἐκ δεξιῶν l. ἐν δεξιῇ Θεοῦ deltaga i Guds makt, välde; δ. διδόναι τινί Gal. 2: 9 dextram dare cui, räcka högra handen åt ngn (till tecken af aktning, vänskap, förtroende, förbund ss. ock l. c. tillägges κοινωνίας liks. förbundshänder); ὄπλα δεξ. x. τ. λ. 2 Cor. 6: 7 (se ὄπλον).

δέομαι, ἐδέξθην (δεῖ) begära, önska, bedja τινός Mt. 9: 38 *al.* ngn, τί 2 Cor. 8: 4, 10: 2 om ngt l. med *infin.*, äfu ὅπως, ἴνα, εἰ ἄρα, εἰ πως, för ngn (περὶ l.) ὑπὲρ τινος 2 Cor. 5: 20 i ngus intresse, å ngus vägnar; ὑπὲρ τινος πρὸς τινα Act. 8: 24 för ngn till ngn; *aor.* 1 *pass.* har deponentialbetydelse, bedja, hålla bönen ss. Act. 4: 31, 8: 24.

δέον, τό *partic.* till δεῖ, hkt se.

δέος, ους, τό (stam δέω, hf δείω, δείσομαι, ἔδεισα fut. och aor. till φοβέομαι) fruktan, räddhåga Hebr. 12: 28 || αἰδοῦς. *

Δερβαῖος, α, ον (följ.) från Derbe Act. 20: 4. *

Δέρβη, ης, ἡ (äfn Δέλβεια, s. på Lycaon. språket betyder »enbuske») Derbe, en liten stad i Lycaonien, S. om Iconium och S.O. från Lystra. Derifrån var icke Timotheus (se Τιμόθεος), utan Gajus, en Pauli följeslagare, bördig (se Act. 20: 4); fkmr Act. 14: 6. 20, 16: 1.

δέρμα, ατος, τό (δέρω) det afslådda, afdragna, hud, skinn Hebr. 11: 37. *

δερμάτινος, η, ον (fgde) af hud, skinn, läder, läder-Mt. 3: 4, Mc. 1: 6.

δέρω, ἔδειρα (andra ἔδηρα); δαρήσομαι flå, skala, afdraga, hudstryka l. -flånga, genomprygla, i allm. slå Mt. 21: 35 al. τινὰ εἰς πρόσωπον 2 Cor. 11: 20 slå ngn i ansigtet (utmärker en rätt skymflig misshandling), ἀέρα δ. 1 Cor. 9: 26 (se ἀήρ); δαρήσεται πολλάς scil. πληγὰς Lc. 12: 47 han skall uppbära många slag, »lida mycken hugg», äfn Lc. 12: 48 ὀλέγας scil. πληγὰς.

δεσμεύω (δέσμη l. δεσμός) binda, fängsla Act. 22: 4, sammanbinda Mt. 23: 4.

δεσμέω = fgde, binda Lc. 8: 29. *

δέσμη, ης, ἡ (δέω) bundt, knippa Mt. 13: 30. *

δέσμιος, ον (följ.) bunden, fjettrad, fången; subst. fånge Mt. 27: 15 al.; Eph. 3: 1 Jag Paulus Christi JEsu fånge (scil. εἰμὶ δέσμιος ὑπὲρ κ. τ. λ.) är det för eder skull, J hedningar, äfn ἐν Κυρίῳ, Κυρίου Eph. 4: 1 al.

δεσμός, οῦ, ὁ, plur. οἱ δεσμοί och τὰ δεσμά (δέω) band, boja, fjettra Mc. 7: 35 al.; τὰ δ. fkmr blott i Lucæ skrifter; τοῖς δεσμ. τοῦ εὐαγγελίου Phil. 13 de bojor, i hka Evang. fört mig.

δεσμοφύλαξ, ατος, ὁ (δεσμός, φύλαξ) fångvaktare Act. 16: 23. 27. 36.

δεσμοτήριον, ου, τό (följ.) fång- l. fångelserum, fångelse Mt. 11: 2 al.

δεσμώντης, ου, ὁ (δεσμώω = δέω) en bunden, fånge Act. 27: 1. 43.

δεσπότης, ου, ὁ (trol. = δεσπότης s. kan binda, fängsla af δεσμώω = δέω) herre, husbonde 1 Tim. 6: 1 al., oinskränkt herrskare; säges i synn. om Gud Lc. 29 al. och om HERren JEsus 2 Petr. 2: 1, Jud. 4.

δεῦρο, adv., vanl. loci hit! med verba motus, upp! välan! kom hit! Mt. 19: 21 al. δεῦρο ἔξω Joh.

11: 43 kom hit ut!; men äfn temporis ss. ἄχρη τοῦ δεῦρο Rom. 1: 13 ända tills nu.

δεῦτε (qsi δεῦρ' ἴτε) plur. till fgde, kommer hit! hit! Mt. 11: 28 al.; δ. ὀπίσω μου, וְיָרֵד וְיִבְרָךְ följn mig! varen mina lärjungar!

δευτεραῖος, α, ον, nom. numer. tempor. (δεύτερος) på andra dagen Act. 28: 13. *

+ δευτερόπρωτος, ον (följ., πρῶτ ς) den andre efter den förste l. den förste efter den andre. I fall läsarten Lc. 6: 1 är äkta (Tisch. har den ej, ej heller Cod. Sin. utan blott σαββάτω) skulle dermed betecknas den första sabbaten efter den stora påsk-sabbaten l. från den andra påskdagen, πρῶτον ἀπὸ τῆς ἡμέρας τοῦ Πάσχα, på hkn andra påskdag mogna ax framburos; hvarpå ock detta ställes sammanhang synes häntyda. Man räknade nemligen ifrån den andra påskdagen till pingst 7 sabbater, och åtskilde dem troligen genom benämningarne: δευτερόπρωτον, δευτεροδέυτερον, δ. τρίτον o. s. v.; för öfrigt äro meningarne om rätta betydelsen af ordet mycket delade. *

δέυτερος, α, ον (δύο) den andre Mt. 22: 26 al.; neutr. med och utan artikel ss. adverb., äfn ἐκ δευτέρου för det andra, för andra gången Mt. 26: 42 al., dernäst, återigen äfn med πάλιν ss. Joh. 21: 16, ἐν τῷ δευτέρῳ Act. 7: 13 andra gången (de neml. kommo till Josef), andra resan; τὸ δ. Jud. 5 för det andra (första gången visade han sig ss. räddare σώσας).

δέχομαι, δέδεχμαι, ἐδέξαμην, depon. med. taga, anamma, fatta Lc. 16: 6 al.; taga an l. emot det gifna (ἐκ χειρός, hmot λαμβάνω taga ngt som ligger) accipere t. ex. τὴν περικεφαλαίαν Eph. 6: 17 hjälmen; gästfritt upp- l. emottaga, excipere Mt. 10: 14 al., äfn annars upp- l. emottaga ss. 1 Cor. 2: 14; antaga, taga för godt, suscipere Mt. 11: 14 al., οὐ δ. 1 Cor. 2: 14 icke antaga d. ä. förkasta, taga sig an Mt. 18: 5; taga i besittning, intaga Act. 3: 21 ss. bonings- och residence-ort.

δέω. δέδεχα, ἔδησα; δέδεμαι, ἐδέθην binda, fastbinda, fjettra, fängsla Mt. 12: 29 al.; δ. καὶ λύειν τι Mt. 16: 19, 18: 18, vanligen anses det förra betyda: förklara för otillåtligt, oantagligt, utesluta från himmelriket, det sednare: förklara för tillåtligt, antagligt, upptaga i himmelriket — och dessa betydelse hafva ock ingått i läroböcker m. m., men philologiskt riktigare vore det utan tvifvel

att taga orden i alldeles motsatt mening, ty *δέξιν scil.* τῆ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν betyder binda vid d. ä. upptaga i himmelriket, och *λύειν* lösa, skilja derifrån d. ä. utsluta; *δεδέσθαι τινί* Rom. 7: 2, 1 Cor. 7: 27. 39 hafva blifvit bunden vid ngn, vara bunden vid l. förenad med ngn (om äkta band); *δεδεμένους τῷ πνεύματι* Act. 20: 22 bunden vid Anden d. ä. beroende af den H. Ande (som drager mig till Jerusalem); *ὁ λόγος τοῦ θεοῦ οὐ δέδεσται* 2 Tim. 2: 9 Guds ord är icke bundet (fastän jag, vill Paulus säga, är bunden, så är dock Evang. sjelft icke bundet, utan går fritt ut i världen oeh verkar).

δή (förstärkt *δέ*, andra = ἡδη) *postpos. partikel*, s. i allmänhet gifver satsen visshet; troligen beslägtad med *δάω*, *δήω* scio och betyder, liksom scilicet, videlicet, kan tänka, säkerligen, visserligen, i sanning, dock, väl, nu, då Mt. 13: 23 *al.*

δήλος, η, ον (*δαίω*, *δέδωγα* stå i brand, brinna) *brinnande*, lysande, klar, tydlig, känd *δ. τινα ποιεῖν* Mt. 26: 73 göra ngn känd, förråda l. röja ngn; *δήλον scil.* ἐστὶ 1 Cor. 15: 27 *al.* det är klart l. tydligt; l. e. tages likväl *δήλον* ὅτι rättast, ss. ofta hos profangr., ss. *parenthes*: naturligtvis = *δηλονότι* (annars kan *ὑποτίθεται* suppleras).

δηλόω. ὡσω, ὡσα; ὡδηγν (fgde) *göra klart*, förklara, utveckla, ådagalägga, uppenbara, offentliggöra, yttra, omtala, berätta, visa 1 Cor. 1: 11 *al.*; *τοῦτο δηλοῦντος τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου* Hebr. 9: 8 då den H. Ande dermed visar l. förklarar l. antyder.

Δημῆς, ἄ, ὁ (contract. af *Δημήτριος* l. *Δημοφροῦς*) *Demas*, en Pauli följeslagare, hkn befann sig hos honom under fångenskapen Col. 4: 14, Phil. 24, men sedermera öfvergaf honom och gick till Thessalonica 2 Tim. 4: 10; troligen menas här icke ett fullkomligt affall från Christendomen, utan blott en tillfällig bortresa i världsliga ärender (*ἀγαπήσας τὸν νῦν αἰῶνα*), kanske i handelsaffärer; sjelfva de anförde orden synas snarare innehålla ett slags skämt, än det rysliga allvaret i beskrifningen på ett affall (se deremot 1 Tim. 1: 19. 20).

δημηγορέω (*δημηγόρος*, *subst. folkतालare* af *δήμος* oeh *ἀγορεύω* tala offentlig) *tala till folket*, hålla tal *πρός τινα* Act. 12: 21.

Δημήτριος, ον, ὁ *Demetrius* 1:o) en silfverarbetare *ἀργυροκόπος* i Ephesus, som drog mycken vinst af små Artemistempels förfärdigande Act. 19: 23 ff.

2:o) en man, som hade godt vitsord om sig 3 Joh. 12 och troligen öfverförde brevet till *Gajus*. *δημιουργός*, οῦ, ὁ (*δήμιος* publicus af följ., *ἔργον*) eg. som drifver *offentliga*, allmännyttiga *värf* ss. siare, läkare, sångare, byggmästare — sed. i allm. arbetare, konstnär, verkmästare, om Gud: skapare, upphofsman Hebr. 11: 10.

δήμιος, ον, ὁ (trol. af *δέμω* bygga, odla) *odling*, *bygd* 1:o) land, gebit, boningsställe för ett folk. 2:o) folk, i republ. stater: det fria folket; annars folk)(*βασιλεύς* Act. 12: 22, 19: 30. 33.

δημοσίᾳ, *adv.* (eg. *dat. femin.* af följ.) på offentlig (*scil.* ὁδῶ) väg, offentligan Act. 16: 37 *al.*

δημόσιος, α, ον (*δήμιος*) *publicus*, tillhörande folket l. staten, allmän, offentlig Act. 5: 18.

δηνάριον, ον, τό (*lat.*) *scil.* νόμισμα, denarius (af deni, 10 i sänder) *scil.* nummus, deuarie = en attisk *δραχμή* = 60 öre Rmt; 100 den. = 60 Rdr Rmt; fkmr Mt. 18: 28 *al.*

δήποτε, *adv.* (*δή*, *ποτέ*) då annars, då i all världen; ὅς (l. ὅστις) *δήποτε*, hkn som helst, *quicumque* Joh. 5: 4.

δήπου, *adv.* (*δή*, *πού*) verkligen, visserligeu, i sanning, dock väl Hebr. 2: 16, skrifves oek åtskildt *δή που*.

Δία och *Διός*, *metaplast. accus.* oeh *genit.* till *Ζεύς*, hkt se.

διά, *præpos.* (besl. med *δις*, *δύο* och betyder ursprungl. en söndring, särskillnad, i 2, i tu), *igenom* a) *med genit.*: *igenom*, på *ἄλλης ὁδοῦ* Mt. 2: 12 en annan väg, *διὰ τριῶν ἡμερῶν* Mt. 26: 61 inom l. efter 3 dagar, *διὰ ἡμερῶν* Mt. 2: 1 *al.* efter några dagar (detta bruk hvilat på den föreställningen, att den emellan terminus a quo oeh terminus ad qm liggande tid är passerad med den sednares inträdande) så äfven Gal. 2: 1 (om tiden emellan Pauli första och andra resa till Jerusalem), *διὰ νυκτός* Act. 5: 19 under natteu, äfven natteu igenom; *genom* = af *ῥήθην δ. προφητῶν*, = i *διὰ παραβολῆς*; *förmedelst* Rom. 2: 12, 3: 20 *al.*, *διὰ γράμματος* Rom. 2: 27 trots l. oakadt bokstaf, äfn Rom. 4: 11, 14: 20; *διὰ ποίου νόμου* Rom. 3: 27 till följe af, enligt hkn lag? *δι' αὐτοῦ* Rom. 14: 14 i förmåga af sin egen natur, *δι' αἵματος* Hebr. 9: 12 i kraft af blod, *δι' ἐπιστολῶν* 1 Cor. 16: 3 förmedelst bref d. ä. derigenom att jag skickar bref med dem, s. utmärka deras sändning, *διὰ τῆς ἐπαγγελίας* Gal. 4: 23 i kraft af löftet, *δ. πολλῶν*

μαρτύρων 2 Tim. 2: 2 inför l. i närvaro af många vittnen (ἐνώπιον π. μ. 1 Cor. 6: 12) — brukas ock till omskrifningar i st. för *adj.* l. *adv.* ss. *διά δόξης* 2 Cor. 3: 11 (*scil.* ἐστί) herrlig, *δ. λόγου* Act. 15: 27 mundtligen; se för öfrigt under de substant., s. äro construerade med denna præposition. — b) *med accus.*: *igenom*, förmedelst, till följe af, för skull, *δ. τοῦτο* derigenom, derföre, *δ. τί* hvarföre? *διά τό* med *infin.* l. *accus. c. infin.* derföre att, *διά τὴν χάριν κ. τ. λ.* Rom. 15: 15 för att uppfylla det apostla-embete o. s. v., *δ. τὸν χρόνον* Hebr. 5: 12 för tidens skull d. ä. med afs. på den tid J redan varit christna.

διαβαίνω, ἐβην (*διά, βαίνω* stiga) eg. *stiga åtskils* (neml. med fötterna), genom- l. öfverstiga, stiga, gå, fara öfver, med och utan *τὴν θάλασσαν* Lc. 16: 26, Hebr. 11: 29, Act. 16: 3.

διαβάλλω; ἐβλήθην (*βάλλω*) *kasta, sätta, föra igenom, öfver; trans. genomhäckla* (med ord), disjicere qm rumoribus, utskrika, förtala, svärta, anklaga, beskylla *pass.* Lc. 16: 1.

διαβεβαίω, vanl. *med.* (*βεβαίω*) fast försäkra *περί τως*, bekräfta, bedyra 1 Tim. 1: 7, Tit. 3: 8.

διαβλέπω, ἐβω (*βλέπω*) *genomskåda, se skarpt l. noga till med infin.* Mt. 7: 5, Lc. 6: 42.

διάβολος, ου, ὁ (*διαβάλλω*) förtalande, smådelysten 1 Tim. 3: 11, 2 Tim. 3: 3, Tit. 2: 3; mest *subst.* om förtalaren, anklagaren *κατ' ἐξοχήν, djefvuden* (bild. af *διάβολος*), de onde andarnes furste, som förtalar och anklagar menniskorna inför Gud Mt. 4: 1 *phurtes*; men äfn om en djefvulsk msk Joh. 6: 70, jfr *ὕδς διαβόλου* Act. 13: 10.

διαγγέλλω, ηγγέλην (*διά, ἀγγέλλω* se *ἀγγελος*) 1:o) *genom ett bud* anmäla, låta anmäla, aflägga berättelse. 2:o) i N. T. *åt alla håll* l. öfverallt förkunna, divulgö, utbreda, kungöra Lc. 9: 60 *al.*

διάγε (*διά, γέ*) skrives bäst åtskils.

διαγίνομαι, εγενόμην (*γίνομαι*) 1:o) blifva l. förblifva d. ä. *vara alltigenom*, och constr. med *partic.* = *διατελέω*. 2:o) i N. T. *vara emellan* i synn. om mellanliggande tiderymd, förflyta, passera, löpa l. gå till ända Mc. 16: 1, *ήμερῶν δ. τινῶν* Act. 25: 13, 27: 9 efter några dagars förlopp.

διαγινώσκω, γνώσομαι (*γινώσκω*) *dignosco, känna åtskils, särskilja, urskilja, undersöka* Act. 23: 15, 24: 22.

διαγινωρίζω, εγινώρισσα (*γινωρίζω*) eg. *genomforska, sedan göra bekant, förkunna, berätta* Lc. 2: 17.

διάγνωσις, εως, ή (*διαγνώσκω*) undersökning, afgörande, utslag, slutlig dom Act. 25: 21.

διαγογγύζω (*γογγύζω*) högl. *knorra, brumma, knota* Lc. 15: 2, 19: 7.

διαγορηγρεύω, ησα (*γορηγρεύω*) *genomvaka, vara fullvaken* Lc. 9: 32.

διάγω (*άγω*) eg. *föra igenom, genom- l. tillbringa* med och utan *βίον*, degere vitam, tillbringa lifvet, lefva 1 Tim. 2: 2, Tit. 3: 3.

διαδέχομαι, εδεξάμην (*δέχομαι*) *emottaga ngt efter en annan, aflösa, öfvertaga* Act. 7: 45.

διάδημα, ατος, τό (*διαδέω*) *genombinda, omlinda*) bindel, hufvudbindel i synn. det blåa, med hvitt *genomvirkade* bandet omkring de Persiske konungarnes turban; deraf *diadem*, konungakrona Apoc. 12: 3 *al.*

διαδίδωμι, δώσω, έδωκα, έδων (*δίδωμι*) gifva omkring, ur hand i hand, ut- l. fördela, skifta Lc. 11: 22 *al.*

διάδοχος, ον (*διαδέχομαι*) öfvertagande; ss. *subst.* aflösare, efterträdare Act. 24: 27.

διαζώννυμι, έζωσα; έζωσμαι, εζωσάμην (*ζώννυμι*) omgjorda *εαυτόν* (*τι*) Joh. 13: 4 sig (med ngt), äfn i *med.* med *objectsaccus.* Joh. 21: 7, äfn Joh. 13: 5 (ty *φ̄* är attraction för *δ*).

διαθήκη, ης, ή (*διατίθημι*) *dispositio, anordning, i synn. testamentarisk, testamente, stiftelse* Hebr. 7: 22 *al.*, fördrag, förbund Gal. 3: 15, 4: 24, förbundsskrift; *δύο δ.* Gal. 4: 24. a) *ή πρώτη* Hebr. 8: 7, 9: 15 l. *ή παλαιά δ.* G. T. 2 Cor. 3: 14 (ss. skrift) bestod (fullständigast uttryckt Lc. 24: 44) af *νόμος* [*Μωυσεώς*] *ἡ ἑπτὰ, προφηται* *ἡ ἑπτὰ* och *ψαλμοί* = *ἀγύγραφα* *ἡ ἑπτὰ*; till *νόμος* räknades blott Pentateuchen, till *προφηται* Josua, Domareboken, 1 och 2 Sam., 1 och 2 Kon. och de egentl. propheterna utom Daniel, till *ἀγύγραφα* l. *τὰ ἄλλα scil.* *βιβλία* alla öfriga canoniska skrifter, af hvilka Psalmerna utgjorde den första boken och tagas synedoch. för dem alla; annars nämnas blott 2 delar af G. T. *νόμος καὶ προφηται*. b) *ή δευτέρα* Hebr. 8: 7, *νέα* Hebr. 12: 24 l. *καινή* Lc. 22: 20 *al.* N. T. (fkmr ss. beteckning af N. T:s skrifter blott på Titelbladet); *δ. περιτομής* Act. 7: 8 omskärelsens förbund d. v. s. ett förbund som sanctionerade omskärelsen (Abrah. förpligtades att införa omskärelsen, hvaremot Gud förband sig att gifva honom efterkommande och välsigna dem — neml. om de icke

hade blott den yttre, utan hjertats omskärrelse Rom. 2: 28. 29); *αἱ δ.* Rom. 9: 4 de med patriarcherna af Gud slutna förbund, *αἱ δ. τῆς ἐπαγγελίας* Eph. 2: 12 de förbund med Ika löftet om Messias voro förenade (slutna med patriarcherne). *διαίρεσις, εως, ἡ* (följ.) eg. *söndertagande*, åtskillnad, olikhet, skiljaktighet 1 Cor. 12: 4. 5. 6. *διαίρεώ, εἶλον* (*διώ, αἰρέω*) *taga åtskils*, stycka, skifta, dela, utdela, tilldela 1 Cor. 12: 11; *διεῖλεν αὐτοῖς τὸν βίον* Le. 15: 12 han skiftade l. delade dem emellan egendomen, förmögenheten; *ann.* den förstfödde sonen ärfde dubbelt emot de andre (se *πρωτότοκος*). *διακαθαρίζω, ἰῶ* (*καθαρίζω*) *genomrensa*, helt och hållet rensa, utrensa Mt. 3: 12, Le. 3: 17. † *διακατελέγγομαι* (*διώ, κατά, ἐλέγγω*) fullkoml. vederläggga l. öfverbevisa *τῶν* Act. 18: 28. *διακονέω, ἴσω, ἴσα, ἴθην* (se följ.) tjena, betjena, uppvakta, passa upp *τῶν* Mt. 8: 15 *al.*, vid en måltid Mt. 4: 11 *al.*, betjena med mat, eibum ministrare l. e., *τραπέζαις* Act. 6: 2 passa upp l. betjena vid borden (ss. uppsyningsman vid utdelning af lifsmedel); besörja, ombesörja 1 Petr. 1: 12 (ss. prophet genom uppenbarelsers förkunande) *al.*, uträtta, förvalta *χρήσιμα* 1 Petr. 4: 10 en nådegåfva; vara diacon, sköta diaconat 1 Tim. 3: 10. 13, 1 Petr. 4: 11, *δ. τοῖς ἁγίοις* Rom. 15: 25 i tjänst för de helige, i de heliges ärende; *pass.* låta betjena sig, *ἐπιστολῆ διακονηθεῖσα* 2 Cor. 3: 3 ombesörjdt, skrifvet bref (af Paulus och Timotheus ss. Christi amanuenser — Christus är författaren, bläcket den H. Ande, materialet Corinthiernas hjertan). *διακονία, ας, ἡ* (följ.) betjening, upppassning Le. 10: 40 (hushållsbestyr), tjänst Hebr. 1: 14 (om Eng-larnes tjänst bevisad de trogne), tjänstebefattning Eph. 4: 12 (*ἔργον διακονίας*), tjänstebefattning 1 Cor. 12: 5, tjänst vid Guds ord *λόγον* Act. 6: 4 (prediko-embete), *δ. καὶ ἀποστολῆ* Act 1: 25 apostla-embete, äfn *διακονία* ensamt Act. 1: 17, Rom. 11: 13, 2 Tim. 4: 12, *ἡ δ. σου* 2 Tim. 4: 5 ditt embete (ss. *vicarius apostoli*); *diaconat* i inskränktere mening Rom. 12: 7, hkt hufvudsakligen bestod i allmose-utdelning (*μεταδιδοῦναι*), vård om främlingar (*προϊστασθαι*) och vård om de sjuke (*ἐλεεῖν*) Rom. 12: 8; betjening med mat, spisutdelning, utspisning Act. 6: 1; handräkning, hjälp, understöd Act. 11: 29; hjälpsändning, uppdrag Act. 12: 25, undsättning Rom. 15: 31 (den

för Jerusalem bestämda); *ἡ δ. τοῦ θανάτου* 2 Cor. 3: 7 det döden befordrande embete (= Mosis embete, som denne derigenom förvärtade, att han från Sinai medförde lagtaflorna till folket) (*δ. τοῦ πνεύματος* v. 8 det den H. Ande förmedlande embete (= Evangelii läroembete); samma motsats eger rum emellan *ἡ δ. τῆς κατακρίσεως* och *τῆς δικαιούσης* *ibid.* v. 9; *δ. τῆς καταλλαγῆς* 2 Cor. 5: 18 det embete, s. predikar l. förmedlar försoning. *διόχονος, ου, ὁ, ἡ* (vaul. af *διώ, χόνις* stoft l. dam, som löper genom dam, har brådtom, expres; men emot denna derivation strider, att *δ* är kort i *διώ*, men långt i *διόχονος*; rättare alltså är det och bättre att derivera ordet från ett gammalt verb *διώω* = *διώω* löpa, ila) *ilbul*, betjent, upppassare, tjenare, -inna Mt. 20: 6 *al.*, *diaconus* Phil. 1: 1 *al.*, *diaconissa* Rom. 16: 1; för öfrigt fkmr *δ. τοῦ λόγου, τῆς περιτομῆς, δικαιούσης, ἁμαρτίας* Gal. 2: 17 syndens tjenare (och icke rättfärdighetens, i det han då neml. icke varit ett medel dertill att hans trogna befunnos rättfärdiga, utan syndare), *δ. Θεοῦ* säges om öfverheten Rom. 13: 4. *διακόσιοι, αι, α* tvåhundra Mc. 6: 37 *al.* *διακόω, ούσομαι* (*ἀκόω*) *höra alltigenom* l. till slut, noga förhöra Act. 23: 35. *διακρίνω, ἐκρῶα; ἐκρίθην* (*κρίνω*) *discerno*, skilja åt, särskilja, åtskilja 1 Cor. 4: 7 (neml. från andra), äfn 1 Cor. 11: 29 (neml. från andra måltider), göra skillnad *μεταξύ* emellan Act. 15: 9, afsöndra, undersöka, afgöra, fälla utslag, bedömma Mt. 16: 3, 1 Cor. 14: 29, pröfva 1 Cor. 11: 31, vara skiljedomare 1 Cor. 6: 5; *med.* skilja sig åt, vara af skilda meningar, råka i strid l. tvist, strida, tvista (med ord) *πρός τινα* Act. 11: 2, äfn *τῶν* Jud. 9 (se *διαλέγομαι*), äfn afsöndra sig Jud. 22 *διακρινόμενος* (alii — *μενοι*); *pass.* vara i strid inom sig l. med sig sjelf, tvehågsse, tvifla Mt. 21: 21, Mc. 11: 23, Act. 10: 20, Rom. 4: 20, 14: 23, Jac. 1: 6, *ὃ διεκρίθητε* — — — *πονηρῶν* Jac. 2: 4 hafven J icke varit tvehågsse l. gjort skillnad inom eder och dömt efter dåliga grundsatser = röjer icke detta anseende till personen? (se v. 1). *διάκρισις, εως, ἡ* (fgde) *särskiljning*, åtskiljande *καλοῦ τε καὶ κακοῦ* Hebr. 5: 14 emellan godt och ondt, urskiljande, afgörande, bedömande *πνευμάτων* 1 Cor. 12: 10 andebedömmingar (d. v. s.

förmågan att afgöra, om den H. Ande l. blott menisklig ande l. dämoniska andar voro verksamma vid ett prophet. föredrag, *μη εἰς διακρίσεις διαλογισμῶν* Rom. 14: 1 icke till bedömande af grundsatser (d. ä. dock så, att J icke tillvällen eder rättighet att bedömma deras grundsatser).

διακωλύω (*κωλύω*) förhindra, afhålla, hålla tillbaka Mt. 3: 14. *

διαλαλέω (*λαλέω*) *prata*, språka, samtala *πρός τινα* Le. 6: 11 med ngn; *pass.* omtalas, utspridas Le. 1: 65.

διαλέγομαι, *ελέχθην* med *med.* betydelse (*διαλέγω* lägga i sär, fördela af *διά*, *λέγω*) under fördelning af ämnen meddela hvarandra sina tankar, samtala med l. tala till *τινί* Act. 17: 2 *al.*, *πρός τινα* Act. 24: 12, *διακρινόμενον δ. τινί* Jud. 9 ordvexla, ordkastas, träta med ngn.

διαλείπω, *έλειπον* (*λείπω*) *lemna emellan* om rum och tid; af- l. underlåta, upphöra med *partic.* Le. 7: 45. *

διόλεκτος, *ου. ή* (*διαλέγομαι*) *scil. γλώσσα* eg. *samtal*; i allm. tal, språk, sätt att tala, ett folks l. en stams sätt att tala, munart, dialect Act. 1: 19 *al.*

διαλλάσσω; *ηλλάγην* (*ἀλλάσσω*) eg. *förändra*, ombyta, ombyta sinnet, försona ngn med ngn; *pass.* och *med.* försona l. förlika sig *τινί* med ngn Mt. 5: 24. *

διαλογίζομαι (*λογίζομαι*) göra räkning l. afhandla med ngn *πρός τινα*, öfverräkna, öfvertänka, öfverlägga, öfverväga *έν* l. *παρ' έαντῶ* l. *έν τή καρδίᾳ* Mt. 16: 17 *al.*, rådslå *πρός τινα* Le. 20: 14, äfn samtala Mc. 9: 33.

διαλογισμός, *οὔ, ή* (fgde) eg. öfverräkning, öfverläggning; grundsats Rom. 14: 1 (se *διάκρισις*), *κριταί δ. πονηρῶν* Jac. 2: 4 (se *διακρίνω* och *κριτής*), tanke Mt. 15: 19 *al.*; betänklighet t. ex. Le. 24: 38; betänkande, tvekan Phil. 2: 14 (öfvervägande, om J ären skyldige dertill eller icke), äfn tvifvel, tvistighet, strid 1 Tim. 2: 8.

διαλύω; *ελύθην* (*λύω*) *dissolvo*, upplösa, skingra Act. 5: 36. *

διαμαρτύρομαι, *άμαρην* (*μαρτύρομαι*) i profangr. eg. anropa gudar l. menniskor till vittnen, besvärja dem, betyga, df enträget bedja, besvärja ngn *τινί* Le. 16: 28 *al.*, äfn *absol.*, äfn med *μηδ.* 2 Tim. 2: 14 (der dock || är *λογομάχευ*), äfn *τί* vid ngt ss. *τήν έπιφάνειαν* 1. X. 2 Tim. 4: 1 (ty *καί τήν έπιφ.* Cod. Sin. är riktigare läsart än *κατά*

τήν έπιφ.), men *τί* är äfn objects-accus. ss. Act. 8: 25, 20: 21. 24 betyga, vittna om ngt.

διαμύχομαι (*μάχομαι*) eg. *genomkämpa*, häftigt strida Act. 23: 9. *

διαμένω, *μεμένηκα*, *έμεινα* (*μένω*) *permaneo*, alltigenom blifva, förblifva *πρός τινα* Gal. 2: 5 när någon, fortsara att vara Le. 1: 22, Hebr. 1: 11 (alltjemt), att vistas *μετά τινος* tillsammans med ngn, hos ngn Le. 22: 28; *άφ' ής* — — — *πίστεως* 2 Petr. 3: 4 ty sedan fäderna insomnat (har det bekräftat sig att) allt förblifver i samma skick ifrån skapelsens början (så säga irrlärlärarne).

διαμερίζω; *ισάμην*; *ισθήσομαι*, *ισμαι*, *ισθην* (*μερίζω*) *sönderdela*, fördela *τινί* Le. 22: 17, Act. 2: 45; *med.* fördela sig emellan *τί* Mt. 27: 35 *al.*; *pass.* söndra sig, vara oense, tvedrägtig Le. 11: 17 *al.*

διαμερισμός, *οὔ, ό* (fgde) söndring, oenighet, tvedrägt Le. 12: 51. *

διανέμω; *εμεμήθην* (*νέμω*) *distribuo*, utdela, utbreda, sprida *εις τόν λαόν* ibland folket Act. 4: 17. *

διανέω (*νέω*) *alltjemt nicka*, vinka *τινί* åt någon Le. 1: 22. *

διανόημα, *ατος*, *τό* (se följ.) det *tänkta*, tanke, tänkesätt Le. 11: 17. *

διάνοια, *ας, ή* (*διανοόμαι*) *genom-* l. *öfvertänka* af *διά*, *νοῦς*) *genomtänkande*, eftertänka, tanke, tankeförmåga, håg, sinne, förstånd Mt. 22: 37 *al.*; sinnesförfattning, sinnelag, tänkesätt Le. 1: 51 *al.*; om onda, oheliga tankar Eph. 2: 3.

διανοίγω, *ήνοιξα*; *ηνοιχθην* (*διά*, *ανοίγω*) *öppna emellan* l. *tvärtigenom*; i allmht öppna, upplåta Le. 2: 23 *al.*, utlägga, förklara Le. 24: 32, Act. 17: 3; *pass.* öppnas, öppna sig, *διανοίχθητι* Mc. 7: 34 öppna dig!

διανυκτερεύω (*νυκτερεύω*) tillbringa natten af *νύκτερος* nattlig af *νύξ*) tillbringa hela natten *εἰμή δ.* Le. 6: 12 jag är natten igenom. *

διανύω, *ήνυσα* (*άνύω*, *qsi fastigium impono* operi, bringa arbetet ända upp till, fullända af *άνω*) alldeles fullända, tillryggalägga Le. 21: 7. *

διαπαντός, bättre skildt *διά παντός*, alltigenom, beständigt *scil. χρόνον*, se *πᾶς*.

† *διαπαρατριβή*, *ής, ή* (*τριβω* *tero*, nöta, rifva, gnugga sönder) *ihållande* (*διά*) *rifning*, collision, ovänskap, fiendskap 1 Tim. 6: 5 || *παραδιτριβαί.* *

διαπεράω, *ασα* (*περάω*) — *besl.* med *πέρω* *genomborra* och *πέρας*, *τό*, äfn *adv.* *πέραν* — *genom-*

tränga från den ena ändan till den andra, genomfara, bringa öfver på andra sidan floden o. s. v.) sätta l. fara öfver Mt. 9: 1 *al.*; öfvergå l. begifva sig *πρός τινα* Lc. 16: 26, *partic.* Act. 21: 2 s. var i begrepp att fara öfver.

διαπλέω, ἐπλευσα (πλέω) genomsegla, öfverfara Act. 27: 5. *

διαπονέω; ἐπονήθην (πονέω) arbeta igenom; *med.* med *aor.* 1 *pass.* arbeta sig igenom, anstränga sig; i N. T. vara besvärad, fattas af ovilja, blifva uppbragt = *χαλεπῶς φέρω, διά τι* öfver l. för ngt Act. 4: 2, 16: 18 (apost. fattades af djup ovilja vid tanken att se sig och sitt verk legitimerade genom dämoners tillhjälp).

διαπορεύομαι (πορεύομαι) gå, färdas igenom *τί* Act. 16: 4, *διά τινας* Lc. 6: 1, *abs.* Lc. 13: 22, Rom. 15: 24 (på genomresan).

διαπορέω (ἀπορέω) vara i största förlägenhet, oviss-het, vara tvelägse (icke veta hvad man skall tänka l. tro) *ἐν ἑαυτῷ* Act. 10: 17 inom sig, *περί τι-νος* Act. 5: 24 rörande ngn, *abs.* Lc. 9: 7; *med.* *idem* *περί τινας* Lc. 24: 4 i afs. på något, *abs.* Act. 2: 12.

διαπραγματεύομαι, ευσάμην (πραγματεύομαι) genom handel l. affärer vinna, förtjena Lc. 19: 15. *

διαπρίω (πρίω) genom- l. söndersåga, *τοῦς ὀδόντας* skära tänder; i N. T. *med.* gnissla med tänderna, häftigt vredgas Act. 5: 33, *ταῖς καρδίαις* Act. 7: 54 i sina hjertan, det skar dem i deras hjertan.

διαρπάζω, ἄσω, ἄσα (ἄρπάζω) sönderrycka, -slita, -rifva; plundra, sköfla Mt. 12: 29, Mc. 3: 27.

διαρρήγνυμι l. *-ρρήσσω, ἐρρήξα (ρήγνυμι)* slita i tu, sönder Mt. 26: 65 *al.*

διασαφέω, ἡσα (σαφής, ἐς besl. med *σοφός*, äfva *sapio, sapiens* — ljus, klar, tydlig, viss o. s. v.) genomlysa, göra tydligt l. uppenbart, fullständigt framställa Mt. 18: 31. *

διασεύω, εἰσα (σεύω) genomskaka, genom hotelser skaka, skrämna upp ngn (för att utpressa skänker) Lc. 3: 14. *

διασκορπίζω, ἰσα; ἰσθήσομαι, ἰσαι, ἰσθην (σκορπίζω) kasta i sär, förskingra, förlösa, utströ frön l. så Mt. 25: 24. 26 (derifrån, hvarest jag icke har sått d. ä. från andras åkrar); förskingra Mt. 26: 31 *al.*, förlösa Lc. 15: 13, 16: 1.

διασπᾶω; ἄσθην (σπᾶω) distraho, draga i sär, slita i tu l. sönder, i stycken Mc. 5: 4, Act. 23: 30.

διασπείρω; ἐσπύρην (σπείρω) disspergo, utsä, utströ, ut- l. krigsprida, förskingra; *pass.* sking-

ras, spridas omkring Act. 8: 1. 4, *ἀπό τινος* Act. 11: 19 med anledning af ugt.

διασπορά, ἄς, ἡ (fgde) krigspridning, skingring; ursprungligen den del af Israëls folk, som efter återkomsten fr. Babylon. fångenskapen lefde utom Palästina ibland hedningarne, de utom hemmet bland hedningarue krigspridde Judar, *δ. τῶν Ἑλλήνων* Joh. 7: 35 krigspridningen af Grek-judar, krigspridda Grek-judar (se *Ἑλλήν*); sedermera i symbol. mening de christna, hvilka bodde utom Palästina (och ss. det andliga Israël äro motbilder till det köttsliga Isr.) Jac. 1: 1, 1 Petr. 1: 1.

διαστελλω; ἐστελλίμην (στέλλω) ställa i sär, åtskilja, söndra, dela, upplåta, öppna; *med.* noga bestämma, anordna, uttryckl. befalla Act. 15: 24, *τὸ διαστελλόμενον* Hebr. 12: 20 det anbefalda, befallningen l. förbudet; med negation i följande satsen, strängeligen tillsäga att icke d. ä. strängel. förbjuda Mt. 16: 20 *al.*

διάστημα, ατος, τό (ἄστημα) mellanrum l. -tid, intervallum Act. 5: 7. *

διαστολή, ἡς, ἡ (διαστέλλω) särskillnad, åtskillnad Rom. 3: 22, 10: 12, *ἐὰν διαστολήν* — — — *μὴ διδῶ* 1 Cor. 14: 7 om de icke gifva en olikhet åt tonerna d. ä. om de icke frambringa särskilda modulationer (om instrumenter).

διαστρέφω, εψα; ἐστραμμαι (στρέφω) förvända, förvrída, gifva sned riktning Act. 13: 10, förvillva Lc. 23: 2, *ἀπό τινος* Act. 13: 8 ~ förvillva ngn (och göra honom affällig) från ngt; p. p. p. perversus, förvänd Mt. 17: 17 *al.*, *λαλῶν διεστραμμένα* Act. 20: 30 som talar förvända l. oriktiga saker, irrlärare.

διασώζω, ἐσωσα; ἐσώθην (σώζω) rädda igenom faror, hinder, sjukdom Lc. 7: 3, rädda Act. 27: 43; lyckligeu geuomföra, transportera ngn oskadd Act. 23: 24; *pass.* lyckligen komma igeuom sjukdom Mt. 14: 36, äfva skeppsbrott Act. 27: 44, 28: 1. 4, *δι' ὕδατος* 1 Petr. 3: 20 genou vatten = syndaflo den — »uti hvilken neml. ark de 8 (ingingo och förmedelst densamma) räddade sig genom vattnet» ~.

+ *διαταγή, ἡς, ἡ (διατάσσω)* anordning, inrättning Rom. 13: 2; *εἰς δ. ἀγγέλων* Act. 7: 53 (jfr Gal. 3: 19 *διαταγῆς δι' ἀγγέλων*, äfva Hebr. 2: 2) d. ä. så att de vid lagens utgifvande af englar vidtagne anordningar förmådde eder till dess antagaude. *διάταγμα, ατος, τό (διατάσσω)* det anordnade o. s. v., anordning, förordning, påbud Hebr. 11: 23. *

διαταράσσω; *εταράχθην* (ταράσσω) disturbo, förvirra, göra bestört Lc. 1: 29. *

διατάσσω, *τέταχα, έταξα; τάξομαι, τέταγμα, εξαξάμην; ετάχθην, ετάχην* (τάσσω) anordna, fastställa, befälla Lc. 8: 55 *al.*, gifva uppdrag *τινί* Mt. 11: 1; *med.* göra aftal, aftala med, gifva uppdrag *τινί* Tit. 1: 5, befälla Act. 7: 44 *al.*, anordna, träffa anstalt Act. 20: 13, 1 Cor. 7: 17; *διαταγείς* (ό νόμος) Gal. 3: 19 promulgerad (så att den blef promulgerad), p. p. det s. blifvit befaldt, befallning Lc. 3: 13, Act. 23: 31, äfven *τά διαταχθέντα* Lc. 17: 9. 10.

διατελέω (τελέω) bringa till slut, fullända; förenadt med *partic.* l. *adj.* (*scil.* *ών*) utmärker det fortfarande, varaktighet och öfversättes med alltigenom, alltjemt o. s. v., *τεσσαρεςκαιδεκάτην* — — — *άστικοι* (*scil.* *όντες*) *διατελείτε* Act. 27: 33 i dag den 14:de dagen väntande (på räddning) ären J alltjemt utan föda. *

διατηρέω (τηρέω) bevaka, bevara, bibehålla Lc. 2: 51; *δ. έαυτόν* Act. 15: 29 bevara sig l. taga sig till vara (*έξ ών* hör icke till *διατηρ.*, så att det betyder »hvarifrån», utan »med anledning hvaraf» l. »i öfverensstämmelse hvarmed».

διατί = *διά τί*; hvarföre? se *διά*.

διατίθημι; *θήσομαι, εθέμην* (τίθημι) dispono, ställa i sär, anordna; *med.* eg. anordna för sitt behof, men *τινί τι* förfoga öfver ngt till ngns bästa, i synn. genom testamente, testamentera, beskära, tillägna, bestämma *τήν βασιλείαν* Lc. 22: 29; *δ. διαθήκην* sluta l. ingå förbund med någon *τινί* Hebr. 8: 10 l. *πρός τινα* Act. 3: 25, Hebr. 10: 16; *ό διαθέμενος* Hebr. 9: 16. 17 stiftaren.

διατρίβω, *έτριψα* (τρίβω, *tero, nöta*) nöta, rifva, gnida sönder; förnöta med l. utan *χρόνον* förnöta l. tillbringa tiden, uppehålla sig, vistas, dröja, stadna qvar Joh. 3: 22 *al.*

διατροφή, *ής, ή* (*διατρέφω* alltigenom föda, *τρέφω*) lifsuppehälle, underhåll 1 Tim. 6: 8. *

διωγάζω, *ασα* (*αγάζω*) genomglänsa, genomlysa; om dagen: inbryta, randas 2 Petr. 1: 19 (det blifvit dager). *

διωγής, *ές* (*αγγή*) genomglänsande, genomskinlig Cod. Sin. Apoc. 21: 21. *

διαφανής, *ές* (*διαφάνω* genomlysa, skina igenom, af *διά, φάνω*) genomskinlig || fgde Apoc. 21: 21. *

διαφέρω, *ήνεγκα* (*φέρω*) bära igenom Mc. 11: 16, åtskils, utbreda l. sprida Act. 13: 49, differo; *intrans.* skilja sig ifrån, vara olik, i god mening:

utmärka sig, hafva företräde framför, öfverträffa *τινός* ngn Mt. 6: 26 *al.*; *οὐδέν δ.* nihil refert det är ingen skillnad, gör ingen ting till saken, qvittar lika, är likgiltigt, *οὐδέν μοι δ.* Gal. 2: 6 är mig enahanda, qvittar mig lika, *πολύ δ.* det är mycken skillnad, kommer mycket an på, är mycket angeläget, maktpåliggande; *τά διαφέροντα* Rom. 2: 18, Phil. 1: 10 det utmärkta, förträffliga; *pass.* drifvas hit och dit Act. 27: 27.

διαφεύγω, *έφυγον* (*φεύγω*) eg. fly l. komma *igenom*, undfly, undkomma Act. 27: 42. *

διαφημίζω, *ισα; ισθην* (*φήμη*) genom rykte utsprida, berykta Mt. 9: 31 *al.*

διαφθείρω, *έφθειρα; έφθαρμαι, εφθάρην* (*φθείρω*) genom- l. söndernöta, i grund förstöra, förderfva Lc. 12: 33 *al.*; *pass.* förderfvas, förgås 2 Cor. 4: 16, äfn *trop.* *διεφθαρμένοι τον νοϋν* 1 Tim. 6: 5 förderfvade till sinnet (*accus.* för närmare bestämning).

διαφθορά, *ας, ή* (fgde) förderf, undergång, förgängelse, förruttelse Act. 2: 27 *al.*

διάφορος, *ον* (*διαφέρω*) skiljaktig, åtskillig Rom. 12: 6, Hebr. 9: 10, utmärkt, förträfflig Hebr. 1: 4, 8: 6.

διαφυλάσσω, *αξα* (*φυλάσσω*) alltjemt bevaka, bevara, bibehålla, rädda Lc. 4: 10. *

διαχειρίζω; *ισάμην* (*χειρίζω*) hafva under händer, handhafva af *χείρ* *idem*; *med.* lägga hand på ngn, afdagataga, mörda (med egen hand) Act. 5: 30, 26: 21.

διαχλευάζω, förstärkt *χλευάζω*, utgrina, begabba Act. 2: 13. *

διαχωρίζω (*χωρίζω*) söndra, skilja; *med.* söndra, skilja sig ifrån ngn *από τινος* Lc. 9: 33. *

διδακτικός, *ής, όν* (*διδάσκω*) skicklig att lära l. undervisa 1 Tim. 3: 2, 2 Tim. 2: 24.

διδακτός, *ής, όν* *adj.* vble (af *διδάσκω*) lärd, undervisad *τινός* af ngn Joh. 6: 45, *διδ. άνθρωπίνης σοφίας* 1 Cor. 2: 13 lärde af menskelig vishet.

διδασκαλία, *ας, ή* (se följ.) lära, lärdom, undervisning Mt. 15: 9 *σαπε*, läroembete Rom. 12: 7 (se der de särsk. *χαρίσματα*).

διδάσκαλος, *ου, ό* (följ.) lärare (i allmht) Mt. 8: 19 *al.* (om Frälsaren, s. äfn *κατ' έξοχήν* kallas *ό διδ.* Mt. 17: 24 *al.*, äfn om Apostlarna och Johannes döparen); den till Jud. läroståndet hörande, Rabbi Lc. 2: 46 *al.*; skiljes ifrån *άπόστολος* och *προφήτης* ss. den der hade gåfvan och

- det egentliga kallet att undervisa (i ett jemt fortgående föredrag, se deremot *προφύτης*).
- διδάσχω, ὄζω, ἀζα; ἀχθην* (stam *δῶο* lära) doceo lära andra, undervisa, upplysa om med 2 *accus.*
1. *τινά περί τινος* l. *τινά* med *infin.*, men äfven med *dat.* Apoc. 2: 14 i betyd. af råda, tillstyrka; *pass.* läras, undervisas *ἐν αὐτῷ* (*Χριστῷ*) Eph. 4: 21 i honom d. ä. ss. christne, med *accus. rei* ss. *παραδόσεις* 2 Thess. 2: 15, få undervisningar.
- διδαχή, ἡς, ἡ* (fgde) lära, undervisning Mt. 16: 12 *al.*; föredrag, lärosätt Mt. 7: 28 *al.*
- διδραχμῶν, οὔ, τό* (*δίς, δραχμή*) *dubbeldrachm* = $\frac{1}{2}$ Jud. Sekel = 1 Rdr 18 öre Rmt; detta utgjorde den tempelskatt hvarje Israelit årligen borde erlägga Mt. 17: 24.
- Δίδυμος, οὔ, ὁ* (*δίδυμος* *alj.* dubbel, *subst.* tvilling) *Didymus*, så kallades Apost. *Thomas*, hvars namn på Hebr. betyder tvilling; se *Θωμᾶς*; fkmr Joh. 11: 16 *al.*
- δίδομι, δώσω, ἔδωκα, ἔδωκα, δῶμι* pro *δοίη* Rom. 15: 5 *al.*; *δοθήσομαι, δέδομαι, ἐδόθη* (stam *δῶο*) 1:o) do gifva, skänka Mt. 4: 9 *supissime*, *ἔδωκεν* Joh. 3: 16 *scil.* *τῷ κόσμῳ* gaf l. skänkte verlden; ingifva *εἰς τὴν καρδίαν* Hebr. 8: 10 *al.*, äfn *absol.* Mt. 10: 19 *al.*; framräcka, öfverlemnna till bruk l. förvaltning Mt. 16: 19 *al.*; utgifva *ἔδωκεν ἑαυτὸν* Tit. 2: 14 *scil.* *εἰς τὸν θάνατον.* *τὸ διδόμενον* Le. 22: 19 s. är i begrepp att utgifvas *scil.* *εἰς τὸν θάνατον*; lägga *ἕνα δῶσει* z. τ. λ. Apoc. 8: 3 på det han skulle lägga dem (rökverken) till de heligas böner (dessa böner utgjorde den på altaret brinnande lägan — han skulle genom rökverkens ditläggande föröka styrkan och värman af bönerna). 2:o) edo, gifva ifrån sig *φωνήν* 1 Cor. 14: 7. 8 ett ljud, äfven *φῆγος* ljus, *ἕτερον* regn; återgifva *καρπὸν* Mt. 13: 8, Mc. 4: 7. 8 bära frukt. 3:o) öfverlåta, uppdraga, tillåta, medgifva Mt. 20: 23 *al.*, *δέδοται* *τε* Mt. 13: 11 *al.* det är ugn medgifvet, förlänadt, beskärtd. — Särskilda talesätt: *δ. γνώμη* 1 Cor. 7: 25, 2 Cor. 8: 10 meddela sin åsigt (se äfven *γνώμη*), *δ. τόπον* Le. 14: 9 *al.* lemna rum åt ngn (se *τόπος*), *δ. ἐργασίαν* Le. 12: 58 (se *ἐργασία*), *δ. λόγον* (se *λόγος*), *δ. ἀργύριον* *ἐπὶ τὴν τράπεζαν* (se *τράπεζα*), *δ. ἑαυτὸν εἰς τόπον τινά* Act. 19: 31 begifva sig till ett ställe.
- διεξείρω, ἡγεῖρα; ἡγέρθη* (*ἐξείρω*) uppväcka (ur sömna Mc. 4: 38), äfn i andlig mening: uppväcka, upplifva 2 Petr. 1: 13 *ἐν ὑπομονῇσει* genom er-
- inran, äfn 3: 1; *pass.* uppväckas, uppvakua *ἀπὸ τοῦ ὕπνου* Mt. 1: 24, äfn *absol.* Mc. 4: 59; om hafvet: uppväckas, uppröras Joh. 6: 18.
- † *διενθυμέομαι, förstärkt ἐνθυμέομαι*, från alla sidor öfverväga, begrunna, anställa betraktelser *περί τινος* || Act. 10: 19.
- διεξέρχομαι, ἤλθον* (*διῶ, ἐξέρχομαι*) komma ut l. fram *igenom* (det pålagda riset) Act. 28: 3.
- διεξόδος, οὔ, ἡ* (*διῶ, ἐξ, ἄδύς*) *utgång igenom*, genomgång; *plur. δ. τῶν ὁδῶν* gatornas utgångar l. mynningar, gatumynningar (der flera gator mötas), korsvägar, vägskal Mt. 22: 9.
- διεργυνεύτης, οὔ, ὁ* (följ.) utläggare, uttydare, tolk 1 Cor. 14: 28.
- διεργυνέω* (*ἐργυνέω*) uttyda, förklara, utläggga Le. 24: 27 *al.*
- διέρχομαι, εἰδέομαι, εἰλήθηα, ἤλθον* (*ἐρχομαι*) komma l. gå *igenom* *διὰ τινος* Mt. 12: 43 *al.*, gå fram *ἐκείνης* (äfn *δι' ἐκείνης*) *scil.* *ὁδοῦ* den vägen l. der, gå fram l. omkring *abs.* Act. 8: 40, *al.*; gå, vandra, draga *igenom* med *accus.* Le. 19: 1 *al.*, *τοὺς οὐρανούς* Hebr. 4: 14 (se *οὐρανός*), *τὴν ψυχὴν* Le. 2: 35 genomtränga din själ; fara öfver (neml. hafvet) till andra stranden Mc. 4: 35, Le. 8: 32, färdas l. gå fram *ἕως τινός* Le. 2: 15 *al.*, tränga fram l. utbreda sig Rom. 5: 12, äfn om rykte Le. 5: 15 sprida sig; dessutom märkes *δ. ἐν τισι* Act. 20: 25 uppträda ibland några.
- διερωτάω, ἴσα* (*ἔρωτάω*) *genom-* l. *utfråga*, efterfråga, genom frågor få veta l. reda på, söka upp Act. 10: 17.
- διετής, ἐς* (*δίς, ἔτος*) *tvåårig*; *ἀπὸ διετους* *scil.* *παιδός* Mt. 2: 16.
- † *διετία, ας, ἡ* (fgde) en tidrymd af 2 år, 2 års tid, 2 år Act. 24: 27, 28: 30.
- διηγέομαι, ἴσομαι, ἡσύμην* (*ἡγέομαι*) gå förnt, anföra, föra *genomföra*, genomgå, berätta, förtälja Mc. 5: 16 *al.*; framställa, skildra Act. 8: 33 (se *γενεά*).
- διήγησις, εως, ἡ* (fgde) eg. *genomgående*, berättelse, framställning Le. 1: 1.
- διηκεῖς, ἐς* (*ἡνεκῆς* af obrukl. stam *ἐνεκω, ἐνεγκεῖν* *aor.* 2 till *φέρω* — förballer sig dertill som latius bred, vid till fero) oafbrutet fortlöpande: *neutr.* *εἰς τὸ δ.* Hebr. 7: 3 *al.* i det beständiga, för beständigt l. evigt.
- διθάλασσοι, οὔ, ὅτις, θάλασσα* *bimaris*, emellan 2:ne haf, på 2 sidor sköljld af hafvet, *τόπος δ.*

landtunga, näs; tages äfn för sandbank, ref Aet. 27: 41. *

διώνόμοιαι (*ιωνόμοιαι*, *ἴω*, *ἦω*) *genomkomma*, -gå, -tränga Hebr. 4: 12 ordet genomtränger ända till sönderdelande af själen och anden o. s. v. (icke så att det skiljer själen ifrån anden o. s. v., utan att det sönderdelar hvardera för sig) — det tränger först sönderdelande in i själen, den lägre närmast åt naturen vända sidan af den inre menniskan, sedan i anden, den högre rent andliga sidan deraf, det intränger vidare i lederna och fogningarna liksom i märgen af den inre menniskan i alla hennes inre lifs rörelser, liksom i den innersta kärnan af hennes lif.

διόστημι, *έστησα*, *έστην* (*διά*, *ἵστημι*) *ställa* från hvarandra l. *åtskils*, åtskilja *βραχὺ διαστήσαντες* Act. 27: 28 skenbart *intrans.* genom ellipsis af *έαυτούς*, då de skiljt sig ett litet stycke, då de voro på ett kort afstånd (ifrån det förra stället) — på ett kort afstånd derifrån; i de *intrans. temp.* ställa sig l. stå ifrån hvarandra l. åtskils, skilja sig åt, skilja sig ifrån *ἀπό τινος* Lc. 24: 51, vara på afstånd, emellan. (om tid) förflyta Lc. 22: 59. *διόσχυρίζομαι* (*ίσχυρίζομαι* jag visar mig stark, *ίσχυρός*) stödjä sig på ngt, stå på sig, fast oeh bestämdt påstå l. försäkra med *λέγων* Lc. 22: 59, äfn utan Act. 12: 15 (15: 2 hör till sämre editioner).

+ *δικαιοκρισία*, *ας*, *ή* (följ., *κρίσις*) *domsrättvisa*, rättvis dom Rom 2: 3 (se *ἀποκάλυψις*). *

δικαιος, *α*, *ον* (*δική*) som är sådan s. han bör vara, rätt, rättvis t. ex. 1 Joh. 1: 9 (Gud kallas så, emedan han icke fordrar ny betalning för synderna, utan är fullkomligt tillfredsställd med den en gång erlagda lösepenningen, Christi blod), rättskaffens (s. icke gör sin nästa ngn orätt — *δσιος* s. icke gör ngt, hgm han orenar sig i Guds ögon) Mt. 1: 19 *al.* (äfn from, mild), rättfärdig Rom. 3: 26 (om Gud), 1 Joh. 2: 1 *al.* (om Christus); billig, skälig *δικαιον ήχοῦμαι* 2 Petr. 1: 13 jag håller det för rätt och billigt; *δικαιον* Eph. 6: 1 som det bör vara, enligt Guds lag; *δικαιος εἶσσι* Apoc. 16: 5 det är rättvist att du (profangrek. eonstruction); *ὁ δικαιος ἐκ πίστεως ζήσεται* Rom. 1: 17, Gal. 3: 11, Hebr. 10: 38 kan öfversättas på 3 sätt: a) den af l. genom tron rättfärdige skall lefva (njuta det Messianska lifvet); b) den rättfärdige skall *lefva* af sin tro (*qsi fide vesei*); c) den rättfärdige skall lefva af sin tro (icke af

gerningar; så *Luther*) det första trol. rättast på de 2 första ställena, det *andra* på tredje stället. — *Ann.* Ordet har ofta betydelse af egenrättfärdig i synn. i Frälsarens tal ss. Mt. 9: 13 *sæpe*.

δικαιοσύνη, *ης*, *ή* (fgde) *quidquid fieri par est*, det som bör vara, rätthet, det rätta Mt. 3: 15, rättvisa Act. 17: 31, rättfärdighet tages både *subj.* ss. egenskap oeh *obj.* ss. det handlade, gjorda — fkmr i 3:ne betydelser: 1:o *Guds* rättfärdighet, ss. från Gud utgående Rom. 1: 17 *al.* 2:o *Christi* rättfärdighet = syndlöshet, laguppfyllnad (s. tillräknas oss genom tron) Mt. 5: 6 *al.* — 3:o) mskns rättfärdighet a) den naturliga människans Rom. 10: 3 *al.*; b) den pånyttfödda a) *έξ* l. *διὰ πίστεως* = trosrättfärdighet Rom. 9: 30 *al.*, äfn 2 Petr. 2: 5; β) ss. följd af denna, gerningarnes l. lefvernets rättfärdighet, rättskaffenshet, helig vandel ss. 1 Petr. 2: 24, 2 Petr. 3: 13 (ett den gudomliga viljan fullkomligt motsvarande heligt förhållande), *ποιεῖν ὁ*. Mt. 6: 1, 1 Joh. 2: 29 göra rättfärdighet, föra en helig vandel, *κατεργάζεσθαι ὁ*. Jac. 1: 20 åstadkomma rättskaffenshet, helig vandel, christlig verksamhet, kärleksverk. — Dessutom märkas *νόμος δικαιοσύνης* Rom. 9: 31 den rättfärdighet lofvande lagen, den rättfärdiga lagen, *λόγος δικαιοσύνης* Hebr. 5: 13 eg. rättshets tal (att man talar rätt, hvilket ett spädt barn ännu icke kan), tal l. lära om rättfärdighet.

δικαιώω, *ώσω*. *ωσα*; *ωθήσομαι*. *ωμαι*. *ώθηγ* (se fgde) förklara ngn för *δικαιος* rättfärdig, rättfärdiga i juridisk och andlig mening ss. då Gud förklarar de troende för oskyldiga l. rättfärdiga Rom. 3: 26 *al.*, men äfn om mskrs omdömen om Gud Rom. 3: 4; frikänna, befria *ἀπό τινος* Mt. 11: 19, Lc. 7: 35 (se *σοφία*), deremot Rom. 6: 7 frikännas, frikallas från syndens välde (jfr äfn Act. 13: 39), *έξ τινος* Mt. 12: 37 till följe af; *ὁ τὸν θεόν* Lc. 7: 29 erkänna Gud för den han är, låta honom vederfaras rättvisa, gifva honom rätt = lyda hans vilja l. beslut) (*ἀδελτεῖν τὴν βουλήν τοῦ θεοῦ* Lc. 7: 30; *ἐδικαιώθη* 1 Tim. 3: 16 han blef bevisad ss. den han var till sitt väsende, alltså: han blef i sin gudomliga herrlighet bevisad (ss. Guds son). *Ann.* De 2:ne ställena *δικαιοῦνται ἐξ ἔργων* — — — *μόνον* Jac. 2: 24 och i allmht Pauli och Jacobi lära om tron och gerningarna kunna ganska väl stå tillsammans. *Paulus* menar, att gerningarna icke utgöra någon förtje-

nande orsak till rättfärdiggörelsen, ty »af nåden ären J frälste genom trona o. s. v.» Eph. 2: 8; *Jacobus*, att icke tron allena, neml. tron utan gerningar s. är död, utan den i gerningar verksamma och lefvande tron rättfärdiggör.

δικαίωμα, *ατος*, *τό* (fgde) *det rätt gjorda*, rättvis handling, rättskaffenshet Apoc. 19: 8, *det för rätt förklarade*, rättfärdiggörelse- eller frikännelse dom Rom. 5: 16. 18, i allmht dom, utslag Apoc. 15: 4; den rätt som lagen fordrar, *δ. τοῦ νόμου* Rom. 2: 26, 8: 4 lagens fordran, fordring, stadga, *τὸ δ. τοῦ Θεοῦ* Rom. 1: 32 *det s. Gud ss. lagstiftare och domare har förordnat*, Guds stadga l. förordning (neml. samvetslagen), *δ. λατρείας* Hebr. 9: 1 gudstjenststadga, stadga för den yttre gudstjensten, *δ. σαρκός* Hebr. 9: 10 köttets stadga = ceremoniallagen.

δικαίως, *adv.* (af *δίκαιος*) rättvisligen, med rätta Le. 23: 41, rättsligt (ss. sig bör) 1 Cor. 15: 34, rättfärdigt l. rätt 1 Petr. 2: 23, rättrådigt l. rättskaffens 1 Thess. 2: 10, Tit. 2: 12 (afser förhållandet mot nästan).

δικαίωσις, *εως*, *ἡ* (*δικαίωω*) rättfärdigande, rättfärdiggörelse Rom. 4: 25, 5: 18.

δικαστής, *οῦ*, *ὁ* (*δικάζω* dömma) domare Le. 12: 14, Aet. 7: 27. 35; skiljes i allmht från *κριτής* sålunda, att *δικαστής* afgör juridiskt efter lag och rätt, *κριτής* åter i alla öfriga lefnadsförhållanden efter billighet och smdt människoförstånd; se dock *κριτής*.

δικη, *ης*, *ἡ* sed, bruk, det häfdvunna, sedvanliga, rätt, rättvisa Aet. 28: 4 (personifierad ss. rättvisans gudinna, *Nemesis*); rättsak, rättegångsmål, process, rättegång Aet. 25: 15; rätt- l. lagskipning, laga dom, skadeersättning, plikt, straff 2 Thess. 1: 9, Jud. 7.

δικτυον, *ου*, *τό* (*δικεῖν* kasta) *kastning* l. utläggning, det utlagda, nät, i synn. fisknät Mt. 4: 20 *al.*

† *δίλογος*, *ον* (*δίς*, *λόγος*) *tvetalig*, med 2 tungor i munnen 1 Tim. 3: 8.

δίω = *δι' ὄ*, hvarföre, derföre Mt. 27: 8 *al.*

διωδύω, *ώδευσα* (*ώδύω*) *resa* l. färdas l. gå *igenom πόλιν* Aet. 17: 1, äfn draga omkring *absol.* Le. 8: 1.

Διονύσιος, *ου*, *ὁ* *Dionysius*, en Arcopagit, hku af Paulus blef omvänd till christendomen Aet. 17: 34. Enligt Eusebius förestod han församlingen i Athen ss. biskop och skall äfven der hafva lidit martyrdöden.

De under hans namn utkomna skrifter äro bevisligen oäkta.

διόπερ = *δι' ὅπερ* = *διώ* hvarföre, derföre, alltså 1 Cor. 8: 13 *al.*

διωπετής, *ές*, i profangrek. vanligen *διωπετής* (*Ζεύς*, *genit.* *Διός* och *πίπτω*) *fallen från Zeus* d. ä. himlen; *neutr. scil. ἄγαλμα* Aet. 19: 13 från himlen fallen bild (af ebenholz l. vinträ); andra städer hade äfn dylika föregifna fr. himlen fallna bilder, ss. Troja sitt Palladium. — Se vidare *Ἰφεισος*.

διόρθωμα, *ατος*, *τό* (*διορθόω*. se följ.) Aet. 24: 3 *κατόρθωμα*, hkt se.

διόρθωσις, *εως*, *ἡ* (*διορθόω* uppresa, upprätta, förbättra af *ὀρθόω*, af *ὀρθός*) *upprättning*, iständsättning, förbättring; *καιρός διορθώσεως* Hebr. 9: 10 förbättringens tid d. ä. den Messianska tiden, då en sannskyldig förbättring (rening) skulle inträda.

διорύσσω; *ωρύγην* (*ὀρύσσω*) *genomgräfvna scil. τὴν οἰκίαν* huset, bryta sig in, råna Mt. 6: 19 *al.*

Διόσκουροι, *ων*, *οἱ* (*Διός κοῦροι* Zeus' gossar l. söner, med Leda) *Dioskurerna*, Castor och Pollux, voro tvillingar. De anropades i synn. af Grek. och Rom. sjöfolk ss. skyddsgudar i sjönöd och dyrkades genom offer. Tvillingstjennan på himlen tillskrefs redan i äldsta tider räddande kraft, och derföre kallades Dioskurerna *σωτήρες* (räddare). De under storm på masttopparne stundom befintliga lågor (St. Elmseldar) ausågos ss. tecken till dessa gudars närvaro. Deras bilder begagnades ofta ss. skeppsteeken och voro dertill mycket passande, emedan de dyrkades ss. *ἀρωγοναῦται* (som bistå sjöfarande) Aet. 28: 11.

διότι = *δι' ὅτι* = *διὰ τοῦτο ὅτι* propterea quod, derföre att, emedan, förty, ty Le. 1: 13 *al.*; anses oek understundom stå för *διὰ τοῦτο*. dock utan skäl, enär *διώ* merändels står i nyare editioner i stället ss. 1 Thess. 2: 18.

Διοτρεφής, *έος*, *ὁ* (grek., *Zeusföddt*) *Diotrephes*, en äregirig partichef inom församlingen, vunnit af irländarna att motarbeta de christna missionärerna och att ur församlingens gemenskap utesluta dem, som togo emot dem 3 Joh. 9.

διπλόος, *ης*, *ον* *contr.* *οῦς*, *ῆς*, *οῦν* duplex, tvåfaldig, dubbel 1 Tim. 5: 17, Apoc. 18: 6; *compar.* *διπλότερον* Mt. 23: 15 (*neutr.* ss. *adv.*) dubbelt mera, i dubbelt större l. högre grad.

διπλόω. *ωσα* (fgde) *jördblubbla*, *τὰ διπλᾶ* Apoc. 18: 6

eg. fördubblen det dubbla, gifven dubbelt, i dubbelt mått. *

δίς, *adv. numer.* (δύο) liks. δούς, bis, 2 gånger Mc. 14: 30 *al.*; καὶ ἄπαξ καὶ δίς Phil. 4: 16, 1 Thess. 2: 18 så väl en gång som två gånger (utmärker bestämdt 2 ggr, och icke obestämdt: några gånger); dubbelt, i dubbelt afseende δίς ἀποθανόντα Jud. 12 (emedan de icke blott mistat sina löf, utan äfven äro utan frukt — andra, emedan de icke blott äro utan frukt, utan verkligt utdöda, förtorkade).

† διςμυριάς, ἄδος, ἡ (δίς, μυριάς) ett antal af 2 myriader; δ. μυριάδων Apoc. 9: 16 2 myr. myriader = 200,000,000; i andra editioner står δύο μυριάδες μυριάδων. *

δίσιάζω, ασα (δίς) tveka, tvifla, vara tveksam, tvivelaktig, oviss Mt. 14: 31, 28: 17.

δίστομος, ον (δίς, στόμα) med dubbel mynning l. öppning, tveeggad (om svärd) Hebr. 4: 12 *al.*

δίσιλοι, αι, α (δίς, χίλιοι) tvåtusende Mc. 5: 13. * διώλιζω (διώ, ὕλιζω) rena, rensa från drägg ἴλους, *per metathesin*, sila; andra från ὕλη) genomrensa, klara, sila Mt. 23: 24.

διγάζω, ασα (δίγα, tvefaldt, i 2 delar af δίς) tudela, skilja, söndra Mt. 10: 35.

διχοστασία, ας, ἡ (δίχμα se fgde, στάσις) söndring, oenighet, tvedrägt Rom. 16: 17 *al.*

διχοτομέω, ἦσω (δίχμα se διγάζω, τέμνω τέτομα skära) skära i tu, sönderskära, afskilja; utmärker Mt. 24: 51, Lc. 12: 46 antingen ett visst dödsstraff (söndersägning), eller i allmht ett grymt.

διψάω, ἦσω, ἦσα (följ.) törsta Mt. 25: 35 *al.*; trop. törsta, häftigt längta efter ngt τί Mt. 5: 6; fkmr äfven *absol.* om törst efter lifsens vatten Joh. 4: 14 *al.*

δίψος, εος, τό = profangr. δίψα, törst 2 Cor. 11: 27. *

δίψυχος, ον (δίς, ψυχή) tvehögse, dubbelhertad, vankeledig Jac. 1: 8 (som väl synes hoppas allt af Gud, emedan han beder, och dock hoppas ingenting af honom, emedan han tviflar), 4: 8 (som delat sina hjertan emellan Gud och mammon l. verlden tväremot Frälsarens förmaning Mt. 6: 24).

διωγμός, οῦ, ὁ (se följ.) förföljelse Mt. 13: 21 *al.*

διώκτης, ου, ὁ (följ.) förföljare 1 Tim. 1: 13. *

διώκω, ὠξω, ὠξα; ωχθήσομαι (af διώ frukta, sky, fly hf *perf.* 2 δέδια s. hör till δεῖδω l. φοβέομαι) förfölja, efterjaga, jaga Mt. 5: 11 *sarpissime*; äfven i god mening: efterfölja, löpa, ila, trakta, sträfvä efter, »jaga l. fara efter» τί l. *absol.*, *egentl.*

och trop. Lc. 17: 23 *al.*; ἵνα τῷ σταυρῷ τοῦ Χοῦ μὴ διώκονται Gal. 6: 12 »på det att de icke må ådraga sig någon förföljelse för Christi kors' skull» (hkn de skulle ådraga sig från Judarnes sida, om de förenade predikau om Christi kors med förkastande af omskärelsen, hvaremot de derigenom att de påyrkade omskärelsen skulle afväpna Judarnes lagifver).

δόγμα, ατος, τό (δοκέω) det beslutade, beslut, förordning, påbud, edict Lc. 2: 1, Act. 17: 7; δ. κρίνειν Act. 16: 4 fatta beslut; ὁ νόμος τῶν ἐν-τολῶν ἐν δόγμασι Eph. 2: 15 (se νόμος), τὸ χειρόγραφον τοῖς δ. Col. 2: 14 (se χειρόγραφον). δογματίζω (fgde) fastställa ett beslut, besluta, befalla, påbjuda, decretera; *pass.* befallas Col. 2: 20 hvarföre påbjuder man eder? *

δοκέω, ἔδοξα (δέχομαι) antaga, förmoda, mena, tro, hålla före Mt. 6: 7 *sarpissime*, μὴ δόξητε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς Mt. 3: 9 tron icke att J fån tänka l. tilltron eder icke att tänka, πόσῳ δοκεῖτε κ. τ. λ. Hebr. 10: 29 (der står δοκεῖτε liks. i parentes) huru mycket, tron J l. menen J o. s. v.; tilltro l. inbilla sig δοκῶ εἶναι σοφός 1 Cor. 3: 18 jag tror l. inbillar mig vara vis, ὁ δοκῶν εἶ-ναί τι Gal. 6: 3 den som inbillar sig vara ngt, äfn gå och gälla för (hos andra) εἶναί τι Gal. 2: 6 att vara ngt = anses för ngt, Gal. 2: 9 gälla ss. pelare, deraf οἱ δοκοῦντες Gal. 2: 2 de ansedde; framställa sig, visa sig δοκεῖ τις πεπειθῆναι Phil. 3: 4 det visar sig om någon att han förtröstar, synas Lc. 10: 36 *sarpe*, δοκῶ ἐμοί Act. 26: 9 *al.* mihi videor jag synes l. tycker mig; *imperson.* δοκεῖ μοι Mt. 7: 25 *al.* mihi videtur, mig synes, jag tycker, finner för godt, κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς Hebr. 12: 10 efter som de funno för godt, efter deras godtfinnande; ἔδοξεν τοῖς ἀποστόλοις ἐκλεξαμένους ἄνδρας ἐπέμψαι Act. 15: 22, Apostlarnes beslöto, att (de) sedan de utvalt männer skicka dem, så äfven v. 25.

δοκιμάζω, ἴσω, ασα; ασμαι (δόκιμος) pröfva, undersöka (halten l. äktheten af ngt) Lc. 14: 19, 1 Petr. 1: 7; Rom. 12: 2, 1 Cor. 3: 13 *al.*, δοκ. τὰ πνεύματα 1 Joh. 4: 1 pröfva andarne (dertill var en särskild gåfva förlänad de första christna -- διακρίσεις πνευμάτων 1 Cor. 12: 10), äfven ställa på prof, försöka, fresta Hebr. 3: 9; (ss. bepröfvadt l. äkta) antaga, gilla Rom. 2: 18, 14: 22; akta, anse för värdig = ἀξιῶ 1 Cor. 16: 3, hålla mödan värdt Rom. 1: 28 (icke hålla

mödan värdt d. ä. försmå, förkasta); *pass.* aktas l. anses värdig ὑπό τινος 1 Thess. 2: 4.

δοκιμασία, ας, ή (fgde) pröfning, undersökning, ἐν δοκιμασίᾳ Hebr. 3: 9 || ἐδοκίμασάν με.

δοκιμή, ῆς, ή (se δόκιμος) prof, pröfning, bepröfning 2 Cor. 8: 2; profhållning, bepröfvad beskaffenhet, indoles spectata Rom. 5: 4 *al.*, τὴν δ. τινος γινῶναι 2 Cor. 2: 9 erfara om ngn håller profvet, δ. ζητεῖν τινος 2 Cor. 13: 3 försöka om ngn håller profvet.

δοκίμιον, ου, τό (fgde) = δοκιμῆιον pröfningsmedel; men i N. T. = δοκιμή profhållning, τὸ δοκίμιον ὑμῶν τῆς πίστεως 1 Petr. 1: 7 = ὑμῶν ή πίστεως δεδοκιμασμένη eder (ἐν ποικίλοις πειρασμοῖς) bepröfvade och profhållande tro; äfven Jac. 1: 3 (der likväl τῆς πίστεως saknas hos Tischend., men ej i *Cod. Sin.*).

δόκιμος, ον (δέχομαι l. δοκέω) tjenlig att antaga, antaglig, antagen, godkänd, pröfvad, bepröfvad, profhaltig Rom. 14: 18 *al.*, δ. γινόμενος Jac. 1: 12 sedan han befunnits profhaltig = hålla profvet.

δοκός, οῦ, ή (δέχομαι) bjelke, i synn. de vågrätt liggande (sparrar), s. bildade husets loft och *buro* taket; i allmht bjelke Mt. 7: 3 ff., Lc. 6: 41 ff., ss. bilden af stort fel.

δόλιος, α, ον (δόλος) listig, bedräglig 2 Cor. 11: 13.

† δολιώς, ἐδολοῦσαν efter Alexandr. dialekten st. ἐδολίουν (fgde) vara listig, slug, bedraga Rom. 3: 13.

δόλος, ου, ό (besl. med δέλος, τό = δέλεαρ lockmat, lockbete af obrukl. δέλω) dolus eg. *lockmat*, fälla, svek, list, bedrägeri Mt. 26: 4 *al.*; δόλω κρατεῖν Mt. 26: 4, λαβεῖν 2 Cor. 12: 16 genom l. med list bemäktiga sig, fånga, äfn ἐν δόλω Mc. 14: 1.

δολῶν (fgde) bedraga, narra, förfalska 2 Cor. 4: 2.

δόμα, ατος, τό (δέδομαι af δίδωμι) det gifna, gåfva, skänk Mt. 7: 11 *al.*, Eph. 4: 8 = χαρίσματα.

δόξα, ης, ή (δοκέω, ἔδοξα) eg. *antagande*: 1:o mening, tanke, i synn. den mening l. tanke, s. andra hysa om oss, anseende, rykte, pris, ära Lc. 2: 24 *sæpe*; Englasången l. c. »ära (är l. vare) Gud i höjden, ty (καί) frid är på jorden, (Guds) välbehag till människorna»; ή δόξα (vid doxologier) den Honom tillkommande äran, ή δ. τοῦ Θεοῦ Rom. 3: 23 *al.* den ära s. Gud gifver, bifall å Guds sida; διδόναι l. δοῦναι δ. Θεῷ Lc. 17: 18 *al.* gifva Gud äran d. v. s. i allmht tänka, tala l. göra ngt s. länder till Guds ära (erhåller

vid hvarje ställe sin särskilda bestämmelse af contexten); τί ἐστὶ δόξα τινί 1 Cor. 11: 15 ngt länder ngn till ära l. heder. 2:o) herrlighet, prakt Mt. 4: 8 *al.*, klarhet, glans, sken Act. 22: 11 *al.*, majestät, herrlighet (i synn. Guds) Joh. 1: 14 *al.*, δ. Κυρίου l. blott δόξα Rom. 9: 4 HERrans herrlighet ἡ ἰσχυρὴ ἡ ἐξουσία Guds symboliskt-synliga närvaro ss. den i öknen visade sig i eld- och moln- stoden och i stiftshyddan ss. moln = ἡ ἐξουσία; τὸ τῆς δόξης 1 Petr. 4: 14 det s. tillhör herrligheten, det himmelska herrlighetsväsendet, ἐν δόξῃ 1 Cor. 15: 43 i tillstånd af herrlighet; δόξαι Jud. 8 herrlighetsstrålar (s. utgå ifrån och omgifva Gudomens majestät — härmed menas tro- ligen) englarna (lika omgifva den Högstes thron); δ. Θεοῦ kallas mannen 1 Cor. 11: 7, emedan han ss. det förnämsta i skapelsen uppenbarar Guds majestät, qvinnan åter δ. ἀνδρός, emedan hon är skapad utur mannen och för mannens skull, hennes tillvaro och verksamhet alltså förherrligar mannen ss. hennes ursprung och ändamål.

δοξάζω, άσω, ασα; ασαι, άσθην (fgde) eg. mena, tro, hysa god tanke l. mening om någon, deraf prisa, ära, berömma (om Gud, mskr och ting) Mt. 5: 16 *al.*, ἐπί τινι Lc. 2: 20 *al.* för något; förherrliga Joh. 7: 39 *al.*, καὶ γὰρ οὐ δεδόξασται — — — δόξης 2 Cor. 3: 10 ty till och med beröfvadt sin herrlighet har det förherrligade blifvit i detta afseende (neml. i afs. på den Mosaiska διακονία) för den öfversvinneliga herrligheten (neml. af den christl. διακονία); δεδοξασμένος 1 Petr. 1: 8 förherrligad, i himmelsk herrlighet förklarad (hgm denna glädje skiljer sig från denna världens sinnliga och förgängliga glädje, jfr 1 Cor. 15: 43).

Δοράς, άδος, ή (eg. gazell, antilop, så kallad för sina sköna, lifliga ögon af δέρω se) Dorcas, en lärjunginna i Joppe, som egentl. hette Ταβιθά hkt se Act. 9: 36. 39.

δόσις, εως, ή (δίδωμι) gåfva, skänk Jac. 1: 17, utgift Phil. 4: 15 δ. καὶ λῆψις utgift och inkomst se λόγος.

† δότης, ου, ό (se fgde) gifvare 2 Cor. 9: 7.

δουλαγωγέω (δουλαγωγός s. förer i slafveri af δοῦλος, ἄγω) föra l. bringa i slafveri, föra l. släpa med sig ss. slaf 1 Cor. 9: 27.

δουλεία, ας, ή (följ.) slafveri, trældom; πνεῦμα δουλείας Rom. 8: 15 en trældoms-anda d. ä. en anda

s. försatte eder i ett trældomsförhållande till Gud, *δ. φθορᾶς* Rom. 8: 21 den i förderfvet bestående trældom, *εἰς δ. γεννωῶσα* Gal. 4: 24 s. föder till trældom d. ä. försätter i slafveri (neml. dgm att de underkastas Mos. lagen), *ζυγὸν δουλείας* Gal. 5: 1 trældomsok (förut hade de varit i hendomens ok, nu voro de nära deran att hållas i Judendomens ok, *στοιχεῖα τοῦ κόσμου* Gal. 4: 3), *ἔνοχοι δουλείας* Hebr. 2: 15 underkastade (djefvulens) slafveri.

δουλεύω, ευχα, ευσα (se följ.) vara slaf, tjenare, tjena *τινί* Mt. 6: 24 *al.*, vara slaf Gal. 4: 25 (under lagen), skicka sig efter *τῷ καιρῷ* Rom. 12: 11 efter tiden, *tempori servire* || *χυρίφ Cod. Sin.*

δούλη, ης, ἡ (eg. *femin.* af följ.) slafvinna, tjennarinna Lc. 1: 38 si HERrans tjennarinna = jag är undergifven HERrans (Guds) vilja, fkmr äfven Lc. 1: 48, Act. 2: 18.

δοῦλος, η, ον (*δέω*) eg. *bunden*, tjennande Rom. 6: 19.

δοῦλος, ου, ὁ (eg. *mascul.* af fgde) *bunden* () (*ἐλεύθερος*) slaf, träl 1 Cor. 7: 21 *al.* () (*κύριος, δεσπότης*) tjennare Mt. 13: 27 *al.*, förenas med *genitiv.* Θεοῦ, Χριστοῦ, äfvens. med *τῆς ἀμαρτίας, τῆς φθορᾶς.*

δουλόω, ὠσω, ὠσα; ὠμαι, ὠθην (fgde) göra till slaf, försätta i slafveri Act. 7: 6, *τροπ. ἐαυτόν τινι* 1 Cor. 9: 19 göra sig beroende af ngn, lämpa sig efter ngn; *pass.* göras till slaf, blifva l. vara slaf *τινί* 2 Petr. 2: 19, slafva, vara bunden 1 Cor. 7: 15 (*ἐν τοῖς τοιοῦτοις* under sådana omständigheter), *δ. τινι* Rom. 6: 18 komma i ngns tjenst (om sedlig nödvändighet), äfn v. 22; *δεδ. οἶνω πολλῷ* Tit. 2: 3 förslafvade under, begifna på mycket vin l. dryckenskap (= *οἶνω π. προσέχοντες* 1 Tim. 3: 8).

δοχή, ἡς, ἡ (*δέχομαι*) eg. *emottagning*, välfägnad, gästabad Lc. 5: 29, 14: 13.

δράκων, οντος, ὁ (*δέρομαι, ἔδροκον* se, i synn. skarpt, fruktansvärdt) *drake*, en stor orm (ett fabeldjur, liksom vår lindorm) Apoc. 12: 3 *al.* (dermed betecknas l. c. en mot Guds rike fiendtlig verldsmakt, isynn. *Rom*; de 7 hufvuden häntyda på den andliga makten, de 10 hornen på den verldsliga och de 7 kronorna på hierarchien).

δράσσομαι (samstam. med *δράω* göra, handla) eg. *gripa*, fatta, ertappa, fånga 1 Cor. 3: 19; sedermera sammanfatta så mycket som möjligt med

handen, hvaraf *δράξ, δραχός* en handfull, manipulus och följ.

δραχμή, ἡς, ἡ (fgde) eg. så mycket man kan fatta med fingrarne l. handen = *δραχμῖς, drachma*, drachm, denarius, så väl en vigt, som ett mynt = 6 *ὀβολοί* (10 öre) d. ä. = 60 öre Rmt, var vanligen af silfver; en guld-drachm = 10 silfverdrachmer; fkmr Lc. 15: 8. 9.

δρεμω l. *δραμω*, obrukl. stam, se *τρέχω*.

δρέπανον, ου, τό (*δρέπω* skära) skära, lie Mc. 4: 29; Apoc. 14: 4—16 (jfr Joel 3: 13, Mt. 13: 37—43) har afseende på de goda, men 14: 17—19 (jfr Es. 63: 3, Jerem. 49: 9, Joel 3: 13) på de onda.

δρόμος, ου, ὁ (*τρέχω, δέδρομα*) lopp, löpande, kapplöpning, *τὸν δ. τετέλεκα* 2 Tim. 4: 7 jag har fulländat l. slutat kapplöpningen (*metaphor.* om lefnadslopp l. -bana), äfn Act. 13: 25, 20: 24 (*metaphor.* om embetsverksamhet); brukas hos profangrek. äfn om kapploppnings-, rännare-, vädjobana: *Anm.* Kämpaöfningarne l. -lekarne, *ἀγῶνες γυμνακοί*, voro hos grekerna 5 (hf *πένταθλον*, quinquertium, femkamp af *πέντε* och *ἄθλος* kamp) 1:o) *δρόμος* kapplöpning; 2:o) *ἄλμα* hoppning; 3:o) *δίσκος* kastskifva; 4:o) *πυγμή* boxning; 5:o) *πάλη* brottning.

Δρουσίλλα, ης, ἡ *Drusilla*, dotter af Herodes Agrippa I och Cypros, och syster till Agrippa II. Hon var i början förlofvad med prinsan af Comagene *Antiochus Eriphanes*, men då han icke ville låta omskära sig, gifte hon sig med *Azizus*, furste af Emesa; dock snart lät Rom. procuratorn *Felix* genom en judisk trollkarl Simon erbjuda henne äktenskap och fick henne till maka. Hon födde honom en son Agrippa, hvilken vid ett utbrott af Vesuvius omkom jemte modren; fkmr Act. 24: 24.

δύναμαι, δυνήσομαι, ἐ- och *ἡδυνήθην* (*δύω, δύνω*) eg. *ikläda sig*, åtaga sig, se sig god till, gå ut med, kunna, förmå, vara i stånd Mt. 3: 9 *sæpissime*, med och utan *ἑβν.*, *οὐ δ. μή* med *ἑβν.* Act. 4: 20, non possum non jag kan icke annat än, kan icke låta bli att.

δύναμις, εως, ἡ (fgde) förmåga, makt, myndighet, kraft Mt. 22: 29 *sæpissime*; *δ. Θεοῦ* Mt. 1. c., äfn Rom. 1: 16 (*genit. subj.*) en från Gud utgående kraft, *ἐν δυνάμει* 1 Cor. 15: 43 i tillstånd af kraft, äfn Rom. 1: 4 kraftigt, *ἐν ποίᾳ δυνάμει* Act. 4: 7 genom hvad för en kraft (s. stått eder till buds), andra: med hvad myndighet, *ὅν δ.*

1 Cor. 5: 4 med myndighet, κατὰ δύνάμιν Mt. 25: 15 *al.* efter förmåga, παρὰ δύνάμιν 2 Cor. 8: 3 och ὑπὲρ δ. 2 Cor. 1: 8 öfver förmåga; skicklighet, färdighet (förmåga så i kroppsligt s. andligt hänseende) ss. Mt. 25: 15 förmåga (att ändamålsenligt förfara med de anförtrödda pun- den), handlingskraft l. duglighet 1 Cor. 4: 19. 20 (att befrämja Christi rike); betydelse, vis 1 Cor. 14: 11; *plur.* storverk, underverk Mt. 7: 22 *al.*, äfn himlanakter, englar (Rom. 8: 38?), 1 Petr. 3: 22, äfn i *singul.* Eph. 1: 21.

† δυναμῶω (fgde) göra kraftig, stark, mäktig; *pass.* blifva kraftig, stark Col. 1: 11.

δυναστῆς, ον, ὁ (δύναμαι) maktegande, stor l. mäktig man i staten, herrskare, konung Lc. 1: 52, äfn brukadt om Gud 1 Tim. 6: 15; Act. 8: 27 hörer ordet trol. ss. *adj.* till ἐδουλόχως.

† δυνατέω (följ.) vara mäktig, i stånd 2 Cor. 13: 3, äfn || δυνατός ἐστι Rom. 14: 4.

δυνατός, ἡ, ὅν *adj.* vble (af δύναμαι) som kan ngt, är i stånd, mäktig, skicklig Lc. 14: 31 *al.*, ὁ δυνατός (om Gud) Lc. 1: 49 den mäktige, οἱ δυνατοί Act. 25: 5 de mäktige, inflytelsesrike, τὸ δυνατὸν Rom. 9: 22 = ἡ δύναμις makt, δυνατός ἐν ταῖς γραφαῖς Act. 18: 24 skriftkunnig d. ä. som hade synnerlig förmåga att inse, utlägga och använda skrifterna (G. T:s); som kan ske, möjlig, görlig τινί för ngn Mc. 9: 23 *al.*, äfn παρὰ τινί Mt. 19: 26 *al.*, εἰ δυνατὸν si fieri potest Mt. 24: 24 *al.*

δύνω (δύω) sjunka, gå ned (om solen) Lc. 4: 40. δύο, δυῶν l. δυοί duo, två, tu Mt. 8: 28 *sarpi- sime*, εἰς δύο Mt. 27: 51, Mc. 15: 38 i tu, δύο τινές Lc. 7: 19, Act. 23: 23 två stycken, δύο δ. Mc. 6: 7 två och två, två i sender = ἀνὰ δ. bini Lc. 9: 3, 10: 1, och κατὰ δ. 1 Cor. 14: 27 två hvarje gång (vid hvarje sammankomst), δύο ἢ τρεῖς Mt. 18: 20, Joh. 2: 6, 1 Cor. 14: 29 två eller tre (bestämdt — andra: obestämdt för några).

δύς, oskilj. partikel = *miss-*, *svår-*, *illa* — i sven- skan, utmärker i allmht *svårighet*, *besvärlighet*, *olägenhet*.

† δύςβίαστατος, ον (fgde, βίαστατός *adj.* vble af βίαστέω) svårbarlig, s. svårligen kan bäras, svår att bära Mt. 23: 4 (dock ej hos Tischend. — Cod. Sin. har μεγάλη), Lc. 11: 46.

δύςευτερία, ας, ἡ, äfn — ἐριον, ον, τό (δύς, ἔντε- ρον tarm, i synn. i *plur.* inelfvor af ἐντός) eg.

olägenhet i inelfvorna, knipningar i magen, kolik med stark utsot, rödsot Act. 28: 8.

† δύςερμήνευτος, ον (δύς, ἐρμήνευτός *adj.* vble af ἐρμηνεύω) svårförklarlig, svår att förklara, ut- tyda, utlägga Hebr. 5: 11 (härom hafve vi mycket att säga, som är svårt att med ord förtydliga δ. λέγειν).

δύςχολος, ον (δύς, χόλον spis, mat) svår att gifva mat, granntyckt på maten; sedan i allmht svår att tillfredsställa, göra till lags, kinkig, svår Mc. 10: 24.

δύςκόλως, *adv.* (af fgde) svårligen, med svårighet Mt. 19: 23 *al.*

δύσμη, ἧς, ἡ (δύομαι, se δύω) nedgång, solens och stjernornas; det väderstreck, der solen går ned, vester (blott i *plur.*) Mt. 8: 11 *al.*

δύσνόητος, ον (δύς, νοέω) svårbegriplig, svårfattlig 2 Petr. 3: 16 (neml. det i Pauli bref s. handlar om de yttersta tingen).

δύςφημέω (δύςφημος af elakt förebud, af δύς, φήμη) eg. nyttja olycksbådande, missfirmliga ord och ut- tryck, smäda, skymfa = βλασφημέω 1 Cor. 4: 13)(εὐφημέω.

δύςφημία, ας, ἡ (fgde) smäde-, skymford, oudt rykte 2 Cor. 6: 8.

δύω, ἔδυσσα, ἔδυν sänka; *med.* och *aor.* 2 (äfn *aor.* 1 Tischend.) Mc. 1: 32 = δύνω sjunka, gå ned (om solen).

δώδεκα (qsi δωδέκα af δύο, δέκα) duodecim, tolf Mt. 9: 20 *sarpinus*; οἱ δώδεκα de 12 (neml. Lärjungarne l. Apostlarne) Mt. 26: 14 *al.* — *Anm.* Tolfaltet var för Judarne heligt för de 12 patriarcherne och stammarne.

δώδεκατος, η, ον (fgde) den tolfte Apoc. 21: 20.

δώδεκάφυλος, ον (δώδεκα, φυλή) tolfstammig, af 12 stammar; *neutr.* ss. *subst.* (Israëls) 12 stammar, tolfstam Act. 26: 7.

δώμα, ατος, τό (δέμω bygga) det byggda, hus, bo- ning; sedan tak, så i N. T. Mt. 10: 27 *al.*, ἐπὶ δωμάτων l. c. på taken d. ä. offentligen; taken voro platta och begagnades till bönc- och andra religiösa förrättningar och öfningar Act. 10: 9, samt att derifrån tala till folket nedanför.

δωρεά, ᾶς, ἡ (δῶρον) gåfva, skänk i synn. heders- skänk; i N. T. om andliga gåfvor, nådegåfvor Joh. 4: 10 *al.*, ἡ δ. ἡ ἐπουράνιος Hebr. 6: 4 den himmelska gåfvan (saligheten af syndernas förlåtelse i Christo); *genit. rei* är alltid *objectivus* ss. τοῦ πνεύματος, δικαιοσύνης, χάριτος.

δωρεάν, *adv.* (eg. *accus.* af fgde) till skänks Mt. 10: 8 *al.*, för intet, utan förtjenst l. förskyllan (*in bonam partem*) Rom. 3: 24, 2 Thess. 3: 8, äfn med orätt $\square\uparrow\eta$ immerito, oförskyldt (*in mal. partem*) Joh. 15: 25; förgäfvdes, utan grund, orsak Gal. 2: 21.

δωρέω; ημῶν, ἡσάμην (δῶρον) vanl. i *med.* skänka $\tau\iota\ \tau\iota$ ngn ngt Mt. 15: 45, äfn bör 2 Petr. 1: 3. 4 tagas i medial betydelse.

δώρημα, αὐτος, τό (fgde) skänk, gåfva Rom. 5: 16

»och icke ss. genom en som syndat (*scil.* ἐστί) är gåfvan» (ty den har blifvit ἐκ πολλῶν παραπτωμάτων till δικαίωμα); fkmr äfn Jac. 1: 17. δῶρον, οὐ, τό (δίδωμι, stam δῶω) gåfva, skänk Mt. 2: 11, Eph. 2: 8, Apoc. 11: 10; offer, spisoffer $\square\uparrow\eta\uparrow\eta$ Mt. 5: 23 *al.* = χορβαῶν ($\uparrow\uparrow\uparrow\uparrow$) Mt. 15: 5 en åt templet invigd gåfva, tempelskänk; ἔβαλον εἰς τὰ δῶρα Lc. 21: 4 de hafva inkastat (neml. sina gåfvor se v. 1) till (de i offerkistan redan befintliga) gåfvorna.

E.

Ἐα (trol. st. ἔαε *imperat.* af ἐάω, lät bli! hålt!) *interjection* af öfverraskning, bekymmer och ovilja = åh, ah, ack! Mc. 1: 24, Lc. 4: 34.

ἐάν, *conj. condit.* (εἰ, ἄν) om kanhända, så framt, i händelse l. förutsatt att, om (med *conjunct.*) Mt. 4: 9 *sapissime*, äfn med *indic.* 1 Joh. 5: 15; så snart som = ἐπειδὴν l. ὅταν Joh. 12: 32, 14: 3, 1 Joh. 3: 2; i N. T. ofta = *modaladv.* ἄν (hkt visar sig af dess ställning efter relativ.); ἐάντε -ἐάντε Rom. 14: 8, sive -sive, det vare sig att — eller att, äfven eusamt 2 Cor. 10: 8 = äfven om; ἐάν μή Mt. 5: 20 *al.* om l. så framt icke, Mc. 4: 22 *scil.* ἴνα, Mt. 26: 42, Mc. 10: 30 utan att, med mindre; ἐὰν οὖν *z. τ. λ.* Joh. 6: 62 är *aposiopesis*, *scil.* οὐ τοῦτο ὑμᾶς μᾶλλον σκανδαλίσει;

ἐάνπερ (fgde, πέρ) si quidem, om annars, om blott Hebr. 3: (6). 14, 6: 3.

ἐαυτοῦ, ἧς, οὗ, *plur.* ἐαυτῶν, 3 pers. *pronom. reflex.* (ἔο *ctr.* οὗ, αὐτοῦ) sig sjelf, sig Mt. 8: 22 *al.*; *plur.* nyttjas äfn om 1 och 2 pers. Mt. 3: 9 *al.* (anledningen synes vara den, att man derigenom undvek de släpande formerna ἡμῶν αὐτῶν o. s. v.), står äfn för ἀλλήλων hvarandra Mc. 20: 26 *al.*; heter sammandraget αὐτοῦ. *Anm.* I afs. på fraserna γίνεσθαι, ἔρχεσθαι, λέγειν ἐν ἑαυτῷ och dyl. se verberna.

ἐάω, ἐάσω, εἶσα (besl. med ἔημι) 1:o låta, låta ske, tillåta, sino Mt. 24: 43 *al.*, οὐχ ἔ. förbjuda, afhålla, hindra Lc. 4: 41 *al.* 2:o låta vara Act. 5: 38, ἐάτε ἕως τούτου Lc. 22: 51 låten (dem, neml. s. kommo att gripa JEs.) vara! ända hit-

intill (= stannen här med mitt försvar)! — eller enklare: låten det vara ända hitintill! = stannen, hållen upp! låta fara l. ligga Act. 27: 40 (neml. ankaren).

ἐβδομήκοντα, *numer. cardin.* (ἑβδομος) sjuttio Lc. 10: 1 *al.*; ἐβδ. l. c. och v. 17 de 70 lärjungarne, trol. i likhet med de 70 Sanhedristerne l. de 70 äldste som Moses inrättade Num. 11: 16.

ἐβδομηκοντάκις, *adv. numer.* (fgde) 70 gånger Mt. 18: 22 *num. certus pro incerto.* *

ἑβδομος, ἡ, ον, *num. ordin.* (ἑπτά) den 7:de Joh. 4: 52 *al.*, ἡ ἔ. *scil.* ἡμέρα Hebr. 4: 4, ἑβδ. ἀπό τινος Jud. 14 den 7:de ifrån ngn (om Henocho).

Ἐβέρ l. Ἐβέρ, äfn *paroxytonon*, ὁ *indecl.* ($\uparrow\uparrow\uparrow$) eg. det som är på andra sidan, πέραν; öfvergång Heber, Hebræernas stamfader; hans efterkommande kallas $\uparrow\uparrow\uparrow$ $\uparrow\uparrow\uparrow$; fkmr Lc. 3: 35. *

Ἐβραϊκός, ἡ, ὄν (se följ.) Hebräisk Lc. 23: 38 (finncs ej hos Tischend., men i *Cod. Sin.*).

Ἐβραῖος, α, ον, *nom. gentile* (af Ἐβέρ) Hebräisk, Hebræer Act. 6: 1 *al.*; dermed menas en jude som talar Hebräiska d. ä. Syrochaldäiska språket) (ἑλληνιστής, en jude som talar Grekiska; l. c. utmärka orden Judechristna. — Om brevet till Hebræerna se Παῦλος.

Ἐβραῖς, ἴδος, ἡ, egentl. *femin. patronym.* af Ἐβέρ, Hebers dotter, en Hebræerinna; sedan och i N. T. *adj.* Hebräisk Act. 21: 40 *al.*

Ἐβραϊστί, *adv.* (af ἐβραῖζω tala o. s. v. hebräiska) på hebräiska Joh. 5: 2 *al.*

ἐγγίζω, ἰῶ, ἰα, ἰσα (ἐγγύς) egentl. *närma*, föra l. bringa nära; oftare och i N. T. *närma sig*, komma

l. vara nära, nalkas *absol.* Mt. 3: 2 *σῶπε*, äfven med *εἰς*, ἐπί och μέγρι, och med *dativ.* ss. ἐγγ. τῷ Θεῷ (Mt. 15: 8) Hebr. 7: 19, Jae. 4: 8 nalkas Gud, träda i gemenskap med Honom.

ἐγγράφω; γέγραμμαι (ἐν, γράφω) *ingrafva* l. -rista, inskrifva, an- l. uppteckna Le. 10: 20 ἔν τινι; ἐπιστολή ἐγγρ. 2 Cor. 3: 2. 3 ἐν ταῖς καρδίαις »vårt bref ären J, inskrifvet i våra hjertan, känt och läst af alla mskr, då det är tydligt l. uppenbart (för hvar och en) att J ären Christi bref författadt af oss, inskrifvet icke med bläck, utan med lefvande Guds ande, icke i taflo af sten utan i hjertetaflor af kött», se vidare διακονέω.

ἐγγυος, ον (ἐγγύη borgen genom en i handen — ἐν, γυῖον — lemnad pant) s. går i borgen, borges- l. löftesman Hebr. 7: 22.

ἐγγύς, *adv.* (ἐν, γυῖον lem, hand) *till hands*, för handen, nära τινός och τινί — a) *om tid* Mt. 24: 32 *al.*; b) *om rum* Le. 19: 11 *al.*; οἱ ἐγγύς *scil.* ὄντες Eph. 2: 17 Judarne)(οἱ μακρόν *hedningarne*, jfr oek Eph. 2: 13; *compar.* ἐγγύτερον Rom. 13: 11 ἡμῶν *närmare* oss. — *Ann.* I profangrek. nyttjas *compar.* äfn ss. *adj.* -ερος, α, ον.

ἐγγύτερον, *adv. comparat.* af fgde, hkt se.

ἐγείρω, ἐγερῶ, ἤγειρα; (ἠγειράμην); ἐγερθήσομαι, ἐγήγερμαι, ἠγέρθην väcka, uppväcka ur sömnen Mt. 8: 25, Aet. 12: 7, döda νεκρούς (Mt. 10: 8) Joh. 5: 21 *al.*, från de döda ἐκ νεκρῶν Joh. 12: 1 *al.*; uppresa (ngn s. sitter l. ligger) Mc. 1: 31 *al.*, från sjuksängen Jae. 5: 15, npprätta Le. 1: 69; upphjelpa l. -lyfta l. -draga Mt. 12: 11; nppföra, uppbygga Joh. 2: 19. 20; upphöja (på thronen) Act. 13: 22; låta framstå, uppkomma, födas Mt. 3: 9, Le. 3: 8; — *pass.* väckas, vakna Mt. 2: 13 *al.*; uppstå från sitt läger l. sjuksängen Mt. 8: 15 *al.*, från de döda *abs.* Mt. 11: 5 *al.*, ἐκ νεκρῶν Mt. 6: 14 *al.*, ἀπὸ τῶν νεκρῶν Mt. 14: 2 *al.*; uppstå Mt. 8: 25 *al.*, Aet. 9: 8 ἀπὸ τῆς γῆς; uppresa sig ἐπὶ τινα Mt. 24: 7 *al.*; framstå, uppträda Mt. 11: 11 *al.*, äfven *act.* εἰς τὸ μέσον Mc. 3: 3 kom l. träd fram. — *Aam.* Aor. 1 *med.* nyttjas blott i *imperat.* och det i äldre editioner; ty de nyare hafva i stället öfverallt *pres. imper.* ἔγειρε.

ἐγερισ, εως, ἡ (fgde) eg. väckande, uppstående, uppståndelse (från de döda) Mt. 27: 53.

ἐγκάθητος, ον (ἐν, κάθημαι liksom sitta i bakhåll, lura på; andra af ἐγκαθήμι inskicka, ingifva) som

sitter i bakhåll, l. ingifven, beställd, spion, spjare = ὑπόπεμπτος snbornatns.

† ἐγκαίνια, ἰων, τὰ *scil.* ἱερά (ἐν, καινός — ἡδῆ ἡδῆ) *initiatio*, *invingning*) *förnyelse*- l. *tempelinvingningsfest*, stiftad af Judas Maccabæus till minne af reningen och den nya invigningen af det genom Syr. konungen Antioehus Epiphanes profanerade templet (1 Maceab. 4: 50—59, 2 Maceab. 1: 18, 10: 6 ff.). Den firades hvarje år från den 25 Cisleu (midt i Dec.) åtta dagars tid och utmärktes i synn. genom husens illuminering (hfe den oek kallas hos Josephus τὰ φωτα) Joh. 10: 22. Orden ἐν Ἱεροσολύμοις äro tillagde, emedan denna fest icke, ss. de andra 3 stora högtiderna, firades nteslutande i Jersalem, utan äfven på andra ställen i landet.

† ἐγκαινίζω; ἱσμαι (se fgde) *förnya*, inviga τί τι Hebr. 10: 20 ngt till ngt, instifta Hebr. 9: 18.

† ἐγκακέω (ἐν, κακός) vara i dåliga omständigheter, befinna sig illa, fälla l. förlora modet || ἐκκαέω Le. 18: 1, 2 Cor. 4: 1 *al.*

ἐγκαλέω, ἔσω (ἐν, καλέω) kanske eg. *inkalla* (för rätta), tilltala, lagföra τινί Act. 19: 38, anklaga τινί Aet. 23: 28; föra klagan, uppträda ss. anklagare κατὰ τινος emot ngn, »åklaga» ngn Rom. 8: 33; *pass.* anklagas τινός Aet. 26: 2 l. περί τινος Aet. 19: 40 *al.*

ἐγκαταλείπω, λείψω, ἔλιπον (ἐν, κατά, λείπω) eg. *deri quarlemma*, lemua i sticket, öfvergifva τινά Mt. 27: 46 *al.*; uraktlåta, försumma ἐπισυναγωγῆν Hebr. 10: 25 (se detta ord); lemna öfrig l. kvar Rom. 9: 29, οὐκ ἐγκατ. — — εἰς ἄδου *scil.* οἶκον (Tisch. Cod. Sin. har ἄδην) Act. 2: 27 (brachylogi) du skall icke quarlåta min själ (sedan den kommit) i Hades, så äfven v. 31 *passive.*

ἐγκατοικέω (κατοικέω) bo nti, ibland τισί några 2 Petr. 2: 8.

† ἐγκανχόομαι (κανχόομαι) berömma sig ἐν τινι öfver ngt || 2 Thess. 1: 4 för κανχῶσθαι.

ἐγκεντρίζω, ἰσα; ἰσθήσομαι, ἰσθην (κεντρίζω sticka, af κέντρον) *insticka*, sticka i eu öppning, inympa Rom. 11: 17—24; *aum.* det ovanliga i bilden, emedan grenar af ett vildt oljoträd sägas blifva inympade i ett ädelt, ἐν αὐτοῖς v. 17 i deras ställe, der de (neml. de utbrutne grenarne) suttit.

ἐγκλήμα, ατος, τό (ἐγκαλέω) eg. *det anklagade*, beskyllning, anklagelse Aet. 23: 29, 25: 16.

ἐγχομβόομαι, βωσάμην (χόμβος troligen af κόπτω,

remsa, band, snöre, knut) *inknyta*, -binda, -snöra sig uti ngt τί, sätta fast åt sig (en klädning), *τὴν ταπεινοφοροσύνην* 1 Petr. 5: 5 insnören eder uti l. fastbinden vid eder ödmjukhetsdrägten (så att den genom intet våld kan afdragas eder). *

ἐγκοπή, ἦς, ἥ (följ.) *inhuggning*, inskränning, hinder, *διδόναι ἐγκ.* 1 Cor. 9: 12 lägga hinder i vägen τωί för ngt. *

ἐγκόπτω, ἐνέκοφα (κόπτω) slå l. hugga in, stänga vägen, lägga hinder i vägen, deraf *trop.* hindra τινά 1 Thess. 2: 18, τινά τινος Rom. 15: 22 ngn från ngt; med μή och ἰνφν. Gal. 5: 7 (eg. stängde vägen för eder så att J icke d. ä. hindrade eder att); uppehålla Act. 24: 4; *pass.* hindras 1 Petr. 3: 7 || ἐκκόπτεσθαι.

ἐγκράτεια, ας, ἥ (ἐγκρατής) *sjelfbeherrskning*, återhållsamhet, i synn. kyskhet Act. 24: 25 *al.*

ἐγκρατεύομαι (följ.) vara återhållsam, styra sina begär πάντα 1 Cor. 9: 25 på allt sätt, οὐκ ἐγκρ. 1 Cor. 7: 9 vara oåterhållsam.

ἐγκρατής, ἐς (ἐν, κράτος) s. har ngn l. ngt i sin makt, är mäktig l. herre öfver ngn τινός, öfver sig sjelf, återhållsam Tit. 1: 8. *

ἐγκρίνω, ἐνέκρινα (κρίνω) införa (i en catalog), inräkna, räkna till 2 Cor. 10: 12; *anm.* ursprungl. bemärkelsen skall vara att antaga l. gilla råds-herrar och athleter. *

ἐγκρύπτω, ἐνέκρυψα (κρύπτω) gömma, slå, hålla uti Mt. 13: 33, Lc. 13: 21.

ἐγκυος, ον (ἐν, κύω) hafva uti sig, i synn. lifsfrukt, vara dräktig, hafvande) hafvande Lc. 2: 5.

ἐγκρίω; ἐνεγκρίσάμην (κρίω) *ingnida*, insmörja Apoc. 3: 18 med dubbel *accus.* (se *κολλούριον*). *

ἐγώ, ἐμοῦ, äfn kortare form μοῦ o. s. v. ego, jag Mt. 2: 6 *sæpissime*; nyttjas äfn ss. bejakning ja, då likväl ett *verbum* måste förstås under ss. Mt. 21: 30 ἐγώ *scil.* ὑπέξω l. ἐργάσομαι: τί ἐμοὶ καὶ σοί Mt. 8: 29 *al.* (se τίς); ἰδοὺ ἐγώ Act. 9: 10 si (här är) jag! *Anm.* Personalpronomina utsättas i synn. för eftertrycks skull.

ἐδαφίζω, ἰῶ (följ.) egentl. *kasta till marken*, sedan stampa fast och jemn, jemna med jorden; Lc. 19: 44 eger en viss *Zeugma* rum: de skola jemna dig (staden) med jorden och sträcka dina barn (innevånare) till marken. *

ἐδαφος, εος, τό (ἔδος säte) grund, grundval, jord, mark Act. 22: 7; äfven golf. *

ἐδραῖος, α, ον, äfven 2 änd. (ἔδρα säte) *sittande*, stillasittande, fast *trop.* 1 Cor. 7: 37 *al.*

† ἐδραῖωμα, ατος, τό (ἐδραῖός göra fast, fästa af fgde) grundfäste, grundval τῆς ἀληθείας 1 Tim. 3: 15 se *στόλος*. *

Ἐξικίας, ου, ὁ (Ἐξικία) Jehovas styrka) *Hiskia*, Ahas' son och efterträdare 725—696 f. Chr., en from och gudfruktig konung. Se 2 Reg. 18—20, 2 Chron. 29—32; fkmr Mt. 1: 9. 10.

† ἐδελοθησκεία, ας, ἥ (följ., *θησκεία*) *sjelfvald* (icke af Gud påbuden) *dyrkan* (i synn. af englar) Col. 2: 23 (se *πλησμονή*). *

ἐδέλω, se *θέλω*.

ἐδίξω; εἰδισμα (ἔθος) vänja; *pass.* vänjas, p. p. p. vara van, pläga; κατὰ τὸ εἰδισμένον τοῦ νόμου Lc. 2: 27 enligt den plägsed l. det bruk s. lagen föreskrifver. *

ἐθνάρχη, ου, ὁ (ἔθνος, ἄρχων) *folkfurste*, ethnarch, præfect — benämning på österländska generalguvernörer 2 Cor. 11: 32. *

ἐθνικός, ἥ, ὄν (ἔθνος) till folket hörande; i N. T. ss. *subst.* icke jude, hedning Mt. 5: 47 *al.*

ἐθνικῶς, *adv.* (af fgde) på hedniskt, ett med hedningarne öfverensstämmande sätt; ἔθν. Gal. 2: 14 inrätta sitt lefnadssätt efter hedningarnes (genom bordsällskap med dem). *

ἔθνος, εος, τό (följ.) hvarje genom *vana* förenad, sammanlevande mängd — skara, hop, slägte, folk, folkslag Mt. 20: 25 *sæpe*; οὐκ ἔθνος Rom. 10: 19 ett icke-folk (ty blott Guds folk var ett egentligt, idéen af ett folk motsvarande folk); i *plur.* = \square ἰῶ icke judar, hedningar (så kallade Judarne alla främmande folk, liks. Grekerna kallade sådana βάρβαροι) Mt. 4: 15 *sæpissime*, troligtvis äfven Mt. 12: 21, Mc. 11: 17; hednechristen Gal. 2: 12.

ἔθος, εος, τό (följ.) *vana*, bruk, sed Lc. 1: 9 *al.*; *plur.* stadgar, religionsbruk Act. 6: 14 *al.*

ἔθω, blott *episkt* och brukl. i *partic.*, jag är van, har den vanan, plägar; i dess ställe brukas ett oregelbundet *perf.* 2 εἶωθα och *plusqpf.* εἰώθειν i betydelse af *præsens* och *imperf.* Mt. 27: 15, Mc. 10: 1, κατὰ τὸ εἰωθός τινι Lc. 4: 16, Act. 17: 2 i öfverensstämmelse med hvad som är l. var vanligt för ngn, efter ngns *vana*.

εἶ 1:o) *villkorspartikel* med *indic.* l. *conjunct.*, om, om det är sannt att, om kanhända Mt. 4: 3 *sæpissime*; εἶ ἄρα Mc. 11: 13 *al.* om tilläffventyrs; εἶ γε 2 Cor. 5: 3 *al.* om neml. (hkt jag ss. visst antager) d. ä. då neml. l. ju; εἶ δὲ μή l. μήγε Mt. 6: 1 *al.* sin minus, i annor händelse (äfven

då man blott väntade sig εἰ δέ ss. Mc. 2: 21); εἰ καί om också = a) äfven i det fall att Lc. 11: 8 *al.*; b) änskönt, fastän 2 Cor. 7: 8 *al.*; εἰ μή Mt. 24: 22 *al.* om icke, så framt icke (framför verb.), men utan verb. utom, förutan, undantagandes Mt. 11: 27 *sapissime*; οὐκ — εἰ μή non nisi; εἰ μήτι Lc. 9: 13, 1 Cor. 7: 5 om icke tilläfvets; εἴ περ Rom. 8: 9 *al.* si quidem, om annars; εἴ πως Act. 27: 12 *al.* om på ngt sätt. — *Anm.* Eftersatsen fattas understundom, hkt kallas ἀποσιώπησις l. σχῆμα ἀναταπόδοτον ss. Lc. 19: 42 (så skulle du undgå förderfvet), Lc 22: 42 (så gånge han förbi), 49 (skall det då icke blifva annorlunda?), Rom. 9: 22. 23 (hvad skole vi säga?), 2 Petr. 2: 4 ff. (οὐδ' ἐκείνων φείσεται så skall han icke heller skona dem — eller ock kan v. 9 bilda eftersats). — 2:o) *frågeord*: *direct* manne Mt. 12: 10 *al.*, äfven Rom. 4: 2 (frågetecken efter ἐδικαιώθη), *indirect* om, huruvida Mt. 26: 63 *al.* — 3:o) = ☩ *icke*, efter ὀμνυμι, ἀμήν λέγω genom en aposiopesis: om (det eller det sker), så — — —, om Gud: så vill jag icke vara Gud Hebr. 3: 11, 4: 3. 5; om mskr: så göre mig GUD det l. det, l. så vill jag icke vara den jag är; så om Christus Mc. 8: 12. — 4:o) = ἐπεὶ enär, emedan o. s. v. (genom en äfven hos Attikerna gängse vana att uttrycka bestämda satsar på ett villkorligt sätt) Act. 4: 9 *al.*, i synn. i Paulinska brefven. — 5:o) = ὅτι, efter θαυμάζω, θέλω ss. Mt. 15: 44, Lc. 12: 49 *al.*

εἰδέα, ας, ῆ = ἰδέα, hkt se.

εἶδος, εος, τό (följ., εἶδον) *syn*, anblick, gestalt, skepnad Lc. 3: 22, Joh. 5: 37, utseende Lc. 9: 29; διὰ πίστεως — — — εἶδους 2 Cor. 5: 7 ty vi vandre omgifne af tron, och icke af sjelfva sakens gestalt (saken är Messianska frälsningen); beskaffenhet, art, slag ἀπό παντός εἶδους πονηροῦ (pro πονηρίας) 1 Thess. 5: 22 ifrån hvarje l. allt slags ondt.

εἶδω video, [obruklig stam till aor. 2 εἶδον och perf. οἶδα, plusqpf. ᾔδειν och fut. εἰδήσω (Hebr. 8: 11) a) εἶδον 1 plur. εἶδαμεν Act. 4: 20, 3 plur. εἶδαν Act. 9: 35 af aor. 1 εἶδα Apoc. 17: 6] *se*, betrakta, varseblifva Mt. 2: 2 *sapissime*, ἰδὼν εἶδον Act. 7: 34 seende har jag sett = jag har noga sett, ἴδετε ὅτι Lc. 24: 39 ~ sen (och kännen igen) att — — —; få se, lära känna Lc. 9: 9

al.; se, bese, besöka Lc. 8: 20 *al.*; se med inre ögat l. andligen d. ä. märka, förnimma Mt. 9: 2 *al.*; öfverföres äfven på de öfriga sinnen: känna, erfara, njuta ss. θάνατον, διαφθοράν, πένθος. ἡμέραν (upplefva), τὴν βασιλ. τοῦ θεοῦ, τὸ τέλος Κυρίου Jac. 5: 11 erfara, få veta. — b) οἶδα, οἶδας o. s. v. οἶδασι, plusqpf. ᾔδειν, fut. εἰδήσω (jag skall känna), *inse*, veta, förstå Mt. 6: 8 *al.*, med *infin.* Phil. 4: 12, förstå sig på, vara i stånd, kunna Mt. 7: 11 *al.*; lära känna, känna, erkänna ugnus värde (liks. ὕψι), sätta värde på 1 Thess. 5: 12; känna till ss. 2 Petr. 1: 12 καίπερ εἰδότης ehuru J känna till (ταῦτα l. τὴν ἀλήθειαν); ἴστε Jac. 1: 19 || ὥστε veter, inser (detta); *partic.* ofta, betänkande, besinnande 1 Cor. 15: 58 *al.* — *Anm.* Emellan bemärkelsena af εἶδον och οἶδα är gränslinien icke så skarp i N. T., som i profangrekiskan.

+ εἰδωλεῖον, ου, τό (εἶδωλον) *ställe der afgudabilden står*, afgudahus l. -tempel 1 Cor. 8: 10.

+ εἰδωλόθυτον, ου, τό (εἶδωλον, θυτός *adj.* vble af θύω) *ät afgudar offradt*, Act. 15: 29 *al.*; *anm.* hvad som efter offringen blef öfver af de till afgudarne offrade djuren, tillföll dels de hedniska offerpresterna, dels den offerande. Detta öfverblifna kött plågade ofta säljas till köttbodarne och det är från sådan spis, s. hedning-christna anbefallas att afhålla sig l. c. et al.

+ εἰδωλολατρεία, ας, ῆ (följ.) *afgudadyrkan*, afguder i allmht Gal. 5: 20; 1 Cor. 10: 14 har afs. på beröringen dermed vid offermåltiderna se v. 20. 21; Col. 3: 5 kallas girigheten så, emedan den girige dyrkar mammon l. rikedomerna ss. gud; plur. 1 Thess. 4: 3 utmärker de särskilda fall, då afgudadyrkan bedrifves.

+ εἰδωλολάτρησις, ου, ὀ (följ., λάτρις se λατρεύω) *afgudadyrkare* i allmht 1 Cor. 5: 10, Apoc. 21: 8. 22: 15; deremot 1 Cor. 10: 7 utmärker den *medelbara* afgudadyrkan genom deltagande i de hedniska offermåltiderna, så äfn 1 Cor. 5: 11, 6: 9; i *oegentl.* mening Eph. 5: 5, så vida densamme gjort penningen till sin gud, jfr Col. 3: 5.

εἶδωλον, ου, τό (εἶδος) *bild*, afbild, afgudabild Act. 7: 41, afgud Rom. 2: 22 *al.*; äfven = εἰδωλόθυτον Act. 15: 20, jfr v. 29.

εἰκῆ, *adv.* (till εἰκαῖος, oöfverlagd, planlös) *planlöst*, oöfverlagdt, obetänksamt, utan grund l. skäl l. orsak (Mt. 5: 22) Rom. 13: 4, Col. 2: 18; utan

frångång l. nytta, fruktlöst, förgäfvos 1 Cor. 15: 2, Gal. 3: 4, 4: 11. — οὐκ εἰκῆ Rom. 13: 4 ieke utan orsak (bär öfverheten svärdet, utan för att i erforderliga fall också verkligen bruka det); εἶ γε καὶ εἰκῆ Gal. 3: 4 då J ju verkligen hafven lidit utan nytta (neml. af de falska apostlar, som påtvingat eder lagens iakttagande).

εἶχοσι viginti, tjugo Lc. 14: 31 *al.*

εἶκω, εἶξα vika, gifva vika l. efter Gal. 2: 5.

εἶκω, obrukl. stam till ἔοικα, hkt se.

εἰκών, ὄνος, ἡ (fgde) eg. *liknelse*, bild Rom. 1: 23 (se ὁμοίωμα), 8: 29 *al.*, afbild Mt. 22: 20 *al.*, τοῦ Θεοῦ 2 Cor. 4: 4, τοῦ ἀοράτου Θεοῦ Col. 1: 15 (se ἀπαύγασμα), Θεοῦ 1 Cor. 11: 7 (är mannen ss. sådan, så vida han, representerande Adams karakter, har herraväldet öfver jorden); τὴν αὐτὴν εἶκ. κ. τ. λ. 2 Cor. 3: 18 vi blifva omgestaltade till samma bild d. ä. vi blifva så ombildade, att samma bild, som vi se i spegeln, bilden af Christi herrlighet, framställer sig i oss = vi blifva så ombildade, att vi blifva lika den förklarade Christus; äfven urbild ss. Col. 3: 10, Hebr. 10: 1 τῶν πραγμάτων tingens bild (ty för människans svaga uppfattningsförmåga är en bild nödvändig, men denna afbild måste tänkas = sjelfva väsendet d. ä. ss. urbild) (σικιά).

εἰλικρίνεια, ας, ἡ (följ.) äkthet, renhet τοῦ Θεοῦ 2 Cor. 1: 12 (från Gud utgående, af Gud verkad), sinnesrenhet 1 Cor. 5: 8, 2 Cor. 2: 17.

εἰλικρινής, ἐς (εἶλη solvärme, solljus, κρίνω) *vid solljus pröfvad*, befunnen äkta; deraf äkta, ren (till sinnet), oförderfvad Phil. 1: 10, 2 Petr. 3: 1; äfven (fastän ej i N. T.) tydlig, ögonskenlig, solklar.

εἰλίσσω = ἐλίσσω sammanveekla, hoprulla Apoc.

6: 14, der äfven läses ἐλίσσόμενον.

εἰμί, ἦν, ἔσομαι, 3 *p. imper. praesens ἦτω* 1 Cor. 16: 22, Jac. 5: 12; *imperf. med. ἦμην, ἦμεθα* Mt. 23: 30 (stam ἔω) 1:o vara Mt. 2: 6 *sæpissime*; τοῦτο οὐκ ἔστιν 1 Cor. 15: 12 detta är ett oting (saknar verklighet), ἔστω δέ 2 Cor. 12: 16 men låt så vara; existera, finnas, vara till l. i lifvet Mt. 2: 18 *sæpius*; vara, vistas, uppehålla sig Mt. 2: 2 *al.* — 2:o vara, hafva att betyda, vilja säga Mt. 7: 12 *al.*, τί ἔστι Mt. 9: 13 *al.* hvad betyder, vill säga, menas med, τοῦτ' ἔστιν l. τουτέστιν Mt. 27: 46 *al.* id est, det betyder. — 3:o vara, förhålla sig, gå till äfven med *adv.* ss. Mt. 1: 18 *al.* — 4:o vara, ske, ega rum.

tilldraga sig, inträffa Mt. 24: 3 *sæpissime*. — 5:o) ἔστω *impers.* med *infin.* 1 Cor. 11: 20, Hebr. 9: 5 det eger rum, är tillåtligt, möjligt, man kan = ἔξεστω. — 6:o) εἰμί med *genit.*, τινός Mt. 5: 3 *al.* jag tillhör ngn l. ngt; ἔστιν ἐμοῦ Act. 1: 7 *al.* mig tillhör, är min sak; med *dat.* ἔστιν ἐμοί Mt. 19: 27 *al.* est mihi jag har. — 7:o) constr. med *præpos.* ss. εἰς τι Mt. 19: 5, Me. 10: 8 vara till, äfn tjena, lända till Act. 13: 47 *al.*, ἐμοὶ εἰς ἐλάχιστόν ἔστιν 1 Cor 4: 3 (se ἐλάχιστος); ἔκ τινος Mt. 1: 20 *al.* härstamma ifrån ngn, men äfn vara utaf l. ibland, höra till antal Mt. 26: 73 *al.*; ἔν τινι Lc. 23: 40 befinna sig, ἐν οἷς εἰμί Phil. 4: 11 i det läge i hkt jag befinner mig, men äfn sysselsätta sig med en sak 1 Tim. 4: 15 o. s. v.; ἐπὶ τὸ αὐτό 1 Cor. 7: 5 vara tillsammans (om äktenskapligt umgänge) o. s. v.; κατὰ τινα ss. κατὰ σάρκα Rom. 8: 5 vara l. lefva efter köttet (hkas hela väsende är köttsligt — vidsträktare begrepp än περιπατεῖν κ. σ.); μετὰ τινος Mt. 17: 17 *al.* vistas tillsammans l. tillhoppa med ngn, men äfven stå på ngn's sida, hålla med ngn Mt. 12: 30 *al.*; πρὸς τινα Mt. 13: 56 vara när l. hos ngn; σὺν τινι Lc. 8: 38 *al.* vara med, vistas hos ngn, men äfn Act. 14: 4 hålla med ngn; se vidare under särskilda *præpos.* — ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος Apoc. 1: 4 *al.* är en omskrifning af ἦν καὶ ἔστω den Evige.

εἰμι (stam ἔω) jag skall gå; fkmr i äldre editioner Joh. 7: 34. 36, men de nyare hafva allmänt εἰμί.

εἵνεκεν st. ἔνεκεν, hkt se.

εἶπα, se εἶπον.

εἶπερ (se εἰ) om annars, om verkligen 1 Cor. 8: 5 ty äfn om verkligen (innehåller en förutsättning — non est dubitantis, sed supponentis quod factum sit); innehåller intet tvifvel, utan en finhet i uttrycket för en allmänt erkänd sanning ss. 2 Thess. 1: 6.

εἶπον aor. 2, och εἶπα aor. 1 till φημί l. λέγω, hka se (stam är det obrukl. ἔπω, hf ἔπος, τό, ord, tal); *ann.* εἰ bibehålles i alla modi; ty det är ieke augment, utan sammandraget af εε, ss. εἶργω af ἐέργω.

εἶπως, se εἰ.

εἶρηκα och εἶρημαι se βέω och φημί.

εἰργεύω och -ομαι (följ.) *trans.* stifta fred, lugna; *intrans.* i N. T. hålla, hafva frid, lefva i frid l. fredligt, fridsamt Rom. 12: 18, 2 Cor. 13: 11,

vara fridsam ἐν ἀλλήλοις Mc. 9: 50, ἐν ἑαυτοῖς 1 Thess. 5: 13 sinsemellan, inbördes.

εἰρήνη, ης, ἡ 1:o) fred (yttre) (πόλεμος) Lc. 14: 32, Act. 12: 20, Apoc. 6: 4; fred (inbördes), frid, endragt Mt. 10: 34 *al.* — 2:o) fred (inre), själaro (härflytande af rättfärdighet) Rom. 5: 1, 15: 13; i allmht lugn, ro, trygghet Lc. 11: 21 *al.* — 3:o) fred, frid, lycksalighet (i synn. den Messianska) Lc. 1: 79 *al.* — ἡ εἰρήνη Eph. 6: 15, fullständigare εἰρήνη πρὸς τὸν Θεόν Rom. 5: 1 friden l. frid med Gud, ἡ εἰρ. τοῦ Χοῦ Col. 3: 15 den af Chr. (genom den H. Ande) verkade friden; Θεὸς τῆς εἰρήνης Rom. 16: 20 *al.* fridens Gud, Gud s. friden gifver; särsk. talesätt: εἰρ. ὑμῶν = □□□ □□□□, Lc. 24: 36 *al.* frid vare l. med eder (utgjorde den vanliga fridshelningen), äfven εἰρ. τῷ ἄλλω τούτῳ Lc. 10: 5; πορεύου l. ὕπαγε εἰς εἰρήνην l. ἐν εἰρ. Mc. 5: 34 *al.* gäck i frid; ἀπολύειν τινὰ ἐν εἰρ. Lc. 2: 29 i frid, μετ' εἰρήνης Act. 15: 33 med frid d. ä. under välönskningar o. s. v.

εἰρηνικός, ἡ, ὄν (fgde) hörande l. tjenlig till frid, fridsam Jac. 3: 17 (fri från all afvohet och fiendtlighet); καρπὸς εἰρ. κ. τ. λ. Hebr. 12: 11 (så länge agan räcker, medför den plåga och sorg; men är menniskan derigenom öfvad, så uppkommer efter kampen frid ss. rättfärdighetens frukt — jfr Rom. 8: 28. 2 Cor. 4: 17, 1 Petr. 4: 12. 13, Jac. 1: 2 ff.).

εἰρηνοποιέω, ησα (följ.) vara fridsstiftare, stifta frid Col. 1: 20.

εἰρηνοποιός, οῦ, ὁ (εἰρήνη, ποιέω) fridsstiftare, fridsunderhandlare, fridsfärdig, fridsam Mt. 5: 9. *

εἰς, πρᾶπος. med *accus.* (qsi ἐνς hvaraf εἰς af ἐν, in med *accus.* utmärker rörelse inuti ett föremål, så att man kommer inom detsamma) a) loci, inuti, inom, inåt, in i Mt. 2: 12 *al.*, i, ibland ss. 2 Cor. 8: 6 *al.*; till, åt, på, mot Lc. 15: 18 *al.* — b) temporis, in, ända till, till, för ss. εἰς τὸν αἰῶνα, τέλος, τὸ μέλλον o. s. v. — c) caussæ l. finis, i l. med afs. på, i hänseende till εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα Mt. 18: 20 för att ära mig, εἰς ἀπὸ τοῦτο Rom. 9: 17, Col. 4: 8 just i den afsigten l. dertill, εἰς τοῦτο Rom. 14: 9 *al.* till den ändan, för det ändamålet, derföre, εἰς πάντα i alla afseenden, εἰς ὃ 2 Thess 1: 11 i afs. hvarpå (neml. att ett sådant förherrligande är att vänta); ἡ εἰς ὑμᾶς χάρις 1 Petr. 1: 10 den eder bestända l. tillfallna nåd; εἰς med inhu. ss.

εἰς τὸ εἶναι αὐτούς Rom. 1: 20 (icke just: så att de äro, utan rättare) på det att de skulle vara, äfvenså Rom. 3: 26 *al.* — Rom. 6: 17 εἰς ὃν παρεδόθητε τύπον διδασχῆς attraction för τῷ τύπῳ ὁ., εἰς ὃν π.

εἰς, μία. Ἔν numer. cardinale 1:o) en, en enda (till antalet, af l. i motsats till flera l. andra) Mt. 5: 18. 19 *sæpissime*; med *negation* οὐδὲ εἰς Mt. 27: 14, Joh. 1: 3, Rom. 3: 10. 12 (οὐχ εἰς) *al.* icke en gång l. icke en enda (nekar starkare än οὐδέεις); εἰς och ἐν εἶναι Joh. 10: 30, Gal. 3: 28 *al.* vara en l. ett, utgöra en person (säges om den innerligaste förening), 1 Cor. 3: 8 (hafva ett syfte, samma embete l. befattning), äfven εἰς ἐν Joh. 11: 52 *al.* till ett, tillhoppa; ἐνός Rom. 5: 16 är *mascul.* på begge ställena; ἐν δέ Phil. 3: 14 (*scil.* ποιῶν, hvartill de följ. *partic.* utgöra epegeges); ἀπὸ μιᾶς Lc. 14: 18 (man plägar suppleras φωνῆς l. γνώμης l. αἰτίας) på enahanda sätt (så neml. att alla föreburo förhinder); ἐν ἐνὶ στόματι Rom. 15: 6 med en mun; παρὰ μίαν (*scil.* πληρῆν) 2 Cor. 11: 24 på ett när, ett mindre. — den samme, en och samme Lc. 12: 52 *al.*, ὁ εἰς καὶ ὁ αὐτός 1 Cor. 12: 11, ἐν καὶ τὸ αὐτό med *dat.* 1 Cor. 11: 5 ett och detsamma som, intet bättre än; εἶναι εἰς τὸ ἔν 1 Joh. 5: 8 syfta till ett och samma (mål), gå på ett ut (deras vittnesbörd öfverensstämma). — blott en, allena Mt. 19: 17 *al.* — 2:o) = τις *indefm.*, någon, en viss Mt. 8: 19 *al.*, äfn εἰς τις Mc. 14: 51, Lc. 22: 50; hvarföre ock εἰς någon gång står utan eftertryck och svarar emot obestämda artik. en ss. συνη μία Mt. 21: 19 ett fikonträ *al.* — 3:o) *distributif.*, εἰς — εἰς Mt. 20: 21 *al.* = ὁ μὲν — ὁ δέ = den ene — den andre, äfn εἰς — ἕτερος Lc. 7: 41 *al.*, εἰς — ἄλλος Apoc. 17: 10; εἰς tre gånger upprepadt Mt. 17: 4; εἰς ἕκαστος Lc. 4: 40 *al.* en hvar, hvar enda en, äfven ἀνὰ εἰς ἕκαστος Apoc. 21: 21; εἰς κατὰ l. καθ' εἰς (*soloecism* st. εἰς καθ' εἶνα, bildadt efter det språkriktiga ἐν καθ' ἐν Apoc. 4: 8 hvartdera för sig) Mc. 14: 19, Joh. 8: 9 den ene efter den andre, äfn καθ' εἶνα 1 Cor. 14: 31; καθ' ἐν Joh. 21: 25, Act. 21: 19 det ena efter det andra, hvart för sig, οἱ καθ' εἶνα Eph. 5: 33 hvar för sig, τὸ δὲ καθ' εἰς Rom. 12: 5 men hvad hvarje enskild beträffar.

εἰς ἄγω, ἡγαγον (εἰς, ἄγω) injöra, både om personer Lc. 14: 21 *al.* och ting Act. 7: 45.

εἰσακούω, ακούσομαι; ακουσθήσομαι, ηκούσθην (ἀκούω) höra till l. på ngn, hörsamma, lyda 1 Cor. 14: 21; pass. πᾶθῆρας, höras Lc. 1: 13, liksom in i himlen Act. 10: 31, bönhöras Mt. 6: 7, ἀπὸ τῆς εὐλαβείας Hebr. 5: 7 (se εὐλαβεία).

εἰςδέχομαι, δέξομαι (δέχομαι) taga in, an, upp (ss. barn) 2 Cor. 6: 17.

εἰσείμι, ἦεν (εἶμι) ingå εἷς τι Act. 3: 3 al. uti ngt, πρὸς τινα Act. 21: 18 till ngn.

εἰσερχομαι, ελεύσομαι, εἰλήλυθα, ἦλθον, ἦλθατε Lc. 11: 52, ἐλθατε Mt. 7: 13 (ἔρχομαι) 1: ο) inkomma, ingå, inträda Mt. 6: 6 al. vanligen εἷς τι, men äfn εἷς τινα Act. 19: 30, 20: 29 inom l. ibland, πρὸς τινα Mc. 6: 25 al. = εἷς τὴν οἰκίαν τινός, διὰ τινος Mt. 7: 13 al. genom ngt, ὑπό τι Mt. 8: 8, äfn ἔν τινι ss. εἰςῆλθεν διαλογισμὸς ἐν αὐτοῖς Lc. 9: 46 ~ det ingick en tanke (och var) uti dem, äfven Apoc. 11: 11, ἐκ τοῦ ἀγροῦ Lc. 17: 7 komma in (scil. εἷς τὴν οἰκίαν) ifrån fältet; äfn utan *præpos.* med ὡς Mt. 22: 12 hit, och ἔσω Mt. 26: 58 innanför; framtränga till, komma för εἷς τὰ ὄρθα τινος Jac. 5: 4 ngn's öron; äfn *metaph.* ss. εἷς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ Mt. 5: 20 al. = blifva medlem af Guds rike, εἷς τὴν ζωὴν αἰώνιον Mt. 18: 9 al. blifva delaktig af det eviga lifvet o. s. v. — 2: ο) råka ut för, falla uti Mt. 26: 41 al. ss. εἷς πειρασμόν i frestelse. — Talesättet εἰςῆλθε καὶ ἐξῆλθεν ἐφ' ἡμῶς Act. 1: 21 st. εἷς. ἐφ' ἡμῶς καὶ ἐξ. ἀφ' ἡμῶν betyder egentl. umgicks med oss d. ä. skötte sitt medlarekall till vårt bästa, så Joh. 10: 9 om en själaherde, s. sköter sitt embete (jfr Num. 27: 17). εἰςκαλέω (καλέω) inkalla, inbjuda med. till sig Act. 10: 23.

εἰσοδος, οὐ, ἡ (ὁδός) in- l. tillgång, tillträde εἷς τι 2 Petr. 1: 11 ingång i något, τῶν ἀγίων Hebr. 10: 19 ingång i l. tillträde till det heliga; inträde l. uppträdande (ibland folket) Act. 13: 24; εἷς. ἔχειν πρὸς τινα 1 Thess. 1: 9 hålla sitt inträde hos ngn, komma till ngn (med hvilken kraft och välsignelse vi förkunnade eder Evangelium), äfven 1 Thess. 2: 1.

εἰσπηδάω, ἐπήδησα (πηδάω springa, hoppa) springa in Act. 16: 29. (Act. 14: 14 hafva de bättre editionerna ἐξἐπήδησαν. äfven Cod. Sin.)

εἰσπορεύομαι (πορεύομαι) färdas l. fara in, ingå εἷς τι Mt. 15: 17 al., πρὸς τινα Act. 28: 30, κατὰ τοὺς οἴκους Act. 8: 3 i husen (der Christina befunno sig); äfn trop. ss. Mc. 4: 19, 7: 19;

förenadt med ἐκπορεύομαι Act. 9: 28 in- och utgå μετὰ τινος tillika med ngn, deltaga uti ngn's arbete l. verksamhet (se äfven εἰςέρχομαι in fine). εἰςτρέχω, ἐδραμον (τρέχω) springa in Act. 12: 14. * εἰςφέρω, ἦνεργα och ἦνεργον (φέρω) inbära, -föra εἷς τι Lc. 5: 18. 19 al., inleda εἷς πειρασμόν Mt. 6: 13, Lc. 11: 4 i frestelse; äfven tillföra, hafva med sig Act. 17: 20 εἷς τὰς ἀκοὰς ἡμῶν till våra öron.

εἶτα, part., ita, derpå, derefter, sedermera Mt. 4: 17 al., vidare Hebr. 12: 9 (andra öfversätta mindre rätt med följaktligen, alltså); vid talbestämningar: för det andra efter πρῶτον μὲν l. πρῶτον Mc. 4: 28 (der 2 εἶτα förekomma, och det sednare alltså betyder, om man så vill, för det tredje); 1 Cor. 12: 28 förekommer i 5: te rummet εἶτα (der likväl Tischend. Cod. Sin. har ἔπειτα). εἶτε — εἶτε (εἰ, τέ) egentl. både om — och om, vare sig att — eller, antingen — eller, sive — sive med och utan *verbum* 1 Cor. 12: 26, Rom. 12: 6 sæpe.

εἶωθα, se ἔθω.

ἐκ, ἐξ, *præpos.* med *genit.* (besl. med ἔχω, och betyder ett utgående ur ngt, inom hkt ugn l. ngt förut varit; förhåller sig till εἷς, som ἀπό till πρὸς) e, ex 1: ο) loci utur, ifrån Mt. 2: 6 sæpissime, ἐξ οὗ Phil. 3: 20 (scil. τόπου från hvilket ställe, hvarifrån, unde, ἐκ δεξιᾶς l. δεξιῶν Mt. 20: 21 al. från höger d. ä. på högra sidan. — 2: ο) temporis från, sedan ἐξ ἀρχῆς, ἐκ νεότητος, ἐκ χρόνων ἱκανῶν o. s. v. ἐξ αὐτῆς Mc. 6: 25 se ἐξ αὐτῆς. — 3: ο) causæ (orsak, ämne, källa, ursprung) ἐξ ὧν Act. 15: 29 i anledning hvaraf, i öfverensstämmelse hvarmed (detta är mera språk-enligt än hänföra det till διατηρέω); förmedelst Lc. 16: 9, Rom. 1: 4, Apoc. 2: 11 al., i kraft l. förmågo af Rom. 9: 11 al., till följe af, för skull 1 Petr. 2: 12, τὸ ἐξ ὑμῶν Rom. 12: 18 från l. å vår sida, εἶναι ἐκ τοῦ σώματος 1 Cor. 12: 15. 16 vara af = höra till kroppen, ἐξ ἐθνῶν Gal. 2: 15 från hedningar (härstammande), genom hednisk härkomst, ἐκ τούτων 2 Tim. 3: 6 af dessas antal εἰσίν, till dessa höra. — ἐκ med *subst.* l. *adj.* öfversättes ofta *adverbialiter* ss. ἐκ δευτέρου för andra gången, ἐκ περισσοῦ öfverflödigt, ἐξ ἱκανοῦ redan länge, ἐξ ἀνάγκης, λύπης o. s. v.; tyckes äfn stå *otiose* ss. ἐκ θηναρίου Mt. 20: 2 om en denar l. kan man tyda: efter en denar. — ἐκ τούτου har 3 bemärkelser: a) scil. τόπου, här-

l. derifrån; b) *scil.* χρόνον här- l. derefter Joh. 6: 66; c) *scil.* αἰτίου, här- l. derför. — *Anm.* Vid construction med denna præposition eger ofta en *brachylogi* (förkortning i uttryck) rum t. ex. τὰ ἐκ τῆς οἰκίας Mt. 24: 17 = τὰ ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐκεῖθεν, τὴν ἐκ Λαοδικείας Col. 4: 16 se *Λαοδικεῖα*.
 ἔκαστος, η, ον (ἐκάς fjerran, aflägset, afsöndradt) särskild, hvar och en, hvarje enskild (af flera), hvaremot ἐκύτερος hvardera (af 2); nyttjas dels ensamt ss. Mt. 16: 27 *al.*, (dels med *genit.* ss. ὁμῶν Lc. 13: 15 *al.*; εἰς ἔκ. (se εἰς), καθ' ἐν ἔκαστον Act. 21: 19 hvar och ett det ena efter det andra; ss. i sig sjelft collectift förenas det med *plural. nomina* och *verber* ss. Act. 2: 8 *al.* ἐκάστοτε, *adv.* (fgde) hvarje gång, städse, alltid 2 Petr. 1: 15.
 ἐκατόν, *numer.*, centum, hundrade Mt. 18: 12 *al.*; synes Mt. 13: 8, Mc. 4: 8 (jfr Lc. 8: 8) betyda hundrafaldig, men man kan förstå inunder λόχους korn.
 ἐκατονταετής, ον, ό (fgde, ἔτος) hundraårig Rom. 4: 19.
 ἐκατονταπλασίον, ον, *genit. ονος* (ἐκατόν, πλασίον af πλάσσω) *hundraformig*, -faldig, hundrade gånger så mycken Mc. 10: 30 (bestämtdt tal för obestämdt), Lc. 8: 8; Mt. 19: 29 har *Tisch.*, ej *Cod. Sin.* πολλαπλασίονα.
 ἐκατοντάρχης, ον, ό (ἐκατόν, ἄρχων) anförare för l. befälhafvare öfver 100, *hundrahöfding*, centurio, »höfvidsman», hufvudman, kapten Act. 10: 1 *al.*
 ἐκατόνταρχος, ον, ό Mt. 8: 5 *al.* = fgde.
 ἐκβαίνω, ἐξέβην (ἐκ, βαίνω stiga) *stiga ut*, utgå Hebr. 11: 15 || ἐξῆλθεν.
 ἐκβάλλω, βαλῶ, βέβληκα. ἐβαλον; βληθήσομαι. ἐβλήθην (ἐκ, βάλλω) *utkasta*, utdrifva Mt. 7: 22 *al.* äfven Gal. 4: 30, med ἔξω Mt. 21: 39 *al.*, utrifva Mc. 9: 47, utdraga (borttaga) Mt. 7: 4. 5 *al.*, uttaga Mt. 12: 35 *al.*, skaffa bort Jac. 2: 25, ut- l. bortvisa Mt. 9: 25, Mc. 1: 43 *al.*, utsända Mt. 9: 38, Lc. 10: 2, utföra Joh. 10: 4; framdrifva, fortljelpa Mt. 12: 20 (till dess han fortljelpet sin lära till seger d. ä. förskaffat sin lära seger); bort- l. förkasta, med ἔξω Apoc. 11: 2 gifva till spillo: — ἐκβ. τὸ ὄνομα ὁμῶν κ. τ. λ. Lc. 6: 22 utkasta edert namn ss. ondt (ur landet), fullkomligt utrota edert namn (derigenom att de förjaga eder ss. ogemingsmän), bringa det derhän att edert namn ss. vanhederligt icke mera nämnes.

ἐκβασίς, εως. ἡ (ἐκβαίνω) *utgående*, utgång τῆς ἀναστροφῆς Hebr. 13: 7 på umgängelse l. vanddel, lefnadsslut, ποιήσει — — ὑπενεγκεῖν 1 Cor. 10: 13 eg. jemte frestelsen skall han ock göra fördragningsförmågans utgång d. ä. äfn utgången s. består i förmågan att fördraga den (frestelsen).
 ἐκβολή, ῆς, ἡ (ἐκβάλλω) *utkastning*, i synn. af en skeppsladdning; ποιεῖσθαι ἐκβ. kasta skeppsladdningen öfver bord (för att lätta fartyget) Act. 27: 18.
 † ἐκγαμίζω (γαμίζω) *utgifva* (döttrar), collocare filias, bortgifva Mt. 24: 38, 1 Cor. 7: 38; *pass.* bortgiftas, låta sig bortgiftas Mt. 22: 30 *al.*, der *Tischend.* har *simplex*, och Lc. 20: 34. 35, der han har *γαμίζονται*.

ἐκγαμίσκω = fgde, fkmr ej hos *Tischend.*
 ἔχγονος, ον (γέγονα se γίνομαι) *aflad*, upprunnen; ἔχγονα 1 Tim. 5: 4 afkomma, afkomlingar = ἔχγονα ἐχγόνων barnbarn.
 ἐκδαπανάω; τηθήσομαι, förstärkt *δαπανάω*, helt och h. påkosta, uppoffra 2 Cor. 12: 15 sig l. sitt lif.
 ἐκδέχομαι (δέχομαι) *upp-* l. *emottaga*; i N. T. utvänta, vänta på, vänta, afvakta, afbida τί (Joh. 5: 3) Act. 17: 16 *al.*, *absol.* Hebr. 10: 13.
 ἔκδηλος, ον förstärkt *δῆλος*, ganska klar, alldeles uppenbar, ögonskenlig 2 Tim. 3: 9.
 ἐκδημέω, ῆσα (ἐκ δήμου ifrån folk, land, hemmet) *vara ifrån hemmet*, utomlands, i främmande land, borta; tages *figurligt* 2 Cor. 5: 6 ἐκδ. ἀπὸ τοῦ Κυρίου vi äro i främmande land borta ifrån HERREN (ty i hänseende till det tillkommande eviga hemmet hos Christus är hemmet i den jordiska kroppen eu vistelse i främmande land, s. skiljer oss från Christo); deremot troligen i *egentlig mening* 2 Cor. 5: 9 vi må vara hemma l. i främmande land d. ä. uppehålla oss hvar som helst.
 ἐκδίδωμι; δώσομαι, ἐδόμην (δίδωμι) *utgifva* l. *lemana*; i N. T. utlega, uthyra, förpakta Mt. 21: 33 *al.*
 ἐκδιηγέομαι (διηγέομαι) *berätta ut* l. till slnt, fullkomligt, helt och hållet, afgifva fullständig berättelse τί Act. 15: 3 om ngt, utan *accus.* τινί Act. 13: 41.
 ἐκδικέω. ἤσω, ῆσα (ἐκδικος) *upprätta* (skaffa upprättelse), utkräfva straff, straffa 2 Cor. 10: 6, hämnas ἐαντούς Rom. 12: 19, skaffa ngn upprättelse l. förhjelpa ngn till rätt τινά Lc. 18: 5, τινά ἀπό τινος Lc. 18: 3 så att ngn kommer lös ifrån ngn; ἐκδ. τὸ αἷμά τινος ἔκ τινος Apoc.

6: 10 utkräfva ngn's blod ifrån ngn, ἐκ χειρός τινος Apoc. 19: 2 ur ngn's hand.

ἐκδίχσις, εως, ἡ (fgde) upprättelse, hämnd Lc. 21: 22, 2 Cor. 7: 11, bestraffning 1 Petr. 2: 14; ποιεῖν ἐκδ. τινος Lc. 18: 7. 8 och τιτι Act. 7: 24 skaffa ngn rätt l. upprättelse, hämnas för ngn's räkning; διδόναι ἐκδ. τιτι 2 Thess. 1: 8 tilldela ngn hämnd d. ä. straffa, bestraffa ngu.

ἐκδικος, ον (δίχῃ) eg. skaffande upprättelse, ntkräfvande straff, hämnd, hämnande Rom. 13: 4, äfn subst. hämnare 1 Thess. 4: 6; en annan betydelse, men som ej förekommer i N. T., är exlex, laglös, lagstridig o. s. v.

ἐκδιώκω, ὄξω, ὄξα (διώκω) utjaga, förfölja Lc. 11: 49, 1 Thess. 2: 15.

ἐκδοτος, ον, adj. vble (af ἐκδίδωμι) utgifven, utlemnad, förrådd Act. 2: 23 (genom Judas).

ἐκδοχή, ἡς, ἡ (ἐκδέχομαι) eg. upp- l. emottagande; men i N. T. afvaktan, afbidan, väntan Hebr. 10: 27.

ἐκδύω, υσα; υσάμην (δύω) ut- l. afdraga (kläderna), afkläda τινά Lc. 10: 30, τινά τι Mt. 27: 28. 31, Mc. 15: 20; med. afkläda sig, aflägga sin jordiska omklädnad d. ä. kroppen 2 Cor. 5: 4.

ἐκεῖ, adv. loci der Mt. 2: 13 sæpius; men äfn = ἐκεῖσε dit Mt. 2: 22, 17: 20 al. (hvilka ställen sammanhanget utvisar).

ἐκεῖθεν, adv. loci (fgde) derifrån Mt. 4: 21 al.

ἐκεῖνος, η, ον (ἐκεῖ) den der, ille Mt. 3: 1 al., har afseende a) på det aflägsnare, den förre Mt. 13: 11 al., hvaremot οὗτος t. ex. Lc. 18: 14 har afs. på det närmare, den sednare, hic; derföre ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ Mt. 7: 22 al. på den yttersta dagen (ss. aflägsnast), ὁ αἰὼν ἐκ. Lc. 20: 35 den andra verlden d. ä. det eviga lifvet, deremot ὁ αἰὼν οὗτος Lc. 20: 34 denna verlden. — b) på det närmare, den sednare ss. Mt. 17: 27, Joh. 7: 45, Act. 3: 13 al. — ἐκείνης scil. ὁδοῦ Lc. 19: 4 der l. den vägen.

ἐκεῖσε, adv. loci, eg. dit; men i N. T. = ἐκεῖ der Act. 21: 3, 22: 5.

ἐκζητέω, ἡσα; ηθήσομαι, ἡθην (ζητέω) utsöka, utkräfva τι ἀπό τινος Lc. 11: 50. 51; uppsöka, ifrigt söka efter τινά Act. 15: 17, Rom. 3: 11, Hebr. 11: 6, τί Hebr. 12: 17; περὶ ἡς 1 Petr. 1: 10 beträffande hku de hafva anställt ifriga eftersökningar och forskningar.

ἐκθαμβέω; βήθην (följ.) vara alldeles utom sig af

förskräckelse, bäfva, hissna, fasa; pass. idem, i N. T. blott pass. Mc. 9: 15 al.

ἐκθαμβος, ον (θάμβος) utom sig af häpnad l. fasa, häpen Act. 3: 11.

ἐκθετος, ον, adj. vble (af ἐκτίθημι) utsatt; ποιεῖν τὰ βρέφῃ ἐκθετα Act. 7: 19 förmå dem att ut-sätta sina foster.

ἐκκαθαίρω, ἐξεκάθαρα (καθαίρω) utrensa τὴν παλαιὴν ζύμην 1 Cor. 5: 7 rensa ut den gamla surdegen d. ä. lägga bort det gamla syndaväsendet (bilden tagen från Judarnes bruk att dagen före påska bortlägga syradt bröd), ἐκκ. ἑαυτὸν ἀπὸ τούτων 2 Tim. 2: 21 rena l. rensa sig ifrån dessa (neml. σκευῶν εἰς ἀτιμίαν) d. ä. genom att rena sig tråda ut ur deras antal.

ἐκκαίω; ἐξεκαύθην (καίω) utbränna, upptända l. -hetsa, pass. upplåga, brinna Rom. 1: 27.

† ἐκκακέω, ἡσα (κακός) tröttna upp, blifva trög l. modfäll, fälla l. förlora modet Lc. 18: 1 al., der likväl Tischend. Cod. Sin. har ἐρχακέω, hkt se.

ἐκκεντέω, ἡσα (κεντέω) sticka) utsticka, genomsticka l. -stinga Joh. 19: 37 ὄψονται εἰς ὄν st. εἰς τοῦτον, ὄν; fkmr äfven Apoc. 1: 7.

ἐκκλάω; ἐξεκλάσθην (κλάω) utbryta; om grenar s. utbrytas på det att andra må inympas der de suttit Rom. 11: 17. 19. 20.

ἐκκλείω, ἐξεκλείω; ἐξεκλείσθην (κλείω) utstänga τινά Gal. 4: 17 (från andra lärare), utesluta; pass. utstängas, icke insläppas, icke vidare få l. ega l. hafva rum Rom. 3: 17 (χῶραν οὐκ ἔτι ἔχειν).

ἐκκλησία, ας, ἡ (ἐκκλητος utkallad, utropad af ἐκκαλέω utkalla) i profangrek.: de genom häroiden (ur sina hus) ut- och sammankallade borgarne, folkförsamling (i fristater), så äfven Act. 19: 32. 39. 41; i allmht församling, folksamling Act. 7: 38, Hebr. 2: 12, äfn Mt. 18: 17 = συναγωγή dit twistefrågor drogos; sammankomst, sällskap, samlingsställe 1 Cor. 11: 18; oftast om Guds (Christi) Kyrka, församling 1:o) den synliga här på jorden, autingen a) en enskild, hörande till en viss ort ss. Act. 2: 47 sæpe, eller b) den allmänna, hela Christenheten Mt. 16: 18 och i Paulinska breffen. 2:o) den osynliga, den himmelska Hebr. 12: 23.

ἐκκλίνω, ἐξέκλινα (κλίνω) eg. utböja (sig), ut- l. afvika (från rätta vägen) Rom. 3: 12; ἀπό τινος Rom. 16: 17 undvika ngn, 1 Petr. 3: 11 ugt.

ἐκκολυμβάω, ἦσα (κολυμβάω) *simma ut* l. derifrån Act. 27: 42.

ἐκκομίζω (κομίζω) *utbära* (ett lik till grafven); *pass.* Lc. 7: 12.

ἐκκόπτω, κόψω, ἐκόψα; κοπήσομαι, ἐκόπην (κόπτω) *uthugga*, *afhugga* a) i *egentl. mening* ss. *δένδρον* Mt. 3: 10 *al.*, ut- l. afskära *κλάδον* Rom. 11: 22. 24; b) *metaphor.* afskära, betaga *τὴν ἀφορμὴν* 2 Cor. 11: 12 *anledning* l. *tillfälle* (neml. att nedsätta och svärta mig); *pass.* 1 Petr. 3: 7 *hindras* || *ἐγκόπτεσθαι*, hkt se.

ἐκκρέμαμαι, ἐκκρεμάμην *eg. perf.* och *plusqpf. pass.* med förlorad reduplication (af *κρεμάννυμι* l. *κρεμάω*) *hänga ifrån* ngt; *trop.* hänga vid, hålla sig till, vara tillgifven *ἡντινός*, *ἐξεκρέματο αὐτοῦ ἀκούων* Lc. 19: 48 *pendebat ab ore ejus* hörde på honom med hängifvenhet.

ἐκλαλέω, ἦσα (λαλέω) *uttala*, tala om att *ὅτι* Act. 23: 22.

ἐκλάμπω, λάμψω (λάμπω) *eluceo*, framlysa l. -stråla, »skina» Mt. 13: 43.

ἐκλανθάνω; ἐκλέλησμαι (λανθάνω) *med.* glömma, förgäta *τινός* Hebr. 12: 5.

ἐκλέγω; ἐλέλεγμαι, ἐλεξάμην (λέγω) *utvälja*, *utsöka*; i N. T. i *med.* för sig utvälja, utkora *τινά* Mc. 13: 20 *al.*, *τινά ἀπό τωνων* Lc. 6: 13, med *ἐκ* Joh. 15: 19, Act. 1: 24, med *ἕνα* 1 Cor. 27: 28, med *ἡμῖν*. *εἶναι ἡμῶς ἁγίους* Eph. 1: 4 på det att vi skulle vara heliga, äfven utan *εἶναι* Jac. 2: 5; *ἐν ὑμῖν* (l. *ἡμῖν*) *ἐξελέξατο ὁ Θεὸς διὰ τοῦ στόματός μου ἀκούσαι τὰ ἔθνη* Act. 15: 7 Gud träffade ibland eder (oss, apostlar) det val att genom min mun skulle hedningarna få höra; *ἐκλεξαμένους* Act. 15: 22. 25 (se *δοκέω in fine*); p. p. p. Lc. 9: 35 = *ἐκλεκτός* l. *ἀγαπητός*.

ἐκλείπω, λείψω, ἐλείπον (λείπω) *eg. utelemna*, förbigå, öfvergifva, lemna (*scil.* *τὸν βίον*) dö; *intrans.* afstadna, gifva efter, aftaga, gå förlorad, upphöra Lc. 22: 32, Hebr. 1: 12. — Lc. 16: 9 *varr. lect.* *ἐκλείπητε*, *ἐκλίπητε* och *ἐκλείπη*, *ἐκλίπη*; i förra fallet betyder det »dö», i *scilnave scil.* *ὁ μαμωνῶς* »då rikedomerna upphör» d. ä. i döden, alltså eodem redit. *Cod. Sin.* har *ἐκλίπη*.

ἐκλεκτός, ἦ, ὄν, *adj. vble* (af *ἐκλέγω*) 1:o) *utvald*, utkorad (af Gud till åtnjutande af Mess. saligheten l. till lemman af det andliga Israel — neml. ur världen, ss. det heter Joh. 15: 19 *ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς ἐκ τοῦ κόσμου*) Mt. 20: 16 *al.*, *ἐκλ. κατὰ πρόγνωσιν* 1 Petr. 1: 2 *höra tillsam-*

man; derifrån går ordet mer och mindre öfver till bemärkelsen af 2:o) *utmärkt*, förträfflig, kostlig ss. *ὁ ἐκλ. ἐν Κυρίῳ* Rom. 16: 13 den i HERranom utvalde = den ss. christen utmärkte, *λίθος ἐκλ. παρὰ Θεῷ* 1 Petr. 2: 4 i Guds ögon l. inför Gud utvald = utmärkt (se äfn v. 6), *γένος ἐκλ.* 1 Petr. 2: 9 som Gud med förbigående af alla andra utvalt sig = ypperlig, ypperst, *ἄγγελοι ἐκλ.* 1 Tim. 5: 21 s. Gud utvalt till föremål för sin kärlek; deraf *ex adjuncto* 3:o) *älskad* Lc. 18: 7, 23: 35 (om Messias).

ἐκλογή, ἦς, ἦ (ἐκλέγω), *urval*, utkorelse *σχεῦος ἐκλογῆς* Act. 9: 15 (se *σχεῦος*), *ἦ κατ' ἐκλογὴν πρόθεσις τοῦ Θεοῦ* Rom. 9: 11 Guds till följe af ett urval fattade beslut, *κατ' ἐκλογὴν χάριτος* Rom. 9: 5 till följe af ett af (Guds) nåd träffadt urval, *ἐκλ. ensamt* 1 Thess. 1: 4; står äfven ss. *abstr. pro concreto* Rom. 11: 7 de utvalde, *κατὰ τὴν ἐκλ.* Rom. 11: 28 till följe af urvalet d. ä. betraktade ss. medlemmar af den till Guds folk utvalda nationen; 2 Petr. 1: 10 utmärker det de kallades redan skedda afsöndring i världen och försättning i Guds rike (*κλήσις* sker neml. genom Evangelium, *ἐκλογή*, hgm man blir Guds barn, följer derpå).

ἐκλύω; λυθήσομαι, ἐλύμαι, ἐλύθην (λύω) *eg. utlösa*, befria, sedan upplösa, förslappa; i N. T. *pass.* förslappas, utmattas, blifva vanmäktig, försmäktad, uppgifvas a) *kroppsligen* Mt. 15: 32, Mc. 8: 3; b) *andligen*, *ταῖς ψυχαῖς* Hebr. 12: 3 (af kapplöpnigen) fälla modet, äfn v. 5; *μὴ ἐκλυόμενοι* Gal. 6: 9 om vi icke blifva utmattade af l. tröttne vid (neml. att göra det goda *τὸ καλὸν ποιεῖν* i samma vers).

ἐκμάσσω, ἀζα (μάσσω *knåda*, *älta*) *ut-* l. *aftorka* τί τι *Lc.* 7: 38 *al.* ngt med ngt.

+ ἐκμυκτηρίζω (μυκτηρίζω) *nycket ryka* på *uäsan* åt, håna, bespotta, gäcka *τινά* ugn Lc. 16: 14. 23: 35.

ἐκνέω, ενσα (νεύω) *eg.* undvika genom att böja hufvudet åt *sidan*, i allmht undvika, undkomma, draga sig undan Joh. 5: 13.

ἐκνέω. ενσα (νέω *simma*) *eg. simma ut*, undan, undkomma genom simmande; i allmänhet undkomma, draga sig undan Joh. 5: 13. — *Ann.* Denna *praesens* antaga somliga l. e., andra troligen rättare *ἐκνεύω*, hkt se.

ἐκνήφω, γήφα (νήφω) blifva nykter igen, sofva ruset

af sig, komma till sig igen från ett sinnesrus *δικαίως* 1 Cor. 15: 34 blifva rättsligen nykter. *
 ἐκούσιως, *ον* (ἐκών, ἐκούσα) frivillig, κατὰ ἐκ. Phil. 14 till följe af frivillighet, af fri vilja, frivilligt. *
 ἐκουσίως, *adv.* (af fgde) frivilligt, af fri vilja, af egen inre drift () (ἀναγκαστῶς) Hebr. 10: 26, 1 Petr. 5: 2 med vett och vilja.
 ἐκπαλαι, *adv.* (πάλαι) från fordom, af gammalt, sedan lång tid 2 Petr. 2: 3, 3: 5.
 ἐκπειράζω, ἄσω (πειράζω) försöka, fresta, ställa på prof τὸν Θεόν Mt. 4: 7, Lc. 4: 12 låta det komma derpå an, om han skall visa sig ss. Gud (om han skall hjälpa), likaså τὸν Χριστόν 1 Cor. 10: 9 om han skall visa sig ss. Chr. (om han skall straffa); αὐτόν (Χριστόν) Lc. 10: 25 sätta l. ställa på prof (om han var den han utgaf sig för).
 ἐκπέμπω, ἐπεμψα; ἐπέμφθην (πέμπω) utsända, utl. bortsicka Act. 13: 4, 17: 10.
 † ἐκπερισσῶς, *adv.* förstärkt περισσοῦς Tisch. Mc. 14: 31 öfvermåttan; andra hafva ἐκ περισσοῦ.
 ἐκπετάννυμι, ἐπέτασα (πετάννυμι) utsträcka, utbreda, samst. med πέτομαι utsträcka Rom. 10: 21. *
 ἐκπηδάω, ἡσα (πηδάω) springa ut Act. 14: 14. *
 ἐκπίπτω, πέπτωκα, ἐπεσα och ἐπεσον (πίπτω) falla ut, ur *metaphor.* τῆς χάριτος Gal. 5: 4 nåden (blifva förlustig Guds nåd), τοῦ στηριγμοῦ 2 Petr. 3: 17 (se ordet), *ifrån, ned* med ἐκ Mc. 13: 25 (om stjernorna, der likväl Tischend. har πίπτοντες), Act. 12: 7 (om kedjor), utan ἐκ Act. 27: 32 (om båten s. föll ned i hafvet från fartyget); *falla bort*, förfalla Jac. 1: 11, 1 Petr. 1: 24 (om blommor — dock kan betydelsen »falla af l. ned» till marken lika riktigt användas); falla l. komma ur kosan (ἐκ τῆς ὁδοῦ), blifva väderdrifven, kastas på strand, stranda, lida skeppsbrott, stöta på εἶς τι Act. 27: 17; falla ur sin ställning Rom. 9: 6 d. ä. förlora sin giltighet, blifva utan påföljd, äfven 1 Cor. 13: 8 förlora sin väsendtliga karakter och sin giltighet.
 ἐκπλέω, εἴσω (πλέω) ut- l. afsegla Act. 15: 39 al. ἐκπληρόω, πεπλήρωκα (πληρόω) ut- l. uppfylla Act. 13: 32. *
 ἐκπλήρωσις, εἰς, ἡ (fgde) uppfyllande, fulländning, hela tiden l. längden Act. 21: 26. *
 ἐκπλήσσω, ἐξέπλησθην (πλήσσω) slå l. stöta ut, till ngn så att han kommer ur sitt läge l. sin ställning; deraf *metaphor.* försätta ngn utom sig, bringa ngn ur sin fattning, bedöfva, förbrylla, förskräcka; i N. T. *pass.* råka ntm sig af förskrä-

kelse, förvåning, förvånas, häpna ἐπί τινι Mt. 7: 28 al., äfven *absol.* Mt. 13: 54 al.
 ἐκπνέω, ἐπνευσα (πνέω) utblåsa (*scil.* ψυχῆν l. βίον) utandas, uppgifva andan (om att dö) Mc. 15: 37, 39, Lc. 23: 46.
 ἐκπορεύομαι, εἴσομαι (πορεύομαι) utgå Mt. 17: 21 al. a) *terminus a quo* betecknas genom ἐκ Mt. 15: 11. 18 al., ἀπό Mt. 20: 29, Mc. 10: 46, παρὰ τοῦ πατρός Joh. 15: 26 (om den H. Ande som utgår från Fadren, hos hkn l. vid hvars sida han är); b) *terminus ad quem* med πρὸς Mt. 3: 5, Mc. 1: 5, εἰς Mc. 7: 19 al., ἐπί Apoc. 16: 14; ἐκπορ. Act. 9: 28 (se εἰσπορεύομαι). — framgå Mt. 4: 4 al.; utspridas Lc. 4: 37 (om rykte).
 ἐκπορνεύω, εἴσω (πορνεύω) bedrifva hor, otukt till ytterlighet Jud. 7. *
 ἐκπτύω, υἴσα (πτύω) utspotta, utkasta, visa ifrån sig Gal. 4: 14. *
 † ἐκρίζω, ωσα; ωθήσομαι, ὠθην (ρίζω) eradico, utrota, rycka upp med rötterna Mt. 13: 29 al.; ἐκρίζωθητι Lc. 17: 6 ryck dig upp!
 ἔκστασις, εἰς, ἡ (ἐξίστημι) rubbning från det vanliga läget; *transl.* sinnesrubbning vanligen i god mening; hänryckning, exstas Act. 10: 10, 11: 5, 22: 17 (det tillstånd, i hkt det lägre medvetandet helt och hållet träd tillbaka — 2 Cor. 12: 2. 3 — och menniskan, ryckt undan den sinnliga varseblifningen, befinner sig i den högsta sinneshänförelse o. s. v.; andra tyda här: domning, dväla); förvåning, häpnad Mc. 5: 42 al.
 ἐκστρέφω; ἐξέστραμαι (στρέφω) utvrinda, vända ut och in; p. p. helt och hållet förvriden, förvänd Tit. 3: 11. *
 ἐκταράσσω (ταράσσω) högligen uppröra, oroa, uppvigla Act. 16: 20. *
 ἐκτείνω, ενῶ, εἴνω (τείνω tendo, spänna, sträcka) utsträcka, uträcka τὴν χεῖρα och τὰς χεῖρας Mt. 8: 3 al., ἐπί τινα emot ngn antingen i god mening Mt. 12: 59, eller i fiendtlig Lc. 22: 53 (efter ngn, för att gripa ngn); utkasta ἀγχύρας Act. 27: 30.
 ἐκτελέω, εἴσω (τελέω) fullända, fullborda Lc. 14: 29. 30.
 ἐκτένεια, ας (ἐκτενής) utsträckning, ansträngning, ihärdighet; ἐν ἐκτ. Act. 26: 7 = ἐκτενῶς, hkt se. *
 ἐκτενέστερον, *compar.* till ἐκτενῶς, hkt se.
 ἐκτενής, ἐς (ἐκτείνω) utsträckt, spänd, uthållande, ifrig, innerlig Act. 12: 5, 1 Petr. 4: 8.

ἔκτενω̄ς, *adv.* (af fgde) ifrigt, brinnande, innerligt
1 Petr. 1: 22; *compar.* -ἔστερον Lc. 22: 44.

ἐκτίθημι; ἐθέμην; ἐτέθη (τίθημι) *utsätta* Act. 7: 21 (om barn); *med.* utställa, göra bekant, berätta, utlägga Act. 11: 4 *al.*

ἐκτινάσσω, ἀξα; ἀξάμην (τινάσσω) *skaka ur, af τὸν χοινορτὸν τῶν ποδῶν* Mt. 10: 14, Act. 13: 51 (*med.*), l. τὸν χοῦν κ. τ. λ. Mc. 6: 11 skaka stoftet af sina fötter (vill säga, att man icke vill hafva ngt gemensamt med ngn och är tecken till det största förakt o. s. v.); detsamma betyder ἐκτ. τὰ ἱμάτια Act. 18: 6 (*med.*) skaka ur sina kläder (neml. dam och stoft).

ἕκτος, η, ον, *numer. card.* (ἕξ) den sjetta Mt. 20: 5 *al.*; ὥρα ἕκτη, sjetta timmen l. kl. sex, svarar emot kl. 12 hos oss och var bönetimme Act. 10: 9; ty Evang. och Apostl., liks. Hebræerna i allmänhet, begynte i öfverensstämmelse med Grekerna att räkna dagens timmar från soluppgången, så att första timmen började efter kl. 6 hos oss, 3:dje timmen var = 9, 6:te = 12 (*dygnet* åter räknades från den ena solnedgången till den andra); emellertid synes Joh. åtminstone på några ställen (kanske öfverallt) hafva följt Romarne, som räknade dagens l. dygnets början från midnatt (ss. vi), jfr Joh. 19: 14 med Mc. 15: 25.

ἐκτός, *adv.* (ἐξ) *utom, utanför τινός* 1 Cor. 6: 18, 2 Cor. 12: 2. 3, utvändigt ss. τὸ ἐκτός τινος Mt. 23: 26 det utvändiga, yttre af ngt, utansidan, utom, förutan, undantagande, οὐδὲν ἐκτὸς λέγων ὧν = τούτων, ὧν — — — Act. 26: 22 emedan jag icke föredrager ngt utom l. annat än det som — — —, 1 Cor. 15: 27 undantagande; ἐκτός εἰ μή 1 Cor. 14: 5, 15: 2 undantagande i fall han icke (eg. äro här 2:ne uttryckssätt sammanblandade, af hka hvardera för sig — ἐκτός och εἰ μή — kunde vara nog; dock uppkommer äfven i Svenskau ingen omening, äfven om man återgifver beggedera); deremot synes εἰ μή stå pleonastiskt 1 Tim. 5: 19, om man icke vill suppleras κατηγορία γίνηται.

ἐκτρέπω; τραπήσομαι, ἐτρέπην (τρέπω) *afvända; med. och pass.* vända l. taga af vägen, deverta, εἶς och ἐπί τι 1 Tim. 1: 6, 2 Tim. 4: 4 vända sig (ifrån ngt) till ngt, ὀπίσω τοῦ σατανᾶ 1 Tim. 5: 15 ∞ de hafva vändt sig (ifrån Christus l. den christliga lefnadsstråten) och gått efter = följt satan; vända sig ifrån, akta sig för, undvika τί

1 Tim. 6: 20; äfn gå l. vridas ur led Hebr. 12: 13 (se ζωλός).

ἐκτρέφω (τρέφω) *uppföda, gifva uäring* Eph. 5: 29, uppfostra Eph. 6: 4.

ἔκτρομα, ατος, τό (ἐκτιρώσχω *förorsaka missfall* — ἐκ. τιρώσχω såra) missfall, otidigt foster *trop.* 1 Cor. 15: 8 (Paulus anser sig i samma mån ringare, ovärdigare än de öfrige Apostlarne, som det otidiga fostret står efter det fullgångna barnet; bilden är äfven hämtad deraf, att liks. ἔκτρομα skadar moderlifvet — jfr Num. 12: 12 — så hade äfven han förföljt Guds församling, se följ. vers 1 Cor. 15: 9).

ἐκφέρω, ἐξοίσω, ἐξήνεγκα (φέρω) *effero, utbära τινά* Act. 5: 15 (ur hus), äfven Act. 5: 6. 9. 10 (lik för att begrafvas), σοιλήν Lc. 15: 22 en klädniug (ur garderoben) d. ä. ut- l. framtaga; *trop.* frambära, frambringa, bära Hebr. 6: 8 (om frukter).

ἐκφεύγω, φεύξομαι, πέφευγα, ἐφυγον (φεύγω) *efugio, fly ut* Act. 19: 16 (ur ett hus), sin kos l. undan Act. 16: 27, undfly l. undvika l. undgå τί Lc. 21: 36 *al.*

ἐκφοβέω (φοβέω) *utskrämma, utjaga genom skräck, förskräcka* 2 Cor. 10: 9.

ἔκφοβος, ον (φόβος) *förskräckt, förfärad* Mc. 9: 6, Hebr. 12: 21.

ἐκφύω, ἐξέφυον; ἐφύην (φύω) *frambringa ur ngt, låta framväxa, drifva l. skjuta fram l. ut, pass.* slå ut Mt. 24: 32, Mc. 13: 28 (*Tisch.* har ἐκφύη *aor.* 2 *act.* skjutit fram, *Griesbach* ἐκφυῆ *aor.* 2 *pass.* slagit ut).

ἐκχέω, εἰ, ἐξέχεα; χυθήσομαι, χέχουμαι, ἐχύθη (χέω *gjuta*) *utgjuta αἷμα* Rom. 3: 15, Apoc. 16: 6, hålla ut *φιάλην* Apoc. 16: 1 *al.*, slå ut τὸ κέρμα Joh. 2: 15 (vexlarnes) skiljemynt, *metaph.* utgjuta, rikligen meddela Act. 2: 17 *al.*; *pass.* utgjutas Rom. 5: 5 (Guds kärlek till oss), utgjuta sig, rinna ut Mt. 9: 7 (om vin), Act. 1: 18 (inellfvor), *metaph.* störta sig i l. hejdlöst öfverlemlna sig åt τῇ πλάνῃ Βαλαάμ Jud. 11 Balaams villfarelse l. synd (se Βαλαάμ).

ἐκχύνω l. -ύννω Mt. 23: 35 *al.* = fgde, hkt se.

ἐκχωρέω (χωρέω) *gå ut, bort* Lc. 21: 21.
ἐκφύγω, ἐφύξα (φύγω) *utandas, uppgifva andan* Act. 5: 5. 10, 12: 23.

ἐκών, οὔσα, ὄν *frivillig, af fri vilja, egen drift* Rom. 8: 20, 1 Cor. 9: 17.

ἐλαία, ας, ἡ *oliveträd, oljoträd* Rom. 11: 17. 24, Apoc. 11: 4, äfn oljoträdets frukt, oliv Jac. 3: 12;

τὸ ὄρος τῶν ἐλαίων Mt. 21: 1 *al.* Oljoberget $\frac{1}{4}$ timma = 2000 alnar = 5 stadier N.O. om Jerusalem, så kalladt af de oliveträdsplanteringar på vestra sluttningen, hvarmed det var betäckt. Det består af kalksten och har 3 spetsar, af hvilka den nordligaste är den högsta. Oljoberget i allmänhet är högre än alla nästgränsande berg, så att man derifrån icke blott har en herrlig utsigt öfver Jerusalem, utan äfn ser Medelhafvet, bergen Ebal och Garizim, Döda hafvet o. s. v.; bäcken Kidron skiljer det från Jerusalem. JEsus vistades ofta der, i synnerhet i Gethsemane vid vestra sluttningen och i byarne Bethphage och Bethanien vid den östra. Öfver den norra spetsen gick vägen till Galilæen och öfver den östra till Jericho; den södra heter »förargelsens berg» (se Μολόχ). Ifrån Oljoberget uppsteg Frälsaren till himlen.

ἔλαιον, ου, τό (fgde) olivolja, bomolja Mt. 25: 3 *al.*; de gamle nyttjade den dels till lysningsämne l. c. *al.*, dels till smörjelse Lc. 7: 46, Hebr. 1: 9 (ἔλ. ἀγαλλιᾶσεως glädjeolja), dels till bote-medel mot yttre åkommor och sjukdomar i allm. Mc. 6: 13, Lc. 10: 34, Jac. 5: 14, dels till mat (i stället för smör, som de gamle ej kände till). Derföre var oljan ock en betydande handelsartikel. ἐλαίων, ᾶνος, ὁ (se fgde) ställe der oliveträd växa, olivelund, oliveplantering, »oljaberg». Icke blott Act. 1: 12, utan äfn Lc. 19: 29 och 21: 37 fkmr detta ord, på de 2 sednare ställena st. det vanliga ἐλαίων.

Ἐλαμίτης, ου, ὁ, *nom. gentile* af Ἐλάμ (עֲלָם) ett semitiskt folk i Asien Genes. 10: 22); Grekerna kallade provinsen Ἐλυμαίς, som skall hafva legat emellan berget Orontes och floden Eulæus norr om Susiana; fkmr Act. 2: 9.

ἐλάσσων l. -των, ου, *compar.* (till ἐλαχός, εἶτα, ὁ = μικρός) mindre, yngre Rom. 9: 12, ringare Hebr. 7: 7, sämre Joh. 2: 10; *adv.* ἔλαττον, μὴ ἔλ. ἐτῶν ἐξήχοντα γερονῶτα 1 Tim. 5: 9 först då hon fyllt 60 år, eg. »då hon icke är under 60 år».

† ἐλαττωνέω, ησα (fgde) *trans.* göra mindre, förminska; *intrans.* hafva mindre 2 Cor. 8: 15.

ἐλαττώω, ωσα; ωμαι (se fgde) förminska, förringa τινὰ παρὰ τινα Hebr. 2: 7 ngn i jämförelse med ngn; *pass.* förminskas, förringas, blifva ringare Hebr. 2: 9, aftaga Joh. 3: 10.

ἐλαύνω, ἐλήλαχα (*perf. attic.* af ἐλάω) drifva, drifva på, sätta i rörelse ss. ἵππον, ἄρμα, δρόμον, ναῦν;

alltså om hvarjehanda sätt att färdas, hvarvid *accus.* utlemnas ss. ναῦν Mc. 6: 48, Joh. 6: 19 ro; äfn *metaphor. pass.* drifvas, jagas ὑπό τινος Lc. 8: 29 *al.*

† ἐλαφρία, ας, ἡ (följ.) lätthet, lättnad, *metaphor.* lättsinnighet ἐλ. χρῆσθαι 2 Cor. 1: 17 förfara lättsinnigt.

ἐλαφρός, ἄ, ὄν (ἐλαφος hjort, egentl. *springaren* af ἐλαύνω) snabb, vig, lätt, men äfn om börda Mt. 11: 30 lätt att bära l. fördraga; τὸ παραπίνα ἐλ. τῆς θλίψεως 2 Cor. 4: 17 det närvarande lätta i vårt betryck l. trångmål.

ἐλάχιστος, η, ον *superl.* (till ἐλαχός = μικρός) ganska liten, minst, ringast, sämst, obetydligast Mt. 2: 6 *al.*; οὐδὲ ἐλ. Lc. 12: 26 ne minimum quidem; ἐμοὶ εἰς ἐλάχιστόν ἐστω 1 Cor. 4: 3 det ländar mig till ngt ganska obetydligt, qvittar mig fullkomligt lika, är mig alldeles enahanda.

† ἐλαχιστότερος, α, ον, *compar.* (af fgde) den ringaste (och) ringare än Eph. 3: 8.

ἐλάω = ἐλαύνω, hkt se.

Ἐλεάζαρ, ὁ *indecl.* (Ἐλεάζαρ af Ἐλ Guds, ἤλας hjälp) Eleazar, Eliuds son Mt. 1: 15 *bis.*

† ἐλεγμός, οῦ, ὁ = följ. || ἐλεγχος 2 Tim. 3: 16.

ἐλεγξίς, εως, ἡ (ἐλέγχω) = följ.; tillrättavisning τινός för ngt 2 Petr. 2: 16 han fick tillrättavisning för sin öfverträdelse.

ἐλεγχος, ου, ὁ (följ.) bevis, bevisningsmedel, öfverbevisning 2 Tim. 3: 16, öfvertygelse Hebr. 11: 1.

ἐλέγχω, ἐλέγξω, ἤλεγξα; ἠλέγχθην (härledning oviss, kanske af ἐλάω = ἐλαύνω och ἔρχω = ἄρχω Xen. Oecon. 10: 2. 7, se ἀνάγκη) drifva i trångmål, bevisa, öfverbevisa τινὰ περί τινος Joh. 8: 46 *al.*, vederlägga Tit. 1: 9 (och derigenom) utskämma, förebrå, förehålla, tadla, ogilla, tillrätta-visa Mt. 18: 15, Tit. 1: 13, 2: 15, bestraffa, straffa Lc. 3: 19 *al.*; *pass.* öfverbevisas ὑπό τινος Joh. 8: 9, 1 Cor. 14: 24, ἐλεγγόμενοι — — — παραβάται Jac. 2: 9 öfverbeviste af lagen ss. öfverträdare = i det lagen förklarar eder för öfverträdare; tillrättavisas, näpsas ὑπό τινος Hebr. 12: 5.

ἐλεεινός, ἡ, ὄν (se följ.) värd medlidande, ömkansvärd, eländig, usel 1 Cor. 15: 19, i andlig mening ömkansvärd Apoc. 3: 17 (genom okunnighet om sitt syndaelände).

ἐλεέω (ἐλεᾶ Rom. 9: 18, ἐλεᾶτε Jud. 23 Tischend.), ἡσω, ησα; ἠθῆσομαι, ημαι. ἠθῆν (ἔλεος) hysa

medlidande, förbarma sig öfver *τινά* Mt. 9: 27 *σερε*, visa sig huld l. nådig emot ngn *τινά* Rom. 9: 15. 16. 18; *pass.* röna medlidande, vederfaras barmhertighet, blifva benådad o. s. v. Mt. 5: 7, Rom. 11: 30. 31 *al.*; *ann.* ὁ ἐλεῶν Rom. 12: 8 = *parabolanus* sjukskötare (utgjorde en class af *diaconi*); — ἐλεῶ utmärker ett verksamt delta-
 gande (mera activt), οἰκτεῖρω deremot blott be-
 klagande (mera passivt).
 ἐλεημοσύνη, ἡς. ἡ (följ.) medlidsamhet (emot fat-
 tiga), understöd, barmhertighetsverk, *almsosa*; ποι-
 εῖν ἐλ. Mt. 6: (1). 2 *al.* utöfva barmhertighets-
 verk, δίδοναι ἐλ. Lc. 12: 33 *al.* gifva allmosa,
 deremot Lc. 11: 41 gifva ss. allmosa (τὰ ἐνόητα
 det som är i bågaren och fatet).
 ἐλεῆμων, ον. *genit.* ονος (följ.) medlidsam, barm-
 hertig Mt. 5: 7, Hebr. 2: 17.
 ἔλεος. ον. ὁ Mt. 9: 13 *al.* och -εος, τό Lc. 1: 50 *al.*
 medlidande, förbarmande, barmhertighet; τῶ ἕμε-
 τερω ἐλέει Rom. 11: 31 genom den eder veder-
 farna barmhertighet (hkt skulle väcka dem till af-
 undsjuka), ἔλ. κατακωνῆται κρίσεως Jac. 2: 13
 se κατακωνῆομαι.
 ἐλευθερία, ας. ἡ (följ.) frihet i allmht ss. i hand-
 lingssätt 1 Cor. 10: 29; frihet från (Mosaiska)
 lagens föreskrifter och förbannelse, den evangeli-
 ska friheten Gal. 2: 14, 5: 1, 1 Petr. 2: 16 (fri-
 het från lagtvång), τὴν ἐλ. (scil. τρέπετε l. dylikt)
 Gal. 5: 13 använden blott icke friheten till en
 anledning för köttet; andlig frihet 2 Cor. 3: 17,
 2 Petr. 2: 19; νόμος ἐλ. Jac. 1: 25, 2: 12; ἡ
 ἐλ. — — — τοῦ Θεοῦ Rom. 8: 21 den frihet, hkn
 skall bestå i Guds barns herrlighet.
 ἐλεύθερος, α, ον (obrukl. ἐλεύθω = ἔρχομαι) liber,
 som kan komma och gå när och hvart han vill,
 kan fritt röra sig, obunden, fri, sin egen herre;
 i N. T. a) i *borgerlig* mening: oafhändig, fri) (δοῦλος,
 Joh. 8: 33 *al.*, oberoende ἐξ πάντων 1
 Cor. 9: 19 af alla, fri från skatt Mt. 17: 26, från
 lagen Rom. 7: 3 (lös och ledig från lagen); b) i
evangelisk l. *aullig* mening: fri (från lagens för-
 bannelse), τῇ δικαιοσύνη Rom. 6: 20 med afs. på
 rättfärdigheten d. ä. faktiskt oafhängiga af lagens
 fordringar, 1 Petr. 2: 16 (emedan de icke af lag-
 tvång eller andra yttre motiver utan διὰ τὸν Κύ-
 ριον göra det goda, kallas de trogna så).
 ἐλευθερώω, ὠσω, ὠσα; ὠδήσομαι, ὠθήγν (fgdc) göra
 fri, frigöra, befria; i N. T. blott i högre och and-

lig l. evang. mening Joh. 8: 32 *al.*, ἐλευθερία
 ἐλ. Gal. 6: 1 befria för frihet (för att blifva fria).
 ἔλευσις. εως, ἡ (ἐλεύσομαι. fut. till ἔρχομαι) an-
 komst Act. 7: 52.
 ἐλεφάντως. ἡ. ον (ἐλέφας, ατος elephant, elefant-
 tand, elfenben) af elfenben σκεῦος ἐλ. Apoc. 18:
 12 elfenbenskärl.
 Ἐλιακίμ, ὁ indecl. (עֲלִיָּאִים Gud upprättar) *Eliakim*,
 Abiuds son Mt. 1: 13 (*bis*), Lc. 3: 30.
 Ἐλιγμα, ατος. τό (ἐλίσσω) eg. det vridna, korg?
 ῥύγμα Joh. 19: 39.
 Ἐλιέξερ, ὁ indecl. (= Ἐλεάζαρ, hkt se) *Eliezer*, en
 af JEsu förfäder Lc. 3: 29.
 Ἐλιωδ, ὁ indecl. (עֲלִיָּאִים Gud, עֲלִיָּאִים ära) *Eliud*, Achims
 son Mt. 1: 14. 15.
 Ἐλισάβετ, ἡ indecl. (עֲלִיָּאִים Guds ed l. löfte af
 עֲלִיָּאִים svärja) *Elisabeth*, Zacharias' hustru och Jo-
 hannis döparens moder Lc. 1: 5 ff.
 Ἐλισαῖος, ον, ὁ (עֲלִיָּאִים Gud' hjälp) *Elisa*, pro-
 pheten Elias' lärjunge, följeslagare och efterträ-
 dare; uppträdde ss. sjelfständig prophet under
 konungarne *Joram* och *Jehu* 896—856 f. Chr.;
 se vidare 1 Reg. 19—2 Reg. 13; fkmr i N. T.
 Lc. 4: 27.
 ἐλίσσω, ἴξω (ἐλιξ *adj.* vriden, ringlad) *vrida*, linda,
 sammanveckla Hebr. 1: 12, äfven Apoc. 6: 14
 ἐλίσσόμενον för εἰλισσ. (se εἰλίσσω).
 ἔλκος, εος, τό (ἔλχω) sår, rufva, var- l. etterböld
 Lc. 16: 21, Apoc. 16: 2. 11.
 ἐλκώω; ὠμαι (fgde) förorsaka sår, såra; p. p. εἰλκ.
 l. ἡλκ. Lc. 16: 20 full af bölder l. sår.
 ἐλκύω, se följ.
 ἔλκω, ἐκλύσω, ἐέλκωσα (*pres.* ἐκλύω fkmr ej i N. T.)
 draga Joh. 6: 44 *al.*, släpa Act. 16: 19 *al.*, draga
 ut d. ä. blotta Joh. 18: 10; i profangrek. har
 ordet äfven betydelsen af sarga, slita, rifva hvaraf
 ἔλκος, hkt se.
 Ἑλλάς, ἄδος. ἡ *Hellas* l. Grekland, egentl. landska-
 perna emellan Thessalien och Peloponnesus, alltså
 egentliga Hellas; men Act. 20: 2 äfven med in-
 begrepp af Peloponnesus, alltså = Ἀχαΐα, hkt se.
 Ἑλλήν, γνος, ὁ *Hellän* l. Grek (οἱ Ἑλλ. en hufvud-
 stam af Greklands urinväanare, s. först bodde om-
 kring Parnassus i Phocis och derpå under Den-
 calion vandrade in i Thessalien; Achilleus' följe-
 slagare till Troja; sedermera Greker i allmänhet),
 af grek. ursprung; så kallades *synecdochice* »icke
 Judar», så att dermed betecknades *Hedningar*, ty

Grekerna anträffades öfverallt i de då bekanta länderna och utmärkte sig genom en viss bildning, äfvensom, före Roms herravälde, genom ett politiskt anseende. Hos *Lucas* och *Paulus* förekommer ordet vanligen i denna bemärkelse; dock innefattar benämningen Act. 11: 20, 19: 10 äfn proselyter, och Act. 14: 1 blott proselyter () (ἔθνη i 2 v.) äfvensom Act. 18: 4 (ss. närvarande i synagogan). Joh. 7: 35, 12: 20 måste det betyda sådana Judar, som talade grekiska, alltså vara synonymt med Ἑλληνιστής, hkt se.

Ἑλληνικός, ἡ, ὄν, (fgde) Grekisk Lc. 23: 38, Apoc. 9: 11.

Ἑλληνίς, ἴδος, ἡ femin. patronym. (af Ἑλλην) Grekinna; *synecd. adj.* hednisk (qvinna) Mc. 7: 26, Act. 17: 12.

Ἑλληνιστής, οὔ, ὁ (ἑλληνίζω visa sig som en grek i språk, dräkt, lefnadssätt, i synn. tala grekiska) *Hellenist*, en jude s. talar grekiska, grek-jude Act. 9: 29, grek-jude-christen Act. 6: 11; derunder innefattas också proselyter Act. 11: 20, i fall der ej rättare läses Ἑλληνας, hkt se.

ἑλληνιστί, adv. (af ἑλληνίζω, se fgde) på grekiska Joh. 19: 20; ἑλλ. γινώσκουν, förstå grekiska Act. 21: 37.

† ἑλλογῶ (se följ.) hos *Tisch. Cod. Sin.* fkmr ἑλλόγια Phil. 18 || ἑλλόγει.

† ἑλλογέω (ἐν, λόγος) taga i beräkning, föra upp på ngns räkning τινί Phil. 18; *pass.* tillräknas Rom. 5: 13 (der frågetecken bör sättas efter νόμου). *Anm.* Endast på dessa begge ställen fkmr ordet i hela grek. litteraturen.

Ἑλμα— 1. ωδάμ, ὁ indecl. (𐤇𐤍𐤃 Gud, 𐤅𐤒𐤓 s. gör bekant) *Helmodam* Lc. 3: 28.

ἐλπίζω, ἰῶ, ἰα, ἰσα (följ.) hoppas, sätta sitt hopp på ngn l. ngt Mt. 12: 21 *sæpe*, τινί, ἐν l. ἐπί τινι (ss. den grund, hpå hoppet hvilat, hvaremot) εἰς l. ἐπί τινα l. τι (uttrycker målet, hpå hoppet är rigtadt); hoppas, vänta att ὅτι l. med ἰνίην., l. ngt τί.

ἐλπίς, ἴδος, ἡ (ἔλπω, ἔλπομαι hoppas) förväntan, hopp, förhoppning Act. 16: 19 *sæpe*, ἔχειν ἐλπ. εἰς τινα Act. 24: 15, 1 Petr. 1: 21, äfven ἐπί τινι 1 Joh. 3: 3 till l. på ngu; παρ' ἐλπίδα ἐπ' ἐλπίδι Rom. 4: 18 emot förhoppning (*object.*), på förhoppning (*subject.*), förhoppningslöst, förhoppningsfullt (*oxymoron*); ἐλπίς βλεπομένη Rom. 8: 24 ett hopp, hvars föremål ligger framför ögonen,

ἡ ἐλπίς ἡ ἀποκειμένη Col. 1: 5 det hopp, hvars föremål är deponerat = förvaradt i himlen (hoppet tänkes objectivt = till sitt object. innehåll = Messianska frälsningen), likaså ἡ μακαρία ἐλπ. Tit. 2: 13 det saliga föremålet för hoppet = Mess. frälsningen, ἐλπ. ζῶσα 1 Petr. 1: 3 ett lefvande hopp (dermed menas det lif, hvartill Guds barmhertighet uppväckt den trogne från hopplöshetens död Eph. 2: 12); ἐλπ. δικαιοσύνης Gal. 5: 5 hoppet om rättfärdighet (*genit. obj.* eller att rättfärdigas neml. vid yttersta domen, då vi af Christo förklaras för rättfärdiga); τίς ἡ ἐλπ. τῆς κλήσεως αὐτοῦ Eph. 1: 18 af hkn beskaffenhet hans kallelse hopp är d. ä. hkn stor och herrlig förhoppning är gifven den, hkn Gud kallat till Messiae rike (τῆς κλήσεως är *genit. causæ*), ἐν μιᾷ ἐλπίδι τῆς κλήσεως Eph. 4: 4 genom en enda förhoppning s. eder kallelse gaf eder (neml. om Mess. frälsningen).

Ἑλύμας, α, ὁ (Arab. *alimon* sapiens vir) *Elymas*, den vise mannen; så kallade sig *Barjesus* Act. 13: 8, liksom ännu spåmän och trollkarlar i Österlandet kallas bland folket; Lc. öfversätter det l. c. med ὁ μάγος, hkt se.

(ἔλω) εἶλον, εἰλόμην, se αἰρέω.

Ἐλωτ, äfven Ἐλωτ, 𐤇𐤋𐤗 Syr. form för Hebr. 𐤇𐤋𐤗 min Gud Mc. 15: 34 (*bis*).

ἐμαυτοῦ, ἦς, οὔ (ἐμοῦ, αὐτοῦ) 1 pers. pron. reflex., mig sjelf, mig, ἀπ' ἐμ. Joh. 5: 30 al. af mig sjelf, genom min egen kraft, frivilligt Joh. 10: 18; ordet har äfven *dat.* och *accus.*

ἐμβαίω, ἐνέβην (βαίω) stiga in εἰς πλοῖον l. πλοῖον Mt. 8: 23 al. i ett skepp l. en båt; ἐμβάσ *scil.* εἰς τὸ ὕδωρ Joh. 5: 4 (*Tischend. Cod. Sin.* utelemnar ordet och versen, der det står).

ἐμβάλλω, ἐνέβαλον (βάλλω) inkasta, slunga in, störta εἰς τι Lc. 12: 5.

ἐμβάπτω, ἀψα (βάπτω) ἰνδορρα τὶ ἐν τινι Mt. 26: 23 (Joh. 13: 26 har *Tisch. Cod. Sin.* βάψας); *med.* εἰς τι Mc. 14: 20 indoppa sig l. doppa sin hand uti ngt.

ἐμβατεύω (ἐμβάτης den som stiger in l. på, deraf sjösoldat af ἐμβαίω) inträda, gå in l. på, beträda t. ex. νῆσον, πόλιν, sedan äfn om ett andligt gebit, som genom forskning l. annan andlig verksamhet beträdes, inlåta sig l. fördjupa sig uti ἃ μὴ ἐώρακεν Col. 2: 18 inlåta sig på det öfversinnliga (transscendentala) gebitet || ἃ ἐώρακεν på

visionernas område (detta seduare kanske rättare; ty dermed skulle utmärkas den svärmiskt-theosophiska sysselsättningen med Gud och Englarne).

ἐμβριθάζω, ασα (βιθάζω) låta stiga) *låta stiga uti* (ett skepp), föra om bord Act. 27: 6.

ἐμβλέπω, εψα (βλέπω) *kasta sina blickar in i l.* på εἷς τι Mt. 6: 26, Act. 1: 11, τινί (Mt. 19: 26) Lc. 20: 17 *al.* på ngn, se på ngn, äfven τί Mc. 8: 25; *absol.* se, kunna se Act. 22: 11.

ἐμβριμάομαι, ησάμην; ήθην (βριμάομαι af βρίμη frysning, fräsande af βρέμω frysas, fräsa) *frusta, brumma uti; transl.* yttra sin vrede l. ovilja, vredgas, förgrymmas τινί Mc. 14: 5, ἐν. λέγων Mt. 9: 30 han tillsade dem strängeligen l. allvarsamt, äfvi utan λέγων Mc. 1: 43; ἐν. τῷ πνεύματι καὶ ἐτάραξεν ἑαυτόν Joh. 11: 33 han blef i sin anda djupt gripen och skakad, cgentl. han greps i sin anda af ovilja (deröfver att icke förr hafva kommit de sörjande till hjälp) och gjorde en skakande rörelse med kroppen; ἐν ἑαυτῷ Joh. 11: 38 inom sig, i sitt inre.

ἐμέω, εσα vomo, utspy Apoc. 3: 16 (se χλιαρός).
† ἐμαίνομαι (μαίνομαι) dervid rasa τινί emot ngn Act. 26: 11.

Ἐμμανουήλ, ὁ indecl. (ܐܡܡܢܘܗܝܠ Gud med oss) *Immanuel*; har afs. på Christi gudomliga och menliga natur Mt. 1: 23, jfr Es. 7: 14 och Apoc. 21: 3 μετ' αὐτῶν Θεός.

Ἐμμαούς, ὁ, indecl. (Talm. ܐܡܡܘܝܘܣ) *Emmaus*, en by 60 stadier = 1 Sv. mil ifrån Jerusalem; läget obekant och får icke förväxlas med staden Emmaus', hkn låg 160 stadier vester från Jerus. och sedan 3:dje århundradet e. Chr. hette *Nicopolis*: fkmr Lc. 24: 13.

ἐμμένω, ἐνέμεινα (μένω) *blifva i l.* vid, hålla fast vid, framhärda uti τινί Act. 14: 22, ἐν τινι Gal. 3: 10, Hebr. 8: 9 stadna kvar inom ngt (det i lagboken skrifna, äfvensom förbundet betraktas ss. en inhägnad, ur hkn man *utträder, oðx* ἐμμ.).

Ἐμμώρ l. ὄρ, ὁ indecl. (ܐܡܡܘܪ eg. åsna) *Emmor*, Siches fader; af hans söner hade en griftplats blifvit inköpt, der Jacob lades Act. 7: 16.

ἐμός, ή, ὄν *pron. poss.* (ἐμοῦ) min Mt. 18: 20 *al.*; τὸ ἐμόν l. τὰ ἐμά Mt. 20: 15 *al.* det som mig beträffar l. tillhör, mina angelägenheter; οὐχ ἔστιν ἐμόν med *injin.* Mt. 20: 23, Mc. 10: 40 meum non est det tillhör icke mig, är icke min sak, beror icke på mig att; τῇ ἐμῇ χερσὶ 1 Cor.

16: 21 *al.* med egen hand: ή ἐμῇ ἀνάμνησις Lc. 22: 19, 1 Cor. 11: 24. 25 min åminnelse d. ä. åminnelse l. minne af mig, liks. i *lat.* tuum desiderium = des. tui, så att *poss.* står *objectivt* och = *genit.* af personalpronomen (detta constructionssätt fkmr ej på flera ställen i N. T.).
† ἐμπαιμονή, ἤς, ή (se följ.) bespottelse, begabberi; ἐλεύσονται ἐν ἐμπ. 2 Petr. 3: 3 de skola framträda med bespottelse (ordet fkmr i hela Grek. litteraturen ensamt l. c.).

† ἐμπαιγμός, οὔ, ὁ (följ.) bespottelse, begabbelse Hebr. 11: 36.

ἐμπαίζω, παίζω; παυχθήσομαι, επαύχθην (παίζω) eg. *leka, dansa, hoppa i l.* på ngt; deraf i N. T. bespotta, drifva gäck med τινί Mt. 27: 29 *al.* äfven *absol.* ss. Mt. 20: 19; äfven narra, bedraga Mt. 2: 19.

† ἐμπαίκτης, ον, ὁ (fgde) bespottare, begabbare Jud. 18, 2 Petr. 3: 3 (för hvilka det heliga tjenar till spott och åtlöje).

ἐμπεριπατέω (περιπατέω) gå l. vandra omkring uti l. ibland ἐν τισιν 2 Cor. 6: 16.

ἐμπύπλημι l. -πυλλάω, ἐνέπλησα; ἐμπέπλησμαι, ἐνεπλήσθην (πύπλημι) egentl. *ifylla*, deraf uppfylla, mätta, vederqvicke τινός Lc. 1: 53, Act. 14: 17; *pass.* uppfyllas, blifva l. vara mätt Lc. 6: 25, Joh. 6: 12, *metaphor.* τινός Rom. 15: 24 vederqvickas af ngn (om andlig vederqvickelse).

ἐμπύπρημι, ἐνέπρησα (πύπρημι) sätta l. tända eld på, uppbränna πόλιν Mt. 22: 7.

ἐμπίπτω, πεσοῦμαι, έπεσον (πίπτω) *falla uti* εἷς τι Mt. 12: 11 (Lc. 14: 5), råka ut för εἷς τινα Lc. 10: 36, εἷς τι 1 Tim. 3: 6 *al.*; ἐμπ. εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος Hebr. 10: 31 är förskräckligt för den otrogne (jfr Syr. 8: 1), för den trogne deremot är det bättre att falla i Guds än människors händer (2 Sam. 24: 14).

ἐμπλέω; ἐνεπλάχην (πλέω) *infläta, insnärja, inveckla; pass.* inveckla, invefva l. insnärja sig τινί i ngt *trop.* 2 Tim. 2: 4, 2 Petr. 2: 20.

ἐμπλήθω, se ἐμπύπλημι.

ἐμπλοκή, ἤς, ή (ἐμπλέω) *inflätande, flätning* τριχῶν 1 Petr. 3: 3.

ἐμπνέω (πνέω) *blåsa in, intrans.* och inblåsa *trans.*; inandas med *genit.* ἀπειλῆς καὶ φόβου Act. 9: 1 hot och mord (ss. det element hvori Saulus lefde).
ἐμπορεύομαι, εύσομαι (ἐμπορος) vara på resor, resa i handelsärender, drifva handel, handla Jac. 4: 13; handla, ockra med l. på ngn τινά 2 Petr. 2: 3

söka att draga viust af ngn (genom sina upp-
diktade tal om christlig frihet och dylikt sökte
Irrlärarne neml. bedåra andra och efter sitt giriga
och köttsliga sinne draga vinst af dem).

ἐμπορία, ας, ἡ (se följ.) resa, sjöfart (i handels-
ärender), handel (i synn. grosshandel) Mt. 22: 5.

ἐμπόριον, ου, τό (eg. neutr. af ἐμπόριος till handel
hörande, se följ.) handelsplats; οἶκος ἐμπορίου
Joh. 2: 16 marknadsplats, handelsbod.

ἐμπορος, ου, ὁ (ἐν, πόρος väg, resa) eg. en som är
på en resa, vandring, väg — i synn. en handlande
Apoc. 18: 3 *al.*, s. drifver utrikes handel, gross
handlare) (ἀπτηλος l. ἀγοραῖος minuthandlare l.
krämare, som tager sina varor hos ἔμπορος och
håller dem till salu i sin bod på torget; står ss.
adj. Mt. 13: 45.

ἐμπρήθω, se ἐμπίρημη.

ἐμπροσθεν, *adv.* (ἐν, πρόσθεν) i förväg a) om rum:
i förväg, framför Le. 19: 4 *al.*, ἔμπρ. καὶ ὀπισθεν
Apoc. 4: 6 framför och baktill, τὰ ἔμπρ. Phil. 3:
14 det som är framför, den återstående delen af
värdjobanan — ss. *præpos.* med *genit.* framför l.
-till, inför Mt. 5: 16 *al.*; b) om *tid*: tillförene,
föret; ss. *præpos* med *genit.* före Joh. 1: 15.
(27). 30.

ἐμπτύω, ὕσω, ὑσα; ὑσθήσομαι (πτύω) spotta i εἰς
τὸ πρόσωπόν τινος Mt. 26: 67 spotta ngn i an-
sigtet; på εἷς τινα Mt. 27: 30 på ngn, äfn *τινί*
Mc. 10: 34 *al.*; *pass.* bespottas Le. 18: 32.

ἐμφανής, ἐς (ἐμφαίνω, inlysa af ἐν, φαίνω) *inly-*
sande, i ögonen fallande, som är l. står i ljuset,
synlig Act. 10: 40; ἐγενόμην ἐμφ. Rom. 10: 20
jag har visat mig.

ἐμφανίζω, ἴσω, ἴσα; ἴσθην (fgde) göra synlig, tyd-
lig, låta se, uppenbara Joh. 14: 21. 22, tillkännagifva,
ypa πρόσ τινα Act. 23: 22 för ngn, låta
förstå ὅτι Hebr. 11: 14, föreställa, göra förslag
Act. 23: 15; anmäla sig l. uppträda (ss. ankla-
gare) τινὶ κατὰ τινας hos ngn emot ngn Act.
24: 1, 25: 2, περί τινας rörande ngn Act. 25:
15; *pass.* synas, visa sig Mt. 27: 53, fram- l.
uppträda τινὶ ὑπέρ τινας Hebr. 9: 24 inför ngn
till ngns bästa l. för ngns räkning — enl. andra:
Chr. företräder vårt ställe inför Gud d. v. s. Gud
ser oss i Christo an; liksom han såg hela msko-
släktet i den förste Adam, så ser han nu hela
det troende mskosläktet i den andre Adam, Chris-
tus, deras fullkomlige öfversteprest, inför sitt an-

sigte. I Christi lydnad, skönhet m. m. ser han
vår; Chr. och vi äro inför Gud blott *en* och *ett*.
ἔμφροβος, ον (φόβος) i fruktan, rädd, förskräckt,
häpen Le. 24: 5 *al.*

ἐμφυσάω, ἡσα (φυσάω blåsa, andas af φῦσα blås-
bälg, blåst af φύω onomatop. ord på blåsa) blåsa
i, på Joh. 20: 22.

ἐμφυτος, ον (φυτός, *adj.* vble af φύω) *inplantad*
λόγος Jac. 1: 21 (det redan i nya födelsen in-
plantade ordet, som städse ånyo behöfver emot-
tagas — synda-utväxterna skola bortskäras och
ordet i stället inympas).

ἐν. *præpos.* med *dat.* (in, inom, inuti — utmärker
ett varande inuti, samstammigt med och förhåller
sig till εἰς l. ἐς st. ἐνς, såsom πρό till πρός)
1:o loci: inom, uti, i Mt. 1: 18 *σπερσissime*, ἐν
τοῖς ὡσὶν ὑμῶν Le. 4: 21 i edra öron d. ä. i
det J hören mig, ἐν ἑωτῷ εἰπεῖν o. s. v. Mt.
9: 3 *al.* (se λέγω), ἐν αὐτοῖς Rom. 1: 19 inom
dem d. ä. i deras inre l. hjertan, ἐν ὑμῖν αὐτοῖς
1 Cor. 11: 13 uti edert eget inre (oberoende af
yttre inverkan på edert omdöme), ἐν ὑμῖν 1 Cor.
14: 25, Gal. 1: 16, 1 Thess. 2: 13 i eder l. edra
själar, ἐν ἐμοί 1 Cor. 14: 11 i mig, i mina ögon,
efter mitt omdöme, ἐν Ἠλίᾳ Rom. 11: 2 i det
om Elias handlande stället, ἐν Δαβίδ Hebr. 4: 7
i stället hos David l. genom David, ἐν τῇ Ἀρα-
βίᾳ Gal. 4: 25 i Arabien d. ä. hos Araberna, ἐν
αὐτοῖς Rom. 11: 7 i deras ställe d. ä. der de
(neml. grenarne) suttit, ἐν οἷς εἰμι Phil. 4: 11
i hka omständigheter, hkt läge jag befinner mig;
på Mt. 24: 40 *al.*, ἐν ἡμῖν 1 Cor. 4: 6 på oss
d. ä. genom vårt exempel; vid Le. 13: 4 *al.*, ἐν
οἷς Act. 24: 18 hvarvid; ibland Mt. 2: 6 *al.*;
inför 1 Cor. 2: 6, 6: 2 *al.*, ἐν πάσῃ κτίσει Col.
1: 23 inför hvarje varelse = mska. — 2:o) tem-
poris: inom, under, på, uti Mt. 2: 1 *σπερσι*,
ἐν ᾧ under det att Mc. 2: 19 *al.*, under tiden
tills Le. 19: 13, ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ Act. 1: 6
(neml. οὐ μετὰ πολλὰς ταύτας ἡμέρας Act. 1: 5),
ἐν τούτῳ Act. 24: 16 *al.* derunder l. ock i eu-
lighet dermed; ἐν med *infin.* uti l. under det att
Mt. 13: 4 *al.*, äfn då, emedan Hebr. 2: 8, 3: 15
ἐν τῷ λέγεσθαι emedan det heter (står i närma-
ste förening med det fgde, hvarifrån det på sin
höjd med ett comma bör skiljas). — 3:o) *caussæ*,
instrumenti etc.: förmedelst, med, igenom (*per*
hebraismum) Mt. 3: 11 *σπερ*, ἐν ῥάβδῳ 1 Cor.
4: 21 i käpp (utrustad d. ä. försedd) med käpp,

- ἐν ᾧ Rom. 2: 1 derigenom att l. kanske rättare i den sak l. punkt som, Hebr. 6: 7 i hkn punkt, i hkt afseende; i förnåga af ἐν λόγῳ Κυρίου 1 Thess. 4: 15, ἐν τοῖς λόγοις σου Rom. 3: 4 i afs. på l. beträffande dina prophetior (om Messias), ἐν αὐτοῖς Rom. 10: 5 derigenom att de (lagens bud) uppfyllas. — *Anm.* I alla de mångartade fall, der denna præpos. förekommer, kan man nästan mer än vid ngn annan spåra dess ursprungliga betydelse; dessutom *anm.*, att den genom brachylogi ofta förenas med verber, som betyda rörelse till, och utmärker då icke blott ankomsten till, utan äfven hvilat på stället ss. Mt. 10: 16 *al.*
- ἐναγκαλίζομαι, ἰσάμην (ἐν, ἀγκάλῃ) taga i sina armar, i sin famu τινά Mc. 9: 36, 10: 16.
- ἐνάλιος, ον, äfn 3 änd. (ἐν, ἄλις, ἡ haf) som är i hafvet; *neutr. plur.* hafsdjur Jac. 3: 7. *
- † ἐναντι, *adv.* (ἐν, ἀντί) i närvaro af, inför med *genit.* Lc. 1: 8, Act. 8: 21 || ἐνώπιον; N. T. ord. ἐναντίον, *adv.* (egentl. *neutr.* af följ.) inför, i åsyn l. närvaro af ngn med *genit.* Mc. 2: 12 *al.*
- ἐναντίως, α, ον (ἀντίως, α, ον emot l. midt emot stående, motsatt af ἀντί) s. är i ansigtet l. åsyn, inför, coram, midtför, emot, vidrig (om vind — motvind) Mt. 14: 24, Mc. 6: 48, stridande mot, fiendtlig Act. 26: 9, 28: 17 (τινί), fiendtligt sinnad τινί mot ngn 1 Thess. 2: 15; ἐξ ἐναντίας (*scil.* χώρας) τινός Mc. 15: 39 midt emot ngn, ὁ ἐξ ἐναντίας Tit. 2: 8 den s. är från motsatta sidan, motståndare, vedersakare.
- ἐνάροχομαι, ἀρξάμην (ἄροχομαι) börja på, begynna τί Phil. 1: 6, göra början med τινί Gal. 3: 3.
- ἐνατος, se ἐννατος.
- ἐνδεής, ἐς (ἐν, δεῖ) i behof, brist, nöd, behöfvande, torftig Act. 4: 34. *
- ἐνδειγμα, ατος, τό (följ.) bevis, tecken, förebud 2 Thess. 1: 5 st. ὅ (*scil.* ὅτι ἀνέχεσθε ἐν ὑπομονῇ κ. τ. λ.) ἐστιν ἐνδειγμα hvilket är ett förebud. *
- ἐνδείκνυμι; ἐνδειξάμην (δείκνυμι) liks. *invisa*, påpeka; i N. T. blott *med.* bevisa, ådagalägga, låta se τί Rom. 2: 15 *al.*, τί ἐν τινι Rom. 9: 17, 1 Tim. 1: 16, ἀγάπην εἰς τι Hebr. 6: 10 bevisa kärlek emot ngt (ἡς är attraction st. ἦν); ἐνδ. ἐνδειξίν τινος 2 Cor. 8: 24 lemna l. gifva bevis på ngt (*verb. c. substant. conjug.* — *verb. finit.* ἐνδειξάσθαι måste förstas inunder) »i det J lemnen bevis på — — —, så (gör en J det) inför församlingarne».
- ἐνδειξίς, εως, ἡ (fgde) *invisning*, bevis τινός på ngt Rom. 3: 25 *al.*
- ἐνδεκα, undecim, elfva; οἱ ἐνδεκα μαθηταί Mt. 28: 16, äfn blott οἱ ἐνδ. Mc. 16: 14 *al.* de elfva lärjungarne (efter Judas Ischarioths bortgång).
- ἐνδέκατος, η, ον, *numer. ordin.* (fgde) den elfte Mt. 20: 6, 9, Apoc. 21: 20.
- ἐνδέχομαι (δέχομαι) in-, an-, upptaga, åtaga sig, tillåta, tillställa; i N. T. *imperson.* det är antagligt, tillåtet, möjligt, låter sig göra, går an Lc. 13: 33. *
- ἐνδημέω, ησα (ἐν, δῆμος) uti l. bland sitt folk, i hemmet) vara hemma 2 Cor. 5: 9 trol. i egentlig mening, deremot *trop.* 2 Cor. 5: 6 under det kroppen är vår hemort (kroppen är tänkt ss. ett hus, ur hkt vi ännu ej utgått), likaså i 8 v.
- † ἐνδύσχω (= ἐνδύω) i- l. påkläda τινά τι Mc. 15: 17; *med.* τί Lc. 8: 27, 16: 19 kläda sig uti l. påtaga sig ngt.
- ἐνδοικος, ον (ἐν, δίκη) enligt med det rätta l. rättvisan, rättmätig, rättvis Hebr. 2: 2, Rom. 3: 8.
- † ἐνδόμησις, εως, ἡ (ἐνδομέω bygga deri, af ἐν, δόμος domus af δέμω bygga) *inbyggnad*, inläggning Apoc. 21: 18. *
- † ἐνδοξάζω; ἀσθην (δοξάζω) förherrliga; *pass.* ἐν τινι 2 Thess. 1: 10, 12 (så att de christnas förherrligande tjänar till Christi eget).
- ἐνδοξος, ον (ἐν, δόξα) 1:o) i *opinionen*, efter allmänna mening (παράδοξος, fkmr ej i N. T. 2:o) i *anseende*, rop, ära, herrlig skönhet Eph. 5: 27, berömd, ärad, förnäm, präktig, herrlig Lc. 7: 25 *al.*) (ἄδοξος, äfn ἄτιμος 1 Cor. 4: 10.
- † ἐνδυμα, ατος, τό (ἐνδύω) det i- l. pådragna l. -klädda, klädnad, dräkt Mt. 3: 4 *al.*; *plur.* kläder Mt. 7: 15.
- † ἐνδυναμόω, ωσα; ὠθην (δύναμις) stärka Phil. 4: 13 *al.*; *pass.* blifva stark, kraftig, vinna kraft, tilltaga i kraft Act. 9: 22.
- ἐνδύω = ἐνδύομαι, smyga sig in 2 Tim. 3: 6, se ἐνδύω. *
- ἐνδυσις, εως, ἡ (följ.) *iklädande*, påtagande ἱματίων 1 Petr. 3: 3. *
- ἐνδύω, ἐδυσα; δέδυμαι. ἐδυσάμην (δύω) induo, *insänka*, ikläda τινά τι Mt. 27: 31 *al.*; *med.* sänka l. smyga sig in i (se ἐνδύω), ikläda l. påtaga sig τί Mt. 6: 25 *al.*, τὰ ὄπλα Rom. 13: 12 *al.*; kläda l. utrusta sig med τί *metaphor.* Lc. 24: 49 *al.* ss. δύναμιν, ἀσφαρίαν. τὰ σπλάγχνα, τὸν

λέον ἄνθρωπον Eph. 24: 4, Col. 3: 10 = antaga den nya christliga sinnesförfattningen.

ἐνέγκαι och ἐνεργεῖν aor. till φέρω, hkt se.

ἐνέδρα, ας, ἡ (ἐν, ἔδρα säte) insidiæ, bakhåll, försåt, ποιεῖν ἐν. Act. 25: 3 anlägga försåt; äfn anslag, stämpling. — Act. 23: 16 har Tischend. ἐνεδρον, hkt se. *

ἐνεδρῶω, (fgde) lägga sig l. ligga i bakhåll, försåt, lura på ngn, lägga l. ställa försåt för ngn τινά Lc. 11: 54, Act. 23: 21.

† ἐνεδρον, ου, τό = ἐνέδρα Act. 23: 16. *

ἐνειλέω, ησα (ελλέω tränga, tränga tillhoppa, innesluta) inveckla, insvepa τινί Mc. 15: 46. *

ἐνεμι (εἰμί) vara uti; τὰ ἐνόητα Lc. 11: 41 det s. är l. finnes deruti, neml. i bågaren och fatet. *

ἐνεκεν, äfn ἐνεκεν, i profangr. vanl. ἔνεκα s. fkmr i N. T. blott Lc. 6: 22, Act. 26: 21, πρæpos. med genit. för skull, för Mt. 5: 10 al., οὐ ἐνεκεν Lc. 4: 18 hvarföre = och derföre, τίνος ἔν. Act. 19: 32 hvarföre, af hvad orsak, i hvilken afsigt; med infn. i genit. 2 Cor. 7: 12 derföre att, på det att, för att. — Anm. Detta ord synes ofta vara utelemndt vid τοῦ och infn.

ἐνενήκοντα, se ἐννενήκοντα.

ἐνεός, ἄ, ὄν (= ἄνεως, qsi ἄναος af ἄ 1 och ἄω, ἄω skrika, ljuda) utan ljud, mållös, stum Act. 9: 7. *

ἐνέργεια, ας, ἡ (se följ.) verksamhet (activ), verkning- l. handlingskraft Eph. 1: 19 al., κατὰ τὴν ἐν. τοῦ κράτους τῆς ἰσχύος αὐτοῦ l. c. till följte af den verksamhet hos hans styrkas kraft, ἐνεργεῖν ἐν. Eph. 1: 20 ådagalägga l. visa verksamhet; κατ' ἐν. — — — μέρους Eph. 4: 16 efter en verksamhet s. motsvarar måttet af hvarje enskild del; ἐν. πλάνης 2 Thess. 2: 11 förförelsens verksamma kraft.

ἐνεργέω, ἡρηγησα (ἐνεργής) vara verksam, verka absol. Mt. 14: 2 al., τί 1 Cor. 12: 6 al., ὁ ἐνεργήσας — — — ἔδνη Gal. 2: 8 den som varit verksam för Petrus (dat. commodi) i afs. på apostlaskapet hos omskärelsen o. s. v., d. ä. den (d. ä. Gud) som varit verksam för att göra Petrus till Jude-apostel har också varit verksam att göra mig till hedninge-apostel; med. vara l. visa sig verksam (om saker) Rom. 7: 5 al., äfven visa l. yttra sig.

ἐνέργημα, ατος, τό (fgde) eg. det verkade, verk, verkan, verkning 1 Cor. 12: 6, ἐν. δυνάμεων verkning s. bestå i under, underverkningar v. 10.

ἐνεργής, ἐς (ἐν, ἔργον) i verk, verkande, verksam l. kraftig Phil. 6, Hebr. 4: 12, θύρα — — — ἐν. 1 Cor. 16: 9 för mig har blifvit öppnad en stor och kraftfull dörr d. ä. för mig har blifvit öppnad ett vidsträckt och välsignelserikt fält till verksamhet (μεγάλη afser omfånget, ἐν. effecten af verksamheten).

ἐνεστώς, se ἐνίστημι.

† ἐνευλογέω; ηθήσομαι (εὐλογέω) prisa, välsigna ἔν τινι Act. 3: 25, Gal. 3: 8 uti ngt l. ngn.

ἐνέχω (ἔχω) hafva, hålla, fasthålla uti l. deruti; ἐν. χόλον τινί l. utan χόλον Mc. 6: 19, Lc. 11: 53 hysa l. nära agg emot ngn; pass. hållas l. fasthållas ζυγῶ δουλείας Gal. 5: 1 i träldomsok neml. under lagen (så att man icke kan komma derur).

ἐνθάδε, adv. (correl. demonstr. till interrog. ποῦ, hvar? och ποῦ, hvarthän?) a) här Lc. 24: 41 al. b) hit Joh. 4: 15. 16.

ἐνθεν, adv. (correl. till πόθεν hvarifrån?) härifrån Lc. 16: 26. *

ἐνθυμέομαι, ἐθυμήθην (ἐν, θυμός) hafva i sinnet Mt. 1: 20, betänka, tänka Mt. 9: 4, anställa betraktelser περί τίνος Act. 10: 19 rörande ngt διενθυμέομαι, hkt se.

ἐνθύμησις, εως, ἡ (fgde) eg. behjertande, öfverläggning; i N. T. = ἐνθύμημα det tänkta, tanke Mt. 9: 42 al., Act. 17: 29 uppfinningsförmåga.

ἐνι, anastrophe st. ἐνί, Ion. πρæpos. = ἐν uti; med utelemnande af ἐστί är det = ἐνεστι det finnes deri, dervid, deribland 1 Cor. 6: 5 al.; andra anse det ss. contraherad form för ἐνεστι.

ἐνιαυτός, οῦ, ὁ (ἐνί = ἐν αὐτῷ in se ipse scil. rediens) år ss. utgörande en cirkel, Lc. 4: 19 al.; κατ' ἐνιαυτόν Hebr. 9: 25, 10: 1. 3 på år, årligen; plur. Gal. 4: 10 sabbatsår (hvert 7:de).

ἐνίστημι, ἐστήκη; ἐστήσομαι (ίστημι) ställa deri, dervid, deribland; i N. T. blott i med. och perf. act. med intrans. betydelse, ställa sig l. stå dervid, inställa sig 2 Tim. 3: 1; i synn. i perf. instare, instunda, nära förestå, vara förhanden 2 Thess. 2: 2; perf. partic. ἐνεστηκώς Hebr. 9: 9, för hkt vanligen brukas contrah. formen ἐνεστώς instans, instundande, nära förestående l. c., 1 Cor. 7: 26, Gal. 1: 4 αἰὼν ἐν. (hvars inträdande snart begynner, som är i begrepp att inträda — dermed menas den sista delen af αἰὼν οὐτος, se αἰών; denna tid är icke blott full af lidanden, dolores Messiaë, utan äfn högst osedlig, emedan många affalla från tron o. s. v.; derföre är

αἰὼν ἐν. = πονηρός, καιρὸς ἔσχατος, ἔσχ. ἡμέραι, ἐσχάτη ὥρα); denna betydelse har ordet äfn Rom. 8: 38, 1 Cor. 3: 22, ehuru der vanligen antages bemärkelsen »närvarande», ss. motsatt τὰ μέλλοντα.

ἐπισχύω, ἰσχυσα (ισχύω) vara i. blifva stark (i l. genom ngt) Act. 9: 19; äfven trans. stärka, ingifva styrka Lc. 22: 43.

ἔννατος, γ, ον (följ.) den nionde Mt. 20: 5 al. ὦρα ἐνν. i. c. al. = kl. 3 eftermidd. (se ἔκτος); var bönestund Act. 3: 1 (likas. τρίτη och ἔκτη Act. 10: 9).

ἐννέα, novem, nio Lc. 17: 17. *

ἐννεήκοντα, nonaginta, nittio Mt. 18: 12 al.; skrives dels tillsammans med ἐννέα, dels åtskils — det sednare hos Tisch., som alltid har ἐννεήκοντα.

ἐννεός, ά, όν = ἐνός, hkt se.

ἐννεύω (νεύω) innuo, gifva en vink, ett tecken, vinka åt τινί Lc. 1: 62. *

ἔννοια, ας, ή (έν, νοῦς) tanke, föreställning, begrepp; i N. T. tänkesätt, sinnesförfattning, uppsåt Hebr. 4: 12, 1 Petr. 4: 1.

ἔννομος, ον (νόμος) inom lagen, i l. af lag bestämd, laglikmätig, laglig Act. 19: 39; ἔνν. Νοῦ 1 Cor. 9: 21 lagligt beroende af Chr. (emedan Evang. är grundlagen för Christi rike).

ἔννοχος, ον = ἐννόχιος (νύξ) i l. om natten, nattlig; neutr. adverbiasēt = ἐννόχως om natten, ἔνν. λίαν vid djup natt, då det ännu var (kol) mörkt Mc. 1: 35. *

ἐνοικέω, ήσω, ήσα (οικέω) bo uti έν τισιν Rom. 8: 11 al.; säges om Θεός, Πνεῦμα, äfn λόγος Νοῦ Col. 3: 16 (»mä Christi ord bo uti eder» = i eder församling, tänkt ss. ett hus).

ἐνόντα, τά, se ἔνεμι.

ἐνορχίζω (ορχίζω) besvärja τινά τόν Κύριον ngn vid HERran 1 Thess. 5: 27 || ορχίζω, hkt se. *

ἐνότης, ητος, ή (εἷς) enhet, τοῦ πνεύματος Eph. 4: 3 den enhet som den H. A. gifver i verkar (se σύνθεσμος), ἐν. τῆς πίστεως — — Θεοῦ Eph. 4: 13 enheten i tron på och kunskapen om Guds Son.

ἐνοχλέω (όχλέω) vara besvärlig, besvära, falla till last, oroa, förvirra Hebr. 12: 15. *

ἔνοχος, ον (ἐνέχω) qsi ἐνεχόμενος, deri hållen, fasthållen, begripen, inbegripen, underkastad τινός Hebr. 2: 15, förfallen till, saker, skyldig τινός Mt. 26: 66 al., τινί Mt. 5: 21, 22, εἷς τι v. 22.

† ἔνταγμα, ατος, τό (ἐντέλλω) uppdrag, befallning, föreskrift, bud Mt. 15: 9 al.

ἐνταφιάζω, ασα (ἐντάφιος) hörande till begrafning, likbegängelse, τάφος) tillreda ett lik till begrafning, balsamera Mt. 26: 12, Joh. 19: 40. Anm. Hos Judarne plögade man straxt efter döden tvätta liken Act. 9: 37, derpå insvepa dem i en stor duk σινδών Mt. 27: 59 al. eller omveckla alla lemmarne med bindlar ὀθόνια i. κερία: Joh. 11: 44, 19: 40, emellan hka man för de förnämre lade eller strök aromatiska specerier Joh. 19: 39. Från detta sätt skilde sig den Ægypt. seden, hvaraf åter funnos 3:ne arter: den första omständligt beskrifven af Herodot. I: 28 ff., hvarvid man uttog hjernan och inelfvorna, fyllde tomrummen med välluktande substanser, sydde ihop magen och lade liket i nitrum, efter 70 dygn tvättade det och omvecklade det med byssusbindlar, hvilka voro bestrukna med gummi; vid det andra sättet uttogos icke inelfvorna, utan cederolja inspolades och kroppen lades i nitrum — på sådana lik förtärdes allt kött och endast hud och ben blefvo öfriga; den tredje methoden var enklast af alla, man behandlade det inre af liket med reningsvatten och lät det derpå ligga 70 dagars tid i nitrum. Dessa sålunda inbalsamerade lik kallas mumier.

† ἐνταφιασμός, οῦ, ό (fgde) begrafning, jordfästning, balsamering Mc. 14: 8, Joh. 12: 7, se fgde ord. ἐντέλλω; vanl. och i N. T. med ἐντέλλομαι, τελοῦμαι, τέταλμαι, ετειλάμην (τέλλω. se ἀνατέλλω) uppdraga, gifva uppdrag τινί περί τινος Mt. 4: 6 al., τὶ πρός τινα Hebr. 9: 20 om ngt med afs. på ngn, åläggga, befalla τινί τι Mc. 10: 3 al., τινί Mt. (15: 4) 17: 9 al., τινί med inñn. Mt. 19: 7 al., med ἕνα Mc. 13: 34.

ἐντεῦθεν, adv. (correl. till πόθεν hvarifrån?) 1:0) loci: härifrån, derifrån Mt. 17: 20 al., Joh. 18: 36 = ἐκ τοῦ κόσμου τοῦτου. ἐντ. καὶ ἐντ. Joh. 19: 18 på båda sidor, ἐντ. καὶ ἐκεῖθεν (andra ἐντεῦθεν) τοῦ ποταμοῦ Apoc. 22: 2 från den eua och den andra sidan d. ä. på ömse sidor af floden. 2:0) temporis: derefter, ifrån den stunden, fknur ej i N. T. 3:0) causæ: därför, ur l. af det skälet, af följande Jac. 4: 1.

ἐντευξίς, εως, ή (ἐντυγχάνω) eg. in-, på-, sammanträffande, samtal, bön, (förbön) 1 Tim. 2: 1, 4: 5. ἔνταμος, ον (έν τιμῇ) i ära, Phil. 2: 29, i anscende, ansedd, ärad, aktad, dyr, dyrbar Lc. 7: 2, 1 Petr. 2: 4, 6; compar. Lc. 14: 8 ansceddare.

ἐντολή, ἥς, ἡ (ἐντέλλω) uppdrag, befallning, bud Mt. 5: 19 *al.*, ἐντ. μεγάλη Mt. 22: 36 (de Jud. lärarne delte buden i stora och små); Rom. 7: 8 (*scil.* οὐκ ἐπιθυμήσεις); ἡ ἐντ. 1 Tim. 6: 13 det Evangeliska budet, Evangelii lära (ss. det rättssnöre, enligt hkt en Christen skall inrätta sin lefnad); äfn irrläroarnes påbud Tit. 1: 14 (ss. matförbud och dylikt); ἡ ἄγια ἐντ. 2 Petr. 2: 21, 3: 2 det heliga budet, budet om en christlig lefnad (i afbidan på Christi παρουσία — se 2 Petr. 2: 4); ἐντ. σαρκίνη Hebr. 7: 16 köttsligt bud, ett bud som hade afseende på köttslig härkomst.

ἐντόνωσ, *adv.* (af ἐντονος spänd af ἐντείνω späanna) spändt, häftigt, ifrigt; || Lc. 23: 10, i hvars ställe nyare editioner hafva εὐτόνωσ, hkt se. *

ἐντόπιος, *ον* (ἐν τόπῳ) på stället l. platsen varande; *plur.* Act. 21: 12 de der boende (neml. Christne).

ἐντός, *adv. loci* (ἐν) med *genit.*, inom, innanför l. ibland, ἐντὸς ὑμῶν Lc. 17: 21 ibland eder, inom edert folk (icke »invärtas i eder», ss. somliga vilja), τὸ ἐντὸς Mt. 23: 26 det inre, invändiga (af bågaren).

ἐντρέπω; *τραπήσομαι, ετραπήν* (τρέπω) vända inåt *τινά*, drifva ngn in i sig sjelf, göra att ngn går in i sig sjelf, ändrar sitt tänke- och handlingssätt, bringa till blygsel, ånger, göra skamflat, komma att skämmas, blygas, förödmjuka 1 Cor. 4: 14; oftare i *med.* och *pass.* komma till besinning, ångra sig 2 Thess. 3: 14, blygas Tit. 2: 8, hafva försyn l. undseende för *τινά* Mt. 21: 37 *al.*, äfn vörda Hebr. 12: 9.

ἐντρέφω (τρέφω) *in-* l. uppföda, uppfostra; *pass.* τοῖς λόγοις 1 Tim. 4: 6 uppfostras i ord (utmärker, att οἱ λόγοι τῆς πίστεως *z. τ. λ.* varit Timothei beständiga närings- och bildningsmedel).

ἐντρομος, *ον* (ἐν τρόμῳ) i darrning, darrande, bäfvande, förskräckt Act. 7: 32 *al.*

ἐντροπή, ἥς, ἡ (ἐντρέπω) *in-* l. tillbakaväandande i sig sjelf, skam, blygsel 1 Cor. 6: 5, 15: 34.

ἐντροφάω (τροφάω) *fråssa uti ἐν ταῖς ἀπάταις αὐτῶν* 2 Petr. 2: 13 uti sina bedrägligt åtkomna häfvor — andra läsa ἐν τ. ἀγάπαις αὐτ. vid sina kärleksmåltider.

ἐντυγχάνω, ἐτυχον (τυγχάνω) *in-* l. påträffa, stöta på, finna (med bibegrepp af det tillfälliga), tala vid, komma l. ligga åt ngn *τινί* Act. 25: 24, vända sig med böner till ngn *τινί* Rom. 11: 2 *κατά τινος* emot ngn, lägga sig ut för ngn *ὅπερ τινος*

vara ngns förespråkare (om den H. Ande) Rom. 8: 27, (om Christus) v. 34 oeh Hebr. 7: 25 — »Chr. offrade sig sjelf en gång för alla för oss till ett evigt gällande försoningsoffer; sedan han framburit detta på jorden (i förgården), gick han med offerblodet genom himlen (det heliga) till Guds thron (in i det aldraheligaste) och der gör han, så ofta ett syndarehjerter vänder sig till honom, städse ånyo sitt eviga offer gällande genom sin förbön, jfr Hebr. 2: 18, hvaraf synes, att det icke är nog att tro, det Gud en gång för alla förlåtit synderna för Christi skull, utan att förlåtelsen för hvarje särskild synd är en verklig handling af Gud, och att det en gång för alla fulländade försoningsoffret och den öfverstepresterliga förbönen lika såväl böra skiljas, som den första stora förlåtelsen — rättfärdiggörelsen — och den dagliga förlåtelsen för hvarje särskild synd under fortskridandet på helgelsens väg».

ἐντυλίσσω, *εξα; ιγμα* (τυλίσσω valka, veckla af τύλος valk) *inveckla*, insvepa Mt. 27: 59 *al.*

ἐντυπώω; *ωμαι* (ἐν τύπος) *in*slå, -trycka, -prägla, -grafva 2 Cor. 3: 7. *

ἐνυβρίζω, *ισα* (ὕβριζω) skymfa, smäda, håna Hebr. 10: 29. *

ἐνυπνιάζω; *ασθήσομαι* (följ.) drömma; *vanl.* och i N. T. *med.* ss. *depon.* med *fut. 1 pass.* drömma Act. 2: 17 (se följ.), vara i ett drömligt tillstånd, sömndrucken, bedöfvad, förblindad o. s. v. Jud. 8.

ἐνύπνιον, *ου, τό*, (ἐν ὕπνῳ) *eg. neutr.* af *adj.* ἐνύπνιος i sömnen förekommande, dröm, drömbild ἐν. ἐνυπνίος Act. 2: 17 (*per hebraismum*) skola hafva drömmar, hafva syner (uppenbarelser) uti l. genom drömmar. *

ἐνώπιον, *eg. neutr.* af *adj.* ἐνώπιος (ἐν ὠπί af ὤψ) ansigte, öga af ὕψομαι *fut.* till ὀρώω *adv.* i ὄγον, ansigte, närvaro af, inför, *vanl.* ss. *praepos.* med *genit.* Lc. 1: (6) 17 *sæpe*; äfn vid eder och försäkringar inför, vid τοῦ Θεοῦ Gal. 1: 20 *al.*

ἔνωσ, ὁ *indecl.* (Ἐνώσ) *menniska* Enos, Seths son Lc. 3: 38. *

† ἐνωτίζομαι, *ισάμην* (ἐν, ὀδς, ὠτός) inhämta med öronen, höra, förnimma Act. 2: 14. *

ἔνωχ, ὁ *indecl.* (Ἐνώχ) *in*vid l. *in*vigande) Enoch, Methusalahs far Lc. 3: 37; blef i förtid (efter en den tiden ovanligen kort lefnad af 365 år) borttagen af Gud, emedan han förde ett gudeligt lefverne Hebr. 11: 5 (jfr Genes. 5: 21—24). I den

Jud. traditionen visar sig Henoch icke blott ss. uppfinnare af bokstafsskriften, räknekonsten och stjernkunskapen, utan äfven ss. den *förste* skriftställaren. Under hans namn finnes en apocryphisk bok, som *synes* blifvit begagnad af Judas på åtskilliga ställen i hans epistel och uttryckligen åberopas i Jud. 14 v.; men rättast är att antaga, att så väl Judas' anförande som det i Henochs bok förekommande är hämtadt ur en äldre tradition, emedan det är högst sannolikt, att en man, som »vandrade» med Gud, också kunde förutsäga den Noachiska floden, och att denna förutsägelse sedan fortplantat sig ibland fäderna. Den närvarande apocryphiska »Henochs bok» har ursprungl. blifvit författad under Herodes den stores tid på hebr. språket och har kommit till oss genom den æthiop. öfversättningen, som Bruce 1773 öfverförde från Abyssinien och Rüppell 1834.

ἐξ, se ἐκ.

ἐξ, sex, *sex* Mc. 9: 2 *al.*

ἐξαγγέλλω, *ειλα* (ἀγγέλλω) utberätta (hvad som sker inom hus), utbasuna i god och ond mening, offentligen l. öppet förkunna 1 Petr. 2: 9.

ἐξαγοράζω, *ασα* (ἀγοράζω) ut-, lös-, friköpa Gal. 3: 13, 4: 5 (om Chr. som lösköpt oss fr. lagens förbannelse och våld genom sitt blod); *med. τὸν καιρὸν* Eph. 5: 16, Col. 4: 5 köpa d. ä. icke lemna obegagnad den rätta tidpunkten (wi det J tilliggen eder den rätta tidpunkten till goda gerningar).

ἐξάγω, ἡγάγον (ἄγω) utföra τινά Mc. 8: 23 *al.*; med ἐξω τινός Mc. 1. c. utom l. utanför ngt, l. blott ἐξω Le. 24: 50.

ἐξαίρέω, εἶλον; εἰλόμην och εἰλάμην (αἶρέω) uttaga Mt. 5: 29, 18: 9; *med.* taga ut för l. åt sig (ur en annans våld, från olycka l. förderf o. s. v.), befria, rädda Act. 7: 10 *al.*

ἐξαίρω, ἀρῶ, ἤρα; ἡρῆθη (αἶρω) utlyfta, upptaga och bära bort, borttaga, bortskaffa 1 Cor. 5: 13 ἐξ ὑμῶν αὐτῶν från eder egen krets (olika läsararter äro ἐξάρατε och ἐξαρεῖτε); 1 Cor. 5: 2 är ἐξαρῆθη || ἀρῆθη, dock ej hos Tisch. l. Cod. Sin.

ἐξαίτεω; ἡτησίμην (αἰτέω) utfordra, utbedja; *med.* τινά utbedja sig, göra anspråk på ngn, fordra att någon utlemnas åt sig Le. 22: 31.

ἐξαίφνης, *adv.* (= ἐξαφάνως, af ἐξ, ἀ 1, φαίνω) ex improviso, oförutsedt, oförmodadt, plötsligen, i en hast Mc. 13: 36 *al.*

ἐξακολουθέω, ἴσω, ἴσα (ἀκολουθέω) följa utur l. ifrån, efter, gå efter, efterfölja τινί ngt 2 Petr. 1: 16, 2: 2. 15.

ἐξαχόσιοι, *αι, α,* sexcenti, sexhundra Apoc. (13: 18) 14: 20.

ἐξαλείφω, εἴψω, εἴψα; εἴφθην (ἀλείφω) utstryka, ntplåna τὸ ὄνομά τινος ἐκ — — — ζωῆς Apoc. 3: 5 ngn's namn ur lifsens bok d. ä. ur förteckningen på medborgarne i det nya Jerusalem, τὸ χειρόγραφον Col. 2: 14 (se χειρόγραφον); *metaphor.* τὰς ἁμαρτίας Act. 3: 19 synderna; aftorka δάκρυον ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν Apoc. 7: 17, ἀπὸ τῶν ὀφθ. 21: 4.

ἐξάλλομαι (ἄλλομαι) hoppa l. springa ut, fram, upp Act. 3: 8.

ἐξανίστασις, *εως, ἡ* (ἀνίστασις) uppståndelse ur l. ifrån ἡ ἐξ. ἐκ νεκρῶν Phil. 3: 11 från de döda; *ann.* andra läsa ἐξ. τῶν νεκρῶν och anse *decompositionen* med ἐξ häntyda på föreställningen ἐκ τῆς γῆς εἰς τὸν ἀέρα.

ἐξανatéλλω, ἐτέιλα (ἀνατέλλω) eg. låta framgå l. uppgå ur; *intrans.* fram- l. uppgå, uppkomma, uppskjuta (neml. ur jorden, ἐκ τῆς γῆς) Mt. 13: 5, Mc. 4: 5 (om säd — äfven örter).

ἐξανίστημι, ἐστήσα, ἐστήην (ἀνίστημι) ur ngn l. ngt låta uppstå, uppväcka o. s. v. σπέρμα τινί Mc. 12: 19, Le. 20: 28 (se ἀνίστημι); *intrans.* aor. 2 uppresa sig, uppstå Act. 15: 5.

ἐξαπατάω, ἡπάτησα (ἀπατάω) fullkomligt bedraga, besvika, förleda, förföra Rom. 7: 11 *al.*; äfven (i mindre elak afsigt) vilseleda l. -föra, bedåra 2 Thess. 2: 3.

ἐξάπινα = ἐξαπίνης = ἐξαίφνης (hkt se) plötsligen, hastigt Mc. 9: 8.

ἐξαπορέω; ἡῖθη (förstärkt ἀπορέω) i N. T. *med.* och *pass.* vara ganska rädlös, i största förlägenhet τινός 2 Cor. 1: 8 i afs. på ngt, 2 Cor. 4: 8 bringas i förtviflan (förlägna, men icke förtviflade).

ἐξαποστέλλω, στείλω, ἐστείλα (στέλλω) skicka ut l. bort ifrån sig, låta gå Le. 1: 53, 20: 10. 11, ut- l. bortsända Act. 7: 12 *al.*, τὶ εἶς τι Gal. 4: 6.

ἐξαρτίζω, ἡρτίσα (ἀρτίζω) göra färdig fullborda, fullända, äfven ntrusta Act. 21: 5 τὰς ἡμέρας (öfversättes vanl. med »fulländat dagarne», men bättre är att taga τ. ἡμ. ss. *accus. temporis* (föret äro 7 dagar uppgifna) och öfversätta ἐξαρτίσαι med »utrustat» l. befraktat (neml. skeppet) l. gjort oss färdiga under dessa dagar; p. p. p. utrustad, färdig, skicklig 2 Tim. 3: 17.

ἐξαστράπτω (ἀστράπτω) *framblixtra*; λευκὸς ἐξ.

Lc. 9: 29 framblixtrande hvit, hvitstrålande l. -skimrande. *

ἐξαυτῆς, *adv.* st. ἐξ αὐτῆς (l. τῆς αὐτῆς) *scil.* ὄρας från samma stund l. ögonblick, i ögonblicket, straxt, straxt derpå, e vestigio, extemplo, illico, Mc. 6: 25 *al.*

ἐξεγείρω, *ερῶ, ειρα* (ἐγείρω) uppväcka (från de döda) 1 Cor. 6: 14, till lif, låta framstå, uppträda, visa sig Rom. 9: 17.

ἐξεῖλον och -όμην, se ἐξαιρέω.

ἐξεμι, ἦεν (εἶμι) *gå ut*, sin väg Act. 13: 42 *al.*, upp (ur vattnet) ἐπὶ τὴν γῆν på l. i laud Act. 27: 43.

ἐξελέγγω, ἤλεγξα (ἐλέγγω) öfverbevisa, straffa Jud. 15 (der *Tisch. Cod. Sin.* har ἐλέγξαι). *

ἐξέλλω (ἔλλω) *draga ut*, bort, bortsläpa, hänföra Jac. 1: 14.

† ἐξέρομαι, *ατος, τό* (ἐξερῶ) gifva ifrån sig, kasta upp af obrukl. ἐρώ) det uppkastade, utspydda 2 Petr. 2: 22. *

ἐξερευνᾶω, ἦσα (ἐρευνᾶω) *utforska*, anställa ifriga forskningar 1 Petr. 1: 10. *

ἐξέρχομαι, ἐλεύσομαι, ἐλήλυθα, ἦλθον, ἦλθατε Mt. 11: 7, ἐλθατε 2 Cor. 6: 17 (ἐρχομαι) *ut*. l. framkomma, utgå, utdraga Mt. 8: 32 *al.* med ἕξω, ἐκ, ἀπό, παρά med *genit.*, med εἰς, ἐπί, παρά och *accus.*; ἐκ χειρὸς τῶος Joh. 10: 39 undkomma, undslippa någon, ἐκ τῆς ὁσφύος τινός Hebr. 7: 5 (se ὁσφύς); utgå, utfärdas Lc. 2: 1, gå ut, bort, försvinna Act. 16: 19; gå ut (om rykte) Mt. 9: 26 *al.*, ἡ πίστις ὑμῶν ἐξ. 1 Thess. 1: 8 eder tro har framträngt l. utbredt sig (neml. ss. rykte) d. ä. ryktet om eder tro har utbredt sig; angående εἰς ἦλθε καὶ ἐξ. se εἰξέρχομαι.

ἐξεστι, *impers.* (εἶμι, ἐστί) licet, det är tillåtet, står öppet l. fritt, man kan Mt. 12: 2 *al.* med *dat.* och *infin.* Mt. 14: 4 *al.*, med *accus.* och *infin.* Lc. 6: 4, äfven med *nomin.* ss. πάντα μοι ἐξεστιν 1 Cor. 6: 12 allt är tillåtet för mig (ss. christen, neml. allt ἀδιάφορον d. ä. allt s. icke strider emot christendomen — detta är en allmän sats och icke gällande blott för Paulus); *partic.* ἐξόν *scil.* ἐστι Act. 2: 29 man får l. kan, ἀνθρώπων 2 Cor. 12: 4, äfn ἐξόν ἦν τινι Mt. 12: 4.

ἐξετάζω, ἦτασα (ἐτάζω se efter om ngt är ἐτόν — *adj.* vble af εἶμι — verkligt, äkta, pröfva) *utpröfva*, utforska, utfråga, »bespörja» Mt. 2: 8, 10: 11, tillspörja, fråga Joh. 21: 12.

ἐξηγέομαι, ἠγησάμην (ἠγέομαι) *utföra*, utveckla, förklara Joh. 1: 18 (*scil.* Θεόν, framställa Guds väsende); utförligt berätta, afgifva berättelse, förtälja Lc. 24: 35 *al.*

ἐξηχοντα, sexaginta, sextio Mt. 13: 8 *al.*

ἐξῆς, *adv.* (ἔχομαι gränsa intill) 1:0 loci: i rad, ordning, näst efter ὁ ἐξ. den näste, nästintill; fkmr ej i N. T. 2:0 temporis: dernäst, deretter, derpå τῇ l. ἐν τῇ ἐξ. ἡμέρα Lc. 9: 37 dagen derpå, följande dagen, äfven och vanligen utan ἡμέρα Lc. 7: 11 *al.*

ἐξηχέω; ἦμαι (ἠχέω) *utklunga* 1 Thess. 1: 8 »från eder har HERrans ord = Evangelium utklingat = med kraft blifvit kungjordt» (bilden tagen af ett instrument, hvars toner höras vidt omkring). *

ἕξις, *εως, ἡ* (ἔχω) habitus, hållning, tillstånd, beskaffenhet, förmåga, färdighet, rutin (erfarenhet, s. fås genom lång öfning och vana), öfning, vana Hebr. 5: 14. *

ἐξίστημι l. ἰσάνω l. ἰσάω Act. 8: 9, ἔσταχα Act. 8: 11, ἔστησα, ἔστην (ἴστημι) *ställa ut*, bort, ur sitt läge; bringa l. försätta ngn ur sitt vanliga läge i ett annat, rubba; om själen: bringa ngn från sina sinnen, utom sig, ur fattning, förbluffa, förskräcka, förvåna Lc. 24: 22, Act. 8: 9. 11; i de *intrans. temp.* och *med.* råka l. vara utom sig (äfven af ansträngning) Mc. 3: 21, vara ifrån sina sinnen l. vansinnig 2 Cor. 5: 13 (ss. motståndarne påstå), förvånas l. häpna Mt. 12: 23 *al.*, ἐπί τινι Lc. 2: 47 *al.* öfver l. för ngt.

ἐξισχύω, *υσα* (ισχύω) fullkomligt förmå, vara fullkomligt i stånd Eph. 3: 18. *

ἐξόδος, *ου, ἡ* (ὁδός) *utväg*, utgång Hebr. 11: 22; *trop.* bortgång (ur lifvet), död Lc. 9: 31, 2 Petr. 1: 15.

† ἐξολοθρεύω, äfven — ολεθρεύω; θρευνθήσομαι (ὄλο— l. εθρεύω) alldeles ödelägga, i grund förstöra, utrota Act. 3: 23; Alexandrinskt ord. *

ἐξομολογέω, ἦσα; ἦσομαι (ὁμολογέω) *act.* och *med.* tillstå, bekänna τί Mt. 3: 6 *al.*, τινί τι Jac. 5: 16; lofva, gå in på Lc. 22: 6; lofva, tacka, prisa τινί Mt. 11: 25 *al.*, Rom. 14: 11 Gud (ss. domare och alltså underkasta sig Hans domarenakt).

ἐξόν, *partic.* till ἐξεστι, hkt se.

ἐξορκίζω (ὀρκίζω) låta svärja; besvärja τινὰ κατὰ τῶος Mt. 26: 63 ngn vid ngn. *

ἐξορκιστής, *οῦ, ὁ* (fgde) besvärjare Act. 19: 13 (dessa goeter brukade hemliga, af Solomo här-

ledda konster och besvärjelseformler för att utdrifva de onda andarne och läka de sjuke).

ἐξορύσσω, ὠρύξα (ὀρύσσω) *utgräfvä*, upprifva Mc. 2: 4 *scil.* stenläggningen, utrifva ὀφθαλμούς Gal. 4: 15 ögon (om beredvillighet att uppoffra det käraste och dyrbaraste).

† ἐξουθενέω l. ὄω; ἡθην l. ὀθην (οὐθέν) anses för intet, ringa akta, förakta, föraktligt l. skymf ligt behandla Mc. 9: 12.

† ἐξουθενέω, ἡσα; ἡμαι, ἡθην (οὐθέν, oattisk form för οὐθέν) = fgde, men brukligare i N. T.; Le. 18: 9 *al.*, förkasta Act. 4: 11 (jfr ἀπεδοκίμασαν Mt. 21: 42).

ἐξουσία, ας. ἡ (ἐξέσται, *partic.* ἐξούσα) 1:o) licentia, tillåtelse, frihet (att göra l. låta ngt) t. ex. 1 Cor. 7: 37 () ἀνάγκη i samma vers), 8: 9 *al.*, befogenhet, rättighet t. ex. 1 Cor. 9: 12 (rättighet öfver eder), 18 *al.* — 2:o) makt Mt. 7: 29 *sapissime*, förmåga Mt. 9: 8, Act. 8: 16 *al.*, makt och myndighet, fullmakt Act. 9: 14 *al.*, maktfullkomlighet Act. 1: 7. — 3:o) makt, borgerlig makt, myndighet, öfverhet, maktgäande person (*abstr. pro concreto*) Le. 12: 11 *al.* — 4:o) makt, välde ss. Mt. 8: 9 *al.*, öfvervälde, herravälde (om Gud Jud. 25; om englarne i förening med ἀρχή, δύναμις och κυριότης Eph. 1: 21, med θρόνοι, κυριότητες och ἀρχαί Col. 1: 16 o. s. v.; om dämonerna Eph. 6: 12, Col. 2: 15, äfvensom ἐξ. τοῦ ἀέρος Eph. 2: 2 luftens makt — collectivt om dämonerna, hka ansågos hafva sin plats i den jorden omgifvande luften) öfver någon τινός, ἐπί τινα l. ἐπί τινος, dock betyder ἔχειν ἐξ. ἐπὶ τῆς κεφαλῆς 1 Cor. 11: 10 hafva herravälde d. ä. tecken till herravälde (neml. mannens) på hufvudet = hafva hufvudbäckning; herradöme, jurisdiction, regeringsområde Le. 23: 7.

ἐξουσιάζω; ασιθίσομαι (fgde) hafva makt, välde öfver ngn τινός Le. 22: 25, τοῦ ἰδίου σώματος 1 Cor. 7: 4 öfver sin egen kropp (neutri licet alteri conjugale debitum poscenti denegare); *pass.* låta öfverväldiga l. beherrska sig, beherrsкас ὑπό τινος 1 Cor. 6: 12 af ugt.

ἐξοχή, ῆς, ἡ (ἐξέχω) stå ut, framstå framstående, utmärkthet, företräde, κατ' ἐξοχήν företrädesvis, οἱ κατ' ἐξ. de ntmärkte, förnämste Act. 25: 23.

ἐξυπνίζω, ἴσω (följ.) uppväcka ur sömnen, väcka Joh. 11: 11.

† ἐξυπνος, ον (ὑπνος) ur sömnen uppväckt, uppvaknad Act. 16: 27.

ἐξω, *adv.* (ἐξ) 1:o) utåt, ut Mt. 5: 13, βάλλεις 1 Joh. 4: 18 kasta ut, utdrifva, förjaga, ποιεῖν τινα Act. 5: 34 låta ngn göra afträde; ute, utanför Mt. 12: 46 *al.*; οἱ ἐξω Mc. 4: 11 de som äro utanför (Messiæ rike), som icke höra till mina lärjungar d. ä. folket, i Apost. brefven ss. 1 Cor. 5: 12 *al.* utmärkes med οἱ ἐξω de icke Christne, hedningarne; utvärtes ss. ὁ ἐξω ἄνθρωπος (se ἄνθρωπος). 2:o) ss. *præpos.* med *genit.* utom, utanför Le. 13: 33, Act. 14: 19 *al.*; utur, ifrån Mt. 21: 17 *al.*

ἐξωθεν, *adv.* (fgde) 1:o) utifrån Mc. 7: 18, utvärtes Mt. 23: 27, 28, 2 Cor. 7: 5; ὁ ἐξ. 1 Petr. 3: 3 den yttre, τὸ ἐξ. τινός Mt. 23: 25, Le. 11: 39 det yttre, utvändiga af ngt, οἱ ἐξ. 1 Tim. 3: 7 = οἱ ἐξω hedningarne. — 2:o) ss. *præpos.* med *genit.* utom Mc. 7: 15, utanför Apoc. 14: 20.

ἐξωθέω, ἐξωσα (ὠθέω stöta, tränga, drifva) *utstöta*, -tränga, -drifva τινά Act. 7: 45 (ὦν är attraction); om skepp: låta drifva på land l. sätta på grund Act. 27: 39.

ἐξώτερος, α, ον, *compar.* (af ἐξω) *yttre*, *σχότος* Mt. 8: 12 *al.* som är utanför (den Messianska bröllopsalen).

ἐοικα, *perf.* 2 (af obrukl. εἶχω) vara lik, likna Jac. 1: 6. 23.

ἐορτάζω (följ.) fira en fest, hålla högtid 1 Cor. 5: 8 (neml. i andelig mening, derigenom att man förer en helig vandel o. s. v.; den af Paulus v. 6—8 begagnade allegori, som icke på ngt annat ställe fkomr i hans skrifter, antyder, att 1:a brefvet till Corinth. skrefs kort före Påskhögtiden — år 58 —; den erbjöd sig ock helt naturligt ss. ett uttryck af de högtidstankar, som vid den nära annalkande festen uppstodo hos honom).

ἐορτή, ῆς, ἡ fest, högtid Mt. 26: 5 *al.*, vanligen står artikel förut, äfvensom *genit.* τοῦ πάσχα, τῶν ἀζύμων tillägges för att beteckna Påskhögtiden; men Joh. 5: 1 finnes ingen artikel (*Tisch.* har dock artikel. — Denna fest är trol. Purimsfesten, som firades den 14 och 15 i månaden Adar = Mars till minne af nationens räddning från Hamans mordplaner — jfr Joh. 4: 35 τετραήμερος — Frälsarens tal hölls i December — och 6: 4 hf synes att Påska förestod). *Anm.* De 3 stora festerna Påska (πάσχα), Pingst (πεντηχοστή) och Lofhyddohögtiden (σκηνοπηγία) måste enligt lagen hvarje Israëlit fira vid nationalhelgedomen.

ἐπαγγελία, *ας, ἡ* (följ.) 1:o förkunande, kungörelse, tillsägelse Act. 23: 21. 2:o löfte Act. 2: 39 *al.*, Rom. 4: 13—16 (löftet om Messias), *αἰ ἐπ.* 9: 4 (*κατ' ἐξοχήν* — samtliga Messianska löften), *ἐπ.* ἔχειν — — — *μελλούσης* 1 Tim. 4: 8 hafva uti sig l. innehålla löfte för det närvarande och det tillkommande lifvet, *κατ' ἐπαγγελίαν ζωῆς* 2 Tim. 1: 1 i ändamål att predika löftet om det lif — — —, *ἐπ.* εἰσελθεῖν Hebr. 4: 1 löftet att inkomma l. ingå. 3:o löftets innehåll, det utlofvade Lc. 24: 49, Act. 1: 4 *σπε, ἡ ἐπ. τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου* Act. 2: 33 den utlofvade H. Ande, äfven Gal. 3: 14, *τὸ πνεῦμα τῆς ἐπ.* Eph. 1: 13 (*genit. qualit.*) Anden, hkns *characteristicum* l. utmärkande egenskap är löftet l. att han blifvit utlofvad.

ἐπαγγέλλω; ἡγγελλμαι, ἡγγελάμην (*ἀγγέλλω*, se ἄγγελος) förkunna, anvisa, ålägga, äfven utlofva; i N. T. blott *med.* förkunna, förklara, utsäga om sig, profiteri, gifva sig ut för, bekänna sig till *τί* 1 Tim. 2: 10, 6: 21, utfästa, erbjuda sig, lofva med *infin.* Mc. 14: 11, Act. 7: 5, *τί* Rom. 4: 21 *al.*, *τινί* Hebr. 6: 13, *τινί τι* Jac. 1: 12 *al.*, *ἐπ.* αὐτοῖς ἐλευθερίαν 2 Petr. 2: 19 de lofva att de skola föra dem till den sanna friheten, *ἐπ.* ἐπαγγελίαν *τινί* 1 Joh. 2: 25 gifva ngn löfte; *pass.* *ᾧ ἐπήγγελλται* Gal. 3: 19 hkn löftet blifvit gifvet (uti din säd skola alla släkten på jorden välsignade varda).

ἐπάγγελμα, *ατος, τό* (fgde) det lofvade, löfte 2 Petr. 1: 4 (dessa äro de i Evang. innehållna löften, hkas mål är Christi *παρουσία* och den tillkommande fulländningen af Hans rike), 3: 13 (i synn. i G. T.).

ἐπάγω, ἤξα (*ἄγω*) eg. föra, bringa till l. fram; påföra, påbörda, ådraga, draga öfver *τινί τι* 2 Petr. 2: 1 (och som genom att förneka — — — draga öfver sig = *καὶ οἴτινες ἐπάγουσι*), äfn v. 5, *τι ἐπί τινα* Act. 5: 28.

ἐπαγωνίζομαι (*ἀγωνίζομαι*) kämpa för *τινί* något Jud. 3.

ἐπαθροίζω (*ἀθροίζω*) samla l. församla dertill; *med.* samla l. skocka sig, tillströmma Lc. 11: 29.

Ἐπαίνετος, *ου, ὁ* *Ερανητος*, en af Paulus högt älskad Christen, hkn befann sig i Rom Rom. 16: 5, men egentl. härstammade från Asien.

ἐπαινώ, *έσω, εσα* (följ.) gilla, bifalla, berömma,

prisa *τινά* Rom. 15: 11 *al.*, *τινά τινος* Lc. 16: 8 ngn för ngt.

ἔπαινος, *ου, ὁ* (*ἄνος*) loford, bifall, beröm Rom. 2: 29 *al.*, ὁ ἔπ. l. c. det tillbörliga lofordet l. lofvet.

ἐπαίρω, ἤρα; ἡρῆην (*ἄρω*) *υππληφτα τοὺς ὀφθαλμοὺς* Mt. 17: 8 *al.*, *τὰς χεῖρας* Lc. 24: 50 (till välsignelse), 1 Tim. 2: 8 (till bön), *τὰς κεφαλὰς* Lc. 21: 28 (ss. tecken till nytt mod och glad förhoppning), upphöja *τὴν φωνήν* Lc. 11: 27 *al.* (tala med hög röst), *τὴν πτέροναν ἐπί τινα* Joh. 13: 18 upplyfta hälen emot ngn (jfr Ps. 41: 10 — bilden tagen af segervinnaren, som satte foten på den besegrades nacke, l. af de brottandes sed att genom fotens framsättande fälla motståndaren till marken); *med.* upplyfta, upp- l. förhäfva sig 2 Cor. 10: 5, 11: 20; *pass.* upplyftas Act. 1: 9.

ἐπαισχύνομαι, *υυθήσομαι, ὑυθην* (*αἰσχύνομαι*) skämmas, blygas *absol.* 2 Tim. 1: 12, *τινά* l. *τι* Mc. 8: 38 *al.* öfver l. för ngn l. ngt, äfven *ἐπί τινι* Rom. 6: 21, med *infin.* Hebr. 2: 11, äfven med dubbel construction både *accus.* och *infin.* Hebr. 11: 16 (der likväl *infin.* är epexegetiskt tillagd, neml. att heta — — —).

ἐπαιτέω (*αἰτέω*) dertill l. dessutom *fordra*, begära; enträget bedja, tigga Lc. 16: 3.

ἐπακολουθέω, ἤσα (*ἀκολουθέω*) följa efter l. derpå Mc. 16: 20, *αἱ ἁμαρτίαι τισίν* 1 Tim. 5: 24 synderna följa efter några d. v. s. några människors synder blifva först uppenbara, då *χρόσις* (domen) redan egt rum; åtfölja, följa, träda i *τοῖς ἔχουσιν τινος* 1 Petr. 2: 21 ngns fotspår; *metaph.* fara, sträfva efter *τινί* ngt 1 Tim. 5: 10.

ἐπακούω, ἤκουσα (*ἀκούω*) höra efter l. på, höra, bönhöra *τινός* 2 Cor. 6: 2.

ἐπακροδοῦμαι (*ἀκροδοῦμαι*) höra höra efter, lyssna till *τινός* Act. 16: 25.

ἐπάν, *conj.* (= *ἐπεὶ ἄν*, vanl. *ἐπειδὴν*) *eftersom*, så snart som, sedan, då Mt. 2: 8 *al.*

ἐπάναγκες, *adv.* (*ἀνάγκη*) nödvändigtvis, nödvändigt; *τὰ ἐπ.* Act. 15: 28 det nödvändiga.

ἐπανάγω, ἤγαγον (*ἐπί, ἀνά, ἄγω*) föra upp l. ut (på öppna sjön) från landet *ἀπὸ τῆς γῆς*, l. lägga ut från landet Lc. 5: 3. 4; *föra tillbaka*, återföra, *intrans.* draga sig tillbaka, återvända Mt. 21: 18.

ἐπαναμνησῶ (*ἀναμνησῶ*) ännu dertill återkalla i minnet l. erinra Rom. 15: 15.

ἐπαναπαύομαι, *παύσομαι* (*ἀναπαύω*) hvila upp sig l. hvila på l. öfver ngn *ἐπί τινα* Lc. 10: 6; hvila, förlita sig, stödjä sig på *τινί* ngt Rom. 2: 17.

ἐπανέρχομαι, ἤλθον (ἐπί, ἀνά, ἔρχομαι) komma l. gå tillbaka till ett ställe l. hit Lc. 10: 35, dit 19: 15.

ἐπανίστημι; ἀναστήσονται (ἀνίστημι) ställa upp emot; i N. T. i med. ställa sig l. stå l. resa sig upp emot ngn ἐπί τινα Mt. 10: 21, Mc. 13: 12.

ἐπανόρθωσις, εως, ἡ (ἀνορθόω) återupprättelse, återiståndsättande, tillrättavising 2 Tim. 3: 16.

ἐπάνω, adv. loci (ἐπί, ἄνω) ofvanpå Lc. 11: 44, öfver l. mer än Mc. 14: 5, 1 Cor. 15: 6; ss. præpos. med genit. ofvanför, -på, -om, öfver Mt. 2: 9 al.

ἐπάρατος, ον (ἀρά) dertill l. derjemte förbannad Joh. 7: 49 || ἐπικατάρατος, hkt se.

ἐπαρκέω, εσα (ἀρκέω) hjälpa, bistå, understödja τινί 1 Tim. 5: 10: 16.

ἐπαρχία, ας, ἡ (ἐπαρχος, ον, ὁ — ἐπί, ἀρχή — befälhafvare, ståthållare öfver en provins) en ståthållares embete, värdighet, provins; deraf i allm. provins Act. 23: 34, 25: 1.

ἐπαυλις, εως, ἡ (αὐλις vistelseort i synn. för nat-ten, stall, tält, nattläger af αὐλή) boning, kvarter, plats Act. 1: 20.

ἐπαύριον, adv. temporis (ἐπί, αὐριον) morgonen efter, på morgonen; ἡ ἐπ. scil. ἡμέρα Mt. 27: 62 al. morgondagen, följande dagen, dagen derpå.

ἐπαυτοφώρω (= ἐπ' αὐτῷ φωρίω) af φώρ fur tjuf, i l. vid sjelfva stölden, in ipso furto, på bar gerning (vid hvarje brott), in flagranti scil. delicto Joh. 8: 4; annars fkmr αὐτόφωρος, ον, men aldrig i prosa utan ἐπ' framför.

Ἐπαφρόδης, ἄ, ὁ (contr. af Ἐπαφρόδιτος) Eraphras, Apost. Pauli medtjenare, Colossernas lärare, kån- hånda bördig från denna stad Col. 1: 7 al., hos Paulus i fängelse Phil. 23; se Ἐπαφρόδιτος.

ἐπαφρίζω (ἀφρίζω) öfverskumma (om vågorna som skumma öfver stranden) τὰς ἐαυτῶν αἰσχύνας Jud. 13 öfver- l. utskumma sina egna skändligheter, skamliga lustar (derigenom att de i sin vandel ådagalägga en gränslös liderlighet = äro ytterst utsäfvande).

Ἐπαφρόδιτος, ον, ὁ Eraphroditus, fkmr Phil. 2: 25, 4: 18, en Pauli medarbetare; huruvida han var samma person som Eraphras (se ofvan), kan ej afgöras.

ἐπεγείρω, ἡγείρω (ἐγείρω) uppväcka τὸ ἐπί τινα Act. 13: 50 ngt emot ngn, uppegga τὸ κατὰ τι- νος 14: 2 ngt emot ngn.

ἐπεί, partik. (ἐπί, εἰ) 1:o) temporis, sedan Lc. 7: 1 (der likväl Tisch. har ἐπειδή). 2:o) caussæ, eftersom, sedan, emedan, enär, ty Mt. 18: 32 al., ty i det fallet = annars = εἰ δὲ μή sin minus Rom. 3: 6, 11: 6 al., ἐπεὶ ἔδει αὐτόν Hebr. 9: 26 ty i det fallet hade han bort l. måste han hafva.

ἐπειδή, partik. (fgde, δή) 1:o) temporis, sedan Lc. 7: 1. 2:o) caussæ, eftersom dock, då nu, ty Mt. 21: 46 al.

ἐπειδήπερ (fgde, πέρ) eftersom dock, då nu Lc. 1: 1.

ἐπεῖθον, aor. 2 till ἐφοράω, hkt se.

ἔπειμι, se ἐπιούσα.

ἐπείπερ (ἐπεί, πέρ) eftersom dock, då ju Rom. 3: 30.

ἐπεισαγωγή, ἡς, ἡ (εἰσαγωγή införande af εἰσάγω) införande derjemte l. dessutom scil. γίνεται Hebr. 7: 29.

ἐπεισέρχομαι, ελεύσομαι (εἰσέρχομαι) eg. dertill inkomma, komma öfver ἐπί τινα ngn Lc. 21: 35 || ἐπελεύσεται.

ἐπειτα, adv. (ἐπί, εἶτα) eg. efter så l. då, derefter, derpå (Mc. 7: 5) Lc. 16: 7 al.; följer vid tids- och ordningsbestämmelser efter πρῶτον μὲν l. πρῶτον 1 Cor. 15: 46 al. i andra rummet, men äfven i 4:de och 5:te ss. 1 Cor. 12: 28; se vidare εἶτα, med hkt det ofta omvexlar.

ἐπέκεινα, adv. (= ἐπ' ἐκεῖνα scil. χωρία) efter l. bakom dessa ställen, på andra sidan om med genit. Act. 7: 43.

ἐπεκτείνω (ἐκτείνω) sträcka ut efter; med. sträcka sig ut efter τινί ngt Phil. 3: 14.

ἐπενδύτης, ον, ὁ (följ.) den öfre underklädnaden l. χιτῶν, tröja Joh. 21: 7; anm. arbetare plägade bära en lanneskjorta (ϣ'ϣϣ) under den egentliga χιτῶν för att under arbetet kunna aflägga denna sednare utan att blifva alldeles nakna; ἐνδύματα hette hos Grekerna alla slags underkläder, då den undre χιτῶν kunde kallas ὑπενδύτης och den öfre ἐπενδύτης; se ock χιτῶν.

ἐπενδύω; υσάμην (ἐνδύω) med. deröfver l. ofvanpå ikläda sig 2 Cor. 5: 2. 4.

ἐπέρχομαι, ελεύσομαι. ἤλθον, ἤλθαν Act. 14: 19 Tischend. (ἔρχομαι) 1:o) komma dertill l. dit, ankomma l. e. 2:o) komma på l. öfver ἐπί τινα (om den H. Ande) Lc. 1: 35, Act. 1: 8, i synn. plötsligen, öfverraska ἐπί τινα (Lc. 21: 35) Act. 8: 24, 13: 40; i fiendtlig afsigt, öfverfalla Lc. 11: 22. 3:o) komma efter, förestå, tillstunda τινί Lc. 21: 26, τάλαιπωρία ἐπ. Jac. 5: 1 veder-

mödor, som hålla på att inträffa (detta har afs. på förebudet till Jerusalems förstöring) ἐν τοῖς αἰῶσιν τοῖς ἐπ. Eph. 2: 7 i de tillkommande l. tillstundande tidsperioderna (d. ä. tiderna efter Christi snart instundande παρουσία).

ἐπερωτάω, ἦσω, ἦσα; ἦθην (ἐρωτάω) *efterfråga*, befråga l. -spörja, tillfråga l. -spörja τινα Mt. 12: 10 *sæpe*, τινά τι Mc. 7: 17 (|| περί τινος), 11: 29, Lc. 20: 40, (om en domare som håller ransakning) Mt. 27: 11 *al.*; *fråga efter*, bry sig om Rom. 10: 20, åstunda, fordra (ᾤξῷ) med ἰνφν. Mt. 16: 1.

ἐπερώτημα, ατος, τό (fgde) det *efterfrågade*, förfrågan, fråga; i *jurid.* språket det ifrågavarande, öfverenskommelse, contract, fördrag, förpligtelse, löfte 1 Petr. 3: 21 — uti dopet eger ett slags fördrag rum emellan Gud och oss: Gud lofvar oss sin nåd (döpelsenåden), vi lofva honom l. förbinda oss till helgelse (döpfungsförbund); l. c. är naturligtvis blott fråga om ena parten, neml. meniskan och dess löfte, alltså »löftet till Gud om ett godt samvete» d. ä. att så lefva att vi alltid hafva ett godt samvete. Sjelfva uttrycket (ἐπερ.) låg så mycket närmare till hands för Apostlen, som redan i Apostlarnes tid dopakten egde rum i form af *fråga* och *svar*: ἀποτάσση τῷ σατανᾷ; ἀποτάσσομαι· συντάσση τῷ Χριστῷ; συντάσσομαι. (Andra fasthålla bemärkelsen »fråga» och öfversätta: ett godt samvetes efterfrågan efter Gud — bättre då: den till Gud riktade åstundan efter ett godt samvete.)

ἐπέχω, ἐσχον (ἔχω) *hafva*, hålla *dervid* l. -på; hålla, rikta *scil.* τὸν νοῦν (liks. vid *προσέχω*) uppmärksamheten på, animum advertere, gifva akt på τινί Act. 3: 5, hafva akt uppå 1 Tim. 4: 16, bemärka l. märka Lc. 14: 7 (l. ock fästa sin uppmärksamhet på); hålla in (sig sjelf), stadna, kvarblifva Act. 19: 22; hålla, hafva inne, innehafva Phil. 2: 16.

ἐπιρραεύω (ἐπῆρεια, ἡ hårdt tilltal, skymford o. s. v. af ἐπί och ἀρειύ ποετ. = ἀρά förbannelse, smädeord, hot) hota, beskymfa, försmäda, förtala Mt. 5: 44 *al.*

ἐπί, *præpos.* med 3 casus (beslägtad med ἔπω, ἔπομαι, liksom secundum med sequi; alltså hufvudbetydelse *efter*) (πρό) 1:o med *Dativ.* a) loci: *efter*, ofvan- l. utanpå πᾶσι τοῦτοις Col. 3: 14 alla dessa dygder (tänkta ss. klädespersedlar); på

ss. *πίνακι* Mt. 14: 8 ett fat, *al.*; öfver Lc. 12: 44 *al.*; vid Mt. 24: 33, Joh. 4: 6 *al.*; hos Act. 28: 14; emot Lc. 12: 52. 53. — b) *temporis*: *efter* l. på 1 Cor. 4: 16, efter l. ofvanpå l. utom l. till Lc. 16: 26, Eph. 6: 16, ἐπὶ νεκροῖς Hebr. 9: 17 vid l. efter döda = sedan de äro döda, ἐπὶ θυσίῳ ἢ τρισὶν μάρτυσιν Hebr. 10: 28 sedan 2 l. 3 vittnat, på 2 l. 3 vittnens utsago; under ἐπὶ τῇ πρώτῃ διαθήκῃ Hebr. 9: 15 under det första förbundet o. s. v. — c) *caussæ*: (anledning, medel, afseende, ändamål o. s. v.) *efter* Lc. 1: 59, ἐφ' ᾧ Rom. 5: 12, 2 Cor. 5: 4, Phil. 3: 12 *eftersom* (deremot Phil. 4: 10 för hvilket ändamål, i afseende hvarpå); vid Mt. 4: 4, 2 Cor. 3: 14 *al.*; på grund af Lc. 5: 5, Phil. 3: 9, Tit. 1: 2 *al.*; för skull Mt. 18: 5 *sæpe*, för ss. 2 Cor. 9: 13, ἐπ' ἐλευθερίᾳ Gal. 5: 13 för frihet l. för att vara fria, *al.*; i afseende på ss. ἐφ' ὑμῶν 1 Thess. 3: 7 *al.* — 2:o) med *Genitiv.* a) loci: på Mt. 4: 6, 6: 10 *sæpe*; öfver Mt. 2: 22 *al.*; om ὡς ἐπὶ πολλῶν Gal. 3: 16 ss. om många (ss. man uttrycker sig, när man föreställer sig l. menar många); vid Rom. 1: 10 *al.*; inför Act. 23: 30 *al.*, ἐπὶ Τίτου 2 Cor. 7: 14 inför Titus, ἐπὶ στόματός τινος Mt. 18: 16 inför ngn's mun d. ä. i ngn's närvaro, äfn blott ἐπὶ τινος 1 Tim. 5: 19. — b) *temporis*: under ἐπὶ τῆς μετοικίας Mt. 1: 11 under fångenskapen *al.*, ἐπὶ Ἀβιάθαρ Mc. 2: 26 på Abiathars tid, likaså ἐπὶ Κλαυδίου Act. 11: 28 *al.* — b) ss. *adv.*, egentl. *efter*, enligt ss. ἐπ' ἀληθείας Mt. 12: 14 *al.* sanningsenligt = ἀληθῶς. — 3:o) med *Accusativ.* a) loci: *efter λύπη* ἐπὶ λύπῃ Phil. 2: 27 den ena sorgen efter den andra (sorg på sorg), utesetter l. på Mt. 13: 2 (ἐπὶ τὰ ὄρη Mt. 18: 12 hör till ἀφείς l. ἀφήσει och ej till *πορευθείς*) Act. 7: 11; utöfver l. öfver Mt. 27: 45 *al.*, Rom. 3: 32, öfver Mt. 3: 16 *al.*, 2 Cor. 3: 13. 15; på Mt. 4: 5 *sæpe*, vid Mt. 9: 9 *al.*, till Mt. 3: 7 *sæpe*; emot Mt. 12: 49 *al.*, (i fiendtlig afsigt) Mt. 10: 21 *al.*, inför Mt. 10: 18. — ἐπὶ τὸ αὐτό Lc. 17: 35 *al.* på samma ställe, på samma väg, tillsammans. — b) *temporis*: öfver, under, i ss. ἐπὶ τρία ἔτη Lc. 4: 25 i tre års tid, ἐπὶ χρόνον Lc. 18: 4 en tid bortåt, till en tid, ἐφ' ὅσον χρόνον Rom. 7: 1 *al.* för så lång tid som, äfven ἐφ' ὅσον Mt. 9: 15; emot Mc. 15: 1, Act. 3: 1. — c) *caussæ*, finis etc. *efter* ἐφ' ὃ Mt. 26: 50 hvarefter?, för hvad ändamål?; i hvad afsigt?, för Lc. 7: 44 (för att två

mina fötter), ἐπὶ τὸ συμφέρον Hebr. 12: 10 för eder nytta, till edert bästa, ἐφ' ὅσον Mt. 25: 40 *al.* in quantum för så vida, i samma mån som; i l. med afseende på Mc. 9: 12, 10: 11 *al.* — *Ann.* I synnerhet vid sammansättningar är betydelsen *efter* rätt vanlig. Af alla præpositioner finnes ingen mera mång- l. svårtydig; hfre man här, för att undvika en tröttande vidlyftighet, till största delen måst inskränka sig till att blott uppgifva dess möjliga betydelser.

ἐπιβαίνω, βέβηχα, ἐβήην (βαίνω stiga) *stiga*, träda på, till; ἐπὶ τινα Mt. 21: 5 bestiga, εἶς τι Act. 21: 6 stiga in i (ett skepp — *Tisch.* har ἀνέβημεν), τινί Act. 27: 2 stiga om bord på (ett skepp), *absol.* Act. 21: 2; εἶς τι Act. 20: 18 komma till, biträda, τινί Act. 25: 1 tillträda.

ἐπιβάλλω, ἐβαλον (βάλλω) *kasta på* l. öfver βρόχον τινί 1 Cor. 7: 35 (se βρόχος), τινί τι Mc. 11: 7 kasta l. lägga ngt på ngn; lägga på τὴν χεῖρα ἐπὶ τὸς χεῖράς τινι Act. 4: 3 lägga l. bära händer på ngn = fatta uti ngn, taga ngn fatt l. fast, ἐπὶ τινα Mt. 26: 50 *al.*, med *infin.* Act. 12: 1 lägga handen vid, gripa till, företaga sig = ἐπιχειρέω; *c. subst. conjug.* ἐπιβλήμα ἐπὶ τι Mt. 9: 16 l. ἐπὶ τι Lc. 5: 36 sätta en lapp l. bot på ngt; *intrans.* kasta sig på, störta emot, slå in Mc. 4: 37, ἐπιβαλών Mc. 14: 72 han störtade ut och (af alla försök att tyda ordet är detta sannolikast jfr Mt. 26: 75, Lc. 22: 62; andra: han höljde sitt ansigte l. han började l. han märkte derpå); *impers.* ἐπιβάλλει μοι det faller mig till, tillkommer mig, deraf τὸ ἐπιβ. μέρος Lc. 15: 12 den på mig fallande l. mig tillfallande l. tillkommande andelen.

ἐπιβαρέω, ἦσα (βαρέω) *belasta, betunga, falla besvärlig* τινά 1 Thess. 2: 9, 2 Thess. 3: 8 (med fordran af underhåll); alldeles nedtrycka 2 Cor. 2: 5 (den brottslige, se 1 Cor. 5: 1 ff.).

ἐπιβιβάζω, ασα (βιβάζω) *låta gå, föra åstad* föra, lägga, sätta ἐπὶ τι Lc. 10: 34 på ngt, äfn utan ἐπὶ τι Lc. 19: 35, Act. 23: 24.

ἐπιβλέπω, ἐβλεψα; ἐβλεψάμεν (βλέπω) *se efter, åt, till* ἐπὶ τι Lc. 1: 48, ἐπὶ τινα 9: 38 (om den mäktigares nådiga blick på den ringare, lkn han bevisar välgerningar — har alltså bibegrepp af välvilja och nedlåtenhet); kasta sina blickar på, fästa uppmärksamhet vid l. på ἐπὶ τινα Jac. 2: 3.

ἐπιβλήμα, ατος, τό (ἐπιβάλλω) *det deröfver kastade, lagda, satta, tillsats, lapp, bot* Mt. 9: 16 *al.* (se ἐπιβάλλω).

ἐπιβοάω (βοάω) *ropa efter*, på, till l. emot; i allmänhet ropa högt, skria Act. 25: 24.

ἐπιβουλή, ἤς, ἡ (βουλή) *eg. hafvande i tanke* l. uppsåt, förehafvande, anslag, stämpling, försåt Act. 9: 24 *al.*

† ἐπιγαμβρεύω (γαμβρεύω *besvågra*, af γαμβρός hvar och en genom giftermål beslägtad, besvågrad, affinis af γαμέω) *ss. besvågrad* l. till följe af släktskaps- l. leviratslagen taga ngn till hustru τινά Mt. 22: 24; *ann.* enligt Deuteron. 25: 5 ff. skulle, i händelse en gift man dog barnlös, hans broder l., i brist deraf, hans närmaste anförvandt äkta enkan och låta i släktregistret anteckna sin förstfödde son *ss. den aflidnes.*

ἐπιγεως, ον (ἐπὶ τῇ γῆα ontr. γῆ) *den som är l. befinner sig på jorden, jordinnevänare, menniska* Phil. 2: 10 () (ἐπουράνιοι englarne och καταχθόνιοι de döde i Hades); *jordisk sόματα* 1 Cor. 15: 40 (menniskornas och djurens) (ἐπουρ. englarnes), οἰκία 2 Cor. 5: 1 (vår nu varande kropp), σοφία Jac. 3: 15 (med bibegrepp af svaghet och ofullständighet); τὰ ἐπ. Phil. 3: 19 det s. är på jorden, Joh. 3: 12 det s. mskn på sig sjelf erfar under sitt jordiska lif () (τὰ ἐπουράνια, hkt se).

ἐπιγίνομαι, εγενόμην (γίνομαι) *derefter uppkomma, infinna sig, inträda* Act. 28: 13.

ἐπιγινώσκω, γινώσκωμαι, ἐγνώκα, ἐγνων; ἐγνώσθην (γινώσκω) *efteråt* l. åter l. igenkänna Mt. 14: 35 *al.*; varseblifva, förnimma, märka Lc. 1: 22 *al.*, lära känna, få veta Lc. 7: 37, Act. 9: 30 *al.*, känna Mt. 9: 16. 20 *al.*, känna till 2 Cor. 1: 13. 14 *al.*, noga känna Lc. 1: 4 *al.*, 1 Cor. 13: 12; *praes. part. pass.* 2 Cor. 6: 9 väl känd l. bekant.

ἐπίγνωσις, εως, ἡ (fgde) *eg. igenkännande, kunskap, i synn. riktig, noggrann och fullkomlig kännedom* l. insigt i ngt (starkare än γνώσις) *ss. ἀληθείας* 1 Tim. 2: 4 *al.*, i synn. om Gud och gudomliga ting *ss. Rom. 10: 2 al., Ἰ. Λοῦ* förnämligast i Petri 2: dra epistel.

ἐπιγραφή, ἤς, ἡ (följ.) *på-, in-, omskrift* Mt. 22: 20 *al.*, öfverskrift Mc. 15: 26, Lc. 23: 38 (se σταυρός).

ἐπιγράφω, γράψω; γέγραμμαι (γράφω) *skrifva derpå* Act. 17: 23, Apoc. 21: 12; ἐπ. ἐπιγραφήν Mc. 14: 26 göra en in- l. öfverskrift; *metaphor.* inskrifva τὸν νόμον ἐπὶ καρδιάς τινός Hebr. 8: 10

i ngns hjerta (eg. skrifva en lag på ngns hjerta ss. material), äfn ἐπὶ τῶν διανοιῶν 10: 16.

ἐπιδείκνυμι. ἐδειξα (δείκνυμι) upp-, fram-, förevisa, utställa till åskådande, visa τινί τι Mt. 16: 1 *al.*, ἐαυτόν τινι Lc. 17: 14 sig för ngn; bevisa Act. 18: 28, ådagalägga, framställa Hebr. 6: 17.

ἐπιδέχομαι (δέχομαι) antaga, emottaga τινά ngn 3 Joh. 9: 10 (ss. gäst).

ἐπιδημέω, (ἐπί, δῆμος) 1:o) vara ibland l. hos sitt folk, i sitt land, hemma. 2:o) komma hem. 3:o) och i N. T. komma ss. främling till ett ställe och uppehålla sig der Act. 2: 10, 17: 21.

† ἐπιδιατάσσομαι (διατάσσω) foga andra anordningar (stipulationer) dertill, ytterligare anordna, göra tillägg till ett förordnande, fördrag o. s. v. Gal. 3: 15.

ἐπιδίδωμι, ἐπιδώσω, ἐπέδωκα, ἐπέδων; ἐπεδόθη (δίδωμι) eg. gifva till, på köpet, till- l. bifoga; deraf i N. T. öfverlemna, gifva i handom τί Lc. 4: 17, Act. 15: 30, i allm. lemna, gifva τινί τι Mt. 7: 9. 10 *al.*; gifva efter, prisgifva Act. 27: 15 antingen scil. τὴν ναῦν l. bättre reflex. scil. ἡμῶς lemnade vi oss till pris åt vinden och — — —.

ἐπιδιωρόω; ὠσάμην (διωρόω, se διώρωσις) efter-åt ställa till rätta, bringa i ordning Tit. 1: 5.

ἐπιδύω (δύω) gå ned öfver ngt ἐπὶ τινι Eph. 4: 26 (före aftonen bör förbittringen vara förbi).

ἐπιείκεια, ας, ἡ (följ.) eftergifvenhet, foglighet, mildhet Act. 24: 4, 2 Cor. 10: 1.

ἐπιεικής, ἐς (ἐπί, εἶκος, ἄρτια; andra kanske bättre af ἐπί, εἶκος vika, alltså) eftergifvande, foglig Jac. 3: 17 (som icke står hårdt på sin rätt), saktmodig, mild 1 Tim. 3: 3 *al.*; τὸ ἐπιεικὲς ὁμῶν Phil. 4: 5 edert milda väsende.

ἐπιζητέω, ἐζητήσα (ζητέω) eftersöka Lc. 4: 42, Act. 12: 19; efterfråga, -sträfvä, -trakta Mt. 6: 32 *al.*; hafva l. väcka fråga περί τινος Act. 19: 39.

ἐπιθανάτιος, ον (θάνατος) morti addictus, till döden dömd 1 Cor. 4: 9.

ἐπίθεσις, εως, ἡ (ἐπιτίθημι) påläggning τῶν χειρῶν Act. 8: 18 *al.*, 1 Tim. 4: 14, 2 Tim. 1: 6 är en urchristlig, symbolisk handling, hvarigenom icke blott den H. Andes meddelande i allmht (jfr Act. 8: 17 hvarpå äfn confirmationen anses grunda sig och således vara äkta apostolisk), utan äfven den invärtes utrustningen till en särskild christlig embetsverksamhet framställdes och förmedlades; 1 Tim. 4: 14 står väl, att τὸ πρεσβυτέρων, 2 Tim. 1: 6 att Paulus förrättade denna handling, men

det sednare stället torde så böra förstås, att Paulus tillika med de äldste och det ss. den förnämste verkställde densamma; Hebr. 6: 2 (som neml. följde ss. bekräftelse på dopet).

ἐπιθυμέω, ἦσω, ἦσα (θυμός) rikta sitt sinne l. begär efter l. på ngt, begära, hafva lust till, eftersträfvä τινός Mt. 5: 28 *al.*, absol. Rom. 7: 7 *al.*; önska, åstunda med ἡμῖν. Mt. 13: 17 *al.*, äfven accus. c. ἡμῖν. Hebr. 6: 11; ἐπ. ἐπιθυμία med ἡμῖν. Lc. 22: 15 innerligen l. högligen längta efter; ἐπ. κατά τινος Gal. 5: 17 hafva begärelse emot ngn l. ngt (den H. Ande och köttet kunna icke tillsammans bestämma och styra vår vandl).

ἐπιθυμητής, οῦ, ὁ (fgde) som har begär l. åtrå efter, begärlig efter τινός 1 Cor. 10: 6.

ἐπιθυμία, ας, ἡ (se fgde) längtan, åstundan, åtrå Lc. 22: 15, Phil. 1: 15, 1 Thess. 2: 17, begär, begärelse, lusta i synn. oloflig, sinnlig Mc. 4: 19 *al.*; det inneboende syndaförderfvet, roten till alla synder, arfsynden Jac. 1: 14. 15; plur. köttliga begärelser, lustar Rom. 6: 12 *al.* — dessutom märkes ἐπ. τῆς σαρκὸς καὶ ἐπ. τῶν ὀφθαλμῶν 1 Joh. 2: 16 (med den förra menas »vällust» och med den sednare »girighet»); dessa jemte ἡ ἀλαζονεία τοῦ βίου utgöra de 3 hufvudsynderna, af lika redan Eva frestades Gen. 3: 6 och Frälsaren sjelf Mt. 4: 1—10).

ἐπικαθίζω, ἴσα (καθίζω) sätta derpå, intvans. sätta sig ἐπάνω τινός Mt. 21: 7 ofvanpå ngn l. ngt (αὐτῶν svarar väl närmast till kläderna, men kan äfven hänföras till begge åsnorna).

ἐπικυλέω, ἐκάλεσα; καλέσομαι, κέκλημαι, ἐκαλεσάμην; ἐκλήθη (καλέω) kalla l. ropa fram, till, äfven efteråt kalla, gifva tillnamn, benämna, kalla med dubbel accus. Mt. 10: 25; med. åkalla, anropa τὸ ὄνομά τινος Act. 2: 21 *al.*, Θεόν Rom. 10: 12 *al.*, τινὰ πατέρα 1 Petr. 1: 17 ngn ss. fader, åberopa τινὰ μάρτυρα 2 Cor. 1: 23 ngn ss. vittne, åberopa sig på l. vädja till τινά Act. 25: 11 *al.*; pass. nämnas, hafva tillnamn, kallas, heta (Mt. 10: 3, Lc. 22: 3) Act. 1: 23 *al.*; ἐφ' οὗς ἐπικέκληται τὸ ὄνομά μου Act. 15: 17 (jfr יְהוָה לַעֲבָדָי אֲנִי יְהוָה) i afs. på hka mitt namn blifvit nämndt d. ä. som blifvit nämnda l. heta efter mig, καλὸν — — — ὁμῶς Jac. 2: 7 det sköna namn som blifvit nämndt i afs. på eder d. ä. efter hkt J blifvit kallade, heten.

ἐπικάλυμμα, ατος, τό (följ.) öfvertäckelse, betäckning,

täckmantel *metaphor.* 1 Petr. 2: 16 ss. sådana som hafva friheten till en täckmantel för sin ondska d. ä. som söka bemantla sin ondska dermed att de berömma sig af sin frihet. *

ἐπικαλύπτω; ἐκαλύφθην (καλύπτω) öfverhölja, öfvertäcka l. -skylta Rom. 4: 7 (syndaförlåtelsen är tänkt under bilden af syndernas öfvertäckande).

† ἐπικατάρατος, ον, *adj.* vble (af ἐπικαταράομαι, af ἐπί, καταράομαι) dertill l. derjemte förbannad Joh. 7: 49 (ἐπάρατος, hkt se), Gal. 3: 10. 13.

ἐπίκειμαι (κεῖμαι) ligga efter, vara lagd derpå l. öfver Joh. 11: 38, 21: 9; ligga efter l. öfver, ansätta (med böner o. s. v) Lc. 23: 33, tränga på Act. 27: 20 (om storm), τινί Lc. 5: 1 (om folkmassa); trop. åligger, vara på- l. ålagd 1 Cor. 9: 16, Hebr. 9: 10 (endast med mat och dryck och åtskilliga tvagningar och köttets stadgar ända till förbättringens tid pålagda — antingen måste man läsa δυνάμενα i 9 versen, eller ἐπικέμεναι i denna; ty de höra begge till δῶρά τε καὶ θυσίαι i 9 v.).

ἐπικέλλω, ἐκέιλα (ἐπί, κέλλω, cello, drifva) drifva skepp (mot strand), låta drifva på l. stranda Act. 27: 41 || ἐπώκειλαν, se ἐποκέλλω. *

Ἐπικούρειοι, ον, οί (af Philosophen Ἐπίκουρος, född i Gargettos vid Athen 312 f. Chr. och död i Athen 270) både *adj.* och *subst.* Epicureiska och Epicureer. Dessa filosofer voro jemte Stoikerne Pauli vedersakare i Athen Act. 17: 18. Deras hufvudsatser voro, att verlden uppstått atomistiskt och genom en tillfällighet, att själarne voro oupplösligt förenade med kropparne, samt att nöjet var det högsta goda. *

ἐπικουρία, ας, ἡ (ἐπικουρέω) hjälpa, bistå, vara ἐπίκουρος eg. hjälpgosse == betjent af ἐπί och κούρος gosse) hjälp, biträde Act. 26: 22. *

ἐπικρίνω, ἐκρίνω (κρίνω) tilldömma l. -erkänna, genom slutlig dom tilldela l. afgöra, fälla slutdom Lc. 23: 24. *

ἐπιλαμβάνω; ἐλαβόμεν (λαμβάνω) egentl. dertill taga l. få; i N. T. brukligt blott i *med.* med *genit.* taga, gripa, fatta uti (liks. hålla sig fast vid) ngn l. ngt Mt. 14: 31 *al.*, τῆς χειρός Mc. 8: 23 *al.*, få fatt uti l. på ngn Lc. 9: 47, taga sig ngn an Act. 9: 27, åtaga sig Hebr. 2: 16; τινός (*genit. pers.*) λόγου l. ῥήματος Lc. 20: 20. 26 gripa l. fånga ngn vid ett ord; ἐπιλαβοῦ τῆς αἰωνίου ζωῆς 1 Tim. 6: 12 tag fatt på, grip, uppnå det eviga lifvet (tänkt ss. segerpris, jfr v.

19 räcka, nå (liks. stående på salighetens grundval, θεμέλιος).

ἐπιλανθάνω; ἐλήθημαι, ἐλαθόμεν (λανθάνω) dertill vara döld; i N. T. *med.* glömma ngt för ngt annat, i allmht glömma, förgäta med ἰηῆν. l. *genit.* l. *accus.* l. *absol.* Mt. 16: 5 *al.*; ἐπιλελησμένον ἐστὶ Lc. 12: 6 står *passive.*

ἐπιλέγω; ἐλεξάμεν (λέγω) säga dertill l. dessutom, tillägga till det sagda, förse med till- l. binamn; *pass.* hafva tillhamn Joh. 5: 2; *med.* utvälja sig Act. 15: 40 (till apostolisk följeslagare).

ἐπιλείπω, λείψω (λείπω) eg. lemna efter; *intrans.* fela, fattas, tryta τινά Hebr. 11: 32. *

ἐπιλείγω (λείγω, lingo, slicka) öfver- l. beslicka Lc. 16: 21 || ἀπέλειγον. se ἀπολείγω. *

† ἐπιλησμονή, ῆς, ἡ (ἐπιλανθάνω) glömska, förgäthet *ἀχροατής ἐπιλ.* Jac. 1: 25 glömskas hörare == glömsk hörare (som hörer ngt som han snart glömmar, se de 2 föregående verserna).

ἐπίλοιπος, ον (ἐπιλείπω) efterlemnad, öfrig, återstående 1 Petr. 4: 2. *

ἐπίλυσις, εως, ἡ (följ.) upplösning, förklaring, tydning; πᾶσα — — — οὐ γίνεται 2 Petr. 1: 20 ingen prophetia i Skriften sker af l. beror på egen (prophetens menliga) tydning (af det tillkommande); ἐπίλυσις är grunden till *προφητεία.* så vida den är tydningen af den gåtlika framtiden sjelf l. af den bild, i hkn denna framtid företedde sig för propheten. Härigenom visar sig λόγος *προφ.* v. 19 ss. βέβαιος. — Exemp. från G. T. Genes. 40: 8 ff. De ord, med hka Joseph förutsäger fångarne hvad dem förestår, bilda ἡ *προφητεία*, men denna förutsätter hos Jos. en ἐπίλυσις, en tydning af drömmarne, om hkn Jos. säger att den hörer Gud till. Likaså Gen. 41: 15. 16. *

ἐπιλύω; λυθῆσομαι (λύω) lössläppa, lösgöra från band och bojor; upplösa, utreda (ngt svårt och hoptrassladt), upplysa, förklara, uttyda Mc. 4: 34; äfven afgöra, besluta *pass.* Act. 19: 39.

ἐπιμαρτυρέω (μαρτυρέω) bevittna, bckräfta 1 Petr. 5: 12. *

ἐπιμέλεια, ας, ἡ (följ.) *estersyn*, skötsel, vård, omvårdnad Act. 27: 3. *

ἐπιμελέομαι l. -μέλομαι, μελήσομαι, ἐμελήθην (ἐπιμελής omsorgsfull, sorgfällig af μέλει) *efterse*, sköta, vårda; vinnlägga sig om, ombesörja, se till godo τινός Lc. 10: 34 *al.*

ἐπιμελῶς, *adv.* (af ἐπιμελής, se fgde) sorgfälligt, ifrigt Lc. 15: 8.

ἐπιμένω, *μενῶ, ἐμεινα (μένω) blifva efter, ännu blifva l. stadna qvar, dröja absol.* Act. 10: 48 *al.*, ἐπί τινι Act. 28: 14 hos ngu äfven πρὸς τινα 1 Cor. 16: 7, Gal. 1: 18; förblifva dervid, vidblifva, framhärda, fortfara med *partic.* Joh. 8: 7, Act. 12: 16, τινί Rom. 6: 1, 1 Tim. 4: 16; τῇ χρηστότητι Rom. 11: 22 (genom otro icke göra sig förlustig af Guds mildhet, l. fortfarande åtnjuta Guds mildhet), τῇ ἀπιστίᾳ v. 24 förblifva i sitt otröhetstillstånd, τῇ πίστει Col. 1: 23 vid tron.

ἐπινεύω, ἐνευσα (νεύω) *tillnicka* (ss. uttryck af bifall), bifalla, bejaka; οὐκ ἐπ. förneka, vägra Act. 18: 20.

ἐπινοῶ, *ας, ἦ (ἐπινοέω) hafva i sinnet, af ἐπί, νοῶς) eftersinnande, förehafvande, plan, anslag; tages in bonam l. malam partem, det sednare Act. 8: 22.*

ἐπιπορεύω, ἦσω (följ.) liks. *svärja bredvid* (då mau redan vid eden har för afsigt att bryta den) begå mened, bryta sin ed Mt. 5: 33.

ἐπιπορεύομαι, ον (ἐπί, πορεύομαι) *jente l. emot ed, svärande falskt, menedare* 1 Tim. 1: 10.

ἐπιποῦσα, *ης, ἦ (femin. af partic. ἐπιών af ἔπειμι gå efter, efterfölja, följa af ἐπί, εἶμι) efterföljande, följande scil. ἡμέρα* dagen Act. 16: 11 *al.*; ἡμέρα finnes ock utsatt Act. 7: 26, äfn står ordet med νόξ 23: 11.

† ἐπιπουσίος, ον (somliga derivera af fgde, andra af οὐσία) ἐπ. ἄροτος *de förre: det för den följande dagen bestämda brödet (efter analogi med ἐκούσιος af ἐκούσα); de sednare: det till lifsupphålle erforderliga d. ä. det nödortfuga brödet. Anm.* Ordet förekommer ej annorstädes i Grek. litteraturen än i bönen »Fader vår» Mt. 6: 11, Lc. 11: 3; och den förra meningen vederlägges bestämdt af de följande verserna, i synnerhet den sista i Mt. 6 cap., der lärjungarne varnas för bekymmer om morgondagen, äfvensom af Lc. 11: 3 τὸ καθ' ἡμέραν.

ἐπιπίπτω, πέπτωκα, ἐπεσον, ἐπεσαν Rom. 15: 3 (πίπτω) *falla öfver* τινί Act. 20: 10 (l. kasta sig öfver ngu), *efter* d. ä. tränga sig in l. fram till ngu τινί Mc. 3: 10; *falla om, på, mot, ἐπὶ τὸν τράχηλον* Lc. 15: 20 ngu om halsen, ἐπὶ τὸ στήθος τινος Joh. 13: 25 till ngns bröst (*Tischend.* har ἀναπεσών); *trop.* falla på, öfver ἐπὶ τινα (ss. fruktan, hämryckning, smädelser, töcken och mör-

ker, den H. Ande) Lc. 1: 12 *al.*, äfven ἐπὶ τινι Act. 8: 16.

ἐπιπλήσσω, ἐπλήξα (πλήσσω) *eg. slå derpå, till τινι ngn, bestraffa (med handling l. ord), fara ut emot ngu* 1 Tim. 5: 1.

ἐπιποθέω, ἦσα (ποθέω) *längta af πόθος* böjelse, längtan af πείθω) *längta efter, åstunda, åtrå med infin.* Rom. 1: 11, τί 1 Petr. 2: 2, τινά 2 Cor. 9: 14 *al.*; πρὸς φθόνον — — — ὑμῖν Jac. 4: 5 på ett afundsjukt l. svartsjukt sätt åtrår (älskar) oss den Ande, som tagit sin boning i oss (bilden tagen från det andliga äktenskapsbrottet se Osea 2: 2 ff., 3: 1 ff. *al.*; i afs. på Guds Andes inneboende i Guds barn se 1 Cor. 3: 16, 6: 19 *al.*).

† ἐπιπόθησις, εως, ἦ (fgde) *längtan, trängtan efter ngu* 2 Cor. 7: 7. 11 (att återse mig).

† ἐπιπόθητος, ον, *adj. vble (af ἐπιποθέω) efterlängtnad* Phil. 4: 1.

† ἐπιποθία, *ας, ἦ = ἐπιπόθησις, längtan efter ngt* τινός Rom. 15: 23.

ἐπιπορεύομαι (πορεύομαι) *gå l. färdas efter, åt, till πρὸς τινα* Lc. 8: 4.

† ἐπιπόρᾳπτω (πόρᾳπτω) *på- l. tillsy, på- l. tillsätta* Mc. 2: 21.

ἐπιπόρᾳπτω l. ἐπιρίπτω, ἐρίψα l. ἐρίψα (ρίπτω) *kasta på τὰ ἱμάτια ἐπὶ τὸν πῶλον* Lc. 19: 35 sina kläder på fälen; kasta l. hällfva τὴν μέριμναν ἐπὶ τινα 1 Petr. 5: 7 sitt bekymmer på ngu.

ἐπίσημος, ον (ἐπί, σῆμα se σημεῖον) *försedd med tecken l. prägel, betecknad, präglad; igenkänlig, utmärkt* Rom. 16: 7, äfven beryktad (i dålig mening) Mt. 27: 16.

ἐπισιτισμός, οῦ, ὁ (ἐπισιτίζομαι) *skaffa sig föda, proviant αἴτος* egentl. proviantering; deraf proviant, lifsmedel Lc. 9: 12.

ἐπισκέπτομαι, εσκεψάμην (σκεπτομαι = σκοπέω) *se noga efter l. till, besöka, se l. vårda sig om τινά* Mt. 25: 36 *al.*, draga försorg om med *infin.* Act. 15: 14; se sig om efter någon, utsöka, utse Act. 6: 3.

ἐπισκευάζω; ασάμην (σκευάζω) *rusta, bereda efteråt bereda, iståndsätta, laga o. s. v.; med. laga sig till, rusta sig i ordning* Act. 21: 15.

ἐπισκηνώω, ωσα (σκηνώω) *öfvertälta, nedkomma och draga in l. taga sin boning transl. ἐπ' ἐμέ* hos mig 2 Cor. 12: 9 (kraften nedkommer från höjden).

ἐπισκιάζω, άσω, ασυ (σκιάζω) *skugga, skygga af σκιά* öfverskugga l. -skygga τινά Mt. 17: 5, Lc.

- 9: 34, τινί Mc. 9: 7, Act. 5: 15; transl. τινί Lc. 1: 35.
- ἐπισκοπέω (ἐπίσκοπος) *se efter* l. till μῆ Hebr. 12: 15 (l. akta sig) att icke; vara uppsyningsman, hafva uppsigt öfver, hafva akt 1 Petr. 5: 2 (neml. på hjorden — fkmr ej hos Tisch. l. Cod. Sin., och kan äfven hafva första betydelsen: seende till att J icke neml. gören det med tvång o. s. v.).
- † ἐπισκοπή, ἤς, ἡ (se följ.) *eftersyn*, uppsigt, uppsynings- l. biskopsembete 1 Tim. 3: 1, (Apostla)-embete Act. 1: 20; äfven besök (för att straffa l. hjälpa) det sednare Lc. 19: 44, äfven 1 Petr. 2: 12 nådebesökelse (neml. Guds hos hedningarne, hvarigenom de föras till bättring och tro — andra antaga här »bestraffnings- l. hemsökelses dag»).
- ἐπίσκοπος, ου, ὁ (ἐπισκέπτομαι) som *ser efter*, har tillsyn, uppsigt, uppsyningsman öfver en församling, föreståndare, (kyrkoherde), biskop Act. 20: 28 *al.*; 1 Petr. 2: 25 kallas Frälsaren ὁ ποιμὴν καὶ ἐπίσκοπος τῶν ψυχῶν våra själars herde och biskop (ss. hela församlingens hufvud — hfr han ock 1 Petr. 5: 4 kallas ἀρχιποιμὴν); *anm.* ursprungl. voro ἐπ. = πρεσβύτεροι, jfr Act. 20: 17 och 28.
- ἐπισπάω, (σπάω) *draga till*, åt, öfver; *med.* draga öfver på sig 1 Cor. 7: 18 (neml. förhuden).
- ἐπισπείρω, ἐσπείρω (σπείρω) *så ofvanpå*, derpå, dertill, derefter Mt. 13: 25 || ἔσπειρον.
- ἐπίσταμαι (Ion. form af ἐπί, ἵσταμαι) *förstå*, förstå sig på, inse, ega insigt, känna, känna till, veta Mc. 14: 68 *al.*, *med* ὡς hurusom Act. 10: 28, ὅτι att 15: 7, *accus.* och *partic.* 24: 10.
- ἐπίστασις, εως, ἡ (se följ.) uppsigt, aktgifvelse, uppmärksamhet || ἐπισύστασις 2 Cor. 11: 28.
- ἐπιστάτης, ου, ὁ (ἐφίστημι) s. *står* i ett led (στίχος) *efter* en annan, efterman; deraf den som ser efter, har uppsigt öfver ngn, uppsyningsman, föreståndare o. s. v. I N. T. kallas Frälsaren så Lc. 5: 4 *al.* = Rabbi, Lärare, Mästare.
- ἐπιστέλλω, ελῶ (στέλλω) *tillställa*, tillsända (i synn. bref), genom bref åläggga, skrifu till τινί Act. 21: 25, Hebr. 13: 22, *med* ἰνῆν. Act. 15: 20 (utfärda en skrifu till dem τοῦ ἀπέχεσθαι scil. ἔνεχα på det att de må afhålla sig o. s. v.).
- ἐπιστήμων, ον (ἐπίσταμαι) som *förstår*, förstår sig på ngt, förståndig Jac. 3: 13.
- ἐπιστηρίζω, ἰζα (στηρίζω) *befästa*, göra fast, stärka, styrka, trop. Act. 14: 22 *al.*
- ἐπιστολή, ἤς, ἡ (ἐπιστέλλω) eg. *uppdrag*, underättelse, deraf epistola, bref Act. 9: 2 *al.*, ἐπ. Χοῦ 2 Cor. 3: 3 ett bref af Chr. författadt (se διακονέω och ἐγγράφω).
- ἐπιστομίζω (στόμα) *läggga öfver munnen* betsel l. nosgrimma (ἐπιστομίς), stoppa till munnen på ngn, bringa till tystnad Tit. 1: 11.
- ἐπιστρέφω, ἔψω, εψα; ἀφην (στρέφω) *vända åt* ett håll, tillvända, omvända Lc. 1: 16. 17 (har afs. på familj-endragt), Act. 26: 18, Jac. 5: 19. 20 (återföra på rätta vägen); mest *intrans.* äfven i *med.* och *aor.* 2 *pass.* vända sig åt ett håll, omvända sig l. vända sig om Mt. 9: 22 *al.*, *med* ὀπίσω Mt. 24: 18 och εἰς τὰ ὀπίσω Mc. 13: 16 *al.* vända om tillbaka, återvända, men äfn utan ὀπίσω ss. Mt. 10: 13 *al.*; i *moralisk* l. *religiös* mening: omvända sig ἐπὶ τὸν Κύριον, τὸν Θεόν Act. 9: 35 *al.*, ἐπιστρέψας Lc. 22: 32 sedan du återvänt till ditt förra sinnestillstånd (neml. efter förnekningen), ἐπιστρέψῃ 2 Cor. 3: 16 (*scil.* ἡ καρδία αὐτῶν); äfven återvända till det sämre 2 Petr. 2: 21 (*der var. lectio* är ὑποστρέψαι), 22.
- ἐπιστροφή, ἤς, ἡ (fgde) omvändelse Act. 15: 3.
- ἐπισυνάγω, ἀξα, ἡγαγον; ἤγμαι, ἡχθην (συνάγω) *dertill sammanföra*, församla Mt. 23: 37 *al.*; *pass.* församlas Mc. 1: 33, Lc. 12: 1.
- † ἐπισυναγωγή, ἤς, ἡ (συναγωγή) eg. *samlande derefter*, församlande 2 Thess. 2: 1; *tillförsamlande* Hebr. 10: 25 kan betyda antingen *församlande* af flera *till* den hopen som församlad är, eller väl bättre: särskild sammankomst l. församling (ἐπί bredvid, utom synagogan).
- † ἐπισυντρέχω (συντρέχω) *dervid* l. *dertill sammanlöpa* l. -strömma; ὄχλος ἐπ. Mc. 9: 25 (att) ännu mer folk sammanströmmade = ytterligare tillopp af folk.
- † ἐπισύστασις, εως ἡ (ἐπισυνίστημι) *ställa tillsammans emot*, *med.* och *intrans. temp.* ställa sig tillsammans emot, göra uppror af ἐπί. *συνίστημι* *sammangaldning* emot ngn; upplopp Act. 24: 12; påträngande, öfverlöppande 2 Cor. 11: 28 || ἐπίστασις, hkt se.
- ἐπισφαλής, ἔς (σφάλλομαι) *benägen att falla*, vacklande, osäker, äfventyrlig, farlig Act. 27: 9.
- ἐπισχῶ (ἰσχῶ) *göra stark*; *intrans.* blifva l. vara stark, ἐπ. λέγοντες Lc. 23: 5 de blefvo påträngande *med* sitt påstående = de påstodo med häftighet.

ἐπισωρεύω, εὔσω (σωρεύω) dertill l. ofvanpå *samlä*,
hopa, rikligen l. i öfverflöd förskaffa sig 2 Tim.
4: 3.

ἐπιταγή, ἤς, ἡ (följ.) uppdrag, anordning κατ' ἐπ.
Rom. 16: 26 efter anordning, befallning 1 Cor.
7: 25, κατ' ἐπ. 1 Cor. 7: 6, 2 Cor. 8: 8 ss. en
befallning, 1 Tim. 1: 1, Tit. 1: 3 efter uppdrag,
μετὰ πάσης ἐπ. Tit. 2: 15 med allt åläggande l.
eftertryck.

ἐπιτάσσω, ἔταξα (τάσσω) uppdraga, anordna, be-
falla Le. 14: 22, τινί Me. 1: 27 *al.*, τινί τι Phil. 8,
τινί med *infin.* Me. 6: 39 *al.*, med *infin.* utan *dat.*
Me. 6: 27.

ἐπιτελέω, ἔσω, εσα (τελέω) fullända, fullborda, full-
göra, utföra Le. 13: 22 *al.*; *med.* Gal. 3: 3 bring-
gen J (det påbegynta) nu med köttet till full-
ändning? l. kanske bättre *pass.* bringens J nu
— — — (*ironice*); *pass.* påläggas, verkställas 1
Petr. 5: 9 enligt phras. ἐπιτελεῖν τινι τὴν δίκην
pålägga ngn l. verkställa på ngn ett straff.

ἐπιτήδειος, α, ον (ἐπιτηδέες, *adv.* af ἐπὶ τούδε till
detta, så mycket dertill hörer l. behöfs, tillräck-
ligt) *erforderlig*, *tjenlig*, *skicklig*, *passande*, *lämplig*;
τὰ ἐπ. τοῦ σώματος Jac. 2: 16 det som be-
höfs för kroppen, kroppens behof, förnödenheter,
nötdorftigheter.

ἐπιτίθημι, ἐπιθήσω, ἐπέθηκα, ἐπέθηκν; ἐπιθήσομαι,
ἐπεθέμην; ἐπετέθηκν || Me. 4: 21 (τίθημι) Act.
1: 0) sätta, lägga πὰ τὸ ἐπὶ τι l. ἐπὶ τινα Mt. 21:
7 *al.*, τὸ ἐπὶ τινος Le. 8: 16, ἐπάνω τινος Mt.
(21: 7) 27: 37 ofvanför ngt, τινί Le. 23: 26 *al.* —
τὴν χειρῶν l. τὰς χειρῶς ἐπὶ τινα Mt. 9: 18 *al.*
l. τινί Mt. 19: 13 *al.* vid botande, vid l. efter
döpselen ss. Act. 8: 17, äfnsom välsignande lägga
sina händer på ngn vid särskilda utomordentliga
tillfällen ss. vid invigning till missionsverket Act.
13: 3, till presbyter- och diaconembetet 1 Tim.
5: 22 (möjligen äfven vid återupptagande i kyr-
kans sköte). — πληγᾶς Le. 10: 30 slå, τινί
Act. 16: 23 ngn, äfven ἐπὶ τινα Apoc. 22: 18. —
2: 0) lägga till, tillägga ἐπὶ τι Apoc. 22: 18. —
Med. sätta på *scil.* skeppet Act. 28: 10 d. ä. föra
ombord; sätta efter, angripa, förgripa sig på τινί
Act. 18: 10.

ἐπιτιμῶ, ἦσα (τιμῶ) *eg.* efteråt ära t. ex. en af-
liden, om domare: tillerkänna böter l. skadeersätt-
ning; deraf gifva föreställningar, förebräelser, tad-
la, näpsa, hota τινί Mt. 8: 26 *al.*

ἐπιτιμία, ας, ἡ (se fgde) bestraffning, straff 2 Cor.
2: 6. I profangrek. åtnjutande af alla medbor-
gerliga rättigheter) (ἀτιμία.

ἐπιτρέπω, εψα; τέτραμμα, ετραπήν (τρέπω) till-
vända, öfverlåta, anförtro, uppdraga, medgifva,
tillåta, tillstådja *absol.* Joh. 10: 38, 1 Cor. 16: 7,
Hebr. 6: 3 (om annars Gud gifver nåd neml. att
förstå det) med *infin.* Me. 10: 4 *al.*, med τινί och
infin. Mt. 8: 21 *al.*; *pass.* ἐπιτρέπεται τινι med
infin. Act. 26: 1 *al.* det medgifves ngn att — —

ἐπιτροπή, ἤς, ἡ (fgde) öfverlåtelse, tillstånd, full-
makt Act. 26: 12.

ἐπιτροπος, ου, ὁ (se fgde) en som blifvit *unförtrodd*
uppsigten öfver en person, sak, hus o. s. v., upp-
syningsman, förvaltare, hofmästare Mt. 20: 8 *al.*;
ann. med förmyndare öfversattes ordet mindre
rätt Gal. 4: 2, ty fadren lefver ännu.

ἐπιτυγχάνω, ἐτυχον (τυγχάνω) träffa, råka, stöta på
ngn l. ngt, (af en händelse) ernå, vinna, bekom-
ma, undfå, få τινός Hebr. 6: 15, 11: 33, τί Rom.
11: 7 (andra τούτου i st. för τούτο), äfn *absol.*
Jac. 4: 2.

ἐπιφάνω; εφάνην (φαίνω) *eg.* fram- l. uppvisa,
låta se, men i N. T. *intrans.* visa sig, synas, lysa
τινί Le. 1: 79, *absol.* Act. 27: 20; *pass.* blifva
uppenbar, synlig (liks. framträda från det ställe,
der ngt förut varit förborgadt) Tit. 2: 11, 3: 4.

ἐπιφάνεια, ας, ἡ (följ.) uppenbarelse 2 Tim. 1: 10
(om Christi första ankomst i köttet), företeelse
τῆς παρουσίας αὐτοῦ 2 Thess. 2: 8 af hans när-
varo; återkomst 1 Tim. 6: 14 *al.*

ἐπιφανής, ἔς (ἐπιφάνω) synlig, uppenbar, lysande,
utmärkt, herrlig Act. 2: 20.

ἐπιφώνω l. φάσκω, φάσω = ἐπιφώσκω, börja
att lysa, uppglänsa, uppgå, lysa τινί för ngn, upp-
lysa Eph. 5: 14.

ἐπιφέρω, ἠνερχον (φέρω) påbörda, bära till, till-
föra, bibringa, tillfoga; αἰτίαν Act. 25: 18 (|| ἔφε-
ρον) skjuta skulden på, gifva skuld, tillskrifva, ἐπὶ
τινα Act. 19: 12 (|| ἀποφέρεσθαι) bära l. lägga
på ngn, τὴν ὀργὴν Rom. 3: 5 visa sin vrede =
tillfoga straff, straffa, κρίσιν Jud. 9 fälla dom l.
omdöme.

ἐπιφωνέω (φωνέω) tillropa, ropa dervid, emot l. å
sin sida, säga dertill Le. 23: 21 *al.*

+ ἐπιφώσκω (φώσκω af φῶς) *inchoat.* börja att lysa
l. visa sig, gry, elucesco, τῇ ἐπ. Mt. 28: 1 *scil.*
ἡμέρα då det började dagas (till söndagen), vid

första gryningen (på söndagsmorgonen); äfn om sabbatens ingående l. inbrytande Lc. 23: 54.

ἐπιχειρέω, *ησα* (*χείρ*, ἐπί) lägga hand vid l. räkka ut *handen efter* ngt *τινί*, handläggga, adgredi, gripa an, begynna, företaga sig, försöka med *infm*. Lc. 1: 1 *al*.

ἐπιχέω (*χέω*, gjuta) *γjuta*. slå, hålla på l. uti Lc. 10: 34.

ἐπιχορηγέω, *ησα*; *ηθήσομαι* (*χορηγέω*) dertill l. ntomdess använda kostnader på ngt, än ytterligare på sin bekostnad föranstalta, iståndsätta Col. 2: 19; *τινί τι* 2 Cor. 9: 10, Gal. 3: 5, 2 Petr. 1: 11 tilldela l. gifva ngn ngt dertill; ännu dertill framräkka, framställa, bevisa 2 Petr. 1: 5.

† ἐπιχορηγία, *ας*, ἡ (fgde) ytterligare gifvande l. meddelande, ny meddelning l. hjälplemning Eph. 4: 16, Phil. 1: 19 se *ἄφῃ*.

ἐπιχρίω, *ισα* (*χρίω*) *smörja* l. stryka på, öfver *τί* l. *τι ἐπί τι* Joh. 9: 6, 11.

ἐποικοδομέω, *ησα*; *ήθην* (*οικοδομέω*) *bygga på*, vidare, fortsätta byggandet *metaphor*. 1 Cor. 3: 10, 12, 14 (*οικοδομή* är christna församlingen, *θεμέλιος* Christus), uppbygga på *έν Χῷ* Col. 2: 7, samma bild Eph. 2: 20 (ehuru ngt varierad, emedan den af Apostlarna och Propheterna lagda grund är Evangelium om Christo, och Christus sjelf är yttersta hörnstenen), Act. 20: 32 (befordra det christliga lifvet), *τινί* på ngt Jud. 20, 21 men J, älskade, i det J genom bön i den H. Ande uppbyggen eder på eder aldraheligaste tro, bevarer eder i Guds kärlek förbidande o. s. v. (orden *εις ζωὴν αἰώνιον* höra till *τηρήσατε*).

ἐποκέλλω, *ώκειλα* (*ἀκέλλω* drifva, stöta på af *ὁ prosthet*. och *κέλλω*, cello, drifva) drifva *τὴν ναῦν* skeppet mot strand, låta stranda Act. 27: 41 || *ἐπικέλλω*, hkt se.

ἐπονομάζω (*ὀνομάζω*) nämna efter; *pass*. kallas, heta, bära tillnamn af Rom. 2: 17.

ἐποπτέω (följ.) *se derpå*, skåda hän på, beskåda *τί* 1 Petr. 3: 2, *scil*. *τὰ κατὰ ἔργα* 1 Petr. 2: 12 (med blickarne fästade derpå).

ἐπόπτης, *ου*, ὁ (*ἐπόφομαι*, *fut*. till *ἐφοράω*) *åskådare*, betraktare, ögonvitne *τινός* till ngt 2 Petr. 1: 16 (i profangrek. utgör ordet en *terminus technicus* för den, som uppnått högsta invigningsgraden i Eleusinska mysterierna, se t. ex. Plat. Sympos. 28: 1 *ἐποπτικά*).

ἔπος, *εος*, *τό*, ord, det sagda, tal, fkmr i N. T. blott i phrasen *ὡς ἔπος εἶπεν* för att säga ett

ord, att jag så må säga, så till sägandes, ut ita dicam Hebr. 7: 9.

ἐπουράνωσ, *ον* (*ἐπί*. *οὐρανός*) den som är l. befinner sig på l. i himlen, himla-*invånare*, engel Phil. 2: 10 () (*ἐπίγειος*, hkt se), himmelsk 1 Cor. 15: 40 *al*. (l. c. englarnes se *ἐπίγειος*); *τὰ ἐπ*. Joh. 3: 12 det som föregår i himlen d. ä. Guds rådslag i afs. på det Messianska riket () (*τὰ ἐπίγεια*, hkt se); *έν τοῖς ἐπ*. Eph. 1: 3, 20 i det himmelska = i himlen (localt; så att den H. Andes välsignelser betraktas ss. oss meddelade från himlen) äfven 2: 6, 3: 10, 6: 12 i de himmelska, öfverjordiska regionerna = *ὁ ἄήρ*.

ἐπτά, septem, sju Mt. 12: 45 *al*; *οἱ ἐπτά* Act. 21: 8 de sju diaconi, som utsågos Act. 6: 3 i Jerusalem; *numerus certus pro incerto* Mt. 12: 45, Lc. 11: 26; talet 7, som ofta fkmr i *Apoc.*, sammansatt af det gudomliga talet 3 och det menskliga 4 (fyra vindar, väderstreck, elementer), är det allmänna uttrycket för förbundet emellan Gud och menniskor och alltså emellan mskna inbördes; derfore är det ock i G. T. gudstjenstens tal, efter 7:de dagen omskärelsen, 7 dagar i veckan, sabbatsåret, jubelåret (7 ggr 7), 7-faldig bestänkelse med försoningsblodet, sjelfva edens tal (*sjua* = svärja); derfore har ock den H. Ande företrädesvis detta heliga sjutal, i hkt Guds trefaldighet förenar sig med världens fyrfaldighet. — De 3 domshandlingarne i *Apoc.* införas ock under bilden af 7 *insegel*, *basuner* och *skålar*; de 3 fiendtliga makter, s. genom dessa domshandlingar måste bortskaffas, innan JEsu rike segrar på jorden, äro: 1:o den affallna Judendomen, 2:o den afgudiska heden-domen och 3:o den falska påfvedomen.

ἐπτάκις, *adv. numer.* (fgde) sju gånger Mt. 18: 21 *al*.

ἐπτακισχίλιοι, *αι*. *a* (fgde, *χίλιοι*) sjutusende Rom. 11: 14.

Ἐραστος, *ου*, ὁ (*ἐραστός* älskvärd af *ἐράω* älska) *Erastus* 1:o) Panli följeslagare och medhjelpare Act. 19: 22, 2 Tim. 4: 20. — 2:o) en Christen i Corinth Rom. 16: 23, som der var *οἰκονόμος τῆς πόλεως*, arcarius civitatis, förvaltare af stadens inkomster, stadskassan, räntekammaren, »räntmästare»; troligen samma person som fgde. *ἐργάζομαι*, *εἰργασμι*. *εἰργασίμην* (*ἔργον*) *depon. med*. 1:o) *verka*, vara verksam, arbeta *absol*. Mt. 21: 28 *al*, förfärdiga, förrätta, göra, åstadkomma a) *τὰ ἔργα* 1 Cor. 9: 13 förrätta de gudstjenstliga göromålen, gudstjensten (presterna). — b) *τὰ*

ἔργα τοῦ Θεοῦ Joh. 6: 28, 9: 4 sätta i verket l. verka hvad Gud verkar, τὸ ἔργον Κυρίου 1 Cor. 16: 10 verka HERrans verk d. ä. befrämja den christliga frälsningsanstalten, dess utbredande. — c) ἀνομίαν Mt 7: 23 utöfva laglöshet, göra orätt, ἁμαρτίαν Jac. 2: 9 synd, synda, τὴν δικαιοσύνην Act. 10: 35 handhafva rättvisan o. s. v. — d) τὴν θάλασσαν Apoc. 18: 17 bearbeta hafvet (bildadt efter ἐργ. τὴν γῆν), göra det till medel för sin utkomst, fara till sjöss, drifva sjöfart, fiska o. s. v. — e) ἔργ. καλὸν εἰς τινα Mt. 26: 10 l. ἔν τινη Mc. 14: 6 *al.*, καχόν τινη Rom. 13: 10 göra l. tillfoga ngn godt l. ondt; ὁ ἐργαζόμενος Rom. 4: 4 ~ den som sysselsätter sig, umgåås med gerningar (hvars lifselement är gerningar), ἐργασμένοσ Joh. 3: 21 tages *passive*. — 2:o) arbeta sig till, genom arbete förvärfva, förtjena ἔν τινη Mt. 25: 16 med ngt, förskaffa sig, vinnlägga sig om τί Joh. 6: 27.

ἐργασία, *as*, ἡ (fgde) *verksamhet*, verkställighet, utöfning ἀκαθαρσίας πάσης Eph. 4: 19 af all slags oanständighet; arbetsamhet, ansträngning, möda ἐργασίαν διδόναι Lc. 12: 58 (*latinism*) dare operam gifva l. göra sig möda, vinnlägga sig om; sysselsättning, handtverk, yrke Act. 19: 25; förtjenst, vinst παρέχειν l. παρέχεσθαι τινη ἐργ. Act. 16: 16. 19, 19: 24.

ἐργάτης, *ou*, ὁ (se fgde) *verkare*, arbetare (i allmht) Mt. 10: 10, Lc. 10: 7, 1 Tim. 5: 18, på verkstaden = handtverkare Act. 19: 25 (som drefvo detta yrke), i vingården Mt. 20: 1. 2. 8, på åkerfältet = skördeman Mt. 9: 37. 38, Lc. 10: 2, Jac. 5: 4 *metaph.* om arbetare i ordet, hka ock menas 2 Cor. 11: 13, Phil. 3: 2, 2 Tim. 2: 15; verkställare, utöfvare ἀδικίας Lc. 13: 27 af orättfärdighet = ogeringsman.

ἔργον, *ou*, τό, *verk*, handling, gerning Mt. 5: 16 *al.*; *verk*, värf, yrke, syssla, embete, kall ss. 1 Tim. 3: 1 *al.*; *verk*, det gjorda ss. Act. 7: 41 *al.*, sak τὰ ἐν αὐτῇ ἔργον 2 Petr. 3: 10 de saker som derpå finnas, allt hvad derpå är. — Dessutom märkas ἔργα νόμου Rom. 3: 20 *sæpe* »lagens gerningar», lagverk = *antingen* det som lagen verkar, de handlingar som lagen genom sina föreskrifter framställer (*subject.*), eller kanske rättare de handlingar, hka hafva afseende på lagen d. ä. genom hka lagens föreskrifter uppfyllas, lagen motsvarande gerningar (*object.*); ὕσοι ἐξ ἔργων νόμου εἰσίν Gal. 3: 10 så många som äro af lagens ger-

ningar, hka söka upphjelpa sitt andliga lif genom lagens iakttagande, alla lagmenniskor; οὐκ ἐξ ἔργων — — — ἡμιεῖς Tit. 3: 5 icke till följe af gerningar i rättfärdighet som vi hade gjort (Paulus talar icke om verk som af oss verkligt blifvit gjorda, utan nekar just, att vi gjort sådana verk i rättfärdighet); τὸ ἔργον τῆς πίστεως 1 Thess. 1: 3 det verk hvarigenom eder tro utmärker sig o. s. v.; τὸ ἔργον Rom. 14: 20 = byggnad.

ἐρεθίζω, *ισα* (= ἐρέθω af ἔρις besl. med ἐρέσσω drifva fram båten med årorna, ro) *reta*, uppretta τὰ τέχνα Col. 3: 21 (genom orättvis och alltför sträng behandling — se vidare ἀθυμέω); uppegga (*in bonam partem*) 2 Cor. 9: 2.

ἐρεῖδω, ἡρεῖσα, *trans.* ställa ngt fast emot ngt, luta, stödja, äfven stöta o. s. v.; *intrans.* stödja, luta sig vid l. på ngt Act. 27: 41 *scil.* τόπω διθάλασσω.

ἐρεῦργμαι, εὔξομαι, *depon. med.* eructo gifva ifrån sig, kasta upp; ἐρεῦργω böla (om tjuren), deraf *med.* högt uttala, utropa, förkunna Mt. 13: 35.

ἐρευνάω, ἡσα (besl. med ἐρέσθαι fråga) ut- l. efterforska, efterspana, uppspåra, undersöka, pröfva, ransaka Joh. 5: 39 *al.*

ἐρημία, *as*, ἡ (följ.) öken, ödemark Mt. 15: 33 *al.* (der menniskor icke bo —) (πόλις, se 2 Cor. 11: 26).

ἔρημος, *ou*, äfven *attice* 3 änd. (ἔρα obrukligt ss. substant., men förekommer i ἔραζε på jorden, till marken — terra, jord, mark, vildmark, öken) ödslig, öde, obobodd Mt. 14: 13. 15 *al.*, enslig, ensam Gal. 4: 27 (som icke har man l. som lefver utan gemenskap med mannen); ἡ ἔρημος *scil.* γῆ l. χώρα Mt. 24: 26 *al.* ödemark, öken, äfven *plur.* Lc. 1: 80 *al.*, äfven betesmark Lc. 15: 4; ἡ ἔρ. τῆς Ἰουδαίας Mt. 3: 1 יהודה יהודה יהודה Juda öken, en klippig trakt i östra delen af Juda stam åt Döda hafvet till med staden Engeddi och andra städer. Den sträcker sig långsutåt vestra stranden af Döda hafvet ifrån dess norra ända till den södra med en bredd så stor som till Thekoa.

ἐρημόω, ὠσω; ὠμαι, ὠθην (fgde) göra ensam, tom, öde, föröda; i N. T. blott *pass.* blifva öde, förödas Mt. 12: 25 *al.*, p. p. p. Apoc. 17: 16 förödd, öde.

ἐρήμωσις, *εως*, ἡ (fgde) förödelse Lc. 21: 20; βδέλυγμα ἐρ. Mt. 24: 15, Mc. 13: 14, se βδέλυγμα. ἐρίζω, *ίσω* (ἔρις) strida, kifvas, träta Mt. 12: 19.

ἐριθεία, *ας, ἡ* (ἐριθεύω l. -ομαι arbeta för lön af ἔριθος. ὁ. ἡ daglönare, spinnerska, trol. af följ.) *lönarbete*, lönsjuka, partisjuka *οἱ ἐξ ἔρ. scil. ὄντες* Rom. 2: 8, Phil. 1: 17 de lön- l. partisjuka, intrigmakare; intrig, kif, trätlystnad Phil. 2: 3, Jac. 3: 14. 16; *plur.* partiränker 2 Cor. 12: 20, Gal. 5: 20.

ἔριον, *ου, τό* (*dimin.* till formen, men icke till betydelsen af ἔρος l. εἶρος. τό) ull, κόκκινον Hebr. 9: 19 scharlakansfärgad (hmd Isopsknippan var omlindad), λευκόν Apoc. 1: 14 hvit (äfvens. hvitt hår — bilden af Christi rena oskuld).

ἔρις, *ιδος, ἡ, plur.* ἔριδες och ἔρεις Tit. 3: 9, tvist, träta, kif, oenighet Rom. 1: 29 *al.*

ἐρίφιον, *ου, τό* (egentl. *dimin.* af följ.) *killing*, ungbock l. -get Mt. 25: 33.

ἔριφος, *ου, ὁ, ἡ* ungbock l. -get, kid Le. 15: 29, Mt. 25: 32.

Ἑρμῆς, *ἄ, ὁ, Hermas*, en christen i Rom, men icke att förväxla med författaren till boken ὁ ποιμήν, ty denne sednare var enligt sannolika uppgifter en broder till biskop Pius I och lefde omkring år 150 e. Chr.; fkmr Rom. 16: 14.

ἐρμηγεία, *ας, ἡ* (följ.) uttydning, förklaring, utläggning 1 Cor. 14: 26, ἔρμ. γλωσσῶν 1 Cor. 12: 10 tungoutläggning d. ä. förmågan att göra tungotalande begripligt (se γλώσσα).

ἐρμηγεύω (ἐρμηγεύς *tolk*, uttydare, af följ.) *tolka*, uttyda, förklara, utlägga, översätta från ett främmande språk på ett annat Joh. 1: 39 *al.*

Ἑρμῆς, *οὔ, ὁ, Hermes* 1:o) Rom. *Mercurius*, son af Zeus och Maja, gudarnes budbärare och *tolk* till menniskorna o. s. v. Act. 14: 12, se Ζεύς. — 2:o) en christen i Rom, Rom. 16: 14.

Ἑρμογένης, *ους, ὁ*, en christen i Asien, som jemte Phygellus öfvergaf Paulus 2 Tim. 1: 15.

ἐρπετός, *ἡ, ὄν, adj.* *vble* (af ἔρπω, serpo) *krypande*; *neutr. plur.* *krypande djur* Act. 10: 12 *al.*

ἐρρέθην och ἐρρήθην, se ῥέω och φημί.

ἐρυθρός, *ἄ, ὄν* (ἐρεύθω färga röd) *röd, mörkröd*; ἔρ. θάλασσα (Ἡ)ἰθῶς) *säfhafvet* = ὁ Ἰσθμὸς κόλπος = sinus Arabicus Arabiska viken) Act. 7: 36, Hebr. 11: 29 Röda hafvet, den bekanta viken af Indiska oceanen öster om Ægypten och Æthiopien, som skilljer Africa från Asien och genom en smal landtunga Arsinoë (nu Suez) är skild från Medelhafvet. Det delar sig i 2 vikar, som innesluta Peträiska Arabiens halfö, af hvilka den

vestra hette sinus Heroopolitanus (nu Bahr Assuez) och den östra och smalare sinus Ælanites l. Ælaniticus (nu Bahr Akaba). Anledningen till benämningen »Röda hafvet» uppgifves olika. Några härleda den från de rödfäckiga bladen af den derpå simmande hafstången, andra från en gammal konung Erythra, ännu andra från en stad af samma namn o. s. v.

ἐρχομαι, ἐλεύσομαι, ἐλήλυθα. ἦλθον, *aor.* 1 *imperat.* ἐλθάτω Mt. 10: 13, *indic.* ἦλθατε Mt. 25: 36, ἦλθαν Mc. 6: 29 o. s. v. komma, gå, resa ἀπό. διά, ἐκ med *genit.*, εἰς, πρὸς, παρά med *accus.* *sæpe*, äfven utan *præpos.* med *dat.* (eg. *dat. commodi*) ss. Mt. 21: 5; ἐπί τινα komma öfver ngu Mt. 3: 16 *al.* (om den helige Ande), vederfaras Mt. 10: 13 (om godt), Mt. 23: 35 *al.* (om ondt); ἐλθεῖν πρὸς εαυτὸν Lc. 15: 17 ad se redire komma till sig, besinna sig; εἰς τὸν κόσμον Joh. 1: 9 *al.*, komma i verlden, födas, framträda ἐν τῇ βασιλείᾳ σου Lc. 23: 42 (visar Dig ss. herrskande Messias), εἰς τὸ φανερόν Mc. 4: 22 komma fram i dagsljuset, uppenbara l. visa sig, äfven ensamt ἔρχεσθαι 1 Cor. 15: 35, εἰς τὸ χεῖρον Mc. 5: 26 råka värre ut, blifva sämre, εἰς τὴν ὄραν ταύτην Joh. 12: 27 råka ut för l. komma i denna (lidandes) stunden, εἰς προκοπὴν τοῦ εὐαγγ. Phil. 1: 12 lända, bidraga till Evangelii framgång; ὀπίω τινός Mt. 16: 24 *al.* gå bakom l. efter ngu, efterfölja, följa, äfveu till tiden Mt. 3: 11 *al.*; ὁ ἐρχόμενος Mt. 11: 3 *al.* den kommande (Messias, Christus), den väntade, l. som kommer Mt. 21: 9 *al.*, äfven tillkommande Mc. 10: 30 *al.*, τὰ ἐρχ. Joh. 16: 13 det förestående o. s. v.

ἐρῶ, *fut.*, se φημί.

ἐρωτάω, ἦσω, ἦσα 3 *pers. plur. imperf.* ἠρώτων Mt. 15: 23 (obrukl. ἔρομαι, ἠρώμην) fråga ngu τινά Mt. 16: 13 *al.*, τινά τι Mt. 21: 24 ngu efter l. om ngt, förelägga ngu en fråga; bedja τινά Mt. 15: 23 *al.* ngu, med ἵνα l. ὅπως Mc. 7: 26 *al.*, med *inf.* Lc. 5: 3 *al.*, med εἰς τι 2 Thess. 2: 2 i afs. på ngt.

ἔσθῃς, ἦτος, ἡ (ἔσθωμι, *aor.* 1 *pass.* ἔσθην påkläda l. ock se följ.) *vestis*, klädnad, klädnung, dräkt Lc. 23: 11 *al.*, *collect.* kläder.

ἔσθῃσις. εως, ἡ (obrukl. ἔσθέω. p. p. ἔσθημαι jag är klädd) klädnad, beklädnad; *plur.* kläder Lc. 24: 4, Act. 1: 10 || fgde.

ἔσθίω, *fut.* φάγομαι 2 *pers.* φάγεσαι Lc. 17: 8 st. φάγη, ἔφαγον — äfveu ἔσθω (af obrukl. ἔθω.

hvaraf i profangrek. *fut.* ἔδομαι) edo, äta, förtära *τί* l. ἀπό, ἐκ τινος Mt. 12: 1 *al.*, ἄρτον Mt. 15: 2 *al.* äta bröd d. v. s. i allmht äta, spisa; *metaphor.* fräta, förtära, förderfva Hebr. 10: 27, Jae. 5: 3.

ἔσθω || fgde.

Ἐσλή, ὁ, *indecl.*, *Esl* fkmr Lc. 3: 25.

ἔσοπτρον, ον, τό (eg. εἰσοπτρον af εἰσοράω, εἰσοφῶμαι *se uti*) ett medel l. något att *se sig uti*, spegel, κατανοεῖν τι ἐν ἔς. Jae. 1: 23, βλέπειν δι' ἔς. 1 Cor. 13: 12 *se* genom en spegel (ty bilden man ser synes stå bakom spegeln; för öfrigt anm., att de gamles speglar i eke voro af glas, utan dunkelt reflekterande metallspeglar).

ἑσπέρα, ας, ἡ (eg. *femin.* af ἑσπερος *scil.* ὄρα; ἑσπερος synes blott hafva varit en förkortning af ἑωςφῶρος; ty aftonstjernen gifver den nattliga himlen det första ljuset oeh är tillika morgonstjerna) vespera, aftonstjernans tid, afton Lc. 24: 29 *al.*

Ἐσρώμ l. -ών, ὁ, *indecl.* (יְרֹמִי) *Esrom*, son till Phares Mt. 1: 3, Lc. 3: 33.

ἔσχατος, η, ον (vanl. af ἐξ *per metathes.*; men likaså riktigt af ἔχομαι, ἐσχόμην gränsa intill) den som är på l. vid gränsen, ytterst i anseende till rum, tid, antal o. s. v. a) till *rum*: Aet. 1: 8, 13: 47; till *läge*: nederst, lägst Lc. 14: 9, 10, sämst l. i sämsta läge 1 Cor. 4: 9. — b) *tid*: sist Joh. 6: 39 *al.*, sist kommen Mt. 20: 8, 12—16 *al.*; till *ordning*: Me. 12: 22 *al.*, ὁ ἔσχ. τῶν χρόνων 1 Petr. 1: 20 den sista af tiderua, den sista verldsperioden (som började med Christi människoblifvande och räcker till Hans återkomst). — c) *antal*: Mt. 5: 26, Lc. 12: 59. — *neutr.* ss. *subst.* med *genit.* Act. 1: 8 *al.*, τῶν ἡμερῶν τούτων Hebr. 1: 1 = יְמֵי הַיּוֹם הַזֵּה på det yttersta af dessa dagar (dagarne före parusien); äfven ss. *adv.* sist 1 Cor. 15: 7, äfven Me. 12: 22 (som i äldre editioner har ἐσχάτη). — Dessutom märkas 2:ne phraser: πολλοὶ — — πρῶτοι Mt. 19: 30 *al.* vanl.: många som anse sig innehafva främsta platsen (i Guds rike) skola intaga den yttersta o. s. v.; men öfverväger man noga alla de ställen, der frasen fkmr, så synes den snarare afse tiden, d. v. s. belöningen i Messiasriket skall i eke rätta sig efter det tidigare l. senare inträdet i Messias' tjänst, utan efter det sinne hvarmed man förrättar denna tjänst, se i sym. Mt. 20: 1—16 (om arbetarena

i vingården); τὰ ἔσχατα γίνεται χεῖρονα τῶν πρώτων Mt. 12: 45, Lc. 11: 26, 2 Petr. 2: 20 det sista blifver värre än det första d. v. s. det sednare tillståndet, hvari de efter sitt affall hafva kommit, är värre än det tillstånd, hvari de befunno sig före sin omvändelse (ty ingen återgång är möjlig — jfr Hebr. 6: 4—6, 10: 26, 27).

ἔσχάτως, *adv.* (af fgde) ytterst, ἔχειν Me. 5: 23 vara ytterst, befinna sig l. ligga på sitt yttersta.

ἔσω, eg. εἶσω, *adv.* (af εἰς, ἐς) *inåt*, in Mt. 26: 58, ἔως ἔσω εἰς Me. 14: 54 ända in i; inom med *genit.* Me. 15: 16, inomhus l. hemma Joh. 20: 26, inne l. derinne Aet. 5: 23, innanför οἱ ἔσω 1 Cor. 5: 12 de som äro innanför (ehristna församlingen är tänkt ss. en byggnad οἰκοδομή) = medchristna, invärtas ὁ ἔσω ἄνθρωπος Rom. 7: 22, Eph. 3: 16 den invärtas menniskan, se ἄνθρωπος.

ἔσωθεν, *adv.* (af fgde) *inifrån* Me. 7: 21, 23, Lc. 11: 7; innauför l. -till, invändigt Mt. 7: 15 *al.*, ὁ ἔσωθεν ἄνθρωπος 2 Cor. 4: 16 = ὁ ἔσω ἄνθρ. se ἄνθρωπος, τὸ ἔσ. ὁμῶν Lc. 11: 39, 40 det inre af l. hos eder.

+ ἑσώτερος, α, ον, *compar.* (af ἔσω) *inre* Act. 16: 24; τὸ ἔσ. τοῦ καταπετάσματος Hebr. 6: 19 det som är innanför förlåten = det aldraheligaste.

ἐταῖρος, ον, ὁ (ἔτης, ον, ὁ bekant, besl. med ἔθος) följeslagare, kamrat, stallbroder, förtrogen, vän Mt. 11: 16; ἐταῖρε Mt. 20: 13 *al.* min vän! nyttjades i tilltal både till kända och okända.

+ ἑτερόγλωσσος, ον, ὁ (ἕτερος, γλῶσσα) som har *en annan tunga* (ieke språk) 1 Cor. 14: 21 (har afs. på tungotalare).

+ ἑτεροδιδασκαλέω (ἕτερος, διδάσκαλος) *lära annat*, olikartadt, annorlunda, ngt som är motsatt Evangelium 1 Tim. 1: 3, 6: 3.

+ ἑτεροζυγέω (följ., ζυγός) draga l. bära ett *annat* (olikartadt) ok, μὴ γίνεσθε — — — ἀπίστοις 2 Cor. 6: 14 brachylogi st. μὴ γίν. ἕτερ. καὶ ὁμοζυγοῦντες τοῖς ἀπ. bären i eke ett annat ok (äu J plägen bära) oeh samma ok som de otrogna = »drager i eke J främmande ok med de otrogna» (bilden är tagen utaf sammanokningen af 2:ne olika djur t. ex. oxen och åsna).

ἕτερος, α, ον (*correl.* till πότερος) *eterus*, alter, den andre (af två) Mt. 6: 24 *pluries*, τῇ ἑτέρῳ *scil.* ἡμέρῳ Act. 20: 15, 27: 3 på den andra l. följande dagen; *alius*, en annan (af flera) Mt. 11: 3 *al.*, äfven ἕτερός τις Aet. 8: 34 *al.*; 1 Cor. 12: 9, 10 tjenar det till att utmärka 2:dra och

3:dje elassen af *χαρίσματα*; af annat slag, annan art l. beskaffenhet Me. 16: 12 *al.*; *plur.* andra, öfriga, i synn. med artikel ss. Le. 4: 43.

ἐτέρωσ, *adv.* (af fgde) på annat sätt, annorlunda, ἐτ. φρονεῖν Phil. 3: 15 vara annorlunda sinnad.

ἔτι, *adv.* ännu Mt. 12: 46 *σῶπε*, äfn ἔτι νῦν 1 Cor. 3: 2; än vidare, ytterligare, längre Le. 16: 2 *al.*, med *negat.* icke mera, icke vidare Mt. 5: 13 *al.*; ännu dertill, dessutom Mt. 18: 16 *al.*; redan Le. 1: 15. — *Ann.* ἔτι μείζων bör troligen stå st. ὅτι μ. 1 Joh. 3: 20 (se för öfrigt *καταχνώσκω*).

ἐτοιμάζω, *άσω, ασα; ασαι, άσθην* (ἔτοιμος) göra l. hålla beredd, i beredskap ξενίαν τινί Phil. 22 herberge åt ngn, bereda l. tillreda τὴν ὁδὸν Κυρίου Mt. 3: 3 *al.*, τὸ ἄριστον Mt. 22: 4 o. s. v., äfn *absol.* Le. 9: 52 laga till reds, träffa anstalter, ställa i ordning τινί åt ngn; p. p. beredd εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν 2 Tim. 2: 21, rustad εἰς πόλεμον Apoc. 9: 7 till strid, utrustad l. utstyrd Apoc. 21: 2.

ἐτοιμασία, *ας, ή* (fgde) beredskap, beredvillighet, redobogenhet ὑποδησάμενοι — — εἰρήνης Eph. 6: 15 sedan J hafven bundit under fötterna på eder d. ä. försett edra fötter med den beredvillighet l. det beredda mod (neml. till strid emot mörksens makter), som härrör från fridens Evangelium (d. v. s. Ev. som innehåller och förkunnar frid — frid med Gud — och derigenom in-gjuter mod till den ifrågavarande kampen); ἐτοιμ. är här tänkt ss sjelfva fotbetäckningen.

ἔτοιμος, *ον*, äfn 3 änd., i äldre grek. ἐτοῖμος (besl. med ἔτυμος verklig af ἐτός af εἰμί) *hvad som är*, närvarande, till hands, tillreds, färdig Mt. 22: 4. 8 *al.*, om personer: beredd, redo, redobogen, beredvillig Mt. 24: 44 *al.* πρὸς τι Tit. 3: 1 (*scil.* ἀρχαῖς för öfverheten), med *infin.* Le. 22: 33 *al.*; ἐτοίμη ἀποκαλυφθῆναι 1 Petr. 1: 5 som ligger tillreds att uppenbaras (närmare oeh starkare bestämning än μέλλων med *infin.*); ἐν ἐτ. ἔχειν 2 Cor. 10: 6 hafva i beredskap, vara beredd l. färdig.

ἐτοίμως, *adv.* (af fgde) i beredskap ἐτ. ἔχω Aet. 21: 13 *al.* jag har i beredskap = ἔτοιμός εἰμι jag är beredd, »redobogen».

ἔτος, *εος, τό* (betyder i allmht en tidrymd af 12 månader, då deremot ἐνιαυτός är det genom solens lopp bestämda l. beräknade året, calendar-året — se ἐνιαυτός) år Le. 3: 1 *σαπίus*, ἔχεις ἔτη πενήκοντα Joh. 8: 57 du är 50 år gammal,

εἰμί l. γίνομαι l. γέγονα δώδεκα ἐτῶν Me. 5: 42 *al.* jag är 12 år gammal; *accus.* utmärker tiden hvarunder ngt varar ss. δώδεκα ἔτη Mt. 9: 20 i l. under 12 år; κατ' ἔτος Le. 2: 41 årligen. — *Ann.* Med det 12:te året begynte för de Israëls. gossarne deltagandet i gudstjensten, undervisning i lagen, fastor och dylikt.

εἶδ, *adv.* (egentl. *neutrum* af εἶς god) *godt*, väl, rätt, bra, förträffligt, gerna Mt. 25: 21. 23 *al.*, εἶ ποιεῖν τινα l. τινι Me. 14: 7 (begge läsarterna finnas) göra godt emot ngn, bevisa ngn välgerningar, εἶ πρόσσειν Act. 15: 29 göra väl, handla rätt (neml. till bibehållande af enhet och frid i christna församlingen), i profangr. vanligen »vara lycklig», εἶ γίνεται μοι Eph. 6: 3 det går mig väl; vid utrop: rätt! bra! rätt så! Mt. 25: 21. 23, Le. 19: 17 || εἶγες, hkt se.

Εὔα, *ας, ή*, andra Εὔα (ἱΰῖ) lif af ἱΰῖ lefva) *Eva* ss. moder till allt lefvande Genes. 3: 20 den första qvinnan, Adams hustru 2 Cor. 11: 3, 1 Tim. 2: 13.

εὐαγγελίζω, *ισα; σάωην; ισμαι, ίσθην* (följ.) medföra l. förkunna ett godt l. gladt budskap, en glad tidning, göra Evangelium bekant. — *Act.* fkmr i N. T. endast Apoc. 10: 7, 14: 6 τινά oeh ἐπί τινα för ngn; *med.* äfven τινά Le. 3: 18 *al.*, äfven τινά τι Aet. 13: 32 förkunna ngn ngt, men oftare τινί τι Le. 1: 19 *al.*, 1 Thess. 3: 6 medföra en glad tidning till ngn om ngt; förkunna τὸ εὐαγγέλιον 1 Cor. 15: 1 *al.*, τὴν πίστιν Gal. 1: 23, Eph. 3: 8, τὸν λόγον Act. 8: 4, 15: 35 ordet, εἰρήνην frid o. s. v.; står äfven *absol.* om predika, förkunna Evangelium ss. Le. 9: 6, Rom. 1: 15; *pass.* jag får ett gladt budskap, εἰμί εὐηγγελισμένος Hebr. 4: 2 äfn εὐηγγελίσθην v. 6 Evangelium har blifvit förkunnadt för mig, men äfn εὐηγγελίσθη μοι 1 Petr. 4: 6, πτωχοὶ εὐαγγ. Mt. 11: 5, Le. 7: 22 dem fattigom förkunnas Evangelium, de få ett gladt budskap.

εὐαγγέλιον, *ου, τό* (εὐάγγελος — εἶδ. ἄγγελος — som förkunnar godt, glädjebud) *Evangelium*, godt l. gladt budskap, glädjebud, fröjdebudskap τῆς σωτηρίας, τῆς χάριτος, εἰρήνης o. s. v. allt *genit.* *obj.*, i synn. τοῦ Χοῦ l. τοῦ υἱοῦ Θεοῦ Me. 8: 35 *al.* (äfven *genit.* *obj.*) Evangelium om Christo = det ljufliga budskapet att Christus kommit i verlden till syndares frälsning, äfn *absol.* ss. Mt. 26: 13 *al.*; äfven Evangeliska historien l. berätt-

telsen om JEsu lefnad, lära o. s. v., i allmht om JEsu person och verk, ss. i öfverskrifterna på de 4 Evangelisternas skrifter; *εὐαγγ. κατὰ Ματθαῖον* enligt Matthæus, ss. det af honom blifvit framstäldt, se *κατὰ*.

+ *εὐαγγελιστής*, οὗ, ὁ (*εὐαγγελιζέω*) *Evangelist*, Evangelisk predikare, förkunnare af det glada budskapet (om Christo) Eph. 4: 11, 2 Tim. 4: 5. Så kallas, utom de 4 Evangelisterna, äfven diaconus *Philippus* Act. 21: 8 (hkn alltså nedlagt sin befattning ss. diaconus i Jerusalem; ty han var en af de 7, se Act. 6 cap.), äfvensom *Timotheus* och *Titus*. De utgjorde ett slags *hjelpmissionärer*, hka icke voro uteslutande bestämde för ngn viss församling, utan af Apostlarne (missionärerna) och af andra Lärare utaf Apostoliskt anseende sändes än hit, än dit att förkunna Evangelium, och derigenom dels förbereda, dels fortsätta Apostlarnes undervisning.

εὐαρεστέω, *ἡκα. ἡσα* (följ.) vara välbehaglig, välbehaga, »täckas» *τινί* Hebr. 11: 5. 6 *scil. τῷ Θεῷ; med. l. pass.* hafva välbehag till, finna välbehag i ngt *τινί* Hebr. 13: 16.

εὐάρεστος, ον (*εὖ, ἀρεστός*) *välbehaglig*, behaglig, angenäm *τῷ Θεῷ* Rom. 12: 1 *al.*, *ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ* Hebr. 13: 21, äfven *absol.* Rom. 12: 2 (*scil. τῷ Θεῷ*); *δοῦλος* Tit. 2: 9 som söker göra sin husbonde till viljes, blott har hans bästa i ögonsigte.

εὐαρέστως, *adv.* (af fgde) välbehagligt, på ett välbehagligt sätt Hebr. 12: 28. *

Εὐβουλος, ον, ὁ *Eubulus*, en christen 2 Tim. 4: 21. *

εὖγε, ett slags *interject.* (*εὖ, γέ*) engel rätt så! bra, förträffligt, godt! || *εὖ* Mt. 25: 21. 23, Lc. 19: 17.

εὐγενής, ἐς (*εὖ, γένος*) eg. *välboren*, af adel l. hög, förnäm börd l. slägt, ädling Lc. 19: 12, 1 Cor. 1: 26; *transl.* ädelsinnad, af ädel karakter Act. 17: 11.

εὐδία, ας, ἡ (*εὖ, Ζεύς, genit. Διός* väder, luft) *vacuert väder*, klart stilla väder, vindstilla, lugn Mt. 16: 2. *

εὐδοκέω, *ἡσα* (*εὖ, δοκέω*) *tycka väl om*, hafva välbehag till ngn l. ngt *τί, τινί, ἔν τινι* l. *εἰς τινα*; det behagar mig, jag finner för godt, har lust, vill med *infin.* ss. Lc. 12: 32 *al.*, Col. 1: 19 (*scil. Θεός*), vara beredvillig 1 Thess. 2: 8, besluta sig till Rom. 15: 26. 27, 1 Thess. 3: 1.

+ *εὐδοκία*, ας, ἡ (fgde) välbehag *πᾶσα εὐδ. ἀγαθωσύνη* 2 Thess. 1: 11 hvarje välbehag till det sedligtgoda (hos Thessal.), välvilja *ἔν τινι* till ngn

Lc. 2: 14 (se *δόξα*), *εὐδ. τοῦ θελήματος* Eph. 1: 5 sin viljas huldhet l. nåd = sin nådiga vilja, välmening Phil. 1: 15; välbehag, godtfinnande, vilja Mt. 11: 26, Lc. 10: 21.

εὐεργεσία, ας, ἡ (*εὐεργέτης* l. *εὐεργής* välgörare) eg. *välgörenhet*, välgerning Act. 4: 9, tjenstbevisning l. godt tjenst 1 Tim. 6: 2.

εὐεργετέω (följ.) *göra väl* l. godt Act. 10: 38. *
εὐεργέτης, ον, ὁ (*εὖ, ἔργον*) *välgörare*, i synn. en hederstitel för dem, som gjort sig väl förtjente af staten ss. *Ptolomæus Evergetes*, så Rom. pater patriæ; benämningen *εὐεργέτης* gafs ofta Romerska kejsare, och ss. sådan hederstitel bör den tagas Lc. 22: 25.

εὐθέτος, ον (*εὖ, τίθημι*) eg. *väl satt*, lagd, ordnad; passande, beqväm, tjenlig, duglig *τινί* l. *εἰς τι* Lc. 9: 62, 14: 35; nyttig, gagnelig *τινί* Hebr. 6: 7.
εὐθέως, *adv.* (af *εὐθύς*) straxt Mt. 4: 20 *σῆπε*, snart l. innan kort 3 Joh. 14.

+ *εὐθυδρομέω*, *ἡσα* (*εὐθύς, δρόμος*) egentl. *löpa* l. springa *rakt fram*, gå l. färdas l. resa raka vägen till ett ställe, taga raka vägen Act. 16: 11, 21: 1.

εὐθυμέω (följ.) vara *vil godt mod* (glad, munter) Act. 27: 22. 25, Jac. 5: 13.

εὐθύμος, ον (*εὖ, θυμός*) eg. *välsinnad*, välviljande, men äfven *vil godt mod* Act. 27: 36. *

εὐθύμως, *adv.* (af fgde) med godt mod, glädje; *compar.* — *ὁμότροπον* Act. 24: 10 || *εὐθύμως*.

εὐθύνω, *ἡνα* (följ.) eg. *göra rät*, räta, rigta, styra ὁ *εὐθύνων* Jac. 3: 4 styrman, ὁ *ἡνα τῆν ὁδόν* Joh. 1: 23.

εὐθύς, *εἶα, ὕ* (enl. somliga af *εὖ, θέω* löpa, springa) rak, rät Mt. 3: 3 *al.*, som förer l. leder rätt till målet Act. 13: 10, *metaph.* rättfram, öppen, uppriktig, redlig, rättskaffens Act. 8: 21.

εὐθύς l. -ὕ (af fgde), *adv. loci*: rättfram; i N. T. *temporis*: straxt Mt. 3: 16 *al.*, snart Joh. 13: 32.

εὐθύτης, *ἡτος, ἡ* (se fgde) rak rigtning; *metaphor.* rättframhet, ärlighet, rättrådighet, rättvisa Hebr. 1: 8. *

εὐκαιρέω, *ἡσα* (*εὐκαιρος*) *hafva god tid* l. blott tid, ledighet, tillfälle att med *infin.* Mc. 6: 31, äfven *absol.* få läglig tid 1 Cor. 16: 12; *εἰς τι* Act. 17: 21 använda sin lediga tid till ngt, lägga sig på ngt, intressera sig för, vacare rei.

εὐκαιρία, ας, ἡ (fgde l. följ.) *god* l. läglig *tid*, godt l. passande tillfälle, läglighet Mt. 26: 16, Lc. 22: 6.

εὐκαιρος, ον (*εὖ, καιρός*) i *god* l. rättan *tid*, läglig, passande, opportunus Mc. 6: 21 (andra tyda det,

- emot språkbruket, med högtidsdag, dies festivus), εἰς εὐχ. βοήθειαν Hebr. 4: 16 till lägligt bistånd, till hjälp i rättan tid.
- εὐχαίριος, *adv.* (af fgde) vid läglig tid, lägligt tillfälle, läglighet Mc. 14: 11, εὐχ. ἀχαίριος 2 Tim. 4: 2 lägligt olägligt (neml. för andra — det må synas dig vara läglig l. oläglig tid dertill, neml. att komma fram med ordet).
- εὐχοποιος, *ον* (εὐχ. κόπος) lätt arbetande l. arbetlig, lätt att göra, lätt; i N. T. *compar.* -ώτερος Mt. 9: 5 *al.*
- εὐλάβεια, *ας, ἡ* (εὐλαβής) försigtighet, varsamhet, betänksamhet l. -lighet, räddhåga, fruktan εἰς-ακουσθεῖς ἀπὸ τῆς εὐλ. Hebr. 5: 7 ∞ sedan han blifvit bönhörd (och befriad l. frälst) ifrån sin fruktan; fkmr äfven Hebr. 12: 28, der somliga tyda det *per hebraismum* med gudsfruktan (se följ.).
- εὐλαβέομαι, *ήθην* (följ.) eg. taga vackert l. försigtigt, vara försiktig, taga sig till vara, frukta * μὴ att Act. 23: 10, *scil.* τὸν Θεόν Hebr. 11: 7 i l. af gudsfruktan.
- εὐλαβής, *ές* (εὐ, λαμβάνω) som tager vackert l. försiktigt uti, försiktig, varsam; i N. T. i *moraliskt* l. *religiöst* hänseende samvetsgrann, religiös, from, gudfruktig Lc. 2: 25 *al.*; äfven, fastän ej i N. T., ängslig, skygg, rädd.
- εὐλογέω, *ήσω. ησα; ημαι, ηθήσομαι* (εὐ, λόγος) tala väl l. godt om ngn, vänligt till ngn 1 Cor. 4: 12, berömma, prisa τὸν Θεόν, Lc. 1: 64 *al.*; taeka, välsigna τινά Mt. 5: 44 *al.*, äfven *absol.* Mt. 14: 19 *al.*, ποτήριον 1 Cor. 10: 16 d. ä. genom bön inviga (till bruk vid nattvarden); εὐλογημένος τινός = τινί l. ὑπὸ τινος Mt. 25: 34, Lc. 1: 28 af ngn.
- † εὐλογητός, *ή, ὄν, adj. vble* (af fgde) välsignad, högtlofvad, prisad ܐܘܠܘܓܝܬܐ (om Gud) Mc. 14: 61, Lc. 1: 68; brukas ofta vid doxologier ss. Rom. 1: 25 *al.*
- εὐλογία, *ας, ἡ* (εὐλογέω) beröm, lof, pris Apoc. 5: 12. 13, 7: 12, loftal Rom. 16: 18; välsignelse Rom. 15: 29 *al.*, ἐν πληρώματι εὐλ. l. c. utrustad l. försedd med rik välsignelse, 2 Cor. 9: 5 (med bibegrepp af riklig), ἐπ' εὐλ. v. 6 med välsignelser d. ä. rikligen, ἡ εὐλ. τοῦ Ἀβρ. Gal. 3: 14 Abrahams (omtalade) välsignelse (= rättfärdiggörelsen); den eviga välsignelsen 1 Petr. 3: 9.
- εὐμετάδοτος, *ον* (εὐ, μετάδοτος, *adj. vble* af μετα-
- δόωμι) som gerna gifver med sig, gifmild, frikostig 1 Tim. 6: 18. *
- Εὐνίκη, *ης, ἡ Eunice*, Timothei moder, säges Act. 16: 1 hafva varit jude-christinna (γενὴ Ἰουδαία πιστή); namnet fkmr endast 2 Tim. 1: 5. *
- εὐνοέω (εὐνοους välsinnad af εὐ. νοῦς) vara välsinnad, bevågen, benägen, eftergifven τινί Mt. 5: 25. *
- εὐνοια, *ας, ἡ* (fgde) välvilja, tillgifvenhet, gunst, kärlek Eph. 6: 7, 1 Cor. 7: 3 (dock ej hos Tisch.).
- εὐνοουρίζω, *ισα; ἰσθην* (följ.) göra till castrat, snöpa εἰαυτόν afhålla sig från köttslig beblandelse; *pass.* snöpas Mt. 19: 12 (*bis*).
- εὐνοῦχος, *ον, ὁ* (εὐνή bädd, läger och ἔχω) eg. säng- l. bäddhållare l. -vaktare, som har uppsigt öfver sängkammaren, snöping, *eunuch* Mt. 19: 12; i Österlandet en uppsyningsman öfver harem och den dertill hörande personalen Act. 8: 27. 34—39 (hkt antydes genom tillägget δυνάστης i 27 v.) = kammarherre; dessa kommo ofta till stort anseende hos furstarne.
- Εὐοδία, *ας, ἡ Euodia*, en christinna i Philippi; Phil. 4: 2, för öfrigt obekant; anses, liksom Συντύχη, hafva varit en i öfrigt utmärkt diaconissa, men oense med denna sednare; denna deras oemighet gaf anledning till en förmaning af Paulus. *
- εὐοδόω; ωθήσομαι (εὐ, ὁδός) föra på god väg, lyckligen ledsaga; i N. T. blott *pass.* och aldrig i egentlig betydelse utan *metaphor.*, hafva framgång l. lycka, vara lycklig, lyckas Rom. 1: 10, ὅ τι ἂν εὐοδῶται 1 Cor. 16: 2 hvad som går lyckligt d. ä. när ngt lyckas honom, så lägger han det (= det derigenom vunna) hopsamlade l. i en hög hemma. εὐοδοῦμαι 3 Joh. 2 det går mig väl, jag befinner mig väl.
- † εὐπάρεδρος, *ον* (εὐ, πάρεδρος) adsiduus, som troget l. träget sitter l. blifver vid ngn. l. ngt, τὸ εὐπ. τῷ ἑνὶ 1 Cor. 7: 35 den trogna ihärdigheten hos HERren || εὐπρόσεδρον. *
- εὐπειθής, *ές* (εὐ, πείθω, πείθομαι) lättböjlig, lätt att öfvertala l. -tyga, äfven lydaktig, lydig ἡ ἄνωθεν σοφία ἐστὶν εὐπ. Jac. 3: 17 visheten ofvanfter är lättböjlig, låter säga sig (förfaktar icke envist sin mening, då den misstagit sig, utan ger lätt vika för bättre öfvertygelse).
- † εὐπερίστατος, *ον* (εὐ, περίστατος, *adj. vble* af περιίστημι) eg. välomringad, lätt omringande l. insurjande Hebr. 12: 1 (om synden, likn ss. en

omslingrande snärjväxt kan hindra kapplöparen och bringa honom på fall). *
 εὐποιία, ας, ἡ (εὖ, ποιέω) välgörenhet Hebr. 13: 16. *
 εὐπορέω [εὐπορος 1:o] lätt l. beqväm att färdas. 2:o) som har *god utväg*, bemedlad] i N. T. med. vara i *godå villkor*, hafva tillgång, medel, råd Act. 11: 29. *
 εὐπορία, ας, ἡ (fgde) lätt väg l. utväg, utkomst Act. 19: 25. *
 εὐπρέπεια, ας, ἡ (εὐπρεπής — εὖ πρέπει — välpassande, anständig, framstående, utmärkt, skön, fager) skönhet, fägring Jae. 1: 11. *
 εὐπρόσδεκτος, ον (εὖ, πρόσδεκτος antaglig, *alij. vble af προσδέχομαι*) välantaglig, välkommen, välbehaglig Rom. 15: 16. 31 *al.*
 † εὐπρόσεδρος, ον (εὖ, πρόσεδρος, se προσεδρεύω) 1 Cor. 7: 35 = εὐπρόεδρος, hkt se. *
 † εὐπροσωπέω, ἡσα (εὐπρόσωπος med skönt ansigte, utseende af εὖ och πρόσωπον) vara af skönt utseende, εὐπ. ἐν σαρκί Gal. 6: 12 taga sig skönt l. väl ut i köttet, hafva en vacker utansida l. yta under det de tillhöra köttets d. ä. den syndiga menniskonaturens lifselement (härmed betecknas skenheliga). *
 † εὐραχύλων, ωνος, se εὐροκλύδων.
 εὐρίσχω, εὐρήσω, εὐρηκα, εὐρον, äfven εὐρησα; εὐράνην; εὐρεθήσομαι, εὐρέθην finna (vanligen med bibegrepp af tillfällighet, men äfven utan detta) ss. τί τιμι Rom. 7: 21 *al.* ngt på l. hos ngn; hitta l. träffa på, anträffa l. finna Mt. 18: 28 *al.*, ofta med *partic.* ss. Mt. 13: 44 *al.*; uppl. utfinna, utgrunda, utfundera Lc. 5: 19, 19: 48, Act. 4: 21; finna (hvad man söker), finna rätt l. få reda på Mt. 2: 18 *al.*; med. finna åt sig, förvärfva, vinna αἰωνίαν λύτρωσιν Hebr. 9: 12 en evig förlossning (om Frälsarens mödosamma sökande och kämpande) —; *pass.* finnas, befinnas Mt. 1: 18 *al.*
 † εὐρο l. -ροκλύδων, ωνος, ὁ (εὐρος, τό bredd l. εὐρύς bred och κλύδων) bredspolaren, som häfver stora vågor Act. 27: 14; andra derivera af εὐρος östanvind, andra läsa εὐραχύλων (bildadt af euro-aquilo) nordostvind. *
 εὐρύχωρος, ον (εὐρύς, χώρα) af vidt rum, utrymme l. omfång, rymlig, vid, bred Mt. 7: 13. *
 εὐσέβεια, ας, ἡ (εὐσεβής) gudsfuktan, gudaktighet, fromhet Act. 3: 12 *al.*, τὸ μυστήριον τῆς εὐσ. 1 Tim. 3: 16 kallas ἀλήθεια, så vida den utgör det för verlden förborgade innehållet af den christ-

liga gudaktigheten l. fromheten (utaf de 6 satser, hvaraf detta μυστήριον består, och hvilka utgöra 2 hufvuddelar med 3 leder i hvarje, hänvisa de 2 första i hvarje hufvuddel på jordiska förhållanden, den 3:dje på himmelska); *plur.* 2 Petr. 3: 11 gudaktighetsöfningar l. -yttringar.

εὐσεβέω (följ.) vara gudfruktig, from; i N. T. *trans.* vörda, dyrka τινά Act. 17: 23, öfva fromhet i afs. på τί 1 Tim. 5: 4.

εὐσεβής, ἐς (εὖ, σέβομαι) som väl l. rätt dyrkar (Gud), gudfruktig, from Act. 10: 2. 7 *al.*; annars i allmht pius, som uppfyller sina pligter emot Gud, öfverhet, föräldrar, fädernesland.

εὐσεβῶς, *adv.* (af fgde) gudfruktigt, fromt 2 Tim. 3: 12, Tit. 2: 12.

εὐσημος, ον (εὖ, σῆμα tecken) eg. med *godt tecken*, af god betydelse; på vissa tecken lätt igenkänlig, tydlig 1 Cor. 14: 9. *

εὐσπλαγχνος, ον (εὖ, σπλάγχνον) eg. med *goda l. sunda inelssvor*, godt hjerta, *godhertad*, barmhertig, medlidsam Eph. 4: 32, 1 Petr. 3: 8.

εὐσχημόνως, *adv.* (af εὐσχήμων) anständigt, ärbart Rom. 13: 3 *al.*

εὐσχημοσύνη, ης, ἡ (följ.) *god hållning*, godt yttre, anständigt skiek, anständighet 1 Cor. 12: 23. *

εὐσχήμων, ον (εὖ, σχῆμα) af *god hållning*, godt skiek l. yttre, anständig () (ἀσχήμων) både till det yttre och inre, ärbart 1 Cor 7: 35, 12: 24; i borgerligt afseende ansedd Mc. 15: 43, förnäm Act. 13: 50, 17: 12.

εὐτόνως, *adv.* (af εὐτονος väl l. starkt spänd, kraftig, stark; ifrig af εὖ, τένω) med ifver l. ansträngning, kraftigt Lc. 23: 10, Act. 18: 28.

εὐτραπελία, ας, ἡ (εὐτράπελος) som lätt vänder l. vrider sig, smidig af εὖ, τρέπω) smidighet, artighet, urbanitet, skämtaktighet, *in malam partem* groft gycel, frivolitet, lättsinnighet Eph. 5: 4. *

Εὐτυχος, ον, ὁ Eutychus, en ung man, fkmr Act. 20: 9. *

εὐφημία, ας, ἡ (följ.) *godt rykte* 2 Cor. 6: 8)(δυσφημία. *

εὐφημος, ον (εὖ, φήμη) som har *godt rykte*, ljud, s. när det nämnes låter lyekosamt, af god betydelse, faustus; deraf redlig, hederlig Phil. 4: 8. *

εὐφορέω, ἡσα [εὐφορος, ον 1:o] lätt att bära, fördraga. — 2:o) som bär lätt l. väl, fruktbar, bördig] *bära väl* l. lätt, vara fruktbar, bördig Le. 12: 16. *

εὐφραίνω; φροανθήσομαι, φροανθήην (εὐ, φρήν) göra glad till sinnes, glädja, fröjda 2 Cor. 2: 2; *pass.* vara glad, munter, fröjda sig Le. 12: 19 *al.*, ἔν τινι Act. 7: 41 öfver ngt, ἐπί τινι Apoc. 18: 20 göra sig glad, jubla öfver ngn.

Εὐφράτης, οὐ, ὁ (liksom Πῦξ med Ν prostheticum — Πῦξ betyder på Arabiska sött, angenämt vatten) Euphrat, en af de förnämsta floderna i vestra Asien, uppkommer af 2 hufvudarmar, lika hafva sina källor i Armeniska bergen; förenad med Tigris faller den ut i Persiska viken; fkmr Apoc. 9: 14, 16: 2.

εὐφροσύνη, ης, ἡ (εὐφρων vid godt l. gladt sinne, glädlynt, se εὐφραίνω) glädlyndhet, glädtighet, glädje, fröjd Act. 2: 28, 14: 17.

εὐχαριστέω, ησα; ἡθήην (εὐχάριστος) vara tacksam, aflägga tacksägelse, tacka (Gud, i synn. vid måltider) Mt. 15: 36 *al.*, Rom. 14: 6, τινί Le. 17: 16 *al.*, περί l. ὑπέρ τινος, ἐπί τινι, διά τι för ngn l. ngt; *pass.* betackas 2 Cor. 1: 11.

εὐχαριστία, ας, ἡ (fgde) taesägelse, tacksamhet Act. 24: 3 *al.*

εὐχάριστος, ον (εὐ, χαρίζομαι) egentl. välbehaglig, angenäm; tacksam Col. 3: 15.

εὐχή, ης, ἡ (se följ.) 1:o bön Jac. 5: 15. — 2:o) löfte Act. 18: 18; der säges, att Aquila hade ett löfte: sådana löften för återvunnen helse, räddning nr faror l. af andra anledningar bestodo deruti, att personer en månads tid afhöllo sig ifrån vin och läto sitt hår växa; efter denna tids förlopp läto de klippa sig oeh offrade, ss. Aquila i Cenchreæ; hvaremot Act. 21: 23 ff. förekommer ett mera fömligt, men temporärt Nazirélöfte (se Num. 6 cap.).

εὐχόμεαι, ηῦ- l. εὐξάμεην (eg. = αὔχομαι af αὖω skrika, ropa högt) eg. tala högt, med tillförsigt säga ngt om sig; derefter utbedja sig (df forma media), önska, bedja τινί Act. 26: 29 till ngn, äfven πρὸς τινα 2 Cor. 13: 7, τί ngt v. 9, ὑπέρ τινος Jac. 5: 16 för ngn; önska, vilja med ἡγήν. Act. 27: 29, Rom. 9: 3, 3 Joh. 2.

εὐχρηστος, ον (εὐ, χρηστός) lätt att bruka, brukbar, nyttig 2 Tim. 2: 21 *al.*

εὐψυχέω (εὐψυχος vid godt mod, εὐ, ψυχή) vara vid godt mod Phil. 2: 19.

εὐωδία, ας, ἡ (εὐώδης välluktande af εὐ, ὄζω, ὀδῶδα) vällukt Noῦ 2 Cor. 2: 15 en af Chr.

doftande vällukt, ὀσμὴ εὐωδ. Eph. 5: 2, Phil. 4: 18, se ὀσμὴ.

εὐώνυμος, ον (εὐ, ὄνομα) eg. af godt namn l. god betydelse; nyttjades euphemistiskt om venster, olycklig; venster Act. 21: 3, Apoc. 10: 2, ἐξ εὐωνύμων τινός Mt. 20: 21 *al.* på venstra sidan om ngn.

ἐφάλλομαι (ἐπί, ἄλλομαι) springa l. rusa på ἐπί τινα Act. 19: 6.

ἐφάπαξ, adv. (ἐπί, ἅπαξ) eg. för en gång; i N. T. en gång för alla Rom. 6: 10 *al.* — Denna betydelse har ordet på alla ställen i N. T., der det förekommer, äfn 1 Cor. 15: 6 (för att icke genom särskilda syner behöfva uppenbara sig för hvar oeh en särskildt).

Ἐφεσῖνος, ης, ον (se följ.) Ephesinsk Apoc. 2: 1 (dock ej hos Tisch. l. Cod. Sin.).

Ἐφεσίως, α, ον (följ.) Ephesisk: ss. subst. Ephesier Act. 19: 28 *al.*

Ἐφεσος, οὐ, ἡ Ephesus, berömd gammal hufvudstad i Ionien och under Romarne i Asia Proconsularis vid floden Caystrus, ett stycke från Ieariska hafvets kust emellan Smyrna och Miletus. Gynnad af sitt läge dref staden en ganska liflig transitohandel, men utmärkte sig i synnerhet genom det ett stycke från hamnen Panormus belägna präktiga Artemis (= Diana)-templet, hkt var hufvudsäte för Artemisdyrkan ifrån uråldriga tider och försedt med vidsträckt asylrätt. Sedan Herostratus hade uppbrant det samma natt, som Alexander af Macedonien föddes (355 f. Chr.), blef det med mycken kostnad oeh prakt återuppbygdt oeh hörde till den gamla världens 7 underverk. Ännu på Pauli tid stod det i sin fulla prakt. Ju berömdare nu ἡ μεγάλη Ἄρτεμις Ἐφεσίων var i hela den bildade världen, desto fördelaktigare måste de silfverarbetares speculation vara, hvilka efterbildade templet med Artemisstoden i miniatyr (ναοποιῶ); ty det var den tiden vanligt att föra med sig på resor l. ställa upp i sina boningar sådana bilder af tempel oeh gudomligheter. Gudinnans bild ansågs för nedfallen från himlen (Zeus, Διοπετέης) oeh sades hafva varit oförändrad från aldraidsta tider. Gudinnan var framställd i mumiegestalt med många bröst (πολύμαστος, multimammia) oeh finnes sådan ännu på mynt. — Grunden till den christna församlingen i Ephesus lade Paulus vid sitt första, ehuru korta besök derstädes (Act. 18: 19 ff.); Aquila oeh Priscilla,

som qvarstadnade, utbredde än vidare christendomen derstädes; och under sitt andra, nära 3-åriga vistande derstädes (56—58 e. Chr.) utvidgade och befästade Paulus församlingen så, att den på visst sätt blef medelpunkten för christendomen i M. Asien. Vid sin bortresa qvarlemnade han *Timotheus* (1 Tim. 1: 3), och sedermera förordnade han ifrån *Cæsarea* (Eph. 6: 21) och ifrån *Rom* (2 Tim. 4: 12) *Tychicus* dit, så att han oakadt alla vidriga omständigheter stod i oafbruten förbindelse med församlingen. Aposteln *Johannes* verkade ock der och skall vid hög ålder icke blott hafva dött derstädes, utan äfven, jemte Maria, JEsu moder, blifvit der begrafven. Ephesinska församlingen får Apoc. 2: 1 ff. ett fördelaktigt vitsord. Den på den forna stadens ruiner nu befintliga byn heter *Ajasoluk* (förskämtdt uttal af ἄγιος θεολόγος — seologus uttala det nygrekerna), hvilket namn påminner om den gamle Johannes. — *Brefvet till Ephesierne* skrefs ifrån *Cæsarea* 60 l. 61 e. Chr. och sändes med *Tychicus* (Eph. 6: 21), hkn äfven hade med sig brefvet till Colosserne.

ἐφευρετής, οὐ, ὁ (ἐφευρίσχω på- l. uppfinna af ἐπί, εὐρίσχω) uppfinnare, κακῶν »illfundig» Rom. 1: 30.

† ἐφημερία, ας, ἡ (eg. *femin.* af ἐφημέριος = följ.) scil. λειτουργία, ursprungl. = ἡ τῆς ἡμέρας λ. tienstgöring för dagen, sedan = ἡ ἐβδομαδιαία λ. 7 dagars tienstgöring l. veckotjenst; omgång efter dagarnes ordning, afdelning hos hkn ordningen för tillfället är (= som har jouren, jourhafvande). Ut i 24 sådana ἐφημερίαι (ἡ ἑβδομαδιαία af ἑβδομαδιαία) afdelningar l. classer voro presterna indelade, af hka hvar och en hade sin föreståndare (ἀρχιερεύς) och under en veckas tid från den ena sabbaten till den andra ombesörjde tempeltjensten. De särskilda, regelbundet återkommande, göromålen blefvo dagligen genom lottning fördelade (Lc. 1: 9). Bland dessa göromål förekommo inom templet i synnerhet: rökverkets upptändande morgon och afton Lc. 1: 10, rengöringen af lamporna på den gyllene ljusstaken och deras ifyllande med olja samt uppställningen af skådebröden en gång i veckan; ἐξ ἐφημερίας Ἀβιά Lc. 1: 5 utaf Abia prestclass l. -afdelning (se Ἀβιά), fkmr äfn v. 8.

ἐφήμερος, ον (ἐπί, ἡμέρα) för dagen, som räcker en dag, daglig Jac. 2: 15.

ἐφιδε || ἐπιδε Act. 4: 29 hos Tisch., se ἐφοράω.

ἐφικνέομαι, κἀμήν (se ἀφικνέομαι) komma, framkomma, hinna till 2 Cor. 10: 13. 14.

ἐφίστημι, ἐφέστηκα, ἐπέστην (ἐπί, ἵστημι) ställa öfver l. för, sätta öfver; *intrans. tempora* och *med.* förestå, hafva uppsigt öfver; i N. T. ställa sig l. stå bredvid Lc. 2: 38, 4: 39 *al.*, stadna bredvid, komma öfver i synnerhet plötsligen, öfverraska Lc. 2: 9 *al.*, öfverfalla Act. 6: 12, 17: 5, plötsligen infalla l. framträda, inställa l. infinna sig om saker: ss. regn Act. 28: 2, om en dag l. förderf Lc. 21: 34, 1 Thess. 5: 3 (öfverraska l. ock förestå); ἐπίστηθι (scil. τῷ λόγῳ) 2 Tim. 4: 2 träd fram dermed, ἐφέστηκα 2 Tim. 4: 6 har inställt sig, infallit, fallit in.

ἐφοράω, ἐπεῖδον (ἐπί, ὁράω) se efter, till, rigta sina blickar på ἐπί τι Act. 4: 29 (på deras hotelser, att de icke komma till verkställighet); har bibegreppet af omsorg, draga försorg om med *infin.* Lc. 1: 25; *ann.* blott *aor.* 2 fkmr i N. T., hvilken på först anförda ställe heter hos Tisch. (ej *Cod. Sin.*) ἐφιδε.

Ἐφραΐμη, ὁ *indecl.* (ⲉⲫⲣⲁⲓⲙⲉ 2 kalfvar, äfven ⲉⲫⲣⲁⲓⲙⲉ) Ephraim (nu Ophra?), en stad i grannskapet af öknen (icke Juda, utan Bethaven, dit JEsus efter Lazari uppväckande drog sig tillbaka Joh. 11: 54). Denna stad låg icke långt ifrån Bethel, alltså omkring 8 Grek. (= ngt öfver 1 Svensk) mil norr om Jerusalem.

† ἐφραδά (Syr. ܦܪܕܐܝܝܝܝܝܝܝܝ imper. af *pass. conjug.* till ܦܪܕܐ, Hebr. פּרְדָּא öppna) hepphatha öppna dig Mc. 7: 34 διανοίχθητι, se διανοίγω.

ἐχθός l. χθός, *adv.* (af ἔχομαι gränsa intill) egentl. τῇ ἐ. scil. ἡμέρα den nästgränsande dagen, i går Joh. 4: 52 *al.*, ἐ. καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας Hebr. 13: 8 J. Chr. i går och i dag densamme och i evighet d. v. s. har varit, är och förblifver densamme (då menniskor lemna oss, uppkomma och försvinna); *ann.* Tisch. skriver på alla ställen ἐχθός.

ἔχθρα, ας, ἡ (eg. *femin.* af följ.) fiendskap, hat med *genit.* l. εἰς, πρὸς τινα Lc. 23: 12 *al.*

ἐχθρός, ἄ, ὄν (ἔχθος fiendskap; sannolikt af ἐκ, ἐκτός utom, så att ordet egentl. utmärker ngt främmande, liks. hostis) fiendtlig, fiendtligt sinnad Mt. 13: 28; annars i N. T. *subst.* fiende, ovän Mt. 5: 43 *al.*, κατ' ἐξοχήν = djefvulen Mt. 13: 25 *al.*, ἐ. ὑμῶν Gal. 4: 16 eder ovän (= hatad af eder, *genit. subj.*), ἐ. scil. Θεοῦ Rom.

5: 10, 11: 28, Col. 1: 21, Jac. 4: 4 (ἐ. τοῦ Θεοῦ) Guds fiender (*genit. subj.*), ἐ. τοῦ σταυροῦ τοῦ Χοῦ Phil. 3: 18 fiender till Christi kors, (icke till läran om Christi kors, utan hvilkasandel icke motsvarar Christi lidanden, alltså epieureiskt sinnade christna).

ἔχιδνα, ἡς, ἡ (af ἔχιδς, ὁ *id.*) huggorm Act. 28: 3; äfven *trop.* Mt. 3: 7 *al.*

ἔχω, ἔξω, ἔσχω, 3 *plur. imperf.* εἶχαν Mc. 8: 7, äfven εἶχοσαν Joh. 15: 22. 24; *eg. ega*, hafva l. hålla uti med händerna 1:o *ega*, hafva ἐν τῇ χερί Apoc. 1: 16 *al.*, ἐν τῇ γυστρί Mt. 1: 18, innehafva, hafva till äkta Mt. 14: 4, Cor. 5: 1 *al.*, besitta l. *ega* Mt. 8: 20 *al.*, οὐκ ἔχω 1 Cor. 11: 22 vara utan egendom l. häfvor, fattig, τί (Mt. 8: 20), Eph. 5: 5 vara utan ngt, sakna, ἐκ τοῦ ἔχ. 2 Cor. 8: 11 efter förmögenhet, råd och lägenhet; hafva att l. kunna, förmå, vara i stånd med *infin.* Mt. 18: 25 *al.* (äfven utan *infin.* Mc. 14: 8), *ega* att l. hafva rättighet att Hebr. 13: 10; hålla uti, behålla, hafva för sig 2 Tim. 1: 13; erhålla 1 Joh. 5: 15; hafva med sig, medföra Jac. 1: 4, hafva för sig (sig till godo) Apoc. 2: 6. — 2:o hålla, anse med ὡς ss. l. för Mt. 14: 5 *al.*, äfven utan ὡς Phil. 2: 29 (hålla ngn ss. ärad, i ära), Phil. 17 *al.*, äfven med εἰς (*Tisch.*) Mt. 21: 46. — 3:o *intrans.* hafva l. förhålla l. befinna sig, må καλῶς väl, κακῶς illa Mt. 4: 24 *al.*, ἐν τῇ ἀσθενείᾳ Joh. 5: 5 befinna sig i sjukdomen (hvaraf han led), vara sjuk; πῶς ἔχουσι Act. 15: 36 huru det står till med dem, huru de må l. befinna sig o. s. v. — *Med.* gränsa intill, hänga tillsammans med, stå i beröring med

τινός *partic.* Hebr. 6: 9, i allmht an- l. nästgränsande Mc. 1: 38, närmast, näst, följande τῆ ἡμέρα Act. 21: 26, äfven utan ἡμ. Lc. 13: 33, Act. 20: 15. — Dessutom märkes τὸ νῦν ἔχον Act. 24: 25 för det närvarande, för denna gång; ὃ ἐστίν — — — ὁδόν Act. 1: 12 som är nära Jerusalem hållande en sabbatsresa d. ä. som ligger en sabbatsresa (5 stadier) nära Jerusalem (vägen uppfattas här ss. ngt som berget har, l. för berget är egendomligt för att ifrån Jerusalem hinnas).

ἕως, us, usque, usque ad 1:o *conjunctio tempor.* a) till dess, tills så väl med *indicat.* (faktiskt) Mt. 2: 9, 24: 39 (utom allt tvifvel), Lc. 19: 13 *al.*, som i synnerhet med *conj.* och ἄν Mt. 2: 13 *al.*, men äfven utan ἄν Mc. 14: 32 *al.*, ἕως 2 Thess. 2: 7 bör tagas framför ὁ κατέχων ἄρτι (detta constructionssätt kallas ὑπέρβατον). — b) så länge som, under det att, medan, med *indic.* Mc. 6: 45 (*Tisch.* har ἀπολύει, annars ἀπολύσει, till och med ἀπολύσει) Joh. 9: 4 *al.* — 2:o) *præpos.* med *genit.* ἕως οὗ l. ὅτου a) till dess, förrän med *indic.* Mt. 1: 25 *al.*, men oftare *conj.* Mt. 14: 22 *al.* (dock utan ἄν). — b) så länge som, medan med *indic.* Mt. 5: 25; ända till; — med andra ord, *dels nomina* ss. Mt. 1: 17 *al.*, τοῦ Χοῦ Mt. 2: 15 *al.*, Ἰωάννου Mt. 11: 13 ända till Joh. (inclusive), till och med Joh., *infin.* (*genit.*) ἕως τοῦ ἐλθεῖν Act. 8: 40, οὐχ ἕως ἐνός Rom. 3: 12 icke ända till en d. ä. ingen euda (*hebraism*); *dels partiklar* och *adverbier* ἕως ἄρτι ända tills nu, σήμερον, ἕως o. s. v., ἕως πότε Mt. 17: 17 *al.* tills när d. ä. huru länge?, ἐ. ἐπτάκις Mt. 18: 21. 22.

Z.

Ζαβουλώων, ὁ *indecl.* (זבולון l. זבולון boning af זבולון bo) Zabulon, Jacobs 10:de son, modren Lea Genes. 30: 20; i N. T. *metonym.* Zabulons stamområde emellan Nephtalim, Asser och Isaschar; fkmr Mt. 4: 13. 15, Apoc. 7: 8.

Ζαχαῖος, ου, ὁ (זכאי ren af זכאי vara ren) Zachæus, en Rom. öfvertullnär (ἀρχιτελώνης) i Jericho, lku efter att hafva ådagalagt ett ovanligt begär att få se Jesum, erhöill honom till gäst Lc.

19: 2 ff. Var till börden Jude, ss. äfven namnet antyder. Traditionen gör honom till den förste biskopen i Cæsarea Palestina, och utvisar ännu hans hus i Jericho.

Ζαρά, ὁ *indecl.* (זרה uppgång) Zava, en son till

Judas och dennes sonhustru Tamar Mt. 1: 3.

Ζαρούχ, se Ζαρούχ.

Ζαχαρίας, ου, ὁ (זכריה Jchova ihågkommer) Zacharias 1:o Fader till Johanues döpareu, af Abia

stam, gift med Elisabeth Lc. 1: 5 ff., 3: 2. — 2:o) Barachia' son Mt. 23: 35, Lc. 11: 51, som likväl 2 Chron. 24: 20. 21 kallas Jojada' son; bäst är att antaga, att öfverstepresten Jojada äfven hetat Barachia. Denne Zach. var den siste bland G. T:s δίκαιοι, som mördades, liksom Abel var den förste. Att här antaga den Zach. Barachia' son, hkn, enligt Josephus, kort före Jerusalems förstöring mördades ἐν μῆσσι τῷ ἱερῷ är så mycket orinligare, som Frälsaren talade om fädernas missgerningar. — *Anm.* Barachia förekommer ej i *Cod. Sin.*

ζάω, imperf. ζῶν Rom. 7: 9, ζήσω l. ζήσομαι, ζήσασα (besl. med ζέω) andas, lefva, vara vid lif 1:o) i egentlig och vanlig mening a) om Gud: Mt. 16: 16 *al.*, ζῶ ἐγώ Rom. 14: 11 יְיָ יִחַי = κατ' ἐμμαντοῦ ὁμνῶ »jag lefver: (för mig skall böja sig o. s. v.) = vid mitt lif svär l. försäkrar jag: (för mig o. s. v.)». — b) om Kristus: Mt. 27: 63 *al.*, äfven efter uppståndelsen Mc. 16: 11 *al.*, och himmelsfärden Rom. 6: 10 *al.* — c) om menniskor: Mt. 9: 18 *al.*, ζ. τινί Lc. 20: 38, Rom. 14: 7 *al.* lefva för ngn d. ä. i beroende af ngn; ζ. ἔν τινι inom ngt, utmärker det element, hvaruti ens lif rör sig t. ex. ἐν ἁμαρτίᾳ, πίστει, σαρκί Rom. 6: 2 *al.*; κατὰ τι efter ngt, utmärker det rättesnöre man följer ss. κατὰ σάρκα Rom. 8: 12. 13; ἔκ τινος uppehålla lifvet, hafva sitt lifsuppehälle, lefva af 1 Cor. 9: 14, äfven ἐπί τινι Mt. 4: 4 vid l. af ngt. — 2:o) i *andlig* mening Lc. 10: 28 *al.*, ἐκ πίστεως Rom. 1: 17 *al.* (se δίκαιος), εἰ ζῶμεν — — — στοιχῶμεν Gal. 5: 25 om vi lefve genom Anden (om vårt lif härrör af Anden ss. potens l. princip), så låtom oss ock vandra efter Anden (så låtom oss följa denna lifsprincip i vår vandel); ζῶσα τέθνηκεν 1 Tim. 5: 6 hon är lefvande död (jfr Apoc. 3: 1). — 3:o) i *tropisk* mening, om i sig sjelf liflösa ting ss. ἄρτος ὁ ζῶν, ὕδωρ τὸ ζ. Joh. 4: 10 *al.*, ἐλπὶς l. ὁδὸς ζῶσα o. s. v., θυσία ζ. Rom. 12: 1 ett offer som lefver (i motsats mot de egentliga offren, hka ss. sådana mista lifvet), neml. i det sanna christliga lifvets element till Guds tjentst.

Ζεβεδάιος, ου, ὁ (ⲓⲃⲉⲃⲁⲓⲟⲩ) Jehovas gåfva af ⲓⲃⲓⲁ skänka, gifva) Zebedæus, Salomes man, fader till Jacobus den äldre och Johannes, var en fiskare vid sjön Genesareth; huruvida han bott i Bethsaida l. annorstädes, är ovisst. Mt. 4: 21 *al.*

ζεστός, ἦ, ὄν, *adj. vble* (af ζέω) kokt, sjudande, glödande, het, uppvärmd, varm; i *andlig* mening Apoc. 3: 15. 16 (Guds andas eld skall så genomglödga oss, att hela vår natur kommer i rörelse, att vi blifva τῷ πνεύματι ζέοντες Rom. 12: 11. HERren är ej nöjd med en half l. ljum kärlek, hkt tillstånd är så mycket sämre än det kalla, som det är förenadt med sjelfbedrägeri och således svårare att öfvervinna; derfore säger Frälsaren, att publikaner och skökor skola förr komma in i himmelriket, än de egenrättfärdige Mt. 21: 31 *al.* — Den kalles kyla blir honom slutligen odräglig, då deremot den ljumme menar sig hafva värme nog).

ζευγος εως, τό (ζεύγυμι spänna i ok l. före, oka på, förena) ok l. ök l. spann dragare, ζ. βοῶν oxpar Lc. 14: 19; i allmänhet par τρυγῶν Lc. 2: 24 ett par dufvor (2 af samma slag).

† ζευκτηρία, ας, ἦ (se fgde) band Act. 27: 40. * Ζεύς, Διός, *accus. Δία* (samstam. med ζέω, ζάω, äfven genom Æol. formen Δεύς med θεός Deus) Zeus, Rom. Jupiter, enligt mythologien son af Κρόνος och Πέα, konung och fader för gudar och menniskor Act. 14: 12. 13. Att man höll Barnabas och Paulus just för Zeus och Hermes, förklarar sig dels och närmast af den bekanta provincialmythen, enligt hkn en gång i samma trakter samma gudar gästvänligt upptogos och undfägnades af Philemon och Baucis (Ovid. Metam. 8: 611 ff.), dels också öfverhufvud deraf, att just Zeus hade ett tempel framför staden (v. 13), och att det hörde till Hermes' embete ss. gudarnes tolk att beledsaga den till jorden nedstigande fadren (Ovid. Fast. 5: 495). Paulus kallade man Hermes, emedan han förde ordet och kanske äfven egde ett ungdomligare utseende, men visst icke, ss. Neander förmodar, för hans oansenliga gestalt; ty detta sednare antagande hvilat blott på en ganska osäker tradition (han skildras neml. i Acta Pauli et Theclæ ss. μαχρός τῷ μεγέθει, φίλος τὴν κεφαλὴν, ἀρχύλος ταῖς κνήμας).

ζέω, koka, sjuda, glöda, brinna i N. T. endast *transl.* τῷ πνεύματι Act. 18: 25, Rom. 12: 11 i andanom (i det af den H. Ande genomträngda sinnet).

ζηλεύω = ζηλόω, vara nitisk, visa nit Apoc. 3: 19. * ζήλος, ου, ὁ (qsi ζέλος af ζέω) hetta; trop. ifver, nit Θεοῦ Rom. 10: 2 för Gud, nitälskan, ifrigt intresse ὑπέρ τινος Joh. 2: 17, ifrigt förfäktande

(af lagen) Phil. 3: 6; svartsjuka Θεοῦ 2 Cor. 11: 2 som Gud har (tänkt ss. man l. brudgumme), afund-sjuka, afund, vrede Act. 5: 17 *al.*, häftighet πυρός ζ. Hebr. 10: 27 en elds häftighet (glupskhet).

ζηλώω, ὡσα (fgde) trop. ifra, ifrigt eftersträfvä, nit-älska för, vinnlägga sig om τί 1 Cor. 12: 31, 14: 1, τινά Gal. 4: 17 ifrigt bemöda sig om att vinna ngu, 2 Cor. 11: 2 vara svartsjuk på l. om ngu; afundas τινά Act. 7: 9 *al.*; *med. l. pass.* visa sig ifrig, blifva ifrig ἐν καλῶ i det goda Gal. 4: 18.

ζηλωτής, οὗ ὁ (fgde) ifrare, nitälskare, som ifrigt förfäktar en sak, ifrig förfäktare af en sak o. s. v. τοῦ νόμου Act. 21: 20 ifrig (iakttagare och) förfäktare af Mos. lagen, τοῦ Θεοῦ 22: 3 ifrare för Gud (för Jehovas ära) — i denna mening kallas ock Simon Cananites (se Κανανίτης) ζηλωτής Lc. 6: 15, Act. 1: 13, emedan han förut hörde till det strängare pharisäiska partiet, hkt i sin ifver för Guds sak våldsamt förfor med sina motståndare, utan att afvakta öfverhetens handräckning —; ζ. πνευματικῶν 1 Cor. 14: 12 ifrare för andar (populärt uttryck af de olika yttringarne af glos-solalien), ζ. τῶν πατρικῶν παραδόσεων Gal. 1: 14 som med ifrigt intresse bemödar sig om att hålla och göra gällande fädernas stadgar, ζ. καλῶν ἔργων Tit. 2: 14 ifrare för l. upptänd af nit för goda gerningar. 1 Petr. 3: 13 har Tisch. μιμηταί för ζηλωταί, ej *Cod. Sin.*

ζημία, ας, ἡ (genom *dor.* formen δαμία damnum synes ordet sammanhänga med δαμάω, δαμάζω *tämja*, kufva, öfvervåldiga) skada, förlust Act. 27: 10, 21, Phil. 3: 7, 8.

ζημιώω; ὠδήσομαι, ὠδήην (fgde) tillfoga skada, förlust; i N. T. *pass.* lida l. taga skada τί i anseende till ngt Mt. 16: 26 *al.*, ἐν τινι 2 Cor. 7: 9 i ngt afseende; blifva förlustig af l. förlora τί ngt Phil. 3: 8, gå förlustig 1 Cor. 3: 15 *scil.* μισθόν om lönen.

Ζήνας, α, äfven Ζηναῦς, ἄ, ὁ Zenas, som förut varit en Judisk laglärare, ὁ νομικός, fkmr Tit. 3: 13. *

ζητέω, ἴσω, ἴσα; ζητήσομαι söka, uppsöka, söka efter (ngt fördoldt l. förloradt) Mt. 2: 13 *sæpe*, sträfvä l. trakta efter a) *in bonam partem*: vinnlägga sig om Mt. 6: 33 *al.*; b) *in malam*: ζ. τὴν ψυχὴν τινος = Ἐ ψῆψῆ ψῆψῆ vilja åtl. stå efter ngns lif Mt. 2: 20, Rom. 11: 3; önska, åstunda o. s. v. med *inim.* Mt. 12: 46 *al.*, be-

gära, fordra τί Mc. 8: 11 *al.*, försöka med *inim.* Lc. 5: 18 *sæpe*; undersöka, öfverlägga πῶς Mc. 11: 18, 14: 1, 11, forska, fråga efter περί τινος Joh. 16: 19; *pass.* fordras Lc. 12: 48, ζητεῖται ἐν τινι 1 Cor. 4: 2 det fordras hos ngu, man gör anspråk på ngu.

ζήτημα, ατος, τό (fgde) det som sökes, frågas efter l. undersökes, undersökning, stridsfråga, tviste-ämne Act. 15: 2, 18: 15.

ζήτησις, εως, ἡ (se fgde) undersökning περί τινος Act. 25: 20, i synn. i lärda ämnen: disput, ordvexling Act. 15: 2; föremålet för undersökningen, spörsmål, stridsfråga = fgde Joh. 3: 25, 1 Tim. 1: 4 *al.*

† ζιζάνιον, ου, τό (Talm. זִזְנִי af זָרַע bedrifva otukt, äktenskapsbrott, vara otrogen — liksom) oäkta hvete, lolium temulentum, därrepe, svingel (som vid uppväxten mycket liknar hvete), ogräs Mt. 13: 25 ff.

Ζοροβάβελ, ὁ indecl. (זְרֹבָבֶל pro זְרַע בָּבֶל af-lad i Babel) Zerubabel, Salathiels (Sealthiels) son, af Davids hus, född i Babylonien (ss. namnet antyder), anförare och öfverhufvud för den första (536 f. Chr.) från Babyloniska fångenskapen till Palæstina återvändande Judiska coloni. I förening med öfverstepresten Josua, Jozadaks son, bedref han ifrån år 534 f. Chr. ifrigt återuppbyggandet af Jerusalems tempel; men då Samaritanerne uteslötos från deltagande deruti, utverkade dessa ett förbud från Persiska hofvet. Först på andra året af konung Darii (Hystaspis') regering 520 f. Chr. återupptogo Judarne, på propheterna Haggai och Zacharia uppmaning, det afbrutna arbetet och fullbordade det år 516. Detta skall Zerubabel utverkat genom personlig inställelse vid Persiska hofvet, hvarföre ock templet kallas det Zerubabelska (se ἱερόν); fkmr Mt. 1: 12, 13, Lc. 3: 27.

ζόφος, ου, ὁ mörker, underjordens mörker, underjorden sjelf l. skuggornas rike = ἄδης, äfven γέεννα; ὑπὸ ζόφον Jud. 6 (de fallna englarne tänkas vara i helvetets nedersta djup betäckte af mörker), ὁ ζ. τοῦ σκότους 2 Petr. 2: 17, Jud. 13 mörkrets dunkel, det djupaste mörker (har afs. dels på ἀστέρεις πλανῆσαι ss. motsats, dels på v. 6) = ἡ σκιά θανάτου. נִשְׁמָרֶתֶּךָ döds-mörker, förekommer äfven 2 Petr. 2: 4, se ταρταρόω.

ζυγός, οῦ, ὁ (se ζεύγος) ok, i N. T. blott trop.; dervid liknas Christi och christna religionens före-

skrifter Mt. 11: 29. 30 — äfven Mos. religionens stadgar Act. 15: 10, ζ. δουλείας Gal. 5: 1 (= στοιχεῖα τοῦ κόσμου), under oket sägas de vara som äro slafvar 1 Tim. 6: 1; vågbalken på en våg, *metonym.* vågskålen Apoc. 6: 5.

ζύμη, ης, ἡ (ζέω) surdeg (emedan den förorsakar jäsnung) ζ. τῶν ἄρτων Mt. 16: 12; nyttjas *trop.* både a) i *god* mening ss. Guds rikets kraft att genomtränga mskrs hjertan Mt. 13: 33, Lc. 13: 21, och oftare b) i *ond* mening ss. falsk, förderflig lära (Pharisæernas, Saducæernas, Herodes') Mt. 16: 6. 11. 12, Mc. 8: 15, Lc. 12: 1, irrläranes Gal. 5: 9 (lyckas det de falske Apostl. att till en början bibringa eder blott en obetydlig irrlära, så skola de till slut förderfva hela eder christna tro), förargligt, syndigt lefverne, synd, last 1 Cor. 5: 6 (en last i församlingen förderfvar hela församlingen, förstör den christl. sedliga normalförfattningen), 7. 8.

ζυμῶν; ὄθην (fgde) blanda med surdeg och bringa i jäsnung, genomsyra, försyra, förskämma Mt. 13: 33 *al.*

ζωγγρέω; ημαι (ζωός lefvande, ἀγρεύω) fånga lefvande, taga till fånga, fånga; i N. T. *trop.* Lc. 5: 10, ἐξ. ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ ἐκεῖνου θέλημα 2 Tim. 2: 26 fångade utaf honom (djefvulen) så att de lyda dennes vilja.

ζωή, ἡς, ἡ (ζάω) lif, lefnadsätt, lefverne, vandel; a) det *timliga*, t. ex. Lc. 16: 25 *al.*; b) det *andliga*, lifvet i Guds rike t. ex. Joh. 5: 40 *al.*; c) det *eviga*, ζ. αἰώνιος Mt. 19: 16. 17 *sæpe*, äfven utan αἰών. Mt. 7: 14 *sæpe*, οὐχ ὄραζν ζωήν Joh. 3: 36 helt och hållet sakna all erfarenhet af det eviga lifvet; ζωή ἐκ νεκρῶν Rom. 11: 15 lif

ifrån de döde (som inträder genom de dödas uppståndelse); om Gud ss. lifvets källa Joh. 5: 26 (både om Fadren och Souen), om Christus Joh. 1: 4 *al.*

ζώνη, ης, ἡ (följ.) gördel, lifgördel, bälte Mt. 3: 4 *al.*; nyttjades äfven till börs l. penningepung Mt. 10: 9, Mc. 6: 8; *anm.* gördeln var af läder, linne l. bomull och sammanhöll den vida, fladdrande österländska manteln.

ζώνησι l. ζωννύω, ζώσω; ἐξωσάμην gördla, omgjorda Joh. 21: 18; *med.* gördla sig Act. 12: 8, der Tisch. har ζῶσαι för περιζῶσαι.

ζωογονέω, ἤσω (ζωογόνοσ som frambringar lefvande väsenden, ζωός, γέγονα) i allmänhet alstra, afla; sätta lif uti, lifva 1 Tim. 6: 13, bibehålla vid lif Lc. 17: 33, Act. 7: 19.

ζῶον, ου, τό, andra ζῷον smdr. af ζῷον (ζωός lefvande) lefvande väsende l. varelse, djur (oskäligt) Hebr. 13: 11, 2 Petr. 2: 12, ἄλογα ζ. Jud. 10; τέσσαρα ζ. Apoc. 4: 6 *fl. al.* (se Χερουβίμ). Af dem föreställas 2 stå framför thronen (således efter utseendet ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου) och 1 på hvardera sidan (κύκλι τοῦ θρ.).

ζωοποιέω, ἤσω (ζωός se fgde, ποιέω) göra lefvande, frambringa lefvande väsenden; i N. T. a) om det *physiska* lifvet: göra (döda) lefvande Joh. 5: 21 *al.* b) om det *andliga*: uppväcka till lif i Christo Jesu Joh. 6: 63, 1 Cor. 15: 45, 2 Cor. 3: 6, Gal. 3: 21. c) om det *eviga* lifvet: Joh. 5: 21 (på sednare stället), Rom. 8: 11 (gifva det rätta eviga lifvet); *pass.* få lif (om sädeskornet) 1 Cor. 15: 36, lefvande gjord (om Christus) 1 Petr. 3: 18 πνεύματι i anseende till Anden.

H.

^H, partikel 1:o) *disjunctiv*: eller Mt. 5: 7 *al.*, efter πότερον Joh. 7: 17, någon gång = det vill säga ss. Act. 10: 14; 2 gånger satt = antingen — eller Mt. 6: 24 *al.*, äfven 3 l. 4 ggr upprepadt ss. 1 Cor. 14: 6; ἢ γὰρ ἐκεῖνος Lc. 18: 14 eller kanske den förre? (den ovanliga föreningen af ἢ γὰρ synes likväl böra utbytas mot ἢ γὰρ ty manne den förre neml. gick derifrån rättfärdigad? Denna

fråga skulle innebära ett vädjande till deras eget omdöme och vara = men icke den förre. Betynerligt måste det förefalla, att *conj. interrog.* ἢ manne, som så ofta förekommer i profangrek., icke skall finnas på ngt ställe i N. T.). — 2:o) *comparativ*: än, efter μᾶλλον, πρὶν, ἄλλος, ἕτερος, eller *comparat.* ss. Mt. 10: 15 *al.*; men äfn efter *posit.* (som likväl är en sammanblandning af 2:ne

constructioner) ss. *καλὸν σοὶ ἐστὶν* — — — ἡ Mt. 18: 8 *al.* det är godt för dig — — — (och bättre) än; likaså efter verba ss. *λουσιτελεῖ* — — — ἡ Lc. 17: 2 det gagnar honom — — — (och mera) än, *θελῶ* (i betydelsen af malo) — — — ἡ 1 Cor. 14: 19, äfven efter *subst.* ss. *χαρὰ ἔσται* — — — ἡ Lc. 15: 7 en glädje skall ega rum — — — (och större) än; *anm.* efter comparativer utelemnas ἡ framför räkneord ss. Act. 23: 13 *al.*

ἡ μὴν för visso, sannerligen Hebr. 6: 14.

ἡγεμονεύω (ἡγεμών) vara procurator, ståthållare Lc. 2: 2, 3: 1.

ἡγεμονία, ας, ἡ (följ.) anförarskap, anförande, befäl, herravälde, regering *ἔτος ἡγ.* Lc. 3: 1 regeringsår (kejsarens).

ἡγεμών, όνος, ό (följ.) *förare*, ledare, föregångare, vägvisare; anförare, fältherre, herrskare, den i en furstes namn styrande, i synn. Rom. *Procurator* Mt. 10: 18 *al.* Dessa procuratorer (äfvén kallade *ἐπίτροποι*, hkt se och *ἐπαρχοί* befälhafvare = befallningshafvande) voro ett slags förvaltningschefer, hvilka egentl. stodo under ståthållarne i provinserna, så väl de kejsersliga som senatoriska (proprætorer och proconsuler), och hade till befattning att indrifva den kejs. skatten, äfvensom att afgöra de rättstvister, som dermed stodo i förening. I mindre provinser eller sådana landskaper, hvilka väl voro anslagna till en större provins, men dock särskildt förvaltades, företrädde de till och med ståthållarens plats (Lc. 3: 1, jemförd med 2: 2) och hade då dels commando öfver de i deras district stationerade trupper, dels lagskipningen i brottmål; dock egde alltid *præses provincie* öfveruppsendet öfver en sådan förvaltning och rättighet att undersöka klagomål öfver procuratorerna. — Dylika procuratorer tillsattes i Palæstina efter Ethnarchen *Archelai* förvisning (år 6 e. Chr.), då Judæa och Samaria lades till den redan befintliga provinsen *Syria* (ss. *προσθήκη τῆς Συρίας*). De hade sitt vanliga residens och hufvudquartier i *Cæsarea Palæstina*. *Coponius* var den förste procuratorn, *Pontius Pilatus* den 6:te, derefter följa 2:ne andra; derpå blefvo Judæa och Samaria (år 41 e. Chr.) tillagda *Herodes Agrippa I:s* rike, och först efter hans död (år 44) inträdde återigen procuratorer. Ur denna nyare series omtalas i N. T. (Act. 23—26 capp.) *Felix* och *Festus*. — *Ἐν τοῖς ἡγεμόσιν Ἰουδα* Mt. 2: 6 *יהודה* *יְהוּדָה* ibland Juda furstar l. hufvudorter; folkstammarnes fa-

miljer l. underafdelningar hade neml. hvardera sin hufvud- l. districtsort, sätet för familjhufvudet; sådana *hufvudorter* kallas l. c. *ἡγεμόνες* och Bethlehem var en sådan för Davids stamafdelning (תְּלֵמֶן). *ἡγέομαι, ἡμαι, ἡσάμην* (*ἄγω*) 1:o *föra*, föregå, visa vägen, draga i spetsen, anför en skara; i N. T. *partic.* anförare, furste Mt. 2: 6, föreståndare Act. 7: 10, för församlingen d. ä. ledare l. lärare Hebr. 13: 7. 17. 24, *λόγου* Act. 14: 12 ordförande, s. förer ordet; äfvén *pass.* *ansedd*, inflytelserik Act. 15: 22. — 2:o *anse*, *mena*, *tro*, *hålla före*, *liks.* *duco*, med *accus.* 2 Cor. 9: 5 *al.*, med *dubbel accus.* Act. 26: 2 *al.*; *ἡγ. τινα ἐν ἀγάπῃ* 1 Thess. 5: 13 *hålla ngn i kärlek*, *hysa kärlek till ngn.*

ἡδεῖν, *plusquamperf.* till *οἶδα*, se *εἶδω*.

ἡδέως, *adv.* (af *ἡδύς* söt, angenäm) gerna, med nöje Mc. 6: 20 *al.*; *superlat.* *ἡδιστα* 2 Cor. 12: 9. 15 med största nöje, helst.

ἡδῆ, *adv.* (ἡ δῆ, nu säkerligen; hvarföre ordet nyttjas för att antyda, att en följd är otvivelaktig) redan, just i ögonblicket, just nu, redan nu Mt. 3: 10 *sæpe*; äfvén ändtligen, en gång Rom. 13: 11, nu mera Joh. 19: 28 *al.*, ἡ. *ποτέ* Rom. 1: 10, Phil. 4: 10 nu mera l. ändtligen en gång.

ἡδιστα, *adv. superlat.* till *ἡδέως*, hkt se.

ἡδονή, ἡς, ἡ (*ἡδομαι* glädja l. fröjda sig) fröjd, nöje, njutning, vällust, lusta Lc. 8: 14 *al.*, Jac. 4: 1 (lustarne äro stridsmän, som bruka lemmanne till sina vapen, och då dessa lemman följa hvar och en sin lusta, råka de uti inbördes krig).

ἡδύοσμον, ου, τό (eg. *neutr.* af *ἡδύοσμος* välluktande af *ἡδύς* angenäm och *ὀσμή*) trädgårds- l. krusmynta = ἡ *μύσθη*, som för sin vällukt mycket begagnades af Judarne Mt. 23: 23, Lc. 11: 42.

ἡθος, εος, τό (af och ofta = *ἔθος*) vistelseort, tillhåll, hemvist; inrättning, vana, sed *φθειρουσιν ἡθῆ χρηστὰ ὁμιλῆαι κακαί* 1 Cor. 15: 33 »ondt sällskap fräter snart de goda seder bort»; orden bilda en *Jamb. trimeter acatalecticus*, hämtad ur Menanders skådespel *Thais*.

ἡχω, ἡξω, ἡχα (*ἡχασι* Mc. 8: 3 i några editioner, ej *Tisch.*), ἡξα Apoc. 2: 25 *Tisch.* (besl. med *ἔχω, ἰκνέομαι* =) komma, dock har *pres.* vanligen *perfecti* betydelse, jag har kommit, är kommen, anländ, tillstädes; i allmht komma, *absol.* Mt. 24: 50 *al.*, ἀπό l. *ἐκ τινος* Mt. 8: 11 *al.*, ἐπί τινα Mt. 23: 36, Lc. 19: 43, Apoc. 3: 3 komma öfver ngn (drabba, öfverraska), *πρός τινα*

Act. 28: 23, Joh. 6: 37; ἡ ὥρα ἤκει Joh. 2: 4, 2 Petr. 3: 10 stunden är kommen, är inne, äfven utan ὥρα Lc. 13: 35 *imperson.* det kommer der-till, stunden kommer.

Ἠλί, *ó indecl.* (se Ἠλίας) *Eli*, fadren till Joseph, Frälsarens fosterfader Lc. 3: 23. *

† Ἠλί, äfven Ἠλί (Ἠλί) min Gud! Frälsarens utrop på korset Mt. 27: 46 (jfr. Ps. 22: 2). *

Ἠλίας l. Ἠλ., *ου, ó* (Ἠλί) Jehova min Gud *Elias* den Thisbiten Mt. 16: 14 *al.*, från Thisbe i Galilæen (ehuru han sedan bodde i Gilead 1 Reg. 17: 1), prophet i Israël under Achab och Ahasia (917—896 f. Chr.), vördnadsvärd genom den frimodighet hvarmed han framträdde och förfäktade HERrans sak (se vidare 1 Reg. 17—2 Reg. 2); den Malach. 4: 5 utlofvade Elias är Johannes döparen se Mt. 11: 14 *al.*, ehuru denne Joh. 1: 21 förnekar sig vara den lekamligen återkomne propheten.

ἡλικία, *ας, ἡ* (ἡλικίς, *ικος, ó, ἡ* i den rätta mogna åldern, fullt utbildad — äfven *ss. subst.* jemnårig) 1:o lefnadsålder, *ætas*, i allmht den till ngt värf lämpliga ålder, hkn antingen genom sammanhanget l. en tillsats närmare bestämmes *καιρός ἡλ.* Hebr. 11: 11 tiden för den till barnfödsel tjenliga åldern, *ἔχειν ἡλ.* Joh. 9: 21. 23 hafva åren inne, befinna sig i ynglingaåldern, vara fullvuxen (så att man kan svara för sig själf); företrädesvis den manliga mognadens ålder, den kraftigaste åldern (från den manbara och vapenföra åldern till den aftagande mannaåldern d. ä. från 18:de till 50:de året) *μέτρον ἡλικίας* Eph. 4: 13 *metaphor.* se *μέτρον*; lefnadslängd Mt. 6: 27, Lc. 12: 25 (lifvet betraktadt *ss. ett längdmått*). — 2:o kroppslig storlek, växt Lc. 2: 52, 19: 3.

ἡλικός, *η, ου* (se fgde) huru stor, stark, väldig, häftig Col. 2: 1, men äfven huru liten Jac. 3: 5 || *ὀλίγον* »huru liten eld huru stor skog antänder han icke! l. så liten eld som antänder så stor skog» (för att förmildra det hårda i ordets betydelseförändring, vore likväl bättre att antaga betydelsen: hurudan l. sådan).

ἡλιος, *ου, ó* (ἔλη = ελλη, *ἀλέα* solvärme l. -ljus l. -sken) sol Mt. 5: 45 *sæpe*, solhetta Apoc. 7: 16.

ἡλος, *ου, ó* clavus, spik, nagel Joh. 20: 25. *

ἡμεῖς, vi *plur.* till ἐγώ, ἡμεῖς Gal. 3: 13 oss (Judar); *sæpe*.

ἡμέρα, *ας, ἡ* dag, dagsljus () (natt), dager — Mt. 2: 1 *sæpissime*; *νόκτα καὶ ἡμέραν* l. *ἡμέρας καὶ νυκτός* Mc. 4: 27 *al.* natt och dag d. ä. oupphörligt; *καθ' ἡμέραν* l. *ἐκάστην ἡμ.* l. *πᾶσαν ἡμ.* Mt. 26: 55 *al.* hvarje dag, dagligen; *ἡμέρα καὶ ἡμέρα* 2 Cor. 4: 16 (*hebraism* יוֹם יוֹם) dag för l. från dag, *ἡμέραν ἐξ ἡμέρας* 2 Petr. 2: 8 dag efter dag, den ena dagen efter den andra, *δι' ἡμερῶν* o. s. v. se *διά*. — *HERrans dag* l. yttersta dagen heter *ἡμ.* *Κυρίου* l. *τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου* l. *τοῦ Θεοῦ* l. *ἐκείνη* l. *μεγάλη* l. *ἐσχάτη* l. *χρίσεως* l. *ὀργῆς* l. blott *ἡ ἡμέρα* (*κατ' ἐξοχήν*) *ss.* 1 Cor. 3: 13, 1 Thess. 5: 4, Hebr. 10: 25. — *ἡμέρα* 2 Petr. 2: 13 detta lifvets dag, detta lifvet (se *τροφή*); *ἡμ.* *αἰώνιος* 2 Petr. 3: 18 evighetens dag, den dag då evigheten begynner (i motsats till detta timliga lifvet); *ἡμ.* *ἡ πονηρά* Eph. 6: 13 (utmärker den dag, då djefvulen gör sitt största och sista anfall, hkt skall närmast föregå parusien); *ἡμ.* *ἀνθρωπίνη* 1 Cor. 4: 3 mensklig dag l. domsdag (*personif.*) (*ἡμ.* *Κυρίου*, då HERren dömmar). — *plur.* dagar Mt. 4: 2 *al.*)(nätter Lc. 21: 37 *al.*, dygn Mt. 15: 32 *al.*, lefnadsdagar l. listid Mt. 2: 1 *al.*; *ἡμ.* *ἀγαθαί* 1 Petr. 3: 10 (om de trognas saliga lif i evigheten))(*πονηραί* Eph. 5: 16 (den närvarande besvärliga, förderfvade tiden); *ἡμ.* Gal. 4: 10 sabbater, faste- och högtidsdagar.

ἡμέτερος, *α, ου, pronom. possess.* (ἡμεῖς) vår Act. 2: 11 *al.*; *οἱ ἡμ.* Tit. 3: 14 de våra, nostrates d. ä. våra trosförvandter.

ἡμην och ἡμεθα, se εἰμί.

ἡμιθανής, *ές* (ἡμι semi, *ἔθανον*) halfdöd Lc. 10: 30. *

ἡμισυς, *εια, υ, genit.* ἡμίσιος pro *-ίσεος, plur.* ἡμίσεια *contr.* -ση Lc. 19: 8, Tisch. har ἡμίσεια (ἡμι se fgde), semis, half, till hälften; *neutr. sing.* utan artikel med *genit.* hälften af l. halfva *τῆς βασιλείας* Mc. 6: 23, *καιροῦ* Apoc. 12: 14 en half tid, äfven *scil.* ἡμέρας Apoc. 11: 9. 11, *neutr. plur.* med artikel *id.* Lc. 19: 8.

ἡμῶρον, äfven *-ίωρον, ου, τό* (ἡμι se fgde, *ῶρα*) en halftimme Apoc. 8: 1. *

ἡνεγκα och ἡνεγκον *aor.* till *φέρω*, hkt se.

ἡνίκα, *adv. temporis* (*correlat.* till *πηνίκα* quando?) då, vid hvilken tid, vid den tid som, i samma ögonblick som, *constr.* både med *indic.* 2 Cor. 3: 15, och med *conjunct.* och *ἄν* 2 Cor. 3: 16.

Ἡπειρο, *part. comparat.* (ἦ, πῆρο) än kanske, just, till och med Joh. 12: 43.

Ἡπιος, *ον* (sannolikt beslägtadt med ἔπιος, εἶπον, *qsi* ἔπιος s. låter tala med sig, affabilis) mild, vänlig, nedlåtande (brukas om en förnämares nedlåtande, kärleksfulla beteende mot en ringare, en furstes mot sina undersåtare, en faders l. moders mot sina barn) 1 Thess. 2: 7, 2 Tim. 2: 24.

Ἡρο, *ό, indecl.* (Ἡρ vakande) *Er* Lc. 3: 28.

Ἡρημος, *ον* (trol. besl. med ἔρημος) egentl. *ödslig*, ensam, enslig, stilla, lugn 1 Tim. 2: 2.

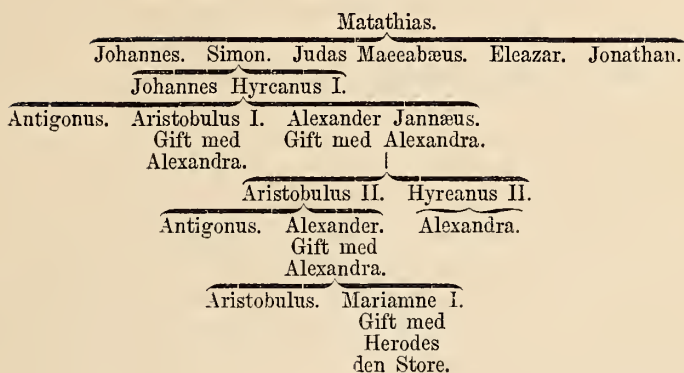
Ἡρώδης, *ου, ό* (af ἦρος *hjelte, hjerteson?*) *Herodes* 1:o) med tillnamnet *den store*, son af Idumæern *Antipater*; blef först af Jul. Cæsar ss. procurator satt vid sidan af den Jud. fursten af Maccabæernas stam Hyrcanus II, sedermera jemte sin broder Phasaël år 41 f. Chr. af Antonius upphöjd till värdigheten af Tetrarch. Efter en hård strid med kronpretendenten Antigonus förklarades Herodes seduare af samme Rom. Imperator för Judarnes konung (år 39 f. Chr.), och erkändes ss. sådan af Augustus efter slaget vid Actium. Genom sin grymhet, hvilken han utöfvade till och med mot sin egen familj, af hvilken han dödade Mariamne och sönerna Alexander, Aristobulus och Antipater, gjorde han sig hos Judarne i hög grad förhatad, oaktadt han mycket utvidgade och förskönade templet. Dog 70 år gammal 2 år efter Christi födelse, sedan han regerat i 40 år. Efter hans död delade Augustus riket emellan hans 3 söner, så att *Archelaus* fick Judæa, Idumæa och Samaria, *Herodes Antipas* Galilæa och Peræa, och *Philippus* Batanæa, Trachonitis och Auranitis. Se stamtaflan. Fkmr i Mt. 2 cap. — 2:o) med tillnamnet *Antipas*, den förres son; fick, ss. nämnt är, af kejsar Augustus efter fadrens död Galilæa och Peræa med titel af Tetrarch, ehuru han af folket kallades konung Mt. 14: 9; var i början förmäld med en dotter till Arab. konungen Aretas, men försköt henne och gifte sig med sin broder Philippi gemål Herodias (se stamtaflan). Mt. 14: 1 ff., Mc. 6: 14 ff., Lc. 3: 1. 19, Act. 13: 1. — 3:o) med tillnamnet *Philippus*, se *Φίλιππος* *M* 3. — 4:o) med tillnamnet *Agrippa* (I), son af *Aristobulus* och *Berenice* och sonson af Herodes den store. Efter många vidriga öden erhöill han ss. kejsar Caligulas ungdomskamrat af denne, liksom sedermera af kejsar Claudius, hkn

han i betydlig mån förhjelpt till thronen, så småningom hela sin farfaders välde, så att denne furste herrskade öfver hela Palæstina med titel af konung. År 44 lät han halshugga Jacobus den äldre och sätta Petrus i fängelse (Act. 12: 1 ff.); straxt derefter dog han i Cæsarea Palæstinæ 54 år gammal, i det han vid de offentliga till kejsar Claudii ära anställda kämpspelen, hvarvid folket helsade honom för Gud, plötsligen angreps af en sjukdom i underlifvet s. härrörde af maskar Act. 12: 23. — 5:o) med tillnamnet *Agrippa* (II l. den yngre), son af den föregående, var då denne dog blott 17 år gammal och blef derföre icke antagen till thronföljare; dock gaf honom kejsar Claudius, vid hvars hof han blifvit uppfostrad, det Chalcidiska furstendömet (år 48), hkt Herodes, konung Agrippa I:s broder, innehaft, jemte uppsigten öfver Jerusalems tempel och rättigheten att tillsätta öfversteprest, men 4 år derefter, i stället för detta furstendöme, Philippi och Lysanias' fordna tetrarchi jemte konungatitel. Sedermera (år 55) tillade Nero Tiberias, Tarichæa, Julias och 14 närliggande orter. Agrippa gjorde stora omkostnader på försköningen af Jerusalem och andra städer, men stod icke i särdeles aktning hos Judarne i anseende till den godtyckliga af- och tillsättningen af öfversteprester, äfvensom flera andra felsteg. Då det sista kriget utbröt emot Romarne, slöt han sig till dessa — och dog vid nära 70 års ålder i kejsar Trajani 3 regeringsår (det 51 af sin egen regering) omkring 100 e. Chr. Han öfverlefde således länge Jerusalems förstöring. Hos honom lefde hans syster *Berenice* (se *Βερνίκη*); fkmr Act. 25: 13 ff., 26: 1.

Ἡρωδιανοί, *ων, οι* (eg. ett slags patronym. af fgde) *Herodianer*; voro sådana Judar, som höllo med konung Herodes Antipas och derföre också (åtminstone till det yttre) med Romarne, hvilkas vassall han var; största delen utgjordes naturligtvis af konung Herodes' hoffolk och gunstlingar, men äfven andra hörde hit. Listigt nog förenade sig Phariseerna med dem för att så mycket säkrare lyckas i sin plan, antingen Frälsaren förklarade sig till fördel för folkets frihet l. Romarnes herravälde Mt. 22: 16, Mc. 3: 6, 12: 13.

Ἡρωδιάς, *άδος, ή* *Herodias*, dotter till Herodes den stores son Aristobulus (se stamtaflan); var förut förmäld med sin farbroder Herodes Philippus, men skiljde sig ifrån honom och gifte sig med Hero-

Maccabæernas Stamtafia.

Herodianernas Stamtafia.

des Antipas. Var orsaken till Johannes döparens död; förleddes sin gemål att hos Augustus begära konungatiteln, men blef jemte honom förvist till Lyon i Frankrike; fkmr Mt. 14: 3 ff., Mc. 6: 17 ff., Lc. 3: 19.

Ἡρωδίων, ωνος, ὁ Herodion, en christen i Rom, släktunge till Paulus Rom. 16: 11.

Ἡσαίας, ου, ὁ (יְהוֹשֻׁעַ 1. יְהוֹשֻׁעַ) Jehovas hjälp *Jesaias*, Amoz' son, uppträdde ss. prophet i sjelfva Jerusalem, som öfverallt i prophetiorna visar sig ss. hans boningsort och ståndpunkt, i konung Usias dödsår 758 f. Chr., och fortsatte sitt propheterande under dennes efterträdare Jotham, Alias och Hiskias ända in i denne sednares 14:de regeringsår 712 f. Chr., kanske några år längre. Var gift och hade 3:ne söner; skall hafva dödt under Manasse (i dess 2:dra regeringsår 697 f. Chr.), derigenom att cederträdet, i hvilket han tagit sin tillflykt, söndersågades och på samma gång han sjelf. Kallas den konungslige propheten och G. T:s evangelist; fkmr Mt. 3: 3 *al.*, står Act. 8: 28. 30 *trop.* för prophetens bok.

Ἡσαῦ, ὁ, indecl. (יִשָּׂו den hårige) *Esau*, Isacs förstfödde son med Rebecca, Jacobs tvillingsbroder, sålde sin förstfödslo rätt till Jacob, som äfven fick fadrens välsignelse; för en ögonblicklig njutnings skull föraktade han den höga, heliga förstfödslo rätten, vid hvilken löftet om den välsignelse, som hvilade öfver Abrahams ätt, var fästadt Hebr. 12: 17. Stamfader för Edomiterne (han hette också אֶדְוִם röd) l. Idumæerne; fkmr äfn Rom. 9: 13.

ἡσυχάζω, ασα (*ἡσυχος* = *ἡσύχιος*) vara i ro, stilla, lugn, föra ett stilla lif, en stilla vandel 1 Thess. 4: 11, afhålla sig ifrån arbete Lc. 23: 56, icke

göra ngt buller, stilla l. lugna sig, tiga Lc. 14: 3, Act. 11: 18, 21: 14.

ἡσυχία, ας, ἡ (följ.) lugn, stillhet, stilla sinne 2 Thess. 3: 12, tystnad Act. 22: 2; ἐν ἡσ. 1 Tim. 2: 11 utan att sjelf tala; εἶναι ἐν ἡσ. *ibid.* 12 (är ζεῦγμα och) styres af ett ur οὐκ ἐπιτρέπω härledt och underförstådt βούλομαι.

ἡσύχιος, ον = *ἡσυχος* (besl. med ἡχα stilla och ἡμαι jag sitter) eg. *sittande*, stillasittande, stilla, lugn 1 Tim. 2: 2, 1 Petr. 3: 4.

ἡτοι (ἡ, τοί) förstärkt ἡ, antingen Rom. 6: 16.

ἡττάομαι, ἡττημαι, ἡττήθην (ἡττων) vara svagare, ringare, underlägsen, stå efter, tillbakasättas τὸ ὑπέρ τινα 2 Cor. 12: 13 i ngt mer än ngn; vanl. med *genit.*, men i N. T. med *dat.* 2 Petr. 2: 19 för hkn ngn dukat under (af hvilken ngn är besegrad), under honom har han också blifvit slaf (hans slaf har han ock blifvit), fkmr äfven v. 20.

+ *ἡττημα, ατος, τό* (fgde) nederlag, skada, förlust Rom. 11: 12 (i *numeriskt* afseende — d. v. s. förminskning, minskadt antal) (*πλήρωμα*), 1 Cor. 6: 7 (derigenom att flera af eder gå miste om saligheten — se v. 9).

ἡττων, ον, compar. anom. till *κατός* och *ὀλίγος* (af ἡχα sakta, stilla af ἀχήν utan ljud à 1, χάω gapa) svagare, underlägsen, sämre, mindre; *neutr.* ss. *adv.* 2 Cor. 12: 15 mindre, men äfn ss. *adj.* sämre 1 Cor. 11: 17 l. försämring.

ἡχέω (följ.) ljuda, skalla, klinga, brusas Lc. 21: 25, 1 Cor. 13: 1.

ἡχος, ου, ὁ, äfven *εος, τό* Lc. 21: 25 || *ἡχόσῃς* (vanligare form i profangr. är ἡχή, ἡ) ton, klang, ljud, dån Act. 2: 2, buller, brus Lc. 21: 25 (se fgde), ἡχ. *σάλπιγγος* Hebr. 12: 19 basunaljud, trumpetstöt; rykte Lc. 4: 37.

Θ.

Θαδδαῖος, ου, ὁ, en Syrisk form för *Ἰουδᾶς* (se № 3) Mt. 10: 3, Mc. 3: 18.

θάλασσα, ης, ἡ (*ἄλς, ἡ* haf, med förstärkt aspiration) haf, hafsvatten, vatten, sjö; a) *haf* i allmht Mt. 13: 47 *σῶπε, τὸ πέλαγος τῆς θαλάσσης* Mt. 18: 6 hafvets djup; b) *verldshaf* Apoc. 20: 13, 21: 1; ὁ οὐρανός, ἡ γῆ καὶ ἡ θ. Act. 4: 24 *al.*

= *universum*, hela verlden; ἡ γῆ καὶ ἡ θ. Apoc. 7: 1--3, 12: 12 = jordens krets, hela jorden; c) *Medelhafvet* Act. 10: 6. 32 *al.*; d) *Röda hafvet ἐρυθρὰ θ.* Act. 7: 36 *al.* (se ἐρυθρός), äfn utan ἐρυθρὰ 1 Cor. 10: 1. 2; e) *Galil. hafvet* l. sjön Genesaret θ. τῆς Γαλιλαίας l. *Τιβεριάδος* Mt. 4: 18 *al.* (se *Γεννησαρέτ*), äfn utan tillägg

Mt. 4: 15 *al.* — *Anm.* θ. äfvensom ὕδατα (se ὕδωρ) betyder i Apoc. ofta folk i allmht ss. oordnade massor (se deremot γῆ).

θάλω göra varm (eg. om foglar som med vingarne betäcka och uppvärma sina ungar), värma Eph. 5: 29 (har afs. på kläderna), omhägna l. -hulda 1 Thess. 2: 7 (om modren s. vårdar sina barn).

θάμαρ, ἡ *indecl.* (𐤆𐤇𐤍𐤏 palm, dadelpalm) *Thamar*, hustru till *Er*, sonhustru till *Judas* Mt. 1: 3. *

θαμβέω; ἡθην (följ.) häpna, förvånas, förskräckas (Act. 9: 6 i äldre editioner); *pass. idem* Mc. 1: 27, 10: 32, ἐπί τινι 10: 24 öfver ngt.

θάμβος, εος, τό (θάω, θάομαι egentl. gapa, skåda med förvåning, förvånas, häpna) häpnad, förvåning Lc. 4: 36 *al.*; i profangrek. äfven skräck, fasa.

θανάσιμος, ον, äfven 3 änd. (θάνατος) tjenlig att döda, dödande, giftig Mc. 16: 18. *

θανατηφόρος, ον (följ., φορέω) dödsbärande l. -bringande, dödande, dödlig Jac. 3: 8. *

θάνατος, ου, ό (θνήσκω, ἔθανον) 1:o död, *σικιά θανάτου* (se *σικιά*); a) den fysiska l. lekamliga Mt. 10: 21 *al.*; b) den andliga Rom. 6: 16 *al.*; c) den eviga (εἰς τὸν αἰῶνα) Joh. 8: 51. 52, ό δεύτερος Apoc. 2: 11 *al.* (liksom den första d. ä. den lekamliga döden beröfvar mskn det lekamliga lifvet, så beröfvar äfn den andra d. ä. den eviga döden henne det eviga lifvet). — γεύεσθαι θανάτου (se γεύομαι), ἰδεῖν l. θεωρεῖν θάνατον Lc. 2: 26, Joh. 8: 51 se l. erfara döden, dö. — 2:o pest Apoc. 6: 8 *bis* (på förra stället är döden personifierad), 18: 8; dödsfara 2 Cor. 1: 10, äfven *plur.* 2 Cor. 11: 23 dödstillfällen l. -faror.

θανάτω, ὄσω, ὡσα; ὄθην (fgde) döda Mt. 10: 21 *al.*, öfverantvarada l. dömma till döden Mt. 26: 59 *al.*, tillintetgöra äfven i *metaphor.* mening, göra att ngt upphör = καταργέω Rom. 8: 13; — *pass.* dödas ὅλην τὴν ἡμέραν Rom. 8: 16 hela dagen dödas vi d. ä. några af oss; τινί Rom. 7: 4 vara afdöd en sak, icke mera vara till för henne d. ä. vara befriad från henne, men äfven i anseende till ss. 1 Petr. 3: 18 dödad till köttet d. ä. sin jordiskt menskliga natur.

θάπτω, ἔθαψα; ἐτάφην begrafva, jordfästa Mt. 8: 21 *al.*

θάρα, ό *indecl.* (𐤆𐤇𐤍𐤏 af 𐤆𐤇𐤍𐤏 i Chald. fördröja) *Thara*, Abrahams fader Lc. 3: 34. *

θαυρέω l. θαρσέω blott i *imperat.*, ἐθαύρησα (θαύρος l. föl.) vara djerf, modig, vid godt mod

Mt. 9: 2. 22 *al.*; vara behjertad, dristig εἰς τινα 2 Cor. 10: 1 med afs. på l. mot ngn; förlita l. -låta sig på ngn ἐν τινι 2 Cor. 7: 16, men kanske rättare: vara vid godt mod genom ngn.

θάροςος, εος, τό djerfhet, trygghet, mod, tillförsigt λαβεῖν θ. Act. 28: 15 hämta, få mod. *

θαῦμα, ατος, τό (θάω, θάομαι se θάμβος) allt som väcker förvåning — under καὶ οὐ θ. || οὐδὲν θαυμαστόν 2 Cor. 11: 14 och det är icke underligt; äfven undran, förundran θαυμάζειν θ. μέγα Apoc. 17: 6 falla i stor förundran.

θαυμάζω, ἄσομαι, ἄσα; ἄσθην (fgde) förvånas, förundra sig, undra *absol.* Mt. 8: 10 *al.*, öfver ngn l. ngt τινά l. τί, διὰ τι, ἐν l. ἐπί τινι (öfver ngn Act. 3: 12), περί τινος l. med ὅτι, εἰ (= ὅτι 1 Joh. 3: 13); beundra, med beundran betrakta en person l. sak, skänka sin beundran åt en person (πρόσωπον) Jud. 16, θ. ὀπίσω τινός Apoc. 13: 3 ~ beundra l. förundra sig öfver ngn gående bakefter honom, följa ngn med förundran; — *pass.* ἐν τινι 2 Thess. 1: 10 (så vida beundran öfver den salighet, hvartill de christna hunnit, medför beundran öfver Christus sjelf ss. skapare af denna salighet).

θαυμάσιος, ον (fgde) förunderlig; *neutr. scil.* ἔργον underverk; under Mt. 21: 15. *

θαυμαστός, ἡ, όν, *adj.* vble (af θαυμάζω) eg. beundrad, beundransvärd, underbar, underlig Mt. 21: 42 *al.*

θαυμαστόομαι, ὠθην (fgde) betraktas l. begapas ss. ett under, θαυμαστωθῆναι är || θαυμασθῆναι 2 Thess. 1: 10, och ἐθαυμαστώθη || ἐθαύμασεν Apoc. 13: 3.

θεά, ἄς, ἡ (θεός) gudinna Act. 19: 27; v. 37 har *Tisch. Cod. Sin.* τὴν θεόν.

θεάομαι, τεθέαμαι, ἐθεασάμην; ἐθεάθην (θεά anblick af θάω, se θαῦμα) åskåda, beskåda, betrakta, se (ntmärker ett noggrammare betraktande än ὀράω, liksom fördjupa l. försänka sig uti betraktande t. ex. 1 Joh. 1: 1) Mt. 11: 7 *al.*, bese l. besöka Rom. 15: 24; *pass.* blifva sedd ὅπου τινος Mc. 16: 11, τινί Mt. 6: 1, 23: 5 (l. visa sig för ngn).

† θεατρίζω (följ.) vara l. spela på theater, förevisa, uppföra derpå, offentligen framställa, *in malam partem*: offentligen utställa, blottställa τινί för ngt Hebr. 10: 33. *

θέατρον, ον, τό (θεάομαι) stället der man åskådar ngt, skådeplats (i synnerhet för dramatiska före-

ställningar), theater; den begagnades äfven till samlingsplats för afgörande af offentliga angelägenheter Act. 19: 29. 31; *metaphor.* skådespel, spektakel (om mskr, som äro föremål för begäring, skymf, förakt o. s. v.) 1 Cor. 4: 9.

θεῖον, ου, τό (sannol. af följ., emedan svaflet tillades kraft att afvärja ondt) svafvel Lc. 17: 29 *al.*

† θεῖος, α, ον (θεός) gudomlig 2 Petr. 1: 3. 4; τὸ θεῖον Act. 17: 29 det gudomliga, Gudomligheten, Gudomen.

θειότης, ητος, ή (fgde) divinitas, Gudom, Gudomlighet, Gudomsmajestät Rom. 1: 20.

† θειωδής, ες (θειῶν) af svafvel, svafvelaktig, svafvelfärgad Apoc. 9: 17.

† θέλημα, ατος, τό (θέλω) 1:o vilje l. vilja så väl *subj.*, som *obj.* (det som man vill) Mt. 7: 21 *σαπε*, ἐν τῷ θεῖο τοῦ Θεοῦ Rom. 1: 10 Deo volente om Gud vill, εἰ θέλοι τὸ θεῖο τοῦ Θεοῦ 1 Petr. 3: 17 (*subst. conj. c. verbo*) om det så skulle vara Guds vilje, ἐν τῷ θεῖο Hebr. 10: 10 uti hvilken (Guds) vilje (som Christus fullgjorde — neml. genom sin görande och lidande lydning) andra: i kraft af hvilken vilje. — 2:o) föreskrift, bud Mt. 21: 31 *al.* — 3:o) drift θε. *σαρκός* Joh. 1: 13 köttslig drift. — 4:o) önskan, begär, välbehag Lc. 23: 25; *plur.* bud, föreskrifter Act. 13: 22; önskingar, begär, lustar Eph. 2: 3.

† θέλησις, εως, ή (följ.) viljande, vilje Hebr. 2: 4. *
θέλω l. ἐθέλω, ἐθέλησα (se βούλομαι) 1:o) vilja, önska, åstunda Mt. 1: 19 *σαπίus*, med *infin.* l. *accus. c. infin.*, l. ἵνα med *conjunct.* l. utan ἵνα ss. τί θε. ποτήσω ὑμῖν Mt. 20: 32, ποῦ θε. ἐτοιμάσωμεν Mt. 26: 7, Mc. 14: 12, äfven 15: 12; märkligt är äfven och snarlikt vårt språkbruk, att εἰ om utelemnas ss. θε. συλλέξωμεν Mt. 13: 28, vill du, så o. s. v., äfven Mc. 15: 9, Lc. 9, 54; τί ἂν θέλοι τοῦτο εἶναι Act. 2: 12 hvad skulle detta vilja vara? hvad kan detta betyda? äfven 17: 20; καὶ τί θε. — — — ἀνήφθη Lc. 12: 49 och hvad jag önskar l. skulle vilja, att den redan vore upptänd! — οὐ l. μὴ θε. Mt. 1: 19 *al.* = nolo; vilja hellre än ἤ malo (liks. i profangrek. βούλομαι), föredraga 1 Cor. 14: 19. — 2:o) önska sig, tycka om, hafva lust till, finna behag i Mt. 9: 13 *al.*, θε. — — — ἀσπασμούς Mc. 12: 38 som tycka om att — — — och (*scil.* φιλοῦντες ἀσπ. Lc. 20: 46) att blifva helsade; θε. ἐν τινί Col. 2: 18 finna behag uti en sak, låta sig behaga, τινά Mt. 27: 43 hafva välbehag till, hålla

af ngn; deraf θε. med *infin.* = gerna, ss. ἡθέλον λαβεῖν Joh. 6: 21 de togo honom gerna, θε. ποιεῖν Joh. 8: 44, se äfven Gal. 6: 12; hit hör likväl icke τὸ θε. 2 Cor. 8: 10 som somliga tyda med: vara villig, gerna göra — utan det betyder vilja (neml. göra ännu mera — säges om en fortfarande vilja). — 3:o) postulo påstå 2 Petr. 3: 5. θεμελίως, ον (*τίθημι, θέμα* det satta, ställda, grund) hörande till grunden, grund —; a) ὁ θεμελίως *sc.* λίθος grundsten, grundval, grund Apoc. 21: 19, *metaph.* om Christus ss. salighetens grund 1 Cor. 3: 10. 11. 12 *al.*, *meton.* om Christna församlingen ὁ στερεὸς θε. κ. τ. λ. 2 Tim. 2: 19 [med den fasta grunden menas ἡ ἐκκλησία icke ss. den fulländade byggnaden, men dock ss. ett underlag för denna byggnad, en underbyggnad — οἰκία v. 20. På denna θεμ. finnas 2:ne inskrifter, in-segel σφραγίδες, den ena a *parte Dei*: HERren känner (bevarar) dem som äro hans — detta till tröst för de trogna emot irrläroarnes förstörande verksamhet — den andra a *parte hominum*: hvar och en som nämner Christi namn ss. sin HERres (hvarje Christen) afhålle sig från orättfärdighet — detta en uppmaning till de trogna att afhålla sig från ett syndigt lefverne]; *plur.* οἱ θε. *scil.* λίθοι Hebr. 11: 10, Apoc. 21: 14. 19 grundmurar, -valar, -fästen. — b) τὸ θε. Lc. 6: 48. 49, 14: 29 grundval, grund; *trop.* 1 Tim. 6: 19, Hebr. 6: 1 de första grunderna (i läran), som bestå μετανοίας i bättring o. s. v.

† θεμελιώω, ωσα; ωμαι (fgde) lägga grund, grunda τὶ ἐπὶ τι Mt. 7: 25, (Lc. 6: 48), Hebr. 1: 10; *trop.* grunda, rota ἐν τινί Eph. 3: 18, τινί Col. 1: 23, göra orubblig 1 Petr. 5: 10 (så att ingen kan rubba l. rycka eder från stället).

† θεοδίδακτος, ον (θεός, διδακτός) lärd af Gud 1 Thess. 4: 9. *

θεολόγος, ου, ὁ (θεός, λόγος) som talar l. lärar om Gudomen l. gudomliga ting, äfven lärd i gudomliga ting, theolog; så kallas i några manuskript Joh. i öfverskriften till Apoc., med anledning af Joh. 1: 1, jfr Apoc. 1: 2. *

θεομαχέω (följ.) strida med Gud; t. r. Act. 23: 9. *
θεομάχος, ον (θεός, μάχομαι) stridande med l. mot Gud Act. 5: 39. *

θεόπνευστος, ον (följ., πνέω) af Gud inbläst l. ingifven, πᾶσα γραφή θεόπν. κ. τ. λ. 2 Tim. 3: 16 hvarje af Gud ingifven skrift (jfr 2 Petr. 1: 21) är också nyttigt till undervisning (i det den för-

ökar vår kunskap), till öfverbevisning (i det den öfvertygar oss om våra synder och tuktar oss för dem), till tillrättavinsning (i det den verkar i oss beslut till bättring), till uppfostran i rättskafshet (i det den befrämjar utvecklingen af vårt christliga lif).

Θεός, οἷ, ὁ, ἡ, voc. Θεέ Mt. 27: 46 (enligt somliga af *θεῶσθαι*, emedan Gud *ser* allt; enligt andra besl. med *Ζεός, Διός* af *ζῶω*, ss. den allena *levvande*) Deus, *Gud*, med och utan artikel, den sanna levvande Guden Mt. 1: 23 *sapissime*, äfven den människoblifne Joh. 1: 1 *al.*; om afgudar, i synn. i *plur.*, Act. 7: 40. 43 *al.*; med *θεοί* Joh. 10: 34. 35 menas konungar och öfverhetspersoner (Ps. 82: 1. 6 om tyranniska domare. — Konungar och öfverhetspersoner ansågos neml., enligt den theocratiska idéen, ss. Guds ställförträdare på jorden — jfr ock Exod. 21: 6, 22: 8. 28, der presterna ss. Guds representanter så betecknas; äfven Moses kallas så Exod. 4: 16, 7: 1); *θεοί* 1 Cor. 8: 5 i förening med *χύριοι* underordnade gudomsväsenden (jfr Deuter. 10: 17, Ps. 136: 2. 3 — härmed menas Englarne) »ty äfven om verkligen så kallade gudar äro till (hedendomen tänkte sig himmel och jord uppfyllda med gudomligheter — Paulus medgifver icke sådana såkallade gudars tillvaro, han antager blott det fallet, att de verkligen äro till), i öfverensstämmelse dermed att ju förhanden äro gudar i mängd och herrar i mängd (se ofvan), så hafva åtminstone vi blott en enda Gud, Fädren o. s. v.»; *ὁ θεὸς τοῦ αἰῶνος τούτου* 2 Cor. 4: 4 denna verdens gud d. ä. djefvulen; *ἡ θεός* Act. 19: 37 gudinnan (Artemis). — Bland doxologier är Rom. 11: 36 ganska märklig för de 3:ne præpos., hvarigenom Guds egenskaper uttryckas: *ἐξ αὐτοῦ* (från Honom såsom skapare, ur Hans skaparehand), *δι' αὐτοῦ* (genom Hans bibehållande kraft, Hans försyn), *εἰς αὐτόν* (till Honom ss. mål, emedan allt tjenar till Hans ändamål); några vilja här finna en anspelning på Treenheten.

θεοσέβεια, ας, ἡ (följ.) *gudsdyrkan* l. -fruktan, gudaktighet, fromhet 1 Tim. 2: 10.

θεοσεβής, ἐς (Θεός, *σεβομαι*) *gudadyrkande*, gudfruktig Joh. 9: 31.

θεοστυγής, ἐς (Θεός, *στυγέω*) *styggas* vid, hata) *vederstygglig* för Gud, gudahatad Rom. 1: 30; någon activ bemärkelse »som hatar Gud» har ingen auctoritet för sig.

θεότης, ητος, ἡ (förhåller sig till Θεός, som *θειότης* till *θεῖος*) *deitas*, gudavarande, gudomsväsende Col. 2: 9.

Θεόφιλος, ου, ὁ (Θεός, *φίλος*) *Theophilus*, en kristen, till hvilken Lucas dedicerade sina båda arbeten, Evangelium och Apostlagerningarne. Man känner ingenting bestämdt om hans stånd och fädernesland; allmänaste meningen är likväl, att han varit eu förnäm (*χρότιστος*) Romare (eller åtminstone Italienare); fkmr Le. 1: 3, Act. 1: 1.

θεραπεία, ας, ἡ (följ.) 1:o skötsel, vård, läkedom Le. 9: 11, Apoc. 22: 2, äfven (fastän ej i N. T.) tjänst, tjänstebevisning. — 2:o betjeuing, tjänstefolk Le. 12: 42, äfn t. r. Mt. 24: 45 (der *Tisch.* har *οἰκετείας*, *Cod. Sin. οικίας*).

θεραπεύω, εὔσω, εὔσα; εὔμαι, εὔθηγ (följ.) *hylla om*, omhulda, sköta, vårda, tjena, bota, hela *τινά* l. *τί* Mt. 4: 23 *σῶπε*, men äfven *τινά ἀπό τινος* Le. 7: 21 liksom befria ugn ifrån ngt; *pass.* botas *ἀπό τινος* Le. 8: 2, men äfveu betjenas Act. 17: 25 (neml. genom offer och gåfvor).

θεράπων, οντος, ὁ (sannol. af *θέρω* värma, *foveo*) den som *hyllar om*, omhuldar, vårdar någon — vårdare, hjälpare, tjenare Hebr. 3: 5.

θερίζω, ισα; ἰσθηγ (*θέρω*) skörda, uppskära, inberga Mt. 6: 26, Le. 12: 24, *οἱ θερίσαντες* Jac. 5: 4 = *θερισταί* skördemännen; äfven *trop.* Joh. 4: 36, Gal. 6: 8 (*conf. Cic. de Oratore* 2: 65 ut sementem feceris, ita metes) *al.*

θερισμός, οῦ, ὁ (fgde) 1:o skördaude, skörd Joh. 4: 35 (på sednare stället); *metaphor.* skördefalt, »säd» Mt. 9: 37. 38, Le. 10: 2, Apoc. 14: 15. — 2:o skördetid Joh. 4: 35 (på förra stället — skördetiden inföll i medlet af månaden *Nisan*, alltså i April — se vidare *ἐορτή*); *metaph.* Mt. 13: 30, Mc. 4: 29.

θεριστής, οῦ, ὁ (se fgde) skördeman, *metaphor.* Mt. 13: 30. 39.

θερμαίνω (se följ.) värma; i N. T. *med.* värma sig Mc. 14: 54. 67 *al.*

θερμη, ης, ἡ (*θερμός* varm, af följ.) värme, hetta Act. 28: 3.

θέρω, εως, τό (*θέρω* värma — sällsynt —; *θέρομαι* blifva varm, het) *värme*, hetta, den varma l. heta tiden, sommartid, sommar (se *ὁπώρα*) Mt. 24: 32 *al.*

Θεσσαλονικεύς, έως, ὁ (följ.) från Thessalonica, invånare i Thessalonica, Thessalonicens l. -nicer Act. 20: 4 *al.*

Θεσσαλονίκη, ης, ἡ *Thessalonica*, fordom *Therme*, vid nordöstra spetsen af Thermaiska viken, på Romarnes tid hufvudstad i 2:dra districtet af provinsen Macedonien och derföre säte för en Rom. prætor. Det skall hafva blifvit uppbyggt af *Cassander*, Antipaters son, i stället för det gamla *Therme*, eller åtminstone blifvit derifrån och från närliggande städer befolkadt, och hafva fått sitt namn af hans gemål *Thessalonice*; andra mena, att *Philippus* så kallade staden efter sin seger öfver Thessalierna (*Θεσσαλῶν νίκη*). Under Romarne växte den upp till en mycket stor, folkrik och blomstrande stad, hvilken hade tillnamnet *libera* och hos sednare författare *Metropolis*. Judar hade der satt sig ner och byggt en synagoga. I denna predikade Paulus på sin 2:dra missionsresa och lade jemte Silas grund till en christen församling, som mest bestod af hedningar och proselyter. Han blef derifrån fördrifven genom Judarne och ditsände sedermera Timotheus från Athen, hvilens underrättelser förmådde honom att skriva 1:sta Brevet till Thess. (52 l. 53) ifrån Corinth, hvarpå det 2:dra snart följde (53 l. 54). Nu heter staden *Saloniki* och är en mycket betydande handelsplats med 70,000 invånare; fkmr Act. 17: 1 al.

Θευδᾶς, ᾶ, ὁ *Theudas*, en Judisk folkuppviglarare l. upprorsstiftare, hkn Gamaliel nämner i sitt tal inför Synedrion (Act. 5: 36) ss. hafvande lefvat före hans tid; torde böra skiljas från den Josephus omtalar Antt. 20: 5. 1, enär den förre lefde under Tiberius, den sednare under Claudius. Dock anse somliga den för samma person, och uppgiften af Gamaliel ss. minnesfel. Enligt Josephus hade insurgenthöfdingen Theudas under procuratorn *Cuspius Fadus* utgifvit sig för en prophet och dragit till sig många anhängare; men Fadus lät genom sitt rytteri öfverfalla de upproriske, hka dels nedergrjordes, dels togos till fånga och Theudas sjelf blef halshuggen. *

Θεωρέω, ἡσα (*θεωρός* i profangrek. åskådare vid de offentliga spelen och festerna, i synn. å en stats vägnar, deputerad; så *θεωρία* festlig beskickning l. deputation af *θεόμαται*) vara åskådare vid fester; deraf i N. T. 1:o) åskåda, betrakta, se, besc Mt. 27: 55 al.; få se, varseblifva, märka med *ὅτι* ss. Mc. 16: 4 al., äfven *accus. partic.* (liksom *ὀράω*) Act. 17: 16 al.; förstå, inse, begripa Joh. 4: 19 al., finna Act. 21: 20 al., crifara Joh. 8: 51 (se *θάνατος*). — 2:o) andligt

åskåda, taga i betraktande, öfverväga, besinna Hebr. 7: 4.

Θεωρία, ας, ἡ (fgde) beskådande, åskådande i synn. af högtidliga spel l. skådespel, skådespelet sjelft; i allmht hvarje *uppträde* l. tilldragelse, s. väcker uppseende Lc. 23: 48. *

Θήκη, ης, ἡ (*τίθημι*) förvaringsrum att *insätta* ngt uti, fodral, låda, skida Joh. 18: 11. *

Θηλάζω, ασα (*θηλή* se följ.) lactare, *dia* 1:o) gifva di (om modren) Mt. 24: 19 al. — 2:o) dia (om barnet) Mt. 21: 16, Lc. 11: 27.

Θήλυς, εια, υ (*θηλή* vårta, bröst af *θύω dia*, nära) närande l. försedd med bröst, qvinnlig) (*ἄρσεν*; τὸ θ. scil. γένος Mc. 10: 6 al. qvinnkön, qvinna; *femin.* Rom. 1: 26. 27 *idem.*

Θήρα, ας, ἡ (*θήρ*, se *θηρίον*) jagt, fångst *metaph.* Rom. 11: 9 (jagtnät?). *

Θηρεύω. εῦσα (fgde) = det i profangrek. vanligare *θηράω* jaga, uppjaga, fånga, uppfånga, uppsnappa *metaph.* Lc. 11: 54. *

Θηριομαχέω, ἡσα (följ., *μάχομαι*) strida med vild-djur 1 Cor. 15: 32; då härom ingenting nämnes hvarken i Apostlagerningarna eller annorstädes, så måste ordet tagas bildligt om den kamp Apostlen i Ephesus kämpade mot vilda Jud. motståndare. *

Θηρίον, ου, τό (till formen *diminutiv.* af, men till bemärkelsen = *θήρ djur*, med æolisk-dorisk aspiration *φῆρ* fera) vilddjur, djur Mc. 1: 13 al., Jac. 3: 7 synes betyda djur som gå på marken, fyrfotad djur, θ. τῆς γῆς Apoc. 6: 8 markens djur, rofdjur (ss. hyenor och schakaler i Österlandet), τὸ θ. ἐκ τῆς θαλάσσης (= τῆς ἀβύσσου) Apoc. 13: 1 (bildn tagen ur Dan. 7: 3 ff.) verkar genom list och våld, ἄλλο θ. ἐκ τῆς γῆς Apoc. 13: 11 verkar genom falsk lära; *transl.* om mskr *κατὰ θ.* Tit. 1: 12 vilddjur (se *ἡρῆς*).

Θησαυρίζω, ισα; ισμαι (följ.) hopa, samla *θησαυρούς* Mt. 6: 19. 20 skatter, *τινί* Lc. 12: 21, 2 Cor. 12: 14, lägga i en hög *τί* 1 Cor. 16: 2 (se *εὐδοκῶ*), samla l. spara ihop, samla in (i ladorna) Jac. 5: 3, *metaphor.* *τινί τι* Rom. 2: 5; spara, bespara 2 Petr. 3: 7 (ss. en skatt, som förvaras till en viss tid).

Θησαυρός, οῦ, ὁ (*τίθημι*) 1:o) förvaringsrum, förrådshus Mt. 13: 52, skattkammare, kista, skrin Mt. 2: 11; *trop.* kallas hjertat förrådshus, skattkammare, »fatabur» Mt. 12: 35, Lc. 6: 45. — 2:o) det förvarade, förråd, skatt Mt. 6: 19 al., *metaphor.* (om allt dyrbart) Mt. 6: 20, 2 Cor.

4: 7, ἐν ᾧ — — ἀπόκρυφοί Col. 2: 3 uti hvilken (μυστηρίῳ) innehållas alla — — — förborgade skatter (förborgade äro neml. skatterna för hvar och en, som icke hunnit εἰς ἐπίγνωσιν τοῦ μυστηρίου).

διγγάνω, ἔθιγον beröra, vidröra, komma vid τινός Hebr. 11: 28, 12: 20; μὴ ἄψῃ — — — δίγῃς Col. 2: 21 innehålla ett slags climax: »icke fatta uti och icke smaka, icke en gång röra vid skall du!» θλίβω; τέθλιμμαι (besl. med τρίβω guida, nöta) trycka, pressa, klämma, tränga Mc. 3: 9, metaph. ängsla, trycka, förtrycka 2 Cor. 1: 6 al., *præs. part. pass.* betryckt 2 Cor. 4: 8 al.; p. p. sammantryckt, hopträngd, trång, smal Mt. 7: 14. θλίψις, εἰς, ἡ (fgde) eg. tryckning; deraf metaph. betryck, trångmål, vedermöda Mt. 13: 21 al., äfven förföljelse Act. 11: 19; *plur.* vedermödor, lidanden Act. 7: 10 al., αἱ θ. τοῦ Χοῦ Col. 1: 24 (se ἀναταπληρόω).

θνήσκω, τέθνηκα (stam θάνω *per metathesin*) dö Mt. 2: 20 al., äfven i andlig mening 1 Tim. 5: 6; ὁ τεθνηκώς den döde, lik Lc. 7: 12.

θνητός, ἡ, ὄν, *adj.* vble (af fgde) dödlig (underkastad nödvändigheten att dö) Rom. 6: 12 al.

† θορυβάζω = följ. || τυρβάζῃ Lc. 10: 41. *

θορυβέω, ἦσω (följ.) larma, genom larm störa, förvirra, bringa i uppror τὴν πόλιν Act. 17: 5; *med.* larma sins emellan, sorla Mt. 9: 23, Mc. 5: 39; *pass.* störas, vara bestört, orolig Act. 20: 10.

θόρυβος, οὐ, τό (besl. med θρόος *per metathesin*, se θροέω) larm, buller, sorl Mt. 27: 24 al.; oro, villervalla, tumult, upplopp Mt. 26: 5, Mc. 14: 2, Act. 20: 1.

θραύω; τέθραυσμαι (besl. med θρύπτω, se τυρφή; äfven med τρώω, τείρω) sönderbryta, -krossa, -slita; p. p. *metaphor.* förkrossad, ångerfull Lc. 4: 18. *

θρέμμα, αὐτος, τό (τρέφω) som näres l. uppfödes, fosterbarn; äfven afföda, yngel; i N. T. om djur, som påläggas till afvel, boskap, hjord Joh. 4: 12. *

θρηνέω, ἦσω, ἡσα (följ.) gråta, qvida, klaga, jemra sig Joh. 16: 20, uppstämma sorgesånger τινί för ngu Mt. 11: 17, Lc. 7: 32; τινά Lc. 23: 27 gråta öfver, begråta, beklaga ngn (egentl. gråta med afs. på ngu).

θρήνος, οὐ, ὁ (stam θρέω, beslägtadt med θρέομαι larma, skria) skria, klagan, gråt Mt. 2: 18. *

θρησκεία, ας, ἡ (θρησκεύω iakttaga religiösa bruk, förrätta religiösa handlingar, dyrka, tillbedja θεόν,

af följ.) religiöst bruk, gudstjenst (yttre gudsfuktan l. -dyrkan) Act. 26: 5, Jac. 1: 26. 27; θ. τῶν ἀγγέλων Col. 2: 18 engladyrkan l. -tjenst (så att de satte englarne öfver Christus).

θροῦσκος, ον (somliga härleda ordet af θροῦξ = θροῦξ Thraker, emedan de i mysterierna invigda Thrakiska qvinnorna skola varit särdeles begifna på religiöst svärmeri, hvadan Theognost skriver θροῦσκος; andra af θρέω = τρέω darra af helig fruktan; andra af θρέομαι = θροέω frammumla vidskepliga böneformler) religiös, som tjenar Gud, Guds tjenare Jac. 1: 26.

θριαμβεύω, εἰσα (θρίαμβος hos Grekerna hymn till Bacchos, besl. med διθύραμβος sång och tillnamn till Bacchos — δις θύραν βίου — för hans dubbla födelse; triumphus, triumph) triumphare, triumphera τινά 2 Cor. 2: 14 öfver ngn (d. ä. Gud tillintetgör våra sorger och lidanden, och i afseende på dem framställer oss ss. öfvervunna, liks. en triumphator sina fiender) αὐτοῦς ἐν αὐτῷ Col. 2: 15 »i det han (Gud) triumpherade öfver dem (de dämoniska makterna) förmedelst den (neml. utplånade och på korset fastnaglade handskriften)».

θρίξ, τριχός, ἡ hår, hufvudhår (menniskors) Mt. 5: 36 al.; djurs hår Mt. 3: 4, Mc. 1: 6.

θροέω (θρόος, ὁ skri, larm, buller af θρέομαι, se θρήνος) larma, stoja, skria; i N. T. skrämma, förskräcka, *pass.* förskräckas, frukta, låta skrämma l. förskräcka sig Mt. 24: 6 al.

θρόμβος, οὐ, ὁ (τρέφω, τέτροφα) eg. tjock massa, klump, i synn. af stelnadt blod, stor droppe Lc. 22: 44.

θρόνος, οὐ, ὁ (θράω, θρήσασθαι sitta; besl. med θράωνος bänk och θρήνους pall) eg. upphöjdt säte, stol, arm- l. länstol, thron med pall l. fotsteg under, thron Mt. 5: 34 al.; *meton.* konungarike, -makt, -välde Lc. 1: 32 al.; ὁ θρόνος τῆς χάριτος Hebr. 4: 16 Nådens (= Guds) thron (har blifvit för oss en nådathron genom Christi försöning, förmedelst hkn vi stå uti en nära och innerlig förening med Gud och kunna af Honom vänta, hos Honom hämta mod och kraft i våra strider), ὁ θρ. τοῦ σατανᾶ Apoc. 2: 13 satans thron l. säte, rike (se Πέργαμος); οἱ θρ. Col. 1: 16 utmärker en afdelning af englarne l. englahöfdingarne.

Θυάτειρα, ον, τά Thyatira, hette förut Pelopia och Euippia, stad i Lydien vid floden Lyeus emellan Pergamus och Sardes; var en Macedonisk coloni

och särdeles utmärkt för sina purpurfärgerier, med hvilkas fabriker invånarne drefvo en vidsträckt handel Act. 16: 14; här fanns också en christen församling, i hkn till en del hedniska seder in-smugit sig. Apoc. 1: 11, 2: 18. 24.

Θυγάτηρ, *έρος* *sync.* *τρός* o. s. v. Eng. *daughter*, Tyska *Tochter*, Göth. *dauther*, Svenska *dotter* Mt. 9: 18 *sæpe*; i *vocat.* i oegentlig mening vid äldre personers tilltal till yngre qvinnspersoner: min dotter! Mt. 9: 22 *al.*; *Θυγατέρες* *Ίερουσαλήμ* Jerusalems döttrar (= Hierosolymitanskor), äfven *metonym.* *ή Θυγάτηρ Σιών* Mt. 21: 5, Joh. 12: 15 = *יְיִצְחָק* Sions dotter d. ä. staden själf personificerad, se *Σιών*; afkomling ss. *θ.* *Ἀαρών* Lc. 1: 5, *θ.* *Ἀβραάμ* Lc. 13: 16 = en Abrahamitiska.

Θυγάτριον, *ου*, *τό* *diminut.* (af fgde) *liten dotter* Mc. 5: 23, 7: 25.

Θύελλα, *ης*, *ή* (*θύω*) storm, stormvind, orkan Hebr. 12: 18.

Θύϊνος, *η*, *ον* (*θύα* ett välluktande Afrikanskt träd, citrus, citronträd — besl. med thus, *θύω*) af citronträd, *θ.* *ξύλον* Apoc. 18: 12 citronträ.

Θυμίαμα, *ατος*, *τό* (*θυμιάω*) eg. *det rökta*, rökelse, rökverk l. -offer Lc. 1: 10. 11 (under rökelse-timmen, 2 gånger om dagen morgon och afton, var folket i Judarnes förgård sysselsatt med stilla bönen); fkmr äfven Apoc. 5: 8 *al.*

Θυματήριον, *ου*, *τό* (följ.) *rökelsekärl* l. -kar Hebr. 9: 4 (emedan det gyllene rökelsekaret endast brukades i det aldraheligaste, hänföres det ock dit l. c.; annars stod rökoffersaltaret i det heliga, ss. en bild af de troendes uppstigande böner jfr Lc. 1: 9—11, Apoc. 5: 8).

Θυμιάω, *ασα* (*θύμα* offer af *θύω*) *röka*, upptända rökelse, rökverk l. -offer Lc. 1: 9.

Θυμομαχέω (följ., *μάχομαι*) eg. *strida* l. föra krig med förbittring, vara krigiskt l. fiendtligt sinnad, vara förtörnad, vredgas *τινί* Act. 12: 20.

Θυμός, *ου*, *ό* (*θύω*) hvarje *uppprusande* l. häftig sinnesrörelse, (uppprusande) vrede, hetta Lc. 4: 28 *al.* der *ποτήριον* (Guds vredeskalk) bifogas, affekt, ovilja; *plur.* iræ, häftighcter, vredesutbrott 2 Cor. 12: 20, Gal. 5: 20.

Θυμώω; *ώθην* (fgde) göra vred; *pass.* blifva vred, vredgas Mt. 2: 16.

θύρα, *ας*, *ή* *die Thüre*, dörr (så väl till ett enskildt rum, som till hela huset — annars skiljes *θύρα*

vanligen från *πύλη* som är större) port, ingång Mt. 6: 6 *al.*, *τὰ πρὸς τὴν θ.* Mc. 2: 2 (se *χωρέω*); *metaphor.* öppning, tillträde, tillfälle Act. 14: 27 *al.* (se *ἀνοίγω*), *θ.* *ἀνεωγμένη* Apoc. 3: 8 en öppnad dörr d. ä. fri, obehindrad verksamhet för Guds rike, Apoc. 4: 1 »en dörr vardt upplåten i himlen» (himlen liknas vid templets förgårdar och pelargångar); *ή θ.* *τῶν προβατών* Joh. 10: 7 dörren som leder till fåren (så kallar Frälsaren sig själf, emedan alla lärare i församlingen skola genom honom dertill göras skickliga och förordnas).

θυρεός, *ου*, *ό* (fgde) 1:o *dörrsten* (sten som tjenar till dörr); 2:o *dörrsköld*, en stor aflång (oval l. fyrkantig) sköld, scutum Eph. 6: 16; *ann.* man åtskiljer 4 slags sköldar a) *ἀσπίς* rundsköld (se *ἀσπίς*); b) *θυρεός* dörrsköld; c) *γέβρον* (af *εἶρω* fläta) korgsköld — af flätade vidjor öfverdragna med oberedda oxhudar; d) *πέλτη* (af *πάλλω* svänga) svängsköld — var lättast och hade merändels formen af ett murgrösblad.

θυρίς, *ίδος*, *ή* *diminut.* (af *θύρα*) *liten dörr* l. öppning, fönsteröppning, fönster 2 Cor. 11: 33, äfn fönsterkarm Act. 20: 9.

θυρωρός, *ου*, *ό*, *ή* (*θύρα* och *ώρα* vakt, uppsigt l. *οὔρος* vaktare, uppsyningsman af *όράω*) dörrvaktare, -vakterska Mc. 13: 34 *al.*

Θυσία, *ας*, *ή* (*θύω*) offerhandling, offer, offerdjur, offer Mt. 9: 13 *sæpe*; offeren voro 1:o *blodiga*, *θυσία* *ϚϚ*; 2:o *oblodiga*, *προσφοραί* *ϚϚ*; de blodiga voro a) Brännoffer *όλόκαυστον* l. *όλοκαύτωμα* Mc. 12: 33 *al.*, *ϚϚ*; b) Tack- l. slagtoffer *χαριστήριον* (ordet fkmr ej i N. T., men *σφάγιον* Act. 7: 42 och *θυσία* t. ex. Eph. 5: 2 *al.* är detsamma), *ϚϚ*; c) Syndoffer *τὸ περὶ ἁμαρτίας* Hebr. 10: 6. 8, l. *ἁμαρτιῶν* Hebr. 5: 3, *ϚϚ*; d) Skuldoffer *τὸ ὑπὲρ ἀγνοίας* (fkmr ej i N. T.), *ϚϚ*; de oblodiga voro a) Spisoffer *προσφορά* (se ordet), *ϚϚ* och b) Dricksoffer *σπονδή* (se *σπένδω*), *ϚϚ*. — *θ.* *ζῶσα* Rom. 12: 1 (se *ζῶω*), *θ.* *ἀνέσεως* Hebr. 13: 15 (se *ἀνεσις*), *θ.* *τῆς πίστεως* Phil. 2: 17 (se *λειτουργία*); de christnas *θυσία* kallas 1 Petr. 2: 5 *πνευματικά* () (djursoffer) emedan de, härstammande från *πνεῦμα*, bära uti sig dess natur och väsende (de bestå uti att offra oss sjelfva — själ och kropp — till HERrans tjänst medelst böner, tack och lof, allnosor o. s. v.).

θυσιαστήριον, ου. τό (*θυσιάζω* offera, af fgde) offerställe, offerbord, altare Mt. 5: 23 *al.*, κατ' ἐξοχήν *brännoffersaltaret* framför templet Mt. 23: 35 *al.*, som låg ett stycke från templet på presternas för-gård [se *ἱερόν* 3:o] och var vid det Salomonska templet 20 alnar långt och bredt och 10 alnar högt, af kopparplåtar; θ. τοῦ θυμιάματος Lc. 1: 11 rökoffersaltaret, som stod i det heliga, var 1 aln långt och bredt och 2 alnar högt, af ceder, öfverdraget med guld; θ. χρυσοῦν i det himmelska templet Apoc. 8: 3. 5, 9: 13. — ἔχομεν *θυσιαστήριον* — — λατρεύοντες Hebr. 13: 10 vi hafva ett altare, från hkt de icke ega = hafva rättighet att äta, som förrätta gudstjensten i stiftshyddan (meningen är: vårt — de christnas — altare är Christi kors; Hans på detsamma offrade kött är syndoffret, hkt de icke hafva rättighet att åtnjuta, som ännu kvarstå vid den Judiska gudstjensten).

θύω, ἔθυσσα; τέθυμαι, ἐτύθην (samstam. med θέω, σεύω och utmärker hvarje häftig rörelse) *rasa*, storma, brusa, spraka (om offerlågan), offera 1 Cor. 10: 20, äfven slagta ett offerdjur Act. 14: 13. 18, påskalamm Mc. 14: 12, Lc. 22: 7, 1 Cor. 5: 7, slagta i allmht Mt. 22: 4 *al.*; döda, mörda Joh. 10: 10.

Γάειρος, ου, ὁ (Γῆῆ) han skall lysa) *Jairus*, en annars obekant synagogföreståndare i Capernaum, hkns döda dotter JEsus återkallade till lifvet Mc. 5: 22, Lc. 8: 41.

Γαχώβ, ὁ indecl. (Γῶβ) han skall hålla i hälen, vara listig, bakslug) *Jacob* 1:o Isacs yngre tvillingsson, Israëliternas berömda stamfader Mt. 1: 2 *al.*, står äfven för hans efterkommande Rom. 11: 26; se om Jacob *Genesis*. — 2:o Matthaus son, fader till Joseph, Marias man Mt. 1: 15. 16.

Γάιωβος, ου, ὁ (se fgde) *Jacobus* 1:o) *den äldre*, Zebedæi och Salomes son, Apostel och äldre broder till Johannes, blef halshuggen i Jerusalem på Herodes' Agrippas I:s befallning omkring 44 e. Chr.; fkmr Mt. 4: 21 *sæpe*. — 2:o) *den yngre* (ὁ μικρός), son af Alphæus och Maria, syster till JEsu moder (se dock *Μαρία*), Apostel och syskon-

θωμάς, ἄ. ὁ (Θόμα) — af Θῆμα vara dubbel — διδύμος tvilling) *Thomas*, Apostel, troligen från Galilæa; hans klenrogenhet och tvifvelsjuka känna vi af Evangeliska historien. Traditionen låter honom predika christendomen i Parthien och få sin graf i Edessa. Syriska christna i Ostindien kalla sig Thomaschristna och antaga Th. ss. stiftare af deras kyrka; fkmr Mt. 10: 3 *al.*

θώραξ, ακος, ὁ thorax, pansar, harnesk Apoc. 9: 9. 17; var vanligen af metall och gick från halsen till veka lifvet, der gördelu ζώνη tog vid; kallades διπλοῦς ss. bestående af 2 nrhålkade kopparplåtar γύαλα, hka vid sidorna sammanhäftades med spännen l. snören ὀχεῖς och hette ἡμύγαλα halfpansar, ett för bröstet och ett för ryggen — understnndom saknades det sednare, ty bröstets l. hjertats betäckning var hufvudsaken, hvarföre man kallade harnesk *καρδιοφύλαξ*. — *metaphor.* ὁ θ. τῆς δικαιοσύνης Eph. 6: 14 lefnadsrättfärdighetens = helgelsens harnesk (då man genom tron rättfärdiggjord är af död synden och lever det nya lifvet i Christo), θ. πίστεως καὶ ἀγάπης 1 Thess. 5: 8 (hka förvara den christnes hjerta mot det ondas l. den ondes inverknigar ss. pansaret skyddar krigarens bröst).

I.

barn med Frälsaren. Han skall hafva predikat först i S.V. Palæstina, sedan i Ægypten och slutligen blifvit korsfästad i nedra Ægypten Mt. 10: 3 *al.* — 3:o) *HERrans broder*, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Κυρίου Gal. 1: 19 *al.* Denne Jacobus, med tillnamnet ὁ δίκαιος, som onekligen måste skiljas från de begge förenämnde (se *ἀδελφός*), var ett slags erkebiskop i Jerusalem och räknades jemte Johannes och Petrus till pelarne i församlingen (στῦλοι τῆς ἐκκλησίας). Han har skrivit det under hans namn bekanta circulärbrevet, hvars sedligt stränga grundsatser väsendtligt öfverensstamma med det som kyrkofäderna berättat om »Jacobus' den rättvise» vandel. Öfverstepresten Ananus skall under den tid, som förlöt ifrån Festi afresa från Judæen och den nye procuratorn Albini ankomst, hafva låtit stena honom.

ἴαμα, ατος, τό (ἰάομαι) eg. det läkta, botade, läk-
l. botemedel, botande, helbregdagörande (utan nat-
urliga läkemedel, ss. ett χάρισμα) χαρίσματα
ἱαμάτων 1 Cor. 12: 9. 28. 30 gäfvor som med-
föra botande, läkedomsgäfvor.

Ἰαμβρῆς, οῦ, ὁ (ett Ægyptiskt ord — andra läsa
Μαμβρῆς) Jambres. Han och Jannes voro 2:ne
Ægypt. Magier, hkas namn dock icke förekomma
Exod. 7: 11 ff., utan Aposteln Paulus (2 Tim.
3: 8) har troligen hämtat dem ifrån Jud. tradi-
tionen, från hkn de äfven öfvergått i de Talmudi-
ska och andra Jud. skrifter. De skola, enligt tra-
ditionen, varit söner af Bileam och i början Moses'
lärare, men sedermera hans hufvudmotståndare och
slutligen tillika med Ægypt. hären omkommit i
Röda hafvet. *

Ἰαννά 1. Ἰανναί, ὁ indecl. (trol. = יְהוֹנָתָן Jehova
skänker l. är nådig) Janna, Malehi fader i slägt-
registret Le. 3: 24. *

Ἰαννης, οῦ, ὁ Jannes, se Ἰαμβρῆς.

ἰάομαι, ἰασάμην; ἰαθήσομαι, ἴαμαι, ἰάθην (besläg-
tadt med ἰάνω af ἰάω, ἄμμι blåsa) depon. medium
blåsa på, värma, hylla om, foveo, hela, läka Le.
5: 17 al., trop. Mt. 13: 15 al.; — pass. blifva
läkt, botad, återvinna helsen Mt. 8: 8 al., ἀπό-
τινος Mc. 5: 29, Le. 6: 17 (liks. blifva befriad
ifrån ngt ondt, se θεραπεύω), trop. 1 Petr. 2: 24.

Ἰαρέδ, ὁ indecl. (יָרֵד nedstigande) Jared, Enochs
fader Le. 3: 37. *

ἰάσις, εως, ἡ (ἰάομαι) läkande, helande, helning Le.
13: 32, Act. 4: 22. 30.

ἰάσις, ἰδος, ἡ Jaspis, en ädelsten af åtskilliga fär-
ger ss. himmelsblå, grön, purpur — trol. menas
den sednare Apoc. 4: 3 (der han fkmr i förening
med σάρδιος), fkmr äfven Apoc. 21: 11. 18. 19.

Ἰάσων, ονος, ὁ (plägar deriveras af ἰάομαι) Jason,
en christen i Thessalonica, hos hkn Paulus bodde
på sin andra missionsresa Act. 17: 5 ff.; kan-
hända densamme, som omtalas Rom. 16: 21.
Enligt traditionen skall han hafva blifvit biskop
i Tarsus.

ἰατρός, οῦ, ὁ (ἰάομαι) läkare Mt. 9: 12 al.; ordspr.
ιατρέ, θεραπεύσου σεαυτόν Le. 4: 23 läkare! läk
dig sjelf, vill säga ersätt du sjelf genom σημεῖα
hvad dig här felas i prophetiskt anseende, visa
att du är den du gifver dig ut för att vara.

ἰδέ 1. ἴδε, adv. (egentl. imperat. af εἶδον) se! si!
si der! (δεικτικῶς) Mt. 25: 20 al., äfn vid plur.

Mc. 3: 34 al.; betänk väl! akta dig! ss. Joh.
5: 14 o. s. v.

ἰδέα, ας, ἡ (ἰδεῖν) den yttre företeelsen af en sak,
sättet huru ngt visar sig i det yttre, yttre gestalt,
utseende Mt. 28: 3. *

ἰδιος, α, ον privus 1:o enskild () (δημόσιος. äfu
χονός) κατ' ἰδίαν scil. ὁδόν Mt. 14: 13 al., äfn
ἰδίᾳ scil. ὁδῶ 1 Cor. 12: 11 på enskild väg, en-
skildt, för sig sjelf, allena, särskildt; särskild, sär-
skildt bestämd för ngt ss. ἰδ. καιρῶ Gal. 6: 9
vid den (för skörden) särskildt bestämda tidpunk-
ten (d. v. s. vid Frälsarens παρουσία), καιροῦς
ἰδιως 1 Tim. 2: 6 al. — 2:o egen, egendomlig,
icke tillhörande någon annan () (ἀλλότριος) =
pronom. poss., min egen, din egen o. s. v., t. ex.
ἡ ἰδ. πόλις Mt. 9: 1 sin egen stad (Frälsarens —
neml. Capernaum), Le. 2: 3 (hvarifrån de här-
stammade); οἱ ἰδιοὶ sina egna (som stå med en
annan i nära gemenskap, ss. lärjungarne till Fräl-
saren) Joh. 13: 1, jfr 1 Tim. 5: 8; τὰ ἴδια egen-
dom, hemmet ἦλθεν εἰς τὰ ἴδ. Joh. 1: 11 han
kom till sitt eget d. ä. i verlden, eljest: till sitt
hus, hem, hem till sig ss. Joh. 19: 27 al., πρῶσ-
σειν τὰ ἴδια (i profangrek. τὰ ἑαυτοῦ) 1 Thess.
4: 11 sköta sina egna angelägenheter; εἰς τὸν
τόπον τὸν ἴδ. Act. 1: 25 till den honom tillkom-
mande platsen, den behöriga orten d. ä. Gehenna.

ἰδιότης, ου, ὁ (fgde) privatus, privatman () (of-
fentlig person l. embetsman, enskild person) ()
(stateu, simpel soldat) () (anförare, i gymnastiska
konster oöfvad) () (öfvad, okunnig) () (kunnig, lek-
man) () (theolog l. prest — alltså får ordet i pro-
fangrek. i allmänhet sin rätta betydelse af den
bifogade l. underförstådda motsatsen; så äfven i
N. T., men äfven af ställningen bredvid andra
likbetydande ord ss. Act. 4: 13 bredvid ἀγροά-
ματος betyder det lekman l. obildad; 1 Cor. 14:
16. 23 en (christen) som icke är begåfvad med
glossolali, v. 24 som icke kan prophetera, 2 Cor.
11: 6 olärd.

ἰδοῦ, adv. (egentl. = ἰδοῦ, imperat. af εἶδμην. se
εἶδον) se, si, si då, si der! egentl. för att rigta
uppmärksamheten på ett föremål Mt. 1: 20 σεπε,
i synn. vid anförandet af ställen ur G. T.

Ἰδοῦμαία, ας, ἡ (hette först יִדְיָאָה Genes. 36:
8, sedan יִדְיָאָה egentl. Esaus tillnamn 2 Reg. 14:
10) Idumæa, var ett bergland sydost om Palæ-
stina i grannskapet af Moab, alltså emellan Pa-

læstina och Arabien ända till Ælanitiska viken (se ἐρυθρός), med flera städer, bland andra *Sela*. Edomiterne voro alltjemt Judarnes fiender och blefvo väl af David underkufvade, men återvunno under Joram (890—885) sin sjelfständighet, den de behöllo ända till deras fullkomliga besegrande 129 f. Chr. genom *Johannes Hyrcanus* (Josephi Antiq. 13: 17). De blefvo då tvungna till omskärelse och införlifvade med Judiska staten. Sedan den tiden stod Idumæa under en Jud. præfect (στρατηγός). En af dessa, *Antipater*, erhöill procuraturen öfver Judæen af Romarne år 47 f. Chr. med sådan fullmakt, att han, och icke Hyrcanus II, var landets furste. Dennes son var den bekante *Herodes den store*, se Ἡρώδης M 1; förekommer Mc. 3: 8.

ιδρώς, ὤτος, ὅ (= ἰδος, τό, beslägtadt med ὄδωρ) sudor, svett Lc. 22: 44.

Ἰεζαβήλ, ἡ (יְזַבְּלִי sannol. af יָס icke זַבַּי bo, *qsi* non cohabitatio pro cui nemo concubuit) *Isebel*, dotter af konungen i Sidon *Ethbaal*, gemål till konung *Achab*, införde afgudatjensten i Israel och förde ett skändligt och lastbart lefverne samt dog en skymflig död (se 1 Reg. 16: 31 *al.*). Ut i Apoc. 2: 20 framställes under hennes namn ss. lärarens hustru en kättersk sekt; och, liks. Achab och Isebel med hela deras hus blefvo utrotade, så skulle ock denna afgudiska sekt förstöras.

Ἱεράπολις, εως, ἡ (ἱερὰ, πόλις) *Hierapolis*, stad i Phrygia Magna på hvit klippgrund öster om Colossæ och norr om Laodicea, berömd för sina många mineralkällor och en grotta, som gaf ifrån sig quäfvande ångor, och hkn blott presterna hos den der dyrkade *magna mater* kunde utan fara ingå. Här bildade sig tidigt en christen församling Col. 4: 13; se för öfrigt *Kολοσσαί*.

Ἱερατεία, ας, ἡ (ἱερατεύω) prestand, prestembete Lc. 1: 9, Hebr. 7: 5.

Ἱεράτευμα, ατος, τό (följ.) presterskap ἄγιον 1 Petr. 2: 5 (gäller egentl. om G. T:s presterskap, men i en fullkomligare grad om christna församlingen ss. N. T:s presterskap. I G. T. voro tempel och presterskap skilda åt; i N. T. är christna församlingen beggedera på en gång; ty den är den H. Andes boning och utöfvar ss. sådan den rätta gudstjensten); βασιλείων ἱερ. 1 Petr. 2: 9 ett konungligt presterskap, ett presterskap som är af konungligt väsende (i det att detsamma icke

blott frambär offer v. 5, utan äfven utöfvar herravälde öfver verlden).

ἱερατεύω (ἱερεύς) vara prest l. prestinna, förrätta prestembetet, sköta tempel- l. gudstjensten Lc. 1: 8.

Ἱεραμίας, ου, ὁ (יְרֵמְיָהוּ l. יְרֵמְיָהוּ den Jehova uppställer l. upplöjer) *Jeremias*, den bekante profeten, son af presten Hilkia, född i Anathoth; bodde i granskapet af Jerusalem och blef, ännu helt ung, kallad till prophetembetet i konung Josias 13 regeringsår 627 f. Chr., och fortsatte under dennes efterträdare sin prophetiska verksamhet, tills han af Zedekias blef kastad i fängelse. Deruti hölls han mer och mindre strängt, till dess Nebucadnezar befriade honom vid Jerusalems intagande. Jeremias stadnade kvar i Judæen i *Mizra*, men blef vid hans landsmäns utvandring till Ægypten släpad med till Tapbnæ; här i Ægypten synes han hafva dött, och ännu visar traditionen hans graf i Cairo; fkmr Mt. 2: 17 *al.*

ἱερεύς, έως, ὁ (ἱερός) יְהוָה (hos Araberna eg. spåman, medlare) prest, som besörjer offren a) hos hedningarne Act. 14: 13. — b) hos Judarne Mt. 8: 4 *sæpe*; äfven = ἀρχιερεύς Act. 5: 24 *al.* — c) Christus, som så kallas Hebr. 5: 6 (se äfven jernförelsen emellan Honom och Melchisedek i synnerhet Hebr. 7: 1—23), 10: 21, der han kallas ἱερ. μέγας. — d) de christne Apoc. 1: 6 *al.* — *Ann.* I den patriarkaliska tiden var familjfadren tillika de sinas prest; men i det till folk och stat ordnade Israel inrättades en särskild prestkast, hkn allena kunde närma sig Jehova och förrätta ceremonierna i centralhelgedomen. Dessa prester måste vara ur Arons familj, utan kroppsliga lyten och af oklanderligt rykte samt icke under 20 år. Tretton städer, liggande i Juda, Simeons och Benjamins stam, alla i närheten af den heliga staden, voro åt dem anslagna. Om deras befattning i det inre af templet se ἐφρημία, i det yttre var det egentl. offerhandlingen, som ålägg dem.

Ἱεριχώ, ἡ indecl. (יְרֵיחַ, יְרֵיחַ, יְרֵיחַ antingen af יָרֵי dofta, lukta för den mängd af törnosor och balsamörter s. der fauns, eller af יְרֵי måna för dess halfmänformiga läge — det förra troligare; balsamstaden, kallas Deuter. 34: 3 יְרֵי יְרֵי palmstaden) *græve* Ἱεριχῶς, -ὄντος, *Jericho*, en stad i den fruktbaraste trakten af hela

Palæstina i Benjamins stam, på denna sidan Jordan, 60 stadier (= 1 Sv. mil) derifrån, och 150 (= 2½ Sv. mil) från Jerusalem, till hvilket vägen gick genom en ödlig och bergig trakt, som var ett tillhåll för röfvere (Lc. 10 cap.); Jericho var fruktbart på palmer, törnrosor och balsam, som derifrån utfördes, hvarföre en öfvertullnär var der stationerad (Lc. 19: 1); Hebr. 11: 30 häntydtes på dess intagande af Josua (Josua 6: 27); fkmr äfven Mt. 20: 29 *al.*

ἱερόθυτος, ον (ἱερός, θύω) *offerad* l. helgad gudarne = och || εἰδωλόθυτος 1 Cor. 10: 19. 28 (*Tisch. Cod. Sm.* har ordet på sednare stället).

ἱερόν, οῦ, τό (eg. *neutr.* af ἱερός) *det heliga*, helgade 1:o) *offer*, offerdjur, vanligen i *plur.*, fkmr ej i N. T. — 2:o) helgedom, heligt, invigdt ställe (*χωρίον*), *tempel* a) *hedningars* såsom Artemis' i Ephesus Act. 19: 27. b) *Judarnes* i Jerusalem α) hela tempelberget (*ἔρος*) l. Moriah med alla derå uppförda byggnader, som var 1 stadium långt och 1 bredt, således 4 i omkrets. β) enskilda delar deraf, ss. sidobyggnader, förgårdar. γ) *sjelfva tempelbyggnaden* (*ναός*). *Templet* 1) *det Salomoniska* begynte byggas i Salomons 4:de regeringsår 1012 f. Chr. i 2:dra månaden (Siv) och blef färdigt i hans 12:te regeringsår 1005 i 8:de månaden (Bul), alltså på 7½ år. Det var 60 alnar långt, 20 bredt och 30 högt; af längden belupo sig 40 alnar på det heliga (*ἄγιον*, לְיָדֵי הַקֹּדֶשׁ) och 20 på det aldraheligaste (τὸ ἄγιον τῶν ἁγίων, רִיבֵּי) i längd, bredd och höjd, och var detta sednare följaktligen en fullkomlig kub. Framför denna byggnad på Ö. sidan stod ett med dörrar försedt förhus (*πρόναος*, מִזְבֵּיחַ) af 20 alnars längd från S. till N. och 10 alnars bredd från Ö. till V. med en höjd af 25 alnar. På 3 sidor (S. V. N.) omgafs tempelhuset af 3 öfver hvarandra byggda våningar af rum (רִיבֵּי עֲלֵי), hka sinsemellan voro förenade genom dörrar och bestämda till förråds- och skattkanrar. Alla 3 våningarnes höjd utgjorde 20 alnar. På det heliga voro ofvanför dessa kringbyggnader fönsteröppningar på N. och S. sidorna för att utsläppa offerroken och uppriska luften (sjelfva upplysningen skedde neml. genom lampor); det aldraheligaste kunde icke hafva några fönster, enär det icke var högre än kringbyggnaden (20 alnar). Väggar och tak i templet voro panelade med plankor af cederträ, öfverdragua

med guldbleck, och golvet af cypress — taket platt. Det *aldraheligaste* afstängdes från det heliga genom en cedervägg och ingången dit var genom en dubbeldörr af oljoträ; derinom stod förbundets ark (se *κιβωτός*). I det *heliga* ingick man genom en dubbeldörr af cypress: der befunno sig på hvardera sidan 5 gyllene ljusastakar och 5 skådebrödsbord — dessutom rökelsealtaret och 100 guldsålar med vin. Detta tempel lät Nebucadnezar genom Nebusaradan uppbränna 588 f. Chr., sedan det stått i 417 år. — 2) *det Zerubabelska*. Judarne erhöilo af Cyrus hemlof 536 f. Chr. och fingo tillbaka alla de till Babel bortförda tempelkärnen. År 534 börjades templets återuppbyggande under Zerubabel och Josua (se *Ζοροβάβελ*). Detta tempel stod efter det Salomoniska i storhet och prakt, ehuru det var ämnadt att blifva dubbelt större. — 3) *det Herodiska*. Den praktälskande konung Herodes den store företog sig att utvidga och försköna den bofälliga helgedomen. Början skedde år 16 f. Chr. och byggnaden invigdes år 8; likväl var då förhuset icke färdigt — och ännu 64 e. Chr. stod det under byggnad. Herodes bibehöll det gamla måttet på Salomons tempel till längd och bredd, men gjorde sitt dubbelt högre.

Till berget *Moriah* uppgick man på en mängd trappsteg 1:o) till *hedningarnes förgård* Mt. 21: 12 *al.* Denna plats fanns ej till i Salomons tid, utan uppkom först i sednare tider, sedan alla bergets sidor blifvit försedda med murar och fyllning (endast den östra var det i Salomons tid). Längs muren, inom hku man kom genom 5 portar (2 på södra och 1 på hvardera af de öfriga sidorna, af hka den östra porten *Susan* Ἰψὶψ̄ lilja, l. enligt andra *Nicanorsporten* = πόλη λεγομένη ὠραία Act. 3: 2. 10 var lufvudport), gick invändigt en betäckt gång; platsen var belagd med marmor och fick endast med blottade fötter beträdas. Här såldes dufvor och andra djur till offer och här sutto vaxlarena (se Mt. 21: 12 och parall. ställen). Då man gick planen uppför åt mellersta gården, träffade man på stenpelare, med inskrifter på grekiska och latin, som förbjödo hvarje utländning vid lifvets förlust att gå vidare. Sjelfva Judarne fingo icke gå längre utan efter föregången tvagning och om sabbatsdagarne. 2:o) *Judiska menighetens förgård* (Mt. 21: 14. 21 *al*) הַקֹּדֶשׁ הַגָּדוֹל, הַקֹּדֶשׁ הַקָּטָן

i Salomons tid den yttersta. Dit uppgick man på en 14 steg hög trappa. Den var omgifven med murar, utvändigt 40 och invändigt 25 alnar höga. I dessa murar befunno sig Synedrii sessionsrum, skolor och en mängd förrådshus. På denna plan stod almosekistan och offerkistan, der seklarne inlades. Här stadnade menigheten och emottog välsignelsen; för qvinnorna var en särskild plats, qvinnornas förgård Lc. 2: 37 (Ἱεροσολεμίτης, γυναικωνῆτις), som låg ngt lägre än männornas, från hku den var afskild genom en vägg. — Här uppträdde JEsus lärande, här föreställdes Pharisæen och Publicanen stå och bedja o. s. v. 3:o) *Presterernas förgård* (Ἱεροσολεμίτης, Ἱεροσολεμίτης) som låg 15 trappsteg högre än den förra. Denna inre gård afskildes från den mellersta genom ett skrank (θραύχος) af 3 alnars (enligt andra 1 alns) höjd, och fick endast af prester och leviter beträdas. Här stod Brännoffersaltaret (θυσιαστήριον, hkt se), kopparhafvet (den runda cirkeln) en ofantlig kittel, som i tvärlinea höll 10 alnar och rymde 3000 Bath (= ankaren); den hvilade på 12 kopparoxar — på hvardera sidan stodo 5 mindre kopparbäcken, i hka presterna tvättade offerdjurens inelfvor. I medelpunkten af alla dessa anläggningar reste sig närmare vestra sidan 4:o) sjelfva templet (ὁ ναός), vid hvars ingång 2:ne kopparstoder, *Jachim* och *Boas*, 23 alnar höga, voro uppställda. Läget af hela τὸ ἱερόν var terrassformigt, i det att den ena förgården låg högre än den andra och templet sjelft aldrahögst, hfre det kunde ses i hela staden och erbjud, i synnerhet vid solsken, en högst praktfull anblick. För öfrigt anmärkes att i *förhuset* (se ofvan) endast funnos 2:ne bord, det ena af marmor, det andra af guld, på hvilka skådebröden sattes, då de ut- och inburos, äfvensom att sjelfva dörrarne till alla 3 afdelningarne af templet (af hka våra kyrkor utan trifvel läuat indelningen i vapenhus, skepp och chor) voro öppna, och till det heliga och aldraheligaste förhängda med rideauer (förlåter), af hvilka den sednare var af 3-färgadt silke, carmosinrödt, purpurfärgadt och mörkblått. Det var denna sednare förlåt, som remnade i tu vid Fräl-sarens död. I afseende på *πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ* Mt. 4: 5 se *πτερύγιον*.

Ἱεροσολεμίτης. ἕς (förl.), *πρέπει* passande för heliga, ss. det anstår heliga (*καθὼς πρέπει ἁγίοις* Eph. 5: 3) Tit. 2: 3.

ἱερός, ἁ, ὄν sacer (af *secerno*), afskild från vanligt bruk, den ingen får nalkas l. vidröra () (βέβηλος), Gud helgad l. tillhörig, som står i sammanhang med Gud och religionen, helig τὰ ἱ. ἐργάζεσθαι 1 Cor. 9: 13 förrätta de heliga handlingarna, τὰ ἱ. γράμματα 2 Tim. 3: 15 de heliga skrifterna, G. Ts skrifter.

Ἱεροσόλυμα, ης, ἡ l. -ων, τὰ l. *Ἱεροσολήμ*, ἡ indecl. (Ἱεροσολήμ), enligt Gesenius af Ἱεροσολήμ folk l. boning och Ἱεροσολήμ frid, alltså = fridens folk l. boning; andra af Ἱεροσολήμ ega, andra af Ἱεροσολήμ se) *Jerusalem*, hufvudstaden i Palästina; kallas af Turkarne *El kods* d. ä. den heliga, emedan den är hufvudstaden i det land, som äfven af dem skattas högt för forna under; i äldsta tider hette den *Salem* Ἱεροσολήμ, äfven *Jebus* Ἱεροσολήμ, tills den eröfrades af *David*, hvarföre den äfven kallades *David's stad*. De 4 kullar l. berg, på hvilka *Jerusalem* var bygd, kallades ofta tillsamman *Zion* (*metonym*); dock åtskilde man dem äfven på följande sätt: 1:o) *Zion* i inskränktare mening, tilllika med *David's borgen* och öfra staden, ἡ ἄνω πόλις; 2:o) *Akra* med nedra staden, ἡ κάτω πόλις; 3:o) *Moriah* med templet och 4:o) *Bezetha* med nya staden, ἡ νέα πόλις, först vid tilltagande befolkning bebyggd, der *Herodes'* palats låg. Emellan öfra och nedra staden drog sig den med hus bebyggda *Ostmarkens dal* ἡ τῶν τυροποικίων φάραγξ, *tyropoem*, från N.V. till S.O. och källan *Siloah*. Tempelberget stötte genom borgen *Antonia* till nedra staden och sammanhängde med den öfra genom en brygga. Staden, hvilkens omkrets enligt *Josephus* utgjorde 33 stadier, var omgifven med murar, och 7 l. 8 portar ledde ditiu. Öster om *Moriah*berget låg *Kidrons* l. *Josaphats dal*; söder och sydvest *Hinnoms dal*; vester om *Zion* låg daleu *Gihon*. Invånarnes antal lär under stadens mest blomstrande period hafva stigit ända till 120,000. Märkvärdiga byggnader, utom templet, voro i synnerhet: a) *Borgen Antonia*, uppförd af *Johannes Hyrcanus*, men utvidgad och förskönad af *Herodes* och till M. Antonii ära kallad *Antonia*; den låg på en brant klippa af 50 alnars höjd N.V. om templet; b) *Herodes' palats* präktigt bygd af marmor N.O. om öfra staden. Staden låg i förhållande till det öfriga landet mycket högt, hvarföre en resa dit verkligen var ett *uppåtstigande*, ἀναβαίνειν. — Med *Jerusalem* i N. T.

förstås 1:o) i egentlig mening: sjelfva staden Mt. 20: 17 *al.* 2:o) i *metonymisk*: invånarne ss. Mt. 2: 3 *al.* 3:o) *synecdochice*: Judarne i allmht ss. Mt. 23: 37, Lc. 13: 34. 4:o) *metaphorice*: hela Judiska landet och dess inbyggare, dess theocrati och statsförfattning Gal. 4: 25; — ἡ καινή l. ἀγία l. ἄνω l. ἐπουράνιος Gal. 4: 26 *al.* det himmelska Jerusalem, som skall upptaga medlemmarna af det förherrligade Gudsriket l. skall Hebr. 12: 23 vara boningsstaden för de förstföddas församling, hka äro uppskrifne i himlen, de fullkomligen rättfärdigas andar. — Den förexiliska staden förstördes 588 f. Chr. af Nebucadnezar, den efterexiliska 70 e. Chr. af Titus.

Ἱεροσολυμίτης, ου, ὁ *gentile* af fgde, Hiorosolymitan, invånare i Jerusalem Mc. 1: 5, Joh. 7: 25.

Ἱεροσυλέω (följ.) *plundra tempel*, begå helgerån Rom. 2: 22.

Ἱερόσυλος, ον (ἱερόν, συλάω *plundra*) *tempelrånare* Act. 19: 37.

Ἱερουργέω (Ἱερουργός offerförrättande af ἱερός, ἔργον) förrätta helig tjänst, offra; τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ Rom. 15: 16 presterligt förvalta Guds evangelium d. ä. förvalta evangeli prestembete.

Ἱεροσαλήμ, se Ἱεροσόλυμα.

Ἱερωσύνη, ης, ἡ (ἱερός) *prestadöme*, prestembete Hebr. 7: 11 *al.*

Ἱεσσαί, ὁ *indecl.* (יֵשׁוּעַ) Jesse l. Isai, Davids fader; han hade 8 söner (1 Sam. 17: 12), af hvilka de 3 äldste tjente i Sauls här, den yngste åter David vaktade sin faders hjordar Mt. 1: 5. 6 *al.*; se ῥίζα.

Ἱεφθάε, ὁ *indecl.* (יֵפְתָח) han skall öppna) *Jephtha*, en Gileadit, som, emedan han ss. naturlig son utstöttes af sin fader, flydde till landet *Tob* och blef anförare för ett röfwareband. Ryktet om hans tapperhet förmådde hans stamförvandter att välja honom till anförare emot Ammoniterna; dömdc Israël i 6 år. Om hans seger öfver Ammon, hans dotters offerande, hans seger öfver Ephraim sc Judic. 11 och 12 capp.; fkmr Hebr. 11: 32.

Ἱεχονίας, ου, ὁ (יְחִזְקִיָּהוּ) Jehova grundar) *Jechonias*, äfven *Jojachin*, Jojachims (enligt Mt. 1: 11. 12 Josias') son, regerade 3 månader af år 598 f. Chr. — Han blef jemte kärnan af folket bortförd till Mesopotamien under Nebucadnezar.

Ἱησοῦς, οὔ, ὁ (Ἰησοῦς) l. Ἰησοῦς — sednare form Ἰησοῦς Jehova är hjälpare) 1:o) *JEsus* hjälparen,

räddaren, verdens Frälsare, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ som sjelf ofta kallade sig ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου (jfr Dan. 7: 13) Mt. 1: 21 *al.*; med namnet *JEsus* betecknas Hans jordiskt-menskliga personlighet — se *Χριστός*. 2:o) *Josua*, Nuns son, af stammen Ephraim, född i Ægypten och af Moses före dennes död utnämnd till Israëliternas anförare, i hvilken egenskap han ock förde dem in i Canaans land och ordnade deras angelägenheter. Sc *Josua* bok; fkmr Act. 7: 45, Hebr. 4: 8. 3:o) || Ἰωσή Lc. 3: 29. 4:o) med tillnamnet Ἰουστos. 5:o) med tillnamnet Βαββουθᾶς, hkt se.

ἱκανός, ἡ, ὅν (ἱκνέομαι, ἴκω, ἦκω) 1:o) *tillkommande*, tillbörlig, tillräcklig, nog ἱκανόν ἐστὶ Lc. 22: 38 nu nog härom (tyst nu med edert enfaldiga tal, liksom om den förestående kampen skulle afgöras med svärd — innehåller en vemodsfull medömkau öfver lärjungarnes oförstånd), 2 Cor. 2: 6; tillfredsställande τὸ ἱκανόν ποιεῖν τι Mc. 15: 15 satisfacere cui gifva ngu säkerhet, göra ngu till viljes, villfara ngu, foga l. lämpa sig efter ngu, λαμβάνειν τὸ ἱκανόν παρὰ τιnos Act. 17: 9 taga säkerhet, borgen af ngu. — 2:o) *duglig*, i stånd, skicklig, tjenlig 2 Cor. 3: 5, πρὸς τι 2: 16, med *infin.* 2 Tim. 2: 2; värdig Mt. 3: 11 *al.* — 3:o) *tillräcklig* till mängden, tillräckligt stor; i allmht mycken, stor, stark Mc. 10: 46 *al.* ἐν ἱκ. λόγοις Lc. 23: 9 med många ord, φῶς ἱκ. Act. 22: 6 ett starkt sken, ἡμέραι ἱκ. Act. 9: 23 många dagar; om tid: lång ἱκ. χρόνῳ Act. 8: 11 (under) lång tid *al.*, ἐξ ἱκανοῦ scil. χρόνου Lc. 23: 8 ifrån lång tid, länge, ἐφ' ἱκανόν Act. 20: 11 för lång tid o. s. v.

ἱκανότης, ητος, ἡ (fgde) *duglighet*, skicklighet 2 Cor. 3: 5.

ἱκανόω, ωσα (se fgde) göra ngu *duglig*, skicklig med 2 *accus.* 2 Cor. 3: 16 ngu till ngt, τινὰ εἰς τι Col. 1: 12 ngu till ngt || καλέσαντι.

ἱκετηρία, ας, ἡ (egentl. *femin.* af *adj.* ἱκετήριος hörande till en skyddsbegärande, ἱκέτης = s. kommer till en — ἴκω, ἦκω — för att söka skydd och hjälp, skyddssökande, bönfallande) scil. ἐλαία oliveqvist l. ῥάβδος en med hvit ull omlindad oliveqvist l. -staf, hkn den skyddssökande höll i handen och derpå nedlade på den gudens altarc, hkn han åkallade; sedan i allmht och i N. T. bönfallan, bönen, åkallan Hebr. 5: 7.

ικμάς, ἀδος, ἡ (samstam. med ἰχώρ liquor, ty λ

bortfaller ofta ss. εἶζω, λείζω) fuktighet, vätska Lc. 8: 6.

Ἰκόνιον, ου, τό Iconium, folkrik stad i M. Asien öster om Antiochia Pisidiæ, räknadt än till Phrygien, än till Lycaonien (troligen rättast), än till Pisidien. Det låg på en bördig slätt vid foten af Taurus och räknade också Judar ibland sina invånare. Paulus grundlade der personligen en christen församling; heter nu *Koniah*; fkmr Act. 13: 51 *al.*

ἰλαρός, ά, όν (ἰλαος = ἰλεως blidkad, huld, nådig, beslägtadt med ἰλάσκομαι) hilaris, munter, glad)(σκυθρωπός 2 Cor. 9: 7.

ἰλαρότης, ητος, ή (fgde) munterhet, glädtighet Rom. 12: 8.

ἰλάσκομαι; ἰλάσθην (stam obrukl. ἰλάω) blidka, försona τὰς ἀμαρτίας Hebr. 2: 17; ἰλάσθητί μοι Lc. 18: 13 var mig nådig! »misskunda dig öfver mig!»

ἰλασμός, ου, ό (fgde) försoning 1 Joh. 2: 2, 4: 10 (tillfyllestgörelse för synden genom ett ställeföretärande offer).

† ἰλαστήριον, ου, τό (ἰλάσκομαι) 1:0) stället för försoningen, locket på förbundsarken, nådastolen (så öfversätta LXX ἰλῆστῆριον), Hebr. 9: 5. — 2:0) medlet att försona, försoningsoffer Rom. 3: 25; på detta sednare ställe antaga flera den förra bemärkelsen sålunda, att, liksom på den stora försoningsdagen (den 10:de Tischri) Jehova försonades derigenom att offerblodet stänktes på förbundsarkens lock, så kallas ock *Christus* så, genom hkn den evigt gällande försoningen har skett, då han lät sitt eget blod utgjutas och sig sjelf dermed bestänkas; det förra offerblodet var en symbol af det sednare.

ἰλεως, ων (attice för ἰλαος, se ἰλαρός) pacatus, blidkad, blid, huld, nådig τινί Hebr. 8: 12; ἰλεώς σοι Mt. 16: 22 *scil.* ἔστω ό θεός Gud vare dig nådig! d. ä. det förbjude Gud!

Ἰλλυριζόν, οῦ, τό Illyricum, *Illyrien*, ett bekant land i det gamla Europa, betecknad Rom. 15: 19 ss. den punkt, ända till hkn Apostlen Paulus sträckte sin evangeliska verksamhet. Illyrien var då en Romersk provins och omfattade kustlandet öster om Adriatiska hafsviken. Rörande den frågan, när Apostlen verkade der, tiger evangeliska historien; dock torde man kunna antaga, att Paul. under sin sista resa till Corinth (Act. 20: 1—3) gjort en kort ntfart till Illyrien.

ἰμάς, άντος, ό läderrem, pisksnärt, rem Act. 22: 25 (af sådana hopflätades gissel); annars skorem Mc. 1: 7 *al.* (hvarmed sandalerna fastbundos).

† ἱματίζω; ἱσμαι (följ.) kläda, påkläda Mc. 5: 15, Lc. 8: 35.

ἱμάτιον. ου, τό (qsi εἰμάτιον af εἶμα det påtagua, drägt, klädnad af ἔννομη. εἶμαι se ἀμφιέννομη) i allmht klädesplagg l. -persedel, klädnad Mt. 9: 16 *al.*, i synnerhet öfverklädnad, mantel ἱμάτιον, äfn ἱμάτιον, Mt. 5: 40 *al.*; tjente äfn till natt-täcke och kunde derföre ss. pant icke behållas öfver natten. Underklädnad l. lifrock hette *χιτών*, hkt se.

ἱματισμός, οῦ, ό (ἱματίζω) klädnad, öfver- l. under- kläder Lc. 7: 25 *al.*

ἱμείρομαι (ἱμερος åtrå, längtan af ἔμαι sträfvä efter, liks. sätta sig i rörelse) *sträfvä efter*, åtrå, längta efter τινός || ἠμεριόμενοι 1 Thess. 2: 8.

ἴνα (stam det gamla *pronom. demonstrat.* ἴς, *neutr.* ἴ, is, id) *conjunct.* 1:0) = ὅπως på det att, för att Mt. 9: 6 *sæpe*, anses alltid stå τελικῶς så att det uttrycker en *afsig* l. ett ändamål, icke ἐχβατικῶς l. följd; ἴνα τί l. ἵνατί Mt. 9: 4 egentl. elliptiskt *scil.* γένηται l. γένοιτο på det att hvad skall l. skulle ske? = hvarföre? — 2:0) = ὅτι efter sådana verba, som bedja, vilja, säga o. s. v. Mt. 4: 4, 7: 12 *al.* äfven efter *συμφέρει*, ἄξιος ss. Mt. 18: 6, Joh. 1: 27. — Att med *Fritzche* och andra vilja på alla ställen fasthålla ἴνα ss. ren *afsig*spartikel, är omöjligt; ty *afsig*tsmomentet trädde tillbaka för betecknandet af följd. Sammanblandningen af begge constructionerna (*afsig* och följd) hade sin grund deruti, att man tänkte sig hvarje följd ss. gudomlig *afsig*t. — Vanligen följer efter ἴνα *conjunctivus* l. *optativus*, men någon gång äfven *indicat.* ss. 1 Cor. 4: 6, Gal. 4: 17, Apoc. 22: 14 och några *variantes lectiones* ss. Gal. 2: 4 *al.* — Ἰνα (liksom ὅπως i profangrek.) förutsätter ngn gång ett föregående verb och är sålunda ett slags omskrifning af *imperativen* t. ex. ἴνα περισσεύητε 2 Cor. 8: 7 st. ὁρᾶτε ἴνα π. vinulägen l. sen till att J l. vinulägen cder om att utmärka eder, ἴνα φοβῆται τὸν ἄνδρα Eph. 5: 33 st. *βοῦλομαι ἴνα x. τ. λ.* jag vill att hou fruktar d. ä. frukte hou sin man; jfr äfven Joh. 1: 8, der ἤλθεν bör suppleras från föregående vers o. s. v. ἵνατί, se fgde.

Ἰόππη, ης, ή (ἸϚ skönh) *Joppe*, nu *Jaffa*, mycket gammal Philistæisk stad vid Medelhafvet med

en berömd, men icke fullt säker hamn, öfver 10 timmars väg från Jerusalem, vid vestra ändan af den bergsväg, som sätter Jerusalem i förening med Medelhafvet. Der slog christendomen tidigt rötter Act. 9: 36 *al.*; från Joppe till Cæsarea var ungefär 4 mil.

Ἰορδάνης, ου, ὁ (יְרֵדִי den nedstigande l. nedflytande af יְרֵדִי han nedsteg) *Jordan*, hufvudfloden i Palæstina; den upprinner ur en på berget Anti-libanon af snövatten bildad sjö (*Phiale*) i trakten af staden *Cæsarea Philippi*, går genom sjön *Merom* l. *Samochonitis* och *Genesareth* och faller efter ett skyndsamt lopp ut i *Döda hafvet*, der den försvinner; delades i Öfra och Nedra Jordan; fkmr Mt. 3: 5 *al.*

ὄς, οὐ, ὁ (ἴημι sända, kasta, skjuta) 1:o det som kastas l. skjutes, skott, i synnerhet pil; fkmr ej i N. T. — 2:o gift, som djur utspruta genom bett, stygn o. s. v. *metaphor.* Rom. 3: 13, Jac. 3: 8. — 3:o rost (ss. frätande och förderfligt) Jac. 5: 3.

Ἰούδα, (ἡ) *indecl.*, trol. = יְהוּדָא l. יְהוּדָה *Jutta*, en preststad i Juda stam söder om Hebron, Josephus skrifver Ἰερτά — var Johannis döparens födelseort Lc. 1: 39 (andra anse, mindre rätt, Hebron derför).

Ἰουδαία, ας, ἡ (egentl. *femin.* af Ἰουδαῖος *scil.* γῆ) *Judiska landet, Judæen*, utgjorde i äldsta tider den del af Palæstina, hkn stammarna *Juda* och *Benjamin* i Davids tid bebodde vester om Döda hafvet och om en del af Jordan. Efter rikets delning i Juda och Israël hörde till *Juda rike* (Ἰουδαία) utom de nämnde stammarna äfven Dan, Simeon och halfva Ephraim. Då efter Babyloniska fångenskapen icke blott den äldre indelningen i 12 stammar, utan äfven i Juda och Israëls rike upphörde, plögade man indela *Palæstina* (Παλαιστίνη — förekommer ej i bibeln, men härledes af פְּלִשְׁתִּים Philistæer) i 3 hufvudprovinser *Judæa*, *Samaria* och *Galilæa* (se t. ex. Joh. 4: 3. 4, Act. 9: 31), till hvilka sedermera lades *Peræa* (se πέρα) äfvensom de mindre districterna *Batanæa*, *Trachonitis*, *Auranitis*, *Gaulanitis*. *Judæa* ss. provins innefattade icke blott Juda rike, utan äfven *Idumæa* i söder och bar sitt namn, liksom det fordna konungariket Juda, så väl af denna fordona så mäktiga stam, som ock deraf, att denna del af landet innehöll de *äkta* och *rena* Judarne i mot-

sats mot de i Samaria och Galilæa med hedniska folk uppblandade Israëliter Mt. 2: 1 *al.*; står *metonym.* för invånarne ss. Mt. 3: 5. — I G. T. menas någon gång med *Juda* hela Palæstina (*synecdoch.*), emedan Juda stam i kraft af Jacobs välsignelse öfver Juda var den förnämsta; men i N. T. har Ἰουδαία icke denna vidsträckta betydelse.

Ἰουδαῖζω (Ἰουδαῖος) judaisera, lefva på judiskt vis l. ss. Judar, antaga födda Judars lefnadssätt Gal. 2: 14.

Ἰουδαϊκός, ἡ, ὅν (fgde) judisk Tit. 1: 14.

Ἰουδαϊκῶς (fgde) judiskt, på judiskt sätt, enligt Judarnes seder och bruk Gal. 2: 14.

Ἰουδαῖος, ου, ὁ *nom. gentile* (af Ἰούδας), יְהוּדָי Judæus, *Jude*, egentligen en invånare i stammen Juda (se Ἰουδαία); sedermera en invånare i landet *Judæa* i vidsträcktaste mening, från hvilken stam han än var, *Jude* ss. Abrahams efterkommande Mt. 28: 15 *al.*; med οἱ Ἰ. betecknades ofta medlemmarne i Synedrion ss. Joh. 1: 19 *al.* — Ἰ. τε προῶτον καὶ Ἑλλην (ofta hos Paulus) utmärker en formell prioritet å Judarnes sida, när Judarne voro ombetrodde Guds uppenbarelser (se i synnerhet Rom. 3: 2) och frälsningen begynte hos dem. — Med Ἰ. betecknas Gal. 2: 13 judechristen.

Ἰουδαῖος, α, ον *adj. gentile* (af Ἰούδας) judisk Act. 16: 1, 24: 24; ἡ Ἰ. χώρα Mc. 1: 5 och γῆ Joh. 3: 22 (provinsen) Judæen.

Ἰουδαῖσμός, οὐ, ὁ (Ἰουδαῖζω) judendom, judisk religion Gal. 1: 13. 14.

Ἰούδας, α, ὁ (יְהוּדָה) af יְהוּדָה han berömd, (prisede) *Judas* 1:o Jacobs 4:de son, stamfader för Juda stam Mt. 1: 2. 3, Lc. 3: 33; *metonym.* Juda stam l. efterkommande Mt. 2: 6 *al.*; γῆ Ἰ. Mt. 2: 6 Juda land l. district (på hkt staden Bethlehem låg), οἶκος Ἰ. Hebr. 8: 8 Juda hus, medlemmarne af Juda rike; πόλις Ἰ. Lc. 1: 39 se Ἰούδα. — 2:o) Tvenne personer i Frälsarens släktregister Lc. 3: 26. 30, okände. — 3:o) med tillnamnet *Λεββαῖος* och *Θαδδαῖος*, Jacob den yngres broder Mt. 10: 4 *al.* — 4:o) med tillnamnet Ἰσαριώτης, hkt se. — 5:o) HERrans broder Mt. 13: 55 *al.*, hkn skrifvit Judæ epistel, och icke kan hafva varit aposteln Judas, se Jud. v. 17. — 6:o) med tillnamnet *Γαλιλαῖος*, äfven *Γαυλανίτης*, från Gamala, en befäst stad vid Galilæiska hafvet i

- nedra Gaulanitis; under procuratoru Coponius uppviglad han i förening med en pharisé *Sadok* Judarne emot den census, som kejsar Augustus genom Quirinius år 6 e. Chr. låtit företaga Act. 5: 37. — 7:o) en invånare i Damaseus Act. 9: 11. — 8:o) med tillnamnet *Βαρσαββᾶς* Act. 15: 22.
- ¹Ιουλία, *ας, ἡ Julia*, en christinna i Rom, troligen Philologi hustru Rom. 16: 15.
- ¹Ιούλιος, *ου, ὁ Julius*, en Rom. centurio Act. 27: 1 ff.; escorterade Paulus ifrån Cæsarea till Rom.
- ¹Ιουνίας, *α, ὁ Junias*, en christen i Rom, Pauli släktunge och förre medfånge Rom. 16: 7; somliga antaga (dock väl utan skäl), att det är namnet på en qvinna (*Ιουνία, ας*), som var Andronici hustru.
- ¹Ιουδοῦτος, *ου, ὁ*, af och = *Justus* 1:o) Joseph Barsabbas Act. 1: 23. — 2:o) en Corinthisk proselyt Act. 18: 7. — 3:o) en jude-christen i Cæsarea, som egentligen hette *Ἰησοῦς* Col. 4: 11.
- ἵππεύς, ἔως, ὁ (ἵππος)* ryttare Act. 23: 23. 32.
- ἵππικός, ἡ, ὄν* (följ.) hörande till häst, ryttare; τὸ ἵππ. Apoc. 9: 16 rytteri, men i nyare editioner står τοῦ ἵππου.
- ἵππος, ου, ὁ* (trol. onomatop. ord — liksom hinnieo — *gnäggaren*) häst Jac. 3: 3 *al.*; ἵππ. λευκός κ. τ. λ. Apoc. 6: 2 ff. beteckna seger, krig, hungersnöd, pest (den förste ryttaren är väl HERren, jmf. Apoc. 19: 11; de andre antyda landsplågor vid och omkring Jerusalems förstöring; ty sedan komma de förste århundradens martyrer — det 5:te inseglet — och sedan förebudet till verdens undergång — det 6:te inseglet; ἵππος, ἡ (hos profanförf.), men äfven ὁ, ryttari || ἵππικὸν Apoc. 9: 16.
- ἶρις, ἰδος, ἡ* (vanl. härledningen af *ἔριω, ἐρῶ* till-sägerska, förkunnarska) ss. *nomen propr.* *Iris* gudarnes budbärarinna (hos profanförf.); ss. *nomen appellativum* regnbågen Apoc. 4: 3, 10: 1.
- ¹Ἰσαάκ, ὁ *indecl.* (Ἰσαάκ) han skall le, jfr Genes. 17: 17. 19) *Isac*, Abrahams och Saras son, se Genes. Mt. 1: 2 *al.*
- † *ἰσαάγγελος, ου* (ἴσος, ἄγγελος) *englak* Le. 20: 36.
- ¹Ἰσσαχάρ, ὁ *indecl.* (Ἰσσαχάρ) af *Ψ* han är Ἰσσαχάρ lönen) *Issaschar*, Jacobs son med Lea, stamfader för den efter honom benämnda stammen Apoc. 7: 7.
- ἰσθι, imperat.* till *εἰμί*, men äfven till *οἶδα*.
- ¹Ἰσχαριώτης. *ου, ὁ* (Ἰσχαριώτης) mannen från Karioth i Juda stam) *Iscarioth*, tillnamnet på den lärjunge, som förrådde Frälsaren Mt. 10: 4 *al.*
- ἴσος, η, ου, ἄφεν ἴσος* (*epice ἕϊσος* af *εἰσάμην*) vara lik af *εἶδω*) *lika* till utseende, storlek, styrka, antal, lik, jemlik, lika stor Mt. 20: 12 *al.*; likalydande, öfverensstämmande *μαρτυρία* Mc. 14: 56. 59, ὁ ἴσος Act. 11: 17 densamme; *neutr. plur. ss. adv.* likasom, lika med *τωί* Phil. 2: 6.
- ἰσότης, ητος, ἡ* (fgde) *likhet*, likmätighet, billighet; *ἕξ ἰσότη.* 2 Cor. 8: 14 efter likhets-norm; ἡ ἰσότη. Col. 4: 1 (den christliga) jemlikheten (så att herrarne anse och behandla sina tjenare ss. sina likar).
- ἰσότημος, ου* (ἴσος, τιμή) af *lika värde*, rang, ära; *πίστις* 2 Petr. 1: 1 (dermed menas, att deras *πίστις*, till hka författaren skrifer, har samma värde som deras, hka han betecknar med *ἡμῶν* d. ä. de jude-christnas).
- ἰσόψυχος, ου* (ἴσος, ψυχή) *liksinnad* Phil. 2: 20 (neml. med mig).
- ¹Ἰσραήλ, ὁ *indecl.* (Ἰσραήλ) af *Ἰ* Gud oeh *ἡ* han brottades, kämpade = Gudakämp, l. *ἡ* furste = Guds furste; andra af *Ἰ* och *ἡ* Guds rätte — jfr Joh. 1: 48 *ἐν ᾧ ὁδὸς οὐκ ἔστι*) *Israël*, hkt namn patriarken Jacob fick, då han brottades med HERran (Genes. 32: 24—28), Rom. 9: 6, *οἶκος, λαός* l. *οἱ υἱοὶ Ἰ.* Mt. 10: 6 *al.* Israëls hus, folk, söner d. ä. Israëliterna; *metonym.* Israëls efterkommande, Israëliterna l. Judarne Mt. 2: 6 *al.*, samma Israëlsbarn Rom. 9: 6, men *Ἰ. κατὰ σάρκα*, se *σῖρξ*; ὁ Ἰ. τοῦ Θεοῦ Gal. 6: 16 Guds Israël (i motsats mot Jacobs köttslige efterkommande) d. ä. de Israëliter, hka Gud anser ss. sådana, de sanna christna; *anm.* *Israël* mera brukligt ss. folksnamn, *Jacob* ss. personnamn.
- ¹Ἰσραηλιτης, *ου, ὁ* (fgde) *Israëlit*, eu Israëls l. Jacobs afkomling Joh. 1: 48, Act. 2: 22 *al.*, utgjorde en äretitel se Rom. 9: 4.
- ἰσάνω* l. *ἰσάω*, se *Ἰσσημι*.
- ἴστε, ἴσασι.* 2 och 3 *pers. plur.* till *οἶδα*, se *εἶδω*. *Ἰσσημι*, äfven *ἰσάω* l. *ἰσάνω* (Rom. 3: 31), *στήσω*, *ἔστημι*, *ἔστησα*, *ἔστηγν*; *στήσομαι*; *σταθήσομαι*, *ἔσθῃην* (stam *στάω*) 1:o) *ställa* Mt. 4: 5 *al.*, *ställa fram* Act. 6: 13, *framställa* Jud. 24: fastställa, fixera till bestraffning Act. 7: 60 = *låta ungfälla*; *trop.* *fastställa*, *bestämma* Act. 17: 31, *befästa*, *stadfästa τὸν νόμον* Rom. 3: 31, *göra gällande τῶν δικαιοσύνην* 10: 3, *göra stående* l.

upprätthålla Rom. 14: 4, upprätta l. -ställa Hebr. 10: 9. — 2:o) *ställa* (på vågen, ἐν σταθμῶ), väga, tillväga l. -räkna (penningar) Mt. 26: 15. — 3:o) I de *intrans. tempora* (perf., plusquamperf. och aor. 2), samt i *med.* och *pass.* stå Mt. 6: 5 *al.*, blifva stående Mt. 2: 9 *al.*, stadna Act. 8: 38 *al.*; *trop.* stå Rom. 11: 20 (neml. ss. en gren i oljoträdet), hålla stånd πρὸς emot Eph. 6: 11, ega bestånd l. bestå Rom. 14: 4, ἔστηκεν ἐν τῇ καρδίᾳ 1 Cor. 7: 37 han står fast i sitt hjerta, är charactersfast, εἰς ἣν ἐστήκατε 1 Petr. 5: 12 ∞ i hvilken J hafven inträdt och stån faste; bestämmas Mt. 18: 16, afgöras 2 Cor. 13: 1.

ἱστορέω, ἦσα (ἴστωρ kunnig, kännare af εἰδέναι) veta, känna; lära känna, göra personlig bekantskap med τινά Gal. 1: 18.

ἰσχυρός, ὁ, ὄν (följ.) *full af styrka*, stark, kraftig, kraftfull, mäktig, väldig Mt. 3: 11 *al.*, brukas i åtskilliga förhållanden ss. ἄνεμος ἰσχ. Mt. 14: 30 häftig vind d. ä. storm, λιμός Le. 15: 14 förfärlig hunger, κραυγή Hebr. 5: 7 o. s. v.; stark (i andlig mening) 1 Joh. 2: 14.

ἰσχύς, ὄος, ἡ (af ἴσχω, förstärkt ἔχω, l. af ἴς sena, muskelkraft, kraft, vis) *qsi tenacitas*, ihärdighet, uthållighet, fasthet, kraft, styrka, förmåga Mc. 12: 30. 33 *al.*; utmärker styrka i sig, κράτος deremot den sig i handling yttrande kraften se Eph. 1: 19.

ἰσχύω, ὄσω, ὄσα (fgde) vara stark, sund, helbregda Mt. 9: 12, Mc. 2: 17; ἰσχυσε κατ' αὐτῶν Act. 19: 16 han visade sig kraftig emot dem (i det han misshandlade dem); vara kraftig, förmå τί Gal. 5: 6 *al.* (hvarken omskärrelse l. förhud har något inflytande på vinnandet af rättfärdighet), gälla Hebr. 9: 17; gagna, duga, tjena εἰς τι Mt. 5: 13; = δύναμαι vara i stånd, kunna med ἰνfin. Mt. 8: 28 *al.*

ἴσως, adv. (af ἴσος) eg. på lika sätt, ss. det synes, sannolikt, kanhända, tilläfvventyrs Le. 20: 13.

Ἰταλία, ας, ἡ *Italien*, den bekanta halfön, hos Luther »Welschland», och i den svenska öfversättningen »Valland» Act. 18: 2, 27: 1. 6; οἱ ἀπὸ τῆς Ἰ. Hebr. 13: 24 de som äro ifrån Italien d. ä. de Italienare som voro i Rom och Romarne sjelfva (i fall neml. brefvet skrefs i Rom af Paulus l. under hans inseende).

Ἰταλικός, ἡ, ὄν. *nom. gentile* (af fgde) *Italiensk*; Ἰ. σπεῖρα Act. 10: 1 den Italienska cohorten; den var stationerad i Cæsarea och bestod af Italienare

och icke af landets infödingar, ss. några andra Romerska truppafdelningar i Syrien. I Procurators residens var ett oblandadt Italienskt regemente till lugnets bibehållande just på sin rätta plats.

Ἰτουραία, ας, ἡ *Ituræa*, hörde till Philippi tetrarchi och låg öster om Antilibanon, sydost från Damascus; fkmr Le. 3: 1.

ἰχθύδιον, ον, τό *diminut.* (af följ.) småfisk Mt. 15: 34, Mc. 8: 7.

ἰχθύς, ὄος, ὁ fisk Mt. 7: 10 *al.*

ἕχνος, εος, τό (besl. med ἕχω, ἰκνέομαι komma, gå) *steg*, spår, fotspår; fkmr i N. T. blott i talesätten περιπατεῖν, στοιχεῖν, ἐπακολουθεῖν τοῖς ἕχνεσί τινος Rom. 4: 12 *al.* vandra o. s. v. i någons fotspår (se verberna).

Ἰωάθαμ, ὁ indecl. (Ἰϩϩ) fullkomlig *Jotham*, Ozia' l. Usia' son och efterträdare Mt. 1: 9.

Ἰωάννα, ης, ἡ (Ἰϩϩ) — den behagliga *Johanna*, hustru till *Chusa*, en förvaltare l. hofmästare hos Herodes. Hon var ibland de kvinnor, s. åtföljde Frälsaren Le. 8: 3, 24: 10.

Ἰωαννᾶς, ᾶ, ὁ l. *Ἰωαννάν, ὁ indecl.* (se följ.) *Johannas* l. -an Le. 3: 27.

Ἰωάννης, ον, ὁ (Ἰϩϩ) l. Ἰϩϩ) Jehova är nådig) *Johannes* 1:o) ὁ βαπτιστής *Döparen*, HERrans släginge Le. 1: 36, son af Zacharias och Elisabeth, af presterlig släkt Le. 1: 5 ff., född i *Jutta* i Juda stam (se *Iouda*); han predikade och döpte i öknen och blef slutligen på Herodes Antipas' befallning gripen och satt i fängelse i fästningen *Machärus* öster om Döda hafvet och der halsuggen Mt. 14 cap., fkmr äfven Mt. 3: 1 *al.* — 2:o) *Evangelisten* och *Apostlen*, en son af den sannolikt icke fattige fiskaren *Zebedæus* och *Salome*; dref sjelf jemte sin broder, *Jacobus* den äldre, sin faders yrke på sjön Genesareth, på hvars vestra strand fiskläget *Bethsaida* låg, bekant ss. *Andreas*, *Petri* och *Philippi* födelseort (Joh. 1: 44), och troligen äfven *Johanni*. Hans fromma moder, som hörde till de fromma kvinnor, hvilka åtföljde Frälsaren, hade troligen hos honom först utvecklat de frön, som lågo i hans djupt religiösa, kärleksfulla och till det heliga helt och hållt vända sinne; hvarföre han ock, då *Johannes* döparen uppträdde, blef dennes lärjunge, och sedan han af honom blifvit hänvisad till Frälsaren, öfvergick till denne seduare (Joh. 1: 35 ff.). Han hörde jemte sin

broder och Petrus till Frälsarens förtrognaste lärjungar, låg vid JEsu bröst (Joh. 13: 25) och blef af honom synnerligen älskad (Joh. 13: 23). Efter JEsu himmelfärd stannade han kvar i Jerusalem (Act. 3: 1), ovisst, huru länge. Traditionen låter honom, först efter Marias död (46 e. Chr.), lemna denna stad. Visst är, att då Paulus sista gången var i Jerusalem (60 e. Chr.), hade Johannes redan lemnat staden. Han valde *Ephesus* till sin bostad, sedan likväl Paulus först verkat i dessa trakter. Han skall under kejsar *Domitianus* (enligt andra *Galba*) hafva blifvit förvisad till ön *Patmos*, men efter sin befrielse derifrån återigen ss. förut hafva verkat i M. Asien ännu 30 år, och vid hög ålder, kanske 100 år gammal, hafva dött en naturlig död under *Trajan*'s regering (98—117 e. Chr.) och blifvit begravnen i *Ephesus* (se *Ἰφρσος*). Han är författare till a) *Uppenbarelseboken*, *ἀποκάλυψις*, hvilken uppenbarelse han fick på *Patmos* och straxt derefter uppskref, b) *Evangelium* och c) *3:ne Epistlar*, hvilka arbeten han först på sednare åren författade. — 3:o) en ansedd hierareh ibland Synedristerne; fkmr Act. 4: 6. — 4:o) med tillnamnet *Marcus*, *Barnabas*' släktunge, samt hans och Pauli följeslagare på dennes 1:sta missionsresa; fkmr Act. 12: 12, 25, 13: 5, 13 och är troligen densamme som Evangelisten *Marcus*.

Ἰωάννου || *Ἰωνᾶ* Joh. 21: 15, 16, 17.

Ἰωβ, *ó indecl.* (יֹב hatad, förföljd neml. af satan, af יָבָה hata) *Job*, hjelten i den efter honom benämnda boken. Han skildras der ss. en nomadisk hjordegare i landet *Uz*. Hans tålmod anföres ss. exempel för de christne Jae. 5: 11; der omtalas äfven hvad utgång HERren gaf hans tålmod (τὸ τέλος ἡγροῖου), hvarvid Aposteln vädjar till hvad de derom inhämtat (ἴδετε).

Ἰωβήδ, *ó indecl.* || *Ἰβήδ* Le. 3: 31.

Ἰωδᾶς, *ᾶ, ó* || *Ἰούδας* Le. 3: 26.

Ἰωήλ, *ó indecl.* (יְהוֹאֵל Jehova Gud) *Joël*, *Pethuels* son, lefde sannolikt under *Usias* 809 ff. f. Chr., och propheterade i *Juda* rike Act. 2: 16 (fkmr ej i *Tisch.* edition, men i *Cod. Sin.*).

Ἰωνάν, *ó indecl.* (se följ.) *Jonan* Le. 3: 30.

Ἰωνᾶς, *ᾶ, ó* (יְהוֹנָתָן dufva) *Jonas* 1:o) den bekante profeten i G. T., *Amithai*' son, från staden *Gath* *Maachepher* i *Zebulons* stam; lefde och pro-

pheterade i *Israëls* rike under *Jerobeam* II 825 ff. f. Chr., Mt. 12: 39, 40 *al.* — 2:o) Apostlen *Petri* fader, Joh. 1: 43, 21: 15, 16, 17, der *Tisch.* *Cod. Sin.* har *Ἰωάννου*.

Ἰωράμ, *ó indecl.* (יְרָמִיָּה? Jehova är hög) *Joram*, *Josaphats* son och efterträdare ss. konung i *Juda* rike 890—885 f. Chr. Mt. 1: 8 (*bis*).

Ἰωραμί, *ó indecl.* (se fgde) *Joram* Le. 3: 29.

Ἰωσαφάτ, *ó indecl.* (יְהוֹשָׁפָטִיָּה? Jehova dömmar) *Josaphat*, *Asa*' son och efterträdare, konung öfver *Juda* i 25 år (914—890 f. Chr.); var en from konung och afskaffade afgudaoffren. Efter honom och hans seger öfver *Ammoniter* och *Moabiter* skall *Kidrons* dal, som låg emellan templet och oljoberget, hafva blifvit kallad *Josaphats dal* (Joël 3: 2, 12); fkmr Mt. 1: 8 (*bis*).

Ἰωσής I. -ῆ I. -ῆ, *ó indecl.* (*Tisch.* har doek *Ἰωσήτος* Me. 6: 3) = *Ἰησοῦς*, *Joses* 1:o) *HERrans* broder Mt. 13: 55 *al.* — 2:o) en af *JEsu* förfäder Le. 3: 29. — 3:o) || *Ἰωσήφ* (följ. *Ἰῆ* 7) Act. 4: 36.

Ἰωσήφ, *ó indecl.* (יְהוֹשֻׁפָּטִיָּה han skall tillägga) *Joseph* 1:o) *Patriarken*, son till *Jacob* och *Rachel* Joh. 4: 5 *al.* (se om honom *Genesis*). — 2:o) *Jaeobs* son Mt. 1: 16 *al.*, *JEsu* fosterfader, var en timmerman l. snickare (τέκτων) och undervisade sin fosterson i detta yrke. Han synes hafva dött före *JEsu* tillträde till sitt medlarekall, emedan derefter endast *María* och bröderna nämnas; åtminstone var han redan död vid *JEsu* korsfästelse Joh. 19: 26. — 3:o) *HERrans* broder Mt. 13: 55 || *Ἰωσής* (se *Ἰῆ* 1). — 4:o) från *Arimathæa*, en rik man och medlem af *Synedrion*, hvilken utbad sig *JEsu* lekamen af *Pilatus* Mt. 27: 57, 59 *al.* — 5:o) *Trenne* af *JEsu* förfäder Le. 3: 24, 26, 30. — 6:o) *Barsabas*, som hade tillnamnet *Justus* Act. 1: 23. — 7:o) *Barnabas*, *Cyprier* till börden (se *Βαρνάβας*) Act. 4: 36 || *Ἰωσής* (se *Ἰῆ* 3).

Ἰωσήχ, *ó indecl.* || *Ἰωσήφ* Le. 3: 36.

Ἰωσίας, *ας, ó* (יְהוֹשֻׁיָּאָה Jehova helar) *Josias*, *Amos*' son och efterträdare ss. konung i *Juda* rike 639 till 609 f. Chr., en from konung, som utrotade afguderiet; under hans regering (18:de året) återfanns *Lagboken*. Mt. 1: 10, 11.

ἰῶτα, *τό, indecl.*, *iota*; bokstavven *ῑ* (*Jod*), som är den minsta af alla hebräiska bokstäfver; prick Mt. 5: 18.

K.

Κἀγώ, *crasis* st. καὶ ἐγώ, och jag, äfven jag, jag ock, så också jag (efter καθώς i fgde sats) — Mt. 2: 8 *sæpe*.

καδός, ου, ό (χάω, se χάσμα — l. 72) cadus, ämbar, fat, krus || βάτος Lc. 16: 6.

καθά, *crasis* st. καθ' α, cftersom Mt. 27: 10.

καθαίρεισις, εως, ή (följ.) nedtagande, nedrifvande, förstöring *trop.* 2 Cor. 10: 4 (se ἀγύρωμα),)(οἰκοδομή 2 Cor. 10: 8 (församlingen tänkt ss. Guds tempel, på hkt lärarne bygga 1 Cor. 13: 16), äfven 2 Cor. 13: 10.

καθαίρειω, καθελῶ, καθεῖλον (αἰρέω) nedtaga τινά Mc. 15: 36 *al.*, ἀπὸ τοῦ ξύλου Act. 13: 29 (från pålen, korset), rycka l. störta ned τινὰ ἀπὸ θρόνων Lc. 1: 52, nedrifva τὰς ἀποθήκας Lc. 12: 18, utrota, förstöra Act. 13: 19, 2 Cor. 10: 4; *pass.* gå under, tillintetgöras Act. 19: 27.

καθαίρω; κεκάθαριμαι (καθαρός) rengöra, rena, rensa, bortrensa Joh. 15: 2 (om vinrankans skärande 721); p. p. p. rengjord, renad *metaphor.* Hebr. 10: 2.

καθάπερ (καθ' ἕπερ) = καθά cftersom, på det l. samma sätt som, liksom, såsom Rom. 4: 6 *al.*, åtföljes stundom af οὕτως 1 Cor. 12: 12; x. 2 Cor. 3: 18 på det sätt som (neml. ombildning sker).

καθάπτω, καθήψα (ἄπτω) häfta på l. vid, fästa vid; i N. T. *intrans.* τινός Act. 28: 3 fästa sig, haka sig fast vid ngt.

† καθαρίζω, ιῶ, ισα; ἰσθην (= καθαίρω, hkt se) 1:0) rena, göra ren Mt. 23: 25. 26, Lc. 11: 39; rena från smuts Mc. 7: 19 [läser man καθαρίζων, så är detta *apposition* till föregående: »hkt (neml. att maten kommer in i magen och derifrån i afträdet) renar all mat från smuts» (så till vida neml. som det orena afsöndras derifrån); läses åter καθαρίζων enligt Tisch., så blir constructionen *anacoluthisk*; ty detta ord svarar till ἀφεδρῶνα liksom hade καὶ ὁ ἀφεδρῶν δέχεται förutgått, »som renar all mat derigenom att det upptager det orena derutaf neml. excrementerna»]; rena (från spetälska), göra helbregda, bota Mt. 8: 2. 3 *al.*; *metaphor.* rena från synd, befria från

skuld ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας, ἀδικίας x. τ. λ. 1 Joh. 1: 7. 9 *al.*, x. ἐαυτῷ λαὸν περιούσιον Tit. 2: 14 ~ genom sitt blods renande kraft förvärfva sig ett folk till sin egendom. — 2:0) förklara för ren Act. 10: 15, 11: 9.

καθαρισμός, οῦ, ό (fgde) rening, tvagning (händernas före och efter måltiden — äfven bordskärlens rengörande) Joh. 2: 6, med afs. på dopet Joh. 3: 25, från barnsbörd Lc. 2: 22, från spetälska Mc. 1: 44, Lc. 5: 14; äfven i *moralisk* och *religiös* betydelse d. ä. från synden 2 Petr. 1: 9, Hebr. 1: 3.

κάθαρμα, ατος, τό (καθαίρω) = περικάθαρμα. hkt se.

καθαρός, ά, όν (trol. af καθαίρειω taga ned, bort neml. smutsen) ren, oblandad, obemängd ὕδωρ Hebr. 10: 22; ren, rentvättad, fläckfri σινδών Mt. 27: 59; ren, enligt spislagen, tillätlig att äta Rom. 14: 20, πάντα καθάρα x. τ. λ. Tit. 1: 15 »alla föremål i sig äro rena för de rena d. ä. för de rena hafva de ting, som äro utom dem, ingen dem förorenande kraft» (beslägtade tankar finnas redan Mt. 23: 26, Lc. 11: 41); *metaphor.* om iure renhet: ren, obefläckad Mt. 5: 8 *al.*, skuldfrj, oskyldig Act. 18: 6, 20: 26.

καθαρότης, ητος, ή (fgde) renhet Hebr. 9: 13.

καθόδρα, ας, ή (ἔδρα, se ἐδραῖος) säte, stol Mt. 21: 12, Mc. 11: 15; äfven lärostol Mt. 23: 2.

καθέζομαι (besl. med καθίζω) sitta ned, sitta Mt. 26: 55 *al.* ἐν τῷ οἴκῳ Joh. 11: 20 blifva l. stadna hemma, egentl. sitta hemma (ty sittande emottog man sorgebetygelserna), οί x. ἐν τῷ σινεδρίῳ Act. 6: 15 bisittarne i synedrjum.

καθεῖς = καθ' l. κατὰ εἶς, felaktig bildning st. καθ' ἕνα hvar för sig, εἶς καθεῖς Mt. 14: 19, Joh. 8: 9 den ene efter den andre, se εἶς.

καθεστῆς, adv. (κατά, ἐστῆς) deinceps, i ordning, i rad, efter hvartannat l. hvarannan Lc. 1: 3 *al.*, ἐν τῷ x. (scil. χρόνῳ) Lc. 8: 1 i den derpå följande tiden, omedelbart l. straxt derefter, äfven Act. 3: 24.

καθούδω (κατά, εὔδω =) sofva 1:0) i egentlig och lekamlig mening: Mt. 8: 24 *al.* — 2:0) i andlig

mening: om syndasömn Eph. 5: 14, om sorglöshet och tröghet 1 Thess. 5: 6. — 3:0) = ἀπέθανον, om dödssömn 1 Thess. 5: 10 (antingen vi — neml. vid parusiens inträdande — ännu lefva eller redan äro afsomnade).

καθηγητής, οἷ, ὁ (καθηγέομαι anförä, föregå, visa vägen — af κατά, ἡγέομαι) vägvisare, ledare, metaphor. lärare Mt. 23: (8). 10.

καθήζω (κατά, ἵκω) egentl. komma ned, sträcka sig ned till; imperson. det tillkommer, höfves (τινί), är tillbörligt Act. 22: 22; τὰ μὴ καθήκοντα Rom. 1: 28 det som icke passar sig, otillbörliga ting.

κάθημαι, 2 pers. κάθη for κάθησαι Act. 23: 3, imperat. κάθου for κάθησο (κατά, ἵμαι jag har satt mig, sitter af stammeu ἕω) egentl. hafva satt sig ner, sitta Mt. 9: 9 al., blifva sittande, vara försatt (i ett tillstånd, en belägenhet), befinna sig Mt. 4: 16 al.; äfven sätta sig Mt. 13: 2 al.

καθημέραν, bättre åtskildt καθ' ἡμέραν, äfven τὸ καθ' ἡμέραν dagligen, se ἡμέρα.

καθημερινός, ἡ, ὄν (fgde) daglig Act. 6: 1.

καθίζω, ἴσω, ἰκα, ἰσα; ἰσομαι (κατά, ἕζω sätta sätta ner, låta ngn sätta sig, sätta Act. 2: 30, 1 Cor. 6: 4 (neml. på domarestolarne, l. till domare), Eph. 1: 20; oftare intrans. sätta sig ner Mt. 5: 1 pluries, aor. och perf. hafva satt sig ner, sitta Joh. 19: 13, Mc. 11: 2 al., throna ἐν δεξιᾷ Hebr. 1: 3 al. på högra sidan l. till höger om; sätta sig εἰς τὸν ναόν 2 Thess. 2: 4, sitta Mt. 25: 31 al., sitta kvar, kvar- l. förblifva Lc. 24: 49, Act. 18: 11; med. sitta Mt. 19: 28 al.

καθήμι, καθήκα (κατά, ἔμι sända) nedända, nedsläppa διὰ τινος Lc. 5: 19, Act. 9: 25; pass. nedsläppas, τέταρτον ἀρχαῖς Act. 10: 11, 11: 5 nedsläppt i fyra hörn (ἐκ τοῦ οὐρανοῦ från himlen, vid hvilken hörnen l. snibbarne voro bundne).

καθιστάνω l. -στώ Act. 17: 15 = följ.

καθίστημι, καταστήσω, ἐστήσαι; σταθήσομαι, ἐστάθην (ἵστημι) ställa ned, fastställa; 1:0) anställa, tillsätta τινά Tit. 1: 5, τινά τι Lc. 12: 14 al. ngn ss. l. till ngt, τινὰ ἐπί τινος l. τι l. τι Mt. 24: 45 al. tillsätta l. sätta l. förordna öfver ngt. — 2:0) fortställa, skaffa ngn till ett ställe, transporterera, ledsaga Act. 17: 15; försätta ngn i ett visst tillstånd, göra, låta vara 2 Petr. 1: 8. — Pass. tillsättas Hebr. 5: 1, εἰς τι Hebr. 8: 3; försättas i ett visst tillstånd ss. ἀμαρτωλοί, δίκαιοι Rom. 5: 19 försättas i tillstånd af syndare, rättfärdiga, likaså Jac. 4: 4; befinna sig Jac. 3: 6.

καθό = καθ' ὃ på det sätt som, x. δεῖ Rom. 8: 26 på det sätt som l. ss. sig bör, för så vidt som 1 Petr. 4: 13 || καθώς, i förhållande till det som 2 Cor. 8: 12 (om beredvilligheten är förhanden, så är den välbehaglig i förhållande till det som den kan hafva o. s. v., d. ä. Gud mäter sitt välbehag efter det som gifvaren har, icke efter det som han icke har, jfr enkans skärf Mc. 12: 42 följ., Lc. 21: 2 följ.).

καθολικός, ἡ, ὄν (κατά, ὄλος) allmänlig, allmän, som rör det hela; ἐπιστολαὶ x., dermed menas sådana epistlar, som icke äro skrifna till l. för ngn viss församling, utan till de christne i allmht; denna öfverskrift passar egentl. blott för Jacobs, Petri, Judæ och Joh. 1, men med dessa förenades sedermera äfven Joh. 2 och 3, hka äro skrifne till enskilda personer.

καθόλου, adv. (καθ' ὅλου) äfven τὸ x. på det hela, öfverhufvud, i allmänhet Act. 4: 8.

καθοπλίζω, ὀπλισμαί (ὀπλιζω) bevärna Lc. 11: 21.

καθοράω (ὀράω) beskåda Rom. 1: 20, ἀόρατα καθοράται är oxymoron.

καθότι (= καθ' ὃ τι =) καθό eftersom, emedan Lc. 1: 7 al., x. ἅν Act. 2: 45, 4: 35 eftersom hvarje gång d. ä. allt eftersom.

καθώς, adv. (κατά, ὡς) på det sätt som, på samma sätt som, såsom, liksom åtföljes ofta af ὁμοίως, οὕτως ss. correlativer Lc. 6: 31 al., men står äfven ensamt: såsom, eftersom, allt eftersom Mt. 21: 6 al.; på hvad sätt, hursom 1 Cor. 4: 17, 3 Joh. 3; i öfverensstämmelse med hvad, med hvad som Eph. 4: 21. — Ann. Betydelsen »emedan» kan ej rätteligen tilläggas ordet.

καθώςπερ (fgde, πέρ) på samma sätt som || καθάπερ Hebr. 5: 4.

καί, conj. copul. och, ock, också, äfven, till och med, och i allmänhet l. isynnerhet (då ngt specielt bifogas det allmänna ss. Mt. 8: 33 al.), och likväl, verkligt ss. 2 Cor. 5: 3, Gal. 3: 4; upprepadt = så väl — som ock, l. både — och, l. icke blott — utan äfven; efter οὐτε = neque — et; καὶ οὐτε, τοῦτο = isque, idque; καὶ — δέ, men också, och dertill l. tillika l. derjemte l. äfven. — Ann. Att anförä särsk. ställen för detta så ofta förekommande ord, har jag ansett öfverflödigt.

Καίφας, α, ὁ (somliga af Ⲛϥϣ̅̅̅ förtryckaren l. förtryck; andra = ⲕϣϣ̅̅̅, ᾗ af Syr. Ⲛϥϣ̅̅̅ klippta) Caïphas, tillnamnet (λεγομένου) på en öfverste-

prest, som egentl. hette *Joseph*, under kejsar *Tiberii* regering Lc. 3: 2, just på den tid Frälsaren framträdde med sin offentliga verksamhet, och äfven då Han dömdes till döden och korsfästades. Procuratorn *Valerius Gratus* hade kort före sin afgång från provinsen (25 e. Chr.) uppdragit honom öfverstepresterliga värdigheten, hkn han bibehöll under hela *Pontii Pilati* procuratur, men blef efter dennes aflägsnande afsatt af proconsulu *Vitellius* (36 e. Chr.). Var måg till *Ἀννας*, hkn se; fkmr äfven Mt. 26: 3.

καίτε = καί τε, se τε.

Καὶν (קַיִן) skapad varelse af קַיִן skapa — äfven få till besittning, deraf den förvärfvade) *Cain*, Adams förstfödde son, brodermördare; τῆ ὁδοῦ Κ. πορεύεσθαι Jud. 11 vandra *Cainusvägen*, på samma sätt som *Cain* (då han utaf afundsjuka öfver den *Abel* bevisade nåden var uppstudsigt emot Guds bud och varning och dödade sin broder, så ligger det antagandet nära, att *Judas* vill skildra irrläranne ss. sådana, hvilka uppreste sig emot Gud och det utaf afundsjuka öfver den nåd som bevisades de trogna. Afundsjukan var roten till *Cains* synd; ur denna rot växer ock snart det fulla hatet ända till mordgerning — jfr Hebr. 11: 4, 1 Joh. 3: 12.

Καϊνών l. -ών, ὁ indecl. (קַיִן, qsi קַיִן besittning) *Cainan* Lc. 3: 36. 38.

καίνος, ἡ, ὅν ny 1:o nyss gjord, skedd, obrukad, icke nyttjad Mt. 9: 17 al. — 2:o) som icke förut varit till l. hörd, ohörd, främmande, ny i sitt slag l. till sin beskaffenhet Mt. 26: 28 al., καίνον Mt. 26: 29 står på sitt sätt ss. adverb. = ss. nytt d. ä. å nyo; compar. -ότερος Act. 17: 21 (Athen. ville alltid säga l. höra ngt som var *nyare* än det dittills varande nya). Om skillnaden emellan καίνος och νέος se detta sednare ord.

καίνωτης, ητος, ἡ (fgde) nyhet, nytt tillstånd l. väsende, ny författning, ἐν κ. ζωῆς Rom. 6: 4 i lifvets nya författning, ἐν κ. πνεύματος 7: 6 (i den nya författning af vårt inre och yttre lif, som bildat sig under den H. Andes inflytande, och icke i den gamla författningen, hvilken vi hade under inflytande af den skrifna lagen).

καίπερ, partikel (καί, πέρ) ehuru, fastän, oaktadt Phil. 3: 4 al., construeras öfverallt med particip., utom vid en mindre säker läsart i de äldre editionerna Apoc. 17: 8, der det heter καίπερ ἐστίν.

καιρός, ὁ, ὁ (beslägtadt med κώρα hufvud; καιρός capitalis) qsi caput temporis, hufvudsaklig tid 1:o) rätta tiden l. tidpunkten, opportunitas; tempus opportunum, dertill egnad l. tjenlig tid Act. 24: 25, Rom. 12: 11, Gal. 6: 10; bestämd tid καιρῶ Lc. 20: 10 då det var tid, ἐν κ. 1 Petr. 5: 6 på bestämd tid, »i sinom tid» (på yttersta dagen), κατὰ καιρόν på bestämd tid, äfven i rättna tid Rom. 5: 6. — 2:o) = χρόνος tid (ehuru alltid mera bestämd) πρὸς κ. Lc. 8: 13, 1 Cor. 7: 5 till en tid, πρὸ κ. 1 Cor. 4: 5 i förtid, πρὸς κ. ὥρας 1 Thess. 2: 17 för en stunds tid, helt kort tid — äfven tidsålder Rom. 13: 11 (den nuvarande); ὁ κ. ὄστος Mc. 10: 30 al. = ὁ αἰὼν ὄστος (se αἰὼν), ὁ κ. τοῦ Χριστοῦ l. blott καιρός Mt. 8: 29 al. Christi ankomst till domen och ddm. — plur. οἱ καιροί Mt. 16: 3 tidsåldrarna l. perioderna (ὁ αἰὼν ὄστος och μέλλων, se αἰὼν), deras omvexling d. ä. Messiae ankomst och början af hans rike; καιροί Act. 1: 7 al. tidpunkter, 2 Tim. 3: 1 tidsomständigheter, Gal. 4: 10 högtider, helger (Påsk, Pingst, Löfhyddohögtiden). — 3:o) år, καιρόν καὶ καιρός καὶ ἡμῶν καιροῦ Apoc. 12: 14 = 3½ prophetiskt år = 42 veckor = 1260 dagar (jfr Dan. 7: 25, 12: 7) Apoc. 11: 2. 3, 12: 6, 13: 5 (att bestämma denna tid i vanliga år blir alltid vanskligt — endast i typiskt afseende synes denna tid vigtig).

Καῖσαρ, αρος, ὁ = Cäsar (ursprungl. nom. propr., tillhörande *Julius Cäsar*), sedan Augusti tid nom. appellat. på alla Romerska regenter = kejsare Mt. 22: 17 al.

Καισάρεια, ας, ἡ (fgde) *Cæsarea*, *Kejsarstad*; 2:ne städer med detta namn i N. T. 1:o) *Κ. Φιλίππων*, *Cæsarea Philippi*, som låg i Gaulonitis vid foten af Libanon och i grannskapet af Jordans källor, en dagsresa från Sidon och 1½ sydvest från Damascus; hette förut *Ηβανέας* l. -ιάς, men tetrarchen Philippus, som utvidgade och förskönade det, gaf det sitt namn; fkmr Mt. 16: 13, Mc. 8: 27. — 2:o) *Κ. τῆς Παλαιστίνης*, i N. T. blott *Καισάρεια*, *Cæsarea Palæstinæ* låg vid Medelhafvet emellan Joppe och Dora, 10 Sv. mil från Jerusalem, en af de största städer i Palæstina med en förträfflig hamn, redan före Jerusalem förstöring säte för Rom. procuratorerna, till största delen bebodd af hedningar, men äfven flera tusen Judar funnos der; förut stod der ett castell Στρότωνος

πύργος, *Stratons torn*, men Herodes den store byggde en stad, som han till Augusti ära kallade *Καισάρεια* (*Σεβαστή*). Hamnen var mycket besökt. Vespasianus upphöjde staden till en Rom. coloni. Nu ser man der blott några ruiner och fiskarekojor, som likväl behålla det gamla namnet *Kisarie*; fkmr Act. 8: 40 *al.*

καίτοι, *conj.* (καί, τοί) och det oakadt, fastän, ehuruväl; καίτοι τῶν ἔργων — — γεννηθέντων Hebr. 4: 3 »och det oakadt verken från världens grundläggning voro fulländade» (och Gud således redan åtnjöt sin hvila, hvilket bevisas af det anförda språket Genes. 2: 2. 3 — men denna Guds hvila efter skapelsen skiljes ifrån den hvila Han delar med människors barn, ehuru den för Gud är densamma).

καίτοιγε (fgde, γέ) quamquam, ehuruväl Act. 17: 27 (*Tisch.* har καί, γε), mot vanan i profangrek. construeradt med *verbum finit.* Joh. 4: 2; dock likväl Act. 14: 17.

καίω; καυθήσομαι, κέκαυμαι, ἐκαύθην tända, antända Mt. 5: 15, bränna, förbränna; *pass.* antändas, brinna Lc. 12: 35 *al.*, *trop.* Lc. 24: 32, förl. uppbrännas, förtäras Mt. 13: 40 *al.*; p. p. p. antänd, brinnande πῦρ Hebr. 12: 18.

κακέϊ, *crasis* st. καί ἐκέϊ och der, äfven der Mt. 5: 23 *al.*

κακέϊθεν, *crasis* st. καί ἐκέϊθεν *adv. loci* Mc. 10: 1 *al.*; men äfven *temporis* Act. 13: 21 och derefter. κακέϊνος, *crasis* st. καί ἐκέϊνος och denne, äfven denne l. han Lc. 11: 42 *al.* (se ἐκέϊνος).

κακία, *as*, ἡ (κακός) *feighet*, oduglighet, elakhet, ondska, nedrighet Act. 8: 22, Rom. 1: 29 *al.*, skadefröjd l. lust nocendi cupiditas (quæ malo delectatur alieno) 1 Petr. 2: 1; förderf, olägenhet, besvär, plåga Mt. 6: 34.

κακοήθεια, *as*, ἡ (κακοήθης, *es* af dålig karakter, vanartig — κακός, ἡθός — äfven lömsk) *vanart*, lömskhet, ilska Rom. 1: 29.

κακολογία, *ησα* (κακός, λόγος) = κακῶς λέγειν *tala ondt* l. illa om ngn, smäda τινά Mc. 9: 39, Act. 19: 9, förbanna Mt. 15: 4, Mc. 7: 10.

κακοπάθεια, *as*, ἡ (κακοπαθής, som lider l. sliter *ondt*, olycklig, eländig — κακός, πάθος) *lidande*, olycka, missöde Jac. 5: 10.

κακοπαθέω, *ησα* (se fgde) *slita ondt*, lida 2 Tim. 2: 3. 9, Jac. 5: 13.

κακοποιέω, *ησα* (följ.) *göra ondt*, handla illa, synda Mc. 3: 4 *al.*

κακοποιός, *όν* (följ., ποιέω) *ondt görande*; i N. T. *ss.* *subst.* illgerningsman, lagbrytare Joh. 18: 30 *al.* κακός, ἡ, *όν* (trol. af γάζομαι vika) *den som viker*, feg, dålig, oduglig, cländig, ond, elak Mt. 21: 41 *al.*, skadlig, farlig Col. 3: 5; τὸ κακόν, *ondt*, vedervärdighet Lc. 16: 25, Act. 16: 28, förolämpning, elakhet, dålighet Mt. 27: 23 *al.*, äfven *plur.* Rom. 1: 30 *al.*

κακοῦργος, *ον* (fgde, ἔργον) som *gör ondt*, handlar dåligt, dålig, ondskefull; i N. T. *ss.* *subst.* ill. i. ogerningsman, förbrytare Lc. 23: 32. 33. 39, 2 Tim. 2: 9.

κακονχέομαι (κακός, ἔχω) *fara illa*, slita ondt, miss-handlas Hebr. 11: 37, 13: 3.

κακῶω, ὡσω, ὠσα (κακός) *illa behandla*, gå illa åt, fara illa med, misshandla, plåga Act. 7: 6 *al.*, ängsla, oroa Act. 14: 2 (genom insinuationer, upphetsningar o. s. v.), αὐτοὺς τοῦ ποιῆν τὰ βρώχεια ἔχθετα Act. 7: 19 egentl. han behandlade dem illa för att göra deras barn utsatta d. ä. för att derigenom tvinga dem att utsätta sina barn; göra ondt, skada 1 Petr. 3: 13.

κακῶς, *adv.* (af κακός) *illa*, dåligt κακῶς ἔχει Mt. 4: 24 *al.* må illa, vara dålig l. sjuk, κακῶς πάσχει Mt. 17: 15 fara illa, slita ondt, plågas, κακῶς λέγειν τινά Act. 23: 5 tala illa om, smäda, κακῶς αἰτεῖσθαι Jac. 4: 3 bedja illa, icke rätteligen; på ett eländigt sätt, ömkligt, jemmerligen Mt. 15: 22, 21: 41. κακῶσις, *εως*, ἡ (κακῶω) *misshandling*, lidande Act. 7: 34.

καλάμη, *ης*, ἡ *culmus*, *halm*, strå, stubb (på en åker) 1 Cor. 3: 12 (neml. väggar af blandad lera och halm).

κάλαμος, *ον*, ὁ *calamus*, rör, vass Mt. 11: 7 *al.*; skrifrör, penna 3 Joh. 13 arundo scriptoria (Arab. *kalam*) växer i kärr emellan Euphrat och Tigris, vid Persiska hafsviken o. s. v.; rören, som äro fyllda med märg, uppmjukas först, torkas derpå och användas, sedan de blifvit tillspetsade och klufna, till att skriva med; mätstaf Apoc. 11: 1, 21: 15. 16 (var hos Grek. och Rom. 10 fot lång, hos Jud. 6 alnar och 1 tvärhand).

καλέω, καλέσω, κέκληκα, ἐκάλεσα; κληθήσομαι, κέκλημαι, ἐκλήθη 1:ο) *kalla*, nämna, benämna, καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν Mt. 1: 21 (äfven 23. 25) egentl. du skall ss. Haus namn nämna l. uttala JEsus, kalla Honom JEsus, τινά ἐπὶ τῷ ὀνόματί τινος Lc. 1: 59 uppkalla ngn efter någons namn, κατ' ὄνομα Joh. 10: 3 (|| φωνεῖ) vid

namn. — *særissime*. 2:o) *kalla*, framkalla, ropa till sig Mt. 2: 7 *særpus*, tillropa Rom. 4: 17; kalla till sig, bjuda, inbjuda a) till en måltid i allmht Mt. 22: 3—9 *al.*, äfven 1 Cor. 10: 27, b) till delaktighet i Messiasriket och dess salighet, till det eviga lifvet Mt. 9: 13 *sæpe*, c) kalla till lärjunge, till ett embete o. s. v. Mt. 4: 21 *al.* — 3:o) *kalla*, bjuda, förfoga öfver τὰ μὴ ὄντα ὡς ὄντα Rom. 4: 17 det som icke är till ss. öfver det som är till (ett upphöjdt uttryk för Guds allmakt!). — *Pass.* aldrig = εἶναι, utan = kallas, nämnas, erhålla l. bära namn af, uttryckligen l. allmänt erkännas, anses för Mt. 5: 9 *al.*, τῷ ὀνόματί τινι Le. 1: 61 nämnas med ngt namn, heta så, ἐν Ἰσραὴλ κ. τ. λ. Rom. 9: 7 uti Isacs person skall för dig en afkomma nämnas d. ä. Isaac skall vara den, hkn skall gälla ss. din afkomma, därför erkännas och så nämnas, ἄχρισ οὗ κ. τ. λ. Hebr. 3: 13 så länge det der i dag nämnes, så länge det heter i dag; äfven kallas, inbjudas, hvaraf οἱ κεκλημένοι Mt. 22: 3 *al.* de bjudne d. ä. gästerna, κληθῆναι κλησιν Eph. 4: 1 få en inbjudning (*verb. c. subst. conjug.*, enligt frasen *καλεῖν τινα κλησιν* låta kallelse l. inbjudning utgå till ngn, meddela ngn en inbjudning).

καλλιέλαιος, ον (*καλός*, ἐλαία l. ἔλαιον) med skön olja; ss. *subst.* ἡ ädelt oljoträd Rom. 11: 24. *
κάλλιον, *compar.* till *adv.* καλῶς, bättre (än andra) Aet. 25: 10.

† *καλοδιδάσκαλος*, ου, ὁ, ἡ (*καλός*, διδάσκαλος) som lärer det sköna l. ädla, dygdens l. ärbarehetens läromästarinna Tit. 2: 3.

Καλοὶ λιμένες egentl. sköna hamnar, god ankarplats, en landningsplats på ön Creta, som ännu kallas »*Limenes Kalῶ*» Aet. 27: 8.

† *καλοποιέω* (följ., *ποιέω*) handla rätt 2 Thess. 3: 13 (undvika deras onda exempel som gå sysslolösa). *

καλός, ἡ, ὅν skön 1:o) till det yttre, till utseendet, utmärkt i sitt slag, med afs. på sin bestämmelse, duglig, brukbar, af god beskaffenhet, god (om frukt, träd, jord o. s. v.) Mt. 3: 10 *sæpe*. — 2:o) till det inre, sedligt skön, god, ädel Mt. 5: 16 *al.*; τὸ καλόν Rom. 7: 18 det sköna, goda, ädla. — *καλόν ἐστὶν ἡμῶς ὥδε εἶναι* Mt. 17: 4 egentl. det är angenämt att vi äro här = detta är för oss en angenäm vistelseort; *καλόν σοί ἐστὶν* med *inf.* och ἦ Mt. 18: 8 godt är det för dig (och bättre) att — — — än, äfn *σέ* Me. 9: 43. 45

att du o. s. v.; äfven i allmht *καλόν ἐστὶ τινι* 1 Cor. 7: 1 *al.* det är godt, nyttigt för någon med *inf.*, i hvars ställe också står *εἰ* med *verb.* *fnit.* ss. Mt. 26: 24, Me. 9: 42, äfven *εἰάν* 1 Cor. 7: 8.

κάλυμμα, ατος, τό (följ.) egentl. det betäckta, betäckning, täckelse, slöja 2 Cor. 3: 13, *trop. ibid.* 14. 15. 16 (om det som hindrar att genomskåda och förstå en sak).

καλύπτω, ὕψω, υψα; *υρμαι* 1:o) *omhölja*, betäcka Mt. 8: 24, Le. 8: 16. — 2:o) *omhölja*, gömma, dölja *trop.* Mt. 10: 26, 2 Cor. 4: 3. — 3:o) *omhölja*, skyla, öfverskyla, *trop.* skaffa förlåtelse för τί ngt, ἀγάπη κ. πλήθος ἁμαρτιῶν 1 Petr. 4: 8 kärleken skaffar förlåtelse för en mängd synder (i det hon befrämjar brödernas omvändelse och helgelse), så oek Jac. 5: 20 »den som omvänder en syndare ἐκ πλάνης ὁδοῦ, han räddar en själ från (den eviga) döden och utverkar sålunda förlåtelse för många synder (neml. alla dem som syndaren begått)».

καλῶς, *adv.* (af *καλός*) skönt, godt, väl, κ. ποιεῖν τινι Mt. 5: 44 *al.* göra ngn godt, κ. ἔχειν Me. 16: 18 befinna sig l. må väl, vara frisk (*fut.* blifva), κ. εἰπεῖν τινα Le. 6: 26 tala väl om ngn, κ. ἐποίησας παραγενόμενος Aet. 10: 33 du har gjort väl deruti att du kommit; riktigt, rätt, passande, förträffligt Mt. 15: 7 *al.*, på ett rätt sätt Gal. 4: 7, σὺ κάθου ὡδε κ. Jae. 2: 3 du, sitt du här vaekert = du, var god och sitt här, l. oek = tag du in denna hedersplats! κ. ποιεῖς Jac. 2: 19 det gör du rätt i = godt! nå väl! nyttjas äfven *ironice* skönt, vaekert, med rätta ss. Me. 7: 9, 2 Cor. 11: 4.

κάμέ, *crasis* st. καὶ ἐμέ.

κάμηλος, ου, ὁ (כַּמֶּלֶף af ett Arab. *verb.* bära) *kamel* Mt. 3: 4 *al.*; detta djur, »ökneus skepp», har sedan äldsta tider begagnats till varors transportrande i öknen; det är dertill så väl af andra skäl lämpligt, som äfven derföre att det kan härda ut till och med 16 dygn utan att drieka; af dess hår, som om våren falla utaf, gjorde man och gör gröfre kläder l. e. och tält; de ordspråksvis anförda orden Mt. 19: 24 *al.* beteckna det omöjliga l. det som synes omöjligt, så äfven Rabbimerna och i Koran.

† *κάμλος*, ου, ὁ ankartåg — oriktig läsart st. fgde Mt. 19: 24, Le. 18: 25; *anm.* några lärde an-

sågo den fgde liknelsen alltför vidunderlig och satte denna i stället ss. mindre omöjlig, men besinnade icke, att liknelsen Mt. 23: 24 (att svälja kameler) är lika besynnerlig och icke kan hjälpas med att substituera κάμιλος; ordet fkmr blott hos Scholiaster och Grammatici.

κάμινος, ου, ἡ caminus, kamīn, smält-, bränn- l. båkugn, i allmht ugn Apoc. 1: 15, 9: 2, κ. πυρός Mt. 13: 42. 50 eldsugn = Gehenna.

καμμύω, υσα (för καταμύω per apocopen, af μύω, se μυέω) sluta igen, tillsluta (ögonen) Mt. 13: 15, Act. 28: 27.

κάμνω, κέκμηκα, ἔκαμον arbeta sig trött, blifva l. vara trött, tröttna Hebr. 12: 3 (i kapplöpningen); vara matt, krank, sjuk Jac. 5: 15.

κάμοί, crasis st. καὶ ἐμοί.

κάμπτω, κάμψω, ἔκαμψα kröka, böja γόνυ τει Rom. 11: 4 l. πρὸς τινα Eph. 3: 14 för ngn; äfven intrans. böja sig Rom. 14: 11, Phil. 2: 10.

κᾶν = 1:o) καὶ ἐάν och om, om ock, äfven om Mt. 21: 21 al., κᾶν μὲν ποιήσῃ καρπὸν Le. 13: 9 scil. εἰ- l. καλῶς ἔχει (ty här är σχῆμα ἀναπαύδοτον — utan motsvarande eftersats — ss. det stundom inträffar vid den förra af 2:ne vilkors-satser); om blott Mc. 5: 28 al. — 2:o) καὶ ἄν skenbart 2 Cor. 11: 16, ty κᾶν ὡς ἄφρονα är = καὶ ἐάν ὡς ἄφρονα δέξῃσθῆί με.

Κανά, ἡ indecl. (Κᾶν) rör, kanal) Cana, en by i Galilæen, ett stycke N.V. från Nazareth, äfvensom icke långt ifrån Capernaum åt S.V., kallas τῆς Γαλιλαίας till skillnad ifrån ett annat Cana, en stad i Assers stam icke långt ifrån Tyrus i S.O.; här förrättade Frälsaren sitt första underverk, då han förvandlade vatten i vin Joh. 2: 1 följ.; fkmr äfven 4: 46, 21: 2.

καναναῖος, ου, ὁ (Κᾶν) ifrig, nitälskande = ζηλωτής, lkt se; så kallades Judas, broder till Jacobus den yngre Mt. 10: 4, Mc. 3: 18 (enligt Tisch.).

κανανίτης, ου, ὁ = och || fgde ll. ee.

Κανδάκη, ης, ἡ (härledning oviss) Candace, drottning öfver Æthiopien (Meroë) Act. 8: 27; men detta var ej hennes egentliga namn, utan ett gemensamt namn för alla drottningar (ty sådana regerade i Meroë) vid Frälsarens tid, liksom Pharaos var gemensamt namn för konungarne i Ægypten.

κανών, ὄνος, ὁ (besl. med κᾶνω, ἡ rör) rakt trä staf, hvarmed ngt upprätthålles l. hvarefter det

rättas, regula, regel, rättesnöre κανόνι στοιχεῖν Gal. 6: 16 vandra efter ett rättesnöre, Phil. 3: 16 (κανόνι finnes ej hos Tisch., se στοιχεῖω); mätsnöre, vinkelmått, måttstock, riktbräde, lineal, gränslinea τὸ μέτρον τοῦ κ. 2 Cor. 10: 15. 16 den af gränslinien l. mätsnöret bestämda verkningsskrets.

Καπερναούμ, ἡ, ἄν Καφαρναούμ indecl. (Κᾶν) χωρίον παρακλήσεως tröstens l. hugsvalelsens by, andra Nahums by) Capernaum, en blomstrandestad i Galilæen vid nordvestra stranden af sjön Genesaret (deraf παραθαλασσία Mt. 4: 13) på gränsen af Zebulon och Naphtalim, 2 timmars väg i söder från Jordans inlopp i sjön (alltså N.V. om sjön); der uppehöll sig Frälsaren mest under sitt 3-åriga medlarckall, sannolikt i bröderna Petri och Andreas' hus (jfr Mt. 17: 24 följ.), hfre han kallade den sin stad ἡ ἰδία πόλις Mt. 9: 1; stadens namn fkmr ej i G. T., hfre den torde vara uppbyggd efter Babyloniska fångenskapen; i N. T. fkmr den Mt. 4: 13 al.

καπηλεύω (κάπηλος capuro, hökare, krämare, kypare, ss. adj. hörande till dessa, bedräglig — κάπτω uppsnappa, uppfånga genom munnen l. näbbet, sluka — besl. med capto, capio) bedrifva en hökares l. kypares yrke (och då dessa sednare ofta förfalska vinerna), förfalska 2 Cor. 2: 17.

καπνός, οῦ, ὁ (plägar härledas af κάπω, καπύω andas, pusta) pust, rök, ånga Act. 2: 19 al.

Καπαδοκία, ας, ἡ Cappadocien, det östligaste landskapet i M. Asien, emellan lilla Armenien i Ö., Phrygien och Paphlagonien i V. och Pontus Euxinus i N., i S. genom Taurus skildt från Cilicien. I N. T:s tid var det en Romersk provins, som utom Cappadocien äfven omfattade L. Armenien Act. 2: 9, 1 Petr. 1: 1.

† καρδοκία, ας, ἡ Rom. 8: 19, Phil. 1: 20 || ἀποκαρδοκία, lkt se.

καρδία (af κέρω. smdr. κῆρ cor) hjerta 1:o) ss. del af inelfvorna och säte för blodomloppet och lifvet; fkmr i N. T. ej i denna bemärkelse, utan tropice ss. midten, medelpunkten καρδία τῆς γῆς Mt. 12: 40. — 2:o) ss. säte för tankarne, känslorna, begären o. s. v.; sinne, förstånd Mt. 5: 8 σαπίσιμη; trop. ἔχειν τινὰ ἐν τῇ κ. Phil. 1: 7 d. ä. innerligt älska, äfven εἶναι ἐν τῇ κ. τινός 2 Cor. 7: 3 (ἰJ ären i våra hjertan för att med oss dö och lefva) d. ä. för att, om det är bestämdt för

oss att dö, i döden, och om det är oss bestämdt att blifva vid lif, i lifvet icke vika ur våra hjertan, vår kärlek), deraf = *σπλάγγνα*, ss. *ἐκ καρδίας* Rom. 6: 17, *ἀπὸ τῶν κ.* Mt. 18: 35, *ἐξ ὄλης τῆς καρδίας* Mt. 22: 37 af hela hjertat, innerligt; *ἀναβαίνειν ἐπὶ τὴν κ.* Act. 7: 23 (se *ἀναβαίνειν*), *θέσθαι ἐν τῇ κ.* l. *εἰς τὴν κ.* Lc. 1: 66 *al.* = *בְּ לֵב לְיָשׁוּעַ* = alta mente repostum habere, sätta sig något i sinnet, göra ngt till föremål för sin eftertanka, betänka, begrundas; *εἰπεῖν* l. *λέγειν ἐν τῇ κ.* Mt. 24: 28 (se *λέγω*).

+ *καρδιολγνώστης, ου, ὁ* (fgde, *γνώστης*) hjertekännare l. -ransakare Act. 1: 24, 15: 8.

καρπός, οὔ, ὁ (se *κάρφος*) egentl. *det torkade*, torra, mogna; frukt, gröda, skörd Mt. 3: 10 *pluries* — *τῆς κοιλίας* Lc. 1: 42 lifsfrukt, *τῆς ὀσφύος* Act. 2: 30 ländens frukt d. ä. köttslig afkomma, efterkommande, *τῶν χειλέων* Hebr. 13: 15 läpparnes frukt l. offer (Hos. 14: 3 har egentl. *יְהוָה וְיִשְׂרָאֵל לֶחֶם לֶחֶם* läpparnes oxar *trop.* för läpparnes offer, men LXX läste *יְהוָה וְיִשְׂרָאֵל לֶחֶם* läpparnes frukt); *trop.* verkan, handling Mt. 3: 8 *al.*, nytta, fördel, inkomst, afkastning ss. *ἔχειν κ.* Rom. 1: 13 hafva frukt (af min lärareverksamhet — Apost. betraktar den uppbyggelse han skulle stiftat ss. sin egendom), Rom. 15: 28 afkastning (af christliga kärleken) = sammanskott, collect, *κ. ἔργου* Phil. 1: 22 vinst för min (apostoliska) verksamhet, *κ. ὁ πλεονάζων εἰς λόγον ὑμῶν* Phil. 4: 17 den frukt som öfverflödar för eder räkning (den Messianska belöningen, hku Philippus vid Messiae ankomst skulle uppbära för sina kärleksverk emot Paulus) o. s. v.

Κάρπος, ου, ὁ *Carpus*, en christen i Troas, hos hvilken Paulus qvarlemnade åtskilliga böcker; fknur blott 2 Tim. 4: 13.

καρποφορέω, ησα (följ.) *bära frukt* Mc. 4: 28, *trop.* Mt. 13: 23 *al.*; *med.* Col. 1: 6 vara fruktbärande (om evangelii verkau i det inre och yttre lifvet).

καρποφόρος, ον (*καρπός, φέρω*) *fruktbärande* Act. 14: 17.

καρτερέω, ησα (*καρτερός* full af styrka, stark af *κάρτος* per metathesin. st. *κράτος*) vara stark, ståndaktig, hålla ut med, hålla sig fast l. ståndaktigt vid ngn *τινά* Hebr. 11: 27.

κάρφος, εος, τό (*κάρφω* saminaudraga, torka) hvarje torr, kropp, torrt ris, strå, halm, stjelm, agnar, grand Mt. 7: 3—5, Lc. 6: 41. 42 (bild af ett ringa fel).

καρχηδών, ὄνος, ἡ a) Carthago — b) en ädelsten = *χαλκηδών*, för hkt det är en mindre god läsart Apoc. 21: 19 (se *χαλκηδών*).

κατά, πρᾶπος. (besl. med *κεῖσθαι* och utmärker således, att ngn l. ngt är *öfver* ett annat, *οφvanpå*; hufvudbetydelsen är alltså *på*) 1:o) med genitiv. a) *på ἔχειν κ. κεφαλῆς* 1 Cor. 11: 4 på hufvudet, *κατέχευεν* (*κ.*) *τῆς κεφαλῆς* Mc. 14: 3 göt på hans hufvud, begöt hans hufvud, *ἡ κ. βάνθους πτωχία* 2 Cor. 8: 2 den på djupet gående, ned i djupet trängande fattigdomen = deras djupa fattigdom. — b) *på, emot εἰπεῖν* l. *λέγειν κ. τιος* Mt. 5: 11 *al.* tala på l. emot ngn, Rom. 8: 31. 33, 1 Cor. 4: 6 *al.*; *vid, ἐξορκίζεν τινά κ. τιος* Mt. 26: 63 besvärja ngn vid ngn (egentl. med handen utsträckt *emot* ngn), så äfven *ὀμνύμαι κ. τιος* Hebr. 6: 13. 16 svärja l. bedyra vid ngn, så äfven 1 Cor. 15: 15. — c) *på, öfver* (utsträckning) *κ. ὄλης τῆς περιχώρου* Lc. 4: 14 öfver hela den kringliggande trakten, *κ. ὄλης τῆς Ἰουδαίας* Lc. 23: 5 öfver hela Judæen, Act. 9: 31. 42, 10: 7. — d) *på* (hkt man varit), ifrån, *ned från* t. ex. *κ. ἀπὸ τῆς* Act. 27: 14, ned- l. utför *τοῦ κορημοῦ* Mt. 8: 32 branten. — *Ann.* Denna betydelse bör förklaras sålunda: t. ex. *βαίνειν κατά τοῦ ὄρους* = *βαίνειν* stiga *τοῦ ὄρους* från berget, *κατά* på hkt man varit. — 2:o) med accensat. a) *på κατά τί* Lc. 1: 18 på hvad? hvarpå? *κ. τόπους* Mt. 24: 7, Mc. 13: 8 på spridda ställen, här och der, *κ. τὸν τόπον* på platsen, *κ. τὴν ὁδόν* på vägen, *κ. ἐκείνον τὸν καιρόν* l. *τὸν καιρόν τοῦτον* Act. 12: 1 *al.* på denna tid, *κ. πᾶν σάββατον* Act. 13: 27, 15: 21 på hvarje sabbat, *κ. τὴν ἡμέραν τοῦ πειρασμοῦ* Hebr. 3: 8 på frestelsens dag, *κ. τὸ αὐτό* Act. 14: 1 på samma tid l. gång, tillika, *κ. τὰ αὐτά* på samma sätt, *κ. πάντα* Act. 17: 22 *al.* på allt l. i alla afseenden; *i, vid, under* ss. *κατ' ὄναρ* Mt. 1: 20 i l. under drömmen, *κ. μεσονύκτιον* Act. 16: 25, 27: 27 emot l. vid midnatt, *κ. πίστιν* Hebr. 11: 13 i l. under tro. — b) *i afseende på* Joh. 2: 6, Rom. 11: 28 *al.*, *κ. πίστιν κ. τ. λ.* Tit. 1: 1 i afs. på trou o. s. v. d. ä. för att befördra Guds utvaldas (= den sanna) tro och en grundlig kännedom om den christliga religionssanningen; *beträffande* l. *rörande ὁ κ. ὑμᾶς* Act. 13: 29 som beträffar l. tillhör eder, eder, *τὸ κ. ἐμέ* Rom. 1: 15 hvad mig beträffar l. på mig ankommer, *τὰ κ. ἐμέ* Eph. 6: 21 min ställning l. belägenhet äfn Phil. 1: 12, Col. 4: 7. —

c) i öfverensstämmelse med, enligt, efter *κ. τὸν χρόνον* Mt. 2: 16 i öfverensstämmelse med den tid, *κ. Ματθαῖον* enligt l. efter Matthæi framställning, *κ. ἐλπίδα* Tit. 3: 7 enligt hoppet, *κ. Θεόν* Rom. 8: 27 *al.* enligt Gud d. ä. i öfverensstämmelse med den gudomliga viljan, *κ. τὸ κράτος τῆς δόξης αὐτοῦ* Col. 1: 11 i öfverensstämmelse med kraften af Hans majestät, *κ. τὸ εὐαγγέλιον* 1 Tim. 1: 11 (allt) i öfverensstämmelse med evangelium (denna tillsats har afs. på hela den föregående satsen från v. 8), *κ. Ἰσαάκ* Gal. 4: 28 i likhet med Isaac, *ὁ κ. φύσιν* Rom. 11: 21 naturenlig, naturlig, *κ. τὸ αὐτὸ πνεῦμα* 1 Cor. 12: 8 efter samma andes förfogande; till följte af, för skull, af *κ. πᾶσαν αἰτίαν* Mt. 19: 3 af hvad anledning som helst, *κ. ἄγνοιαν* Act. 3: 17 af okunnighet o. s. v. se för öfrigt de subst., med hvilka præpositionen är construerad. — d) *ut-efter, längsutefter, öfver* (utsträckning i rummet) Act. 5: 15, 11: 1 *al.* — deraf *distribut. κ. ἐκκλησίαν* Act. 14: 23 i hvarje församling, *πόλιν* stad, *ἐορτήν* högtid, *ἡμέραν* dag, dagligen, *μῆνα* månad, *ἔτος* l. *ἐνιαυτόν* år, årligen, *κ. μέρος* delvis, *καθ' ἑαυτόν* för sig sjelf o. s. v.; vid *numeralia κ. ἕνα* en och en, hvar för sig, *κ. δύο* två och två, två i sender, parvis o. s. v. — ovanliga eonstructioner: *εἰς καθ'* l. *κατὰ εἰς* Mt. 14: 19 st. *καθ' ἕνα* den ene efter den andre, *τὸ δὲ καθ' εἰς* Rom. 12: 5 men hvad hvarje enskild beträffar d. ä. hvar för sig (se äfven *εἰς ἕνα*).

καταβαίνω, βήσομαι, βέβηκα, έβην, imperat. κατάβα Me. 15: 30 (fgde, *βαίνω* stiga) *stiga ned*, gå ned (från ett högre till ett lägre ställe) (*ἀναβαίνω*) Mt. 8: 1, Me. 3: 22 *al.*, nedsänka sig, nedkomma (från himlen) Mt. 3: 16 *al.*, (om gåfva) Jac. 1: 17, falla l. störta ned (om eld, regn, vind) Mt. 7: 25. 27 *al.*, nedfalla (på marken) Le. 22: 44; äfven (dock blott en gång) Act. 8: 26 om en väg som går l. bär nedåt; se äfven *ἀναβαίνω*.

καταβάλλω; εβλήθην (βάλλω) nedkasta l. -störta l. -läggga, slå l. sträcka till marken 2 Cor. 4: 9 (Apoc. 12: 10 har *Tisch. εβλήθη*); *med. κ. θεμέλιον* Hebr. 6: 1 fundamentum jacere lägga en grund *μετανοίας (genit. qualitatis)* som består i bättring l. sinnesförändring (likaså vid följande genitiver).

καταβαρέω, ησα (βαρέω) nedtynga, metaphor. förorsaka eller vara till besvär eller tunga 2 Cor. 12: 16.

καταβαρόνω (βαρόνω = βαρέω) = fgde Me. 14: 40.

κατάβασις, εως, ή (καταβαίνω) nedstigande, nedgång, ställe der man nedstiger Le. 19: 37 *τοῦ ὄρους* från berget.

καταβιβάζω; βιβασθήσομαι (βιβάζω föra) föra ned, låta stiga ned, nedkasta, nedstörta Le. 10: 15 (fkmr egentl. blott der, ty Mt. 11: 23 står *καταβήσῃ* hos *Tisch.* st. *καταβιβασθήσῃ*).

καταβολή, ἤς, ή (καταβάλλω) egentl. nedkastning l. -läggning, grundläggning *σπέρματος* Hebr. 11: 11 seds l. afkommas grundläggning (till aflelse l. att afla), skapelse *τοῦ κόσμου* Mt. 13: 35 *al.*, Hebr. 4: 3 se *καίτοι*.

καταβραβεύω (βραβεύω) till någons skada (κατά) vålla, att icke han utan en annan får segerpriset af βραβεύς prisutdelare; μηδεις — — — κ. Col. 2: 18 låten ingen beröfva eder segerpriset (lifsens krona), *θέλων* i det han vill detta o. s. v.

+ *καταγγελεύς, έως, ό* (följ.) förkunnare Act. 17: 18.

καταγγέλλω, ήγγειλα; ηγγέλην (ἀγγέλλω =) förkunna, omtala Act. 4: 2 *al.*, *τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου* 1 Cor. 11: 26 »så förkunnar J (*indicat.*, ej *imperat.*) HERrans död d. v. s. så gifven J dermed högtidligen tillkänna, att Christus har dött för eder.

καταγελάω (γελάω) nedskratta, skratta l. le åt, häna, bespotta *τινός* Mt. 9: 24 *al.*

καταγινώσκω; κατέγνωσμαι (γινώσκω) för- l. anmärka, fälla omdöme om ugn (vanl. *in malam partem*), dömma ofördelaktigt, hysa dålig tanka om, klandra, anklaga, fördömma *τινός* 1 Joh. 3: 19—21 »och derpå (neml. på vår kärlek i verk och sanning) veta vi ätt vi äro af sanningen (tillhöra Christi rike, som är sanningens rike), och derigenom skola vi stilla våra hjertan (lugna våra samveten) inför honom (Guds domstol); ty om hjertat fördömmar l. anklagar oss, så är Gud ännu (*ἔτι pro ὅτι*) större (ännu mäktigare att anklaga l. fördömma oss) än vårt hjerta och vet allt (äfven våra för oss sjelfva förborgade fel och brister jfr Ps. 19: 13, 1 Cor. 4: 4) — genom en sådan tydning komma dessa verser i en naturlig motsats till den följande 21 versen »om vårt hjerta icke fördömmar oss» o. s. v.; p. p. p. Gal. 2: 11 klandrad (neml. af andra — klagomål emot honom hade blifvit anförda hos Paulus), icke: klandervärd.

κατάγνωμι, εάξω Mt. 12: 20, έαξα; εάγην (άγνωμι bryta) ned- l. sönderbryta, krossa Mt. 12: 20, Joh. 19: 31. 32. 33.

κατάγω, ήγαγον; ήχθην (άγω) nedföra, i synn. skepp från öppna sjön i hamn; äfven föra ned l. beledsaga från ett ställe in i landet till hafskusten Act. 9: 30, föra ned (ifrån borgen Antouia, der παρεμβολή, soldaternas casern, var Act. 23: 10 och som låg högt, till συνέδριον, hvars samlingsplats låg lägre) Act. 22: 30, 23: 15. 20. 28; hämta ned Rom. 10: 6 (från himlen); pass. segla l. komma i hamn (från den höga sjön), lauda Act. 21: 3 al.)(άνάγεσθαι, hkt se.

καταγωνίζομαι, ισάμην (άγωνίζομαι) nedkämpa, öfvervåldiga, betvinga τί Hebr. 11: 33. *

καταδέω, ησα (δέω) på- l. förbinda Lc. 10: 34. *

κατάδηλος, ον (δηλος) helt tydlig, ganska klar, solklar Hebr. 7: 15. *

καταδικάζω, ασα; ασθήσομαι, άσθην (δικάζω, se δικαστής) fälla utslag emot, sakfälla, fördömma τινά Mt. 12: 7 al. (i profangrek. vanligen τινός).

καταδίκη, ης, ή (se fgde) fördömmelse || κατ' αυτού δίκην Act. 25: 15 (som är rättare). *

καταδιώκω, ωξα (διώκω) förfölja, gå efter ngn för att uppsöka honom Mc. 1: 36. *

καταδουλόω; ωσάμην (δουλόω) nedslafva, göra till slaf, underkufva 2 Cor. 11: 20; med. Gal. 2: 4 förslafva oss (under Mosaismen).

καταδυναστεύω (δυναστεύω) vara mäktig, väldig, herrska af δυναστής) öfvervåldiga, underkufva, betvinga τινός Jac. 2: 6; pass. υπό τινος Act. 10: 38 öfvervåldigas af ngn.

+ κατάθεμα, ατος, τό Apoc. 22: 3 || κατανάθεμα, hkt se.

+ καταθεματίζω (fgde) Mt. 26: 74 || καταναθεματίζω, hkt se.

καταισχύνω; υνθήσομαι, ύνθην (αισχύνω) nedskymfa, skämma ut, vanära 1 Cor. 11: 4. 5, nedsätta, bringa på skam, svika Rom. 5: 5; pass. skämmas, blygas, komma på skam Lc. 13: 17 al., besvikas, gå förlustig (Mess. frälsningen) Rom. 9: 33, 10: 11, 1 Petr. 2: 6.

κατακαίω, καύσω, έκαυσα; καυθήσομαι, καήσομαι, εκάην (καίω) ned-, för-, upprättna Mt. 3: 12 al.; pass. nedbrännas l. -brinna, förbrinna 1 Cor. 3: 15 al.

κατακαλύπτω (καλύπτω) ned- l. öfverhölja, helt och hållet betäcka; med. helt och hållet l. fullkomligt

betäcka sig 1 Cor. 11: 6, τήν κεφαλήν v. 7 sitt hufvud.

+ κατακαυχάομαι, 2 pers. καυχᾶσαι pro καυχᾶ (καυχάομαι) förhäfva sig emot, föraktligt behandla, förakta τινός Rom. 11: 18, äfven κατά τινος Jac. 3: 14, έλεος κ. χρίσεως Jac. 2: 13 »barmhertighet triumpherar öfver dom» (har alltså af domen ingenting att frukta).

κατάκειμαι (κειμαι) ligga ned, ligga (af sjukdom) Joh. 5: 3. 6, vara sängliggande Mc. 1: 30, 2: 4 al.; äfven ligga till bords = άνάκειμαι Mc. 2: 15, 14: 3 al.

κατακλώω, έκλασα (κλώω) nedbryta, sönderbryta Mc. 6: 41, Lc. 9: 16.

κατακλείω, έκλεισα (κλείω) nedstänga, in-, tillstänga, tillsluta, inspärta εν τῇ φυλακῇ Lc. 3: 20, εν φυλακαῖς Act. 26: 10.

+ κατακληροδοτέω, ησα (κληρος, δίδωμι) gifva l. fördela genom lott || följ. Act. 13: 19. *

+ κατακληρονομέω, ησα (κληρος, νέμω) fördela genom lott Act. 13: 19. *

κατακλίνω, έκλινα; εκλίθην (κλίνω) nedböja, nedluta, låta ngn lägga sig till bords l. taga plats vid bord, αυτούς κλισίας Lc. 9: 14 låten dem lägga sig i bordsläger l. taga plats till spisning hvarfals; pass. lägga sig till bords Lc. 14: 8, ligga till bords Lc. 24: 30.

κατακλύζω; ύσθην (κλύζω) skölja, beskölja) ned- l. öfverskölja, öfversvämma, fördränka ύδατι 2 Petr. 3: 6. *

κατακλυσμός, οῦ, ό (fgde) öfversvämming, flod, syndaflod Mt. 24: 38. 39 al.

κατακολουθέω (άκολουθέω) följa l. gå efter, åtfölja τινί Lc. 23: 55, Act. 16: 17.

κατακόπτω (κόπτω) nedhugga, döda; sönderslå, sarga Mc. 5: 5. *

κατακηρμνίζω, ισα (κηρμνός) störta ngn ifrån l. utför en brant l. branten Lc. 4: 29. *

κατάκριμα, ατος, τό (följ.) fördömmelse Rom. 5: 16. 18, 8: 1 (hvarigenom Gud frändömmar ngn det eviga lifvet).

κατακρίνω, νῶ, ινα; ιδήσομαι, ιμαι, ιδην (κρίνω) fälla (en ofördelaktig κατά) dom med accus. och infn. Mc. 14: 64 (att han var skyldig till döden), fördömma τινά Mt. 12: 41. 42 al., τινά θανάτω Mt. 20: 18 al., men äfven utan θανάτω Mt. 27: 3 al. dömma ngn till döden, äfven καταστροφῆ 2 Petr. 2: 6 till förstöring (ehuru κατακρ. här tillika inbegriper bestraffningen l. utförandet af

fördömmelse-domen), *κ. τὴν ἁμαρτίαν* Rom. 8: 3 egentligen fördömma synden d. ä. dömma honom förlustig sitt välde, tillintetgöra dess välde (se ἄδύνατος).

κατάκρισις, εως, ἡ (fgde) fördömande, fördömmelse 2 Cor. 3: 9, 7: 3.

κατακυριεύω, ευσα (κυριεύω) vara l. blifva herre öfver ngn l. ngt τινός Act. 19: 16, herrska öfver l. hafva i sitt våld τινός Mt. 20: 25, Mc. 10: 42; tages äfven *in malam partem* 1 Petr. 5: 3 och betecknar ett missbruk af makten, vara tvångs-herre, despot öfver ngn τινός.

καταλαλέω (λαλέω) tala på, emot, för- l. baktala, τινός Jac. 4: 11, 1 Petr. 2: 12, 3: 16.

† καταλαλιά, ἄς, ἡ (fgde) förtal, baktal 2 Cor. 12: 20, 1 Petr. 2: 1.

κατάλαλος, ον (se fgde) som talar på ngn, på ngns bak, subst. baktalare Rom. 1: 30.

καταλαμβάνω, κατείληφα, κατέλαβον; κατελαβόμην; κατείλημμαι, κατει— l. ελήφθην, äfven -ελήμφθην Tisch. (λαμβάνω) 1:o) intaga, taga i besittning, occupo, bemäktiga sig, gripa, fatta Mc. 9: 18, anhålla, ertappa τινά ἐν μοιχείᾳ, ἐπαντοφώρω Joh. 8: 3, 4, öfverfalla, öfverraska Joh. 12: 35, 1 Thess. 5: 4, uppnå, hinna, vinna (om dem som löpa på vädjobanan för att nå målet), finna, få Rom. 9: 12, 1 Cor. 9: 24 (scil. βραβεῖον), Phil. 3: 12, 13 (se βραβεῖον). — 2:o) metaphor. fatta med förståndet, begripa Joh. 1: 5 äfn med. Eph. 3: 18, inse, erfara, lära känna, få veta ὅτι Act. 4: 13, 10: 34, finna Act. 25: 25 med accus. och injin.

καταλέγω (λέγω) egentl. nedlägga, lägga l. räkna till l. ibland, uppföra i räkningen, uppskrifva l. införa på listan, i förteckningen 1 Tim. 5: 9 (neml. ibland dem som skulle tjena församlingen, diaconissor, hka till detta embete formligen invigdes och förordnades).

† κατάλειμμα, ατος, τό (följ.) eg. det kvarlemnade, kvarleva, återstod, rest Rom. 9: 27 (blott återstoden l. resten).

καταλείπω, ελείφα Act. 6: 2, ἐλιπον; λέλειμμαι, ελείφθην (λείπω) lemna efter, kvar, i sticket, öfrig, öfvergifva Mt. 4: 13 al., lemna efter sig ss. γυναῖκα Mc. 12: 19, τέκνα Lc. 20: 31; pass. kvarlemnas, blifva kvar Joh. 8: 2, 1 Thess. 3: 1, vara öfrig, återstå Hebr. 4: 1.

† καταλιθάζω, άσω (λιθάζω) nedstena Lc. 20: 6.

καταλλαγῆ, ἦς, ἡ (följ.) förlikning, försoning Rom. 5: 11 al.

καταλλάσσω, ἡλλαξα; ἡλλάγην (ἀλλάσσω) utvecla, utbyta, utjemna, förlika, försona τινά τι 2 Cor. 5: 18, 19; pass. försonas, försona sig τινί med ngn Rom. 5: 10 al.

κατάλοιπος, ον (καταλείπω) kvarlemnad, öfrigblifven, öfrig Act. 15: 17.

κατάλυμα, ατος, τό (följ.) ställe der man tager in, rastställe, värdshus, herrberge Mc. 14: 14, Lc. 2: 7, 22: 11 — utmärker en gästväns hus, se deremot πανδοχεῖον.

καταλύω, λύσω, ἐλύσα; λυθήσομαι, ἐλύθην (λύω) 1:o) nedlösa (oket af dragarne), göra halt, taga in, skaffa sig herrberge Lc. 9: 12, 19: 7. — 2:o) upplösa, upphäfva, afskaffa τὸν νόμον Mt. 5: 17, förstöra, nedrifva Mt. 24: 2 al., τὸν ναόν, τὸ ἔργον, τὴν βουλήν.

καταμανθάνω, ἐμαθον (μανθάνω) egentl. nedlära, inlära, lära känna, varseblifva, förmärka, med uppmärksamhet betrakta Mt. 6: 28.

καταμαρτυρέω (μαρτυρέω) vittna l. aflägga vittnesmål l. -börd emot ngn τινός Mt. 26: 62 al.

καταμένω (μένω) kvarblifva, kvarstadna, uppehålla sig Act. 1: 13.

καταμόνας = κατὰ μόνας, se μόνος.

† κατανάθεμα, ατος, τό (ανάθεμα) förbannelse, förbannelsedom Apoc. 22: 3.

† καταναθεματίζω (fgde) förbanna, egentl. önska förbannelser ned öfver (κατά) sig Mt. 26: 74. *
καταναλίσσω (ανάλίσσω) förbruka, förtära Hebr. 12: 29 (Gud kallas en förtärande eld enligt Deuter. 4: 24, der Han ock säges vara en nitälskande Gud, emedan Han icke tål ngn medtäflare, jfr äfven Deuter. 32: 22 om Hans vredes eld).

καταναρχάω, ἦσω, ἦσα (ναρχάω) stelna, domna, förlamas af νάρχη styfhet, stelhet, domning, förlamning af köld, slagfluss o. s. v.) göra ngn stel, förlama, metaphor. falla besvärlig, vara ngn till tunga τινός 2 Cor. 11: 8, 12: 13, 14.

κατανεύω, ευσα (νεύω) vinka till, åt τινί Lc. 5: 7. *
κατανόεω, ἦσα (νοέω) påtänka, tänka på, öfvertänka l. -lägga, betänka, betrakta Hebr. 3: 1, akta på τινά πρὸς τι Hebr. 10: 24 ngn för l. till ngt, se på Rom. 4: 19, Jac. 1: 23, 24, märka, blifva varse Mt. 7: 3, Lc. 6: 41 al.

καταντάω, ἤντηχα, ἤντησα (ἀντάω möta, träffa af ἀντί) inträffa, anlända, komma εἰς τόπον τινά Act. 16: 1 al., hinna till εἰς τι Act. 26: 7, Eph.

- 4: 13, Phil. 3: 11, τὰ τέλη τῶν αἰώνων κατή-
τηκεν (Tisch.) εἰς ἡμᾶς 1 Cor. 10: 11 egentl.
ändarne l. utgångarne af (samtl.) verldsperioderna
hafva hunnit till oss d. ä. verdens slut har in-
träffat på vår tid (neml. enligt föreställningen om
den snart inträffande parusien, med hkn den nya
Messianska verldsperioden skulle börja — och med
hkns inträdande alla föregående verldsperioder lupo
till ända), äfven 14: 36.
- + κατάνοξις, εως, ἡ (följ.) *sönderstingande*, förorsaka-
kande af häftig smärta; ss. följd deraf afsvimning,
domning, dvala, πνεῦμα κατανύξεως ἡϞϞϞϞ ϞϞϞ
dvalans ande, d. ä. ande som försätter i djup
sömn l. dvala Rom. 11: 8.
- + κατανύσσω; ενύγην (νύσσω stinga) genom l.
sönderstinga, bedröfva; *pass.* få ett styng Act.
2: 37.
- καταξιώω; ηξιώθην (ἀξιώω) akta l. hålla värdig,
bevärdiga; i N. T. *pass.* hållas värdig, bevärdigas
med *infin.* Lc. 20: 35 *al.* l. τινός med ngt 2
Thess. 1: 5.
- καταπατέω, επάτησα; επατήθην (πατέω) *nedtrampa*,
trampa sönder med l. under fötterna ἐν ποσίν Mt.
7: 6, äfven utan detta tillägg Mt. 5: 13 *al.*; *trop.*
skymfligt och föraktligt behandla Hebr. 10: 29.
- κατάπαυσις, εως, ἡ (följ.) lugnande, stillande, brin-
gande till ro och hvila, hvila Hebr. 3: 11 *al.*
(neml. Canaans land ss. en förebild till den eviga
hvilan), τόπος *x.* Act. 7: 49 hviloplats.
- καταπαύω, έπαυσα (παύω) komma att upphöra, få
att afstå, afhålla, hindra τοῦ μή ifrån att Act.
14: 18, försätta ngn i hvila Hebr. 4: 8; äfven
intrans. upphöra, afstå, hvila ἀπό τινος Hebr.
4: 4. 10.
- καταπέτασμα, ατος, τό (καταπετάνωμι utbreda på
l. öfver) *det öfverbredda*, täcke, täckelse, förhänge,
förlåt; *x.* τοῦ ναοῦ Mt. 27: 51 är förlåten för
det aldraheligaste, äfven kallad τὸ δεῦτερον *x.*
Hebr. 9: 3 (emedan τὸ πρῶτον, som likväl ej
fkmr i N. T., skiljde det heliga från förhuset, se
ἐσρόν); nyttjas äfven *allegoriskt* Hebr. 6: 19, 10:
20 (der det ock förklaras med σὰρξ Χοῦ).
- καταπίνω, έπιον; επόθην (πίνω) *neddricka*, svälja
Mt. 23: 24, sluka d. ä. i sig upptaga, uppsluka
Apoc. 12: 16 (om jorden), Hebr. 11: 29 (om
hafvet); äfven *metaphor.* uppsluka 1 Petr. 5: 8 *al.*,
καταποθῆναι λύπη 2 Cor. 2: 7 uppslukas af sorg
(sorgen är tänkt ss. ett rofdjur), bringas till för-
tviflan.
- καταπίπτω, έπεσον (πίπτω) *falla ned*, nedstörta Act.
26: 14, 28: 6.
- καταπλέω, έπλευσα (πλέω) *segla ned*, styra från
öppna sjön mot kusten, lägga till, anlända εἰς
τὴν χώραν Lc. 8: 26.
- καταπονέω (πονέω) egentl. *nedarbета*, utmatta ge-
nom arbete, uttrötta, kränka, plåga Act. 7: 24,
2 Petr. 2: 7.
- καταποντίζω; ισθην (πόντος, ό haf) kasta l. sänka
ned i hafvet, dränka; *pass.* sjunka Mt. 14: 30,
nedsänkas 18: 6 (*καταποντισμός* dränkning var
intet Judiskt dödsstraff, utan hörde till Greker,
Romare, Syrier och Phoenicier — och nyttjas alltså
här blott ss. bild på en säker död).
- κατάρα, ας, ἡ (ἀρά) *önskan*, bön *emot* ngn, förban-
nelse Jac. 3: 10 *al.*, *κατάρας τέχνα* 2 Petr. 2: 14
förbannelsens barn d. ä. menniskor som äro hem-
fallna åt förbannelsen, γενόμενος — — — *κατάρα*
Gal. 3: 13 i det han blef för oss d. ä. oss till
godo till förbannelse (*abstr. pro concreto* — lik-
som *άμαρτία* 2 Cor. 5: 21 — för att skarpare
framställa ss. adæqvat den satisfaction, som Chri-
stus lemnat lagen).
- καταράομαι, ήραμαι, ηρασάμην (ἀράομαι bedja, ön-
ska, förbanna af ἀρά) önska ondt *emot* l. öfver
ngn, förbanna ngn Mt. 5: 44 *al.*; p. p. p. för-
bannad Mt. 25: 41.
- καταργέω, ήσω, ηκα, ησα; ηθήσομαι, ημαι, ήθην
(ἀργέω) försumma, lemna obegagnad; lemna obruk-
kad l. ledig, låta hvila; i N. T. göra overksam,
ofruktbar, onyttig Lc. 13: 7, beröfva sin verk-
samhet, sitt välde 2 Tim. 1: 10, göra ogiltig l.
om intet, tillintetgöra Rom. 3: 3 *al.*, upphäfva,
afskaffa Rom. 3: 31 *al.*; *pass.* afskaffas, upphöra,
försvinna δόξα *x.* 2 Cor. 3: 7 försvinnande l. upp-
hörande glans l. herrlighet; *καταργεῖται* 2 Cor.
3: 14 (*scil.* ἡ παλαιὰ διαθήκη), vara utan giltighet
Rom. 4: 14, ἀπό τινος Rom. 7: 2 vara lös och
ledig ifrån ngn, äfven Gal. 5: 4 = eder förbin-
delse med Christus är upphäfven, beröfvas sin
makt 1 Cor. 2: 6 (när neml. Christus återkommer).
- καταριθμέω; ημαι (ἀριθμέω) eg. *nedräkna*, räkna,
ibland, uppföra i ett antal ἔν τισι Act. 1: 17.
- καταρτίσω, ισω, ισα; ισαι, ισάμην (ἀρτίσω — af
ἀρτιος — fullända, fullborda) bringa till rätta, i
lag l. ordning, i sitt gamla skick l. förhållande,
redintegrare, bota, laga Mt. 4: 21, Mc. 1: 19,
metaphor. bringa till rätta Gal. 6: 1, *x.* τὰ ὑστε-
ρήματα τῆς πίστεως ὑμῶν 1 Thess. 3: 10 com-

plettera, fylla bristerna (luckorna) i eder tro; fullborda, fullkomna 1 Petr. 5: 10 (så att ingen brist finnes hos eder); *med.* bereda sig Mt. 21: 16, äfven bereda, tillreda *σῶμα x. μοι* Hebr. 10: 5 en lekamen har du beredt mig (att offra den, att offra mig sjelf, det är dig ett välbehagligt offer), fullända Hebr. 13: 21 (der *κατάρτισαι* är *aor.* 1 *med. imperat.*); *pass.* vara beredd, inöfvad, instructus Lc. 6: 40, äfven i fullkomlig ordning, välordnad Hebr. 11: 3, fullkommen l. -komlig 1 Cor. 1: 10, 2 Cor. 13: 11.

κατάρτισις, εως, ἡ (fgde) iordningställande, fullkomnande, förfullkomning 2 Cor. 13: 9. *

καταρτισμός, οὔ, ὁ = fgde, Eph. 4: 12. *

κατασειώ, έσεισα (σειώ) *nedskaka; τῇ χειρὶ* skaka, göra en rörelse l. gifva tecken med handen Act. 12: 17 *al.*, äfven *τὴν χεῖρα* Act. 19: 33.

κατασκάπτω, έσκαψα; έσκαμμαι (σκάπτω) *undergräfvä*, nedrifva, i grund förstöra Rom. 11: 3; *τὰ κατεσκαμμένα* Act. 15: 16 ruiner, qvarlevor, lemningar.

κατασκευάζω, άσω, ασα; ασμαι, άσθην (σκευάζω *bereda*) tillreda, anordna, utrusta, bereda, bana *τὴν ὁδόν* Mt. 11: 10 *al.*, inreda, uppföra, bygga *οἶκον* Hebr. 3: 3. 4, *σκηνὴν* 9: 2. (6), *κιβωτόν* 1 Petr. 3: 20, Hebr. 11: 7; p. p. p. beredd Lc. 1: 17 (neml. att emottaga honom).

κατασκηνώ (*κηνω*. — *σκηνοῦν* Tisch.), *ώσω, ωσα* (*σκηνώ*) egentl. tentorium figurere, *slå ned sina bopälar*, slå upp sitt läger l. tält, lägga sig, slå sig ned, uppehålla sig, hvila, bo *ἡ σάρξ μου* — — — *ἐλπιδί* Act. 2: 26 min kropp (den dödade) skall bo (i grafven) förhoppningsfull (eg. i tillstånd af förhoppning, neml. att han skall uppstå), bygga sitt bo l. näste, nästa (om foglar) Mt. 13: 22 *al.*

κατασκήνωσις, εως, ἡ (fgde) tältning, lägring, lägerställe; hvarje ort der man kan hvila; i N. T. om foglar: uppehållsställe på och under grenarne, näste Mt. 8: 20, Lc. 9: 58.

κατασκιάζω (σκιάζω af *σκιά*) *ned-*, *bc-*, öfverskugga Hebr. 9: 5 (om cheruberna, som bredde sina vingar utöfver *ίλαστήριον*). *

κατασκοπέω, ησα (följ.) spionera, fiendtligt bespeja Gal. 2: 4. *

κατάσκοπος, ου, ὁ (*σκοπός*) *beskådare*, kunskapare, spejare, spion Hebr. 11: 31. *

κατασοφίζω; σάμην (*σοφίζω*) egentl. *genom sophismer bedraga* ngn, öfverlista; *med.* gå listigt till

väga med ngn, uppföra sig l. förfara illistigt emot ngn *πνά* Act. 7: 19. *

καταστέλλω, έστειλα; έσταλμαι (*στέλλω*) *nedsläppa*, nedsänka (ngt obstakel l. hinder) hämma, lugna, stilla Act. 19: 35; p. p. p. v. 36 stillad, stilla.

κατάστημα, ατος, τό (*καθίστημι*) *tillstånd*, ställning, skick, (yttre) förhållande Tit. 2: 3. *

καταστολή, ἡς, ἡ (*καταστέλλω*) *nedsläppande scil. περιβολῆς* af klädningen, deraf drägt *x. κόσμιος* 1 Tim. 2: 9 ärbar drägt.

καταστρέφω, εψα (*στρέφω*) *vända upp och ned på*, omvända, omhvälfva, omstörta Mt. 21: 12, Mc. 11: 15 (Joh. 2: 15 står *ἀνέστρεψεν* i samma betydelse).

† *καταστηνιάω, άσω* (*στηνιάω*) *hysa häftiga, välustiga begär*, »kättjas» *τινός* 1 Tim. 5: 11 emot d. ä. i motsats mot ngn (häri genom betecknas de välustiga begär, åt hka de unga enkorerna hän-gifva sig ss. ugt, hvarigenom de tråda med Kristus i en motsats — de tänka neml. blott på att gifta sig och försumma sin kallelse, sin verksamhet för församlingen).

καταστροφή, ἡς, ἡ (*καταστρέφω*) *upp- och nedvändning*, omstörtning, nedrifvande () (*οἰκοδομή*), förstöring 2 Tim. 2: 14, 2 Petr. 2: 6.

καταστρώννυμι; εστρώθην (*στρώννυμι*) *breda på l. öfver*, bädda, sträcka till marken, nedlägga l. -slå 1 Cor. 10: 5. *

κατασύρω (*σύρω*) *neddraga*, *ned-* l. *bortsläpa*, med våld bortföra Lc. 12: 58. *

κατασφάζω l. *-σφάττω, έσφαξα* (*σφάζω* l. *σφάττω*) *nedslagta*, nedhugga Lc. 19: 27. *

κατασφραγίζω; ισμαι (*σφραγίζω*) *för-* l. *besegla* Apoc. 5: 1; man måste tänka sig en 7-faldig pergamentsrulle, lindad omkring en cylinder, och det så, att hvarje inre rulle ngt öfversköt den yttre, så att hvar och en var beseglad och det ena inseglet kunde syuas jemte det andra; yttersta sidan af yttersta rullen var troligen oskrifven, på det ingenting af skriften måtte synas. *

κατάσχεσις, εως, ἡ (*κατέχω*) egentl. *qvar-* l. *tillbakahållande*; i N. T. besittningstagande, besittning Act. 7: 5. 45.

κατατίθημι, έδηχα; εδέμην (*τίθημι*) *nedsetta*, *nedlägga* Mc. 15: 46; *med.* *ned-* l. *aflägga* för sig (till framtida bruk) *x. χάριτάς τι* Act. 24: 27 liksom deponera *gunstbevis* för ngns räkning, göra sig ngn förbunden, äfven *χάρον* 25: 9.

κατατομή, ἧς, ἡ (κατατέμνω sönderskära, af κατά, τέμνω skära) sönder- l. inskärning, stympning Phil. 3: 2 (bildar en paronomasi till περιτομή — för öfrigt *abstr. pro concreto*).

κατατοξεύω; ευδήσομαι (τοξεύω af τόξον) nedskjuta med pil, sönderskjuta Hebr. 12: 20 (ordet fkmr ej i de bättre editionerna).

κατατρέχω, έδραμον (τρέχω) springa l. skynda ned Act. 21: 32 (från den nordvest till templet gränsande borgen Antonia — se *Ιεροσόλυμα*).

καταφάγομαι, fut. 2 till κατεσθίω, hkt se.

καταφέρω, ἦνεγκα; ηνέχθην (φέρω) egentl. bära l. föra ned, påföra, anföra (emot ngn) Act. 25: 7 (|| φέροντες), ψήφον Act. 26: 10 afgifva sin röst (lemna sitt bifall); *pass.* föras ned, από τοῦ ὕπνου Act. 20: 9 nedfördes (från fönsterkarmen) förmedelst sömnen, nedfalla, falla ὕπνω i sömn *ibid.*

καταφεύγω, έφυγον (φεύγω) fly ned, under, taga sin tillflykt εἰς τι till ngt Act. 14: 6; med *infin.* Hebr. 6: 18 (som sökt vår tillflykt uti att fatta i det föreliggande hoppet — bilden tagen af den, som antingen ss. nödställd till sjös tager sin tillflykt till ἄγκυρα *ιερά* pliktankaret ss. det yttersta räddningsmedlet, eller ss. biltog till lands tager sin tillflykt till en fristad — begge bilderna förenas Hebr. 6: 18—20).

καταφθείρω; (φθαρήσομαι), έφθαρμαι (φθείρω) ned l. i grund förderfva 2 Tim. 3: 8, 2 Petr. 2: 12 (bättre φθαρήσονται).

καταφιλέω, ησα (φιλέω) egentl. öfverhölja med kysar, osculis obruere, hjertligen kyssa Mt. 26: 49 *al.*

καταφρονέω, ἥσω, ησα (φρονέω) tänka lågt l. föraktligt om ngn, ringa akta l. skatta, förakta τινός Mt. 18: 10 *al.*, τινός 1 Tim. 4: 6 för ngt (eller kan det heta: hos dig din ungdom, ej akta Hebr. 12: 2, ej bry sig om l. fråga efter Mt. 6: 24, Lc. 16: 3 () (ἀντέχομαι).

καταφρονητής, οὔ, ό (fgde) föraktare Act. 13: 41.

καταχέω, έχεια (χέω) på-, ned-, utgjuta επί τι öfver något Mt. 26: 7, κατά τινος Mc. 14: 3 (*Tisch.* har ej κατά — se κατά).

καταχθόνιος, ον (χθών, χθονός) jord, mark, samstam. med χαμαί humi, på jorden; begge äro episka) som är ner i l. under jorden, underjordisk Phil. 2: 10 (säges om de döde i Hades).

καταχράομαι, εχρησάμην (χράομαι) vanl. förbruka, missbruka, men äfven mycket, flitigt bruka τινί 1 Cor. 7: 31, 9: 18.

καταφύγω, έφυξα (φύγω) andas l. blåsa på, afkyla, svalka Lc. 16: 24.

† κατείδωλος, ον (εἰδῶλον) full med afgudabilder (N. T. ord, bildadt i analogi med κατόμπελος full med vinstockar, κατάδενδρος full med träd) Act. 17: 16.

† κατέναντι, *adv.* (κατά, έν, άντί) midtemot, midtför ή x. κόμη Mc. 11: 2, Lc. 19: 30 den midtemot liggande byn; ss. *præpos.* med *genit.* Mc. 12: 41, 13: 3, inför x. οὔ έπίσταυσε Θεοῦ Rom. 4: 17 *pro* x. Θεοῦ, x. οὔ έπ. inför Gud l. i Guds åsyn, inför hkn han trodde, äfven 2 Cor. 12: 19, men 2: 17 har *Tisch.* κατενώπιον.

† κατενώπιον, *adv.* (κατά, ένώπιον) inför ngns ögon, i ngns åsyn, inför med *genit.* 2 Cor. 2: 17 *al.*, κατ. τῆς δόξης αὐτοῦ Jud. 24 inför hans herrlighet l. majestät (neml. på domedag).

† κατεξουσιάζω (έξουσία) bruka sin makt emot ngn τινός Mt. 20: 25, Mc. 10: 42.

κατεργάζομαι, είργασμαι, είργασάμην, äfven ηργασάμην Rom. 15: 18, είργάσθην (εργάζομαι) *depon. med.* egentl. nedergöra, öfvervåldiga; men äfven, och i N. T., nedgöra, göra färdigt, fullända, άπαντα Eph. 6: 13 (efter fulländad kamp), tillvägbringa, åstadkomma, verka όργήν Rom. 4: 17, όπομονήν 5: 3 o. s. v., verkställa, fullgöra Rom. 7: 15 *al.*; äfven *in malam partem* föröfva, bedrifva Rom. 1: 27, 2: 9, 1 Cor. 5: 3, 1 Petr. 4: 3; *aor.* 1 *pass.* tages *passive* 2 Cor. 12: 12.

κατέρχομαι, ἦλθον (έρχομαι) komma l. gå ned, begifva sig från högre till lägre trakter, stiga ned Lc. 4: 31, 9: 37, komma ned Act. 8: 5 *al.*; *metaphor.* άνωθεν Jac. 3: 15 ofvanifrån (om visheten, som nedkommer).

κατεσθίω, καταφάγομαι, κατέφαγον (έσθίω) nedl. uppäta Mt. 13: 4, Lc. 8: 5, uppsluka Apoc. 12: 4, fräta, förtära Joh. 2: 17 *al.*, förderfva, förstöra τὰς οἰκίας τινός Mc. 12: 40, Lc. 20: 47, τινά trop. 2 Cor. 11: 20, Gal. 5: 15, förslösa τὸν βίον τινός Lc. 15: 30 ngns egodelar.

κατευθύνω, υνα (ευθύνω) göra rak, gifva riktning (neml. den behöriga), rikta, styra, leda Lc. 1: 79 *al.*, κατευθύναι 1 Thess. 3: 11, 2 Thess. 3: 5 är 3 *pers. optat. aor.* 1 *act.*

κατευλογέω (εὐλογέω) berömma, prisa, önska ngn godt, välsigna Mc. 10: 16.

κατέφαγον, *aor.* 2 till κατεσθίω, hkt se.

† κατεφίστημι, επέστην (έφίστημι) uppställa emot; *aor.* 2 uppstå, uppträda emot ngn τινί Act. 18: 12.

κατέγω, έσχον (έχω) detineo 1:0) hålla på, qvar-, fasthålla Lc. 8: 15, 1 Cor. 11: 2, 15: 2, fast behålla Hebr. 3: 6 *al.*, behålla 1 Cor. 7: 30, 1 Thess. 5: 21, Phil. 13; upphålla, afhålla, hindra τινά τοῦ μή Lc. 4: 42 ngn ifrån att, τὸ x. 2 Thess. 2: 6 det som hindrar, ὁ x. v. 7 den som hindrar (se ξως), hämma, förhålla, undertrycka Rom. 1: 18. — 2:0) inuchafva 2 Cor. 6: 10, intaga Lc. 14: 9 (Mt. 21: 38 har Tisch. σῶμεν). — 3:0) hålla, styra på l. mot (strand l. land) Act. 27: 40 *scil.* ναῦν, hvarföre det står skenbart *intrans.* — *pass.* fasthållas ἔν τινι Rom. 7: 6 i ngt, νοσήματι Joh. 5: 4 vara behäftad med sjukdom (versen finnes ej hos Tisch., ss. misstänkt).

κατηγορέω, ήσω, ήσα (κατήγορος) tala på l. mot ngn, för- l. baktala, tadla, förebrå, anklaga τινός ngn Mt. 12: 10 *al.*, anföra klagomål emot τινός l. κατά τινος för ngt τινός Lc. 23: 14, Act. 24: 8, 25: 11, äfven περί τινος för ngt Act. 24: 13, äfven *absol.* anföra klagomål ss. Act. 24: 2, Rom. 2: 15; — *pass.* anklagas ὑπό τινος af ngn Mt. 27: 12, äfven παρά τινος Act. 22: 30.

κατηγορία, ας, ή (fgde) förebråelse, beskyllning, anklagelse εἰρεῖν x. τινός Lc. 6: 7 (der likväl Tisch. har κατηγορεῖν) få sak med ngn, äfven κατά τινος anklagelse emot ngn Joh. 18: 29, 1 Tim. 5: 19; εἶναι ἐν x. ἀσωτίας Tit. 1: 6 hafva beskyllning för liderlighet.

κατήγορος, ου, ὁ (κατά, ἀγορεύω tala offentligen, af ἀγορά) an- l. åklagare Joh. 8: 10 *al.*

† κατήγορ, ορος, ὁ = fgde Apoc. 12: 10.

κατήφεια, ας, ή (κατηφής med nedslagna blickar, nedslagen, sorgsen af κατά, φάος ctr. φῶς) eg. ögonens nedslående, nedslagenhet, sorgsenhet, sorg Jac. 4: 9.

κατηχέω, ήσα; ήμοι, ήθην (ήχέω) påljuda, låta ljudet utgå till ngn, lära, undervisa 1 Cor. 14: 19, Gal. 6: 6; — *pass.* läras, undervisas τί i ngt Act. 18: 25, ἔx τινος utaf l. förmedelst ngt Rom. 2: 18, få undervisning l. underrättelse om ngt, ryktesvis höra περί τινος Act. 21: 21. 24; ἕνα ἐπιτηρῶς — — ὦν (pro ᾧ) κατηχήθης Lc. 1: 4 på det du må noga lära känna verkliga förhållandet rörande l. med de berättelser, hvilka du ryktesvis hört = hka kommit till dina öron (här är attraction, liksom Act. 21: 24); ὁ κατηχούμενος τὸν λόγον Gal. 6: 6 den som undervisas i läran, lärjungen (deraf catechumeni).

κατιώ; ίωμα (ίωω låta rosta af ίός) låta nedrosta, öfverhölja med rost; *pass.* nedrosta, öfverdragas med rost Jac. 5: 3.

κατισχύω, ύσω (ισχύω) komma till kraft, hafva kraft, vara i stånd, förmå; i N. T. taga l. få öfverhand och behålla den, blifva öfvermäktig, betvinga, öfvervåldiga, besegra τινός Mt. 16: 18 πύλαι ἄδου — — ἀπὸ τῆς *scil.* ἐκκλησίας Hades' portar skola icke öfvervåldiga l. besegra församlingen (denna personificeras och tänkes ss. eröfrande Hades), se vidare πύλη; *intrans.* taga l. få öfverhand Lc. 23: 23.

κατοικέω, ώκησα (οικέω) bebo τόπον τινά Act. 1: 19 *al.*, τὸν ναόν Mt. 23: 21 (om Jehova, hvars symboliskt-synliga närvaro i det aldraheligaste visade sig ss. יהוה — se δόξα); *intrans.* bo (lik som slå ned sina bopålar) ἐπί τινος Apoc. 3: 10 *al.* på ngt, äfven ἐπί τι Act. 17: 26 (med begrepp af utsträckning, öfver); ἔν τινι Lc. 13: 4 *al.*, säges om a) Christus Eph. 3: 7 som genom tron bor i människors hjertan (i den H. Ande neml., som är Christi Ande Rom. 8: 9. 10, uppfyller Christus löftet om sin andliga närvaro i de christnas hjertan Joh. 4: 23, hvarvid tron är det mottagande å människans sida διὰ τῆς πίστεως); b) den H. Ande Jac. 4: 5; c) den onde anden Mt. 12: 45 *al.* ἐκεῖ; anses äfn kunna construeras med εἰς τι, men Mt. 2: 23, 4: 13 hörer εἰς till ἐλθῶν, och Act. 7: 4 står i nyare editioner rätteligen ἐν Χαβῶν.

κατοικήσις, εως, ή (fgde) boende, boning, boningsplats, bostad, vistelseort Mt. 5: 3.

† κατοικητήριον, ου, τό (se fgde) ställe der ngn bor, bostad, boning, tillhåll Apoc. 18: 2; Eph. 2: 22 sägas Ephes. jemte hvarje annan församling uppbyggas till Guds boning, det heliga templet, förmedelst den H. Ande (Guds Ande förhåller sig nemligen till detta idella tempel, ss. *Schechina* till det verkliga, och är ett *conditio sine qua non* för detsamma).

κατοικία, ας, ή (κατοικέω) boning, boningsplats, vistelseort Act. 17: 26.

κατοπτρίζω (κάτοπτρον spegel — hos de gamle af polerad metall, i synnerhet koppar) spegla, visa i spegeln; *med.* spegla sig, se sig i spegeln, men äfven skåda i en spegel 2 Cor. 3: 18 (*i spegeln* skåda vi HERrans herrlighet, emedan vi icke skåda dess objectiva realité, hkt först i det tillkommande

Guds riket skall ega rum — Joh. 17: 24 *al.* — utan blott dess framställning i Evangelio, der Hans herrlighet afspeglar sig. *

κατόρθωμα, *ατος*, *τό* (*κατορθώω* upprätta, upprätthålla, väl ordna l. utföra, göra rätt — af *κατά*, *όρθώω*) egentl. det rätt l. väl gjorda, ordnade, god ordning, herrlig inrättning Act. 24: 3.

κάτω, *adv.* (*κατά*) nedåt, ned Mt. 4: 6 *al.*, nedantill l. -för Mt. 27: 51 *al.*, *ἐκ τῶν κ.* Joh. 8: 23 af det som är nedantill, det nedra = *ἐκ τῆς γῆς* () (*ἐκ τῶν ἄνω*, hkt se); *compar.* *κατωτέρω*, *ἀπὸ διετούς* (*scil.* *παιδός*) *καὶ κ.* Mt. 2: 16 ifrån och med det tvååriga (barnet) och derunder.

κατώτερος, *α*, *ον* (fgde) nedre, lägre; *τὰ κ.* (*μέρη*) *τῆς γῆς* Eph. 4: 9 de lägre, djupare liggande (i jämförelse med himlens höjd) delarne af jorden = *τὴν κ. γῆν* den lägre liggande jorden. *

καῦμα, *ατος*, *τό* (*καίω*) brand, hetta, Apoc. 7: 16, *κ. καυματίεσθαι* Apoc. 16: 9 förtäras af hetta.

καυματίζω, *ισα*; *ίσθην* (fgde) förbränna, förtära Apoc. 16: 8; *pass.* förtäras Apoc. 16: 9 (se fgde), genom hetta förtorkas, vissna bort Mt. 13: 6, Mc. 4: 6.

καῦσις, *εως*, *ή* (*καίω*) brännande, förbrännande, förbränning Hebr. 6: 8 hvars ända är till förbränning, går ut på förbränning, hkn slutligen förbrännes (på en alldeles ofruktbar åker plägade man antända törne och ogräs — här betecknas dermed de ogudaktigas eviga straff, liksom Mt. 3: 12, 13: 30 o. s. v.). *

καυσόω (se fgde) vanl. *pass.* lida af stark hetta, brinna *κ. λυθήσονται* 2 Petr. 3: 10 de skola upplösas (neml. i sina fogningar) genom förbränning l. hetta, *τήκεται* v. 12 smälta l. upplösas genom hetta l. förbränning.

καύσων, *ωνος*, *ό* *augmentativ.* (*καίω*) stor, stark hetta, solhetta Mt. 20: 12, Lc. 12: 55; brännande, glödhet vind Jac. 1: 11 (härmed menas $\square \text{ } \Gamma \text{ } \rho$ östanvind, hos Araberna *Samum* kallad, som med sin starka svafvelhalt förtorkar allt grönt och dödar till och med menniskor och djur).

καυτηριάζω; *ασμαι* (*καυτήριον* medel att bränna l. brännmärka, brännjern af *καίω*) bränna med glödande jern, brännmärka; *κ. τὴν ἰδίαν συνείδησιν* 1 Tim. 4: 2 brännmärkta i sitt samvete (icke blott slafvar brännmärktes för att bättre igenkännas, utan äfven förbrytare för att betecknas ss. sådana — liksom dessa nu buro brännmärket

i pannan, så buro ock irrläranne det i samvetet d. ä. de buro der medvetandet af sin skuld). *

καυχόμαι (2 pers. — *ἄσαι* Rom. 2: 17, 1 Cor. 4: 7), *ήσομαι*, *ημαι*, *ησάμην* (förstärkt aspiration af *αἰχέω*, *εὔχομαι*) *depon.* *med.* *utsäga om sig* (berömmande), berömma sig 1 Cor. 1: 29. 31 *al.*, af l. öfver ngt *ἐν τινι* Rom. 2: 17 *al.*, äfven *ἐπί τινι* Rom. 5: 2, äfven *τί* 2 Cor. 9: 2, 11: 30; *ὑπέρ τινος* 2 Cor. 7: 14, 12: 5 betydelse icke öfver, utan till ngns fördel l. bästa; *εἰς τι* 2 Cor. 10: 16 med afseende på ngt, *κατὰ τὴν σάρκα* 2 Cor. 11: 18 efter köttet d. ä. enligt köttets ingifvelse (neml. till egenkärlek, inbillning, högfärd; så att icke den H. Ande får bestämma *καυχᾶσθαι*). — *ἵνα ἐν τῇ ὑμετέρῃ σαρκὶ καυχῶσονται* Gal. 6: 13 på det att de må berömma sig af edert kött o. s. v. deröfver att de genom omskärnelsen gjort eder till Judiska proselyter (och derigenom undgå Judarnes förföljelser). — *Anm.* Ordet fkmr i N. T. endast i Pauli skrifter, utom Jac. 1: 9, 4: 16.

καύχημα, *ατος*, *τό* (fgde) det hvaraf man berömmar sig, föremål för berömmelse, materies gloriantidi, berömmelse Rom. 4: 2 *al.*, *κ. ὑπὲρ ἡμῶν* 2 Cor. 5: 12 anledning att berömma eder öfver l. af oss; 1 Cor. 9: 15 är en *aposiopesis* vid läsarten *οὐδείς* st. *ἵνα τις* — det skulle egentl. heta *καλὸν* — — — *ἢ τὸ καύχημά μου κενωθῆναι*, men Paulus afbryter med *μου* vid föreställningen af det afskyvärda deruti, »än att min berömmelse — ingen skall tillintetgöra den» utropar han triumpherande, den berömmelsen nemligen, att utan aflöning predika evangelium.

† *καύχησις*, *εως*, *ή* (*καυχόμαι*) berömmelse Rom. 5: 37 *al.*, *ἡπὲρ τινος* 2 Cor. 7: 4, 8: 24 öfver ngn, *ἐπί τινος* 2 Cor. 7: 14 inför ngn; *ή κ. — — — ἡμῶν* 2 Cor. 1: 12 denna vår berömmelse är vårt ssmvetes vittnesbörd d. ä. är intet annat än ett utsägan af det som vårt samvete betygar, att vi o. s. v.

Καφαρναούμ, se *Καπερναούμ*.

Κεγγρεαί, *ων*, *αί* *Cenchreae*, en hamnstad till Corinth vid Saroniska viken i Schoinosbugten, 70 stadier från Corinth; derifrån for diaconissan Phoebe med Pauli bref till Romarne; se vidare *Κόρινθος* — fkmr Act. 18: 18, Rom. 16: 1.

κέδρος, *ον*, *ή* *ceder*, *pinus cedrus*, det berömdaste af de i Bibeln omtalade träd; växer på Libanon och Taurus högt och smärt och utbreder

vidt sina grenar. Det hörer till barrträden, har $1\frac{1}{4}$ tum långa, styfva, nästan fyrkantiga, äfven om vintern gröna barr, af hka mer än 20 framkomma ur en skida, och hka gifva cedern mycken likhet med Lärkträdet. Trädets stam är rödstrimmig, slät och ytterst varaktig och vällyktande; var derföre i forntiden mycket eftersökt — växer långsamt. På Libanon förminskas cedrarnes antal år från år. De tjockaste hålla 36 fot 6 tum i omkrets. I somliga editioner fkmr Joh. 18: 1 τῶν κεδρών st. τοῦ Κεδρών (förmodligen af misstag, deraf uppkommet, att man trott att bäcken Kidron varit omgifven af cedrar och deraf fått sitt namn — men se följ.).

Κεδρών, ὁ indecl. (ϰϰϰϰ) den grumliga af ϰϰϰ vara svart, mörk) Kidron; denna bäck kallades så för sitt dels af offerblodet, dels af annan orenlighet uppgrumlade vatten. Denna bäck har en trång (på några ställen blott några steg bred) och djup bädd emellan Jerusalem och Oljoberget i dalen af samma namn eller Josaphats dal (se Ἰωσαφάτ), och rinner sedermera efter ett slingrande lopp ut i Döda hafvet; blott när det regnar länge och starkt har den vatten, om sommaren är den alldeles uttorkad Joh. 18: 1, se fgde.

κεῖμαι (pro κέκειμαι af κέω, κείω lägga; alltså egentl. jag har blifvit lagd l. lagt mig, ligger Lc. 2: 12. 16; ligger (begravnen) Mt. 28: 6, Lc. 23: 53, Joh. 20: 12, (förvarad) Lc. 12: 19, är lagd 1 Cor. 3: 11, ställd Joh. 2: 6 al., satt Mt. 3: 10, Lc. 3: 9, bestämd Lc. 2: 34 (kanske bättre: ligger der), Phil. 1: 16 (neml. af Gud), εἰς τοῦτο κείμεθα 1 Thess. 3: 3 vi äro bestämda dertill (neml. εἰς τὸ θλίβεσθαι l. εἰς θλίψεις), δικαίω νόμος οὐ κεῖται 1 Tim. 1: 9 lagen är icke bestämd l. stiftad för, gäller icke den rättfärdige (neml. den som i tron blifvit delaktig af syndernas förlåtelse och dervid tillika den H. Andes gåfva — jfr Rom. 6: 14, Gal. 5: 18 — anledningen till uttrycket νόμος κεῖται är den, att en lag ansågs derigenom vara stiftad l. promulgerad, att den skrefs på en tafla, som utsattes till allmänt åskådande); ligger, är belägen (om trakter) Mt. 5: 14, befinner mig ἐν τῷ πονηρῷ 1 Joh. 5: 39 inom den onde, inom den ondes område (alltså mascul. och ej neutrum — jfr ὁ πονηρός i fgde vers, och ἐσμεν ἐν τῷ ἀληθινῷ i följ.).

χειρία, ας, ἡ skall egentl. betyda sänggjord; i N. T.

band, bindel, hvori lik inlindades l. sveptes Joh. 11: 24.

χείρω, ἔχειρα; ἐχειρόμην skära, klippa Act. 8: 32; med. låta klippa τὴν κεφαλὴν Act. 18: 18 hufvudet l. håret på sig, äfven absol. 1 Cor. 11: 6. κέλευσμα, ατος, τό (följ.) tillrop, befallning, lystnings- l. commando-ord (ss. en fältherres till sin här, en körsvens till hästarne, en jägares till sina hundar) 1 Thess. 4: 16 vid l. på gifvet tecken (hkt närmare bestämmes af de följande orden ss. epexegeges).

κελεύω, ευσα (κέλλω cello, drifva, röra) sätta i rörelse, drifva på, uppmana, bjuda, befälla Mt. 8: 18 sæpe, absol. Act. 25: 23, med infin. Mt. 8: 18 al., med accus. och infin. Mt. 14: 19 al., med dat. och infin. Mt. 15: 35.

κενοδοξία, ας, ἡ (följ.) tom inbillning, tom, fåfång ära Phil. 2: 3.

κενοδόξος, ον (följ., δόξα) full af tom inbillning, som söker l. sträfvar efter tom l. fåfång ära Gal. 5: 26 (sätter följer sedan i samma vers).

κενός, ἡ, ὄν (trol. beslägtad med χάω hio, gapa) 1:o tom, tomhändt, blott och bar, utblottad Mc. 12: 3, Lc. 1: 53, 20: 10. 11. — 2:o metaphor. tom a) ogrundad, innehållslös Eph. 5: 6 (som sakna sanning), sanningslös Col. 2: 8; b) onyttig, fruktlös Act. 4: 25 (som icke kunde lyckas dem), dåraktig, fåfång 1 Cor. 15: 10 al.; εἰς κενόν 2 Cor. 6: 1 al. förgäfvdes, fruktlöst.

κενοφωνία, ας, ἡ (fgde, φωνή) tomt prat, fåfångt tal, sladder, ineptiæ, nugæ 1 Tim. 6: 20, 2 Tim. 2: 16.

κενώω, ὠσω; ὠμαι, ὠθην (κενός) tömma, uttömma, göra tom () (πληρώω), blotta, beröfva εἰσπῶν Phil. 2: 7 taga ifrån sig sjelf (afstå från bruket af sina gudomliga egenskaper), tillintetgöra 1 Cor. 9: 15; pass. göras l. blifva tom, kraftlös Rom. 4: 14, beröfvas sin egendomliga kraft l. verksamhet 1 Cor. 1: 17, göras om intet 2 Cor. 9: 3.

κέντρον, ου, τό (κεντέω sticka, sporra) medel att sticka 1:o udd, tagg, gadd (hos bin, getingar och andra djur ss. scorpioner, med hkas gaddar gräshoppornas jemföras) Apoc. 9: 10; metaphor. 1 Cor. 15: 55 »hvar är din gadd, o, död?» (döden föreställes under bilden af ett djur med giftigt dödande gadd, ss. scorpionen l. dylikt djur). — 2:o udd l. pigg i ändan af en käpp, hvarned hästar, oxar och åsnor pådrefvos, metaphor. πρὸς κέντρα λατίζειν Act. (9: 5) 26: 14 spjerna mot

uddar d. v. s. sätta sig emot ngn's vilja (bilden är tagen af djur, som slå emot pådrifvarnes uddar och derigenom onödigtvis blott mer skada sig — skada sig genom ett oförnuftig motstånd).

† κεντυρίων, ὠνος, ὁ, bildadt af centurio (af centum) = ἐκατόνταρχος, befälhafvare öfver en centuria = 100 man och derutöfver, kapten, »höfvidsman» Mc. 15: 39. 44. 45.

κενώς, adv. (af κενός) fåfängt, förgäfvat, utan orsak Jac. 4: 5.

κεραία, ας, ἡ (κέρας) horn, hornlikt tecken, hake l. spets, apex, streck, bokstafsstreck l. -drag (hvarigenom t. ex. Γ och γ, Π och π åtskiljas) Mt. 5: 18, Lc. 16: 17.

κεραμεύς, ἑως, ὁ (κέραμος) krukmakare Mt. 27: 7. 10, Rom. 9: 21.

κεραμικός, ἡ, ὄν (se följ.) hörande till lera, af lera, σκεύη κ. Apoc. 2: 27 lerkärl.

κεράμιον, ου, τό egentl. *diminut.* (af följ.) lerkärl, kärl af hvarje slag och form, kruka Mt. 14: 13, Lc. 22: 10; *anm.* ss. mått var det hos Grekerna det största för flytande varor = μετρητής, ungefär 15 kannor eller en ankare.

κέραμος, ου, ὁ (af följ., l. af ἔρα terra, jord, hvar af ἔραζε till marken) krukmakarelera, allt deraf gjordt, taktegel Lc. 5: 19 (se ἀποστεγάζω).

κεράννυμι, ἐκέρασα; κέκερασμαί blanda ὄνον egentl. med vatten, men i N. T. ingjuta, slå uti, iskänka τινί för någon (äfven obemängdt vin) Apoc. 14: 10, 18: 6.

κέρας, ατος, τό horn på djur Apoc. 5: 6 *al.*, hörn l. det yttersta af en sak ss. de framskjutande spetsarne på altaret Apoc. 9: 13; *symboliskt* utmärker det styrka (emedan hos de behornade djuren styrkan anses ligga i hornen, alltså) κ. σωτηρίας Lc. 1: 69 frälsningens horn d. ä. den starkaste, säkraste frälsning l. en mäktig frälsare (om JEsus), äfven κ. ἐπτά, δέχα Apoc. 1. c. *al.* säges om stor kraft l. makt.

κεράτιον, ου, τό, *diminut.* (af κέρας) egentl. *litet horn*; deraf frukten af κερατέα l. -ία, äfven κερατώνια. ceratonia siliqua, Johannisbrödträdet, Johannisbröd, skida l. balja af denna frukt. — *Anm.* Skidorna äro krökta skärformigt l. ss. små horn, ofta en fot långa och en tum breda, och innehålla en slemmig, sötaktig märg och glänsande bruna bönor. Dessa skidor nyttjas i Österlandet till föda för boskapen i synnerhet svin, men äfven af fattigt folk. Egentligen var alltså

denna spis icke oätlig; men då svinkreaturen kommo ifrån marken, fingo väl dessa derutaf, men icke deras vaktare den förlorade sonen Lc. 15: 16, ty husbonden ville spara derpå i den dyra tiden. Öfversättningen »dras» gör väl liknelsen bjertare, men är oriktig.

κερδαίνω, κερδήσω, ἐκέρδησα, κερδηθήσομαι (följ.) 1:o vinna, draga vinst l. fördel af, förvärfva Mt. 16: 26 *al.*, vinna l. förtjena Mt. 25: 17. 20. 22, Jac. 4: 13, *metaphor.* vinna ngn på sin sida, göra sig ngn bevågen, vinna ngn Mt. 18: 15, 1 Cor. 9: 19. 20—22, 1 Petr. 3: 1 (för christendomen, för tron och Guds rike), κ. τὸν Χριστὸν Phil. 3: 8 vinna Chr. d. ä. tillegna sig Honom förnedelst tron (Paulus har Chr. redan; likväl innebär detta κερδαίνειν till sin natur en utveckling, hvars fulländning ännu ligger framför honom). — 2:o spara, bespara sig, undvika Act. 27: 21.

κερδος, εος, τό (sannolikt af κείρω, således) egentl. *gnideri*, slem vinning ἀίσιχρον κ. Tit. 1: 11, men, äfven utan detta bibegrepp, vinning, vinst, fördel Phil. 1: 21, 3: 7.

κέσμα, ατος, τό (κείρω) egentl. det sönderskurna, litet stycke, i synnerhet penningestycke, skiljemynt Joh. 2: 15.

κερματιστής, οῦ, ὁ (κερματίζω sönderstycka l. -dela af fgde) penningevexlare; sådane sutto i hedningarnes förgård (se ἱερόν) och vexlade till sig främmande mynt emot det heliga för tempelskatten bestämda myntet; se κολλυβιστής. Joh. 2: 14.

κεφάλαιον, ου, τό (κεφαλή) egentl. det som utgör hufvudet, det högsta och viktigaste, deraf 1:o hufvudsak l. -punkt l. -summa ἐπὶ τοῖς λεγομένοις scil. ἐστὶ Hebr. 8: 1 i afseende på det sagda är. — 2:o hufvudstol, capital, penningsumma Act. 22: 28.

κεφαλαίω, ωσα (fgde) *summariskt* sammanfatta l. behandla (göra proeessen kort) = ἀποκεφαλίζω döda Mc. 12: 4 (andra — vid läsarten ἀπέστειλαν ἡττωμένον — såra l. slå i hufvudet).

κεφαλή, ῆς, ἡ 1:o hufvud (på människor och djur) Mt. 6: 17 *σῶρε*; ἔχειν κατὰ κ. scil. τι 1 Cor. 11: 4 hafva ngt på hufvudet d. ä. hafva hufvudet betäckt (Judiska männer bådo med betäckt hufvud och hade till och med täckelse för ansigtet, men Hellenerna med obetäckt i templet; denna helleniska sed hade naturligtvis blifvit förherrskande i de helleniska församlingarne och var så öfverensstämmande med hedna-apostlens christliga rang-

ordning, att han ansåg hufvudets betäckning ss. dess vanärande) — 2:o) *hufvud metaphor.* ss. det l. den öfversta l. högsta, hufvudperson, öfverhufvud, närmast l. omedelbar förman, öfverman 1 Cor. 11: 3 (om Gud i afscende på Christus, Chr. i afseende på församlingen, mannen i afseende på qvinnan — se i synnerhet l. c.); ss. det förnämsta och viktigaste *κ. γωνίας* Mt. 21: 42 *al.* hufvud för hörnet, hörnsten. — 3:o) *hufvud metonym.* för hela menniskan ss. Act. 18: 6.

κεφαλίς, ἴδος, ἡ diminut. (af fgde) egentl. *litet hufvud*, capitulum, hufvudända, början *κ. βιβλίου* Hebr. 10: 7 början af bokrullen (orden som här anföras äro hämtade från Dav. Ps. 40: 8: 9 och häntyda på Genes. 3: 15, alltså på början af Bibeln; — andra åter öfversätta begge orden med *bokrulle* = *קְרֹמֶס־הַבְּרִית*, emedan ändan af den cylinder, omkring hkn man i forntiden rullade böcker, hade formen af ett litet hufvud).

κημιώ, ὠσω (κημιός noskorg l. -grinna, som lades på hästen, när han leddes vid tygeln, på det han icke skulle bitas — sannol. af χάω gapa) lägga nosgrinna på hästen; fkmr i några editioner 1 Cor. 9: 9 i stället för det rättare φημιώσεις.

† *κῆνος, ου, ὁ* af och = census, egentl. mantals- och skattskrifning, värdering af ngns förmögenhet, derpå grundad skattläggning, skatt (på personer och egendom) Mt. 17: 25 *al.* (se ἀπογραφή); afgift, utlaga, i synnerhet tempelskatt = $\frac{1}{2}$ sekel.

κῆπος, ου, ὁ sepes, egentl. *gårdsgård*, det ingärdade l. instängda, trädgård, »örtagård» Lc. 13: 19 *al.*; *anm.* somliga anse ordet komma från Æthiopiskan.

κηπουρός, οῦ, ὁ (fgde och οὔρος vaktare, uppsyningsman af ὀρόω) *trädgårdsvaktare* l. -uppsyningsman; i allmht trädgårdsmästare Joh. 20: 15.

κηρίον, ου, τό diminut. (af κηρός cera, vax) vax-, honungskaka; tillägget *μελλισσίου* Lc. 24: 42 skiljer denna honung från drufhonung, som var och är mycket i bruk i Österlandet.

κήρυγμα, ατος, τό (κηρύσσω) egentl. *det genom härlden utropade*, kungjorda, predikan; *κ. τινός* är vanligen *genit. subj.* ss. Mt. 12: 41 *al.*, men äfven *genit. obj.* ss. Rom. 16: 25 *Ἰοῦ Χοῦ*, hkn *genit.* också bör förstås inunder 1 Cor. 1: 21, 2 Tim. 4: 17, Tit. 1: 3 (emedan hvarje predikan måste handla om JEsus Chr.).

κῆρυξ, υκος, ὁ (besl. med γαρόω, γηρόω garrío, skrika) *utropare*, förkunnare, härold; deras hufvud-

sakliga förrättning i forntiden var att ss. sina furstars sändebud underhandla med fiendeu eller eljest öfverföra budskap, att kalla folket till folkförsamlingarne o. s. v.; i sednare tider bestod deras embeta väsendtligen uti offentliga kungöranden (hvar till i synnerhet fordrades en *stark stämna γηρόω*); deraf i N. T. om dem som förkunna evangelium, ordets förkunare, predikant 1 Tim. 2: 7, 2 Tim. 1: 11; äfven Noach kallas 2 Petr. 2: 5 *δικαιοσύνης κ.*

κηρύσσω, ὕξω, υξά; υχθήσομαι, ὑχθην (fgde) förvalta en härolds embeta, vara härold 1 Cor. 9: 27 (har afseende på kämpspelen, der härolden utropade lagarne derför och uppmuntrade till kamp), utropa Apoc. 5: 2, offentligen förkunna Mt. 10: 27 *σπε*, omtala, lära, predika Mt. 3: 1 *al.*, τὸν Χριστόν ss. Act. 8: 5, τὸν Ἰησοῦν 9: 20 *al.*, τινά τινα predika ngn ss. ngn t. ex. X. ἐσταυρωμένον 1 Cor. 1: 23 Chr. ss. korsfästad, θεοῦ δόναμιν v. 24 ss. Guds kraft.

κῆτος, εος, τό (χάω hio, gapa) 1:o) svalg, ihälgighet, fördjupning; deraf 2:o) hvarje stort hafsdjur l. -vidunder, hval, haj cete Mt. 12: 40.

Κηφᾶς, ἄ, ὁ (Syr. כֶּפֶס klippa) *Cephas* = Πέτρος, klippmannen, se Πέτρος. Joh. 1: 43 *al.*

κιβωτός, οῦ, ἡ (af främmande ursprung, liksom *schatull*, *koffert* hos oss) träkista, låda, skåp; så kallas i N. T. 1:o) Noë ark Mt. 24: 38 *al* och 2:o) förbundens ark *ἡ κ. τῆς διαθήκης* Hebr. 9: 4 (som stod i det aldraheligaste), äfven Apoc. 11: 19.

κιθάρα, ας, ἡ (främmande ord) *cithra*, luta (bestod af 2:ne på en resonancebotten stående horn, emellan hvilka i början 7, sedermera 9 strängar voro fästade på 2:ne ofvåu och uedan befintliga tvärstänger 1 Cor. 14: 7 *al.*

κιθαρίζω (fgde) spela på cithra Apoc. 14: 2; τὸ *κιθαρίζομενον* 1 Cor. 14: 7 stycket som spelas på cithran.

κιθαροδός, οῦ, ὁ (κιθάρα, φός ctr. αιδός sångare af αείδω = ᾄδω) *cithrasångare*, som spelar på cithra och sjunger dertill Apoc. 14: 2, 18: 22.

Κιλικία, ας, ἡ Cilicia, den sydostligaste provinsen i Mindre Asien, skild från Syrien genom Amanusberget, omsluten i V. och N. af berget Taurus ss. en gördel, sammanhängande genom bergpass med Isaurien, Pisidien, Paphlagonien och Cappadocien, och i S. gränsande till Ciliciska hafvet;

delades i *Cilicia campestris* (ή πεδιάς) i Ö. som utgjorde det egentliga Cilicien och utmärkte sig genom stor fruktbarhet, och *Cilicia aspera* (ή τραχεῖα) i V. som erbjöd goda betesmarker i synnerhet för de i forntiden berömda Ciliciska getterna. Blef genom Pompejus till sin östra och bättre del en Romersk provins; hufvudstaden var *Tarsus* (se *Ταρσός*); christendomen hade troligtvis först genom Paulus blifvit utbredd i provinsen. Act. 6: 9 *al.*

κινάμωμον, äfven *κινάμωμον*, ου, τό *laurus cinnamum*, canel (Herod. berättar 3: 111, att Grekerna fingo den genom Phoenicierna från Arabien under detta namn) Apoc. 18: 13.

κινδυνεύω (följ.) våga sig, äfventyra, löpa fara; vara l. sväfva i fara *absol.* Lc. 8: 23, 1 Cor. 15: 30, med *ἑνῆν. τοῦτο τὸ μέρος κινδ. ἐλθεῖν* — — — Act. 19: 27 det är fara värdt, att denna del råkar — — — (*impersonel* sats förvandlad i Grekiskan till *personel*), äfven v. 40.

κίνδυνος, ου, ό (sannolikt af följ., så att bruket af ordet utgått från kastningen vid tärningspel) eg. *vågspel*, våda, risk, äfventyr, fara Rom. 8: 35, 2 Cor. 11: 26.

κινέω, ήσω, ησα; ήθην (κίω = cio, episk biform till *ίω*, εἶμι) *göra att ngn l. ngt går*, föra åstad, sätta i rörelse, röra Mt. 23: 4, rubba x. τήν λυχνίαν σου ἐκ τοῦ τόπου αὐτῆς Apoc. 2: 5 jag skall rubba din ljusastake från dess plats (härmed hotas kärlekslösa och sömnaktiga lärare, att HERren skall försätta deras församlingar på en annan ort — så hände ock med de 7 församlingarne i Mindre Asien genom Muhamedanismens utbredande i dessa trakter); skaka, »rista» τήν κεφαλὴν Mt. 27: 39, Mc. 15: 29 (ss. tecken till skadefröjd och begabberi); *metaphor.* väcka *στάσει* Act. 24: 5 upplopp; — *pass.* röras, röra sig Act. 17: 28 (der en climax är märkbar, neml. nedåt — utau Gud skulle vi icke hafva ngt *ἕψ*, nej icke en gång *ρörelse*, ss. de liflösa tingen växter, vatten o. s. v., vi skulle icke en gång *vara till*), rubbas Apoc. 6: 14, uppröras l. försätts i upplopp Act. 21: 30.

κίνησις, εως, ή (fgde) rörande, rörelse Joh. 5: 3. *κινάμωμον*, ου, τό || *κινάμωμον*, lkt se.

Κίς, ό *indecl.* (Ψῖρ fogelfångst af Ψῖρ) *Kis*, Abiels son, fader till konung Saul, af Benjamins stam Act. 13: 21.

κίχρημι, ἔχρησα (*χράω*) låna, utlåna Lc. 11: 5. *κλάδος*, ου, ό (*κλάω*) *afbruten* (gren), mugt skott som man afbryter af trädgrenarne för att ympa det på annan stam; i allmht *qvist*, gren Mt. 13: 32 *al.*, *metaphor.* Rom. 11: 16 ff. om Judafolket. *κλαίω*, κλαύσω och κλαύσομαι, ἔκλαυσα gråta Mt. 26: 75 *plurives*, ἐπί τινι Lc. 19: 41 och ἐπί τινα 23: 28 öfver någon; *trans.* τινά Mt. 2: 18 begråta någon.

κλάσις, εως, ή (*κλάω*) brytande, brytning, sönderbrytning Lc. 24: 35, Act. 2: 42.

κλάσμα, ατος, τό (*κλάω*) det af l. sönderbrutna, stycke, bit, smula Mt. 14: 20 *al.*

Κλαύδη, ης, ή *Claude*, en mycket liten ö vid sydvestra spetsen af Kreta; andra skriva *Κλαῦδος*, *Καῦδα*, Gaudos, heter nu *Gozzo*; förekommer Act. 27: 16.

Κλαυδία, ας, ή, *Claudia*, en christinna, fknr 2 Tim. 4: 21.

Κλαύδιος, ου, ό *Claudius* 1:ο) Romersk kejsare, hvars fullständiga namn var *Tiberius Claudius Nero Drusus Germanicus*, den 4:de Romerske kejsaren (41—54 e. Chr.), Caj. Caligulas efterträdare och son af Nero Drusus, född den 1 Aug. år 9 e. Chr. — Genom *Herodes Agrippa I* befordrades i hög grad hans utnämmande till kejsare, hvarföre han ock förstörde dennes land med Judæen, Samarien och några districter vid Libanon. Judarne i Asien och Ægypten behandlade han mildt i början af sin regering, men blef genom ett uppror af de Romerske Judarne föranledd att fördrifva dem ifråu Rom (Act. 18: 2) efter år 49. I hans tid inträffade den Act. 11: 28 propheterade hungersnöden (se *Ἄγαιος*), under det *Cusp. Fadus* var procurator i Palæstina och Tiberius Alexander var Præses Syriæ. År 54 dödades han af sin gemål Agrippina genom gift efter en 13-årig regering; fknr Act. 11: 28, 18: 2. — 2:ο) Krigstribunen *Lysias* Act. 23: 26, se *Λυσίας*.

κλαυθμός, οῦ, ό (*κλαίω*) gråt, verop Mt. 2: 18 *al.*

κλάω, ἔκλασα bryta, sönderbryta, afbryta; man plägade bryta brödet *κλάσαι τὸν ἄρτον* Mt. 14: 19 *al.*, och icke skära det (om dess vanliga storlek se *ἄρτος*), detta uttryck nyttjas ock om *ἀγάπαι* Act. 2: 46, 20: 7. 11 och den dermed förenade H. Nattvarden jfr 1 Cor. 10: 16; i 1 Cor. 11: 24 *σῶμα κλώμενον* torde detta sednare ord böra utgå (det finnes ej hos *Tisch.*).

κλεις, κλειδός, ἡ *accus.* κλεῖν pro κλεῖδα, *plur. accus.* κλεις pro κλειδας *elavis*, nyckel, äfven portrigel, bom; i N. T. *metaphor.* makt, värde *αἱ κλ. τῆς βασιλείας οὐρανῶν* Mt. 16: 19 himmelrikets nycklar d. ä. fullmakt att insläppa i himmelriket och utstänga derifrån, ἡ κλ. τῆς γνώσεως *Lc.* 11: 52 nyckeln till kunskapen «J hafven borttagit o. s. v. d. ä. J hafven hindrat andra att komma till Evangelii kunskap» — kunskapen om den af JEsu förkunnade visheten framställes här under bilden af ett tillslutet tempel), κλ. τοῦ θανάτου καὶ τοῦ ᾗδου *Apoc.* 1: 18 dödens och underjordens nycklar (*Chr.* upplåter dödens portar för hvem han vill), ἡ κλ. τοῦ Λαοῦ *x. τ. λ.* *Apoc.* 3: 7 (jfr *Es.* 22: 17—22) Christus föreställes här ss. den der har nyckeln till Davids palats d. ä. Guds rike, κλ. τοῦ φρέατος τῆς ἀβύσσου *Apoc.* 9: 1 l. blott τῆς ἀβ. 20: 1 makt att öppna och tillsluta afgrunden.

κλείω, ἐκκλείω; κέκλεισμαι, ἐκκλείσθην (*fgde*) stänga till l. igen, sluta, tillsluta ss. τὴν θύραν *Mt.* 6: 6 *al.*; *metaphor.* τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν *Mt.* 23: 13 stänga till himmelriket d. ä. hindra tillträdet dertill, jfr äfven *Apoc.* 3: 7. 8; ἐκκλείσθῃ ὁ οὐρανός himlen vardt tillsluten = det föll intet regn jfr *Jac.* 5: 17, *x. τὰ σπλάγγα ἀπὸ τινος* 1 *Joh.* 3: 17 utestänga sitt hjerta ifrån ngn d. ä. tillsluta sitt hjerta för ngn.

κλέμμα, *ατος, τό* (*κλέπτω*) egentl. det stulna, stöld *Apoc.* 9: 21.

Κλεόπας, *α*, äfven Κλεοπᾶς, *ᾶ, ὁ* (*sindr.* af Κλεόπατρος, liksom Ἀντίπας af Ἀντίπατρος) *Kleopas*, en af de 2 Emmauntiske lärjungarne *Lc.* 24: 18, troligen en af de 70, och icke att förvexla med Κλωπᾶς *Joh.* 19: 25.

κλέος, *εος, τό* (*κλέω* = *καλέω*) *rop*, rykte, pris, ära; *πῶσον γὰρ κλ.* 1 *Petr.* 2: 20 ty hvad är det för pris? hvad förtjenar det för pris? hvad prisvärdt ligger deruti?

κλέπτῃς, *ου, ὁ* (*följ.*) tjuf *Mt.* 6: 19. 20 *al.*; som en sådan kommer oförmodadt under det folket sofver, så nyttjas denna bild om Christi plötsliga ankomst till dom *Mt.* 24: 43, *Lc.* 12: 39 *al.*, äfvensom om domedagen 1 *Thess.* 5: 2. 4, 2 *Petr.* 3: 10; nyttjas äfven om sådana lärare, som på en oriktig väg och af lönsjuka kommit till sitt embete *Joh.* 10: 1. 8. 10.

κλέπτω, κλέψω, ἐκλεψα (*beslägtadt med καλόπτω*,

χρόπτω *dölja, elepo*) *undangömma*, snatta, stjåla, bortstjåla *Mt.* 6: 19 *al.*

κλήμα, *ατος, τό* (*κλάω*) egentl. *afbruten gren* l. skott (för att ympa i en annan stam), ympqvist, afläggare, i synnerhet af vinstocken, deraf viuranka, vinqvist *Joh.* 15: 2. 4. 6; *ann.* rensningen (*κατάρω*) l. qvistningen (ⲕⲓⲛⲓ) af viurankan skedde med vingårdsknifven (ⲕⲓⲛⲓⲛⲓ).

Κλήμης, *μεντος, ὁ* (*lat.*) *Clemens*, en lärare i Philippippi *Phil.* 4: 3, för öfrigt obekant.

κληρονομέω, ἴσω. *ησα, ησα* (*κληρονόμος*) vara arfvinge, ärfva *μετά τινος* *Gal.* 4: 30 jemte ngn; få i arf, blifva delaktig af τί (*profangrek.* har *genit.*) *Mt.* 5: 5 *al.*, κλ. τὴν γῆν l. c. ⲕⲓⲛⲓ l. Ⲡⲓⲛⲓ Ⲯⲓⲛⲓⲛⲓ ärfva l. besitta landet (*Canaan*), som af Judarne ansågs (och anses?) för den högsta lycka, nyttjas ss. bild om den Messianska frälsningen = besittningen af det himmelska *Canaan*.

κληρονομία, *ας, ἡ* (*fgde*) ⲕⲓⲛⲓⲛⲓ *arf*, arfdel, arfslott *Mt.* 21: 38 *al.*, andel, egendom, besittning *Act.* 7: 5, *Hebr.* 11: 8 — har i G. T:s theocratiskt-historiska mening afseende på landet *Canaan*, men i N. T:s Messianska mening förstås dermed symboliskt Messiasriket och hela dess herrlighet, himlens salighet *Act.* 20: 32 *al.*

κληρονόμος, *ου, ὁ* (*följ.*, *νέμω* dela, tilldela) den som tilldelas l. erhåller lott i en sak, delaktig, arftagare, arfvinge *Mt.* 21: 38 *al.*, *τινός* ss. Θεοῦ *Rom.* 8: 17, *Gal.* 4: 7 arfvinge till Guds rike oeh den eviga saligheten (se *fgde* ord), τοῦ Ἀβραάμ *Gal.* 3: 29 arfvinge till de Abraham gifna löftena, κλ. κατ' ἐλπίδα ζωῆς αἰωνίου *Tit.* 3: 7 arfvingar till evinnerligt lif enligt vårt hopp (liksom arfvingar in *spe*), *al.*

κλήρος, *ου, ὁ* (*κλάω*) egentl. *stenskärfva* (hvarmed i äldre tider lottades) 1:o lott *Act.* 1: 26, lotttecken, tärning *βάλλινον κλ.* *Mt.* 27: 35, *Lc.* 23: 34, ἐπί τῃ *Mc.* 15: 24, *Joh.* 19: 24 om ngt. — 2:o) det genom lott tillfallna, den tillfallna lotten, andel, lott *Act.* 8: 21, 26: 18, *Col.* 1: 12. — 3:o) embete (deraf *clerus*) κλ. τῆς διακονίας ταύτης *Act.* 1: 17 den lotten (det embete), som består i denna (af oss apostlar representerade) tjänst = detta apostla-embete, äfven v. 15 (der dock *Tisch.* har *τόπον*). — 4:o) församling i *plur.* 1 *Petr.* 5: 3 de enskilda församlingarne (som voro tilldelade l. tillslagne presbyteri).

κληρώω; *ώθη* (fgde) lotta, kasta lott, genom lott bestämma l. tilldela; *pass.* få sig tilldeladt genom lott, blifva delaktig af arfslott, få arfvedel (i Mess. rike) Eph. 1: 11.

κλήσις, *εως*, *ή* (*καλέω*) 1:o) *kallelse*, inbjudning (Guds till Messie rike l. saligheten) Rom. 11: 29 *al.*, *βλέπετε τήν κλ. ύμῶν* 1 Cor. 1: 26 sen på eder kallelse d. ä. på Guds förfarande vid eder kallelse (huru densamma med afseende på de kallades val var beskaffad — epxegeesen följer i följ. verser), *ἔκαστος μενέτω* — — — *ἐκλήθη* 1 Cor. 7: 20 hvar och en förblifve uti den kallelse (till Messiasriket) hvarigenom han blifvit kallad l. som han fått (*ἦ*) pro *ἦν* *attraction* — denna kan inml. hafva utgått till en ss. oomskuren l. omskuren, slaf l. fri — och detta borgerliga l. timliga förhållande bör man ej ändra), *τῆς κλήσεως ἦς* (*attraction pro ἦν*) *ἐκλήθητε* Eph. 4: 1 (*verb. c. subst. conjug.*; ty heter det *καλεῖν κλήσιν* låta kallelse utgå, så kan det ock heta *κληθῆναι κλήσιν* erhålla kallelse). — 2:o) det hvartill någon kallas, Guds barns himmelska salighet ss. Phil. 3: 14, men i synnerhet 2 Thess. 1: 11.

κλητός, *ή*. *όν* *adj. vble* (af *καλέω*) kallad, bjuden, inbjuden, i synnerhet till delaktighet i Guds l. Messie rike Mt. 20: 16 *al.*, *κλητοὶ Ἰησοῦ Νοῦ* Rom. 1: 6 kallade af J. Chr. till hans rike, *κλ. ἀπόστολος* Rom. 1: 1 *al.* kallad af J. Chr. till apostel, *κλ. ἄγιου* Rom. 1: 7, 1 Cor. 1: 2 kallade af Gud till heliga, afsöndrade från verlden (se *ἄγιος*), l. ock, då verkan af kallelsen alltid härvid förstås inunder = *ἐκλεχτοί* utkorade, utvalde.

κλίβανος, *ου*, *ό* (*attice κρίβανος*) *clibanus*, testum, ler- l. jernkar, nedantill vidare än ofvan, hvori man bakade bröd i elden l. med kringlagda kol; ugn att baka l. steka uti, bakugn Mt. 6: 30, Lc. 12: 28. — *Ann.* Österländningarne plägade upphetta bakugnen med aguboss, torra blomsterstänglar o. s. v.

κλίμα (rätteligen *κλίμα*. ty *ι* är långt), *ατος*, *τό* (*κλίνω*) egentl. det böjda, lutade — lutning; jordens lutning l. afplattning från æquatorn mot polen, himmelsstreck, *inclinatio coeli*; den efter graden af denna lutning sig rättande väderlek, *κλίμα*; landsträcka med hänseende till dess geographiska läge, trakt, nejd Rom. 15: 23 *al.*

κλινάριον, *ου*, *τό* *diminut.* (af följ.) = *κλινίδιον*, hkt se || Act. 5: 15.

κλίνη, *ης*, *ή* (*κλίνω*) allt hvarpå man *lutar* l. hvilar sig, läger, bädd, sofbädd, soffa, säng, bärsäng Mt. 9: 2. 6 *al.*, bordsoffa Mc. 4: 21, 7: 4, Lc. 8: 16. sjuksäng Apoc. 2: 22 kasta i l. på sjuksängen = hemsöka med sjukdom.

κλινίδιον. *ου*, *τό* *diminut.* (af fgde) liten säng, bärestol Lc. 5: 19. 24.

κλίνω, *κέκλιχα*, *ἔκλινα* 1:o) *luta*, böja *τήν κεφαλήν* Mt. 8: 20 *al.*; *intrans.* böja sig, *luta* (mot sin nedgång: om solen, mot sitt slut: om dagen) Lc. 9: 12, 24: 29. — 2:o) böja, nödga att vika, drifva på flykten *παρεμβολάς* Hebr. 11: 34 härar.

κλισία. *ας*, *ή* (fgde) ställe der man kan *luta sig* l. hvila, läger, tält, bordsläger; *accus. plur.* i bordsläger l. hvarfals Lc. 9: 14.

κλοπή, *ῆς*, *ή* (*κλέπτω*) tjufnad, tjufveri, stöld Mt. 15: 19, Mc. 7: 22.

κλύδων, *ωνος*, *ό* (*κλύζω* *onomatopoietiskt* ord, skölja, svalla — om vågorna) *svall*, bölja, våg Lc. 8: 24, Jac. 1: 6.

κλυδωνίζομαι (fgde) svalla, vaggas (på vågor), kringkastas l. drifvas *metaphor.* Eph. 4: 14.

Κλωπᾶς, *ᾶ*, *ό* (*Κλωπᾶς*) *Klopas* = *Ἀλφάϊος* (kht se), man till Marias, JEsu moders, syster (som också hette Maria, se *Μαρία* 2:o); enligt Eusebius skall Klopas varit broder till Joseph, JEsu fosterfader Joh. 19: 25.

κνήθω, (*κνάω* skafva, rifva) rifva, kittla, förorsaka klåda; *pass.* kittlas *τήν ἀκοήν* 2 Tim. 4: 3 i örat (emedan de vilja höra det hvarigenom deras öron kittlas, hvad som för dem är angenämt).

Κνίδος, *ου*, *ή* *Knidos*, *Cnidus* (*lat.* Gnidus), halfö vid Ægeiska hafvet, emellan öarne Kos och Rhodos, i Carien l. rättare, då invånarne voro en Dorisk d. ä. Lacedæmonisk coloni, hörande till Doris med en hufvudstad Cnidus (in cornu peninsulae, som hette *Triopium*), i synnerhet bekant för Venusdyrkan Act. 27: 7.

† *κοδρώντης*, *ου*, *ό* (*lat.*) quadrans, quadrant l. fjerdedelen af en sak, $\frac{1}{4}$ as i koppar = 2 *λεπτά* l. runstycken Mt. 5: 26, Mc. 12: 42 (Lc. 12: 59 har *Tisch.* *λεπτόν*).

κοιλία, *ας*, *ή* (*κοίλος* ihålig, urhållad) *ihållighet*, håla, i synnerhet bukålan med hvad deruti är, buk, mage Mt. 12: 40 *al.*, underlif, moderlif, »qvad», lif Lc. 1: 41 *al.*, äfven *κοιλία μητρός* moderlif Mt. 19: 12 *al.*; *metaphor.* *ποταμοὶ ἐκ τῆς κ.* — — — *ζώντος* Joh. 7: 38 ur hans lif skola strömmar af

levande vatten flyta d. ä. ur hans inre skall i rikt mått städse verksam vederqvickelse öfvergå på andra = han skall inom sin krets utbreda tron på mig och dennas andeliga välsignelser; δουλεύειν τῇ κοιλίᾳ Rom. 16: 18 tjena buken d. ä. vara blott betänkt l. begifven på vällefnad, äfven ὃν ὁ θεὸς ἡ κοιλία Phil. 3: 18 hvilka hafva buken till sin gud.

κοιμάω; ἠθῆσομαι, ἡμαι, ἠθην (besl. med κείμαι) låta ngn lägga sig, bringa till hvila l. sömnu; i N. T. med. och pass. gå till sängs, lägga sig att sofva, hvila, sofva Mt. 28: 13 al., ἀπὸ τῆς λύπης Lc. 22: 45 (deras lifskrafter voro så försvagade och medtagne af sorg och oro, att de icke längre kunde hålla sig vakne); — per euphemismum af l. insomna, dö Joh. 11: 11 al.; praes., aor. 1 pass. och p. p. p. Mt. 27: 52 al. afsomnad, ἐν Χρῶ 1 Cor. 15: 18 de i Christo l. ss. christne afsomnade (ty de dogo så, att i den stund de dogo voro de genom tron införlifvade med Christo).

κοίμησις. εως, ἡ (fgde) liggande, hvilande, hvila x. τοῦ ὕπνου Joh. 11: 13 sömnens hvila, den vanliga sömnen. *

κοινός, ἡ, ὄν (af ξύν = σύν, derföre epice ξυνός = κοινός) 1:o gemensam Act. 2: 44, 4: 32, x. πίσις Tit. 1: 4, σωτηρία Jud. 3. — 2:o allmän, vanlig, gemen, profan per hebraismum = ἀκαθαρτος oren Act. 10: 14 al., ohelig Hebr. 10: 29 (den som icke i Christi blodiga död ser offret för världens synder, han anser densamma för en med rätta dömd förbrytares död — han förklarar med detsamma hans heliga förbundsblod för oheligt, för en missdådares blod), äfven Apoc. 21: 27; äfven = ἀνιπτος Mc. 7: 2. — Ann. Om rena och orena djur se Levit. 11 cap.

κοινῶν, ωα, ωσα; ωμαι (fgde) göra gemensam, meddela, låta ngn taga del uti; i N. T. (per hebraismum) profanera, o. l. vanhelga Act. 21: 28, orena, förorena Mt. 5: 11 al., hålla l. förklara för oren Act. 10: 15, 11: 9.

κοινωνέω, ἡκα, ἡσα (κοινωνός) hafva gemenskap med, deltaga, vara delaktig af, få del l. andel uti ngt τινός l. τινί, Rom. 12: 13 så förhållande eder, som om medchristnas behof voro edra egna, Hebr. 2: 14 al., x. ἡμαρτίαις ἄλλοτριαῖς 1 Tim. 5: 22 taga del l. göra sig delaktig i andras synder, τοῖς ἔργοις πονηροῖς 2 Joh. 11 i onda gerningar; x. τινί ἐν τινί Gal. 6: 6 hafva gemenskap l. göra gemensam sak med ngn i ngt, x. τινί

εἰς τι Phil. 4: 15 träda i gemenskap med ngn i afseende på ngt.

κοινωνία, ας, ἡ (fgde) deltagande 1:o gemenskap μετὰ τινος 1 Joh. 1: 3. 6. 7, πρὸς τι 2 Cor. 6: 14 med ngt, umgänge, umgängelse 2 Cor. 9: 13 (kanske ock deltagande), sällskap, sammanlefnad Act. 2: 42 (broderlig); x. ὁμῶν εἰς τὸ εὐαγγέλιον Phil. 1: 6 eder gemenskap i afseende på evangelium = eder (kärleksfulla) christliga sammanlefnad, x. τῆς πίστεώς σου Phil. 6 gemenskapen med din tro d. ä. delaktigheten uti henne (genom njutningen af bevisen derpå), τοῦ πνεύματος 2 Cor. 13: 13, Phil. 2: 1 gemenskap med den H. Ande d. ä. delaktighet i den H. Andes verkningar och håfvor. — 2:o delaktighet τοῦ νοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ 1 Cor. 1: 9 i Christi sonliga förhållande, τοῦ αἵματος, σώματος τοῦ Χοῦ 1 Cor. 10: 16 i Christi blod, lekamen, τῶν παθημάτων Χοῦ Phil. 3: 10 i Christi lidanden (lidanden för Christi sak). — 3:o) deltagande Hebr. 13: 16 (i andras lidande — medlidande); meddelande, sammanskott, collect Rom. 15: 26. — 4:o) förbund δεξιά κοινωνίας Gal. 2: 9 förbunds-händer, händer ss. underpanter på förbund.

κοινωνικός, ἡ, ὄν (se följ.) tjenlig till l. böjd för gemenskap = umgängsam l. sällskaplig — för att låta andra få del af sitt = meddelsam, frikostig 1 Tim. 6: 18. *

κοινωνός, οῦ, ὁ, ἡ (κοινῶν) deltagare, stallbroder, kamrat τινός, τινί och ἐν τινί Mt. 23: 30 al.; skenbart adj. delaktig τινός 2 Cor. 1: 7, 1 Pctr. 5: 1 i ngt, Hebr. 10: 33 med ngn.

κοίτη, ης, ἡ (besl. med κοιμάω och κείμαι) ligg- l. hviloställe, läger, bädd, säng Lc. 11: 7; äkta säng Hebr. 13: 4 (och dess neml. äktenskapets säng); biläger, samlag (äfven otillåtet) Rom. 13: 13; befruktning x. ἔχεν ἕκ τινος Rom. 9: 10 vara frukt-sam l. hafvande af ngn.

κοιτών, ὄνος, ὁ (fgde) sofrum, sängkammare, ὁ ἐπὶ τοῦ x. Act. 12: 20 kammarherre. *

κόκκινος, ης, ον (följ.) skarlakansfärgad l. -röd Mt. 27: 28 al.; neutr. skarlakanstyg Apoc. 17: 4 al.

κόκκος, ου, ὁ a) kärna af trädfrukt, i synnerhet granatäpplet, korn x. σνάπεως, τοῦ σίτου Mt. 13: 31 al. — b) (fkmr ej i N. T.) bär i synnerhet af skarlakansen (ἡ κόκκος), uppkomua af äggnästen utaf en liten insekt kermesmasken (ἡψύλλη), som bygger sina nästen på bladen i

form af violettbruna bär nästan liksom små rus-
sin — härmed färgas skarlakansrödt. — c) skar-
lakansfärg, skarlakana (fkmr ej i N. T., men deraf
härledes fgde ord).

κολάζω; ασύμην (κόλος stympad) castigo, stympa,
af- l. borthugga, qvista; *metaphor.* hålla inom
skrankorna, i tukt, tukta, straffa; fkmr i N. T.
blott i *med. Act.* 4: 21, och *pass.* 2 Petr. 2: 9.
κολακεία, ας, ή (κολακεύω smickra af κόλαξ smick-
rare, snyltgäst, sannolikt af κόλον spis) smicker,
inställsamhet 1 Thess. 2: 5. *

κόλασις, εως, ή (κολάζω) bestraffning, tuktan, qval,
pina Mt. 25: 46, 1 Joh. 4: 18 (fruktan hafver
pina — när menniskan står i trälaktig fruktan
för Gud, så ängslas hon och drifves bort från
Honom).

Κολοσσαί, ὦν, αἰ || Κολοσσαί, hkt se.

κολοφίζω, ισα (κόλαφος, ὁ knytinäfveslag i ansigtet,
kindpust, örfil — af κολάπτω slå) kindpusta Mt.
26: 67, Mc. 14: 65; i allmht (dock onödigtvis
antaget för N. T.) misshandla, plåga 1 Cor. 4:
11 al.

κολιάω; ηθήσομαι, ήθην (κόλλα lim) limma, sam-
manlimma l. -kitta, i allmht sammianfoga l. -bin-
da, fästa; *pass.* fästa sig l. fastna vid τινί Lc.
10: 11, vidläda, hålla l. sluta sig till τῇ γυναίξί
Mt. 19: 5 || προσκολληθήσεται, τῷ Κυρίῳ 1 Cor.
6: 17, τῇ πέτρῃ v. 16 (sälla sig till den honom
betjenande skökan), i allmht τινί Lc. 15: 15 al.,
komma i beröring med, räcka ἄχοι τοῦ οὐρανοῦ
Apoc. 18: 5 ända till himlen.

κολούριον, ου, τό diminut. (af κολλύρα collyra,
ett slags bröd af aflångt-rundaktig form) colly-
rium, ögonsalva, Apoc. 3: 18 ingnida ögonsalva
i ögonen på sig (med ögonsalvan menas den H.
Andes gåfva att allt klarare inse sitt elände). *

κολλυβιστής, οῦ, ὁ (κόλλυβος, ὁ litet mynt, skilje-
mynt; uppgäld, agio, som erlägges då man växlar
sig till inhemska myntsorter mot främmande —
besl. med κολοβός stympad, liten) penningevexlare,
mäklare; dessa sutto i hedningarnes förgård och
invexlade emot agio vauligt sämre (blott stämp-
ladt) mynt emot myntade dubbeldrachmer, hvilka
brukades till tempel-afgift (Mt. 17: 24), Mt. 21:
12 al., jfr χερματιστής.

κολλύριον, ου, τό = κολλούριον, hkt se.

κολοβός, ωσα; ωθήσομαι, ώθην (κολοβός stympad
af κόλος idem) stympa, afhugga, af- l. förkorta
Mt. 24: 22, Mc. 13: 20.

Κολοσσαί, ὦν, αἰ Colossæ, i äldre tider en stor,
folkrik och blomstrande stad i Stor-Phrygien vid
floden Lykos icke långt ifrån Mæanders inlopp i
densamma och nära intill städerna Laodicæa och
Hierapolis, men af Strabo räknadt bland πολίσματα
(småstäder) och af Plinius bland oppida, dock
celeberrima. År 62 (andra 66) e. Chr. för-
stördes staden jemte Laodicæa och Hierapolis nä-
stan helt och hållet genom en jordbäfning; men
återuppbyggdes och var ännu i 12:te århundradet
en blomstrande stad under namnet Χῳναί. Nu
finnes en by Chonas på detta ställe. Tidigt hade
här genom Εραφθρας bildat sig en af Judar och
i synnerhet hedningar bestående christen försam-
ling, till hkn Paulus, som aldrig synes sjelf hafva
besökt staden, skref sitt bekanta herdabref år 60
l. 61 från Cæsarea med Τυχίειος. Detta bref var-
nar för Jude-christne irrlärare, hka uppblandade
Judaismen med theosophiska spekulationer i syn-
nerhet rörande en högre andeverld, inom hvilken
de gifvo Frälsaren en underordnad rang; fkmr
Col. 1: 2. *

Κολοσσεύς, έως, ὁ en Colosser, fkmr i underskrif-
ten af brevet till Colosserne.

κόλπος, ου, ὁ sinus 1:o) barm, bröst; Joh. 13: 23
säges Johannes (εἷς) ligga ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ
Ἰησοῦ = hafva sin bordsplats vid Frälsarens bröst
d. ä. höger om Frälsaren (man låg till bords med
venstra armen stödd på en dyna — ὑπαγκώνιον
af ὑπό under och ἀγκών armbåge — och benen
utsträckte bakom sin högra grannes rygg, så att
högra handen var fri för att taga maten; hufvu-
det kom alltså vid den venstra grannens bröst);
sköte εἶναι εἰς τὸν κ. τινός vara (lutad) intill
ngns sköte, Joh. 1: 18 säges detta om enfödde
Sonen, hvarmed antydes hans innerliga gemenskap
och förening med Fadren, likaså εἶναι ἐν τοῖς
κόλποις τινός (bilden är här, liksom Joh. 1: 18,
lånad af omfamning och icke af det trilineariska
sättet att ligga till bords). — 2:o) barm l. fall
på klädningen, klädefäll Lc. 6: 38 den barnlika
utvidgningen på manteln, som bildades ofvanför
den åtdragna gördeln och hvaruti man plögade
förvara saker ss. uti en ficka. — 3:o) barm l.
bugt af hafvet, hafsvik Act. 27: 39.

κολυμβάω (stam oviss, sannolikt ej grekisk) dyka,
simmå Act. 27: 43. *

κολυμβήθρα, ας, ή (fgde) en plats att dyka, bada,
simmå uti — i allmht damm Joh. 5: 2. 4. 7, 9: 7.

- † *κολώνεια* l. *-ία, ας, ή* (lat.) *colonia, coloni*, nybygg Act. 16: 2, se *Φίλιπποι*.
- κομάω* (följ.) låta håret växa, hafva långt hår 1 Cor. 11: 14. 15.
- κόμη, ης, ή* (besl. med *κομέω* vårda, sköta, *κόσμος* prydnad o. s. v.) *coma*, hufvudhår, hår i synnerhet långt 1 Cor. 11: 15. *
- κομίω, ισα; ίσομαι* l. *ισύμαι. ισάμην* (*κομέω* se fgde) egentligen *upptaga ngt fallet* (liggande) och *bära bort*, deraf Le. 7: 37 bära; sedan ombesörja, sköta, vårda — *med. bära bort åt, med, till sig ὄθεν αὐτὸν καὶ ἐν παραβολῇ ἐκομίσατο* Hebr. 11: 19 hvadan han ock fick honom med sig = hembar (säges egentl. om segerbelöning) honom till en förebild (af den verkliga uppståndelsen från de döda — säges om Abraham och Isac); hümta åt sig, lyfta (penningar med ränta) Mt. 25: 27, uppbära, *μισθὸν ἀδικίας* 2 Petr. 2: 13 lön för sin orättfärdighet; få ut, undfå, bekomma *τί* 2 Cor. 5: 10 *al.*, *τὴν ἐπαγγελίαν* Hebr. 10: 35, 11: 39, vinna, hinna *τὸ τέλος* — — — *φυχῶν* 1 Petr. 1: 9 då J vinnen l. hinnen målet för eder tro, som är själarnes frälsning.
- κομψῶς, adv.* (af *κομψός* *comptus*, putsad, städad, smyckad af *κομέω* *como*, vårda, sköta) sorgfälligt, godt, väl; *compar. κομψότερον ἔσχεν* Joh. 4: 52 så har han blifvit bättre l. det blifvit bättre med honom. *
- κομιάω; ίαμαι* (*κομία* stoft, kalkstoft, rapping) öfverkalka, rappa, hvitmena Mt. 23: 27 (Judarne plägade en gång om året i månaden Adar öfverstryka grafvarne med kalk för att beteckna, att stället var orent och varna för dess vidrörande); Frälsaren liknar l. e. Pharisæerna vid hvitmenade grifter och Act. 23: 3 kallar Paulus öfverstepresten en hvitmenad vägg, för att dermed beteckna hyecklare och skrymtare.
- κοινορτός, οῦ. ὁ* (*κόνης, ή* stoft, damm och ὄρνυμι uppröra) egentl. *upprördt stoft* l. damm; i allmht stoft Mt. 10: 14 *al.*, se *ἐκτινάσσω*.
- κοπιᾶω, ασα* (*κόπος*) tröttna, blifva trött, gifva efter, upphöra, lägga sig (om vinden) Mt. 14: 32, Me. 4: 39, 6: 51.
- κοπετός, οῦ. ὁ* (*κόπτ.μαι*) *slående* för bröstet, (den dermed förenade) veklagan, *planctus*; *ποιεῖσθαι* *κ. ἐπὶ τινι* Act. 8: 2 auställa veklagan l. klagogråt öfver ngn l. för ngns skull. *
- κοπή, ης, ή* (*κόπτω*) huggande, nedhuggande, nederlag Hebr. 7: 1. *
- κοπιᾶω, ασα, ασα* (följ.) = *κοπιᾶω* tröttna, känna sig trött *ἐκ τινος* Joh. 4: 6 utaf l. efter ngt, förtröttas Mt. 11: 28, Apoc. 2: 3, arbeta sig trött *κ. ἐργαζόμενος* 1 Cor. 4: 12, utarbete sig Le. 5: 5; i allmht arbeta, anstränga l. möda sig Mt. 6: 28 *al.*, *ἐν τινι* (utmärker kretsen l. sferen för arbetet) ss. *ἐν Κυρίῳ, ἐν λόγῳ* Rom. 16: 12 *al.* *εἰς τινα* Rom. 16: 6, Gal. 4: 11 med afseende på, på l. för ngn, *εἰς τι* 1 Tim. 4: 10 på ngt.
- κόπος, ου, ὁ* (*κόπτω*) egentl. *slående*, slag, det tillstånd då man är liksom sönderslagen (sönderbråkad), matthet, trötthet, det uttröttande l. ansträngande arbetet sjelft, ansträngning, möda, (mödosamt arbete Joh. 4: 38 *al.*, *ὁ κ. τῆς ἀγάπης* 1 Thess. 1: 3 den möda l. oförtrutenhet genom hvilken eder kärlek (mot bröderna) utmärker sig; vedermöda, besvär, bekymmer *κόπους παρέχεν τινί* = *πράγματα π. τ.* Mt. 21: 8 *al.* förorsaka l. göra ngn besvär, besvära, bekymra.
- † *κοπρία, ας, ή* (*κόπρος, ή* gödsel, spilling) gödselhög Le. 14: 35. *
- κόπριος, α, ου* (äfven *κόπριεως. -ικός* och *-ινος*) hörande till *κόπρος* (se fgde); *τὸ κ. = κόπρος* Le. 13: 8. *
- κόπτω, κόψω, ἔκοψα* slå, hugga, afhugga Mt. 21: 8, Me. 11: 8; *med.* slå sig (för bröstet), sörja, klaga, upphäfva klagoskri Mt. 11: 17, 24: 30, öfver ngn *τινά* Le. 8: 52, 23: 27, äfven *ἐπὶ τινα* Apoc. 1: 7, 18: 9 (| *ἐπ' αὐτῆ*).
- κόραξ, ακος, ὁ* (trol. beslägtadt med *κοράζω* *κραα*) korp Le. 12: 24. *
- κοράσιον. ου. τό* *diminut.* (af *κόρη, ή* flicka, jungfru) liten flicka, flicka Mt. 9: 24 *al.*
- κορβᾶν. indecl.* l. *κορβανᾶς. ᾶ, ὁ* (| *קרבן* offergåfva, offer af *קרבן* nalkas, närma sig, Hiph. frambära) = *δῶρον* skänk, offergåfva Me. 7: 11: = *γαζοφυλάκιον* offerkista Mt. 27: 6.
- Κορέ. ὁ, indecl.* (| *קרה* flintskallig af *קרה* vara kal) Korah, en levit, som inlät sig i en sammansvärjning emot Moses Num. 16: 1 följ. — Af Korahs barn härstammade Korahiternas sångareslägt. — *τῆ ἀντιλογία* *Κ. ἀπώλοντο* Jud. 11 de hafva förlorat l. tappat bort sig (fördjupat sig, försvunnit) i K. uppror (äfven här är motsträfvighet hufvudmomentet, liksom vid de andra begge i samma vers förekommande fall, men här har den sin grund i högmod — vid de andra begge fallen

är afund och girighet bevekelsegrunden — se *Κάιν* och *Βαλαάμι*. *

κορέννουμι; *εσμαι*, *έσθην* mätta; *pass.* mätta sig, mättas, blifva mätt *τινός* Act. 27: 38, *trop.* *ήδη κεκορεσμένοι έστε* 1 Cor. 4: 8 J ären redan mättade l. mätte d. ä. J hafven redan tillräckligt af l. med Messiansk salighet (*ironice*).

Κορίνθιος, *α*, *ον* (följ.) Corinthisk, från Corinth, *subst.* Corinthier Act. 18: 8 *al.*

Κορίνθος, *ου*, *ή* (i äldsta tider och hos poëterna *Έφύρα*) Corinth, en berömd, rik och blomstrande handelsstad vid Isthmos på Peloponnesus emellan Ioniska och Ægeiska hafven l. emellan Corinthiska och Saroniska vikarne (deraf tillnamnet *άμφιθάλασσοσ*, *διθάλασσοσ* bimariss) och vid foten af den klippa som bar fästet *Άχροκόρινθος*, med 40 stadiers omkrets; i Romerska tiden hufvudstad i *Achaia propria* (det egentliga Hellas och Peloponnesus). Staden hade 2 hamnar, af hka den östliga vid Saroniska viken och bestämd för österländska handeln *Κεργηραι* (hkt se) låg 70 stadier = 1 $\frac{1}{5}$ Svensk mil från staden, den vestliga åter vid Crissäiska (= Corinthiska) viken och bestämd för vesterländska handeln *Λέχμιον* (Lechæum), 12 stadier = $\frac{1}{3}$ Sv. mil från staden. Konster och vetenskaper blomstrade i Corinth på ett utmärkt sätt, men der herrskade ock på ett förfärligt sätt yppighet och sedeförderf, i synnerhet den skamlösaste otukt (så att öfver 1000 tärnor voro Aphrodites prestinnor; hvadan ock *κορινθιάζειν* = *scortari*). Sedan denna stad i lång tid blomstrat ss. hufvudet för Achäiska förbundet, blef den år 146 f. Chr. af consulu *Luc. Mummius* intagen, plundrad och förstörd, men återuppbyggdes af *Jul. Cæsar* 44 f. Chr. (ss. *colonia Julia Corinthus*) och hann snart till sin förra glans, ss. den ock i Pauli tid var säte för Rom. proconsulu öfver Achaia — Paulus stiftade der under sitt 1 $\frac{1}{2}$ -åriga vistande på sin 2:dra missionsresa (Act. 18) en temligen talrik, mest af fordua hedningar bestående församling. Tidigt inträdde (genom andra lärarens ankomst) söndringar och det vidt utbredda sedeförderfvet äfven inom den christna församlingen, hkt gjorde apostlen mycket bekymmer, ss. det kan ses af hans 2:ne bref till Corinthierna (om tiden och sättet för dessas författande se *Παύλοσ*); före det 1:sta brefvet hade Paulus skrivit ett som gått förloradt 1 Cor. 5: 9. Tradi-

tionen gör *Silas* till den förste biskopen i Corinth; fkmr Act. 18: 1 *al.*

Κορνήλιοσ, *ου*, *ό* (*lat.*) *Cornelius*, en Rom. *centurio* vid den i Cæsarea Palæstinæ stationerade *cohors Italica*; denné man lät till följe af en englasyn kalla till sig Apostlen Petrus från Joppe och undfick dopet jemte sina anhöriga Act. 10. Själfva händelsen är derföre i synnerhet vigtig och märkvärdig, att Cornelius var den förste hedning, som Petrus omedelbart från hedendomen upptog i christna kyrkans sköte; man har velat anse honom för samme centurio, hkn förde befälet vid Frälsarens korsfästelse.

+ *κόροσ*, *ου*, *ό* (כר = כרֹת) *Cor*, det största mått för torra varor = 10 סֵפִיִס (סֵפִיִס för våta, se *βάτοσ*); *Epha* = 3 סֵפִיִס (se *σάτον*) = 10 כרֹת; *Seah* = 6 כרֹת. — Då nu *Cor* = 10 *Epha* l. *μετρηται*, men *μετρ.* = $\frac{3}{4}$ *μέθιμνοσ*, 1 medinn = 10 $\frac{2}{3}$ Svenska kappar = $\frac{1}{3}$ tunna; så är *Cor* = 7 $\frac{1}{2}$ medinn = 2 $\frac{1}{2}$ Sv. tunnor; Lc. 16: 7. *

κοσμείω, *ησα*; *ημαι* (*κόσμοσ*) egentl. ordna, ställa i ordning, bereda, laga till Mt. 25: 7; smycka, sira, pryda Mt. 12: 44 *al.*, *metaphor.* göra heder åt *τί* Tit. 2: 10.

κοσμικός, *ή*, *όν* (*κόσμοσ*) hörande till, tjenlig för verlden, verldslig, *κ. έπιθυμια* Tit. 2: 12 de på den timliga förgängliga verlden syftande begär och lustar; yttre, jordisk Hebr. 9: 1 (se *άγιον* under *άγιωσ*).

κόσμοσ, *ου*, äfven 3 ändelser (*κόσμοσ*) välordnad, ordentlig, ärbar, sedesam 1 Tim. 2: 9, 3: 2.

κοσμίωσ, *adv.* (af fgde) prydligt, ärbart || *κοσμίω* 1 Tim. 2: 9. *

κοσμοκράτωρ, *οροσ*, *ό* (följ., *κράτοσ*) *verldsherrskare*; så kallas de onde andarne Eph. 6: 12, hkas element är det närvarande mörkret *τοῦ σκότους τούτου* (|| *τοῦ σκ. τοῦ αἰώνοσ τούτου*). *

κόσμοσ, *ου*, *ό* (*κομείω* besl. med *κομο*, putsa, pryda, ordna) 1:o prydnad, smycke 1 Petr. 3: 3, ordning. — 2:o ordning i det stora hela, verldsordning, verldsalltet, verld a) himmel och jord Mt. 13: 35 *al.*, *ό τότε κόσμοσ* 2 Petr. 3: 6 den dåvarande verlden (himmel och jord). b) *synecd.* jordkretsen Mt. 26: 13 *al.*, *έν κ.* 1 Petr. 5: 9 his in terris, hednaverlden Mt. 4: 8 (alla hednaverldens länder l. riken — ty öfver dem kunde frestaren förfoga efter behag Lc. 4: 6). c) *metonym.* menniskorna i verlden, alla menniskor, hvar man

- Mt. 5: 14 *al.*, ὁ κόσμος οὗτος Joh. 12: 25 *al.* den närvarande världen (menschligheten) med sin ofullkomlighet, bristfällighet och sitt syndaktiga väsende; τὰ στοιχεῖα τοῦ κ. Gal. 4: 3, Col. 2: 8. 20 se στοιχεῖον; ὁ κ. Rom. 11: 12. 15 hednaverlden, hedningarne.
- Κούαρτος, ου, ὁ (*lat.*) *Quartus*, en christen i Corinth Rom. 16: 23. *
- κοῦμ l. κούμ (קוּמ l. קוּמִי *imperat.*) = ἔγειρε Mc. 5: 41. *
- † κουστωδία, ας, ἡ (*lat.*) *custodia*, vakt Mt. 27: 65. 66, 28: 11.
- κουφίζω (κοῦφος — af κόπτω — egentl. *afhuggen*, kort, lätt) göra lätt, lätta Act. 27: 38. *
- κόφινος, ου, ὁ korg, handkorg Mt. 14: 20 *al.*
- κράββατος, ου, ὁ äfven κράβατος och κράβατος (= σκίμπους *attice*) ett *macedon.* ord, grabbatus, hvilosäng, bärstol, soffa Mt. 2: 4 *al.*
- κράζω, κράξω Lc. 19: 40, vanligare κεκραξομαι, κέκραγα med *præs.* betydelse, ἔκραξα och ἐκέκραξα *Tisch.* Act. 24: 41, *onomatop.* ord *kraxa* (om korpar), skria, ropa Mt. 8: 29 *al.*, ofta med *partic.* af λέγω ss. l. c. ἔκραξαν λέγοντες de ropade med dessa l. följande ord; κρ. φωνήν Act. 24: 21 utropa ett ord, högljudt framställa ett yttrande.
- κραπάλη, ης, ἡ (antingen af obrukl. κράς hufvud och πάλλω slå, eller väl bättre af ἄρω, ἀρπάζω, alltså = ἄρπαλη, ραπάλη med förstärkt aspiration, hufvudets intagande) egentl. hufvudvärk l. -yra ss. följd af ett rus; sedan rus, dryckenskap, fylleri Lc. 21: 34. *
- κρανίον, ου, τό, *diminut.* (af obrukl. κράς, *genit.* κρατός o. s. v. hufvud) cranium, hufvudskål l. -skalle, κρανίου τόπος Mt. 27: 33 *al.* = Γολγοθᾶ (hkt se), hufvudskalleplats, äfven blott κρανίον Lc. 23: 33.
- κράσπεδον, ου, τό (enligt somliga af κρόσσος tofs, frans, bräm; enligt andra af ἄκρος och πεδίον l. πέδον slätt, mark) det yttersta af en sak, gräns, fäll, rand; Mt. 9: 20 *al.* motsvarar ordet troligen Hebr. קְרָסְפֵי־טוֹפְסָרִים tofsar l. fransar, som Israëliterna brukade i de 4 hörnen af sina mantlar för att erinra sig Jehovas bud att akta sig för afgnderi Num. 15: 37 följ. Phariseerne gjorde dem särdeles stora, för att få utscende af rätt fromma menniskor Mt. 23: 5.
- κραταιός, ἄ, ὄν (*κράτος*) full af styrka, stark, väldig, mäktig 1 Petr. 5: 6. *
- κραταιόω; ὠδήν (fgde) stärka; i N. T. *pass.* stärkas, vara l. blifva stark τινί i l. med något ss. πνεύματι Lc. 1: 80, 2: 40, δυνάμει Eph. 3: 16 med kraft (hkn ingjutes), *absol.* 1 Cor. 16: 13.
- κρατέω, ἦσω, ἡκα, ἡσα (*κράτος*) 1:o hafva kraft l. makt, vara stark, herrska, bemäktiga sig ngn l. ngt, låta gripa, taga fatt på, fatta uti τινά l. τί Mt. 12: 11 *al.*, äfven τινός Mt. 9: 25 *al.*, Hebr. 6: 18, τὸν λόγον Mc. 9: 10 de fattade l. grepo ordet neml. med sin uppmärksamhet, fatta uti l. hålla sig fast vid τινά Act. 3: 11 l. τί 2 Thess. 2: 15, upp- l. ernå, vinna τινός Act. 27: 13. — 2:o hålla τί Apoc. 2: 1. 13 o. s. v., hålla fast uti τινός ngt Hebr. 4: 14, fasthålla τί Col. 2: 19 () (ἀφιέναι), τὴν παράδοσιν Mc. 7: 3 *al.* (noga iakttaga), behålla Joh. 20: 23 () (ἀφιέναι), af- l. förhålla, förhindra τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ μή och ἰψίν. ifrån att Lc. 24: 16 (sätts ur stånd att).
- κράτιστος, η, ου (*oregelbunden superlativ* till ἀγαθός, af följ.) *starkast*, väldigast, mäktigast, i N. T. vid tilltal ss. hederstitel: ädlaste, ädle l. vördade ss. κρ. Θεόφιλε Lc. 1: 3 (synes utmärka högre rang), äfvenså Act. 23: 26 *al.*
- κράτος, εος, τό *kraft*, styrka, makt, herravälde, förmåga Lc. 1: 51 *al.*, κ. ποιεῖν Lc. 1. c. utöfva l. bevisa makt, styrka, τὸ κ. τῆς ἰσχύος αὐτοῦ Eph. 1: 19, 6: 10 (se ἰσχύς), ἔχειν τὸ κ. τοῦ θανάτου Hebr. 2: 14 ega dödens makt, ega makt l. kraft att döda (ty genom djefvulens förförelse är synden kommen i världen och för syndens skull döden Rom. 5: 12, 6: 23; hvarföre ock djefvulen kallas mandråpene af begynnelsen Joh. 8: 44), κατὰ κ. Act. 19: 20 efter förmåga, af alla krafter.
- κραυγάζω, ἄσω, ἄσα (följ.) skria, ropa Mt. 12: 19 *al.*
- κραυγή, ῆς, ἡ (κράζω) skri, rop Mt. 25: 6 *al.*
- κρέας, ατος, τό caro (*per metathesin*), kött Rom. 14: 21, *plur.* köttstycken 1 Cor. 8: 13; *ann.* skiljes från σάρξ derigenom att det förra är slagadt och dödt, det sednare lefvande.
- κρείσσων l. κρείττων, ου, ονος (egentl. *κράϊττων* af κράτος, τό l. κρατός stark — är *oregelbunden comparativ* till ἀγαθός) *starkare*, tapprare, dugligare, fördelaktigare 1 Cor. 7: 9 *al.*, Phil. 1: 23 (för mig); *neutr.* ss. 1: Cor. 11: 17 förbättring.

κρεμάννυμι, *ασα*; κρέμαμαι, ἐκρεμάσθην hänga, upp-hänga ἐπί τινος Act. 5: 30 på ngt; *pass.* hängas Lc. 23: 39, εἷς l. περί τι Mt. 18: 6 *al.* vid l. omkring ngt; *med.* hänga sig, κρέμαμαι (egentl. *perf.* utan redupl.) jag har hängt mig, är upphängd, hänger ἐπί τινος Gal. 3: 13 på ngt, ἐκ τῆς χειρὸς αὐτοῦ Act. 28: 3 från hans hand (så att det giftiga djuret hängde med munnen fast i såret), εἶν τιμι Mt. 22: 40 vara inbegripet, innefattas uti (äfvén bero på) ngt = i dessa 2 buden hafva samtliga G. T:s bud sin princip (hela lagen och propheterna hänga l. häfta dervid, så att dessa bud äro det hållande, det principaliter betingande).

κρημνός, οὐ, ὄ (fgde) den nedhängande randen, branten af ett berg, klippa, strand; brant berg, klippvägg, brant Mt. 8: 32 *al.*

Κρής, Κρητός, ὄ, plur. Κρηῆτες, *nomen gentile* (af Κρήτη) Creter, Cretenser; i forntiden ansågos de för lögnaktiga, falska, listiga, roflystna och utsväfvande Tit. 1: 12 »Creterna ljuga alltjemt, vildsinte, late de frässaw; voro annars kände ss. goda bågskytтар. Den på anförda ställe nämnde Cretiske poëten (προφήτης) är Epimenides från Gnosus på Creta (600 f. Chr.), i hvars skrift περὶ χρησμῶν (om orakelspråk) denna vers igenfanns ännu af Hieronymus. Befolkningen på Creta, i apostlarnes tid (och sedan 67 f. Chr.) en Romersk provins under proconsuler, bestod till en del af Judar; fkmr äfvén Act. 2: 11.

Κρήσης, ητος, ὄ (*lat.*) Crescens, en christen som reste bort från l. rättare sändes af Paulus till Galatien 2 Tim. 4: 10 (se Γαλατία vid slutet). *

Κρήτη, ης, ἡ Creta (föret Telchiria och hos skalderna ἐκατόμπολις — med de 100 städerna — för sin starka befolkning), nu Candia, en bekant till Europa hörande ö i Archipelagen med en klippig (bergen Ida, Dicte o. s. v.), men bördig jordmån. Udden Salomne (Σαλμώνη, annars Σαλμώνιον ἀρωατήριον) var den nordligaste på ön midtemot Cnidus i Mindre Asien. Utom den berömda staden Gnossus, som hade 30 stadier = $\frac{1}{2}$ Sv. mil i omkrets, anmärka vi ss. förekommande i N. T. Phœnix och Lassæa, i hvars grannskap låg καλοὶ λιμένες. I afseende på invånarnes karakter se Κρής. Af brevet till Titus se vi, att der funnos christna församlingar; fkmr Act. 27: 7 *al.*

κριθή, ῆς, ἡ korn, bjugg; vanligen i plur. Apoc. 6: 6. *

κρίθινος, η, ου (fgde) af korn, korn-, bjugg- Joh. 6: 9. 13.

κρίμα, ατος, τό (κρίνω) egentl. det *siktade*, sållade, frånskilda; deraf 1:o) *den fällda domen*, omdöme, beslut Rom. 11: 33, dom Mt. 7: 2 *al.*, straffdom, fördömmelse Rom. 2: 2 *al.*, verldsdom 1 Petr. 4: 17 (den börjas på de trogne Mt. 24: 9 följ., hos hka den består i lidandens luttringseld — v. 12 — fortsättes öfver den otrogna verlden och fulländas med Christi återkomst), fördömmelse ss. ἐμπίπτειν εἰς τὸ κ. τοῦ διαβόλου 1 Tim. 3: 6 råka ut för djefvuleus dom l. fördömmelse (jfr Eph. 2: 2, der djefvulen kallas τὸ πνεῦμα τὸ νῦν ἐνεργοῦν ἐν τοῖς υἰοῖς τῆς ἀπειθείας, så att hvad verdens barn göra till smälek för HERrans församling, det är ett verk af den i dem verkande anden). — 2:o) *den verkställda domen*, straff Lc. 23: 40 *al.*, ἔχειν κρ. 1 Tim. 5: 12 hafva inom sig förebråelse deröfver att *δτι*, ansvar Jac. 3: 1. — 3:o) *sjelfva dömandets handling* = κρίσις, frånskiljande, söndring, tvist 1 Cor. 6: 7, (vedergällande) afgörande Joh. 9: 39 (andra frånskiljande, neml. af det goda från det onda).

κρίνον, ου, τό ἰψῖψ lilja, om hela slaget, arterna hafva särskilda namn, växa vildt (τοῦ ἀγροῦ), Mt. 6: 28, Lc. 12: 27.

κρίνω, κρινῶ, κέριχα, ἔκρινα; κριθήσομαι, κέριμαι, ἐκρίθην (*per metathesin* =) cerno, sikta, sålla, frånskilja, utgallra, afsöndra 1:o) slita tvister, afgöra, förordna Act. 21: 25 *al.*, besluta Act. 20: 16 *al.*, τοῦτο 1 Cor. 7: 37 (neml. att icke gifta bort dottren), äfvén 2 Cor. 2: 1, med *infin.* Act. 20: 16, Tit. 3: 12. — 2:o) dömma Mt. 7: 2 *al.*, upphäfvä sig till domare τινά öfver ngn ss. Jac. 4: 11. 12, fälla dom l. utslag Mt. 19: 28 *al.*; äfvén fördömma Mt. 7: 1 *al.* — 3:o) dömma, bedömma, fälla omdöme Joh. 8: 15 *al.*, τινά ἔν τιμι Col. 2: 16 öfver ngn i afseende på ngt l. i en punkt; säges i god mening 1 Cor. 3: 5 fälla ett fördelaktigt omdöme om d. ä. berömma l. prisa ngn; komma till ett omdöme 2 Cor. 5: 14. — 4:o) anse, hålla före, med *infin.* Act. 15: 19 (= δοκεῖ μοι), äfvén med *accus.* och *infin.* Act. 16: 19, ἡμέραν παρ' ἡμ. Rom. 14: 5 anse den ena dagen för mer än den andra = (har afseende på de Rom. Jude-christnas firande af fest- och fastedagar), πᾶσαν ἡμέραν *ibid.* anse hvar och en (dag ss.) dag = alla dagar lika; antaga ss. l.

till grundsats 1 Cor. 2: 2, κρίνατε Rom. 14: 13 vare det eder sedliga grundsats (i grundtexten är en ordlek med κρίνωμεν och κρίνατε). — Pass. förordnas ss. Act. 16: 4, beslutas ss. Act. 27: 1; lagligen bedömmas, befinna sig inför rätta, låta saken afgöras inför rätta, gå till rätta = processa, tvista ἐπί τινος 1 Cor. 6: 1. 6 inför ngn (ss. domare), väcka rättegång τινί med ngn Mt. 5: 40, äfven dömmas, underkastas (menniskors) dom Rom. 3: 4, fördömmas Mt. 7: 1 *al.*, äfven Rom. 2: 12, få en dom l. straffdom öfver sig ss. 1 Cor. 11: 31. 32.

κρίσις, εως, ή (fgde) egentligeu siktning, sällning; 1:o pröfning, dömmande, dom Mt. 10: 15 *al.*, ήμέρα τής κρ. l. e. *al.* l. blott κρίσις Mt. 12: 41 *al.*, äfven 2 Petr. 2: 4 domedag, κρ. ποιεῖν Joh. 5: 27 hålla dom, κατά τινος Jud. 14 öfver l. emot ngn, κρ. φέρειν κατά τινος 2 Petr. 2: 11 fälla en dom emot ngn (ἀντῶν har afseende på δόξαι v. 10); fördömmelse dom Joh. 3: 19 *al.*, πρόδρομοι — — εἰς κρ. 1 Tim. 5: 24 (se πρόδρομος). — 2:o beslut, föreskrift, bud (Guds), lära Mt. 12: 20 (se νόμος), lära om rättfärdighet, rättfärdighet (*per hebraismum*) Mt. 12: 18, 23: 23. — 3:o domstol Mt. 5: 21. 22; här menas den i hvarje stad i Palästina, som räknade mer än 120 invånare, befintliga *sjumannadomstolen* — i Jerusalem funnos 2:ne sådana — hvarifrån man värdjade till Synedrium.

Κρίσπος, ου, ό (lat.) Crispus, föreståndare för Jud. synagogan i Corinth Act. 18: 8, hkn jemte sin familj lät döpa sig af Paulus 1 Cor. 1: 14.

κριτήριον, ου, τό (κρίνω) 1:o stället der man dömmar, domaresäte, domstol, tribunal 1 Cor. 6: 2. 4 (se ἀνάξιος), Jac. 2: 6. — 2:o medlet hvarigenom man dömmar l. kan dömma, kännemärke o. s. v. (fkmr ej i N. T.).

κριτής, ου, ό (κρίνω) domare Mt. 5: 25 *al.*, κρ. τής ἀδικίας Ie. 18: 6 (se ἀδικία), κρ. διαλογισμῶν πονηρῶν Jac. 2: 4 elaka grundsatsers domare = som dömmar efter elaka grundsatser; κριταί Act. 13: 20 = כְּרִיטָי domare, voro Israelitiska folkets styresmän ifrån Josua till och med Samuel. — *Ann.* Vanligen skiljes κρ. ifrån δικαστής sålunda, att denne sednare dömmar juridiskt efter lagar och författningar, hvaremot κρ. efter billighet och sundt människoförstånd; men denna åtskillnad eger ej rum i N. T.

κριτικός, ή, όν (κρίνω) domsgild, tjenlig l. skieklig att dömma l. bedömma τινός ngt Hebr. 4: 12 (sin dömande kraft har ordet deraf att det är Guds ord, som är en lifsens lukt till lif och en dödsens lukt till död — det dödar och gör lefvande). *

κρούω, ἔκρουσα slå, klappa, bulta på med och utan τήν θύραν Mt. 7: 7 (säges om en som vill gå in, deremot φοφεῖν om en som vill gå ut — portvaktareu måste öppna i begge fallen); Apoc. 3: 20 har afseende på HERrans beständiga nådesanbud, ty hvarje väkelse i samvetet, hvarje rörelse i hjertet är ett HERrans klappande.

κρουπή, ης, ή, äfven κρούπη (*femin.* af följ.) scil. στοά, eu betäckt gång, underjordiskt förvaringsrum, hvalf, erypta, εἰς κρ. Ie. 11: 33 — enligt andra (efter analogi med εἰς μακράν) i det fördolda, oeculto. *

κρουπτός, ή, όν (följ.) gömd, dold, förborgad Mt. 6: 4. 6 *al.*, ἐν τῷ κρ. l. ἐν κρ. l. e. i det fördolda, hemligt, ό ἐν τῷ κρ. scil. ὤν Rom. 2: 29 den som är det i det fördolda d. ä. invärtes, ό κρ. τής καρδίας ἄνθρωπος 1 Petr. 3: 4 hjertats fördolda meuniska d. ä. den inre fördolda människan, τὰ κρ. τῶν ἀνθρώπων Rom. 2: 16 det fördolda hos människorna, människornas lönligheter d. ä. allt i det inre och yttre lifvet, som antingen alldeles icke l. icke till sin moraliska halt kommit till andras kunskap.

κρούπτω, ἔκρουφα; ἐκρουμμαι, ἐκρούβην (besl. med καλύπτω, κλέπτω) gömma undan, förborga, dölja τί och τινά Mt. 13: 44 *al.*, ἀπό τινος Apoc. 6: 16 för ngn; — *pass.* gömmas undan, döljas Mt. 5: 14 *al.*; äfven gömma sig undan, dölja sig Joh. 8: 59 (ibland den honom tillgifna folkmängdeu), 12: 36 *al.* — ή ζωή ὑμῶν — — ἐν τῷ θεῷ Col. 3: 3 edert lif (det eviga neml.) är förborgadt i förening med Christo i Gudi (så vida neml. Chr., och följaktligen äfveu vårt lif, ända till parusien förblifver förborgad i Gud ss. Guds σύνθρονος lefvande med Gud förenad i dess ända dittills oskådade herrlighet, för att då först utgå från Gud och uppenbara sig med Guds hela herrlighet, se v. 4); κρουβῆναι οὐ δύνανται 1 Tim. 5: 25 de kunna icke (beständigt) blifva förborgade (åtminstone skola de på yttersta dagen blifva uppenbara).

† κρυσταλλίζω (följ.) glänsa ss. is l. erystall, vara erystallklar Apoc. 21: 11. *

κρύσταλλος, ου, ό (κρύος, τό isköld, frost, κρυ-
σταίνω låta frysa) det frusna, iscrystall, bergery-
stall, en genomskinlig ädelsten Apoc. 4: 6, 22: 1.
κρυφᾶτος, α, ον (κρύπτω) förborgad, hemlig Mt.
6: 18. *

κρυφή 1. -ῆ, adv. (κρύπτω) hemligen Eph. 5: 12. *
κτάομαι, κτήσομαι, ἐκτησόμεν *depon. med.* förvärfva,
förtjena, tillvinna, förskaffa, skaffa sig Mt. 10: 9,
Lc. 18: 12, τὶ ἔκ τινος Act. 1: 18 förvärfva sig
d. ä. köpa ngt för ngt, äfven τιμός (*genit. pretii*)
Act. 22: 28; ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσεσθε
(bättre än κτήσασθε) τὰς ψυχὰς ὑμῶν Lc. 21: 19
genom edert tålmod (eder ihärdighet l. edert
orubbliga fasthållande vid min bekännelse under
förföljelserna för mitt namns skull) skolen J för-
värfva edra själar d. ä. vinna det sanna lifvet =
den eviga saligheten (förvärfvandet af det Messi-
anska lifvet framställes neml. ss. förvärfvandet af
den egna personligheten, hvaremot förlusten deraf
ss. förlusten af denna personlighet, det egna jaget
jfr Lc. 9: 25 *al.*); κτ. τὸ ἑαυτοῦ σχεῦος 1 Thess.
4: 4 skaffa sig sin egen hustru (se σχεῦος —
) (πορνεία, venus vulgivaga). — *perfect.* (före-
kommer ej i N. T.) hafva förvärfvat sig d. ä. ega,
besitta.

κτῆμα, ατος, τό (fgde) det förvärfvade, egendom,
possession, besittning Act. 5: 1; *plur.* egodelar,
förmögenhet Mt. 19: 22, jordegendom, fast egen-
dom Act. 2: 45 (ὀπίρξεις är lösegendom l. lös-
ören).

κτῆνος, εος, τό (se fgde) egendom, besittning, i syn-
nerhet boskap, lastdjur, dragare, ök Lc. 10: 34,
i synnerhet i *plur.* Act. 23: 24, Apoc. 18: 13
= τετράποδα fyrfotadjur 1 Cor. 15: 39.

κτῆτωρ, ορος, ό (κτάομαι) egare, innehafvarc Act.
4: 34. *

κτίζω, ἔκτισα; ἔκτισμαι, ἐκτίσθην (samstammigt med
κτάομαι förvärfva l. göra det, som saknar egare,
till sin besittning, ut qui quondam in vacua
venerunt Cic., deraf) egentl. odla upp ett land
l. en trakt, göra den beboelig, bebygga, grund-
lägga (en stad), grunda, skapa Mc. 13: 19 *al.*,
ό κτίσας Rom. 1: 25 skaparen; äfven i andlig
mening om den nya skapelsen, nya födelsen Eph.
2: 10 ἐπί τινι för ngt ändamål l. till ngt, 4: 24;
— ἵνα τοὺς δύο — — — εἰς ἓνα ἄνθρωπον Eph.
2: 15 på det Han uti sig skulle skapa de 2 till
en enda ny människa (de 2 föreställas här concret

ss. de båda ifrågavarande människorna, af hka den
ena representerar *Judarne*, den andra *hedningarne*,
ur hvilka båda människor Christus har skapat *en*
enda ny människa; ty denna ena är nu hvarken
Jude eller hedning, utan båda delarne hafva af-
lagt sitt förra väsende och utan vidare åtskillnad
erhållit det alldeles nya väsendet genom sin christ-
liga tro).

κτίσις, εως, ῆ (fgde) 1:o *skapelse* (ss. handling)
Mc. 10: 6, Rom. 1: 20, 2 Petr. 3: 4, ἀπ' ἀρ-
χῆς κτίσεως sedan skapelsen tagit sin början,
κτίσειν κτίσων Mc. 13: 19 verkställa *skapelse*. —
2:o) *skapelse* (ss. det verkställda) = κτίσμα det
skapade, kreatur, skapad varelse a) i allmänhet
allt skapat Rom. 1: 25 *al.*, οὔτε τις κτ. ἐτέρα
Rom. 8: 39 eller ngt annat i verlden, οὐ ταύτης
τῆς κτ. Hebr. 9: 11 icke af denna verlden (med
bibegrepp af skapat och förgängligt); b) menni-
skorna Mc. 16: 15, Col. 1: 23 — i andlig me-
ning: καινή κτ. 2 Cor. 5: 17, Gal. 6: 15 = και-
νὸς ἄνθρωπος ett nytt kreatur, nyskapadt vä-
sende; c) hela den förnuftslösa skapelsen, lefvande
och liflös l. (ss. vi populärt uttrycka oss) hela
naturen Rom. 8: 19. — 3:o) *skapelse*, inrättning,
ordning 1 Petr. 2: 13.

κτίσμα, ατος, τό (κτίζω) det *skapade*, skapat ting
l. väsende Apoc. 5: 13, varelse l. kreatur 1 Tim.
4: 4 (har afseende på det till föda bestämda),
Apoc. 8: 9; i andlig mening ἀπαρχή τῶν αὐτοῦ
κτ. Jac. 1: 18 (se ἀπαρχή).

κτιστής, οῦ, ό (κτίζω) grundläggare, skapare 1 Petr.
4: 19. *

κυβεία, ας, ῆ (κυβεύω spela tärning af κύβος cu-
bus, tärning) *tärningspel*, osäkerhet, svek, bedrä-
geri Eph. 4: 14. *

κυβέρνησις, εως, ῆ (se följ.) *styrande* (af ett skepp),
ledning 1 Cor. 12: 28 troligen ledning af vården
om främlingar, föreständareskap för främlingar (jfr
προϊστάμενος Rom. 12: 8 och προϊστάτις Rom.
16: 2). *

κυβερνήτης, ου, ό (κυβερνάω gubernare, af obe-
kant derivation) gubernator, styresman på ett
skepp, styrman Act. 27: 11, Apoc. 18: 17.

κυκλεύω, ευσα = och || κυκλώ Apoc. 20: 9. *

κυκλόθεν, adv. (af följ.) från omkretsen, från alla
sidor, rundt omkring med *genit.* Apoc. 4: 3. 4
(5: 11), κ. καὶ ἔσωθεν 4: 8 utomkring och innan-
för, utan- och innantill.

κύκλος, ου, ὁ krets, cirkel, ring, omkrets; i N. T. κύκλω ss. *adv.* i en krets, rundtomkring Mc. 3: 34 *al.*, äfven med *genit.* Apoc. 4: 6 *al.*

κυκλώω, ωσα; ὠδηγν (fgde) innesluta rundtomkring, sluta en ring omkring, *ouvinga τινά* Joh. 10: 24, Act. 14: 20, omsluta, kringräuna, innesluta, belägra (en ort) Lc. 21: 20 *al.*

† κύλισμα, ατος, τό (följ.) egentl. det vältrade, det man vältrar sig uti = *κυλίστρα* platsen att vältra sig uti, *x. βορβόρου* 2 Petr. 2: 22 dypöl -- liknelsen ej svår att förstå, men constructionen brachylogisk och bör så vara ss. ordspråk: »ett svin som tvagit sig — bort till dypölen». *

κυλίω (sednare form för *κυλινδῶ; κυλινδέω*) vältra, rulla; *pass.* vältra sig Mc. 9: 20. *

κυλλός, ἡ, ὄν (besl. med *κοῖλος* ihålig) krokig, krökt, böjd, contract, krympling Mt. 15: 30 *al.*

κῦμα, ατος, τό (*κύω* = *κρέω* hafva uti sig, vara hafvande, drägtig) egentl. *uppsvälld* massa, deraf bölja, våg Mt. 8: 24 *al.*

κύμβαλον, ου, τό (*κύμβος*, ὁ urhålkadt kärl, bågare, besl. med *κύπη* urhålkning, *κῦφος* kupigt kärl, *κῦρα*) cymbalum, cymbal, ett instrument i form af ett ihåligt bäcken, som slaget emot ett annat gifver ett skrällande ljud 1 Cor. 13: 1. *

κῦμινον, ου, τό cuminum, kummin Mt. 23: 23. *
κυνάριον, ου, τό *diminut.* af (*κύων*) liten hund Mt. 15: 26 *al.*

Κύπριος, ου, ὁ (följ.) från Cypern, Cyprier Act. 4: 36 *al.*

Κύπρος, ου, ἡ *Cypern*, en stor hamnrik ö i Medelhafvet (näst Sicilien den största) emellan Syrien och Cilicien, 12 geographiska mil från kusten, var särdeles fruktbar och hade utomordentlig rikedom på produkter: vin, olja, fikon, honnng, koppar (som af ön fick sitt namn, æs *cyprium*) utfördes derifrån. De förnämsta städerna voro *Salamis*, *Paphos*, *Citium*, *Amathus*, *Arsinoë*, *Soli*. Invånarne voro kände för veklighet, vållust och yppighet. Under kejsar Augustus var Cypern i början en kejsarlig provins, som en prætor förvaltade, men snart gafs han tillbaka till folket (senaten), hvarföre en proconsul (*ἀνθύπατος*) på Cypern omtalas Act. 13: 7, *Sergius Paulus*. Efter Stephanska förföljelsen spridde sig christna äfven dit Act. 11: 9 följ. Paulus besökte ön i sällskap med Barnabas (bördig derifrån) och Marcus på sin första missionsresa Act. 13: 5; hvarefter de begge sednare åter foro öfver dit Act. 15: 39.

κύπτω, ἔκυψα (*κύβη* hufvud, böjning, besl. med *κυφός* *κυρίγ*, krokig, böjd och med *lat.*) cubo, böja sig, luta hufvudet Mc. 1: 7, Joh. 8: 6. 8.

Κυρηναῖος, α, ου, *noun. gentile* (af följ.) Cyrenaisk, från Cyrene Mt. 27: 32 *al.*

Κυρήνη, ης, ἡ *Cyrene*, hufvudstaden i *Libya* Cyrenaica l. Pentapolitana, anlagd af Battos från Thera. Det var under Ptolomæernas tid till fjerdedelen bebodt af Judar, hvilka der njöto samma rättigheter, som de öfriga invånarne. I Jerusalem funnos så många Cyrenaiska Judar, att de der hade en egen synagoga. Många bland dem öfvergingo till christendomen Act. 11: 20, 13: 1 och den på sistnämnda ställe omtalade *Λούκιος* skall hafva varit den förste biskopen i församlingen i Cyrene; fkmr Act. 2: 10.

Κυρήνιος, ου, ὁ (*lat.*) *Quirinius* (andra *Quirinus*), præses = ståthållare öfver Syrien från år 6 e. Chr., i Augusti 50:de regeringsår; såsom sådan höll han den Act. 5: 37 omnämnda *ἀπογραφή* år 12 e. Chr.; men då samme man Lc. 2: 2 säges hafva hållit sin första *ἀπογραφή* ss. *ἡγεμῶν Συρίας*, och *Sentius Saturninus* var verklig ståthållare öfver Syrien vid Christi födelse, så har man på många sätt sökt förklara detta oegentliga uttryck. Hvad nu först angår sjelfva *ἀπογραφή*, så måste den hafva utgjort blott en folkräkning utan afseende på skattskrifning; ty först efter *Archelai* landsförvisning (år 8 e. Chr.) blef Palæstina Romersk provins. Beträffande dernäst uttrycket *ἡγεμονεύοντος τῆς Συρίας Κυρηνίου*, så häfves svårigheten bäst, om man öfversätter: »dena mantalsskrifning var den första som (den sedermera blifna) ståthållaren öfver Syrien Quirinius höll»; så att Quirinius benämnes efter hans efteråt erhållna och bekanta embete. *

Κυρία, ας, ἡ (egentl. *jemin.* af *κύριος*) husfru, herrskarinna; utgör 2 Joh. 1. 5 utan tvifvel namnet på en troende (*ἐκλεχτή* utvald) fru, till hkn brevet var stäldt, *Kyria*. I nyare tider har man dock till och med antagit, att Apostlen härmed menat Frälsarens moder Maria, men utan tillräcklig grund.

κυριαχός, ἡ, ὄν (*κύριος*) beträffande, rörande, *hörande till HERren* l. J. Chr., *x. δεῖπνον* 1 Cor. 11: 20 HERrans nattvard (så hette *ἀγάπαι* — se *ἀγάπη* — måltider, vid hvilka det af de enskilda medförda gemensamt förtärdes och med hvilka den egentliga nattvarden förenades, så att

brödet *under* måltiden förtärdes och vinet *efter* densamma i analogi med instiftelsemåltiden); *κ. ἡμέρα* Apoc. 1: 10 HERrans dag, söndag, dominica (τὸ *κ. scil. δῶμα*, HERrans hus, *kyrka* — som derifrån sannolikast härledes — kunde ock heta *ἡ κ. scil. οἰκία*).

κυριεύω, εὔσω, εὔσα (följ.) vara herre 1 Tim. 6: 15, herrska *τινός* öfver ngn Lc. 22: 25 *al.*, säges äfven om den personificerade döden Rom. 6: 9, synden v. 14, och lagen 7: 1.

κύριος, ου, ό (egentl. *mascul.* af *adj. κύριος, α, ου*, af *κῦρος* se *κυρώω*) egentl. *caput* familïæ; 1:o) husfader, herre, egendomsherre; 'egare, husbonde Mt. 6: 24 *sæpe*; herrskare, herre *τινός* öfver ngt, ss. *τοῦ θεισμοῦ, τοῦ σαββάτου, πνεύματος* 2 Cor. 3: 18 Andans HERre (som är Christus, ty den H. Andes verksamhet beror af Honom, Gud sänder den H. Ande blott *genom* Christus Tit. 3: 6), deraf 2:o) i högtidlig mening om alla konungars Konung och alla herrars HERre, Gud och Christus Mt. 1: 22 *sæpissime* (det är svårt, om icke omöjligt att på alla ställen afgöra, hvilken-dera som menas). — I afseende på orden *θεοὶ πολλοὶ καὶ κύριοι πολλοὶ* se *θεός*. — 3:o) utgjorde en hederstitel, hvarmed högre och förnärmare personer tilltalades Mt. 21: 30 *sæpe*. — *Ann.* Den, med undantag af Apoc. 14: 13, endast i de Paulinska brefven ofta förekommande frasen *ἐν Κυρίῳ* utmärker på alla ställen, att J. Chr. är den sfer, det lifselement, hvarinom det bifogade ordet l. satsen rör sig, t. ex. *ἴνα* — — — *ἐν Κυρίῳ* Rom. 16: 2 »på det J mätten emottaga henne (Phœbe) i HERranom», detta *ἐν Κυρίῳ* utmärker emottagandet ss. *ett christligt*, det skall icke vara ngn vanlig handling af gästvänskap, utan ske *i Christo* d. ä. så att det verkställles i lifsgemenskap med Christus, hvarvid man lefver och röres i Honom.

† *κυριότης, ητος, ἡ* (fgde herradöme l. -välde, välde Eph. 1: 21, Col. 1: 16 (har afseende på en viss klass af englar); gudom, gudomsmajestät 2 Petr. 2: 10, Jud. 8 (emedan uti densamma hvilat all makt och herravälde).

κυρώω, ωσα; ωμαι (κῦρος, τό hufvudsak, det hvar på allt beror, kraft, makt o. s. v., *cardo*, besl. med *χάρα, τό* hufvud) stadfästa, bekräfta, fastställa *ἀγάπην εἰς τινα* 2 Cor. 2: 8 stadfästa kärlek i afseende på l. emot ngn (d. v. s. förklara för giltigt, att ngn kärleksfullt behandlas); p. p. p.

stadfästad, för giltig förklarad, laga kraft egande l. kraftvunnen Gal. 3: 15.

κύων, κυνός, ό, ἡ (troligen af *κύω* afla, för dess stora fruktsamhet) *canis*, hund, tik Lc. 16: 21, 2 Petr. 2: 22 (det förra stället får ej tagas så, som skulle hundarne visat större medlidsamhet än den rike mannen, utan det utgjorde en förhöjning i Lazari lidande, att dessa i synnerhet i Österlandet vilda djur afslickade hans sår, se äfven *ἀπολείχω*); då dessa djur höllos för orena, betecknas dermed *metaphorice* menniskor, som stodo utanför Judendomen, i allmänhet profana, för sin oförskämhet och hårdnackighet afskyvärda menniskor ss. Mt. 7: 6 (jfr 15: 26), Phil. 3: 2, Apoc. 22: 15.

κῶλον, ου, τό (derivation oviss) lem på mennisko- och djurkroppar, i synnerhet extremiteterne händer, fötter — lem Hebr. 3: 17. *

κωλύω, υσα; ύθην (besl. med *κολάζω*) *förkorta*, försvaga, förminska; deraf förhindra, hindra *τινά* Mc. 9: 38 *al.*, *τί* l. *infjn.* 1 Cor. 14: 39 *al.*, hejda 2 Petr. 2: 16, afhålla *τινά* *τινος* Act. 27: 43 ngn från ngt, *τοῦ μή* och *infjn.* Act. 10: 47 hvem kan afhålla vattnet ifrån att d. ä. så att icke dessa döpas? (vattnet framställes ss. det till dopet sig sjelft erbjudande och påträngande elementet), *τι από* *τινος* Lc. 6: 29 afhålla ngt ifrån ngn d. ä. förmena ngn ngt (onödigtvis antages här ~ pro — — — *μή στραφῆς καὶ μή κωλύσης ἄρρην κ. τ. λ.*), äfven med *accus.* och *infjn.* ss. Mt. 19: 14 *al.*, hvarvid betydelsen är hindra, förmena l. förbjuda.

κώμη, ης, ἡ (besl. med *κεῖμαι, κοιμάω, κοίτη*) *eg. gemensam sof-* l. *hvilö-ort*, till hkn invånarne om aftonen begifva sig från fälten, by, öppen ort () (de med murar försedda städerna) Mt. 9: 35 *sæpe* — småstad Joh. 7: 42.

κωμόπολις, εως ἡ (fgde och *πόλις*) egentl. *bystad*, stadsläk by d. ä. köping Mc. 1: 38. *

κῶμος, ου, ό (κώμη) i profangrek. högtidlig procession på Bacchi fest, som man vanligen åkande anställde genom *byarne* (hvaraf namnet), hvarvid man sjöng lofsånger till denna gud och under förklädnings med masker dref allehanda upptåg; sedermera i allmänhet tåg, kringsvärmande — nattsvärmeri, hvilken betydelse ordet har i N. T. Rom. 13: 13 *al.*

κῶνωψ, ωπος, ό (κῶνος *conus*, kägla och *ῶψ* utseende) mygga, stickmygga, för dess gadd Mt. 23: 24. *

Κῶς, *Κῶ*, ἡ, *accus.* *Κῶ* (smdr. af *Κόως* l. *Κέως*) *Cos*, en liten ö bland Sporaderna i Ægeiska hafvet midt emot Cnidus och Halicarnassus, berömd för sin vinodling och tillverkning af präktiga tyger och välluktande oljor. Hufvudstaden, ringa till omfång, hade ett Æsculapiitempel. *Hippocrates* var född på denna ö. Act. 21: 1. *

Κωσάρι, ὁ *indecl.* (ⲕⲱⲣⲓ forutsäga, prophetera) *Cosam* Lc. 3: 28. *

κωφός, ἡ, ὄν (*κόπτω*) egentl. tusus, obtusus, *stympad*, slö, vanligen a) till tungan, stum, dumbe Mt. 9: 32. 33 *al.*; men äfven b) till öronen, döf Mt. 11: 5, Mc. 7: 32. 37, 9: 25, Lc. 7: 22.

Λ.

Λαχάνω, ἔλαχον 1:o lotta l. kasta lott *περί τινος* Joh. 19: 24. — 2:o få genom lott l. på sin lott l. sig tilldeladt *τινός* l. *τί* Lc. 1: 9 *al.*

Λάζαρος, ου, ὁ (= *Ἑλεάζαρο*, hkt se) *Lazarus* 1:o broder till Martha och Maria, boende i Bethanien, uppväckt af Frälsaren ifrån de döda Joh. 11: 1 följ., 12: 1 följ. — 2:o en person, som fkmr i Frälsarens berättelse om honom och den rike mannen Lc. 16: 20—25; från honom hafva sjukhusen fått namn af *Lazaretter*.

λάθρα, *adv.* (egentl. *λάθρα*, *dat. femin.* af *λάθρος* fördold af *λανθάνω*) hemligen, förstulet Mt. 1: 19 *al.*

λάιλαψ, *απος*, ἡ (stam *λάω*, hvaraf *λάπτω*, *λάβρος* glupsk, våldsam) stormvind (med regn och mörker), orkan 2 Petr. 2: 17, med tillagdt *άνέμου* Mc. 4: 37, Lc. 8: 23.

λαξέω l. *λάχω*, se *λάσχω*.

λακτίζω (*λάξ* med hälen) slå bakut, sparka, spjerna Act. 26: 14, se *κέντρον*. *

λαλέω, ἡσω, ἡκα, ἡσα; *ηθήσομαι*, ἡμαι, ἡθην egentl. *onomator.* ord *lalla*, pladdra, prata; talá, säga, lära, undervisa, föredraga, förkunna *absol.* och *τί*, *τινί*, *πρός τινα*, *μετά τινος*, *περί τινος* Mt. 9: 33 *scarpissime*; då några l. nngs ord anföras bifogas *λέγων* l. *καί λέγει* ss. Mt. 13: 3 *scarp*; 1 Petr. 4: 11 innefattar *λαλεῖν* ss. *species προφητεῦειν*, *διδάσκειν* och *παρακαλεῖν* (jfr Rom. 12: 6—8); nyttjas äfven *tropice* ss. om blod Hebr. 12: 24, thordön Apoc. 10: 4; *αυμ.* λ. skiljer sig från *λέγειν* derigenom, att *λαλεῖν* betyder uttala (mera yttre), *λέγειν* deremot bjuda, innehålla (mera inre), se det classiska stället Rom. 3: 19.

λαλιά, ἄς, ἡ (fgde) egentl. pladder, pratsamhet, deraf i N. T. 1:o talesätt, tungomål, dialekt l. mun-

art Mt. 26: 73, Mc. 14: 70. — 2:o uttrycks-sätt, föredrag Joh. 8: 43, berättelse Joh. 4: 42. *λαμά* l. *λεμά* l. *λαμῶ* = ⲙⲁⲙⲱ = *ἐνατί*, hvarför? Mt. 27: 46, Mc. 15: 34.

λαμβάνω, *λήψομαι*, *εἴληφα*, ἔλαβον (*Tisch.* har *λήμψεται*, *λημψόμεθα* och *λήμψονται* ss. Mt. 10: 41 *al.* — stam *λάβω*) 1:o taga (med händerna), taga *λαμβάνω* uti, gripa till Mt. 25: 1, 26: 27. 52 *al.*, cönstrueras med hvarjehanda ord ss. *τὴν γυνᾶκα* Mc. 12: 19 *al.* taga sig hustru, taga till äkta, *ἀφορμήν* Rom. 7: 8 taga sig anledning, *συμβούλιον* Mt. 12: 14 *al.* hålla råd, rådslå, *ὀπόμνησιν* 2 Tim. 1: 5 komma ihåg, *λήθην* 2 Petr. 1: 9 glömma o. s. v.; äfven i fiendtlig mening: taga, gripa ss. Mt. 21: 35. 39 *al.*, fånga ss. Lc. 5: 5, 2 Cor. 12: 16; *metaphor.* intaga ss. Lc. 5: 26, 7: 16, 1 Cor. 10: 13. — 2:o) taga emot, få, erhålla Mt. 7: 8 *al.*, uppbära ss. *τὰ δίδαγμα* Mt. 17: 24 skattpenningarne, *τοὺς καρπούς* Mt. 21: 34 frukterna, *δεκάτας* Hebr. 7: 8 tioude, men äfven *scil.* *πληγᾶς* 2 Cor. 11: 24 slag. — 3:o) taga *upp* (välwilligt) = *δέχομαι*, ss. *εἰς τὸ πλοῖον* Joh. 6: 21 i skeppet, *εἰς τὰ ἴδια* 19: 27 i sitt eget (hus), taga hem till sig, äfven *εἰς οἰκίαν* 2 Joh. 10; taga an, antaga, gilla, bifalla Mt. 13: 20 *al.*, *τὸ πρόσωπόν τινος* (se *πρόσωπον*). — 4:o) taga bort *τί* l. ifrån *τί τινος* Mt. 8: 17, 15: 26, Apoc. 3: 11.

Λάμειχ, ὁ *indecl.* (ⲙⲁⲙⲓⲥ i Arab. stark yngling) *Lamech*, Noachs fader Lc. 3: 36. *

λαμῶ, se *λαμά*.

λαμπάς, ἄδος, ἡ (*λάμπω*) *lampra*, lykta, faekla Mt. 25: 1 *al.*

λαμπρός, ἄ. ὄν (se fgde) full af ljus, lysande, glänsande, skinande, klar, präktig Lc. 23: 11 *al.*

λαμπρότης, ητος, ή (fgde) glans Act. 26: 13. *
λαμπρῶς, adv. (af λαμπρός) glänsande, präktigt
Lc. 16: 19. *

λάμπω, ἔλαμψα lysa, glänsa Mt. 5: 15 al., metaph.
Mt. 5: 16, 2 Cor. 4: 6 på hvilket sednare ställe
(neml. i 2:dra commat, ὅς ἔλαμψεν) några taga
ordet *transit.* låta ljus uppstå l. -gå.

λαθάνω, ἔλαθον (stam λήθω l. λάθω) latco, vara
dold, förborgad, obemärkt *absol.* Mc. 7: 24, Lc.
8: 47, τινά för någon Act. 26: 26, det undgår
ngns uppmärksamhet, han glömmet ὅτι att 2 Petr.
3: 5. 8; med *partic.* utmärker det: hemligen, obe-
märkt, utan att veta det, ovetande Hebr. 13: 2.

† λαξευτός, ή, όν, adj. vble (af λαξεύω tillhugga
stenar af λάς sten och ξέω polera, hugga) ut-
huggen i (l. af) sten Lc. 23: 53. *

Λαοδικεία, ας, ή Laodicea, stad i Mindre Asien i
grannskapet af Colossæ och Hierapolis, var en
stor och rik handelsstad i Phrygia Magna vid
floden Lycus (hvaraf den kallades ή ἐπὶ Λύκω),
hette förut Diospolis, men fick sitt sednare namn
till Laodices ära, konung Antiochi II:s gemål.
År 62 (enl. andra 66) e. Chr. förstördes det jemte
de 2 nämnde städerna af en jordbäfning; men
blef sedermera återuppygdt; en liten by Eski-
hissar finnes nu på dess ruiner. — Här hade en
christen församling bildat sig Col. 2: 1 al., till
hvilken Paulus skref Col. 4: 16 ett nu förloradt
bref, τὴν ἐκ Α. scil. ἐπιτολήν l. c. brachylogi
st. τὴν ἐν Α. ἐξ αὐτῆς οὖσαν ἐπ. det i L. be-
fintliga och derifrån hämtade bref.

Λαοδικεύς, έως, ό (fgde) ifrån Laodicea, Laodiceer
Col. 4: 16 (Apoc. 3: 14, der likväl Griesbach och
Tisch. hafva ἐν Λαοδικείᾳ för Λαοδικέων).

λαός, οῦ, ό 1:o) hop, massa, skara, mängd, folk-
mängd i allmänhet Lc. 1: 21 al. — 2:o) folk i
någon stad, provins, land — nation Mt. 1: 21
sæpe. — 3:o) = 𐤇𐤃 Judiska folket l. nationen
ό λαός (τοῦ Θεοῦ))(τὰ ἔθνη hedningarne Lc.
1: 68 sæpe. — 4:o) det andliga folket, de trogna
Act. 18: 10 al. — 5:o) (det sämre) folket)(οἱ
ἄρχοντες de styrande, öfverheten Mt. 26: 5 al.

λάρυξ, υγρος, ό egentl. struphufvudet, början af
luftröret, sedan strupen sjelf Rom. 3: 13. *

Λασαία, ας, ή Lasæa, en stad på ön Creta nära
intill καλοὶ λιμένες, hvilken annars icke förekom-
mer; måste hafva legat i S.O. l. S. af ön enligt
beskrifningen Act. 27: 8. *

λάσσω, ἐλάκησα braka, knaka, sönderbrista med
brak, remna, spricka Act. 1: 18. *

λατομέω, ησα; ημαι (λάς sten, τέμνω, τέτομα
hugga) hugga l. uthugga sten, hugga i l. ur sten,
uthugga Mt. 27: 60, Mc. 15: 46.

λατρεία, ας, ή (följ.) en tjenares l. daglönares stånd
l. tillstånd, tjänstbarhet, tjenst, i synnerhet Guds,
dyrkan, gudstjensten i templet Rom. 9: 4, Hebr.
9: 1. 6; λ. προσφέρειν τῷ Θεῷ Joh. 16: 2 fram-
ställa Gudi en (offer) tjenst, frambära Gudi ett
offer; λ. λογική Rom. 12: 1 se λογικός.

λατρεύω, ευσα (λάτρις, ό, ή daglönare, -erska af
λάζομαι = λαβεῖν taga scil. lön) tjena för lön,
dagspenning, i allmänhet tjena, dyrka i synnerhet
1:o) τῷ Θεῷ Mt. 4: 10 al., ehuru det ofta står
absol. ss. Lc. 2: 37 al. — har i synnerhet af-
seende på a) yttre gudstjenst l. dyrkan ss. Lc. 2:
37 al., Hebr. 8: 5 (med l. i afbild och skugga)
förrätta gudstjenst 9: 9, τῇ σκηνῇ 13: 10 i stifts-
hyddan; men äfven b) inre Lc. 1: 74, Act. 24: 14,
Rom. 1: 9, Phil. 3: 3 (genom Guds anda), Hebr.
9: 14. — 2:o) om afgudadyrkan τῇ στρατιᾷ τοῦ
οὐρανοῦ Act. 7: 42 dyrka himlens här (stjern-
dyrkan), τῇ κτίσει Rom. 1: 25 kreaturet, det
skapade.

λάχανον, ου, τό (λαχάινω gräfva, hacka af λάσσω)
ört från gräfvet land)(den vildt växande, alltså:
trädgårdsört, köksväxt, grönsaker Mt. 13: 32 al.

Λεββαῖος, ου, ό (𐤇𐤁𐤁 hjerta, den behjertade) Leb-
baeus; så hette Aposteln Judas, Jacobi den yngres
broder Mt. 10: 3, alltså son af Alphæus, hette
äfven Θαδδαῖος. *

λεγεών, äfven λεγιών, ὄνος, ό (lat.) legio, legion,
egentl. en corps l. skara fotfolk, som bestod af
10 cohorter, hvarje uppgående till 420 man, så-
ledes inalles 4200 (hvar till dessutom komma 300
ryttare), dock var antalet än mindre, än större;
i N. T. i allmht skara, stor mängd Mt. 26: 53 al.

λέγω (ἐρῶ, εἶρηχα, εἶπον) lägga, bringa till hvila;
lägga tillsamman, samla; lägga till, räkna; lägga
fram 1:o) framlägga, berätta, anföra, förtälja Mc.
10: 32 al. — 2:o) tala, säga, påstå, mena Mt.
1: 20 sæpissime; *partic.* λέγων nyttjas liksom
𐤇𐤁𐤁 i Hebr., vid och framför anförandet af
ngns ord ss. Mt. 1: 20 sæpissime och öfversättes:
med dessa ord l. dylikt; σὺ λέγεις Mt. 27: 11 al.
du säger det = ja, så är det; λέγει scil. Θεός
l. γραφή l. πνεῦμα (allt efter contexten) Gal.

3: 16, Eph. 4: 8, 5: 14; λέγειν τινά omförmåla l. tala om ngn Mc. 14: 71 *al.*, men äfven säga i afseende på ngn ss. Joh. 1: 15, hkt vanligen heter τὶς τινα Act. 2: 25 *al.*; λέγω δὲ τοῦτο 1 Cor. 1: 12 jag menar (med detta ξριδες ἐν ὑμῶν εἶσιν) följande, *al.*; λ. ἐν ἑαυτῷ l. ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ Mt. 3: 9 *al.* = יבִּלְבָב רִיבֵן säga inom sig l. i sitt hjerta = tänka, men äfven λ. ensamt ss. Mc. 5: 28 *al.*; dessutom kan λ. betyda svara, fråga ss. Rom. 10: 18, 19, 11: 1, o. s. v. — 3:o kalla, nämna med *dubbel accus.* ss. (Mt. 19: 17) Mc. 10: 18 *al.*, τινὰ ἐχθρόν Phil. 3: 18 beteckna ngn ss. fiende; *pass.* kallas, ngn gång betyda ss. Joh. 20: 16; *partic.* ὁ λεγόμενος som kallas, heter, med tillnamnet, så kallad Mt. 1: 16 *sæpe.* — *Ann.* Om skillnaden med λαλέω se detta ord.

λεῖμμα, ατος, τό (λείπω) det *qvarlemnade*, *qvarlefva*, återstod Rom. 11: 5. *

λεῖτος, α, ον lævis, levis, glatt, jemn, slät, kal; Le. 3: 5. *

λείπω lemna, öfvergifva; *intrans.* fela, fattas, brista τινί för ngn l. ngn Le. 18: 22, Tit. 3: 13, τὰ λείποντα Tit. 1: 5 det bristande, oordnade, hvars ordnande icke medhanns; *med.* och *pass.* stå tillbaka l. efter, sakna, lida brist τινός Jac. 1: 5, 2: 15 på ngt, ἐν μηδενί Jac. 1: 4 icke brista i ngt (bildar ett slags negativ *epexegetes* till de fgde τέλειοι och ὀλοκλήροι).

λειτουργία, ησα (λειτουργός) tjena staten l. det allmänna, göra ngt till det allmännas bästa; i Athen och Grekiska fristaterna: förvalta ett statsembete (nära nog svarande emot vårt: *hafva en communalbefattning*); i vidsträcktare mening och i N. T. tjena, betjena τινί Rom. 15: 27, λ. τῷ Κυρίῳ Act. 13: 2 tjena HERran, förrätta sitt embete (sin embetsbefattning) HERren till ära, vara tjänstförrättande Hebr. 10: 11.

λειτουργία, ας, ή (fgde) egentl. *allmänt värf*, *communalbefattning* (i grekiska fristaterna); i N. T. 1:o prestembete, gudstjenst, tempeltjenst Hebr. 8: 6, 9: 21, ἐπὶ τῇ θυσίᾳ καὶ λ. τῆς πίστεως ὑμῶν Phil. 2: 17 vid offeringen och tjänstförrättningen för eder tro d. ä. (utan bild) under det jag genom befordran af eder tro på Christum tjena Gud (liksom genom frambärandet och presterliga förrättningen af offer); tjänstbefattning, tjänstvcecka Le. 1: 23. — 2:o) tjänstbevisning,

tjänstaktighet, kärleksbevisning 2 Cor. 9: 12, Phil. 2: 30.

† λειτουργικός, ή, ὄν (fgde l. följ.) *passande till tjänst* l. tjena, λ. πνεύματα Hebr. 1: 14 tjänstendar (så kallas englarne, emedan de redan här skola tjena de blifvande invånarne i herrlighetens rike). *

λειτουργός, ὄν (λείτος, λείτος publicus, allmän, ἔργον) som sköter *allmänna* värf, tjena staten l. det allmänna; *subst.* statstjenare, i N. T. i allmänhet tjena, tjänsteman Rom. 13: 6; offerprest Rom. 15: 16, τῶν ἁγίων Hebr. 8: 2 det heligas offerprest l. förvaltare, τῆς χρείας μου Phil. 2: 25 förvaltare af mitt behof (han förde till Paulus Philippernas bidrag), tjena (om englarne) Hebr. 1: 7.

λέντιον, ου, τό (lat.) linteum, linneduk, -tyg, -kläde Joh. 13: 4. 5.

λεπίς, ἴδος, ή *diminut.* (af λέπος, τό skal, hylsa af λέπω skala) *litet skal*, fjäll Act. 9: 18. *

λέπρα, ας, ή (egentl. *femin.* af följ., *scil.* νόσος, ἵγῳ) egentl. Guds slag, gissel af ἵγῳ slå) nt-slagssjukdom (skabb), *spetälska*; denne dödens förstfödde son är så mycket förskräckligare, som dess följder sträcka sig ända till 4:de generation: den är inhemska i Ægypten och södra delen af främre Asien — visar sig först på hnden och angriper sedan cellväfnaden, fetthinnan, ben och märg. — *Förebud* till sjukdomen äro *dels* små fläckar (ἱνῳ), som sedan utvidga sig till storleken af en lins (linsfläckar) (ἱνῳ), *dels* reformar och skorv (ἱνῳ), som skilja sig från oskyldigt hudttag genom en tilltagande förstoring, hndens insjunkning och förändring af hårets färg på det misstänkta stället; linsfläckarne och skorvfen förvandla sig till spetälskemärken (ἵγῳ), fikonmärken *συχώσεις* (af *συχον* fikon), som sitta i ansigtet, på bröstet, underlifvet, sätet och extremiteterna, hafva ett gulaktigt, men äfven blyfärgadt, svartaktigt utseende och äro fullkomligt känslolösa, så att man med en nål kan sticka ända intill benen, utan att förorsaka den sjuke minsta smärta; huden är rundtomkring dem krit-hvit. — Den ntbildade spetälskan visar sig i 4 arter: 1:o Elephantiasis, lepra nodosa l. tuberosa, *knölig spetälska*, utan tvifvel samma slag som ἱνῳ Deuter. 28: 27 *Ægyptens böld*, emedan detta species var inhemska i

Ægypten. Den närmare beskrifningen blefve för vidlyftig, derföre blott några drag: sjukdomen anfaller i synnerhet fötterna, som uppsvälla, förlora böjligheten och på visst sätt likna elefanters (hvaraf benämningen); uti Indien kallas ock sjukdomen *tjoeka foten*. — 2:o) *Hvita spetàlskan*, λ. λευκή, Barras, לֵבָנָה הַחֵלְוָה *hvit som snö*; denna herrskade ibland Hebræerne (Exod. 4: 6, Numeri 12: 10, 2 Reg. 5: 27) och kallas derföre af läkarne *lepra Mosaica*. Den karakteriserar sig genom hvita fläckar och äfven den öfriga huden är onaturligt vit (krithvit), eller lik ett otidigt foster, hvarmed Aron jemför sin spetàlska syster Miriam (Num. 12: 12). Slår denna spetàlska ut öfver hela kroppen, så är, enligt Moses (Levit. 13: 13) »den spetàlske ren», ty giftämnet har på en gång uttömt sig. Detta utslag öfvergår i arf på hela slægter ss. *Kakerlaker*, *Albinos*, *Critiner*. — 3:o) *Svarta spetàlskan*, äfven Barras, λευχὴν ἄγριος רַעֲמָתַי ל. רַעֲמָתַי klåda, utslag, skiljer sig mindre från andra arter af hudsjukdomar — och heter äfven i sitt första stadium *φώρα* skorf l. *κνησμὸς* klåda, utbildar sig sedan till *Radesygge*. Redan Origines hänförde Jobs spetàlska till denna klass — andra åter till Elephantiasis. — 4:o) *Gutta rosea* i medeltiden; denna sjukdomsart fkmr ej i Bibeln — Ifrån dessa orener arter skiljer Moses den *rena* spetàlskan Levit. 13 cap. — De sjuke måste hålla sig afsöndrade från andra människors umgänge Le. 17: 12, dock fingo de fritt gå omkring Mt. 8: 2 *al.*, och till och med infinna sig i synagogorna. Den som blifvit fri från spetàlskan måste underkasta sig vissa reningshögtidligheter under presterens ledning (Levit. 14 cap., jfr Mt. 8: 4); den förberedande reningen beskrifves Levit. 14: 4—8, derpå följde den andra religiösa akten v. 9—32 efter 7 dagars förlopp, hvarvid den tillfrisknade skulle raka allt håret och tvätta kropp och kläder och frambära skuld-, synd- och brännoffer; fkmr Mt. 8: 3, Me. 1: 42, Le. 5: 12. 13.

λεπρός, ἄ, ὄν (*qsi* λεπρός af λέπος, se λεπίς) *full af fjäll*, skorf, skroflig, skabbig, spetàlsk Mt. 8: 2 *al.*; de kallades äfven så, sedan de blifvit helbregda Mt. 26: 6, Me. 14: 3.

λεπτόν, οὔ, τό (egentl. *neutr.* af *adj.* λεπτός af *skalad*, tunn, fin, liten, ringa af λέπω skala — *scil.* νόμισμα) ett *litet mynt*, $\frac{1}{4}$ af χαλκοῦς och

svarande mot vårt *runstykke*; 2 λ. voro = en κοδρόντης enligt Me. 12: 42; fkmr äfven Le. 12: 59, 21: 2.

Λεβί och Λευίς, ὁ, *accus.* Λεβί (לֵבִי af לֵבִיָּהּ fästa sig vid, åtfölja) *Levi* 1:o) Jacobs och Leas son Hebr. 7: 5. 9, Apoc. 7: 7. — 2:o) Melehi son Le. 3: 24. — 3:o) Simeons son Le. 3: 29. — 4:o) Alphæi son, densamme som ock hette Matthæus (Mt. 9: 9) Me. 2: 14, Le. 5: 27. 29.

Λευϊτής, οὔ, ὁ *nom. gentile* af fgde, לֵוִיָּהּ לֵוִי, לֵוִיָּהּ *Levit*; *Leviter* i *vidsträcktare mening* hette samtliga Levis efterkommande, hvilka utgjorde en särskild stam af Israëlitiska folket och icke egde ngt af jorden, men uti *inskräntare mening* de grenar af denna stam, hka icke voro af Arons familj (hvaraf presterna voro), d. v. s. de som härstammade från *Gerson*, *Kahat* och *Merari* (Num. 3 cap.). Dessa användes ss. en särskild corps vid centralhelgedomen till presternas biträde vid de förrättningar, hvilka icke l. åtminstone icke uteslutande ålago presterna d. v. s. som icke verkställdes vid altaret och medelst de heliga kärlen. På tåget genom öknen måste de taga ner och sätta upp det heliga tabernaklet, bära förbundens ark och de heliga kärlen. Sedan gudstjensten fått en fast plats, tillkom dem att bevaka, öppna och stänga helgedomen, sörja för dess och de heliga kärlets renhet, tillreda skådebröden, hafva (gemensamt med presterna) uppsigt öfver tempelförråderna, förrätta vocal- och instrumentalmusiken vid gudstjensten, biträda presterna vid offerdjurens slagning, dervid upptaga blodet och framhålla det för presterna till bestänkning o. s. v. — Man indelade dem efter tienstgöringen i 4 klasser: 1:o) *Presttjenare* ἱεροδοῦλοι 24,000; 2:o) *Dörrvaktare* θυρωροί l. πυλωροί 4000; 3:o) *Sångare* och *Music* ἱεροψάλται l. ὑμνωδοί 4000; 4:o) *Domare* och *Embetsmän* 6000. — För tienstgöringen i helgedomen voro de, liksom presterna, indelade i 24 Ephemerier (se ἐφημερία), hvilka aflöste hvarandra hvar 8:de dag. De bodde i 35 städer, hka jemte deras gebit voro dem tilldelade och lågo spridda i 9 stammar på denna och andra sidan Jordan (i Juda, Benjamin och Simeon funnos inga); fkmr Le. 10: 32 *al.*

Λευϊτικός, ἡ, ὄν (fgde) *Levitisk* ἱερωσύνη Hebr. 7: 11 prestadöme; detta var enligt Mosaiska lagstiftningen medelpunkten för hela religionsförfatt-

nungen; men menniskans fullkomliga återlösning ur syndens och dödens trældom kunde lagen icke åstadkomma, alltså behöfdes en annan prest än af Arons slägt, en prest efter Melchisedeks ordning o. s. v. *

λευκαίνω, ανα (följ.) hvita, göra vit Mc. 9: 3, Apoc. 7: 14.

λευκός, ή, όν (λάω, λεύσσω *lysa*, luceo, lux) *ljus*, lysande, glänsande, vanligen vit Mt. 5: 36 *al.*, έν λευκοίς Joh. 20: 12 i hvitt (utan att behöfva suppleras *ηματίοις*), λ. *ηματια* Apoc. 3: 5 *al.* voro sinnebilder af oskuld och helighet (utgjorde högtidsdräkten för prester och jungfrur), dermed betecknas ock Apoc. 3: 18 *al.* (jfr 19: 8) Christi rättfärdighet (som i domen öfverskyler den nakna syndarens blygd); hvitaktig, hvitnande Joh. 4: 35 (om sädesfälten, som hvitna l. mogna till skörd).

λέων, οντος, ό leo, *lejon* Hebr. 11: 33 *al.*; *metaphor.* έν στόματος λέοντος έρρόυσθην 2 Tim. 4: 17 jag blef frälsad ur lejongap d. ä. från en ögonskenlig lifsfara, ό λ. έν τής φυλής Ιούδα Apoc. 5: 5 lejonet d. ä. segerfursten af Juda stam (så kallas Frälsaren, jfr Genes. 49: 9).

λήθη, ης, ή (λανθάνω, *med.* glömma = *ep.* λήθομαι) *glömska*, förgätenhet λ. λαμβάνειν τινός 2 Petr. 1: 9 få glömska af d. ä. glömma l. förgäta ngt (emedan han förgätit reningen ifrån sina fordna synder — bristen på de christliga dygderna har till följd, att han låter den redan undfångna nådegåfvan, neml. den i dopet undfångna reningen, åter råka i förgätenhet). *

ληρός, οῦ, ή, äfven ό *vinpress*, kar hvori drufvorna pressas (trampas) Mt. 21: 13; fkmr äfn *allegorice* ss. Apoc. 14: 19. 20, 19: 15 = ׀ ׀ ׀ ׀ ׀ ׀ ׀ Es. 63: 3 trampa vinpressen (denna är en bild af Guds straffdomar).

λήρος, ου, ό tomt prat, gyckel, munväder, snick-snack, nugæ Lc. 24: 11. *

ληστής, οῦ, ό (ληΐζομαι röfva, plundra af ληΐς = λεία byte, rof) röfware Mt. 21: 13 *al.*

λήψις, εως, ή (λαμβάνω) emottagande, inkomst Phil. 4: 15 se λόγος. *

λίαν, adv. högligen, ganska mycket, ganska Mt. 2: 16 *al.*

λίβανος, ου, ό rökelseträdet, sedan kådan deraf, rökelse (välluktande), ׀ ׀ ׀ ׀ ׀ = följ.; fkmr Mt. 2: 11, Apoc. 18: 13.

λίβανωτός, οῦ, ό, äfven ή (fgde) rökelse (egentl. hartsen l. kådan af fgde träd, som vid offren nyttjades till rökelse — rökelsekar, -fat, -panna Apoc. 8: 3. 5.

† Λιβερτινοί, ων, οί (*lat.*) Libertini (af liber-tus = liberatus, befriad); enligt sannolikaste meningen voro de »födde Judar, hka af Romarne (i synnerhet under *Pompejus*) ss. krigsfångar förde till Rom sedermera blifvit frigifne och återvändt till sin hemort» (många stadnade likväl qvar i Rom, der de bodde på andra sidan Tibern); dessa (och deras efterkommande) bildade i Jerusalem en egen synagoga Act. 6: 9. *

Λιβύα, ας l. -υή, ης, ή *Libyen* (hos Homerus landet vester om Ægypten ända till ώξανός — sedermera hela Africa, för hvilken vcrldsdel Grekerna icke hade annan beuämning). Vanligen menas dermed ett land i N. Africa, som af Romarne delades i 3 districter: *Marmarica*, *Africa* och *Cyrenaica*. I N. T. fkmr det sistnämnda Act. 2: 10, hkt äfven kallades *Pentapolitana* af de 5 städerna Cyrene, Berenice, Arsinoë, Ptolemais och Apollonia, bland hvilka den första var hufvudstad se *Κυρήνη*. *

λίθάξω, ασα; άσθην (*λίθος*) stena Joh. 10: 31—33 *al.*; detta straff var enligt Mosaiska lagen bestämdt för åtskilliga brott, i synnerhet afgudadyrkan, guda-hädelse, sabbatens ohelgande, äktenskapsbrott; sät-tet för steningen finnes ingenstädes i Bibeln beskrifvet, blott så mycket är tydligt, att den skedde utanför städerna, och att vittnena kastade de första stenarne på den dömda, hvarvid de för att hafva friare händer lade af sig öfverklädnaden Act. 7: 58.

λίθινος, η, ον (*λίθος*) af sten, sten- Joh. 2: 6 *al.* λιθοβολέω, ησα; ηθήσομαι (*λιθοβολος* stenkastare af följ. och βάλλω) kasta stenar på ngn, stena τινά Mt. 21: 35.

λίθος, ου, ό (besl. med λάς lapis) sten Mt. 3: 9 *al.*, λ. τίμιος (i profangrek. ή) Apoc. 17: 4 *al.* ädelsten ss. *ιάσπις* och dylika; *metaph.* λ. τίμοι 1 Cor. 3: 12 ädla stenar = varaktiga byggnads-ämnen i och för den byggnad, hvarmed christna kyrkan betecknas; uti denna byggnad, som är Guds tempel, är Christus λ. *άκρογωνιαίος* Eph. 2: 20, 1 Petr. 2: 6 hörn- l. grundstenen, på hku den hvilar — äfven λ. ζών 1 Petr. 2: 4 — de enskilda christne äro genom Honom de lefvande stenar λ. ζώντες v. 5, af hvilka templet är upp-

bygd; λ. προσκόμματος Rom. 9: 32. 33, 1 Petr. 2: 8 stötesten se πρόσκομμα. — *Ann.* λίθον ὄν Mt. 21: 42, 1 Petr. 2: 7 är *attractio inversa* pro λίθος, ὄν, se ὄς.

λιθόστρωτος, ον (fgde, στρώννυμι) stenlagd, belagd med stenar; *neutr.* ss. *nom. propr. scil.* ἔδαφος, λίθωτροτον, mosaikgolf, var en plats framför procuratorns palats, som hade sitt namn deraf, att den var mosaikartadt belagd med olika färgade stenar (*opus tessellatum*). Sedan Sullas tid var mosaikgolf ngt mycket vanligt för den Romerska lyxen, och sedan Cæsar på sina fälttåg förde med sig de dertill hörande marmorstycken för att derpå sätta sin domarestol så voro de ock i provinserna ingenting sällsynt hos prætorer och procuratorer (se vidare Γαββαθαῖ); Joh. 19: 13. *

λιμῶν, ἡσω (λιμῶς kastskofvel, säll) sålla l. kasta, rensa säden för agnar; deraf kringströ, förskingra, kasta l. krossa i stycken Mt. 21: 44, Lc. 20: 18. λιμῆν, ἔνος, ὁ (besl. med följ.) hamn, bugt, vik Act. 27: 8. 12.

λίμνη, ης, ἡ (sannolikt af λείβω drypa, liksom stagnum af στάζω) vatten, som blifvit stående efter en öfversvämning, stillastående vatten, damm, träsk, sjö; nyttjas i N. T. 1:o om sjön Genesaret Lc. 5: 1. 2 *al.* — 2:o om de fördömdas eviga pinorum, ἡ λ. τοῦ πυρός Apoc. 19: 20 *al.* eldsjö.

λίμος, οῦ, ὁ, äfven ἡ (λείπω, ἐλείμμαι) brist på lifsmedel, hunger, hungersnöd Mt. 24: 7 *al.*

λίνον, ου, τό linum, lín; allt som deraf tillverkas ss. tråd, veke, väf o. s. v., linne καθαρόν Apoc. 15: 6 rent linne; *metaphor.* veke Mt. 12: 20.

λίπος, ου, ὁ Linus, en christen, fkmr 2 Tim. 4: 21. *

λίπαρος, ἄ, ὄν (λίπας, τό = λίπος, τό fett, talg, olja) full af fett, fet, smord, glänsande Apoc. 18: 14. *

λίτρα, ας, ἡ libra, ett grekiskt silfvermynt, utgörande $1\frac{2}{3}$ attiska oboler; sedermera en vigt, mark l. ἔθ = 12 uns Joh. 12: 3, 19: 39.

λίψ, λιβός, ὁ (troligen af λείβω libo, gjuta, drypa; emedan den medför regn) africanus, sydvestvind; i N. T. väderstreckt sydvest Act. 27: 12. *

† λογία, ας, ἡ (λέγω) samlng, bidrag, collect (för de fattige) 1 Cor. 16: 1. 2, annars συλλογή.

λογίζομαι, ἴσομαι, ἰσάμην; ἰσθῆσομαι, ἰσθην (λόγος) 1:o räkna, *transl.* εἰς περιτομήν Rom. 2: 26 för l. ss. omskärrelse, εἰς τι Rom. 4: 3. 5. 9. 10 till ngt, εἰς οὐδέν Act. 19: 27 d. ä. aktas för intet, deraf hålla, akta, anse för ss. ὡς λογίζομαι 1 Petr.

5: 12 ss. jag anser det för, ss. det fkmr mig (så väl i anseende till det viktiga innehållet, som mitt hjertas åstundan — hör till δι' ὀλίγων); *sammanräkna μετὰ τινων* Mc. 15: 28, Lc. 22: 37 d. ä. räkna ibland några; *beräkna*, föra upp i räkning 1 Cor. 13: 5 (οὐ λ. d. ä. förlåta), taga i beräkning, göra till föremål för sin eftertanke Phil. 4: 8 (för att derefter bestämma sitt förhållande); *tillräkna* Rom. 4: 4. 6. 8, 2 Cor. 5: 19, 2 Tim. 4: 16. — 2:o draga slutföljd, sluta, dömma, bedömma 2 Cor. 3: 5, 10: 7, 12: 6, mena, hålla före Rom. 2: 3 *al.*, Rom. 6: 11 (är *indicat.*, ej *imperativ*). — 3:o tänka, vara sinnad 2 Cor. 10: 2, betänka, öfvertänka, -lägga Mc. 11: 32 *al.*

λογικός, ἡ, ὄν (λόγος) till talet l. förnuftet hörande, det sednare i N. T., förnuftig, bestående i förnuftsverksamhet, andlig λατρεία Rom. 12: 1 offer-tjenst (i motsats mot den Judiska och hedniska offer-tjenstens ceremoniella karakter, hvilken cultus tillika var ett opus operatum), λ. γάλα 1 Petr. 2: 2 andlig mjölk (utmärker, att denna mjölk är en andlig näring, som således icke närer kroppen, utan anden, själen) se γάλα.

λόγιον, ου, τό (egentl. *neutr.* af följ.) *språk*, utsaga, orakelspråk, Guds utsaga, uppenbarelse i allmänhet 1 Petr. 4: 11 (*scil.* λαλεῖτω ἅ λαλεῖ) ὡς λόγια Θεοῦ; i G. T. i synnerhet om Messias, Messiansk prophetia Act. 7: 38, Rom. 3: 2, i N. T. Hebr. 5: 12 (genom Christus).

λόγιος, α, ον (λόγος) kunnig i ord l. tal, talför, värtalig; äfven lärd Act. 18: 24. *

λογισμός, οῦ, ὁ (λογίζομαι) egentl. *räkande*, beräk-nande, räkning, beräkning; *transl.* öfvervägande l. -läggning, eftertänka; tanke Rom. 2: 15, plan 2 Cor. 10: 5 (fiendtliga idéer, anslag, planer emot christendomen).

† λογομαχέω (λογομάχος som strider med l. om ord, ordkåblare) *strida om ord*, kåblå 2 Tim. 2: 14 (strida om saker som äro utan vigt för den praktiska christendomen). *

† λογομαχία, ας, ἡ (fgde) *ordstrid*, -tvist, -träta 1 Tim. 6: 4. *

λόγος, ου, ὁ (λέγω) det *sagda*, uttalade = *ord*; ordets innehåll = *tal*; själens kraft som ger sig tillkänna genom ord och tal = *förnuft*; omfattar alltså både oratio och ratio; *ann.* vid ett så mångtydigt och så ofta förekommande ord måste man, för att undvika en tröttande vidlyftighet, inskränka sig till att nästan blott uppgifva de

möjliga betydelserna, utan anspråk på fullständighet hvarken i afseende på dem l. de ställen der de förekomma. — 1:o) a) *ord* Mt. 7: 24 *sæpissime*, τοῦ Θεοῦ l. τοῦ Κυρίου l. blott *ὁ* λ. Guds l. HERrans ord, Ordet, den gudomliga l. uppenbarade läran Mc. 4: 14 *sæpissime*, kallas 1 Petr. 1: 23 ζῶν καὶ μένων, ὁ — — — πιστὸς λ. Tit. 1: 9 det med undervisningen öfverensstämmande vissa ordet, ὁ δι' ἀγγέλων λαληθεὶς λ. Hebr. 2: 2 det genom englar förkunnade ordet = lagen, λ. εἰπεῖν κατὰ τινος Mt. 12: 32 säga (smäda) ord emot ugn = smäda. — b) *tal*, yttrande διὰ λόγου Act. 15: 27 muntligen, 2 Thess. 2: 2. 15 geuom muntligt yttrande l. tal; förmaning ss. ὁ λ. ἡμῶν διὰ τῆς ἐπιστολῆς 2 Thess. 3: 14 denna vår skriftliga förmaning (v. 12); föredrag, lära ss. Joh. 15: 3, undervisning Joh. 17: 20 *al.*, föreskrift ss. Rom. 13: 9, Gal. 5: 14; förklaring, berättelse Mt. 28: 15 *al.*, Act. 1: 1; utsaga, orakel, prophetia ss. Lc. 3: 4, äfven Rom. 3: 4; rykte Lc. 5: 15 *al.*, rop ἔχεν λ. σοφίας Col. 2: 23 hafva rop l. namn l. utseende af vishet (men icke verklighet), ordspråk ss. Joh. 4: 37. — c) *fråga*, sak ἐν τῷ λ. τοῦτω Act. 8: 21 inom denna sak, äfven Act. 15: 6 *al.*, ἔχεν λ. πρὸς τινα Act. 19: 38 hafva sak med ugn; händelse, Mc. 1: 45 *al.*; = 𐤇𐤒𐤍 något Rom. 9: 28 (se dock συντέμνω). — 2:o) *Förnuft* (betydelsen förekommer ej i N. T.), öfverläggning, a) *beräkning*, räkenskap λ. διδόναι l. ἀποδιδόναι τινός l. περὶ τινος Mt. 12: 36 *al.* göra l. aflägga räkenskap för l. rörande ngt, συναίρεση λ. μετὰ τινος Mt. 18: 23, 25: 19 (se συντέμνω), αἰτεῖν τινα λ. περὶ τινος 1 Petr. 3: 15 fordra räkenskap af ngn rörande ngt, πρὸς ὃν ἡμῶν ὁ λ. scil. ἐστὶ Hebr. 4: 13 inför hkn vi hafva (l. hafva att aflägga) räkenskap; *räkning* λ. δόσεως καὶ λήψεως Phil. 4: 15 räkning öfver l. beräkning af inkomst och utgift (Philipperna och Paulus föreställas ss. förande räkning med hvarandra, hvarvid den ena partens δόσις stämmer öfverens med den andras λήψις, så att rubriken λήψις är tom på Philippernas sida och δόσις på Pauli), εἰς λ. ἡμῶν Phil. 4: 17 för eder räkning; aktning, anseende, afseende λ. ποιῆσαι τινας Act. 20: 24 göra afseende på ngt, fråga efter ngt (|| οὐδενὸς λόγου ποιῶμαι τὴν ψυχῆν τιμίαν ἐμωτῷ ὡς — — — i intet afseende håller jag min själ l. mitt lif för dyrbart för mig l. i mina ögon till att — — —. — b) *grund*,

åsiqt, skäl παρεκτὸς λόγου Mt. 5: 32 utom l. undautagande (hordoms) skäl = utom för otrohet, τινὶ λόγῳ Act. 10: 29 på hvad grund l. af hvad anledning? κατὰ λόγον Act. 18: 14 med skäl l. rätta. — 3:o) ὁ Λόγος l. Λόγος τοῦ Θεοῦ l. τῆς ζωῆς = HERren, Christus. Historiska roten till benämningen ligger i Genes. 1 cap. och Ps. 33: 6: den kan antingen vara *personification* l. *hypostas*, men är utan fråga det sednare. Λόγος är alltså en med Gud identisk person, som i sig innefattar all Gudomus fullhet och gör denna gudomliga fullhet uppenbar för menniskor, och som slutligen blef menniska och uppenbarade sig ibland menniskor för att utföra den högsta akt af uppenbarelse, som ibland menniskor är möjlig. Då nu i Judiska theologien öfver väseudet af Λόγος l. »Guds Ord» många oriktigheter insmugit sig, hka härstammade från den orientaliska philosophien, som äfven antager emanationer l. incarnationer af Gudomen, och hka i synnerhet gingo ut på att visa, att äfven »den högsta emanationen af Gud icke var lik den evigt förborgade Guden själf», så satte Johannes, sannolikt med hänseende till dessa falska föreställningar om Λόγος, i spetsen af sitt Evangelium en framställning af dess väsende, som utvisar, att detsamma är *alldeles lika* med Guds väsende och har i tidens fullbordan förenat sig med menniskan JEsus; Joh. 1: 1 *al.*; jfr äfven 1 Joh. 1 cap.

λόγη, ἡς, ἡ lausspets l. -udd; *synecdoch.* lans Joh. 19: 34. *

λοιδορέω, ἴσω (λοιδορός) skälla, utskälla, banna, fara ut emot någon, skymfa, smäda, häda Joh. 9: 28 *al.*

λοιδορία, ας, ἡ (fgde) utskällande, smäda, smädelse, skällsord 1 Tim. 5: 14, 1 Petr. 3: 9.

λοιδορός, ον (derivation oviss) skällande, lastande, smäda; *subst.* smädare 1 Cor. 5: 11, 6: 10.

λοιμός, οῦ, ὁ (antingen af λῶμα suuts, orenlighet, äfven förderf, eller af λιμός) pest, farsot, hvarje smittosam l. hastigt omkring sig gripande dödande sjukdom Mt. 24: 7, Lc. 21: 11; *transl.*, lik som pestis, om en förderflig, allmänt skadlig menniska Act. 24: 5.

λοιπός, ἡ, ὅν (λείπω, λέλοιπα) reliquus, lemnad, kvarblifven, öfrig, återstående; *neutr.* ss. *adv.* i öfrigt 1 Cor. 1: 16 *al.*, äfven numer, redan ss. Act. 27: 20; τὸ λοιπὸν för öfrigt, annars, en annan gång Mt. 26: 45, fraudeles, hädaefter 1 Cor.

7: 29 (hör till det fgde), hvad det öfriga beträffar Eph. 6: 10, Phil. 3: 1 (hvad J utom det hitintills sagda ännu hafven att göra), Phil. 4: 8 (hvad utomdess åligger eder ss. pligt), 1 Thess. 4: 1 (der *Tisch.* ej har τó) och 2 Thess. 3: 1 (hvad utom det hitintills sagda ännu är att säga); ὁ δὲ λ. κ. τ. λ. 1 Cor. 4: 2 »hvad dessutom är att märka är det anspråk man gör på hushållarne, att o. s. v.»; τοῦ λοιποῦ Gal. 6: 17 hädanafter; — plur. οἱ λ. med oeh utan subst. de öfrige, de andre ss. Mt. 22: 6 al., äfven = de otrogne, hedningarne ss. Eph. 2: 3, 1 Thess. 4: 13, 5: 6, τὰ λ. Mc. 4: 19 al. det öfriga, det andra. — Annm. λοιπόν och τὸ λ. omvexla i editionerna.

Λουκάς, ἄ, ὁ (smdr. af lat. ordet *Lucanus*) *Lucas*, författare till det 3:dje Evangelium och Apostlagerningarne, anses vara född i Antiochia; oafgjordt om han varit född Jude l. hedning; för *det sednare* talar hans grekiskt-latinska namn, äfvensom den nära nog elassiska grekiska han skriver; men då Evangelium förräder en mycket noggrann kännedom af Judiska förhållanden, så kan man med stor sannolikhet sluta, att författaren väl är född hedning, men redan tidigt blifvit Jud. proselyt och slutligen öfvergått till christendomen (andra anse honom för hellenistisk d. ä. grekisktalande Jude). Till sitt borgerliga yrke *läkare* Col. 4: 14; Pauli trogne följeslagare och medhjelpare Col. 4: 14, 2 Tim. 2: 11 al. Enligt Act. 16: 10 följ., 20: 5 följ., 21: 1 följ., 27: 1 — 28: 16 har han, sedan Paulus kom till Troas (på 2:dra missionsresan) oeh for öfver Macedonien, åtföljt Aposteln på dennes resor, till oeh med till Rom. Sitt Evangelium skref han under Apostelns öfverinseende och dedicerade det, äfvensom Apostlagerningarne till Theophilus (se *Θεόφιλος*). *Cetera ignota*.

Λούκιος, ου, ὁ (lat.) *Lucius*, ifrån Cyrene, en af de 5 lärarne i Antiochia och Pauli medhjelpare, men icke densamme som fgde; fkmr Act. 13: 1, Rom. 16: 21. Han skall hafva blifvit biskop i Laodicæa. λουτρὸν, οὐ, τὸ (följ.) *tvagningsmedel*, badning, bad; τὸ λ. τοῦ ὑδατος Eph. 5: 26 det bekanta vattenbadet, vattenbadet κατ' ἐξοχήν, döpelsen, λ. παλλαγενεσίας καὶ ἀνακαινώσεως πν. ἀγίου Tit. 3: 5 ett bad som innefattar l. medför ny födelse oeh en af den H. Ande verkad förnyelse (så kallas dopet, emedan den troende dervid födes på nytt och får helgelsekraft af den H. Ande).

λούω, ἔλουσα; λέλουμαι, ἐλουσάμην (stam *λώω*, besl. med *λώω*) *luo*, *lavo*, *bada*, *tvätta*, *två* Act. 9: 37, τὴν ἀπὸ τινος aftvå ngn ngt, *rena* ngn ifrån ngt Act. 16: 33 (egentl. ∞ han tvädde dem så att de blefvo renade ifrån slagen d. v. s. från blodet af de slagne såren); i *metaph. andlig* mening *rena* Apoc. 1: 5, äfven i *pass.* Hebr. 10: 2, Joh. 13: 10 »den som blifvit renad (från synderna) = fått syndaförlåtelsen (i rättfärdiggörelsen), har icke behof af annat än att två fötterna på sig (som blifvit orenade under vandringen) d. ä. än af den dagliga reningen.

Λύδδα, ης, ἡ, äfven *-a*, *ων*, τὰ (לודדא kanske strid, träta; Arab. Ludd, Ludda; Græce Δύσπολις) *Lydda*; denna stad låg ett stycke från Joppe på vägen från Jerusalem till Cæsarea; hörde i början till Samarien, men sedan till Judæen. Tidigt hade här bildat sig en ehristen församling; der botade Petrus *Aeneas* Act. 9: 32 följ.

Λύδια, ας, ἡ *Lydia* 1:o) landskap i Mindre Asien. Tidigt utgjorde Lydien medelpunkten för ett eget Lydiskt rike, hvars siste konung *Croesus* besegrades af Cyrus d. äldre 546 f. Chr. Efter Pergameniske konungen *Attalus III Philomätors* död 133 f. Chr. kom Lydien med hela det öfriga Pergameniska riket under omedelbart Romerskt välde och utgjorde sedan dess en del af provinssen Asia. — Landet sjelft, ehuru genomstruket af berget *Tmolus*, hade dock några ansevärliga slätter, ett mildt klimat, stor fruktbarhet oeh rikedom på många slags produkter. Ibland Lydiska städer nämnas i N. T. *Sardes* (den förnämsta), *Thyatira* och *Philadelphia*; i G. T. förekomma Lydierna troligen under benämningen לודיא Genes. 10: 22. — 2:o) ett fruntimmer från Thyatira, som uppehöll sig i Philippi och var purpurkrämerska l. handlade med purpurkläder; antingen var Lydia hennes egentliga namn, eller kallades hon så derföre att hon var en Lydiska, emedan Lydien var berömdt för sina purpurfärgerier; den förra meningen är riktigare; Act. 16: 14. *

Λυκαονία, ας, ἡ *Lycaonien*, en provins i Mindre Asien, som likväl i N. och V. icke hade några bestämda gränser. I Ö. gränsade det till Cappadocien och i S. skildes det från Cilicien genom berget *Taurus*. Det utgjorde en mellan berg liggende slätt med många kullar, hvars jordmån var starkt impregnerad med salt, så att få källor med

drickbart vatten funnos der och vattnet på några trakter till och med måste köpas. Der funnos städerna *Iconium*, *Lystra* och *Derbe*, i hka Paulus förkunnade Evangelium Act. 14: 6. *

Λυκαονιστί, *adv.* (af fgde) på Lycaoniska språket; anses af somliga beslägtadt med Assyriska, andra hålla det för förderfvad Grekiska Act. 14: 11. *

Λυκία, *ας*, ἡ *Lycien*, landskap i Mindre Asien, som gränsar i V. till Carien, i N. och N.O. till Phrygien och Pisidien, i Ö. till Pamphylien och i S. till Medelhafvet. Af dess 23 städer förekomma i N. T. blott *Patara* hufvudstaden Act. 21: 1 och *Myra* Act. 27: 5. Invånarne berömda ss. sjöfarande; Act. 27: 5. *

λύκος, *ου*, ὁ (genom bokstafsförändring) *lupus*, varg, ulf Mt. 10: 16 *al.*; äfven *metaphor.* om glupska, våldsamma menniskor Mt. 7: 15 *al.*

λυμαίνομαι (*λύμα*, τό och *λύμη*, ἡ smuts; orenlighet af *λύω*) *nedsmutsa*, skymfa, skymfligt behandla, misshandla, föröda, förstöra Act. 8: 3. *

λυπέω, *ηκα*, *ησα*; *ηθήσομαι*, *ήθην* (följ.) *smärta*, bedröfva 2 Cor. 2: 2 *al.*, Eph. 4: 30 (den H. Ande bedröfvas genom *λόγοι σαπρού*), såra, förolämpa; *med.* och *pass.* känna smärta, hafva bekymmer, vara bedröfvad, sörja Mt. 14: 9 *al.*, förolämpas, kränkas, såras Rom. 14: 15 (till samvetet) = *σανδαλιζέται*.

λύπη, *ης*, ἡ *smärta*, sorg, bedröfvelse, bekymmer Lc. 22: 45 *al.*, ἐλθῆν ἐν λύπη 2 Cor 2: 1 komma försedd med l. medförande sorg, bedröfvande eder, ἡ κατὰ Θεὸν λ. 2 Cor. 7: 10 den på Gud gående sorgen d. ä. som har afseende på Gud (de trognas sorg öfver synden, hvarmed de brutit emot Gud), ἡ τοῦ κόσμου λ. *ibid.* världens (de otrognas) sorg (öfver förlusten af egodelar, ära o. s. v.), μὴ ἐκ λ. ἢ ἐξ ἀνάγκης 2 Cor. 9: 7 att det icke må ske af bedröfvelse (att genom gåfvan nödgas blifva af med ngt) eller af nödvändighet (emedan man tvingas dertill af förhållanden och icke kan underlåta att gifva), λ. ἐπὶ λύπην Phil. 2: 27 sorg på sorg, den ena sorgen efter den andra; *plur.* vedervärdigheter, lidanden, olyckor 1 Petr. 2: 19.

Λυσανίας, *ου*, ὁ *Lysanias*, tetrarch öfver Abilene Lc. 3: 1. Denne Lysanias härstammade troligen från en äldre tetrarch med samma namn, hvilken på Cleopatras anstiftan dödades af Antonius år 34 f. Chr. och var en son af Ptolomæus, Menæi son. *

Λυσίας, *ου*, ὁ *Claudius Lysias*, Romersk militärtribun och commendant på borgen *Antonia* under Pauli sista vistelse i Jerusalem. Han lät fångsla Paulus och straxt derpå, för att undandraga honom Judarnes stämplingar, sända honom nattetid med en stark militärbetäckning till procuratorn *Felix* i *Cæsarea*. Act. 23: 26, 24: 7. 22.

λύσις, *εως*, ἡ (*λύω*) *lösande*, lösgörande, lösning, upp-lösning (af äktenskap), skilsmessa 1 Cor. 7: 27. *

λυσιτελέω (*λυσιτελής* som *betalar kostnaden*, lönar sig, fördelaktig af *λύω* betala, *τέλος* kostnad) egentl. *betala* l. ersätta (den använda) *kostnaden*, löna sig, båta, gagna; i N. T. *imperson.* med *dat.* Lc. 17: 2 — i afseende på det derpå följande ἢ anmärkes, att 2:ne constructionssätt blifvit hopblandade: »det gagnar honom i fall — — — (och mer) än att — — —»; jfr Mt. 18: 8. *

Λύστρα, *ας*, ἡ och *-α*, *ων*, τὰ *Lystra*, stad i Lycaonien icke långt ifrån *Iconium* och *Derbe*. Paulus predikade der på sin första missionsresa Act. 14: 6 följ., 2 Tim. 3: 11, och lärde på den andra kända Timotheus, som var derifrån (se *Τιμόθεος*), Act. 16: 1.

λύτρον, *ου*, τό (*λύω*) *medel att lösa* ut en slaf l. fånge med, lösepenning, förlossning, försoning Mt. 20: 28, Mc. 10: 45.

λυτρόω; *ωσάμην*; *ώθην* (fgde) frigifva mot lösen; i N. T. *med.* friköpa, utlösa, förlösa Lc. 24: 21 (från Romarnes öfvervalde), i *andlig mening* Tit. 2: 14 (från syndens fångenskap) äfven *pass.* 1 Petr. 1: 18 förlösas l. befrias.

λύτρωσις, *εως*, ἡ (fgde) lösgifning; af *med.* friköpning, ut- l. återlösning, förlossning Lc. 1: 68, 2: 38, *εὐράμενος αἰώνιον* λ. Hebr. 9: 12 hafvande fränmit, förskaffat (oss) en evig förlossning (den är *evigt* gällande en gång för alla, så att den icke behöfver förnyas).

† *λυτρωτής*, *ου*, ὁ (*λυτρόω*) förlossare, befriare Act. 7: 35. *

† *λυγία*, *ας*, ἡ = det i profangrek. vanliga *λυχνεῖον* τό (följ.) *ljusstake*, hvarpå lamporna sattes, emedan de voro små och låga, Mt. 5: 15 *al.*, κατ' ἐξοχήν Hebr. 9: 2 den sjuarmade ljusstaken i det heliga (bilden af kunskapens ljus — det gudomliga ljuset i HERrans församling) — denna sjuarmade ljusstake fkmr Apoc. 1: 12 fördelad i 7, som *ibid.* 20 beteckna de 7 församlingarne; *κινεῖν τὴν* λ. Apoc. 2: 5 (se *κινέω*).

λύχνος, ου, ό (besl. med lux; obruklig stam λύκη) *lykta*, ljus, lampa Mt. 5: 15 *al.*, φῶς λύχνου Apoc. 18: 23 lampsken; *trop.* om ögat Mt. 6: 22, om en lärare Joh. 5: 35, om Messias Apoc. 21: 23, om ordet 2 Petr. 1: 19 (*ljuset* eller lykthan är G. T:s prophetiska ord, det *mörka rummet* är menniskohjertat; dagens inbrytande och morgonstjernans uppgång i hjertat antyder — i nära förening med det föregående — den tidpunkt, då det, som det prophetiska ordet lofvar om *δύναμις καὶ παρουσία*, blifver genom den H. Ande en invärtes viss kunskap, så att vi hinna till den kunskap, att Christus ss. den sanne Frälsaren också nödvändigt måste återkomma i gudomlig herrlighet till fulländning af sitt verk. Petrus skiljer alltså emellan 2 grader af det christliga lifvet: i den *förra* grundar sig tron på yttre vittnesbörd, i den *sednare* på andans inre uppenbarelse — det förra är en vandring ἐν τόπῳ ἀρχηροῦ vid skenet af en lykta, det sednare en vandring i morgonens ljus).

λύω, ἐλύχα, ἔλυσα; λυθήσομαι, ἐλύμαι, ἐλύθην 1:o *lösa*, lossa ngn som är bunden Mt. 21: 2 *al.*, band Mc. 1: 7 *al.*, insegel på en bok Apoc. 5:

2: 5; *trop.* tungans band Mc. 7: 35, dödens Act. 2: 24 (der likväl efter LXX står ὠδῖνας st. δεισμούς l. -ά, se ὠδίν), ἐλύσαι ἀπὸ γυναικός 1 Cor. 7: 27 du är lös och ledig från = har icke hustru, är ogift (antingen du har haft hustru förut l. ej); lösgöra, lössläppa, befria (en fånge) Joh. 11: 44 *al.* — 2:o) *upplösa* ss. en sammankomst Act. 13: 43, nedrifva (en byggnad) Joh. 2: 19; *trop.* (medelbalken) Eph. 2: 14, förstöra 1 Joh. 3: 8, afskaffa (ett bud) Mt. 5: 19, upphäfva (lagen) Joh. 7: 23, vanhelga (sabbaten) Joh. 5: 18. — I afseende på bemärkelsen »förklara för tillåtet l. tillätligt» Mt. 16: 19, 18: 18 se δέω. — *Pass.* (utom de föregående bemärkelserna) lösryckas, gå sönder Act. 27: 41, göras om intet l. ogiltig, beröfvas sin gällande kraft Joh. 10: 35.

Λωῖς, ἴδος, ἡ Λοῖς, Timothei mormoder, en gudfruktig qvinna, 2 Tim. 1: 5. *

Λώτ, ό indecl. (לוֹטַ תäckelse, slöja) *Lot*, son till Haran och brorson till Abraham se Genes. 11: 31, äfvensom 13, 14 och 19 capp.; fkmr Le. 17: 28 följ., 2 Petr. 2: 7.

M.

Μαάθ, ό indecl. (מֵאָת han är liten) *Maath* Le. 3: 26. *

Μαγαδάν, ἡ indecl. || följ.

Μαγδαλά, ἡ indecl. (מַגְדָּלָה Guds torn) *Magdala*, nu el Medschel, 1¼ timmas väg norr om Tiberias, söder om Capernaum, vid vestra stranden af sjön Genesaret. Till Magdalas gebit hörde, ss. det synes, äfven byn *Dalmanutha*. Från Magdala härstammade *Maria Magdalena*, Mt. 15: 39 *

Μαγδαληνός, ἡ, όν (fgde) från Magdala Mt. 27: 56. 61 *al.*

Μαγεδών || Ἀρμαγεδδών Apoc. 16: 16. *

μαγεία, ας, ἡ (följ.) egentl. Magiernas visdom, *magi*, hexeri, trolldomskonst Act. 8: 11. *

μαγεύω (följ.) vara en Magier, bruka magiska konst; äfven derigenom förhexa, förtrolla, tjusa o. s. v. Act. 8: 9. *

μάγος, ου, ό (af Persiskt ursprung, men sammanhänger med μάγανον tjusningsmedel af μύσσω

blanda o. s. v. se *φαρμαζός*) en *Magier*; så hette ursprungligen en stam af *Mediska* folket, åt hkn utöfningen af de heliga ceremonierna och bibehållandet af de lärda vetenskaperna var anförtrödd (liksom *Levi* stam hos Israëliterne). De Mediske Magierne, hka vi redan tidigt lära känna ss. *stjern*- och *drömtydare*, hade *Zoroaster* från Medien i sednare hälften af 7:de århundrade f. Chr. underkastat en reform. Från Mederna öfvergick Magierkastan på Cyri den äldres tid till *Perserne*. Dessa Persiska Magier utgöra ett i den gamla världen ganska berömdt institut. De voro bevarare af det heliga, de lärde bland folket, spåmän och hexmästare. Äfven hos *Babylonierne* fauns det i den Chaldæiska dynastiens tid en Magierorden, till hkns föreståndare *Daniel* genom kongl. nåd upplöjdes Dan. 2: 48. Dessa Magier delte sig i 5 klasser: a) bildskriftkännare, b) naturkunnige, c) astronomer, d) spåmän, e) astrologer. Sedermera

öfverfördes denna benämning, utan afseende på vistelseorten, på alla hvilka egnade sig åt dessa vetenskaper. — I N. T. kallas så de *Österländske vise* (troligen från Lyckliga Arabien, hkt skänkerna antyda), hka föranledda af en stjärna efterforskade den nyfödde Messias i Jerusalem Mt. 2: 1 följ. Enär Daniel en gång varit ordens föreståndare, och en sådan mästars prophetior genom tradition bibehöllo sig från det ena seklet till det andra, och Daniel med sådan bestämdhet förebådat de 70 *veckorna* Dan. 9: 24 och dermed troligen sammanhållit *stjernan*, som skulle uppgå af Jacob Num. 24: 17; så försvinner det gåtlika deruti, att de Österländske vise med sådan bestämdhet sökte den nyfödde Judakonungen. — Äfven gycklare och bedragare kallas så i N. T., sedan magien urartat och blifvit af vinningslystne personer missbrukad att bedraga de lättrogna Act. 13: 6. 8.

Μαγώγ, *ó indecl.* מַגּוּגִים Genes. 10: 2, Ezek. 38 och 39 eapp., *Magog*, namn på ett nordligt folk, som äfven Arabiska och andra orientaliska författare känna under namn af *Jagug* och *Magug*. De för lägga detsamma, ss. Grekerna Seytherne, i de ökände nordöstra delarne af Asien. Troligen menas med *Μαγώγ* Apoc. 20: 8 en massa af nordliga vilda hedniska folkslag, som skulle samlas under djefvulens fana till strid emot de helige. *

Μαδιάμ l. *άν, ó* och *ή* (מִדְיָן) *Midian* 1:o) en son af Abraham med Ketura, var stamfader till 2:o) en Arabisk folkstam, hvars egentliga boningsplatser skola hafva varit belägna på östra sidan af Ælanitiska viken (se *έρυθρός*), men hvars gcbit måste hafva sträckt sig i norr ända upp till Moabiterne och åt vester ända till grannskapet af Sinai och Horeb, ty dit dref »Moses sin svärfader Jethros får, prestens i Midian» Exod. 3: 1. Man skall ännu i medeltiden hafva funnit ruinerna af en stad Madian öster om Ælanitiska hafsviken. Midianiterne förblandas ofta med sina stamförvandter Ismaëliterne. De förförde Israël till afgudadyrkan, hvarföre HERren befallde, att Israël skulle bekriga dem (Num. 25); Israëliterne slogo dem ock under Pinehas' auförande och gjorde stort byte (Num. 31). Då Israëls barn gjorde det ondt var för HERranom, gaf Han dem efter Josuas tid under Midianiternas hand i 7 år, men frälste dem sedan derutur genom *Gileon* (Judie. 6 cap. — 8: 28), hku på Jisreels slätt vann öfver

dem en underbar seger. Sedan den tiden försvinna de ur historien. Act. 7: 29. *

μαθητεύω, εσσα; εύθηγν (följ.) vara lärjunge *τινί* åt ngn l. ngn lärjunge Mt. 27: 57; *trans.* göra ngn till lärjunge Mt. 28: 19 [detta sker på tveghandha sätt: 1:o) genom dop *βαπτίζοντες* x. τ. λ. — *Tisch.* har dock *βαπτίζοντες* — 2:o) genom undervisning *διδάσκοντες* x. τ. λ.; detta språk är ett bland hufvudställena emot Baptisterna], äfven Act. 14: 21; *pass.* undervisas, läras *τινί* Mt. 13: 52 (*dat. commodi*).

μαθητής, οῦ, ó (μανθάνω, *εμαθον*) *lärjunge*)(*διδάσκαλος*, anhängare, bekännare; 1:o) i allmänhet Mt. 10: 24. 25 *al.* — 2:o) namngifna lärares ss. a) Mosis Joh. 9: 28, b) Johannis döparens Mt. 9: 14 *al.*, c) Phariseernas Mt. 22: 16, d) JEsu Mt. 5: 1 *sapissime*, *κατ' έξοχόν* de tolf l. c. Mt. 10: 1 *al.*, äfven de 70 Lc. 10: 1, 17: 23; äfven de echristne l. trogna i allmänhet kallas JEsu bekännare ss. Act. (1: 15) 6: 1. 2 *al.*

μαθήτρια, ας, ή (*femin.* till fögde) *lärjunginna*, *echristinna* Act. 9: 36. *

Μαθουσάλα, ó indecl. (מָתוּשָׁלַח svärdets man) *Mathusala*, Henochs son, som af Patriarkerne uppnådde den högsta åldern eller 969 år; Lc. 3: 37. *

Μαϊνάν, ó indecl. l. *Μενναῖς, ἄ, ó* (trol. = מַיְנָן tröstare) *Mainan* l. *Mennas* Lc. 3: 31. *

μαίνομαι (*μάω, μαίομαι* eftersträfvä, ifrigt eftertrakta) *rasa*, *vara ur-* l. *vansinnig*, *hafva mistat förståndet* Joh. 10: 20 *al.*

μαχαρίζω, ἰω (följ.) *skatta*, *prisa* *lycklig* l. *salig* Lc. 1: 58, Jae. 5: 11.

μακάριος, α, ον (besl. med *μαχρός* lång — liksom långlifvad, odödlig — men äfven hög, stor) *salig*, *lycksalig*; i profangrek. i synnerhet om gudar, men äfven om menniskor; i N. T. vanligast om menniskor, lefvande och döda ss. Mt. 5: 3—11 *sapius*, *μακάριος* l. *-οι* = מַכְרִיִּים säll l. hell o. s. v.; men äfven om Gud 1 Tim. 1: 11, 6: 15; brukas äfven om *ελπής* Tit. 2: 13; *compar.* *μαχαριώτερος* 1 Cor. 7: 40.

μαχαρισμός, οῦ, ó (*μαχαρίζω*) *salig-* l. *lyckligprisning*, *λέγειν τὸν μ. τιμωσ* Rom. 4: 6 *utsäga saligprisningen om ngn d. ä. prisa ngn salig*; *τίς* — — — *ὁμῶν* Gal. 4: 15 *af hvilken beskaffenhet var eder lycksaligbeprielse? d. ä. då J skattaden eder lyckliga (för min skull), huru flyktig och be-*

tydelselös var icke denna känsla? — fkmr ock Rom. 4: 9.

Μακεδονία, ας, ή *Macedonien*, ett bekant land norr om Grekland, som på olika tider hade olika gränser. Under konungarne (sedan Philippus) gränsade det i öster till Ægeiska hafvet och stötte genom floden *Nestus* och berget *Orbelus* till Thracien, drog sig i norr ända till *Scordus*berget, skildes i N.V. och V. genom *Bermius*berget och de Cannaloviske bergen från Illyrien, och gränsade i söder förmedelst de bergsträckningar, som gingo ut från Pindus, till Thessalien och Ægeiska hafvet. De berg, som genomskuro laudet, voro till en stor del malmhaltiga och floderna, som derifrån utgingo, vattnade landet och gjorde det fruktbart. Af regenterna nämnas i Bibeln *Philippus*, *Alexander*, *Philippus III* († 179 f. Chr.) och dennes oäkta son och efterträdare *Perseus*. Genom denne sednares intriger förbereddes ett krig med Romarne, som bröt ut 171 f. Chr., och hvari *Perseus* slutligen dukade under för Pauli Æmilii här 168 f. Chr. *Macedonien* blef då deladt i 4 provinser l. districter, som likväl ännu förklarades för fria (167 f. Chr.). Då emellertid ett par kronpretendenter efter hvarandra uppträdde, måste Romarne ånyo gripa till vapen, och följdén blef, att *Macedonien* (142 f. Chr.) förvandlades till en Rom. provins, *Provincia proconsularis*; ss. sådan förekommer den ock i N. T. i förening med *Achaia* (se *Αχαΐα*). De 4 hufvudstäderna i provinsen *Macedoniens* 4 districter (*Macedonia* 1:ma, 2:da, 3:tia, 4:ta) voro *Amphipolis*, *Thessalonica*, *Pella* och *Pelagonia*. Dessutom förekomma i N. T. städerna *Philippi*, *Neapolis*, *Apollonia* och *Beroea*. Paulus utbredde christendomen i *Macedonien* på sin 2:dra och 3:dje missionsresa. Emellan begge resorna voro hans medhjelpare *Silas* och *Timotheus* derstädes verksamma; fkmr Act. 15: 9—12 *al.*

Μακεδών, όνος, ό (fgde) *Macedonier*, ifrån *Macedonien* Act. 16: 9 *al.*

μάκελλον, ου, τό egentl. *maceria*, inhägnad; sedan *macellum*, kött-torg, hökaretorg, torg för matvaror (*ἀγορά τῶν ὀψων*) 1 Cor. 10: 25. *

μακράν, adv. (egentl. *accus. femín.* af *μακρός scil. όδόν*) lång väg, långväga, långt, på långt håll l. afstånd, fjerran Lc. 15: 20, *οί εις μ. scil. όντες* Act. 2: 39 de som äro i fjerran, bo på afstånd d. ä. alla de medlemmar af Judiska nationen, hka hvarken bo i Jerusalem l. ss. festpilgrimer äro

der tillstädes, vare sig Hebræer l. Hellenister; *μ. από τινος* Mt. 8: 30 *al.* på afstånd ifrån ngn; *τροπικε οὐ μ. εἰ από τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ* Mc. 12: 34 du är icke långt ifrån Guds rike d. ä. du kan snart blifva fullkomligt tjenlig till upptagande deri; hedningarne utmärkas med *οί μ. όντες* Eph. 2: 13 = *ἀπηλλοτριωμένοι τῆς πολιτείας τοῦ Ἰσραήλ* v. 12 (se *ἀπαλλοτριώω*), äfvensom v. 17) (*οί έγγύς* Judarne.

μακρόθεν, adv. (*μακρός*) långtifrån, fjerran efter, på långt håll l. afstånd Mc. 8: 3 *al.*; *ἀπό μ.* Mt. 26: 58 *al.*

μακροθυμέω, ησα (*μακρόθυμος* långmodig, af *μακρός* och *θυμός*) vara långmodig 1 Cor. 13: 4 *al.*, *εἰς τινα* 2 Petr. 3: 9 i afseende på ngn (grunden, hvarföre löftet icke ännu gått i fullbordan, är Guds långmodiga kärlek), äfven *πρός τινα* 1 Thess. 5: 14 emot ngn; hafva tålmod, fördrag, anstånd *ἐπί τινι* Mt. 18: 26. 29 med ngn, Lc. 18: 7 dröja i afseende på ngn (*καί μακροθυμῶν ἐπ' αὐτοῖς* om han ock låter dem vänta, *Tisch.* har *καί μακροθυμεῖ*), *ἐπὶ καρπῷ* Jac. 5: 7 vara tålig i afseende på skörden d. ä. tåligt afbida skörden, deraf också Hebr. 6: 15 tåligt vänta, bida.

μακροθυμία, ας, ή (fgde) *långmodighet*, fördragsamhet, tålmod a) om Gud (i det Han fördröjer straffet) Rom. 2: 4 *al.*, 2 Petr. 3: 15 (deruti att Han ännu tillbakahåller yttersta domen); b) om menniskor 2 Cor. 6: 6 *al.* (som visar sig deruti, att de icke göra sin rätt gällande och att de äro tåliga vid förolämpningar).

† *μακροθύμως, adv.* (af *μακρόθυμος*, se *μακροθυμέω*) långmodigt, tåligt Act. 26: 3. *

μακρός, ά, όν (*μάκος, μήκος*) lång 1:o) om rum: långt aflägsen Lc. 15: 13, 19: 12. — 2:o) om tid: lång, långvarig, *μακρά προσεύχεσθαι* (Mt. 23: 14) Mc. 12: 40, Lc. 20: 47 bedja långt, hålla långa l. ordrika böner.

μακροχρόνιος, ον (fgde, *χρόνος*) långtidig, långvarig, som länge lefver l. vistas, långlifvad Eph. 6: 3. *

μαλακία, ας, ή (följ.) egentl. mjukhet, vekhet; deraf slapphet, kroppslig svaghet, sjuklighet, krankhet Mt. 4: 23 *al.*

μαλαχός, ή, όν (*μαλάσσω* uppmjuka, samstammigt med) mollis, mjuk. vek, len, fin Mt. 11: 8, Lc. 7: 25; deraf transl. veklig, klemmig, vekling 1 Cor. 6: 9 (som låta begagna sig till vällust af *άρσενοκοῖται*).

Μαλα— 1. *Μαλαεήλ*, *ὁ indecl.* (מַלְאֲכֵי־לֵל Guds lof) *Malaleel*, Jareds fader, Lc. 3: 37.

μάλιστα, *superlat.* (af *adv.* *μάλα* mycket, ganska, högligen) *mest*, snarast, helst, i synnerhet, företrädesvis, hufvudsakligen, på sin höjd, ungefär; fkmr Act. 20: 38 *al.*

μᾶλλον, *comparat.* (af *μάλα*, se fgde) *mera*, mycket mera, så mycket mera, fastmer, hellre, snarare; sättes efter *οὐ*, *πολλῶ*, *πόσῳ*, *τοσοῦτῳ* Mt. 6: 30 *sæpe*, *πολὸ μ. ἤμεῖς* Hebr. 12: 25 så skola mycket snarare vi *scil.* icke undfly (det följ. *οἱ* skulle kunna utan skada förändras till *οὐ*, hvarigenom ellipsen blir mindre hård); sättes framför *positivus* för att bilda *comparat.* ss. Mc. 9: 42 *al.*, och framför *comparat.* till förstärkning ss. Mc. 7: 36 *al.*, äfvensom framför *verberna διαφέρειν, αἰρεῖσθαι, περισσεύειν* ss. Mt. 6: 26 *al.*, men icke att förstärka *superlat.*, hvidan *ἤδιστα οὖν μᾶλλον* x. τ. λ. 2 Cor. 12: 9 måste verteras: »helst alltså skall jag (i stället att förut hafva bedt om borttagandet af mitt lidande) fastmer berömma mig af mina svagheter»; har efter sig *ἢ* l. *ἢπερ* ss. Mt. 18: 13 *al.* än, äfven *genit.* 1 Cor. 14: 18; — *μᾶλλον δέ* innefattar i allmänhet en rättelse l. stegring af det föregående: eller snarare, rättare, men l. utan snarare o. s. v. ss. Rom. 8: 34 och Gal. 4: 9 ja ä u mer, Eph. 4: 28 fastmer deremot, Eph. 5: 11 utan snarare; men äfven »men mera» ss. 1 Cor. 14: 1 (än efter de öfriga nådegåfvorna — att prophetera), *ibid.* 5 mera likväl (vill jag).

Μάλχος, *ου, ὁ* (מַלְכֹשׁ beherrskad af מַלְכֵי־לֵל) *Malchus*, öfverstepstens tjenare, på hkn Petrus afhögg högra öronsibben Joh. 18: 10. *

μάμη l. *-α, ης, ἡ* (egentl. ett barnljud, liksom vårt *mamma*, lat. *mamma* — moderbröst — likaså *ἄππα, πάππα*) moder; far- l. mormor, det sednare 2 Tim. 1: 5. *

μαμωνᾶς, äfven *μαμμωνᾶς, ᾶ, ὁ* (*chald.* מַמְוֹנֵי־לֵל) rikedom Lc. 16: 9. 11; personifierad rikedomens gud (Plutus), Mammon Mt. 6: 24, Lc. 16: 13.

Μαναήν, *ὁ indecl.* (מַנְהֵן tröstare) *Manahen*, en af de 5 lärarne i Antioch. församlingen Act. 13: 1, som tillika varit Herodes Antipas' *σύντροφος* di-broder l. lekkamrat. *

Μανασσῆς, *ῆ, ὁ, accus.* *ῆν* och *ῆ* (מַנְשֵׁי־לֵל som kommer att glömma) *Manasse* 1:o Josephs förstfödde son med *Asnath*, som af farfadern adopterades och fick arf med dennes egna söner; området för Ma-

nasse stam låg till hälften på denna och till hälften på andra sidan Jordan, Apoc. 7: 6. — 2:o) Konung Hiskias' son, konung öfver Juda 696—641 f. Chr.; redan ss. tolfårig gosse sin faders efterträdare, men mycket olik denne. Hans regering räckte i 55 år, deu längsta tid ngn konung herrskat öfver Juda. Han gynnade, i likhet med sin farfader Ahas, all slags afgudadyrkan, offrade sin egeu son åt Moloch, rådfrågade spåmän och teeknatydare och var derjemte eu blodtörstig tyrann. Euligt 2 Chron. 33: 11—20 blef han af Assyrierna bortförd till Babel i fångenskap, men snart derefter lösgifven, ty han ångrade sina synder (se Manasse bön). Efter återkomsten till sitt rike afskaffade han afgudatjensten och tjenade i stället HERran Israëls Gud; Mt. 1: 10.

μανθάνω, μεμάθηκα, ἔμαθον disco, lära sig, lära Mt. 9: 13 *al.*, *ἀπό* l. *παρά* *τινος* Mt. 11: 9 *al.* af ngn, *ἔν* *τινι* 1 Cor. 4: 6 på ngn (på det vårt exempel, hvilket jag har uppställt, måtte lära eder), *ἀργαί* *μ. x. τ. λ.* 1 Tim. 5: 13 de lära sig att vara sysslolösa, i det de o. s. v. (denna ganska ovanliga construction har stöd af Platos Euthyd. 276 B, der det heter *οἱ ἀμαθεῖς σοφοὶ διδάσκονται* de okunniga lära sig så att de blifva visa; frasen kan för öfrigt förklaras af *διδάσκειν* l. *διδάσκεσθαι* *τινα σοφόν* lära ngn l. låta ngn lära att blifva vis, hvarföre det ock kan heta *διδάσκομαι σοφός* = *μανθάνω σοφός* jag undervisas till lärd); lära känna, erfara, få veta ss. Act. 23: 27; äfven begära l. få upplysningar, underrätta sig, fråga i profangrek.

μανία, ας, ἡ (*μαίνομαι, ἐμάνην*) raseri, vansinne, galenskap Act. 26: 24. *

μάννα l. *μάν, τό indecl.* (af מַנְהֵן hvad? — kan också komma af מַנְהֵן dela, tilldela; alltså del, skänk, häfvor neml. af himlen, besl. med מַנְהֵן del, andel) *Manna*, Israëliternas födoämne i öknen Joh. 6: 31. 49; det låg om morgonen ss. dagg på markeu, bestod af små hvita korn ss. corianderfrön och hade en söt honungslig smak — måste samlas före soluppgången, annars smälte det (äuuu i dag existerar det Arabiska manna, hvarmed betecknas en saft af några växter i synnerhet en tamariskbuske, som i solhettan utsvettas och i nattkylan sammandrages till små korn, lika före soluppgången insamlas); förvarades i mannakrukan i det aldraheligaste Hebr. 9: 4; *τὸ κεκρυμμένον μ.*

Apoc. 2: 17 det fördolda l. undangömda manna (detta har afseende derpå, att i l. bredvid förbundsarken i det alldraheligaste — se *στάμνος* — förvarades till åminnelse ugt af det manna, hvarmed Israël bespisades i öknen; detta i den innersta helgedomen förvarade manna är en bild af själaspisen i Guds helgedom, der själen skådar Honom ansigte mot ansigte och njuter Hans saliga närvaro).

μαντεύομαι (*μάντις*, ó egentl. en som är utom sig, hänryckt l. inspirerad af en Gud; siare, spåman af *μάνομαι*) spå, prophetera Act. 16: 16. *

μαραίνω; *ρανθήσομαι*, *ράνθην* *släcka* t. ex. brinnande kol; *pass.* slockna, aftaga, bortdö, förvissna Jac. 1: 11; Lc. 14: 34 är *μαρανθή* || *μωρανθή*.

† *μαραναθά*, skrifves äfven särskildt *μαράν ἀθά* (Syrochald. ܡܪܢܐܢܐ ܢܝܚܐ) vår HERre kommer 1 Cor. 16: 22; innehåller en energisk hänvisning på *parusien*, vid hkn det föregående *ἦτο ἀνάθεμα* skall förverkligas. *

μαργαρίτης, *ου, ό*, äfven *μαργαρίτις*, *ή scil. λίθος* margarita, ädelsten, perla, hafs- (äfven landt-) perla; så väl sjelfva musslan (perlmodermusslan), som den deri l. deraf alstrade perlan kallades så; dess naturhistoria är dunkel. I Persiska viken vid Arabiska kusten, äfvensom uti Indiska hafvet fiskades mycket perlor. Musslan, *mytilus margariferus*, ofta 1 fot lång och bred och 1 finger tjock, har ett utvändigt grått och oformligt, men invändigt glatt och glänsande skal; *metaphor.* Guds ord — Mt. 7: 6 *al.*

Μάρθα, *ας, ή* (Chald. ܡܪܬܐ herrskarinna) *Martha*, Lazari och Marias syster, boende i Bethanien Lc. 10: 38 *al.*; Frälsarens bekanta varningsrop *ibid.* 41 karakteriserar henne; man har velat anse henne för Simon den Spetälskes enka.

Μαρία, *ας*, äfven *Μαριάμ indecl., ή* (ܡܪܝܐܡ bitter; Miriam, Mosis syster) *Maria* 1:o Josephs hustru, *Jesu moder*; uppträdde blott sällan under *Jesu* offentliga verksamhet (Mt. 12: 46 följ., Joh. 2: 1 följ.), var närvarande vid korsfästelsen och blef efter Frälsarens död upptagen af aposteln Johannes i hans hus (i Jerusalem) och skall hafva dött i Claudii 5:te regeringsår 46 e. Chr., omkring 60 år gammal; se *Ἰωάννης* och *Ἐφεσος*. — 2:o) *den yngre Jacobi, Judas, Simons och Jose moder* och syster med Frälsarens moder [enligt Joh. 19: 25; dock synes på detta ställe snarare vara frågan om

2:ne par fruar, neml. a) om *Jesu moder* och hans moders syster (Salome?); b) om *Maria Klopas' hustru* l. dotter och *Maria Magdalena*; denna var gift med Klopas = Alphæus *M. ή τοῦ Κλωπᾶ* Joh. 19: 25; 'kallas *M. ή τοῦ Ἰακώβου καὶ Ἰωσή μῆτηρ* Mt. 27: 56, Mc. 15: 40, blott *ή Ἰωσήτος* v. 47 och *ή Ἰακώβου* Lc. 24: 10 samt *ή ἄλλη M.* 27: 61, 28: 1. — 3:o) *Magdalena*, från Magdala, hkn slöt sig till Frälsaren, sedan han ur henne utdrifvit 7 onda andar, fkmr Mt. 27: 56 *al.*; vanligen anses hon för samma person, som Lc. 7: 36 följ. kallas *γυνή τις ἁμαρτωλός*. — 4:o) *Lazari och Marthas syster* Lc. 10: 39 *al.*; Frälsarens bekanta omdöme om henne se *ibid.* v. 42. — 5:o) *moder till Johannes* med tillnamnet *Marcus*, förmodligen Evangelisten Act. 12: 12. — 6:o) en christinna i Rom, Rom. 16: 6.

Μάρκος, *ου, ό* (*lat.*) *Marcus*, författare till Evangelium under hans namn; heter i Apostlagerningarne än *Johannes Marcus* (12: 12. 25, 15: 37), än blott *Johannes* (13: 5. 13), än *Marcus* (15: 39); hans Judiska namn var alltså *Johannes*, och först efter umgänge med Greker och Romare kallade han sig *Marcus*. Hans moder var *Maria* (se *№* 5 fgde), i hvars hus lärjungarne samlade sig Act. 12: 12; han åtföljde sin cousin *Barnabas* och Aposteln *Paulus* på dennes första missionsresa; äfven under dennes fångenskap var han hos honom Col. 4: 10 *al.* Petrus skall hafva omvändt honom till christendomen, hvarföre han kallar honom sin (andelige) son 1 Petr. 5: 13; också skall Marcus hafva skrifvit sitt Evangelium under Petri öfverinseende. Enligt traditionen dog han martyrdöden i Alexandria år 66 e. Chr.

μάρμαρος, *ου, ό, ή* (*μαρμαίρω* skimra, blänka, glänsa) sten, klippblock (med bibegrepp af glans); en hård, hvitglänsande stenart, *marmor* Apoc. 18: 12. *

μάρτυρ, se *μάρτυς*.

μαρτυρέω, *ήσω, ηκα, ησα* (fgde) *vara vittne*, vittna *absol.* Joh. 15: 27 *al.*, *τρεῖς* — — — *αἷμα* 1 Joh. 5: 8 (tron på J. Chr. hvilat på ett 3-faldigt gudomligt vittnesbörd 1:o) *τὸ πνεῦμα* Guds Ande, som är sanningen sjelf jfr Joh. 15: 26, 16: 13. — 2:o) *τὸ ὕδωρ*, det af J. Chr. instiftade dopet. — 3:o) *τὸ αἷμα* Frälsarens för oss utgjutna försönnings- l. stänkelseblod, se äfven fgde vers; i afseende på vittnesbördens antal jfr Deuter. 19: 15, Mt. 18: 16), *περί τίνος* Joh. 1: 7. 8 *al.* om ngn,

κατά τινος 1 Cor. 15: 15 emot ngn, τί Joh. 3: 11 *al.* ngt; in- l. betyga τί Apoc. 1: 2, τινί Apoc. 22: 18 och τινί τι v 16; aflägga vittnesbörd τινί (*dat. commodi* l. *incommodi*) Mt. 23: 31 *al.*, afgifva hedrande vitsord, vitsorda τινί Lc. 4: 22, ἐπί τινι Hebr. 11: 4 aflägga ett ärofullt vittnesbörd i afseende på l. för ngn l. ngt (på hvad sätt detta visade sig, är obestämdt — somliga antaga, att eld fallit från himlen och antändt offret — andra, att röken af offret stigit uppåt, då deremot Cains slagit ner), *μ. μαρτυρίαν* Joh. 5: 32, 1 Joh. 5: 10 l. *ὁμολογίαν* 1 Tim. 6: 13 aflägga vittnesbörd l. bekännelse; *pass.* vitsordas, få ett godt l. hedrande vittnesbörd Act. 6: 3, *ὕπό τινος* Act. 10: 22 *al.*, äfven τινί Act. 26: 22 (der likväl *Tisch.* har *μαρτυρούμενος*), *absol.* Hebr. 11: 2 (*scil.* af Gud), äfven 4: 5; *pres. part. pass.* väl vitsordad, välfredad; — *ann.* μαρτυρούμενοι 1 Thess. 2: 12 skulle betyda »besvärja», men bättre är *μαρτυρόμενοι*, hkt se.

μαρτυρία, *ας, ή* (fgde) afläggande af vittnesbörd, vittnesbörd a) inför domstol = vittnesmål Mc. 14: 56. 59 *al.*, κατά τινος *ibid.* 55 emot ngn; b) i allmänhet Joh. 1: 7 *al.*, τινός är stundom *genit. obj.* ss. Apoc. 1: 9 *al.* och således = *περί τινος* Act. 22: 18 om ngn, ή *μ. Ἰησοῦ* — — — *προφητείας* Apoc. 19: 10 vittnesbördet om JEsu är prophetians ånde d. ä. den H. Ande sjelf som deri uppenbarar sig (liksom han uppenbarar sig i ditt och dina bröders vittnesbörd om JEsu — vi stå alltså på samma punkt).

μαρτύριον, *ου, τό* (se fgde) vittnesbörd τινός a) *genit. subjecti* ss. 2 Cor. 1: 12 (se *καύχῃσις*); b) *genit. objecti* Act. 4: 33 *al.*, τοῦ Χοῦ 1 Cor. 1: 6 om Christus (characteristisk beteckning af *Evangelium*, hvars förkunnare aflägga vittnesbörd om Christus), äfven τοῦ Κυρίου ἡμῶν 2 Tim. 1: 8, τοῦ Θεοῦ 1 Cor. 2: 1 om Gud (ty *Evangelii* förkunnare aflägga vittnesbörd om Gud, hvad Han neml. i Chr. gjort till menniskoruas frälsning); τινί a) (*dat. commodi*) ss. εἰς *μ. αὐτοῖς* Mt. 8: 4, Mc. 1: 44, Lc. 5: 14 till ett vittnesbörd för dem (neml. folkhoparne, ὄχλοις — att du verkligen blifvit helad af mig); b) (*dat. incommodi*) εἰς *μ. αὐτοῖς* Mt. 10: 18 till att vittna (*scil.* ἔνεχεν ἐμοῦ för rättvisan af min sak) emot dem, äfvenså Mc. 6: 11 till en anklagelse emot dem, och Jac. 5: 3 till ett vittnesbörd emot eder, heter ock ἐπί τινα Lc. 9: 5; bevis Lc. 21: 13 (på eder oskuld); ή *σκηνή*

τοῦ *μ.* Act. 7: 44, Apoc. 15: 5 vittnesbördets tabernakel = stiftshyddan (se *σκηνή*). — Åter står ett mycket omtvistadt ställe τὸ *μ. καιροῖς ἰδοῖς* 1 Tim. 2: 6 vittnesbördet för särskildt bestända l. behöriga tider (dessa orden stå ss. apposition till det fgde, och hafva utaf *Luther* blifvit i det hela riktigast återgifne »att sådant skulle i sin tid predikadt varda» — så kallas *Evangelium*).

μαρτύρομαι, *depon. med.* (följ.) egentl. låta vittna för sig, taga till l. åberopa ss. vittne i profangrek. ofta τὸς θεούς; i N. T. 1:o heligt försäkra, bedyra, betyga τινί Act. 20: 26, 26: 22 || μαρτυρούμενος, Gal. 5: 3. — 2:o) (bedjande) besvärja Eph. 4: 17, 1 Thess. 2: 12 || μαρτυρούμενοι.

μάρτυς (icke μάρτυρ i N. T.), *υρος, ό, ή, accus. μάρτυρα, plur. μάρτυρες, dat. μάρτυσι* (tros komma af *μάρη* = χεῖρ hand) vittne a) i allmänhet Mt. 18: 16 *al.* — b) i synnerhet om lärjungarne, som skulle vittna om JEsu lefnad, död och uppståndelse Lc. 24: 48 *al.* — c) om Frälsaren sjelf ό *μ. ό πιστός* Apoc. 1: 5, 3: 14. — d) om fromme och helige män, som genom sin vandel aflagt vittnesbörd om sin tro Hebr. 12: 1; deraf e) blodsvittne, martyr Act. 22: 20, Apoc. 2: 13 äfven 17: 6, *μ. τῶν τοῦ Χοῦ παθημάτων* 1 Petr. 5: 1 vittne till Christi lidanden d. v. s. som utstår dessa lidanden (se *πάθημα*), Christi blodsvittne.

μασάομαι l. *μασσάομαι* (hör till stammen *μάω, μάσσω* knåda, trycka, krossa) tugga, sönderbita τὰς γλώσσας Apoc. 16: 10 sina tungor (af vända). * *μαστιγῶω, ώσω, ωσα* (se följ.) gissla, hudflänga τινά Mt. 10: 17 *al.*; hemsöka med lidanden (inre l. yttre) Hebr. 12: 6.

μαστιζῶ (följ.) = fgde Act. 22: 25. * *μαστιξ, ιρος, ή* (troligen af *μάω, μέμαα* gå löst på, anfalla) *piska*, gissel; deraf gissling Act. 22: 24, Hebr. 11: 36; i allmänhet och *metaphor.* lidande, plåga Mc. 3: 10 *al.*

μαστός, *οῦ, ό* (*μάσσω*, se *μασάομαι*) bröstvärta, spene, bröst a) manligt Apoc. 1: 13; b) kvinnligt, modersbröst Lc. 11: 27, 23: 29.

ματαιολογία, *ας, ή* (*ματαιολογέω* tala dåraktigt af följ.) dåraktigt, onyttigt tal, prat 1 Tim. 1: 6. *

† *ματαιολόγος, ου, ό* (följ., *λόγος*) som talar l. pratar dåraktigt, pratmakare Tit. 1: 10. *

μάταιος, *α, ου* (*μάτην*) vanus, dåraktigt, fåfånglig, oduglig, tom, innehållslös 1 Cor. 3: 20 *al.*, äfven död Act. 14: 15)(den lefvande Guden.

† ματαιότης, ητος, ή (fgde) fåfånglighet 2 Petr. 2: 18 (se *ὑπέροχος*), föränderlighet, förgånglighet, vansklighet Rom. 8: 20; äfven dårskap Eph. 4: 17.

ματαιόω; ὄθην (μάταιος) göra fåfång o. s. v.; *pass.* bedåras, bedragas Rom. 1: 21. *

ματην, *adv.* (egentl. *accus.* af *μάτη* fåfångt försök, dårskap af *μάψ* oöfverlagdt af *μάρπτω*, *ἔμαπον* gripa till, hafsa åstad) obetänksamt, förgäfves, fruktlöst, fåfångt, temere, frustra Mt. 15: 9, Mc. 7: 7.

Ματθαῖος, ου, ὁ (ἠϛϛ) af ἠϛϛ och ἠϛ = Guds gåfva = *Ναθανάηλ* = *Θεόδωρος*) *Matthæus*, författaren till det 1:sta Evangelium, Alphæi son (Mc. 2: 14); vore denne Alphæus densamme som Jacob den yngres fader, så hade Matthæus varit en nära anförvandt till JEsus; men detta är högst osannolikt. Före sin kallelse till lärjunge hette han Levi (se *Λεβὶ* № 4) och var tullnär vid sjön Tiberias; han utbytte då sitt namn emot *Matthæus*, ss. vanligt var hos Judarne vid ngn märkvärdigare epoch i deras lif (så också Petrus och Paulus). Sitt Evangelium skref han enligt Papias' vittnesbörd ursprungligen på hebreiska. Om hans dödssätt äro meningarne delade; den mest utbreda traditionen berättar, att han predikat Evangelium i Æthiopien och der lidit martyrdöden.

Ματθάν, ὁ *indecl.* (ἠϛϛ) gåfva) *Matthan*, Eleasars son Mt. 1: 15 (*bis*).

Ματθάτ, ὁ *indecl.* (ἠϛϛ) skänk, gåfva af ἠϛϛ) *Matthat*; fkmr Lc. 3: 24. 29.

Ματθίας, α, ὁ (se *Ματθαῖος*) *Matthias*, en af de 70 lärjungarne, som blef Apostel i Judas Iscariots ställe Act. 1: 23. 26. Man skall i Æthiopien hafva förkunnat Evangelium och lidit martyrdöden.

Ματταθά, ὁ *indecl.* (se fgde) *Mattatha*, fkmr Lc. 3: 31. *

Ματταθίας, ου, ὁ (se fgde) *Mattathias*, fkmr Lc. 3: 25. 26.

μάχαιρα, ας, äfven ης och *dat.* η, ή (besl. med följ.) *stridsvapen*, svärd (egentl. sabel, ty den var krökt, då deremot *ξίφος* var den raka värjan, svärdet) Mt. 26: 47 *al.*, *σπάσασθαι τὴν μ.* Mc. 14: 47, Act. 16: 27 draga svärdet, *φορεῖν τὴν μ.* Rom. 13: 4 bära svärdet (öfverhetspersoner buro svärdet sjelfve ss. ett tecken till makt öfver lif och död, och vid högtidliga tillfällen bars det framför dem), *βάλλειν τὴν μ. εἰς τὴν θήκην* Joh.

18: 11 sticka svärdet i skidan, men *βάλλειν τὴν μ.* Mt. 10: 34 sända svärdet (*symbol.* om strid) (*εἰρήνη*); *trop.* ss. ή μ. τοῦ πνεύματος Eph. 6: 17 Andans svärd d. ä. det svärd som den H. Ande framräcker = Guds ord (jfr Hebr. 4: 12); *στόμα μαχαίρας* Lc. 21: 24 se *στόμα*.

μάχη, ης, ή *strid*, kamp, träta, tvist, stridighet *ἔξωθεν μ.* 2 Cor. 7: 5 utifrån stridigheter (med motståndare, som kunna hafva varit christna och icke christna), 2 Tim. 2: 23, *νομικαί* Tit. 3: 9 rörande lagen, Jac. 4: 1.

μάχομαι (fgde) *strida*, kämpa, vara i handgemäng l. ordvexling Act. 7: 26, träta, tvista 2 Tim. 2: 24, Jac. 4: 2, *πρός τινα* Joh. 6: 52.

μεγαλωχέω (μέγας, ἀχέω) skryta, brösta sig) *vara storskrytare*, tala l. handla öfvermodigt, storligen brösta sig, göra stort väsende af sig Jac. 3: 5. *

μεγαλειός, α, ου (μέγας) *magnificus*, stor, präktig, herrlig, majestätisk; *neutr. plur.* storverk, stora l. herrliga ting, »dråpeliga verk» Lc. 1: 49, Act. 2: 11.

μεγαλειότης, ητος, ή (fgde) storhet, herrlighet, majestät Lc. 9: 43 *al.*

μεγαλοπρεπής, ές (μέγας, πρέπω) egentl. *storståtlig*, som anstår stora män, praktfull, präktig, herrlig 2 Petr. 1: 17. *

μεγαλύνω; υνθήσομαι, ὕνθην (μέγας) 1:o) göra stor Mt. 23: 5, Lc. 1: 58, förstora, *pass.* 2 Cor. 10: 15 blifva stor, förstoras, få sin verkningskrets utvidgad, vidare utsträcka sin verksamhet. — 2:o) förherrliga, upphöja, lofva, prisa Lc. 1: 46 *al.*, *pass.* förherrligas Phil. 1: 20.

μεγάλως, *adv.* (af μέγας) storligen, högligen Phil. 4: 10. *

μεγαλωσύνη, ης, ή (följ.) storhet, höghet, majestät Hebr. 1: 3 *al.*

μέγας, ἀλη, α, *compar.* *μείζων*, *superl.* *μέγιστος*, magnus, mycken, stor i alla förhållanden (hka sammanhanget på hvarje ställe närmare utvisar), ss. till gestalten — reslig, stor; till åldern — gammal; till utsträckning — hög, lång, bred; till omfånget — vid, vidsträckt; till vigten — tung, vigtig, innehållsrik ss. 1 Tim. 3: 16; till mängden — talrik, riklig; till värdet — ansenlig, dyrbar, utmärkt, framstående *οἱ μεγάλοι* Mt. 5: 19 *al.* de store, mäktige; till styrkan — häftig, våldsam, stark o. s. v.; *μέγα εἰ* 1 Cor. 9: 14 är det för mycket om, *οὐ μέγα εἰ* 2 Cor. 11: 15 det är icke stort, ingenting besynnerligt om l. att.

μέγεθος, εος, τό (Ionice μέγαθος af fgde) storhet
Eph. 1: 19. *

μεγιστῶνες, ων, dat. ἄσι (följ.) megistanes, magnater, de store i en stat, höga l. förnåma herrar
Mc. 6: 21 al.

μεγιστος, η, ου, superl. (af μέγας) störst 2 Petr. 1: 4. *

μεθερμηνεύω (μετά, ἐρμηνεύω) öfversätta l. -flytta från ett språk till ett annat, uttolka, uttyda Mt. 1: 23 al.

μέθη, ης, ἥ (se μεθύω) starkt, omåttligt drickande, supande; deraf i N. T. rusighet, rus, drycken-skap Lc. 21: 34; plur. dryckesgillen Rom. 13: 13, Gal. 5: 21.

μεθίστημι och μεθιστάνω 1 Cor. 13: 2, μετέστησα; μετεστάθην (μετά, ἵστημι) 1:o omställa, förflytta från ett ställe till ett annat, förflytta, försätta 1 Cor. 13: 2, Col. 1: 13; ombyta, förändra, öfverföra på en annan sida, förmå till en annan åsigt πείσας μετέστησε Act. 19: 26 öfvertalat att ändra åsigter. — 2:o aflägsna Act. 13: 22 (säges om Sauls död), »afsätta» τωός Lc. 16: 4 ifrån ngt.

† μεθοδεία, ας, ἥ (μεθοδεύω gå efter, förfölja, bruka list — af μέθοδος eftergång l. -forskning, sätt att gå till väga, method) ränksmideri, arglistighet; ἐν πανουργία πρὸς τὴν μ. τῆς πλάνης Eph. 4: 14 genom arglistighet, som är verksam till villfarelsens ränksmideri (villfarelsen är personificerad); plur. Eph. 6: 11 ränker.

μεθόριος, ου (μετά, ὄρος gräns) varande l. liggande emellan gränserna, bildande gränsskillnad; plur. τὰ μ. gränsskillnaderna Mc. 7: 24. *

μεθύσσω, ὄσθην (inchoat. af μεθύω) berusa med vin, berusa; i N. T. blott med. och pass. berusa sig, vara drucken l. berusad Lc. 12: 45 al., οἶνον Eph. 5: 18, ἐκ τοῦ οἴνου Apoc. 17: 2.

μέθυστος, η, ου, äfven 2 ändelser (se följ.) drucken af vin, berusad; subst. drinkare 1 Cor. 5: 11, 6: 10.

μεθύω (μέθυ, τό vin = vårt mjöd, i allmht hvarje rusgifvande dryck) vara drucken, berusad, öfverlastad Mt. 24: 49 al. vanligen af vin, men äfven trop. ἐκ τοῦ αἵματος Apoc. 17: 6.

† μεζώτερος, α, ου, en ny compar. af följ., större 3 Joh. 4. *

μεζών, ου, oregelbunden compar. till μέγας, större Mt. 11: 11 al., Rom. 9: 12 major (uatu), äldre.

μέλαν, ανος, τό (egentl. neutr. af följ., scil. φάρμακον färgstoff) svärta, bläck 2 Cor 3: 3 al.; för-

varades i πυξίον l. μελανοδοχεῖον l. -δόχον bläckhorn, och utgjorde icke ngn på kemisk väg vunnnen svärta, utan ett enkelt flytande gjordt färgämne, hvarföre det ock heter τὸ μ. τρίβειν riva bläck (andra antaga, att det svarta bläcket bestått af sot och gummi).

μέλας, αυνα, αν svart Mt. 5: 36)(λευκός, Apoc. 6: 12, ἵππος μ. ibid. 5 se ἵππος.

Μελεᾶς, ᾶ, ὁ (Ἰϛϙϙ) fullhet, öfverflöd) Meleas Lc. 3: 31. *

μέλει, imperson. (sällan person. μέλω vara föremål för ngns omsorg, ligga om hjertat) μ. μοί τις l. τι l. τινος l. περί τινος Mt. 22: 16 al. ngn l. ngt ligger mig om hjertat, utgör föremål för min omsorg, jag har omsorg om, sörjer för, frågar efter l. bryr mig om ngn l. ngt; μή σοι μελέτω 1 Cor. 7: 21 det göre dig intet bekymmer, göre du dig icke samvete öfver, fråge du intet efter.

μελετώ, ησα (fgde) sölja för, hafva omsorg om Mc. 13: 11 (der likväl Tisch. har προμερμῶτε), sorgfälligt bedrifva, sköta, öfva sig uti τί 1 Tim. 4: 15; förehafva ss. tankeämne, meditor, tänka Act. 4: 25.

μέλι, ιτος, τό mel, honung Apoc. 10: 9. 10; μ. ἄγριον mel agreste Mt. 3: 4, Mc. 1: 6 wild-honung, honung af vilda bin, hkn i Österlandet flyter fram ur bergsskrefvorna; enligt andra, men mindre sannolikt, en söt vätska som finnes på bladen af vissa buskar och träd, och utgöres af excrementerne hos vissa insekter som lefva derpå; för öfrigt var och är honung en älsklingsppis hos Österländningarne.

μελίσσω, ου, τό, diminut. (af μέλισσα bi) litet bi Lc. 24: 42; man antager ock ett adj. μελίσσως af bi gjord, som likväl icke förekommer i profangrek., se κηρίον. *

Μελίτη, ης, ἥ Melite, nu Malta, den bekanta fruktbara ön i Medelhafvet emellan Sicilien och Africanska kusten med goda hamnar; coloni från Carthago och, så länge denna stat existerade, hufvudsätet för dess manufacturväsende. Denna ö menas Act. 28: 1, lkt synes af den kosa skeppet tog derifrån. Andra förstå dermed en liten ö, Μελετάνη νῆσος i det inre af Adriatiska hafsviken vid Illyrisk kusten; till hvilket misstag man troligen kommit derföre, att Ἀδρίας förekommer 27: 27, som likväl der bör tagas i sin vidsträcktaste bemärkelse; se Ἀδρία. *

μέλλω, imperf. äfven ἤμελλον, μελλήσω (besl. med velle) vilja, ämna, tänka, hafva i sinnet, vara i begrepp l. hålla på att, skola, construeras i N. T. ofta med *pres. infin.*, någon gång med *fut.* och *aor.* 1 *infin.* (i profangrek. deremot är *fut. infin.* vanligast) Mt. 2: 13 *sapissime*, μελλήσω med *infin.* Mt. 24: 6 jag skall komma att, men 2 Petr. 1: 12 jag skall vara betänkt på att (|| οὐκ ἀμελήσω); äfven dröja τί μέλλεις Aet. 22: 16 hvad tänker du på? hvarföre dröjer du? — *partic. futur.*, den tillkommande Mt. 3: 7 *al.*, kommande ss. ὁ μ. scil. Ἀδάμ Rom. 5: 14 den Adam som komma skulle d. ä. Christus (jfr 1 Cor. 15: 45 ὁ ἔσχατος Ἀδάμ), τὰ μ. Rom. 8: 38, 1 Cor. 3: 22 det tillkommande, εἰς τὸ μ. Le. 13: 9, 1 Tim. 6: 19 i l. för framtiden, framdeles, hädanefter.

μέλος, εος, τό *lem* a) i människokroppen i egentlig mening Mt. 5: 29 *al.*; i *ethisk mening*, ss. νεχροῦν τὰ μ. Col. 3: 5 döda sina lemmar (hand, fot, öga o. s. v.), så vida dessa ss. säte och organer för de syndiga lustarne skola genom andens kraft i Christo förlora sin verksamhet (analog föreställning förekommer Mt. 5: 29. 30, 18: 8. 9 *al.*); för öfrigt anmärkes, att då härtill fogas πορνείαν o. s. v., så tänkas dessa laster ss. i lemmane inneboende ethiska beståndsdelar, och constructionen är den bekanta σχῆμα καθ' ὄλον καὶ μέρος l. μέρος (då det hela och delen l. delarne stå i samma casus); b) *trop.* i den ehistna kroppen (församlingen), hvars hufvud är Christus Rom. 12: 5 *al.*

Μελχί, ὁ *indecl.* (מֶלְכִי min konung) *Melchi*, fkmr i släktregistret Le. 3: 24. 28.

Μελχισεδέκ, ὁ *indecl.* (מֶלְכִישֵׁדֶק rättvisans l. rättfärdighetens konung) *Melchisedek*, en prestkonung (= på samma gång prest och konung) i *Salem* (= Jerusalem), hkn, då Abraham vände tillbaka från striden mot *Kedor Laomer* och dennes bundsförvandter, vederqviekte honom med mat och dryck och utsade öfver honom välsignelsen; men Abraham gaf honom tionde af bytet Genes. 14: 18 följ.; förekommer i den Messianska 110 Psalm. ss. en förebild till Frälsaren, den rätte Öfverstepren, hkt än vidare utvecklas i Hebræerbrevet, i synnerhet 7:de capitlet; τάζεις *M.* se τάζεις — fkmr Hebr. 5: 6 *al.*

† *μεμβράνα*, ης, ἡ (*lat.*) *membrana*, hud l. hinna, hvarmed lemmane *membra* äro öfverdragna, i

allmänhet hud, skinn; hud beredd att skriva på, pergament, pergamentsrulle 2 Tim. 4: 13. *

μέμφομαι, ἐμεμφάμην *depon. med.*, tadla, förebrå, förehålla, klandra (Me. 7: 2) Rom. 9: 19, τῶν Hebr. 8: 8.

μεμψιμορφος, ον (fgde, μοῖρα del, lott, öde af μεῖρομαι dela) som *klandrar* sitt öde, är missnöjd med sin lott, missbelåten, klandersjuk Jud. 16. *

μέν, *partikel* (besl. med μήν) väl, visserligen o. s. v.; innehåller en starkare l. svagare motsats till δέ, antingen i verkligheten l. föreställningen, och tje-nar derjemte tillika med δέ att särskilja l. hålla meningarne i sär, så att de ej rusa in i hvarandra, med ett ord, att, om jag så får säga, *contradistinguera* satserna (se δέ); öfversättes understundom icke och saknar äfven δέ efter sig, då likväl en sats måste förstås inunder t. ex. Rom. 7: 12. Med δέ, utsatt l. underförstådt, betyder det: väl — men, lika så mycket — som, dels — dels, å ena sidan — å andra sidan, fastän — likväl t. ex. Rom. 8: 11, 1 Petr. 4: 6; ὁ l. δς μὲν — ὁ l. δς δέ den ene — den andre, den förre — den sednare, äfven δς μὲν — ἄλλος δέ och ἄλλος μὲν — ἄλλος δέ; 1 Cor. 12: 8—10 utmärka δς μὲν — ἕτερος δέ — ἕτερος δέ hufvudafdelningarne af τὰ πνευματικά l. χαρίσματα.

μενοῦνγε (μὲν, οὖν, γέ) ja l. jo i sanning, immo vero, uttrycker en kraftigt försäkran Le. 11: 28, Rom. 10: 18; äfven *ironice* ss. Rom. 9: 20.

μέντοι (μὲν, τοί) dock likväl, visserligen, alldeles Joh. 4: 27 *al.*

μένω, μενῶ (*μεμένηκα* blott *plusquamperf.*), *μεμενήκειν*, ἔμεινα *maneo* a) *loci*: för- l. kvarblifva, stadna kvar Mt. 10: 11 *al.*, (öfver natten) Le. 24: 29, Aet. 10: 15; vistas, uppehålla sig Le. 8: 27 *al.*, bo ss. Joh. 1: 39. 40 *al.* καθ' ἑαυτόν Aet. 28: 16 för sig sjelf (skild från de andre fångarne), taga in hos ngn, gästa ss. Lq. 19: 5; hvila ἐπί τῶα om den H. Ande i dufvogestalt Joh. 1: 32. 33, *trop.* om Guds vrede Joh. 3: 36. — b) *temporis*: förblifva (neml. i lifvet), fortlefva Joh. 21: 22. 23 *al.*, εἰς τὸν αἰῶνα Joh. 12: 34 *al.* — e) *status*: förblifva i samma ställning, fortfara, ega bestånd Mt. 11: 23 *al.*, förblifva oskadad 1 Cor. 3: 14, stå fast Rom. 9: 11 — *transit.* (liksom *maneo*) vänta τινά Aet. 20: 5. 23.

μερίζω; *ισάμην*; *ισμαι*, *ίσθην* (*μερίς*) *dela*, för-, ut-, tilldela τῶν τι Rom 12: 3 *al.*; *pass.* delas, sön-

dras, vara oense, »tvedrägtig» κατά τινος l. ἐπί τινα emot ngn Mt. 12: 25. 26, Me. 3: 24—26. μεμερίσται ὁ Χριστός 1 Cor. 1: 13 är Chr delad? är Chr. i tvedrägt med sig sjelf? (hkt han skulle vara, emedan äfven de öfriga partierna, utom Christuspartiet, trodde på Honom — annars kunde man oek tyda: »är Christus stykad?» så att hvardera partiet har ett stycke af Christus för sig); hafva olika l. delade intressen 1 Cor. 7: 34; med. τὶ μετὰ τινος Le. 12: 13 låta dela l. skifta ngt med ngn.

μέριμνα, ἡς, ἡ (fgde, qsi μερίζειν τὸν νοῦν quia euræ distrahunt animum) cura, omsorg τινός 2 Cor. 11: 28 om ngt, τοῦ αἰῶνος Mt. 13: 22, Me. 4: 19 verdens (egentl. den förmessianska tidens) omsorg (d. v. s. den som riktas blott på jordiska angelägenheter, och lemnar intresset för himmelriket ur sigte) = μ. βιωτικαί Le. 21: 34 lefnadsomsorger, äfven ensamt μ. Le. 8: 14; ängslig omsorg, sorg, bekymmer 1 Petr. 5: 7 (denna ängsliga omsorg liknar en börda, som förtröstan till Gud aflyftar ifrån oss, i det den lemnar saken åt Honom).

μεριμνάω, ἡσω, ἡσα (fgde) ombesörja, sörja a) hafva omsorg om, draga försorg för τινός Mt. 6: 34, vinnlägga sig om τί 1 Cor. 7: 32—34; b) hafva sorg, bekymmer, vara bekymrad Mt. 6: 31 al., τινί för ngt Mt. 6: 25 al., τί för ngt Phil. 4: 6, äfven περί l. ὑπέρ τινος Mt. 6: 28 al., εἰς τὴν αὔριον Mt. 6: 34 i afseende på l. för morgondagen.

μερίς, ἴδος, ἡ (se μέρος) 1:o) del τινός Act. 16: 12; stycke, andel τινός Col. 1: 12 i ngt, äfven ἔν τινι Act. 8: 21; = verksamhetssätt, sysselsättning Le. 10: 42. — 2:o) delaktighet, gemenskap μετὰ τινος 2 Cor. 6: 15 med ngn.

μερισμός, οὔ, ὁ (μερίζω) delning, för-, utdelning Hebr. 2: 4; söndring, åtskiljande, sönderdelande Hebr. 4: 12 se δῆκνέομαι.

† μεριστής, οὔ, ὁ (se fgde) delare, fördelare, skiftare, skiljesman Le. 12: 14. *

μέρος, εος, τό (μέρομαι blifva delaktig af, undfå ss. sin del; äfven dela genom lott) 1:o) del, andel, lott Mt. 24: 51 al., ἔν τινι Apoc. 20: 6, 21: 8; äfven = gren ss. Act. 19: 27 (scil. τῆς ἐργασίας af vår handtering =) näringsgren; μέρος τι 1 Cor. 11: 18 till en viss del, i viss mån, ἀπὸ μέρους Rom. 11: 25 al. till en del, delvis, äfven ἐκ μ. 1 Cor. 13: 9, 10: 12, men 1 Cor.

12: 27 efter sin del l. andel (i Christi kropp), κατά μέρος Hebr. 9: 5 del för del, hvar för sig, särskildt. — 2:o) stycke, parti Act. 23: 6. 9; afseende, punkt ἐν τούτῳ τῷ μέρει 2 Cor. 3: 10 al. i denna punkt, detta fall, ἐν μ. ἐορτῆς κ. τ. λ. Col. 2: 16 i högtidspunkten l. categorien = i afseende på högtiden o. s. v.; ordning, tur ἀνά μ. 1 Cor. 14: 27 i sin tur l. ordning. — 3:o) sida Joh. 21: 6, trakt, nejd Mt. 2: 22 al.

μεσημβρία, ας, ἡ (μέσος, ἡμέρα) meridies, middag a) ss. tid på dagen Act. 22: 6; b) ss. väderstreck: middagssidan d. ä. söder, emedan solen är der om middagen Act. 8: 26.

Μεσίας, ου, ὁ || Μεσσίας, hkt se.

μεσιτεύω, ευσα (följ.) vara medlare, för- l. bemedla, komma l. tråda emellan, hjälpa saken Hebr. 6: 17 τινί med ngt. *

μεσίτης, ου, ὁ (μέσος) som är midt emellan, medlare, fridsstiftare, underhandlare med genit. emellan 2:ne a) om Frälsaren: 1 Tim. 2: 5, som äfven kallas N. T:s medlare Hebr. 8: 6 al.; b) om Moses: Gal. 3: 19. 20 ὁ δὲ μ. — — — ἐστίν (af de omkring 250 olika förklaringarne af denna vers tillfredsställer mig ingen enda fullkomligt; versen torde så böra tydas) »men medlaren d. ä. en l. hvarje medlare hörer icke till en enda (utan till begreppet af medlare hörer, att han medlar emellan 2:ne), men Gud är ena parten» (vid lagens utgifvande, Israëliterna den andra); alltså kan (v. 21), då Gud varit med både vid löften och lagens utgifvande, lagen icke vara emot löften (ty Gud kan icke motsäga sig sjelf).

μεσονύκτιον, ου, τό (μέσος, νύξ) midnatt Le. 11: 5 al.; 2:dra nattvåkten från 9—12 Me. 13: 25 (se ἀλεκτοροφωνία).

Μεσοποταμία, ας, ἡ (följ. ποταμός) Mesopotamien, som låg midt emellan floderna Euphrat och Tigris, begränsadt i norr af berget Taurus och i nordvest af berget Masius; hörde i G. T:s geographi till Aram l. Syrien och kallades ܡܕܝܢܐ ܕܥܘܦܪܐܬܐ de 2 flodernas Syrien — Act. 2: 9, 7: 2.

μέσος, η, ον medius, midt, i midten, mellerst 1:o) ss. adj. μ. νοκτός l. ἡμέρας Mt. 25: 6, Act. 26: 13 midt på natten l. dagen, μέσος Joh. 19: 18 midt uti l. emellan, μ. ὑμῶν ἔστηκεν Joh. 1: 26 han står midt ibland eder, μ. ἐλάχησε Act. 1: 18 han remnade l. sprack midt i tu, äfven ἐσχίσθη μ. Lc. 23: 45 remnade midt i tu, kanske oek μ. τῆς

θαλάσσης Mt. 14: 24 midt på hafvet. — 2:o) ss. *subst.* står *neutr.* a) med *genit.* ss. ἀνά μ. τοῦ σίτου Mt. 13: 25, τῶν ὀρίων Mc. 7: 31 midt-igenom gränserna, τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ 1 Cor. 6: 5 midt emellan hans broder (så att han har en broder på vardera sidan), διὰ μέσου τινῶν l. τινός Lc. 4: 30, 17: 11 midt igenom några l. ngt, ἐκ μ. τινῶν Mt. 13: 49 *al.* ur någras midt l. krets, ifrån några, ἐν μ. τῆς θαλάττης Mc. 6: 47 midt på hafvet, ἐν μ. αὐτῶν Mt. 18: 20 midt ibland dem, κατὰ μέσον τῆς νυκτός Act. 27: 27 emot l. vid midnatt, o. s. v.; b) *absol.* εἰς μ. l. τὸ μ. Mc. 3: 3 *al.* i midten, fram, ut, ἐν μ. l. ἐν τῷ μ. Mt. 18: 2 *al.* i midten, inför (*scil.* ngn l. några), ἐκ μ. αἴρειν τι Col. 2: 14 e medio tollere quid, rödja ur vägen l. bortskafta ngt, ἐκ μ. γίνεσθαι 2 Thess. 2: 7 skaffas ur vägen, komma undan; c) *adverbialiter* ss. μ. γενεῖς Phil. 2: 15 midt ibland slägte.

† μεσότοιχον, ου, τό (fgde, τοῖχος) mellanvägg, skiljevägg l. -mur; τὸ μ. τοῦ φραγμοῦ Eph. 2. 14 skiljemuren som bestod i den bekanta stängseln (neml. fiendskapen se v. 13). *

μεσουράνημα, ατος, τό (μεσουρανέω vara midt på himlen af μέσος, οὐρανός) det som är midt på himlen, midhimmel Apoc. 8: 13 *al.*

μεσόω (μέσος) vara vid midten, half, halfgången Joh. 7: 14. *

Μεσσίας, ου, ὁ (ܡܫܝܚܐ *partic. pass.* af ܡܫܝܚܐ smord, Chald. ܡܫܝܚܐ; ܡܫܝܚܐ ܡܫܝܚܐ Jehovas smorde, Konungen) *Messias*, ὁ Χριστός, den smorde; så kallades i G. T. den tillkommande *verldens Frälsare*, emedan han skulle vara en efter Davids förebild *smord* konung, som skulle lägga alla sina fiender sig till en fotapall, se ock Χριστός; fkmr i N. T. Joh. 1: 42, 4: 25.

μεστός, ἡ, ὄν (enligt de gamle af ἔδω, ἔστός med föresatt μ) egentl. *mätt*, deraf full, uppfylld τινός med ngt *proprie* och *translate* Mt. 23: 28 *al.*

μεστόω; ωμαι (fgde) göra full, uppfylla; p. p. p. ss. *adj.* full τινός Act. 2: 13 af ngt. *

μετά, πρᾶπος. (besl. med μέσος och betyder ursprungligen, att ngn l. ngt är *midt* ibland andra) 1:o) med *genit.* *med*, tillsammans l. tillika med, jemte Mt. 1: 23, 2: 3 *sæpe*, midtibland, *ibland* Lc. 24: 5 *al.*; om ngt som följer med ett annat, *under* ss. μετά θαυρών τάρar, διωγμῶν förföljelser, ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν handpåläggning o. s. v.

— 2:o) med *accus.* *efter*, nästefter a) *loci*: bakom Hebr. 9: 3; b) *temporis*: efter Mt. 1: 12 *sæpe*, μ. τοῦτο l. ταῦτα Mc. 16: 12 *al.*, μ. βραχύ l. μικρόν kort l. litet derefter, μ. οὐ πολὺ icke långt derefter; μετὰ τό och *infin.* efter att hafva ss. ἐξεροθῆναι, λαλῆσαι, παθεῖν, προεφηκέναι o. s. v. μεταβαίνω, βήσομαι, βέβηκα, ἔβην, *imperat.* μετάβα för μετάβηθι Mt. 17: 20 (βαίνω stiga, gå) gå öfver till ett annat ställe, förflytta sig Mt. l. c. ss. ἐξ οἰκίας εἰς οἰκίαν Lc. 10: 7, ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν Joh. 5: 24, 1 Joh. 3: 14, ändra vistelseort, begifva sig l. gå bort Mt. 8: 34 *al.* ἀπό, ἐκ, εἰς.

μεταβάλλω (βάλλω) kasta om, omvända, ändra; *med.* ändra sig (neml. sin mening l. åsigt) Act. 28: 6. *

μετάγω (ἄγω) egentl. *medföra*, föra från ett ställe till ett annat, förflytta; styra, vrida, vända Jac. 3: 3. 4.

μεταδίδωμι, μετέδων (δίδωμι) gifva *med* sig, meddela τινί l. τινί τι Lc. 3: 11 *al.*; ὁ μεταδιδούς Rom. 12: 8 allmose-utdelare (utgjorde en särskildt klass af diaconi).

μετάθεσις, εως, ἡ (μετατίθημι) *omsättning* l. -ställning, förändring Hebr. 7: 12, förvandling 12: 27, förflyttning l. bortförande 11: 5.

μεταίρω, ἦρα (αἴρω) lyfta bort och sätta på ett annat ställe, förflytta; *intrans.* *scil.* ἐαυτόν l. πόδα förflytta sig, begifva sig bort, bryta upp, gå bort Mt. 13: 53, 19: 1.

μετακαλέω; έσομαι, εσύμην (καλέω) kalla åt annat håll; *med.* låta kalla till sig, *efterkalla* l. -skicka, låta hämta = μεταπέμπω, arcesso Act. 7: 14 *al.* μετακινέω (κινέω) omsätta, omflytta, rubba; *pass.* rubbas Col. 1: 23. *

μεταλαμβάνω, έλαβον (λαμβάνω) taga l. få *med*, taga l. få del i, vara delaktig af l. få τινός 2 Tim. 2: 6 *al.*, τί Act. 24: 25; taga till sig τροφῆς Act. 2: 46, 27: 33 föda.

μετάληψις, Tisch. — ημψις, εως, ἡ (fgde) *deltogande* l. -fäende 1 Tim. 4: 3. *

μεταλλάσσω, ήλλαξα (ἀλλάσσω) förändra, utbyta τὶ ἔν τινι l. εἰς τι ngt mot ngt Rom. 1: 25. 26. μεταμέλομαι, ηθήσομαι, ήθην *depon. pass.* (μεταμέλει det ångrar af μετά, μέλει) ångra, ångra sig, gripas af ånger Mt. 21: 29, 27: 3, οὐ μ. κ. τ. λ. 2 Cor. 7: 8. 9 »så ångrar jag det icke; om jag också (förnt) kände ånger (och det icke utan grund) — ty jag ser att detta bref ehuru blott

till en tid har bedröfvat eder — så gläder jag mig nu» o. s. v.; komma på bättre tankar Mt. 21: 32, ändra tankar l. åsigt Hebr. 7: 21.

μεταμορφώω; ὠθῆν (μορφώω) omforma l. -gestalta, ombilda, omskapa, förvandla; *med.* ombilda sig (i andlig mening) Rom. 12: 2; *pass.* ombildas, förvandlas Mt. 17: 2, Mc. 9: 2, τὴν αὐτὴν εἰκόνα 2 Cor. 3: 18 till samma bild (som vi neml. se i spegeln d. ä. Christi herrlighet) se vidare εἰκόν.

μετανοέω, ἦσω, ἦσα (νοέω) egentl. tänka efter l. efteråt)(*προνοέω*, alltså *quasi* resipisco; komma till eftertänka, besinning, ändra sinne, åsigt om ngt, ändra sig, bättra sig (hvarmed alltid följer ånger och sorg öfver det förra syndatillståndet), omvända sig i synnerhet från Juden- l. heden- domen till christendomen, från världen till Gud (hvarmed följer ett förändradt tänkesätt, lefverne) Mt. 3: 2 *σῆπε, ἀπό* l. ἔκ τινος Aet. 8: 22 *al.*; *anm.* vid ἐπί τινι 2 Cor. 12: 21 hör ἐπί till πενθῆσω oeh ieke till μετανοησάντων, se πενθέω.

μετάνοια, ας, ἡ (fgde, hkt se) *sinnesförändring*, ändring af mening, sinne l. beslut (efter sedermera vunnit bättre insigt), omvändelse från världen till Gud, bättring, bot och bättring Mt. 3: 8. 11 *al.*, μ. τόπον οὐχ εἶδεν Hebr. 12: 17 somliga tyda: »han fann icke rum för bättring» (denna tydning står i öfverensstämmelse med Hebr. 6: 4—6, Rom. 9: 13, Mt. 27: 4. 5, äfvensom exemplen af Cain oeh Judas), andra åter i mera öfverensstämmelse med det åberopade stället Genes. 27: 33—41; »han fann icke rum för sinnesändring neml. hos fadren Isaac». I båda fallen finna vi en varning att icke försumma Guds nåd, när den erbjudes; ty annars kan det blifva för sent jfr Le. 14: 24; med förstfödslorätten menas här de christnas barnskap l. det himmelska arvet och med rätten — grynvallingen — de jordiska häfvorna.

μεταξύ, adv. (μετά, ξύν = σύν) *emellan* a) med *genit.* Mt. 23: 35 *al.*, ἀλλήλων Rom. 2: 15 *sins-* emellan; b) *deremellan*, i midten, emellertid, ὁ μ. den mellanliggande, emellertid infallande ss. ἐν τῷ μ. *scil.* χρόνῳ Joh. 4: 31 *under* mellantiden, emellertid; e) (hos sednare författare) *derefter*; alltså ὁ μ. Act. 13: 42 *den* följande, nästa.

μεταπέμπω; ἐπεμφάμην; ἐπέμφθην (πέμπω) *skicka* ngn *efter* ngt, af- l. bortsicka; i N. T. *med.* skicka efter ngn till sig, låta hämta, arezzo Aet. 10: 5 *al.*, och *pass.* 10: 29.

μεταστρέφω, ἐστρέψα; στραφήσομαι, εστράφην (στρέφω) *vända om*, upp och ned på, bort, åt ngt håll, förvända Gal. 1: 7, förändra, förvandla; *pass.* εἷς τι Aet. 2: 20, Jae. 4: 9 förvandlas i ngt, vända l. förändra sig till ngt.

μετασχηματίζω, ἴσω, ἴσα (σχηματίζω) *gestalta*, *bilda* af σχῆμα) *omdana*, *ombilda*, *förändra*, *förvandla* Phil. 3: 21, öfverflytta τὸ εἷς τινα 1 Cor. 4: 6 = exempelvis framställa ngt med afseende på ngn (så att det egentl. gäller andra och tjenar till deras undervisning — δι' ὑμῶς); *med.* l. *pass.* förvandla, förskapa sig 2 Cor. 17: 13—15.

μετατίθημι, ἐθήκα; ἐτέθη (τίθημι) egentl. *sätta emellan*; vanligen *omsätta* l. -ställa, *försätta*, *förflytta*, *förändra*, *förvandla* χάριον εἰς ἀσέλειαν Jud. 4 *nåden* i liderlighet, liderligt sjelfsvåld d. ä. göra af nåden (som Gud gifvit dem) ngt annat, neml. sjelfsvåld; *med.* ändra sig l. sin mening, återtaga, afvända sig, affalla ἀπό τινος εἷς τι Gal. 1: 6 ifrån ngn till ngt; *pass.* förflyttas Aet. 7: 16, τοῦ μὴ ἰδεῖν Hebr. 11: 5 *afvändas* (förskonas), bortföras ifrån att se (μὴ tillägges efter ett redan i sig negativt verb).

μετέπειτα, adv. (ἔπειτα) *efteråt*, *derefter*, *sedermere* Hebr. 12: 17. *

μετέχω, ἐσχῆκα, ἔσχον (ἔχω) *hafva med* l. del af ngt, *deltaga uti*, få del af τινός 1 Cor. 9: 10 *al.* ngt, ἑτέρας φυλῆς Hebr. 7: 15 *höra till en annan stam* l. slägt; äfven ἔκ τινος 1 Cor. 10: 17, och *absol.* v. 30 (neml. i mat och dryck).

μετεωρίζω (μετέωρος, ον i vädret, höjden, luften af μετά oeh ἑώρα = αἰώρα, ἡ sväfvande i luften af ἀεῖρω = αἶρω) *lyfta i vädret*, *upplyfta*, *hålla sväfvande*; *transl.* *försätta* i spänning l. väntan; *pass.* *hållas* i spänning, vara orolig, men äfven *stiga* i vädret, *upplyfta* l. förhäfva sig Lc. 12: 29. *

μετοικεσία, ας, ἡ (μετοικέω) *ändra bostad*, *flytta* bort af μετά, οἰκέω) *ombyte af bostad*, *bortflytning*, *utvandring*, *bortförande*, μ. Βαβυλωνος Mt. 1: 11. 12. 17 *Babyloniska fångenskapen*, egentl. *omflyttning* l. *bortförande* till Babylonien (den allmänna Babyloniska fångenskapen började år 588 f. Chr., då Nebucadnezars fältherre Nebusaradan med stormande hand intog Jerusalem, och räckte till Cyri 1:sta regeringsår 536 före Chr., alltså egentl. blott 52 år; men de 70 åren uppkommo troligen deraf, att ett partielt bortförande skedde 606).

μετοικήζω, ὄκησα (οἰκίζω bygga, grunda af οἶκος) ändra bostad, förflytta (i synnerhet om nybyggare) τινὰ εἰς τι Act. 7: 4. 43.

μετοχή, ἦς, ἡ (se följ.) deltagande, delaktighet, gemenskap, τίς μ. δικαιοσύνη καὶ ἀνομίᾳ 2 Cor. 6: 14 hvad gemenskap hafva rättfärdighet och orättfärdighet? hvad hafva de gemensamt? — *anm.* Grammatici kalla *participium μετοχή*, och som Grekerne mycket begagna participier, kallas de φιλομέτοχοι. *

μέτοχος, ον (μετέχω) som har med l. del uti, deltagande, delaktig τινός Hebr. 3: 1. 14, πνεύματος ἁγίου Hebr. 6: 4 (af den H. Andes kraft till helgelse), παιδείας 12: 8 uti aga; ss. *subst.* med- l. stallbroder, kamrat Le. 5: 7, Hebr. 1: 9.

μετρέω, ἡσα; ηθήσομαι (μέτρον) mäta (om torra och våta varor), καλάμῳ Apoc. 11: 1. 2, 21: 15—17 med mätstaf (se κάλαμος), ut-, af-, tillmäta ἔν τινι Mt. 7: 2 *al.* med ngt; uppskatta ἑαυτοὺς ἐν ἑαυτοῖς 2 Cor. 10: 12 mäta l. uppskatta sig sjelfva efter sig sjelfva (ἔτυ vi driste icke att räkna oss till l. jemföra oss med vissa ibland dem som berömma sig sjelfva; utan de, i det de mäta sig efter sig sjelfva och jemföra sig med sig sjelfva, äro oförståndige, vi deremot skola icke berömma oss utan tal och mått, utan o. s. v.)

μετρητής, οῦ, ὁ (fgde) egentl. *mätare*, sedan mått, det högsta för våta varor, *metretes* = 12 χόες och 144 κοτύλαι, var = βάτος (hkt se) = $\frac{3}{4}$ af μέδιμνος (det största mått för torra varor = $\frac{1}{3}$ Svensk tunna) = 72 flaskor = en ankare, 15 Sv. kannor; Joh. 2: 6. *

μετροπαθέω (se följ., πάθος) hålla mäta i lidelser, måttligt l. någorlunda hafva medlidande med, öfverse τινί med ngn Hebr. 5: 2; *anm.* genom detta ovanliga ord torde betecknas en olikhet med Frälsarens συμπαθεῖν i 4: 15, emedan man annars icke kan inse orsaken, hvarföre icke samma ord här begagnas. *

μετρίως, *adv.* (af μέτριος måttlig, medelmåttig af följ.) måttligt, medelmåttigt; οὐ μ. icke medelmåttigt l. litet = högligen Act. 20: 12. *

μέτρον, ον, τό 1:o mått, måttstock, mätningsskäril Mt. 7: 2 *al.*, καὶ ὑμεῖς πληρώσατε — — — ὑμῶν Mt. 23: 32 fyllen äfven J edra fäders mått (fyllen äfven J det mått, med hvars fyllande edra fäder voro sysselsatta — detta syndamåttets fyllande skedde genom JEsu och Hans sändebuds dödande), οὐκ ἐχ μ. = οὐ μετρίως Joh. 3: 34

icke efter mått l. medelmåttigt d. ä. omätligt, i hela fullheten (*gifvandet* är omätligt, men emottagandet beror på hvars och ens receptivité och är derföre begränsadt hos alla andra än Frälsaren, hos hkn denna receptivité är fullkomlig; hvarföre ock ingen annan, ss. Han, τὰ ῥήματα τοῦ Θεοῦ λαλεῖ; enligt andra: icke efter mått — Gud är icke beroende af l. bunden vid mått, utan Han gifver den ena mer, den andra mindre o. s. v.). — 2:o) *mått*, ss. det af- l. tillmätta, grad μ. πίστεως Rom. 12: 3 trons mått (större l. mindre grad af tro på Christum), μ. τῆς δωρεᾶς τοῦ Χοῦ Eph. 4: 7 måttet af Christi gåfva (allt eftersom Chr. tilldelat den ene ett större, den andre ett mindre mått af sin gåfva), μ. τῆς ἡλικίας — — — Χοῦ Eph. 4: 13 måttet hvilket man uppnår med inträdet i den ålder, då man undfår Christi fullhet, μ. τοῦ κανόνος 2 Cor. 10: 13 (se κανών).

μέτωπον, ον, τό (μετά, ὤψ) panna Apoc. 7: 3 *al.* μέγρι l. -is (samstammigt med μήκος, μακρός) ursprungligen *under l. under det att* (duration) fkmr ej i N. T., utan dels a) ss. *præpos.* med *genit.* i betydelsen: tills (om rum och tid), intill, ända till Mt. 13: 30 *al.*, dels b) ss. *conjunction* till dess att, så länge till dess med *conjunct.* Eph. 4: 13.

μή, *partic. negat.*, ue, icke, att icke, på det att icke — nekar vilkorligt, medelbart, subjectivt, sjelfva tanken l. satsen (οὐ deremot ovilkorligt, objectivt, ordet framför lkt det står — se οὐ); nyttjas dels 1:o) ss. *osjelfständig partikel* d. v. s. efter andra ord ss. εἰ, ἐάν, εἴγε, ὅπως, ἵνα, ὡς, ὥστε, ὅς, ὅστις, ὅσος, äfven efter ett nekande verb framför *infinit.* (utan att i svenskan öfversättas) ss. κατέχω τοῦ μή Le. 4: 42, κωλύω Act. 10: 47, μετατίθημι Hebr. 11: 5 o. s. v.; efter οὐ, då det förstärker negationen: alldeles icke, på intet sätt och vis, och står vanligen med *aor. conjunct.* ss. Mt. 5: 18 *al.*, men äfven stundom med *fut. indicat.* ss. Mt. 16: 22 *al.* (i synnerhet i nyare editioner) — dels 2:o) ss. *sjelfständig*: a) ss. *conjunction*: att icke, på det att icke — oftast med *conjunctivus* vanligen *aor.* ss. Mt. 24: 7 *al.*; men äfven med *fut. indicat.* t. ex. Mc. 14: 2, Col. 2: 8, och med *præs. indicat.* Le. 11: 35 (*indicat.* innebär en förmodan, att det befarade verkligen eger rum) se vidare μήποτε; efter *verba timendi* betyder μή att ss. Act. 23: 10 *al.* — b) *vid förmaningar* l. *förbud*: icke — står med *præs. imperat.* ss. Mt. 6: 16 *al.* l. *aor. conjunct.* Mt. 6: 13 *al.* —

c) *vid vederläggning*: μή γένοιτο *Le. 20: 16 al.* bort det! långt derifrån! — d) *vid frågor*: med *indicat.* ss. *Mt. 7: 9 al.* (fordrar nekande svar — i Svenskan börjas frågan med icke); står i förening med *οὐ*, som hör till verbet, ss. μή οὐκ ἔχουσιν *Rom. 10: 18* icke hafva de saknat tillfälle att höra (neml. predikan)? μή Ἰσραὴλ οὐκ ἔγνω *Rom. 10: 19* icke har Israel saknat kändedom derom? μή οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν *1 Cor. 9: 4* icke sakna vi makt l. rättighet? μή οὐκ ἔχετε οὐκίας *1 Cor. 11: 22* icke sakna J hus? o. s. v. — *Anm.* Det anacolutiska stället *Rom. 3: 8 καὶ (τὸ) μή* *κ. τ. λ.* torde böra öfversättas på följande sätt: »och hvarföre skulle vi icke (göra det onda) ss. vi smädas och ss. några säga att vi säga: låtom oss göra det onda o. s. v.»

μήγε, *part.* (fgde, γέ) fkmr i frasen εἰ δὲ μήγε sin minus, men om icke, i annor händelse *Mt. 6: 1 al.*; äfven efter en negativ sats ss. *Mt. 9: 17 al.*

μηδαμῶς, *adv.* (af μηδαμός icke ngn, μή ἀμός) på intet sätt, ingalunda *Aet. 10: 14, 11: 8.*

μηδέ, *conjunction* (μή, δέ) egentl. *men icke*, deraf 1:o) ne quidem, icke en gång *Me. 2: 2 al.*; 2:o) och l. också l. till och med icke, icke eller (i synnerhet efter en föregående negation) *Mt. 6: 25 sæpe*; *anm.* det dubbla μηδέ *Me. 8: 26* saknas i nyare editioner, men skulle betyda: hvarken — ej heller.

μηδεῖς, δεμία, δέν (fgde, εἷς) icke en gång en enda, ingen, icke ngn (skiljer sig uti betydelsen från οὐδεῖς, som μή från οὐ, se μή) *Mt. 8: 4 sæpe*; nyttjas ofta vid förbud ss. Ἦρα, μηδενὶ εἴπῃς *Mt. 1. c.* se till att du icke säger det för ngn enda, *al.*; μηδεῖς ζητείω, ἀλλά *1 Cor. 10: 24* ingen söke, utan (hvar och en — är ζῆλγμα), μηδὲν εἶναι *Gal. 6: 3* vara af intet värde, ingen betydenhet, ett intet; *neutr.* stundom *adverbialiter*: intet, i intet afseende ss. *Me. 5: 26 al.* — *anm.* efter en föregående negation i samma sats förlorar detta ord, äfvensom andra med μή samman-satta ord enligt Grekiska språkets art sin egen nekande kraft.

μηδέποτε, *adv.* (μηδέ, ποτέ) icke en gång nånsin, aldrig *2 Tim. 3: 7.* *

μηδέπω, *adv.* (μηδέ, πω) icke en gång ännu, ännu icke *Hebr. 11: 7.* *

Μῆδος, ου, ὁ *Meder*, invånare i Medien, ett vidsträckt landskap i Asien, som gränsade i N. till

Caspiska hafvet, i Ö. till Hyreanien, Parthien och Susiana, i S. till Persien och i V. till Assyrien och Stor-Armenien *Act. 2: 9.* *

μηκέτι, *adv.* (μή, οὐκ, ἔτι — andra anse κ besynnerligt nog för ἐφελκυστικόν, det hade väl då varit mera analogt att sätta ett δ för att undvika hiatus) icke vidare, icke mer *Mt. 21: 19 al.*

μήκος, εος, τό (μακρός) längd *Apoc. 21: 16*; *metaphor.* *Eph. 3: 18* (se πλάτος).

μηκύνω (fgde) göra lång, förlänga, uttänja, draga ut; *med.* draga sig i längden, förlänga sig, blifva lång l. stor, skjuta l. växa upp, tillväxa *Me. 4: 27.* *
 μηλωτή, ῆς, ἡ (μῆλον får) fårskind *Hebr. 11: 37.* *
 μήν, *partikel* (förstärkt μέν) uttrycker en starkare bejakning, vero, dock, ja, verkligen, sannerligen; förenadt med ἦ, se ἦ.

μήν, μηνός, ὁ mensis, månad *Le. 1: 24 al.*, μήνες *Gal. 4: 10* heliga månader (icke nymånader, ty dessa högtidsdagar inbegripas under det föregående ἡμέραι); sådana voro i synnerhet den 7:de, men äfven den 4:de, 5:te och 10:de voro utmärkta genom särskilda fastor — i profangrek. äfven månne (emedan den hos de gamla bestämde månadens längd).

μηνώ, υσα; ὕθην (sannolikt besl. med moneo) an- l. uppgifva, tillkännagifva *Le. 10: 37 al.*; *μηνωθείσης ἐπιβουλῆς* — — — ἔσεσθαι *Act. 23: 30* (en personel sats för imperson. =) *μηνωθέντος ἐπιβουλῆν κ. τ. λ.* »då l. sedan det blifvit uppgifvet för mig, att ett försåt komme att läggas».

μήποτε, *partikel* (μή, ποτέ) ne umquam, numquam, alltså 1:o) *adv.* icke nånsin, aldrig *Hebr. 9: 17.* — 2:o) *conjunction* på det att icke någonsin l. tilläfventyrs, vanligen med *aor. conjunctivus* *Mt. 4: 6 al.*, men äfven med *fut. indicat.* *Me. 14: 2*; *μ. οὐ μή ἀρχέσῃ* *Mt. 25: 9 scil. φοβούμεθα* vi frukta, att den tilläfventyrs icke räcker till = den skall icke räcka till; *vid direct fråga* med *indicat.* *Joh. 7: 26* icke hafva Synedristerne tilläfventyrs insett o. s. v.; *vid indirect* om icke tilläfventyrs *Le. 3: 15, 2 Tim. 2: 25.* — *Anm.* *Tisch.* har ordet öfverallt åtskildt μή ποτε.

μήπω, *partikel* (μή, πω) ännu icke *Rom. 9: 11, Hebr. 9: 8.*

μήπως, *partikel* (μή, πως) 1:o) att icke eller på det att icke på ngt sätt l. tilläfventyrs, vanligen med *conjunctivus* *1 Cor. 8: 9 al.*, efter *verba timendi* att tilläfventyrs ss. *Act. 27: 29 al.*; med

† *μισθαποδοσία*, *ας*, *ή* (*μισθός*, *ἀποδίδωμι*) *lönutlemning* l. *-betalning*, *vedergällning*, vare sig ss. *belöning* Hebr. 10: 35, 11: 26, l. ss. *straff* Hebr. 2: 2.

† *μισθαποδότης*, *ου*, *ό* (se *fgde*) *lönutlemnare*, *belönare*, *vedergällare* Hebr. 11: 6. *

μισθίως, *α*, *ον* l. 2 änd. (följ.) *lönt*, *besoldad*, *legd*; ss. *subst.* *dagsverkare*, *legohjon* Lc. 25: 17. 19.

μισθός, *οῦ*, *ό* *sold*, *lön*, *vedergällning* (*belöning* l. *straff*) Mt. 5: 12 *al.*, *μ.* *ἀδικίας* 2 Petr. 2: 13. 15 *lön* för sin *orättfärdighet*; Jac. 5: 4 säges *arbetarnes förhållna lön ropa* (liksom *Abels blod* Genes. 4: 10).

μισθώω; *ωσάμην* (*fgde*) *bortlega*, *uthyra* o. s. v.; i N. T. *med.* *lega sig*, *lega* Mt. 20: 1: 7.

μισθωμα, *ατος*, *τό* (*fgde*) *egentl. det hyrda*; *hyrd boning* l. *lokal Act.* 28: 30. *

μισθωτός, *ή*, *όν*, *adj.* *vble* (af *μισθώω*) *legd*, *hyrd*, *besoldad*; i N. T. *subst.* *dagsverkare*, *arbetskarl*, *legodhräng* Mc. 1: 20, Joh. 10: 12. 13.

Μιτυλήνη, *ης*, *ή* *Mitylene*, *sjö- och hufvudstad* på östra kusten af ön Lesbos med 2 hamnar, utmärkt genom storhet, prakt, rikedom och vetenskapliga inrättningar, en urbs libera, i forutiden berömd genom *Alceus*, *Sappho*, *Pittacus*; heter nu *Castro*; fkmr *Act.* 20: 14. *

Μιχαήλ, *ό* *indecl.* (מִיכָאֵל hvem är ss. *Gud?*) *Michaël*, en af erke-englarne (se *ἀρχάγγελος*): han ansågs för Israëlitiska folkets förnämsta skyddsengel; den Jud. 9 förekommande berättelsen hade troligen fortplantats *per traditionem*, ty den återfinnes ingenstädes i G. T.; ordet fkmr äfven *Apoc.* 12: 7.

μνᾶ, *μνᾶς*, *ή* (*orientaliskt ord*) *mina* *egentl.* en viss vigt, ett *imaginärt mynt* = $\frac{1}{60}$ af en *τάλαντον*, 25 *τετράδραχμα* l. *στατήρες*, 100 *δραχμαί*; ungefär = 60 Rdr Rmt; fkmr Lc. 19: 13 följ.

μνάω, *stam* till *μυνήσκω*, *hkt* se.

Μνάσων, *ωνος*, *ό* *Mnason*, en gammal lärjunge från Cypern, hos hvilken Paulus bodde i Jerusalem, då han sista gången kom dit *Act.* 21: 16 (se *ἄγω in fine*). *

μνεία, *ας*, *ή* (*μνάω*, *μυνήσκω*) *påminnelse*, *erinran* Rom. 1: 9 *al.*, *μν.* *ποιεῖσθαι τινος* l. c. *al.* *göra* l. *skaffa sig påminnelse om ngn*, *påminna* l. *erinra sig ngn*, *μν.* *ἔχειν τινός* l. *περί τινος* 1 Thess. 3: 6, 2 Tim. 1: 3 hafva ngn i *åtanka*, *tänka på ngn*.

μνήμα, *ατος*, *τό* (*μυνήσκω*) *minnes-* l. *grafvård*, *grift* Me. 5: 3. 5 *al.*; Hebræernas *grafvar bestodo*

vanligen af hålror l. grottor (mestadels i skuggrika trakter), antingen naturliga, hvaraf det i Palestina gifves en mängd, l. konstgjorda, för ändamålet utgrafna l. uthuggna i klippor; de tillstängdes med dörrar l. stora stenar för att fredas för rofdjuren, i synnerhet de roflystna schakalerna. I månaden *Adar* (Mars) hvitmenades de utvändigt för att varna de förbigående för vidröring.

μνημεῖον, *ου*, *τό* (af och = *fgde*) *åminnelsetecken*, *minnesmärke* l. *-vård*, i N. T. *grafvård*, *monument*, *grift* Mt. 8: 28 *al.*

μνήμη, *ης*, *ή* (*μυνήσκω*, *μύνημαι*) *minne*, *hågkomst*, *μν.* *ποιεῖσθαι τινος* 2 Petr. 1: 15 = *μνείαν π. τ.* se *μνεία*. *

μνημονεύω, *ευσα* (*μνήμων* *minnesgod* af *μυνήσκω*) = *μυνήσκομαι* *vara minnesgod*, *komma ihåg*, *erinra sig τινός*, *τί* l. *τινά* äfven *ὅτι* Mt. 16: 9 *al.*; *tänka på τινός in bonam partem* Gal. 2: 10, Col. 4: 18, *τί in malam partem* *Apoc.* 18: 5; *tänka på*, *mena τινός* Hebr. 11: 15; *erinra*, *tala om περί τινος* Hebr. 11: 22.

μνημόσυνον, *ου*, *τό* (*egentl. neutr.* af *adj.* *μνημόσυνος*, som bevarar minnet af l. återkallar i minnet, af *μνήμων* *minnesgod*) = *μνημεῖον* *minnes-tecken*, *föremål för hågkomst*, *åminnelse*, *åtanka* *τινός* af ngn Mt. 26: 13, äfven blott *εἰς μν.* *Act.* 10: 4 i *åtanka*.

μνηστεύω; *ευμαι*, *εὔθην* (*μνηστήρ* *friare* l. *μνηστός* till hkn det blifvit *friadt*, *förlofvad*, *förmäld*, *adj.* *vble* af *μνάομαι* *fria*) *vara en friare*, *fria*; *pass.* om en *qvinna*: *vara tillfriad*, *förlofvad*, *förlofva sig ἀνδρί* Mt. 1: 18 *al.*

† *μογγιλάλος*, *ου*, se följ.

μογγιλάλος, *ου* (följ., *λαλέω*) som *talar tungt* l. med *svårighet*; andra *μογγιλάλος* (af *μογγός* *hes*, *dof röst*) som *talar hest* Mc. 7: 32. *

μόγος, *adv.* (*μόγος* *arbete*, *möda*; *samstammigt* med *μέγας*) med *möda*, *knappt* Lc. 9: 39. *

μόδιος, *ου*, *ό* (*besl.* med *modus*) *modins*, ett *mått för torra varor* = $\frac{1}{6}$ *μέδιμνος* l. *Grekisk tunnna* (= $\frac{1}{3}$ af vår *Svenska*), »skäppa» — rätteligen $\frac{1}{4}$ kappe Mt. 5: 15 *al.*

μοιχαλίσ, *ίδος*, *ή* (följ.) 1:o) *äktenskapsbryterska* i *egentlig mening* Rom. 7: 3, i *andlig* Jac. 4: 4 (Hebræernas förening med Jehova föreställes *neul.* ofta i Bibeln under bilden af ett äktenskap; hvarföre afguder och umgänge med hedningarne framställes ss. äktenskapsbrott). — 2:o) *äktenskapsbrott*, *otrohet* *ἀφθαλμοὶ μεστοὶ μοιχαλίδος* 2 Petr.

2: 14 ögon fulla af äktenskapsbrott (lustan dertill afmålår sig i ögonen). — 3:o) ss. *adject.*, otrogen i *andlig mening* Mt. 12: 39 *al.*

μοιχάω (= *μοιχεύω*, bkt se) moechari; *med.* begå äktenskapsbrott a) *om mannen*: *absol.* Mt. 5: 32, 19: 9, *ἐπί τινα* Mc. 10: 11 emot l. med afseende på ngn (neml. den förskjutna hustrun); b) *om qvinnan*: Mt. 5: 32 (*Tisch.* har *μοιχευθη-ναι*), Mc. 10: 12.

μοιχεία, *ας*, *ή* (följ.) äktenskapsbrott, hor Mt. 15: 19 *al.*

μοιχεύω, *εύσω*, *εωσα*; *εύθην* (följ.) moechari a) *trans.* förföra en gift l. ogift qvinna, bedrifva hor l. otukt med henne, *αδτήν* Mt. 5: 28; b) *intrans.* begå äktenskapsbrott, hor Mt. 5: 27 *al.*, i *andlig mening* bedrifva hor *μετά τινος* Apoc. 2: 22 (d. ä. visa otrohet emot HERren, se *μοιχαλίζ*); *med.* om qvinnan: bedrifva hor Joh. 8: 4, äfven *pass.* Mt. 5: 32 (*Tisch.*).

μοιχός, *οῦ*, *ό* (beslägtadt med *μυχός* vinkel, vrå af *μύω*, se *μυέω*) moechus, äktenskapsbrytare, hor-karl Le. 18: 11 *al.*; äfven i *andlig mening* Jac. 4: 4 (ej hos *Tisch.*) se *μοιχαλίζ*.

μόλις, *adv.* (af obrukl. *μόλος* = *μῶλος* möda, arbete, ansträngning, jfr moles och molior) *med möda*, svårighet, svårigen, knappt Act. 14: 18 *al.*; *μόλις γάρ κ. τ. λ.* Rom. 5: 7 öfversätt: »svårigen skall nemligen ngn dö för en rättfärdig; ty hvem vågar också lätteligen dö för det goda?» (*τις βῶρ* förändras till *τίς* och frågetecken sättes efter *ἀποθανεῖν*), *εἰ ὁ δίκαιος μόλις σώζεται* — — — *φανεῖται* 1 Petr. 4: 18 »om den rättfärdige (som hör till Guds hus) med möda frälsas (om det håller hårdt för honom att icke duka under i domen — v. 17 —, utan hårda ut, så att han blir delaktig af saligheten, *σωτηρία*), hvar skall den ogudaktige o. s. v.» se *φάνω*.

Μολόχ, *ό indecl.* (𐤌𐤋𐤅 konung) *Moloch*, en afgud hos Ammoniterne och Moabiterne, hvars dyrkan genom mennisko-(barn-)offer var Israëliterne vid lifsstraff förbuden, men likväl sedan Ahas' tid egde rum hos dem på den plats vid Jerusalem, som hette Hinnoms dal (se *Γέεννα*). Molochs kopparbild hade hufvud af en ox med utsträckta armar af en människa, i hvilka de till offer bestämda barnen lades och genom den inom den ihåliga stoden upptända elden långsamt förbrändes. För att öfverrösta barnens skri slog offerpresterne på

pukor och trummor. Likadan beskrifves *Kronos'* bildstod, den Carthaginensiska gudens, åt hkn likaledes offrades lefvande barn; derföre är Moloch samma gudomlighet som planeten *Saturnus*, hkn ss. en olycksbringande stjärna i Orienten och Occidenten blidkades genom mennisko-offer. Ut i mythen om Kronos (= Saturnus) framställdes en personification af året i dess utveckling. — *Milchom* (𐤌𐤁𐤇𐤍) var också en Ammonitisk-afgud, åt hvilken dyrkan redan Salomo anviste ett ställe, nemligen på Oljoberget (den södra sidan), hvilket deraf hos de christne fick namn af »förargelseus berg». Vanligen auses Moloch och Milchom för samma afgud; men under det den sednare tillbads på Oljoberget, hade den förra sin dyrkan i Hinnoms dal, och man finner ingenstädes omnämndt, att äfven Milchom dyrkades genom barnoffer; fkmr Act. 7: 43 — denna vers jemte den fgde är en ur LXX hämtad öfversättning af Amos 5: 25—27. Hos Amos står 𐤌𐤁𐤇𐤍 𐤏𐤁𐤁𐤏 = eder kouungs tält, hvarmed afguden betecknas; sjelfva tältet, hvori afguden var uppställd, kunde bäras. *

μολύνω, *ουα*; *ύθην* *bestänka*, befäcka, besudla, orena; *μ. τὰ ἑμάτια* Apoc. 3: 4 befäcka sina kläder (Christi rättfärdighet föreställes här, ss. på flera ställen, under bilden af en klädnad — att befäcka denna klädnad vill säga, att efter undfången syndaförlåtelse hopa skuld på skuld, vara värdslös i helgelsen, vandeln); fkmr äfven Apoc. 14: 4 och 1 Cor. 8: 7 (*metaphor.*).

μολυσμός, *οῦ*, *ό* (fgde) befäckelse, besmittelse 2 Cor. 7: 1. *

μομφή, *ής*, *ή* (*μέμφομαι*) tadel, förebråelse, klagomål Col. 3: 13. *

μονή, *ής*, *ή* (*μένω*) egentl. *quarblifvande* l. stadnande, station, herrberge, boning, rum Joh. 14: 2; *μ. ποιῆσθαι παρά τινι* v. 23 göra sig en boning bredvid ngn — till grund för denna bild ligger den G. T:a idéen af Guds boende ibland sitt folk.

μονογενής, *ές* (följ., *γενέσθαι*) *enfödd*, ende Le. 7: 12 *al.*; säges i synnerhet om Guds Son Joh. 1: 14. 18 *al.*

μόνον, *adv.* (egentl. *neutrum* af följ.) endast, allenast, allena, blott Mt. 5: 47 *al.*; *οῦ μ.* Jac. 2: 24 och *μὴ μ.* Gal. 4: 18, Jac. 1: 22 icke blott; *οῦ μ.* — *ἀλλὰ καί* Mt. 21: 21 *al.* icke blott — utan äfven l. till och med (utmärker gradation), äfven *μὴ μ.* — *ἀλλὰ καί* Joh. 13: 9, hvaremot *οῦ μ.* — *ἀλλὰ*

- Joh. 12: 9 *al.* icke blott — utan = likaså mycket — som (utmärker likställighet); *οὐ μ. δέ* Rom. 5: 3 *scil.* *καυχώμεθα ἐπ' ἐλπίδι κ. τ. λ., v.* 11 *scil.* *καταλλαγέντες*, jfr Rom. 8: 23, 9: 10 *scil.* *ἐπηγήελμένη ἦν* o. s. v.
- μόνος**, *η*, *ον* (se *μονή*) *den qvarnblifne*, ensam, allena, en enda Mt. 4: 4 *sæpe*; liksom i latinen solus tages det i förening med substant. understundom ss. *adverb.* blott, allenast ss: Mt. 1. c. *al.*; *κατὰ μόνας* *scil.* *ὁδοῦς* l. *ῥώρας* Mc. 4: 10, Lc. 9: 18 på enskild väg, för sig sjelf, allena.
- μονόφθαλμος**, *ον* (fgde, *ὀφθαλμός*) *enögd* Mt. 18: 9, Me. 9: 47.
- μονόω**; *ωμαι* (*μόνος*) göra ensam, lemna allena; p. p. p. 1 Tim. 5: 5 lemnad allena, öfvergifven, blottad på all hjelp, värlös. *
- μορφή**, *ῆς*, *ῆ* (*per metathesin*) forma, form, gestalt Me. 16: 12, Phil. 2: 7; *ἐν μ. Θεοῦ ὑπάρχων* Phil. 2: 6 då han existerade l. var till i Guds skepelse l. gestalt (härmed karakteriseras den tillvarelseform, som Christus egde före sitt menniskoblivande — *μ. Θεοῦ* är detsamma som *εἶδος Θεοῦ* Joh. 5: 37, jfr ock Hebr. 1: 3 till närmare förklaring af *μορφῆ Θεοῦ*).
- μορφώω**; *ώθη* (fgde) forma, dana, bilda; *pass.* få gestalt, form, vinna sin behöriga utbildning, blifva fullbildad Gal. 4: 19 (så länge Galaterne ännu icke voro i den rätta christliga författningen, liknade de en omogen lifsfrukt, hvars inre delar ännu icke vunnit sin fulla gestalt och som derföre icke kan framfödas och derigenom sluta födslovåndan). *
- μόρφωσις**, *εως*, *ῆ* (fgde) egentl. formande, daning; sedan form, gestalt (yttre) 2 Tim. 3: 5 (*ἢ ἀλήθεια*, dess inre verkliga väsende), bild, afbild Rom. 2: 20.
- † **μοσχοποιέω**, *ησα* (följ., *ποιέω*) göra (sig) en kalf l. tjur; *anm.* den »gyllene kalfven» var en efterhärmming af den utaf Ægyptierna dyrkade levande *Apis*, Osiris' symbol. Israëliterne tillbådo den vid berget Sinai; och sedan blef en sådan »kalfdyrkan» lagligen inrättad i Israëls rike af Jerobeam I; ställen för denna bilderdyrkan voro gränsstäderna Bethel och Dan; fkmr Act. 7: 41. *
- μόσχος**, *ου*, *ὁ*, *ῆ* (= *ὄσχος* med föresatt *μ*) ung, späd telning, *metaphor.* gosse, flicka — ungt djur; i synnerhet kalf, qviga Lc. 15: 23 *al.*
- μουσικός**, *ῆ*, *όν* (*μουσα* sänggudinna — äfven sång) egentl. hörande till sänggudinnorna, sång; deraf kunnig i sång, musicus, sångare Apoc. 18: 22. *
- μόχθος**, *ου*, *ὁ* (*μοχέω*, *ἐμόχθη* möda, austränga sig af *μόγος* möda, ansträngning, beslägtadt med *μέγας*) ansträngning, möda, vedermöda, elände 2 Cor. 11: 27 *al.*
- μυεῖος**, *ον*, *ὁ* mærg Hebr. 4: 12 se *δύκνωμα*. *
- μυέω**; *μεμύημαι* (*μύω* sluta sig, tillsluta sig om mun, läppar och ögon, blunda, blinka — af *μύ*, den genom läpparnes tillslutning frambragta bokstafven) inviga i mysterierna, undervisa deruti — i allmänhet inviga, undervisa; *perf. pass.* Phil. 4: 12 jag har blifvit invigd uti, förtrolig med (att så väl vara mätt, som hungrig). *
- μῦθος**, *ου*, *ὁ* (se fgde) hvarje *muntligt* föredrag, ord, tal, berättelse; fabel, saga 1 Tim. 1: 4 *al.*
- μυζόμαι** (onomatop. ord af *μύ*) *depon. med.* böla, råma, vråla, ryta (om lejon) Apoc. 10: 3. *
- † **μυκτηρίζω** (= *μυχθίζω* med slutna läppar gifva ifrån sig ett ljud, *fnysa* af *μύζω* säga *μύ*, hm o. s. v., hvaraf *μυκτήρ* näsa, näsborre) *τυγκά* på *νάσαν*, håna, bespotta, gäcka; *med. l. pass.* Gal. 6: 7 låta gäcka sig. *
- μυλιός**, *ῆ*, *όν* (följ.) molaris, hörande till qvarn, *λίθος μ.* qvarnsten Me. 9: 42 (*Tisch.* har *μύλος ὀνικός*). *
- μύλος**, *ου*, *ὁ* = *μύλη*, *ης*, *ῆ* (*μύλλω* molo, mala) mola, qvarn, qvarnsten Apoc. 18: 21. 22; *μ. ὀνικός* l. blott *ῥυος*, åsneqvarusten, kallades den öfre rörliga qvarnstenen, emedan den drogs omkring af en åsna Mt. 18: 6 *al.* — *Anm.* De gamle Hebræerne kände blott till smärre l. handqvarnar, som drogos af slafvar, mest slafvinnor, se Mt. 24: 41; men sedermera inrättades större, hka drogos af åsnor, se Mt. 18: 6 *al.*
- μυλόν**, *ῶνος*, *ὁ* (fgde) *ställe der det males* l. der qvarnen står, qvarnhus, qvarn (*per synecdoch.*) Mt. 24: 41. *
- Μύρα**, *ων*, *τά Myra*, en stad i Lycien, som låg 20 stadier = $\frac{1}{3}$ Svensk mil från hafvet; dess hamn var *Andriæa*; fkmr Act. 27: 5. *
- μυριάς**, *άδος*, *ῆ* (*μύριοι*) *myriad*, ett antal af 10,000 Act. 19: 19, äfven en oräknelig mängd Lc. 12: 1 *al.*, *καὶ μυριάσων* Hebr. 12: 22 och dess (det himmelska Jerusalem) myriader neml. af invånare.
- μυρίζω**, *ισα* (*μύρον*) smörja, balsamera Mc. 14: 8. *
- μύριοι**, *αι*, *α*, *numer. cardin.* 10,000 Mt. 18: 24; *numerus certus pro incerto* otaliga, oräkneliga 1 Cor. 4: 15, 14: 19 se dock följ. ord.
- μυρίος**, *α*, *ον* ganska mycken, oändligt mycken, otalig; äfven mycket stor, ofantlig o. s. v. I N. T.

blott plur. oräkneliga 1 Cor. 4: 15, 14: 19; *ann.* skillnaden i accenten från fgde ord är blott en sednare uppfinning af grammatici.

μύρον, ου, τό (egentl. ett österländskt ord, besl. med *μύρρα*, men redan af de gamle härledt från *μύρω* flyta) utflytande, vålluktande växtsaft i synnerhet af myrten; sedan i allmänhet vålluktande saft, salva, olja, smörjelse Mt. 26: 7 *al.*; *ann.* seden att smörja sig i synnerhet på lederna, fötterna och i ausigtet eger ännu rum i Österlandet, förnämligast vid gästabad.

Μυσία, ας, ἡ Mysien, landskap i Mindre Asien i grannskapet af Bithynien och Troas Act. 16: 7 följ. Hela districtet hörde till Romerska provinsen *Asia*, och namnet Mysien brukades blott af gammalt ss. ethnographiskt namn. Districtet vid Propontis och Hellesponten kallades förnämligast Mysien i den kejsrerliga tiden (*Μ. ἡ μυρία*) och så brukas namnet i Apostlageringarne, ehuru ett söder om Caicusfloden omkring staden Pergamus liggande district äfven kallades Mysien (*Μ. ἡ μεγάλη, Mysia magna*).

μυστήριον, ου, τό (μυέω) egentl. *stället*, der *hemliga saker* förchades; sedan 1:o) hemlig sak, hemlighet (hos profanförf. de i hvarjehanda bruk och högtidligheter insvepta hemliga lärorna, ss. de Samothrakiska och Eleusinska, som blott för de invigde voro bekanta) i N. T. hvarje sak, hvars kännedom för det menckliga förståndet antingen i allmänhet är omöjlig att uppnå = *absolut* hemlighet (ss. Guds treenighet, Christi mandomsanamelse, Sacramenterne o. s. v.), eller blott till en viss tid och af vissa personer icke kan fattas, nemligen så länge tills kunskapen derom meddelas = *relativ* hemlighet Mt. 13: 11 *al.*, i synnerhet a) Guds beslut att frälsa verlden genom Christus, Guds återlösningsbeslut Rom. 16: 25 *al.* eller b) enskilda delar af detta beslut ss. Judarnes slutliga frälsning Rom. 11: 25, hedningarnes frälsning Eph. 3: 5, 6, Col. 1: 26, 27 o. s. v.; alla Guds hemliga rådslut τὰ μ. πάντα 1 Cor. 13: 2, τὸ μ. τῆς ἀνομίας 2 Thess. 2: 7 gudlöshetens hemlighet d. ä. gudlösheten för så vidt den ännu är en hemlighet; τὸ μ. τῆς πίστεως 1 Tim. 3: 9 trons (den subject.) hemlighet (= hemliga innehåll =) sanningen, som icke blott var förborgad för verlden, tills den uppenbarades vid beständ tid (Rom. 16: 25), utan äfven förblifver för hvarje menniska förborgad, tills Guds Ande i henne ver-

kar kunskapen derom, τῆς εὐσεβείας v. 16 = *ἀλήθεια* (denna betecknas så af Aposteln, för så vidt den utgör det för verlden förborgade innehållet af den christliga gudsfruktan l. fromheten). — 2:o) obegriplig sak 1 Cor. 14: 2 (hvars betydelse är förborgad för åhörarne). — 3:o) hemlig betydelse Eph. 5: 32 (förhållandet emellan man och hustru med tillämpning på Christus och församlingen, emedan det innefattar en förborgad mening, som icke kan inses utan gudomlig uppsynning), Apoc. 1: 20 *al.*

μωπάζω (μύωψ tillslutande ögonen, blundande, blinkande; vanligen kortsynt, närsynt, som blott kan se på nära håll och som, för att se på ngt afstånd, måste något tillsluta ögonen, af μύω se μυέω och ὄψ ὄγα) plura, vara kort- l. närsynt 2 Petr. 1: 9 (han är blind, så att han blott ser på nära håll d. ä. de jordiska ting, men icke på långt håll d. ä. de himmelska). *

μώλωψ, ωπος, ὁ (sannolikt af μῶλος = moles och ὄψ utseende) *svullnad*, bulnad genom slag, strimma, skrämna, sår 1 Petr. 2: 24 (betecknar egentl. Frälsarens gisslande, men står sedan i allmänhet om hans lidande, hvars högsta punkt var döden — *ann.* att ἀντοῦ som finnes i några editioner efter μώλωπι är hebraism). *

μωμάομαι, ησάμην; ἡθην (följ.) *tadla*, häna, bespotta τινά 2 Cor. 8: 20; *pass.* *tadlas* o. s. v. 2 Cor. 6: 3.

μῶμος, ου, ὁ (sannolikt beslägtad med μέμφομαι, μομφή) *tadel*, hån, skamfläck 2 Petr. 2: 13. *

μωραίνω, ανα; ἀνθην (μωρός) vara dåraktig, enfaldig, i N. T. *trans.* göra dåraktig, visa att ngt är dåraktigt 1 Cor. 1: 20; *pass.* vara l. blifva dåraktig, dåre Rom. 1: 22; äfven vara fadd, utan smak, förlora sin egenskap (af salt) Mt. 5: 13 = ἀναλον γένηται Mc. 9: 50.

μωρία, ας, ἡ (μωρός) dårskap, orimlighet, galenskap 1 Cor. 1: 18, 21 *al.*, μ. τοῦ κηρύγματος v. 21 predikans dårskap d. ä. den dårskap som utgjorde predikans innehåll, l. den predikan, hvars innehåll föreföll verlden dåraktigt (nemligen predikan om korset se v. 18).

μωρολογία, ας, ἡ (följ., λόγος) *dåraktigt tal*, enfaldigt prat, snack Eph. 5: 4. *

μωρός, ἄ, ὄν (sannolikt af μή och ὀρώω) egentl. *blind*, svagsynt; *metaphor.* enfaldig, dåraktig Mt. 7: 26 *al.*; τὸ μ. τοῦ θεοῦ 1 Cor. 1: 25 det dåraktiga som kommer från Gud (och som synes så-

dant för människorna), *μ. γευέσθω* 1 Cor. 3: 18 han blifve dåraktig d. ä. han afsåge sig sin inbillade vishet och blifve (genom tron på det rena och enkla Evangelium) en sådan som han nu håller för dåraktig; *per hebraismum* gudlös, bof Mt. 5: 22 (jfr t. ex. Ps. 14: 1, hvaremot vis l. klok är = gudfruktig, from).

Μωυσης, Μωϋσης l. *Μωσής, οὐ* l. *έως, ό* (𐤇𐤄𐤍), enl. Exod. 2: 10 af 𐤇𐤄𐤍 draga, den uppdragne

N.

Ναασών, ό indecl. (𐤍𐤄𐤍𐤏) trollkarl af 𐤄𐤍𐤏 i Pihel idka spådomskonst) *Naasson*, Aminadabs son Mt. 1: 4, Lc. 3: 31.

Ναγκαί, ό indecl. (𐤍𐤏𐤏) lysa) *Nangæ* l. *Nangai* Lc. 3: 25. *

Ναζαρέτ, äfven έθ, ή indecl. (𐤍𐤏𐤏 gren, telning) *Nazareth*, stad i Galilæen i Zebulons stam, 3 dagsresor från Jerusalem, söder om Kana, i trakten af berget Thabor. Här uppföddes Frälsaren, som deraf kallades *Ναζαρηγός* l. *Ναζωραῖος*, och äfven i början af sitt läroembete bodde der, Mt. 4: 13. Staden heter nu *Naszera* och ligger i en blomsterrik trakt, hvilket äfven sjelfva namnet antyder; fkmr Mt. 2: 23 *al.*

Ναζωραῖος, ου, ό Mc. 10: 47 || *Ναζωραῖος*, hkt se. * *Ναζαρηγός, οὐ, ό* (*Ναζαρέτ*) *Nazaren*, af l. från Nazareth Mc. 1: 24 *al.*

Ναζωραῖος, ου, ό (se fgde) *Nazoræer* l. *Nazaren* Mt. 26: 71 *al.*; men äfven en ung telning (𐤍𐤏𐤏) Mt. 2: 23, hvarmed hänsyftas på Es. 11: 1. — *Anm.* Hvarken detta ord l. *Ναζωραῖος* häntyda på Naziré (𐤍𐤏𐤏 den invigde), hku Gud till ära tagit på sig vissa löften; se *εὐχή* och *σῆρα*.

Ναθάν, ό indecl. (𐤍𐤏𐤏 han gaf) *Nathan*, Davids son, icke att förvexla med profeten Nathan. Lc. 3: 31. *

Ναθαναήλ, ό indecl. (𐤍𐤏𐤏𐤏 Guds gåfva = *θεόδωρος*) *Nathanaël*; så hette en af Frälsarens lärjungar enligt Joh. 1: 46 följ., troligen densamme som annars förekommer i apostlaförteckningen under namn af *Bartholomæus*, hkt troligen är patro-

neml. ur vatten l. räddade; formen synes emellertid snarare häntyda på *activum*, räddaren; därför är väl bättre att anse ordet för Ægyptiskt l. Kop-tiskt och deriveradt af *mo* vatten och *ysäs* l. *usche* räddad, se *Josephi Antiqq.* 2: 9. 6) *Moses*, Israëli-ternas store härförare och lagstiftare, son af *Ammoram* och Jochebed, af Levi stam och Kahaths familj l. släkt; i N. T. fkmr ordet dels i *egentlig* mening Mt. 8: 4 *al.*, dels i *oegentlig* l. *metonymisk* bem. = Mosis böcker Lc. 16: 29 *al.*

nymicum l. tillnamn ss. ock ordet antyder, Thol-mai son; var ifrån Kana i Galilæen Joh. 21: 2.

ναί, adv. næ. ja, i sanning; dermed bejakas och bekräftas, att ngt så är Mt. 9: 28 *al.*; dubbelt tjenar det till förstärkning Mt. 5: 37, 2 Cor. 1: 17 (på det hos mig ja ja och nej nej må ega rum d. ä. hos mig tillsägelse och återkallelse äro tillsammans, jag tillsäger och återigen återkallar), *ναί καὶ οὐ* 2 Cor. 1: 18 (vårt tal till eder är icke ja och nej d. ä. de försäkningar vi gifva eder äro icke vacklande och otillförlitliga, så att vi förneka hvad vi en gång bejakat) äfven 19, *ἤτω δὲ τὸ ναί* — — — *οὐ* Jac. 5: 12 men edert ja vare ett ja och edert nej ett nej (så att J icke bekräften edert ja- l. nejord med en ed, och derigenom blifven straffvärdige genom en lögn, som J lättsinnigt bekräften); *τὸ ναί* utmärker 2 Cor. 1: 20 *object.* gifven visshet, liksom *τὸ ἀμήν* den *subject.*, se *ἀμήν*.

Ναμάν, ό indecl. (𐤍𐤏𐤏 behaglighet, täckhet) *Nae-man*, en Syrisk fältherre, som af profeten Elisa botades för spetälska (2 Reg. 5); fkmr Lc. 4: 27. *

Ναῖν, ή indecl. (𐤍𐤏𐤏 troligen = 𐤍𐤏𐤏 behaglig af 𐤍𐤏𐤏 vara behaglig, täck) *Nain*, stad i Galilæen icke långt ifrån Capernaum och Thabor, på en sluttning af Hermon; bekant i Evangeliska historien för enkans son, som JEsus uppväckte Lc. 7: 11 följ.

ναός, οὐ, ό (*νάω, ναίω epice*, bo) egentl. *boning* i allmänhet, men förekommer i språkbruket blott ss. gudaboning, tempel; i N. T. a) templet i Jerusalem Mt. 23: 16 *al.*, fullständigt *ό ν. τοῦ Θεοῦ*

2 Thess. 2: 4 — betyder tempel och icke förgård äfn Mt. 27: 5 (Judas hade i sin förtviflan trängt sig fram äfn dit, der endast presterna fingo vara), se för öfrigt *ἱερόν*. — b) det himmelska templet (förebilden för det jordiska Apoc. 3: 12 *al.* — c) *metaphor.* om christna kyrkan och de troende, emedan Guds Ande bor der 1 Cor. 3: 16 *al.* (lik-som de 1 Cor. 3: 9 kallas *οἰκοδομῆ Θεοῦ* Guds byggnad). — d) tempel, helgedom i allmht Act. 17: 24, miniaturbilder af Dianas tempel i Ephesus Act. 19: 24 se *Ἐφεσος*.

Naóμu, *ó indecl.* (𐤍𐤒𐤍 tröst) *Nahum* Lc. 3: 25. *

νάρδος, *ου, ἡ* (𐤍𐤒𐤍) *nardus*; sjelfva nardusplantan växer uti S. Indien och beskrifves af Plinius sålunda: frutex est gravi et crassa radice, sed brevi ac nigra fragilique quamvis pingui, situm redolente ut cyperi, aspero sapore, folio parvo densoque; cacumina in aristas se spargunt. Den heter på Bengaliska *Jatamansi* och skjuter rakt upp ur marken ss. ett grönt hveteax; anses tillhöra species *Valeriana* och kallas *Val. Jatamansi*. Nardusoljan drogs ur roten, som nu plägar i handel försändas med en knippa af fina rödaktiga trådar. Denna olja värderades högt i hela forntiden ss. ett kostligt aroma; man fick den bästa från Tarsus i små alabasterdosor, men ofta blef den förfalskad genom tillblandning af andra aromatiska plantor. I stället för den äkta nardusroten fkmr ofta roten af *Andropogon Nardus* (den oäkta Ind. Nardus); se äfven *ἀλάβαστρον*; fkmr Mc. 14: 3, Joh. 12: 3.

Νάρκισσος, *ου, ὁ Narcissus*, en Romare, ibland hkns anhöriga (l. husfolk) det gafs christna, då Paulus skref sitt bref till Romarne. Man plägar här förstå den bekante frigifne slafven hos kejsar Claudius, hkn var hans sekreterare och hade vetat förskaffa sig ett mycket stort inflytande vid kejsarliga hofvet; emellertid afrättades denne redan i början af kejsar Neros regering (55 e. Chr.), och Paulus skref brefvet till Romarne år 59, så att detta antagande icke saknar sina svårigheter; fkmr Rom. 16: 11. *

ναυαγέω, ἡσα (*ναύαγος* skeppsbruten, af *ναῦς*, *ἄγνουμι* bryta) lida skeppsbrott, i *egentlig* mening 2 Cor. 11: 25, i *oegentlig* 1 Tim. 1: 19 (i afseende på tron).

ναύκληρος, *ου, ὁ* (följ., *κλήρος*) *skeppsegare*, -patron, -redare (coopvardie- l. skepps- l. sjökaptan) Act. 27: 11. *

ναῦς, *ναός*, *Attice νεώς, ἡ* (*νάω*, *ναύω*, *νέω* simma, flyta) egentl. *flytande*, navis, skepp Act. 27: 41. *

ναύτης, *ου, ὁ* (fgde) *nauta*, sjöman, matros; *plur.* skepps- l. sjöfolket Act. 27: 27. 30, Apoc. 18: 17.

Ναζώρ, *ὁ indecl.* (𐤍𐤏𐤍𐤕𐤍𐤓 fnyssning, snarkande) *Nachor*, Tharas fader Lc. 3: 34. *

νεανίας, *ου, ὁ* (*νεάν* = *νέος*) yngling, ung man Act. 7: 58 *al.*

νεανίσκος, *ου, ὁ* = fgde Mt. 19: 20 *al.*; äfven om ungt manskap (bland krigsfolket) Mc. 14: 51.

Νεάπολις, *εως, ἡ* (*νεά πόλις* nystad) *Neapolis* förut Datos, en hamnstad till Philippi midtemot ön Thasos, en coloni från Chalcidice; fkmr Act. 16: 11. *

Νεεμίαν = *Ναυμίαν*, hkt se.

νεχρός, *ά, ὁν* (*νέχρως* död kropp, lik; beslägtadt med *neco*, *nex*) ss. *adj.* död, afliden, ss. *subst.* död kropp, lik — 1:o) *lekamligen* l. *andeligen död* t. ex. Mt. 8: 22 »låt de (andeligen) döda begraftva sina (lekamligen) döda» *sæpe*; *εἰς τοῦτο γάρ κ. τ. λ.* 1 Petr. 4: 6 »ty till den ändan (att neml. Christus skulle dömma lefvande och döda) blef Evangelium förkunnadt äfven för de (lekamligen) döde, på det att, churu de blifvit dömda (till döden; ty syndens lön är döden) efter människors sätt (ss. det människor egnar) till sin jordiskt-menskliga natur, de likväl må lefva efter Guds sätt (ss. det motsvarar Hans väsende och vilja) till anden (sitt högre andeväsende)» jfr 1 Petr. 3: 19. 20 (*anm.* det afgörande momentet vid domen är *tron* på *J. Chr.* l. *Evangelium*; derföre måste Evangelii förkunnande föregå domen; men detta förkunnande måste blifva alla till del, då domen skall sträcka sig öfver alla. Nu kunde Evangelium först förkunnas, sedan återlösningsverket var fulländadt; detta skedde åter först med Christi uppståndelse, som var inseglet på återlösningsens fulländning; derföre kunde ock Evangelii förkunnande först derefter ega rum. Christus har derföre cfter sin uppståndelse gått till de döda för att förkunna dem Evangelium och utsändt sina apostlar att predika för de lefvande. S. kunua båda — de döde och de lefvande — dömmas och få sin lön allt cfter som de förhållit sig med afseende på Evangelii predikan. Härigenom synes en dörr vara öppnad för hedningarne att äfven efter döden få höra Evangelium). — 2:o) *utan lifskraft* l. verksamhet, icke verksam, kraftlös Rom. 7: 8 *al.* (det der nitimur in vetitum kan utan

tillvaron af ett lagens veto icke yttra något lif), *ν. πίστις* Jac. 2: 7 *al.* en tro utan gerningar; jemförelsen Jac. 2: 26 innehåller icke, att gerningarne äro andan, tron kroppen (hkt snarare är tvärtom), utan att liksom andens närvaro är ett bevis på kroppens lif, så äro äfven gerningarne teeken till trons lif; *ν. ἔργα* Hebr. 6: 1 *al.* döda gerningar d. ä. sådana som icke härflyta af den rätta källan — tron och kärleken till Gud och nästan — och derföre äro syndiga. — 3:o) underkastad döden Rom. 8: 10 *al.*

νεχρώω, ωσα; ωμαι (fgde) egentl. *döda*; deraf försvaga, förslappa — i *ethisk* mening Col. 3: 5 (se *μέλος*); p. p. p. utmerglad, utlevvad, kraftlös *σῶμα* Rom. 4: 19 (som förlorat aflingsförmåga), äfven utan *σῶμα* Hebr. 11: 12.

† *νεχρωσις, εως, ἡ* (fgde) *dödande*; död, dödstillstånd 2 Cor. 4: 10 se *περιφέρειω*; bortdöende, utlevvad tillstånd, kraftlöshet, oförmåga Rom. 4: 19.

νέος, α, ον novus 1:o) *ny*, ung () (*γέρων*) Tit. 2: 4. — 2:o) *ny*, frisk, färsk, recens () (*παλαιός*) ss. *οἶνος* Mt. 9: 17 *al.*, *φύραμα* 1 Cor. 5: 7, äfven *διαθήκη* Hebr. 12: 24 (nyss stiftadt) — i *andlig* mening *ó ν. ἄνθρωπος* Col. 3: 10 homo recens den nya menniskan till *tiden* (som nyligen blifvit l. kommit till neml. genom omvändelsen), hvaremot *ó καινός ἄνθρ.* homo novus, den nya menniskan till *beskaffenheten* (som är helt annorlunda beskaffad än förr); annars synas *ν.* och *καινός* ofta nyttjas *promiscue* — se *καινός* och *ἄνθρωπος*; — *compar.* *νεώτερος*, hkt se.

νεοσσός, οῦ, ó (fgde) ungt, nyfödt djur, unge Le. 2: 24. *

νεότης, ητος, ἡ (*νέος*) nngdom, ungdomstid (Mt. 19: 20) Mc. 10: 20 *al.*

† *νεόφυτος, ον* (*νέος, φυτός, adj.* vble af *φύω*) *nyss växt* l. *planterad*; *trop.* som nyligen öfvergått till christendomen, nyomvänd, nykomling, nychristen 1 Tim. 3: 6. *

Νέρων, ωνος, ó Nero, den 5:te Romerske kejsaren, född i Antium den 15 December 37 e. Chr., regerade ifrån 54 till 68, och anstiftade Roms brand 64, för hvilken han anklagade de christne och förföljde dem, hvarvid äfven aposteln Paulus led martyrdöden. — Namnet förekommer i underskriften af 2:dra brefvet till Timotheus.

νέω, ἔνευσα nuo, nicka, vinka *τινί* Joh. 13: 24, Act. 24: 10.

νεφέλη, ης, ἡ (*νέφος*) nebula, moln, sky Mt. 17: 5 *al.*; med *νεφ.* 1 Cor. 10: 1 menas den bekanta molnstoden (Exod. 13: 21 följ.), hku är så tänkt, att den utbredde sig öfver folket, hkt således var under (*ὑπό*) den; *ν. ἄνδρροι* — — — *παραφερόμεναι* Jud. 12 skyar utan regn, som föras förbi af vindarne (härmed betecknas irrlärare, hka väl med stolthet framträdde, men utan att verka ngt godt i andligt afseende).

Νεφθαλίμ l. *-λίμ, ó* *indecl.* (𐤊𐤍𐤁𐤍) min strid af 𐤊𐤍𐤁 i Niph. brottas, kämpa) *Nephtalim* l. *Naphthali*, Jacobs 6:te son, modren Bilha (Genes. 30: 8); Apoc. 7: 6, *metonym.* för stammen Mt. 4: 13. 15.

νέφος, εος, τό nubes, moln, sky; *transl.* = skara, mängd Hebr. 12: 1. *

νεφρός, οῦ, ó (sannolikt besl. med *φρόν, φρενός* genom *metathesis*, liksom *μορφή* och *forma*) *njure*, vanligen *plur.* njurar, renes Apoc. 2: 23. *

νεωζόρος, ον, ó, ἡ (*νεώς atticé* = *ναός* och *χορέω*) feja, sopa, rena) som *sopar* l. *städar* *templet*, har uppsigt deröfver, æditus, tempeluppsyningsman, — värdare, -inna, en hederstitel, som uti Asien hela städer antogo, ss. Ephesus Act. 19: 35.

νεωτεριστός, ἡ, óν (följ.) *tjenlig*, passande för *yngre*, hörande till ungdom, ungdomlig, dåraktig 2 Tim. 2: 22. *

νεώτερος, α, ον, compar. (till *νέος*) *yngre* Le. 15: 12 *al.*, äfven i *andlig* mening Le. 22: 26 (i afseende på det andliga lifvet, trosyngling); *óí ν.* synas Act. 5: 6 hafva (liksom *óί πρεσβύτεροι*) utgjort en särskild klass, tillsatt vid förekommande behof.

νή = *ναί, næ*, försäkringsord i affirmativa satser med *accus.*, *vid*; i profangrekiskan ofta, ss. *νή Δία* vid Zeus! o. s. v.; i N. T. blott *νή τῶν ἡμετέρων καύχησαν* κ. τ. λ. 1 Cor. 15: 31 vid eder berömmelse, som jag har i Chr. J. d. ä. så sannt som jag berömmar mig öfver eder i Chr. J. *

νήθω, utbildad form af *νέω* (liksom *πλήθω* af *πλέω*) *spinna* Mt. 6: 28, Le. 12: 27.

νηπιόζω (följ.) vara barnslig, barn *τινί* 1 Cor. 14: 20 i afseende på ngt. *

νήπιος, α, ον, äfven 2 ändelser (*νή* icke oeh *ἔπος* ord af *ἐπεῖν*) *infans*, 1:o) som ännu *icke kan tala*, spädt barn a) i *egentlig* mening Mt. 21: 16, b) i *oegentlig* oeh *andlig* bem. Hebr. 5: 13 (ty han är ännu ett spädt barn, kan ännu icke tala — se *δικαιοσύνη*). — 2:o) barn, *omyndig* a) i *egentlig*

mening 1 Cor. 13: 11, Gal. 4: 1; b) i *oegentlig* l. *andlig* bem.; ν. ἐν Χῶ 1 Cor. 3: 1 ett barn i Chr. d. ä. ännu ung, oerfaren i gemenskapen med Chr. och alltså obefästad () (τέλειος ἐν Χῶ Col. 1: 28), äfven utan ἐν Χῶ Gal. 4: 3, Eph. 4: 14; — deraf i allmänhet okunnig, oförståndig, enfaldig Mt. 11: 25 *al.*

Nηρέυς, έως, ό Nereus, en christen i Rom, Rom. 16: 15. *

Nηρί, ό indecl. (נְרִי) Jehovas lykta) *Neri*, Lc. 3: 27. *

νησίον, ου, τό diminut. (af följ.) liten ö, holme Act. 27: 16. *

νησος, ου, ή (νέω simma) egentl. *simmande land*, ö Act. 13: 6 *al.*

νηστεία, ας, ή (följ.) fastande, fasta Mt. 17: 21 *al.*; *ann.* fastandet är ett urgammalt ännu i Österlandet förekommande religionsbruk (jfr Muhammedanernas *Ramadan*). Judarne hade blott en enda *offentlig* hvarje år återkommande fasta på den stora försöningsdagen (דְּיָוִד וְיִשְׂרָאֵל יוֹם אֶחָד, den 10:de dagen i månaden Tisri (halfva Sept. och Oct. hos oss); denna fasta menas Act. 27: 9 och nämnes för att beteckna hösttiden, då sjöfarten, i anseende till de då inträffande stormarne, var och är förenad med stora faror. *Enskilda* l. privatfaster hade deremot Judarne många af mångahanda orsaker, ehuru lagen icke bestämde något närmare angående dessa.

νηστεύω, εύσω, ευσα (följ.) *icke äta*, afhålla sig från mat och dryck, fasta Mt. 4: 2 *al.* — Phariseerne fastade 2 gånger i veckan Lc. 18: 12, neml. måndagar och torsdagar från den ena aftonen till den andra — torsdagar, ty på en sådan dag steg Moses upp på berget; måndagar, ty då nedkom han derifrån.

νηστεις, ιος och *ιδος, ό* och *ή, plur. νήστεις (νή, έσθίω)* den som *icke äter* l. har ätit, utan mat, fastande Mt. 15: 32, Mc. 8: 3.

νηφάλιος, α, ου, äfven 2 ändelser (följ.) *nykter* 1 Tim. 3: 2 (= μή οὖν πολλῶν προσέχων v. 8). 11, Tit. 2: 2; *ann.* det är intet skäl att på dessa ställen gå ifrån den egentliga betydelsen till den härledda »försigtig, sansad».

νήφω, ένηψα (sannolikt af *νή* icke och *πίνω, έπιον*) *icke dricka* vin () (μεθύσκομαι), vara *nykter*, *metaphor.* 1 Thess. 5: 6 *al.*

Νίγερ, ό indecl. (lat.) Niger, tillnamn åt Simeon, en af de 5 församlingslärarne i Antiochia Act. 13: 1. *

Νικάνωρ, ορος Nicanor, en af de 7 diaconi i Jerusalem Act. 6: 5. *

νικάω, ήσω, ηχα, ησω (följ.) 1:o) *intrans.* segra, vinna seger, vara öfverlägsen, hafva öfverhand Rom. 3: 4. — 2:o) *transit.* besegra, öfvervinna, öfvertäffa *τινά, τὶ* ἐν *τινι* genom ngn l. ngt Lc. 11: 22 *al.*; ν. *έκ τινος* Apoc. 15: 2 ∞ segra (och frälsas) ifrån ngn.

νίκη, ης, ή seger 1 Joh. 5: 4. *

Νικόδημος, ου, ό (talmud. נִיבִיטָרְבִי אֶתְרֵי בְּלֹד) *Nicodemus*, en pharisé och bittare i Synedrium, som hade ett nattligt samtal med Frälsaren Joh. 3: 1 följ., i en session talte till hans bästa Joh. 7: 50, och ändtligen slöt sig till Joseph af Arimathia för att balsamera och begrafva den Korsfästes lekamen Joh. 19: 39.

Νικολάττης, ου, ό Nicolaït Apoc. 2: 6. 15; åtskilliga kyrkofäder ifrån Irenæus sätta de här nämnda Nicolaïter i förbindelse med *Νικόλαος* (se följ. ord), i det de förklara dem för en af honom stiftad l. efter honom sig falskeligen benämmande kättaresekt, som försjunket i (gnostiska) villfarelser hängaf sig åt ett orent, utsväfvande lif (*φαρμακὸν εἰδωλόθυτα καὶ πορνεία* Apoc. 2: 14). Andra åter taga ordet *Niz.* (folkbesegrare) symboliskt och anse det för en öfersättning af *Νύμφη* (se *Balaám*); enligt deras åsigt skulle profeten hafva med Bileam (Num. 31: 16) jemfört dessa hedningehristna, hvilka i motsats mot det bekanta apostoliska decretet (Act. 15) stegrade sin christliga frihet ända till en sedligt-religiös libertinism (deltagande i hedniska offermåltider och deras vållustiga fröjder), och derföre kallat dem på Grek. Nicolaïter (= Bileamiter). Denna sednare åsigt vinner stöd af uttrycket *κρατοῦντες τὴν διδαχὴν Νικολαϊτῶν* Apoc. 2: 15, som tydligen är synonymt med *κρατ.* — — *Balaám* i 14:de versen. Emellertid är det möjligt, att denna benämning redan då kommit i bruk ibland de Jude-christne i Mindre Asien för att brännmärka folk af sådana grundsatser (jfr 2 Petr. 2: 15 följ., Jud. 7 följ.).

Νικόλαος, ου, ό Nicolaus, en af de 7 diaconi i Jerusalem och proselyt från Antiochia Act. 6: 5; anses utan skäl för stiftare af de i Apoc. förekommande Nicolaïter (se fgde ord). *

Νικόπολις, εως, ἡ *Nicopolis*; det gafs flera städer med detta namn: a) i *Epirus*, som kejsar Augustus lät uppbygga till minne af segren vid Actium; b) vid Nestusfloden i det inre af Thracien; c) i det nordöstra hörnet af Cilicieu. Hvilken af dessa menas Tit. 3: 12, är mycket osäkert. Den första måste menas, i fall man med *Wieseler* antager, att *breffet till Titus skrefs före* det 1:sta till Corinth, och att Paulus på sin andra (i Apostlagerningarna icke omnämnda) resa från Ephesus öfver Macedonien (1 Tim. 1: 3) till Corinth tagit med sig Titus och i sällskap med honom derefter besökt Creta, der han kvarlemnade honom och sjelf återrest till Ephesus, och att Paulus från Ephesus skrifvit till Titus, samt att han efter sitt andra bref till Corinth gick genom Macedonien till Nicopolis i Epirus, der han tillbragte de första vintermånaderna och derpå begaf sig till Corinth. *

νίκος, εος, τό = νίκη seger Mt. 12: 20, 1 Cor. 15: 54. 55. 57; ἕως — — — χρίσιν Mt. 12: 20 till dess han forthjelpat sin lära till seger = förskaffat sin lära seger (öfver den traditionella oppositionen) se äfven ἐξβάλλω; εἰς ν. 1 Cor. 15: 54 till seger, så att den blifvit besegrad d. ä. fullkomligt.

Νινευί l. -νή, ἡ indecl. (𐤒𐤍𐤁𐤏) af 𐤍𐤏 och 𐤒𐤍 Nini boning; Νίνος Ninus) *Ninive* l. *Nineve*, den bekanta stora hufvudstaden i det gamla Assyriska riket vid östra stranden af Tigris, vida större än Babylon, hade 480 stadier = 8 Svenska mil i omkrets samt mycket högre utomordentligt breda murar och var genom dessa äfvensom genom strömmen ansedd för ointaglig. Konung *Assur* skall hafva byggt den och uppkallat den efter sin son *Ninus* (se derivationen). Högst sväfvande äro berättelserna om dess förstöring; men enligt den sannolikaste uppgiften skall Mediske konungen *Cyaxares* hafva intagit och förstört den 606 l. 5 f. Chr.; fkmr Le. 11: 32. *

Νινευίτης, ου, ό (fgde) invånare i Nineve, Ninevit Mt. 12: 41, Le. 11: 30. 32.

† νιπτήρ, ἥρος, ό (följ.) egentl. *tvättare*, sedan tvättfat l. -bäcken Joh. 13: 5. *

νίπτω, ἔνιψα; ἐνψύμην (class. Grek. νίζω) två, aftvå, tvätta τοὺς πόδας τινός Joh. 13: 5 följ.; med. två l. tvätta sig Joh. 9: 7. 11. 15, 1 Tim. 5: 10, τὸ πρόσωπον Mt. 6: 17 ansigtet, τὰς χεῖρας Mt. 15: 2, Mc. 7: 3 sina händer. — *Ann.*

Hos Judarne var det vanligt att två sina händer både före och efter måltiden, det sednare så mycket nödvändigare, som de icke nyttjade knif l. gaffel; äfven fordrade höfligheten och gästfriheten att värden lät aftvå sina gästers fötter (se t. ex. Lc. 7: 44); »fotatvagningen» Joh. 13: 5 följ. var en *symbolisk* handling af kärlek och ödmjukhet, framställd ss. ett exempel på huru lärjungarne borde förhålla sig emot hvarandra inbördes; först sedan 4:de seklet fattades denna handling i *egentlig* mening och fortfar ännu inom Catholska kyrkan.

νοέω, ἦσα (νόος ctr. νοῦς) varseblifva a) med *yttre* siunet (icke i N. T.), b) med det *inre*, gifva akt på, besinna Mt. 24: 15, Mc. 13: 14, fatta med förnuftet Rom. 1: 20, inse, förmimma, märka, begripa, förstå Mt. 15: 17 al.

νόημα, ατος, τό (fgde) det *varseblifna*, tänkta, tanke a) tänkesätt, afsigt, plan, anslag πᾶν νόημα — — τῷ Χοῦ 2 Cor. 10: 5 »i det vi före hvarje (fiendtligt) anslag ss. fänge in i Christi lydnad» (tänkt ss. en ort dit fienden föres fången); *plur.* ränker 2 Cor. 2: 11; b) sinne, förstånd 2 Cor. 3: 14 al.

νόθος, η, ον, äfven 2 ändelser, oäkta (född utom äktenskapet) Hebr. 12: 8. *

νομή, ἦς, ἡ (νέμω beta) = νομός betesmark, bete, *metaphor.* Joh. 10: 9 = andlig näriug, föda; ἔχεν ν. 2 Tim. 2: 17 (= νέμεσθαι l. διανέμεσθαι utbreda sig =) gripa l. fräta omkriug sig.

νομίζω, ισα (νόμος) egentl. *erkänna* ss. *sed*, bruk, lag, hafva i bruk, *pass.* erkännas ss. *sed*, bruk, lag, vara brukligt, öfligt, pläga Act. 16: 13; sedermera i allmänhet: anse, meua, tro, hålla före Mt. 5: 17 al., ὡς ἐνομίζετο Lc. 3: 23 ss. han ansågs (neml. af Judarne i allmänhet), efter allmänna meningen.

νομικός, ἡ, όν (νόμος) tjenlig, duglig, *hörande till lagen μάχαι* ν. Tit. 3: 9 stridigheter l. tvister rörande lagen, laglig; *subst.* erfaren i lagen, lagkunnig, l. lagklok = ό γραμματεὺς Mt. 22: 35 al.; så kallades de Judar, hka voro erfarna i de heliga skrifterna och kunde gifva svar på svårare frågor i synnerhet beträffande Mosaiska lagen — voro således på en gång Judarnes *Jurister* och *Theologer*; se äfven νομοδιδάσκαλος.

νομίμως, adv. (af νόμιμος egentl. tjenlig för l. enligt med lag, lagenlig, lagliknätigt) *lagliknätigt* 1 Tim. 1: 8 (paronomasi) d. ä. rätteligen; efter en bestämd ordning, efter kämpareglor 2 Tim. 2: 5 (= efter den Evangeliska kallelstens lagar).

νόμισμα, *ατος*, *τό* (*νομίζω*) egentl. allt genom bruk, häfd, sed l. lag *antaget*, erkänt, infördt, vanligen det i en stat brukliga, gällande, gängse myntet, statens mynt, penning *numisma*, *numus* Mt. 22: 19. *

νομοδιδάσκαλος, *ου*, *ὁ* (*νόμος*, *διδάσκαλος*) *laglärare*, lärare och förkunnare af Mosaiska lagen = *νομικός* oeh *γραμματεὺς*, lagklok, lagtolkare l. -tydare, skriftlärard Le. 5: 17 *al.*

νομοθεσία, *ας*, *ἡ* (följ.) *lagstiftning* (den Sinaitiska) Rom. 9: 4. *

νομοθετέω; *ἡμαι* (följ.) *vara lagstiftare*, stifta lagar, genom lagar förordna l. påbjuda, lagstadga, grunda; *pass.* man stiftar lag för mig — *ὁ λαὸς ἐπ' αὐτῆς* l. *αὐτῇ* *νενομοθέτηται* Hebr. 7: 11 för folket har lag blifvit stiftad på grund af detta (prestadömet) d. ä. den för folket stiftade lagen är derpå grundad (se *Λευϊτικός*), *ἡ διαθήκη* — — — *νενομοθέτηται* Hebr. 8: 6 stiftelsen har blifvit lagstadgad l. grundad på herrligare löften.

νομοθέτης, *ου*, *ὁ* (följ., *τίθημι*) *lagstiftare*, Jae. 4: 12. *

νόμος, *ου*, *ὁ* (*νέμω* *paseo*, *dispeseo*, *tribuo* — *suum euique* —; ursprungligen = *νομός* betesmark, men vid betydelsens förändring ändrades oek *acenten*) egentl. det *tilldelade*, *anvisade*; *anordning*, *förordning*, *norm*, *regulativ*, *rättesnöre*, *regel*, *lag* — i synnerhet den gudomliga 1:o) *den genom Moses uppenbarade* Mt. 5: 17 *sapissime*; *ν. ἔργων* kallas den Rom. 3: 27, emedan den bestämmer gerningar ss. vilkor för saligheten; öfver *ἔργα νόμου* se *ἔργον*; *ὁ ν. τῶν ἐντολῶν ἐν δόγμασιν* Eph. 2: 15 lagen som innehåller de i befallningar bestående buden, *διὰ νόμου νόμῳ ἀπέθανον* Gal. 2: 19 »genom lagen är jag död lagen» (på begge ställen menas Mosaiska lagen — och det svåra stället torde med tillägget *Χῶ συνεσταύρωμαι* sålunda kunna förklaras: genom Christi korsfästelse blef lagens förbannelse på honom verkställd och så till vida dog Han *genom lagen*; den som nu *med Christo* är korsfästad, på honom är likaledes lagens förbannelse verkställd, så att han genom sin andliga gemenskap med Christi död också är död genom lagen, följaktligen *afdöd lagen*, emedan nu, sedan lagen på honom verkställt sin rätt, den förbindelse är upplöst, hvori han stod till lagen, jfr Rom. 7: 6, Gal. 2: 13) — utmärker a) *Pentateuchen* i förening med de öfriga delarne af G. T. ss. *ὁ ν. ἡ* l. *καὶ οἱ προφήται*

Mt. 5: 17 *al.*, fullständigast *ὁ ν. Μωσέως καὶ προφῆται καὶ ψαλμοί* Le. 24: 44; b) *hela G. T.* (metonymice) Joh. 10: 34, 12: 34, 15: 25, Rom. 3: 19, 1 Cor. 14: 21. — 2:o) *den genom Christus gifna* Gal. 6: 2 = kärlekens bud jfr Joh. 13: 34, 15: 12, *ν. πίστεως* Rom. 3: 27 kan *Evangelium* kallas, emedan det föreskrifver tron ss. vilkor för saligheten, liksom Mosaiska lagen bestämmer gerningarne ss. detta vilkor, *ν. τέλειος τῆς ἐλευθερίας* Jac. 1: 25 (jfr 2: 12) heter *Evangelium* ss. frihetslag, emedan det föreskrifver friheten ss. vilkor för en christens handlingssätt, och denna frihet få vi genom tron på Christum Joh. 8: 36. — 3:o) i allmänhet lag, norm, rättesnöre ss. *ἐναυτοῖς εἶσι νόμος* Rom. 2: 14 de äro sig sjelfva en lag, tjena sig sjelfva till lag d. ä. deras egna sedliga natur (sedelagen) företräder för dem den uppenbarade lagens ställe, hkn Judarne hafva; *ἕτερος νόμος* Rom. 7: 23 en lag af annan art = *ν. τῆς ἁμαρτίας* *ibid.*, *ν. τοῦ νόος* *ibid.* det från det sedliga förnuftet utgående regulativet för *συνήδουσαι τῷ ν. τοῦ Θεοῦ* v. 22 = sedelagen, *ὁ ν. τοῦ πνεύματος τῆς ζωῆς* Rom. 8: 2 den H. Andes lag, hkn (neml. H. Andes verkande i menniskans inre) förmedlar det eviga lifvet — se för öfrigt de substantiver med hka *νόμος* är förenadt.

νοσέω (*νόσος*) vara sjuk *περί τι* 1 Tim. 6: 4 rörande l. i afseende på ngt, hafva olycklig förkärlek l. passion för ngt. *

νόσημα, *ατος*, *τό* (fgde) sjukdom Joh. 5: 4. *

νόσος, *ου*, *ἡ* sjukdom, krankhet Mt. 4: 23: 24 *al. νοσοῦ*, *ἄς*, *ἡ* = *νεοσοῦ* (*νεοσός*) egentl. *nästet med ungarne*; kycklingskara Le. 13: 34. *

νοσσίον, *ου*, *τό* = *νεοσσίον*, *diminut.* (af *νεοσός*) liten unge, kyckling Mt. 23: 37. *

νοσσοῦς, *οὔ*, *ὁ* = *νεοσσοῦς*, hkt se.

νοσφίζω; *ισάμην* (*νόσφι* fjerran, afsides, afskildt) *lägga afsides*, aflägga, afskilja; i N. T. i *med.* aflägga åt sig, taga undan för sin räkning, undanl. försnilla Aet. 5: 2. 3, Tit. 2: 10.

νότος, *ου*, *ὁ* (besl. med *νέω*, *νάω* vara våt) *regnvind*, *sunnan* (emedan den ofta åtföljdes af regn) Le. 12: 55, Aet. 27: 13; — söder Apoe. 21: 13; — söderland *βασιλίσσα νότου* Mt. 12: 42, Le. 11: 31 söderlandets drottning d. ä. Sabæernas drottning i Lyekland Arabien (1 Reg. 10).

νοουθεσία, *ας*, *ἡ* st. *νοουθετία* l. *νοουθετίας* (följ.) *läggande på sinnet*, förmaning, varning, tillrätta-

visning (vare sig med ord l. slag) 1 Cor. 10: 11, Tit. 3: 10, *ν. Κυρίου* Eph. 6: 4 (så att HERren föreställes ss. den tuktande och tillrättavisaende, så vida neml. HERren genom sin Anda dervid drifver och styr fäderna).

νοουθετέω (ἐν νῶ τῆς ἡμέρας) lägga på sinnet l. hjertat, förmana, tillrättavisa Act. 20: 31 *al.*

νοουμηνία, *ας*, ἡ (νέος, μήν l. μήνη måne) *nymånad*, nymåne, ny Col. 2: 16; enligt Num. 28: 11 skulle första dagen i hvarje månad firas med offer och anses ss. högtidsdag (1 Sam. 20: 5), ehuru arbete icke var förbjudet. *

νουνεχῶς, *adv.* (af *νουνεχής* hafvande förstånd af *νοῦς*, ἔχω) klokt, betänksamt, förståndigt Mc. 12: 34. *

νοῦς (smdr. af *νόος*), *νοός*, *νοή* (i profangrek. *νοῦς*, νῶ), *νοῦν* sinne, sinnelag, sinnesbeskaffenhet l. -tillstånd, förstånd, förnuft, ngns hela andliga habitus l. beskaffenhet, moraliska och intellectuella väsende, dess bättre jag, högre natur) (*σάρξ* ss. den lägre se t. ex. Rom. 7: 25; *anm.* detta ofta förekommande ord får sin särskilda betydelse af sjelfva meningen hvori det står — särskilda ställen: τίς γάρ — — — Κυρίου Rom. 11: 34 ty hvem har känt HERrans sinne (mening)? (har afseende på *γνώσεις* i fgde vers); τίς γάρ — — — ἔχομεν 1 Cor. 2: 16 (se *συμβιβάζω*); *σαλευθῆναι ἀπὸ τοῦ νοός* 2 Thess. 2: 2 (se *σαλεύω*), o. s. v.

Νυμφάς, *ἃ*, *ὁ* (smdr. af *Νυμφόδορος*) *Nymphas*, en christen i Colossæ, i hkns hus en församling hade sina sammankomster Col. 4: 15. *

νύμφη, *ης*, ἡ (besl. med *nubo*, hölja, beslöja; ty beslöjad lemnades bruden åt brudgummen) förlofvad, brud Joh. 3: 29 *al.*; äfven nygift qvinna, svärdotter) (*πενθερά* Mt. 10: 35, Lc. 12: 53.

νυμφίος, *ου*, *ὁ* (fgde) brudgum Mt. 9: 15 *al.*

νυμφών, *ἄνωος* (se fgde) *brudkammare*; *οἱ υἱοὶ τοῦ ν.* Mt. 9: 15 *al.* = *παρανούμιοι* brudgummens vänner (bröllopsfolket). Bröllopsdagen begaf sig brudgummen smyckad och smord med sina följeslagare (*οἱ υἱοὶ τοῦ ν.*) till brudens hemvist och förde henne djupt beslöjad och åtföljd af sina tärnor i högtidligt tåg under sång, musik och dans, om aftonen vid fackel- och lampsken, i sin faders hus. Bröllopsfesten, föranstaltad på brudgummens bekostnad, räckte vauligtvis i 7 dagar. Vänner och bekanta blefvo dertill talrikt inbjudna, och festen upplifvades med sång och gåtor. Någon

egentlig vigsel egde icke rum; man synes blott hafva öfver brudparet utsagt välsignelsen; bröllopsaftonen infördes det unga paret af *παρανούμιοι* i brudkammaren.

νῦν, *adv.* nunc, nu 1:o) *accentueradt a) temporale*, nu, nu för tiden, för närvarande Mt. 24: 21 *σάπισσισι* (såges både om det närvarande ögonblicket och en relativt längre tidrymd); *ὁ, ἡ, τό νῦν* Rom. 3: 26 *al.* den nu- l. närvarande; *ἀπὸ τοῦ νῦν* Lc. 1: 48 *al.* ifrån nu, *ἕως τοῦ ν.* Mt. 24: 21, Mc. 13: 19 ända tills nu l. hitintills, äfven *ἄλλοι τοῦ ν.* Rom. 8: 22, Phil. 1: 5; bildar alltså adverbialbegrepp, liksom *plur.* *τανῦν* = *τὰ νῦν* Act. 4: 29 *al.*; *τὸ νῦν ἔχον* Act. 24: 25 för det närvarande; — b) *conclusive* nu, alltså, då det så är l. förhåller sig Lc. 2: 29 *al.*, *νῦν δέ* ofta = *νοῦν δέ* (se följ.); äfven öfvergång till ett nytt meddelande *καὶ νῦν τὸ κατέχον οὐδατῆ* 2 Thess. 2: 2 och nu — det hindrande kännen J. — 2:o) *accentlöst* (= *νύν* l. *νύ* som icke anses förekomma i N. T.) nu, då, ss. *ἄγε ν.* Jac. 4: 13, 5: 1 välan nu l. då!

νοῦνί = fgde med *ί demonstrativum* just nu, i närvarande stund, äfven *ὁ, ἡ, τό ν.* ss. Act. 22: 1 den just nu förevarande; *ν. δέ* quæ cum ita sint vid sådant förhållande, i detta sakernas skick, som saken verkligen förhåller sig Rom. 3: 21 *al.*, men äfven blott *temporale*: i närvarande stund, nu t. ex. Rom. 15: 23, 2 Cor. 8: 11 *al.*

νύξ, *νοχτός*, ἡ *nox*, *natt* Mt. 4: 2) (*ἡμέρα*; *νοχτός* Mt. 2: 14 *al.* om natten, *νόχτα καὶ ἡμέραν* Mt. 4: 27 l. *νοχτός καὶ ἡμέρας* Mc. 5: 5 natt och dag, *τὰς νόχτας* Lc. 21: 37 om l. under nätterna, *δι' ὅλης νοχτός* Lc. 5: 5 hela natten igenom, *διὰ τῆς ν.* Act. 5: 19 *al.* under natten, *ἐν νοχτί* Act. 18: 9, 1 Thess. 5: 2 om natten, *ταύτη τῆ ν.* Lc. 12: 30 *al.* l. *ἐν τ. τ. ν.* Mt. 26: 31 *al.* i denna natt; äfven *metaphor.* dödens natt Joh. 9: 4, mörkrets och okunnighetens natt Joh. 11: 10 *al.*

νύσσω, ἔνωσα stöta, sticka, såra; *τί τιμι* Joh. 19: 34 sticka i ugt med ugt. *

νυστάζω, *αἶξα* = *νευστάζω*, *frequentat.* (af *νεύω*) nuto, nicka tidt och ofta, i synnerhet af sömn; blifva sömnig Mt. 25: 5; äfven blunda, slumra i *figurlig* mening 2 Petr. 2: 3.

† *νοχθήμερον*, *ου*, *τό* (*νύξ*, *ἡμέρα*) *natt och dag*, dygn 2 Cor. 11: 25. *

Νῶε, ὁ *indecl.* (Νῶ) hvila) *Noach*, den bekante patriarken, som vid syndafloden sjelf 8:de blef räddad i arken jemte sin familj Mt. 24: 37 *al.*

νωθρός, ἄ, ὄν (= νωθής, beslägtadt med νόθος äfven νυθός dunkel, matt — egentl. sömniq af νεύω, νυστάζω) *sömnaktig*, trög, långsam, lat; ν. ταῖς ἀχοαῖς Hebr. 5: 11 tröge för det hörda,

det som förkunnas, framställningarne (om Christi konungsliga öfversteprestadöme, som blifvit förebildadt i Melchisedek — deras böjelse för Judedomens yttre gudstjenst och deras farhåga för lidandet hade gjort dem tröga och sömnaktiga); fkmr äfven Hebr. 6: 12.

νώτος, οὐ, ὁ rygg Rom. 11: 10. *

Ξ.

Ξενία, ας, ἡ (ξένος) egentl. *egenskapen af främling*, en sådans tillstånd l. belägenhet; stället der han hyrt sig in, hyrd lokal, herrberge Act. 28: 23, Phil. 22; i profangrek. vanligen gästvänskap.

ξενίζω, ἰσα; ἰσθην (ξένος) 1:o) upptaga ngn ss. gäst, hafva till gäst, undfägna, förpläga τινά Act. 10: 23, 28: 7, Hebr. 13: 2; *pass.* och *med.* upptagas till gäst, gästa, hafva herrberge, bo παρά τινι Act. 10: 6, 21: 16 hos ngn, äfven Act. 10: 18. 32. — 2:o) göra främmande, sätta i förvåning, deraf τὸ ξ. Act. 17: 20 främmande, ohördt, sällsamt, förvånande; *pass.* känna sig främmande, sättas i förvåning ἔν τινι 1 Petr. 4: 4 jag förvånas öfver ngt, det förekommer mig främmande, sällsamt, äfven τινί v. 12.

ξενοδοχέω, ἡσα (följ., δέχομαι) *emottaga* l. herrbergera *främlingar* 1 Tim. 5: 10. *

ξένος, η, ον främmande, ny Act. 17: 18, Hebr. 13: 9; ovanlig, sällsam, främmande för ngns bestämmelse 1 Petr. 4: 12; *trop.* främmande för en sak, utan kunskap l. delaktighet deri τῶς Eph. 2: 12; — ss. *subst.* a) främling Mt. 25: 35 *al.*, som icke hör till (theocratien) Eph. 2: 19) (συμπολίτης τῶν ἀγίων; b) gästvän, värd Rom. 16: 23.

ξέστης, οὐ, ὁ sextarius, ett mått för torra och våta varor, ungefär $\frac{1}{2}$ stop; i allmänhet kruka, kärl Mc. 7: 4. (8).

ξηραίνω, ανα; αμμαί, ἀνθην (följ.) göra torr, förtorka Jac. 1: 11; *pass.* torkas bort (om en källa) Mc. 5: 29, (om en flod) Apoc. 16: 12, förvissna

(om säd) Mt. 13: 6 *al.*, (om träd) Mt. 21: 19. 20 *al.*, (om en hand) Mc. 3: 1. (3), (om blomster) 1 Petr. 1: 24; vara torr l. mogen (om säd l. gröda) Apoc. 14: 15; utmärglas, förtäras Mc. 9: 18.

ξηρός, ἄ, ὄν torr, utan vätska) (ὄγρός, förtorkad, förvissnad Mt. 12: 10 *al.*; ἡ ξηρά scil. γῆ Mt. 23: 15, Hebr. 11: 29 torra l. fasta landet.

ξύλινος, η, ον (följ.) af trä 2 Tim. 2: 20, Apoc. 9: 20.

ξύλον, οὐ, τό (ξέω, ξύω skafva, skära) 1:o) *trästycke* (det döda, från stammen huggna) a) trä i allmht, virke, timmer 1 Cor. 3: 12; Apoc. 18: 12; b) allt af trä gjordt, käpp, påk, stång, stock, staf Mt. 26: 47. 55 *al.*, påle (kors) Act. 5: 30 *al.*, stock l. fotblack Act. 16: 24. — 2:o) = δένδρον, lefvande träd Lc. 23: 31; ξ. τῆς ζωῆς Apoc. 2: 7, 22: 2. 14. 19 lifsens träd (betecknar det städse förnyade meddelandet af det gudomliga lifvet åt de saliga — en städse ny näring af den sanna kärleken — afser Apoc. 2: 4).

Ξυράω; ημαι, ησάμην (ξηρόν rakknif af ξέω, ξύω se fgde) raka, klippa; *med.* låta klippa τὴν κεφαλὴν Act. 21: 24 hufvudet l. håret på sig, äfven utan κεφαλὴν låta klippa l. raka sig (i hufvudet) 1 Cor. 11: 6; p. p. p. som har klippt hår 1 Cor. 11: 5. — *Anm.* Långt hår ansågs för en qvinnas prydnad både hos Judar och hedningar; det afklippta deremot var tecken antingen till sorg l. oförskämndhet (ss. hos hetärerna) och till och med straff för äktenskapsbryterskor.

O.

Ὁ, ἡ, τό (ursprungligen τός, τή, τό — af hka former i äldre och dor. språket finnas *nomin. plur. τοί, ταί* — alltså och) 1:o) egentl. *pronom. demonstrativum* (isynerhet hos Homerus) den, denne; äfven i N. T. *τοῦ γὰρ καὶ γένος ἐσμέν* st. *τούτου* Act. 17: 28 (första hälften af en hexameter utaf Aratus från Cilicien i 3:dje århundradet f. Chr.); äfven i nominat. *ὁ δέ, οἱ δέ* Mt. 2: 5 *al.* men han, men de l. desse, äfvensom vid *ὁ μὲν — ὁ δέ*, den ene — den andre, den förre — den sednare, äfven ett 3:dje *ὁ δέ* Mt. 13: 23, *οἱ μὲν — οἱ δέ* somliga — andra Rom. 2: 7. 8 *al.* — 2:o) *articulus praepositivus*, bestämd artikel *sæpissime*; a) utan bifogadt substant. står artikeln i *mascul.* och *femin.* med *genitiv*, när sammanhanget visar, hkt substant. skall förstås inunder, vanligen *son* t. ex. *Ἰακώβος ὁ Ἀλφαίου* Lc. 6: 15 Jacobus, Alphæi, son o. s. v., men äfven *fader* ss. *Ἐμμὼρ* l. — *ὄρ ὁ Συχέμ* Act. 7: 16 Emmor, Sychems fader, *broder* ss. *Ἰουδᾶς (ὁ) Ἰακώβου* Act. 1: 13 Judas, Jacobi broder, *hustru* Mt. 1: 6, Joh. 19: 15, äfven *husfolk*, *tjenare* ss. *οἱ Ἀλόης*, 1 Cor. 1: 11 Chloës folk. — b) *neutrum med bifogad genitiv* utmärker ofta en persons l. saks egendom, väsende, natur, förhållande o. s. v. t. ex. *ἐν τοῖς τοῦ πατρὸς μου* Lc. 2: 49 i min faders egeendom l. hus d. ä. i templet, *τὰ τοῦ νόμου* Rom. 2: 14 lagens innehåll l. föreskrifter, *τὰ τοῦ Κυρίου* 1 Cor. 7: 32 HERrans sak, *τὸ τῆς δόξης* 1 Petr. 4: 14 det himmelska herrlighetsväsendet, *τὸ τῆς ἀληθοῦς παρουσίας* 2 Petr. 2: 22 (dem har händt) det som hör till det sanna ordspråket = på dem slår ordspråket in, *τὸ τῆς αὔριου* Jac. 4: 14 det som hör till morgondagen, hvad morgondagen innebär l. har med sig o. s. v. — c) *neutrum τό* ensamt står a) *framför hela satser* för att inleda dem, liksom *ὅτι* i profangrek. = colon, t. ex. Mc. 9: 23, framför frågor ss. Lc. 1: 62 *al.*, i allmht satser ss. *τὸ εἰ δύνῃ* Mc. 9: 23 det der »om du kan», 1 Cor. 4: 6 det der icke utöfver hvad som är skrifvet o. s. v. — β) *framför enskilda ord* t. ex. *τὸ Ἄγαρ* Gal. 4: 25 ordet Hagar, *τὸ ἀνέβη* Eph. 4: 9 det der *ἀνέβη*, *τὸ σήμερον* Hebr. 3: 13

det der i dag *al.* — d) *neutrum med præpos. τὸ κατ' ἐμέ* Rom. 1: 15 hvad mig beträffar, *τὸ ἐξ ὑμῶν* Rom. 12: 18 å eder sida, *τὰ πρὸς τὸν Θεόν* Rom. 15: 17 i hänsende till Guds sak, Hebr. 2: 17 i det som rörer deras förhållande till Gud o. s. v. — *Ann.* Det är ett lika stort, som allmänt fel att vid öfversättning förbigå artikeln; så t. ex. öfversattes *ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος* Mt. 5: 1 han steg upp på ett berg, då det bör heta: på det der befintliga berget; likaså är t. ex. *ὁ ἔπανος* 1 Cor. 4: 5 icke blott lof, utan det Honom tillkommande lof o. s. v.; vid *τοῦ* med *infin.* t. ex. *τοῦ βαπτισθῆναι* Mt. 3: 13 *al.* är bäst att underförstå *ἔνεκα*, emedan det betyder »för att», »till att», »på det att» o. s. v.

ὀρθόχροντα, *numer. cardin.* (följ.) åttatio Lc. 2: 37, 16: 7.

ὀγδοος, η, ου, numer. ordin. (ὀκτώ) den åttonde Lc. 1: 59 *al.*, sjelf åttonde 2 Petr. 2: 5 (om Noach), som äfven heter *αὐτὸς ὄγδ.* Apoc. 17: 11. *ὄρχος, ου, ὁ* (obrukl. ἔρχω, hvaraf *ἐνερχεῖν* aor. 2 till *φέρω*, alltså = *φόρτος*) börda Hebr. 12: 1 (*tropice* = vidhängsenhet vid jordiska ting, som hindrar oss i loppet på värdjobanan), tyngd, vigt, massa. *

ὄδω, ῆδε, τόδε, pronom. demonstrativum (ὁ, δέ) denne, han här, han — har afseende a) på det följande Act. (15: 29), 21: 11, Apoc. 2: 1 *al.*; b) på det föregående Lc. 10: 39, 16: 25 (*Tisch.* har *ὄδε*). — Jac. 4: 13 betyder det »den här» l. »den der»; *ann.* i profangrek. hafva *ὄδε, τοιόςδε* och *ὄδε* vanligen afseende på det följande, *οὗτος*, *τοιούτος* och *οὕτως* på det föregående.

ὀδέω (ὀδός) gå, färdas, fara, resa Lc. 10: 33. * *ὀδηγέω, ἴσω, ἴσα* (följ.) vara vägvisare, visa vägen, vägleda, leda *πνύ* Mt. 15: 14 *al.*; äfven i *andlig mening* vägleda, undervisa Joh. 16: 13, Act. 8: 31. *ὀδηγός, ὄν. ὁ (ὀδός, ἡγέομαι)* vägvisare l. -ledare Act. 1: 16; *metaphor.* ledare, lärare Mt. 15: 14 *al.* *ὀδοιπορέω (ὀδοιπόρος)* vägfarande af *ὀδός* och *πόρος* fart, väg af *πέρω* genomtränga l. fara) *fährlas på en väg*, resa, vandra, vara på vägen Act. 10: 9. *

ὁδοποιρία, ας, ἡ (fgde) vandring, resa Joh. 4: 6, ὁδ. πολλὰκις 2 Cor. 11: 26 genom ofta företagna = talrika resor.

ὁδός, οὔ, ἡ (besl. med ἔδος säte etc. af ἔζομαι sitta; qsi stratum det som är lagdt, bredt, broadt) 1:o) väg, stig, gata a) egentligt Mt. 2: 12 *saepē*, ὁδὸν θαλάσσης Mt. 4: 15 = $\square\uparrow\eta\ \eta\ \eta\ \eta$ versus mare åt hafvet l. sjön (Galilæiska) till = παραθαλασσία v. 13, ὁδ. ἐθνῶν Mt. 10: 5 väg till hedningarne, τῶν ἀγίων Hebr. 9: 8 till helgedomen l. det aldraheligaste, ὁδὸν ποιεῖν Mc. 2: 23 bana väg (deremot skulle ὁδ. ποιεῖσθαι betyda iter facere); b) oegentligt ὁδὸς εἰρήνης, ζωῆς, σωτηρίας Lc. 1: 79 al. till frid (frälsning) o. s. v.; τὴν ὁδ. τινος ἐτοιμάζειν, εὐθύνειν l. κατασκευάζειν Mt. 3: 3 al. bana l. bereda väg för ngn (*metaphoren* är tagen af dem som reda till vägen, der konungar skola färdas fram. — 2:o) väg, resa Mt. 5: 25 al., ἡμέρας ὁδ. Lc. 2: 24 dagsresa, σαββάτου ὁδ. Act. 1: 12 sabbatsresa = 5 stadier = 2000 grek. alnar (endast så långt ansågo sig Judarne kunna färdas på sabbatsdagen jfr Exod. 16: 29). — 3:o) väg, mått och steg, sätt och vis, handlingssätt, förfarande, förhållande Mt. 21: 22 al. ἐλθεῖν ἐν ὁδῷ δικαιοσύνης l. e. komma på rättskaffenhetens väg, vandra rättskaffen; αἱ ὁδ. τοῦ Θεοῦ Rom. 11: 33, Hebr. 3: 10 Guds vägar, rådslut, mått och steg, αἱ ὁδ. μου αἱ ἐν Χῶ 1 Cor. 4: 17 de vägar soin jag går i Christi tjenst — i synnerhet christna läran l. salighetsvägen ss. εἶναι τῆς ὁδοῦ Act. 9: 2 vara af den vägen (christna läran tillgifven) jfr 19: 9, 22: 4, fullständigare ὁδὸς τοῦ Κυρίου Act. 18: 25 HERrans väg, den väg Han utstakat (för salighetens vinnande), christna läran l. religionen, som äfven kallas Mt. 22: 16, Mc. 12: 14, Act. 18: 26 ὁδ. τοῦ Θεοῦ, emedan den har sitt ursprung från Gud (Guds vilja och råd om människors salighet), ἡ ὁδ. τῆς ἀληθείας 2 Petr. 2: 2 (så vida den är en med den gudomliga sanningen öfverensstämmande lefnadsbildning), jfr äfven ὁδ. εἰρήνης, ζωῆς, σωτηρίας här ofvan.

ὁδοὺς, ὁδόντος, ὁ (besl. med ἔδω = ἐσθίω, liksom dens, qsi edens af edo) *tand* Mt. 5: 38 al.

ὁδυνάω (följ.) förorsaka smärta l. bedröfvelse, bedröfva; i N. T. *pass.* (2 pers. ὁδυνᾶσαι *contr.* för ὁδυνάεσαι, vanligen ὁδυνᾶ; jfr *καυχόμεαι*) känna smärta, bedröfvas, ängslas, sörja Lc. 2: 48, 16: 24, 25, ἐπὶ τινι Act. 20: 38.

ὁδύνη, ης, ἡ (= δύη, af δόμαι, se δύω =) egentl. *undergång*, elände, lidande, smärta, qual, vedermoda Rom. 9: 2, 1 Tim. 6: 10.

ὁδυρμός οὔ, ὁ (ὁδυρομαι klaga, jemra sig, sörja — samstammigt med fgde — troligen onomat. ord) klagan, veklagan Mt. 2: 18, 2 Cor. 7: 7.

Ὀζίας, ου, ὁ ($\uparrow\eta\ \uparrow\eta$ min styrka är Jehova) Ozias l. Usias, Amasia' son, lkn ss. 16-årig yngling upphöjdes på thronen efter fadrens mord 809 f. Chr. Han regerade i 52 år till 758 f. Chr. i theocraticiskt sinne; fick i sina sista lefnadsår spetälskan och öfverlefnade regeringsomsorgen åt sin son Jotham, enligt Mt. 1: 8 Jorams son, fkmr äfven v. 9.

ὀζω (stam ὀδω, hvaraf *perf.* 2 ὀδῶδα och odor) lukta — väl l. illa, det sednare Joh. 11: 39. * ὀθεν, *adv.* (*correlat.* till πόθεν) unde, hvadan, dändan; 1:o) hvarifrån, derifrån Mt. 12: 44 al., Mt. 25: 24. 26 *per attractionem* derifrån, hvarest. — 2:o) hvarför l. därför Mt. 24: 7 al.

ὀδύνη, ης, ὁ fint, hvitt linne; linneduk l. -kläde Act. 10: 11, 11: 5.

ὀδόνιον, ου, τό, *diminut.* (af fgde) en linneremsa l. charpie till förbindning af sår; i N. T. bindlar, hvarmed lik plägade svepas, svepning Lc. 24: 12 al.

οἶδα, se εἶδω.

οἰκεαχός, ἡ, ὄν (följ.) *hörande till huset*, huslig; i N. T. *subst.* husfolk Mt. 10: 25. 36.

οἰκεῖος, α, ον (οἶκος) *domesticus*, huslig, hörande till huset l. familjen; οἱ οἰκ. 1 Tim. 5: 8 husfolk, οἰκ. τοῦ Θεοῦ Eph. 2: 19 Guds husfolk l. medlemmar af Guds hus (theocratien — heligamannasamfund — är tänkt ss. en uti ett hus boende familj, der Gud är οἰκοδοσοῦτος); äfven anhörig, som tillhör ngn l. ngt οἱ οἰκ. τῆς πίστεως Gal. 6: 10, som tillhöra l. äro tillhöriga trou, de troende (andra: trosförvandter).

οἰκετεία l. -τία, ας, ἡ (följ.) *hus-* l. *tjenstfolk* Mt. 24: 45 || *θεραπείας*. *

οἰκέτης, ου, ὁ (följ.) egentl. medlem af huset ss. hustru, barn, tjeuare; sedermera och vanligen (så i N. T.) tjeuare, slaf Lc. 16: 13 al.

οἰκέω (οἶκος) bo ἐν τινι *trop.* Rom. 7: 17 al., μετὰ τινος 1 Cor. 7: 12. 13 (om äktenskaplig sammanlefnad); äfven *transit.* bebo φῶς ἀπρόσπτον 1 Tim. 6: 16 bebo l. bo uti ett otillgängligt ljus (denna föreställning, att Gud, som sjelf kallas ljus, bor i ljuset, finnes annars ej i N. T., men väl i G. — jfr Ps. 104: 2, Hez. 1 cap. —; till denna före-

ställning, att Gud är omgifven af ett otillgängligt ljusmajestät, sluter sig den motsvarande tanken ὃν εἶδεν οὐδείς ἀνθρώπων, οὐδὲ ἰδεῖν δύναται, jfr Joh. 1: 18, 1 Joh. 4: 2; *præs. part. pass.* se οἰκουμένη.

οἶκημα, ατος, τό (fgde) *det bebodda*, rum, i synnerhet fängelse (äfvén hos Attikerne för δεσμωτήριον) Act. 12: 7. *

οἰκητήριον, ου, τό (οἰκέω) *ställe der man bor*, boningsplats, boning a) *egentligen τὸ ἴδιον οἶκ.* Jud. 6 deras egna boningsplats (himlen); b) *oegentligen οἶκ.* ἡμῶν ἐξ οὐρανοῦ 2 Cor. 5: 2 vår hydda som kommer ifrån himlen (ty den är från Gud) d. ä. vår uppståndelse- l. förklarade lekamen.

οἰκία, ας, ἡ (οἰκέω) *hus*, boning Mt. 2: 11 *al.*, τοῦ καίσαρος Phil. 4: 22 kejsarens hus, palats (οἱ ἐκ τῆς κ. κ. τ. λ. de tjenare som bodde i palatset), τοῦ πατρὸς μου kallar Frälsaren Joh. 14: 2 det himmelska Jerusalem, himlen; *metaphor.* kallas 2 Cor. 5: 1 vår nuvarande kropp ἡ ἐπίγειος οἰκία τοῦ σκήνου den jordiska hyddan, som består i (det bekanta) tältet (deremot uppståndelsekroppen οἶκ. ἀχειροποίητος οὐράνιος); *metonym.* a) husets invånare, husfolk, familj Mt. 12: 25 *al.*; b) husets gods, håfvor, förmögenhet Mt. 23: 14 *al.*

οἰκιαχός, se οἰκειαχός.

οἰκοδεσποτέω (följ.) vara husfader l. husmoder, sköta l. förestå sitt hus 1 Tim. 5: 14; *ann.* i denna sednare betydelse fkomr ordet ej i profangrek. *

οἰκοδεσπότης, ου, ὁ (οἶκος, δεσπότης) *husherre*, -fader, -bonde Mt. 10: 25 *al.*

οἰκοδομέω, ἦσω, ἦσα; ἠδύσομαι, ἦμαι, ἦθην (οἰκοδόμος) *bygga ett hus*, ædificio, 1:o bygga a) i *egentlig mening*: οἰκίαν Mt. 7: 24. 26 ett hus, men äfvén annat ss. πύργον Mt. 21: 33 ett torn, ναὸν Me. 14: 58 ett tempel o. s. v., τὸ ἐπὶ τι Mt. 7: 24 *al.*, äfvén ἐπὶ τινος Lc. 4: 29 ngt på ngt, οἱ οἰκοδομοῦντες Mt. 21: 42 *al.* byggnadsfolket l. -männen; b) i *metaphor.* och *andlig mening*: uppbygga, befordra den ehrligliga tillväxten, tillväxten i den christliga sinnesförfatningen 1 Cor. 8: 1. 10 (på hvilket sednare ställe frågan doek är om eu, ss. Calvin anmärker, ruinosæ ædificatio, så att här är en *antiphrasis* — »skall i christlig sinnesförfatning tillväxa ända derhän, att — — —») *al.*, οἰκοδομεῖσθε 1 Petr. 2: 4 (*imperativ*) uppbyggens, låten eder uppbyggas — nyttjas äfvén Act. 9: 31 om den fortskridande fasta organisationen af församlingen till det yttre (*metaphoren*

är tagen af ett hus, som under byggandet efterhand utbildar sig till en bestämd form); äfvén *metaphor.* bygga, grunda τὸ ἐπὶ τινι Mt. 16: 18 ngt på ngt. — 2:o återuppbygga, återställa Mt. 23: 29, 26: 61, 27: 40, Me. 15: 29; Gal. 2: 18 har fullständigt πᾶν οἶκ.

οἰκοδομή, ῆς, ἡ (fgde) egentl. *husbyggnad* 1:o uppbyggande, uppbyggelse blott i andlig mening, tillväxt och förkofran i kunskap, tro och helgelse Rom. 14: 19 *al.*, ἡ εἰς ἀλλήλους οἶκ. l. c. ömsesidig uppbyggelse (då hvarje christen föreställes ss. en af Gud uppförd byggnad, på hkns fulländning en medehristen skall medarbeta); ἡ οἶκ. τῆς χάριτος Eph. 4: 29 det ehrligliga befrämjandet af (det förhandenvarande) behovet. — 2:o byggnad a) i *egentlig mening*, Mt. 24: 1, Me. 13: 1. 2; b) i *allegorisk*: οἶκ. Θεοῦ 1 Cor. 3: 9 (ehrlig kyrkan och församlingen tänkt ss. Guds tempelbyggnad), πᾶσα οἶκ. Eph. 2: 21 hvarje christen församling, οἶκ. ἐκ Θεοῦ 2 Cor. 5: 1 byggnad från Gud härrörande = uppståndelsekroppen (den eviga hyddan för själen).

οἰκοδομία, ας, ἡ (se fgde) egentl. *uppförandet af en byggnad*, sedan byggnaden sjelf; = fgde, uppbyggelse 1 Tim. 1: 4, der likväl nyare editioner hafva οἰκονομίαν. *

οἰκοδόμος, ου, ὁ (οἶκος, δέμω, δέδομα bygga) *som bygger hus*, byggmästare Act. 4: 11 || οἰκοδομοῦντων. *

οἰκονομέω (οἰκονόμος) vara förvaltare Le. 16: 2. *

οἰκονομία, ας, ἡ (fgde) *förvaltning af ett hus l. hushåll*, hushållning, förvaltning a) i *egentlig mening* Lc. 16: 2—4; b) i *andlig*: om apostla-embetet (ss. en förvaltning af Guds nådesanstalt) οἶκ. πειρίστευμαι 1 Cor. 9: 17 så har jag blifvit anförtrödd förvaltare-embete (liksom en förvaltare, tänkt ss. slaf, endast kan göra sin skyldighet, jfr Lc. 17: 10), ἡ οἶκ. τοῦ Θεοῦ — — — εἰς ὑμᾶς Col. 1: 25 Guds hushållsbefattning, som blifvit mig anförtrödd i afseende på eder (härmed menas apostla-embetet, för så vidt dess innehafvare är förordnad till förvaltare af Guds hushåll, hvarmed kyrkan betecknas, jfr 1 Tim. 3: 15); deremot ἡ οἶκ. τοῦ Θεοῦ 1 Tim. 1: 4 Guds nådeshushållning l. -anstalt (till menniskornas frälsning), så oek ἡ οἶκ. τοῦ πλῆρώματος τῶν χαριῶν Eph. 1: 10 den vid tidernas fullbordan inträdande anordning l. inrättning, ἡ οἶκ. τῆς χάριτος Eph. 3: 2 inrättningen l. anstalten, som blifvit träffad i afseende

- på den nåd (det apostla-cmbete), likaså τοῦ μυστηρίου 3: 9.
- οἰκονόμος, ου, ὁ (följ., νέμω fördela, förvalta) förvaltare af l. föreståndare för ett hus l. hushåll, hushållare, skaffare a) i *egentlig mening*: Lc. 12: 42, 16: 1. 3. 8 (τῆς ἀδικίας = ἄδικος), τῆς πόλεως Rom. 16: 23 förvaltare af stadskassan, stadskamrer; b) i *andlig mening*: οἰκ. τῶν μυστηρίων Θεοῦ 1 Cor. 4: 1 som fått i uppdrag att förkunna de förut obekanta Guds rådsslut om människors frälsning genom Christus (Gud är tänkt ss. husfader för theocratien — 1 Tim. 3: 15), οἰκ. Θεοῦ Tit. 1: 7 är en biskop, för så vidt han blifvit af Gud anförtrodd förvaltningen af församlingen ss. Guds hus, οἰκ. ποικίλης χάριτος Θεοῦ 1 Petr. 4: 10 förvaltare af Guds mångfaldiga χάρις (se χάρις).
- οἶκος, ου, ὁ (egentl. *Φοῖκος* = vicus) hus 1:o) byggnad A) i *allmänhet* ss. οἶκ. προσευχῆς Mt. 21: 13 *al.* bönehus, ἐμπορίου Joh. 2: 16 handelsbod; B) boningshus a) i *allmänhet* hus, hem Mt. 9: 6. 7 *σæpissime*, ἐν τῷ οἴκῳ l. ἐν οἴκῳ Joh. 11: 20 *al.* inomhus, hemma = οἶκοι domi, εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ Joh. 7: 53 = domum hem till sitt, κατ' οἶκον Act. 2: 46, 5: 42 hemma, i huslig sammankomst)(ἐν τῷ ἱερῷ, κατ' οἶκους Act. 20: 20 i enskilda hus, enskildt)(δημοσίᾳ, κατὰ τοὺς οἶκους Act. 8: 3 här och der l. hit och dit i husen (der neml. christna funnos), κατ' οἶκόν τωος Rom. 16: 5 *al.* i ngns hus. — b) förnärmare hus, palats ss. ἀρχιερέως Lc. 22: 54 öfverste-prestens, βασιλέως Mt. 11: 8 konungens, konungaborg. — c) Guds hus οἶκ. Θεοῦ Mt. 12: 4 *al.* α) om stiftshyddan l. c. *al.*; β) om templet i Jerusalem Mt. 21: 13 *al.*; γ) tropice om det audliga templet οἶκ. πνευματικός 1 Petr. 2: 5 (som egentl. betecknar det G. T. templet och betraktas ss. förebild till den christna församlingen, om hkn uttrycket först fullkomligt gäller så väl med afscende på dess iure väsende, som dess bestämmelse) = ὁ οἶκ. τοῦ Θεοῦ 1 Petr. 4: 17, Hebr. 10: 21 HERrans l. de trognas församling, det andliga templet, ss. det tydligen säges 1 Tim. 3: 15, se vidare här nedan. — 2:o) *metonym.* husfolk, familj (se πατριά), slägt, folk Mt. 10: 6 *al.*; Hebr. 3: 2. 5 G. T:s folk ss. den församling, i hvilken Gud hade sin boning, Hebr. 3: 6, 1 Tim. 3: 15 det N. T:s folk, i hkt Guds boende kommit till den fullkomligaste verklighet.
- οἰκουμένη, ης, ἡ (egentl. *femin. part. pass.* af οἰκέω, scil. γῆ) den bebodda jorden l. bebodda delen af jorden, verlden a) i *vidsträcktare betydelse* om hela jorden Mt. 24: 14 *al.* och *metonym.* om dess invånare ss. Act. 17: 31 *al.*; ἡ μέλλουσα Hebr. 2: 5 den tillkommande verlden (dermed menas himmelriket, den eviga saligheten — se v. 3). — b) *uti inskränktare betydelse* om Romerska riket Lc. 2: 1 *al.*; *anm.* likaså kallas i profangrekiskan κατ' ἐξοχήν den af Grekerna bebodda jorden för ἡ οἰκ. i motsats till barbarländerna.
- + οἰκουργός, οῦ, ὁ, ἡ (οἶκος, ἔργον) som arbetar hemma, huslig Tit. 2: 5 || följ. *
- οἰκουρός, οῦ, ὁ, ἡ (οἶκος, οἶρος) uppsyningsman, väktare af ὀράω) som vaktar huset, blir hemma, huslig Tit. 2: 5 || fgde. *
- οἰκτείρω, εἰρήσω (οἶκτος klagan, verop af οἶ = ve) bekлага, ömka, hafva medlidande med, förbarma sig öfver τινά Rom. 9: 15 (*bis*); se ἐλεέω.
- οἰκτιρμός, οῦ, ὁ (fgde) medlidande, förbarmande, barmhertighet Rom. 12: 1 *al.*, διὰ τῶν οἰκτ. τοῦ Θεοῦ l. c. förmedelst l. vid Guds barmhertighet d. ä. erinrande eder om densanima, ὁ πατήρ τῶν οἰκτ. 2 Cor. 1: 3 (*genit. qualitatis*) fadren, hvars egenskap är barmhertighet = den barmhertige fadren, σπλάγγνα οἰκτιρμοῦ Col. 3: 12 se σπλάγγνον.
- οἰκτιρμων, ον (se fgde) medlidsam, barmhertig Lc. 6: 36, Jac. 5: 11.
- οἶμαι, se οἶομαι.
- οἶνοπότης, ου, ὁ (följ., πίνω) vindrickare l. -drin-kare Mt. 11: 19, Lc. 7: 34.
- οἶνος, ου, ὁ (egentl. *Φοῖνος* =) vinum, vin Mt. 9: 17 *al.*; οἶν. πολὺς 1 Tim. 3: 8, Tit. 2: 3 dryckenskap, οἶν. τοῦ θυμοῦ τῆς πορνείας Βαβυλῶνος Apoc. 14: 8 *al.* Babylons boleris hetsighets vin = Babylons hetsiga l. berusande skökövin (antyder alltså ett berusande svärmeri), οἶν. τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ Apoc. 14: 10 Guds hetsighets d. ä. upphetsande och bedöfvande vin, som obemängdt iskänkes i vredeskalken (och borttager all besinning — jfr Es. 29: 9, 51: 17, Jerem. 25: 15).
- οἶνοφυγία, ας, ἡ (οἶνοφυγέω vara begifven på vin l. dryckenskap, οἶνοφυγῆς af fgde och φλύω flöda öfver) begifvenhet på vin, dryckenskapslusta, dryckenskap 1 Petr. 4: 3. *
- οἶομαι, smdr. οἶμαι mena, förmoda, tänka, tro, hålla före med *accus.* och *infin.* Joh. 21: 25 med blotta

ἡμῖν. Phil. 1: 17 (liksom i profangrek., då det är samma person), med *ὅτι* Jac. 1: 7.

ὁῖος, *α*, *ον* (*correlat.* till *πῶτος*) qualis a) *uti indirecta frågor*: hurudan, af hvilket slag, hkn art, hvad för en Lc. 9: 55 (ieke hos *Tisch.*), 1 Thess. 1: 5; b) så beskaffad som, sådan som, som Mt. 24: 21 *al.* (har afseende på ett förhållandevarande l. utelemnadt *demonstr. τοιοῦτος* l. *ὁ αὐτός*); *ὄχ οἶον δὲ ὅτι* Rom. 9: 6 måste analyseras: *οὐ τοιοῦτον δὲ λέγω, οἶον ἔστιν ὅτι*, men ieke sådant säger jag som det är att d. ä. härmed vill jag icke hafva sagt att — — —.

ὀζνέω, *ησα* (*ὄζνος*, beslägtadt med *ἔχω*, *hållande* l. dragande på en sak, dröjande) *hålla* l. draga på ngt, draga i betänkannde, tveka, frukta, dröja Aet. 9: 38. *

ὀζνηρός, *ά*, *όν* (fgde) trögs, lat, försumlig Mt. 25: 26, *τῆ σπουδῆ* Rom. 12: 11 i afseende på nitet (neml. för christliga lifvets intressen); betänksam, betänklig, besvärlig, betungande Phil. 3: 1.

† *ὀζαζήμερος*, *ον* (följ., *ήμερα*) *åtta dagars*, åtta dagar gammal, *περιτομῆ ὀζτ.* Phil. 3: 5 som blott var 8 dagar gammal, då jag omskars () (*proseljterne*, hvilka först i sednare åren omskuros).

ὀζτώ οετο, *άττα* Lc. 2: 21 *al.*

† *ὀζεθρεύω* Hebr. 11: 28 || *ὀζοθρεύω*, hkt se. * *ὀζεθρος*, *ον*, *ὀ* (*ὀζλυμ* förderfva, stam *ὀζω*) förderf, undergång 1 Cor. 5: 5 *al.*, *εἰς ὀζ. τῆς σαρκός* l. c. till köttets dödande d. ä. till dödande af hans köttsliga natur, jfr Rom. 6: 6, Gal. 5: 24.

† *ὀζιγοπιστία*, *ας*, *ή* (följ.) *kjentrogenhet* Mt. 17: 20 || *άπιστία*. *

† *ὀζιγόπιστος*, *ον* (följ., *πίστις*) med liten l. ringa tro, *kjentrogen* Mt. 6: 30 *al.*

ὀζίγος, *η*, *ον* (anses komma af *λήγω* upphöra med och *ὀ prostheticum* — som snart upphör) liten, ringa, obetydlig, *plur.* få — Mt. 7: 14 *σάρπε*; *ἐν ὀζίγω* Eph. 3: 3 och *δι' ὀζίγων* 1 Petr. 5: 12 med litet, med få ord, i korthet; *ἐν ὀζίγω* Act. 26: 28, *somliga* förstå derunder *ζρόνω* på kort tid, *andra* tyda: på föga när, propemodum eller föga fattas att du så — — —; men begge tydningarne äro troligen oriktiga, ty uttrycket är ironiskt och *ἐν* bör tagas *instrumentalt* »med l. genom litet» — — — d. v. s. så hastigt och lustigt går det icke att öfvertala mig att blifva christen; *πρός ὀζίγον* scil. *ζρόνον* Jac. 4: 14 för en liten tid, en stund; — *neutrum adverbiascit*, något litet a) om *rum*: ett stycke Me. 1: 19, Lc. 5: 3; b) om

tid: en stund Me. 6: 31 *al.*, *ὀζ. ἄρτι* 1 Petr. 1: 6 nu en liten stund, äfven *ὀζ.* 1 Petr. 5: 10 en liten tid; c) om *beskaffenhet*: föga ss. *ὀζ. ἀγαπῆ* Le. 7: 47.

† *ὀζιγόφωρος*, *ον* (fgde, *φωχή*) *kleamodig*, försagd 1 Thess. 5: 14. *

ὀζιγορέω (*ὀζιγορος* oaktsam af *ὀζίγος* och *ὄρα* uppsigt, tillsyn, omsorg, besl. med *ὀράω*) *ringa akta*, förakta, försmå *τινός* Hebr. 12: 5; i profangrek. äfven vårdslösa, försumma. *

ὀζίγως, *adv.* (af *ὀζίγος*) *ringa*, föga, knappt, just *ὀζ. ἀποφεύγοντας* z. τ. λ. 2 Petr. 2: 18 som just hålla på att undfly dem som vandra i villfarelse (liedningarne) — *πρῶσεν ἀποφ.* utmärker, att de ännu liksom befinna sig på flykten från sitt tidigare hednatillstånd och ännu icke hafva fått fast fot inom det nya christliga gebitet — äro ännu *ἀστῆριχοι* v. 14. *

† *ὀζοθρευτής*, *ον*, *ὀ* (följ.) förderfvere 1 Cor. 10: 10, jfr *Πῖψ* Exod. 12: 23. *

† *ὀζοθρεύω* (*ὀζεθρος*) förderfva, förstöra, förgöra Hebr. 11: 28. *

ὀζοζάτωμα, *ατος*, *τό* (*ὀζοζαπέω* l. *-όω* nppbränna ett offer helt och hållet — af *ὀζος*, *ζαίω*) det som helt och hållet uppbrännes, brännoffer Me. 12: 33, Hebr. 10: 6. 8; *ann.* detta var det förnämsta af alla offer och bestod af ett manligt offerdjur (oxe, får, get l. dufva), se *θυσία*.

ὀζοζκλήρία, *ας*, *ή* (följ.) fullständighet, helfärdighet Act. 3: 16. *

ὀζοζκλήρος, *ον* (*ὀζος*, *κλήρος*) som har *lotten hel* l. oskingrad, integer, helfärdig, bestående af alla sina delar, fullkomlig, i fullständigt skick, hel Jac. 1: 4, *ὀζοζκλ.* — — — *τρηθηείη* 1 Thess. 5: 23 och måtte hela eder ande, själ och kropp bevaras i oförvitligt skick o. s. v. *Ann.* Trichotomien — a) *anden* bevaras *ἀμέμπτως*, när sanningens röst städse herrskar i honom; b) *själen*, när den bekämpar alla sinnlighetens retelser; c) *kroppen*, när den icke låter missbruka sig till verktyg för skamliga gerningar.

ὀζολόζω (onomatop. ord af *ὀζολύ* = *ἐλελεῦ* = *ἀλαλά*, se *ἀλαλάζω*) nluo, tjuta, upphäfva klagerop, *ζλαύσατε ὀζ.* Jac. 5: 1 gråten med jemmerrop; *ann.* i profangrek. nyttjas ordet om qvinnor som upphäfva höga rop — vare sig jubelrop till gudarne eller härskri, jfr Xenoph. Anabasis IV: III. 19. *

ὄλος, η, ον *hel*, oskadd, hel och hållen Mt. 4: 23 *al.*, i alla afseenden, all ss. *τοῦτο δὲ ὄλον* Mt. 1: 22, (21: 4), 26: 56, *δι' ὄλου* Joh. 19: 23 alltigenom. *ὄλοτελής*, ἔς (fgde, *τέλος*) *helt och hållet fullkomlig*, alldeles fullständig, hkn intet fattas af det som hörer till dess väsende, omnibus numeris absolutus, *ὅμας ὄλ.* 1 Thess. 5: 23 eder helt och hållet, hela eder personlighet, edert väsende. * *Ὀλυμπᾶς*, ᾶ, ὁ *Olympas*, en christen i Rom, Rom. 16: 15. *

ὄλωνθος, ου, ὁ vinterfikon, som vintern öfver växer efter bakom bladet och sällan mognar, omoget fikon, grossus Apoc. 6: 13 (se *συχῆ*). *

ὄλως, *adv.* (af *ὄλος*) fullkomligt, helt och hållet, i det hela, alls Mt. 5: 34, öfverhufvud, i allmänhet 1 Cor. 5: 1, 6: 7, 15: 29.

ὄμβρος, ου, ὁ imber (äfvén besl. med *umbra*, humor), regn, regnskur Lc. 12: 54. *

† *ὀμείρομαι* (troligen af ὁ *prosthet.* och *μείρομαι*, se *μέρος* — liksom *κέλλω*, *ὀκέλλω*) längta efter *delaktighet* uti, förening med ngn *τινός*, vara uppfylld af kärlek till ngn 1 Thess. 2: 8 || *ὀμείρομαι*, hkt se. *

ὀμιλέω, ησα (*ὀμιλος*) vara tillsammans, hafva gemenskap l. umgänge, umgås, samtala *πρός τινα* Lc. 24: 14, *τινί* Act. 24: 26, äfvén *absol.* Lc. 24: 15, Act. 20: 11 (tala, hålla föredrag? liksom understundom *διαλέγεσθαι* i profangrek.).

ὀμιλία, ας, ἡ (fgde) sällskap, samqväm, umgänge 1 Cor. 15: 33 se *ἡθος*. *

ὀμιλος, ου, ὁ (*ὀμοῦ*, ἴλη skara af *εἴλω* tränga tillsammans) *samlad skara*, folkhop. Apoc. 18: 17 *ἐπὶ τῶν πλοίων ὁ ὀμιλος*, i hka ords ställe bör läsas *ὁ ἐπὶ τόπον πλέων*. *

ὀμίχλη, ης, ἡ (obekant derivation) töcken, dimma, moln 2 Petr. 2: 17 (jagade af stormvind — de hålla icke hvad de lofva). *

ὀμμα, ατος, τό (*ὄμμαι perf. pass.* till *ὄράω*) egentl. *det som ses*, syn, anblick; vanligen öga Mt. 20: 34 || *ὀφθαλμῶν*, Mc. 8: 23.

ὀμνύω l. *ὀμνυμι*, ὄμοσα (sannolikt af *ὀμός* gemensam, i anseende till edens förenande l. förbindande kraft) egentl. genom ed *förbinda* l. förpligta; a) svärja, bedyra *absol.* Mt. 5: 34 *al.*, *ὄρκον ὀμν.* Lc. 1: 73 svärja l. gå en ed; besvärja, taga ngn till vittne och hämnare af sin ed d. ä. svärja l. bedyra vid ngn l. ngt *τινά* Jac. 5: 12, äfvén *ἔν τι* Mt. 5: 34 *al.*, *εἶς τι* Mt. 5: 35, *κατά τινας* Hebr. 6: 13. 16. — b) med ed försäkra, edeligen

lofva *τινί τι* Act. 7: 17 l. *τινί* med *ἰνfn.* l. *ἔτι* Mc. 6: 23 *al.*, fullständigt heter det Act. 2: 30 *ὄρκω ὀμνύειν τινί* med *ἰνfn.*

ὀμοθυμαδόν, *adv.* (*ὀμός* se *ὀμοῦ* och *θυμός*) egentl. *med gemensamt sinne*, sam- l. enhälligt, vendrättelig» Act. 1: 14 *al.*

† *ὀμοιάζω*, (*ὀμοιος*) *likna*, vara lik *καὶ ἡ λαλιά σου ὀμοιάζει* Mc. 14: 70 (Mt. 26: 73) *scil.* *τῆ τῶν Γαλιλαίων* (hvarken ordet l. frasen fkmr hos *Tisch.*). *

ὀμοιοπαθής, ἔς (följ., *πάθος*) af l. underkastad *samma lidelser* och *lidanden*, lika beskaffad, lika svag och bräcklig *τινί* Act. 14: 15, Jac. 5: 17 med l. som ngn.

ὀμοιος, α, ον — äfvén af 2 ändelser Apoc. 4: 3 — skrives äfvén *ὀμοῖος* (*ὀμός*, se *ὀμοῦ*) lik, lika, likadan, af samma art l. slag *τινί* Mt. 11: 16 *al.*, äfvén *τινός* Joh. 8: 55.

ὀμοιότης, ητος, ἡ (fgde) *καθ' ὀμ.* Hebr. 4: 15 efter likhet d. ä. lika, *τινός* Hebr. 7: 15 efter l. i likhet, lika med ngn.

ὀμοιώω, ὠσω, ὠσα; *ὠθῆσομαι*, ὠθῆν (*ὀμοιος*) göra lik, förlikna, jemföra *τινί τι* l. *τινά τι* Mt. 7: 24 *al.*; *pass.* blifva, vara, ställa sig lik *τινί* Mt. 6: 8, äfvén med *ὠς* Rom. 9: 29 (der 2:ne föreställningssätt äro sammanblandade: »blifva lik» och »blifva som»).

ὀμοίωμα, ατος, τό (fgde) egentl. *det lika gjorda*, a) gestalt, figur *ἠλλάξαν* — — — *εἰκόνας* κ. τ. λ. Rom. 1: 23 de bort- l. utbytte den oförgängliga Gudens majestät med figuren af en bild utaf en förgänglig människa o. s. v., Apoc. 9: 7. — b) liknelse, likhet *τινός* Rom. 5: 14 *al.*, *ἐν ὀμ. ἀνθρώπου γενόμενος* Phil. 2: 7 i det han uppträdde, visade sig i menniskoliknelse l. -likhet.

ὀμοίως, *adv.* (af *ὀμοιος*) på lika l. samma sätt, likaså, likaledes Mt. 22: 26 *al.*

ὀμοίωσις, εως, ἡ (*ὀμοίω*) liknelse, afbild *τοὺς καθ' ὀμ. Θεοῦ γεγονότας* Jac. 3: 9 som blifvit skapade efter Guds afbild l. »beläte» (jfr Genes. 1: 26: 27). *

ὀμολογέω, ἡσω, ησα (*ὀμοῦ*, λέγω) tala l. föra samma språk, yttra sig lika, *säga det samma* som, öfverensstämma l. vara ense med ngn; sedermera och i N. T. 1:o) tillstå, erkänna, förklara, bekänna *Χριστόν* Joh. 9: 22 öppet bekänna att JEsus är Messias, äfvén *τὸν υἱόν* 1 Joh. 2: 23)(*ἀρνεῖσθαι, τὰς ἁμαρτίας* Act. 24: 14, 1 Joh. 1: 9, *τινά τι* Rom. 10: 9 ngn ss. ngt, med *ἰνfn.* Tit. 1: 16,

med *partic.* 1 Joh. 4: 2, 2 Joh. 7, *ὁμ. ὁμολογίαν* 1 Tim. 6: 12 aflägga bekännelse; vittna, aflägga vittnesbörd ἔν τινι Mt. 10: 32. 33 *al.* i ngns sak, för ngn d. ä. bekänna ngn, τινί Hebr. 13: 15 aflägga vittnesbörd för ngt d. ä. bekänna ngt; *pass.* ὁμολογεῖται Rom. 10: 10 man bekänner, bekännelsen sker. — 2:o lofva med *infin.* Mt. 14: 7, *ὁμ. ἐπαγγελίαν* Act. 7: 17 (|| ἄρσσε) gifva löfte. ὁμολογία, *ας, ἡ* (fgde) egentl. öfverensstämmelse; sedermera och i N. T. bekännelse 2 Cor. 9: 13 *al.*, ἀπόστολος — — — τῆς ὁμ. Hebr. 3: 1, se ἀπόστολος.

ὁμολογουμένως, *adv.* (af *partic. pass.* af ὁμολογέω) allmänt erkändt, utan all gensägelse 1 Tim. 3: 16. *

ὁμότεχνος, *ον* (se följ., τέχνη) af samma konst, som drifver l. idkar samma yrke l. handverk, εἶνα ὁμ. Act. 18: 3 drifva samma yrke. *

ὁμοῦ, *adv.* (ὁμός lik, enahanda, gemensam) tillsammans, tillika, på samma gång Joh. 4: 36, 20: 4, äfven på samma ställe Joh. 21: 2 l. tillsammans. ὁμόφρων, *ον* (fgde, φρήν) liksinnad, liktänkande 1 Petr. 3: 8 (då συμπαθῆς öfversattes med liksinnad). *

ὁμῶς, *adv.* (se ὁμοῦ) liksom med allt detta, icke desto mindre, det oakadt, dock, likväl 1 Cor. 14: 7, Gal. 3: 15; *anm.* står i början af satserna, men borde på förra stället stå näst efter κιδάρα = τὰ ἄψυχα, (καίπερ) φωνήν — — — κιδάρα, ὁμῶς — — — de liflösa tingen, ehuru de gifva ljud ifrån sig, vare sig en flöjt l. cithra, likväl o. s. v., på sednare stället näst framför οὐδεῖς = en människas laga kraftvunna förbund l. förordnande (ehuru det är en människas) (θεοῦ) upphäfver likväl ingen l. gör några tillägg dertill.

ὄναρ, τό (har blott *nomin.* och *accusat.*, de öfriga casus ersättas i profangrek. af ὄνερος) dröm; fkmr i förbindelsen κατ' ὄναρ Mt. 1: 20 *al.* (dock blott hos Mattheus) i drömmen l. sömnen.

ὄνάριον, *ον, τό diminut.* (af ὄνος) liten åsna, åsnefåle Joh. 12: 14. *

ὄνειδίζω, *σα* (ὄνειδος) smäda, skymfa τινά Mt. 5: 11 *al.*; äfven förebrå, förebita τινά och τί Mt. 11: 20 *al.*; Jac. 1: 5 »och förebitar icke» d. v. s. gör inga invändningar på grund af ett föregående tadelvärdt förhållande; ty Han gifver ἀπλῶς utan omständigheter l. omsvcp.

ὄνειδισμός, *ον, ὁ* (fgde) smädelse, smäleik, skymf, förebräelse, klandrande l. smädefullt omdöme Rom. 15: 3 *al.*, ὄν. τοῦ Χοῦ Hebr. 11: 26 Christi smä-

lek (så kallas redan den smäleik Moses utstod i Ægypten, emedan Chr. äfven då bodde i sina trogna, kämpade och led med dem).

ὄνειδος, *εος, τό* (ὄνομαι tala, i synnerhet illa om ngn, tadla) tadel, skymf, smäleik Lc. 1: 25. *

ὄνήσιμος, *ου, ὁ Onesimus*, Philemons slaf i Colossæ, rymde ifrån sin husbonde till följe af en förbrytelse (stöld l. underslef Phil. 18) af fruktan för straff och kom till Paulus i Cæsarea, hvilken omvände honom till christendomen och hade honom innerligt kär (τὰ ἐμὰ σπλάγχνα Phil. 12). Paulus sände honom tillbaka med det lilla brefvet till Philemon på samma gång som Tychicus med brefven till Colossæ och Ephesus. Traditionen gör honom till biskop i Beroea och låter honom dö ss. martyr i Rom. — På hans namn ss. appellativum (ὄνήσιμος nyttig af ὀνήνημι) häntyder Paulus Phil. 11: 20.

ὄνησίφορος, *ου, ὁ Onesiphorus*, en christen i Ephesus, som med mycken välvilja omfattade Paulus der och sedermera uppsökte honom i Rom och der vederqvickte honom 2 Tim. 1: 16—18, 4: 19. — Sjelfva namnet (ὄνησίφορος ss. appellativum hjälpbärande) synes antyda hans hjälpsamhet.

ὄνικός, *ῆ, ὄν* (ὄνος) hörande till åsna, åsne Mt. 18: 6, Mc. 9: 42 (Lc. 17: 2), se μύλος.

ὀνήνημι; *aor.* 2 ὀνήνημι l. ὀνάμημι gagna, hjälpa, bistå; *med.* hafva fördel, nytta, profitera τινός Phil. 20 af ngn. *

ὄνομα, *ατος, τό* (besl. med ὄνομαι egentl. tala om ngn i allmänhet; äfven jemte ὀ prostheticum med) nomen, *namn* 1:o namn, benämning (för att skilja ngn l. ngt från andra) Mt. 1: 21 *al.*, ὄ ὄνομα scil. ἦν Lc. 2: 25 *al.* som hette, ὀνόματι Mt. 27: 32 *al.* vid namn, äfven τοῦνομα Mt. 27: 57 (*accus.*, egentl. till namnet), κατ' ὄνομα Joh. 10: 3, 3 Joh. 15 namnvis, hvar och en med sitt namn l. särskildt. — ὄνομα τοῦ θεοῦ l. Κυρίου Mt. 6: 9 *al.* Guds namn (allt hvad namnet Gud innefattar, alla Hans egenskaper), ὄν. Ἰησοῦ l. Χριστοῦ Mt. 10: 22 *al.* JEsu l. Christi namn (Hans person och verk), ὄν. τοῦ Ἁγίου Πνεύματος Mt. 28: 19 den H. Andes namn (Hans egenskaper och verkningar); πιστεύειν εἰς τὸ ὄν. Χοῦ Joh. 1: 12 *al.* tro på Christi namn d. ä. att JEsus är Messias, βαπτίζω εἰς τὸ ὄν. Ἰοῦ se βαπτίζω, αἰτεῖσθαι ἐν τῷ ὄν. Ἰοῦ Joh. 14: 13 *al.* bedja i JEsu namn vill i korthet säga att i tron så helt och hållet försätta oss i Christi ställe och

så frimodigt och fröjdfullt träda inför Fadren, som vore vi Christus själf; vi gå då ut och in i Fadershuset ss. barn, utan att behöfva ngn som ledsagar oss dit och anmäler oss; *δέχεσθαι τινα εἰς ὄνομα τινος* Mt. 10: 41 upptaga ngn i afseende på hans namn, för det som hans namn innefattar d. ä. för det han kallas och är ngt, jfr. v. 42, *ἐπὶ τῷ ὄν.* Mt. 18: 5 för mitt namns skull d. ä. derföre att det (barnet) tillhör mig; *ἐν ὀνόματι Χοῦ* 1 Petr. 4: 14 = *ἐνεκεν Χοῦ* för Christi skull, *διὰ τὸ ὄν. μου* Mt. 24: 9 *al.* derföre att J bekänner mig (ss. Messias), *ὕπερ τοῦ ὄν. Χοῦ* Act. 21: 13 *al.* för att utbreda Christi namn (kännedom), äfven *ὕπερ τοῦ ὄν.* 3 Joh. 7 (*scil.* Θεοῦ), *τῷ ὄν. l.* ἐν ὄν. Χοῦ Mt. 7: 22 *al.* förmedelst l. i kraft af Christi namn (som utsäges), o. s. v. — 2:o) namn, person Act. 1: 15, Apoc. 3: 4, äfven 11: 13.

ὀνομάζω, ασα; ἀσθην (fgde) nämna *τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου* Act. 19: 13, 2 Tim. 2: 19 nämna Christi namn ss. sin HERres, benämna, gifva namn af, kalla Lc. 6: 13. 14; *pass.* nämnas Rom. 15: 20, Eph. 5: 3, äfven 1: 21 (utsägas), kallas, heta, bära namn af *ἀδελφός* 1 Cor. 5: 11 af broder, äfven Eph. 3: 15 har sitt namn (neml. af Honom, Gud ss. πατήρ).

ὄνος, ου, ὄ, ἡ åsna, åsinnia Mt. 21: 2. 5. 7 *al.*; se ock *μύλος*.

ὄντως, adv. (af *partic.* ὄν, *genit.* ὄντος af *εἰμί*) verkligen, i verkligheten, i själfva verket, i sanning Mc. 11: 32 *al.*; *ὄ, ἡ, τὸ ὄντως* 1 Tim. 5: 3. 5. 16, 6: 19 (|| *αἰώνιου*) verklig, sannskyldig (som verkligen är och icke blott kallas så).

ὄξος, εος, τό (följ.) vinättika, surt vin Mt. 27: (34) 48 *al.*; härmed menades Romarnes *posca* eller surt med bittra kryddor blandadt vin, som Romerska soldaterna drucko i lägret — denna dryck räcktes Frälsaren för att döfva Hans plågor.

ὄξύς, εἶα, ὄ (besl. med *ἀχῆ* egg, spets — men äfven med *ὠχύς* snabb, hvaraf *οκιορ*) 1:o) spetsig, hvass (för känslan) Apoc. 1: 16 *al.*, men i profangrek. äfven skarp, bitter (för smaken). — 2:o) snabb Rom. 3: 15.

ὄπή, ἧς, ἡ (samstammigt med *ὄψ, ἡ* = *ὄψις* öga, syn af *ὄψομαι fut.* till *ὄραω*) öga, öppning, håll, håla Hebr. 11: 38 — i profangrek. i synnerhet öppning på taket att släppa ut röken och in dagsljuset, ljus- l. rökfång, sedermera fönster (»vind-

öga») — en källas öppning, håll (liksom öga, םׁ) Jac. 3: 11.

ὄπισθε l. -εν, *adv.* (*ὄπισ, ἰθος, ἡ* följd af *ἔπομαι*) *desuite*, i följd, deraf bakifrån, -till, -efter, -om a) ss. *adv.* Mt. 9: 20 *al.*, *ἔμπροσθεν καὶ ὄπ.* Apoc. 4: 6 fram- och baktill, *ἔσθθεν καὶ ὄπ.* Apoc. 5: 1 på inre och yttre sidan, innan- och utantill. — b) ss. *praepos.* med *genit.* Mt. 15: 23, Lc. 23: 26.

ὄπισω, adv. (se fgde) 1:o) loci, a) ss. *adv.*: bakom Lc. 7: 38, *τὰ ὄπ.* Phil. 3: 14 det som är bakom, »tillrygg» d. ä. den redan tillryggalagda delen (af det christliga lifvets vädjobana — *metaphoren* tagen af kapplöpare), *εἰς τὰ ὄπ.* Mc. 13: 16 *al.* till det som är bakom l. -efter = tillbaka, men äfven blott *ὄπ.* Mt. 24: 18; b) ss. *praepos.* med *genit.* bakom, bakefter, efter Mt. 4: 10 *al.* *ὄπαγε ὄπ. μου* l. c. se *ὄπάγω, πορεύεσθαι ὄπ. τινός* Lc. 21: 8 vandra efter ngn, sluta sig till ngn, *ὄπ. αὐτοῦ ἀπήλθεν* Joh. 12: 19 ~ har gått bort ifrån oss och följer Honom jfr äfven Mc. 1: 20, *ἀπελθεῖν ὄπ. σαρκός ἐτέρας* Jud. 7 öfvergifva det kvinnliga och hålla sig till det manliga könet (Gen. 19: 5, jfr Rom. 1: 27), *ἀφιστάναί τινὰ ὄπ. αὐτοῦ* Act. 5: 37 ~ göra ngn affällig från öfverheten och till sin anhängare, äfven *ἀποσπᾶν τινα ὄπ. αὐτοῦ* Act. 20: 30 se *ἀποσπᾶω*. — 2:o) temporis, ss. *praepos.* med *genit.*, efter Mt. 3: 11 *al.*

ὄπλιζω; ισάμην (följ.) väpna, beväpna; *med. τὴν αὐτὴν ἔννοιαν* 1 Petr. 4: 1 väpnar eder med samma sinne (som Christus hade och ådagalade i sina lidanden). *

ὄπλον, ου, τό (besl. med *ἔπω* sysselsätta sig med) *verktyg, redskap* a) hörande till skepp: taklage, tågverk o. s. v., fkmr ej i N. T.; b) till strid: vapen Joh. 18: 13; *metaphorice ἀδικίας* och *δικαιοσύνης* Rom. 6: 13 hvarigenom det ena l. andra vinnes (*ἀμαρτία* tänkes i förra fallet ss. regent, hvilken brukar människans lemmar — hand, tunga o. s. v. — ss. sina vapen för att dermed strida emot Guds styrelse och tillvägbringa osedlighet), *τοῦ φωτός* Rom. 13: 12 äro tänke- och handlingssätt, hvilka ljuset (Gud genom den H. Ande) framræcker; *ὄπλα τῶν δεξιῶν* 2 Cor. 6: 7 högra sidans vapen = anfallsvapen (se *βέλος*), *τῶν ἀριστερῶν* *ibid.* venstra sidans vapen = försvarsvapen (se för öfrigt Eph. 6: 14 följ.) *τὰ ὄπλα τῆς στρατείας ἡμῶν* 2 Cor. 10: 4 vår krigstjensts

vapen d. ä. de medel, hvaraf den apostoliska verksamheten betjenar sig mot fiendliga makter; *anm.* försvarsvapen, ὄπλα, voro hos Grekerna följande: sköld (ἀσπίς *x. τ. λ.* se θυροξός), hjälm (χράνος l. περικεφαλαία hkt se), harnesk (θώραξ hkt se), gördel (ζώνη hkt se) och benskenor (κνημίδες).

ὁποῖος, α, ον (*correlat.* till ποῖος) = οἷος qualis a) *uti indirecta frågor:* huru beskaffad; af hvad slag o. s. v. 1 Cor. 3: 13 *al.*, ὁποῖοι ποτε ἦσαν Gal. 2: 6 hvad för några de också voro (i huru stort anseende de än stodo). — b) så beskaffad som, sådan som, som efter τοιοῦτος Act. 26: 29. ὁπότε, *adv.* (*correlat.* till πότε) = ὅτε då, när med *indicat.* Lc. 6: 3. *

ὄπου, *adv.* (*correlat.* till ποῦ) = οὔ ubi 1:o hvar-est, der Mt. 6: 19 *sæpe.* — 2:o) hvarthän, dit Joh. 8: 21. 22 *al.* (genom ett slags attraction — likaså i profangrek. vid *verba motus*). — 3:o) under det l. då dock 2 Petr. 2: 11.

† ὀπτάνω (äfvn ὀπταίνω, ὀπτάζω af obrukl. ὀπτω, se ὀράω) se; (*pass.* l.) *med.* låta se sig l. sig ses *τινί* Act. 1: 3 för l. af ngn. *

ὀπτασία, ας, ἡ (fgde) = ὄψις syn (vision), uppenbarelse Lc. 1: 22 *al.*

ὀπτός, ἡ, ὄν (ἔψω koka) egentl. kokt, stekt Lc. 24: 42. *

ὀπτω, ὀπτομαι, se ὀράω.

ὀπώρα, ας, ἡ (af ὀπτάω = ἔψω steka, koka och ὄρα den årstid som kokar l. mognar frukterna — andra af ὀποῦ ὄρα saftens tid, då de mognande frukterna befinna sig i sin saftigaste fullhet) röt-månad — hunddagarne, den hetaste delen af sommaren — sedan sommarfrukt, frukt Apoc. 18: 14; *anm.* året indelades af Grekerne i 7 årstider: 1:o) ἔαρ (contr. ἤρ *ver, vår*), 2:o) θέρος (hkt se, sommar), 3:o) ὀπώρα, 4:o) φθινόπωρον l. μετόπωρον (höst — se φθινοπωρινός), 5:o) σπορητός (sänningstid), 6:o) χειμών (hkt se, vinter), 7:o) φυτεαία (träddplaneringstid). *

ὀπως, *partic. relat.* (*correlat.* till πῶς) = ὡς a) *ss. adverb.* huru, hurusom, på hvad sätt, quomodo, ett l. det sätt hvarpå med *indicat.* Lc. 24: 20; b) *ss. conjunction* alltid med *conjunct.*, huru, hurusom *ss.* Mt. 12: 14, 22: 15, Mc. 3: 6; oftare på det att, att Mt. 2: 8 *sæpe*, äfvn med tillagdt ἄν (Mt. 6: 5) Lc. 2: 35 *al.*; ὅπ. μή på det att icke Lc. 16: 26, 1 Cor. 1: 29.

ὄραμα, ατος, τό (ὀράω) egentl. det sedda, syn (underbar företeelse l. uppenbarelse) Mt. 17: 9 *al.*

ὄρασις, εως, ἡ (se fgde) egentl. *seende*, synförmåga, öga; i N. T. a) *syn* = ὄραμα Act. 2: 17, Apoc. 9: 17; b) *utseende* Apoc. 4: 3.

ὄρατός, ἡ, ον *adj. vble* (af följ.) *synbar*, synlig Col. 1: 16. *

ὀράω, ὄφομαι, ἐώραξα, εἶδον; *aor.* 1 *med.* ὠψάμεν Lc. 13: 28; ὀφθήσομαι, ὄφθην (ὄφομαι o. s. v. af obrukl. stam ὀπτω, ὀπτομαι) *hafva syn*, vara *seende*; 1:o) *se* (med det *yttre* ögat), skåda τινά och τί Mt. 24: 30 *sæpius*, stundom med *accus.* och *partic.* (liksom i profangrek.) *st. infjn.* l. c. *al.*; *metaphor.* ὀρᾶν Θεόν Mt. 5: 8 *al.* se Gud (den högste konungen, bilden af den högsta lycka; ty då de österländske regenterne för det mesta undandrog sig folkets blickar, så hette deras förtrogne och ministrar חֲזַקְתֶּם עֵינַי וְלֹא יִסְתַּרְתֶּם = de som sågo konungens ansigte). — 2:o) *se* (med det *indre* ögat), andligen varseblifva, inse, förstå, märka Act. 8: 23 *al.*, äfvn här ngn gång med *accus.* och *partic.* *ss.* l. c., Hebr. 2: 8, se med trons blickar 1 Joh. 3: 6 *al.*; erfara Joh. 3: 36 *al.*, οὐκ ὄψε-ται ζώην l. c. han skall icke se lif (andligt och Messianskt lif skall blifva fullkomligt främmande för hans erfarenhet). — 3:o) *se*, se till, se sig för, akta sig; ὄρα med *fut.* ποιήσεις Hebr. 8: 5 se till att du kommer att göra, med *imperat.* μηδεὶς γινωσκέτω Mt. 9: 30 akta dig, lät ingen veta det! ὄρα μή med *conjunct.* Mt. 8: 4 *al.*, äfvn ὄρατε μή *ss.* 1 Thess. 5: 15 se l. akta dig, sen till l. akten eder, att icke, med *imperat.* ὄρατε μή θροεῖσθε Mt. 24: 6 akten eder, låten icke skrämman eder! ὄρα μή Apoc. 19: 10, 22: 9 (*scil.* προσκυνήσης ἐμοί) se till att du icke d. ä. gör icke så! lät bli det! — hit höra phraserne σὺ ὄψῃ Mt. 27: 4, ὕμεις ὄψεσθε Mt. 27: 24 och ὄψεσθε αὐτοί Act. 18: 15 det må du (mågen J) se dig (eder) om! det blifve din (eder) egen om-sorg! — *Pass.* *synas*, uppenbaras *τινί* Mt. 17: 3 *al.*, μάρτυς ὢν τε εἶδες, ὢν τε ὀφθήσομαι σοι Act. 26: 16 *attraction* *st.* τούτων, ἃ τε εἶδες, ἃ (δὲ ἃ) *x. τ. λ.* vittne så väl till det som du sett, som till det hvarför jag (ytterligare) skall uppenbara mig för dig; ὄφθη ἀγγέλοις 1 Tim. 3: 16 han visade sig för, lät sig ses af englar (vid och genom sin himmelsfärd).

ὄργή, ἡς, ἡ (*qsi* ὀρεγή af ὀρέγω) *drijt*, hvarje häftigare sinnesrörelse, affekt — a) *vrede*, ovilja Mc. 3: 5 *al.*; ὄργη Θεοῦ Rom. 1: 18 *al.* Guds *vrede*

(är icke annat än Guds kärlek till allt godt i sitt motsatta hat l. misshag till allt ondt), *ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς* Rom. 2: 5 (den vrede som utbryter) på vredesdagen (domens dag karakteriserar Paulus ss. en vredens dag för de onda), *τέκνα ὀργῆς* Eph. 2: 3 vredenes barn, under vreden hemfallna, iræ (Dei) obnoxii, äfven *σεύη ὀργῆς* Rom. 9. 22 vredeskärl. — b) ss. *consequens*, det hvarigenom vreden gifver sig tillkänna, straff ss. Rom. 3: 5 *al.*, *ἡ μέλλουσα ὀργή* Mt. 3: 7 *al.* det tillkommande l. eviga straffet, den eviga döden.

ὀργίζω; *ὀργίσθην* (fgde) göra vred, uppreta, förtörna, vanligen i N. T. retas till vrede, vredgas, förtörnas, harmas Mt. 5: 22 *al.*, *τινί* l. c., *ἐπί τινι* Apoc. 12: 17; *ὀργ. καὶ μὴ ἁμαρτάνετε* Eph. 4: 26 vredgens och synden icke d. ä. försynden eder icke i eder vrede (det gifves neml. en helig vrede, liksom en gudomlig, se fgde ord. — Jfr Ps. 4: 5).

ὀργίλος, η, ον (*ὀργή*) *häftig*, hetsig, suarstieken Tit. 1: 7. *

ὀργυιά, ᾶς, ἡ (följ.) famn — afståndet emellan fingerspetsarne på begge händerna, när armarne äro *utsträckta*, så att de bilda en rät linea = 4 grek. *πῆχεις* alnar = 6 fot Act. 27: 38. *

ὀρέγω, rego, erigo, porrigo, *räcka*, sträcka, utsträcka; i N. T. i *med.* räcka l. sträcka sig ut efter ngt *τινός*, eftersträfva, åtrå 1 Tim. 3: 1 *al.*

ὀρεινός, ἡ, ὄν (*ὄρος*) bergig, bergs-; *ἡ ὀρεινή, scil. χώρα* Lc. 1: 39. 65 bergsbygd l. -trakt.

ὀρεξις, εως, ἡ (*ὀρέγω*) traktan, trängtan, åtrå, begärelse, lusta Rom. 1: 27. *

† *ὀρθοποδέω* (*ὀρθόπους* med raka fötter, rakt l. rakt ut gående af följ. och *πούς*) gå *med raka fötter*, l. rakt ut, raka vägen; *figurligt* handla rätt, förfara riktigt (liksom gå räta vägar, taga riktiga mått och steg) *πρός τι* Gal. 2: 14 i afseende på ngt l. för att upprätthålla och befrämja ngt; *anm.* verba eundi brukar i allmänhet Paulus i *figurlig* mening ss. *περιπατεῖν, στοιχεῖν* o. s. v. *

ὀρθός, ἡ, ὄν (besl. med *ὄρω, ὄρνυμι* uppresa; jfr *rectus quasi erectus* af *erigo*) *upprest*, rak, rät, i upprätt ställning Act. 14: 10, *ὁ τροχιαί* Hebr. 12: 13 se *τροχιά*.

† *ὀρθοτομέω* (*ὀρθοτόμος* som skär rätt, i rak riktning — af fgde och *τέμνω, τέτομα* skära) *skära rätt*, rätt dela, rätt behandla *τὸν λόγον τῆς ἀληθείας* 2 Tim. 2: 15 riktigt umgås med sannin-

gens ord (så att man icke förfalskar det *καπηλεύειν* Gal. 2: 14 — andra tyda det med: att inrätta sina föredrag så, att hvar och en får sitt — efter den vanliga indelningen i säkra, väckta och benådade själar). *

† *ὀρθορίζω* (*ὄρθρος*) = Attikernas *ὀρθροεύω*, *tidigt vara uppe*, vara morgongirig, tidigt på morgonen göra, gå, komma *πρός τινα* Lc. 21: 38 till ngn. *

ὀρθρινός, ἡ, ὄν (se följ.) i gryningen Apoc. 22: 16 || *πρωῖνός*. *

ὄρθριος, α, ον, äfven 2 ändelser (följ.) = fgde Lc. 24: 22. *

ὄρθρος, ον, ὁ (*ὄρω, ὄρνυμι* röra o. s. v., antingen den tid då menniskor och djur börja *röra* sig och uppstå, eller då dagen börjar gry — liksom röra på sig; jfr *orior, ortus*) gryning, dagbräckning *ὄρθρου βαθέος* Lc. 24: 1, Joh. 8: 2 (dock ej hos *Tisch.*) se *βαθός, ὑπὸ τὸν ὄ.* Act. 5: 1 emot gryningen.

ὀρθῶς, *adv.* (af *ὀρθός*) rätt, riktigt Mc. 7: 35 *al.*

ὀρίζω, *ὄρισσα; ὄρισμαι, ὀρίσθην* (*ὄρος, ὁ* gräns) *begränsa*, skilja genom gränser, utstaka, bestämma, förordna Act. 17: 26. 31, Hebr. 4: 7; bestämma sig för, besluta med *ἑαυτῶν*. Act. 11: 29; *pass.* bestämmas ss. *κατὰ τὸ ὄρ.* Lc. 22: 22 enligt det bestämda l. sin bestämmelse, *ὁ ὄρ.* — — — *χριστῆς* Act. 10: 42 den af Gud bestämde l. förordnade domaren, *ὄρ. υἱὸς Θεοῦ* Rom. 1: 4 förklarad för Guds Son.

ὄριον, ον, τό (egentl. *neutr.* af *adj.* *ὄριος* hörande till begränsning, *ὄρος*) gräns; i N. T. *plur.* gränser, landamären Mt. 4: 13, 19: 1, Mc. 10: 1; äfven angränsande trakter, nejder Mt. 2: 16 *al.*

ὀρρίζω (följ.) låta ngn svärja; sedan och i N. T. besvärja med 2 *accus.* ss. *τινὰ τὸν Θεόν* Mc. 5: 7 ngn vid Gud, *τὸν Ἰησοῦν* Act. 19: 13 vid JEsus, *τὸν Κύριον* 1 Thess. 5: 27 vid HERren (*Tisch.* har *ἐνορρίζω*).

ὄρχος, ον, ὁ (af *εἰργνυμι* inestänga, *ἔρχος* stängsel, skrank) ed, emedan eden är liksom ett skrank, inom hkt man stänges och förbindes att göra l. icke göra ngt (min ed binder mig) Mt. 5: 33 *al.*, *ἀποδιδόναι τοὺς ὄρχους* l. c. afbetala l. afbördasig sina eder (fullgöra hvad man edeligen förbundit sig till — jfr Numeri 30: 3, Deuteron. 23: 22) *ὀμνῶναι ὄρχον* Lc. 1: 73 svärja l. gå en ed, *ὄρχον ὅν* *ibid.* troligen *attractio inversa* st. *ὄρχου, ὅν*, se *ὄς*.

† ὄρωμοσία, ας, ἡ (fgde, ὄρωμι) *edgång*, edlig försäkran Hebr. 7: 20. 21. 28 = τὰ ὄρωμοσία i profangrekiskan.

ὄρωμῶ, ὄρωμησα (följ.) egentl. sätta i rörelse, drifva på; i N. T. *intrans.* (scil. ἐαυτὸν) sätta sig i rörelse, bryta upp, fara, färdas, ila, storma, rusa εἰς τι Mt. 8: 32 *al.* till ngt, ἐπί τινα Act. 7: 57 emot ugn.

ὄρωμή, ῆς, ἡ (ὄρω, ὄρωμι röra åstad) första rörelsen, driften till en handling, uppbrott, angrepp (gripa saken au); iure drift, project, anslag Act. 14: 5, afsigt, föresats, sträfvan (diktan och traktan) Jac. 3: 4.

ὄρωμημα, ατος, τό (ὄρωμῶ) det i rörelse satta, pådrifna, fart; ὄρωμήματι βληθήσεται Apoc. 18: 21 han skall med fart, i en hast, på en gång nedstörtas. *

ὄρωρον, ου, τό = följ. Apoc. 18: 2 *al.*

ὄρωρις, εδος, ὁ, ἡ (ὄρω, ὄρωμι röra sig åstad l. lyfta sig, neml. med vingarne) fogel, vild l. tam; i N. T. höna Mt. 23: 37, Lc. 13: 34.

† ὄρωρθεσία, ας, ἡ (ὄρωρος gräns, τίδημι) gränssättning l. -bestämning, -linea, -skillnad, gräns Act. 17: 26. *

ὄρωρος, εος, τό (ὄρω, ὄρωμι höja sig l. stiga upp) egentl. *uppstigande*, upphöjning, höjd, berg Mt. 4: 8 *al.*, τὸ ὄρω τῶν ἐλαίων Mt. 21: 1 se ἐλαία, τὸ ὄρωρος Σινᾶ beskrifves Hebr. 12: 18—21 (jfr Exod. 19: 12 följ.), ὄρω πυρὶ καύμενον Apoc. 8: 8 eldlågande l. -sprutande berg; τὰ ὄρω betyder oek *metaphor.* upphöjda personer, väldigheter se Apoc. 17: 9. 10.

ὄρωρῶσω, ὄρωρξα gräfvä, inrista, inhugga Mt. 21: 33 *al.* ὄρωφανός, ἡ, ὄν (= ὄρωφός orbus, beröfvad i synnerhet föräldrarna — beslägt. äfven med ὄρωφός mörk) föräldra-, faderlös Jac. 1: 27; *metaphor.* Joh. 14: 18.

ὄρωρχέομαι, ὄρωρχην (*per metathesin* af ὄρωρός = χύκλος rund, ring, ringdans) dansa Mt. 11: 17 *al.*

ὄρως, ῆς, ὄ, art. *postpositivus*, *pronom. relativum* som, hvilken, ss. en som, ss. den der Mt. 2: 9 *sarpissime*; ῆς — αὐτῆς Mc. 7: 25 *per hebraismum*. Vid *pron. relat.* märkas följande egenheter 1:o) *attractio* a) *directa*, då *pron. relat.*, som af sitt verb skulle styras i *accus.*, sättes i samma casus som föregående nomen l. pronomen (af hkt det alltså *attraheras*) t. ex. (τοῦ ῥήματος, οὗ st. ὄ Mc. 14: 72 — Tisch. har τὸ ῥήμα ὡς), τῷ λόγῳ, ᾧ st. ὄν Joh. 2: 22 *al.*; b) *inversa*, då *pron. relat.*

drager till sig föregående nomen i samma casus der det sjelft står t. ex. λίθον ὄν st. ὄ λίθος, ὄν Mt. 21: 42, 1 Petr. 2: 7, ὄρον ὄν st. ὄρον, ὄν Lc. 1: 73 παντὶ ᾧ Lc. 12: 48 se πᾶς, τὸν ἄρτον ὄν st. ὄ ἄρτος, ὄν 1 Cor. 10: 16 — så i latinen: urbem quam statuo, vestra est Virg. *Æn.* I: 577; hit hör den äfven i profangrek. och latinen vanliga *attraction*, då *pron. relat.* drager föregående nomen efter sig i samma casus och comma t. ex. ὄν — — — Ἰωάννην, οὗτος Mc. 6: 16 st. ὄ Ἰωάννης, ὄν — — — οὗτος *al.* — 2:o) *constructio ad sensum* (κατὰ σύνεσιν), då *relat.* rättar sig efter föregående nomens begrepp, men icke genus t. ex. παιδάριον, ὅς st. ὄ Joh. 6: 9 *al.*, någon gång icke heller numerus t. ex. Phil. 2: 15. — 3:o) då *relat.* rättar sig efter följande och ej föregående nomen ss. τῆς ἀλλῆς, ὄ ἐστὶ πραιτώριον Mc. 15: 16 st. ῆς *al.* — 4:o) = *articulus praeos.* ὄ, ῆς, τό vid indelningar: ὄς μὲν — ὄς δέ 2 Cor. 2: 16 den ene, den andre; äfven ett tredje ὄς δέ Mt. 21: 35; äfven ὄς μὲν — ἄλλος δέ Mt. 13: 4. 5; äfven ὄς μὲν — ἕτερος — ἕτερος 1 Cor. 12: 8—10 (vid classification af *χαρίσματα*, der en tredelning eger rum, se vidare μὲν). — 5:o) = οὗτος γάρ (liksom qui = nam is) t. ex. 2 Cor. 3: 6, 4: 4. — *Neutrum ὄ* a) är = quod hvad det beträffar att ss. Rom. 6: 10, Gal. 2: 20; b) har afseende på en föregående sats t. ex. ὄ ἐστὶν ἀληθές 1 Joh. 2: 8 hkt (neml. att det är ett nytt bud) är sannt.

ὄσιός, *adv.* (ὄσιος med ändelsen *σιός*) så många gånger, så ofta som ἄν l. ἐάν 1 Cor. 11: 25. 26, Apoc. 11: 6.

ὄσιγε, ῆγε, ὄγε qui quidem, som ju Rom. 8: 32 (skrifves bättre åtskildt). *

ὄσιος, α, ου, äfven 2 ändelser 1 Tim. 2: 8, genom gudomlig lag bestämd, tillåten, helgad, helig 1:o) om personer: a) i allmht Tit. 1: 8, Hebr. 7: 26 (ren i Guds ögon — se δίκαιος); b) κατ' ἐξοχήν Messias, ὄ ὄσ. τοῦ Θεοῦ Act. 2: 27, 13: 35; c) om Gud sjelf Apoc. 15: 4, 16: 5. — 2:o) om saker: τὰ ὄσ. Δαυὶδ τὰ πτωδά Act. 13: 34 egentl. Davids heliga det tillförlitliga d. ä. det David tillförsäkrade osvikliga löftet (om Messias); χεῖρες 1 Tim. 2: 8 (de händer äro heliga, rena, som icke låtit begagna sig till verktyg för elaka l. orena lustar). ὄσιότης, ητος, ἡ (fgde) helighet, gudsfruktan, fromhet Lc. 1: 75, Eph. 4: 24 (har afseende på Gud, deremot δίκαιοσύνη på menniskor). *

δσίως, *adv.* (af ὄσιος) heligt, fromt 1 Thess. 2: 10 (har afseende på förhållandet mot Gud, δικαίως mot nästan). *

ὄσμή, ῆς, ἥ (ὄζω) lukt, doft, ånga, ὀ. εὐωδίας Eph. 5: 2, Phil. 4: 18 välluktens l. välluktande ånga, angenäm lukt (*metaphoren* tagen af offren, hkas uppstigande lukt ansågs behaglig för Gud), ὀ. ἐκ θανάτου εἰς θάνατον καὶ ἐκ ζωῆς εἰς ζωὴν 2 Cor. 2: 16 en lukt som uppstår från död och verkar död o. s. v. (luktens källa är Christus och Han är ss. *λίθος τοῦ προσκόρματος* för de otrogne en orsak till den eviga döden; för dem alltså är lukten d. ä. den apostoliska verksamheten *död* och den verkar *död*, ehuru Christus i sig sjelf är lifvet och verkar lif. *Relativt* är alltså Christus döds- och lifskälla, allt efter som Han predikas för den ene eller andre).

ὄσος, ἡ, *ον* (*correlat.* till πόσος) *quantus* a) *uti indirecta frågor:* huru stor, huru mycken Mt. 3: 8 *al.*; b) så stor som, så mången som, all den som, i synnerhet i *plur.* Mt. 14: 36 *sæpius*; äfven så lång som (om tid) ὄσον l. ἐφ' ὄσον χρόνον Mc. 2: 19 *al.* så lång l. för så lång tid som = så länge som, äfven blott ἐφ' ὄσον (*scil.* χρόνον) ss. Mt. 9: 15 *al.* — *neutr.* ὄσον så mycket, så mycket som, står ofta *adverbialiter*, äfven någon gång ὄσα ss. Apoc. 18: 7; ἐφ' ὄσον Mt. 25: 40, Rom. 11: 13 *al.* för så vidt som, eftersom, äfven καθ' ὄσον Hebr. 3: 3 i samma mån som, eftersom, efterföljdt af οὕτως Hebr. 9: 27. 28 liksom — på samma sätt. — ὄσος föregås l. efterföljes af *correlat. demonstrativum τοσοῦτος* t. ex. *τοσοῦτω* — ὄσφ Hebr. 1: 4, 10: 25 så mycket — som, desto — ju, καθ' ὄσον — κατὰ τοσοῦτο(ν) Hebr. 7: 20. 22 i samma mån som — i samma mån o. s. v.; återstår den svårförklarliga frasen ἔτι μικρόν ὄσον ὄσον Hebr. 10: 37 — man ser väl att det skall betyda: ännu en ganska liten tid, men icke *huru*; funnes blott *ett ὄσον*, så kunde det förklaras i analogi med *θαυμαστὸν ὄσον* och dylikt l. det latinska *mirum quantum*; funnes icke *μικρόν*, så kunde Aristophan. Vesp. 213 åberopas — nu blir enda möjligheten att öfversätta helt ordagrannt »ännu något litet till hvad grad till hvad grad!» d. ä. ännu en ytterst liten l. kort tid.

ὄσπερ, ἥπερ, ὅπερ (ὄς, πέρ) *quicumque*, hvilken som helst Mc. 15: 6. *

ὄστέον, *smdr.* ὄστοῦν, οὖ, τό *os*, ben, benknota Mt. 23: 27 *al.*

ὄστις, ἦτις, ὅτι (ὄς, τίς) hvilken också, hvar och en som, en som (utmärker visserligen i sig sjelf en allmänlighet och har alltså vidsträcktare omfång än ὄς, som refererar sig till ett fgde nomen, men har ofta samma betydelse och construction som detta) Mt. 2: 6 *al.*; ss. den der, utpote qui Lc. 1: 20 *al.*; af hvilken beskaffenhet, sådan som 1 Cor. 3: 17 (*ncml.* ἄγιο).

ὄστράκινος, ἡ, *ον* (ὄστρακον, τό *egentl.* äggskal — samstammigt med ὄστρεον *ostra* och ὄστέον — sedan bränd lera, lerskärfva) af lera, ler-, *σχεύη ὄστρ.* a) i *egentlig* mening 2 Tim. 2: 20; b) i *oegentlig* 2 Cor. 4: 7 (härmad betecknar Paulus den *bräckliga*, lätt förstörbara kroppen, såsom ville han säga: fastän vi äro anförtrödde en så herrlig skatt — apostla-embetet — så är dock vår kropp, organen för denna verksamhet, icke fritagen från förgänglighetens lott).

ὄσφρησις, εως, ἥ (ὄσφραίνομαι *lukta*, *aor.* 2 ὄσφρησιν, samstammigt med ὄζω) *lukta*, lukt, luktsinne 1 Cor. 12: 17. *

ὄσφύς, ὄος, ἥ *länd*, höft Mt. 3: 4, Mc. 1: 6; — a) emedan Hebræerne ansågo aflingsförmågan ligga der, betyder εἶναι ἐν τῇ ὄσφύϊ τοῦ πατρός Hebr. 7: 10 *egentl.* vara i sin faders *länd* d. ä. icke vara född, ἐξελθῆναι ἐκ τῆς ὄσφύος Ἀβραάμ Hebr. 7: 5 *egentl.* utgångna ur Abrahams *länd* = hans köttslige efterkommande, äfven καρπὸς τῆς ὄσφ. Δαυὶδ Act. 2: 30 *frukt* af Davids *länd* d. ä. hans köttslige efterkommande. — b) emedan Hebræerne nyttjade vida fotsida fladdrande kläder, så behöfde de uppskörta dem och sammanhålla dem med gördeln, när de skulle färdas, strida o. s. v.; deraf περιζώσασθαι τὰς ὄσφύας Lc. 12: 35, Eph. 6: 14 omgjorda sina länder, hålla sig beredd (i andlig mening — περιζώνουμι), äfven ἀναζώσασθαι τὰς ὄσφύας τῆς διανοίας 1 Petr. 1: 13 (se ἀναζώνουμι).

ὄταν (ὄτ' ἂν = ὅτε ἂν) *conjunction*, då, så ofta som, så snart som Mt. 5: 11 *al.*, så länge som Joh. 9: 5 (ehuru äfven här kan tydas: då, vid den tid som), vanligen med *conjunctivus*, men äfven med *indicat.* ss. *imperf.* Mc. 3: 11, *futur.* Apoc. 4: 9 o. s. v.

ὄτε (*correlat.* till πότε) *conjunction*, quando, när, då Mt. 7: 28 *al.*; vanligen med *indicat.*, men äfven med *conjunct.* ss. Lc. 13: 35.

ὅτι (egentl. *neutr.* af ὄστις, liksom quod af qui; annars anses uti, ut derifrån härledas) *conjunction* a) att Mt. 2: 16 *sapissime*; τί ὅτι Lc. 2: 49 *al.* l. τί γέρονεν ὅτι Joh. 14: 22 hvad är det l. huru kommer det till att = hvarför? äfven ὅτι ensamt Mc. 2: 16 (*Tisch.*). — b) derföre att, emedan Mt. 2: 18 *al.*, ty Mt. 6: 5 *sæpe*, då ju t. ex. Eph. 2: 18. — c) nyttjas stundom vid början af *oratio directa*, utan att öfversättas, då det svarar emot *colon* ss. Mt. 2: 23 *al.* — d) οὐχ ὅτι se οὐ; ὡς ὅτι 2 Thess. 2: 2 liksom om, deremot 2 Cor. 5: 19 ty.

ὄτου = ὄττωος, *genit.* af ὄστις, likt se.

οὐ (*correlat.* till ποῦ) egentl. *genit.* af ὄς; a) hvarcest, der Mt. 2: 9 *al.*; b) hvarthän, dit (genom ett slags *attraction* — likaså i profangrek. vid *verba motus*; jfr ὄπου) Mt. 28: 16, Lc. 10: 1 *al.* οὐ, οὐχ, οὐχ non, icke (nekar ovilkorligt, objectivt — vanligen ordet framför lkt det står, μή deremot satsen — se μή) Mt. 1: 25 *sapissime*; fördubbladt stärker det negationen ss. Mt. 5: 37, 2 Cor. 1: 17 (se ναί); οὐ μή stärker äfven: alldeles icke, på intet sätt och vis Mt. 5: 18 *al.* (egentl. står det st. οὐ θέοικα μή och derföre) vanligen med *conjunct.* *aor.* l. *c. al.*, men äfven med *indicat. futur.* ss. Mt. 16: 22 *al.* (se μή), Gal. 5: 16 bör οὐ μὴ τελέσητε tagas *imperativt*; οὐ μόνον — ἀλλὰ καί l. blott ἀλλὰ icke blott — utan äfven l. utan (se μόνον och ἀλλά); οὐχ ὅτι — ἀλλ' ὅτι Joh. 6: 26 *al.* icke derföre att — utan derföre att, οὐχ ὅτι — ἀλλ' ἵνα 2 Thess. 3: 9 icke derföre att — utan på det att, οὐχ ὅτι — ἀλλὰ Joh. 7: 22 *al.* = οὐ λέγω ὅτι — ἀλλὰ jag säger icke l. det är icke min mening att — utan, οὐχ ὅτι åtföljes äfven af δέ Phil. 3: 12 och γάρ Phil. 4: 11. — a) *vid frågor* (då det ock vid öfversättning i svenskan ställes in i meningen t. ex. är det icke sannt? hvaremot μή sättes i början: icke är det sannt?) fordrar det jakande svar och kan äfven öfversättas med: måne icke? Mt. 6: 26 *al.*; i afscende på μή οὐχ se μή. — b) *vid svar* betyder det nej och är accentueradt οὐ Mt. 13: 29 *al.*

οὐά, *interjection*, vah! bah! ha! i profangrek. utrop af förundran och häpnad, i N. T. af afsky och förakt Mc. 15: 29. *

οὐάί, *interjection*, væ, ve, utrop af smärta och förtvetylse, *absol.* Lc. 17: 1 (*scil.* ἐξείνω), vanligen med *dat.* Mt. 11: 21 *sæpe*, en gång med *nomin.*

Apoc. 18: 10 (möjligen deraf förklarligt, att σοί är utelemnadt, och *nomin.* står st. *vocat.*); nyttjas äfven ss. subst. ἡ οὐάί = ἡ θλίψις ve, vedermoda Apoc. 9: 12, 11: 14, äfven οὐάί μοί ἐστίν 1 Cor. 9: 16 ve är åt mig d. ä. gudomligt straff är min lott.

οὐδαμῶς, *adv.* af (οὐδαμῶς — οὐδέ, ἄμῶς en, någon — icke en gång en) på intet sätt, ingalunda Mt. 2: 6. *

οὐδὲ (οὐ, δέ) a) egentl. *men icke*, och icke, också icke, icke eller (i sammanhang med en negation) ss. Mt. 5: 15 *sæpe* — *anm.* att οὐδέ och οὐτε omvexla i editionerna; b) till och med icke, icke en gång, ne quidem Mt. 6: 29 *al.*; ἀλλ' οὐδέ Lc. 23: 15 *al.* nej icke en gång; οὐδὲ εἰς och οὐδὲ ἔν Act. 4: 32, Mt. 27: 14 icke en gång en l. ett enda nekar starkare än οὐδέεις, οὐδέν.

οὐδέεις, οὐδεμία, οὐδέν (οὐδέ, εἰς) icke en gång en, ett, ingen, intet a) ss. *adject.* med substant. Lc. 4: 24 *al.*; b) ss. *substant.* med *genit.* Mc. 11: 2 *al.*, eller *absol.* Mt. 6: 24 *al.*; οὐδέν intet, ingenting Mt. 10: 26 *al.*, af intet värde, ingen betydenhet Mt. 23: 16. 18 *al.*, 1 Cor. 7: 19 (*Zeugma* — men hållandet af Guds bud *scil.* ἐστὶ τι är af värde), εἰς οὐδὲν γενέσθαι Act. 5: 36 blifva till intet, tillintetgöras, omkomma, εἰς οὐδ. (*Tisch.* οὐθέν) λογισθῆναι Act. 19: 27 räknas l. aktas för intet, *accus.* οὐδέν i intet afseende ss. Act. 25: 10 *al.* — *Anm.* Efter en föregående negatiou i samma sats förlorar οὐδέεις, äfvensom audra sammansatta ord af οὐ, enligt grekiska språkets art sin egen nekaude kraft t. ex. οὐχ εἶδον οὐδέποτε οὐδένα jag har icke någonsiu sett ngn o. s. v.; för öfrigt gäller om skillnaden emellan οὐδέεις och μηδέεις detsamma som om den emellan οὐ och μή. οὐδέποτε, *adv.* (οὐδέ, ποτέ) icke en gång någonsin, aldrig Mt. 7: 23 *al.*

οὐδέπω, *adv.* (οὐδέ, πῶ) icke en gång ännu, ännu icke, nondum Lc. 23: 53 *al.* οὐχ οὐδέεις οὐδέπω l. c. icke ngn ännu (se οὐδέεις *anm.*).

οὐθέεις, οὐθέν oattiska former = οὐδέεις, οὐδέν, men som förekomma i N. T. på några ställen, i synnerhet i nyare editioner.

οὐχ, se οὐ.

οὐκέτι, *adv.* (οὐχ, ἔτι) icke vidare, icke mer Mt. 19: 6 *al.*, icke åter 2 Cor. 1: 23; skrives äfven åtskildt — *anm.* efter en föregående negation i samma sats förlorar det sin egen negativa betydelse ss. Mt. 22: 46 *al.* (se οὐδέεις *anm.*).

οὐχούν; *interrogat.* (οὐχ, följ.) männe icke? skiljes i profangrek. från οὐχούν alltså icke, följaktligen icke (ehuru det ursprungligen varit samma ord); hvilkendera betoningen Joh. 18: 37 är den rätta, kan sättas i fråga; οὐχ. — — — σὺ; »är du följaktligen icke en konung» (eftersom du talar om ditt βασιλεία)? — jag tror att all tvist om rätta accentueringen på detta ställe skulle slitas derigenom, att man skrefve οὐχ οὐν åtskilda. *

οὐν, *postposit. partikel*, ergo, alltså, derföre, fördenskull, följaktligen, då, nu Mt. 1: 17 *sæpis-sime*; står ofta *conclusiv*, då man i korthet sammanfattar det förut sagda ss. l. c. *al.*, äfvensom då man återupptager ngt eller några ord från det föregående t. ex. Rom. 4: 10, 1 Cor. 8: 4 (se v. 1) *al.*, i hkt sednare fall det stundom kan öfversättas med: säger jag, som sagdt är.

οὐπω = οὐδέπω hkt se; då ännu icke 1 Cor. 3: 2. οὐρά, ἄς, ἡ (besl. med ὄρος) svans, stjert Apoc. 9: 10 *al.*; Apoc. 12: 4 (bilden lånad från Dan. 8: 10, der Antiochi fiendtliga makt kastar några af himlens här och af stjernorna till jorden) har afseende på den onda inverkan, som draken (Rom) ut- och invärtes öfvat på Judiska folket, så att han kunde göra sig hopp att uppsluka Messias, så snart Han blifvit född, hkt också i sjelfva verket försöktes genom den Romerske vasallen Herodes i det Bethlehemitiska barnamordet.

οὐράνιος, α, ον, äfven 2 ändelser (οὐρανός) himmelsk, från himlen Mt. 6: 14 *al.*; *πλήθος στρατιᾶς οὐρ.* Lc. 2: 13 en himmelsk härskara (hvar med englarne betecknas).

οὐρανόθεν (följ.) från himlen Act. 14: 17, 26: 13.

οὐρανός, οὐ, ὅ, äfven i *plur.*, i likhet med οὐρανός (somliga af ὄραω, *qsi* ὄρανος den synliga rymden öfver jorden l. synkretsen, liksom ὄρίζων; andra kanske rättare af ἀείρω, αἰωρέω höja, besl. med μετέωρος) höjd, himmelshöjd, himlahalv, coelum, himmel, hkn delas i 1:o) *den synliga* och *physiska* Mt. 3: 16 *sæpius*, ἄκρα τῶν οὐρ. Mt. 24: 31, Mc. 13: 27 himlens ändar (emedan himlahalvvet synes sluta vid horizonnten) ἡ στρατιὰ τοῦ οὐρ. Act. 7: 42 himlahären (sol, måne, stjernor), αἱ δυνάμεις τῶν οὐρ. Mt. 24: 29 *al.* himlamakterna d. ä. stjernorna l. himlakropparna (emedan efter Judarnes föreställningssätt dessa framstå ss. gudomliga väsenden); himlen säges *κλεισθῆναι* Lc. 4: 25 *al.* tillslutas (då det icke regnar), ἐλίσσε-

σθαι Apoc. 6: 14 sammanrullas (ss. en bok — ett uppslaget tält) o. s. v.; *tropice*: ὑψωθῆναι ἕως τοῦ οὐρ. Mt. 11: 23 upphöjas ända till himlen (d. ä. uppnå den högsta utmärkelse genom Frälsarens vistande och verksamhet derstädes — om Capernaum) (ἕως ἡδου καταβαίνειν). — 2:o) *den osynliga* och *andliga* (Guds och englarne och de saligen aflidnas boning Mt. 5: 34 *al.*, ἀμαρτάνειν εἰς τὸν οὐρ. Lc. 15: 18. 21 synda emot himlen (personific. ss. Guds och de rena andarnes säte), ἡ βασιλεία τῶν οὐρ. Mt. 3: 2 *al.* se βασιλεία. — *Ann.* Rabbinerna antaga 7 himlar 1:o) *velum*, 2:o) *expansum*, 3:o) *nubes*, 4:o) *habitaculum*, 5:o) *habitatio*, 6:o) *sedes fixa*, 7:o) *araboth* l. *ταμεῖον*; 2 Cor. 12: 2 förekommer *τρίτος οὐρανός*, som blott var en lägre himmelstrakt och en hvilopunkt under Pauli himlafärd, ty först i paradiset fick han uppenbarelsen; *διέρχασθαι τοὺς οὐρ.* Hebr. 4: 14 (liksom öfverstepresten måste gå igenom det heliga för att komma till det aldraheligaste, så måste ock Christus genomgå himlarna för att komma fram till Guds thron).

Ὀὐρβανός, οὐ, ὅ (lat.) *Urbanus*, en christen i Rom Rom. 16: 9. *

Ὀὐρίας, ου, ὅ (ἡ ἡρα af ἡρα ljust och ἡρα Jehova) *Urias*, en Hetheer, Bathsebas 1:e man, dödad på Davids anstiftan 2 Sam. 11 cap., förekommer Mt. 1: 6. *

οὐς, ὠτός, τό (Lacedæm. dialekten ἄς af ἄω höra, hvaraf) *auris*, ὄρα, Mt. 10: 27 *al.*, *γενέσθαι εἰς τὰ ὠτά τινος* Lc. 1: 44 komma till ngns öron = höras af ngn, äfven *ἀκουσθῆναι εἰς χ. τ. λ.* Act. 11: 22 och *εἰςέρχασθαι εἰς χ. τ. λ.* Jac. 5: 4, deremot *εἰς τὸ οὐς ἀκούειν* Mt. 10: 27 hemligen l. enskildt höra, *λαλεῖν πρὸς τὸ οὐς* Lc. 12: 3 hemligen tala; *θέσθαι τι εἰς τὰ ὠτα* Lc. 9: 44 sätta ngt i öronen d. ä. uppmärksamt höra; *ὠτα τοῦ μὴ ἀκούειν* Rom. 11: 8 öron för att icke höra (andra: icke hörandets öron d. ä. beröfvade förmågan att höra, oförmögna att höra), *ἀπερίτμητος τοῖς ὠσίν* Act. 7: 51 (se *ἀπερίτμητος*).

οὐσία, ας, ἡ (af οὐσα, *femin.* till *partic.* ὄν) egentl. det *varande*, befintliga, väsende, *existentia*; deraf *egendom*, *förmögenhet* Lc. 15: 12. 13.

οὐτε (οὐ, τέ) *både icke*, *dels icke*, så väl icke, å ena sidan icke, framför ett (τέ l.) *καί* Joh. 4: 11, 3 Joh. 10; 2 gånger upprepadt: hvarken — ej heller Mt. 6: 20 *al.* — *ann.* οὐτε i de äldre edi-

tionerna har på många ställen blifvit förändradt i de nyare till οὐδέ (hkt se).

οὕτως, αὕτη, τοῦτο, *pronomen demonstrativum*, denne, denna, detta Mt. 1: 20 *sapissime*; 1:o) har vanligen afseende på det närmare föremålet, alltså = hic, den sednare Lc. 1: 32 *al.* (se ἐξεῖνος), 1 Cor. 6: 13 står det ena οὕτως för ἐξεῖνος, τοῦτο ἢ ἐξεῖνο Jac. 4: 15 det l. det. — 2:o) har afseende på det föregående (då deremot ὅδε — hkt se — har afseende på det efterföljande) ss. Lc. 13: 2 *al.* = den nämnde, men äfven på det följande ss. Mt. 10: 2 *al.* = följande; så äfven ἐν τούτῳ deruti, derpå afser än det fgde Phil. 1: 18, 1 Joh. 3: 19, än det följande Lc. 10: 20 *al.* — 3:o) står hänvisande l. δεικτικῶς ss. localadverb = här l. den här Mt. 3: 9 *al.*, ἐν τούτῳ Hebr. 4: 5 på detta (ställe), här; men äfven *den der, en sådan der, sådan* ss. Mt. 13: 54 *al.*, καὶ ταῦτα 1 Cor. 6: 11 och sådant der pack l. följ; deraf 4:o) har, liksom i profangrek., stundom betydelse af *den bekante, berömde o. s. v. denne* (och ingen annan) Mt. 15: 39 *al.*, τοῦτο Phil. 1: 22 detta (och intet annat — upprepar med eftertryck det föregående), εἰς τοῦτο 1 Petr. 2: 21 dertill (neml. att visa tålmod, då J liden för ett rätt handlingsätt); men utmärker oftare, liksom iste, förakt ss. Mt. 9: 3 *al.* — 5:o) öfversättes äfven i *mascul.* och *femin.* ss. *neutrum*, liksom hic, hæc i latinen t. ex. οὕτως ἐστὶν ὁ νόμος Mt. 7: 12 detta är l. deruti består lagen, αὕτη ἐστὶν ἢ ἐντολή Joh. 15: 12 *al.*, αὕτη ἢ διαθήκη Hebr. 8: 10 detta är det förbund, hvarvid exempel finnas på sammandragna satses ss. ταύτην δευτέραν γράφω ἐπιστολήν 2 Petr. 3: 1 st. αὕτη δ. ἐστὶν ἐπ., ἦν γρ., se äfven Joh. 4: 54. — 6:o) καὶ τοῦτο, καὶ ταῦτα = idque, et quidem, och det Rom. 13: 11 *al.*, καὶ αὐτὸ τοῦτο δέ 2 Petr. 1: 5 men också just därför. — 7:o) står stundom skenbart *adverbialiter* ss. Joh. 8: 28 = οὕτως och omvexlar äfven med οὔτως ss. Mc. 2: 8; τοῦτο μὲν — τοῦτο δέ Hebr. 10: 33 dels — dels.

οὔτως — äfven framför consonant aldrig οὔτω hos Tisch. — *adv.* (af fgde) på detta sätt, sålunda, så Mt. 1: 18 *sapissime*, εἶναι οὔτως l. e. *al.* = ἔχειν οὔτως Act. 12: 15 förhålla sig så, οὔτως 1 Cor. 9: 24 så (som den ene, hkn får lönen), Phil. 3: 17 på detta mig efterföljande sätt; under sådana omständigheter, i detta tillstånd Joh. 4: 6 (neml. ss. trött) *al.*; på samma sätt = ὡσαύτως, likaledes, likaså Mt. 5: 12. 16 *al.*, och står då ofta i förening med andra ord och partiklar ss. καθὼς, καθάπερ, καθ' ὅσον, ὃν τρόπον, ὡςπερ — οὔτως quemadmodum l. ut — sic, likasom l. på samma sätt som — likaså l. på samma sätt; till den grad ss. Hebr. 12: 21, med efterföljande ὡστε Joh. 3: 16, Act. 14: 1 att l. så — att. *Ann.* Har liksom οὔτως afseende dels på det föregående, dels på det följande.

οὐχ, se οὐ.

οὐχί, förstärkt οὐ med *i demonstrativum*, nekar starkare än οὐ, ingalunda, alldeles icke, på intet sätt och vis Lc. 1: 60 *al.* — har annars lika natur med οὐ, så att det a) *vid frågor* fordrar jakande svar ss. Mt. 5: 46 *al.*, οὐχί κ. τ. λ. 1 Cor. 5: 12 är det icke edra medchristna som J dömmen? — b) *vid svar* nej, ingalunda ss. Lc. 1: 60 *al.*

ὀφειλέτης, ου, ὁ (ὀφείλω) skuldenär a) *egentligt* som är skyldig ngt τινός Mt. 18: 24, äfven ngns gälldenär Rom. 15: 27. — b) *oegentligt* som står i skuld hos τινί ngn Rom. 1: 14, τῇ σαρκί 8: 12 hos köttet, vara köttet förbunden, med *infin.* Gal. 5: 3 vara förbunden l. förpligtad att; skyldig, brottslig, syndare = ἁμαρτωλός l. ἁμαρτάνων Lc. 13: 4 (jfr v. 2), som förbryter sig mot ngn τινός Mt. 6: 12.

ὀφειλή, ῆς, ἡ (ὀφείλω) penningeskuld, skuld Mt. 18: 32; skyldighet, pligt Rom. 13: 7, 1 Cor. 7: 3 (äktenskaplig).

ὀφείλημα, ατος, τό (följ.) det ngn är skyldig, skuld, skyldighet Rom. 4: 4; äfven (se ὀφειλέτης) synd, förbrytelse, förseelse Mt. 6: 12.

ὀφείλω vara skyldig (penningar) τί l. τινί τι Mt. 18: 28 *al.*, τὸ ὀφειλόμενον = ὀφείλημα Mt. 18: 30; sedan i allmht vara skyldig μηδενί — — ἀγαπᾶν Rom. 13: 8 varen ingen ngt skyldige, utom att älska hvarandra (lemnen icke ngn skyldighet ouppfylld, undantagande den ömsesidiga kärleken, hkn J aldrig kunnen fullgöra — kärlekspligternas anspråk stiga med deras uppfyllande — upphören aldrig att älska hvarandra); *metaphor.* vara skyldig, förpligtad, förbunden, hafva åtagit sig en förbindelse, vara bunden vid sin ed Mt. 23: 16. 18; böra, skola, måste med *infin.* Lc. 17: 10 *al.*, καὶ (εἰ) οὔτως ὀφείλει γίνεσθαι 1 Cor. 7: 36 och så vida det under sådana omständigheter är erforderligt att det sker (neml. giftermål); äfn försynda sig (se ὀφειλέτης) Lc. 11: 4 (i det han försyndar l. förbryter sig).

ὄφελον (egentl. oattisk form st. ὄφελον aor. 2 af fgde) egentl. jag hade bort — sedan *interjection* o! att; gifve Gud att, måne — med *indicat.* 1 Cor. 4: 8 *al.*, Apoc. 3: 15 εἴης || ἤς (som Tisch. har).

ὄφελος, τό — har blott *nomin.* — (ὀφέλλω öka, förstora, befordra, befrämja) gagn, fördel, nytta τί μοι τὸ ὄφελος 1 Cor. 15: 32 hvad har jag för nytta deraf? hvad gagnar det mig? τί τὸ ὄφ. Jac. 2: 14. 16 hvad är det för nytta med? hvad hjälper det?

† ὀφθαλμοδουλεία, ας, ἡ (följ., δουλεία) ögonjteneri l. -tjenst Eph. 6: 6, Col. 3: 22.

ὀφθαλμός, οῦ, ὁ (ὠφθην, se ὀράω) öga 1:o det yttre Mt. 5: 29. 38 *al.*; ἀνοίγειν, ἐξορύσσειν, ἐπαίρειν, χαμμύειν, κρατεῖν τοὺς ὀφθ. (se dessa verber); *metaphor.* ἐν ὀφθ. τινος Mt. 21: 42, Mc. 12: 11 i ngns ögon, efter ngns åsigt l. omdöme, ὀφθ. πονηρός Mc. 7: 22 ondt öga, afundsjuka (som yttrar sig i ögonen), εἰ ὁ ὀφθ. — — — ἔστω Mt. 20: 15 om också ditt öga är argt, afundsjukt l. du är afundsjuk deröfver, ὀφθ. ἑπτὰ Apoc. 5: 6 utmärker allseende och allvetenhet = de 7 andarne, som öfver- och genomskåda allt (jfr Zach. 3: 9, 4: 10). — 2:o det inre οἱ ὀφθ. τῆς καρδίας Eph. 1: 18 själens ögon, ἀνοῖξαι ὀφθ. τινος Act. 26: 18 öppna l. upplåta ngns inre ögon, inre sinne för den gudomliga sanningen, σκοτί-ζεν l. τυφλοῦν Joh. 12: 40, Rom. 11: 10 om andelig förblindelse.

ὀφθῆσμαι, se ὀράω.

ὄφρις, εως, ὁ orm Mt. 7: 10 *al.*; *metaphor.* Mt. 23: 33 (om giftiga och illsluga menniskor), 2 Cor. 11: 3 *al.* (om ormen i paradiset — se Genes. 3 cap. — djefvulen), äfven ὁ ὄφ. ὁ ἀρχαῖος Apoc. 12: 9, 20: 2.

ὀφρός, ὄος, ἡ ögonbryn; i N. T. *translate*, kant, brädd, rand (af ett berg) Lc. 4: 29. *

ὀχλέω (ὀχλος) besvära, trycka, plåga Lc. 6: 18, Act. 5: 16.

† ὀχλοποιέω, ἡσα (följ., ποιέω) tillställa oro, upplopp Act. 17: 5. *

ὀχλος, ου, ὁ (Æol. ὄλχος, volgus) folk a) folkhop l. -mängd Mt. 9: 23 *al.*, folkskockning () (δῆμος det lagligen sammankallade folket), upplopp Lc. 22: 6, Act. 24: 18; folket, pöbeln () (högre och bättre) ss. Mt. 14: 5, Act. 16: 22 *al.*; mängd, hop i allmänhet Act. 6: 7 *al.*; *plur.* folkhopar Mt. 4: 25 *sæpe.* — 2:o) folkslag, nation Apoc. 17: 15.

† ὀχύρωμα, ατος, τό (ὀχυρώω befästa af ὀχυρός = ἐχυρός — af ἔχω — som kan hålla sig, fast, säker) det som är befästadt, fäste, bålverk 2 Cor. 10: 4 (om hindren mot evangelium). *

ὀψάριον, ου, τό, *diminut.* (af ὀψον hvarje kokt l. stekt d. ä. vid elden tillagad mat, soffel af ἔψω koka) soffel, i synnerhet fisk Joh. 21: 9. 10. 13, äfven i *plur.* Joh. 6: 9. 11.

ὀψέ, *adv.* (qsi ὀπισε af ὀπισ, ἡ följd af ἔπομαι följa) i följden, med tiden, efter lång tid, sent, sent på dagen l. aftonen Mc. 11: 19, vid första nattvåkten (kl. 6—9 på aftonen) Mc. 13: 35 (se ἀλεκτοροφωνία); ὀψὲ σαββάτων Mt. 28: 1 (enligt Meijer den sena nattetiden af lördagen = efter midnatt, då man skulle räkna lördagen från soluppgången till söndagens soluppgång; men då vi veta, att Judarne räknade dygnet från solnedgång till solnedgång, således äfven sabbaten l. lördagen från kl. 6 fredagsaftonen till samma timma lördagsaftonen; så förefaller denna tydning något sökt — enklare är att enligt det vanliga antagandet öfversätta) efter sabbaten.

ὀψασθαι och ὀψεσθαι, se ὀράω.

ὀψιμος, ου (ὀψέ) sen på dagen l. året Jac. 5: 7 *scil.* ἕτερός, sent regn (med afseende på sånings-tiden i September l. början af October), »serla-regn» d. v. s. det regn, som i Österlandet föll och faller från början af Mars till slutet af April, vårregn. *

ὀψιος, α, ου (se fgde) sen, ὀψ. ἤδη οὔσης τῆς ὥρας Mc. 11: 11 då tiden på dagen redan var sen, då det redan var sent på dagen, aftonen redan var inne; ss. *substant.* ἡ ὀψ. *scil.* ὥρα l. δεῖλη (eftermiddag) sen tid på dagen (kl. 3—6) Mt. 8: 16 *al.*, äfven aftonstund (efter kl. 6 l. solens nedgång) Mt. 14: 23 *al.* (den olika tiden måste contexten bestämma).

ὀψις, εως, ἡ (ὀψομαι, se ὀράω) egentl. *syn*, anblick; deraf ansigte, anlete Joh. 11: 44, Apoc. 1: 16, utscende κατ' ὀψιν Joh. 7: 24 efter yttre utseendet l. skenct (ss. saken vid första anblicken företer sig).

ὀψώνιον, ου, τό (ὀψον, se ὀψάριον — ὀνέομαι) egentl. *inköpt soffel*, i allmänhet kost, proviant, sold, lön, underhåll Lc. 3: 14 *al.*, *metaphor.* τὰ ὀψώνια τῆς ἀμαρτίας θάνατος Rom. 6: 23 den sold hkn synden gifver är död (synden tänkes ss. en regent, till hkus tjenst hans undersåtarc ställa sina lemmar ss. vapen, se v. 13).

II.

† Παγιδεύω, εἴσω (följ.) snärja, ställa l. lägga snaror för ngn, listigt söka komma åt ngn τινά förmedelst ngt ἔν τινι Mt. 22: 15. *

παγίς, ἰδος, ἥ (πήγνυμι) hvad som fäster l. fasthåller, snara, fälla Le. 21: 35, Rom. 11: 9 (bilden af ett plötsligt och oväntadt påkommande förderf), så äfven tropice π. τοῦ διαβόλου 1 Tim. 3: 7 (djefvulen tänkt ss. jägare) äfven 2 Tim. 2: 26 (se ἀνανήψω); lockelse, retelse 1 Tim. 6: 9. πάγος, ου, ὁ (πήγνυμι, ἐπάγην) fasthet, fast ställe, berg, kulle, se Ἄρειος.

πάθημα, ατος, τό (πάσχω) egentl. det erfarna, utståndna; deraf 1:o lidande Rom. 8: 18 al. τὰ τοῦ Χοῦ π. 1 Petr. 4: 13, 2 Cor. 1: 5 Christi lidanden (uti dessa taga de trogna del, i det verlden bevisar emot de trogna samma fiendskap som emot Chr., då det just är Han som i dem hatas), τὰ εἰς Χόν π. 1 Petr. 1: 11 de lidanden (neml. de trognas) hka hänföra sig på Chr., hkas grund och mål Han är. — 2:o lidelse, passion, begärelse, lusta τὰ π. τῶν ἁμαρτιῶν Rom. 7: 5 begärelserna, genom hka synderna tillvägabragtes, Gal. 5: 24.

παθητός, ἥ, ὄν, adj. vble (af πάσχω, ἔπαθον) patibilis, utsatt för lidanden, mäktig af lidande, Act. 26: 23. *

πάθος, εος, τό (πάσχω, ἔπαθον) lidande; lidelse π. ἀτιμίας Rom. 1: 26 (se ἀτιμία), passion, brunst Col. 3: 5, π. ἐπιθυμίας 1 Thess. 4: 5 begärets l. begärelsens bränd.

παιδαγωγός, οῦ, ὁ (παιδοῦς ἀγωγός af ἄγω) barnledare; så kallades hos Grekerne de personer, åt hka barnens uppsigt och understundom äfven uppfostran var anförtrord — dertill begagnades vanligen äldre bepröfvade slafvar, som borde beständigt hafva barnen i ögnasigte, åtfölja dem till och ifrån skolan o. s. v. — ledare, uppsyningsman, hofmästare, »tuktomästare»; så kallar Paulus 1 Cor. 4: 5 de lärare (ledare) hka byggde på den af honom lagda grunden (οἱ ἐπιτοκοδομοῦντες 1 Cor. 3: 10 följ.) och ledde fortbildningen af den Corinth. församlingen i det christliga lifvet, sedan Paulus stiftat den l. andligen födt den (ss. fader); Gal.

3: 24. 25 kallas lagen så — ss. neml. en pædagog leder och förbereder sina myndlingar för deras tillkommande myndighetstillstånd, så har också lagen tagit oss under sin ledning, hvarvid Kristus var målet d. v. s. hvarvid ändamålet var att vi på Hans tid icke mera skulle stå under lagen, utan höra Honom till; detta lagens munus præceptorium bestod deruti att lagen förmedelst den af honom uppväckta syndapricipen Rom. 7: 5 följ., Gal. 3: 19 hopade synderna, hvarigenom lagen, då den tillika verkade kännedom om synderna Rom. 3: 20, visade behovet af förlösnung från Guds vrede Rom. 4: 15, utan att kunna åstadkomma densamma Rom. 8: 3.

παιδάριον, ου, τό, diminut. (af παῖς) liten gosse, »pilt» Joh. 6: 9. *

παιδεία, ας, ἥ (se följ.) uppfostran, tukt, aga Eph. 6: 4, 2 Tim. 3: 16 (se θεόπνευστος), Hebr. 12: 11 (se εἰρηηνικός).

παιδευτής, οῦ, ὁ (följ.) uppfostrare Rom. 2: 20, undervisare, lärare, upptuktare Hebr. 12: 9.

παιδεύω, εἴσω; εἴμαι, εἴλην (παῖς) uppfostra (ett barn), undervisa, tillrättvisa 2 Tim. 2: 25 (med ord l. slag), tukta, aga Tit. 2: 12, Hebr. 12: 6, genom tuktan förödmjuka Le. 23: 16. 22; pass. uppfostras Act. 22: 3, undervisas ἔν τινι Act. 7: 22, tuktas 1 Cor. 11: 32 ὑπὸ τοῦ Κυρίου äfven 2 Cor. 6: 9 (neml. af Gud), μὴ βλασφημεῖν 1 Tim. 1: 20 i ändamål att icke smäda.

† παιδιόθεν, adv. (af följ.) från barndomen, från det man är l. var ett litet barn, ἐκ π. Mc. 9: 21 sednare Grekiska st. ἐκ παιδός l. παίδων. *

παιδίον, ου, τό, diminut. (af παῖς) liten gosse l. flicka, barn (från det nyfödda till det mera fullväxta) Mt. 2: 8 sæpe.

παιδίσκη, ης, ἥ, diminut. (af παῖς) egentl. ung l. liten flicka; i N. T. tjenstepiga, slafvinna Mt. 26: 69 al.

παίζω (följ.) leka (ss. barn), gyckla, skämta, dansa 1 Cor. 10: 7 (jfr Exod. 3: 6). *

παῖς, παιδός. ὁ, ἥ (Lacedæm. dialekten πόριρ) puer, puella a) i afscende på ålder: gosse Le. 2: 43, 9: 42, äfven yngling Act. 20: 12; flicka Le. 8:

51 54; plur. barn Mt. 2: 16 *al.* — b) i afs. på *härkomst*: son Joh. 4: 50. 51; dotter (denna bemärkelse fkmr ej i N. T.). — e) i afs. på *stånd*: slaf, tjenare Mt. 8: 6 *al.*, *ὁ π. Θεοῦ* (תַּבְּרָא תַּבְּרָא Jes. 40—66) Guds tjenare *α*) om *JJesus* Mt. 12: 18 *al.* (ss. Guds Son kallas Han alltid *ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ*); *β*) om *David* Le. 1: 69, Aet. 4: 25; *γ*) om *Israëls folk* Le. 1: 54.

παίω, *ἔπαισα* slå (med knytnäve) Mt. 26: 68, Le. 22: 64, kugga till (med svärd) Me. 14: 47, Joh. 18: 10, stieka (ss. skorpionen) Apoe. 9: 5.

Πακατιανή, *ἡς*, *ἡ Πακατιανᾶ*, den del af Phrygien, der den berömda staden Laodicea låg vid floden Lykos, 7 timmars väg från Colosse — fkmr i underskriften till 1 Tim. *

πάλαι, *adv.* fordom, längesedan, långt för detta Mt. 11: 21, Le. 10: 13, Jud. 4 (neml. i G. T.) äfven Hebr. 1: 1; redan Me. 15: 44, redan länge 2 Cor. 12: 19; *οἱ π.* 2 Petr. 1: 9 de forne, förre.

παλαιός, *ά*, *όν* (fgde) gammal () (*νέος*) Mt. 13: 52, Le. 5: 39, 1 Joh. 2: 7, *ἡ π. διαθήκη* (hkt se), *ὁ π. ἄνθρωπος* (hkt se); föråldrad Mt. 9: 16 *al.*

παλαιότης, *ἡτος*, *ἡ* (fgde) åldrighet, gammalt väsende *γράμματος* Rom. 7: 6 (*γράμμα*, lagens bokstaf, ss. den regel Juden skulle efterkomma, är motsatt *πνεῦμα* den H. Ande, ss. verkande princip i det christliga lifvet; till följe af det förhållande, hvori *γράμμα* står till syndens princip i menniskan — lagen uppväcker neml. synden — var *παλαιότης* nödvändigt syndigt, hvaremot *καινότης* till följd af den inverkan *πνεῦμα* lika nödvändigt är sedligt).

παλαιώω, *ωκα*; *ωδήσομαι* (se fgde) göra gammal, *metaphor.* afskaffa, liksom antiquare Hebr. 8: 13; *pass.* blifva gammal, föråldras Le. 12: 23 *al.*

πάλη, *ἡς*, *ἡ* (*πάλλω* svänga) *brottning*, hvarvid man fattade hvarandra om lifvet och sökte genom *svängning* kasta hvarandra till marken, Eph. 6: 11 (har afseende på *στῆναι* i samma vers), se *δρόμος*. *

παλιγενεσία, *ας*, *ἡ* (följ., *γένεσις*) åter- l. *nyfödelse*; Mt. 19: 28 menas den dels fysiska dels andeliga förändring som allt skall undergå vid Christi andra ankomst = *ἀποκατάστασις* (lkt se) d. ä. återförsättande i det tillstånd det hade före syndafallet; deremot Tit. 3: 5 om nya födelsen i dopet, se *λουτρόν*.

πάλιν, *adv.* a) loei: tillbaka, åter Joh. (6: 15) 10: 17. 18 *al.*, på ett annat ställe (i Skriften) Mt.

4: 7. — b) *temporis*: åter, återigen, ännu en gång Mt. 4: 8 *al.*, Hebr. 6: 6 (torde π. likaså rätt föras till föregående, som följande verb), *εἰς τὸ π.* 2 Cor. 13: 2 (ieke »för andra gången», ty Paulus hade redan 2 gånger förut varit i Corinth, utan »ännu en gång» — jfr i somliga editioner π. *ἐκ τρίτου* Mt. 26: 44), står på sätt och vis pleonastiskt framför *δευτέρον* och *ἐκ δευτέρου* Mt. 26: 42 *al.* återigen för andra gången, men ej Joh. 4: 54 »detta var det andra under som JJesus återigen gjorde o. s. v.»; — vidare, ytterligare Mt. 13: (44) 45. 47 *al.*

παμπληθεί, *adv.* (*πᾶς*, *πληθους*) med hela mängden, allt folket; alla med en mun Le. 13: 18. *

πάμπολος, *πόλλη*, *πολυ* (*πᾶς*, *πολύς*) ganska mycken l. stor l. talrik Me. 8: 1 || *πόλυ πολλοῦ*. *

Παμφυλία, *ας*, *ἡ Παμφυλιᾶ*, en provins i Mindre Asien, som ligger vid Medelhafvet och gränsar till Cilicien och Pisidien; utgjorde den smala kuststräckan från Olbia till Ptolemais och skildes från Cilicia (*aspera*) genom Taurus; fkmr Aet. 2: 10 *al.*

πανδοχεῖον, *ου*, *τό*. *attice* — *κεῖον* (*πᾶς*, *δέχομαι*) ΠΙΠΠΙ värdshus, herrberge Le. 10: 34, sådana funnos och finnas ännu i dag i Österlandet under namn af *Caravanserier* d. v. s. byggnader, der de resande och deras hästar och dragare få tak öfver hufvudet mest utan betalning och tillika, ehuru mera sällan, erhålla mat emot betalning. På Frälsarens tid funnos sådana blott i öknar, ss. emellan Jerusalem och Jericho; skiljas ifrån *καταλύματα* (se *κατάλυμα*), som voro gästvänners privathus. *

πανδοχεύς, *έως*, *ὁ* (se fgde) egentl. som emottager *alla*, värdshusvärd, värd Le. 10: 35. *

πανήγυρις, *εως*, *ἡ* (*πᾶς*, *ἄγυρις* = *ἀγορά*) *allsamling*, allmän sammankomst, folkfest, festförsamling Hebr. 12: 23 (*ἀγγέλων* hör till). I profangrekiskan menas dermed hela folkets samling till en allmän högtidlighet ss. de Olympiska spelen o. s. v. *

πανοίχι, *adv.* (*πᾶς*, *οἶκος*) med hela huset l. familjen Act. 16: 34. *

πανοπλία, *ας*, *ἡ* (*πᾶς*, *ὄπλον*) *helrustning*, full rustning för en tungsköldad = sköld, hjälm, harnesk, benskenor, laus och svärd = den tunga rustningen, vapenrustning Le. 11: 22, *τοῦ Θεοῦ* Eph. 6: 11. 13 den andliga vapenrustningen (egentl. den fullständiga vapenrustningen som kommer från

- Gud = som Gud förlänar d. ä. alla de skydds- och försvarsmedel, som Gud förlänar oss för att kunna stå emot djefvulens anfall).
- πανουργία*, *ας*, *ή* (följ.) list, illparighet, illfundighet, skalkaktighet Lc. 20: 23 *al.*
- πανουργος*, *ον* (*πᾶς*, *ἔργον*) i stånd att *göra allt*, i stånd till hvad som helst, vanligen i elak mening: illstig, illparig, förslagen 2 Cor. 12: 16. *
- πανταχῆ*, *adv.* (*πᾶς*) öfverallt, på alla ställen Act. 21: 28 || *πανταχοῦ*. *
- πανταχόθεν*, *adv.* (se fgde) från alla håll l. orter Mc. 1: 45 || *πάντοθεν*. *
- πανταχοῦ*, *adv.* (se fgde) allestädes, på alla ställen Mc. 16: 20 *al.*
- παντελής*, *ές* (*πᾶς*, *τελέω*) alldeles fulländad, fullkomlig, *εἰς τὸ π.* Hebr. 7: 25 helt och hållet, fullkomligt, *μὴ δυναμένη εἰς τὸ π.* Lc. 13: 11 alldeles oförmögen.
- πάντη*, *adv.* (*πᾶς*) på allt sätt och vis Act. 24: 3. *
- πάντοθεν* = *πανταχόθεν* (hkt se) Mc. 1: 45 *al.*
- † *παντοκράτωρ*, *ορος*, *ή* (*πᾶς*, *κρατέω*) *allherrs-kare*, allsmäktig, allsväldig (om Gud) 2 Cor. 6: 18 *al.*
- πάντοτε*, *adv.* (*πᾶς*, *ἔτε*) = *ἐκάστοτε* hos Attikerna, alltid Mt. 26: 11 *al.*
- πάντως*, *adv.* (af *πᾶς*) alldeles, helt och hållet 1 Cor. 9: 10, fullkomligt, på allt sätt och vis 1 Cor. 9: 22, visserligen Lc. 4: 23 *al.*; *οὐ πάντως* Rom. 3: 9 alldeles icke (= *οὐ πάνυ* i profangrek.), deremot 1 Cor. 5: 10 (*scil.* *μὴ συναμαίγνυσθαι*) icke att helt och hållet undvika umgänge, *πάντως οὐκ ἔν* 1 Cor. 16: 12 det fattades alldeles.
- παρά*, *πρῶπος*. (*vid sidan af*, *på sidan om*) 1:o) med dat. a) *bredvid*, vid ss. *π. τινι στῆσαι* Lc. 9: 47 ställa l. *ἑστάναι* Joh. 19: 25 stå bredvid ngn l. ngt *al.*; *metaphor.* ss. *π. ἑαντοῖς* Mt. 21: 25 vid sig sjelfva *al.* — b) *hos* ss. *ἀριστῶν, καταλίειν, μένειν π. τινι* Lc. 11: 37 *scil.* *εἰς, metaphor.* *π. Θεῷ* Rom. 2: 11 *al.* — c) *ibland* Mt. 22: 25, 28: 15, Col. 4: 16 *al.* — d) *inför*, för ngn (ss. domare) *π. Θεῷ* Mt. 6: 1 *al.*; *metaphor.* a) = i ngns förmåga, å ngns sida ss. *π. ἀνθρώποις* Mt. 19: 26 *al.*; β) = i ngns ögon l. tycke, efter ngns omdöme ss. Rom. 11: 25, 12: 16. — 2:o) med accus. a) *bredvid*, vid Mt. 13: 1 *al.* (äfven vid verber, som beteckna *hvila*), *metaphor.* *π. τοῦτο* 1 Cor. 12: 15. 16 vid detta, i det detta eger rum = *derför*. — b) *längsefter*, utmed 1 Cor. 4: 18 *al.* — c) *i jernförelse med* Hebr. 1: 4, 2: 7 *al.* — d) *på sidan om*, förbi, framför, mer än Lc.
- 13: 2, Rom. 12: 3, 14: 5 *al.*, utöfver Hebr. 11: 11 *al.*, emot Act. 18: 13, Rom. 4: 18 *al.*, med förbigående af Rom. 1: 25, utom l. med undantag af *π. μίαν* (*scil.* *πληγῆν*) 2 Cor. 11: 24 på ett när, ett mindre; särskildt ifrån, olika med, utom, än 1 Cor. 3: 11. — 3:o) med genit. (utmärker ett utgående ifrån l. hörande till ngn, *vid hwilkens sida* man varit l. är) *från*, af, utaf Mt. 2: 4. 7. 16 *scil.* *scarpissime*, *ή π. ἐμοῦ* Rom. 11: 17 det från mig utgångna, *τὰ π. αὐτῶν* Lc. 10: 7 det från dem (erhållna) = *deras*, *τὰ π. ὑμῶν* Phil. 4: 18 det från eder (komna) = *edra håfvor*, *οἱ π. αὐτοῦ* Mc. 3: 21 de å hans sida (*varande*), hans anförvandter l. anhöriga (moder och syskon se v. 31. 32 — men icke lärjungar, ty de voro i samma hus som Frälsaren v. 19) *τὰ π. αὐτῆς* Mc. 5: 26 det som var å hennes sida, henne tillhörigt = hennes l. sina tillgångar.
- παραβαίνω*, *έβην* (*παρά*, *βαίνω* stiga, gå) gå l. stiga *bredvid*, jemte, på andra sidan om, utom, förbigå, öfverträda l. -skrida Mt. 15: 2. 3; med *ἐκ* l. *ἀπό τινος* *per hebraismum* afträda från ngt Act. 1: 25, äfveu 2 Joh. 9 *scil.* *ἐκ τῆς διδαχῆς* afvika från läran || *προάγων*, hkt se.
- παραβάλλω*, *έβαλον* (*βάλλω*) egentl. *kasta bredvid* l. för, deraf ställa *bredvid*, närma *scil.* *ἑαυτόν* l. *τὴν ναῦν εἰς τι* Act. 20: 15 d. ä. lägga till vid ngt (sjöterm); äfven *metaphor.* ställa l. hålla *bredvid*, jemföra *τινί τι* Mc. 4: 30 || *θῶμεν*.
- παραβάσεις*, *εως*, *ή* (*παραβαίνω*) egentl. *förbigående*, öfverskridande, öfverträdelse *tropice τοῦ νόμου* Rom. 2: 23, äfven utan *νόμου* 4: 15 *al.*, *τῶν παρ. χάριν* Gal. 3: 19 (se *χάριν*), *γεγονέναι ἐν π.* 1 Tim. 2: 14 hafva inträdt l. befinna sig inom öfverträdelse d. ä. hafva fallit i synd.
- παραβιάζω*, *ου*, *ό* (se fgde) öfverträdare *νόμου* Rom. 2: 25. 27, *scil.* *νόμου* Gal. 2: 18 (emedan lagen sjelf har förmedlat den christnes frihet från lagen — se v. 19 och *νόμος*; ty den som genom lagen blifvit frigjord från lagen för att lefva Gudi, och likväl åter vänder tillbaka i det lagiska förhållandet, han handlar *emot lagen*, är *παραβ. νόμου*); äfven Jac. 2: 9. 11.
- παραβιάζομαι*, *ασάμην* (*βιάζομαι*) egentl. *göra ngt derjemte med våld*; derjemte nödga, ligga öfver l. åt ngn *τινά* (med böner) Lc. 24: 49, Act. 16: 15.
- † *παραβολεύομαι*, *ευσάμην* (*παραβόλος* sättande *bredvid*, på spel, vågande, våghals, förvägen af *παραβάλλω*) sätta på spel, vara vågsam *τῇ ζούχῃ*

Phil. 2: 30 vara vågsam med sitt lif, sätta sitt lif på spel, blottställa det || παραβουλεύομενος. *
 παραβολή, ἤς, ἡ (παραβάλλω) egentl. ställande bredvid, sammanställning, *metaphor.* jämförelse, liknelse (ἵψις), bild; a) en förebildlig sak, förebild Hebr. 9: 9, äfven 11: 19 i l. till en förebild (neml. af den verkliga uppståndelsen ifrån de döda — se χομίζω). — b) en liknelsevis gjord framställning, parabel Mt. 13: 3 följ. *al.*; *parabeln* är berättelsen om ett diktadt, dock möjligt och saunolikt factum i sinneverlden, hvarigenom en öfversinnlig och religiös sanning l. lära försinnligas och åskådliggöres. Sjelfva benämningen παραβολή är särdeles lämplig, ty bilden, som är lånad från sinneverlden, åtföljes af en sanning, som är hämtad från den öfversinnliga verlden. Parabeln har ngn likhet med *Fabeln*, men fabeln innehåller en berättelse om ett diktadt och onaturligt factum för att framställa en moralisk sanning; de skilja sig alltså i afseende på 1:o) sjelfva factum, 2:o) läran l. sanningen som framställes; ty parabeln sysselsätter sig med religiösa sanningar, fabeln åter med moraliska. Framställningen i parabler var så egenomlig hos Frälsaren, att Hans lära i allmänhet kallas παραβολή Lc. 14: 7; så heter äfven ordspråk Lc. 4: 23 och tänkespråk (= ἀπόφθεγμα) Mt. 15: 15.
 † παραβουλεύομαι, ευσάμην (βουλεύομαι) skulle betydä: illa råda l. sörja för ngt τινί Phil. 2: 30, men är troligen oriktig läsart för παραβουλεύομενος, hkt se. *
 παραγγελία, ας, ἡ (följ.) förkunnande, kungörelse, tillsägelse, befällning Act. 16: 24, påbud l. bud 1 Tim. 1: 18 (neml. ἕνα στρατεύη i samma vers), föreskrift 1 Thess. 4: 2 (till en christlig vandell), lära l. undervisning (neml. Evangelii) 1 Tim. 1: 5.
 παραγγέλλω, ἡγγελια (ἀγγέλλω, se ἄγγελος) egentl. förkunna l. tillsäga ngn som står bredvid, muntligen tillsäga, äfven skriftligen, ss. 1 Cor. 11: 17 föreskrifva; i allmänhet uppdraga, befälla τινί τι l. λέγων l. med ἰνῆν. l. *accus. c. infinitivo* l. med ἕνα l. ὅτι Mt. 10: 5 *sæpe*; π. παραγγελία Act. 5: 28 allvarligen l. strängeligen tillsäga l. befälla.
 παραγίνομαι, εγενήμην (γίνομαι) egentl. *finnas hos*, vara bredvid, tillstädes (fkmr ej i N. T.); infinna sig Lc. 12: 51 *al.*, Act. 5: 21 (neml. i Synedrii sessionssal), framträda Act. 3: 1, anlända, ankomma, komma *absol.* Mc. 14: 43 *al.*, εἶς τι Mt. 2: 1 *al.*,

πρός τινα Mt. 3: 13 *al.* till ngn, ἐπί τινα Lc. 22: 52 emot ngn; skenbart = komma tillbaka Lc. 14: 21, Act. 24: 17.
 παράγω (ἄγω) föra bredvid, jemte, på sidan, förbi; *intrans.* gå förbi Mt. 20: 30 *al.*, bort Mt. 9: 9. 27, *tropice* 1 Cor. 7: 31 förgås l. försvinna, αἰ παρ. ἐπί σε προσηγεῖται 1 Tim. 1: 18 de förbigångna l. framfarna öfver dig (utsagda) prophetorne; *med.* draga sig förbi, försvinna, förgås d. ä. hafva l. taga en ända 1 Joh. 2: 8. 17.
 παραδειγματίζω, ἰσα (δειγματίζω — παράδειγμα exempel) göra, upp- l. utställa ngn till exempel, varnagel; blottställa för smäleik, offentlig vanära Mt. 1: 19 || δειγματῖσαι (hkt *Tisch.* har), »för spott hålla» Hebr. 6: 6.
 παράδεισος, ου, ὁ (*Pers.* ordet *fardesch*, hvaraf *Hebr.* פָּרַדִּיז — begge af Armeniskt ursprung) *djurgård*, park, lustgård, paradys; a) det lägre paradiset Lc. 23: 43 (jfr 16: 23) de trogna själarnes vistelseort i Hades (se ἄδης). — b) det högre 2 Cor. 12: 4, Apoc. 2: 8 Guds paradys, de saligas boning i himlen.
 παραδέχομαι, δέξομαι (δέχομαι) egentl. taga till sig, deraf *metaphor.* antaga, upptaga Hebr. 12: 6 ngn ss. son, taga upp κατηγορίαν 1 Tim. 5: 19 en anklagelse, antaga Act. 16: 21, 22: 18, bifalla Mc. 4: 20.
 † παραδιαιρέβη, ἤς, ἡ (διατριβή söndernötning, förbrukning, tidsspilla, tidsfördrif, sysselsättning af διατριβῶ) vid sidan gående — παρὰ — d. ä. onyttig sysselsättning 1 Tim. 6: 5 || διαπαραιρέβαι, hkt se. *
 παραδίδωμι, δώσω, δέδωκα, έδωκα, έδων; δοθήσομαι, δέδομαι, εδόθην (δίδωμι) gifva, åt ngn bredvid, trado 1:o) öfverlemna, öfverantvarda Mt. 4: 12 *al.*, εις φυλακήν Act. 8: 3, 12: 4, 16: 4 kasta l. sätta i fängelse, äfven *absol.* Mt. 4: 12, Mc. 1: 14, — εις θάνατον Mt. 10: 21 *al.* öfverantvarda åt döden l. att dödas, äfven *absol.* Rom. 4: 25 *al.*, — τὸ πνεῦμα *scil.* Θεῶ Joh. 19: 30 uppgifva andan (*euphonism* st. dö), — τινὰ τῶ σατανᾶ 1 Cor. 5: 5, 1 Tim. 1: 20 betecknar en högre grad af baunlysning för det ändamål, att satan skulle med kroppsliga plågor pina den åt honom antvardade (endast en Apostel kunde innehafva en sådan maktfullkomlighet — se äfven συναίγω); — utlemna Mt. 10: 4 *al.* *scil.* τῶ συναδρίῳ l. τοῖς ἀρχιερεῦσι ss. det heter Mt. 20:

18 *al.* d. ä. förråda; — utsätta (för lifsfara), blottställa Act. 15: 26, prisgifva l. lemna till pris åt εἶς τι Rom. 1: 24. 26. 28. — 2:o öfverlåta, hemställa 1 Petr. 2: 23 (*scil.* det), tillstådja, tillåta l. låta ss. Act. 7: 42 med *ἰνῆν.*, medgifva Me. 4: 29 neml. att den afbergas d. ä. vara mogen (om frukt). — 3:o öfverlemna, meddela (om muntliga underrättelser och föreskrifter) ss. *παράδοσον* Mc. 7: 13, *παράδοσεις* 1 Cor. 11: 2 de muntliga (och skriftliga) föreskrifter, som Paulus meddelat i afseende dels på läran, dels (lefvernet och) bruken inom församlingen, — i allmänhet meddela (muntligen) Le. 1: 2 *al.*

παράδοξος, *ον* (*παρά τὴν δόξαν*) præter opinio-nem emot den vanliga meningen l. förmodan) *οφρμόdad*, oväntad, otrolig, underbar Le. 5: 26. * *παράδοσις*, *εως*, *ἢ* (*παραδίδωμι*) *οφverlemnande* af en sak till en annan, traditio, tradition, fortplantning, muntlig föreskrift (*ἄγραφος διδασκαλία*), hvarmed menades de muntliga föreskrifter i religiöst och moraliskt afseende a) hka Judarne erhållit af sina förfäder Mt. 15: 2 *al.* och fäder (ss. det oek heter Gal. 1: 14 *πατρικὰ π.* fäderne-stadgar); b) hka Aposteln Paulus meddelat församlingarne i afseende på christlig lära och ritus, undervisningar i ehristendomen (*sing.* och *plur.*) 1 Cor. 11: 2, 2 Thess. 2: 15, 3: 6; c) i allmänhet, utan bestämd inskränking till Judarne, tradition Col. 2: 8. — *Ann.* Traditionen gällde hos Judarne med auledning af Deuteron. 4: 14, 17: 10 till en stor del högre, än den skrifna lagen.

† *παραζηλώω*, *ώσω*, *ωσα* (*ζηλώω*) väcka ngn till ifver, nit, väcka afundsjuka l. svartsjuka hos ngn τινά Rom. 11: 11. 14, på ngn ἐπί τινι l. för ngus skull Rom. 10: 19 (Jehovas förhållande till Israëls folk framställes ofta i G. T. under bilden af man och hustru Os. 2: 2 *al.*; om alltså HERren vände sig med sin kärlek till ett annat folk, så skulle det väcka svartsjuka hos Israëln, som alltså skulle skynda att återvinna Hans kärlek), π. τὸν Κύριον 1 Cor. 10: 22 reta HERren till svartsjuka (om sitt anseende) l. nitälskan (så att Han bevisar att Han icke låter sätta sig i jemnbredd med demonerna).

παραθαλάσσιος, *α*, *ον* (*παρά, θάλασσα*) *bredvid hafvet*, vid hafvet belägen Mt. 4: 13. *

παραθεωρέω (*θεωρέω*) 1:o *betrakta* ngt *bredvid* l. i jemförelse med ngt annat; 2:o) och i N. T. *se på sidan om*, förbise, försumma, förakta Act. 6: 1. *

παραθήκη, *ης*, *ἡ* (*παρατίθημι*) det *bredvid satta*, anförtrödda, det som man anförtrött ngn att förvara, depositum, anförtrödt gods 1 Tim. 6: 20, 2 Tim. 1: 12. 14 det anförtrödda Evangeliska läroembetet (andra antaga 2 Tim. 1: 12 ugt af Paulus åt Gud anförtrött ss. hans lön i himlen o. s. v., men orätt — för öfrigt betyder εἰς ἐξεί-νην τὴν ἡμέραν icke »aunda till», utan för l. på den dagen, den yttersta neml.) || *παρακαταθήκη*, hkt se.

παρανέω (*ἀνέω*) *tilltala*, *uppmanna*, *uppmuntra* Act. 27: 9. 22.

παραπέομαι, *ἤρημαι*, *ἡτησάμην* (*αἰτέω*) *utbedja sig*, genom böner erhålla, blidka (fkmr cj i N. T.); *undanbedja* för sig (äfvén för andra i profangrek.), bedja om tillgift, urskulda sig ἔχε με παρητημέ-νον Le. 14: 18. 19 habeas me exeusatum gör min ursäkt; i allmänhet undanbedja sig, visa ifrån sig o. s. v. ss. 1 Tim. 4: 7 icke hafva att skaffa med, icke befatta sig med, τὰς νεωτέρας γήρας 1 Tim. 5: 11 undanbed dig, gör dig af med, visa ifrån dig yngre eukor, μωρὰς ζητήσεις 2 Tim. 2: 23 visa ifrån dig dåraktiga stridsfrågor; med *μή* och *ἰνῆν*. Hebr. 12: 19 undanbedja sig att, äfvén utan *μή* Act. 25: 11 (emedan οὐ föregår), τὸν λαλοῦντα Hebr. 12: 25 undanbedja sig den som talar d. ä. undandraga sig, afvisa, afslå, τὸν χορηματίζοντα *ibid.* den som gaf gudomliga nppenbarelsér (har afseende på Exod. 20: 19).

παρακαθέζομαι, *έσθην* (*καθέζομαι*) *sätta sig ned bredvid* Le. 10: 39 || *παρακαθίσασα*, *sc* följ. *

παρακαθίζω, *ισα* (*καθίζω*) *intrans.* *sätta sig ned jemte* l. *bredvid* Le. 10: 39, *se* fgde. *

παρακαλέω, *εσα*; *κληθήσομαι*, *κέκλημαι*, *εκληθην* (*καλέω*) 1:o *kalla ngn fram*, till sin sida, till sig Act. 28: 20. — 2:o) *uppfordra*, *uppmanna*, *förmana* Le. 3: 18 *σαπε*, Act. 16: 39 *uppmanna* ngn (neml. att gifva sig tillfreds) d. ä. lugna; deraf *uppmuntra*, *trösta*, *hugsvala* ss. Mt. 2: 18 *σαπε*, mest i *pass.* låta trösta sig l. e., tröstas ss. Mt. 5: 5 *σαπε*, vara tröstad 2 Cor. 13: 11, Col. 2: 2 *al.* — 3:o) *bedja* Mt. 8: 5. 31 *σαπε*, äfvén 1 Cor. 4: 13 (l. förmana, neml. att icke göra så).

παρακαλόπτω; *κεκάλυμμαι* (*καλόπτω*) *betäcka*, *skylla*, *förborga*, i det man ställer ngt *på sidan*, *bredvid*, *framför*, τὲ ἀπὸ τινος Le. 9: 45 *förborga* ngt för ngn (egentl. från ngus sida). *

παρακαταθήκη, ης, ή (καταθήκη) det hos ngn ned-satta l. -lagda, nedlagdt l. anförtrödt gods (= det gamla ordet »inlagsfån»), depositum, 1 Tim. 6: 20, 2 Tim. 1: 12. 14 || παραθήκη, hkt se.

παράκειμαι (ξείμαι) ligga bredvid, på sidan, vara till hands, i beredskap, vara förhanden τινί hos l. uti ngn Rom. 7: 18. 21.

παράκλησις, εως, ή (παρακαλέω) egentl. framkal-lande, tillropande; deraf 1:o) tilltal, uppfordran 2 Cor. 8: 4. 17, uppmaning l. uppmuntran ss. Phil. 2: 1 al., lugnande, tröst, hugsvalsc, Rom. 15: 4. 5 al., π. τοῦ Ἰσραήλ Lc. 2: 25, jfr 6: 24 Israëls tröst (dermed menades i allmänhet det lyckliga tillstånd, hvori folket skulle komma genom Messiae ankomst — i synnerhet i andligt af-seende); förmaning 1 Cor. 14: 3 al., gåfvan eller kallet att kraftigt inverka med sina föredrag — λόγος παρακλήσεως Act. 13: 15 — på åhörarnes hjertan, Rom. 12: 8 förmaningskall, dertföre kal-lades Βαρνάβας Act. 4: 36 υἱὸς παρακλήσεως (se Βαρνάβας); äfven predikar 1 Thess. 2: 3 (emedan den hufvudsakligen består i förmaning att annamma frälsningsnåden i Christo o. s. v.). — 2:o) bistånd, hjälp (se följ.) Act. 9: 31.

παράκλητος, ου, ό (egentl. adj. vble af παρακαλέω) tillkallad (till hjälp), hjälpare, advocatus (inför rätta), sakförare, förespråkare 1 Joh. 2: 1 (om Christus — Han står i vårt ställe och för Hans förböns skull få vi den dagliga syndaförlåtelsen — se äfven ἐμφανίζω och ἐντυγχάνω), Joh. 14: 16. 26 al. (om den H. Ande, som efter Frälsarens bortgång sändes till Apostlarnes och alla christnas hjälp; vanligen öfversattes ordet med »hugsvalare», men rättaste betydelsen är »hjälpare», äfven ur det skäl att tröstare heter παρακλήτωρ).

παρακοή, ης, ή (παρακούω) egentl. hörande bredvid l. oriktigt, misshörande; i N. T. ohörsamhet, olyd-nad Rom. 5: 19 al.

παρακολουθέω, ηκα — äfven ησα 2 Tim. 3: 10 || ηκας (ἀκολουθέω) följa på sidan l. jemte, beled-saga, åtfölja τινί Me. 16: 17; transl. noga följa med (neml. med tankarne, forskningen) τινί Lc. 1: 3, hålla sig troget intill 1 Tim. 4: 6, efter-följa l. taga till förebild 2 Tim. 3: 10.

παρακούω, ήκουσα (ἀκούω) höra bredvid, ofullstän-digt, oriktigt; deraf icke vilja höra, vara ohörsam Mt. 18: 17. *

παραύπτω, υψα (κύπτω) böja sig bredvid, vid sidan, fram (för att noga betrakta ngt) med βλέπων (Lc.

24: 12) Joh. 20: 5; deraf skåda l. se inåt, blicka in εἰς τι Joh. 20: 11, Jac. 1: 25, 1 Petr. 1: 12 i ngt (för att fullkomligt lära känna dess väsende, och innehåll. — I afseende på Jac. 1: 23—25 anmärkes, att ett ytligt blickande på vår utvärtes människa gör oss till pharisæer, men ett djupare inblickande i vår invärtes människa till publicaner; förenas med detta sednare trons omfattande af JEsu förtjenst och ett under Guds Andas ledning företaget sorgfälligt betraktande af frihetens full-komliga lag — det frigörande evangelium — så blir lagens görande en lust, en salig njutning).

παραλαμβάνω, λήψομαι, έλαβον (ελάβοσαν 3 plur. 2 Thess. 3: 6); ληφθήσομαι, λημφθήσεται Lc. 17: 34. 35 Tisch. (λαμβάνω) taga a) till (sig), hemföra Mt. 1: 20. 24 (som är din hustru), med sig Mt. 2: 13 al., äfven Act. 16: 33 (neml. till ett nära liggande vatten). — b) an, antaga, an-namma Joh. 1: 20, Phil. 4: 9 al. — c) upp, upp-taga πρὸς εαυτόν Joh. 14: 3, (i Messiasriket) Mt. 20: 40. 41, Lc. 17: 34. 35 () (ἀφίγημι, hkt se), öfvertaga ss. Col. 4: 17. — d) emot, undfå, be-komma Mc. 7: 4 (genom tradition), 1 Cor. 11: 23 (medelbarligen), (genom undervisning) Gal. 1: 9. 12 al., äfven π. Χ. Ἰ. τὸν Κύριον Col. 2: 6 Chr. JEsnm ss. HERren (se v. 7 καθὼς ἐδιδάχθητε), i allmänhet undfå Hebr. 12: 28.

παραλέγω (λέγω) lägga bredvid; med. egentl. lägga sig bredvid, fara l. segla utmed l. tätt invid Act. 27: 8 αὐτήν scil. τὴν Κρήτην ss. det står i 13 versen, legere oram.

παράλιος, α, ου, äfven 2 ändelser (παρά, ἄλις) bredvid hafvet, vid hafvet liggande l. belägen Lc. 6: 17. *

παραλλαγή, ης, ή (παραλλάσσω — παρά, ἀλλάσσω — afvexla, låta omvexla, alternare, förändra) af- l. omvexling, förändring, förvandling, föränder-lighet Jac. 1: 17. *

παραλογίζομαι (λογίζομαι) missräkna sig (liksom räkna på sidan om det rätta), räkna falskt; me-taphor. göra falska slutsatser, sluta falskt, trans. τινά Col. 2: 4 bedraga ngn genom felslut, be-svika, föra bakom ljuset, εαυτούς Jac. 1: 22 sig sjelfva (de missräkna sig l. bedraga sig sjelfva, som tro, att de för sitt tomma, döda, ytliga ve-tandes skull varda Guds barn).

† παραλυτικός, ή, όν (följ.) egentl. hörande till upp-lösning på sidan (παρά); deraf förlamad, lam, contract, borttagen Mt. 4: 24 al.

παράλω; λέλωμαι (λύω) lösa bredvid, på l. från sidan; transl. förlama, i synnerhet om slag l. gikt, som förlamar lederna på ena sidan af kroppen; p. p. p. = fgde, förlamad Lc. 5: 18. 24 al., π. γόνατα Hebr. 12: 12 förlamad d. ä. svaga l. matta knän.

παρουμένω, μενώ, έμεινα (μένω) blifva bredvid, hos, qvardröja, stadna qvar πρὸς τινα 1 Cor. 16: 6 hos ngn, äfven τινί Phil. 1: 25 || συμπαρουμένῳ Tisch., Hebr. 7: 23 (scil. ἐν ἱερωσύνῃ vid öfversteprestadömet); transl. förblifva, framhärda Jac. 1: 25 (deruti).

παραινθέομαι, ησάμην (μυθέομαι tala af μῦθος) tilltala (mildt, vänligen), uppmuntra 1 Thess. 2: 11, trösta Joh. 11: 31, 1 Thess. 5: 14, τινά περὶ τινος Joh. 11: 19; anm. i 7 dagar räckte vanligen den med bestämda formaliteter förenade condolence-tiden.

παραινθία, ας, ή (fgde) tilltal, tröst 1 Cor. 14: 3. * παραινθιον, ου, τό = fgde; π. ἀγάπης Phil. 2: 1 kärlekströst, den tröst som flyter från christlig broderskärlek. *

παραινμέω (παραιννομος lagstridig, lagbrytare, παρά νόμον) handla, bryta emot lagen Act. 23: 3. *

παραινμιά, ας, ή (fgde) lagbrott, öfverträdelse 2 Petr. 2: 16. *

† παραπιράίνω, ανα (πιράίνω) förbittra Hebr. 3: 16 »ty hvilka voro de som, efter att hafva hört l. oaktdadt de hört (neml. HERrans röst), förbittrade (Honom genom sin försökelse)?» *

† παραπιρασμός, οῦ, ό (fgde) förbittring Hebr. 3: 8. 15 (jfr Exöd. 17: 2 följ.).

παραπίπτω, έπεσον (πίπτω) falla bredvid, råka ur kosan (τῆς ὁδοῦ, om ett skepp, som stöter på), sedan i allmänhet förfela målet; fara vilse, taga miste, affalla Hebr. 6: 6 (scil. τῆς ἀληθείας l. τῆς πίστεως, äfven kan ῥήματος suppleras från det föregående). *

παραπλέω, έπλευσα (πλέω) segla förbi, icke lägga till vid τί Act. 20: 16. *

παραπλήσιον, adv. (egentl. neutr. af παραπλήσιος nära lik, snarlik af πορά, πλήσιον) snarlikt, på ett sätt som nära liknade θανάτω Phil. 2: 27. *

παραπλήσιως, adv. (se fgde) snarlikt, nära på, nästan, nästan på samma sätt Hebr. 2: 14. *

παραιορεόομαι (παρεόομαι) egentl. järdas l. gå vil ngn:s sida, gå förbi Mt. 27: 39 al., taga en sidoväg διὰ σκορίμων Mc. 2: 23 genom sädesfält (neml. vid sidan af dem, l. så att de lägo på

ömse sidor om vägen l. blott på den ena), διὰ τῆς Γαλιλαίας Mc. 9: 30 vandra på sidovägar genom Galilæen (så att de hade Galilæen, åtminstone större delen deraf, på sidan om sig).

παρόπτωμα, ατος, τό (παραπίπτω) sidofall, fallande bredvid, fall, felsteg, misstag, förseelse, fel, synd Mt. 6: 14. 15 al.

παρορήέω, aor. 2 pass. εῤῥόγγ, Tisch. skriver παραρῶμεν (ῥέω) flyta förbi (ss. ett skepp som flyter förbi hamnen), deraf metaphor. gå miste om målet, gå förlustig (saligheten), gå förlorad Hebr. 2: 1 (jfr παραπίπτω). *

παρόσημος, ον (σήμα = σημεῖον) betecknad, försedd med tecken; neutr. παρόσημον insigne, skeppstecknet, var bilden af en gudomlighet, ett djur l. annat föremål, som var på fören l. framstammen af skeppet antingen måladt l. uthugget och gaf skeppet namn (i aktern åter stod skeppets skyddsgudomlighet); ἐν πλοίῳ παρασήμων Διοσκούροις Act. 28: 11 kan antingen öfversättas: på ett skepp betecknad med Dioskurerna l. med Dioskurerna till tecken — (se Διόσκουροι). *

παραιοσενάζω; άσομαι, ασμαι (σενάζω bereda af σενός) till- l. förbereda, göra färdig, laga till (scil. τὸ δεῖπνον) Act. 10: 10; med. laga l. rusta sig till ngt εἰς τι 1 Cor. 14: 8, παραιοσένασμαι jag är i beredskap, färdig 2 Cor. 9: 2 (att aflemna understödsmedel l. collect), äfven v. 3.

παραιοσενή, ής, ή (se fgde) tillbredning, förberedelse; i N. T. dagen före sabbaten l. tillredelsedagen προσάββατον ss. det förklaras Mc. 15: 42, på hkn Judarne beredde sig till sabbaten; i inskränkta mening: dagen före påskhögtidens sabbat l. före lördagen Mt. 27: 62 al. (ty παρ. var detta år den 14 Nisan och således tillika den första högtidsdagen, ή πρώτη τῶν άζύμων Mt. 26: 17). παραιοσένω, έτενα (τείνω tendo, spänna, sträcka) egentl. sträcka bredvid, utsträcka, förlänga Act. 20: 7. *

παρατηρέω, ησα (τηρέω) egentl. stående bredvid lura på ngn l. ngt, med. idem — a) i jändtlig afsigt: gifva akt, lura l. vakta på absol. Lc. 20: 20, τινά Mc. 3: 2 al., bevaka Act. 9: 24. — b) i god afsigt: noggramt l. ängsligt iakttaga, hålla, fira Gal. 4: 10.

παρατήρησις, εως, ή (fgde) iakttagelse, yttre iakttagelse (så att något kan ses med ögonen), οἷ μετὰ παρ. Lc. 17: 20 = άπαρατήρητον oförmärkt. *

παρατίθημι, θήσω, ἐθήην; θήσομαι, ἐθέμην (τίθημι) 1:o egentl. *sätta bredvid* (om mat), framsätta, förelägga Mc. 6: 41 *al.*; framställa Mt. 13: 24, 31, äfven om framställning af lärdomar docendo propono *med.* Act. 17: 3. — 2:o) *med.* nedlägga för sin räkning hos någon, deponera (jfr παραθήκη depositum) hos någon, anförtro Lc. 12: 48, lägga på hjertat 1 Tim. 1: 18, 2 Tim. 2: 2 (öfverlemna till trogen förening och vidare meddelande), öfverlemna i ngns beskydd l. hägu d. ä. anbefalla Lc. 23: 46, Act. 14: 23, 20: 32, 1 Petr. 4: 19 (*scil.* αὐτῶ).

παρατυγχάνω (τυγχάνω) *intrans.* in- l. befinna sig på ett ställe, inträffa, anträffas Act. 17: 17. *

παραυτίκα, *adv.* (αὐτίκα st. τὴν αὐτὴν ἴκα eadem vice, på samma gång, i ögonblicket, straxt) ögonblickligt, ὁ, ἡ, τὸ π. 2 Cor. 4: 17 för ögonblicket varande, närvarande. *

παραφέρω, ἤνεγκον (φέρω) *bära* l. föra förbi, låta gå förbi, borttaga τὶ ἀπὸ τινος ngt från ngn Mc. 14: 36, Lc. 22: 42; *pass.* föras på sidan, från rätta vägen, för- l. vilseföras τινί Hebr. 13: 9 genom ngt, ὑπὸ τινος Jud. 12 föras förbi (af vindarne, utan att gifva regu), på de 2:ne sednare ställena || περιφέρεσθαι.

παραφρονέω (παράφρων *vansinnig*, förryckt af παρά, φρόνη) *vara vansinnig*, ifrån förståndet, παραφρονῶν λέγω 2 Cor. 11: 23 jag talar som en galning, en dår, »i fåvitsko». *

† παραφρονία, *as*, ἡ (fgde) *vansinnighet*, förryckthet, galenskap 2 Petr. 2: 16; står i stället för det classiska παραφροσύνη, som lär finnas i några codices. *

παραχειμάζω, ἄσω, ἀχα, ἀσα (χειμάζω) *öfvervintra* Act. 27: 12 *al.*

παραχειμασία, *as*, ἡ (fgde) *öfvervintring*, vinterquarter Act. 27: 12. *

παραχρῆμα, *adv.*, ἧσι παρὰ τὸ χρῆμα *under* l. *vid gemningen*, på färsk gemning, på stället, straxt, i ögonblicket Mt. 21: 19 *sæpe*.

πάρδαλις, *εως*, ἡ (= πάρδος) *felis pardus*, pard, panther, ett skönnäckigt djur, brungult med stora svarta fläckar; fkmr Apoc. 13: 2. *

παρεδρεύω (πάρεδρος *som sitter bredvid af παρά, ἔδρα*) *adsideo*, sitta bredvid, ständigt uppehålla sig, vara jemt sysselsatt τινί 1 Cor. 9: 13 vid ngt || προσεδρεύω, lkt se. *

πάρειμι, ἔσομαι (εἰμί) *adsum* — a) *vara vid* ngns sida, bredvid, närvarande, tillstädes Lc. 13: 1 *al.*,

tillhands, finnas hos τινί t. ex. 2 Petr. 1: 9 (den som icke eger dessa christliga dygder). — b) *infinna sig ἐπί τινος* Act. 24: 19 inför ngn, πρὸς τινα Act. 12: 20 hos ngn; hafva kommit εἰς τινα Col. 1: 6 till ngn, ὁ καρὸς ὁ ἐμὸς οὐπω πάρεστιν Joh. 7: 6 min tid (neml. att färdas till högtiden) är ännu icke förhanden l. inne; vara här t. ex. ἐφ' ὃ πάρει Mt. 26: 50 hvarefter l. hvarför du är här, neml. gör det (öfverlemna mig i mina fienders händer — här är alltså *aposiopesis*, men ingen direct fråga, ty vid en sådan brukas aldrig ὅς, utan τίς). — *partic.* närvarande πρὸς τινα 2 Cor. 11: 8 (under min närvaro, mitt vistande hos eder), befintlig 2 Petr. 1: 12 (neml. hos eder, jfr 2 Petr. 1: 9), πρὸς τὸ π. Hebr. 12: 1 för det närvarande l. tillfället, så länge den varar l. pågår; τὰ π. Hebr. 13: 5, det närvarande, de närvarande omständigheterna, den närvarande ställningen.

παρεισάγω, ἀξίω (εἰσάγω) *derbredvid*, på sidan om, hemligen införa 2 Petr. 2: 1. *

† παρεισακτος, *ον*, *adj.* *vble* (af fgde) *bredvid* l. hemligen införd, insmugen Gal. 2: 4 (som insmugit sig i det chrisna brödrasamfundet). *

παρεισθῶ, *aor.* 2 ἐδὼν (παρά, εἰς, δῶ) egentl. *insänka bredvid*; *aor.* 2 *act.* (äfvensom *perf.* och *med.*) *sänka* l. *smyga sig in bredvid* andra Jud. 4 (jemte de rätte lärarne). *

παρεισέρχομαι, ἦλθον (παρά, εἰς, ἔρχομαι) *komma derjemte* l. *dertill in*, νόμος π. Rom. 5: 20 lagen kom derjemte l. dertill (neml. jemte synden, som redan kommit se v. 12) in (i verlden), Gal. 2: 4 kommit jemte (de rätte bröderna) in (i församlingen).

παρεισφέρω, ἤνεγκα (παρά, εἰς, φέρω) egentl. *derjemte inbära*, införa (isynerhet om bidrag och afgifter); deraf å sin sida bidraga med, använda σπουδῶν πᾶσαν 2 Petr. 1: 5 all slags flit = πᾶσαν σπ. ποιῆσθαι Jud. 3 (sedan neml. HERren skänkt de trogne mycket godt, så böra de också å sin sida bidraga med ngt neml. σπουδῆ).

† παρεκτός, *adv.* (παρά, ἐκτός) *utom*, a) ss. *praepos.* med *genit.*, *utom*, undantagande Mt. 5: 32, Act. 26: 29. — b) ss. *adv.* *utomdessa*, χωρὶς τῶν π. 2 Cor. 11: 28 förutan l. att förtiga hvad som utomdessa (utom det hitintills sagda) eger rum.

παραμβολή, ἦς, ἡ (παραμβάλλω *bredvid inskjuta*) *inskjutande bredvid* l. *emellan*, inrangering (i en här) l. uppställande i slagordning; deraf 1:o) slag-

ordning, den i slagordning ställda hären, här Hebr. 11: 34. — 2:o läger Apoc. 20: 9; lägerställe, casern Act. 21: 34. 37 *al.* (om Rom. soldaternas i borgen Antonia — se *Ἱεροσόλυμα* a); — *ann.* Hebr. 13: 11 antyder, att kropparne af de djur, hkas blod af öfverstepresten på den stora försoningsdagen inbars i det heliga, uppbrändes utanför deras läger (neml. under vandrigen i öknen Levit. 16: 27); så led ock Jesus, det enda samma syndaoffret, utom porten (stadsporren) v. 12; v. 13 synes antyda, att Paulus varit Hebræerbrevets författare, ty han satt fången i prætorium i Rom (se Phil. 1: 13).

παρενοχλέω (ἐνοχλέω) *derjemte oro* a. besvära τινί Act. 15: 19. *

παρεπίδημος, ον (ἐπίδημέω) som bor *jemte* ngn i ett *främmande* land, främling Hebr. 11: 13 — *πάροικοις*; *παρ. διασπορᾶς Πόντου* 1 Petr. 1: 1 främlingarne hörande till det kringspidda andliga Israel i Pontus; *metaphor.* 1 Petr. 2: 11 (den trogues hem är himlen, på jorden är han en främling).

παρέρχομαι, ελεύσομαι, ἐλήλυθα, ἤλθον — ἐλθάτω Mt. 26: 39 (ἔρχομαι) 1:o) *komma* l. gå *på sidan om*, förbi *absol.* Mt. 8: 28, Le. 18: 37, τινά Me. 6: 48, Act. 16: 8, ἀπό τινος Mt. 26: 39 (egentligen ∞ gå förbi och bort ifrån ngn — tages *metaphor.*, jfr v. 42); *metaphor.* förgås, försvinna, upphöra Mt. 5: 18 *al.*, vara förliden l. förfluten Mt. 14: 15, Act. 27: 9, 1 Petr. 4: 3. — 2:o) gå *förbi*, åsidosätta, försunna Le. 11: 42, 15: 29. — 3:o) *komma fram* Le. 12: 37, 17: 7 (Act. 24: 7). *παρέσεις, εως, ἡ* (παρήμι) egentl. *förbisläppande*, förbigående, öfverseende διὰ τὴν π. τῶν ἡμαρτημάτων Rom. 3: 25 emedan han låtit synderna passera l. gå förbi (lemnat dem å sido); *πάρ.* skiljer sig derigenom från *ἄφσεις*, att vid det förra visar sig straffunderlåtenheten ss. ett *förbisläppande*, vid det sednare ss. ett *lössläppande* (eftergift).

παρέχω, ἐξω, ἔσπον — εἶχαν Act. 28: 2; ἐξομαι (ἔχω) adhibeo, præbeo, *framhålla* l. -räcka Le. 6: 29, hålla till hands l. i beredskap, bereda, erbjuda, medföra, förorsaka κόποις τινί (= *πράγματά τινι* i profangrek.) Mt. 26: 10 *al.* ngn möda l. besvär, förskaffa ἐγγρασίαν τινί Act. 16: 16 (se ἐγγρασία), πίστιν τινί Act. 17: 31 (der likväl betydelsen »bereda» synes lämpligare), framställa l. bevisa Act. 18: 2, ådagalägga l. iakttaga ἡσυχίαν

Act. 22: 2 stillhet; — *med.* egentl. förskaffa sig, men äfven blott förskaffa ss. Act. 19: 24 (| *παροεῖχε*), ådagalägga, bevisa τὴν ἰσότητα Col. 4: 1 (se ἰσότης), σεαυτὸν τύπον — — — ἀφθορίαν z. τ. λ. Tit. 2: 7 bevisa dig ss. en föresyn i goda gerningar (i det du ådagalägger) uti ditt föredrag ἀφθορία (se ordet); göra ss. ἀξίως ἔσπον — — — τοῦτο Le. 7: 4 han är värd att du gör honom detta (se ἀξίως).

παρηγορία, ας, ἡ (παρηγορέω) tilltala af ἀγορεύω tala offentligen af ἀγορά) *tilltalande*, uppmuntran, tröst, vederqvickelse Col. 4: 11. *

παρθενία, ας, ἡ (följ.) jungfrudom Le. 2: 36. * *παρθένος, ου, ἡ* (smdr. af *παρθένεμος* den ned-satta, i ngns vård anförtrodda; ss. accenteu tyckes utvisa) jungfru Mt. 1: 23 *al.*, giftvuxen dotter 1 Cor. 7: 36. 37; äfven ss. *adj.* jungfrulig, ogift Act. 21: 9; säges Apoc. 14: 4 om jungfruliga, från verlden afsöndrade själar, som lefva uti innerlig gemenskap med sin själabrudgumme (jfr 2 Cor. 11: 2).

Πάρθος, ου, ὁ Parther, invånare i landskapet Parthien, Παρθία. Detta landskap innefattade den tiden dels en särskild nordost om Persien liggande provins, dels hela det af dess invånare så småningom eröfrade riket, regnum Parthorum; gränsade i N. till Hyreanien, i S. till Carmanien, i Ö. till Asia, i V. till Medien och var på alla sidor omgifvet af berg; fkmr Act. 2: 9 och betecknar Judar från Parthien. *

παρήμι; εἶμι (ἔμι sända, släppa) *sända* l. *släppa förbi*, prætermitto, låta passera, sätta å sido, gå förbi o. s. v.; *pass.* slappas, försvagas, p. p. p. förslappad, maktlös χεῖρες Hebr. 12: 12. *

παρίστημι, äfven -ιστάνω, στήσω, ἔστηχα, ἔστησα, ἔστην; στήσομαι (ἔστημι) 1:o) *ställa bredvid* (eg. offerdjur vid altaret) τινά ἐαντῶ Eph. 5: 27 ngn bredvid sig (ss. sin brud, neml. vid sin *παρουσία*), vid sidan af τινά τινι Mt. 26: 53, till hands l. i beredskap Act. 23: 24. — 2:o) *framställa τινά τινι* Le. 2: 22 l. τί τινι Rom. 12: 1 ngn l. ngt för ngn, τινά τι Act. 1: 3 *al.* ngn ss. ngt; öfverlemna l. aflemna τινά τινι Act. 23: 33 ngn åt ngn; genom l. förmedelst grunder framställa, bevisa Act. 24: 13; bestämma ngus förhållande till ngn τινά τινι 1 Cor. 8: 8; — *med.* och *intrans.* tempora ställa sig bredvid, träda fram för τινί Act. 27: 24, framstå Le. 1: 29, stadna, stå bredvid Me. 14: 47 *al.*, äfven Rom. 14: 10, stå här

Act. 4: 10, bistå Rom. 16: 2, 2 Tim. 4: 17; om tiden: vara förhanden, inne Mc. 4: 29 (skörde-tiden).

Παρμενᾶς, ἄ, ὁ *Parmenas* l. *Parmenio*, en af de 7 förste diaconi i Jerusalem Act. 6: 6. *

πάροδος, ου, ἡ (δόδος) förbiväg, sidoväg, passage, förbigående ss. ἐν π. 1 Cor. 16: 7. *

παροιχώ, φήσα (παροιχος) egentl. *bo bredvid*, *bo* l. uppehålla sig ss. fränling (utan medborgarerätt) i en stad ss. Ἱερουσαλήμ Lc. 24: 18, l. i en stat l. ett land, gästa l. komma ss. gäst εἰς τὴν γῆν Hebr. 11: 9.

παροιμία, ας, ἡ (fgde) en främlings vistande på ett ställe utan medborgarerätt, främlingsskap Act. 13: 17; i *andlig mening* 1 Petr. 1: 17 om de trognas vistande här i världen ss. ett främlingsland, enär himlen är deras rätta fädernesland.

παροιχος, ου (οἶχος l. οἰκίω) som *bor bredvid*, som *bor* ss. främling uti en stad l. stat *bredvid* landets invånare utan medborgarerätt, främling, gäst = μέτοιχος inquilinus 7 Act. 7: 6. 29; *metaphor.* 1 Petr. 2: 11 (se παροιμία 1 Petr. 1: 17), äfven Eph. 2: 19 (som bor uti ett hus, utan att tillhöra familjen) (οἰκίω).

παροιμία, ας, ἡ (οἶμος *fart*, väg af οἶω = φέρω) *sido-* l. *afväg*, ett från det vanliga afvikande uttryckssätt, ordspråk 2 Petr. 2: 22, sinnebildligt tal Joh. 10: 6, dunkel antydning l. gåtligt uttryck Joh. 16: 25.

παροινος, ου (οἶνος) *vid* l. under *vin*, vindrickning — drucken, som i ruset är fräck, öfvermodig, förgår sig mot ngn, dryckesfräck, öfversittare 1 Tim. 3: 3, Tit. 1: 7; fkmr begge gångerna i förening med πλήκτης.

παροίχομαι, φήχμαι (οἶχομαι gå, komma, fara) gå förbi, förgå, förflyta; p. p. p. förfluten, framfaren Act. 14: 16. *

† παρομοιάζω (ομοιάζω) vara *snarlik*, snarlikna Mt. 23: 27. *

παρόμοιος, ου (ὄμοιος) *snarlik*, nära l. nästan lik Mc. 7: 8. 13.

παροξύνω (ἀξύνω) *hvässa*, *skärpa*, *egga* af δξύς) *transl.* *uppegga*, *uppreta*, *förbittra*; *pass.* *förbittras*, råka i hetta Act. 17: 16, 1 Cor. 13: 5.

παροξυσμός, οὔ, ὁ (fgde) *förbittring*, *ovilja* Act. 15: 39; äfven i god mening: *uppeldande* l. *uppväckande* Hebr. 10: 24.

παροργίζω, ὠ (ὀργίζω) *reta* till vrede, *uppreta* τινά ἐπί τινι Rom. 10: 19 för ngus skull, Eph. 6: 4 (genom orättvisa, hårdhet, häftighet, otillbörlig stränghet — se ὀδυμέω).

† παροργισμός, οὔ, ὁ (fgde) *uppretadt sinnestillstånd*, *förbittring* Eph. 4: 26. *

παροτρύνω, ὠτρύνα (ὀτρύνω) *drifva* på, *sporra* πρά-δρῖνα, *egga*, *reta*, *uppmuntra* Act. 13: 50. *

παρουσία, ας, ἡ (παρίειμι, *femin. partic. παροῦσα*) a) *närvaro* 1 Cor. 16: 17, Phil. 1: 26, 2: 12, π. τοῦ σώματος 2 Cor. 10: 10 kroppsliga = personliga närvaro. — b) *ankomst* 2 Cor. 7: 6. 7, 2 Thess. 2: 9. — c) *tillkommelse* (Christi) Mt. 24: 3 *al.*, τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου Mt. 24: 27. 37. 39, τοῦ κυρίου 1 Thess. 2: 19 *al.*, τῆς τοῦ θεοῦ ἡμέρας 2 Petr. 3: 12; *anm.* så kallas den *dubbla* under Christi vistande på jorden ännu tillkommande HERrans återkomst (altera parusia Christi) (Hans första ankomst i köttet), *så väl* den opersonliga, men dock synliga vid Jerusalems förstöring, *som* ock den personliga och synliga vid de dödas uppväckande och verdensdomen.

παροφίς, ἰδος, ἡ (παφα, ὄψων) *för sofvel* l. att hafva det uti, *fat* Mt. 23: 25. 26.

παρρησία, ας, ἡ (πᾶς, ῥήσις tal) 1:o) *fritalighet* l. *-språkighet*, *frimodighet* (uti tal och handling) Act. 4: 13 *al.*, tillförsigt ἐν Χῶ Phil. 8 (apostolisk dristighet), *glad tillförsigt* εἰς τὴν εἴσοδον Hebr. 10: 19 *mod* afseende på ingången; i synnerhet den *frimodighet*, *det fröjdefulla mod*, *den glada tillförsigt*, *hvarunder man är viss om den gudomliga nåden* Eph. 3: 12, 1 Tim. 3: 13 *al.* — 2:o) *öppet väsende*, *öppenhet*, *offentlighet* ss. παρρησία Mc. 8: 32 *al.* *öppet*, *oförtäckt*) (ἐν παροιμίαις, *öppet* l. *offentligt* Joh. 7: 13, 18: 20) (ἐν κρυπτῷ, *εἶναι ἐν π.* Joh. 7: 4 *vara* i offentlighet d. ä. offentligen erkännas; ἐν π. Eph. 6: 19, Col. 2: 15 *öppet*, *djerft*, äfven μετὰ π. Act. 2: 29 *al.*

παρρησιάζομαι, ασύμην (fgde) *tala fritt* l. *frimodigt* Act. 18: 26, ἐν τῷ ὀνόματί τωος Act. 9: 27. 28 i ngus namn (namnet var liksom det element, inom hkt det frimodiga talet rörde sig), ἐπί τινι Act. 14: 3 i afseende på l. i förtröstan på ngn, ἐν αὐτῷ Eph. 6: 20 *neml. evangeli* hemlighet, *sysselsatt dermed*, i dess förkunnande; äfven med *partic.* ss. ἐπαρό. διαλεγομένους Act. 19: 8 han samtalade frimodigt, l. så att det åtföljande verbum står i *indic.* och παρό. i *partic.* ss. Act. 13: 46, 26: 26 *tala* l. *säga* frimodigt (jfr eonstructionen

af *λανθάνω*, *τηγχάνω*, *διατελέω*); handla med frimodighet l. tillförsigt, hafva tillförsigt ἐν τῷ θεῷ 1 Thess. 2: 2 i kraft af vår gemenskap med Gud.

πάς, πᾶσα, πᾶν *all*, hel, hvarje, hvar och en, hvem som helst, all slags, all möjlig — fkmr Mt. 1: 17 *sarpissine*; a) *utan artikel*: ss. πᾶσα ἡμέρα hvarje dag, πάντες alla (obestämdt), äfven πάντα allt, πάντα ζῶα alla l. alla slags djur. — b) *med artikel*: πᾶσα ἡ ἡμέρα hela dagen, οἱ πάντες de l. desse alla (bestämdt t. ex. 1 Cor. 9: 22 med hka jag hade att göra o. s. v. *al.*; då artikeln liksom återfår sin ursprungliga karakter af *pronomem demonstrativum* = οἱ τοι π., hkt ock fkmr), τὰ πάντα detta allt, det hela, allt som är o. s. v. Rom. 11: 36 *al.* = ταῦτα π., πάντα τὰ ζῶα alla djuren. — Dessutom märkes παντί ᾧ Le. 12: 48 *tractio inversa* (se ὄς) st. παρὰ παντός, ᾧ; οὐ — πᾶς = οὐδεὶς (*per hebraismum* = לֹא אֶיךָ, när neml. οὐ hör till verbum och icke står omedelbart framför πᾶς) t. ex. Mt. 24: 22 *al.*, hvar emot οὐ πᾶς ss. Mt. 7: 21 *al.* betyder »icke hvar och en l. hvarje», πάντα *accus. plur. absol.* l. till närmare bestämning = εἰς πάντα ss. Act. 20: 35 *al.* i alla afscenden l. stycken, i allt. — *I förening med præpos.* ss. διὰ παντός *scil. χρόνον* Mt. 18: 10 *al.* allt igenom, beständigt, alltid, διὰ π. τοῦ ζῆν Hebr. 2: 15 hela lifvet igenom, ἐν παντί 1 Thess. 5: 18 *al.* i allt l. i hvarje be-lägenhet (både i glädje och sorg) ἐν πᾶσιν 1 Petr. 4: 11 i alla stycken äfven Hebr. 13: 4. 18 *al.*, περὶ πάντων 3 Joh. 2 öfver allt, mest af allt, πρὸ πάντων 1 Petr. 4: 8, Jac. 5: 12 framför allt, i fränsta rummet, ὑπὲρ πάντων Eph. 5: 20 för allt (alla christliga välsignelser) men ὑπὲρ παντός Hebr. 2: 9 för hvar och en; ἐπὶ πάντων καὶ διὰ πάντων καὶ ἐν πᾶσιν Eph. 4: 6 öfver alla christna (utmärker Guds allsväldighet), genom alla (tränger förmedelst den H. Ande genom alla christna) och uti alla (innebor genom Anden i alla): somliga hafva häruti funnit trinitetsförhållandet nttryckt, men utan skäl -- snarare i Rom. 11: 36 εἰς ἀποδοῦ καὶ δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα, men äfven här blott närmare utveckling från olika synpunkter: »allt (som är) är ifrån Gud (urgrund — ss. skapare), genom Gud (förmedlingsgrund -- ss. uppehållare) och till l. för Gud (slutpunkt — allt tjenar till Guds ändamål)».

πάσχω, τό *indecl.* (ΠΩΨ, Aram. נִפְשָׁה af נִפְשָׁה gå förbi, skouande förbigå, skona; emedan mord-engeln gick i Ægypten skouande förbi Israëliternas dörrar) egentl. *förbigång* l. förskoning, *Passah*, *Påska*; deraf 1:o) *Påskalammet* d. ä. försonings-offret till minne af de förstföddes förskoning i Ægypten Mt. 26: 17 *al.* — 2:o) *Påskamåltiden* Mt. 26: 18 *al.* — 3:o) *Påskhögtiden* Mt. 26: 2 *al.*, äfven ἡ ἑορτὴ τοῦ π. Le. 2: 41, Joh. 6: 4; denna högtid begynte den 14 Nisan (April) efter solnedgången och varade till samma tid den 21; den första och sista dagen, på hvilka intet arbete fick företagas, voro egentliga högtidsdagar. Om aftonen den 14 Nisan förtärdes det i templets förgård slagtade och i sin helhet stekta offerlammet (gumse l. bock, 1 år gammal) af hvarje familj (ensam l. med bjudna gäster — enligt sednare stadgar fick gästernas antal icke vara under 10 eller öfver 20); intet af lammet fick blifva öfver till morgondagen. Man förtärde dertill bittra örter och osyradt bröd, allt i full resdrägt, till minne af Israëliternas skyndsamma utgång ur Ægypten; dervid räckte man omkring 4 bågare vin, hvar och en med en tacksägelse (vid den andra skulle hufvaden för sin son, på dennes fråga, förklara auledningen och den symboliska betydelsen af måltiden, jfr Exod. 12: 26 följ.) och det stora Hallel Ps. 113—118 uppstämdes; härpå följde den 3:dje bågaren, som företrädesvis hette »välsignelsens kalk» (jfr 1 Cor. 10: 26); afsjundandet af Hallel fortsattes och slutades vid den 4:de bågaren. Den 14:de Nisan hette väl egentl. pascha, och de andra dagarne *αἱ ἡμέραι τῶν ἀζύμων* Le. 22: 7 *al.* sötebrödsdagarne (ss. det vill synas af Me. 14: 1), dock kallades hela högtiden ἡ ἑορτὴ τῶν ἀζ. Le. 22: 1 osyrade brödets högtid l. sötebrödshögtiden (se ἀζύμος). — *Ann.* Om och på hvad sätt differenspunkterna uti Synoptikernas och Johannis berättelser om Frälsarens sista måltid kunna förlikas, är här för vidlyftigt att utreda.

πάσχω, πέπονθα, ἔπαθον (stam πάω) egentl. *erfara en inverkan utifrån*, *augenäm* l. *oaugenäm*, hvarvid man förhåller sig passiv, erfara ett intryck, erfara εἶδ godt l. åtnjuta välgemningar (doek ej i N. T.), *καχῶς* ondt l. lida oförrätter, slita ondt ss. Mt. 17: 15, *καχόν* Act. 28: 5 (han hade ingen olägenhet deraf), *παθήματα* 2 Cor. 1: 6 ut-

stå lidanden — i allmht lida Mt. 16: 21 *sæpe*; förekommer i synnerhet om Frälsarens lidanden ss. Le. 22: 15 *al.*

Πάταρα, ων, τὰ Patara, stor sjöstad i Lycien, dit Paulus kom från Rhodus Act. 21: 1; staden låg öster om mynningen af floden Xanthus oeh hade ett berömdt Apollostempel med orakel (dock blott under de 6 vintermånaderna i verksamhet). *

πατάσσω, ἀξίω, αξία klappa, slå dels *intrans.* (men ej i N. T.), dels *trans.* τινά slå ngn, hugga till Mt. 26: 51, Le. 22: 50, ἐν μαχαίρᾳ Le. 22: 49 med svärd, ἐν πληγῇ Apoc. 11: 6 med plåga, τὴν πλευράν τινος Act. 12: 7 slå l. stöta ngn i sidan; slå, straffa Act. 12: 23 ἔν τινι Apoc. 11: 6 med ngt; slå, nederslå, döda Mt. 26: 31 *al.* ἔν τινι Apoc. 19: 15.

πατέω, ἴσω; ἴθην (πάτος den beträdda vägen, äfven steg, samstammigt med βατός af βαίνω gå) tråda, trampa τὸν ληρόν Apoc. 14: 20, 19: 15 (se ληρός); förtrampa, neder- l. söndertrampa Le. 21: 24, Apoc. 11: 2; gå fram ἐπάνω τινός Le. 10: 19 ofvanpå ngn l. ngt (d. ä. J skolen blifva osårade af skadliga motståndare i synn. de onde andarne, hka J skolen trampa under edra fötter, liksom segervinnare sina öfvervunna fiender).

πατήρ, τέρος syncope τρός, ὁ pater, fader a) i egentlig mening Mt. 2: 22 *sæpe*; plur. fäder Eph. 6: 4 *al.*, π. τῆς σαρκὸς ἡμῶν Hebr. 12: 9 våra köttsliga fäder) (π. τῶν πνευμάτων andarnes = själarnes fader (de förre hafva blott varit upphofs-män till vårt lekamliga lif, den sednare är det till vårt andeliga oeh eviga, om vi känne, älske och lyde Honom), äfven ngn gång föräldrar ss. Hebr. 11: 23. — b) i oegentlig mening: α) fosterfader Le. 2: 48; β) stamfader Mt. 3: 9 *al.*, plur. fäder, förfäder Mt. 23: 30. 32 *al.*, patriarkerna (Abraham, Isac oeh Jacob) Rom. 9: 5, äfven 2 Petr. 3: 4 (som nemligen fått löftet), i allmänhet fäderne i G. T. ss. Hebr. 1: 1; γ) andelig fader 1 Cor. 4: 15 *al.*, ss. τῆς περιτομῆς Rom. 4: 12, τῶν πιστευόντων Rom. 4: 11; äfven om djefvulen π. αὐτοῦ (neml. φεύστου) Joh. 8: 44 lögnarens fader; — med ordet πατήρ tilltalades oek lärare oeh de äldste ss. Mt. 23: 9, Act. 7: 2, 22: 1. — Gud kallas ofta ὁ πατήρ antingen *absol.* ss. Mt. 11: 27 *sæpe*, eller med tillägg af attributiver ss. ὁ οὐράνιος, ἐπουράνιος l. *genit.* ss. τῶν πνευμάτων, τῶν φωτῶν Jac. 1: 17 ljuskropparnes = stjernornas fader, l. τῆς δόξης,

τῶν οὐρανῶν ss. *genit. qualitatis*, så att *genitiverna* uttrycka Guds egenskaper.

Πάτμος, ου, ἡ Patmos, en naken och ofruktbar klippö i Ægeiska (Icariska) hafvet, hörande till Sporaderne, icke långt ifrån Trogiliska udden på M. Asiens kust, heter nu *Palmosa* l. *Patmo* med klen befolkning. Här skall Evangelisten Johannes en tid lefvat i landsförvisning och författat Apocalypsis, oeh ännu i dag visas vid hamnen de la Scala den grotta, i hkn han haft sina uppenbarelser, med deröfver byggd kyrka; fkmr Apoc. 1: 9. *

πατραλοίας l. *λόας, ου, ὁ* (πατήρ. ἀλοῖω l. ἀλοῖω) som slår sin fader, fadermördare 1 Tim. 1: 9. *

πατριά, ᾶς, ἡ (πατήρ) 1:ο) *faderslägt*, stamgren Le. 2: 4; *φυλή* var neml. en utaf de från Jacobs 12 söner uppkomna stammar (se *φυλή*), *πατριά* en särskild gren af en sådan stam och *οἶκος* en familj af en sådan stamgren. — 2:ο) i vidsträcktare mening: slägte, folkslag Act. 3: 25, Eph. 3: 15 (ty hvarje gens i himlen kan blott häntyda på olika englaklasser, men passande analogon till englaklasserne äro på jorden i eke de särskilda familjerna, utan folkslagen).

† **πατριάρχης, ου, ὁ** (fgde oeh ἀρχή l. ἄρχων) ur- l. *stamfader för en slägt*, patriark, ss. Abraham Hebr. 7: 4, de 12 Jacobs söner Act. 7: 8. 9, David Act. 2: 29; *anm.* företrädesvis betecknas med detta namn Abraham, Isac oeh Jacob (hvilka hufvudsakligen fått löftet om Messias).

πατριχός, ἡ, ὄν (πατήρ) *fäderne*, af fäderne emottagen Gal. 1: 14. *

πατρίς, ἰδος ἡ (πατήρ) *scil. γῆ faderland*, fädernesland Joh. 4: 44 (Galileen), äfven *transl.* Hebr. 11: 14 (om himlen ss. vårt rätta fädernesland); *scil. πόλις* fädernestad Mt. 13: 54. 57 *al.* (Capernaum).

Πατρόβας, α, ὁ Patrobas, en christen i Rom, Rom. 16: 14. *

πατρολόγος || **πατραλόγος** l. **πατραλοίας**, hkt se.

πατροπαράδοτος, ον (πατήρ, παράδοτος, *adj. vble* af παραδίδωμι) *af fäderne* l. förfäderne *öfverlemnad*, från dem ärfd, fortplantad 1 Petr. 1: 18. *

πατρῶος, α, ον (πατήρ) *faderlig*, fäderne- Aet. 22: 3 *al.*; *anm.* följande skillnad i profangrek. *πατρῶα*, quæ patris erant (af fliden faders), *πάτρια* quæ patris sunt (lefvande faders), *πατριχά* qualia patris sunt.

Παῦλος, ου, ό (lat.) Paulus 1:o Sergius P., proconsul på Cypern Act. 13: 7 (se Σέργιος). — 2:o) Aposteln Paulus, som förut hette Saul, men till minne af den föregående personens omvändelse kallade sig l. kallades Paulus Act. 13: 9 Σαῦλος δέ, ό καὶ Παῦλος = men S. som (från denna stund) äfven kallades Paulus; hkt namn han sedermera beständigt bar. Han var född i Tarsus i Cilicien 14 efr. Chr. (?), jude af Benjanins stam; fadren, hvilken (ovisst af hvad skäl) innehade Romersk borgarerätt och var pharisé, bestämde honom till Rabbin och skickade honom derföre tidigt till Jerusalem, hufvudsätet för Judiskt-Rabbinisk lärdom, der P. njöt undervisning af Gamaliel och genom honom införlivades med Phariséernas sekt; derjemte hade ock P. efter den tidens sed lärt ett handverk, neml. tältmakare-yrket (σκηνοποιός ἔργον). Christna lärans utbredande i Jerusalem, som allt mer och mer fortgick, ådrog sig snart den unge Phariséens uppmärksamhet: hans eldiga karakter gjorde honom till dess ifrigaste motståndare och i fanatisk ifver för den gamla läran rasade han mot alla, som voro af den nya vägen (Act. 9: 1 följ.). Snart inskränkte sig hans zelotiseri icke längre till Jerusalem; försedd med fullmakt af Synedrinn anträdde han en resa till Damascus, der den nya läran räknade många anhängare, men på vägen dit kringstrålades han plötsligen af ett himmelskt sken och föll sanslös och förblindad till marken. Införd till staden fick han sin syn åter af en christen Ananias och lät döpa sig (35 e. Chr.), hvarefter han snart begynte predika Christum. Efter en kort vistelse i Damascus begaf han sig till Arabien, derifrån tillbaka till Damascus och derpå (3 år efter sin omvändelse, alltså 38) till Jerusalem (1:sta gången), der han under 15 dagars tid gjorde bekantskap med Petrus och Jacobus, så till Tarsus, hvarifrån Barnabas hämtade honom (43) till Antiochia, der han i förening med honom predikade under 1 års tid. Derpå gå båda med en collect till Jerusalem (2:dra gången enligt Act. 11: 30, hvarvid dock stor chronologisk svårighet uppkommer af Gal. 2: 1, hku endast derigenom kan till ngn del häfvas, att Paulus af för oss obekanta skäl icke följde med ända fram till Jerusalem; ty säkert är, att den Gal. 2: 1 nämnda resan rätteligen var den tredje och densamma som resan till Apostlaconventet år 52 — Act. 15 cap.), och återkomne till Antiochia anträda

de straxt derpå sin första missionsresa (år 44) till Cypern, Perge i Pamphylien, Antiochia Pisidiæ, Iconium, Lystra, Derbe och Attalia. Sedan de kommit tillbaka till Antiochia, uppväckte Judechristna rigoristers ankomst dit söndringar inom församlingen, hvarföre Barnabas och Paulus jemte några till (hvaribland Titus Gal. 2: 1) resa till Jerusalem (3:de gången) till Apostlaconventet år 52. Efter återkomsten till Antiochia skilja sig Barnabas och Paulus (se Βαρνάβας), som samma år i sällskap med Silas företager sin andra missionsresa. Denna går till Derbe och Lystra, der Timothens ansluter sig till Paulus, derpå till Phrygien, Galatien, Troas (der Lucas sluter sig till sällskapet), Macedouien, Philippi, Amphipolis, Apollonia, Thessalonica, Beroea, Athen (sjövägen), Corinth, der Paulus predikar 1½ år; derifrån begifver sig Paulus sjöledes till Ephesus och öfver Cæsarea och Jerusalem (4:de gången) tillbaka till Antiochia (år 55). Den tredje och sista missionsresan företager Paulus till Galatien, Phrygien, Ephesus, der han upphåller sig icke fullt 3 år (56—58), derifrån till Macedonien och Achaia (der han dröjer i 3 månader). Återvägen tages öfver Macedonien, Troas, Miletus, Tyrus, Ptolemais och Cæsarea till Jerusalem (5:te och sista gången). Häktad der kort före Pingsttiden år 59 transporteras han till Cæsarea, der han kvarhållles fången i 2 år (från sommaren 59 till sommaren 61) under Felix och Festus, hvilken sednare om hösten 61 sänder honom till Rom. Under resan dit lider han skeppsbrott vid Melite (Malta), der han öfvervintrar; om våren 62 kommer han till Rom, hvar est han hålles i fängelse i 2 år (till 64) och lider martyrdöden sannolikt under den med anledning af den stora branden samma år mot de christne utbrutna Neronska förföljelsen. — Så långt gå de biographiska underrettelserna hos Lucas. Det redan för denna artikel nog starkt i anspråk tagna ntrymmet medgifver icke öfver denne store hednige-apostel någon karakteristik, hvilken för öfrigt bäst inhämtas genom en flitig läsning af hans skrifter.

Sina epistlar skref han (så vidt det kunnat utrönas) på följande tider och ställen: 1:o) 1:sta brefvet till Thessalonicerne år 53 från Corinth; 2:o) 2:dra brefvet till Thessalonicerne icke långt efter det 1:sta under Pauli 1:sta vistelse i Corinth i början af år 54; 3:o) brefvet till Galaterne år 56

l. 57 från Ephesus; 4:o) *1:sta brefvet till Timotheus* (som var i Ephesus) från Macedonien år 57 l. 58 (jfr 1 Tim. 1: 3, 3: 14 — resan hit inföll under Pauli 3-åriga vistande i Ephesus och utsträcktes förmodligen till Corinth; ty Paulus var der 3 gånger — jfr 2 Cor. 12: 14, 13: 1. 2); 5:o) *brefvet till Titus* (som var på Creta) år 58 från Ephesus (se *Νικόπολις*); 6:o) *1:sta brefvet till Corinthierne* kort före Påsk år 58 från Ephesus; 7:o) *2:dra brefvet till Corinthierne* längre fram på året 58 (efter månaden Tischri) från Macedonien; 8:o) *brefvet till Romarne* år 59 på våren under Pauli 2:dra (3:dje) vistelse i Corinth; 9:o) *brefvet till Colosserne* år 60 l. 61 från Cæsarea; 10:o) *brefvet till Philemon* samma år och från samma ställe; 11:o) *brefvet till Ephesierne* också samma år och från samma ställe; 12:o) *brefvet till Philipperne* år 63 l. i början af 64 från Rom (P. hade skrivit ett förut, se Phil. 3: 1); 13:o) *2:dra brefvet till Timotheus* (som var i Ephesus) från Rom (2 Tim. 1: 17 — troligen det sista af Apostelns hand, jfr 2 Tim. 4: 6—8; tiden för författandet omöjlig att bestämma, enär öfvervinneliga svårigheter möta för dess inpassande inom den af oss kända berättelsen om Pauli lefnad, se *φαιλόνης*). — Återstår *brefvet till Hebræerne*, hvilket de flesta nyare anse vara skrivet af *Apollos*; men att det är skrivet om icke efter Pauli dictamen, dock under hans flitiga medverkan och inseende, derom vittnar icke blott innehållet, utan äfven framställningen, i synnerhet flera antydningar t. ex. Hebr. 13: 13. 19. 23. 24, af hkn sista vers det vill synas, att brefvet skrefs i Rom.

παύω, ἔπαυσα; παύσομαι, πέπαυμαι, ἐπαυσάμην komma ngn att upphöra l. låta bli, tillbakahålla, afhålla *τινὰ ἀπό τινος* och *τοῦ μή* med *ἰνφν*. 1 Petr. 3: 10, hämma, hejda, hindra; *med.* upphöra att, afstå ifrån att med *partic.* Lc. 5: 4 *al.*, *partic.* förstås inunder Lc. 11: 1 (*προσευχόμενος*), l. ock med *genit.* 1 Petr. 4: 1 den som lider i köttet, han har upphört med, afstått ifrån synd d. v. s. den som för sin strid mot synden (*ὀπίσασθε* i samma vers) lider, han har derigenom brutit med synden, så att hon icke mera har ngt värde öfver honom = han gör icke synd; äfven *absol.* upphöra, sluta, tystna Lc. 8: 24 *al.*

Πάφος, ου, ἡ Paphos, stad på ön Cypem, midt emot Pamphylens kust. Det Act. 13: 6. 13 förekommande är det *nya Paphos* (*νέα Π.*), en sjöstad med god hamn, hkn under Romarne var hufvud-

ort på öns vestra kust och säte för proconsuln; det låg enligt Strabo 60 stadier (= 1 Svensk mil) norr om det genom sitt Venustempel så berömda gamla Paphos (*παλαιὰ Π.*).

παχύνω, ὕνθην (παχύς fast, tät, tjock af πῆγνον, ἐπάγγην) egentl. göra tjock, fet, göda; i N. T. blott i *pass.* och i *metaphor.* mening vara förstocad, förslöad (jfr *lat.* pinguis) Mt. 13: 15, Act. 28: 27.

πέδη, ης, ἡ (πέζα Dorice = πούς pes) fotboja, black; vanligen i *plur.* Mc. 5: 4, Lc. 8: 29 bojor.

πεδινώς, ἡ, ὄν (πεδιόν fält, slätt) flack, slät, jemn Lc. 6: 17. *

πεζεύω (följ.) färdas till fots, landvägen Act. 20: 13. *

πεζῆ, adv. (egentl. *dat. femin.* af *adj.* πεζός, ἡ, ὄν till fots l. lands) *scil.* ὁδῶ till fots l. lands, landvägen Mt. 14: 13, Mc. 6: 33.

πειθαρχέω, ἡσα (πειθαρχος) lydig befäl af *πειθομαι, ἀρχή)* egentl. *vara lydig commando*; i allmht lyda, hörsamma, villfara Act. 5: 29. 32 *al.*

† *πειθός, ἡ, ὄν* (se följ.) öfvertalande (= det vanliga *πιθανός*), *π. σοφίας λόγῳ* 1 Cor. 2: 4 öfvertalande visdomsord; *anm.* ordet finnes i hela grekiska språket blott på detta ställe, och är således ett äkta *ἄπαξ εἰρημένον*. *

πειθῶ, ὅος ctr. οὔς, ἡ (följ.) ss. *nomen proprium* öfvertalandets gudinna, Suada; ss. *appellativum* öfvertalningsgåfva, öfvertalning, öfvertygande, väl-talighet, anses enligt somliga menas 1 Cor. 2: 4 (se fgde). *

πείθω, πείσω, ἔπεισα; πέποιθα; πείσθησομαι, πέπεισμαι, ἐπέσθην egentl. *böja*; deraf beveka, för-må, öfvertala Mt. 27: 20 *al.*, öfvertala att vara på sin sida d. ä. stämma för sig Gal. 1: 10; öfvertyga Act. 18: 4, 19: 8, 28: 23; ställa tillfreds, lugna, stilla *τὰς καρδίας ἡμῶν* 1 Joh. 3: 19 (se *καταγινώσκω*); — *pass.* låta öfvertala l. öfvertyga sig, tro Lc. 16: 31 *al.*, äfven lyda Act. 21: 14 *al.*, *πειθόμεθα* Hebr. 13: 18 || *πεποίθαμεν; πέποιθα* (*perf.* 2) jag förtröstar på l. har tillförsigt till *ἐπί τινα* Mt. 27: 43 *al.*, litar l. förlitar mig på *ἐπί τινι* Mc. 10: 24 *al.*, äfven *ἔν τινι* Gal. 5: 10 *al.*, äfven *τῷ* Phil. 21, Phil. 1: 14; jag tilltro mig Röm. 2: 19, *ἐαυτῶ* 2 Cor. 10: 7 tilltro sig sjelf; — *πέπεισμαι* Rom. 8: 38 *al.*, äfven *πεπεισμένος εἰμί* Lc. 20: 6 jag har låtit öfvertyga mig, är öfvertygad; jag tillförser mig Hebr. 6: 9 *τὶ περὶ τινος* ngt beträffande ngn.

πεινάω, *infin.* πεινῶν st. profangrek. πεινῶν, *άσα*, *άσα* (πεινά, ἡ hunger, hungersnöd; beslägtadt med πένης, πείνια fattigdom, penuria) hungra, blifva hungrig Mt. 4: 2 *al.*; *metaphor.* om andlig hunger, med *accus.* Mt. 5: 6 hungra efter ngt d. ä. hafva stark åtrå, äfven οὐ π. Joh. 6: 35 (om de andliga behofvens fullkomliga tillfredsställande).

πειράω, *ας*, ἡ försök, prof π. λαμβάνειν τινός Hebr. 11: 29 göra försök med ngt, försöka på ngt; en genom anställda försök vunnen *erfarenhet* π. λαμβ. τινός Hebr. 11: 36 skaffa sig erfarenhet af, erfara, utstå, lida ngt.

πειράζω, *ασα*; *ασμαι*, *άσθην* (fgde) anställa försök med ngn l. ngt, försöka, pröfva, undersöka i *god* l. *ond* mening, vanligen det sednare; men äfven det förra ss. 2 Cor. 13: 5; försöka, ställa l. sätta på prof, fresta Mt. 16: 1 *al.* a) *om Gud*, som låter pröfningar öfvergå människorna ss. 1 Cor. 10: 13, Hebr. 11: 17; b) *om människor*, som sätta Guds allmakt och tålmod på prof, fresta Gud Act. 15: 10 *al.*; fresta, reta till synd Mt. 4: 1 *al.*, deraf ὁ πειράζων frestaren κατ' ἐξοχήν, djefvulen Mt. 4: 3, 1 Thess. 3: 5; försöka med *infin.* Act. 16: 7, 24: 6.

πειρασμός, *οῦ*, ὁ (fgde) pröfning, bepröfvelse, försökelse (hvarigenom en ehristens tro och lydriad pröfvas) Le. 8: 13 *al.*, i synnerhet om de förföljelser en ehristen har att lida från den otrognas sida; frestelse, retelse till synd Mt. 6: 13 *al.*; äfven om människor som fresta Gud, liksom uppfordra honom. att visa prof på, om han är Gud Hebr. 3: 8.

πειράω, vanligen *med*. -άομαι, *αμαι* (πειρά) försöka sig, göra försök med, försöka *c. infin.* Act. 9: 26, 26: 21; äfven fresta Hebr. 4: 15 || πεπειρασμένον (Frälsaren blef frestad i alla afseenden lika med oss utan synd; i hans kött låg möjligheten att falla, i det han frestades af djefvulen med ögonens begärelse, köttens begärelse och ett högfärdigt lefverne Mt. 4 eap., liksom våra första föräldrar, men han bestod segerrikt uti alla *utifrån* honom till mötes trädande frestelser, utan att samtycka till ngn synd; *inifrån* kunde han icke frestas, ty han var född utan arfsynd).

πειρασμός, ἤς, ἡ (πειθω) öfvertalande l. öfvertalning Gal. 5: 8. *

πέλαγος, *εος*, τό (trol. af ἄλῃ delat, emedan hafvet delar l. skiljer länderna åt; ἄλῃ är bäck) haf Act.

27: 5; i synnerhet öppna sjön, djup, därför π. θαλάσσης Mt. 18: 6 hafvets djup.

πελεκίζω; *ισμαι* (πέλεκυς, ὁ bila, yxa, strids- l. offer- yxa — beslägtadt med πάλλω och pello) liksom *yxa till*, aflugga med yxa (hufvudet), halshugga Apoc. 20: 4. *

πέμπτος, ἡ, ον (πέμπτε, *Æol.* = πέντε) den femte Apoc. 6: 9 *al.*

πέμπω, πέμφω, ἔπεμψα; ἐπέμφθην skieka, sända, ut- l. tillsända Mt. 2: 8 *al.*; sända åstad, kasta ut l. ned Apoc. 14: 15. 18.

πένης, *ητος*, ὁ, ἡ (πένομαι arbeta, genom arbete förtjena sitt bröd) som genom arbete förtjenar sitt dagliga bröd, dagakar, fattig, torftig 2 Cor. 9: 9. * πενθερά, *ἄς*, ἡ (*femin.* af följ.) svärmoder Mt. 8: 14 *al.*

πενθερός, *οῦ*, ὁ (af följ., liksom κηθεμών och κηδεστής af κήδομαι) svärfader Joh. 18: 13. *

πενθέω, ἴσω, ἴσα (följ.) beklaga τινά ἐπί τινι 2 Cor. 12: 21 ngn för ngt, begråta; *intrans.* klaga, sörja, råka i bedröfvelse, vara bedröfvad Mt. 5: 4 *al.*, ἐπί τινι l. τινι Apoc. 18: 11.

πένθος, *εος*, τό (beslägtadt med πάθος och πάσχω, πέπονθα) lidande, sorg, bekymmer, klagan Jac. 4: 9 *al.*

πεινιχρός, *ά*, ὄν (πένης) arm, fattig Le. 21: 2. *

πεντάκις, *adv. numer.*, 5 gånger 2 Cor. 11: 24. *

πεντακισχίλιοι, *αι*, *α* (fgde, χίλιοι) 5000 Mt. 14: 21 *al.*

πεντακόσιοι, *αι*, *α* 500 Le. 7: 41, 1 Cor. 15: 6.

πέντε, *Æol.* πέμπτε, 5 Mt. 14: 17. 19 *al.*

πεντεκαδέκατος, ἡ, ον (πέντε καὶ δέκατος) den 5 och 10:de = 15:de Le. 3: 1. *

πεντήκοντα 50 Le. 7: 41 *al.*; κατὰ l. ἀνά π. Me.

6: 40, Le. 9: 14 = 50 i hvarje (hop l. matlag).

πεντηκοστή, ἡς, ἡ (vanligen förstås inunder ἡμέρα den 50:de dagen; Hebr. חַג־הַשְּׁבִיעִי הַשְּׁבִיעִי, *άγια* ἑπτὰ ἑβδομάδων de 7 veckornas fest, veekohögtid — חַג־שִׁבְעָה הַשְּׁבִיעִי skördefest och חַג־הַשְּׁבִיעִי הַשְּׁבִיעִי förstlingsdag l. högtid Num. 28: 26) *Pingst*, en af Israëliternas 3 stora högtider, som inföll 7 *veckor* efter skördens början, neml. på 50:de dagen efter första påskdagen (så att den andra påskdagen är att räkna ss. den första af dessa 50 dagar — hvarföre och den gamla kyrkans tradition ganska riktigt satt den första christna pingsthögtiden på *söndagen*) — och firades vid centralhelgedomen ss. tacksamhetsfest för slutad *skörd*. Den religiösa

högtidligheten bestod hufvudsakligen uti offerandet af 2:ne syrade *förstlingsbröd*, bakade utaf mjöl af det nyss skördade hvetet, hka tillfölla presterna, och uti ett tackoffer af 2:ne lamm; dertill fogades äfven ett stort bränne- och syndaoffer, och glada måltider upplifvade den gerna och talrikt besökta högtiden. Derjemte hade festen en historisk betydelse: den firades nemligen *till minne af lagens utgifvande på Sinai*, hkt hade egt rum 50 dagar efter Israëliternas utvandring ur Ægypten. *Anm.* Såsom högtid vid slutet af skörden står Pingsten midtemot Påsken, hkn var högtid för den började skörden; tillika egnades den förra hveteskörden, den sednare kornskörden, enär skörden begynte med kornet och slutades med hvetet; sådesskörden kunde inom 7 veckor öfverallt vara slutad; fkmr Act. 2: 1 *al.*

πέποιθα, perf. 2 till *πέιδω*, hkt se.

πεποιθήσεις, εως, ή (fgde) förtröstan, tillförsigt 2 Cor. 1: 15 *al.*

πέπονθα, perf. till *πάσχω*, hkt se.

πέπωκα, perf. till *πίνω*, hkt se.

περ (beslägtadt med *περί*), *enclit.* partikel, som vidhanges åtskilliga ord och vidgar omfånget af deras betydelse ss. *ἐάνπερ, εἴπερ* o. s. v.

πέραν (beslägtadt med *περὶ*) 1:o) *adv.* på andra sidan, »hinsidan», *τὸ π.* det som är på andra sidan, fkmr i constructionen *εἰς τὸ π.* Mt. 8: 18 *al.* till andra sidan l. stranden. — 2:o) *præpos.* med *genit.* på andra sidan om, ultra ss. *π. τοῦ Ἰορδάνου* Mt. 4: 15 *al.*, Mt. 19: 1 (utmärker den väg JEsus tog ifrån Galilæen till Judæen) = *Peræa*, som låg på andra sidan Nedra Jordan emellan bäckarne Jabbok och Arnon.

πέρας, ατος, τό (samstammigt med fgde) gräns, ände Mt. 12: 42 *al.*, slut *καὶ πάσης* — — *ὁ ὄρκος* Hebr. 6: 16 och ss. en gräns för (= ett slut på) all tvist hafva de till bekräftelse eden.

Πέργαμος, ου, ή l. *-ον, ου, τό Pergamum* l. *-us*, gammal Mysisk stad vid floden Caicus, hvarest en christen församling hade bildat sig, till hkn ett af de Apoclypt. sändebrefven är stäldt Apoc. 1: 11, 2: 12. Staden var då *ἐπιφανής πόλις*, hufvudstad i Romerska provinsen Asia; tidigare berömd ss. residens för konungarne af Attaliska stammen. Här fanns ett af de första bibliotheker i den gamla världen, hkt Antonius skänkte Cleopatra, äfvensom ett gammalt och vidtberömdt Æsculapii tempel med fristad. — Enligt Apoc.

2: 13 var här *θρόνος τοῦ σατανᾶ*, hkt utmärker, att här var ett hufvudsäte för afgudatjensten; man antager också, att med satan menades Æsculapius, hvilken dyrkades under symbolen af en orm, som också den tiden var satans Judiska sinnebild.

Πέργη, ης, ή Perge, sjö- och hufvudstad i Pamphylie, der Paulus och Barnabas förkunnade evangelium; staden låg vid floden Cestrus, 60 stadier från dess mynning och hade ett berömdt Artemistempe. Act. 13: 13. 14, 14: 25.

περί, præpos. (samstammigt med *πέρ, per, πέραν* och uttrycker en allmänlighet, ett *omkringslutande*, *rundt omkring* l. på alla sidor, jfr *ἀμφί*) 1:o) med *accus. A)* *omkring a) loci:* Mt. 3: 4 *al.*, *οί π. τινα* utmärker *a)* ngns omgifning l. sällskap ss. Mc. 4: 10, Lc. 22: 49; *β)* ngn gång personen sjelf jemte dess omgifning ss. *οί π. Παῦλον* Act. 13: 13 Paulus och hans följeslagare, *αί π. Μάρθαν καὶ Μαριάμ* Joh. 11: 19 Martha och Maria jemte sorgeqvinnorna; men *γ)* i N. T. aldrig personen ensam (äfven i profangrek. är denna betydelse sällsynt och omtvistad); *οί π. τι* Mc. 3: 8 de som bo omkring l. i trakten af ngt, *αί π. αὐτὰς πόλεις* Jud. 7 kringliggande l. angränsande städer, *τὰ π. τι* Act. 28: 7 ett stället l. en trakts omgifning l. grannskap; hit hörer: *οί περί τὰ τοιαῦτα (scil. ὄντες) ἐργάται* Act. 19: 25 de arbetare som voro omkring d. ä. sysselsatte sig med dylika neml. miniaturrettempel (*εἶναι π. τι* betyder neml. i profangrek. sysselsätta sig med ngt), äfven *περισπᾶσθαι π. πολλὴν διακονίαν* Lc. 10: 40 draga sig l. dragas omkring mycket hushållsbestyrse *περισπάω* och jfr v. 41. — b) *temporis:* omkring, vid pass, vid ss. Mt. 20: 3 *al.* — B) *metaphor.* rörande, beträffande, angående, i afseende på, i anseende till ss. *αί π. τὰ λοιπὰ ἐπιθυμίαι* Mc. 4: 19 begärelserna rörande det öfriga ss. väl lust, ära o. s. v. d. ä. de öfriga begärelserna, *τὰ π. τινα* Phil. 2: 23 hvad som rör l. angår ngn, ngns angelägenheter, tillstånd, öde, *π. πάντα* Tit. 2: 7 rörande allt d. ä. i alla afseenden l. stycken; *περὶ τὴν πίστιν* 1 Tim. 1: 19 *al.* rörande l. i anseende till tron, äfvenså *περὶ πολλά, π. ζητήσεις.* — 2:o) med *genit.* a) *omkring* (i local mening) Act. 25: 18 (endast på detta ställe). — b) *metaphor.* rörande, beträffande, angående *τὰ π. τιнос* (liksom *περὶ τι*) hvad som rör l. angår ngn, ngns angelägenheter, tillstånd o. s. v. Lc. 22: 37 *al.*; om, öfver Mt. 11: 7 *σῶρε; π. πάντων* 3 Joh. 2

öfver allt, mest af allt. — c) för, för skull Mt. 26: 28 *sape*. — *Ann.* Fkmr ej med *dat.* i. N. T.

περιάγω (fgde, ἄγω) föra omkring (med sig) 2 *accus.*

1 Cor. 9: 5 ngn ss. ngt; *intrans.* föra sig l. drifva omkring med *accus.* Mt. 23: 15, l. gå omkring Mt. 9: 35, äfven *absol.* Mt. 4: 23, Mc. 6: 6, Act. 13: 11.

περιαίρειω, εἶλον (αἰρέω) taga bort ngt som går *rundtomkring* ss. τεῖχος murarne omkring en stad, *rundtomkring* borttaga; alldeles borttaga 2 Cor. 3: 16, Hebr. 10: 11, betaga l. afskära (om hopp) Act. 27: 20, kapa (ankartägen) Act. 27: 40.

περιάπτω, ἤψα (ἄπτω) egentl. häfta *rundtomkring*, kringhäfta (eld), upp- l. antända Lc. 22: 55 || ἀψάντων. *

περιαστράπτω, ἤστραφα (ἀστράπτω) *rundtomkring* blixta, kringblixtra l. -stråla τινά Act. 9: 3 l. περί τινα Act. 22: 6.

περιβάλλω, βαλῶ, ἐβαλον; βαλοῦμαι, βέβλημαι, ἐβαλόμην (βάλλω) kasta omkring, omgifva χάρακα τῇ πόλει Lc. 19: 43 staden med en vall; i synnerhet ngn med en klädning, påkläda, kläda τινά Mt. 25: 36. 43, τινά τι Lc. 23: 11, Joh. 19: 2, skenbart *absol.* Mt. 25: 38 genom ellips; *med.* kasta omkring sig, påtaga, ikläda sig l. kläda sig uti l. med τί Mt. 6: 31, Act. 12: 8; *pass.* beklädas, klädas, vara klädd Mt. 6: 29, τί Mc. 14: 51 *al.*, ἐν ἱματίοις λευκοῖς Apoc. 3: 5, 4: 4 i hvita mantlar.

περιβλέπω; ἐβλεψάμην (βλέπω) se l. skåda omkring; i N. T. blott *med.* se sig omkring Mc. 5: 32 *al.*, kasta blickarne omkring sig på ngn τινά Mc. 3: 5. 34 (χόλῳ) rundt omkring; äfven se omkring d. ä. bese τί Mc. 11: 11.

περιβόλαιον, οὐ τό (περιβάλλω) det som man kastar omkring sig, slöja 1 Cor. 11: 15, äfven Hebr. 1: 12.

περιδέω; δεῖσθαι (δέω) omkring- l. ombinda τινί med ngt Joh. 11: 44. *

περιδραμεῖν, se περιτρέχω.

περιεργάζομαι (följ. l. περί, ἐργάζομαι) sysselsätta sig med ngt i synnerhet med öfverdrifven sorgfällighet, fjeska, bekymra sig om onyttiga l. öfverflödiga saker, som icke angå ngn, förnöta tiden onyttigt, drifva omkring 2 Thess. 3: 11. *

περιεργος, οὐ (περί, ἔργον) omkring ett arbete, sysselsatt dermed, sorgfällig; med öfverdrifven småaktig sorgfällighet arbetande, fjeskig, beställsam, den som bekymrar sig om ting som icke angå

honom, nyfiken 1 Tim. 5: 13, τὰ π. πρῶττειν Act. 19: 19 hafva onyttiga l. vidskepliga ting för sig (om besvärjare och goöter).

περιεργομαι, ἦλθον (ἔργομαι) komma, gå, fara, draga omkring Act. 19: 13 *al.*, gå l. löpa omkring τὰς οἰκίας 1 Tim. 5: 13 i husen.

περιέχω, ἐσχον (ἔχω) egentl. kringhålla, omfatta, gripa, bemäktiga sig Lc. 5: 9; inbegripa, innefatta l. -hålla Act. 23: 25 (se τύπος); äfven *imperson.* 1 Petr. 2: 6 innehållet är, det står, man läser.

περιζώννυμι l. ὄω; ζώσομαι, ἐζωσμαι. ἐζωσάμην (ζώννυμι) kringgördla, omgördla, omgjorda; *med.* omgördla l. uppskörtla sig Lc. 12: 37 *al.*, trop. τὴν ὄσφυν ἐν ἀληθείᾳ Eph. 6: 14 sedan J omgördlat eder länd med sanning [gördeln nämner Paulus först bland de andliga försvarsvapnen, ty att påtaga sig gördeln var det främsta och nödvändigaste behof för den till strid sig rustande krigaren; derigenom först uppfästades neml. och sammanhölls den hängande, fladdrande manteln, så att han obehindradt kunde röra sig och vinna en fast hållning. På samma sätt skulle den andlige krigaren påtaga sanningens gördel och derigenom liksom fästa och sammanhålla sitt fladdrande sinne — här tages ἀλήθεια *subject.* och betyder kunskapens öfverensstämmelse med den i Evangelio befintliga objectiva sanningen, se ἀλήθεια — *Tertium comparationis* (d. ä. jernförelsepunkten med den verldslige krigaren) är *aptus habitus*, den rätta attituden, som vinnes genom sammanhållningen förmedelst gördeln]; p. p. p. omgördlad l. omgjordad Lc. 12: 35 neml. ζώνην, som äfven fkmr Apoc. 1: 13, 15: 6 d. ä. färdig, beredd.

† περιθεσις, εως, ἡ (περιτίθημι) kringläggning, kringläggning χρυσίων 1 Petr. 3: 3 med guldsaker, guldsmycken. *

περιῖστημι, ἐστήξα (ἵστημι) ställa, sätta omkring; *perf. intrans.* ställa sig l. stå omkring Joh. 11: 42, Act. 25: 7; *med.* äfven ställa sig utom d. ä. gå ur vägen, undvika 2 Tim. 2: 16, Tit. 3: 9.

† περικάθαρμα, ατος τό (περικαθαίρω) rena, rensa rundt omkring — af καθαίρω) det rundt omkring bortrensade, afskrap, tropice 1 Cor. 4: 13. *

περικάλυπτο, ἐκάλυψα; κέκαλυμμαι (καλύπτω) kringhölja, betäcka τί Mc. 14: 65, Lc. 22: 64, öfverdraga med ngt τινί Hebr. 9: 4.

περίκειμαι (κεῖμαι) ligga l. vara lagd omkring περί τι Mc. 9: 42, Lc. 17: 2, l. τινί Hebr. 12: 1 (oss

kringliggande l. omhvärfvande l. omgifvande); vara omgifven med ngt τί, bära på sig Act. 28: 20, *metaphor.* vara behäftad med *ασθένεια* svaghet Hebr. 5: 2.

περικεφαλαία, *ας*, ἡ (egentl. *femin.* af *adj.* *περικεφάλαιος* hufvudomgifvande af *περί*, *κεφαλή*) hufvudbetäckning, hjälm — hette annars *χράνος* l. *κόρυς*; derpå märkes a) *λόφος* hjälmbuske, b) *φάλος* buckla, hvori den förre instacks, c) *ὄχεύς* rem under hakan, d) *στεφάνη* hjälmrand l. visir; ss. en *περικ.* framställes 1 Thess. 5: 8 ἐλπὶς σωτηρίας, hvaraf Eph. 6: 17 förklaras (se ock *σωτήριος in fine*).

περικρατής, ἐς (χράτος) öfvermäktig, mästare öfver ngt τινός Act. 27: 6. *

περικρύπτω, ἐκρυβον (κρύπτω) rundtomkring betäcka, förborga, dölja: π. ἐαυτήν Lc. 1: 24 hon höll sig förborgad l. inne. *

περικυκλόω, ὥσω (κυκλόω) omringa, omhvärfva, omskansa Lc. 19: 43. *

περιλάμπω, ἐλαμψα (λάμπω) kringsskina, kringstråla τινά Lc. 2: 9, Act. 26: 13.

περιλείπω (λείπω) lemna öfver, öfrig; *pass.* lemnas, blifva öfrig, återstå 1 Thess. 4: 15. 17.

περίλυπος, ον (λύπη) öfvermåttan l. högligen l. djupt bekymrad, full af bekymmer, bekymmerfull Mt. 26: 38 al.

περιμένω (μένω) dröja l. vänta öfver, invänta, afbida τί Act. 1: 4. *

περίξ, *adv.* (*περί*) rundtomkring; ὅ, ἡ, τὸ π. kringliggande Act. 5: 16. *

περιοικέω (följ.) *bo* omkring, i grannskapet af τινά ngn Lc. 1: 65. *

περιοίκος, ον (οἶκος) kringboende, granne Lc. 1: 58. *

περιούσιος, ον (*περίεμι* vara öfver, öfrig — *περιουσία*, öfverskott, rikedom) öfrigvarande, öfverblifven, »igenlefd», äfven förmögen, rik; λαὸς π. Tit. 2: 14 (= $\overline{\pi\rho\iota\sigma\tau\alpha\tau\eta\sigma\iota\sigma\iota\sigma}$ = λ. εἰς περιποίησιν 1 Petr. 2: 9) egendomsfolk, ett folk till sin egendom. *

περιοχή, ἤς, ἡ (*περιέχω*) omfattning, omfång, innehåll Act. 8: 32. *

περιπατέω, ἦσω, ἦσα, ἦσα (*πατέω*) gå omkring, vandra, spatsera, gå — a) i *egentlig mening* Mt. 4: 18 al., ἐν τινι inom l. i l. ibland Mc. 11: 27 al., ἐπὶ τινος l. τι öfver l. på ngt Mt. 14: (25) 26. 29 al., μετὰ τινος i ngns sällskap Joh. 6: 66, Apoc. 3: 4, παρὰ τι bredvid ngt ss. Mt. 4: 18. —

b) i *oegentlig mening*: vandra, föra vandel, lefva o. s. v. ss. εὐσχημόνωνος, ἀξίως, ἀκριβῶς, ἀτάκτως; med *dat.* ss. τοῖς ἔθνεσι Act. 21: 21, κόμαις, μέθαις κ. τ. λ. Rom. 13: 13, τοῖς ἔχνεσιν och τῷ πνεύματι 2 Cor. 12: 18, Gal. 5: 16 (liksom gå efter) vandra efter, följa — lika betydelse har κατὰ τι Mc. 7: 5 al.; διὰ τινος ss. διὰ πίστεως 2 Cor. 5: 7 (tron är den väg hkn vi genomvandra, det element genom hkt vår jordiska vandel rör sig — se ock εἶδος), διὰ τοῦ φωτός Apoc. 21: 24; ἐν τινι egentl. inom ngt, inom dess område, omgifven af ngt (så att det utgör det element, den sfer hvarinom vandeln sker) ss. ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἐν τῷ φωτί, ἐν τῇ ἀληθείᾳ κ. τ. λ. Joh. 8: 12 al., äfven ἐν τῇ ἡμέρᾳ, ἐν τῇ νυκτί Joh. 11: 9. 10 (der Frälsaren liknar sitt lif vid dagens 12 timmar — ἡμέρα är alltså dagsarbetet — och νύξ dess afbrott genom *προσκοπή*), ἐν βρώμασιν inom matföreskrifter ss. ἐν οἷς — — — *περιπατήσαντες* Hebr. 13: 9 hvaraf de icke haft ngn nytta som derutinnan hafva vandrat (meningen är, att de som göra skillnad emellan födoämnen och genom åtnjutande af helig spis — offerspis — vilja uppnå en hög grad af helighet, icke kunna dermed stilla sina samveten; ty intet utvärtes ting, intet lagens iakttagande kan göra hjertat fast och visst — det förmår endast Guds oförskylda nåd i Christo JEsu).

περιπέρω, ἐπειρα (*πέρω* genomtränga från den ena ändan *πέρας* till den andra, genomborra) = *simplex*, genomborra l. -stinga *metaphor.* 1 Tim. 6: 10. *

περιπίπτω, ἐπεσον (*πίπτω*) falla öfver, omkring, råka in i ngt så att man deraf är rundtomkring omgifven och utan utväg; i allmänhet råka ut för, falla i händerna på *λησταῖς* Lc. 10: 30 röfvare, falla i *πειρασμοῖς* Jac. 1: 2 frestelser, råka l. stöta εἰς τι Act. 27: 41 på ngt.

περιποιέω; *εποιήσαμην* (*ποιέω*) göra att ngt blir öfver; i N. T. blott i *med.* lemna öfrigt för sig, bespara, *eröfra*, förvärfva, förtjena sig ngt τί Act. 20: 28, 1 Tim. 3: 13.

περιποίησις, *εως*, ἡ (fgde) 1:o) *eröfring*, förvärfvande *σωτηρίας* 1 Thess. 5: 9, *δόξης* 2 Thess. 2: 14, *φυγῆς* Hebr. 10: 39 af lifvet = själens frälsning. — 2:o) det förvärfvade, förvärf, egendom ss. *λαὸς εἰς π.* 1 Petr. 2: 9 ett folk till egendom neml. bestämdt = egendomsfolk, äfven blott *περιπ.* Eph. 1: 14 det af Gud till sin egendom förvärfvade folk,

egendomsfolk, christenheten, det nya Gudsfolket; se ock περιούσιος.

περιῶρήγνυμι, ἐῶρήξα (ῶήγνυμι) egentl. *rundtomkring sönderslita*, afslita, afrycka αὐτῶν τὰ ἱμάτια Act. 16: 22 deras (neml. Pauli och Silas') kläder. *

περισπάω (σπάω) *draga omkring; med.* draga sig l. gå beständigt omkring, vara sysselsatt med ngt περί τι Lc. 10: 40 (egentl. dragas l. fästa sin uppmärksamhet omkring ngt) (Maria, som hade sin uppmärksamhet riktad på ett enda föremål, det enda nödtorftiga se v. 42), se ock περί 1: o) A) a).

† περισσεία, ας, ῆ (περισσεύω) *öfverflöd*, ymnighet, fullhet Rom. 5: 17, 2 Cor. 8: 2, εἰς π. 2 Cor. 10: 15 till öfverflöd, rikligen; utväxt (jfr luxuries), ss. π. χαλίας Jac. 1: 21 onskans utväxt (synden liknas vid utväxter på träd, sidokott, ofruktbara grenar Joh. 15: 2 — χαλία är det inneboende syndaförderfvet, -arfsynden, ἐπιθυμία Jac. 1: 15).

† περισσευμα, ατος, τό (följ.) 1: o) det som *blifvit öfver*, det öfverblifna, återstod, lemnigarne Mc. 8: 8. — 2: o) öfverskott, öfverflöd () (ύστέρημα) 2 Cor. 8: 14 (äfvén i några editioner Lc. 21: 4), fullhet *metaphor.* Mt. 12: 34, Lc. 6: 45.

περισσεύω, ἐπερίσσευσα; σευθήσομαι (följ.) 1: o) *intrans.* a) vara l. blifva öfver, öfrig Joh. 6: 12. 13, τὸ π. Mt. 14: 20 *al.* det öfverblifna, resten, återstoden. — b) öfverskjuta, öfverflöda, hafva öfverflöd τινός Lc. 15: 17 på ngt, *absol.* Phil. 4: 12. 18, ἐν τινι Rom. 15: 13 *al.* i ngt, hafva ngt i rikaste mått, men π. ἐν εὐχαριστία Col. 2: 7 i det J öfverflöden derpå (neml. på tron) under tack-sägelse, εἰς τι Rom. 3: 7, 2 Cor. 8: 2 rikligen bidraga till ngt, εἰς τινα Rom. 5: 15 öfverflöda l. blifva riklig i afseende på ngn, rikligen tillfalla ngn; τὸ π. Mc. 12: 44, Lc. 21: 4 det öfverflödiga, öfverflöd, οὐκ ἐν τῷ π. — — αὐτῷ Lc. 12: 15 efter orden: icke uti öfverflödet är för ngn hans lif utur hans egodelar, d. ä. vid allt öfverflöd beror icke ngns lif på hans egodelar. — c) öfverträffa, öfvergå τινός Mt. 5: 20 ngn, *absol.* vara öfverlägsen, hafva förtråde 1 Cor. 8: 8. — d) tillväxa, tilltaga τῷ ἀριθμῷ Act. 16: 5 i l. till antal, 1 Thess. 4: 1 (*scil.* ἐν τῷ οὕτως περιπατεῖν). 10 (i syskonkärlek) o. s. v. — 2: o) *trans.* göra öfverflödande, riklig, öfversvinlig 2 Cor. 4: 15; låta öfverflöda 2 Cor. 9: 8, ἐφ. 1: 8, 1 Thess. 3: 12; deraf *pass.* rikligen begäf-

vas, få i rikt mått, hafva öfverflöd Mt. 13: 12, 25: 29.

περισσός, ῆ, ὄν (περί) som är *öfver* (tal, mått, vanlig ordning), öfverskjutande, öfverdrifven, öfverflödiga a) som går öfver, är större l. mer än, »utöfver» τούτων Mt. 5: 37 dessa (nemligen ja och nej); rikligt, fullt opp Joh. 10: 10 (neml. af andliga håfvor — nåd och sanning Joh. 1: 14. 17), ἐκ περισσοῦ Mc. 6: 51, 14: 31 öfverdrifvet, mycket (|| ἐκπερισσῶς); *neutr. π.* förträffligt, utmärkt τί π. ποιῆτε Mt. 5: 47 hvad gören J som utmärker eder framför andra? äfvén utmärkthet, företräde Rom. 3: 1; *comparat.* περισσότερος större, ymnigare, rikligare 1 Cor. 12: 23. 24, 2 Cor. 2: 7, *neutr.* ytterligare, mera, ngt mer τινός än ngn l. ngt Mt. 11: 9 *al.* — b) öfverflödiga, onödiga π. μοί ἐστίν 2 Cor. 9: 1 det är öfverflödigt l. onödigt för mig, jag behöfver ej.

περισσῶς, *adv.* (af fgde) öfverflödigt, högligen, rikligen, högljudt Mt. 27: 23 *al.*; *comparat.* περισσότερον i högre grad Mc. 7: 37 *al.* förstärkt med μᾶλλον, äfvén περισσοτέρως i högre grad, företrädesvis 2 Cor. 1: 12 *al.*, ἐν λόποις π. *scil.* οὐσί 2 Cor. 11: 23 genom större ansträngningar.

περιστερά, ᾶς, ῆ (antingen främmande ord l. kanske: med ring omkring bröstet περί στέρον) dufva Mt. 3: 16 *al.*

περιτέμνω, έτεμον; τέτμημαι, ετμήθη (τέμνω skära) *skära rundtomkring*, företaga omskärelse på ngn, omskära τινά ngn Lc. 1: 59 *al.*; *med.* låta omskära sig 1 Cor. 7: 18 *al.*, *pass.* omskäras Act. 15: 1 *al.*; *trop.* om andlig omskärelse Col. 2: 11. περιτίθημι, έθηκα, έθηγ (τίθημι) *sätta omkring* τινί τι Mt. 21: 33, Mc. 12: 1, lägga omkring l. kringlägga τινί τι Mt. 27: 48 *al.*, sätta på Mc. 15: 17, påkläda Mt. 27: 28; *trop.* tillägga, tilldela τινί τι περισσοτέραν 1 Cor. 12: 23 hålla en sak i större ära, ära i rikare mått (neml. genom klädnad, hkt ligger i *verbum*).

† περιτομή, ῆς, ῆ (περιτέμνω) egentl. *skärning rundtomkring*; i N. T. omskärelse (bortskärandet af förhuden), först genom gudomlig befallning införd af Abraham i dess familj, sedan genom Moses allmänt införd ibland Israëliterna för att afsända dem från andra nationer ss. ett Gudi helgadt folk och förpligta dem att hålla Guds förbund (διαθήκη π., se διαθήκη); ordet nyttjas a) om sjelfva omskärelsens handling Joh. 7: 23 *al.*, b) omskärelsens tillstånd Rom. 2: 25. 26 *al.*,

metonym. för de omskurna d. ä. Judarne Rom. 3: 30 *al.*; οἱ ἐκ π. πιστοί Act. 10: 45 *al.* de trogna af omskärnelsen d. ä. Jude-christna; *metaphor.* π. καρδίας Rom. 2: (28) 29 hjertats omskärkelse = köttets dödande, rening från synden (ty omskärnelsen var, enligt Philo, σύμβολον ἡδονῶν ἐκτρομῆς d. ä. en sinnebild på lustarnes bortskärande l. afsöndring af allt osedligt); π. τοῦ Χοῦ Col. 2: 11 den omskärkelse, som sker genom gemenskapen med Christo. — *Anm.* Omskärnelsen פְּרִיטָה företogs på 8:de dagen efter födelsen Lc. 2: 21, Act. 7: 8 och verkställdes på det sätt, att manliga förhuden פְּרִיטָה אֶרְוֹתֵי אֲבִיבֵי קִרְיָתִים kring-skars och tillbakadrogs. — De oomskurne betraktades af Judarne på samma sätt som βάρβαροι af Grekerne.

περιτρέπω (τρέπω) vända omkring l. om, upp och ned, förvrída, bringa ngn εἰς μανίαν Act. 26: 24 till galenskap. *

περιτρέχω, ἐδραμον (τρέχω) löpa l. springa omkring τί Mc. 6: 55. *

περιφέρω (φέρω) bära omkring Mc. 6: 55, πάντοτε — — — περιφέροντες 2 Cor. 4: 10 alltid bärande omkring på vår kropp JEsu död d. ä. alltid är vår kropp, vårt lif på våra apostoliska resor utsatt för samma död som JEsus dog d. ä. döden för Evangelii skull (här återkommer samma tanke som 1 Cor. 15: 31, 2 Cor. 1: 5, Col. 1: 24, neml. att JEsu lidanden och död förnyas i hans lemmar); — *pass.* kringföras, föras hit och dit ἀνέμω διδασκαλίας *metaphor.* Eph. 4: 14 (bilden tagen af skepp, som föras hit och dit af vindarne); || παραφέρεσθαι Hebr. 13: 9, Jud. 12.

περιφρονέω (φρονέω) tänka öfver, i tankarne öfverse, förakta τινός = καταφρονέω (liksom också περιοράω i profangrek.); fkmr Tit. 2: 15. *

περίχωρος, ον (χώρος, se χωρίον) omkring orten varande, ἢ π. scil. γῆ omgifning, kringliggande trakt Mt. 14: 35 *al.*; *metonym.* om invånarne derstädes Mt. 3: 5, Mc. 1: 28, Lc. 4: 14, 7: 17.

† περιψήγμα, υτος, τό (περιψάω rundtomkring rena, skura — af ψάω rifva, nöta o. s. v.) det rundtomkring afskurade, afskum tropice 1 Cor. 4: 13 (se περικάθαρμα). *

† περιπερέομαι (πέρπερος öfverdrifven, skrytaktig, storskräflare af fördubbladt πέρ — som just utmärker det öfverdrifna, liksom det fördubblade βάρ i βάρβαρος utmärker det obegripliga — deraf

lat. perperus, perperam) skryta, skräftla, pråla 1 Cor. 13: 4; — *anm.* somliga anse ordet = ἀλαζονεύω (se ἀλαζών), andra vilja mindre rätt anse det häntyda på verkliga företräden. *

Περσίς, ἰδος, ἢ Persis, eu christinna i Rom, Rom. 16: 12. *

πέρουσι, *adv.* (πέραν — liksom på andra sidan om detta år) i fjol, förra året, ἀπὸ π. 2 Cor. 8: 10, 9: 2 från l. sedan förra året.

πετάομαι (πέτομαι) flyga; || πέτομαι, hkt se.

πετεινός, ἢ, ὄν (följ.) som kan flyga, bevingad; *neutr.* fogel Mt. 6: 26 *al.*

πέτομαι (beslägtadt med πέτω, πίπτω) flyga Apoc. 4: 7 *al.* || πετάομαι.

πέτρα, ας, ἢ klippa, klippig ort, hälleberg Mt. 7: 24 *al.*; äfven *metaphor.* ss. om Petrus Mt. 16: 18, π. πνευματική 1 Cor. 10: 4 andlig klippa (om Christus, den ännu icke människoblifne — λόγος ἄσαρκος — hkn åtföljde Israëliterne i öknen under gestalten af en klippa), π. σκανόλου Rom. 9: 33, 1 Petr. 2: 8, se σκάνδαλον.

Πέτρος, ου, ὁ (af πέτρος l. πέτρα — äfven Κηφᾶς, hkt se — liksom klippmannen) Petrus, hkns egentliga namn var Simon l. Symeon, son af Jona, ifrån Bethsaida vid Galilæiska hafvet, fiskare, bodde sedermera i Capernaum (Lc. 4: 31. 38), der han var gift (1 Cor. 9: 5) och hans svärmoder lefde (Mt. 8: 14); hans hustru skall hafva hetat Concordia l. Perpetua och lidit martyrdöden före honom. I början var han tillika med sin broder Andreas lärjunge till Johannes döparen, sedermera blefvo de de först kallade (πρωτόκλητοι) lärjungar till JEsus, som kallade honom Πέτρος och gjorde honom till människofiskare. Enligt Lc. 5: 1 följ. var det just den ovanliga fiskfångsten, som öppnade hans ögon öfver hans syndfullhet och utgjorde ett afgörande moment i hans inre lifsutveckling; ty från den stunden öfvergaf han fiskareyrket för att fiska menniskor. Han förekommer alltid i främsta rummet bland Apostlarna och betraktades äfven af Frälsaren ss. representant för de öfrige lärjungarne (primus inter pares) alltsedan namngifningen och den dermed förenade tillsägelsen (Mt. 16: 17—19); men blef icke dessmindre ofta med allvar, ehuru kärleksfullt, tillrättavisd för sina öfverilningar. Han bevärdigades ock af HERren jemte Johannes och Jacobus den äldre med ett närmare förtroende, så att dessa

3 åtföljde Honom på berget Thabor, i Gethsemane och på andra ställen. — Genom *siu predikan på första Pingstidagen* grundade han den första christna församling. — Han upptog ock den *förste hedning*, Cornelius, omedelbart i christna församlingen Act. 10: 1 följ. — Sedan han och Paulus sig emellan fördelat verksamheten för Christi rikets utbredande, så att han blef *Judarnes* och Paulus hedningarnes *apostel*, sträckte sig hans missionsverksamhet icke blott till Samaria och Judæa, utan äfven till Antiochia vid Orontes, främre Asien, Babylon och Corinth. Han deltog i Apostlasynoden i Jerusalem år 52 e. Chr. — Angående hans *resa till Rom* och der inträffade martyrdöd äro meningarne delade; dock är så mycket visst, att han lidit martyrdöden (Joh. 21: 18. 19); och då kyrkofäderne nästan enstämmigt berätta, att detta inträffat i Rom, så kommer man väl sanningen närmast genom antagandet, att han efter Pauli död derstädes emellan år 65 och 67 dött martyrdöden. Berättelserna åter om hans *episcopat i Rom*, äfvensom det egna sättet för hans *korsfästelse* (*ἀνεσκολοπίσθη κατὰ κεφαλῆς* eller att hans korsfästades med hufvudet nedåt, emedan han icke ansåg sig värdig att lida detta straff på samma sätt som hans HERRre och Mästare), sakna visserligen all grund. Tvenne *epistlar* bära hans namn: *den förra* skriven från Babylon efter Pauli död 64 till de christne (i synnerhet *hednechristne*, se 1 Petr. 4: 3 *al.*) i Mindre Asien; i afseende på *den andra* är det ovisst, både när och af hvilken den är skriven, troligen dock sednare än Judæ epistel.

πετρῶδης, ες (πέτρος 1. πέτρα) klipp- 1. stenartad, klippig, stenig; τὸ π. Mc. 4: 5 klippig 1. stembunden mark, »stenöre», τὰ π. Mt. 13: 5. 20, Mc. 4: 16 »stenören».

πήγανον, ου, τό (troligen af πήγνυμι för dess bastanta, köttiga blad) ruta, en vanlig kryddväxt med stark lukt och bitter smak, π. κηπευτόν ruta gravcolens, trädgårdsruta; fkmr Lc. 11: 42. *

πηγή, ῆς, ἡ (derivation ovisst) källa, brun Joh. 4: 6 *al.*, π. ἄνυδρος 2 Petr. 2: 17 en källa utan vatten (dermed jämföras irrläroarne — jämförelsepunkten ligger uti det bedrägliga hos en källa som är vattenlös; den uppväcker en väntan som den icke uppfyller — så förespegla de en frihet som icke finnes); *metaphor.* π. αἵματος Mc. 5: 29, ὕδατος Joh. 4: 14 *al.*

πήγνυμι, ἔπηξα pango, göra fast, fästa, uppslå σκηνήν Hebr. 8: 2 ett tält 1. tabernakel. *

πηδάλιον, ου, τό (πηδόν τό årblad af πούς pes, liksom foten 1. nedra delen af åran) styre, roder Jac. 3: 4, Act. 27: 40; *anm.* sådana hade man ofta 2:ne, det ena i aktern och det andra i fören, hka styrdes af en enda person förmedelst ett tvärträ, som förenade dem begge; stundom hade man till och med 4 stycken, i synnerhet på lastdragare, som derigenom fingo en fyrkantig form och kallades på latin cybeæ af ζύβος tärning.

πηλίκος, η, ου *interrogat.* huru stor? huru stark? huru gammal? — uti *indirect* fråga: π. γράμμασιν Gal. 6: 11 med huru stora bokstäfver (för att utmärka vigten af det skrifna — liksom vi skriva det viktigare med större bokstäfver), *andra:* med huru oformliga bokstäfver (orimligt; ty Paulus var ju en från ungdomen bildad Tarser), *andra:* med huru många bokstäfver d. ä. huru vidlyftigt (så att Paulus skulle hafva skrifvit hela brevet — detta är det vanliga antagandet; men πηλίκος betyder aldrig *huru mycken*, utan *huru stor*; dessutom nyttjar Paulus om bref aldrig γράμματα, utan ἐπιστολή), *andra* antaga med större skäl, att Paulus med egen hand endast tillagt 11—18 v.v. (enligt 2 Thess. 3: 17 måste man antaga att P. egenhändigt slutat *alla* *siua* bref, äfven då han icke uttryckligen säger det); *aor.* ἔγραφα hindrar ej detta antagande, ty man tänkte sig tiden för brefvets emottagande — att ἔγρ. också kan hafva afseende på det följande, bevisas af Phil. 19; — ordet förekommer ock i betydelsen: huru stor Hebr. 7: 4.

πηλός, οῦ, ὁ lera, ler (som muraren och krukmakaren begagna) Rom. 9: 21; uppmjukad lera, gytta, deg Joh. 9: 6. 11. 14. 15.

πήρα, ας, ἡ rensel, matsäck Mt. 10: 10 *al.*

πήγυς, εως, ἡ, *genit. plur.* πηγῶν Joh. 21: 8 st. πήγυων (παχύς *adj.* fast, tät, tjock af πήγνυμι, παγῆναι) den *tjocka* delen af armen d. ä. emellan armbågen och handen, afståndet emellan armbågen och spetsen af mellanfingret = 4 παλαισ-αἱ tvärhänder = en grekisk *aln*; 4 πήγεις giugo på en famn, ὀργυιά; armen emellan axeln och armbågen, som är *kortare*, hette βραχίων, hkt se; — fkmr Mt. 6: 27 *al.*

πιάζω, ασα; ἄσθην (*Dor.* = βιάζω) egentl. trycka, tvinga, fasthålla, fatta τινὰ τῆς χειρός Act. 3: 7 ngn vid 1. i handen; gripa, fånga, få (om fiske 1.

jagt) Joh. 21: 3. 10, Apoc. 19: 20; gripa, fånga, fasttaga (för att kasta i fångelse) Joh. 7: 30. 32. 44 *al.*

πιέζω; εσμαι (= fgde) trycka, pressa, sammanpacka Le. 6: 38. *

πιθανολογία, ας, ή (πιθανολογέω framställa grunder för att öfvertyga l. göra ngt sannolikt — πιθανός lätt öfvertygande l. öfvertalande af πείθω — och λόγος) öfvertygande tal, öfvertalningsförmåga l. -konst Col. 2: 4. *

πικραίνω, ανῶ; άνθην (πικρός) göra bitande l. bitter, förbittra, smärta l. göra ondt i l. kännas bitter för τινά Apoc. 10: 9. 10; *pass.* förbittras, få en bitter smak Apoc. 8: 11 (detta tyckes antyda, att då det söta, vederqvickande vattnet — den gudomliga samlighetsläran — får en bitter smak genom villolära, se άψινθος, många själar omkomma i sitt naturliga förderf, emedan de sakna det rätta, uppfri-skande, lefvande vattnet); *metaphor.* visa sig bitter πρός τινά Col. 3: 19 med afseende på l. mot ngn, uppfyllas med bitter smärta Apoc. 10: 10.

πιρία, -ας, ή bitterhet; *metaphor.* ett bittert, förhatligt, fränstötande väsende, arghet Rom. 3: 14, Eph. 4: 31, χολή πικρίας Act. 8: 23, se χολή, ρίζα π. Hebr. 12: 15 bitterhets rot, bitter rot (ss. bild af ondska och sedligt förderf).

πικρός, ά, όν (samstammigt med pugo, pungo, alltså) egentl. spetsig, skarp, bitande (bitter för känslan), derefter öfverfördt på andra sinnen, ss. smaken: bitter Jac. 3: 11; *transl.* ss. ζήλος π. Jac. 3: 14 bittert nit.

πικρῶς, *adv.* (af fgde) bittert, bitterligen *transl.* Mt. 26: 75, Le. 22: 65.

Πιλάτος l. -άτος, ου, ό Πόντιος (se detta ord) Pontius Pilatus, den i ordningen 6:te Romerske procuratorn öfver Judæen, efterträdde Valerius Gratus och beklädde sin värdighet i 10 år (28—37 e. Chr.) under kejsar Tiberius; under hans styrelse verkade och dogo både Johannes döparen och Frälsaren. För sina våldsgerningar blef han anklagad hos ståthållaren i Syrien, Vitellius, hvilken afsatte honom och skickade honom till Rom för att aflägga räkenskap inför kejsaren sjelf. Tiberius var redan död och Caligula förviste honom till Vienna i Gallien, der han skall hafva tagit lifvet af sig; enligt andra berättelser skall han blifvit afrättad under Nero. Huru han på Judarnes enträgna begäran dömdes Frälsaren till korsdöden är bekant ur N. T. — Hans gemål, hkn skall hafva hetat

Procla l. Claudia Procula, hade en dröm, som för-mådde henne sända bud till Pilatus med uppmaning att icke befatta sig med den rättfärdige mannen Mt. 27: 29; fkmr Mt. 27: 2 *al.*

πίμπλημι, έπλησα; πλησθήσομαι, έπλήσθην (πλέος, πλεῖος l. πλέως full) fylla, uppfylla τινά τιος Mt. 27: 48 *al.* ngn med ngt; *pass.* fyllas, uppfyllas τῶν άνακειμένων Mt. 22: 19 af dem som lågo till bords d. ä. bordsgästerna, τῆς συγγύσεως Act. 19: 29 af upploppet; mera tropice πνεύματος άγίου Le. 1: 15 *al.*, äfvenså θυμού, φόβου, άνοίας, ζήλου; *om tiden:* vara fulländad, löpa till ända Le. 1: 23, vara inne Le. 1: 57, 2: 6. 21. 22, gå i fullbordan Le. 21: 22.

πίμπρομι bränna; *pass.* πίμπραμαι brinna, (om inflammation) svälla upp, svullna Act. 28: 6. * πῖν = πειν *aor.* 2 *infin.* till πίνω Tisch. Joh. 4: 7. 9. 10.

πινακίδιον, ου, τό, *diminut.* (af följ.) liten tafla, skrif-tafla Le. 1: 63; gemenligen voro sådana af trä, öfverdragna med vax för att skrifva på med stift. * πίναξ, αχος, ό bräde, trätafla, fat, tallriek Mt. 14: 8. 11 *al.*

πίνω, πίομαι (2 pers. πείσαι Le. 17: 8), πέπωκα, έπιον drieka τί Mt. 6: (25) 31 *al.*, έχ τιος Mt. 26: 27. 29 *al.*, άπό τιος Le. 22: 18, π. τὸ πο-τήριον Mt. 20: 22. 23, se ποτήριον; εσθίειν καί π. Mt. 11: 19 äta och drieka d. ä. lefva som andra meunniskor (om Christus, hkn icke pålade sig nasireiska inskränkuingar ss. Johannes l. afhöll sig från vissa måltider ss. Phariseerna), äfven göra sig goda dagar l. njuta af lifvet ss. Mt. 24: 38 *al.*; *trop.* indrieka, insupa Hebr. 6: 7 (om jorden som insuper regnet).

πιότης, ητος, ή (πίων fet) fetma, saft, must Rom. 11: 17. *

πιπράσκω, (άποδώσομαι), πέπραχα, (άπεδόμην); πέπραμαι, έπρόδην sälja τί Mt. 13: 46 *al.*, τινός för ngt, till ett visst pris Mt. 26: 9 *al.*; *metaphor.* πεπραμένος ύπό τινα Rom. 7: 14 såld under ngn, ngns slaf.

πίπτω, πεσοῦμαι, πέπτωκα, έπεσον, έπεσα Le. 23: 30 *al.* (qsi πιπέτω af stammen πέτω) 1:o falla, falla neder άπό τιος Mt. 15: 27 *al.* ifrån ngt, έχ τιος Le. 10: 18, Apoc. 8: 10 utur ngt, εἰς τι Mt. 15: 14 *al.* i l. ibland ngt, επί τιος Mc. 9: 20 på ngt (och blifva liggaande), επί τι Mc. 10: 29 *al.* mot l. till ngt (till marken död l. ss. död), äfven på ngt ss. Mt. 13: 5. 7. 8 *al.*, επί

τῶν Act. 1: 26 (om lotten) *al.* på ngn, *παρά τι* Mt. 13: 4 *al.* bredvid ngt, *ὑπό τι* Jac. 5: 12 under ngt d. ä. vara underkastad ngt; — äfven *metaphor.* falla ur sitt förra (lyckliga) läge Rom. 11: 11. 22 *al.*, 1 Cor. 10: 12 (den som tror sig vara säker om saligheten, han akte sig att han icke förlorar den), *ἐν τινι* Hebr. 4: 11 falla och blifva liggande i ngt. — 2:o) *falla ned*, kasta sig ned (ss. bevis på vördnad och tillbedjan) *absol.* Mt. 18: 29, i förening med *προσκυνεῖν* Mt. 2: 11 *al.*, *ἐπὶ τὸ πρόσωπον* Mt. 17: 6 *al.* på sitt ansigte, *ἐπὶ τοὺς πόδας* Act. 10: 25 på sina fötter, *ἐπὶ τῆς γῆς* Mt. 14: 35 på marken, *πρὸς* l. *εἰς τοὺς πόδας τινός* Mc. 5: 22 *al.*, *ἐνώπιόν τινος* l. *ἔμπροσθεν ποδῶν τινος* Apoc. 5: 8 *al.* inför ngn l. för ngns fötter. — 3:o) *förfalla*, falla sönder, instörta, ramla (om byggnader, murar, städer) Mt. 7: 25. 27 *al.*; förgås, omkomma Lc. 21: 24 *al.*

Πισδιά, *ασ*, ἡ *Pisilien*, en provins i Mindre Asien, som gränsade till Pamphylien. På slutningen af Taurusberget, der det stryker fram längs efter Pamphylien, bodde det tappra och fria folket Pisiderne, som Perserna fruktlöst försökte underkufva. Äfven under Alexander den store och haus efterträdare bibehöllo de sin sjelfständighet. Till och med Romarne förmådde ej underkasta sig det egentliga landet, men besatte dock *Antiochia*, dit de förde en *colonia juris Italici*, äfvensom andra städer på slätten; fkmr Act. 13: 14, 14: 24.

πιστεύω, *εὔσω*, *ευκα.* *ευσσα*; *εὔμαι*, *εὔθηγν* (*πίστις*) tro, hysa förtroende till, förlita sig l. sätta sin förtröstan på ngn l. ngt, vara öfvertygad; *tro* är i allmänhet att på subjectivt tillräckliga grunder hålla ngt för sannt, och skiljer sig både från *veta*, som hvilat på subjectivt och objectivt tillräckliga grunder och från *mena*, som hvarken har subj. l. obj. tillräckliga skäl för sig. Denna tro kallas *historisk* och skiljer sig från den *moraliskt-religiösa*, som sysselsätter sig med öfversinnliga ting och i sig innefattar en vida större visshetsgrad än alla objectiva skäl kunna medföra (se vidare *πίστις*). Förekommer i N. T. under följande bemärkelser: 1:o) *hålla ngt för sannt* (historisk tro), tro ngn l. ngt *πί. τί* l. *ὅτι* l. *accus. c. infin.* l. *absol.*, se i synnerhet Jac. 2: 19. — 2:o) *tro sig kunna*, tilltro sig (af moraliska skäl) med *infin.*, anses förekomma Rom. 14: 2. — 3:o) *tro* (religiös tro) a) på *Gud* d. ä. icke blott hålla för sannt l. antaga, att det finnes en Gud, utan äfven fullkomligt för-

lita sig på Hans ord och nådelöften samt anse sig förpligtad att lefva efter Hans bud *τῷ Θεῷ*, *εἰς τὸν Θεόν*, äfven *ἐπί* Rom. 4: 5. 24 — på Hans egenskaper ss. *τῆν ἀγάπην* 1 Joh. 4: 16 o. s. v. — b) på *J. Christum* d. ä. icke blott antaga för sannt Hans vittnesbörd om sig sjelf och sitt förhållande till Gud och världen, utan ock erkänna Honom ss. *HERre*, Frälsare, saliggörare och stiftare af det nya förbundet, sluta sig till Honom med hjerta, själ och håg och vandra efter Hans bud d. ä. vara en sann christen = tro på *HERran*, samma constructionssätt eger här rum som vid a) — äfven *absol.* antaga tron, blifva troende l. christen Act. 4: 4. 9 *σαπε*; *οἱ πιστεύοντες*, *πιστεύσαντες*, *πεπιστευκότες* kunna hänföras antingen till Gud l. till *HERran Christum*; hvarvid i förra fallet *τῷ Θεῷ* l. *εἰς τὸν Θεόν* finnes utsatt, i det sednare fallet betydelsen är de troende l. christne ss. Joh. 8: 31 *al.* — 4:o) *anförtro* *τινί τι* Lc. 16: 11, äfven *ἑαυτὸν* l. *αὐτὸν τινι* Joh. 2: 24. — *Pass.* A) blifva trodd, omfattas med tro 2 Thess. 1: 10 *al.*, *πιστεύεται* Rom. 10: 10 man tror; — B) anförtros *τί* ngt Rom. 3: 2, 1 Cor. 9: 17 *al.*

πιστικός, ἡ, *όν* (*πιστός* l. följ.) egentl. *hörande till tro*, trogen, tillförlitlig, oförfalskad, äkta *νάρδος* Mc. 14: 3, Joh. 12: 3; andra derivera ordet troligen mindre rätt af *πίσιω* gifva att dricka = tjenlig att dricka, driickbar (emedan enligt Athenæus XV: 689 de gamle plägade dricka välluktande oljor).

πίστις, *εως*, ἡ (*πίθω*, *πέπεισμαι*) *öfvertygelse*, tro, förtroende, förtröstan, tillit; skillnaden emellan *historisk* och *moraliskt-religiös tro* (se *πιστεύω*). I N. T. brukas *πίστις* hufvudsakligen om *den sednare*, sådan den Hebr. 11: 1 förklaras, och tages oftast i *subjectiv*, men äfven *objectiv* betydelse t. ex. Jud. 3 (troslärans objectiva innehåll), äfven kanske Jud. 20 (trons föremål, Christum — jfr *ἐλπὶς* Rom. 8: 24, Col. 1: 5); men äfven om *den förra*, se i synnerhet Jac. 2: 14—26, der det talas om en död förståndstro, sådan Phariseernas var — en tro utan gerningar. Efter de föremål, hvarpå *πίστις* i N. T. i synnerhet har afseende, åtskiljer man: 1:o) *tron på Gud*, *π. τοῦ Θεοῦ* l. *εἰς*, *ἐπὶ*, *πρὸς Θεόν*; hit hör *π. τῆς ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ* Col. 2: 12 tron på Guds handlings- l. verkningskraft. — 2:o) *tron på HERren J. Chr.*, *π. Ἰ. Χοῦ*, äfven *εἰς Ἰ. Χόν* l. *ἐν Χῷ Ἰ.*, äfven *absol.*;

i synnerhet tron på JEsu Christi försoningsdöd, fides salvifica, den saliggörande tron; hit hör π. τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ Act. 3: 16, τοῦ εὐαγγελίου Phil. 1: 27, τῆς ἀληθείας 2 Thess. 2: 13 på den christna sanningen, ἡ π. μου Apoc. 2: 18 tron på mig. — ἐκ π. εἰς π. Rom. 1: 17 ifrån den ena graden af tro, till den andra (detta synes vara enklast och öfverensstämmande med profangrekiskan ἐκ θαλάσσης εἰς θ. Anabas. I: II. 22), andra åter: ur l. från tro (så att tron på Kristus i Evangelio förkunnas ss. den källa, hvarur rättfärdigheten flyter) för tro (för att åstadkomma tro — i det neml. i Evangelio rättfärdigheten uppenbaras ur tron, åsyftas dermed ock tro); δίκαιος ἐκ π. Rom. 1: 17 al., se δίκαιος; διὰ πίστεως 2 Cor. 5: 7, se εἶδος och περιπατέω. — 3:o) tron på sedliga föremål, hvilka förutsätta en moralisk öfvertygelse; öfvertygelse ss. Rom. 14: 1. 22. 23; — dertill sluter sig betydelsen af 4:o) trohet πρὸς och εἰς τινα Phil. 5, tillförlitlighet, trofasthet a) om menniskor brukadt Mt. 23: 23, Gal. 5: 22, b) om Gud Rom. 3: 3 — och 5:o) trohetsförsäkran, löfte ἀθετεῖν πίστιν 1 Tim. 5: 12 fidem fallère, bryta sitt löfte (neml. att icke gifta sig åter); — slutligen 6:o) trosheroism, en högre grad af tro ss. χάρισμα 1 Cor. 12: 9 (dess yttringar uppräknas i 9:de och 10:de verserna: ἰάματα, δυνάμεις, προφητεία och διακρίσεις πνευμάτων).

πιστός, ἡ, ὄν (förmodligen = πειστός adj. vble till πείθω, πείθομαι) 1:o) som öfvertyggar, som tros, trovärdig 1 Cor. 7: 25 al., tillförlitlig l. pålitlig 2 Tim. 2: 2, π. ὁ λόγος 1 Tim. 1: 15 al., äfven ὁ π. λόγος Tit. 1: 9 det tillförlitliga l. vissa ordet, τὰ ὅσια Δαυὶδ τὰ π. Act. 13: 34 (se ὅσιος); trogen l. pålitlig Mt. 24: 45 al.; trofast 1 Cor. 1: 9, 10: 13, 1 Thess. 5: 24 (som håller hvad han lofvar), äfven 1 Joh. 1: 9 (som håller hvad han lofvat neml. att förlåta synden), äfven 2 Tim. 2: 13 (oföränderlig i sina ord — i att verkställa sitt rådsslut så väl i afseende på antagande, som förkastande — naturligtvis det sednare här, bildar en slags ordlek till ἀπιστέω. — 2:o) som öfvertyggas, som tror Joh. 20: 27 () (ἄπιστος), Gal. 3: 9 troende, man l. qvinna, d. ä. christen l. christinna Act. 16: 1 al., γυνή Ἰουδαία π. l. e. jude-christinna; plur. οἱ π. de trogne l. troende (på Christum), christne Act. 10: 45 al., äfven εἰς θεόν 1 Petr. 1: 21, οἱ ἐκ περιτομῆς π. Act.

10: 45 jude-christne; en christen värdig, christlig, i christlig anda 3 Joh. 5. — Anm. I N. T. förekommer blott på 3:ne ställen ordet χριστιανός (se ordet), deremot ofta ἄγιος, ἀδελφός, μαθητής, πιστός o. s. v. för att beteckna christen, christna läraus bekännare, christlig.

πιστόω; ὠθην (fgde) γώρα ὀφertygad, säker, lemna säkerhet, försäkra; pass. göras säker, förvissas, förvissa sig, vinna full öfvertygelse 2 Tim. 3: 14. * πλανάω, ἴσω, ἴσα; ἴμαι, ἴθην (följ.) föra från rätta vägen, vilseföra, metaphor. förföra, förleda, förvillan Mt. 24: 4. 5 al., äfven med ἴψην. Apoc. 2: 20, med. gå vilse l. förirra sig Hebr. 11: 38, metaphor. befinna sig på oriktig väg Tit. 3: 3, låta föra sig vilse 1 Cor. 6: 9 l. förvillan sig Gal. 6: 7; pass. vilseföras, förvillas i egentlig mening Mt. 18: 12. 13, 1 Petr. 2: 25, i oegentlig mening förvillas, förföras, förledas Mt. 22: 29 al.

πλάνη, ἡ, ἡ ἴρριγγ, kringirring, villoyäg, villfarelse, villa)(ἀλήθεια (1 Joh. 4: 6); metaphor. a) trans. bedrägeri Mt. 27: 64, förförelse Eph. 4: 14, 2 Thess. 2: 11; b) intrans. villfarelse 2 Petr. 2: 18, 3: 17, 1 Joh. 4: 6, πλ. ὁδοῦ Jac. 5: 20 vägs villa, villoyäg (hkt egentligen skulle heta πλανῆς ὁδός i analogi med ὁδὸς ἀληθείας) förirring l. förvillelse Rom. 1: 27 (hkn, se v.v. 21—24), falsk mening l. tom inbillning 1 Thess. 2: 3, synd Jud. 11.

πλανήτης, ου, ὁ (πλανάω) irrande, kringirrande; ss. adj. ἀστέρης πλ. Jud. 13 kringirrande stjernor (om irrlärare, se ἀστήρ). *

πλάνος, η, ου, äfven 2 ändelser (πλάνη) kringirrande l. -svärmande, transl. bedräglig, förförisκ π. πνεύματα 1 Tim. 4: 1 förföriska andar, villoandar (neml. de uti irrläroarne verksamma andar, djefvulens verktyg och tjenare); ss. subst. kringstrykare, taskspelare, skojare, transl. bedragare, förförare, förvillare Mt. 27: 63 al.

πλάξ, πλαξός, ἡ (sannolikt beslägtadt med πλάσσω) plåt, hvarje plan l. slät yta, bräde, tafla αἱ πλ. τῆς διαθήκης Hebr. 9: 4 förbundets taflor (så kallades Mose taflor, emedan Jehova på grundvalen af de 10 deruti innehållna buden slutit sitt förbund med Israëlitiska folket — förvarades i arken), voro af sten λίθωναι 2 Cor. 3: 3, metaphor. π. καρδίας σάρκωναι ibid. hjertats taflor af kött (se διακονέω).

πλάσμα, ατος, τό (följ.) egentl. det formade, bildade, bild, lerkärl Rom. 9: 20. *

πλάσσω, ἔπλασα; ἐπλάσθη *forma*, bilda, dana ὁ πλάσας Rom: 9: 20 krukmakaren; *pass.* danas, skapas πρῶτος ἐπλάσθη 1 Tim. 2: 13 blef först skapad, var πρωτόπλαστος.

πλαστός, ἡ, ὄν, *adj.* vble (af fgde) bildad, formad, *metaphor.* uppdiktad, hopspuunen, λόγοι 2 Petr. 2: 3 falskeligen nppdiktade l. hopspunna tal (= σεσοφισμένοι μῦθοι 2 Petr. 1: 16). *

πλατεῖα, ας, ἡ (egentl. *femin.* af πλατύς) bred scil. ὁδός väg, gata Mt. 6: 5 al.

πλάτος, εος, τό (πλατύς) bredd Apoc. 21: 16, τὸ πλ. τῆς γῆς Apoc. 20: 9 jordens bredd l. yta; *metaphor.* Eph. 3: 18 (neml. af Christi kärlek till oss, se följ. vers — Paulus vill försinnliga storleken af denna kärlek i alla afscuden, och derföre skådar hans djupt gripna sinne med dess lifligt uppväckta fantasi den *metaphysiska* storleken ss. en *physisk*).

πλατώνω; υἱμαί, ὕνην (följ.) göra bred, utbreda, utvidga τὰ φυλακτήρια Mt. 23: 5 (se detta ord); *metaphor.* ἡ καρδιά ἡμῶν πεπλάτνται 2 Cor. 6: 11 vårt hjerta har blifvit vidgad (neml. af kärlek under hans föregående tal v. v. 3—10; »vi hafva talat öppet till eder, J Corinthier, och vårt hjerta har dervid blifvit kärleksvidt emot eder»), äfven πλατόνητε v. 13 vidgen J eder)(στενοχωρεῖσθε i 12 versen.

πλατύς, εῖα, ὅ platt, vid, bred Mt. 7: 13. *

πλέγμα, ατος, τό (πλέχω) egentl. det flätade, flätverk, hårfläta, lock 1 Tim. 2: 9. *

πλεῖστος, η, ον, *superlat.* till πολὺς ganska mycken, mest o. s. v. Mt. 11: 20, 21: 8; τὸ πλ. ss. *adv.* 1 Cor. 14: 27 till l. för det mesta, högst, på sin höjd.

πλείων, πλεῖον, äfven πλέον, *compar.* (till πολὺς) mer, ymnigare Joh. 15: 2, förmer, bättre, af större värde, större Hebr. 3: 3, ἐπὶ πλείονα χρόνον Act. 18: 20 d. ä. längre; *compar. neutrum adverbiascīt* Mt. 5: 20 *al.*, vid jemförelse »mer än» med *genit.* l. c. *al.*, l. med ἢ Le. 9: 13 l. med παρά τι Le. 3: 13 (egentl. i jemförelse med) l. med πλῆν τινος Act. 15: 28 l. äfven *absol.* ss. Mt. 20: 10 (mer än en denar) *al.*; ἐπὶ πλ. ytterligare, vidare, längre Act. 4: 7 *al.*, äfven med *genit.* 2 Tim. 2: 16, se προκόπτω; τὸ πλ. Le. 7: 43 det mesta, mest. — *plur.* πλείονες l. πλείους flera Mt. 21: 36 *al.*, *neutr.* πλείονα Mt. 20: 10 (Tisch. har πλεῖον; här nyttjas samma constructionssätt som vid πλεῖον med *genit.* och ἢ, men äfven utan ἢ vid räknecord

Act. 4: 22, 23: 13. 21 och doek *nomin.*, ss. synes af Act. 24: 11; οἱ πλ. Act. 19: 32 *al.* flertalet, de fleste.

πλέχω, ἔπλεξεν plico, plecto, fläta, sno Mt. 27: 29 *al.*

πλέων, se πλείων.

πλεονάζω, ασα (πλέων) vara mer (i synnerhet än nödigt är), vara öfverflödig, öfverflöda Rom. 5: 20 *al.*, hafva öfverflöd l. mer 2 Cor. 8: 15 (än af Gud var bestämdt till hans behof); förökas, tillväxa 2 Petr. 1: 8; äfven *trans.* låta ngn tillväxa l. blifva rik τινί 1 Thess. 3: 12 i l. på ngt (πλεονάσαι är 3 *pers. optativus*).

πλεονεκτέω, ησα; ἡθην (följ.) hafva mer l. större andel l. företräde; rikta sig på andras bekostnad, inkräkta på andras rätt, förfördela, för egen vinnings skull bedraga 2 Cor. 7: 2 *al.* (l. c. har troligen afseende på förebräelse för underslef vid collectsakens förvaltning); *pass.* förfördelas, öfverlistas, bedragas (för egen vinst) ἕνα μὴ π. ὑπὸ τοῦ σατανᾶ 2 Cor. 2: 11 på det vi (jag och J) icke må af satan blifva bedragna till hans egen fördel (den låter satan bedraga sig, som af honom förledes till ett förfarande som strider emot Guds oeh Christi afsigt — här skulle det fallet hafva egt rum, i händelse de vägrat syndaren — 1 Cor. 5: 1 följ. — förlåtelse, och denne således blifvit bragt till förtviflan v. 7).

πλεονέκτης, ον, ὁ (πλέων, ἔχω) som har mer, vill hafva mer, vinningslysten, egennyttig, girig 1 Cor. 5: 10. 11 *al.*

πλεονεξία, ας, ἡ (se fgde) a) att hafva mer, b) att vilja hafva mer, vinningslystnad, egennytta, girighet Mc. 7: 22 *al.*, guideri τούτην — — — πλεονεξίαν 2 Cor. 9: 5 »så att den har egenskapen af välsignelse och icke af gnideri» (så att man gerna sjelf vill hafva det man ger ut).

πληροῦς, ἄς, ἡ sida (af mennisko- l. djurskroppar) Joh. 19: 34, Act. 12: 7.

πλέω segla, fara till sjös *absol.* Le. 8: 23, Act. 27: 24, med εἰς τι Act. 21: 3, 27: 6, äfven ἐπὶ τι Apoc. 18: 17 (Tisch. — se ὄμιλος); äfven besgla, befara τόπον Act. 27: 2.

πληγή, ῆς, ἡ (πλήσσω, ἐπλήγγην) plaga, plåga, plagg, »hugg», slag Le. 12: 48 *al.* (utelemnas understundom ss. Le. 12: 47. 48, 2 Cor. 11: 24); sår Le. 10: 30 *al.*; *metaphor.* om plågor och straff, hvarmed Gud hemsöker världen Apoc. 9: 18. 20 *al.*

πλήθος, εος, τό (πλήθω vara full, af πλέω, πίμπλημι) fullhet, mängd a) af menniskor ss. τοῦ λαοῦ Lc. 1: 10, τῶν μαθητῶν Lc. 19: 37 *al.*, τῶν ἀρχιερέων κ. τ. λ. Lc. 3: 1; äfven *absol.* folkmängd, -hop, -massa Mc. 3: 7. 8 *sæpe*, folket τῆς πόλεως Act. 14: 4 i staden; b) af annat ss. στρατιῶς οὐρανοῦ Lc. 2: 13 ett stort antal af en himmelsk härskara; hop ἰχθύων Lc. 5: 6 *al.*, φουγάνων Act. 28: 3 af risqvistar, mängd ἄμαρτιῶν Jac. 5: 20. — *Ann.* Ordet har ss. collectivt ofta verbet hos sig i *pluralis*.

πληθύνω, υνῶ, υνα; ὑνθην (πληθύς, ἦ = fgde) a) *trans.* göra full, fylla, föröka, förstora, utvidga 2 Cor. 9: 10, Hebr. 6: 14; *pass.* förökas, tilltaga, växa, taga öfverhand Mt. 24: 12 *al.* — b) *intrans.* föröka sig, tillväxa Act. 6: 1.

πλήθω vara full, hvaraf bildas formerna ἔπλησα, πλήσθῃσμαι, ἐπλήσθην, se πίμπλημι.

πλήκτης, ου, ό (πλήσσω) som slår, slagskämpe 1 Tim. 3: 3, Tit. 1: 7.

πλήμυρα, ας, ἦ (beslägtadt med πλήμη, πλήσμη fullhet, fyllnad af πλέω, πίμπλημι) flod = πηλυμυρίς (ebb heter ἄμπωτις af ἀναπίνω uppdricka); nyttjas i N. T. om uppsvällda floder, öfversvämning Lc. 6: 48. *

πλήν, adv. (af πλέον) mer, fastmer, öfver, derutöfver o. s. v. a) ss. *præpos.* (efter negation) utom, undantagande med *genit.* Mc. 12: 32 *al.* — b) ss. *adv.* utom det ὅτι att Act. 20: 23; utomdess, dessutom, fastmer, dock, likväl Mt. 11: 22. 24 *al.*, Eph. 5: 33 (dock derifrån afsedt, att detta μυστήριον går ut på Christus och församlingen), Phil. 4: 14 (ehuru jag är utrustad med sådan kraft och derföre icke behöfver understöd).

πλήρης, ες (πέλος, πλέως full af πλέω, πίμπλημι) a) full, uppfylld *absol.* och med *genit.* Mt. 14: 20 *al.*; *trop.* rikligen försedd l. begåfvad med τινός ss. πνεύματος ἁγίου Lc. 4: 1 *al.*, πίστεως Act. 6: 5. 8 o. s. v., men äfven behäftad med ss. δόλου Act. 13: 10, θυμοῦ Act. 19: 28 uppfylld af vrede. — b) full, fullständig (utvecklad till full storlek) Mc. 4: 28; *trop.* full (så att ingenting fattas) 2 Joh. 8.

πληροφορέω; ἡσα; ἡμαι, ἦθην (fgde, φορέω) bära l. bringa fullt mått, lemna nöjaktig säkerhet, fulltyga; tillfredsställa, uppfylla Rom. 15: 13 (*Tisch.* har πληρώσαι), fullständigt uträtta d. ä. fullgöra 2 Tim. 4: 5; — *pass.* uppfyllas, fullbordas 2 Tim. 4: 17; fulltygas, hafva full säkerhet, vara fullt sä-

ker l. viss, hafva den fulla öfvertygelsen ὅτι Rom. 4: 21, vara fullt l. fast öfvertygad Rom. 14: 5; — p. p. p. fast öfvertygad Col. 4: 12 (så att alla scrupler om, hvad Guds vilja fordrar, äro borta); men äfven som blifvit fullständig, nått sin fullbordan Lc. 1: 1.

† πληροφορία, ας, ἦ (fgde) full öfvertygelse, visshet, säkerhet ἢ πλ. τῆς συνέσεως Col. 2: 2 den fulla vissheten af den christliga insigten (så att ngn hvarken fattas insigt i ngt stycke l. full öfvertygelse derom), 1 Thess. 1: 5 trostillförsigt (hvarmed Paulus och hans medhjelpare uppträdt i Thessalonica ss. ordets förkunare), ἢ πλ. τῆς ἐλπίδος Hebr. 6: 11, 10: 22 hoppets fullvisshet, fulla tillförsigt.

πληρώω, ὠσω, ὠσα, ὠθήσονται, ὠμαι, ὠθην (πλήρης) 1:o) göra full, uppfylla, i egentlig l. oegentlig mening Mt. 13: 48, 23: 32 (se μέτρον), Lc. 3: 5 *sæpe*, med *genit.* l. *dat.* l. äfven *accus.* ss. πεπλ. καρπὸν (*accus.* för närmare bestämning) Phil. 1: 11 uppfyllda med frukt (jfr Col. 1: 9), Col. 2: 10 (*accus.* saknas — neml. med alla de nådegåfvor, hvilka tillflyta den med Christo förenade — ἐν Χῷ — ur πλήρωμα af det gudomliga väsende, som bor i Honom), ἔν τιμι ss. πλ. ἐν πνεύματι Eph. 5: 18 vara uppfylld l. blifva full af den H. Ande, τινὰ ἐν δόξῃ Phil. 4: 19 uppfylla ngn med herrlighet (den Messianska), εἰς τι ss. πλ. — — — Θεοῦ Eph. 3: 19 uppfyllas ända till hela Guds fullhet d. ä. uppfyllas med gudomliga nådegåfvor ända till den grad, att hela deras fullhet öfvergår på eder. — 2:o) göra full, förfullständiga, fullkomna τὸν νόμον Mt. 5: 17, göra fullkommen χαράν Joh. 3: 29 *al.* o. s. v.; fullgöra πᾶσαν δικαιοσύνην Mt. 3: 15 *al.*; bringa till slut Rom. 15: 19 (*absol.* vera, så att jag der icke hade mer att göra ss. Apostel), till fulländning Col. 1: 25 (derigenom neml. att Guds ord äfven meddelades hedningarne), äfven 2 Thess. 1: 11 o. s. v.; fullända, sluta τὰ ῥήματα Lc. 7: 1 sitt tal, τὸν δρόμον Act. 13: 25 loppet l. sin lefnadsbana, i symnerhet om tid Mc. 1: 15 *al.*; äfven *absol.* Apoc. 6: 11 sluta l. fullända (lidandesmättet). — Särskildt förtjenar anmärkas det bruk af detta verb i N. T., hvarigenom uttryckes, att Guds löften och utsagor i G. T. gingo i fullbordan i det N., då detta verb alltså betyder: uppfyllas, vinna l. gå i fullbordan Mt. 1: 22 *sæpe*; sådana tydningar af ställen i

G. T., som l. c., få icke hänföras till skriftstäl-larnes *accommodation* efter tidsåsigter, utan uttrycka den *typiska* mening, som N. T:s författare genom den H. Andes upplysning^g verkligen funno i det G. T.; sjelfva factum, hvarigenom de funno denna typiska betydelse *uppfylld*, ansågo de icke ss. ngt tillfälligt, utan hörande till Guds rådslut och afsigt, hvarföre *ἵνα πληρωθῆ* ofta fkmr. För öfrigt gäller om typik och prophetia i allmänhet, hvad som säges Act. 10: 43 *τούτω (τῷ Χῶ) πάντες οἱ προφῆται μαρτυροῦσιν*.

πλήρωμα, *ατος*, *τό* (fgde) egentl. *det fyllda*, uppfyllda, 1:o *det som fyller* l. hvarmed ngt är fullt, fullhet 1 Cor. 10: 26; fulltalighet l. fulla antalet l. totalitet Rom. 11: 22 (huru mycket mer skola icke hedningarne blifva rika på saligheten, när Judarne samt och synnerligen åter blifva Guds folk — då inträder nemligen Christi andra ankomst v. 26), äfven v. 25; fullbordan l. uppfyllelse ss. *τοῦ νόμου* Rom. 13: 10 (*ὁ γὰρ ἀγαπῶν* — — — *πεπλήρωκεν*, se v. 8), *πλ. τοῦ χρόνου* Gal. 4: 4 tidens fullbordan (d. ä. den af Gud bestämde tidpunkt, genom hvilken tidrymden före Christi ankomst blef full), *πλ. τῶν καιρῶν* Eph. 1: 10 de särskilda tidsperiodernas fullbordan (nemligen vid Christi andra ankomst); *τὸ πλ. τοῦ* — — — *πληρουμένου* Eph. 1: 23 (församlingen som är) det som är uppfyllt af Honom, hvilken uppfyller allt (rerum universitatem) med allt (omnibus rebus); genom den H. Ande bor nemligen och herskar Christus uti de christne och verkar allt christligt lif (derigenom uppfyller Han hela christenheten och är *församlingens hufvud*), men genom Honom är ock verlden skapad och uppehålles af Honom (derigenom uppfyller Han hela skapelsen och är *hufvudet öfver allt*); — dessutom märkes *πλήρωμα* *Χοῦ* Joh. 1: 16 Christi fullhet (utmärker Hans gudomliga väsende och verksamhet, i synnerhet nåd och sanning), *πλ. τοῦ Θεοῦ* Eph. 3: 19 Guds fullhet d. ä. de nådegåfvor Gud utdelar. — 2:o) *det som fyller*, bot (som fyller hålet) Mt. 9: 16, Mc. 2: 21.

πλησίον, *adv.* (egentl. *neutr.* af episka och poet. adj. *πλησίος*, af *πέλας* nära, *πελάζω* närma l. närma sig *πέπλημαι*, *ἐπλήμην*) nära med *genit.* Joh. 4: 5, *τίς ἐστίν μου πλ.* Lc. 10: 29 hvem är mig nära? = hvem är min nästa, äfven v. 36; med artikel *ὁ, ἡ, τὸ πλ.* egentl. närboende, granne, deraf a) som är af samma folkslag, *medborgare*, landsman,

medjude Mt. 5: 43, Act. 7: 27; b) af samma lära, *medchristen* Rom. 15: 2, Eph. 4: 25; c) *medmeniska*, nästa Mt. 19: 19 *al.* (se i synnerhet Fräl-sarens upplysande svar på frågan: *τίς ἐστίν μου πλ.* Lc. 10: 29—37).

πλησμονή, ἤς, ἡ (πίμπλημι) fyllnad, mättande, tillfredsställande *πλ. τῆς σαρκός* Col. 2: 23 köttets tillfredsställande — har afseende på *ἀφειδία* i samma vers — (af sådan beskaffenhet neml. att de förgås genom brukningen äro *ἐντάλματα* och *διδασκαλῆαι*) hka äro hafvande = ega ett rop om vishet genom sjelfvald dyrkan (af englar) och sinnesödmjukhet och oskonsamhet emot kroppen, icke genom ngn ära (= ngt som är ärofullt — har afseende på *λόγος σοφίας*) för att fullt tillfredsställa den syndiga menniskonaturen (d. ä. här stolt-heten se v. 18 — så blir genom köttets spåkande köttet tillfredsstäldt, menniskonaturen tillfredsställes l. får full näring derigenom — så finner stolt-heten sig smickrad och tillfredsstäld genom detta *λόγον σοφίας ἔχειν*). *

πλήσσω; ἐπλήρην (Attikerna nyttja i *activ.* *πατόσσω*, utom p. 2 *πέπληγα*) slå; *pass.* blifva slagen, träffad Apoc. 8: 12. *

πλοιάριον, *ον*, *τό*, *diminut.* (af följ.) litet skepp, båt Mc. 3: 9 *al.*

πλοῖον, *ον*, *τό* (*πλέω*) egentl. *segelbåt*, fiskarebåt Mt. 4: 21 *al.*, äfven (och hos profanförfattare vanligen) frakt- l. transportskepp Act. 20: 13 *al.* (dessa *πλ. σιταγωγά* voro *στρογγύλα* runda, mycket djupa och bugtiga för att rymma så mycket mera) (*τριήρεις* krigsskepp, som voro *μακραί* aflånga, *naves longæ*).

πλόος smdr. *πλοῦς*. *genit.* *πλοῦ*, men äfven *πλόος* Act. 27: 9 (*πλέω*) *segling*, seglats, sjöfart l. resa Act. 21: 7, 27: 9, 10.

πλούσιος, *α*, *ον* (*πλοῦτος*) rik, välmående, bemedlad Mt. 27: 57 *al.*, äfven ss. *subst.* (*scil.* *ἄνθρωπος*) Mt. 19: 23 *al.*; *metaphor.* andligen rik *ἐν τινι* Eph. 2: 4, Jac. 2: 5, äfven *absol.* ss. Apoc. 2: 9, 13: 17, om Christus 2 Cor. 8: 9 (har afseende på delaktigheten i den gudomliga herrligheten och saligheten, som Han afsade sig då Han förnedrade sig till att blifva en menniska jfr Phil. 2: 6 följ.).

πλουσίως, *adv.* (af fgde) rikligen, i rikt mått Col. 3: 16 *al.*

πλουτέω, *γα*, *γσα* (*πλοῦτος*) vara rik, välmående, bemedlad Lc. 1: 53, 1 Tim. 6: 9, samla rikedom l. blifva rik *ἐξ τινος* Apoc. 18: 3, 19 förmedelst

l. genom ngn, ἀπό τινος v. 15 förmedelst l. genom ngn, εἰς Θεόν Lc. 12: 21 i l. med afseende på Gud (antingen så, att man använder sin rikedom till befrämjande af Guds ändamål = göra ett Gudi behagligt bruk af sin rikedom; eller kanske bättre: vara rik på det sättet att ens rikedom öfvergår på Gud, i det man neml. samlar skatter i himlen, som Gud bevarar för att en gång på yttersta dagen lemna oss igen = *θησαυρίζειν θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ* Mt. 6: 20 — jfr ock *ἔχειν θησαυρὸν ἐν οὐρανοῖς* Mt. 19: 21, hvaraf synes att detta sker genom *δικαιοσύνη* och *ἐλεημοσύνη*, se ock Lc. 12: 33))(*θησαυρίζειν ἑαυτῷ*; *metaphor.* vara rik i andligt afseende, *ἔν τινι* 1 Tim. 6: 18, äfven *absol.* Rom. 10: 12 rik (neml. på nåd och salighet — om Christus) *εἰς τινα* till ngns bästa, 1 Cor. 4: 8 (på Messianska frälsningen — *ironice*), 2 Cor. 8: 9 (på den himmelska herrligheten i Messiasriket, hkn Christus förvärfvat de trogna); samla sig förråd Apoc. 3: 17 (ucml. på goda verk o. s. v.).

πλουτίζω; *ίσθην* (följ.) göra rik, rikta; i N. T. i andlig mening 2 Cor. 6: 10; *pass.* vara l. blifva rik *ἐν παντί* 1 Cor. 1: 5 i alla stycken (se vidare samma vers), *εἰς τι* 2 Cor. 9: 11 för ngt ändamål. *πλοῦτος*, *ου*, *ὁ* och *εος*, *τό* (de gamle härledde ordet af *πλέον* l. *πολὸν ἔτος* fullt, välsignadt år) rikedom, förmögenhet, välstånd; a) rikedom l. öfverflöd på *yttre* och jordiska ting Mt. 13: 22 *al.*; b) på *inre* och andliga ting Hebr. 11: 26, Rom. 11: 12 (på *σωτηρία*), *βάτος πλούτου* v. 33 ett djup af Hans (Guds) nådesrikedom, äfven Phil. 4: 19, *πλ. τοῦ Λοῦ* Eph. 3: 8 Christi rikedom (på nåd och salighet — den är *ἀνεξιχνίαστον*, utforsklig för det menliga förståndet); med *genit.* *χάριτος*, *δόξης* κ. τ. λ. på nåd, herrlighet o. s. v.

πλύνω, *ἔπλυνα* (samstammigt med *πλουο*) skölja, tvätta, rengöra Lc. 5: 2 || *ἀπέπλυνον*, Apoc. 7: 14, äfven 22: 14 *τὰς στολάς αὐτῶν* || *οἱ ποιοῦντες τὰς ἐντολάς αὐτοῦ*.

πνεῦμα, *ατος*, *τό* (*πνέω*) 1:o *bläst*, vind Joh. 3: 8, Hebr. 1: 7 (se *ἄγγελος*), fläkt *τοῦ στόματος* 2 Thess. 2: 8 med flägten af sin mun d. ä. med sin andedrägt; — deraf 2:o *andedrägt*, anda, lifs- anda (lifsprincipen i kroppen, hvilken yttrar sig genom andedrägten, anima) *ἀφέναι τὸ πν.* Mt. 27: 50 utblåsa andan, dö, *παρατίθεσθαι τὸ πν.* *εἰς χεῖρας Θεοῦ* Lc. 23: 46 anbefalla sin anda i

Guds händer, *παραδίδόναι τὸ πν.* *scil.* Θεῷ Joh. 19: 30 öfverlemna åt Gud sin anda, uppgifva andan; fkmr äfven Lc. 8: 55 *al.*, *τὸ πνεῦμα* — — — *ζωή* Joh. 6: 63 *sensus*: liksom människans anda är den lifgifvande principen för hennes kropp, som utan anda vore helt och hållet utan gagn, så äro ock mina för eder föredragna läror en andlig och upplifvande princip. — 3:o) *ande*, den högre principen i människosjälens, den högre rent andliga sidan af det inre lifvet, äfven kallad *νοῦς* (förnuft, samvete, fri vilja))(*ψυχή*, hkt se; Mt. 5: 3 *al.*, *ἐν τῷ πν. μου* Rom. 1: 9 i djupet af min anda, i mitt innersta, *πν. μὴ ἔχοντες* Jud 19 emedan de icke hafva anden (den högre lifsprincipen är hos dem sofvande l. död). — Vanligen finnes i N. T. blott en *dichotomi* af människan, så att hon anses bestå af »ande l. själ och kropp», men 1 Thess. 5: 23 förekommer en *trichotomi* »ande, själ och kropp» som således utgöra människans hela väsende (genom *πνεῦμα* träder hon i gemenskap med Gud och den osynliga andeverlden och kan uppfatta andeliga ting; genom *ψυχή* åter träder hon i gemenskap med sinneverlden, se *ψυχή* — liksom själen är i kroppen, så är ock anden i själen; se vidare *ὀλόκληρος*. — 4:o) *andeväsande*, ande (ett okroppsligt väsende, begåfvadt med förnuft och fri vilja och tillhörande den högre, öfversinnliga världen) Lc. 24: 37. 39 *al.*, se i synnerhet Act. 23: 8. 9, Hebr. 1: 14 (der englarne så kallas); säges a) om Gud Joh. 4: 24; b) om Christus *πν. ζωοποιῶν* 1 Cor. 15: 45 ett lifgifvande andeväsande (neml. efter uppståndelsen och himselfärden, hvarigenom Hans *σῶμα* blef *πνευματικόν* —)(*ψυχὴ ζῶσα* ett lefvande själaväsande, som den förste Adam blef, hvarigenom antydes att hans *σῶμα* var *ψυχικόν*); c) om de aflidnas andar ss. *πν. δικαίων τετελειωμένων* Hebr. 12: 23 de fulländade rättfärdigas andar d. ä. G. T:s troshjeltar, som fulländat kampen, vunnit segern och nu vänta på fulla segerlönen, hvilken de först på domedagen undfå med hela den triumpherande församlingen, äfven 1 Petr. 3: 19; d) om de onde andarne, med tillägg af *ἀκάθαρτον*, *ἄλαλον* o. s. v. Mt. 10: 1 *al.*, äfven *τοῦ κόσμου* 1 Cor 2: 12 världens ande d. ä. den ande som den profana världen har (denne ande är den diaboliska *πνεῦμα*, i hkns våld *κόσμος* står och hkns rike *κόσμος* är), *ἄρχων τοῦ πνεύματος* κ. τ. λ. Eph. 2: 2 herrskaren öfver den ande (som nu är verksam i olyd-

nadens barn — denne *onde ande*, som ingår i människorna och verkar i deras inre, *utgår från djefvulen* ss. sin *ἄρχων* och är motsatt den från Gud *utgående H. Ande*); e) prophetisk ande (så kallades den som uppträdde med gudomliga uppenbarelser — lärare) 1 Joh. 4: 1 följ.; slutligen märkes f) *ἐπὶ πνεύματα* Apoc. 1: 4 *al.* 7 den H. Andes gåfvor l. som i sjufaldig gestalt bor i sina församlingar (jfr Es. 11: 2). — 5:o) *den H. Ande*, kallas ock Guds, HERrans, J. Christi, Guds Sons ande Mt. 3: 16 *al.*, oftast *πν. ἄγιον* Mt. 1: 18 *al.*, äfven utan *ἄγιον* ss. Mt. 4: 1 *al.*, Gal. 5: 17 *sensus*: Köttet och Anden (den Helige) strida med hvarandra, på det att icke edert liberum arbitrium må bestämma edert görande och lärtande (på det J icke mågen göra hvad J viljen — utan segern nödvändigt afgöras för endera af dessa principer); *ἐν πν.* Eph. 2: 22, 3: 5 förmedelst den H. Ande, *διὰ πν.* 2 Thess. 2: 2 genom ingifvelse af den H. Ande l. prophetia, *ἐν πν. γε-νέσθαι* Apoc. 1: 10, 4: 2 befinna sig inom den H. Andes inverkan, uti ett hänryckt tillstånd (jfr Act. 22: 17), *ὁ νόμος* — — *ζωῆς* Rom. 8: 2 lagen för den till lifvet förande anden d. ä. den H. Andes styrelse, som, verkande i en christens inre, förmedlar det eviga lifvet; för ofrigt förenas *πν.* med åtskilliga genitivi qualitatis ss. *ἀγάπης, ἀληθείας, ζωῆς* o. s. v., utvisande den H. Andes verkningar, och bör på alla ställen förstås om den H. Ande. — *Anm.* *Πνεῦμα* (den H. Ande) fkmr i N. T. ss. ett *nomen proprium* ofta utan artikel.

πνευματικός, ἡ, ὁν (fgde) *andlig* ss. *σῶμα* 1 Cor. 15: 44. 46 (uppståndelsekroppen skall blifva *πν.*, så vida *πνεῦμα*, detta agens för det öfversinnliga, eviga lifvet — det sanna, oförgängliga *ζωή* — blir dess lifsprincip och det som bestämmer hela dess beskaffenhet; i den jordiska kroppen åter är *ψυχή* det bestämmande, hvarföre den heter *ψυχή*); — hvars väsende är den H. Ande ss. *νόμος* Rom. 7: 14 (ty *νόμος* är *νόμ.* *θεοῦ*, alltså af andlig natur ss. en uppenbarelse af den gudomliga Anden); — af den H. Ande upplyst och helgad 1 Cor. 2: 15, ledd Gal. 6: 1, förlänt l. från den H. Ande härrörande ss. *ἐδολογία* Eph. 1: 3 välsignelse, äfven *θυσία, σοφία, σύνεσις, χάρισμα, φρόνη, οἶκος* 1 Petr. 2: 5 (se *οἶκος*), *πέτρα* 1 Cor. 10: 4 (se *πέτρα*); *πνευματικοῖς πν. συγκρίνοντες* 1 Cor. 2: 13 (se *συγκρίνω*); *τὰ πν.* det andliga,

andliga häfvor l. gåfvor Rom. 15: 27 (ty christendomens goda — tro, rättfärdighet, frid o. s. v. — härflyter från den H. Ande), äfven 1 Cor. 12: 1 (de af den H. Ande meddelade gåfvorna) *al.*; *τὰ πν. τῆς πονηρίας* Eph. 6: 12 onskans andeväsanden l. -makter. — *Anm.* Hos profanförfattare betyder ordet: hörande till l. utsatt för vind, luftig o. s. v.

+ *πνευματικῶς, adv.* (af fgde) andligen, på ett andligt sätt 1 Cor. 2: 14 (den bedömande principen är *πνεῦμα*, uppfylld af den H. Ande), fkmr äfven Apoc. 11: 8.

πνέω, ἔπνευσα blåsa, flägta (om vind och luft) Mt. 7: 25. 27 *al.*; *ἡ πνέουσα* ss. *subst. scil. αὔρα* den blåsande vinden, vinden, *ἐπάραντες* — — — *αἰγιαλῶ* Act. 27: 40 sedan de hissats bramseglet, styrde de efter vinden mot stranden.

πνίγω = *ἄγγω*, ango, strypa, qväfva *κρατήσας αὐτὸν ἔπνιγεν* Mt. 18: 28 han fattade honom i strupen (enligt fordringssegares sed hos Judarne); *pass.* qväfvas (af vatten), drunkna Mc. 5: 13.

πνικτός, ἡ, ὁν, adj. *vble* (af fgde) strypt, qväfd, »förqvafv» Act. 15: 20. 29, 21: 25 (har afseende på Lev. 17: 13. 14 *al.*).

πνοή, ἡς, ἡ (*πνέω*) a) blåst, flägt, vind Act. 2: 2; b) andedrägt, anda Act. 17: 25.

ποδήρης, ες (*πούς, ἄρω* foga, passa, sluta intill) som räcker till fötterna, fotsid *scil. ἐσθῆς* klädning, talaris, talar Apoc. 1: 13. *

πόθεν, adv. interrogat. unde? hvarifrån? (om ställe l. ursprung) Mt. 13: 27 *pluries*.

ποιά, ας, ἡ *dorice* st. *ποίη* l. *πόα* gräs, ört skulle enligt några menas Jac. 4: 14 (naturligtvis med borttagande af frågetecknet), men är tydligen femin. af *ποιός* hurudan? huru beskaffad?

ποιέω, ἔσω, ἡκα, ἡσα; ἡμαι, ἡσάμεν (troligen af samma ursprung som *ποιῶ* förse med en viss egenskap l. beskaffenhet, göra så och så, af *ποιός* så och så beskaffad, sådan) 1:o) *trans. göra* (ursprungligen om ngt yttre, ss. handverkare och konstnärer) a) skapa (om Gud) Mc. 10: 6 *al.*, *τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν* Act. 4: 14, *τὸν κόσμον* Act. 17: 24, *τοὺς αἰῶνας* Hebr. 1: 2 verldarne; bilda, dana, forma (om krukmakare) Rom. 9: 21; förfärdiga ss. *σχημάς* Mt. 17: 4 (uppföra tält), *ἡμάτια, χιτῶνας* Act. 9: 39 o. s. v.; frambringa, bära (om träd) *καρπὸν* Mt. 3: 10 *al.*, *κλάδους* Mc. 4: 32 (skjuta grenar), *ἐλαίαις* oliver, *σῦκα* fikon Jac. 3: 12, gifva ifrån sig (om en källa) *ὑδωρ*

ibid., äfven om andliga produkter ss. Act. 1: 1 λόγον författa en berättelse. — b) utträta, utföra έργα l. έργον Joh. 10: 37. 38 *al.*; utföva, iakttaga, hålla τὸν νόμον, τὰς ἐντολάς, τὴν ἀλήθειαν, δικαιοσύνην o. s. v., föröfva l. bedrifva ἀμαρτήριον, ἀμαρτίαν, ἀνομίαν o. s. v.; göra τινά τι Mt. 20: 32 *al.* ngt för l. emot ngn, τὸ ἰκανόν τινι Mc. 15: 15 (se ἰκανός), äfven (ss. i profan-grek.) τινά τι Mt. 27: 22 *al.*, l. εἶ τινα Mc. 14: 7 godt emot ngn, τί ἐν τινι Mt. 17: 12 *al.* ngt med ngn, äfven μετὰ τινος (*hebraïsm*) Lc. 1: 72; förrätta, verkställa, tillvägabringa ss. καθαρισμόν Hebr. 1: 3, föranstalta l. anställa γάμους Mt. 22: 2 bröllopsmåltid, ἄριστον, δεῖπνον Lc. 14: 12 en måltid, πάσχα Mt. 26: 18 hålla l. fira påska, Hebr. 11: 28 inrätta l. instifta påskhögtiden, stifta διαθήκην, εἰρήνην o. s. v., tillställa l. anstifta διχοστασίας, σκάνδαλα, ἐπισύστασιν o. s. v. — c) bearbeta, arbeta på τινὰ ἕνα Apoc. 3: 9 d. ä. förmå ngn att, äfven med blott ἕνα Joh. 11: 37, Col. 4: 16 *al.* laga så att, med accus. och ἰνφν. göra att ngt sker, komma ngn att ss. Mt. 5: 32 *al.*, τινὰ ἔξω Act. 5: 34 laga att ngn kommer ut, skaffa ut ngn, låta ngn taga afträde; förskaffa sig, vinna Mt. 25: 16 *al.*, τί ποιήσουσιν 1 Cor. 15: 29 hvad skola de uträtta l. vinna? hvad äsyfta de?, skaffa, inbringa Lc. 19: 18. — d) tillsätta, förordna, bestämma Mc. 3: 14, Hebr. 3: 2, göra ngn till ngt τινά τινα Mt. 4: 19 *al.*, τί τι Mt. 21: 13 *al.* ngt till ngt, förklara τὸ δένδρον καλόν κ. τ. λ. Mt. 12: 33 förklaren trädet för godt o. s. v. (dömen om det att det är godt o. s. v. — har sannolikt afseende på v. 24 — meningen skulle då vara: förfaren icke så orimligt, som J gjorden i edert omdöme om mig, då J förklaraden mig för ett djefvulens redskap = förklaraden trädet för ondt, och likväl saden att jag utdref djeflar = tilladen mig god frukt). — Här bör äfven märkas bruket att med detta verb i *act.* l. *med.* förena ett *subst.* l. *adject.* för att uttrycka ett sjelfständigt verb ss. ποιεῖν μονήν st. μένειν, ποιεῖσθαι ἀναβολήν st. ἀναβάλλεσθαι, π. λευκόν st. λευκαίνειν, π. ἔκδετον st. ἐκτιθέναι o. s. v. (se i allmänhet vid *subst.* l. *adject.*). — 2:o) *intrans.* γόρα, vara verksam, handla ss. Apoc. 13: 5, *med.* εὖ, καλῶς, οὕτως o. s. v. Mt. 5: 44 *al.*, καλῶς ἐποίησας παραγενόμενος Act. 10: 33 du gjorde väl dernti att du kom (egentl. som l. emedan du kom), äfven κατά l.

πρός τι ss. Mt. 23: 3 *al.* efter l. i öfverensstämmelse med ngt; vistas (om tid; ty hit hör onekligen betydelsen) tillbringa ss. χρόνον Act. 15: 33, 18: 23 en tid, ἐνιαυτόν Jac. 4: 13 ett år, μῆνας τρεῖς Act. 20: 3, νυχθήμερον 2 Cor. 11: 25 ett dygn, μίαν ὥραν Mt. 20: 12 en enda timme (vid arbetet i vingården).

ποίημα, ατος, τό (fgde) *det gjorda*, verk Rom. 1: 20 (allt hvad Gud ss *skapare* frambragt), Eph. 2: 10 (betecknar den ethiska skapelsen — den nya andliga lifsförfattningen — som den christne ss. sådan erfarit — παλιγγενεσία Tit. 3: 5).

ποίησις, εως, ἡ (se fgde) *görande*, handlande ἐν τῇ π. αὐτοῦ Jac. 1: 25 under dess (lagens) fullgörande (under det han fullgör lagen, skall han känna sig salig; han har sin lust uti Guds lag Rom. 7: 22). *

ποιητής, οῦ, ὁ (se fgde) *görare*, som gör, förfärdigar, frambringar, skapar ngt, π. scil. τῆς ψόδῆς sångare, skald, ποῖτ Act. 17: 28 (orden τοῦ καὶ γὰρ γένος ἐσμέν, utgörande första hälften af en hexameter, äro utaf Aratus från Cilicien i 3 århundradet f. Chr. och Cleanthes från Lycien, Zenos lärjunge, hos hkn versens början lyder: ἐκ σοῦ γὰρ γένος ἐσμέν); görare, hållare, efterlevare τοῦ νόμου Rom. 2: 13, Jac. 4: 11, τοῦ λόγου Jac. 1: 22. 23, έργου Jac. 1: 25 verklighets d. ä. verklig görare (som i sjelfva verket fullgör lagen).

ποικίλος, η, ον (troligen samstammigt med πόκος ull, således) egentl. *krusig*, krånglig, invecklad, konstig; deraf brokig, mångfärgad, mångfaldig, »margfallelig», olikartad, många- l. hvarjehanda Mt. 4: 24 *al.*

ποιμαίνω, ανῶ, ανα (följ.) *vara herde*, drifva en hjord på bete, beta 1:o) i *egentlig* mening *absol.* Lc. 17: 7, ποιμνην 1 Cor. 9: 7 föda en hjord; *in malam partem* föda, göda ἑαυτούς Jud. 12 (om de falske lärarne, som vanhelgade ἀγάπαι derigenom, att de blott för att tillfredsställa sin egen köttsliga lusta deltog i dem). — 2:o) i *oegentlig* mening: a) om själavård: föda, sköta, vårda Joh. 21: 16, Act. 20: 28, τὸ ἐν ὑμῖν ποιμνιον 1 Petr. 5: 2 vården den i eder vård sig befinnande = den eder anförtrödda hjorden, äfven Apoc. 7: 17 (om Lammet, som betar sin dyrt återlösta hjord). — b) om regeringsvård: (*Homer.* ποιμένες λαῶν) regera, beherrska Mt. 2: 6 *al.*, ἐν ῥάβδῳ σιδηροῦ Apoc. 2: 27 *al.* med jeruspira (jfr Ps. 2: 9, der LXX öfversatte

ⲘϣⲚⲓ, af *rad.* ⲘϣⲚ *krossa*, orätt med *ποιμανεῖς* liksom hade *rad.* varit ⲓϣⲚ beta).

ποιμήν, *ένος*, *ό*, (*πόα*, *ποιά*, hvaraf *πᾶν* fårhjord) *fårherde*, herde 1:o i *egentlig* mening Mt. 9: 36 *al.*; 2:o) i *oegentlig* mening: a) om Christus Mt. 26: 31 *al.*; b) om församlingens herdar Eph. 4: 11, der *π.* och *διδάσκαλοι* sätts tillsammans och kunde äfven förenas i samma person, men skiljas så till vida, att *π.* (= *ἐπίσκοποι*) kallades de, för så vidt de hade *uppsigt* öfver församlingarnes lära, lefverne och författning, *διδάσκαλοι* åter, så vida de betraktades i sin *lärareverksamhet*.

ποίμνη, *ης*, *ή* (*syncope* st. *ποιμένη*, af fgdc) *fårhjord*, hjord Mt. 26: 31 *al.*; *figurligt* en samling af troгна, de trognas samfund Joh. 10: 16.

ποίμνιον, *ου*, *τό* (*syncope* st. *ποιμένιον* — *unde accentus* — af *ποιμήν*) = fgde; i N. T. blott *sensu translato* Lc. 12: 32 *al.*

ποῖος, *α*, *ον* *interrogat.* qualis? hurudan? huru beskaffad? hvad för en? hvilken? nyttjas både uti *direct* och *indirect* fråga Mt. 19: 18 *pluries*, *ποιός scil.* ὁδοῦ l. εἰσόδου Lc. 5: 19 hvilken väg l. hkt håll?

πολεμῶ, *ήσω*, *ησα* (följ.) *kriga*, föra krig Apoc. 2: 16 *al.*, *absol.* Apoc. 12: 7, *μετά τινος* Apoc. 2: 16 *al.*, äfven *κατά* || *μετά τινος* Apoc. 12: 7 (*parte priori*) fiendtligt anfalla, träta Jac. 4: 2.

πόλεμος, *ου*, *ό* (*πέλομαι* vara i rörelse, hvimla) egentl. *slagthvimmel*, hvimmel af krigare, strid, krig, örlig Mt. 24: 6 *al.*; äfven ordkrig, träta Jac. 4: 1.

πόλις, *εως*, *ή* (*πέλομαι* vara i rörelse, versor) stad, antingen för *rörelsen* af och an, *folkhvimmel*, eller ss. *vistelseort*, 1:o stad A) *in genere* Mt. 2: 23 *sapissime*; B) *in specie*: a) *ή ίδια π.* Mt. 9: 1 = *Καπερναούμ*, hkt se; b) Jerusalem *κατ' ἐξοχήν α*) det jordiska Mt. 21: 17 *al.*, *ή άγία π.* (i anseende till Jehovas boning, templet) Mt. 4: 5 *al.*, äfven *ή ήραπημένη* (neml. af Gud) Apoc. 20: 9; β) det himmelska *metaphor.* *ή τούς θμελιούς ἔχουσα* Hebr. 11: 10 den stad som har grundfästen)(de flyttbara tälten), *ή π. τοῦ θεοῦ* Hebr. 11: 16, 12: 22 *al.*, *ή μέλλουσα* Hebr. 13: 14; c) födelsestad Lc. 2: 4. 11, Joh. 1: 45. — 2:o) invåuarne i en stad *metonym.* Mt. 8: 34 *al.*

† *πολιάρχης*, *ου*, *ό* = *πολιάρχος* (fgde, *άρχων*) *befälhafvare i en stad*, stadscommendant, stades styresman, öfverhetsperson Act. 17: 6. 8.

πολιτεία, *ας*, *ή* (se följ.) a) en stadsmedborgares stånd och rättigheter, borger- l. burskap, medborgarerätt Act. 22: 28; b) statsförfattning *τοῦ Ἰσραήλ* Eph. 2: 12 Israëls statsförfattning d. ä. theocratien.

πολίτευμα, *ατος*, *τό* (följ.) egentl. *det förvaltade* (äfven statsförvaltning), statsväsen, stat, Phil. 3: 20 den stat, som vi tillhöra, befinner sig i himlen (dermed menas det ännu icke förverkligade Messiasriket, som först med parusien skall nederkomma af himlen — det himmelska Jerusalems stat, hvars medborgare de sanna christna redan före parusien äro, neml. uti idéen och hoppet). *

πολιτεύω; *εுμαι* (följ.) vara medborgare, förvalta staten; i N. T. i *med.* *idem*, förvalta ett statsembete, i allmänhet sköta sitt kall *τῶ θεῷ* Act. 23: 1 Gudi till tjänst och ära, lefva och handla ss. medborgare i en stat, föra ett samfundslif, uppföra sig Phil. 1: 27 (Paulus har troligen valt detta ord för att dermed beteckna det Evangelium motsvarande *samfundslifvet* — se följ. vers).

πολίτης, *ου*, *ό* (*πόλις*) egentl. *stadsbo* a) borgare i en stad l. stat Lc. 15: 15, Act. 21: 39; b) medborgare, landsman Lc. 19: 14, Hebr. 8: 11 || *πλησίον*.

πολλάκις, *adv.* (*πολύς*) många gånger, ofta, mer än en gång Mt. 17: 15 *al.*

πολλαπλασιών, *ον*, *numerales proportionale* (*πολύς*, *πλάσσω*) egentl. *mångformad*, många gånger mer Lc. 18: 30; i profangrek. äfven många gånger flera l. större. *

† *πολυέσπλαγγνος*, *ον* (*πολύς*, *εῖ*, *σπλάγγνον*) *mycket godhertad* Jac. 5: 11 || *πολύσπλαγγνος*, hkt se. *

πολυλογία, *ας*, *ή* (*πολύλογος* mångtalig, mångordig af *πολύς*, *λόγος*) *mångordighet*, språksamhet, pladder Mt. 6: 7. *

πολυμερῶς, *adv.* (af *πολυμερής* bestående af många delar, mångfaldig af *πολύς*, *μέρος*) mångfaldigt d. ä. mångfaldiga gånger Hebr. 1: 1 (har afscende på de olika gånger Guds uppenbarelse skedde i G. T.; den var icke på en gång genom Moses fullständigt gifven). *

πολυποίκιλος, *ον* (följ., *ποικίλος*) multivarius, i hög grad mångfaldig Eph. 3: 10. *

πολύς, *πολλή*, *πολύ*, *compar.* *πλείων*, *superl.* *πλεῖστος*, mycken, mången, i mängd (i synnerhet efter subst.), Mt. 3: 7 *sapissime*; stor, stark, väldig, häftig Mt. 2: 18 *sapē*, djup *σιγή* Act. 21: 40

tystnad, äfven mångfaldig; om tid: lång Mt. 25: 19 *al.*, ὥρας πολλῆς γενομένης Mc. 6: 35 då det blifvit lång dagstid d. ä. långt fram på dagen, äfven ὥρα πολλή i samma vers, ἐπὶ πολὺ Act. 28: 6 länge, en lång stund, μετ' οὐ πολὺ Act. 27: 14 icke långt derefter; *neutrum singul. et plurale adverbiascit* mycket, högligen, häftigt, ofta, mångfaldigt Mt. 9: 14 *al.*, πολὺ framför *compar.* mycket, vida 2 Cor. 8: 22, brukligare πολλῶ ss. Mt. 6: 30 *sæpius*; τὰ πολλά Rom. 15: 22 i de flesta fall, vanligtvis (starkare än πολλὰ), deremot οἱ πολλοί (i profangrek. de fleste, flertalet = οἱ πλείονες i N. T.; men) i N. T. Mt. 24: 12 *al.* de som äro många, mängden, de många (i motsats mot en, alltså) stundom = alla ss. Rom. 5: 15. 19, 12: 5 *al.*, äfven utan artikel ss. uti instiftelseorden Mt. 26: 28, Mc. 14: 24, äfven Hebr. 9: 28 och andra ställen.

† πολύπλαγχνος, ον (fgde, σπλάγγων) *barmhertighets-* 1. kärleksfull Jac. 5: 11 || πολυέσπλαγχνος, hkt se. *

πολυτελής, ἐς (πολύς, τέλος) *act.* som kostar mycket på sig, har många utgifter, förer ett kostsamt lefnadssätt; *pass.* (brukligt i N. T.) som kostar mycket, kostbar, dyrbar Mc. 14: 3, 1 Tim. 2: 19, *tropice* 1 Petr. 3: 4.

πολυτίμος, ον (πολύς, τιμή) af mycket värde, värderik, dyrbar Mt. 13: 46, Joh. 12: 3; *compar.* πολυτιμότερος 1 Petr. 1: 7 || πολὺ τιμώτερος.

πολυτρόπος, *adv.* (af πολύτροπος ofta vänd hit och dit, drifven hit och dit, drifven åt många håll, mångbevandrad, men äfven *transl.* mångförslagen, epithet till Ὀδύσσευς i Odyss., mångartad af πολὺς, τρόπος) mångartadt, på många sätt Hebr. 1: 1 (har afseende på de många sätten för Guds uppenbarelse ss. syner, drömmar, muntliga meddelanden o. s. v.). *

πόμα, ατος, τό, *attice* πῶμα (πίνω, πέπομαι) egentl. det druckna, dryck, drick 1 Cor. 10: 4, Hebr. 9: 10.

πονηρία, ας, ἡ (följ.) dålighet, elakhet, ondska Mt. 22: 18 *al.*; *plur.* elakheter, elaka seder l. gerningar Mc. 7: 22, Act. 3: 26.

πονηρός, ἄ, ὄν, *compar.* (följ.) full af arbete l. möda, mödosam, besvärlig; deraf i N. T. dålig, elak, ond a) i *physisisk* mening: ss. ὀφθαλμὸς π. Mt. 6: 23, Lc. 11: 34 sjuk l. skadadt öga (se dock nedanförl), καρποὶ π. Mt. 7: 17. 18 dåliga l. odugliga frukter, ἔλκος π. Apoc. 16: 2 ondt l. elakartadt sår. — b) i *moralisk* mening: om personer l. sa-

ker Mt. 5: 11 *sæpe*; ὁ π. (κατ' ἐξοχήν) den onde = djefvulen ss. Mt. 5: 37 (härstammar l. har sitt ursprung från djefvulen), Mt. 6: 13 *al.*, men äfven i allmänhet den onde, elake ss. Mt. 5: 39, den brottslige 1 Cor. 5: 13; πνεύματα π. Mt. 12: 45 *al.* onda andar; ἡ ἡμέρα ἡ π. Eph. 6: 13 den onda dagen (d. ä. den dagen, på hkn satans makt gör sitt sista och största utbrott — hkn dag Paulus väntade straxt före parusien), likaså är ἡμέραι π. εἶσω Eph. 5: 16 dagarna äro onda (d. ä. den närvarande tiden är moraliskt förderfvad); ὀφθαλμὸς σου π. ἐστίν Mt. 20: 15 ditt öga är argt, du ser ond ut, ser snedt, är afundsjuk, deraf ὀφθαλμὸς π. Mc. 7: 22 afundsjuka (se ock ὀφθαλμὸς).

πόνος, ου, ὁ (πένομαι, se πένης) arbete, i synnerhet tungt och mödosamt; möda, besvär, smärta, vända Col. 4: 13 *al.*

Ποντικός, ἡ, ὄν (Πόντος) *Pontisk*, från Pontus Act. 18: 2. *

Πόντιος, ου, ὁ (*lat.*) Pontius Mt. 27: 2 *al.*, namn på den familj från hkn Πιλάτος (se detta ord) härstammade.

Πόντος, ου, ὁ (anledningen till namnet var formelen ἐν Πόντῳ »vid Pontus» *scil.* Euxinus, hvarmed Grekerne betecknade platsen för deras nybyggen) Pontus, landskap i Mindre Asien längsefter Pontus Euxinus, hkt sträckte sig från floden Talyz ända till Colchis och Armenien, och från Cappadocien skildes genom höga berg. Under Mithridaternes tid sjelfständigt, men efter den siste Mithridates' besegrande af Romarne under Pompejus (66 f. Chr.) fördeladt i flera små dynastier och ändtligen Romersk provins under Nero; hade i Romarnes statsgeographi en 3-faldig benämning: Pontus Galaticus, Polemoniacus och Cappadocius; fkmr Act. 2: 9, 1 Petr. 1: 1.

Πόπιλος, ου, ὁ (*lat.*) Publius, den förnämste personen på ön Melite l. Malta, guvernör, legatus till prætern på Sicilien Act. 28: 7. 8.

πορεία, ας, ἡ (följ.) färd, resa, väg, ποιεῖσθαι π. Lc. 13: 22 företaga en resa, resa, färdas; äfven *metaphor.* vandring, vandel, företag Jac. 1: 11.

πορεύω; εὔσομαι, εὐσάμην; εὐμαι, εὐθην (πῶρος öfvergång öfver en flod, öfvergångsställe, vad, i allmänhet väg, gång af πείρω genomtränga) sätta l. skaffa ngn öfver en flod, sedan i allmänhet föra, skaffa ngn åstad; vanligen och i N. T. *med.* och *pass.* föra sig åstad, se *promener* (Franska), be-

gifva sig på väg, gå åstad l. sin väg l. bort Mt. 8: 9 *σάρε*, fara l. draga fram, färdas, resa, vandra, gå Mt. 2: 20 *σάρε*, ἐπὶ τὸ ἀπολωλός Lc. 15: 4 gå efter det borttappade d. ä. för att uppsöka det, gå (på en bjudning) 1 Cor. 10: 27, ämna sig ss Lc. 24: 28 (*parte priori*); — *tropice* gå bort Lc. 22: 22 d. ä. dö, vandra ὀπίσω τινός Lc. 21: 8 (se ὀπίσω), ὀπίσω σαρκός 2 Petr. 2: 10 vandra efter köttet d. ä. följa den köttsliga lustan, κατὰ τὰς ἐπιθυμίας Jud. 16 efter sina lustar (så att de utgöra normen för deras vandell), v. 18 med tillägg af τῶν ἀσεβειῶν gudlösheternas d. v. s. gudlösa l. ogudaktiga, ἐν ταῖς ἐντολαῖς Lc. 1: 6 i buden (så att man håller sig inom dem), ἐν ἀσελγείαις 1 Petr. 4: 3 fara fram l. vandra i liderligheter, äfven med *dat.* ensamt (ss. norm) t. ex. ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν Act. 14: 16 vandra deras l. sina egna vägar (Gud ledde icke hedningarne genom särskilda uppenbarelser, utan öfverlemnade dem åt sig sjelfva), äfven ὁδῶ τινος Jud. 11 ngns väg, τῷ φόβῳ τοῦ Κυρίου Act. 9: 31 enligt HERrans fruktan.

πορθέω, *ησα* (biform till *πέρθω* perdo, *aor.* 2 *per metathesin* ἔπραθον, hvarigenom det hänger tillsammans med *πρήθω*, *πίμπρημι*) egentl. *härja genom eld*, sköfla, föröda, förstöra Act. 9: 21, Gal. 1: 13.

πορισμός, *οῦ*, ὁ (*πορίζω* bringa i gång — *πόρος*, se *πορεύω* — tillvägabringa, framskaffa, anskaffa) anskaffande, förvärfvande, näringsfång, -källa, -gren 1 Tim. 6: 5. 6.

Πόρκιος, *ου*, ὁ (*lat.*) *Porcius*, namn på den familj, från hkn procuratorn *Φῆστος* (se detta ord) härstammade; Act. 24: 27. *

πορνεία, *ας*, ἡ (följ.) horeri a) i allmänhet, otukt, skörlefnad Mt. 15: 19 *al.*; b) äktenskapsbrott Mt. 5: 32, 19: 9, ἡμεῖς ἐκ π. — — — *Θεόν* Joh. 8: 41 vi äro icke födde förmedelst äktenskapsbrott, en enda fader hafve vi neml. Gud (då vi enligt ditt påstående icke hafva Abraham till fader, så måste en annan vara det genom äktenskapsbrott af Sara med ngn annan, så att denne vore vår verkliga, och Abraham blott vår putative fader; så är det ej, vi hafve ej 2 fäder, utan blott *en* och det är Gud — som var Israëlitiska folkets theocratische fader), om blodskam 1 Cor. 5: 1; c) *per hebraismum* afgudereri Apoc. 2: 21 *al* (se *μοιχαλῆς*).

πορνεύω, *εῦσα* (följ.) göra hor, bedrifva otukt 1 Cor. 8: 16, 10: 8; bedrifva afgudadyrkan Apoc. 2: 14. 20 *al* (*per hebraismum*; se *μοιχαλῆς*).

πόρνη, *ης*, ἡ (*περνῶ*, *πέρνημι* sälja, afyttra) *fal* tärna, hora, frilla, sköka Mt. 21: 31. 32 *al.*; *trop.* (*per hebraismum*) om afgudadyrkerska, ἡ π. ἡ μεγάλη Apoc. 17: 1, 19: 2 den stora skökan (som är belägen på många vatten — i egentlig mening Babylon, i symbolisk Rom, hkt äfven antydes genom de 7 bergen Apoc. 17: 9, på hka Rom låg), se äfven Apoc. 17: 5. 15. 16.

πόρνος, *ου*, ὁ (se fgde) bolare, horkarl 1 Cor. 5: 9—11 *al.*; äfven i *andlig* mening ss. Hebr. 12: 16 (om dem som äro affallne från den andliga gemenskapen med Gud — liksom i G. T. afgudadyrkare så kallades).

πόρρω, *adv.* = *πόρσω* och *per metathesin* *πρόσω* (af *πρό* l. *πρός*) = porro, framåt, vidare, längre, långt bort, fjerran Mt. 15: 8 *al.*; *compar.* *πορρωτέρω* l. *-ώτερον* Lc. 24: 28 längre fram, vidare.

πόρρωθεν, *adv.* (af fgde) fjerran l. långt ifrån, på långt afstånd Lc. 17: 12, Hebr. 11: 13.

πορφύρα, *ας*, ἡ purpura 1:o) *purpurnäcka*, som fångades genom lockbete i hafvet (*π. θαλασσία*) i synnerhet vid Phœniciens, Peloponnesi och N. Africas kuster, och genom droppar från en vid halsen sittande blåsa l. ådra lemnade den dyrbara praktfärgen. Då endast några få droppar purpursaft fingos af hvarje snäcka, så var färgen mycket dyrbar, så att endast konungar och afgudabilder buro kläder af denna färg; äfvensom prestdräkten och förlåten i templet dermed smyckades. Phœnicierna egde mycken konstfärdighet att dermed färga ylletyg, äfvensom bomull och linne, och drefvo med sina purpurfabrikater en vidsträckt handel — äfvensom Lydierna (se *Λυδία*); — 2:o) *purpurfärg*; — 3:o) *purpurfärgad* l. *purpurklädnad* Mc. 15: 17. 20 (der likväl torde menas skarlakansklädnad l. -mantel, då parallelstället Mt. 27: 28 har *χλαμῶς κοκκίνῃ*), Lc. 16: 19; purpurtyg Apoc. 18: 12.

πορφύρεος, *α*, *ου*, *contr.* οὔς, ἄ, οὖν (fgde) purpurfärgad *scil.* περιβόλαιον Apoc. 17: 4, 18: 16 purpurmantel; skarlakansröd ἵμάτιον Joh. 19: 2. 5 (jfr Mt. 27: 28).

† *πορφυρόπωλις*, *ιδος*, ἡ (*πορφύρα*, *πωλέω*) *purpurhandlerska*, se *Λυδία*; fkmr Act. 16: 14. *

ποσάκις, *adverb.* *interrog.* (πόσος) huru många gånger? huru ofta Mt. 18: 21. 23. 27, Lc. 13: 34.

πόσις, εως, ἡ (πίνω) drickande (ss. handling) Rom.

14: 17, Col. 2: 16, dryck Joh. 6: 55.

πόσος, η, ον, interrogat., quantus? a) huru stor?

Mt. 6: 23 *al.*; b) huru mycken? Mt. 15: 34 *al.*,

πόσῳ quanto? huru mycket? Mt. 12: 12, πόσῳ

μᾶλλον huru mycket mer? Mt. 7: 11 *al.*; c) huru

lång (om tid) Mc. 9: 21.

ποταμός, οῦ, ὁ (sannolikt beslägtadt med πότιμος drickbar af πίνω) flod, ström (för dess drickbara vatten) (hafvets) Mc. 1: 5 *al.*, äfven om regnflöde l. öfversvämning (som inträffar under regntiden i Palæstina) Mt. 7: 25, 27, Lc. 6: 48, 49; nyttjas äfven tropice Joh. 7: 38, se ῥέω.

† ποταμοφόρητος, ον (fgde, φέρω l. φορέω) af floden buren, bortförd l. -ryckt, ποιεῖν π. τινα Apoc. 12: 15 fördränka ngn. *

ποταπός, ἡ, ὄν (vanligen ποδαπός af ποῦ ἀπό hvarifrån? andra af ποῦ = ποίου δάπου från hvad land?) hvarifrån? hvad för en? huru beskaffad? hurudan? Mt. 8: 27 *al.*, brukas mest uti indirect fråga ss. Mc. 13: 1 *al.*, äfven 2 Petr. 3: 11 (så betänker) hurudana J bören vara, i det J uti helig vandel o. s. v.

πότε, frågande partikel, när? Mt. 24: 3 *al.*, ἕως πότε tills när? huru länge? Mt. 17: 17 *al.*; brukas äfven indirect st. ὁπότε, ss. Lc. 12: 36.

ποτέ, indefinit enclitisk partikel (correlat. till fgde) en l. någon gång (om förfluten l. tillkommande tid) Joh. 9: 13 *al.*, ἥδη ποτέ Rom. 1: 10, Phil. 4: 10 ändtligen en gång; efter negation: någonsin ss. Eph. 5: 29 *al.*; i frågor: dock, väl, tilläfventyrs 1 Cor. 9: 7 *al.*

πότερον, adv. (egentl. neutr. till πότερος uter?) utrum? antingen, vid dubbelfråga med ἢ, antingen — eller? Joh. 7: 17. *

ποτήριον, ου, τό (antingen neutrum till det ovanliga adject. ποτήριος hörande l. tjenlig till drickande scil. σκευος, eller ock kan här, ss. ofta, ändelsen -τήριον utmärka medlet, alltså drikesmedel) drikeskärl, bägere, kalk a) i egentlig mening Mt. 10: 42 *al.*, π. ψυχροῦ l. c. en bägere (med) kallt l. friskt scil. ὕδατος vatten, π. τῆς εὐλογίας (genit. qualitatis) 1 Cor. 10: 16 den kalk öfver hvilken välsignelsen uttalas (derigenom neml., att vinet deruti genom en bön uttryckligen inviges till heligt bruk vid nattvarden — så kallades vid påskhögtiden företrädesvis den 3:dje vinbägaren, se πάσχα). — b) metonymice (continens pro contento) πίνεν π. Κυρίου, δαμονίων 1 Cor. 10: 21 dricka

den åt HERren, djefarne helgade kalk, äfven 1 Cor. 11: 27. — c) metaphorice, för att utmärka både glädje och sorg l. lidande (som HERren tillskickar), i N. T. det sednare ss. Mt. 20: 22 *al.* dricka den kalk = utstå det lidande o. s. v., π. θυμοῦ l. ὀργῆς Apoc. 14: 10 *al.* (om gudomliga straff).

ποτιζω, κα, ισα; ἰσθην (πότος) låta dricka, gifva l. meddela ngn att dricka τινά τι l. blott τινά Mt. 10: 42 *al.*; trop. γάλα ὑμᾶς ἐπ., οὐ βρωμα 1 Cor. 3: 2 (zeugma; ty ἐπότισα passar blott till γάλα, men hänföres äfven till βρωμα, emedan i ποτιζειν ligger begreppet af meddelande — se för öfrigt begge substantiverne); begjuta, vattna trop. 1 Cor. 3: 6—8 (tron hos den Corinthiska församlingen framställes under bilden af en plantering, planta l. växt, hkn Paulus planterat och Apollos vidare omhuldat); pass. begjutas τί med ngt καὶ πάντες ἐν πνεῦμα ἐποτ. 1 Cor. 12: 13 och alla hafva vi blifvit begjutna med l. indruckit en anda (har afseende på den H. Andes utgjutande Act. 2: 17 *al.*, neml. vid dopet, ty detta menas — se förra delen af 1 Cor. 12: 13, lkt i den sednare delen än en gång uttryckligen bekräftas; — andra läsa εἰς ἐν πν. ἐποτ. »i afseende på l. för att utgöra en anda», då det skulle hafva afseende på den H. Nattvarden; men den åsigtan, att man i den H. Nattvarden dricker den H. Ande, är icke biblisk).

Ποτίολοι, ων, οί (lat.) Puteoli, sjöstad i nedre Italien vid Tyrrhenska hafvet icke långt från Neapolis; Paulus kom dit från Rhegium och steg der i land. Staden hette på Grekiska Δικαιαρχία och hörde till Campanien. Redan tidigt hade Romarne satt sig i besittning af denna stad och åtskilliga colonier blifvit ditsända. Hamnen var en af de lifligaste i Italien, en stapelplats af första ordningen. I synnerhet plägade skepp från Alexandria landa der och aflasta sina varor. Äfven de som kommo från Syrien till Rom läto der landsätta sig, ty emellan Puteoli och Rom fanns icke vidare ngn fullkomligt säker hamn. Nu heter staden Puzzuolo; fkmr Act. 28: 13. *

πότος, ου, ὁ (πίνω, stam πόω) drickande, i synnerhet det gemensamma vid ett gästabud, dryckeslag 1 Petr. 4: 3. *

ποῦ, interrogat. (egentl. genit. af obrukligt pronomen πός, correlat. till ὅς) ubi? hvarest? hvar? (uti direct och indirect fråga) Mt. 2: 2, 4 *al.*; står

vid rörelseverber ofta för *ποῖ* hvarthän? hvart? Joh. 3: 8 *al.* (detta innebär egentligen en anticipation af föreställningen om den på rörelsen följande hvilan).

πού, *indefn.* (eorrelat. till fgde) någorstädes Hebr. 2: 6, 4: 4; ungefär Rom. 4: 19.

Πούδης, *εντος*, *ό* (*lat.*) *Pudens*, en christen; fkmr 2 Tim. 4: 21. *

πούς — rättare än *ποῦς* — *ποδός*, *ό* *pes*, *foot*, människors oeh djurs Mt. 4: 6 *al.*, äfven *ἀνθρωπομόρφως* om Guds ss. Mt. 5: 35, *πίπτειν* l. *προσπίπτειν εἰς* l. *πρὸς τοὺς π. τινός* o. s. v. (Mt. 18: 20) Mc. 5: 22 *al.* falla till l. för ngns fötter (för att bönfalla l. betyga sin tacksamhet l. underdånighet oeh vördnad); *τιθέναι τι παρὰ τοὺς π. τινός* Aet. 4: 35. 37, 5: 2 sätta ngt bredvid ngns fötter d. ä. öfverlemna ngt till ngns disposition (anledningen till uttrycket hämtad från undersåtarnes slafviska förhållande till sina herrar i Orienten); *νίπτειν τοὺς π. τινός* Joh. 13: 5—14, 1 Tim. 5: 10 två l. låta två ngns fötter (detta var en höflighetsbevisning i Orienten af värden emot gästerna, som tillika innefattade en uppfriskning vid den starka hettan — jfr Le. 7: 38. 44, Joh. 11: 12 — se vidare *νίπτω*); *καθῆσθαι* l. *παρακαθίξειν παρὰ τοὺς π. τινός* Le. 8: 35, 10: 39 sitta vid ngns fötter = vara ngns lärjunge, emottaga undervisning af ngn, äfven *ἀνατρέφεσθαι π. τ. π. τινός* Act. 22: 3 uppfostras vid ngns fötter (har afseende på den plägseden hos Judarne att lärjungarne sutto på golfvet l. på bänkar vid fötterna af den på lärostolen högre sittande läraren); *ὑποκάσσειν* l. *τιθέναι τινὰ ὑπὸ τοὺς π. τινός* 1 Cor. 15: 25. 27 *al.* l. *τιθέναι τ. ὑποκάτω τῶν π. τινος* Mt. 22: 44, Mc. 12: 36 egentl. sätta l. lägga ngn under ngns fötter, l. *ὑποπόδιον τῶν π.* Le. 20: 43 *al.* till ngns fotapall, låta ngn trampa på ngn d. ä. fullkomligen underlägga oeh besegra (emedan det var segervinnarens sed att sätta foten på den besegrades nacke), samma föreställning ligger till grund för uttrycket *συντριβεν τινὰ ὑπο τοὺς π. τινός* Rom. 16: 20 krossa ngn under ngns fötter; slutligen märkes att *οἱ πόδες τινός* *metonymice* oeh *per hebraismum* står för personen sjelf ss. Aet. 5: 9 *al.*

πράγμα, *ατος*, *τό* (*πράσσω*) det gjorda, skedda, gerning, händelse, tilldragelse, förhållande, angelägenhet, göromål, mål, ting, sak Le. 1: 1 *al.*; äfven rättegångssak, tvistefråga 1 Cor. 6: 1.

πραγματεία, *ας*, *ή* (följ.) göromål, sysselsättning, bestyr; *αί τοῦ βίου πρ.* 2 Tim. 2: 4 näringsomsorger. *

πραγματεύομαι, *ευσάμην* (*πράγμα*) vara sysselsatt med, hafva ngt för händer, drifva en sak, affär, handel, handla Le. 19: 13. *

πραιτώριον, *ου*, *τό* (*lat.*) prætorium, egentl. *neutr. adj. scil.* tentorium l. tabernaculum fältherrens tält i lägret; sedermera residens l. palats för de Romerska proeuratorerna i provinserna, hvori dessa icke blott bodde, utan äfven höllo rättegångsdagar. I N. T. fkmr ordet om 1:o *Herodes' palats* i den öfre delen af Jerusalem (Bezetha — se *Ἱεροσόλυμα*), sedermera till Antonii ära kalladt *Antonia*, hvori Romerska proeuratorerna, som egentligen hade sitt säte i Cæsarea, bodde så ofta de uppehöll sig i Jerusalem; utanför prætorium var domstolen Mt. 27: 27 *al.* — 2:o *Herodes' palats i Cæsarea*, som blifvit residensbyggnad för proeuratorerna Act. 23: 35. — 3:o den prætorianska eohortens l. kejserliga livvaktens casern i Rom Phil. 1: 13.

πράκτωρ, *ορος*, *ό* *poëtice* st. *πρακτήρ*, *ἥρος*, *ό* (*πράσσω*) förrättare, indrivare, exsecutionsbetjent, rättstjenare = *ὑπηρέτης* Le. 12: 58. *

πρῶξις, *εως*, *ή* (*πράσσω*) gerning, handling, förrättning Mt. 16: 27 *al.*, *αί τοῦ σώματος πρ.* Rom. 8: 13 de handlingar som kroppen (ss. syndens organ) tillvägbringar; äfven dålig handling, streek o. s. v. Col. 3: 9; i öfverskriften till Apostlagerningarne *πρ. ἀποστόλων* Apostlarnes (i synnerhet Petri oeh Pauli) gerningar l. bedrifter, i hkn betydelse ordet ock fkmr Act. 19: 18.

πρῶος Mt. 11: 29 || *πρῶς*, hkt se.

πραότης, *ητος*, *ή* (fgde) saktmod, foglighet, mildhet () (*ἀγριότης* vildhet) 1 Cor. 4: 21 *al.*, *πνεῦμα πραότητος* l. e. den H. Ande, hvars egenskap är mildhet (se *πνεῦμα in fine*).

πρασιά, *ας*, *ή* trädgårdssäng; *plur.* *πρασιά* Mc. 6: 40 *distributivt* (efter hebräiskan) st. *ἀνὰ πρasiάς* trädgårdssängsvis, i l. i form af trädgårdssäugar, areolatim, på samma sätt fördelade, som sängarne i en trädgård; de 2 längre sidorna utgjorde 100 personer, den kortare 50 oeh den 4:de var ss. vid *κλίνας* troligen öppen. *

πράσσω, *πέπραχα*, *ἔπραξα*; *πέπραγμα* (*qsi* *πέρασσω* af *πέρω* genomföra från den ena sidan till den andra af *πέρα* l. *πέραν*) 1:o *transit.* a)

egentl. *genomdrifva*, utföra, förrätta, hafva för händ-
 er, företaga, göra *a) in bonam partem*: Act. 26:
 20 *al.*; *πρ. τὰ ἴδια* 1 Thess. 4: 11 sköta sitt eget,
 sörja för sig sjelf utan att bekymra sig om andra
 = *ἰδιοπραγεῖν*; *τί πρ.* Eph. 6: 21 hvad jag gör,
 huru jag mår l. befinner mig (närmare bestämning
 af de föregående orden *τὰ κατ' ἐμέ* min ställ-
 ning); *β) in malam partem*: föröfva, bedrifva, be-
 gå Lc. 22: 23 *sæpe*; *πρ. τὸ ἐπὶ τινι* Act. 5: 35
 företaga ngt med afseende på l. med ngn; *πρ.*
τὶ τινι Act. 16: 28 göra ngn ngt. — b) indrifva
 infordra, utkräfv Lc. 3: 13, 19: 23. — 2:o) *in-*
transit. l. *absol.* drifva l. göra affärer, göra, handla
 (liksom *ποιέω*) ss. Act. 17: 7; med *εἶ* (i synner-
 het i profangrek. göra sin sak väl, göra goda af-
 färer, vara lycklig och *κακῶς* göra dåliga affärer,
 vara olycklig) i N. T. endast *εἶ πράξετε* Act.
 15: 29 J skolen göra väl (neml. till bibehållande
 af endragt och frid inom christna församlingen).
 † *πρᾶπάθεια, ας, ἡ* (*πρᾶπαθής* saktmodig af följ.
 och *ἀσάχω, ἔπαθον*) *saktmodighet*, saktmod 1 Tim.
 6: 11 || *πρᾶύτητα*. *

πρᾶύς, εἶα, ὁ (samstammigt med *πρό*, som är *för*,
 böjd till; andra af *παρά* och *ἐύς* *qsi* ad finis
 bono) *böjlig*, mild, stilla, saktmodig Mt. 5: 5 *al.*
πρᾶύτης, ητος, ἡ (fgde) = och || *πρᾶότης*, hkt se;
ann. Tisch. har öfverallt *πρᾶύτης*.

πρέπω (hör sannolikt till ordformerna *πέρω, πείρω*,
περώ genomtränga och betyder alltså egentligen)
framtränga, frambräva, framstå, framlysa (men äf-
 ven om fram- l. genomträngande ljud, lukt o. s. v.),
 synas, visa sig, se ut som, likna, vara liklig, pas-
 sande, lämplig, anstå; brukas mest *imperson.* *πρέ-*
πει τινί Eph. 5: 3 *al.* det passar, höfves, anstår
 ngn, *ἔπρεπεν ἀτῶ ἀγαρόντα* — — — *τελειῶσαι*
 Hebr. 2: 10 det höfdes Honom (Gud, det var
 öfverensstämmande med Hans af evighet uppgjor-
 da frälsningsplan) att sedan han fört — — — full-
 komna; men äfven *person.* ss. Hebr. 7: 26; *partic.*
πρέπον passande, lämpligt *πρ. ἐστί* Mt. 3: 15,
 1 Cor. 11: 13 = *πρέπει*.

πρεσβεία, ας, ἡ (följ.) 1:o) åldrighet, ålderdom, den
 derpå grundade företrädesrätt, anciennitet, värdig-
 het; 2:o) gesandtskap l. ambassad, beskickning
 (emedan dertill gerna begagnades ålderstigna, erf-
 arna män), sändebud Lc. 14: 32, 19: 4.

πρεσβεύω (*πρέσβυς, ὁ* af *πρέπω* alltså egentl. fram-
 stående, i ögonen fallande, gammal man) 1:o) vara

gammal; 2:o) vara sändebud, förvalta ett sände-
 buds kall l. embete 2 Cor. 5: 20, Eph. 6: 20.
 † *πρεσβυτέριον, ου, ὁ* (följ.) *presbyterium*, de äldres
 l. äldstes råd, senat = *γερουσία*, hkt se, dock
 synes *πρ.* Lc. 22: 66, Act. 22: 5 vara = *συνέ-*
δριον, hkt se; sedermera öfverfördt på de äldstes
 råd i christna kyrkan och församlingen, presbyte-
 ternas collegium, kyrkoråd 1 Tim. 4: 14.

πρεσβύτερος, α, ον (compar. af *πρέσβυς, ὁ*, se *πρε-*
σβεύω) äldre 1:o) *till åldern*: Lc. 15: 25, 1 Tim.
 5: 1 (deremot v. 19 om en församlingens upp-
 syningsman l. föreståndare), 2 Joh. 1 (kan betyda
 beggedera, men är troligen det förra l. äldre);
plur. Act. 2: 17, 1 Tim. 5: 2, 1 Petr. 5: 5;
οἱ π. Mt. 15: 2, Mc. 7: 3. 5, Hebr. 11: 2 =
οἱ πατέρες fäderna i G. T., förfäderna. — 2:o)
till värdigheten: presbyter a) de äldste bland Ju-
 diska folket, bisittare l. ledamöter i Synedrium
 Mt. 16: 21 *al.* (se fgde och *γερουσία*); b) de
 äldste i christna kyrkan och församlingen Act.
 11: 30 *al.* (= *ἐπίσκοποι*, hkt se; dessa voro af
 apostlarne tillsatte ordinarie uppsyningsmän öfver
 l. föreståndare för de enskilda församlingarna i
 afseende på lära, lefverne och författning, kyrko-
 herdar = *ποιμένες*, hkt se; ty först i den efter-
 apostoliska tiden blefvo *ἐπίσκοποι* innehafvare af
 öfveruppsigten med presbyterernas underordnande);
 till deras befattning hörde äfven enligt Act. 11: 30
 att emottaga collectmedel, hka sedermera genom
 diaconi utdelades i församlingarne; c) de 24 äldste,
 hka ss. hufvudmän för den nya, himmelska för-
 samlingen omgifva Guds thron Apoc. 4: 4 *al.* —
Ann. Af detta ord kommer det Tyska ordet
Priester, och det Svenska *prest*.

πρεσβύτερης, ου, ὁ (*πρέσβυς, εως, ὁ* gammal man,
 gubbe; ss. *plur.* nyttjas *πρεσβύται* i class. greki-
 skan, hvaremot *plur. πρέσβεις* betyder sändebud
 och har till *singul. πρεσβευτής* — anses komma
 af *πρέπω*, se *πρεσβεύω*) gammal man, gubbe
 Lc. 1: 18, Tit. 2: 2; äfven ss. *adj.* Phil. 9.

πρεσβύτις, ιδος, ἡ, femin. till fgde, gammal fru l.
 qvinna, gumma Tit. 2: 3. *

πρηγής, ές, Ionice st. πρανής (beslägtadt med *πρό*)
 pronus, *brant* (utföre), framåtböjd l. -lutande,
 fram- l. hufvudstupa; *πρ. γενόμενος* Act. 1: 18
 sedan han fallit framstupa l. störtat ner (till
 marken). *

πρίζω; ἐπρίσθην såga, söndersåga Hebr. 11: 37
 (Hebræerna kände och brukade icke blott trä-

utan äfven stensågar — fångna fiender, i synnerhet anförare och furstar, afträttades understundom medelst söundersågning 2 Sam. 12: 31, 1 Chron. 20: 3 och enligt den bekanta traditionen skall äfven propheten Esaias under Manasse undergått detta grymma straff. För öfrigt fkomr det äfven hos andra folkslag ss. Ægyptier, Perser, Thraker, ja äfven Romarne. *

πρίν, *adv. temporis* (samstammigt med πρό) tillförene, förut; *conjunct.* förrän med *accus.* och *infin.* Mt. 26: 34. 75 *al.*, äfven med ἤ = priusquam efter sig Mt. 1: 18 *al.*, då likväl *verb. finit.* följer i *conjunct.* l. *optat.* ss. Lc. 2: 26 *al.*

Πρίσκα, ης, ἡ (kanske *lat.*) Prisca, Aquilas hustru, en christinna (ovisst om Romarinna l. Judinna l. beggedera) framstår ss. särdeles christligt bildad och förekommer (kanske tillfälligtvis) på några ställen före mannen (se Ἀκύλας) Rom. 16: 3, 2 Tim. 4: 19.

Πρίσκιλλα, ης, ἡ Priscilla, ett slags diminut. af och = fgde; fkomr Act. 18: 2. 26, 1 Cor. 16: 19.

πρίω, se πρίζω.

πρό, *præpos.* med *genit.* pro, genom metathesis för (utmärker egentl. ett förhållande af frammanför i rummet) 1:o loci: för, framför Mt. 11: 10 *al.*, πρὸ προσώπου τινός l. c. d. ä. framför ngn; *trop.* πρὸ πάντων Jac. 5: 12, 1 Petr. 4: 8 framför allt, i första rummet. — 2:o) temporis: före Mt. 5: 12 *al.*, πρὸ καιροῦ Mt. 8: 29, 1 Cor. 4: 5 före (den bestämda) tiden, i förtid, πρὸ ἑξ ἡμερῶν τοῦ πάσχα Joh. 12: 1 sex dagar före påsk, οἱ πρό τινος Mt. 5: 12, som lefvat före ngn, πρὸ προσώπου τῆς εἰσόδου Act. 13: 24 före hans uppträdande; framför τοῦ och *infin.* Mt. 6: 8 *al.* förrän, innan.

προάγω, ἀξίω, ἡγαγον (ἄγω) *trans.* föra fram, framhafva Act. 12: 6, 16: 30, 25: 26; *in malam partem.* föra för långt, förföra, förleda 2 Joh. 9 || παραβαίνων; *intrans. scil.* ἐαυτόν föra fram sig, gå framåt, framför, före τινά Mt. 2: 9 *al.* (hvarvid *accus.* egentl. tjänar till närmare bestämning: med afseende på ngn), äfven *absol.* Mt. 21: 9 *al.*; *particip.* föregående, förre 1 Tim. 1: 18 *al.* (se πρόδηλος).

προαιρέω (αἰρέω) taga fram, för, framför; *med.* taga för sig l. välja ngt framför ngt annat, föredraga, besluta sig till, förtaga sig (πρό är icke *temporale*, utan *locale*) 2 Cor. 9: 7 ss. hvar och en förtagar sig det med hjertat, *scil.* gifve han. *

† προαιτιόμαι, ησιασάμην (αἰτιόμαι) förut beskylla l. anklaga l. angifva; τινά εἶναι Rom. 3: 9 i det föregående gifva ngn skuld att vara (neml. Rom. 2: 1 följ. i afseende på Judarne och Rom. 1: 18 följ. i afseende på hedningarne). *

προακούω (ἀκούω) förut höra Col. 1: 5. *

† προαμαρτάνω, ημαρτήχα (ἁμαρτάνω) förut l. tillförene fela, synda 2 Cor. 12: 21, 13: 2.

† προάβλιον, ου, τό (πρό, ἀβλή) förgård, yttre förgård, bakgård Mc. 14: 68. *

προβαίνω, βέβηχα, έβην (βαίνω) stiga, gå, skrida fram l. framåt Mt. 4: 21, Mc. 1: 19; *trop. perf.* jag har skridit fram l. är framskriden (i ålder), bedagad Lc. 1: 7. 18, 2: 36.

προβάλλω, έβαλον (βάλλω) egentl. kasta fram, deraf stöta, skuffa fram τινά Act. 19: 33, äfven *absol.* drifva, skjuta fram *scil.* φύλλα Lc. 21: 30.

† προβατικός, ἡ, όν (följ.) hörande till får; *πρ. scil.* πύλη Joh. 5: 2 = יְרֵכָה רְצֻצִי fårporten, nu Stephansporten, norr om Moriaberget, genom hkn man gick ut till Josaphats dal, Kidron, Gethsemane o. s. v. *

πρόβατον, ου, τό (προβαίνω) vanligen *plur.*, egentl. allt framåtgående, i synnerhet *fyrfotadjuren*, emedan de (i motsats mot de krypande, flygande, simmande) sätta benen afvexlande framåt till steg; i inskränkare betydelse de *tama djuren*, boskapen, i synnerhet den smärre, får Mt. 7: 15 *sæpe*, έν ενδύμασι *πρ.* l. c. i fårakläder (somliga tänka härvid på verkliga fårpelsar; men troligen tages uttrycket *metaphoriskt*, för att försinnliga den yttre habitus af oskuld och saktmod); nyttjas bildligt om menniskor, i synnerhet JEsu sanna bekännare Mt. 10: 6 *al.*

προβιβάζω, ασα; άσθην (βιβάζω låta gå, föra åstad) egentl. föra på ngt, så att det kommer åstad l. går framåt, framdrifva, gifva väckelse till, föranleda, förmå, uppmana Mt. 14: 8, framdraga Act. 19: 33 (somliga drogo fram Alexander ur folkhvimlet, under det andra skuffade fram honom, se προβάλλω).

προβλέπω; εβλεψάμην (βλέπω) förutse, förese Hebr. 11: 40. *

προγίνομαι, γέγονα (γίνομαι) förut ske; p. p. p. förut skedd, begången Rom. 3: 25. *

προγινώσκω, έγνων; έγνωσμαι (γινώσκω) förut, i förväg, på förhand veta, känna Act. 26: 5 *al.*, äfven Rom. 8: 29 lka han förut d. ä. före kal-

lelsen, kände (neml. såsom sådana, hka en gång skulle vara *σύμμορφοι τῆς εἰκόνος τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ*), Rom. 11: 2 (neml. innan det verkligen blef Guds folk, kände Han det ss. sådant — derföre kan Gud icke hafva åter stött det ifrån sig, hkt ju skulle förutsätta, att han bedragit sig med sitt *προέγνω*); förut bestämma 1 Petr. 1: 20.

πρόγνωσις, εως, ἡ (præscientia, förkunskap, förutvetande Act. 2: 23, 1 Petr. 1: 2 (der det dock kanske bättre tydes med förutbestämmelse l. förut fattadt beslut).

πρόγονος, ον (*προγίνομαι*) förut född, äldre; ss. *subst.* stamfar; *plur.* stamfäder, förfäder 2 Tim. 1: 3, föräldrar 1 Tim. 5: 4.

προγράφω, αψα; αμμαί, άφην (*γράφω*) skrifa förut Eph. 3: 3 (neml. i brevet 2: 11—22), Rom. 15: 4 (före oss l. före vår tid), förut inskrifva Gal. 3: 1 *ἔν τινι* (i ngs hjerta) *κατ' ὀφθαλμούς* framför ögonen (han stod neml. framför dem, då han inskref J. Chr. i deras hjertan — hans muntliga predikan är framställd under bilden af en skrift); p. p. p. Jud. 4 förut antecknade l. skriftligen betecknade.

πρόδηλος, ον (*δηλος*) anses betyda och betyder väl också: klart för ögonen liggande, ganska klar l. tydlig Hebr. 7: 14; men 1 Tim. 5: 24. 25 är väl betydelsen »förut l. i förväg klar, tydlig» icke att förkasta: *τωνων* — — — *εἰς κρίσιν* det är i förväg tydligt att några människors synder föra framåt till fördömmelse (enligt den i profangrek. mycket brukliga constructionen *δηλός εἰμι ποιῶν* det är tydligt att jag gör).

προδίδωμι, έδωκα (*δίδωμι*) förut gifva Rom. 11: 35. * *προδότης, ου, ό* (fgde, som äfven betyder fram- l. utlemna till fienden) förrädare Lc. 6: 16 *al.*

πρόδρομος, ον (*δρόμος*) förelöparande; ss. *subst.* förelöpare Hebr. 6: 20 (så kallas Frälsaren, emedan Han ss. öfversteprest och konung ingått i det aldraheligaste = till Guds thron *ὕπερ ἡμῶν* för vår räkning l. till vårt bästa, och är der sjelf vårt fasta hopp och vår säkra tillförsigt).

προεΐδον, aor. 2 till *προοράω*, hkt se. *προεΐπα* och *προεΐπον, aor. 1* och *2* till *προλέγω*, hkt se.

προεΐρηκα, -ημαι, perfecta till *προλέγω*.

προελπίζω, ἡλπικα (*ἐλπίζω*) förut hoppas *ἔν τινι* Eph. 1: 12 på ngn (har afseende på Judarne, som före Frälsarens ankomst hoppades på honom). *

+ *προενάρχομαι, ηρξάμην* (*ἐνάρχομαι*) förut börja l. göra början med 2 Cor. 8: 6. 10 (ordet fkmr för öfrigt icke i Grekiskan).

προεπαγγέλλω; ηγγειλάμην, ἡγγελαί (*πρό, έπαγγέλλω*) förut förkunna; *med.* förut utfästa sig l. utlofva Rom. 1: 2: p. p. p. 2 Cor. 9: 5 förut utlofvad || *προκατηγγελημένην.*

προερχομαι, ελεύσομαι, ἤλθον (*ἔρχομαι*) 1:o) *gå fram* Mt. 26: 39, Mc. 14: 35, *ἐνώπιον αὐτοῦ* Lc. 1: 17 inför Honom (neml. Gud, se v. 16), *ρόμην μίαν* Act. 12: 10 en gata. — 2:o) *gå förut* l. i förväg Act. 20: 5. 13, 2 Cor. 9: 5, *gå* l. komma före *τινά* Mt. 6: 33, Lc. 22: 47 ngn.

προετοιμάζω, ητοιμάσα (*έτοιμάζω*) förut l. i förväg bereda *τινά εἰς τι* Rom. 9: 23 (liksom krukmakaren i förväg så bereder kärlet, att det kan blifva *εἰς τιμήν* v. 21, så har äfven Gud i förväg så beredt *σχεύη έλέους*, att de genom Christum hinna till den eviga *δόξα*), förut ställa i beredskap l. tillreds *τί* Eph. 2: 10 (*οἷς* är *attraction* st. *ά* — Paulus tänker sig neml. saken så, att Gud i sitt rådsslut ställt de goda verk, i hka en christens vandel rör sig, i beredskap redan före dennes nya födelse l. skapelse — *κτισθέντες ἐν Χῶ 'Ι*).

προευαγγελίζομαι, ηγγελισάμην (*ευαγγελίζω*) förut förkunna en glad tidning, i förväg gifva ngn *τινί* ett gladt budskap Gal. 3: 8. *

προέχω (*έχω*) egentl. *framhålla*, men äfven hafva ngt framför, hafva företräde; *med.* hålla framför sig (till skydd), förebära l. -gifva, hafva ngt att förebära till sitt försvar Rom. 3: 9. *

προηγέομαι (*ἡγέομαι*) gå förut och visa vägen, föregå med exempel *τινά* ngn Rom. 12: 10. *

πρόθεσις, εως, ἡ (*προτίθημι*) 1:o) *framsättning*, utl. uppställning *οἱ ἄρτοι τῆς πρ.* (Ἄρτοι τῆς πρ.) emedan de uppställdes i *rad*) framsättningens l. uppställningens bröd d. ä. de bröd, hka framlades inför Guds ansigte (Ἄρτοι τῆς ανσigtets bröd), skådebröd Mt. 12: 4 *al.*; *ἡ πρ. τῶν ἄρτων* skådebrödens framsättning Hebr. 9: 2; med *skådebröden* menades 12 brödkakor (efter de 12 Israëls stammar) af fint hvetmjöl, hka beströdde med ren rökelse lågo uti det heliga af templet på ett särskildt gyllene bord i 2 lika högar jemte knifvar (andra antaga flera bord, se *ίερόν*); hvarje sabbat borttogos de gamla bröden, hka tillfölla presterna, och ditlades nya; de skulle vara åminnelsebröd till ett offer HERranom (Levit. 24: 5—9) d. ä. tecken

till tacksamhet och förebilder till det himmelska brödet, som är J. Chr. — äfven betecknades med skådebröden de troendes HERranom välbehagliga heliga verk. — 2:o) *föresats*, beslut, rådsslut, afsigt, uppsåt Act. 11: 23 *al.*, *κρατεῖν προθέσεως* Act. 27: 13 uppnå sin föresats, vinna sin afsigt, *ἡ κατ' ἐκλογὴν πρ.* Rom. 9: 11 (se *ἐκλογὴ*), *ποιεῖν πρ.* Eph. 3: 11 utföra en föresats *τῶν αἰώνων ibid.* den föresats som Gud haft under verldsperioderna (från tidernas början ända till föresatsens utförande), 2 Tim. 3: 10 uppsåt (som ligger till grund för handlingssättet).

προθεσμία, ας, ἡ (egentl. *femin.* af *adj.* *προθέσμιος* förut bestämd, af *θεσμός, ὁ* stadga, bestämning af *τίθῃμι* — *scil.* *ἡμέρα*) *förut bestämd* l. fastställd dag, termin, *πρ. τοῦ πατρὸς* Gal. 4: 2 den tid fadren bestämt (neml. att göra sonen fri från detta beroende). *

προθυμία, ας, ἡ (följ.) beredvillighet, benägenhet, bevägenhet Act. 17: 11 *al.*

πρόθυμος, ον (*πρό, θυμός*) som har *sinne för*, är böjd för, benägen, beredvillig, redo, villig Mt. 26: 41, Mc. 14: 38; *πρόθυμον* Rom. 1: 15 = fgde.

προθύμως, adv. (af fgde) beredvilligt, af böjelse för l. af lust till saken sjelf 1 Petr. 5: 2. *

προΐστημι, ἕστηκα, ἕστην (*ἵστημι*) *ställa framför*, för, i spetsen för; *med.* och de *intrans. tempora* förestå, vara föreståndare för ngn l. ngt *τινός* 1 Tim. 3: 4. 5 *al.*, *πρ. καλῶν ἔργων* Tit. 3: 8. 14 utöfva goda gerningar (liksom *πρ. τέχνης* artem exercere), äfven *absol.* 1 Tim. 5: 17 sköta sitt kall; *οἱ πρ. ὑμῶν* 1 Thess. 5: 12 edra föreståndare (för församlingens yttre angelägenheter) = *πρεσβύτεροι*, hkt se, *ὁ πρ.* Rom. 12: 8 utmärker en särskild klass af diaconi, som hade uppsigt och vård öfver främlingar i en stad (jfr *προστάτις* Rom. 16: 2).

προκαλέω (*καλέω*) *framkalla*; *med.* framkalla till sig, till kamp, utfordra, utmana Gal. 5: 26 (till strid för att triumphera öfver de utmanade). *

† *προκαταγγέλλω, ἤγγελα; ἤγγεμαι* (*καταγγέλλω*) *förut förkunna*, *τί* Act. 3: 18, *περὶ τινος* Act. 7: 52; || 3: 24, 2 Cor. 9: 5.

προκαταρτίζω (*καταρτίζω*) i förväg bringa i ordning, till- l. bereda, *förbereda* 2 Cor. 9: 5. *

πρόκειμαι (*κείμεαι*) *föreligga* Hebr. 6: 18, 12: 1. 2, ligga framför ögonen *πρ. δεῖγμα* Jud. 7 ligga för ögonen ss. exempel på den eviga elden i det de bära l. lida sitt straff (*praes. partic.*, antyder, att

dessa städer ännu i dag bära det straff, som öfvergick dem i Loths tid); vara till hands l. förhanden 2 Cor. 8: 12.

προκηρύσσω, υἱα; υἱμαι (*κηρύσσω*) *förut utropa* l. förkunna Act. 13: 24, äfven Act. 3: 20 || *προκεχειρισμένον*.

προκοπή, ἤς, ἡ (följ.) fort- l. framgående på en väg; deraf *transl.* fortgång l. -komst, framgång, befordran, tillväxt Phil. 1: 12. 25, 1 Tim. 4: 15.

προκόπτω, κόψω, ἔκοφα (*κόπτω*) egentl. *framslå*, framhamra, genom slag uttänja l. förlänga ss. smeden metallerna; deraf *transl.* bringa framåt, främja, forthjelpa, befordra, och *intrans.* (genom ellipsis) slå sig fram, komma fort l. vidare, göra framsteg, tilltaga, tillväxa *τινί* i ngt Lc. 2: 52, äfven *ἐν τινι* Gal. 1: 14, *ἐπὶ πλεῖον ἀσεβείας* 2 Tim. 2: 16 de skola fortgå allt längre och längre l. tilltaga allt mer och mer i gudlöshet, *ἐπὶ πλεῖον* 2 Tim. 3: 9 vidare, alltför vida (om också för det närvarande deras inflytande utbreder sig, skall det dock sedermera hafva en ända), *ἐπὶ τὸ χεῖρον* 2 Tim. 3: 13 i det sämre, i dålighet; framgå, framskrida Rom. 13: 12 natten har framskridit (så att det icke är långt till dager; Paulus tänkte sig tiden före parusien ss. en morgongryning).

† *προκρίμα, ατος τό* (*προκρίνω*) *förut dömma*, afgöra; äfven genom sitt omdöme gifva företräde, föredraga) *det förut afgjord*, förutfattad mening, *fördom* (emot ngn) 1 Tim. 5: 21. *

προκυρώω; κευρύωμαι (*κυρώω*) *förut stadfästa*, göra giltig, ratificera Gal. 3: 17, äfven v. 15 || *κεκυρωμένην*.

προλαμβάνω, ἐλάβον; ἐλήφθην, λημφθῆ Gal. 6: 1 *Tisch.* (*λαμβάνω*) *taga förut*, i förväg 1 Cor. 11: 21, *anticipera*; förekomma, göra förr än en annan *πρ. μυρίσαι* Mc. 14: 8 hon har i förväg smort (skulle i profangrek. heta *προλαβοῦσα ἐμύρισε*, jfr Xenoph. Cyrop. I: II. 3); komma förr (än ngn hinner draga sig undan), öfverraska, ertappa *τινὰ ἐν τινι* Gal. 6: 1.

προλέγω, εἶρηκα, εἶπον; εἶρημαι (*λέγω*) *säga förut*, förutsäga Mt. 24: 25 *al.*, Gal. 5: 21 (innan det inträffar vid parusien), 1 Thess. 3: 4; p. p. p. förnt, tillföre utsagd l. sagd 2 Petr. 3: 2, Jud. 17 (redan tidigare uttalad, utan afscende på förutsägelsen af det tillkommande — detta ställe synes antyda, att Judas icke varit bland apostlarnes uti inskränkta mening).

† προμαρτύρομαι (μαρτύρομαι) i förväg försäkra, betyga, bedyra εἰς τίνα — — — δόξας 1 Petr. 1: 11 för hvilken och huru beskaffad tid Christi i dem boende Ande uppenbarade l. gaf dem uppenbarelse i det han i förväg betygade (de christnes) med afseende på Christus utståndna lidanden och (deras) derefter följande herrligheter. *

προμελετάω (μελετάω) förut öfva sig, breda sig till, förbereda sig på att med ἑνῆς. Lc. 21: 14, äfven Mc. 13: 11 || följ.

† προμεριμνάω (μεριμνάω) sönja l. vara bekymrad förut l. i förväg Mc. 13: 11. *

προνοέω (νοέω) tänka förut l. i förväg, hafva för- l. omtänka, omsorg τινός för l. om ngn 1 Tim. 5: 8; med. vårda, vinnlägga sig om τί ngt Rom. 12: 17, 2 Cor. 8: 21.

πρόνοια, ας, ἡ (fgde) förtänka, försigtighet, försorg, omtänksamhet Act. 24: 3, πρ. ποιεῖσθαι τῆς σαρκός Rom. 13: 14 »drager icke omsorg om köttet så, att begärelser derigenom uppväckas».

προοράω, εώραχα, εἶδον (οράω) a) om rum: se framåt, framför sig l. på afstånd, med. τινά Act. 2: 25 skåda framåt l. framför sig på ngn, hafva ngn för ögonen; b) om tid: se förut (vid föregående tillfällen) Act. 21: 29.

προορίζω, ὠρίσα; ὠρίσθην (ορίζω) förut begränsa, metaphor. förut bestämma (i N. T. om Guds eviga rådslut) Act. 4: 28 al. (märk l. c. zeugma vid χεῖρ), med dubbel accus. Rom. 8: 28. 29 ngn till ngt, τινὰ εἶς τι Eph. 1: 5 till erhållande af ngt, ἦν — — — δόξαν ἡμῶν 1 Cor. 2: 7 hkn (vishet) Gud före verldperiodernas början (af evighet) förutbestämt att tjena till vår herrlighet.

προπάσχω, ἐπάθον (πάσχω) förut lida, utstå lidanden 1 Thess. 2: 2. *

προπάτωρ, ορος, ὁ (πατήρ) stamfader Rom. 4: 1 || τὸν πατέρα. *

προπέμπω, ἐπέμψα; ἐπέμφθην (πέμπω) skicka fram l. åstad, forthjelpa l. -skaffa, beledsaga, åtfölja (oftast honoris gratia) Act. 15: 3 al., utrusta till afresan Tit. 3: 13.

προπετής, ἐς (πίπτω) egentl. framåttfallande, præceps, deraf metaphor. framfusig, förhastad, öfverilad Act. 19: 36, 2 Tim. 3: 4.

προπορεύομαι, εύσομαι (πορεύομαι) gå fram, framgå, gå framför τινός Act. 7: 40 (för att visa vägen — jfr Exod. 13: 21), πρὸ προσώπου τινός Lc. 1: 76 framför ngn (för att bereda vägen).

πρός, πρᾶπος. (egentl. = πρό pro, för, till hvilket

det förhåller sig ss. ἐνς = εἰς till ἐν; utmärker egentl. ett framförvarande i rummet eller förhållandet af ett frammanför till ett bakom) (ἐπί) 1:0) med genit.: för l. till τοῦτο πρ. — — — ὑπάρχει Act. 27: 34 detta tjenar för l. till cder räddning; fkmr ej på flera ställen i N. T. med genit. — 2:0) med dat.: för, framför Apoc. 1: 13, för l. vid Joh. 18: 16, 20: 11. 12; efter verba motus ∞ ss. Lc. 19: 37 då han nalkades (och var) vid sluttningen (riktningen jemte resultatet). — 3:0) med accus.: A) loci: a) för, framför τὸ φῶς Lc. 22: 56 elden, τὸ ὄδς Lc. 12: 3 tala för örat d. ä. hviska; för, inför αὐτόν och αὐτούς Act. 12: 20. 21; inför, hos γίνεσθαι πρὸς τινα 1 Cor. 2: 4 befinna sig inför ngn = vara hos ngn, äfven vid εἶναι, παραμένειν och andra; πρ. ἐαυτόν Lc. 18: 11 för sig sjelf = ἐν ἑαυτῷ inom sig (hör till προσήχετο — alltså icke högt), äfven Lc. 24: 12 (versen finnes ej hos Tisch.), πρ. ἐαυτούς Mc. 14: 4 för sig sjelfva (i sitt sinne). — b) för, mot ss. πρὸς ὄπλον πρ. πρὸς ὄπλον 1 Cor. 13: 12 ansigte mot ansigte, στόμα πρ. στόμα 2 Joh. 12 mun mot l. till mun d. ä. muntligen; mot, till Mt. 14: 25 sæpe, vid ὀμνύναι, εἰχεσθαι o. s. v. πρὸς τινα utmärkes riktningen mot den person hkn man svärjer en ed, beder o. s. v., πρὸς ἀλλήλους till l. med hvarandra. — B) temporis: för, till καιρὸν Lc. 8: 13 al. en tid, ὥραν Joh. 3: 35 al. en stund l. ett ögonblick, καιρὸν ὥρας 1 Thess. 2: 17 ett ögonblicks tid, en ganska kort tid, horæ momentum, πρ. ὀλίγον Jac. 4: 14, ὀλίγας ἡμέρας Hebr. 12: 10, τὸ παρόν v. 11 det närvarande. — C) caussæ (afsigt, afseende, anledning, ändamål o. s. v.) a) för ss. πρὸς τί Joh. 13: 28 för hvad? hvarför? πρ. τὸ ὕμνων αὐτῶν σύμφωρον 1 Cor. 7: 35 för edert eget bästa; för att med ἑνῆς. ss. πρ. τὸ θεαθῆναι Mt. 6: 1 för att blifva sedd al.; till δόξαν, θάνατον, οἰκοδομήν o. s. v., πρ. φθόνον Jac. 4: 5 till afund d. ä. på ett afund- l. svartsjukt sätt (se ἐπιποθέω). — b) med afseende på Mt. 19: 8 al., ταῦτα Rom. 8: 31 al.; i förhållande till 2 Cor. 5: 10 al., τὸν θεόν Rom. 5: 1 Gud (d. ä. med Gud), τὸ πρ. τὸν θεόν Rom. 5: 17 i hänsende till Guds sak, Hebr. 2: 17, 5: 1 i det som rör deras förhållande till Gud, πρ. τὴν μέλλουσαν δόξαν Rom. 8: 18 i förhållande till l. i jemförelse med den tillkommande herrligheten.

† προσάββατον, ου, τό (σάββατον) försabbat, dagen före en sabbat Mc. 15: 42. *

προσαγορεύω; εὐθην (ἀγορεύω tala offentligen af ἀγορά) tilltala, helsa, benämna, kalla, utnämna Hebr. 5: 10. *

προσάγω, ἡγαγον (ἄγω) framföra, föra fram l. till τινά ὄδε Lc. 9: 41 föra ngn hit, τινά τινι Act. 16: 20 föra fram ngn till ngn, men äfven 1 Petr. 3: 18 skaffa ngn tillgång l. tillträde till ngn; intrans. scil. εἰαυτόν framföra sig, närma sig Act. 27: 27.

προσαγωγῆ, ἦς, ἡ (ἀγωγῆ) fram- l. tillförande, tillgång, tillträde εἷς τι Rom. 5: 2 till ngt, äfven absol. Eph. 3: 12, πρὸς τινα Eph. 2: 18 (Frälsaren är tänkt ss. en προσαγωγεύς, hkn inlåter l. lemnar tillträde till en konuug).

προσαιτέω (αἰτέω) egentl. dertill begära l. ställa en begäran till ngn; enträget bedja, tigga Mc. 10: 46 al.

προσαίτης, ου, ὁ (fgde) tiggare Joh. 9: 8. *

προσαναβαίνω, ἀνέβην (ἀναβαίνω) stiga upp dertill l. ytterligare l. framupp Lc. 14: 10. *

προσαναλίσκω, ἀνήλωσα (ἀναλίσκω) derjemte påkosta, använda, uppoffra Lc. 8: 43. *

προσαναπληρόω, ὠσα (ἀναπληρόω) dertill l. genom tilläggande uppfylla, ersätta 2 Cor. 9: 12, 11: 9.

προσανατίθημι; ἀνεθέμην (ἀνατίθημι) ännu dertill påläggga, påbörda; med. dertill pålägga l. påbörda sig, men äfven uppsätta (se ἀνατίθημι), gifva instructioner ἐμοὶ οὐδὲν πρ. Gal. 2: 6 de gifvo mig inga ytterligare instructioner l. föreskrifter (neml. för att lära mig, huru jag skulle förhålla mig — se v. 10 μόνον κ. τ. λ.); derjemte återtaga l. ändra sin mening, foga sig efter ngn, taga till råds, befråga sig med σαρκὶ καὶ αἵματι Gal. 1: 16 kött och blod d. ä. svaga människor.

προσαπειλέω; ηπειλησάμην (ἀπειλέω) dertill hota, tillägga hotelse Act. 4: 21. *

προσδαπανάω, ἦσα (δαπανάω) derjemte l. dertill kosta på, uppoffra Lc. 10: 35. *

προσδέομαι (δέομαι) dertill l. derjemte (utom sig sjelf) behöfva τινός ngn Act. 17: 25 (andra: ngt). *

προσδέχομαι, ἐδεξάμην (δέχομαι) antaga, emottaga, (gynnsamt) upptaga Rom. 16: 2, Phil. 2: 29; emottaga hos sig l. lemna tillträde till sig Lc. 15: 2; tillstädja, tillåta, tåla Hebr. 10: 34; vara tålig, vänta, hoppas, förbida, avvakta τινά l. τί Lc. 2: 25. 38 al., πρ. ἐλπίδα Act. 24: 15 hysa en för-

hoppning, men Tit. 2: 13 förbida det saliga föremålet för sitt hopp (se ἐλπίζ).

προσδοκία (δοκεύω söka att få fatt på ngn, lura, passa på) vänta på, förvänta, vänta τινά l. τί Mt. 11: 3 al., med inñin. Act. 3: 5 (samme person, annars) accus. c. inñinitivo Act. 28: 6, πρ. τοῦ λαοῦ Lc. 3: 15 då folket var i väntan l. förväntan (neml. på, huru Johannes skulle förklara sig öfver sin egen personlighet).

προσδοκία, ας, ἡ (fgde) förväntan, förbidan (innehåller i sig hopp l. fruktan, ängslan τινός Lc. 21: 26 ängslan för ngt, Act. 12: 11 (genit. subj.) ngus förväntan (neml. på hans afrättuing — ty Petrus hade ju uu upphört att vara den, genom hvilkens afrättning folket skulle se sin fiendtliga förväntan tillfredsställd).

† προσεάω (ἐάω) framsläppa, låta ngn komma fram Act. 27: 7 (icke lät oss landa neml. vid Cnidus). *

προσεγγίζω, ἤγγισα (ἐγγίζω) trans. närma till; intrans. närma sig, nalkas, komma fram till τινί Mc. 2: 4. *

προσεδρεύω (πρόσεδρος adsiduus, som sitter bredvid, bisittare af πρὸς, ἔδρα säte) sitta bredvid, vara jemt sysselsatt vid τινί 1 Cor. 9: 13 || παρ-εδρεύω, hkt se. *

προσεργάζομαι, ἐργασάμην (ἐργάζομαι) derjemte arbete sig till, genom arbete förvärfva l. vinna, dessutom l. dertill vinna Lc. 19: 16. *

προσερχομαι, ἐλήλυθα, ἦλθον (ἔρχομαι) komma, gå, träda fram a) i egentlig mening τινί till ngn l. ngt Mt. 5: 1 sape, äfven absol. Mt. 4: 3. 11 sape. — b) i oegentlig l. metaphor. mening: träda intill, biträda, hålla l. sluta sig till, antaga τινί 1 Tim. 6: 3. — c) i andlig mening: τῷ Θεῷ Hebr. 7: 25, 11: 6, äfven absol. Hebr. 10: 1. 22 (om syndaren som vill komma i närmare gemenskap med Gud); τῷ θρόνῳ τῆς χάριτος Hebr. 4: 16 till nådastolen (om tillegnandet af den i Christo förvärfvade frälsningen) jfr äfven Hebr. 12: 18. 22, πρὸς Χριστόν 1 Petr. 2: 4 (betecknar det andliga närmandet till Chr. — väl lefver den christne redan i Christi gemenskap, men detta ntesluter icke nödvändigheten af allt fullkomligare förening med Honom — derfor står præsens — här är euda stället i N. T., der προσερχομαι construcas med πρὸς τινα).

προσευχή, ἦς, ἡ (εὐχή) a) bön, bön till Gud πρὸς τὸν Θεόν Act. 12: 5, Rom. 15: 30, äfven τοῦ Θεοῦ Lc. 6: 12, men äfven utan dessa tillägg

Mt. 17: 21 *sæpe* (Judarne hade 3:ne bönestunder, 3:dje, 6:te och 9:de timmen, svarande mot kl. 9, 12 och 3 på dagen hos oss); οἶκος προσευχῆς kallas templet Mt. 21: 13 *al.* — b) *metonym.* = προσευκτήριον = τόπος l. οἶκος προσευχῆς ställe der man beder, bönehus l. -ställe; sådana *πρ.* hos Judarne — dels hus, dels fria platser Act. 16: 13. 16 — funnos vid vatten (för deras tvagningar före bönen) utanför sådana städer, i hka icke funnos l. fingö finnas några synagogor, och voro i deras ställe.

προσεύχομαι, εὐξομαι, ηὐξάμην (εὐχομαι) *depon. med.* bedja, anropa, bedja till Gud τῷ Θεῷ Mt. 6: 6, 1 Cor. 11: 13, *absol.* Mt. 6: 5—7. 9 *sæpe*, τί om ngt Lc. 18: 11 *al.*, med *infin.* Lc. 22: 40, προσευχῆ *πρ.* τοῦ μὴ βρέξαι Jac. 5: 17 bad innerligen om att det icke skulle regna, l. med ἕνα l. ὄπως; ἐπὶ τινα Jac. 5: 14 med afseende på l. för ngn, ὑπέρ l. περὶ τινος Mt. 5: 44 *al.* för ngn, Col. 1: 3 (då vi bedje för eder).

προσεχῶ, ἐσχηκα (ἔχω) adhibeo, hålla l. bringa intill l. nära ett ställe t. ex. τὴν ναῦν skeppet d. ä. lägga till, landa, τὸν νοῦν τινι hålla l. rikta sinnet l. uppmärksamheten på ngn l. ngt, vara uppmärksam, gifva akt l. akta på, i N. T. utan τὸν νοῦν ss. Act. 8: 6. 10. 11 *al.*, τῷ θυσιαστηρίῳ Hebr. 7: 13 akta uppå l. hafva att göra med altaret d. ä. sköta altartjensten, οὐκ πολλῶ 1 Tim. 3: 8 vara begifven på mycket viu d. v. s. dryckenskap; ἑαυτῷ l. ἑαυτοῖς Lc. 17: 3 *al.* hafva akt uppå sig sjelf l. sjelfva, ἑαυτῷ ἀπό τινος Lc. 12: 1 akta l. vakta sig l. taga sig till vara för ngt, äfven utan ἑαυτῷ Mt. 7: 15 *al.* *idem*, ἑαυτῷ med μή och *conjunct.* Lc. 21: 34 l. utan ἑαυτῷ med *infin.* Mt. 6: 1.

προσηλόω, ἠλώσα (ἠλώω nagla af ἤλος) *till-* l. fastnagla τί τινι ngt vid ngt Col. 2: 14. *

† προσήλυτος, ον (προσεύχομαι) advena, *till-* l. ankomling, främling, i N. T. en som öfvergått från hedendomen till judendomen, hedning-jude, *proselyt*; man skiljer emellan 2:ne slag deraf 1:o) *Proselyti portæ*, *portproselyter*, פרושית (Deuteron. 31: 12), l. habitationis s. inquilini, *infödde proselyter*, פרושית hedningar som bodde i Palæstina och förbundo sig att iakttaga de 7 så kallade Noachiska buden eller att afhålla sig från Guds namns hädelse, afgudadyrkan,

mord, blodskam, rof, uppror mot öfverheten och förtäring af ännu blodigt kött. — 2:o) *Proselyti justitiæ*, *rättfärdighetens proselyter* פרושית יראים sådana hedningar som bekände sig till alla läror och bruk i judendomen i hela dess utsträckning och blifvit upptagne i Judiska församlingens sköte, fullkomliga (rätta) Israëliter, Judarnes trosbröder; fkmr Mt. 23: 15 *al.*

πρόσκαιρος, ον (πρὸς καιρόν) för l. till en tid neml. varande, temporär, timlig, förgänglig, föränderlig, obeständig, vansklig () (ἀθάνατος l. αἰώνιος) Mt. 13: 21 *al.*

προσεκαλέω; κέλλημαι, εκάλεσάμην (καλέω) *tillkalla* l. tillropa; *med.* ropa l. kalla till sig, tillkalla Mt. 10: 1 *sæpe*; i högre mening om Gud, som kallar till Messiasriket genom evangeliij förkunnande Act. 2: 39, εἰς τὸ ἔργον ὃ προσκέλλημαι αὐτοῦ Act. 13: 2 för det värf l. kall (missionsverksamheten) hvarför (st. εἰς ὃ — emedan εἰς står straxt förut) jag åt mig kallat dem (neml. till deltagande i Messianska nådesanstalten), äfven med *infin.* Act. 16: 10 för att förkunna evangelium för dem.

προσεκαρτερέω, ἦσω (καρτερέω) *framhärda*, hålla i l. ut med ngt, vara ihärdig i l. med, ihärdigt sysselsatt med τινί ss. τῇ προσευχῇ Act. 1: 14 *al.*, τῇ διδασκίᾳ τῶν ἀποστόλων Act. 2: 42 att låta undervisa sig af apostlarne, εἰς τι Rom. 13: 6 vara ihärdigt verksam för ngt ändamål; hålla till ἐν τόπῳ τινί Act. 2: 46 d. ä. ständigt vistas på ett ställe, τινί Act. 8: 13 hos ngn.

† προσκαρτέρησις, εως, ἡ (fgde) *framhårdande*, ut-hållighet, ihärdighet Eph. 6: 18 *πρ.* καὶ δέησις är *hendiadys* (ἐν διὰ δυοῖν) = framhårdande l. ihärdig bön. *

προσεκαλάω, ου, τό (πρὸς κεφαλῇ) för *hufvudet*, hufvudgärd l. -kudde, örngott Mc. 4: 38. *

προσεκληρόω; ὄθην (κληρόω) *till-lotta*, genom lottning tilldela; *pass.* tilldelas τινί ngn Act. 17: 4 (neml. af Gud l. genom gudomlig tillskyndelse, Guds skickelse); andra taga det, mindre rätt, medialt: sluta l. sälla sig till ngn. *

πρόσκλησις, εως, ἡ (προσεκαλέω) *tillkallande* l. före-kallande (för rätta hos Attikerna), i N. T. 1 Tim. 5: 21 || πρόσκλησις, hkt se; skulle läsarten vara riktig, så betyder väl ordet: tillkallande till l. anropande om bistånd, och kommer då nära på ett ut med πρόσκλησις.

προσκλίνω; εκλίθην (κλίνω) luta l. stödjä intill; pass. luta sig l. luta åt ett håll, trop. τινί Act. 5: 36 luta åt ngn sida, träda på ngn sida, slå sig till ngn parti. *

πρόσκλισις, εως, ή (fgde) lutande l. lutning åt ett håll, trop. åt ngn sida, bevågenhet, gunst (fördom för ngn) (πρόσκριμα, hkt se) 1 Tim. 5: 21 || πρόσκλησις, hkt se. *

προσκολλάω; ηθήσομαι, ήθηγν (κολλάω) adglutinio, limma vid, fästa vid, fast förena; pass. fästas vid, fast förenas med, trop. τινί Mt. 19: 5 || κολληθήσεται, πρόσ τινα (Mc. 10: 7) Eph. 5: 31 »derföre skall en man (Christus vid parusien) öfvergifva fader och moder (d. ä. efter Pauli mystiska tydning: sin plats på Guds höggra hand) och förenas med sin hustru (församlingen) och skola de tu (mannen och hustrun = den nedstigne Christus och församlingen) blifva till ett kött (utgöra en ethisk person, liksom makar genom commercium tori blifva en fysisk enhet).

πρόσκριμμα, ατος, τό (προσκόπτω) egentl. det motstötta, det man stöter l. stöter sig emot; i N. T. trop. ss. λίθος πρ. Rom. 9: 32. 33, 1 Petr. 2: 8 stötstenen, en sten mot hkn man stöter sig, på hkn man snafvar (härmed menas Christus, emedan den som stöter sig på hans förnedring och korsdöd genom sin otro störtas i förderfvet); anstöt τιθέναι πρ. τινι Rom. 14: 13 egentl. sätta d. ä. gifva, bereda ngn anstöt = gifva ngn anledning till ett mot samvetet stridande handlingssätt l. i allmänhet synd, äfven γενέσθαι τινι πρ. 1 Cor. 8: 9 blifva för ngn anledning till synd, se och σκάνδαλον.

προσκοπή, ης, ή (följ.) = fgde, anstöt, metaphor. anledning till otro l. synd 2 Cor. 6: 3. *

προσκόπτω, έκοφα (κόπτω) slå, stöta till l. emot a) i egentlig mening: τὸν πόδα πρὸς λίθον Mt. 4: 6, Lc. 4: 11, äfven absol. Joh. 11: 9. 10 (neml. ngt som ligger i vägen), τινί Mt. 7: 27 stöta l. rusa l. storma på ngt (om floderna och vindarne); b) i trop. mening: stöta sig, taga anstöt på τινί Rom. 9: 32 (se πρόσκριμμα), ἐν τινι Rom. 14: 21 »hvarpå din broder tager anstöt» d. ä. hvarigenom han förleades att handla mot sitt samvete, äfven absol. 1 Petr. 2: 8 (scil. πρὸς λίθον ἀχρογωνιᾶν stöta sig emot hörnstenen d. ä.) störtas i förderfvet.

προσκυλίω, εκύλισα (κυλίω) vältra till l. framför τὶ ἐπί τι Mt. 27: 60. *

προσκυνέω, ήσω, ησα (κυνέω kyssa) 𐤇𐤃𐤃𐤃𐤃 adorare, egentl. manu ori admota quem salutare d. ä. lägga handen på l. föra handen till munnen och med en kyss utsträcka den emot en annan för att derigenom bevisa denne sin vördnad (så plögade Grekerna tillbedja sina gudar), vörda, tillbedja; (Perserna åter kastade sig ned för sina konungar och kysste jorden — slafvisk vördnad) falla till ngn fötter, kasta sig ned för någon, hylla. Hos Österländningarne plögade de lägre, då de mötte de högre, buga sig för dem eller ock, i förhållande till deras rang, kasta sig ned till marken och med ansigtet beröra jorden för att ådagalägga sin vördnad och underdånighet, deraf i N. T. πεσών l. πεσών ἐπὶ τοὺς πόδας l. ἔμπροσθεν τῶν ποδῶν τινος l. ἐπὶ τὸ πρόσωπον προσκυνεῖν τινι Mt. 2: 11 al. l. ἐνώπιόν τινος l. τῶν ποδῶν τινος πρ. Lc. 4: 7, Apoc. 3: 9, l. ensamt πρ. τινι Mt. 2: 2 al., äfven (efter profangrek.) πρ. τινα Mt. 4: 10 al.; brukas i synnerhet om att tillbedja Gud τῷ Θεῷ l. τὸν Θεόν Mt. 4: 10 al., l. absol. Joh. 4: 20 al., πρ. ἐπὶ τὸ ἄχρον τῆς ρύβδου αὐτοῦ Hebr. 11: 21 han tillbad l. nedböjde sig (neml. för Gud) öfver spetsen af sin staf l. spira (Jacob föreställes sitta på sängen stödd på sin staf — för ålderdoms skull kunde han icke falla på sina knän — LXX läste 𐤇𐤃𐤃𐤃𐤃 staf st. 𐤇𐤃𐤃𐤃𐤃 bädd); äfven om att tillbedja Frälsaren Mt. 2: 2 al.

προσκυνητής, οῦ, ό (fgde) tillbedjare Joh. 4: 23. * πρόσλαλέω, ησα (λαλέω) tala för l. till, tilltala τινί Act. 13: 43, 28: 20.

προσλαμβάνω; ελαβόμεν (λαμβάνω) dertill l. dessutom taga, få, bekomma, taga till hjälp, antaga; i N. T. endast med. a) taga till sig, afsides (för att tala med ngn mellan 4 ögon) Mt. 16: 22, Mc. 8: 32, taga l. få med sig Act. 17: 5 (ss. medhjelpare att ställa till upplopp), taga till sig Act. 18: 26 (för att närmare undervisa), taga till sig l. upptaga Rom. 14: 1, 15: 7, Phil. (12). 17 (i broderlig gemenskap), om Gud Rom. 14: 3 och Christus Rom. 15: 7 (hka upptagit de troende i sin gemenskap), upptaga hos sig (för att herrberga) Act. 28: 2. — b) taga till sig τί Act. 27: 33 ngn scil. τροφῆς föda, hkt är utsatt v. 36.

πρόσληψις, εως, ή (fgde) egentl. tagande dertill, antagaande, upptagande Rom. 11: 15 (neml. af Gud i Hans folks gemenskap l. i Hans nådeförbund). *

προσμένω, έμεινα (μένω) förblifva, blifva l. stadna kvar εν τόπω τινί 1 Tim. 1: 3 l. absol. Act. 18: 18, l. hålla ut τινί hos ngn Mt. 15: 32 l. absol. Mc. 8: 2; *metaphor.* förblifva, hålla sig fast vid τινί ngn Act. 11: 23, äfven fortfara med l. framhärda uti τινί ngt Act. 13: 43, 1 Tim. 5: 5. προσορμίζω; ωρμίσθην (ορμίζω lägga för ankar af έρμος redd, ankarplats af έρω binda, emedan skeppen bindas och ligga fasta vid ankaret) vid en plats lägga skeppet för ankar; *med.* och *pass.* lägga sig l. ligga för ankar, inlöpa i hamn, lauda Mc. 6: 53. *

προσοφείλω (οφείλω) dertill l. dessutom vara skyldig, *πρ. και σεαυτόν μοι* Phil. 19 du är derjemte skyldig mig (utom det jag förklarar mig vilja betala dig) äfven dig sjelf (emedan jag gjort dig till christen — Paulus hade neml. omvändt honom, så att han hade Paulus att tacka för sitt jag ss. föremål för ζωή αιώνιος, jfr Lc. 9: 25 — Pauli ord, som han säger sig hafva skrivit med egen hand, innehålla ett kärleksfullt skämt). *

† προσοχθίζω, ώχθισα (οχθίζω = οχθέω vara tungt lastad, *transl.* vara tung till sinnes, vid svårt lynne, vred, förargad af άχθος börda af άγω *transl.* vara missnöjd, stött, förargad, harnas, förtörnas τινί på ngn Hebr. 3: 10. 17.

† πρόσπεινος, ον (πέινα, ή hunger) dertill l. derjemte l. dervid hungrig Act. 10: 10. *

προσπήγνυμι, έπηξα (πήγνυμι) fästa l. häfta vid Act. 2: 23 (*scil.* τῷ σαυρωῶ). *

προσπίπτω, έπεσον, έπεσαν Mt. 7: 25 (πίπτω) falla till, falla ned framför ngn, falla ngn till fota προς τούς πόδας τινός Mc. 7: 25, τοῖς γόνασί τινος Lc. 5: 8, äfven blott τινί Mc. 3: 11 *al.*; stöta på ngt (med våld), anfalla, falla öfver τινί Mt. 7: 25.

προσποιέω (ποιέω) i N. T. endast i *med.* göra sig till, föregifva, låtsa med *infin.* Lc. 24: 28. *

προσπορεύομαι (πορεύομαι) gå l. träda fram τινί till ngn Mc. 10: 35. *

προσρήγνυμι, έρόηξα (ρήγνυμι) bryta in l. slå, stöta på l. mot τινί ngt Lc. 6: 48. 49.

προστάσσω, έταξα; τέταγμαί (τάσσω) tillförordna l. anordna, åläggga, påbjuda, anbefalla τινί l. τί l. τινί τι Mt. 1: 24 *al.*; *πρ. καιροί* Act. 17: 26 anordnade l. bestämda tider l. tiderymder (neml. för deras boning l. boende på jorden).

προστάτις, ιδος, ή (προίστημι) förestånderska, beskyddarinna (för främlingar) τινός för ngn Rom. 16: 2, jfr Rom. 12: 8 och se προίστημι. *

προστίδημι, imperf. 3 pers. ετίθει och ετίθη, έθηγα, έθην; εδέμην; τεθήσομαι, ετέθην (τίδημι) dertill sätta, ytterligare sätta l. lägga, *πρ. ήμῶν πίστιν* Lc. 17: 5 gif oss mera tro d. ä. starkare tro = »föröka oss tron»; tillsätta l. -lägga, -foga τὲ ἐπί τι Mt. 6: 27, Lc. 12: 25, ἐπί τινι Lc. 3: 20 ngt till ngt, τινὰ τῇ εκκλησίᾳ Act. 2: 47 tillfoga till, förena med församlingen; i likhet med ἡϋΐ öfversattes det i förening med andra verber *adverbialiter* vidare, ytterligare, dessutom o. s. v. ss. προσθεῖς εἶπε Lc. 19: 11 tillfogande d. ä. vidare sade l. framställde han, προσέθετο πέμψαι Lc. 20: 11. 12 vidare l. ytterligare sände han, *πρ. συλλαβεῖν* Act. 12: 3 han lät ytterligare gripa; — *pass.* sättas, läggas till *πρ. πρὸς τοὺς πατέρας οὐτοῦ* Act. 13: 36 han blef lagd till sina fäder, nedsatt i sina fäders graf (har afseende på bruket att nedsätta liken i familjegravar), τῷ Κυρίῳ Act. 5: 14, 11: 24 tilläggas HERRn d. ä. gemenskapen med Christo, äfven *absol.* Act. 2: 41 till samfundet af JEsu bekännare = de heligas samfund, *παρηγησαντο μὴ* — — — λόγον Hebr. 12: 19 de undanbådo sig att tal ställdes till dem d. ä. att ngt vidare sades dem; ταῦτα — — — ὅμῶν Mt. 6: 33 detta allt (mat, dryck, kläder) skall tilläggas d. ä. åtfölja l. följa med (uppnåendet af eder andliga traktan — så att J icke behöfven denna *andra* omsorg).

προστρέχω, έδραμον (τρέχω) springa fram l. till Mc. 9: 15 *al.*

προσφάγιον, ον, τό (πρός, φαγεῖν, se εσθίω) tillkost, sofvel = προσόφημα hos Attikerna, Joh. 21: 5. *

πρόσφατος, ον (πρός, φατός *adj.* vble antingen af obrukligt φάω, hvaraf p. p. πέφαμαι jag har blifvit slagtad, dödad, eller af φάω, φημί) enligt förra derivationen: kort förut l. nyss slagtad, dödad, färsk, frisk (om kött), sedan i allmänhet frisk, ny, recens; enligt den *sednare*: nyss nämnd, deraf ny, frisk — i begge fallen uppkommer betydelsen af notio adjuncta, Hebr. 10: 20. *

προσφάτως, *adv.* (af fgde) nyligen, nyss Act. 18: 2. *

προσφέρω, ενήνοχα, ήνεγχα och ήνεγκον; ηνέχθην (φέρω) frambära, framhafva, offero τινά l. τί τινι Mt. 4: 24 *al.*, framräcka τινί τι Mt. 22: 19, Lc. 23: 36, Joh. 19: 29, erbjuda τινί τι Act. 8: 18, i synnerhet om att frambära l. bringa ngn skänker, offer (Frälsaren, Gud) Mt. 2: 11 *al.*, λατρείαν τῷ Θεῷ Joh. 16: 2 (se λατρεία — den

Judiska fanatismens grundsats är bekant: omnis effundens sanguinem improborum æqualis est illi, qui sacrificium facit), *δεήσεις καὶ ἱεστηρίαις* Hebr. 5: 7 offra böner och åkallan (med starkt rop och tårar — härmed åsyftas så väl Christi lidande i Gethsemane, som hans klagorop på korset; innan Christus i den himmelska helgedomen frambar sitt offerblod till de sinas försoning inför Gud, måste Han frambära detta offer af bön och tårar, hvarigenom Han till sin heliga menniskonatur vardt *fulländad*, d. v. s. icke från synden renad — ty Han var utan synd — utan upphöjd öfver möjligheten att falla — se vidare *ἀρχιερέυς*), äfven *absol.* offra ss. *περὶ ἁμαρτιῶν* Hebr. 5: 3 (*scil.* *θυσίας* se v. 1) för synder, frambära syndoffer; — *med.* bära sig åt l. till, uppföra l. bete sig emot ngn, behandla ngn *τωί* Hebr. 12: 7.

προσφιλης, *ές* (*φιλέω*) för kärlek, som bidrager till kärlek, älskvärd, älskelig Phil. 4: 8. *

προσφορά, *ᾶς*, *ή* (*προσφέρω*) egentl. *frambärande*, oblatio, sedan och i N. T. *det framburna*, oblatum, gåfva, *offer* a) egentligen oblodigt, spisoffer = *ἰϋϋϋ* (se *θυσία*) *προσφέρειν* πρ. Act. 21: 6 frambära offer, äfven Act. 24: 17, Hebr. 10: 5, 8; *metaphor.* πρ. τῶν ἐθνῶν Rom. 15: 16 hedningarnes offer d. ä. det offer som hedningarne äro (de af Paulns omvända och derigenom Gudi till en egendom helgade hedningarne voro det offer, som aposteln ss. JEsu Christi prest frambar Gnd); — b) offer i allmänhet, (äfven blodigt) ss. πρ. καὶ θυσία Eph. 5: 2 gåfva (offer i allmänhet) och slagtoffer, πρ. περὶ ἁμαρτίας Hebr. 10: 18 syndoffer, Hebr. 10: 10, 14 (om Christus).

προσφωνέω, *ησα* (*φωνέω*) *till-tjuda*, tillropa, -kalla, -tala *τωί* och *τωά* Mt. 11: 16 *al.*

προσχαίρω (*χαίρω*) *glädja sig dertill*, yttra sin glädje Mc. 9: 15 || *προστρέχοντες*. *

† *πρόσχυσις*, *εως*, *ή* (*προσχέω* be- l. pågjuta, af *πρός*, *χέω*) *påggjutning* l. -stänkning, bestänkelse Hebr. 11: 28 (har afseende derpå, att dörrarne beströkos med offerlammets blod). *

προσψάω, (*ψάω* röra) *röra vid τωί* ngt Le. 11: 46. *

† *προσωπολήπτω*, äfven *-λημπτέω* Tisch. (följ.) hafva anseende till l. göra afseende på personen, visa mannamån Jac. 2: 9. *

† *προσωπολήπτως*, *ου*, *ό*, äfven *-λήμπτως* Tisch. (*πρόσωπον*, *λαμβάνω*) som har anseende till personen, partisk Act. 10: 34. *

† *προσωπολήψία*, *ας*, *ή* Tisch. har *-λημψία* (se fgde) *mannamån*, anseende till personen, partiskhet Rom. 2: 11, Eph. 6: 9, Col. 3: 25 (så att HERren skulle gynna herrarne på tjenarnes bekostnad); *έν* πρ. Jac. 2: 1 under det J hafven anseende till personerna l. med olika afseende på personerne.

πρόσωπον, *ου*, *τό* (*πρός*, *ὄψ* öga, anlete af obrukligt *ὄπτω*, *ὄφομαι*, fut. till *ὄρώω*) 1:o *ansigte*, anlete Mt. 6: 16, 17 *al.*, *πίπτειν ἐπὶ* πρ. Mt. 17: 6 *al.* (se *πίπτω*), *τὸ* πρ. *τῆς γενέσεως* Jac. 1: 23 (se *γένεσις*), *τῷ* πρ. Gal. 1: 22 till ansigtet d. ä. personligen, *προσώπῳ οὐ καρδίᾳ* 1 Thess. 2: 17 till ansigte (personligen frånvarande) icke till hjerta (emedan för kärleken icke finnes rum l. afstånd), *καυχᾶσθαι ἐν* πρ. καὶ οὐ καρδίᾳ 2 Cor. 5: 12 berömma sig af sitt ansigte och icke sitt hjerta (en högst träffande karakteristik på motståndarne ss. lycklande prälare — föremålet för deras själfberöm är ansigtet d. ä. heligheten, ifvern, kärleken o. s. v., hka framställa sig på deras ansigte; men af hjertat berömma de sig icke, ty af det som de berömma sig är hjertat tont); — i större l. mindre mån *hebraismer* äro följande: *έν* πρ. *τωνός* 2 Cor. 2: 10 i ngns ansigte d. ä. för ngns ögon l. inför ngn, *εις* πρ. *τινος* 2 Cor. 8: 24 inför ngns ansigte, i ngns åsyn, inför ngn, *κατὰ* πρ. *τινος* Act. 3: 13 *al.* i ansigtet, inför ngn, på nära håll, 2 Cor. 10: 1 ss. närvarande () (*ἀπών*), *πρὸ* πρ. *τινός* Mt. 11: 10 *al.* framför ngns ansigte, framför ngn o. s. v., *τὸ* πρ. *αὐτοῦ ἐστήρισεν* Le. 9: 51 (se *στηρίζω*) — hotande ansigte, straff πρ. *Κυρίου ἐπὶ ποιούντας κακὰ* 1 Petr. 3: 12 egentl. HERrens ansigte är vändt emot ogerningsmän (jfr Ps. 34: 17); *utseende*, i synnerhet om liflösa ting ss. Mt. 16: 3, Le. 12: 56, Jac. 1: 11; *yta* Le. 21: 35, Act. 17: 26. — 2:o) *metonym.* *person* τὸ πρ. *αὐτοῦ ἦν πορευόμενον* Le. 9: 53 hans person d. ä. han sjelf i egen person färdades *per hebraismum* (jfr 2 Sam. 17: 11 och LXX versionen), *βλέπειν εις* τὸ πρ. *τινος* Mt. 22: 16, Me. 12: 14 se på ngns person = hafva afseende på ngns yttre ställning = hafva anseende till personen, πρ. *λαμβάνειν τωνός* l. utan *τωνός* Le. 20: 21, Gal. 2: 6 == *יְדַבֵּר בְּפִי* antaga l. åtaga sig ngns person,

hafva anseende till personen, göra ngt af consideration för ngn, vara partisk, *πρ. θαυμάζειν* Jud. 16 skänka sin beundran, krypande hyllnad åt en person, krypa för ngn.

προτάσσω; τέταγμα (τάσσω) egentl. *ställa framför*, förut bestämma Act. 17: 26 || *προσεταιγμένους*. *

προτείνω, έτεινω (τείνω tendo, spänna, sträcka) protendo, *framsträcka τινά τοῖς ἰμῶσι* Act. 22: 25 ngn för piskremmarne d. ä. »sedan de fastbundit honom vid en påle för att gisslas». *

πρότερος, α, ον, comparat. (af *πρό*) prior, *förre*, förrig, förr, föregående, tidigare Eph. 4: 22; *neutr.* ss. *adv.* prius, antea, förr, förut Joh. 6: 62 *al.*, förra l. första gången Gal. 4: 13; *ό, ή πρότερον* Hebr. 10: 32, 1 Petr. 1: 14 den förre, förrige.

προτίθημι; προεδέμην (τίθημι) före- l. *framsätta, -ställa; i N. T. med.* framställa l. offentligen utställa för sig Rom. 3: 25, föresätta sig med *infin.* Rom. 1: 13, föresätta l. företaga sig *έν άδύψ* Eph. 1: 9 i sig d. ä. i sitt hjerta (neml. att utföra — *anthropopathiskt* om Gud).

προτρέπω; ετρεψάμην (τρέπω) drifva framåt, pådrifva, uppmuntra Act. 18: 27 (nemligen lärjungarne). *

προτρέχω, έδραμον (τρέχω) framspringa έμπροσθεν Lc. 19: 4 i förväg, *τάχιόν τινος* Joh. 20: 4 fortare än ngn.

προϋπάρχω (ύπάρχω) förut vara, vara tillstädes, befinna sig Act. 8: 9 (i staden, innan Philippus kom dit); öfversättes ock ss. *adv.*, när det står vid ett annat verb (liksom *τυγχάνω, λανθάνω* o. s. v.) *πρ. ών έν έχθρα προς τινα* Lc. 23: 12 jag befinner mig förut i fiendskap till l. med ngn.

πρόφασις, εως, ή (προφαίνω låta synas framför) egentl. *låtande ngt synas framför*, förevändning (liksom en skärm, bakom hkn man gömmer l. döljer sin rätta mening), föregifvande, täckmantel o. s. v. *προφάσει* (Mt. 23: 14) Mc. 12: 40 *al.* för skens skull, med hyckleri Phil. 1: 18 (så att predikan om Christus är en förevändning, bakom hkn de dölja hat, afund, cabaler), Act. 27: 30 (under den förevändning att de ämnade o. s. v.), *πρ. ούκ έχουσι* Joh. 15: 22 de hafva icke ngn förevändning l. ursäkt = de kunna ingenting förebära till sitt urskuldande, *ούκ έγενήθημεν έν πρ. πλεονεξίας* 1 Thess. 2: 5 vi uppträdde icke med förevändning för girighet l. egennytta (så att evangelii predikan var en förevändning, en täckmantel,

bakom hvilken vi dolde vårt egentliga ändamål — egennytta).

προφέρω (φέρω) frambära τὶ έξ τινος Lc. 6: 45. *

προφητεία, ας, ή (följ.) propheterande a) en prophets utsago, prophetia Mt. 13: 14 *al. κατά τὰς προαγούσας επί σε πρ.* 1 Tim. 1: 18 enligt de förre prophetiorna (utsagorna från G. T.) öfver dig (som neml. utsades öfver dig vid inställandet i ditt embete — jfr 1 Tim. 4: 14), *πρ. γραφής* 2 Petr. 1: 20. (21) skriftprophetia l. prophetia i Skriften (neml. G. T.); — b) gåfvan af prophetia l. prophetiskt (d. ä. theopneustiskt — som af den H. Ande omedelbart ingafs — se vidare *προφήτης*) föredrag Rom. 12: 6, 1 Cor. 12: 10 *al.*

προφητεύω, εύσω, ευσα (följ.) vara en prophet, prophetera a) hafva prophetians gåfva (se följ.) Mt. 7: 22 *al.*; — b) förutsäga *περί τινος* Mt. 15: 7 *al.*, äfven *τινί* Jud. 14 i afseende på ngn.

προφήτης, ου, ό (πρόφημι förutsäga, förkunna) Λ) i class. Grekiskan egentl. *oraklets tolk* d. v. s. den som uttyder den inspirerade siarens (*μάντις*) ut-sagor för de frågande, sedan i allmänhet interpres deorum, *gudarnes tolk*, som förkunnar gudarnes vilja = *μάντις*, vates, siare, *prophet* — äfven skald, i hkn mening ordet nyttjas Tit. 1: 12 (se *Κρής*); — B) *i N. T.* utgör ordet en öfversättning af מְנַבֵּי (af מְנַבֵּי i Niphal förkunna o. s. v.) interpres Dei, *Guds tolk*, af hkn Gud betjenar sig för att kungöra menniskorna sina befallningar (jfr det classiska stället Exod. 7: 1) af Guds ande ingifven, inspirerad, *prophet*. Ordet nyttjas 1:o) om G. T:s propheter ss. Mt. 1: 22 *al.*; — 2:o) *metonym.* om propheternas skrifter Mt. 5: 17 *al.*, *ό νόμος ή λ. και οί πρ.* l. c. *al.* (se *νόμος*); — 3:o) i allmänhet om sådana lärare, hka voro af Gud sände för att förkunna Hans vilja och råd för menniskorna ss. Mt. 10: 41 *al.*, så om Johannes döparen Mt. 11: 9 *al.*, om Frälsaren Mt. 21: 11 *al.*; — 4:o) om N. T:s propheter l. propheter i den första christna kyrkan Act. 11: 27 *al.*; deras verksamhet var visserligen analog med propheternas i det G. T. — (dessa sednare blefvo genom uppenbarelse, uppmaning, ingivelse från Gud skicklige till sitt värf, som bestod uti att afslöja det förborgade och uppenbara Guds rådslag; förutsägelsen af det tillkommande utgjorde visserligen icke något nödvändigt karakteristiskt moment, men helt naturligt sväf-

vade den upplysta blicken öfver till det kommande); dock måste propheterna i den christna kyrkan och församlingen skiljas ifrån G. T:s, ty de förres karakteristiska kännetecken är, utom gudaingifvelsen, den kraftiga bekännelsen om JEsus Chr.; så kallas alltså inspirerade lärare och talare, hka utmärka sig framför mängden derigenom att de med stort eftertryck vittna om Christus, stärka andras trosfif och uppbygga församlingen, se t. ex. Act. 15: 32, äfvensom artikeln Βαρνάβας. Dessa inspirerade (af den H. Ande ingifne lärare), hka i upphöjd stil improvisoriskt höllo religiösa föredrag efter som Anden gaf dem att tala, skiljde sig a) från γλώσσαις λαλοῦντες deruti, att deras andliga hänryckning icke, ss. dessas, var stegrad ända till ett utomsigvarande, så att förståndsverksamheten helt och hållet trädde tillbaka (»propheternas andar äro propheterna underdåniga» 1 Cor. 14: 32); b) från διδάσκαλοι deruti, att desse sednare icke egentligen hade gåfvan af ett theopneustiskt föredrag efter ögonblickets ingifvelse, utan efter förutgången öfning på ett mera förståndsenligt sätt, dock i enlighet med Guds andas upplysning, lernade en jemt fortgående undervisning i Evangelii lära och tillämpade den på sina åhörare (se för öfrigt γλώσσα och διδάσκαλος). — *Ann.* Om propheterna i G. T. se H. Reuterdahls afhandling, Lund 1824; om prophetskolorne, se artikeln Σαμουήλ.

προφητικός, ή, όν (fgde) tjenlig för, tillhörig en prophet, prophetisk Rom. 16: 26, 2 Petr. 1: 19. προφήτις, ιδος, ή (femin. till προφήτης) prophetissa Le. 2: 36, Apoc. 2: 20, se προφήτης.

προφθάνω, έφθασα (φθάνω) förekomma τινά Mt. 17: 25. *

προχειρίζομαι, ισμαι, ισάμην (χειρίζω hafva i händerna, handtera af χείρ) taga för händer, taga sig för ngt, förehafva, inom sig besluta, bestämma, förordna, utkora åt sig τινά τι Act. 26: 16 ngu till ngt, äfven τινά med infin. Act. 22: 14; p. p. p. utkorad l. förordnad Act. 3: 20 || προχειρουγμένον.

προχειροτονέω; ημαι (χειροτονέω) förut välja, insätta, bestämma, förordna Act. 10: 41 förut (före uppståndelsen) utvalde. *

Πρόχορος, ον, ό Prochorus, en af de förste 7 diaconi i Jerusalem Act. 6: 5. *

πρόμνα, ης, ή (egentl. femin. af προμνός ytterst, efterst qsi περιμνός af πέρας) st. προμνή ναός

(hos Homerus) eftersta delen af skeppet, puppis, bakstam, akter)(πρώρα, Mc. 4: 38, Act. 27: 29. 41.

πρωί, adv. (πρό) tidigt på dagen l. morgonen, bitida, mane,)(όψέ, Mt. 16: 3 al., ήμα προ. Mt. 20: 1 (han utgick straxt på morgonen — utmärker att utgåendet var samtidigt med πρωί, liksom man säger: han steg upp med solen), έπι τδ προ. Mc. 15: 1 mot morgonen, άπδ προ. έως έσπέρας Act. 28: 23 från morgonen ända till aftonen; προ. är Mc. 13: 25 fjerde uattväkten kl. 3—6 på morgonen, se άλεχτοροφωνία.

πρωία, ας, ή (egentl. femin. af πρώιος tidig — af πρό — scil. ήρα) morgonstund, morgon Mt. 21: 17 al., genit. l. c. om morgonen, tidigt.

πρωίμος, η, ον (πρωί) tidigt på dagen l. året)(όψιμος, προ. scil. έτος Jac. 5: 7 tidigt regn (med afseende på den om hösten utsädda säden), »arlarregn», d. v. s. det regn, som föll och faller i Österlandet ifrån slutet af October till början af December, höstregn. *

πρωίνος, ή, όν = fgde, άστήρ προ. Apoc. 2: 28 morgonstjernen, den klart lysande stjernen, som bebådar soluppgången (metaphor. för det vissa lefvande hoppet om en slutlig seger); så kallar HERren sig sjelf Apoc. 22: 16. *Ann.* Både πρώιμος och πρωίνος äro sednare former af det classiska πρώιος.

πρώρα, ας, ή (πρό, ήρά — den delen af skeppet som synes förut) prora, frauustam, fören Act. 27: 30. 41. *Ann.* Att ordet ursprungligen varit *adject.*, synes deraf, att Homerus säger νηδς πρώρη)(πρόμνα.

πρωτεύω (πρώτος) vara den förste, förnämste, innehafva första rummet l. högsta rangen Col. 1: 18. *

† πρωτοκαθέδρια, ας, ή (πρώτος, καθέδρα) främsta sätet, första l. hedersplatsen, högsäte Mt. 23: 6 al.

† πρωτοκλισία, ας, ή (följ., κλισία) främsta (ligg-) platsen vid bordet Mt. 23: 6 al.

πρώτος, η, ον (qsi πρώατος l. πρώατος) superlat. till comparat. πρότερος (af πρό) primus, först 1:o) till tiden l. ordningen Mt. 10: 2 al., πολλοί δέ έσονται x. τ. λ. Mt. 19: 30 men många skola vara först ss. sist (έσχατοι scil. όντες ehuru de äro sist, neml. i αίων ούτος) och sist ss. först (πρώτοι scil. όντες ehuru de äro först — detta ställe = Mt. 20: 16 al. handlar hvarken om rang eller om Judar och hedningar — se vidare έσχατος); *obs.* έντολή προ. έν έπαγγελία Eph. 6: 2

ett bud i löftespunkten först (icke i ordningen); vid indelning *ὁ πρ.*, hvarefter följer *ὁ δεύτερος*, *ὁ τρίτος* Mt. 22: 25, står skenbart ss. *compar.* Joh. 1: 15. 30 *πρ. ἐμοῦ* förr än jag, egentl. först med afseende på l. i jemförelse med mig (se ock Joh. 15: 18), äfven Mt. 21: 28. 36, Act. 1: 1, men torde stå i *comparativi* ställe 1 Tim. 5: 12; τὰ ἔσχατα — — τῶν πρ. Mt. 12: 45 (se ἔσχατος); står, liksom primus, st. han är den förste som l. ss. *adv.* först, äfven förr, förut (om tvenne) ss. Lc. 2: 2, Joh. 1: 42 *al.*; — *πρῶτον* och *πρῶτα* ss. *adv.* först, först och främst, i förstone l. början, för det första, för första gången Mt. 5: 24 *σπερ*; sedermera vid indelningar: *δεύτερον*, *τρίτον* l. *ἔπειτα* l. *εἶτα* o. s. v. Mc. 4: 28 *al.*, se en vidlyftigare indelning t. ex. 1 Cor. 12: 28; ofta står *πρῶτον μὲν* utan att ett *ἔπειτα* följer ss. Rom. 1: 8 *al.*, *πρῶτον μὲν γὰρ ὅτι* Rom. 3: 2 ty först och främst (är det ett företräde) att, *παρακαλῶ πρῶτον πάντων* 1 Tim. 2: 1 jag förmanar först af allt, aldraförst. — 2:o) *till rang* l. *värdighet* främst, förnämst Mt. 20: 27 *al.*, *οἱ πρ.* Mc. 6: 21 *al.* *proceres*, de främste l. förnämste i ett land o. s. v., *στολή ἢ πρ.* Lc. 15: 22 den förnämsta (yppersta) klädningen, *ἐν πρώτοις* 1 Cor. 15: 3 in primis, ibland de förnämsta (lärorna) d. ä. framför allt; kan äfven sägas *in malam partem* ss. 1 Tim. 1: 15.

πρωτοστάτης, *ον*, *ὁ* (fgde, ἴστημι) som står främst, i en *σίχλος* (rad l. rote af soldater), främste man, anförare (ty de stodo främst), hufvudman för ett parti Act. 24: 5. *

† *πρωτοτόκια*, andra *πρωτοτοκεῖα*, *ων*, *τά* (följ.) förstfödslov Hebr. 12: 16 (den förstfödde hade stort anseende inom familjen och erhöll efter fadrens död dubbel arfslott och förmynderskapet öfver sina ännu ogifta syskon. — Fadren var förbjuden att öfverflytta denna rätt på en yngre son — den förstfödde kunde likväl sjelf afyttra denna rätt Genes. 25: 31 följ.). *

πρωτότοκος, *ον* (*πρῶτος*, *τέτοκος* af *τίκτω*) förstfödd Mt. 1: 25, Lc. 2: 7, äfven om djur Hebr. 11: 28 (den förstfödde bland mankön var Jehova helgad och måste frambäras i templet, der han vanligen friköptes för en summa, som icke fick öfverstiga 4 sikler — hade många företräden, se fgde ord); Rom. 8: 29, Hebr. 1: 6 (om Christus, hkn ss. människoslägtets förstfödde har förstfödslovet

d. ä. herrskarerätten öfver sina bröder, jfr Genes. 27: 29; men äfven Englarne skola tillbedja Honom), *πρ. πάσης κτίσεως* Col. 1: 15 i jemförelse med hvarje kreatur d. ä. född förr än ngn skapad varelse, *πρ. τῶν νεκρῶν* Apoc. 1: 5 förstfödd bland de döda (d. ä. som först blef åter lefvande), *ἐκ τῶν νεκρῶν* Col. 1: 18 är tänkt liksom *ἀναστῆναι ἐκ τῶν ν.*, så att Christus *utgår* ur Hades, de dödas rike, och återvänd i kroppen med denna utgång ur grafven); *πρ.* Hebr. 12: 23 betecknar dem, som först blifvit omvända till tron på Christum (neml. dem, i och med hka 30 år förut christna kyrkan uppstod).

πταίω, *πταίσω*, *ἔπταισα* (beslägtadt med *πίπτω*, *πέπτωκα*) *stöta* till ngn, bringa på fall, vanligen och i N. T. *intrans.* stöta emot, snafva, stappla *trop.* Rom. 11: 11, 2 Petr. 1: 10 (gå förlustig om saligheten), *πτ. ἐν ἐνί* Jac. 2: 10 stappla, fela, synda uti ett (bud l. afseende); »den som hållit hela (den öfriga) lagen och syndat i ett afseende (mot ett bud), har (derigenom) blifvit saker på alla» (denna sats kan upplysas på följande sätt: lagen är att likna vid en inhägnad, en gärdesgård; den som brutit ned den på ett ställe, har gjort hela gärdesgården onyttig, eller den som rycker en sten ur en mur, kommer hela muren att ramla — för öfrigt menas med felandet emot ett bud icke ett enstaka fall, utan en fortsatt öfverträdelse af detta ena bud), *ἐν λόγῳ* Jac. 3: 2 uti ett ord (ss. lärare), *πολλά ibid.* fela mycket l. »i många stycken». *πτέρνα*, *ης*, *ἡ* häl, *ἐπῆρεν ἐπ' ἐμέ τὴν πτ.* Joh. 13: 18 har redan upplyftat emot mig sin häl l. fot (neml. för att bringa mig på fall); sjelfva uttrycket, tydligen hämtadt från Ps. 41: 10, anses hafva sin grund deruti, att vid brottandet den ene sökte bringa den andre på fall derigenom att han satte foten framför och derigenom hällade (*hällade*) omkull honom; enligt andra mindre rätt från segervinnarens sed att sätta foten på den besegrades nacke; enligt andra åter från sparkande hästar. * *περούγιον*, *ον*, *τό*, *diminut.* (af följ.) *liten vinge*, vinglik betäckning, tak som lutar åt begge sidor, *πτ. τοῦ ἱεροῦ* Mt. 4: 5, Lc. 4: 9 har blifvit olika förklaradt; sannolikt menas dermed *tinnarne på taket* öfver *στοῦ Σολομῶνος* vid östra sidan af tempelberget, från hvars höjd man såg ned i ett svindlande djup, Josaphats dal — andra antaga kanske lika rätt *στοῦ βασιλικῆ* vid södra sidan af tempelberget.

πτέρυξ, υγος, ἡ (= πτερών, τό af πέτομαι, πτέσθαι) vinge Mt. 23: 37 *al.*; Apoc. 12: 14 gifvas qvinnan 2:ne örnvingar för att underlätta hennes flykt till öknen (bilden hämtad från Exod. 19: 4, Deuteron. 32: 11) — hon (d. ä. Judiska nationen) är utan hem, men räddas ändock.

πτηνός, ἡ, ὅν (πέτομαι, πτήναι) bevingad; *subst.* fogel 1 Cor. 15: 39. *

πτοέω; ἡθην (beslägtadt med πτήσω, πτώσω huka sig ned af fruktan, samstammigt med πίπτω) skrämna; *pass.* rädas, frukta Lc. 21: 9, 24: 37.

πτόησις, εως, ἡ (fgde) skrämnel, fruktan, φοβείσθαι πτ. 1 Petr. 3: 7 hysa fruktan. *

Πτολεμαίς, ἴδος, ἡ (det fornda Ἰδύ, egentl. af solen uppvärmd het sand, Ἀχχώ; hos Grek. författare äfven Ἀχχ) Ptolemais (troligen af Ptolemæus Lathurus från Ægypten, som eröfrade staden 103 f. Chr.), stor sjöstad med hamn vid en mer än milslång vik af Medelhafvet omsluten på 3 sidor genom en halfeirkel af berg, bland hvilka Carmel, norr om och icke långt ifrån mynningen af den lilla floden Belus. I alla tider voro dess invånare till största delen hedningar; ehuru äfven en Judisk coloni efter Babyloniska fångenskapen der satte sig ned. Kejsar Claudius skänkte staden Romersk borgarerätt, hvadan hon kallades colonia Claudii cæsaris; nu heter hon *S:t Jean d'Acre*, är den bästa hamnplats på Syriska kusten, nyckeln till Galilæa och slutpunkten af den handelsväg, som går från Damascus till hafvet. Hon räknar 10,000 invånare; fkmr Act. 21: 7. *

πτύον, ου, τό (πτύω) kastskofvel, -skuffel, -skopa, hvarmed den uttröskade säden på en luftig loge kastades för att rensas ifrån agnar, trop. Mt. 3: 12, Lc. 3: 17.

πτύρω (beslägtadt med πτοέω, hkt se) göra skygg, skrämna; *pass.* blifva skygg (i synnerhet om hästar), råka i bestörtning l. förskräckelse, skrämmas Phil. 1: 28. *

πτύσμα, ατος, τό (πτύω) det utspottade, spott Joh. 9: 6. *

πτύσω, ἔπτυσα vika, lägga ihop (kläder), sammanrulla (ett pergament) = slå igen en bok (hos oss) Lc. 4: 20. *

πτύω, ἔπτυσα (onomator. ord) spotta, spotta ut Me. 7: 33 *al.*

πτῶμα, ατος, τό (πίπτω) det fallna, dödade, lik (Mt. 14: 12, Mc. 15: 43 || σῶμα) Mt. 24: 28 *al.*; profanförf. hafva πτ. νεχροῦ.

πτῶσις, εως, ἡ (se fgde) fallande, fall, instörtande (om hus) Mt. 7: 27; trop. Lc. 2: 34 (»Han — JEsus ss. spädt barn — ligger der — på mina armar — till ett fall o. s. v.» på det att många uti Israël skola genom otro förnedras och störtas i elände o. s. v.).

πτωχεία, ας, ἡ (följ.) armod, fattigdom ἡ κατὰ βέθους πτ. 2 Cor. 8: 2 deras djupa fattigdom, fkmr ock v. 9 och Apoc. 2: 9 (»men du är rik»; ty himmelriket hörer dig till Mt. 5: 3).

πτωχεύω, ευσα vara arm, fattig 2 Cor. 8: 9 (om Christus, som försakade sin herrlighet och salighet). *

πτωχός, ἡ, ὅν (πτώσω, πτήσω huka sig ned af fruktan, buga sig o. s. v.) egentl. bugande, tiggande, arm, fattig, torftig, ss. *subst.* tiggare; Mt. 5: 3 *al.* = ἰϋ Mt. 11: 5, Lc. 4: 18, 7: 22 (af nationalolyckan tryckte Israëliter d. ä.) betryckt, olycklig, πτ. τῶ κόσμῳ (|| τοῦ κόσμου) Jac. 2: 5 fattig i verlden l. i verldsligt afseende (jfr 1 Cor. 1: 27 följ.); *metaphor.* Gal. 4: 9; i andlig mening πτ. τῷ πνεύματι Mt. 5: 3, Lc. 6: 20 (*scil.* τῷ πνεύματι) fattig i sin anda l. sitt innersta, i andligt afseende, andeligen fattig, som känner sig förkrossad och i behof af Guds hjälp, som känner sitt andliga elände och längtar efter ett bättre tillstånd o. s. v., deremot betyder πτ. Apoc. 3: 17 fattig på alla trons och kärlekens skatter.

πυγμή, ἡς, ἡ (πύξ med knuten hand) knytnäfve, sedan näfkamp, boxning (hvarvid de stridande i äldsta tider hade i händerna σφαῖραι jern- l. blykulor och sedermera hade armarne ända till armbågen försedda med ἱμάτιες cæstus, läderremmar, hvaruti bly l. jern var insydt); πυγμῇ Mc. 7: 3 pugno med knuten hand d. ä. så att man gnider l. gnuggar den ena handen omvexlande med den andra knuten; andra vilja deraf draga betydelsen: med all ansträngning, sorgfälligt, men emot språkbruket. *

Πύθων, ωνος, ὁ (πύθομαι ruttna) Python, namnet på draken som Apollo nedlade, och som förruttnade på den trakt vid Parnassus, der sedermera staden Δελφοί (ursprungligen Πυθώ kallad) uppbyggdes. Apollo kallades för detta storverk den Pythiske; hans prestiinna vid Delphiska oraklet hette ock Πυθία. Sedermera betydde Πύθων spådomsande af den Pythiske Apollo ss. orakelgud; denna spådomsande betraktade Paulus Act. 16: 16

ss. en dæmon, hörande till djefvulens rike, enligt den allmänna åsigtgen, att de i hedendomen (djefvulens rike) ss. gudar dyrkade väsenden icke voro annat än dæmoner, och derföre behandlade Paulus tienstepigan alldeles ss. en vanligen besatt meniska. Man läser l. c. antingen *πνεῦμα Πύθωνος* l. *Πύθωνα*. *

πυκνός, ή, όν (se *πυγμή*) tät, fast, densus, talrik, tätt, l. ofta påkommande 1 Tim. 5: 23; *neutr.* talrikt, i mängd, tätt (l. tidt) och ofta Lc. 5: 33. *πυκνώς, adv.* (af fgde) tätt och ofta, *compar.* *πυκνότερον* Act. 24: 26 oftare. *

πυκτεύω (πύκτης näfkämpe, boxare af *πύξ*, se *πυγμή*) vara näfkämpe, boxas, kämpa 1 Cor. 9: 26. *

πόλη, ης, ή port, dörr, öppning (så väl till ett enskildt rum, som ett hus, ett tempel, ett läger, en stad) Lc. 7: 12 *al.*; *trop.* *π. ἕδου* Mt. 16: 18 underjordens l. dödsrikets portar (emedan man tänkte sig Hades ss. en borg med fasta portar) = dödens och helvetets makt, liksom i profangrek. *αἱ τοῦ βασιλέως θύραι* = Perserkonungens dörrar d. ä. hans hof, och i våra dagar »den höga l. Ottomaniska porten» betecknar Turkiska hofvet; *π.* Mt. 7: 13. 14 (Lc. 13: 24 || *θύρα*) tillträde, ingång (till Guds rike).

πυλών, ώνος, ό (fgde) *portrum* l. -gång, förstuga, yttre gård l. förgård, troligen = *προαύλιον* Mt. 26: 71 (jfr Mc. 14: 68 som har *προαύλιον*), Act. 12: 13; äfven den stora port l. portal, som ledde ifrån den inre borggården (*αὐλή*) till den yttre förgården (*προαύλιον*) ss. Lc. 16: 20, Act. 10: 17 *al.*

πυνθάνομαι, ἐπυθόμην (af *πύνθαξ* l. *πυθμήν* — samstammigt med *βυθός, βένθος, βάθος* — fundus, djup, botten, *grund*) *utgrunda*, percontari, *ap-profondir*, gå till botten med en sak, utforska, fråga, spörja, erfara, få veta *παρά τινος* af ngn, *περί τινος* om ngn, Mt. 2: 4 *al.*

πῦρ, πυρός, τό, i Plattyskan *Für* (hvaraf vårt *ge fyr*), eld Mt. 3: 10 *al.*, *ἐν πυρί* 1 Cor. 3: 13 omgifven af eld, *ἐν π. φλογός* 2 Thess. 1: 8 omgifven af lågande eld, *ὡς διά π.* 1 Cor. 3: 15 = med smärta och ångest, *ἐκ πυρός ἄρπάξεν* Jud. 23 rycka ur eld d. ä. ur den högsta fara för undergång, *ἄνθρακες πυρός* Rom. 12: 20 (se *ἄνθραξ*); *ή γέεννα τοῦ π.* Mt. 5: 22 *al.* eldens Gehenna = helvetes eld (se *γέεννα*), *ή κάμνος τοῦ π.* Mt. 13: 42. 50 (se *κάμνος*), *ή λίμνη τοῦ π.* Act. 19: 20 *al.* eldsjö, *ἐν πυρὶ βαπτίζεν* Mt.

3: 11, Lc. 3: 16 döpa med eld = belägga med helvetes straff (se ock *βαπτίζω*).

πυρά, ἄς, ή (fgde) eldstad, eldhög, bål Act. 28: 2. 3. *πύργος, ου, ό borg*, torn Mt. 21: 33 *al.*

πυρέσσω (följ.) *febra*, hafva feber, vara febersjuk, ligga i feber Mt. 8: 14, Mc. 1: 30.

πυρετός, οῦ, ό (πῦρ) brännande hetta, *glöd*; feberhetta, feber Mt. 8: 15 *al.*, *plur.* feberanfall Act. 28: 8.

πύρινος, η, ου (πῦρ) af *eld*, brinnande, lågande, glödande Apoc. 9: 17. *

πυρόω; ωμαι (πῦρ) elda, bränna; *pass.* glöda, brinna, *π. λύεσθαι* 2 Petr. 3: 2 genom eld förgås, *βέλη π.* Eph. 6: 16 (se *βέλος*), *π. ἐν χαμίῳ* Apoc. 1: 15 glödgade i en smältugn (häntyder på Christi allt motstånd sönderkrossande gång i verldshistorien), *χρυσίον π. ἐκ πυρός* Apoc. 3: 18 guld genomglödgadt l. luttradt af eld (härmed menas väl den profhaltiga tron 1 Petr. 1: 7); *metaphor.* brinna 1 Cor. 7: 9 (om lustarnes eld), 2 Cor. 11: 29 (af smärta).

† *πυρόόζω* (följ.) vara eldröd Mt. 16: 2. 3.

πυρόρός, ά, όν (πῦρ) full af eld, *eldröd ἵππος* Apoc. 6: 4 (se *ἵππος*), *δράκων* Apoc. 12: 3.

Πύρρος, ου, ό Pyrrhus, fader till Sopater Act. 20: 4. *

πύρωσις, εως, ή (πυρόω) eldning, upphettning, hetta, brand Apoc. 18: 9. 18; *metaphor.* *ή ἐν ὑμῶν π.* 1 Petr. 4: 12 den ibland l. hos eder (*scil.* *οὔσα* varande) = den eder öfvergående luttringseld (om svåra, häftiga lidanden — korset liknas vid elden, människan vid metallen l. guldet).

πώ, enclit. part., ss. *μήπω, οὔπω* o. s. v.

πωλέω, ησα (πέλω, πέλομαι) vara i rörelse, versari, drifva omkring på en ort, drifva handel och vandel; eller af vanan att vid handel *omvända* och se om varan, versare manu) göra varubyte, sälja Mt. 13: 44 *al.*, *τινός* Mt. 10: 29, Lc. 12: 6 för ett visst pris; *οἱ πωλοῦντες* Mt. 21: 12 *al.* säljare.

πῶλος, ου, ό fåle, ung häst l. åsna Mt. 21: 2. 6. 7 *al.*

πώποτε, adv. (*πώ, ποτέ*) någonsin; nyttjas vanligen efter nekningssord = icke l. aldrig någonsin Lc. 19: 30 *al.*

πωρόω, ωχα; ωμαι ώθην (πῶρος) tuffsten, sedan hvarje hårdnad, valk) *förstena*; *metaphor.* göra som sten, förhärda, förstoccka; *pass.* förhärdas, förstocckas ss. *ή καρδιά τινός* Mc. 6: 52 *al.*, *τὰ νοήματα* 2 Cor. 3: 14, äfven *absol.* Rom. 11: 7.

πώρωσις, εως, ἡ (fgde) förhårdning, förhårdelse, förstockelse, *metaphor.* Mc. 3: 5 *al.*

πώς, *indefjn.* (*correlat.* till följ.) på ngt sätt, någorlunda, ungefär; efter εἰ, μή, hka se.

πῶς, *interrog.*, huru? på hvad sätt? Mt. 7: 4 *sæpe*; πῶς οὖν Mt. 22: 43 *al.* huru alltså l. i all verlden? π. οὐ Mt. 16: 11 *al.* huru icke? huru kommer det till att icke? hvarföre icke? o. s. v.

P.

Ῥαββί l. Παχάβ, ἡ *indecl.* (𐤓𐤁𐤁 vid) *Rachab*, en sköka i Jericho (se Jos. 2), öfvergick sedermera helt och hållet till Israëls folk (Jos. 6: 23) och äktade *Salmon*, Nahassons son, af Juda stam, och blef moder till *Boas*, fader till *Obed*, som var fader till *Isai*, Davids fader Ruths bok 4: 20. 22, Mt. 1: 5; fkmr äfven Hebr. 11: 31, Jac. 2: 25.

† Ῥαββί, ὁ *indecl.* (𐤓𐤁𐤁 egentl. myeken, stor, genom myeken lärdom sig utmärkande, 𐤓𐤁𐤁 min lärare) *rabbi*, lärare, magister, mästare Mt. 23: 7. 8 *al.*; var en hederstitel för de Judiske lärde på Frälsarens tid.

† Ῥαββουλί, ὁ 𐤓𐤁𐤁𐤁 egentl. min store lärare, utgör ett slags *augmentativum*, annars = fgde; Mt. 10: 51, Joh. 20: 16.

Ῥαβδίζω; ἰσθην (följ.) slå l. piska med käpp l. spö, gissla, hudstryka (hvarvid gäfvos 40 slag, ett mindre, för att icke genom misräkning möjligtvis öfverstiga antalet) Act. 16: 22, 2 Cor. 11: (24). 25.

Ῥάβδος, οὐ, ἡ (= ῥαπίς, se ῥαπίζω) käpp, staf a) att slå med 1 Cor. 4: 21; b) att stödja sig vid, vandringsstaf, l. att försvara sig med Mt. 10: 10 *al.*; c) herrskare- l. domarestaf, spira Hebr. 1: 8, Apoc. 2: 27 *al.*; hit hör ἡ ῥ. Ἰσθρῶν ἡ βλαστήσασσα Hebr. 9: 4 Arons staf, som hade slagit ut l. grönskat (förvarades i l. bredvid arken, se στάμνος).

Ῥαβδοῦχος, οὐ, ὁ (fgde, ἔχω) egentl. käpp- l. stafhållare; i Rom och Romerska colonierna en magistratsperson, som hade rättighet att låta bära fasees (risknippor) framför sig, äfvensom *lictor* själf, som bar dem; deraf *lictor*, stads- l. rätts-tjenare, stadsbetjent Act. 16: 35. 38.

Ῥαγαῦ, ὁ *indecl.* (troligen af 𐤓𐤁𐤁 *intrans.* hålla sig stilla) *Ragau*, fkmr i släktregistret Le. 3: 35.

Ῥαδιούργημα, ατος, τό (ῥαδιουργέω vara ῥαδιουργός lätt till handling, lätt på tråden, lättsinnig,

elak af ῥάδιος lätt och ἔργον) lättsinnig, elak handling, bofstreck l. -stycke Act. 18: 14. *

ῥαδιουργία, ας, ἡ (se fgde) egentl. lätthet till handling, lättsinnighet, elakhet, ondska Act. 13: 10. *

† ῥαχά (= *Chald.* 𐤓𐤁𐤁, Hebr. 𐤓𐤁𐤁 tom, fåfänglig, oduglig) *raka* — dumhufvnd l. odugling — var den tiden ett mycket vanligt skällsord, Mt. 5: 22. *

ῥάκος, εος, τό (ῥήγγυμι) egentl. det sönderrifna, sönderrifven klädning, trasa; ett stycke tyg, lapp Mt. 9: 16, Mc. 9: 21.

Ῥαμᾶ, andra Ῥᾶμα, ἡ *indecl.* (𐤓𐤁𐤁 den höga) *Rama*, en stad på en hög klippa af berget Ephraim, i Benjamins stam, 40 stadier norr om Jersalem, Samuels födelseort Mt. 2: 18; hette äfven *Ramathaim Zophim* och Ἀρμαθαία (𐤓𐤁𐤁𐤁𐤁), som fkmr Mt. 25: 57, Le. 23: 51, hvarifrån råds-herren Joseph var.

ῥαντίζω, ἰσα; ἰσμαι (ῥαντός bestänkt, beströdd, *adj.* vble af ῥαίνω) bestänka egentl. med vatten, men äfven med blod Hebr. 9: 13 *al.*, εἰ γὰρ — — — ἀγιάζει l. e. »ty om — — — aska efter en qviga, i det den bestänker de förorenade, helgar dem» (ῥῥωρ ῥαντισμοῦ var hos Israëliterne ett med askan efter en uppbränd röd qviga blandadt heligt reningsvatten, hvarmed förmedelst en isopsqvist sådana, som genom beröringen af ett lik l. på annat sätt förorenat sig, blefvo bestänkte och renade), πάντα τὸν λαὸν ἐῥῥάντισεν Hebr. 9: 19 (jfr Exod. 24: 8) han bestänkte allt folket (genom bestänkning med offerblodet blef folket betecknad ss. Guds helgade förbundsfolk, hkt synderna blefvo förlåtna; dock blefvo synderna förlåtna icke egentligen genom bestänkelsen, utan genom offret — genom bestänkelsen fullbordades förbundet med det genom offret försonta folket); i *andlig mening* ῥεραντισμένοι — — — πονηροῦς

Hebr. 10: 22 ~ bestänkte till våra hjertan (och renade) från ett ondt samvete d. ä. med våra hjertan renade från ett ondt samvete.

ῥαντισμός, οὔ, ὁ (fgde) *bestänkning*, stänkelse, εἰς ῥ. αἵματος *I. X.* 1 Petr. 1: 2 till bestänkning med J. Chr. blod, bildligt för: till upptagande i Guds förmedelst Christi försoningsdöd stiftade nådaförbund; αἷμα ῥ. κ. τ. λ. Hebr. 12: 24 stänkelseblodet talar kraftigare om förlåtelse, än Abels om hämnd (med stänkelseblodet menas här Christi utgjutna blod. — På den stora försoningsdagen stänktes offerblodet mot nådastolen o. s. v. ss. sinnebild af försoning; Christi blod är det rätta offerblodet — se äfven ἀρχιερέως).

ῥαπίζω, ἰσω, ἰσα (ῥαπίς käpp, spö, kanske ursprungligen = ῥαφίς) egentl. *slå med käpp*, sedermera med handen, gifva en örfil, kindpust τινά ἐπὶ τῇν σαγόνα Mt. 5: 39 slå ngu på kinden, *absol.* Mt. 26: 67 kindpusta.

ῥάπισμα, ατος, τό (fgde) slag med käpp l. flata handen, örfil, kindpust Mc. 14: 65 *al.*

ῥαφίς, ἰδος, ἡ (ῥάπτω sy, flicka) synål, nål Mt. 19: 24 *al.*

Ῥαχάβ, se Ραάβ.

Ῥαχήλ, ἡ *indecl.* (רַחֵל får) *Rachel*, Labans dotter, Jacobs 2:dra hustru, Josephs och Benjamins moder, begrafven vid Bethlehem; Mt. 2: 18 citeras Jerem. 31: 15, som handlar om Judarnes bortförande till Babylon, hkas öde stammodren Rachel begråter; efter den typiska uppfattningen hos Matthæus har den af Propheten framställda Rachels jemmer afseende på mordet på de Bethlehemitiska barnen, hvilka voro hennes barn, då hon var moder till Joseph och Benjamin; denna tydning låg så mycket närmare, då Rachel var begrafven bredvid Bethlehem. *Rama* är typus till *Bethlehem*. *

Ῥεβέκκα, ης, ἡ (רִבְקָה den gödda) *Rebecca*, Bethuels dotter, hkn Abraham, med hkn hon var beslägtad (dotter af hans brorsson), utsåg till maka åt sin son *Isac*. Längre ofruktosam blef hon slutligen moder till tvillingarne *Esau* och *Jacob*; huru hon förskaffade den sednare Isacs välsignelse, är bekant af Bibliska historien. *

Ῥέδη, ης, ἡ (enligt Quintilianus ett *Galliskt* ord) *rhedā*, ett slags åkdon med 4 hjul Apoc. 18: 13. *

Ῥεμφάν, ὁ *indecl.*, andra Ῥεφάν l. Ῥηφάν, LXX Ῥαιφάν (Hebr. רִיפָן som på Arabiska betyder

stjernen *Saturnus*) *Remphan* l. *Rephan*, som är ett Koptiskt ord och utmärker äfven stjernen Saturnus; alltså betecknar Act. 7: 43 (jfr Amos 5: 26) *Moloch* och *Remphan* samma afgud Saturnus, hkn med den *förra* benämningen utmärkes ss. gud i allmänhet, men med den *sednare* ss. en stjerngud, hvaruti äfven ligger ett bevis för Stephani förebråelse, att de dyrkade τῆ ἱερατικῆ τοῦ οὐρανοῦ (v. 42) eller voro begifna på stjerndyrkan. *

ῤέω, ῤέσω *rinna*, flyta, strömma Joh. 7: 38 »ur hans lif skola flyta strömmar af levande vatten» (d. ä. utan bild: den gudomliga sanning, som den troende upptagit i sitt inre lif, blir icke slutet inom honom sjelf, utan meddelar sig äfven åt andra i rikt mått).

ῤέω, obruklig stam till εἶρηκα, εἶρημαι, ἐβρόθην l. ἐβρόθηην, *fut.* 3 εἶρήσομαι (ss. præsens nyttjas φημί) säga, tala o. s. v. τί, τινί, τινί τι; ἐβρόθη τοῖς ἀρχαίοις Mt. 5: 21. (27) det har blifvit sagdt till de gamle (neml. de Judiska generationerna före Chr., till hka de skriftlärde talade), andra mindre rätt: af de gamle (neml. laglärarne sedan Mosis tid); se för öfrigt εἶπον, λέγω och φημί.

Ῥήγον, ου, τό *Rhegium*, sjöstad i nedra Italien midtemot nordöstra hörnet af Sicilien, på Bruttianernas område; var en coloni från Chalcis på Eubœa. Det nuvarande *Reggio* är hufvudstad i Calabria ulteriore; fkmr Act. 28: 13. *

ῤήγμα, ατος, τό (följ.) spricka, springa, remna, sönderplittring, sprängning, fall (= πτώσις Mt. 7: 27) Lc. 6: 49. *

ῤήγνυμι l. ῤήσσω, ῤήξω, ἐβρόθησα *frango*, *kvassa* 1:o bryta, spränga Lc. 5: 37; *pass.* sprängas, gå sönder Mt. 9: 17. — 2:o rifva, slita sönder Mt. 7: 6, rycka, skaka (*rista*) Mc. 9: 8, Lc. 9: 42 (om de besattes ryckningar). — 3:o låta utbryta, lössläppa, ῤήξον Gal. 4: 27 somliga förstå inunder φωνήν *rumpe* vocem, *brist ut!* andra bättre εὐφροσύνην af det fgde εὐφρανθητι *rumpe jubulum*, höj upp ett glädjeskri l. fröjderop!

ῤήμα, ατος, τό (ῤέω, εἶρημαι) *det sagda*, talade 1:o ord, tal, yttrande, utsaga Mt. 4: 4 *sæpe* (l. c. hämtadt ur Deuteron. 8: 3 förmedelst l. af hvarje ord, som går ur Guds mun d. ä. genom hvarje Guds befallning, hvarigenom neml. på ett utomordentligt, öfvernaturligt sätt — utan ἄρτος — lifvet uppehålles; så genom manna hos Israëlierna); tal, berättelse ss. Lc. 1: 65 *al.* (hkas inne-

håll dessa utgjorde); bud, befallning, föreskrift Le. 3: 2. 5 *al.*; ordet *κατ' ἐξοχὴν* d. ä. evangelium Eph. 5: 26, jfr τὸ ῥ. τῆς πίστεως Rom. 10: 8 ordet om tron d. ä. evangelium. — 2:o) klagomål, tvistefråga ss. Mt. 18: 16, 2 Cor. 13: 1. — *Ann.* Betydelsen af ῥήμα går aldrig fullkomligt ifrån den ursprungliga *det sagda*, så att ordet betyder sak, ting, något (ss. *πράγμα* och *ῥῆμα*), icke en gång Le. 1: 37 οὐκ ἀδυνατήσῃ — — — ῥήμα hvarje utsaga skall (straxt den blifvit gjord) icke vara omöjlig för Gud (att verkställa).

Ῥησά, *ó indecl.* (Ϡϣϣ) brott, gudlöshet) *Rhesa*, Zorobabels son Le. 3: 27. *

ῥήσσω, biform till ῥήγνυμι, hkt se.

ῥήτωρ, *ορος, ó* (se ῥέω) *talare*, en offentlig eausidieus = advoeat, allmän åklagare Act. 24: 1. *

ῥητῶς, *adv.* (af ῥητός, *adj.* vble af ῥέω) *sagdt*, uttryckligen, med tydliga ord, bestämdt 1 Tim. 4: 1. *

ρίζα, *ης, ή* *radix, rot* 1:o) i *egentlig mening* Mt. 3: 10 *al.*, ἐκ ῥιζῶν Me. 11: 20 *radieitus*, ifrån rötterna l. roten. — 2:o) i *tropisk mening* a) *allegor.* οὐκ — — — ἐν ἑαυτῷ Mt. 13: 21 *al.* men han har icke (det ss. frö tänkta — upptagna ordets) rot uti sig = d. ä. ordets frö får icke rotfästa sig i hans hjerta; b) *metaphor.* rot, upphof τινός 1 Tim. 6: 10 till ngt; stammen till en slägt Rom. 11: 16 (patriarkerna); ῥ. Ἰησοῦ Rom. 15: 12, Apoc. 5: 5, 22: 16 *Isai rot* betecknar Messias, emedan i Hans person ur Davididernas rot, hkn är Isai (τοῦ Ἰησοῦ är *genit. appositionis*), en telnig uppvuxit (Es. 11: 1); ῥ. *πικρίας* Hebr. 12: 15, se *πικρία*.

ρίζω; *ωμαι* (fgde) *rota*, rotfästa, låta slå rötter; *pass.* rotas l. rotfästa sig, slå rötter *metaphor.* Eph. 3: 18, Col. 2: 7.

ῥιπή, *ης, ή* (*ρίπτω*) *kast*, svängning, vändning (handvändning), blinkning ῥ. ὀφθαλμοῦ 1 Cor. 15: 52 ögonblik (-kast). *

ῥιπίζω (fgde) *kasta*; *pass.* kastas, drifvas (hit och dit) Jae. 1: 6 (om hafsvågen, som drifves l. jagas af vinden). *

ῥιπτέω = följande; kasta af sig τὰ ἰμάτια Act. 22: 23 sina mantlar (för att göra sig lediga till steningen). *

ῥίπτω, ἔρριψα; ἔρριμμα *kasta* Mt. 27: 5 *al.*, nedlägga Mt. 15: 30; *pass.* kastas Le. 17: 2, p. p. p.

prostratus, nedslagen till l. utsträckt på marken Mt. 9: 36.

Ῥοβοόμ, *ó indecl.* (Ϡϣϣ) utvidgning af folket, liksom *Ἐρῶδης* *Rhehabeam*, Salomos son med ammonitiskan Naama, konung öfver Juda 975—957 f. Chr.; om Judiska rikets delning i Juda och Israël, se i synnerhet 1 Reg. 12 cap.; Mt. 1: 7 (*bis*).

Ῥόδη, *ης, ή* (*ρόδη*) *smdr.* af *ρόδεα* rosenbuske af τὸ ῥόδον blomma, ros) *Rhode*, en tjenstepiga Act. 12: 13. *

Ῥόδος, *ου, ή* (af τὸ ῥόδον blomma — liksom blomsterön) *Rhodus*, bekant ö vid Mindre Asiens kust midt emot Carïen, dit Paulus anlände från Kos. Ön var mycket fruktbar och blomsterrik, hade ett herrligt klimat och, i anseende till sitt för handel så gynnsamma läge, redan tidigt en ansenlig befolkning; men staden Ῥόδος blef först i sednare tid anlagd, neml. i 5:te århundradet f. Chr. — Rhodierna voro af gammalt skieklige sjöfarande och deras flottor beherrskade länge hafvet. Äfven i Romerska tiden bibehöllo Rhodierna sin libertas, till dess ön under *Vespasianus* förvandlades till en Romersk provins. Den berömda colossen, som stod vid den ena af stadens 2:ne hamnar, låg, till följje af en jordbäfning, redan på Strabos tid i ruiner; Act. 21: 1. *

ῥοιζήθων, *adv.* (af ῥοίζος buller, sus, brak, *onomatop.* ord, samstammigt med ῥάζω, ῥύζω knarra, knorra) med brak *παρέρχασθαι* 2 Petr. 3: 10 förgås. *

ῥομφαία, *ας, ή* ett stort, bredt, tveeggadt svärd (sådana i synnerhet Thrakerna och andra barbariska folkslag buro på högra skuldran) *metaphor.* Le. 2: 35 (bild af stor själssmärta); ῥ. Apoc. 1: 16, 2: 12 (Christi muns ande d. ä. ord dödar de ogudaktiga ss. ett tveeggadt svärd), ῥ. τοῦ στόματός μου Apoc. 2: 16 *id.* (har troligen afseende på Num. 22: 23, 31: 8, emedan Bileam på förra stället möttes af en engel med ett bart huggande svärd, och på det sednare blef afrättad med svärd).

Ῥουβήν, *ó indecl.* (Ϡϣϣ) naturligaste etymologien: sen! en son; — Genes. 29: 32 är en mera aflägsen ῥῶβῆν ῥῶβῆν han, neml. Jehova, har sett till mitt betryck) *Ruben*, Jacobs förstfödde son med Lea, men som mistade förstfödsloften Genes. 49: 4; hans stam bodde söder om Gad på andra sidan Jordan; fkmr Apoc. 7: 5. *

Ρούθ, ή indecl. (𐤓𐤓𐤓 smdr. af 𐤓𐤓𐤓 skönhet l. 𐤓𐤓𐤓 väninna) *Ruth*, en Moabitisk qvinna, Obeds moder, se Ruths bok; fkmr Mt. 1: 5. *

Ρούφος, ου, ό (lat.) *Rufus* fkmr Mc. 15: 21, son till Simon af Cyrene, densamme troligen som nämnes Rom. 16: 13.

ρόμη, ης, ή (följ.) *tractus, dragning*, det dragna, snöre, gata Mt. 6: 2, Act. 9: 11, 12: 10; äfven gränd Lc. 14: 21 (liksom den indragna), men kanske bättre: kvarter (ty äfven i denna bemärkelse fkmr ordet hos profanförfattare).

ρόμοιαι, ρύσομαι, ἐρρύσάμην; ἐρρύσθην (beslägtadt med ἐρύω draga) egentl. *draga till sig*, neml. ur en fara d. ä. rädda, frälsa ἀπό l. ἐξ τινος Mt. 6: 13 al., ἐξ στόματος λέοντος 2 Tim. 4: 17 (se λέων), l. ock utan præpos. Mt. 27: 43, 2 Petr. 2: 7; ό ρύόμενος Rom. 11: 26 frälsaren, förlossaren, 𐤓𐤓𐤓.

† ρυπαρεύομαι, εὐθην (ρυπαρός) *nedsmutsa*, orena sig Apoc. 22: 11 (den som sedan han förnummit denna boks herrliga prophetior, ännu alltjemt vill orena sig, han göre det på eget äfventyr — han är varnad). *

ρυπαρία, ας, ή (fgde) *smutsighet*, orenlighet, orenligt väsende Jac. 1: 21 (synden liknas här vid en orenlig kropp l. klädnad; jfr Apoc. 3: 4, 7: 14). *

ρυπαρός, ά, όν (ρύπος) *full af smuts*, smutsig, oren Jac. 2: 2; i moralisk mening Apoc. 22: 11 || ρυπῶν. ρυπῶ (följ.) vara smutsig, oren Apoc. 22: 11 || ρυπαρός. *

ρύπος, ου, ό (kanske af ρίπτω kasta bort) *det bortkastade*, smuts, orenlighet οὐ σαρκὸς ἀπόθεσις ρύπου 1 Petr. 3: 21 icke afläggande af köttets orenlighet d. ä. icke en rening från den smuts som vidlåder köttet (den jordiska kroppen — möjligtvis en häntydning på skillnaden emellan det christna dopet och de Judiska tvagningarne). *

ρυπῶ, ωσα (fgde) *besmutsa*, orena Apoc. 22: 11 || ρυπαρευθήτω. *

ρύσις, εως, ή = ρεῦσις (ρέω) *flytande*, flöde Mc. 5: 25, Lc. 8: 43. 44.

ρυτίς, ίδος, ή (ρύω, ἐρύω, se ρύομαι) egentl. *sammadragning*, veck, fäll, rynka, skrynka Eph. 5: 27 (i moralisk mening om församlingen, hvilken ss. Christi brud icke skulle hafva ngn skrynka). *

Ρωμαϊκός, ή, όν (se följ.) *Romersk* Lc. 23: 38. *

Ρωμαῖος, ου, ό (Ρώμη) *Romare*, *Romersk* medborgare Joh. 11: 48 al.

Ρωμαῖστί, adv. (ρώμαίζω vara Romerskt sinnad, tala Romerska l. latinska språket) på Romerska (språket) l. latin Joh. 19: 20. *

Ρώμη, ης, ή (ρώμη styrka af följ. = Valentia) *Rom*, verdens hufvudstad på Frälsarens tid, uppbyggd på de 7 kullarne, *septicollis*. I Rom lefde många Judar, hka hade uppslagit sin bostad i ett kvarter på andra sidan Tibern (regio transtiberina), der de, ehuru föraktade och bespottade af Romarne, dock en lång tid ostörde öfvade sin religiösa cult och till och med gjorde proselyter. De voro till största delen frigifne (liberti, libertini, se *Λιβερτινοί*), afkomlingar af dem, som Pompejus fört fångna till Rom. Kejsarne Tiberius och Claudius fördrefvo dem från Rom, men de återvände snart och voro oaktadt sednare kejsares förtryck ganska talrika. Af Judar, proselyter och hedniska Romare hade tidigt bildat sig en christen församling i Rom utan någon egentlig stiftare (troligen dock Aquila och Priscilla); och då Paulus år 59 skref från Corinth till denna församling, hade han ännu icke varit der, men kom om våren 62 ss. fånge dit. I Uppenbarelseboken anspelas ofta på denna stad ss. ή μήτηρ τῶν πορνῶν, ή πόρνη ή μεγάλη o. s. v.; fkmr Act. 18: 2 al.

ρώνυμι l. ρωννύω; ἐρρώματι, imperat. ἐρρώσο och ἐρρώσθε, stärka, förstärka; pass. vara stark, perf. imperat. vid slutet af bref vane, valet, lef, lefven väl! Act. 15: 29, 23: 30.

Σ.

Σαβαθδανί (𐤔𐤁𐤁𐤁𐤃𐤁𐤓 Chald. st. 𐤔𐤁𐤁𐤁𐤃𐤁𐤓 Ps. 22: 1) + du har öfvergifvit mig Mt. 27: 46, Mc. 15: 34.

+ σαβαώθ = 𐤔𐤁𐤁𐤁𐤃𐤁𐤓 härar, härskaror (i synnerhet himlens), Κύριος σ. = 𐤔𐤁𐤁𐤁𐤃𐤁𐤓 l. 𐤔𐤁𐤁𐤁𐤃𐤁𐤓

(himla)härskarornes HERre, till beteckning af Gud den allsvåldige, aldrähögste Rom. 9: 29, Jac. 5: 4. *σαββατισμός*, οὗ ὁ (*σαββατίζω* fira sabbät, af följ.) sabbatsfirande, sabbatshvila l. -ro Hebr. 4: 9. * *σάββατον*, ου, τό, dat. plur. *metaplastiskt* *σάββασι* (𐤒𐤒𐤆𐤃𐤃𐤁 hvilo- l. fridag af 𐤒𐤒𐤆𐤃𐤃𐤁 upphöra med arbete, hvila) egentl. *hvila ifrån arbete* = *κατάπαυσις*, hvilodag 1:o) *sabbat*, lördag l. rättare: ifrån solnedgången på fredagen till samma tid på lördagen; Mt. 12: 2 *al.*; plur. nyttjas visserligen om flera sabbater ss. Act. 17: 2, Col. 2: 16, men vanligtvis om en sabbat (i analogi med Grekernas och Romarnes namn på fester t. ex. *Παναθήγαια*, Saturnalia o. s. v.; kanske också blott en efterbildning af Aramäiska singularformen 𐤒𐤒𐤆𐤃𐤃𐤁) Mt. 12: 1 *sæpe*; *σαββάτου ὁδός* Act. 1: 12 (se *ὁδός*), *τὸ μεταξὺ σ.* Act. 13: 42 (se *μεταξύ*). — *Ann.* Sabbatsdagen var af Gud sjelf instiftad till minne af skapelsens fullbordan Genes. 2: 2. 3; hvarje Jude var förpligtad att afhålla sig ifrån allt arbete på denna dag Exod. 20: 8. 11, den häremot bröt skulle dö Genes. 35: 2 (det är derföre som Pharisæerna förebrådde Frälsaren att Hans lärjungar uppryckte ax på sabbaten Mt. 12: 1. 2 — så fick man enligt traditionen icke bota, undantagande lifsfarliga sjukdomar, *ibid.* 10). — 2:o) *synecd.* både i *singul.* och *plur.* vecka (som börjar efter sabbaten och slutar med sabbatsdagen) Mt. 28: 1 *al.* ss. *μία σαββάτων* l. *c. al.* l. *σαββάτου* 1 Cor. 16: 2 l. *πρώτη σαββάτου* Mc. 16: 9 första dagen i veckan = söndagen = 𐤒𐤒𐤆𐤃𐤃𐤁 𐤒𐤒𐤆 (i den Rabbiniska räkningen), så betyder 𐤒𐤒𐤆𐤃𐤃𐤁 𐤒𐤒𐤆 måndag o. s. v.

σαγήγη, ης, ἡ ett stort nät, not Mt. 13: 47. * *Σαδδουκαῖος*, ου, ὁ (*antingen* af 𐤒𐤒𐤆𐤃𐤃𐤁 rätträdig, orthodox, eller af 𐤒𐤒𐤆𐤃𐤃𐤁 *Σαδώκ*, som var en lärjunge till Antigonus Socheus i förra hälften af 3:dje århundradet f. Chr.) *Sadduceer*, som tillhör Sadduceiska sekten (de 3 religionspartierna voro *Pharisæer*, *Sadduceer* och *Essæer*, af lika de sistnämnde icke förekomma i N. T.). Sadduceerne förkastade alla traditioner och höllo sig i religionsaker blott vid G. T:s skrifter (icke blott Pentateuchen, ss. några påstå), hvaraf troligtvis namnet (*ann.* skillnaden emellan *Katholiker* och *Protestanter*, *Sonniter* och *Schüiter* hos Muhammedanerna); de nekade tillvaron af andar och englar (Act. 23: 8), själeus odödlighet och kroppens upp-

ståndelse (Mt. 22: 23 *al.*) och följaktligen belöning och straff efter döden; de trodde icke heller på Guds försyn, utan allt berodde på menniskan sjelf. För öfrigt voro de af stränga seder (andra antaga motsatsen); dock stodo de hos folket i ringa anseende, hos de förnämde och rike deremot i så mycket större. Deras antal var ringa i jämförelse med Pharisæernas, med hvilka de i öfrigt stodo i en skarp motsats, men gjorde gemensam sak emot Frälsaren och Hans lära. — Man har med mer l. mindre skäl jemfört *Pharisæerna* med Stoikerna, *Sadduceerna* med Epicuræerna och *Essæerna* med Pythagoræerna; fkmr Mt. 3: 7 *al.*

Σαδώκ, ὁ *indecl.* (𐤒𐤒𐤆𐤃𐤃𐤁 rätträdig) *Sadok*, Azors son Mt. 1: 14 (*bis*).

σαῖνω (beslägtadt med *σειώ*) sätta i rörelse, skaka (egentl. vifta med svansen *οὐροῦ* äfven *οὐράν*, om hundar), oroa; *pass.* skakas, drifvas hit och dit, blifva vacklande, vackla 1 Thess. 3: 3. *

σάκκος, ου, ὁ (𐤒𐤆𐤃) *säck*, egentl. hårduk l. groft och tjockt tyg i synnerhet af gethår *σ. τρίχινος* Apoc. 6: 12 hårsäck, och allt deraf förfärdigadt — en klädning l. mantel af sådant tyg nyttjade pilgrimer och österländska asketer, äfvensom propheter och botpredikanter Apoc. 11: 3 (jfr Mt. 3: 4); äfven sörjande brukade en sådan, grof, svart, säcklik, med armhål försedd klädning och beströdde hufvudet med aska Mt. 11: 21, Lc. 10: 13. — Man har gjort den anmärkningen, att ordet förekommer i nästan alla både äldre och nyare språk.

Σαλά, ὁ *indecl.* (𐤒𐤒𐤆𐤃𐤃𐤁 telning) *Sala*, Ebers fader Lc. 3: 35. *

Σαλαθιήλ, ὁ *indecl.* (𐤒𐤒𐤆𐤃𐤃𐤁𐤒𐤒𐤆𐤃𐤃𐤁 jag har begärt af l. bedt Gud) *Salathiel*, Jechonias son Mt. 1: 12, Lc. 3: 27.

Σαλαμίς, ἴνος, ἡ *Salamis*, sjöstad i östra delen af ön Cypern med en beqväm hamn, fordom säte för mäktiga konungar och äfven sedermera en af de förnämsta städer på ön. Sedan det genom en jordbäfnings blifvit förstördt under *Constantin den store*, lät denne kejsare (och hans närmaste efterträdare) återuppbygga det under namn af *Constantia*; några tiuumars väg S.V. derifrån ligger det nuvarande Famagusta.

Σαλείμ, ἡ *indecl.* (𐤒𐤒𐤆𐤃𐤃𐤁) *Salem* l. *Salim*, en by l. liten stad söder om Schythopolis på Jordans-ängen d. ä. nära Jordan vester om denna flod; men

sjelfva platsen, der Salem legat, är nu obekant. Nära intill vid *Ænon* (se *Αἰών*) döpte Johannes Joh. 3: 23, sedan han lemnat Bethania l. Bethabara på andra sidan Jordan. *

σαλεύω, *ευσα*; *ευδήσομαι*, *ευμαι*, *εύθην* (*σάλος*) röra af oeh an, svänga, gunga, skaka ss. hafvet (floden) Le. 6: 48 (rubba huset), vinden, jordbäfning Hebr. 12: 26 (om Guds röst, som skakade jorden vid lagens utgifvande på Sinai Exod. 19: 18), *metaphor.* uppskaka l. -röra, uppvigla Aet. 17: 13; — *pass.* skakas Mt. 24: 29 *al.*, af vinden Mt. 11: 7, Lc. 7: 24, af jordbäfning Aet. 16: 26; *trop.* rubbas, bringas ur sin (förra lyckliga) ställning Aet. 2: 25, *ἀπὸ τοῦ νοῦς* 2 Thess. 2: 2 ∼ låten försätta eder i en skakande sinnesrörelse (så att J kommen bort) ifrån edert (vanliga) sinnestillstånd; *τὰ σαλεύόμενα* Hebr. 12: 27 det vaeklande, ombytliga (sådant är allt skapadt, alla jordiska riken, ja, himmel och jord Hagg. 2: 6 — i motsats mot *τὰ μὴ σ.* Guds orubbliga rike, jfr Mt. 24: 35, 2 Petr. 3: 7. 13).

Σαλήμ, *ἡ indecl.* (*שָׁלֵם*) egentl. *adject.* fulländad, men äfven lefvande i frid och vänskap — ss. *nomen propr.* = *שָׁלֵם יְרוּשָׁלַיִם*, ss. *appellat.* är det *neutrum* = *שָׁלֵם* sällhet, frid (=) *Σόλυμα* (*Joseph.* *τὴν μέντοι Σόλυμα ὕστερον ἐκάλεσαν Ἱεροσόλυμα*), *Salem*, den stad, der *Melchisedek* var konung och den högste Guds prest (se Genes. 14: 18); *Hieronymus* antager utan skäl, att Salem var samma stad som *Σαλείμ* (hkt se); fkmr Hebr. 7: 1. 2.

Σαλμών, *ὁ indecl.* (*שָׁלֹמֹן*) beklädd *Salmon*, Naasons son Mt. 1: 4. 5, Le. 3: 32.

Σαλμώνη, *ἡ* (äfvén *Σαλμώνιον* *Sal-* l. *Sammōnium*) *Salmonē*, den nordostligaste udden på Creta, midtemot Cnidus i Mindre Asien Aet. 27: 7. *

σάλος, *ου*, *ὁ* (beslägtadt med *ἄλος* haf) *salum*, hvarje gungande, orolig rörelse, i synnerhet hafvets brusning, bränning Le. 21: 25 *

σάλπιγξ, *εγρος*, *ἡ trumpet*, basun Mt. 24: 31 *al.*, begagnades ss. signal till anfall (*τὸ πολεμικόν*) 1 Cor. 14: 8; vid Guds befallningar och uppenbarelser Apoc. 8: 2. 6. 13, 9: 14, Hebr. 12: 19; vid Christi tillkommelse samt de dödas uppväekande och sammankallande Mt. 24: 31, 1 Cor. 15: 52, äfvén *σ.* *θεοῦ* 1 Thess. 4: 16.

σαλπίζω, *ίσω*, *ισα* (fgde) *trumpeta*, blåsa i trumpet (för att dermed sammankalla de döda ur deras

grafvar) *imperson.* 1 Cor. 15: 52 (liksom *ἀσπράπτει*, *νίφει*, *ἕει*), basuna (om de 7 englarne) Apoc. 8: 6—13 *al.*; stöta i basun (för att väeka uppseende med det man gör) Mt. 6: 2.

σαλπιστής, *οὔ*, *ὁ* (fgde) trumpetare Apoc. 18: 22; sednare form för den classiska *σαλπιγκτής*. *

Σαλώμη, *ἡ*, *ἡ* (egentl. den fredliga af *שָׁלֵם* fred) *Salome*, Zebedæi maka och således moder till apostlarna Jacobus den äldre och Johannes (i sednare tider har man börjat antaga, att hon var den syster till Frälsarens moder, som omtalas Joh. 19: 25); denna *Salome* får icke förblandas med *Herodias'* dotter af samma namn, hkn, utan att uttryckligen nämnas, förekommer Mt. 14: 6; fkmr Mc. 15: 40, 16: 1.

Σαμάρεια, *ας*, *ἡ* (*שַׁמְרִיָּה*) väktaren tillhörig, vaktberg) *Samaria*; 1:0) hufvudstaden i provinsen Samaria, uppbyggd omkring 922 f. Chr. af *Amri* l. *Omrí*, en af Israëls konungar, på ett berg af samma namn (Schimron) med vidsträckt utsigt ungefär 16 timmars väg norr om Jerusalem, och upphöjd till de Israëlitiska konungarnes residens. Efter en treårig belägring (under Hosea) af Assyriske konungen *Salmanassar* eröfrades staden 721 l. 720 f. Chr. och befolkades, liksom de andra Israëlitiska städerna, med främmande colonister. Sedermera intogs och förstördes den af Johannes Hyreanus, men uppbyggdes åter af Romerske ståt-hållaren *Gabinius* och skänktes af Augustus till Herodes den store, som Augustus till ära kallade den *Σεβαστή Augusta*, hvaraf den dervarande obetydliga byn ännu heter *Sebustieh*; anses förekomma Aet. 8: 5, *metonym.* invånarne deri Act. 8: 14, men hör troligen till 2:0) provinsen Samaria, som låg emellan Galilæa i norr och Judæa i söder, hade Medelhafvet i vester och Jordan i öster; var den minsta af de 4 provinser, hvori Palæstina var indeladt (se *Ἰουδαία*); fkmr Le. 17: 11, Joh. 4: 5. 7 *γυνή ἐκ τῆς Σ.* = *Σαμαρεῖτις* v. 9 Samaritanska, *al.*

Σαμαρείτης, *ου*, *ὁ* (fgde) *Samarit* l. *Samaritan*, invånare i staden l. landskapet Samaria. Detta landskap innefattade Ephraims stam, halfva Manasse och en del af Isasehars. Invånarne blefvo af *Salmanassar* på konung Hoseas tid bortförde i fångenskap (se fgde). Efter bortförandet skickade Assyriens konung från Babylon och andra orter till det folktomma landet colonister, hvilka blan-

dade sig med de qvarblifne och nu kallades *Samariter*. De bådo väl, då de blefvo hemsökte af lejon, Assyriens konung om en Israëlitisk prest ibland dem som blifvit bortförde; men de dyrkade tillika de många afgudarne i deras förra hemland. Dessa Samariter blefvo af de under *Serubabel* återkomne Judarne uteslutne från delaktighet i tempelbyggnaden och nationalgudstjensten; hvarföre de genom anklagelser hos *Cyrus* sökte hindra tempelbyggnaden. Derpå, äfvensom på den dogmatiska skiljaktigheten (Samariterna erkände neml. blott Pentateuchen ss. helig bok) grundade sig det outsläckliga hatet emellan Judarne och Samaritanerne. — *Manasses*, en Judisk prest och broder till öfverstepresten Jaddus i Jerusalem, gifte sig med en dotter till *Sanballat*, den Persiske hedniske ståthållaren i Samarien; hvadan Jaddus afsatte honom från prestembetet. Derpå drog *Manasses* till Samarien och byggde med *Alexander* den stores tillstånd ett tempel på berget *Garizim* och upprättade der en egen gudstjänst. Ifrån denna tid upplågade ännu mera hatet, så att Samaritanerne icke en gång ss. hedningarne kunde blifva proselyter. Derföre kallar ock Frälsaren en Samarit *ἀλλογενής* främling Lc. 17: 18; deraf också lärjungarnes och Samaritanskans förundran Joh. 4 cap. — Samaritanerne väntade Messias Joh. 4: 25, och flera af dem öfvergingo till kristendomen både i och efter Frälsarens tid; de vänta Honom ännu i *Sichem*, i det de återopa sig på Deuteron. 18: 15 — nu mera lär dock deras antal inskränka sig till 30 familjer, boende i *Sichem* och *Joppe*; fkmr Mt. 10: 5 al.

Σαμαρείτις, ὄσος, ἡ (fgde) Samaritansk γυνή Joh. 4: 9 qvinna, Samaritanska (bis).

Σαμοθράκη, ἡ, ἡ *Samothrace*, en ö i Ægeiska hafvet vid kusten af Thracien, midtemot mynningen af floden Hebrus, med en stad af samma namn. Mysterierna, som der firades, äro verldsberömda. Före Samiska flyktingars invandring, af hka ön sannolikt fick detta namn, hette den *Leucosia* (och *Dardania*); nu heter den *Samotraki* l. *Samandraci*; fkmr Act. 16: 11. *

Σάμος, ὄς, ἡ *Samos*, ö i Ægeiska (Icariska) hafvet vid Ioniens kust, 40 stadier från udden *Trogilium*, 7 stadier från *Mycale* i Mindre Asien, midtemot *Milet*, berömd ss. säte för Junosdyrkan och ss. Pythagoras' fädernesland. Var rik på produkter, dock ej på vin ss. de angränsande öarne (t. ex.

Chios); invånarne fingo af Augustus libertas; heter nu *Sussan Adassi*; fkmr Act. 20: 15. *

Σαμουήλ, ὁ indecl. (לְסַמוּאֵל troligen af שְׁמוּאֵל = שְׁמוּאֵל och שְׁמוּאֵל Guds namn; andra af שְׁמוּאֵל bönhörd af Gud) *Samuel*, son af Elkana och Hanna från *Ramathaim Zophim* (= *Ραμᾶ*, hkt se) på Ephraims berg, blef af sin moder bestämd till Naziré (se *σίξερα*), uppfostrad ss. tjenare vid helgedomen i Silo och der invigd till prophet. Denne grundade eller återställde prophetskolorna, troligen det förra; Skriften namngifver 5 sådana inrättningar: 2 under Samuels tid, den ena i *Kiriath Jearim*, der förbundsarken den tiden befann sig (1 Sam. 10: 5, 10), den andra i *Rama* (1 Sam. 19: 18—24), 3 under Elias' och Elis tid icke långt från *Gilgal*, *Jericho* och *Bethel*. I eller utanför dessa städer bodde nu de talrika unga männen med hvarandra i coloniartade kretsar, de ogifte i större byggnader förenade till ett hushåll, de gifte deremot med sina familjer för sig sjelfva i särskilda hyddor. För dessa brödraföreningar voro propheterna föreståndare; undervisningsämnen derstädes voro i egentlig mening rent bibliska: lagen, prophetande, fädernas historia, ceremonierna, äfven nämnes sång-, ton- och diktkonsten, ss. kan ses af ofvan anförda ställen. Samuel var den siste af שְׁמוּאֵל (domare) i Juda och smorde till Judarnes konungar Saul och David; se för öfrigt *Sam. 2:ne Böcker*; förekommer Act. 3: 24, 13: 20, Hebr. 11: 32.

Σαμφών, ὁ indecl. (שִׁמְשֹׁן troligen diminut. af שִׁמְשֹׁן sol) *Simson*, Israëlit af stammen Dan och i 20 år Schophet öfver Hebræerna, hkn genom en rad af äfventyrliga bedrifter tillfogade de då öfver Hebræerna herrskande Philistæerna, som retat honom, mycken förtret och skada; han understöddes dervid af en ovanlig slughet och utomordentlig kroppsstyrka (Judie. 13—16 capp.), var naziré, se *σίξερα*; fkmr Hebr. 11: 32. *

σανδάλιον, ὄς, τὸ, diminut. (af τὸ σάνδαλον st. *σανδάλιον* af följ.) *sandal*, en trä- l. äfven lädersula under foten, som fastbands ofvanpå foten med remmar, vanligen ett slags fruntimmersskor; hos Hebræerna buro ock männer dylika skor l. sulor. De lägste slafvarne hade till göromål att påbinda och aftaga dessa sandaler, bära dem efter sina herrar o. s. v. — Inne i rum har Österländningen inga skor (tofflor) på sig, utan plägar vid

besök taga af sig dem i förstugan (liksom vi galscher), utom vid påskmåltiden, på det man måtte framställa sig i fullkomlig resdrägt; ty på resor och vid utgående påtager sig hvarje ordentlig man sina fotplagg. Då det med denna fotbeklädnad var naturligt, att fötterna blefvo fulla af dam och stoft, så kan man deraf förklara sig den idkliga fottvagningen. Sandalerna voro ursprungligen = ὑποδήματα, se dock detta ord; förekommer Mc. 6: 9, Act. 12: 8.

σανίς, ἰδος, ἡ bräde, plankan Act. 27: 44. *

Σαούλ, ὁ indecl. (שׂוּל den begärde) Saul, 1:o) Judarnes förste konung (1095—1055 f. Chr.), son af en ansedd Israëlit Kís af Benjamins stam, utmärkt genom ståtlig kroppsbyggnad (hufvudet högre än andra); han blef, då folket begärde en konung, af domaren och profeten Samuel smord dertill och i Mizpa föreställd folket, som med glädje hylade honom. Sauls första lyckliga företag, tåget mot Ammoniterne, hvilka hårdt ansatte Gilead, tillvann honom nationen helt och hållet, och det blef nu konungens hufvudomsorg att skydda landet emot de alltid stridsfärdige Philistæernas anfall. Blott genom hans son Jónathans djerfva hjältebragd blef Philistæiska hären drifven på flykten och snart fullkomligt slagen; dock kommo de alltjemt tillbaka, äfvensom Moabiter, Edomiter, Syrier och andra. I ett utrotelsekrig mot Amalekiterne ådrog sig konungen profeten Samuels förebräelse, derföre att han icke helt och hållet åtlydt HERrans genom Samuel honom gifna föreskrift att gifva allt det fångna till spillo. Profeten vände sig nu ifrån Saul och smorde på HERrans befallning David till konung. De hjälte-dater David utförde ådrogo honom Sauls afund, och denne stod sedermera efter hans lif. Slutligen blef i ett krig emot Philistæerna Sauls här slagen och hans 3:ne söner stupade; hvarefter han själf, trött vid lifvet, störtade sig på sitt eget svärd. Sauls historia finnes utförligt framställd 1 Sam. 8 cap.—2 Sam. 1 cap.; fkmr Act. 13: 21. — 2:o) Aposteln Pauli Judiska namn före hans omvändelse (äfvén Σαῦλος, hkt se — se ock Παῦλος) Act. 9: 4. 17 al.

σαπρός, ἄ, ὄν (σήπω, ἐσάπην) rutton, skämd, af dålig beskaffenhet, dålig, oduglig (till begagnande), ond 1:o) i *physisk* mening, ss. δένδρον Mt. 7: 17 al. murket, skadadt l. odugligt (neml. att

bära god frukt), σαπρά (scil. ἰχθύδιω) Mt. 13: 48 skämda l. till begagnande odugliga fiskar. — 2:o) i *ethisk* mening: dålig, oduglig (till uppbyggelse) σ. λόγος Eph. 4: 29.

Σαπφείρη, ης, ἡ (antingen af ἱεὺς skön, eller af ἱεὺς se följ.) Sapphira, hustru till Ananias (se Ἀνανίας) Act. 5: 1 följ.

σάπφειρος, ου, ἡ ἱεὺς sapphir, en ädelsten af himmelsblå färg, öfversädd med gyllene punkter Apoc. 21: 19. *

σαργάνη, ης, ἡ (af obekant derivation) flätverk, korg 2 Cor. 11: 33. *

Σάρδεεις, εων, αἱ Sardes, gammal och rik hufvudstad i Lydien och residens för de Lydiske konungarne, bland hvilka den rike Cræsus märkes, låg på en fruktbar slätt vid floden Pactolus och på norra slutningen af berget Tmolus 540 stadier (= 9 svenska mil) från Ephesus; blef sedermera säte för en Persisk satrap. Efter Antiochus den stores besegrande kom det i Romarnes händer, men sjönk snart ned till en ganska medelmåttig stad; dess invånare voro af gammalt beryktade för ett utsväfvande lefnadssätt. Der fanns en kristen församling, till hkn ett af de apoclypt. sändebrefven är ställdt; fkmr Apoc. 1: 11, 3: 1. 4.

Σάρδιος, ου, Apoc. 4: 3 || följ., hkt se.

Σάρδιος, ου (egentl. adj. af Σάρδεεις) Sardisk; ὁ sarder, en ädelsten, som brukades till signetringar, af genomskinlig, eldröd, köttaktig färg (deraf vår carneol af det Italienska carne, kött); annars skiljes denna *qvinnliga* art ifrån den manliga, sard, som var brunaktig; den förra menas Apoc. 4: 3 (HERrans ansigte lyste med eldens glans och hans talar var glänsande purpur). *

σαρδόνουξ, υχος, ὁ sardonyx, en blandning af onyx och carneol (se fgde); onyx liknade till färgen en nagel (ὄνουξ), genom hvilken köttet genomskimrar, hade ock mjölkhvita strimmor; alltså var sardonyx röd och hvitstrimmig Apoc. 21: 20. *

Σάρεπτα l. Σάρεφθα, ου, τά (ἱεὺς ἱεὺς smälthytta?) Zarpath l. Sarepta, stad i Phoenicien l. rättare Sidonien emellan Tyrus och Sidon icke långt ifrån det sednare; märkligt i Bibliska historien för den fattiga enkan som der bodde och hos hkn profeten Elias gästade 1 Reg. 17: 9—24; kallas Σ. Σιδῶνος, emedan staden låg inom Sidons område; fkmr Lc. 4: 26. *

σαρκικός, ἡ, ὄν (σάρξ) egentl. tjenlig för köttet, rätande sig efter köttet)(πνευματικός 1 Cor. 3: 3 (beherrskade af σάρξ, den mot Guds Ande stridande menckliga naturen — se σάρξ — och således motsträfvande πνεῦμα)(πνευματικοί som styras af Guds Ande); hörande till köttet, köttslig, σοφία 2 Cor. 1: 12 den rent menckliga visheten, hvilken icke står under den H. Andes inflytande, utan är ett verk af den oupplysta och förderfvade menckskonaturen (jfr och σ. ψυχική Jac. 3: 15 — skiljes från den christliga visheten, som härrör från den H. Ande), ὄπλα 2 Cor. 10: 4 köttsliga (blott menckliga och ss. sådana svaga och otillräckliga för den apostoliska verksamhetens ändamål)(δυνατὰ τῶ θεῶ) vapen, ἐπιθυμία 1 Petr. 2: 11 köttsliga begärelser (dessa strida emot själen, i det de söka göra henne underdånig deras tjenst och derigenom förlustig af saligheten); kroppslig, lekamlig, timlig τὰ σ. Rom. 15: 27, 1 Cor. 9: 11 som hör till detta lifvets behof, detta timliga lifvets uppehälle och nödortf, som angår menckskans materiella l. animaliska lif ss. föda, kläder, egodelar o. s. v. — *Ann.* Om skillnaden emellan detta ord och följande, se följ.

σάρκινος, η, ον (följ.) bestående af kött, köttaktig ἐν πλαξίν καρδίας σ. 2 Cor. 3: 3 i hjertats tafolor af kött)(λιθίναις; af köttslig natur (hvars natur är σάρξ) Rom. 7: 14 *al.* — *Ann.* Ordet anses i allmänhet = fgde och blir också dermed förvexladt i editionerna ss. Rom. 7: 14, men med orätt; ty sjelfva ändelserna (αἶμα, ἄμα) utmärka en olikhet dem emellan; en opånyttfödd t. ex. är σάρκινος (och ss. sådana betecknar Paulus Corinthierna 1 Cor. 3: 1, emedan de ss. svaga nybörjare i christendomen ännu syntes bestå af idel σάρξ), men en pånyttfödd är σαρκικός, då han låter köttet beherrska πνεῦμα (ss. de mera för sig komna Corinthierna öfverlemnade sig åt sektväsende 1 Cor. 3: 3).

σάρξ, σαρκός, ἡ (Æol. σύρξ, liksom af σύρω — det som drages från benen?) caro, kött, menckskors och djurs; i N. T. 1:o) i egentlig mening Lc. 24: 39 *al.* — 2:o) *synecd.* för kropp, lif, menckiska ἡ σάρξ μου Rom. 11: 14 mina anförvandter (Judarne), ἑτέρα σ. Jud. 7 ett annat kött, en annan (af sitt kön); för öfrigt, πᾶσα σάρξ = πάντες ἄνθρωποι Lc. 3: 6 *al.* o. s. v. — 3:o) med bibegrepp af svaghet, vanmakt o. s. v. ss. σάρξ καὶ αἷμα Mt. 16: 17 en svag menckiska,

Gal. 1: 16 och Eph. 6: 12 svaga menckiskor (se αἷμα), 1 Cor. 15: 50 vårt jordiska l. kroppsliga väsen (som vi hafva i detta jordlifvet och hvars hufvudbeständsdelar äro kött och blod) o. s. v. — 4:o) med bibegrepp af det förderfvade, ogudaktiga, syndiga i vår natur; utmärker det menckliga i sig, det rent menckliga i motsats till det gudomliga — menckiskan sådan hon är uti sig med sin medfödda syndfullhet utan pånyttfödelse af Guds nåd Joh. 3: 6 *al.*; hit höra phraserna εἶναι, ζῆν, περιπατεῖν, κατὰ σ. Rom. 8: 4. 5. 12. 13, vara, lefva, vandra efter köttet = den syndiga menckskonaturen o. s. v.; äfvensom κατὰ τὴν σάρκα Joh. 8: 15 efter det yttre (hvarefter han syntes dem ss. en vanlig menckiska), κατὰ σ. Rom. 4: 1 på rent menckligt vis (i motsats till trons högre, andliga element), κατὰ σ. σοφός 1 Cor. 1: 26 menckligt vis, Ἰσραὴλ κατὰ σ. 1 Cor. 10: 18 det köttsliga, rent menckliga Israel () (Ἰ. κατὰ πνεῦμα det andliga Israel, de christne), εἰδέναι τινὰ κατὰ σ. 2 Cor. 5: 16 känna ngn ss. menckiska (så att man bedömmar honom efter hvad han ss. menckiska är)(κατὰ πνεῦμα ss. christen), καὶ ἐν σαρκὶ καὶ ἐν Κυρίῳ Phil. 16 både ss. menckiska och ss. christen o. s. v. — 5:o) om Christo: Hans menckliga natur, dock utan synd och förgängelse κατὰ σ. Rom. 1: 3 till sin menckliga natur, ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς σ. Hebr. 5: 7 i Hans köttsdagar (härmed menas Hans förnedringstillstånd) o. s. v. — *Ann.* Om striden emellan σάρξ och πνεῦμα Gal. 5: 17, se πνεῦμα.

Σαρούχ, äfven Σερούχ, ὁ indecl. (סָרֻחַ hopflätad af סָרֻחַ) Saruch, Nachors fader Lc. 3: 35. * σαρώω; ωμαι (σάρως, ὁ l. σύρον, τό qvast af σαίρω =) sopa Lc. 15: 8, feja, putsa; p. p. p. Mt. 12: 44, Lc. 11: 25.

Σάρρα, ας, ἡ (סָרָרָה furstinna, hette innan löftet skedde till henne סָרָרָה) Sara, Abrahams hustru, var dotter af Thara, Abrahams fader, men af annan moder, således halfsyster till sin man; först i ålderdomen (vid 90 års ålder) födde hon Isaac; dog 127 år gammal i Hebron och blef der begrafven; fkmr Rom. 4: 19 *al.*

Σάρων, ωνος, ὁ, äfven Σαρώων l. -ωνᾶς (סָרוֹן st. סָרוֹן? slättmark, slätt) Saron, en slätt i Palestina vid kusten af Medelhafvet ifrån Cæsarea (Palestina) till Joppe, utmärkt för rik vegetation (»blomster i Saron») och goda betesmarker; midt

på densamma emellan *Lydda* och *Apollonia* (Arsuf) ligger byn Saron, som fordom kanhända var en stad och kunde menas Act. 9: 35, ehuru artikeln synes antyda »den bekanta (slätten) Saron». *

σατᾶν, ὁ *indecl.* = följ.; fkmr blott 2 Cor. 12: 7 ss. *genit.* *

σατανᾶς, ᾧ, ὁ (ⲓⲱⲱⲣ ofreda, förfölja) egentl. *vederpart*, motståndare; κατ' ἐξοχήν *satan*, som förförer menniskorna till det onda och anklagar dem hos Gud, Mt. 4: 10 *al.*, Lc. 22: 31; hans hufvudsyftemål är att hindra Guds verk bland menniskorna, hvarföre äfven Petrus, då han ville afstyrka och hindra Frälsaren ifrån att lida och dö för menniskorna, kallades *trop.* *satan* Mt. 16: 23, Mc. 8: 3; — παραδοῦναι τῷ σ. 1 Cor. 5: 5, 1 Tim. 1: 20, se παραδίδωμι.

σάτον, ου, τό (ⲓⲛⲧⲱ, Aram. Ⲛⲧⲛⲧⲱ, hvaraf Grek. formen *saton*, ett mått för torra varor, som enligt Rabbinnerne utgjorde 144 äggskal, var $\frac{1}{3}$ af ⲓⲱⲱⲛ; Epha var $\frac{3}{4}$ μέδιμνος; Medimn = 10 $\frac{2}{3}$ kappar = $\frac{1}{3}$ tunna; alltså Epha = 8 kappar l. 1 halfspann och *saton* = 2 $\frac{2}{3}$ kappar Mt. 13: 33, Lc. 13: 21.

Σαῦλος, ου, ὁ (ⲉⲓⲛⲧⲱ) den begärde af ⲉⲓⲛⲧⲱ) *Saulus*, Aposteln Pauli namn före hans omvändelse (se Παῦλος), Act. 7: 58 *al.*

σαντοῦ, ἧς, οὔ = σεαντοῦ, hkt se.

σβέννυμι l. ὦο, σβέσω, ἔσβεσα släcka, utsläcka a) i *egentlig* mening Mt. 12: 20 *al.* — b) i *tropisk* mening: τὸ πνεῦμα 1 Thess. 5: 19 den H. Ande (tänkt ss. en eldslåga — jfr första pingstdagens händelser), äfven dämpa, undertrycka. — *Pass.* slockna, αἱ λαμπάδες Mt. 25: 8 hålla på att slockna, τὸ πῦρ Mc. 9: (44. 46). 48.

σεαντοῦ, ἧς, οὔ (σέο = σοῦ, αὐτοῦ) *pron. reflex.* dig sjelf o. s. v. Mt. 4: 6 *al.*

σεβάζομαι, ἀσθην (σέβας vördnadsfull skygghet, räddhåga, vördnad) = σέβομαι Rom. 1: 25 *scil.* τὴν κτίσιν. *

σέβασμα, ατος, τό (fgdc) *det dyrkade, helgedom*, föremål för dyrkan ss. tempel, altaren, bildstoder Act. 17: 23; 2 Thess. 2: 4 = numen, guda-väsende.

σεβαστός, ἧ, ὄν *adj. vble* (af σεβάζομαι) den vördade, dyrkade = Augustus = kejsare ss. *subst.* Act. 25: 21. 25 (om Nero), ss. *adject.* kejsarlig σπεῖρα Act. 27: 1 den kejsarliga cohorten (var den utaf de 5 i Cæsarea stationerade cohorter,

hku gällde ss. kejsarens lifvakt) = σπ. Ἰταλική Act. 10: 1, se Ἰταλικός.

σέβομαι (σέβω = σεύω skrämna, jaga, förfölja) *fly*, undfly, sky, hafva försyn för (att göra ngt ondt), frukta, vörda, dyrka i synnerhet Gud Mt. 15: 9 *al.*; portproselyterne (se προσήλυτος) kallades οἱ σεβόμενοι προσήλυτοι Act. 13: 43 l. blott οἱ σ. Act. 13: 50, 17: 4. 17 l. fullständigt οἱ σ. τὸν θεόν Act. 16: 14, 18: 7.

σειρά, ᾧς, ἧ (εἶρω knyta, binda) *band*, boja, kedja ζόφου 2 Petr. 2: 4 åt mörkrets bojor d. ä. de bojor som höra till mörkret i Tartarus l. Gehenna (orden höra till παρόδωκεν). *

σεισιμός, οὔ, ὁ (följ.) *skakning, scil.* τῆς γῆς jordbäfning Mt. 24: 7 *al.*, skakning (genom stormvinden) ἐν τῇ θαλάσσει Mt. 8: 24 inom hafvet d. ä. svallning, sjögång.

σειώ, σείσω; ἐσεισθην (beslägtadt med σεύω) skaka, sätta i rörelse a) i *egentlig* mening: om jordbäfning Mt. 27: 5, om träd som skakas af vinden Apoc. 6: 13; — b) i *metaphor.* mening: om folk-rörelse: πᾶσα ἡ πόλις ἐσ. Mt. 21: 10 hela staden kom i rörelse, ἐσεισθσαν Mt. 28: 4 de skakades, bäfvade; — Hebr. 12: 26 jag skall skaka icke blott jorden, utan äfven himlen (har afseende på Hagg. 2: 7. 8, i hkn sednare vers antydes, att härmed menas hedningarnes l. de hedniska rikenas omhvälfning — alla synliga, jordiska, skapade riken skola skakas och falla, endast Guds rike skall blifva evinnerliga — se ock σαλεύω *in fine*).

Σεκουῦνδος, ᾧς, ὁ (lat.) *Secundus*, Pauli följeslagare från Grekland till Mindre Asien Act. 20: 4. *

Σελεύχεια, ας, ἧ (af Σέλευκος ὁ Νικάτωρ, dess grundläggare l. åtminstone utvidgare) *Seleucia*, hamnstaden till Antiochia i Syrien, en starkt befästad och för ointaglig ansedd stad i Syrien vid Medelhafvet med en hamn, 40 stadier norr ut från floden Orontes' mynning, 120 stadier vester om Antiochia, hufvudort i provinsen Sclencis. Den hade binamnet ἧ ἐν Πιερία *Pieria* af berget Pierius, vid hkt den låg, af *Seleucia ad mare* till skillnad från flera Syriska städer med samma namn. Sedan Pompeji tid var den urbs libera; fkmr Act. 13: 4. *

σελήνη, ἧς, ἧ (σέλας glans, ljus) luna, måne Mt. 24: 29 *al.*

σεληνιαζομαι (fgde) vara månadsjuk l. -rasande, en sjukdom som efter månens beskaffenhet af- och tilltog och hade likhet med fallandesjukan eller var samma sjukdom = vara epileptisk Mt. 4: 24, 17: 15.

Σεμεί l. Σεμείν, ó *indecl.* (ΥΨΨ ryktbar, berömd af ΥΨΨ han hörde) Semei l. Simei Le. 3: 26. *

σεμιδαλις, εως, ή simila, similago, finaste hvetmjöl Apoc. 18: 13. *

σεμνός, ή, όν (*qsi σεβνός* af σέβομαι) vördnadsvärd, ärbär, värdig Phil. 4: 8 *al.*

σεμνότης, ητος, ή (fgde) vördnadsbjudande väsende, värdighet, yttre anständighet 1 Tim. 2: 2 (de christnas värdiga skick i alla lefnadsförhållanden), värdighet i föredragningssättet Tit. 2: 7.

Σέργιος, ου, ό (*lat.*) Sergius med binamnet Paulus, boende i Paphos och proconsul på Cypren (då en *provincia senatoria*), hkn Aposteln Paulus omvände till christendomen och tog sitt namn efter. Act. 13: 7. *

Σερούχ, se Σαρούχ.

Σήθ, ό *indecl.* (ΙΨ ersättning) Seth, Adams son i stället för Abel Le. 3: 38. *

Σήμ, ό *indecl.* (ΙΨ namn) Sem, Noachs son Le. 3: 36. *

σημαίνω, ανα (σημα, se följ.) teckna, gifva ett tecken, gifva tillkänna (genom tecken l. ord), antyda, i allmänhet tillkännagifva Joh. 12: 33 *al.*, uppgifva Act. 25: 27.

σημεῖον, ου, τό (= σημα) tecken 1:o) igenkänningstecken, hvarpå man igenkänner och särskiljer ngn l. ngt från andra, Mt. 26: 48, Le. 2: 12, τὰ σ. τοῦ ἀποστόλου 2 Cor. 12: 12 det som documenterar aposteln ss. sådan, det hvarpå man igenkänner den som är apostel, 2 Thess. 3: 17 (igenkänningstecken på ett brefs äkthet), kännetecken l. -märke, bevis; äfven tecken i allmänhet ss. περιτομής Rom. 4: 11 (*genit. appositionis*) omskärelsens tecken = det yttre tecken lkt bestod i omskärelsen. — 2:o) förtecken, förbådande tecken, förbud τῶν χαρῶν Mt. 16: 3 tidsperiodernas betydelsefulla förteelser, de förteelser hvilka betydelsefullt utvisa händelsernas förestående utveckling (liksom på himlen aftonrodnaden utvisar vaekert väder o. s. v.), τῆς σῆς παρουσίας Mt. 24: 3 till din tillkommelse, τοῦ υἱοῦ ἀνθρώπου v. 31 den förteelse som omedelbart föregår den

kommande Messias och utvisar inträdandet af Hans parusi, signalen dertill (troligen ett ljusfenomen efter den förutgående förmörkelsen v. 29 — en förglans till den δόξα, i hkn Messias sjelf skall uppträda); i denna betydelse fkmr ordet ock Mt. 13: 4, Le. 21: 7. (11. 25) *al.* — 3:o) under-tecken ss. σ. ἀντιλεγόμενον Le. 2: 34 (om Frälsaren sjelf) en gudomligt betydelsefull företeelse som röner motsägelse, se ock ἀντιλέγω; hvarigenom Frälsaren och apostlarne ådagalade sin gudomliga sändning, underverk, under Mt. 12: 38, Mc. 16: 17. 20 *al.*, äfven om glossolalien ss. ett under-tecken, portentum 1 Cor. 14: 22 neml. τοῖς ἀπίστοις, att de skulle onvända sig och blifva trogna; äfven om falska prophets underverk Mt. 24: 24 *al.*; fkmr ofta i förening med τέρατα och δυνάμεις ss. Joh. 4: 48, Act. 2: 22 *al.* (man har velat fixera en bestämd skillnad emellan σημ. och τέρατα enligt Act. 2: 19 τέρατα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω καὶ σημ. ἐπὶ τῆς γῆς κάτω, men denna skillnad är tillfällig; så heter det ju σημεῖον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ Mt. 16: 1 *al.* — Alla 3 σημ., τέρ. och δυνάμεις tjena blott att liksom uttömma begreppet af under och undergörande förmåga).

σημειώω (fgde) teckna, beteckna, sätta märke på; med. teckna upp åt sig, anteckna, lägga märke till τῶν 2 Thess. 3: 14 (nemligen för att undvika allt umgänge med honom μὴ συναναμίγνυσθαι). *

σήμερον, adv. (= Att. τήμερον *qsi* τῆ = ταύτη ἡμέρα hoc die) hodie, i dag, Mt. 6: 11. 30 *al.*, ή σ. ἡμέρα Act. 20: 26, Rom. 11: 8 *al.* den dag som i dag är, den närvarande dagen, äfven utan ἡμέρα ss. ἄχρι, ἕως l. μέχρι τῆς σ. Mt. 11: 23 *al.* ända till den närvarande dagen, vår tid, våra dagar; περὶ τῆς σ. Act. 19: 40 för denna dagen d. ä. för det som i dag händt; τὸ σήμερον Hebr. 3: 13 det der i dag; σ. καὶ αὔριον Le. 13: 32. 33 i dag och i morgon (antydta en bestämd tid för Frälsarens vistelse, hkt ock tilläggen τῆ τρίτῃ i öfvermorgon och τῆ ἐχόμενῃ följande dagen bevisa; deremot plägar Jac. 4: 13 i synnerhet med läsarten ἤ för καὶ tydas om en obestämd tid = inom kort, men äfven här böra orden förstas egentligt, ty v. 14 upptager αὔριον återigen), ἐχθές καὶ σ. x. τ. λ. Hebr. 13: 8 har afseende på den förflutna, närvarande och tillkommande tiden, se ἐχθές.

σημικίνθιον, ου, τό (*lat.*) semicinctium (semi half och cingo skörta, uppfästa) *halfskört*, förkläde, förskinn; andra: näsduk Act. 19: 12. *

σήπω göra rutten, låta ruttna; vanligen i *med.* med *p.* 2 *σέσηπα* (och *aor.* 2 *pass.* ἐσέπηγν) ruttna, förruttna Jac. 5: 2 (Jacobus talar med prophetisk blick om straffdomen ss. redan fullbordad). *

σηρικὸς, ἡ, ὄν (*Σήρ*, *plur.* Σήρες *Sererne*, ett Indiskt folk, från hvilket de gamla fingo sitt första siden — sedan silkesmasken från Serernas land) egentl. *Serisk*; sedan hörande till silkesmasken, af silke l. siden; *neutr.* sidentyg Apoc. 18: 12. *

σής, σεός, äfven σητός, ὁ (□□) mott, mal (i kläder, böcker, möbler) Mt. 6: 19. 20, Lc. 12: 33. † σητόβρωτος, ον (fgde och βρωτός, *adj.* vble af βιβρώσχω) *maläten*, uppäten l. förtärd af mal Jac. 5: 2. *

σθενώω, ὡσω (*ωσα* efter vanliga läsarten 1 Petr. 5: 10) (*σθένος* styrka, kraft) styrka, stärka 1 Petr. 5: 10 (så att J öfvervinner allt motstånd). *

σιγών, ὄνος, ἡ (obekant derivation) *kind*, käft, kindben Mt. 5: 39, Lc. 6: 29.

σιγάω, ἡσα; ἡμαι (följ.) *tystna*, tiga Lc. 9: 36 *al.*; äfven förtiga, *p. p. p.* förtegad, förborgad Rom. 16: 25.

σιγή, ἡς, ἡ (*σίζω* onomatop. ord: hväsa, hyssja, säga *hisch l. st.* tysta) *tystnad* Act. 21: 40, Apoc. 8: 1. σιδηρός, ου, ὁ jern Act. 18: 12. *

σιδηροῦς, ᾶ, οῦν, smdr. af εος, ἕα, εον (fgde) af jern, jern- Act. 12: 10 *al.*

Σιδών, ὤνος, ἡ (יִדְוֹנִי fiskfångst — så hette ock Canaans äldste son Genes. 10: 15 — alltså egentl. *fiskläge*) *Sidon*, äldsta staden i Phœnicien vid Medelhafvet med en god (dubbel)hamn, 200 stadier (= 3½ Svenska mil) norr om *Tyrus*, 400 stadier (= 6⅔ Svenska mil) söder om *Berytus*, en dagsresa från Pancas och 8¼ Svenska mil från Damaseus. Det var till en början hufvudstad i Phœnicien och utsände många colonier. Väl blef det vid fördelningen af Palæstina emellan Israëls 12 stammar draget inom Assers område, men eröfrades aldrig af Israëliterna. Dess invånare, יִדְוֹנִי, drefvo en ganska vidsträckt och fördelaktig sjö- och landthandel och underhöllo glasfabriker, lärfts- och andra manufacturer, som lemnade ganska konstfulla och eftersökta arbeten. Vid *Davids* tid synes det hafva kommit under den snabbt uppblomstrande staden *Tyri* herravälde. Då konung

Salmanassar ryckte in i Phœnicien, afföll *Sidon* från *Tyrus* och underkastade sig denne eröfrare; emellertid synes det haft egna konungar, och under *Artaxerxes III Ochus* gjorde det sig fritt, men blef af denne konung, oakadt ett tappert motstånd, intaget och förstördt 350 f. Chr.; dock byggde invånarne snart åter upp sin stad och gifvo sig under *Alexander den store* med bibehållande af egna vasallkonungar. — Emedan *Sidon* var det äldsta hufvudsätet för Phœnicisk kultur och mercantil verksamhet (hvarföre det ock förträdesvis förekommer i Classikernas äldsta underrättelser ss. *Iliad.* 6: 290 *al.*), synas namnen *Sidonier* och *Sidonisk*, äfven efter *Tyri* uppblomstrande, hafva blifvit begagnade för Phœnicier och Phœnicisk. Stadens namn står ock för landskapet *Sidonien* (se *Σάρπητα* och följ. ord). Det nuvarande *Saida* vester om det gamla *Sidon*, med ungefär 8000 invånare, är en icke obetydlig handelsplats; fkmr Mt. 11: 21. 22 *al.*

Σιδωνία, ας, ἡ (fgde) *Sidonien*, omfattande staden *Sidon* med dess område, Lc. 4: 26 || τῆς Σιδῶνος. *

Σιδώνιος, α, ον (se fgde) *Sidonier*, invånare i *Sidonien* l. *Sidon* Act. 12: 20. *

† σικάριος, ου, ὁ (af *lat.* sicarius af *sica*, dolk) *dolkbärare*, lönnmördare, bandit Act. 21: 38. *

σίκερα, τό *indecl.* (כַּרְשִׁי af כַּרְשִׁי taga sig rus) *rusdryck*, temetum, hvarje hetsig och berusande dryck; denna rusdryck beredd af säd, frukt, honung och dadlar (i Arabien företrädesvis om palmvin); fkmr Lc. 1: 15 [Johannes döparen skulle alltså blifva en *Naziré* — נַזִּירִי invigd, LXX ἡγιασμένος — d. ä. en sådan, som invigdes åt Jehova, skulle afhålla sig ifrån vin och andra rusdrycker och låta håret växa (se Num. 6 cap.); ofta varade nazireatet blott en tid t. ex. Act. 21: 23 följ. (se εὐχῆ); exempel på dem, som ifrån sin födelse för hela lifstiden invigdes åt Jehova äro *Simson*, *Samuel* och *Johannes döparen*]. *

Σίλας, α, äfven Σίλουανός, οῦ, ὁ (*förra* namnet i Apostlageringarne, *sednare* i Pauli bref) *Silas* l. *Silvanus*, en prophet i den christna församlingen i Jerusalem, som kom i beröring med Paulus Act. 15: 22. 32 och åtföljde honom på hans *andra missionsresa* (kanske ock *tredje*) genom Mindre Asien till Macedonien, men stadnade qvar någon tid i Beroea, då Paulus flydde derifrån, och sammanträffade med honom först i Corinth,

der han verkade för Evangelium; fkmr l. e. al. — Huruvida den *Silvanus*, som enligt 1 Petr. 5: 12 öfverförde Petri 1:sta bref till församlingarne i Mindre Asien, var samma person, kan icke bestämdt afgöras. Traditionen gör Silas till biskop i Corinth, men åtskiljer honom från Silvanus, förste biskopen i Thessalonica.

Σιλουανός, οὐ, ὁ *Silvanus*, se fgde.

Σιλωάμ, ὁ indecl. (Σιλωάμ sändning, emissio aquarum af Σιλωάμ skicka, släppa) *Siloah*, en källa och damm i en dal sydost om Jerusalem vid mynnigen af Tyropæon; den har ymnigt, välsmakande vatten, som framkommer genom en underjordisk kanal ifrån den så kallade Jungfrukällan, hvilken ligger i Kidrons (Josaphats) dal; källan uppväller ojemnt (non jugibus aquis, sed in certis horis diebusque ebullit *Hieronym.*). I dammens närmaste omgifning vid sydvestra foten af Oljoberget skall en by med samma namn hafva legat, hku ännu finnes till (*Kefer Selvan*), och på hku πρόρος ἐν τῷ Σ'. Lc. 13: 4 skall hafva afseende; Joh. 9: 7 öfversattes ordet typiskt med ἀπεσταλμένος emissus utsänd (liksom hette det Σιλωάμ) διὰ τὸν ἀπεσταλμένον ἐξεῖ τότε τυφλὸν *Euth. Zig. d. ä.* emedan den blinde då blef bort-sänd dit.

Σιμεών, se Συμεών.

σιμικίνδιον, οὐ, τό || σημικίνδιον, hkt se.

Σίμων, ὠνος, ὁ, äfven Συμεών l. Συμεών, hkt se (ἰγῆψ bönhörelse af ἡψῆ han hörde) *Simon* 1:o) *Jona's son, Βαριωνᾶ*, den bekante aposteln med tillnamnet Πέτρος, hkt se; — 2:o) med tillnamnet *Cananites*, äfven *Zelotes*, broder till Judas Lebbæus, äfvensom till Jacobus den yngre, se *Κανανίτης* och *Ζηλωτής*; — 3:o) *HERrans broder* Mt. 13: 55, Mc. 6: 3; — 4:o) *den spetälske* i Bethanien Mt. 26: 6; — 5:o) *från Cyrene* Mt. 27: 32; — 6:o) *Magiern* från staden Gitton i Samaritanien, som lät döpa sig af diaconen Philippus, men sedermera af Petrus skarpt tillrättvisades, då han bad att få köpa den H. Andes gåfva för penningar (deraf uppkom benämningen *Simon*); Aet. 8: 9 följ.; — 7:o) *fader till Judas Iskarioth* Joh. 6: 71 (12: 4), 13: 26; — 8:o) *en pharisé*, i hvars hus JEsus gästade Le. 7: 40 följ.; — 9:o) *en garfware* i Joppe, hos hku Petrus tog in Aet. 9: 43 al.

Σινᾶ, τό, scil. ὄρος, indecl. (Σινᾶ, derivationen oviss) *Sinai*, det genom lagens utgifvande (Exod. 19: 11 al.) namkunniga berget, beläget på eu deraf benämnd halfö, som sträcker sig ut i Röda hafvet och delar det i 2:ne vikar, *den östra*, som kallades den *Ælanitiska* och *den vestra* den *Heroopolitanska* (se vidare ἐρυθρός). Berget består af 3:ne höjder: a) den nordöstra l. *Horeb* (חֹרֵב), b) den sydöstra, som företrädesvis heter *Sinai*, nu Dshebel Musa = Mosis berg och c) den sydvestra l. *Cutharinberget*, som skall vara den högsta punkten (6000 fot öfver hafsytan); alii aliter; fkmr Act. 7: 30. 38, tages *allegoriskt* Gal. 4: 24. 25, äfven Hebr. 12: 18 följ. (ehuru sjelfva namnet ej förekommer).

σίναπι, εως, τό (*Attice* blott *νάπι*) *sinapi, senap*, hku växt i Österlandet, liksom i Amerika, uppnår höjden af ett litet träd (10 fots höjd) med många grenar, ehuru fröet är ganska litet och ordspråksvis betecknade hos Judarne de minsta föremål Mt. 13: 31. 32 al. (parabeln om himmelriket), ἔχων πίστιν ὡς κόκκον σ. Mt. 17: 20, Le. 17: 6 hafva äfven den minsta grad af tro.

σινδών, ὄνος, ἡ (ἰνῆ — andra af Σινδός = Ἰνδός Indisk, alltså kanske egentl.) *Indiskt linne*, musselin; sedan tyg deraf, svepning af linne, linneduk Mt. 27: 59 al.; — ἰνῆ l. *Sindon* var annars en underklädnad af fint linne, ett slags linneskjorta, som drogs på bara kroppen Mc. 14: 51. 52 (jfr ἐπενδύτης och χιτῶν).

† σινιάζω, ασα (*σίνιον*, andra *σίνιον* såll, sikt — troligen af *σίνω, σίνωμα*, samstammigt med *σείω*) *sälla*, sikta, *trop.* Le. 22: 31 (liksom hvetet skakas i sållet, på det att det odugliga — agnarna — måtte skiljas från kornen och falla ut, så vill satan oroa och skaka — *ταράξαι* — eder genom frestelser, faror och trångmål, för att derigenom sätta eder på prof och bringa eder till affall l. fallande ur tron). *

σιτεύτός, ἡ, ὄν, adj. vble (af σιτεύω fodra, göda af σῖτος) *gödd* Le. 15: 23. 27. 30.

σιτίον, οὐ, τό egentl. *diminut.* (af σῖτος), vanligen plur. spis af hvete (l. säd i allmänhet), bröd, matvaror o. s. v. Aet. 7: 12 || σῖτα. *

σιτιστός, ἡ, ὄν, adj. vble (af σιτίζω bespisa, föda, göda af σῖτος) *gödd; neutr. plurale scil. ζῶα, gödboskap* Mt. 22: 4. *

† *στομέτριον*, ου, τό (följ., μέτρον) *sädesmått*, demensum, tillmätt spis, det bestämda l. beskärda måttet af säd l. andra lifsmedel, portion Lc. 12: 42. *

σῖτος, ου, ὁ, plur. *σῖτα*, τά, egentl. *hvete*, sedan i allmänhet spannmål, säd — äfven det som deraf beredes, bröd, föda o. s. v. Mt. 3: 12 *al.*

Συχάρο, se *Συχάρ*.

Σιών, τό *scil.* ὄρος (יְרוּשָׁלַיִם egentl. märke, upprest sten; äfven borg, fäste) *Zion* l. *Sion*, i vidsträcktare mening hela den bergskedja, på hkn Jerusalem låg, i inskräntare blott sydvestra berget l. kullen, hvarpå öfra staden (ἡ ἄνω πόλις) och Davids borg var uppförd, och som i höjd öfverträffade de andra kullarne (se *Ἱεροσόλυμα*). I N. T. fkmr det 1:o) *metonym.* a) ἡ θυγάτηρ Σ. Mt. 21: 5, Joh. 12: 15 Zions dotter = *Jerusalem* l. dess invånare (stadens läge tänkt ss. stadens moder); b) = *Israëls folk*, hvars theocratiska centralpunkt var Jerusalem Rom. 9: 33, 11: 26, 1 Petr. 2: 6. — 2:o) *metaphor.* l. *allegor.* Apoc. 14: 1, Hebr. 12: 22; utmärker, ss. motsats mot Sinai, det l. de berg (*Σιών* taget i vidsträcktare mening — se ofvan) der HERren tillbads och dyrkades med herrlig gudstjenst, men i synnerhet det himmelska Jerusalem o. s. v. ss. det heter i den herrliga teckningen v. 23 följ.

σιωπάω, ἡσα (beslägtadt med *σίζω*, se *σιγή*) *tiga*, vara tyst Mt. 20: 31 *al.*, *σιώπα* Mc. 4: 39 var tyst l. stilla (hafvet personificerad); äfven vara stum Lc. 1: 20.

† *σκανδαλίζω*, *ίσω*, *ισα*; *ισθήσομαι*, *ίσθην* (följ.) egentl. *sätta giller* l. fälla, lägga snara för ngn, komma ngn att stappla l. falla, יִשְׁפֹּתוּ; i N. T. i *moralisk* mening, bringa på fall a) *gifva ngn anstöt*, reta l. förleda ngn till synd (till ngt som samvetet ogillar) Mt. 5: 29 *al.*, *pass.* förledas till synd; b) *gifva ngn anstöt i afseende på hans kristliga tro* = förleda till affall från den samma tron, *pass.* förledas till affall Mt. 13: 21 *al.*, taga anstöt l. stöta sig på ngn l. ngt ἔν τι Mt. 11: 6 *al.*, finna anstötligt, förargas Mt. 15: 12 *al.*; c) *gifva ngn anstöt i afseende på hans mening om ngn l. ngt*, gifva ngn *τινά* anledning till oriktiga omdömen Mt. 17: 27, Joh. 6: 61.

† *σκάδαλον*, ου, τό (*σκάζω*, *ἔσκαδον* halta, gå krokig l. med krokiga ben — äldre form *σκανδάληθρον*) egentl. det *krokiga* gillret i fällan, vid lkt lock-

maten är fästad, gillerstång (annars *πάσσαλος* l. *ρόπτρον*), i allmänhet fälla, Rom. 11: 9 snara (ss. phraserna *τιθέναι* l. *βάλλειν σκ.* — se nedan — ursprungligen antyda); deraf i N. T. *metaphor.* det som bringar ngn på fall *σκ. ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστω* 1 Joh. 2: 10 ingenting bringar honom på fall; anstöt, förgelse *σκ. μου εἶ* (måhända bättre *ἐμοί*, ss. några editioner hafva) Mt. 16: 23 du är mig till anstöt l. förgelse (andra: hinder efter *Euth. Zig.*, som paraphras. med *ἐμπόδιον*), förförelse d. ä. anledning till synd, otro o. s. v. Mt. 13: 41 *al.* (l. c. st. *σκανδαλίζοντα* som genom sin osedlighet äro *anstöttliga* och skadliga för andra), *τιθέναι τινί σκ.* Rom. 14: 13 och *βάλλειν σκ. ἐνώπιόν τινος* Apoc. 2: 14 egentligen ställa giller för ngn, så att han stöter sig derpå och faller, gifva ngn anstöt d. ä. anledning till samvetsstridiga handlingar; *πέτρα σκ.* Rom. 9: 33, 1 Petr. 2: 7 *förgelseklippa* (så kallas Christus — härmed åsyftas i synnerhet det objectiva förderf, som människorna genom sin otro ådraga sig — jfr Mt. 21: 42. 44); *τὸ σκ. τοῦ σταυροῦ* Gal. 5: 11 *korsets anstöt* d. ä. den anledning till evangelii förkastande, som derigenom gifves, att Christi korsdöd predikas ss. salighetens grund — jfr 1 Cor. 1: 23. — *Anm.* Se vid flera af ofvan nämnda ställen äfven *πρόσκομμα*.

σκάπτω, *ἔσκαψα* (beslägtadt med *cavo*, *cavus*) *urhållka*, gräfvä, grafva Lc. 6: 48 *al.*

σκάφη, ἡς, ἡ (fgde) egentl. hvarje *urhållkad* kropp, ss. kar, tråg o. s. v.; sedan *scapha*, båt (på större skepp), skepps- l. räddningsbåt Act. 27: 16. 30. 32.

σκέλος, εος, τό (*σκέλλω* göra hård, torr) *ben*, i synnerhet skenben, men äfven lårben; Joh. 19: 31—33 menas beggedera.

σκέπασμα, ατος, τό (*σχεπέζω* betäcka af *σκέπη* täcke, betäckning) egentl. det *betäckta*, ss. hus; sedan äfven täckelse, betäckning för kroppen, kläder 1 Tim. 6: 8. *

Σκευᾶς, ᾶ, ὁ *Skeva* l. *Scheva*, en öfversteprest, hkns 7 söner voro exorcister Act. 19: 14. *

σκευή, ἡς, ἡ (se följ.) rustning, utstyrsel, packning, bagage, husgerådssaker ss. möbler, bäddar, kokkärl o. s. v. Act. 27: 19. *

σκεῦος, εος, τό (beslägtadt med *κύω*, *κυέω*, *κεύθω* gömma, dölja, alltså = *κεῦος*; äfven med *σκέπη* täcke och *σκιά* skugga) 1:o) *kärl* i allmänhet Mc. 11: 16 *al.*, *σκ. τῆς λειτουργίας* Hebr. 9: 21 kär-

len för gudstjensten; εἰς τιμήν och ἀτιμίαν Rom. 9: 21 (man anmärke, att i liknelsen *den samma massan* är den menliga naturen i och för sig, men att ur detta ämne, som på olika sätt kan formas, Gud gör dels sådana som äro bestämda till *heder* — neml. ss. deltagare i den Messianska herrligheten — liksom heliga kärl, dels sådana, som äro bestämda till *vanheder* — till det eviga förderfvet — liksom kärl ämnade för ett lågt och smutsigt bruk), 2 Tim. 2: 20 (här äro kärnen af olika ämne a) af guld och silfver, b) af trä och lera — med de förra menas värdiga och äkta medlemmar af församlingen, med de sednare oäkta); σκ. ὀργῆς och ἐλεοῦς Rom. 9: 22. 23 vredes- och barmhertighetskärl d. ä. de menniskor som äro föremål för Guds vrede och barmhertighet; ὀστράκινον σκ. 2 Cor. 4: 7 (se ὀστράκινος). — 2:o) *redskap* af hvarje slag, verktyg, husgeråd Mt. 12: 29 *al.*, fat Act. 10: 11. 17; skeppsredskap, taklage, tågverk, segelverk χαλῶν σκ. Act. 27: 17 nedhala segelverket, stryka segel; *metaphor.* σκ. ἐκλογῆς (*genit. qualitatis*) Act. 9: 15 = σκ. ἐκλεχτόν ett utkoradt redskap, ὡς ἀσθενέστερον σκ. τὸ γυναικεῖον 1 Petr. 3: 7 det kvinnliga ss. ett svagare (HERrans) kärl l. redskap; medel att tillfredsställa könsdriften ss. τὸ ἑαυτοῦ σκ. κτῆσθαι 1 Thess. 4: 4 förskaffa sig sin *egen* qvinna, taga sig en maka (i stället för att öfverlemnna sig åt πορνεία).

σκηνή, ῆς, ῆ (troligen samstammigt med fgde) hvarje *betäckt* vistelseort, tält, hydda, löfhydda Mt. 17: 4 *al.*, *metaphor.* αἱ σκ. αἰώνιοι Lc. 16: 9 de eviga tälten l. hyddorna (i Guds rike — det himmelska Jerusalem —)(de flyttbara nomadtälten); *tabernakel* σκ. μαρτυρίου Act. 7: 44 vittnesbördens tabernakel l. stiftshyddan ἱεὺς ἐν ἱερῶν egentligen sammankomstens tält, men LXX derivera det af ἱεὺς testari, emedan det vittnesbörd — de 10 buden — hvarigenom HERren gaf folket sin vilja tillkänna, förvarades i arken, äfven ῆ σκηνή ensamt om det flyttbara tabernaklet i öknen Hebr. 8: 5 *al.*, Guds boning, men äfven om afgudaboning l. -tält ss. ῆ σκ. τοῦ Μολόχ Act. 7: 43 Molochs tält (den flyttbara helgedomen, som innehöll den Ammonitiska afguden Molochs bild). — Urbilden, efter hvilken Moses lät göra stiftshyddan (Exod. 25: 40), kallas ῆ ἀληθινῆ σκ. Hebr. 8: 2 det sanna tabernaklet (som är i himlen —)(skuggan

och efterbildningen v. 5), äfven σκ. μείζων καὶ τελειότερα Hebr. 9: 11, σκ. τοῦ θεοῦ Apoc. 13: 6, äfven ῆ σκ. τοῦ μαρτυρίου ἐν τῷ οὐρανῷ Apoc. 15: 5, — de 2 afdelningarne af templet: det heliga och aldraheligaste kallas äfven Hebr. 9: 2. 3. 6. 7 σκ. ῆ πρώτη och ῆ δευτέρα l. ἄγια ἁγίων; — ῆ σκ. Δαυὶδ πεπτωκυῖα Act. 15: 16 Davids förfallna l. kullslagna hydda (bildlig framställning af theocratien ss. det hus, der David bodde).

σκηνοπηγία, ας, ῆ (fgde, πῆγνυμι — תִּבְחָהּ גַּבְרָא tältens l. löfhyddornas fest) egentl. *upplående af tält* — *Löfhyddohögtiden*, den 3:dje af Judarnes nationalfester, hkn började den 15:de i månaden Tischri (October) och räckte i 7 dagar; den firades dels till minne af Israëliternas boning i tält under vandringen i öknen, dels ock ss. tacksamhetsfest för den slutade frukt- och vinbergningen; de bodde under festen i löfhyddor, hka uppfördes af grönskande qvistar (i synnerhet af valnöträd) på gårdar, tak, gator och torg, och buro i händerna grenar fulla med frukt, ss. representanter af fruktträdsskörden, i synnerhet palm- och citrongrenar; högtiden firades med glada festliga måltider och man öfverlemnade sig så mycket lifligare åt glädjen och njutningen, ju sorgligare den stora Försoningsfesten nyss förut (för 5 dagar sedan, den 10 Tischri) blifvit firad. Hvarje dag offrades ett antal unga tjurar från 13 till 7 (inalles 70), 2 vädurar, 14 årsgamla lamm (inalles 98) och 1 bock ss. syndoffer, jemte spis- och dricksoffer. På sabbatsåren (hvert 7:de) upplästes hvarje dag en afdelning af Moseböcker. — Den 1:sta dagen var sabbatsdag och således äfven den på 7:de egentliga löfhyddohögtidsdagen följande 8:de dagen; denna dag räknades emellertid äfven till högtiden och firades högtidligt ss. den stora församlingens dag och ss. slutet på årets samtliga högtider, därför kallas denna dag ῆ μεγάλη Joh. 7: 37. På denna dag, liksom hvarje morgon under sjelfva festen, skedde en högtidlig libation. En prest hämtade neml. en 3 log (אֵבָא, se βάτος) rymmande gyllene skål full med vatten ur källan Siloah och göt detsamma blandadt med vin på altaret, under det att stora Hallel (Ps. 113—118) afsjöngs, beledsagadt af Leviternas flöjt- och basunaljud. Denna ritus var troligen mnemonisk, till minne neml. af det vatten, som Jehova ur klippan gaf de törstande Israëliterna i öknen.

På qvinnornas förgård (se *ἐρών*) stodo 2 colossala gyllene ljusstakar, som första dagen hade brinnande lampor (man tror, möjligen utan skäl, att åsynen af dem gaf anledning till Frälsarens tal Joh. 8: 12 följ.); fkmr Joh. 7: 2. *

σκηνοποιός, οὔ, ὁ (σκηνή, ποιέω) tältmakare Act. 18: 3. *

σκήνος, εὖ, τό = σκηνή tält, hydda; *metaphor.* ἡ οἰκία τοῦ σκ. 2 Cor. 5: 1 huset som består i tältet l. hyddan (för anden), äfven τὸ σκ. v. 4 om kroppen ss. andens tält l. bostad.

σκήνω, ὠσω, ὠσα, äfven σκηνώ l. -έω hos profanförfattare (fgde) tälta, slå upp ett tält, vara l. bo i tält; i allmänhet bosätta sig, bo, vistas, dväljas ἔν τισι Joh. 1: 14 ibland några, μετὰ τινων Apoc. 21: 3 tillsammans med några o. s. v., ἐπί τινας Apoc. 7: 15 öfver några, utgöra skydd l. betäckning för några.

σκήνωμα, ατος, τό (fgde) det tältade, det uppslagna tältet, boning (för Gud) Act. 7: 46; trop. 2 Petr. 1: 13. 14 om kroppen, ss. andens boning, jmfρ σκήνος.

σκή, ἄς, ἡ skugga Mc. 4: 32, Act. 5: 15; σκ. θανάτου = 𐤀𐤍𐤔𐤁𐤃, dödsskugga, det djupaste mörker, ty Hades tänkte man sig ytterst mörk; σκ. τῶν μελλόντων Col. 2: 17 skugga (en svag förebild l. rättare innehållslös skenbild) af det tillkommande (den Mosaiska ritualförfattningen anses ss, en skugga — σκιά —, hku Messianska rikets författning — ὥμα — kastar ifrån sig; skuggan återgifver väl conturerna af kroppen, är en bild deraf, men en skenbild — så skildrar Paulus de Mosaiska inrättningarnes symboliskt-typiska karakter), så ock Hebr. 8: 5, 10: 1.

σκιρτάω, ἦσα (= σκαίρω) hoppa (af glädje) Lc. 1: 41. 44, 6: 23.

† σκληροκαρδία, ας, ἡ (följ., καρδία) hårdhjärtighet Mt. 19: 8 al.

σκληρός, ἄ, ὄν (st. σελήρός af σκέλος) full af ben, hård; *metaphor.* hård, oböjlig, styf, sträf, sträng Mt. 25: 24; hård, svår Act. (9: 5) 26: 14 (se *κέντρον*), häftig ἀνεμος Jac. 3: 4 (hårdt väder); hård, hårdsmält, svärfördraglig, odräglig Joh. 6: 60; hård, anstötlig, fräck, hädisk Jud. 15.

σκληρότης, ητος, ἡ (fgde) hårdhet (neml. hjertats) Rom. 2: 5. *

† σκληροτραχῆλος, ον (σκληρός, τραχῆλος) hårdnackad, halsstarrig Act. 7: 51. *

σκληρόνω, υνα; ὄνθηγ (σκληρός) göra hård l. styf, förhärda, förstocika, *metaphor.* τὴν καρδίαν Hebr. 3: 8. 15, 4: 7 göra hjertat otillgängligt för Guds nåd — Rom. 9: 18; — *pass.* förhärdas, förstocas Act. 19: 9, Hebr. 3: 13.

σκολός, ἄ, ὄν (σκέλλω torika) hopkrympt (genom torika), krokig, böjd, sned, skef Lc. 3: 5 *transl.* snedig, vräng, förvänd Act. 2: 40, Phil. 2: 15; som betar sig på ett snedt och förvändt sätt emot ngn, icke behandlar honom på rätta sättet (om husbonde emot tjenare) hård, orättvis 1 Petr. 2: 18.

σκόλοψ, οπος, ὁ (troligen beslägtadt med κόλος stympad, afluggen) påle, palisad; äfven törne, törnetagg *metaphor.* 2 Cor. 12: 7; dermed kan menas: a) inre, andliga anfäktningar (elaka tankar, samvetsagg o. s. v.); b) yttre anfäktningar från motståndarnes sida under Pauli apostoliska verksamhet; c) kroppsligt lidande — troligen det sednare (jfr *Luthers* stenplågor). *

σκοπέω (σκέπη täcke, betäckning) egentl. med handen *ofvanför* ögonen skåda i fjerran, speja, rikta sitt ögonmärke på l. hafva i ögonsigte 2 Cor. 4: 18, τὰ ἑαυτῶν Phil. 2: 4 hafva sitt eget intresse i ögonsigte, »se på sitt eget bästa», τινά Phil. 3: 17 hafva ngn för ögonen, betrakta, se på ngn (för att på samma sätt som han blifva ngns efterföljare), men äfven se sig för i afseende på ngn Rom. 16: 17 taga sig till vara l. akta sig för ngn, ἑαυτόν Gal. 6: 1 taga sig sjelf till vara μή att icke, σκόπει, μή Lc. 11: 35 se till l. akta dig, att icke.

σκοπός, οὔ, ὁ (σκέπτομαι = fgde) skådare, spejare; men äfven det i fjerran uppresta mål, hvarefter man ser l. sigtar, scopus, mål κατὰ σκ. διώκειν Phil. 3: 14 ila på l. efter målet. *

σκορπίζω, ισα; ἰσθηγ (*Ion.* ord af obekant stam, ungefärligen = σκεδάσσμι) sprida, strö ut (om sående), deraf *metaphor.* med frikostig hand (om gåfvor till de fattiga) 2 Cor. 9: 9; sprida, förskingra Joh. 10: 12 (om en hjord), Joh. 16: 32, ss. motsatt συνάγω Mt. 12: 30, Lc. 11: 23 (Frälsaren menar Phariseerne, hka icke gjorde gemensam sak med honom).

σκορπίος, ου, ὁ (𐤀𐤍𐤔𐤁𐤃 af 𐤀𐤍𐤔𐤁𐤃 såra och 𐤀𐤍𐤔𐤁𐤃 vara bakom) skorpion, en bekant skadlig insekt i de varma länderna, som har mycken likhet med kräftan och uppehåller sig på fuktiga ställen under stenan i murar, källare m. m., men under som-

marnätterna äfven kryper omkring på gator, trappor o. s. v. Hufvud och bröst äro sammaväxta; vid bakkdelen af kroppen sitter en mycket rörlig stjert af 6 leder, hkn slutar sig i en krokig fin spets — med denna plägar skorpionen gifva menniskor och djur mycket smärtsamma stygn och släpper dervid ur en vid stjerten befintlig blåsa i såret en giftig vätska, som, i fall ej hastig hjälp mellankommer, medför döden; detta gäller dock blott om den i Bibeln förekommande Österländska skorpionen (*Scorpio afer* Lin.), ty den Europeiska (Italienska) sårar mindre farligt; Lc. 10: 19 *al.*

σκοτεινός, ἡ, ὄν (se följ.) mörk, dunkel Mt. 6: 23, Lc. 11: 34. 36) (φωτεινός, hkt se, äfvensom σκότος.

σκοτία, ας, ἡ (σκότος) mörker Joh. 6: 17 *al.*, λέγειν τι ἐν τῇ σκ. Mt. 10: 27, Lc. 12: 3 säga ngt i mörkret d. ä. i hemlighet, hemligen; σκ. är dödens element, det innefattar alltså *metaphor.*, ss. negation af φῶς (hkt se), det tillstånd och den sinnesförfattning, då menniskan saknar och sträfvar emot den gudomliga ἀλήθεια d. v. s. andligt mörker och dermed förenad ogudaktighet och osalighet, ss. i fraserna εἶναι, μένειν, περιπατεῖν ἐν τῇ σκ. Joh. 8: 12 *al.*; Joh. 1: 5 betecknar abstractum, ss. det element, hvaruti ljuset skiner, hela menskligheten, emedan den i sig sjelf saknar den gudomliga sanningen; jfr ock σκότος.

σκοτίζω; ἰσθῆσμαι, ἰσμαι, ἰσθῆν (följ.) göra mörk, förmörka; i N. T. i *pass.* förmörkas a) i egentlig mening Mt. 24: 59; b) *metaphor.* Rom. 1: 21, 11: 10, Eph. 4: 18 (jfr fgde och följ. ord).

σκότος, εος, τό, äfven ου, ὁ Hebr. 12: 18 (beslägtadt med σκιά) mörker a) i egentlig mening Mt. 27: 45 *al.*; b) *transl.* om det inre ögats (förnufvets) förmörkande Mt. 6: 23, Lc. 11: 35, τὸ σκ. τὸ ἐξώτερον Mt. 8: 12 *al.* (se ἐξώτερος), ζόφος τοῦ σκότους 2 Petr. 2: 17, Jud. 13 (se ζόφος); — i andlig mening: det tillstånd, hvori menniskan befinner sig, då hon lefver utan Gud i verlden Eph. 2: 12, utan det sanna ljuset, som upplyser verlden (se σκοτία) Mt. 4: 16 *al.*; — τὸ σκότος πόσον scil. ἐστὶ Mt. 6: 23 (se äfven ofvan) »huru stort är (när redan det yttre ögats skadade tillstånd försätter menniskan i mörker) det mörker hvaruti du då befinner dig (τὸ σκότος — neml. det andliga)»; ἡ ἐξουσία τοῦ σκ. Col. 1: 13 det väldet, som mörkret har (uörkret ss.

den herrskande makten i den icke christliga verlden — κόσμος, af djefvulen beherrskad — är här personificerad) ἤτε ποτε σκ. Eph. 5: 8 *abstractum pro concreto*, jfr σκοτία Joh. 1: 5.

σκοτῶ; ωμαι, ὄθην (fgde) = σκοτίζω, förmörka Apoc. 9: 2, 16: 10 (dock finnas på begge ställen uti somliga editioner motsvarande tempora af σκοτίζω).

σκόβαλον, ου, τό (vanliga härledningen är af κωσὲ βάλλειν kasta för hundar) hvad som kastas för hundar, afskräde, afskrap o. s. v. *metaphor.* Phil. 3: 8. *

Σκύθης, ου, ὁ Scyth, en i gamla geographien mycket vidsträckt benämning, som ofta omfattade flera, kanhända med hvarandra alldeles icke beslägtade, nomadstammar norr om Svarta och Caspiska hafven ända djupt in i Asien; svarar nugefär emot כּיִתּי i Hebreiskan. — De ansågos för vilda barbarer och barbaris barbariores, βαρβαρώτατοι; af Col. 3: 11 kau man sluta, att äfven Scyther funnos ibland de christna.

σκυθρωπός, ἡ, ὄν (σκυθρός butter, vresig, knarrig af σκύρομαι egentl. morra af κύων, deraf brumma, kuorra, vara knarrig o. s. v. och ὠψ ὄγα, ansigte) med butter, vresig, mörk, dyster min, blick, utseende; surmulen, dyster Mt. 6: 16. *

σκούλλω; ἔστυλμαι spolio, egentl. afdraga huden, flå; deraf plåga, besvära Mc. 5: 35, Lc. 8: 49; p. p. plågad, sargad, söndersliten l. -rifven, försnäcktaude *metaphor.* (om andligt elände) Mt. 9: 36; med. möda sig, göra sig besvär l. möda Lc. 7: 6.

σκῦλον, äfven σκύλον, ου, τό (fgde) egentl. den afdragna huden; sedan den från den dödade fienden afdragna rustningen, byte, spolium Lc. 11: 22. * σκωληχόβρωτος, ον (följ., βυβρώσχω) maskäten, uppäten l. förtärd af maskar Act. 12: 23. *

σκώληξ, γχος, ὁ mask, matk *metaphor.* Mc. 9: 44. 46. 48.

† σμαράγδινος, η, ον (följ.) smaragdin, af smaragd, smaragdgrön scil. λίθος Apoc. 4: 3 (den gröna, för ögat vederqvickaude färgen, var alltså den rådaude i nådens och fridens båge; jfr Genes. 9: 12. 13, Hes. 1: 28). *

σμίραγδος, ου, ὁ, äfven ἡ smaragd, gräsgrön ädelsten, genomskiuilig med dubbel strålbrytning Apoc. 21: 19. *

σμίρνα, ης, ἡ = μύρρα, myrrha, det balsamiska gummit l. kådan på Arabiska myrten, som bruka-

des till väluktande smörjelser och till balsamering af lik Mt. 2: 11, Joh. 19: 39.

Σμύρνα, ης, ἡ *Smyrna*, berömd handelsstad i Ionien vid en efter staden benämnd hamn af Ægeiska hafvet och vid mynningen af den lilla floden Meles, 320 stadier norr om Ephesus; var mycket gammalt, och hade, förstördt af Lydierna, legat öde i 400 års tid ända till Alexander den store. Först sedermera uppblomstrade det på en plats, 20 stadier ifrån den gamla staden och var under de flesta Romerska kejsarne en af de skönaste och folkrikaste städer i Asien. Der fanns ock en kristen församling Apoc. 1: 11, 2: 8. Ännu är den en ganska folkrik stad (öfver 120,000 invånare), och medelpunkten för den Levantiska handeln.

Σμυρναῖος, α, ον (fgde) från Smyrna l. invånare i Smyrna Apoc. 2: 8 || ἐν Σμύρνη. *

σμυρνίζω; ισμαι (σμύρνα) krydda, tillaga, blanda med myrrha Mc. 15: 23. *

Σόδομα, ων, τὰ (סֹדֹמָה) *Sodom*, den sydligaste af de 4 städer, hka förstördes genom eld och svafvel från himlen, i den fruktbara dalen *Siddim*, hks ställe Döda hafvet intagit. Städerna voro Sodom, Gomorra, Adama och Zeboim; ty en 5:te stad i Siddimsdalen Zoar (äfvén Bela) skonades för Loths skull; fkmr Mt. 10: 15 *al.*

Σολομών, ὄνος l. ὠντος (שְׁלֹמֹה) af סְלֹמֹה fredlig) *Salomo*, son af David och Bathseba, Judarnes 3:dje konung från 1015—975 f. Chr., berömd för sin vishet Mt. 12: 42. Han hade blifvit uppfostrad och bildad af profeten *Nathan* och af denne redan under Davids listid smord till konung och ss. sådan offentligen framställd för folket. För att befästa sin thron, lät han straxt efter sin thronbestigning afdagataga sin broder Adonia och den gamle berömda härföraren Joab, trädde genom giftermål i förbindelse med Ægyptiska konungahuset och begynte i sitt 4:de regeringsår, 480 år efter Israëliternas utgång ur Ægypten, understödd af konung Hiram i Tyrus, tempelbyggnaden på Moriah, hvilken fullbordades 7 år derefter och högtidligen invigdes genom förbundsarkens ditsförande, offer och konungens tal. För öfrigt lemnas om honom och hans regering underrättelse i Konungaböckerna; fkmr Mt. 1: 6. 7 *al.*

σωρός, οῦ, ἡ (ursprungligen samma ord som σωρός, se σωρεύω) egentl. *det ställe der ngt samlas*, förvaringsställe l. -rum (der benen efter en afliden

läggas), urna, likkista; motsvarar Hebr. הַפֶּתַח, som var en öppen, kistlik bår Lc. 7: 14. *

σός, σή, σόν, *pron. possessivum* (af σός, σοῦ) *tuus, din* Mt. 7: 3 *al.*, τὸ σόν Mt. 20: 14 *al.* det som är ditt, hvad dig tillhör, οἱ σοί Mc. 5: 19 de dina, dina anförvänder, din slägt.

† σουδάριον, ου, τό (lat.) *sudarium, svettduk*, hvarmed man torkar svetten från ansigtet, näsduk Lc. 19: 20, Act. 19: 12; äfvén det kläde, hvarmed ansigtet på ett lik plägade betäckas Joh. 11: 44.

Σουσάννα, ης, ἡ (שִׁשְׁיִישׁ) *Susanna*, namn på en Lc. 8: 3 förekommande, annars obekant qvinna. *

σοφία, ας, ἡ (σοφός) egentl. *technisk l. mekanisk färdighet, konstnärsskicklighet*; deraf i allmänhet skicklighet, klokhet, vishet Mt. 12: 42 *al.*, i synnerhet den christliga a) *practisk* christlig vishet l. visdom ss. Col. 4: 5, Jac. 1: 5 *al.*; b) *theoretisk*, populär christlig vishet ss. λόγος σοφίας 1 Cor. 12: 8 vishetstal = tal hvars innehåll är σοφία (se γνώσις — deremot är σοφία λόγου 1 Cor. 1: 17 talvishet = föredragets filosofiska form, efter den helleniska smakens fordringar); men äfvén den högre christliga religionsvisheten ss. 1 Cor. 2: 6 = σοφία Θεοῦ i 7:de versen (hvilken innehafvare Gud är, hvilken uppenbarat den för lärarne genom sin H. Ande), gudomlig vishet ss. Mt. 11: 19 *al.* καὶ ἐδικαιώθη — — — ἀντὶς l. c. och Lc. 7: 35 enligt somliga: och dock är visheten (den gudomliga, i Christo verksamma) rättfärdigad d. ä. befriad l. frikänd från hennes barn (Judarnes förvändhet), andra väl bättre: och rättfärdigad (ss. den sanna visheten framställd) har visheten (den gudomliga, som framträd i Johannes och menniskones son) blifvit från hennes barns (d. ä. hennes dyrkares och anhängares) sida (derigenom uemligen att de slutit sig till henne och factiskt rättfärdigat henne); σοφία τοῦ Θεοῦ Rom. 11: 33 *al.* visheten som tillhör Gud, utgör en egenskap hos Honom (hvarigenom Han styrer allt till det bästa); — men σ. brukas äfvén *in malam partem*: ss. σ. σαρκική och ἀνθρωπινή 1 Cor. 2: 5, 2 Cor. 1: 12 köttslig l. menisklig vishet (sådan menniskan kan af naturen förvärfva, utan tillhjälp och npplysning af den H. Ande), äfvén ἐπίγειος och ψυχική Jac. 3: 15. 17 den jordiska, naturliga (d. ä. svaga, ofullständiga); σ. τοῦ αἰῶνος l. κόσμου τούτου 1 Cor. 1: 20 *al.* en vis-

dom som tillhör denna verldsåldern (den förmessianska — se *αἰών*), denna världen (den profana, icke christna menskligheten).

σοφίζω, ἴσα; ἴσμαι (följ.) göra vis, gifva ngn *τινά* insigt *εἰς τι* i afseende på l. i ngt 2 Tim. 3: 15; klokt upptänka, -dikta, hopspinna i synnerhet i *med.*, deraf *μῦθοι σεσοφισμένοι* 2 Petr. 1: 16 klokt hopspunna fabler.

σοφός, ἦ, ὄν (troligen af *ὀπός* saft, således egentl. *saftig*, vid full kraft, frisk till kroppen l. själen — jfr *ὕγιής* — beslägtadt med *σαφής*, sapiens) skicklig i ngn konst l. ngt handverk *ἀρχιτέκτων metaphor.* 1 Cor. 3: 10 byggmästare; deraf i allmänhet skicklig, insigtsfull, vis, klok *εἰς τι* Rom. 16: 19 i afseende på ngt; a) *verldsligt vis* Mt. 11: 25 *al.*; b) *christligt vis* (af Guds Ande upplyst och följande hans ledning) Eph. 5: 15, Jac. 3: 13 (i synnerhet i umgängelsen); om Gud Rom. 16: 27 (1 Tim. 1: 17, Jud. 25) som genom de bästa medel förmår utföra de bästa beslut; — *compar.* *σοφώτερος* 1 Cor. 1: 25.

Σπανία, ας, ἦ (äfvén *Ἰσπανία*) Hispania, *Spanien*; så hette i forntiden hela Pyrenæiska halfön, som nu omfattar Spanien och Portugal. I Pauli tid var den Romersk provins och hade äfvén Judar till invånare, hvarföre Aposteln visserligen kunde besluta sig till att dit företaga en missionsresa, obevisligt är det likväl, huruvida han verkligen företagit en sådan — åtminstone finnas inga spår deraf. Vanliga Grekiska benämningen är *Ἰβηρία*; *Ἰσπανία* är latinsk form; fkmr Rom. 15: 24. 28. *σπαράσσω, ἀξα* (beslägtadt med *σπίαω*; äfvén *σπαίρω* sprattla) rycka, slita Mc. 1: 26 *al.* (om de onda andar, som plågade de besatte).

σπαργανόω, ὠσα; ὠμαι (*σπάργανον*, mest *plur.* linda, bindel) *linda*, insvepa (om dibarn) Lc. 2: 7. 12.

σπαταλάω, ἦσα (*σπατάλη* frässi, yppighet — af *σπαδάω* slå inslaget i väfven fast med *σπάθη spade*, väfspade = ett bredt slätt trä, nyttjad vid de verticala väfstolarne i äldsta tider i stället för ladet l. väfskeden *κτεῖς* vid de horizontella; deraf) öda upp, förslösa, frässa, lefva yppigt 1 Tim. 5: 6, Jac. 5: 5.

σπίαω; ἐσπασάμην draga; *med.* draga åt sig, draga ut, draga *μάχαιραν* sitt svärd Me. 14, 47, Act. 16: 27.

σπεῖρα, äfvén *σπεῖρα, ας*, Ion. *ἦσπ*, ἦ *spira* egentl. allt snodt, ringladt, spiral- l. snäckgång o. s. v.; sedermera ett visst antal tungtbeväpnade soldater

= manipulus, *compagni*, $\frac{1}{4}$ af cohors; cohorten utgjorde $\frac{1}{10}$ af legio (se *λεγεών*), alltså 420 man, och manipeln följaktligen 105 = *compagni*; andra antaga manipeln till $\frac{1}{3}$ af cohorten, alltså = 140 man; andra åter anse *σπ.* = cohors, hvilket väl kanske är rättast, då man jemför sådana ställen som Joh. 18: 12, Act. 21: 31 följ. hvaraf synes, att en *χιλίαρχος* stod i spetsen för *σπεῖρα*. I Jerusalem fanns 1 sådan cohort Romerska soldater, i Cæsarea Palæstina 5; fkmr Mt. 27: 27 *al.* (se äfvén *Ἰταλικός* och *σεβαστός*).

σπεῖρω, ἔσπειρα; ἔσπαιρμαι, ἐσπάρην spargo, *spri-da*, strö ut, så 1:o) i egentlig mening Mt. 6: 26 *sæpe; ὁ σπεῖρων* såningsman ss. Mt. 13: 3; — 2:o) i *metaphor.* mening a) om ordets säd Mt. 13: 18 följ., Mc. 4: 14 följ. (jordmänen l. åkern är menniskohjertat); b) om gerningar Mt. 25: 24 *al.*, *τοῦτο ὁ σπ.* 2 Cor. 9: 6 den som sår detta (detta slags säd — collectgåfva), *ὁ ἐὰν σπ.* — — *θερίσει* Gal. 6: 7 hvad menniskan sår ut här i lifvet, skall hon uppskåra i ett annat (hon skall få efter som hon handlat hafver, medan hon lefde — se ock *θερίζω*), *σπ. εἰς τὴν σάρκα ἐαυτοῦ* Gal. 6: 8 så i sitt kött (liksom i en jordmån) d. ä. låta bestämma sig vid sitt handlingssätt af sin syndiga natur) (*εἰς τὸ πνεῦμα* *ibid.* följa Andens ledning jfr 2 Cor. 9: 6; *καρπὸς* — — — *εἰρήνην* Jac. 3: 18 rättfärdighetens frukt utsås i frid för deras räkning som iakttaga l. öfva frid (de fridsamma utså i frid den christliga vishetens säd, som för dem skall bära rättfärdighetens frukt = belöning för deras goda umgängelse — se v. 13); c) om menniskokroppen, liku efter döden liksom sås och nedmyllas i jorden för att ss. sädeskornet genom förruttuelsen blifva frö till en ny kropp 1 Cor. 15: 42—44.

† *σπεκουλάτωρ, ὄρος, ὁ* (*lat.*) *speculator, spejare*, spion; sedermera officiant hos fältherrar och furstar, adjutant, ordonnans, drabant, en af livvakten Mc. 6: 27. *

σπένδω, libo, utgjuta, frambära l. anställa ett dricks-offer (i det man utgöt några droppar på marken l. offeraltaret, innan man sjelf drack); *pass.* utgintas ss. dricksoffer Phil. 2: 17 om också mitt blod utgjøtes (har afseende på vinlibationer, som egde rum vid offringarne, se vidare *λειτουργία*); så äfvén 2 Tim. 4: 6 jag offras l. utgjøtes såsom ett dricksoffer d. ä. mitt blod utgjøtes (*ῥῆθη* redan).

σπέρμα, *ατος*, *τό* (*σπείρω*) *det sådda*, frö, säd, korn Mt. 13: 24 följ. *al.*; *trop.* säd, afkomma, efterkommande Mt. 22: 24. 25 *al.*, i mera prægnant mening: Abrahams rätta säd, Isacs l. löftets barn Rom. 9: 7. 8 *al.*; i ännu mera andlig mening: *σπ. τοῦ Θεοῦ* 1 Joh. 3: 9 Guds säd d. ä. den H. Ande, genom hkn ngn födes på nytt och blir Guds barn.

σπερμολόγος, *ου*, *ὁ* (fgde, *λέγω* i bemärkelsen plocka ihop, samla) *fröplockare*, ss. kråkan kallades; fkmr i 2-faldig *tropisk* betydelse 1:o af denna fogels sätt att föda sig: parasit, snyltgäst; 2:o af fogelns pladdrande stämma under plockningen: pratmakare, sqvallrare Act. 17: 18. *

σπεύδω, *ἔσπευσα* (*ἔπω*, *αορ.* 2 *ἔσπον*, *σπεῖν* vara sysselsatt med ngt) *trans.* drifva, skynda på, ifrigt söka, sträfvä efter *τί* 2 Petr. 3: 13; *intrans.* genom ellips (liksom *ἐλαύνω*, *διώκω* o. s. v.) drifva på sig, skynda, ila Lc. 2: 16 *al.*; *partic.* öfversättes: med skyndsamhet, med hast, snarligen Lc. 1. c., 19: 5. 6, äfvenså *imperat.* ss. *σπεῦσον καὶ ἔξελθε* Act. 22: 18 gack snarliga ut l. skynda dig ut (*ἐν τάχει* med det aldräförsta).

σπήλαιον, *ου*, *τό* (*σπέος*, *τό specus*, håla = *σπήλυξ* spelunca) spelæum, håla, grotta, kula Mt. 21: 13 *al.*

σπίλας, *ἄδος*, *ἡ* (anses beslägtadt med följ.) klippa, Jud. 12 desse äro de som äro klipporne vid edra kärleksmåltider d. ä. dessa måltider stranda på dem (ty genom irlärlarnes förhållande upphöra de att vara hvad de skulle vara; hvarigenom, utvisa de följande participerne); andra antaga ordet = följ., skamfläckar. *

σπίλος, äfven *σπίλος*, *ου*, *ὁ* (beslägtadt med *πηλός*) *smuts*, fläck, skamfläck, styggelse, styggtyg, *metaphor.* Eph. 5: 27 fläck, smutsfläck, *σπ. καὶ μῶμου* 2 Petr. 2: 13 styggtyg och skamfläckar.

σπίλω; *ωμαι* (fgde) *smutsa*, fläcka, befäcka, besmitta; *tropice* *μισούντες* — — — *χιτώνα* Jud. 23 hatande l. afskyende till och med den från köttet besmittade underklädnaden (*χιτών*, som bars på blotta kroppen, besmittades alltså i anseende till sin omedelbara beröring med det genom otukt o. s. v. oreña köttet — denna klädnad tjenar Aposteln till symbol på allt det, som också blott i utvärtes måtto står i beröring med dessa människors sedliga förderf), Jac. 3: 6.

† *σπλαγχνίζω*; *ἰσθην* (följ.) i N. T. *med.* förbarma sig öfver, hysa l. hafva l. känna medlidande med

τινός l. *περί τινος* l. *ἐπί τινι* l. *ἐπί τινα* Mt. 14: 14 *al.*, äfven *absol.* Mt. 20: 34 *al.*

σπλάγγνον, *ου*, *τό*, i N. T. endast *plur. inelavor* (i synnerhet de ädlare delarne: hjertat, lungorna, lefvern = viscera, jfr *□'הַרְוֹ*) Act. 1: 18; sedan hjerta (ss. säte för ömmare känslor, i synnerhet kärlek och medlidande) ss. 2 Cor. 6: 12 (se *στενοχωρέω*), Phil. 7, *ἐν σπλ. Χοῦ'Ιοῦ* Phil. 1: 8 i Christi JEsu hjerta (localt, ss. om Christi JEsu hjerta sloge i honom; ty se Gal. 2: 20), *τὰ σπλ. κλείειν* 1 Joh. 3: 17 (se *κλείω*), *σπλ. ἐλεοῦς* (*genit. qualitatis*) *τοῦ Θεοῦ ἡμῶν* Lc. 1: 78 vår Guds barmhertighets-hjerta (hjerta ss. säte för l. som utgör barmhertighet) d. ä. hjertliga l. innerliga medlidande, äfvenså *σπλ. οὐκτιμοῦ* Col. 3: 12, *τὰ σπλ. αὐτοῦ εἰς ὑμᾶς ἐστίν* 2 Cor. 7: 15 hans hjerta är för eder l. eder tillgifvet, *τὰ ἐμὰ σπλ.* Phil. 12 mitt eget hjerta (hvarmed *Onesimus* betecknas ss. föremål för Pauli innerligaste kärlek — ett känslouttryck, som återfinnes i alla språk; så i latinet: *meum cor* l. *corculum*, så i svenskan); *σπλ.* Phil. 2: 1 hjerta d. ä. innerlig kärlek.

σπόγγος, *ου*, *ὁ* (troligen beslägtadt med *σπάω*, *σπατίζω* draga, suga) *Att.* *σφόγγος*, fungus, *svamp* Mt. 27: 48 *al.*

σποδός, *οῦ*, *ἡ* (*σβέννυμι*, alltså egentligen *σβοδός*) aska, *σπ. δαμάλεως ῥαντίζουσα* Hebr. 9: 13 (se *ῥαντίζω*); ströddes på hufvudet ss. tecken till djup sorg Mt. 11: 21, Lc. 10: 13.

σπορά, *ἂς*, *ἡ* (*σπείρω*, p. 2 *ἔσπορα*) egentl. *sående*, sedan det som utsås, säd *metaphor.* *σπ. ἄφθαρτος* 1 Petr. 1: 23 är Guds ord, men till sitt inre väsende, alltså den deruti inneboende gudomliga kraft, hkn genom det förmimbara ordet utsås i människans hjerta ss. det nya lifvets frö — denna kraft är den H. Ande, han är liksom ordets själ, så att Anden är Guds i människans verkaende lefvande, ord sjelft. *

σπόριμος, *ον* (se fgde) egentl. *tjenlig att beså*, sedan besädd; *plur. neutr.* Mt. 12: 1 *al.* besädda fält, sädesfält.

σπόρος, *ου*, *ὁ* (se *σπορά*) egentl. *såning*, utsäde, säde, säd Mc. 4: 26 följ., Lc. 8: 5. 11, *trop.* 2 Cor. 9: 10 de medel, med hka J utdelen välgerningar.

σπουδάζω, *άσω*, *άσα* (*σπουδή*) *skynda sig* med *infin.* 2 Tim. 4: 9. 21, Tit. 3: 12; deraf brådska, ifrigt

sysselsätta sig med, vinnlägga sig om, anstränga sig, fika, trakta efter med *infin.* Gal. 2: 10 *al.*, äfven med *accus.* och *infin.* 2 Petr. 1: 15.

σπουδαῖος, α, ον (σπουδή) *skynksam*, driftigt, ifrig 2 Cor. 8: 17. 22.

σπουδαιότερον, *compar.* till σπουδαίως, 2 Tim. 1: 17 mera enträget (än som var att vänta) || σπουδαίως. *

σπουδαιότερος, *compar.* till följ., Phil. 2: 28 *skynsammare*, hastigare (än jag annars hade gjort).

σπουδαίως, *adv.* (af σπουδαίος) *skynsamt*, fort; ifrigt, enträget, sorgfälligt Lc. 7: 4, 2 Tim. 1: 17 || σπουδαιότερον, Tit. 3: 13.

σπουδή, ἤς, ἥ (σπεύδω) *skynsamhet*, brådska, hast Mc. 6: 25, Lc. 1: 39; ifver, nit, drift, verksamhet, studium Rom. 12: 8. 11 (ifvern för det christliga lifvets intresse i alla afseenden), *al.*, πᾶσαν σπ. ποιῆσθαι med *infin.* Jud. 3 lägga sig all vinn om, låta ngt vara sig ytterst angeläget (*participium* är *imperfectum*), παρειςφέρειν 2 Petr. 1: 5 (se detta verb).

σπυρίς, ἰδος, ἥ (σπεῖρα) rund *flätad* korg, i synnerhet fiskkorg, korg Mt. 15: 37 *al.*

στάδιον, ου, τό, äfven στάδιος, ου, ό (egentl. af *adj.* στάδιος, *faststående*, bestämd af *adv.* στάδην af ἵστημι — vid στάδιον kan μέτρον och vid στάδιος kan νόμος. l. dylikt förstås inunder; Dor. στάδιον, *lat.* spatium) stadium, *stadie*, en bestämd väglängd l. sträcka af 600 Grekiska fot (625 Romerska) l. 125 steg (så lång var rännarbana i Olympia, hvilken Hercules stegat nt) Lc. 24: 13 *al.*; deraf rännarbana, vädjubana 1 Cor. 9: 24. — *Anm.* 60 stadier motsvarade ungefärligen 1 Svensk mil.

στάμινος, ου, ἥ, äfven ό (ἵστημι) lerkärl l. -fat, vinkruka, mannakruka κατ' ἐξοχήν Hebr. 9: 4 neml. den gyllene mannakruka, som förvarades i förbundsens ark; emellertid antaga några, att den låg bredvid arken, liksom Arons staf, emedan 1 Reg. 8: 9 står, att uti arken icke fanns annat än de 2 Mose stentaflor. *

στασιαστής, ου, ό (στασιάζω) resa sig, vara i uppror af följ.) upprorsstiftare, uppviglare Mc. 15: 7. *

στάσις, εως, ἥ (ἵστημι) egentl. *stående*, *ställning*, läge, tillstånd; deraf 1:o bestånd ss. ἔχρειν στ. Hebr. 9: 8 ega bestånd, bestå, finnas till; annars och vanligen 2:o) det Tyska *Aufstand*, uppståndelse, upplopp, uppror Mc. 15: 7 *al.*; söndring, ocnighet, tvist Act. 15: 2, 23: 7. 10, 24: 5.

στατήρ, ἥρος, ό (ἵστημι väga) egentl. *vigt*; sedan ett mynt, *statär*, af guld l. silver; hos Athenarne det sednare = 4 τετραδραχμος (4 drachmer) = 1 Judisk sekel = 2 Rdr 40 öre Mt. 17: 27. *

σταυρός, ου, ό (στάω, ἵστημι, *qsi ἵστασθαι εἰς αὐραν* ställas l. höjas i luften) egentl. = *σκόλοψ* en *upprättstående påle*, palisad; sedan påle med tvärslä l. -bjelke i formen af †, *kors*, hkt ända till Constantin den stores tid begagnades till verkställande af det smärtsammaste och nesligaste dödsstraff hos Romarne (hos Judarne infördes det först, sedan de kommit under Romarnes valde). De till korsfästelsen dömde måste efter utstånden gissling sjelfva på sin blodiga rygg bära sitt kors till af-rättsplatsen, hkn alltid låg utanför staden, blefvo der afklädde samt med händerna fastnaglade och med fötterna vanligtvis fastbundna vid det med en inskrift försedda korset, som derefter upprestes. Midtpå hufvudbjelken fanns en utstående pinne l. slå, hvarpå kroppen hvilade för att ej falla ned, och hvarpå de korsfästade liksom redo (hvaraf uttrycket *inequitare cruci*). Anledningen till den korsfästes straff var upptecknad på en hvit tafla med svarta bokstäver, hkn var fästad öfverst på hufvudbjelken. Vanligen låter man hufvudbjelken gå alltför mycket ofvanför tvärbjelken vid afbildningen af korset, hvilket man ock föreställer sig mycket högt; detta var dock icke förhållandet, ty fötterna voro ej särdeles långt ifrån marken. Döden följde mycket långsamt och de olyckliges kroppar lät man vanligen förmultna på korset Mt. 27: 32. 40. 42 *al.*; θάνατος σταυροῦ Phil. 2: 8 korsdöd, död på korset Phil. 2: 8, αἷμα τοῦ σταυροῦ Col. 1: 20 det på korset utgjutna blodet, τὸ σκάνδαλον τοῦ στ. Gal. 5: 11 (se σκάνδαλον); λαμβάνειν, αἶρειν, φέρειν, βαστάζειν τὸν στ. taga på sig l. bära korset, antingen i *egentlig* mening Mt. 27: 32 *al.* l. i *figurlig* == vara beredd att fördraga l. villigt underkasta sig de af Gud till pröfning sända lidanden Mt. 10: 38 *al.*, äfven för andra ss. om Christus; ό στ. τοῦ Νοῦ 1 Cor. 1: 17 *al.* Christi kors utmärker *synecdoch.* icke blott Hans lidande, hvars medelpunkt var korsdöden, utan äfven den derigenom förvärfvade rättfärdigheten, hkn för Gud evigt gäller; τῷ στ. διώκεσθαι Gal. 6: 12 förföljas för Christi kors d. ä. för det man predikar Christum ss. korsfäst.

σταυρόω, ώσω, ωσα; ωμαι. ώθηγν (fgde) egentl. *palisadera*, förse med pålar, gärda; sedau i N. T.

korsfästa, fastspika l. -nagla vid korset a) i egentlig mening Mt. 20: 19 *al.*, ἑσταυρωμένος Gal. 3: 1 ss. korsfästad (se äfven προγγράφω); b) i figurlig l. andlig mening: τὴν σάρκα Gal. 5: 24 hka hafva korsfästat sitt kött (neml. då de antogo dopet, hvarigenom de trädde i ethisk gemenskap med JEsu död — Rom. 6: 3 — i det de blifvo döde synden — Rom. 6: 11; — att hafva korsfästat sitt kött vill alltså säga: att hafva uppgifvit all gemenskap med synden, hvars säte σάρξ är, så att man, liksom Christus *objectivt* blifvit korsfästad, genom trädande i gemenskap med Hans korsdöd *subjectivt* d. ä. i det moraliska trosmedvetandet korsfästat köttet d. ä. helt och hållet undertryckt detsamma och gjort det overksam genom tron ss. det nya lifselement, till hkt man gått öfver); δι' οὗ — — — τῷ κόσμῳ Gal. 6: 14 genom hkn verlden är korsfästad för mig och jag för verlden d. ä. genom hkns korsfästelse är uträttadt, att ingen inre lifsgemenskap mera eger rum emellan mig och verlden.

σταφυλή, ἥς, ἡ vindruvna Mt. 7: 16 *al.*

στάχυς, υος, ὁ ax, sädesax Mt. 12: 1 *al.*, se τίλλω.

Στάχυς, υος, ὁ *Stachys*, en christen i Rom, Rom. 16: 9. *

στέγη, ης, ἡ (följ.) tectum, tak Mt. 8: 8 *al.* (se δῶμα och ὑπερφῶν).

στέγω, tego, täcka, betäcka, genom betäckande skyla, afhålla, afvärja; i N. T. hålla ut med, uthärda, fördraga, tåla 1 Cor. 9: 12, 13: 7, μηκέτι στέγοντες 1 Thess. 3: 1 icke vidare uthärdande (d. ä. ur stånd att längre styra vår längtan efter eder).

στέριος, α, ον (= στερός, στεβρός, στερεός) sterilis, stel, hård, ofruktbar (om jordmån); ofrukt-sam (oförmögen att afla — om menniskor och djur) Lc. 1: 7. 36 *al.*

στέλλω (samstammigt med ἵστημι) ställa; 1:o ställa upp, i ordning, rusta till, ut; deraf *med.* ställa sig i ordning (för att färdas), resa; 2:o) i sjömansspråket: ställa l. draga in, refva ἱστία segel; deraf i N. T. *med.* draga sig tillbaka (af fruktan), ἀπό τινος 2 Thess. 3: 6 ifrån ngn = undvika hans umgänge l. sällskap, undvika, taga sig till vara μή 2 Cor. 8: 20 deraf, att icke.

στέμμα, ατος, τό (se στέφανος) det i ring lagda, krans (af ull, hufvudbindel, som bars af skydds-begärande, prester o. s. v.; men äfven om kransar, som vid offerhandlingar påhängdes djuren, så) Act. 14: 13. *

στεναγμός, οὔ, ὁ (följ.) suckan, suckning Act. 7: 34, Rom. 8: 26.

στενάζω, αζα (frequent. af στένω stöna — om djur, provincialism — sucka) sucka tidt och ofta, djupt, innerligt Mc. 7: 34 *al.*, κατά τινος Jac. 5: 9 på l. öfver ngn (nedkalla hämnd öfver ngn).

στενός, ἡ, ὅν troligen = tenuis, tunn, trång, πύλη Mt. 7: 13. 14, Lc. 13: 24 port (härmed betecknas bildligt den port, hvarigenom man ingår i lifvet = Messiasriket; det går alltså icke an att komma igenom försedd med en packning af egen förtjenst och egna gerningar, utan ss. naken, utblottad på all egen förtjenst, ss. en arm syndare måste det ske — jfr Pharisæen och Publikanen Lc. 18: 10 följ.).

στενοχωρέω och -έομαι (fgde, χῶρος l. χώρα rum, plats) hafva trång plats; *metaphor.* vara l. komma i trångmål, drifvas i trängsel, klämma (så att man icke kommer ut) 2 Cor. 2: 8; οὐ στεν. κ. τ. λ. 2 Cor. 6: 12 J ären icke trängde (hafven godt rum) i oss (våra hjertan), men J ären trängde i edra hjertan (så att J icke hafven rum för oss) = jag älskar eder högligen, men J älsken icke mig.

στενοχωρία, ας, ἡ (fgde) trångrum, trångt rum l. utrymme; *metaphor.* trångmål, ångest (öfverföres på det inre, liksom θλίψις gäller det yttre) Rom. 2: 9 *al.*

στερεός, á, ὅν sterilis, stel, hård, fast, solidus, θεμέλιος 2 Tim. 2: 19 grundval (se θεμέλιος), stadig τροφή Hebr. 5: 12. 14 föda l. mat) (γάλα (hkt se, se ock τροφή); *metaphor.* τῇ πίστει 1 Petr. 5: 9 i tron.

στερεόω, ωσα; ὄνην (fgde) göra hård, fast, stadig, stark τινά Act. 3: 16; *pass.* fästas, blifva fast, stadig Act. 3: 7 (så att de nu förrättade sin function, neml. att bära kroppen vid dess rörelser), *metaphor.* befästas τῇ πίστει Act. 16: 5 i tron.

στερέωμα, ατος, τό (fgde) det fastgjorda, fästade, fäste, fast borg, *metaphor.* τὸ στ. τῆς πίστεως ὅμων Col. 2: 5 eder tros fasta borg (orubblighe-ten af deras tro framställes så, att densamma synes skyddad genom ett fästningsverk). *

Στεφανῶς, ᾧ, ὁ *Stephanas*, en christen i Corinth, hkn Paulus döpt jemte hans familj 1 Cor. 1: 16; fkmr ock 16: 15. 17.

Στέφανος, ου, ὁ (följ.) *Stephanus*, en af de 7 förste diaconi vid christna församlingen i Jerusalem. Han blef anklagad af Synedrium ss. gudahädare, och, imman han fick sluta sitt försvarstal, af de

förbittrade Judarne släpad utom staden och stend, vid hvilket tillfälle Saulus (sedermera Paulus) ådagalade sin Judiskt-pharisæiska zelotism; detta skedde sannolikt 35 e. Chr. — Tidigt ärade man denne *πρωτομάρτυρ*, och Annandag Jul firas ännu till hans minne; se om honom Act. 6, 7 och 8 capp.

στέφανος, ου, ό (*στέφω* omgifva, kransa) *omgifning*, krans, krona Mt. 27: 29 *al.*, den segerkrans l. krona som gafs segervinnarne vid de offentliga kämpalekarne 1 Cor. 9: 25 (*ἄφθαρτος* = *τῆς ζωῆς* lifsens oförvanskliga krona), *στ. καυχῆσεως* 1 Thess. 2: 19 ärekrans, hederskrans (så kallar Paulus Thessalonicenserna, emedan deras omvändelse till christendomen var liksom segerpriset för hans bemödanden), så kallar han ock Philippus *στέφανός μου* Phil. 4: 1 (i det han under bilden af en *segerkrans* framställer den ära, till hvilken församlingens christliga författning lände Paulus); *στ. τῆς δικαιοσύνης, δόξης, ζωῆς* 2 Tim. 4: 8 *al.* äro *genit. qualitatis* att utmärka det, hvaruti segerbelöningen består.

στεφανώω, ωσα (fgde) *omgifva*, kransa, kröna 2 Tim. 2: 5, *metaphor.* *τινά τι* Hebr. 2: 7. 9.

στηθος, εος, τό (*ἵστημι*) det upp- l. *framstående*, bröst, så väl det manliga, som qvinnliga Lc. 18: 13 *al.*

† *στήχει*, *στήχεται* och *στήχητε* (st. *ἑστήχω* *per aphæresin*, bildadt af *perf. ἕστηχα* af *ἵστημι*) stå Mc. 11: 25; *metaphor.* bestå, stå fast 2 Thess. 2: 15, *τινί* Gal. 5: 1 och *ἐν τινι* 1 Cor. 16: 13 och Phil. 1: 27 i ngt, *ἐν Κυρίῳ* Phil. 4: 1 och 1 Thess. 3: 8 stå fasta i HERranom d. ä. hålla fast vid gemenskapen med Honom; *τῷ ἰδίῳ κυρίῳ στήχει ἢ πίπτει* Rom. 14: 4 han står l. faller sin egen HERre (*dat. commodi*; den egne HERren, Gud, är dervid intresserad — om han förblifver l. icke förblifver i det sanna christliga lifvet; andra taga orden så, att de skulle betyda: bestå l. ligga neder vid domen — men att låta ngu bestå i domen är icke ett verk af gudomlig *makt*, utan *nåd*; enligt sin *makt* åter verkar Gud inre kraft, så att den starke i tron icke dukar under för de faror, för hka hans friare åsigter blottställa honom, utan består i det christliga lifvet).

στηρικμός, οῦ, ό (följ.) fastställande l. -görande; *pass.* fasthållande, fast läge l. ställning som ngu innehar 2 Petr. 3: 17 (den fasta ställning, som läsarne genom sin tro intaga i Guds rike). *

στηρίζω, ἴξω, ἴξα, ἴξαι, ἴξαι, äfven *ἴσω, ἴσα; ἴγμαι, ἴχθην* (sammägt med *στερεός*) ställa l. göra fast, fästa *τὸ πρόσωπον* x. τ. λ. Lc. 9: 51 (= *ἵ* *ἵ* *ἵ* *ἵ*) han fästade l. riktade sitt ansigte på, gaf sitt ögonmärke en fast riktning, var fast beslutsam att o. s. v.; *pass.* fästas, fastställas Lc. 16: 26 (så att det icke går ihop l. fylles upp); — *metaphor.* göra fast, stadfästa, stärka Lc. 22: 32 *al.* Rom. 16: 25 göra eder fasta och beständiga i öfverensstämmelse med o. s. v., 1 Petr. 5: 10 (så att intet bringar eder på fall); *pass.* befästas Rom. 1: 11 (uti christlig tro och christligt lif) *al.*, 2 Petr. 1: 12 fastgjorde l. faste.

στιβάς, ἄδος, ἡ (*στρίβω* trampa) egentl. *bädd* l. hög af säf, rör, halm, löf; deraf *plur.* löfqvistar Mc. 11: 8 (*στοιβάς* är oriktig läsart).

στήγμα, ατος, τό (*στίζω* sticka, punktera, brännmärka) *stygng*, punkt, brännmärke, inbrändt tecken — sådana tecken inbrändes i synnerhet på pannan l. händerna på slafvar (deras herres), på soldater (deras fältherres), på förbrytare (deras brott); *στήγματα* — — — *βαστάζω* Gal. 6: 17 jag bär på min kropp J. Chr. tecken (neml. derpå att Han är min HERre och jag Hans slaf l. tjenare *δοῦλος, διάκονος* — dessa tecken voro de ärr och andra spår efter sår och misshandlingar, hvilka Paulus under och för sin apostoliska verksamhet erhållit).

στιγμή, ῆς, ἡ (se fgde) punctum, *punkt*, prick (utmärker det minsta, minsta grand) *στ. χρόνου* Lc. 4: 5 tidsmoment, ögonblick. *

στίλβω glänsa, skimra Mc. 9: 3. *

στοά, ἄς, ἡ (*ἵστημι*) egentl. *pelare*, vanligen betäckt pelargång l. galleri med pelare på den ena sidan, portik Joh. 5: 2 (vid Bethesda funnos 5 *στοαί*, der de sjuke voro skyddade mot regn och hetta); *στ. Σολομῶνος* Joh. 10: 23 *al.* Salomos portik vid östra sidan af tempelberget, hvilken kvarstod efter templets förstöring genom Nebucadnozar.

στοιβάς, ἄδος, ἡ = *στιβάς*, hkt se.

Στοιχοί, ὶν, οἱ (af *στοά ποιικίη* i Athen, der deras stiftare *Zeno* från Cittium i 4:de århundradet f. Chr. och de honom efterföljande hufvudmännen för sekten, *Cleanthes* och *Chrysippus*, lärde) *adj.* och *subst.* Stoiska och Stoiker. Paulus kom i disput med några af dessa filosofer, liksom med Epicuræerne, då han på det intill *στοά* angränsande *ἀγορά* förkunnade den evangeliska san-

ningen för de kringstående åhörarne. Deras grundsatser voro: verlden är ett lefvande väsende af eld, hvars själ är Gud, och kropp naturen; menniskosjälén är af lika väsende med och ett utflöde af denna verldssjäl, dock ss. enskild förgänglig; det högsta i själen är förnuftet; dygd är, då allt lyder förnuftet, och denna utgör menniskans lycksalighet, allt annat är likgiltigt; denna dygd, hvarigenom den vise blir verldens konung, vinner menniskan genom egen kraft; själarne, så väl som allt annat, ega blott bestånd till verldsförbränningen, *μέχρι τῆς ἐκπυρώσεως*; — fkmr Act. 17: 18. *

στοιχείον, ου, τό [egentl. *diminut.* af *στοῖχος* (af *στεῖχω* *stiga*, gå, i synnerhet i rad) rad, linea, påle, beslägtadt med *στίχος* och *στόχος* det uppställda, mål] 1:o en liten upprest stång, i synnerhet *stiftet* på solvisaren, som genom sin skugga utvisar dagens timmar, deraf timme; — 2:o bokstaf ss. den första enkla beståndsdelén af språket, så vida det blott *talades* (*γράμματα* åter bokstäfverna, så vida de *skrefvos*), deraf *κατά στ.* efter alfabet, i alfabetisk ordning; — 3:o första enkla beståndsdelarne af hvad som helst, *grundämne*, *element* (så i N. T.) antingen a) i *physiskt* afseende 2 Petr. 3: 10. 12 himlens grundämnen; eller b) i *andligt* afseende *στ. τοῦ κόσμου* Gal. 4: 3, Col. 2: 8. 20 den icke-christna mensklighetens elementer, d. ä. de elementer, första lärobegrepp, som Judarne och hedningarne egde, rudimenta ritualia = juden- och hedendomens ceremonialväsende — de sägas vara *ἀσθενῆ* och *πτωχά* Gal. 4: 9, ty de kunna icke utverka och skänka, hvad Gud genom sin Sons sändande i verlden har utverkat och skänkt; *τὰ στ. τῆς ἀρχῆς τῶν λογίων τοῦ Θεοῦ* Hebr. 5: 12 begynnelse-elementerna af Guds utsagor = de första grundbegreppen af den gudomliga läran, den första enkla christendoms-undervisningen, liksom dess *abcd.*

στοιχέω (se fgde) stå l. gå i en rak bredvid l. efter hvarandra, i allmänhet vandra, *metaphor.* Act. 21: 24, *τοῖς ἔχνεσίν τινας* Rom. 4: 12 följa ngns fotspår, *τῷ πνεύματι* Gal. 5: 25 följa Anden ss. lifsprincip i sin vandel, *κανόνι* Gal. 6: 16 vandra efter ett rättesnöre, *τῷ αὐτῷ* Phil. 3: 16 (*injin.* pro *imperat.*) vandren efter detsamma, följén samma väg (och således hvarken till höger l. venster). *στολή*, ῆς, ἡ (*στέλλω*) *rustning*, klädning, stola, i synnerhet högtidsklädning, som bestod i en lång,

veckig, fotsid *mantel*, hvaraf furstar, prester och förnäma personer begagnade sig; Mt. 12: 38 *al.*

στόμα, ατος, τό (sannolikt af *τέμνω*, *τέτομα* skära) egentl. *det skurna*, inskurna, klufna; deraf *mun* a) Guds Mt. 4: 4 (*ἀνθρωπομορφῶς* — se *ῥῆμα*); — b) människors Mt. 5: 2 *al.*, *ἀνοίγειν τὸ στ.* l. c. *al.* *ἸϞ ἸϞϞ* öppna munnen d. ä. börja att tala (dock med bibegrepp af högtidlighet och frimodighet), *τὸ στ. ἀνεψῆθη* Lc. 1: 64 hans mun öppnades (och hans tungoband löstes = han återfick sin talförmåga), *στ. πρὸς στ.* 2 Joh. 12, 3 Joh. 14 mun framför mun = muntligen, *ἐπὶ στ. μαρτύρων* Mt. 18: 16, 2 Cor. 13: 1 inför vittne ns mun d. ä. i närvaro af vittnen (hkas mun utsäger ngt dem bekant); talgäfvä Lc. 21: 15; tal, ord Lc. 19: 22 *al.*; — c) djurs, gap Mt. 17: 27, Hebr. 11: 33; *metaphor.* *ἐκ στ. λέοντος ῥοσθῆναι* 2 Tim. 4: 17 (se *λέων*); — d) om liflösa ting (*per προσωποποιίαν*) ss. *στ. μαχαίρας* Lc. 21: 24 *ἸϞϞ ἸϞ* svärdets mun (svärdet föreställes äta l. sluka ss. ett glupskt rofdjur — så *πολέμιου μέγα στ.* Homer. Il. 10: 8 *al.* krigets stora mun l. vida gap), äfven Hebr. 11: 34; *στ. τῆς γῆς* Apoc. 12: 16 (om jorden som öppnar sig).

στόμαχος, ου, ὁ (fgde) egentl. *mykning*, öppning, svalg, strupe; sedan magmun, mage, stomachus i Tim. 5: 23. *

στρατεία, ας, ἡ (*στρατεύω*) *fälttåg*, krigstjenst; *metaphor.* *τὰ ὄπλα τῆς στρ.* 2 Cor. 10: 4 (se *ὄπλον*). *στρατεύειν καλὴν στρ.* 1 Tim. 1: 18 göra en god krigstjenst (dermed jemföres hans lärarekall).

στράτευμα, ατος, τό (följ.) *det som drages* l. drager i *fält*, krigshär, härsnakt Mt. 22: 7, Apoc. 19: 14. 19, manskap l. skara soldater Act. 23: 10. 27 (= det compagni som låg i borgen Antonia); *plur.* afdelningar af drabantcorpsen l. livvakten Lc. 23: 11, *τοῦ ἵππου* Apoc. 9: 16 häst- l. rytteriskaror.

στρατεύω (*στρατός* stratum, läger, här af *στορέννυμι* = *στροννυμι*) göra ett *fälttåg*, tjena i krig, göra krigstjenst, vara soldat o. s. v.; i N. T. *med.* draga i *fält* 1 Cor. 9: 7, *partic.* krigsman, soldat Lc. 3: 14, 2 Tim. 2: 4; *metaphor.* 1 Tim. 1: 18 (se *στρατεία*), strida 2 Cor. 10: 3 (om det christliga lärarekallet), Jac. 4: 1 (om lustarne i menniskokroppen), *κατά τινας* 1 Petr. 2: 11 (om lustarne, som söka göra själen underdånig deras tjenst och derigenom förlustig af saligheten).

στρατηγός, οἷ, ὁ (στρατός se fgde, ἄγω) härförare, anförare för en här, fältherre; i N. T. 1:o om de 2:ne magistratspersoner (*duumviri*) l. *prætores*, som utöfvade domaremakten i de Romerska municipalstäderna och colonierna Act. 16: 20. 22. 35. 36. 38; — 2:o) om befälhafvaren för den Levitiska tempelvakten *στρ. τοῦ ἱεροῦ* Act. 4: 1, 5: 24. 26, äfven *absol.* Lc. 22: 4. 52, Act. 5: 26. — *Ann.* Sådana voro flera, hka hade befäl öfver de olika afdelningarne af de på olika ställen af tempelberget vakthafvande presterne och leviterne.

στρατιά, ἄς, ἡ (se στρατεύω) krigshär; i allmänhet här (skara, mängd) ss. *στρ. οὐράνιος* Lc. 2: 13 (se detta ord), *τοῦ οὐρανοῦ* Act. 7: 42 (se οὐρανός).

στρατιώτης, ου, ὁ (fgde) egentl. som gör krigstjänst, för sold, besoldad, soldat, krigare, krigs- l. stridsman Mt. 8: 9 *al.*; *transl.* *στρ. Ἰ. Χοῦ* 2 Tim. 2: 3 J. Chr. stridsman (här talas icke i allmänhet om det som Timotheus hade att göra ss. christen, utan ss. lärare, neml. om hans kamp emot den evangeliska sanningens motståndare och de dermed förenade besvärligheterna).

στρατολογέω, ἡσα (στρατός, se στρατεύω, λέγω i betydelsen samla) samla en här, värfva soldater till krigstjänst, ὁ *στρ.* 2 Tim. 2: 4 fältherren. *

στρατοπεδάρχης, ου, ὁ (följ., ἄρχω) anförare för lägret, befälhafvare deröfver; så kallades *præfectus prætorio* l. öfverbefälhafvaren för kejsrliga lifvakten i Rom Act. 28: 16; egentl. voro de 2:ne, och det hörde till deras befattning att taga i förvar de fångar ifrån provinserna, hvilka öfverantvordades åt kejsarens dom. *

στρατόπεδον, ου, τό (στρατός här, πέδον mark) egentl. den mark, der en här lägrat sig, lägerställe; lägrad här, krigshär Lc. 21: 20. *

στρεβλώω (στρέβλη — egentl. *femin.* af στρεβλός vriden, krökt, böjd af följ. — ett verktyg för att vrida l. sammanskruftva, skruf, press, viudspel — äfven torturinstrument) vrida, skruftva, sträcka på pinbänken, vrida på sned, förvrida, förvränga 2 Petr. 3: 16 (gifva ngns ord en annan mening än de rätteligen hafva = *διαστρέφω* *distorqueo*). *

στρέφω, ἔστρεψα; ἔστράφην vrida 1:o) vända τινί τι Mt. 5: 39 tillvända ngn ngt; — 2:o) förvända, -vandla τὶ εἰς τι Apoc. 11: 6; — 3:o) låta återvända d. ä. lemna tillbaka τινί τι Mt. 27: 3; *intrans.* vända sig Act. 7: 42 om Gud som vänder sig (bort ifrån ngn), är ngn onådig; — *pass.* i

reflexiv betydelse vända sig, vända sig om a) i egentlig mening Mt. 7: 6 *al.*, τινί, πρὸς l. εἰς τινα till ngn, ταῖς καρδίαις αὐτῶν εἰς Αἴγυπτον Act. 7: 39 vända sig med sina hjertan till Ægypten d. ä. rikta sitt begär tillbaka på de Ægyptiska förhållandena, i synnerhet den Ægyptiska afgudtjensten (se följ. v., och jfr Hez. 20: 7. 8), εἰς τὰ ὀπίσω Joh. 20: 14 tillbaka; b) i *moralisk* mening: omvända sig, ändra tänkesätt l. sinne (bilden tagen af att vända tillbaka, då man befinner sig på en oriktig väg).

στορνιδάω, ασα (följ.) lefva öfvermodigt l. -dådigt, vildt, utsväfvande, yppigt Act. 18: 7. 9.

στορῆνος, εος, τό (στορῆνης strenuus, sträng, stark o. s. v.) kraft i synnerhet tygellös, öfvermod l. -dåd, öfvermått af kraft, öfverflöd, yppighet Apoc. 18: 3. *

στρουθίον, ου, τό, *diminut.* (af στρουθός, ἡ liten sparf); *plur.* småsparfvar Mt. 10: 29. 31, Lc. 12: 6. 7.

στρώννυμι l. -ύω, ἔστρώσα; ἔστρωμαι = *στορέννυμι* *per metathesin*, sterno, breda, breda ut τὰ ἱμάτια ἐν τῇ ὁδῷ Mt. 21: 8 l. εἰς τὴν ὁδόν Mc. 11: 8 på vägen; bädda Act. 9: 34 *scil.* τὴν κλίνην; förse (en matsal) med tillbehör d. ä. soffor och madrasser, »tillpynta», tillreda; p. p. p. Mc. 14: 15, Lc. 22: 12.

στορητός, ἡ, ὄν, *adj.* vble (af *στορέω*, se följ.) afskydd, afskyvärd Tit. 3: 3. *

στορνάζω, ασα (στορνός *stygg*, ful, bister, mörk, dyster, tristis — *qsi* *στοργενός*, af *στορέω* *styggas* vid, afsky; stam det obrukliga *στύζω* studsa?) se *stygg* l. bister l. dyster ut Mt. 16: 3, vara dyster l. bedröfvad Mc. 10: 22.

στόλος, ου, ὁ, *alii*: στόλος = *στήλη* (*ἔστημι*) *stod*, pelare *πυρός* Apoc. 10: 1 eldpelare; *metaphor.* *στ. scil.* τῆς ἐκκλησίας Gal. 2: 9 församlingens pelare (om *Jacobus*, *Petrus* och *Johannes*, på hkas anseende och värdighet församlingeun hvilade, liksom ett tak uppbares af pelare), *στ.* τῆς ἀληθείας kallas församlingen l. kyrkan 1 Tim. 3: 15 i den mening att kyrkan emottagit Guds Ande, som är sanningens ande, och denne är deu henne inneboende genomträngande lifsprincip, i och genom hvilken hon står i oafbruten gemenskap med sitt hufvud; *στ.* ἐν τῷ ναῷ τοῦ θεοῦ μου Apoc. 3: 12 (segervinnaren i striderne och förföljelserue skall blifva en hufvudpelare i Guds hus, på hku Guds och Christi och det nya Jerusalems namn

stå skrifna d. ä. hans embete är det högsta i Guds rike).

Στωϊκοί, ὦν, οί, se Στωϊκοί.

σύ, σοῦ, σοί, σέ, tu, te, du, dig Mt. 1: 20 *sæpe*; utsättes, liksom andra personalpronomina, i synnerhet för eftertrycks skull, ss. motsats t. ex. Mt. 3: 14 *al.*

συγγένεια, ας, ἡ (följ.) släktskap; slägt, familj Le. 1: 61, Act. 7: 3. 14.

συγγενής, ές (σύν, γένος) af samma slägt, släktning, anförvandt, anhörig Mc. 6: 4 *al.*

συγγενίς, ίδος, ἡ (fgde) släktning, »fränka» Le. 1: 36 || συγγενής. *

συγγνώμη, ης, ἡ (συγγενώσχω *tänka med*, hafva samma tanke, medgifva, tillgifva, förlåta) medgift, tillåtelse κατά σ. 1 Cor. 7: 6 tillåtelsevis, ss. en tillåtelse, ett medgifvande; i profangrek. äfven tillgift, förlåtelse. *

συγκάθημαι (σύν, κάθημαι) sitta tillsammans l. jemte τινί l. μετά τινος Mc. 14: 54, Act. 26: 30.

συγκαθίζω, ισα (καθίζω) sätta ned tillsammans l. tillika Eph. 2: 6 (oss tillika med Christus i himlen, så att vi hafva del i Christi herravälde — detta framställes ss. redan skedt ἐν Χῶ Ἰ. i och med Chr. J.; ty i och med Christi försättande på sin högra sida har Gud ock försatt oss dit; jfr 1 Cor. 6: 2); *intrans.* sätta sig ned tillsammans Le. 22: 55, äfven sitta ned tillsammans.

† συγκακοπαδέω, ησα (κακοπαδέω) slita ondt l. lida tillsammans med ngn *absol.* 2 Tim. 2: 3 (kan visserligen hänföras till alla dem som hafva att lida i HERrans tjenst, men har närmast afseende på Paulus, ss. synes af 8 och 9 verserna || κακοπάθησον, τῷ εὐαγγελίῳ (*dat. commodi*) 2 Tim. 1: 8 lid tillika (*scil.* ἐμοί med mig) för evangelium.

† συγκακουχέομαι (κακουχέομαι) fara illa, slita ondt, misshandlas jemte ngn τινί Hebr. 11: 25. *

συγκαλέω, εσα; εσάμην (καλέω) sammankalla, samla Me. 15: 16 *al.*; *med.* till sig Le. 9: 1 *al.*

συγκαλύπτω; κεκάλυμμα (καλύπτω) med l. tillsammans betäcka, från alla sidor d. ä. helt och hållet betäcka, hölja, dölja, p. p. p. Le. 12: 2. *

συγκάμπτω, έχαμψα (κάμπτω) sammanböja, kröka τὸν νῆπτόν τινος *metaphor.* Rom. 11: 10 ngns rygg d. ä. förödmjuka ngn. *

συγκαταβαίνω, έβην (καταβαίνω) jemte ngn nedstiga l. -fara Act. 25: 5 (neml. från det högre liggande Jerusalem till Cæsarea vid hafskusten). *

συγκατάθεσις, εως, ἡ (följ.) bifall, samtycke, instämmande, öfverensstämmelse 2 Cor. 6: 16. *

συγκατατίθημι; τέθειμαι (κατατίθημι) tillsammans l. med nedsätta; *med.* nedlägga l. -kasta sin röst (ψηφον) jemte ngn i urnan d. ä. vara af lika mening med ngn, bifalla l. instämma med ngn i ngt, samtycka till ngt τινί Le. 23: 51. *

συγκαταψηφίζω; ισθην (σύν, κατά, ψηφίζω) tillika l. jemte ngn l. några räkna; *pass.* tillika l. tillsammans med några μετά τινων räknas Act. 1: 26. *

συγκεράννυμι, εκέρασα; κέραμαι (κεράννυμι) sammanblanda, af olikartade delar sammanfoga till ett helt 1 Cor. 12: 24; *pass.* oskiljaktigt förenas μή συγκεραμένος — — — άκούσσει Hebr. 4: 2 då det (ordet) icke genom tron är oskiljaktigt förenadt med dem som hört det (»om en spis skall nära, måste den öfvergå i blodmassan och förena sig med kroppen; skall ordet gagna, måste det genom tron ss. en näringssaft förvandlas till föda för själen och öfvergå i ande, sinne och vilja, så att hela menniskan blifver sådan som ordet är och fordrar»), eller ock: då det icke är oskiljaktigt förenadt med tron för dem som hört (*dat. commodi*); denna sednare tydning är både dunklare och mattare.

συγκινέω, ησα (κινέω) med- l. sammanröra (ungefärligen = συγχέω), uppröra, uppvigla, uppegga Act. 6: 12. *

συγκλείω, εισα; εισμαι (κλείω) sluta igen, ihop, tillsammans, tillsluta, stänga till, inne- l. omsluta Le. 5: 6; *metaphor.* innesluta l. innestänga τινά εἰς τι Rom. 11: 32 ngn inom ngt d. ä. gifva till pris under ngns välde (τοῦς πάντας dem samtliga, både Judar och hedningar), så Gal. 3: 22 (så att synden har allt liksom inom lås och nyckel, dit lagen ss. herrskarinna insatt det); *pass.* v. 23.

† συγκληρονόμος, ον (κληρονόμος) medärfvande; *subst.* medarfvinge Rom. 8: 17 *al.*

συγκοινωνέω, ησα (κοινωνέω) hafva gemenskap med τινί ngt Eph. 5: 11, med ngn taga del τινί i ngt Phil. 4: 14 i det J med (mig) hafven tagit del i min vedermöda, Apoc. 18: 4.

† συγκοινωνός, όν (κοινωνός) jemte ngn l. också delaktig τινός i l. af ngt Rom. 11: 17 *al.*, ἐν τινί Apoc. 1: 9.

συγκομίζω, ισα (κομίζω) bära tillsammans, i synnerhet bära ngn bort till de öfriga liken i grafvarne (kyrkogården), begrafva Act. 8: 2. *

συγκρίνω, ἔχρυνα (χρίνω) sammanställa l. -sätta, förena, förbinda πνευματικοῖς πνευματικῶν 1 Cor. 2: 13 förbindande andligt med andligt d. v. s. i det vi med af Anden uppenbarade ännen förbinda af Anden lärda tal; sammanställa l. -hålla, jemföra τινά τινι ngn med ngn 2 Cor. 10: 12.

συγκύπτω (κύπτω) böja sig tillsamman, kröka sig, vara hopkrumpt, contract Lc. 13: 11. *

† συγκυρία, ας, ἡ (συγκυρώω träffa tillsamman af σύν, κυρώω stöta på, träffa) sammanträffning, tillfällighet, κατὰ σ. Lc. 10: 31 tillfälligt- l. händelsevis. *

συγχαίρω; εχάρον (χαίρω) glädja l. fröjda sig med l. jemte ngn τινί Lc. 1: 58 al., τῇ ἀληθείᾳ 1 Cor. 13: 6 kärleken fröjdar sig med sanningen (personif.) neml. den i Evangelio innehållna sanningen, har med denna en gemensam fröjd, äfven absol. 1 Cor. 12: 26; lycköuska, congratulor, τινί Phil. 2: 17 (neml. dertill att jag σπένδομαι, blir en martyr för eder), äfven v. 18.

συγχέω; χέχυμαι, εχύθη (χέω) confundo, sammanmjuta, l. -ösa, grumla, förvirra, bringa i oordning, uppröra l. -vigla τινά Act. 21: 27, sätta i bestörtning l. förvåning l. förlägenhet, bringa till tystnad, täppa till munnen på ngn τινά Act. 9: 22; pass. vara upprörd, komma i rörelse Act. 21: 31, vara tumultuarisk (icke på kallelse sammankommen) Act. 19: 32; blifva förvånad l. bestört Act. 2: 6.

συγχρόομαι (χρόομαι) tillika bruka; deraf umgås, hafva umgänge l. gemenskap med ngn τινί Joh. 4: 9. *

συγγύνω = συγχέω, hkt se.

σύγχυσις, εως, ἡ sammanmjutning, villervalla, upplopp Act. 19: 29. *

συνζάω, ζήσω (ζάω) lefva tillsammans med τινί ngn Rom. 6: 8, absol. 2 Cor. 7: 3, 2 Tim. 2: 11.

συνζύγνυμι, συνξέζυξι (ζεύγνυμι oka, spänna i oket) oka tillsammans; deraf sammanfoga l. -biuda, förena (om äktenskap) Mt. 19: 6, Mc. 10: 9.

συσζητέω (ζητέω) söka l. undersöka tillika med ngn, i synnerhet samtala om kinkiga och tvistiga saker, inlåta sig i ordvexling, disputerar med ngn τινί Mc. 8: 11 al.; πρὸς τινα Mc. 9: 10, Act. 9: 29, πρὸς ἕωπατούς Mc. 1: 27 al. sinsemellan l. med hvarandra, äfven absol. Mc. 12: 28, Lc. 24: 15.

συσζητήσις, εως, ἡ (fgde) gemensam undersökning, öfverläggning, debatterande, debatt, disput Act. 15: (2). 7, 28: 29.

† συζητητής, οἰ, ὁ (se fgde) gemensam undersökare, forskare, lärd (sophistisk) disputator 1 Cor. 1: 20 (med σοφός menas den menskligt vise i allmänhet, hvaruuder subsumeras γραμματεῖς = en Judisk lärd, och συζ. en Grekisk).

σύνζυγος, ον (ζυγός) egentl. med- l. sammankad, d. ä. medarbetare Phil. 4: 3, der likväl ordet utan tvifvel är nomen proprium på en Pauli medarbetare, i Philippi, som gjort sig mycket förtjent af christendomen derstädes; Paulus bifogar γνήσιος med afseende på namnets appellativtydning: »du äkta Syzygus» (och icke en som blott heter så). *

† συζωοποιέω, ησα (ζωοποιέω) göra ngn lefvande tillika med ngn τινί l. σύν τινι Eph. 2: 5, Col. 2: 13 [Gud har gjort de trogna lefvande med Christo; till följel af den förbindelse, i hkn Christus ss. hufvudet står med de trogna ss. Hans kropp (Eph. 1: 23), innefattas också deras uppståndelse objectivt uti Hans — den tillkommande uppståndelsen vid parusien (1 Cor. 15: 23) är den subjectiva delaktigheten uti den af Aposteln ss. redan skedd betraktade objectiva].

συχάμνος, ον, ἡ (plur. οἰκίῳψ, οἰκίῳψ) äfven συκόμορος, συκομοραία l. -έα l. -μωρέα ficus Aegyptia l. sycomorus, sycomor, mullbärsfikonsträd; hör till fikonsträdens släkt, men liknar till blad och yttre utseende det hvita mullbärsträdet. I Aegypten, som skall vara dess fädernesland, och i Palästina växer det ymnigt på slätter och i dalar på torr mark; stammen är ovanligt knölig, blir betydligt hög och skjuter ganska många grenar, som vidt utbreda sig och gifva rik skugga; bladen hafva en skön grön färg och äro hjertformiga; de kärnlösa frukterna sätta sig vid stammen l. de större grenarne, hafva ett gulaktigt utseende och likna till form och lukt fikou; för att få dem till mognad måste man vid fröärret något upprista dem med ett skarpt instrument eller ock med blotta naglarne, hvarpå de om 3 å 4 dagar mogna och hafva då en mycket söt smak. — Anm. Συκάμνος och συκόμορος äro visserligen så till vida åtskilda, att det förra egentl. betyder mullbärsträd, men de nyttjas i allmänhet promiscue af icke botaniska skriftställare; fkmr Lc. 17: 6, 19: 4.

σουκίη, ἡς, ἡ smdr. af συκέα, fikonsträd; växer ymnigt i Palästina och hörer jemte vinrankan till landets förnämsta produkter; har stora blad och dess gre-

nar gifva riklig skugga, hvarföre »att bo under sitt vin- och fikontråd» betecknar ett lugnt och fredligt tillstånd; blomman kommer fram vid de gamla grenarne och mogna till frukt förr, än de nya bladen visa sig. I Österlandet skiljer man emellan 3 slags fikon: 1:o *vårfikon* (ἡ ἑκατόμητος πρόδρομος, præcox), som efter en lindrig vinter mogna vid slutet af Juni, kanske ännu tidigare, och falla utaf af sig sjelfva l. vid lindrig skakning; — 2:o *sommarfikon*, som mogna i Augusti, hvilka man plögade torka och förvara i runda l. fyrkantiga mått; — 3:o *vinterfikon*, som mogna först, sedan trädet är aflöfvadt, och vid lindrig vinter blifva hängande in på nyåret; förmodligen var det sådana Frälsaren väntade att finna på trädet Mt. 21: 19, Mc. 11: 13; fkmr äfven Mt. 24: 32 al.

συχόμορος, συχομοραία l. -έα, se συκάμινος.

συχομορέα, se συκάμινος.

σῦζον, ου τό fikon, frukten af συκῆ, hkt se; fkmr Mt. 7: 16 al.

συκοφαντέω, ἦσα, vara συκοφάντης, ου, ὁ (fgde, φαίνω) fikonangifvare, d. v. s. spåra upp och angifva dem, hka handlade mot förbudet att utföra l. sälja fikon från Attica (denne, ss. det synes, ursprungliga betydelse af ordet finnes icke hos ngn af de gamla författarne); sedermera af elakhet l. vinningslystnad falskligen angifva andra; så i N. T. τινά Lc. 3: 14 (förtala, chikanera), be- draga τινός τι ngn på ngt Lc. 19: 8.

συλαγωγέω, (σῦλον spolium, byte af följ., ἄγω) bortföra byte l. ss. byte trop. Col. 2: 8. *

συλλάω, ἦσα (beslägtadt med σὺλλω) spolio, plundra (hyperbol.) 2 Cor. 11: 8. *

συλλαλέω, ἦσα (λαλέω) colloquor, samtala, med ngn τινί Mc. 9: 4 al. l. μετά τινος Mt. 17: 3, Act. 25: 12, πρὸς ἀλλήλους Lc. 4: 36 med hvarandra.

συλλαμβάνω, κήφομαι, εἰληφα, ἐλάβον; ἐλαβόμεν; ἐκήφθην, ovanligare former hos Tisch. συλλήμψη Lc. 1: 31, συλλημφθῆναι Lc. 2: 21 al. (λαμβάνω) taga med l. tillsamman, fatta tillsamman, sammanfatta l. -bringa, comprehendo 1:o gripa, fasttaga, fånga Mt. 26: 55 al. ἄγραν Lc. 5: 9 göra en fångst; — 2:o emottaga ἐν γαστρὶ Lc. 1: 31 l. ἐν τῇ κοιλίᾳ Lc. 2: 21 = blifva hafvande, afla, äfven absol. Lc. 1: 24. 36, trop. Jac. 1: 15 (se ἀποκρῶς); — med. taga l.

fatta med ngn uti ngt, bistå, hjälpa τινί Lc. 5: 7, Phil. 4: 3.

συλλέγω, λέξω, ἐλεξα (λέγω) sammanlägga, samla, plocka tillhoppa τὶ εἰς τι Mt. 13: 48 i ngt, hämta tillhoppa Mt. 13: 28 följ. 40. 41, skörda τὶ ἀπό τινος Mt. 7: 16 l. ἔχ τινος Lc. 6: 44.

συλλογίζομαι, ισάμην (λογίζομαι) sammanräkna, öfverräkna, -väga, -lägga πρὸς ἑαυτούς hos l. för sig sjelfva Lc. 20: 5. *

συλλυπέω (λυπέω) bedröfva l. smärta med l. tillika; med. l. pass. tillika bedröfvas l. sörja öfver ngt ἐπὶ τινι Mc. 3: 5.

συμβαίνω, βέβηκα, ἐβην (βαίνω stiga) stiga ihop l. tillsamman (med fötterna), sammanträda l. -komma l. -träffa, inträffa, tilldraga sig med, hända τινί Mc. 10: 32 al.; imperson. imperf. det inträffade, tilldrog sig, hände att med accus. c. infin. Act. 21: 35; τὸ συμβεβηχός l. τὰ συμβεβηχότα Lc. 24: 14 det som händt, händelse l. händelser.

συμβάλλω, ἐβαλον; ἐβαλόμην (βάλλω) kasta, föra, bringa tillsamman, förena, sammanslå (händerna); (scil. λόγους) τινί, conferre sermones, samtala, disputera med ngu Act. 17: 18, πρὸς ἀλλήλους Act. 4: 15 rådslå med hvarandra; likaså intrans. sammanträffa med ngn τινί Act. 20: 14, εἰς πόλεμον Lc. 14: 31 till strid d. ä. drabba tillsamman l. strida med ngn; med. sammanskjuta (penningar), conferre, bidraga, lemna bidrag, gagna, hjälpa, τινί Act. 18: 27. — Anm. Lc. 2: 19 förenas συμβ. vanligen med ἐν τῇ καρδίᾳ och öfversättes med »öfverlägg», »öfverväga», men om man jemför Lc. 2: 51, så höra orden ἐν τῇ καρδίᾳ sannolikt till συνετήρει och συμβ. står absol.; ty συμβ., som hos profanförf. ofta har bemärkelsen af jemföra, genom jemförelse sluta till, draga slutsatser o. s. v., har det troligtvis äfven här, då man besinnar, att Maria utan tvifvel jemförde hvad som sades af herdarne med hvad som händt henne; »men Maria bevarade under jemförelse l. slutsatser alla dessa ord i sitt hjerta l. ock alla dessa ord i sitt hjerta, i det hon öfvervägde dem».

συμβασιλεύω, εὔσω, εῦσα (βασιλεύω) herrska, regera med τινί 1 Cor. 4: 8 (neml. i Messias' rike); absol. 2 Tim. 2: 12 (neml. med Christo).

συμβιβάζω, άσω; άσθην (βιβάζω föra) sammanföra, sammanbringa Eph. 4: 16, förena Col. 2: 2. 19, sammanställa, jemföra, colligo, (genom jemförelse) sluta Act. 16: 10, visa, bevisa Act. 9: 22;

undervisa, lära, 1 Cor. 2: 16 »ty hvilken har känt HERrans sinne, ss. en som l. så att han skulle lära HERran; men vi hafva Christi sinne» (så att vi kunna föreställa Christi person och således bedömma alltsamman, äfven *πνευματικοί* — Paulus vill bevisa, att för att bedömma en *πνευματικός* måste man hafva känt Christi sinne, hvars innehafvare *πνευματικοί* äro; ty då dessa hafva Christi anda och Christus är i dem, så kan deras *νοῦς* icke vara af olika beskaffenhet med Christi *νοῦς* — jfr Gal. 3: 27, Rom. 13: 14).

συμβουλευώ, εἰσα; εὐσάμην (βουλευώ) vara *σύμβουλος* rådgifvare, råda *τινί* consulo cui Joh. 18: 14, Apoc. 3: 18; *med.* egentl. *samråda*, rådfråga sig med, taga till råds, rådfråga *τινί* consulo quem (fkmr ej i N. T.), *absol.* rådslå l. rådplåga l. öfverlägga sinsemellan *ἕνα* Mt. 26: 4, Joh. 11: 53, l. med *ἑἴην*. Act. 9: 23.

συμβούλιον, οὐ, τό (följ.) 1:o) consilium, *råd*, rådslag *σ. λαμβάνειν* fatta, hålla råd l. rådplåging, öfverlägga med *ἕπως* Mt. 22: 15 huru, *κατά τινος* Mt. 12: 14, 27: 1 emot ngn, *absol.* Mt. 27: 7, 28: 12; likaså *σ. ποιῆν* rådslå, rådplåga *μετά τινος κατά τινος* Mc. 3: 6 (|| *διδόναι*), l. blott *μετά τινος* Mc. 15: 1. — 2:o) concilium, *råd*, rådsförsamling = *συνέδριον* säges Act. 25: 12 om procuratoris consilarii, assessorer, bisittare, *πάρεδροι*.

σύμβουλος, οὐ, ὁ (*σύν, βουλή*) egentl. *med-* l. *samrådare*, rådgifvare Rom. 11: 34. *

Συμεών l. *Σιμεών, ὁ* *indecl.* (|| *Ἰησοῦ*) bönhörelse *Simeon*, i N. T. 1:o) en troende Jude, som hålles för Gamaliels fader och Hillels son, och som höll JEsusbarnet i sina armar Lc. 2: 25. 34. — 2:o) en Abrahams efterkommande, i släktregistret Lc. 3: 30. — 3:o) med tillnamnet *Niger*, en af de 5 lärarne vid församlingen i Antiochia Act. 13: 1. — 4:o) = *Σίμων* (Petrus) Act. 15: 14, 2 Petr. 1: 1. — 5:o) Jacobs andra son, född af Lea och stamfader för den efter honom benämnda stammen Apoc. 7: 7.

συμμαθητής, οῦ, ὁ (*μαθητής*) *medlärjunge*, kamrat Joh. 11: 16. *

συμμαρτυρέω (*μαρτυρέω*) *vittna med*, förena sitt vittnesbörd *absol.* Rom. 2: 15, *τινί* Rom. 8: 16 med ngn, *σ. ἐμοὶ τῆς συνειδήσεώς μου* Rom. 9: 1 då med mig (öfvensstämmande med min uttryckliga försäkran) mitt samvete bär vittnes-

börd; *med.* derjemte betyga *σ. γάρ* Apoc. 22: 18 || *μαρτυροῦ ἑγώ*.

συμμερίζω (*μερίζω*) *dela med; med.* tillika få del af, äfven få andel af *τινί* 1 Cor. 9: 13. *

† *συμμέτοχος, οὐ* (*μέτοχος*) *meddelaktig* *τινός* Eph. 3: 6 af ngt, Eph. 5: 7 med ngn.

συμμηγητής, οῦ, ὁ (*συμμιέομαι* jemte ngn efterfölja — se *μιέομαι* och *μηγητής*) *efterföljare jemte* ngn l. några, Phil. 3: 17 blifven mina efterföljare tillika med (andra som efterfölja mig). *

† *συμμορφίζω* (*μορφίζω* = *μορφώω*) göra af lika form l. gestalt, troget efterbilda; *pass.* *τινί* vara l. blifva af lika gestalt med ngn l. ngt Phil. 3: 10 *συμμορφούμενος*.

σύμμορφος, οὐ (*μορφή*) *likformig*, likgestaltad, af lika gestalt med ngn *τινός* Rom. 8: 29, *τινί* Phil. 3: 21.

† *συμμορφώω* (fgde) = *συμμορφίζω*, hkt se.

συμπαθέω, ἦσα (följ.) *medlida*, vara likkänslig med, erfara samma känslor, lidelser l. lidanden som ngn l. ngt *τινί* Hebr. 4: 15, 10: 34, ehuru betydelsen »hafva medlidande med» tyckes vara lämpligare på begge ställena, antingen på det sednare läses *τοῖς δεσμοῖς μου* l. *τοῖς δεσμίοις*.

συμπαθής, ἐς (*πάθος*) *medlidande*, likkänslig, som har lika lidanden l. lidelser, af lika beskaffenhet l. tillstånd, medlidsam 1 Petr. 3: 8 (der dock betydelsen likkänslig kan mycket väl antagas). *

συμπαράγινομαι, ἐγενόμην (*παράγινομαι*) tillika l. med *ἑἴηνα* sig l. tillstädeskomma *ἐπί τι* Lc. 23: 48 till l. vid ngt, i synnerhet *stå vid sidan* af en anklagad för att understödja honom med sin närvaro l. med sitt försvar 2 Tim. 4: 16.

συμπαρακαλέω; ἐκλήθην (*παρακαλέω*) jemte någon *uppmuntra; pass.* Rom. 1: 12 tillika (med eder) *uppmuntras* ibland eder l. i eder krets. *

συμπαρалаμβάνω, ἐλάβον (*παραλαμβάνω*) *derjemte taga till* l. med sig, medtaga (ss. följeslagare) Act. 12: 25 *al*.

συμπαραμένω, μενῶ (*παραμένω*) *qvarstadna jemte* ngn *τινί* (i lifvet) Phil. 1: 25. *

συμπάροισμι (*πάροισμι*) jemte ngn *τινί* vara tillstädes l. närvarande Act. 25: 24. *

συμπάσχω (*πάσχω*) *lida med* *absol.* 1 Cor. 12: 16, äfven Rom. 8: 17 (deltaga i ngns lidanden för Evangelii skull).

συμπέμπω, ἐπέμψα (*πέμπω*) *medsända*, skicka med *τινί* 2 Cor. 8: 22, l. *μετά τινος* *ibid.* 18.

συμπεριλαμβάνω, έλαβον (σύν, περί, λαμβάνω) *tillika omfatta* Act. 20: 10. *

συμπίνω, έπιον (πίνω) dricka tillsammans med ngn *τωνί* Act. 10: 41. *

συμπίπτω, έπεσα (πίπτω) falla tillsammans, samman l. instörta, collabor, corruo, falla omkull Lc. 6: 49 || *έπεσε*. *

συμπληρώω (πληρώω) fylla tillsammans, uppfylla (med vatten), öfversvämma l. -skölja Lc. 8: 23; uppfylla göra fulltalig (om tid l. dagar) *έν τῷ* — — — *αὐτοῦ* Lc. 9: 51 då dagarne för hans upptagande (i himlen) höllo på att blifva fulla d. ä. då tiden för hans — — — var ganska nära, likaså *έν τῷ* — — — *πεντεκοστῆς* Act. 2: 1 då pingstdagen höll på att blifva full d. ä. på pingstdagen (dagen föreställes ss. ett tidsmått, hkt ännu icke är fullt, så länge dagen varar).

συμπνίγω, ιεῖα (πνίγω) sammanqväfva, genom sammantryckning qväfva, strypa; gemensamt l. på alla sidor trycka, tränga Lc. 8: 42; *trop.* förqväfva (hämna, hindra fortkomsten af ngt) Mt. 13: 22, Mc. 4: 7. 19, *pass.* *ὑπό τινος* Lc. 8: 14 af ngt.

συμπολίτης, ου, ό (πολίτης) medborgare, gemensam medborgare med ngn *τωνός* Eph. 2: 19. *

συμπορεύομαι (πορεύομαι) färdas, fara tillika med ngn *τωνί* Lc. 7: 11, 14: 15. 25, färdas i sällskap l. tillsammans *πρός τινα* till ngn Mc. 10: 1.

συμπόσιον, ου, τό (σύν, πόσις) *samdrickning*, dricke-lag, *compotatio*, gästabud, *convivium*; äfven sjelfva matsalen och ordningen hvori gästerna spisa, bords-sällskap, matlag *συμπ.* *συμπ.* *per hebraismum* distribut. st. *ἀνά σ.* matlagsvis, i särskilda matlag, ett här och ett der Mc. 6: 9, jfr *πρωσιά*. *

† *συμπρεσβύτερος*, ου, ό (πρεσβύτερος) en *med-äldste*, meduppsyningsman öfver församlingen, med-lärare 1 Petr. 5: 1. *

συνφέρω, *συνήνεχα* (φέρω) 1:ο) confero, bära tillsammans *τάς βίβλους* Act. 19: 19; — 2:ο) bära tillika med ngn, hjälpa att bära, bidraga, gagna, vara gagnelig, nyttig *τωνί* 1 Cor. 6: 12, 10: 23, 2 Cor. 8: 10; *imperson.* confert, det bidrager, gagnar, batar med *ένα* Mt. 5: 29. 30 *al.*, med *ηνήν*. Mt. 19: 10 *al.*; *τό συμφέρον* 1 Cor. 7: 35 *al.* det gagneliga, nyttan, fördelen *ἐπί τῷ σ.* Hebr. 12: 10 till vår nytta, äfven *plur.* Act. 20: 20.

σύνφημι (φημί) säga med l. tillika, hålla med, instämna med ngn *τωνί* Rom. 7: 16 (uti lagens yttrande om sig, att han är god — jfr Deuteron. 4: 8 — instämmer också jag). *

σύνφορος, ον (συνφέρω) som *bär tillsammans* l. ihop, är passande, lämplig, fördelaktig, nyttig; *neutr.* fördel, bästa 1 Cor. 7: 35 || *συνφέρον*. *

† *συμφυλέτης*, ου, ό (φυλή) af *samma stam*, *contribulis*, stamförvandt, landsman 1 Thess. 2: 14 (neml. hedningar). *

σύνφυτος, ον, *adj.* *vble* (af följ.) *växt tillsammans*, sammanväxt, *metaphor.* på det närmaste förenad, införlifvad *τωνί* med ngn l. ngt, Rom. 6: 5 *νῦν* om vi kommit i närmaste förening l. blifvit införlifvade med likheten af Hans död, så skola vi också blifva det med likheten af Hans uppståndelse. *

σύνφύω; *συνεφύην* (φύω) låta *sammanväxa*; *pass.* växa tillsammans Lc. 8: 7. *

συνφωνέω, ησα; ήθην (φωνέω) *sammanljuda* l. *-stämma*, *trop.* öfverensstämma *τούτω* Act. 15: 15 dermed, öfverenskomma l. vara öfverens *μετά τινος* Mt. 20: 2 med ngn, *περί τινος* Mt. 18: 19 om ngt, *τωνί τινος* Mt. 20: 13 med ngn i l. om ngt; *sammanpassa*, *passa ihop* *τωνί* Lc. 5: 36 med ngt; *pass.* *συνεφωνήθη ὑμῶν* Act. 5: 9 det har blifvit öfverenskommet af eder = J hafven kommit öfverens att med *ηνήν*.

συνφωνήσις, εως, ή (fgde) *samljudande*, *trop.* öfverensstämmelse, förening 2 Cor. 6: 15. *

συνφωνία, ας, ή (se fgde) *samljudande*, samklang af flera stämmor l. instrumenter, concert, sång, musik Lc. 15: 25. *

σύνφωνος, ον (φωνή) *sammanljudande*, *trop.* samman- l. öfverensstämmande, *έξ σ.* 1 Cor. 7: 5 efter öfverenskommelse. *

† *συνψηφίζω*, ισα (ψηφίζω) *sammanräkna* Act. 19: 19. *

† *σύνψυχος*, ον (ψυχή) af *samma sinne*, *sympathiserande*, *liksinnad* Phil. 2: 2. *

σύν, *πρῶπος*. med *dat.* (ξύν, χύν, cum, samstamigt med *ξυνός*, *χοινός* och betyder alltså *gemenskap*, *samvaro*, förening, öfverensstämmelse; liknar till betydelsen *μετά*, men skiljer sig ursprungligen och i allmänhet derifrån sålunda, att detta utmärker ett *vistande midt ibland*, då deremot *σύν* be-tecknar ett *åtföljande* ss. konungen med sin svit, läraren med sina lärjungar o. s. v.; man har också antagit, att *μετά* innefattar mera *coexistence*, *σύν* deremot *coherence*) *tillika med*, med, jemte 1:ο) mera *yttre* förening, *οί σύν τινι* med och utan *όντες* Mc. 2: 26 *al.*, Lc. 5: 9 *al.* de som äro i ngns sällskap, följeslagare, omgifning o. s. v.,

ἀρχιερεὺς καὶ οἱ σ. ἀντῶ Act. 5: 17. 21 öfverstepresten och hans omgifning d. ä. embetsbröder l. colleger; *σὺν τινι εἶναι* betyder också Act. 14: 4 vara l. hålla med ngn, vara på ngns sida, höra till ngns parti; *σ. τινι μένεν* Lc. 1: 56 *al.* kvarstadna jemte l. hos ngn, så äfven vid *διατρίβειν* o. s. v.; *σὺν πᾶσι τούτοις* Lc. 24: 21 jemte allt detta (tillkommer äfven den omständigheten, att o. s. v.). — 2:o mera *ἰνυε* förening ss. om de trognas andliga gemenskap med Christo Rom. 6: 8 *al.*; *σὺν τῇ δυνάμει τοῦ Κυρίου* 1 Cor. 5: 4 i förening l. försedd med HERrans myndighet d. ä. den af HERran mig gifna fullmakt; *σ. τῶ πιστῶ Ἀβραάμ* Gal. 3: 9 jemte l. gemensamt med den trogne Abraham (de trogne hafva nemligen, i det de välsignas, denna lyckliga lott gemensam med den trogne Abraham).

συναγωγή, ἀξω, ἡγαγον; ἀχθήσομαι, ἡγμαι, ἡχθῆν (*ἄγω*) cogō, *sammanföra* l. -bringa, hopsamla, samla Lc. 15: 13 *al.*, εἰς εἶν Joh. 11: 52 samla (de spridda hedningarne) i ett, till en enhet d. ä. förena dem till en oskiljaktig gemenskap (neml. genom tron på Honom); insamla *τὸν σῆτον εἰς τὴν ἀποθήκην* Mt. 3: 12 *al.* säden i ladan, äfven *absol.* Mt. 25: 24 *id.*; församla, sammankalla Mt. 2: 4 *al.*, *συνέδριον, ἐκκλησίαν* Joh. 11: 47, Act. 14: 27; *sammanföra* (neml. med de sina), införa l. upptaga ngn i sin husliga krets, herrbergera Mt. 25: 35. 38. 43; — *pass.* församlas, komma tillsamman Mt. 13: 2 *al.*, *ἐν τῶ ὀνόματι κ. τ. λ.* 1 Cor. 5: 4 (meningen är: jag har beslutat, att J skolen hålla en sammankomst, dervid anse mig sjelf försedd med den af Christo mig förlänta myndighet ss. närvarande och i denna församling förkunna: »Paulus, med Christi myndighet andligen ibland eder, antvardar härmed i HERrans namn blodskändaren åt satan» — se äfven *παράδωμι*); gästvänligt upptagas, röna gästfrihet Act. 11: 26.

συναγωγή, ἡς, ἡ (fgde) egentl. *sammanförande*, församlande; samlings-, samlingsplats, *synagoga* 1:o *samlingen* l. församlingen, som sammanträdde till bön o. s. v. Act. 9: 2 *al.* *σ. τοῦ σατανᾶ* Apoc. 2: 9, 3: 9 satans hop l. synagoga (i sina sammankomster tjente de icke Gud och Hans rike, utan satan och mörkrets rike); — 2:o) *samlingsplatsen*, (Judisk) kyrka, *סִנְגוֹגָה*, offentligt samlingsställe l. -rum för religiösa ändamål Mt. 4: 23 *al.* Dessa inrättningar uppkommo ganska

tidigt (Act. 15: 21), sannolikt under Babyloniska fångenskapen, hvarunder behofvet af religiösa samlingsställen till gemensam andakt måste blifva särdeles kännbart, och fortplantades vid återkomsten till Palästina, der de likväl först under Macca-bæernas tid mera allmänt kommo i bruk. På Frälsarens tid funnos sådana (åtminstone en) äfven i mindre städer (t. ex. Nazareth Mt. 13: 54 *al.* — Talmudisterne gå så långt, att till och med på den ort, der endast 10 fria Judefamiljer vistas, skall finnas en synagoga). I de större städerna funnos flera, och Jerusalem skall hafva egt icke mindre än 460, enligt andra 480 (troligen äro häruti inberäknade ganska många enskilda hus, hvilka under de stora högtiderna i anseende till mängden af festbesökande måste upplåtas för dylika sanmankomster). Äfven utom Palästina funnos sådana (åtminstone en) i de af Judar bebodda Syriska, Mindre Asiatiska och Grekiska städerna (Act. 9: 2 *al.*). — Vanligen lågo de på höjder, i början utanför städerna och vid floder, emedan Judarne plögade två sig före bönen (jfr *προσευχή*), men sedermera uppfördes de inom städerna. Der samlades man på sabbater och högtidsdagar, sednare 2:dra och 5:te dagen i veckan, till gemensam bön och afhörande af bibliska afdelningar ur a) Lagen l. Pentateuchen (*Parascher* afdelningar af *פְּרָשִׁי* bryta, dela), b) Propheterne (*Haptharer* af *פְּרָשִׁי* förklara, tyda) och c) några andra G. T. böcker (*Megilloth* af *מֵגִלֹּת* volumen, bokrulle), hka en af församlingen, vanligen en af presterne l. de äldste, föreläste (Lc. 4: 16, Act. 13: 15), öfversatte på det i sednare tider brukliga Syrochaldäiska språket och förklarade genom ett fritt föredrag; ofta voro föreläsaren och utläggaren olika personer — och derpå uppmanades ngn l. några af de närvarande att tala några uppmuntlingsord till folket ss. tillämpning af det förelästa Act. 13: 15. Sist lästes välsignelsen, hvartill församlingen svarade *Amen*, och synagogan upplöstes Act. 13: 43. — Såsom synagogans tjänstemän märkas 1:o) *Föreståndaren* *ἄρχων τῆς σ. ἀρχισυναγωγός* Lc. 8: 41. 49, 13: 14 *al.*, hvilken egentligen ledde hela gudstjensten och vakade öfver ordningen dervid = kyrkoherde hos oss; — 2:o) *De äldste* *πρεσβύτεροι* Lc. 7: 3, äfven *ἀρχισυναγωγοί* Mc. 5: 22, Act. 13: 15, hvilka utgjorde ett rådscollegium under praesidium af *ἀρχι-*

συναγωγὸς κατ' ἐξοχήν och biträdde föreståndaren i hans göromål = kyrkoråd; — 3:o) *Förebudjaren* vid sammankomsten, som annars begagnades ss. synagogans sekreterare och budbärare = klockare; — 4:o) *Upppassaren* ὑπηρέτης Lc. 4: 20, som lemnade fram böckerna vid föreläsningen, sörjde för salens städning samt öppnade och tillslöt densamma = kyrkoväktaren; man lägger vanligen härtill 5:o) *Allmoseinsamlarne*, men om dessa finnes intet hos de gamle (undantagande det oriktigt använda Mt. 6: 2). I synagogorna funnos vissa hederssäten *πρωτοκαθεδραία* Mt. 23: 6 (för de skrifflärde — jfr ock Jac. 2: 3), *βῆμα* föreläsarens upphöjda stol, särskilda platser för män och qvinnor, äfvensom för proselyterna; der verkställdes också vissa straff, ss. gissling Mt. 10: 17 *al.* — *Ann.* De första christnas religiösa sammankomster om söndagarne voro bildade efter synagogal-inrättningen, och ett sådant samlingsrum meenas ock troligen Jac. 2: 2 med *συναγωγή*; jfr för öfrigt i afseende på skillnaden emellan synagogal- och tempelförfattningen *Reuterdahls* afhandling om Propheterna, Lund 1824.

συναγωνίζομαι, ισαμην (ἀγωνίζομαι) kämpa tillsammans med ngn *τινί*, bistå ngn i kampen, *metaphor.* Rom. 15: 30 ἐν ταῖς προσευχαῖς i edra böner (ty bönen är den inre människans kamp emot fiendtliga makter, faror och vedervärdigheter — se i synnerhet Genes. 32: 24 följ. om Jacob). *

συναδλέω, ἡδύλασα (ἀδλέω) kämpa jemte ngn, bistå ngn i kampen *τινί*, *metaphor.* Phil. 4: 3, τῇ πίστει (*dat. commodi*) Phil. 1: 27 i det J bistån (mig) i kampen för tron.

συναδροίξω, ἡδροῖσα; ἡδροῖσμι (ἀδροίξω) samla tillhopa, församla Act. 19: 25; *pass.* församlas Act. 12: 12, Lc. 24: 33 || ἡδροῖσμένοι.

συναίρω, ἦρα (αἶρω) egentl. *lyfta med*, upptaga tillika med; i N. T. τὸν λόγον μετὰ τινος Mt. 18: 23. 24, 25: 19 uppgöra l. hålla räkenskap med någon.

συναγκάλωτος, ου, ὁ (αἰγκάλωτος) medfånge, kamrat i fångenskap (frivilligt l. ofrivilligt) Rom. 16: 7 *al.*

συνακολουθέω, ἡσα (ἀκολουθέω) följa med l. tillika med, åtfölja *τινί* Mc. 5: 37, Lc. 23: 49.

συναλίξω (ἀλίξω) samla af *ἀλις adv.* ihop) *hopsamla*; *pass.* församlas, komma tillsammans med *scil. αὐτοῖς* med dem Act. 1: 4. *

συναλλάσσω (ἀλλάσσω) förändra något så att det kommer i förbindelse med ngt annat som är motsatt, förena (2:ne stridande), försona Act. 7: 26 || συνήλασε af *συνελαύνω*, hkt se. *

συναναβαίνω, ἐβην (ἀναβαίνω) stiga, tåga, vandra upp tillika med ngn *τινί* Mc. 15: 41, Act. 13: 31 (om resor upp till Jerusalem).

† *συνανάκειμαι (ἀνάκειμαι)* tillsammans l. med ngn *τινί* ligga till bords Mt. 9: 10 *al.*

συναναμίγνυμι (ἀναμίγνυμι in- l. beblanda af μίγνυμι) beblanda med; *pass.* beblanda sig med, hafva gemenskap l. beröring l. umgänge med ngn *τινί*, *μῆ σ.* 1 Cor. 5: 9. 11, 2 Thess. 3: 14 undvika allt umgänge med ngn.

συναναπαύομαι, επαυσάμην (ἀναπαύω) jemte ngn *τινί* l. i ngs sällskap *hvila upp sig*, vederqvicka sig, hämta nya krafter Rom. 15: 32 (ueml. efter de utståndna vedervärdigheterna i Judæa, hvilka han motsåg).

συναντάω, ἦσω, ἡσα (ἀντάω) möta af *ἀντί* *sammänmöta* l. -träffa 1:o) *möta*, komma till möte l. emot *τινί* Lc. 9: 37 *al.*; — 2:o) *möta*, träffa, hända *τινί* Act. 20: 22.

συναντήσις, εως, ἡ (fgde) sammanträffande, möte, *εις σ. τινι* Mt. 8: 34 för att möta ngn, ngn till mötes. *

† *συναντιλαμβάνομαι, ελαβόμην (ἀντιλαμβάνω)* jemte ngn *τινί* *taga uti*, vara ngn behjelpig, komma ngn till hjälp Lc. 10: 40, hjälpa, bistå *τινί* ngt Rom. 8: 26.

συναπάγω; ἤχθην (ἀπάγω) tillika bortföra; *med.* låta sig med l. tillika bortföras l. -ryckas *τοῖς ταπεινοῖς (neutr.)* Rom. 12: 16 af det ringa (underkasta sig lägre och ringare ställningar och förhållanden i lifvet — icke vilja intaga en öfver dessa förhållanden upphöjd ståndpunkt; τὰ ταπ. tänkes ss. en makt, som griper människan och tager henne med sig — σύν — bort från hennes hittillsvarande ståndpunkt); *pass.* tillika l. äfven ryckas bort (från sin ståndpunkt), hän- l. förföras *τινί* af ngt Gal. 2: 13, 2 Petr. 3: 17.

συναποδνήσχω, ἐθανον (ἀποδνήσχω) dö tillika med l. med ngn *τινί* Mc. 14: 31, äfven *absol.* 2 Cor. 7: 3, 2 Tim. 2: 11.

συναπόλλυμι; απωλόμην (ἀπόλλυμι) tillika förderfva; *med. τινί* förgås tillika med ngn Hebr. 11: 31. *

συναποστέλλω, ἐστείλα (ἀποστέλλω) tillika afsända, medsända 2 Cor. 12: 18. *

† *συναρμολογέω* (*ἀρμολόγος* sammanfogande, förbindande af *ἀρμός* fogning af *ἄρω* foga och *λέγω*) sammanfoga Eph. 2: 21, 4: 16.

συναρπάζω, *αχα*, *ασα*; *ἀσθην* (*ἀρπάζω*) rycka med (sig) bort Lc. 8: 29 (om den orene anden som ryckte den besatte med sig till ödsliga ställen), äfven Act. 6: 12 och 19: 29 (om en stormande folkhop, som rycker någon bort med sig); *pass.* ryckas med, bortryckas Act. 27: 15 (om skeppet, som stormen fattar uti och rycker med sig).

συναλιζομαι (*ἀλλίζομαι*) uppehålla sig l. vistas tillsammans med *τινί* Act. 1: 4 || *συναλιζόμενος*. *

συναξάνω (*ἀξάνω*) föröka l. förstora tillsammans; *pass.* blifva stor l. växa tillsammans Mt. 13: 30. *

σύνδεσμος, *ου*, *ό* (följ.) *σάμμανβίνδνιν*, band Col. 2: 19 (de band hka från hufvudet sätta det hela i organiskt sammanhang), fjjetra l. boja *metaphor.* Act. 8: 23 (den menniskan beherrskande orättfärdigheten framställes bildligt ss. en boja, hvilken binder henne); *metaphor.* band *ἐν τῷ σ. τῆς ἐρῆνης* Eph. 4: 3 uti fridens band (så att dermed betecknas det förhållande, i hvilket de skulle bevara andans enhet — se *ἐνότης* — under det neml. den ömsesidiga friden var det band som omslingrade dem), *σ. τῆς τελειότητος* Col. 3: 14 fullkomlighetens band d. v. s. som till ett helt förenar och sammanhåller den christligt-sedliga fullkomligheten.

σύνδεω; *δέδεμαι* (*δέω* binda) *sammanbinda*, fastbinda vid en annan, fjjetra l. fängsla tillika med ngn; p. p. p. Hebr. 13: 3 medfångslad l. medfången l. medfänge. *

† *συνδοξάζω*; *ἀσθην* (*δοξάζω*) tillika med l. jemte ngn *förherrliga* Rom. 8: 17. *

σύνδουλος, *ου*, *ό* (*δοῦλος*) *medslaf*, medtjenare Mt. 18: 28 *al.*, *ἐν τῷ Χῶ* l. *absol.* Col. 1: 7, 4: 7 i Christo d. v. s. som jemte en annan är Christi tjenare, medarbetare i ordet, jfr ock Apoc. 6: 11 *al.*

συνδρομή, *ῆς*, *ή* (*συντρέχω*) *sammanlopp* τοῦ λαοῦ Act. 21: 30 folkskockning. *

συνεγείρω, *ήγειρα*; *ηγείρω* (*εγείρω*) tillika *uppväcka* (ifrån de döda) Eph. 2: 6 (med Christi uppväckande l. uppståndelse skedde likaledes de trognas); *pass.* Col. 2: 12, 3: 1 J hafven blifvit uppväckte l. uppstått i l. med Christo (äfven af den kroppsliga uppståndelsen har den christne blifvit delaktig genom trou, så att han i Christi uppståndelse vet sin egen tillika skedd, hku väl-

gerning väl är en blott *ideal* besittning före parusien, men genom parusien blir en *verklig*).

συνέδριον, *ου*, *τό* (*ἔδρα* säte, stol) *sammansittning*, samling af rådpläggande, rådsförsamling, råd; i N. T. = 1:o) *talmud.* יַיִן הַבְּרִיָּה med och utan הַבְּרִיָּה Synedrium (magnum), stora Rådet i Jerusalem, som utgjorde den högsta andliga och verldsliga domstolen hos Judarne (sedan Babyloniska fångenskapen — äfven förut hade ett tribunal af prester och Leviter blifvit tillsatt af Josaphat 2 Chron. 19: 8 — hette väl ock βουλή, hvaraf βουλευτής rådsherre Mc. 15: 43); Mt. 5: 22 *al.* Synedrium bestod af 71 medlemmar, præses och vice præses inberäknade: den förre hette שֵׁשֶׁבֶת (af שֵׁשֶׁבֶת upphöja) den upphöjde, höge, förste, äfven הַבְּרִיָּה שֵׁשֶׁבֶת caput synedrii och var väl efter regeln *ό ἀρχιερεύς* öfverstepresten; den sednare hette יִיָּהוּבָבָא pater domus iudicii. Assessorerne bestodo af de *högre prästerne* (se *ἀρχιερεύς*), *de äldste* (se *πρεσβύτερος*) och *de skriftlärde* (se *γραμματεὺς*) utaf Phariseiska och Sadduceiska sekten (Act. 23: 6). Deras sessionssal låg på tempelberget emellau hedningarnes och Judarnes förgård; men de kunde ock samlas annorstädes, ss. i öfversteprestens palats (Mt. 26: 3). De anklagade förhördes, vittnen inställdes och dödsstraff afkunnades (stening, bränning, halshuggning och hängning); *συνάγειν σ.* Joh. 11: 47 sammankalla synedrium, föranstalta en synedrii session; — synes någon gång betyda sjelfva stället, der sessionerna höllos, sessionssal ss. Act. 4: 15 *al.* — 2:o) domstol i allmänhet, underdomstol, i synnerhet *sjumannadomstol* l. -råd Mt. 10: 17, Mc. 13: 9 = *χρίσις*, hkt se.

συνείδησις, *εως*, *ή* (följ.) egentl. *vetande tillika med* en annan, *medvetande* ἀμαρτιῶν Hebr. 10: 2, *samvetande*, *samvete* Joh. 8: 9 *al.* d. ä. det hos menniskan, som *tillika med* Gud *vet* hvad som är godt och ondt, hvarigenom således menniskan känner till sitt förhållande till Gud och till sedelagen, *ή σ. Θεοῦ* 1 Petr. 2: 19 det om Gud (och Hans heliga vilja) intygande samvetet; ett sådant ursprungligt samvetande finnes äfven hos hedningarne Rom. 2: 15; kan vara *ἀγαθή*, *ἀπρόσκοπος*, *καθαρά*, *καλή* Act. 24: 16 *al.*, men äfven *πονηρά* Hebr. 10: 22, och *ἀσθενής* 1 Cor. 8: 7 svagt (icke frigjordt från fördomar; ty vore det starkt,

skulle det hafva lösgjort sig från afgudaföreställningen); τῆ σ. — — τοῦ εἰδώλου 1 Cor. 8: 7 genom deras ända hitintills varande samvete l. medvetande af afguden d. ä. derigenom att föreställningen om afgudens verklighet ända hitintills lådar vid deras samvete (tvärt emot Pauli yttrande v. 4), διὰ τῆν σ. 1 Cor. 10: 25. 27 för samvetets skull d. ä. för att icke göra edert samvete ngt besvär (emedan samvetet icke förbjuder eder att äta ngt, om J icke företagen en undersökning; äfven den starke hade neml. kunnat känna samvetsförebärelse, om efterfrågan hade visat, att det var offerkött), v. 28 för att skona hans (den tillkännagifvandes) samvete; κατὰ σ. Hebr. 9: 9 till samvetet, till dess inre (ty intet offer kan rena från synden).

συνεῖδον, aor. 2 (obruklig stam συνείδω, af σύν och εἶδω) veta med, äfven (d. ä. jemte andra) känna till, veta besked, hafva reda på saken Act. 12: 12, 14: 6; se vidare σύνοιδα.

σύνειμι (εἰμί) vara med l. tillsammans med ngn τινί Lc. 9: 18, Act. 22: 11.

σύνειμι (εἰμί) gå l. komma tillsammans Lc. 8: 4. * συνεισέρχομαι (εἰσέρχομαι) jemte l. tillsammans med någon τινί gå in någorstades εἰς τι Joh. 6: 22, 18: 15.

συνέκδημος, ον (ἔκδημος ifrån sitt folk, utom landet) som är l. reser utomlands med en annan, reskamrat, följeslagare Act. 19: 29, 2 Cor. 8: 19.

† συνεκλεκτός, ἦ, ὄν (ἐκλεκτός) medutvald, tillika utvald l. utkorad; ἦ σ. 1 Petr. 5: 13 den med eder utvalda (scil. ἐκκλησία församlingen). *

συνελαύνω, ἡλασα (ἐλαύνω) drifva tillsammans (genom föreställningar), förmå εἰς τι Act. 7: 26 (se συναλλάσσω). *

συνεπιμαρτυρέω (ἐπιμαρτυρέω) tillika l. derjemte bevittna l. bekräfta, medvittna Hebr. 2: 4. *

συνεπιτίθημι; ἐθέμην (ἐπιτίθημι) tillsammans l. tillika sätta efter, angripa, anfalla τινί Act. 24: 9. *

συνέπομαι (ἔπομαι) följa följa med, åtfölja τινί Act. 20: 4. *

συνεργέω (føl.) med- l. samverka, medarbeta, hjälpa l. understödja τινί ngn i hans arbete Jac. 2: 22 (om tron som hos Abraham understödde gemningarne — dref l. npplifvade honom till dem), εἰς τι Rom. 8: 28 samverka l. bidraga till ngt; äfven absol. om HERrans medverkan Mc. 16: 20, arbeta med några på samma verk hvarmed de äro sysselsatta 1 Cor. 16: 16 (scil. τοῖς τοιοῦτοις

med dem som äro sådana — neml. på de heligas tjänst), deraf particip. 2 Cor. 6: 1 medarbetare (neml. Christi — har afseende på 2 Cor. 5: 20). συνεργός, ὄν (ἔργον) medverkande, medarbetande; i N. T. subst. medarbetare, medhjelpare, i synnerhet som jemte andra befrämjar Guds rike, hvarföre det ock heter σ. Θεοῦ 1 Cor. 3: 9, 1 Thess. 3: 2 ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Χοῦ (för att utmärka området, inom hvilket det gemensamma arbetet företages); äfven σ. μου ἐν Χῷ Rom. 16: 3. 9 l. blott σ. μου v. 21 al. om apostelns medhjelpare; äfven σ. τῆς χαρῆς ὑμῶν 2 Cor. 1: 24 medhjelpare till eder fröjd (vår befattning är att vara eder behjelpiga dertill att J fröjden eder); äfven med dat. σ. τῆ ἀληθείᾳ 3 Joh. 8 för sanningen d. ä. till sanningens befrämjande; εἰς τινα 2 Cor. 8: 23 i afseende på ngn, εἰς τι Col. 4: 11 för ngt ändamål.

συνέρχομαι, ἐλήλυθα, ἦλθον (ἔρχομαι) 1:o komma tillsammans, tillhopa, församla sig Mc. 3: 20 al. med εἰς τι utmärker a) stället Act. 5: 16 (Tisch. har ej εἰς), b) ändamålet med sammankomsten 1 Cor. 11: 33 l. resultatet deraf v. 17; komma l. flytta tillsammans (om äkta folk) Mt. 1: 18 och ex adjuncto hafva köttslig beblandelse. — 2:o komma tillsammans l. i sällskap med ngn τινί Mc. 14: 53 (de komma på samma gång som JEsus) al., τινί εἰς τι Act. 15: 38 förena sig med l. gemensamt med ngn deltaga i ngt (i arbetet == missionsverket); äfven σύν τινι Act. 21: 16 gå med ngn. συνεσθίω, ἐφαγον (ἐσθίω) äta tillsammans l. med τινί Lc. 15: 2 al. l. μετὰ τινος Gal. 2: 12, σ. καὶ συμπίνειν τινί Act. 10: 41 lefva l. vistas tillsammans med ngn.

συνεσις, εως, ἦ (συνίμι) egentl. sammansläppning, l. -fattning, deraf trop. fattningsförmåga, omdömeskraft, förstånd Mc. 12: 33, insigt l. kunskap Lc. 2: 47 al., ἔν τινι i ngt Eph. 3: 4 al., σ. πνευματικῆ Col. 1: 9 andlig insigt, äfven absol. christlig insigt Col. 2: 2.

συνετός, ἦ, ὄν (se fgde) förståndig, insigtsfull, lärd Mt. 11: 25 al.

† συνευδοκέω (εὐδοκέω) tillika tycka väl om, jemte ngn hafva välbehag τινί Act. 8: 1 till ngt, äfven absol. Act. 22: 20, τοῖς πράσσοισι Rom. 1: 32 (de stämna ock i sin åsigt deraf öfverens med dem som så handla), gilla, bifalla, gå in på, samtycka τινί Lc. 11: 48 till ngt l. med infn. 1 Cor. 7: 12. 13.

συνεωχέω (εὐωχέω *qsi* εὐοχέω — af εὐ, ἔχω — hålla l. fodra l. förplåga *väl*, välplåga, undfågnå) i *med.* jemte ngn låta *välplåga sig*, låta det smaka sig väl, kalasa *τινί* med ngn 2 Petr. 2: 13 l. *absol.* Jud. 12 (*scil.* ὑμῶν).

συνέφαγον, *aor.* 2 till *συνεσθίω*, hkt se.

συνεφίστημι, ἐπέστην (ἐφίστημι) *denjemte ställa öfver* l. bredvid; i de *intrans. tempora* derjemte uppressa sig (neml. klagande) *κατά τινος* emot ngn Act. 16: 22. *

συνέχω, ἔξω, ἔσχω (ἔχω) *sammanhålla* a) sammanpressa, bringa i trängsel, tränga *τινά* Lc. 8: 45 (om en påträngande folkmassa), Lc. 19: 43 (om belägrande); — b) hålla bunden l. fast *τινά* Lc. 22: 63, hålla inom gränserna 2 Cor. 5: 14 (så att vi icke tråda utom gränserna af *σωφρονεῖν* v. 13); — c) hålla för l. stoppa till *τά ὄντα* Act. 7: 57 örouen; — *pass.* sammanhållas, sammanpressas l. hoptryckas, bringas i trängsel *trop.* ἐκ τῶν ὄντο Phil. 1: 23 af dessa två (neml. ἀποθανεῖν och ζῆν); vara betryckt, ängslas, qväljas Lc. 12: 50, τῷ λόγῳ Act. 18: 5 för lärans skull (andra mena, att Paulus trängde på *med ordet* l. predikade ännu ifrigare, sedan Silas och Timotheus liksom gifvit honom mera stöd); gripas, intagas *φόβῳ* Lc. 8: 27, vara behäftad med *νόσοις* Mt. 4: 24 *al.*

συνζάω || συζάω, hkt se.

συνζητέω || συζητέω, hkt se.

συνζητητής, οὐ, ὁ || συζητητής, hkt se.

σύνζυγος, ον || σύζυγος, hkt se.

συνήδομαι (ἡδομαι glädja, fröjda sig af ἡδύς angenäm) *glädja* l. fröjda *sig jemte* (andra) *τινί* öfver l. åt ngt Rom. 7: 22. *

συνήδεια, ας, ἡ (συνήδης, ες sammanboende l. -levande af σύν, ἡδως) egentl. *sammanlefnad*, umgänge; deraf vana, plägsed, bruk Joh. 18: 39, 1 Cor. 11: 16 (|| *συνεῖδήσει* 1 Cor. 8: 7).

συνηλικιώτης, ου, ὁ (= ἡλικιώτης af ἡλικία) *jennårig* Gal. 1: 14. *

συνθάπτω; ἐτάφην (θάπτω) *begrafva jemte* l. tillika med ngn; *pass.* begrafvas tillika med ngn *τινί* Rom. 6: 4 (begrafva blefvo vi med Honom derigenom att vi döptes med afscende på Hans död — den som döpes måste ethiskt *begrafvas med Christo*, för att efter dopet andligen *υπστᾶ* med Honom), ἐν τῷ βαπτίσματι Col. 2: 12 i (och genom) dopet, se *βάπτισμα*.

συνθάλω; θλασθήσομαι (θλάω krossa) *samman-* l. sönderkrossa, söndersmula *trop.* (Mt. 21: 44) Lc. 20: 18.

συνθλίβω (θλίβω) *sammantrycka*, tränga in på Mc. 5: 24. 31.

† συνθρόπτω (θρόπτω söndersmula l. -krossa) *förkrossa*, *metaphor.* göra djupt modfälld och försagd, djupt bedröfva *τὴν καρδίαν τινός* Act. 21: 13. *

συνήημι, ἴσω, ἦκα, ἦν — *συνιωῖσι* Mt. 13: 13, 2 Cor. 10: 12, *συνιωῖσι* Mc. 4: 12, *συνιών* l. -ῶν Mt. 13: 23 *al.* allt liksom af *præs.* *συνιέω* — (ἔημι sända, skicka o. s. o.) *slårpa*, skicka, bringa, fatta tillsammans, *comprehendo*; fatta *med örat*: förnimma, höra, varseblifva — i N. T. *med förståndet*: begripa, inse, förstå Mt. 13: 13—15 *al.*, οὐ *συνῆκαν ἐπὶ τοῖς ἄρτοις* Mc. 6: 52 vid bröden d. *ä.* vid det underbara bespisandet af 5000 män hade de icke hunnit till insigt (neml. i JEsu gudomliga verk), οὐ *συνιωῖσαν* 2 Cor. 10: 12 (*præs. indicat.*) de äro oförståndiga, ὁ *συνεῶν* Rom. 3: 11 den förståndige, *per hebraismum* den fromme, gudfruktige.

συνίστημι l. -άνω l. -άω, ἔστηκα, ἔστησα (ἵστημι) 1:o *sammanställa*, sätta i beröring l. göra bekant med, föreställa (*præsentera*), recommendera ἑαυτούς 2 Cor. 3: 1 oss sjelfva *al.*, ὡς θεοῦ διάκονοι 2 Cor. 6: 4 ss. Guds tjenare neml. göra, *τινά τι* Rom. 16: 1, 2 Cor. 5: 12 recommendera l. anbefalla ngn hos ngn, *τινά τι* πρὸς τινα 2 Cor. 4: 2 ngn genom ngt hos ngn; framställa med 2 *accus.* Gal. 2: 18 (sig sjelf ss. ngt), framhålla, bevisa *τί* Rom. 3: 5, 5: 8, 2 Cor. 7: 11 (att J ären oskyldige i afseende på ifrågavarande angelägenhet), prisa, berömma 2 Cor. 10: 12. 18. — 2:o) i de *intrans. tempora* (i N. T. fkmr blott *perf.*) *stå tillsammans τινί* med ngn Lc. 9: 32; äfven vara sammansatt, utgöras l. bestå af, uppkomma l. uppstå ἔκ τινος 2 Petr. 3: 5 ur ngt; äfven bestå l. ega bestånd Col. 1: 17 (egeutl. fortfara i sin sammansättning).

συνοδεύω (ὁδεύω) *färdas*, resa tillsammans med ngn *τινί* Act. 9: 7. *

συνοδία, ας, ἡ (fgde) *gemensam väg* l. *resa*, resällskap Lc. 2: 44. *

σύνουδα, *p.* 2 (af obruklig stam *συνεῖδω* af σύν och obrukligt *εἶδω*) *veta med ἑαυτῷ τι* sig ngt 1 Cor. 4: 4 (nil conscire sibi, nulla palle-scere culpa), vara medvetaude l. veta om *absol.* Act. 5: 2.

συνοικέω (οικέω) bo l. lefva tillsammans τινί med ngn 1 Petr. 3: 7 (om huslig l. äktenskaplig sammanlefnad). *

συνουοδομέω (οικοδομέω) bygga tillsammans, sammanbygga, sammanfoga trop. Eph. 2: 22 (alla christna församlingar tillsammansstagna sammanfogas i Christo till det heliga templet, Guds bönning, förmedelst den H. Ande). *

† συνομιλέω (όμιλέω) umgåås med, samtala l. inlåta sig i samtal med τινί Act. 10: 27. *

† συνομορέω (όμορέω) gränsa tillsammans, angränsa af όμου och όρος gräns) sammangränsa, angränsa, stöta intill, ligga näst intill τινί Act. 18: 7. *

συνοχή, ής, ή (συνέχω) sammanhållning, sammanpressning, trängsel, metaphor. trångmål, beklämning, ångest Lc. 21: 25, Cor. 2: 4.

συνπορεύομαι || συμπορεύομαι, hkt se.

συνσταυρώω || συσταυρόω, hkt se.

συνστρατιώτης, ου, ό || συστρατιώτης, hkt se.

συντάσσω, έταξα (τίσσω) egentl. sammanordna, samman- l. iordningställa (en krigshär); deraf i N. T. anordna, befalla τινί Mt. 26: 19, 27: 10.

συντέλεια, ας, ή (føl.) consummatio, fulländning, ände, slut σ. τοῦ αἰῶνος l. τοῦ αἰῶνος τούτου l. τῶν αἰῶνων Mt. 13: 39 al. consummatio saeculi l. saeculorum (se i ett sammanhang αἰών).

συντελέω, έσω, εσα; έσθην (τελέω) ända med, tillika, tillsammans; 1:ο bringa en sak till slut, sluta, fullända τί Mt. 7: 28 al., utföra λόγον Rom. 9: 28 ett ord l. en utsaga (se föl. ord); bringa till uppfyllelse l. fullbordan pass. fullbordas, gå i fullbordan Mc. 13: 4, slutas (om tiden) Lc. 4: 2, Act. 21: 27; — 2) sluta l. ingå διαθήχην επί τωα Hebr. 8: 8 ett förbund med ngn.

συντέμνω; τέμνημαι (τέμνω skära) samman- l. sönder-skära, afskära, förkorta, göra processen kort, raskt fullborda Rom. 9: 28 (bis); detta svåra ställe kan tydas så: »ty en utsaga utförande och raskt fullbordande med rättfärdighet (är han), ty en raskt fullbordad utsaga skall HERren åstadkomma på jorden» (hvad det är s. HERren skall åstadkomma synes af fgde verser, neml. utesluta största delen af Judarne från Messiae rike).

συντηρέω (τηρέω) tillika bevaka, bevara Mc. 6: 20 (att intet ondt vederfores honom), bibehålla pass. Mt. 9: 17 (Lc. 5: 38) tillika l. på samma gång blifva i behåll; metaphor. förvara έν τῇ καρδία αὐτῆς Lc. 2: 19 i sitt hjerta (jfr v. 51.).

συντίθημι; τέθεμαι, εθέμην (τίθημι) sätta tillsammans, på samma ställe; med. sätta sig tillsammans, öfverenskomma, göra aftal med ίνfern. Lc. 22: 5 l. τοῦ framför ίνfern. Act. 23: 20 l. med ένα Joh. 9: 22.

συντόμως, adv. (af σύντομος sammanskuren, kort l. afskuren, af- l. förkortad, kort, gen af συντέμνω) kortligen, i korthet Act. 24: 4. *

συντρέχω, έδραμον (τρέχω) sammanlöpa, sammanströmma Mc. 6: 33, Act. 3: 11; metaphor. σ. εἶς τι 1 Petr. 4: 4 löpa l. störta sig med ngn i ngt.

συντρέιβω, τρίψω, έτριψα; τριβήσομαι, τέτριμμαί (τρέιβω tero gnida, nöta) gnida l. gnugga samman l. sönder; sönderrifva l. -slita τὰς πέδας Mc. 5: 4, Lc. 9: 39 (om en ond ande, som ännu vid afvikandet misshandlar den besatte), sönderbryta τὴν ἀλάβαστρον Mc. 14: 3 l. krossa όστοῦν Joh. 19: 36; metaphor. sönderkrossa τὸν σατανᾶν x. τ. λ. Rom. 16: 20 fridens Gud skall sönderkrossa satan under edra fötter d. ä. bereda fullkomlig seger öfver honom — (de sekteriske v. 18 betraktas ss. satans organer, emedan de äro Christi vedersakare); κάλαμος σ. Mt. 12: 20 ett krossadt l. bräckt rö (utmärker en andligen betryckt ångerfull själ, hkn Christus icke bringar till förtviflan, utan kärleksfullt tröstar och stärker); σ. τὴν καρδίαν Lc. 4: 18 förkrossad till hjertat, som har ett förkrossadt hjerta (Tisch. har ej dessa ord).

σύντριμμα, ατος, τό (fgde) det sönderkrossade; sönder- l. förkrossning, förödelse Rom. 3: 16 (s. neml. syndarne tillställa på sina vägar). *

σύντροφος, ον (τρέφω) tillika född, uppfödd, uppfostrad; kan vara både foster- l. dibroder och lekkamrat l. sällskapsbroder, trol. det sednare Act. 13: 1. *

συντυγχάνω, έτυχον (τυγχάνω) sammanträffa med, träffa l. råka ngn, komma till ngn τινί Lc. 8: 19. *

Συντύχη, ης, ή Syntyche, en christinna i Philippi Phil. 4: 2, som lefde i oenighet med en annan, Evodia (se- Εὐδοία). *

συνυποκρίνομαι, εκρίθην (υποκρίνομαι) förstålla sig, hyckla l. skrymta tillika med l. jemte ngn τινί Gal. 2: 13. *

συνουουργέω (ύπουργέω jag är ύπουργός behjelp- lig vid ett arbete af ύπό, έργον) vara medbe- hjelpelig, hjelpa till 2 Cor. 1: 11. *

συνοδίνω (ὠδίνω) *ängslas, våndas, qvida tillsammans* Rom. 8: 22. *

συνωμοσία, ας, ἡ (ὄμνημι) *sammansvärjning* Act. 23: 13. *

Συρακοῦσαι l. -άκονσαι, ὤν, αἱ *Syracusæ* (nu *Siragossa*), Siciliens bekanta hufvudstad, sjelf bestående af 5 städer: *Nasos, Achradina, Tycha, Epipolæ* och *Neapolis*, enligt Strabo med en ringmur af 180 stadiers längd (= 3 Sv. mil), berömd för sina goda hamnar och ss. *Archimedes'* födelseort; nybygge fr. Corinth, Augustus hade ock ditsändt en coloni (733 a. U. C.); fkmr Act. 28: 12. *

Σύρα = *Συρία femin.* af *Σύριος, Syriska* Mc. 7: 26. *

Συρία, ας, ἡ (ܣܘܪܝܐ högland af ܣܘܪ vara hög; särskilda delar deraf a) ܣܘܪܝܐ ܣܘܪܝܐ Syrien emellan de båda floderna Euphrat och Tigris = Mesopotamien; b) ܣܘܪܝܐ ܣܘܪܝܐ ett rike nordost om Damascus; c) ܣܘܪܝܐ ܣܘܪܝܐ det Damasceniska Syrien) *Syrien*; derunder inefattas allt land i Mindre Asien emellan Palestina, Taurus och Tigris, hkt jemte Phœnicien under Babyloniska fångenskapen var en del af det stora Babyloniska, sedermera Persiska riket. Sedermera blef det en Macedonisk provins, derpå efter slaget vid Ipsus 301 f. Chr. ett sjelständigt konungarike under Seleucus Nicator; ss. sådant råkade det i strid med Judarne, hka en tid bortåt stodo under Seleucidernas väld, tills de derifrån befriade sig under Maccabæernes anförande 176—143 f. Chr. — År 64 f. Chr. blef det i synnerhet genom Pompejus en Romersk provins och styrdes ss. sådan jemte Cilicien och Palestina af Proconsuler och Proprætorer; fkmr Mt. 4: 24 al.

Σύρος, ου, ὁ, nom. gentile af fgde, Syrer Lc. 4: 27. *

Συροφοίνισσα, ης l. -φοινίκισσα, ης l. *Σύρα Φοινίκισσα, ης, ἡ* (af *Συροφοινίκη, Syrophœnicien*, den del af Romerska provinsen Syrien, som vid hafvet omslöt det gamla Phœnicien) *Syrophœniciska* Mc. 7: 26; enär Phœnicierne äro G. T:s Canaaniter, så kallas ock samma person på parallellstället Mt. 15: 22 *Canaaniskan*. I alla större städer i detta land bodde då Greker; derföre talades ock allmännast Grckiska der. *

Σύριτις, εως, ἡ (följ.) *Syrtis*; så kallades 2:ne sandbankar vid Libyska kusten, en större och en mindre, af hvilka den större låg närmare ön Creta Act. 27: 17. *

σύρω draga Joh. 21: 8 (nät l. not); släpa, släpa bort med sig (inför rätta, i fängelse o. s. v.) Act. 8: 3 al., nyttjas äfven Apoc. 12: 4 om draken, som med sin svans släpade l. drog med sig tredjedelen af himlens stjerner.

συσπαράσσω, αἴσα (σπαράσσω) *sönderrycka l. -slita* Lc. 9: 42. *

σύσσημον, ου, τό (eg. neutr. af *σύσσημος* tillika betecknad) *öfverenskommet l. aftaladt tecken* = *σύμβολον* Mc. 14: 44. *

† *σύσσωμος, ον (σῶμα) samkroppig*, hörande till samma kropp, hörande med till kroppen Eph. 3: 6 (neml. christna församlingen, hvars hufvud Christus är Eph. 1: 22). *

† *συστασιαστής, οῦ, ὁ (στασιαστής) deltagare i ett uppror* Mc. 15: 7 || *στασιαστῶν*. *

συστατιχός, ἡ, ὄν (συνίστημι) tjenlig att recommendera σ. *ἐπιστολαί* 2 Cor. 3: 1 *recommendationsbref*. *

συσταυρόω; ωμαι, ὄδηγν (σταυρόω) korsfästa tillika med l. jemte *τινά τι*; i N. T. *pass. τινί* Mt. 27: 44 jemte ngn; äfven *metaphor.* Rom. 6: 6, Gal. 2: 20 (om den gamla människans dödande).

συστέλλω. συνέστευλα; έσταλμαι (στέλλω) eg. *ställa l. lägga tillsammans, lägga till rätta* Act. 5: 6 (andra öfversätta med »betäcka», *hölja öfver*) — kanske med en *συνδών* l. med hans egen mantel — hkt visserligen ger god mening, men betydelsen »lägga till rätta» synes äfven inefattas detta); sammandraga, indraga, förkorta (om tiden) 1 Cor. 7: 29 tiden är förkortad hädanefter (ty τὸ λοιπὸν hör dit — andra öfversätta med »olycksdiger» emot all analogi).

συστενάζω (στενάζω) sucka med, tillika, tillsammans Rom. 8: 22. *

συστοιχέω (στοιχέω) stå i samma rad, höra till samma cathgori, hafva samma karakteristiska förhållande gemensamt *τινί* med ngn l. ngt Gal. 4: 25. *

συστρατιώτης, ου, ὁ (στρατιώτης) medsoldat, krigs- l. stridskamrat, i andlig mening Phil. 2: 25, Phil. 2.

συστρέφω, συνέστρεψα (στρέφω) vrida l. sno tillsammans, sammanrafsa, skrapa ihop, samla Act. 28: 3. *

συστροφή, ἡς, ἡ (fgde) sammanvridande, sammandragning, det sammandragna, samling, folksamling l. -skockning, upplopp Act. 19: 40; sammanrot-

uing, complott ποιεῖν σ. Act. 23: 12 upp göra complott, sammangadda l. -rota sig.

συσχηματίζω (σχηῖμα) gifva samma form l. gestalt; med. påtaga l. ikläda sig samma form l. drägt med ngn, gestalta sig lika med, bilda l. rätta sig efter τολί Rom. 12: 2, 1 Petr. 1: 14 (både ut- och invärtes). *

Συχάρ, äfven Συχάρ, ἡ indecl. (af 𐤒𐤆𐤑 rusgifvande dryck l. 𐤒𐤆𐤑 lögn; till detta öknamn — rusl. lögnstaden — förbytte Judarne med afseende på Samaritanernas afgudadyrkan det gamla namnet Συχέμ l. Συχέμ af 𐤒𐤆𐤑 skuldra, rygg) Sichar l. Sicheim; var en mycket gammal stad i Samaria (dess gamla hufvudstad) inom stammen Ephraims område i en trång dal vid foten af bergen Garizim och Ebal, 390 stadier (= 6½ Sv. mil) norr om Jerusalem; förekommer ofta i Patriarchernas historia. Jacob nomadiserade der och förvärfvade sig jordagods — Jacobsåkern och Jacobsbrunnen — och Joseph blef der begravnen. Genom Josua blef det bestämdt till Fri- och Levitstad, och utgjorde under hans lifstid stammarnes föreningspunkt. I Domareperioden var det en tid bortåt hufvudort för det af Abimelech upprättade konungariket, men blef, sedan det affallit, af honom eröfradt och förstördt. Det måste dock snart derefter blifvit återuppbygdt; ty Rehabeam, Salomons son och efterträdare, höll der den bekanta landtdagen, som medförde de 10 stammarnas affall (1 Reg. 12). Staden kom nu till Israëls rike och var en tid bortåt Jerobeams residens. Den stod ännu under exilen och var derefter hufvudsäte för samaritanska gudstjensten. Johannes Hyrcanus eröfrade den och förstörde templet på det närgränsande berget Garizim. Efter Frälsarens tid hette den Neapolis, nu Nablus. Från detta Συχέμ måste nom. propr. personale skiljas, som förekommer Act. 7: 16 in fine (se följ. ord); fkmr Joh. 4: 5, Act. 7: 16.

Συχέμ, ὁ, indecl. (𐤒𐤆𐤑 skuldra) Sicheim 1:o eu Canaanit, Emmors son, som, enligt Genes. 34, skändade Dina, Jacobs dotter med Lea, och därför blef af Dinas bröder dödad; τοῦ Δ. Sicheims fader Act. 7: 16 in fine; skiljes ifrån 2:o) staden Sicheim (se fgde ord).

σφαγή, ἡς, ἡ (σφάζω) slagtande, slagting Act. 8: 32, πρόβατα σφ. Rom. 8: 36 slagtfår d. ä. får som äro bestämda till slag, ἡμέρα σφ. Jac. 5:

5 slagtedag (J hafven gödt edra hjertan, ss. man göder sig på en slagte- l. offerdag — den vanliga tydningen »ss. man göder upp boskap till slagtedagen» kan med præpos. ἐν omöjligt vara riktig; meningen är tvärtom den, att de alltjemt lefvat i kräslighet och frässer, ss. man plägade kalasa den dagen man slagtede l. offrade).

σφάγιον, ον, τό (följ.) vanligen plur. slagt- l. offerdjur, slagtoffer Act. 7: 42. *

σφάζω l. σφάττω, ἔσφαξα; ἔσφαγμαί, ἐσφάγην (onomatop. ord, som liksom κτείνω utmärker sjelfva dödshugget) slagta, döda Apoc. 5: 6. 12, 13: 8 (det slagtede lammet = Guds Son, som fkmr under bilden af ett lamm Joh. 1: 29 al., jfr Es. 53: 7); i allmänhet döda, mörda 1 Joh. 3: 12, Apoc. 6: 4. 9, 18: 24.

σφοδρά, adv. (eg. neutr. plur. af σφοδρός häftigt, ifrig, rask, besl. med σπουδή) häftigt, högeligen, i hög grad, ganska Mt. 2: 10 al.

σφοδρῶς, adv. (af σφοδρός, se fgde) = fgde Act. 27: 18. *

σφραγίζω, ισα; ισάμην; ισμαι, ισθην (följ.) sigilla, för- l. besegla, sätta in segel l. sigill τί på ngt Mt. 27: 66, ἐπάνω τινός Apoc. 20: 3 ofvanpå ngt; sätta in segel l. märke på, stämpla, beteckna ἄχρι σφρ. — — — αὐτῶν Apoc. 7: 3 till dess vi hafve tecknat vår Guds tjenare på deras pannor l. ännen (jfr Hez. 9: 4 — denna besegling l. beteckning skulle freda dem för de onde englarne, liksom påskalamets blod på dörrposterne skyddade Israëliterna i Ægypten för mordengeln Exod. 12 cap.), p. p. p. tecknad Apoc. 7: 4—8; förse med sigill metaphor. a) förhemsiga, fördölja, förtiga Apoc. 10: 4, 22: 10; b) bekräfta, stadfästa, documentera ὅτι Joh. 3: 33, τινά Joh. 6: 27 ngn (ss. gifvare af denna gålva); med. id. αὐτοῖς τὸν καρπὸν τοῦτον Rom. 15: 28 sedan jag bekräftat åt dem denna frukt d. v. s. förvissat dem om, att den är deras egendom (se καρπός), ἡμῶς 2 Cor. 1: 22 som äfven stadfäst oss (neml. i arfvet af Messiasriket); pass. bekräftas τῷ πν. ἀγίῳ Eph. 1: 13 genom den H. Ande (neml. ss. arvingar till Messiasriket), ἐν τῷ πν. ἀγίῳ Eph. 4: 30 id.

σφραγίς, ἴδος. ἡ (trol. beslägt. med φράσσω) det hvarmed man tillsluter ngt, sigill, signet, sigill- l. signetring, in segel a) hvarmed man förseglar ngt Apoc. 5: 1 ff., 6: 1 ff. (σφρ. ἐπτά, se ἐπτά), 8: 1; b) hvarmed man märker l. tecknar ngn Apoc.

7: 2, 9: 4 (se fgde ord); c) som blifvit påtryckt, det intryckta, aftryck, stämpel, inskrift 2 Tim. 2: 19 (se *θεμελίος*); d) *metaphor.* hvarmed man bekräftar ngt l. hvarigenom ett document betecknas ss. giltigt, bekräftelse Rom. 4: 11 (på rättfärdighet, vunnen genom tron, som Abraham hade i sitt oomskurna tillstånd), 1 Cor. 9: 2 (insegel l. bekräftelse på mitt apostlaembete ären J uti HERranom — för såvidt neml. J genom mig blifvit christne).

σφυρόν, οὔ, τό fotknöl, vrist Act. 3: 7. *

σχεδόν, *adv.* (ἔχω, σχέσθαι gränsa intill) *näst intill*, i grannskapet, nära; deraf nästan Act. 13: 44 *al.*

σχῆμα, ατος, τό (ἔχω, ἔσχημαι) habitus, *hållning*, yttre ställning, skick a) *om personer*: yttre hållning, hela sättet att vara och visa sig *σχ. εὐρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος* Phil. 2: 7 i yttre hållning befunnen ss. en menniska (man fann hos Honom gestalt, tal, handling, lefnadssätt o. s. v. aldeles som hos en annan menniska); b) *om ting*: τὸ σχ. — — — *παράγει* 1 Cor. 7: 31 denna världens skick håller på att förgås (härmed menas ὁ αἰὼν οὐτός, hvars ände är parusiens verldskatastroph, förvandlingen af denna verldsform till en ny himmel och en ny jord).

σχίζω, ἔσχισα; ἐσχίσθην *scindo, klyfva, splittra*, hugga, skära sönder l. af Lc. 5: 36, sönderdela Joh. 19: 24; *pass.* sönderlitas l. -delas, brista l. gå sönder, remna (om förlåten i templet) εἰς δύο Mt. 27: 51 *al.* i tu, (om himlarne) Mc. 1: 10, (om hällebergen) Mt. 27: 51, (om nät) Joh. 21: 11; *metaphor.* söndras, splittras i partier Act. 14: 4, 23: 7.

† σχίσμα, ατος, τό (fgde) *det sönderklufna*, romnade, remna, spricka, hål Mt. 9: 16, Mc. 2: 21; *metaphor.* söndring, tvedrägt Joh. 7: 43. *al.*

σχοινίον, ου, τό, *diminut.* (af *σχοῖνος* säf) *ett af säf flätadt rep*; i allm. rep, tåg Joh. 2: 15, Act. 27: 32.

σχολλάζω (följ.) *hafva* l. taga sig *ledighet* l. tid till ngt, ostördt egna sig åt ngt *τινί* 1 Cor. 7: 5; vara l. stå ledig, tom, *partic.* tom οἶκος Mt. 12: 44 (härmed menas menniskohjertat, som är tomt på d. H. Andes verk och således en lätt åtkomlig boning för de onde andarne).

σκολή, ἧς, ἡ (ἔχω, ἔχω hålla i med; alltså första bemärkelsen troligen) *ihållighet* (hållande på en sak), långsamhet, tröghet, lättja, ledighet, tid,

tillfälle = otium; ledighet från offentliga göromål, den åt vetenskapliga sysselsättningar egnade tiden; derpå det ställe der läraren håller vetenskapliga föredrag, undervisar d. ä. *schola*, lärosal Act. 19: 9. *

σῶζω, σῶσω, σέσωχα, ἔσωσα; σωθήσομαι, σέσωμαι, ἐσώθην (σῶω, σῶω *contr.* af σώω äfven σώω salvus, sund, helbregda) *rädda*, frälsa *τινά* med *ἀπό* l. *ἐκ* τινος l. *absol.* (från l. ur fara, sjukdom, nöd, död o. s. v.) Mt. 8: 25 *σῶπε*, skydda, bevara *τὴν ψυχὴν* Mt. 16: 25 *al.* sitt lif; — i synnerhet nyttjas ordet i *högtidlig mening* om frälsningen från synden, från andlig nöd och död genom Christum, genom tillegnandet utaf den af Honom förvärfvade rättfärdigheten, frälsa, saliggöra Mt. 1: 21 *σῶπε, praes. part. pass.* de som äro saliggjorda l. hafva del i denna frälsning Act. 2: 47 *al.*) (οἱ ἀπολλύμενοι; τινὰ εἰς τι 2 Tim. 4: 18 ~ frälsa och införa i ngt.

σῶμα, ατος, τό (möjligtvis af fgde, *perf. Attice* σέσωμαι) *det hela*, ett organiskt helt, kropp, lekamen (hos Homerus alltid död kropp, lik l. as, lefvande heter hos honom *δέμας*) 1:o) *i egentlig mening* a) *levande* så väl människors, som djurs Mt. 5: 29 *al.*, äfven växters 1 Cor. 15: 37;) (ἡ ψυχὴ l. τὸ πνεῦμα Mt. 10: 28 *al.* l.) (beggedera 1 Thess. 5: 23, i förening med hka det alltså utmärker hela menniskan; kan ock ensamt utmärka hela menniskan ss. Apoc. 18: 13 i synnerhet lifegen, slaf; — *särskilda talesätt*: τὸ σ. τῆς ἁμαρτίας Rom. 6: 6 syndens kropp, syndakroppen d. ä. den af synden beherrskade kroppen; detsamma är τὸ σ. τῆς σαρκός Col 2: 11 köttets kropp d. ä. kroppen ss. säte för de köttliga lustarne, σ. τοῦ θανάτου τοῦτου Rom. 7: 24 hvem skall frälsa l. rädda mig från *denna dödens* d. ä. syndadödens, den genom synden ådragna dödens (den eviga dödens) kropp (se v. 10 ff.) = hvem skall frälsa l. rädda mig, så att jag icke mera blir beroende af en kropp, som är säte för en så förskräcklig död? = hvem skall till andlig frihet rädda mig från syndalagens slaveri, som har sitt säte i den åt syndadöden hemfallna kroppen = från detta syndaelände? — διὰ τοῦ σ. τοῦ Νοῦ Rom. 7: 4 *scil.* θανατωθέντος derigenom att Christi lekamen blef dödad, τὰ διὰ τοῦ σ. *scil.* ὄντα 2 Cor. 5: 10 det genom kroppen förmedlade = det som genom kroppens verksamhet l. uuder jordclifvet är förhanden (depo-

neradt); — b) *död*: människors Mt. 14: 12 *al.*, djurs Lc. 17: 37 (åtel = *πῶμα* Mt. 24: 28), Hebr. 13: 11. — 2:o) i *metaphor.* mening a) om christna församlingen ss. Christi kropp *ἐκκλησία*, *ἥτις ἐστὶν τὸ σῶμα αὐτοῦ* Eph. 1: 23; fkmr äfven Rom. 12: 5 *al.* och utgör en af Paulus ofta använd bild, fullständigast utförd 1 Cor. 12: 12 följ., der också framställes en parallel emellan *corpus humanum* och *socialis* och visar orimligheten af oenighet och afundsjuke emellan lemmanne, hka äro och böra vara på det innerligaste förenade, emedan de ömsesidigt behöfva hvarandra; hufvudet för denna kropp är Christus *καὶ αὐτὸς* — — — *τοῦ σ. τῆς ἐκκλησίας* Col. 1: 18 och Han sjelf är hufvudet för församlingskroppen d. ä. för kroppen, som är församlingen (ty *τῆς ἐκκλ.* är *genit. appositionis*); — b) utmärker, (*σκιὰ* det tomma och innehållslösa, det verkliga och väsendtliga *τὸ σ. (scil. τῶν μελλόντων) Χοῦ* Col. 2: 17 kroppen af det tillkommande (Messianska rikets herrligheter) d. ä. det verkliga och väsendtliga, sjelfva innehållet af det tillkommande tillhör Christus.

σωματικός, ἡ, ὅν (fgde) *hörande till kroppen*, kroppslig, lekamlig *γυμνάσια* 1 Tim. 4: 8 kroppsofning, *εἶδος* Lc. 3: 22 yttre gestalt ss. en dufva, så att han (den H. Ande) såg ut som en verklig dufva.

σωματικῶς, adv. (af fgde) *kroppsligen*, på kroppsligt sätt, i kroppslig gestalt (*σωματικῶ εἶδει*) Col. 2: 9 (har afseende på Christi förklarade lekamen, hvari gudomsväsendet till hela sin fullhet bor). *

Σωπάτρος, ου, ὁ (egentl. smdr. af *Σωσίπατρος*) *Sopater*, Pyrrhi son från Beroea (möjligtvis derigenom skild från *Σωσίπατρος*, hkt se); denne åtföljde Paulus på hans 3:dje missionsresa från Grekland till Mindre Asien Act. 20: 4. *

σωρεύω, εὔσω; εὐμαι (*σωρός* hop, hög) *hopa*, samla i hög, samla *ἄνδρακας κ. τ. λ.* Rom. 12: 20 (se *ἄνδραξ*); *pass.* öfverhopas *τινί* med ngt 2 Tim. 3: 6.

Σωσθένης, ου, ὁ *Sosthenes* 1:o) Synagogföreståndare i Corinth Act. 18: 17, troligen efter *Κρίσπος*, som öfvergått till christendomen; denne trädde fiendtligt upp emot Paulus, och blef slagen af hedningarne inför domstolen; — 2:o) en christen och Pauli medhjelpare 1 Cor. 1: 1, hvilken skall hafva varit en af de 70 lärjungarne och blifvit biskop i Colophon.

Σωσίπατρος, ου, ὁ *Sosipater*, en christen i Rom och Pauli slägtinge Rom. 16: 21, hvilken traditionen gör till biskop i Iconium. *

σωτήρ, ἦρος, ὁ (*σῶζω*) *räddare*, befriare; i profan-grek. ett epithet till gudarne, i synnerhet *Ζεῦς*; i N. T. Frälsare dels om *Gud*, som vidtagit nådesanstalter till verdens frälsning Lc. 1: 47 *al.*, dels om *Messias*, som verkställt denna frälsning Lc. 2: 11 *al.*, fullständigast *σ. τοῦ κόσμου* Joh. 4: 42, 1 Joh. 4: 14; jfr *σῶζω*.

σωτηρία, ας, ἡ (fgde) *räddning*, frälsning a) i *lekamlig* mening (från fara, fiender) Act. 7: 25, 27: 34, Hebr. 11: 7; b) i *andlig* mening; i synnerhet den genom Christus beredda, den Messianska frälsningen, salighet Joh. 4: 22 *σῶρε*, äfven Lc. 1: 69. 71. 77; *ἠγγείσθε* — — — *σωτηρίαν* 2 Petr. 3: 15 hållen Guds långmodighet för salighet d. v. s. för ngt som åsyftar eder salighet (neml. derigenom att J så använden nådatiden, att frukten deraf är l. blir salighet); fkmr ock om *Guds salighet* i de frälstes segersånger Apoc. 7: 10, 12: 10, 19: 1.

σωτήριος, ου (se fgde) *räddande*, frälsande, saliggörande *τινί* för ngn Tit. 2: 11; *τὸ σ. = fgde*, *τὸ σ. τοῦ θεοῦ* l. *Κυρίου* Lc. 2: 30, 3: 6, Act. 28: 28 den af Gud l. HERran förlänta frälsningen, den Messianska frälsningen, saligheten, *ἡ περιζεφαλαία τοῦ σ.* Eph. 6: 17 salighetens hjälm (denna salighet, hvaraf den christne redan före parusien är idealt delaktig — eller enligt 1 Thess. 5: 8 hoppet om denna salighet — tjenar honom till skydd emot djefvulens på hans eviga lif riktade anfall, liksom hjälmen, hkn skyddar krigaren emot dödande sår i hufvudet).

σωφρονέω, ἡσα (*σῶφρων*) *vara vid sundt förstånd* l. förnuft, vid sina sinnen Mc. 5: 15, Lc. 8: 35, 2 Cor. 5: 13; *vara klok*, återhållsam, hofsam, sedig Tit. 2: 6, 1 Petr. 4: 7; *vara anspråklös*, hysa blygsamma tankar om sig Rom. 12: 3.

σωφρονίζω (*σῶφρων*) *bringa till sundt förnuft*, besinning, tillrättavisa, strängt tillhålla ngn med *infin.* Tit. 2: 4. *

σωφρονισμός, οῦ, ὁ (fgde) *tillrättavinsning*, tuktan; men äfven *intrans.* tuktighet 1 Tim. 1: 7 (icke en verksamhet hos människan, utan ett tillstånd, neml. den i kärleken grundade sjelfbeherrskning, som lärer den stridande att hålla passionerna i tygel). *

σωφρόνως, *adv.* (af *σώφρων*) återhållsamt, sedigt, blygsamt Tit. 2: 12. *

σωφροσύνη, *ης, ή* (följ.) *själssundhet*, förnuftighet, klokhet, besinning, sans Act. 26: 25; klokhet i begärens tyglände, sjelfbeherrskning, hofsamhet, anspråkslöshet, sedighet 1 Tim. 2: 9. 15.

σώφρων, *ον* (*σῶς = σωός sund, φρήν*) *själssund*, qui salva l. sana mente præditus est, som har sundt förstånd l. förnuft, förnuftig, förständig, klok, fri från passioner, sansad, återhållsam, sedig, blygsam 1 Tim. 3: 2 (har afseende på det *inne*, liksom *κόσμος* på det *yttre*). *

T.

Ταβέροαι, *ων, αί*, se *Τρεῖς ταβέροαι*.

Ταβιθά, *ή indecl.*, äfven *Ταβιά* (*Aram.* ܛܒܝܬܐ = *Hebr.* ܛܒܝܬܐ gazell, *δορκάς*, hkt se) *Tabitha*, en christinna i Joppe, utmärkt genom from välgörenhet, hvilken Petrus uppväckte från döden Act. 9: 36 följ.

τάγμα, *ατος, τό* (*τάσσω*) egentl. det *ordnade*, ordnad afdelning af en krigshär, härskara; sedan i allmänhet afdelning 1 Cor. 15: 23 (så att Paulus betraktar de särskilda afdelningarne af dem hvilka uppstå från de döda ss. särskilda truppafdelningar). *

τακτός, *ή, όν, adj.* *vble* (af *τάσσω*) *förordnad*, utsatt, bestämd τ. *ήμέρα* Act. 12: 21 (neml. för sändebudens företräde l. audiens — enligt Josephus den andra dagen af kämpaspelen, som firades till Claudii ära). *

ταλαιπωρέω, *ησα* (*ταλαίπωρος*) utstå kroppsliga ansträngningar, strapager, besvärligheter, trångmål, möda, anstränga sig, ängslas, qväljas Jac. 4: 9 (neml. öfver sitt inre elände). *

ταλαιπωρία, *ας, ή* (fgde) mödosamt arbete; förtryck, lidande, elände, vedermoda Rom. 3: 16, Jac. 5: 1. *ταλαίπωρος, ον* (*ταλάω, τλάω, τλήσομαι* tolero, uthärda, *πῶρος, ό*, se *πωρόω*) som *uthärdar hårda* mödosamma *arbeten*, är i trångmål, elände, eländig, usel, i *andlig* mening Rom. 7: 24 (så ropar i den tryckande känslan af denna fångenskaps elände menniskan trångtansfullt efter en befriare), Apoc. 3: 17 (försänkt i syndanöd).

ταλαντιαῖος, *α, ον* (följ.) stor l. *tung som en talent*, centuertung Apoc. 16: 21. *

τάλαντον, *ον, τό* (*ταλάω, τλάω* obruklig stam, väga) *våg*, vågskål; det *vägda*, en bestämd vikt, en bestämd penningesumma, *talent*; var imaginär och representerades alltså lika litet af något verkligt

mynt, som i våra dagar *Hamburger Bco, Pund Sterling, Tunna guld* o. s. v. Den Attiska talenten motsvarade ungefär 900 Rdr i silfver = 3600 Rdr Rmt = 60 *μναί*; 10,000 talenter (»pund») = 36,000,000 Rdr Rmt (alltså en oerhörd stor summa) fkmr Mt. 18: 24, 25: 15 följ.

† *ταλιθά, ή indecl.* (*Chald.* ܛܒܝܬܐ af *Syr. telo* vara ung, späd) = *χοράσιον* Mc. 5: 41. *

ταμειον l. *ταμειον, ον, τό* (*ταμίας, ον, ό* förskärare, skaffare, skattmästare af *τέμνω* l. *τάμνω, ἔταμον* skära) *skafferi*, visthus, förrådskammare, magasin Le. 12: 24; i allmänhet hvarje rum som icke stod öppet för hvar och en, rum i det inre af huset, kammare Mt. 6: 6 *al.*

τανῶν = *τὰ νῶν*, se *νῶν*.

τάξις, εως, ή (*τάσσω*) egentl. *ordnande*, ställande; sedermera ordning l. ställning, i synnerhet af soldater i ett led, ordningsenligt tillstånd i församlingen (bilden tagen af soldater, som icke öfvergifva sitt led, *λείπειν τήν τάξιν*) Col. 2: 5; i allmänhet ordning *κατὰ τ.* 1 Cor. 14: 40 efter ordning l. ordentligt, i rad, följd, tur Lc. 1: 8; ställning i lifvet, klass, rang, post, plats, embete *ἀρχιερεὺς κατὰ τήν τ. Μελχισεδέκ* Hebr. 5: 6 *al.* öfversteprest efter Melchisedeks embete = prestkonung ss. Melchisedek var.

ταπεινός, ή, όν (*τάπης* l. *ταπίς* tapet, golfmatta, beslägtadt med *δάπεδον* jordmån, mark; jfr humilis af humus) egentl. *lägländt*, nära marken, låg *metaphor.* *τὰ τ.* Rom. 12: 16 de lägre och ringare ställningarne och förhållandena i lifvet (se *συναπάγομαι*), af lågt stånd, ringa Le. 1: 52 *al.*, ödmjuk Mt. 11: 29 *al.*

ταπεινοφροσύνη, ης, ή (följ.) *sinnesödmjukhet* Act. 20: 19 *al.*, Col. 2: 18 (icke den rätta, utan irlärlarnes).

ταπεινόφρων, ον (ταπεινός, φρήν) *sinnesödmjuk*, ödmjuk (emot nästan) 1 Petr. 3: 8 (i profangrek. betyder ordet lågsinnad, klenmodig, feghertad) *

ταπεινώ, ὤσω, ὠσα; ὠθήσομαι, ὠθήν (ταπεινός) *göra låg* Lc. 3: 5; *trop.* förnedra, förödmjuka Mt. 18: 4 *al.*) (ὕψω; *pass.* förnedras, förödmjukas Mt. 23: 12 *al.*, ödmjuka sig Jac. 4: 10, 1 Petr. 5: 6.

ταπεινώσις, εως, ἡ (fgde) förnedring *trans.* och *intrans.*, det sednare i N. T. lågt l. ringa tillstånd, ringhet *trop.* Lc. 1: 48 *al.*, τὸ σῶμα τῆς τ. Phil. 3: 21 vår förnedringskropp d. ä. kroppen som innehåller vår förnedring (neml. genom de försäkelser, förföljelser och trångmål, hka utgörande vårt förnedringstillstånd afficiera kroppen och framställa sig derpå); ὁ πλούσιος — — ἀποῦ Jac. 1: 10 den rike berömmе sig af l. söke sin berömmelse i sin ringhet (sin andliga fattigdom — ty hans yttre rikedom är förgänglig ss. blomstret på gräset).

ταράσσω, ἀξα; ἀγμαι, ἀχθην (beslägtadt med τάρβος skräck, ταραβέω råka i bestörtning l. förvirring; äfven med τύρβη turba, τυρβάζω turbo, grumla, uppröra (τὸ ὕδωρ Joh. 5: 4), skaka ἐαντόν Joh. 11: 33 (se ἐμβρομάομαι); äfven *metaphor.* oroa, förvirra (i afseende på tro och grundsatser) Act. 9: 30, Gal. 1: 7, 5: 10, göra bestört Act. 17: 8, hvaraf *pass.* försättas i oro, blifva upprörd, bestört Mt. 2: 3 *al.*

ταραχῆ, ῆς, ἡ (fgde) *upprörande* (τοῦ ὕδατος Joh. 5: 4), *metaphor.* om sinnets upprörande, upprörelse, förvirring Mc. 13: 8.

ταραχος, ου, ὁ (se fgde) förvirring, villervalla, uppståndelse *περί τινος* Act. 19: 23, bestörtning Act. 12: 18.

Ταρσεύς, εως, ὁ *nom. gentile* (af följ.) från Tarsus, invånare i Tarsus Act. 9: 11, 21: 39.

Ταρσός, οῦ, ἡ, äfven Ταρσοί, ὠν, αἱ hos profanförf. (anses komma af תָּרְסָא fast, hård) Tarsus, Ciliciens hufvudstad i Romerska tidsåldern, grundad af Argiver, stor och folkrik, på en fruktbar slätt vid floden Cydnus, som flöt midt igenom staden. Invånarne utgjordes hufvudsakligen af Greker, ehuru äfven der, liksom i andra större städer i Mindre Asien, Judar nedsatt sig — det var ock Pauli födelseort. Invånarne drefvo stark handel, men lade sig ock med stor flit på vetenskaperna och ansågos för de mest bildade Greker

i Mindre Asien, liksom deras stad var en af de rikaste på bildningsanstalter. Hos *Plinius* 5: 22 kallas Tarsus urbs libera d. v. s. en sådan, som, ehuru hörande till Romerska riket, lefde efter sina egna lagar, sjelf valde sin magistrat o. s. v., och denna *libertas* hade det fått af Antonius. Med denna *libertas* får man dock ej förblanda hvarken *jus coloniarum* l. *jus civitatis*; hvadan några med orätt påstå, att Paulus haft Romersk medborgarerätt redan ss. Tarsenser — han hade ärfvt den från sin fader, som antingen sjelf förvärfvat den l. fått den från någon af sina förfäder; fkmr Act. 9: 30 *al.*

† ταρατάρω, ὠσα (τάρταρος, onomatop. ord liksom βάρβαρος, utmärker hos Grekerna ursprungligen en mörk afgrund under jorden, som ligger så djupt under Hades, som himlen är högt öfver jorden — den var alltså ett slags underjordisk mothimmel, dit Zeus störtade förbrytare och upprorsstiftare bland gudarne ss. Kronos och Titanerne — sedermera utvidgade sig ordets begrepp till benämning för hela underjorden och svarar emot Gehenna i N. T.) nedstörta i afgrunden (= *ρίπτειν εἰς τάρταρον ἡεροέντα* Iliad. 8: 13) 2 Petr. 2: 4 (dock märkes likheten med Grekernas Tartarus — der gudar, här englar). *

τάσσω, ἔταξα; τέταγμαί, ἐταξάμην *ordna*, ställa upp l. i ordning i synnerhet en här, ställa på sin plats; i allmänhet ordna, ställa ἐαντόν εἰς τι 1 Cor. 16: 15 ställa sig sjelf = frivilligt l. sjelfmant egna sig åt l. till ngt; — *med.* an- l. förordna, utsätta, bestämma Mt. 28: 16, Act. 28: 23; — *pass.* ordnas l. ställas ὑπὸ ἐξουσίαν Lc. 7: 8 vara underordnad l. underkastad välde, stå under commando; an- l. förordnas, in- l. tillsättas ὀπό τινος Rom. 13: 1 utaf ngn; anbefallas πάντων ὦν (*attraction* st. ᾶ) τέτακταί σοι ποιῆσαι Act. 22: 10 allt som blifvit dig anbefaldt att göra; bestämmas ὅσοι τεταγμένοι ἦσαν x. τ. λ. Act. 13: 48 så många som voro bestämda till det eviga lifvet d. ä. så många som Gud ville att det eviga lifvet skulle tillfalla = de utvalde, utkorade (Guds utkorande och kallande nåd är neml. grunden till all omvändelse och salighet Eph. 1: 4; här är intet bevisställe för decretum absolutum, ty Guds bestämning beror på människans vilja och värdighet, se Act. 13: 46 — τοῦς ἐθέλοντας πείθει säger *Clemens Alexandr.* — men Gud vill att alla skola frälsta varda 1 Tim. 2: 4).

ταῦρος, ου, ὁ taurus, tjur, oxo Mt. 22: 4 al.
 ταῦτά, erasis st. τὰ αὐτά, κατὰ τ. Le. 6: 23. 26,
 17: 30 på samma sätt.
 ταφή, ἡς, ἡ (θάπτω, ἐτάφην begraftva) begrafning,
 likbegängelse; begrafningsplats, grafställe, griftp-
 lan τοῖς ξένοις Mt. 27: 7 (dat. commodi) för
 främlingarne d. ä. de utländske Judar, som vid
 deras besök i Jerusalem i synnerhet under hög-
 tiderna afsomnade. *
 τάφος, ου, ὁ (se fgde) begrafning, likbegängelse;
 graf (för lik), grafhög, grift Mt. 23: 27 al.; me-
 taphor. ἀνεφθήμενος Rom. 3: 13 en öppnad graf
 (de gudlösas strupe liknas dervid; ty liksom en
 öppnad graf gifver ifrån sig en stinkande och
 skadlig lukt, så komma ock från deras strupe
 orena och giftiga ord — annars kan man finna
 likheten deruti, att, när de gudlösa öppna sin
 strupe till bedrägliga och förderfliga tal, det är
 likaså som när en graf är öppnad, hvilken skall
 emottaga ett lik till förruttelse och förstöring —
 så oafvisligen och oemotståndligen förderfligt är
 deras tal).
 τάχα, adv. (af ταχύς) = följ.; men i N. T. lätte-
 ligen, kanhända, väl Rom. 5: 7, Phil. 15.
 ταχέως, adv. (af ταχύς) snabbt, snart, fort, hastigt
 Le. 14: 21 al., äfven med bibegrepp af öfver-
 vilning: för snart l. hastigt 1 Tim. 5: 22.
 ταχώς, ἡ, ὅν (ταχύς) plötslig, bråd 2 Petr. 1: 14
 (Petrus säger, att han genom en plötslig l. våld-
 sam död skulle sluta sitt lif), 2 Petr. 2: 1 (om
 förderfvet, det eviga, som plötsligen skall komma
 öfver dem).
 τάχιον, adv. compar. till ταχύ l. ταχέως (i profan-
 grek. heter compar. vanligen θάττον) snabbare,
 fortare τινος Joh. 20: 4 än ngn; äfven utan ut-
 satt föremål för jemförelsen, fortare, snarare, förr
 Joh. 3: 17 (gör det fortare än du ämnat, på-
 skynda det), 1 Tim. 3: 14 (snarare än det var
 att vänta), Hebr. 13: 19 (snarare än annars),
 Hebr. 13: 23 (förr än jag reser).
 τάχιστα, superl. till fgde, ὡς τ. Aet. 17: 15 som
 fortast, så fort som möjligt. *
 τάχος, εος, τό (ταχύς) snabbhet, skyndsamt, ha-
 stighet; ἐν τ. i hast = ταχέως fort, snabbt,
 skyndsamt, snart Le. 18: 8 al., innan kort Apoc.
 1: 1, 22: 6.
 ταχύ, adv. (af följ.) = ταχέως Mt. 28: 7. 8 al.,
 ofördröjligen, utan uppskof, genast Mt. 5: 25,
 Mc. 9: 39.

ταχύς, εἶα, ὁ (beslägtadt med θέω springa, löpa,
 θόος snabb; ty äfven θ ligger i stammen till τα-
 χύς, hkt synes af eompar. θάττον) snabb, rask,
 skyndsamt, snar Joh. 1: 19. *
 τέ, enclit. part. que, både, oeh; har vanligen καί
 efter sig, men äfven ett annat τέ oeh dessa be-
 tyda då: så väl — som oek, å ena — oeh an-
 dra sidan, likasom — på samma sätt, både —
 oeh; fkmr Mt. 22: 10 σωπε; i afseende på ἐάντε,
 εἴτε, μήτε, οὔτε o. s. v., se dem på sina behö-
 riga ställen.
 τέθραμμαι, perf. pass. till τρέφω, hkt se.
 τεῖχος, εος, τό (troligen af episka verbet τεύχω för-
 färdiga, uppföra, bygga) mur omkring en stad
 (τοιχος, ου, ὁ mur i enskildt hus, vägg), stads-
 mur Aet. 9: 25 al.
 τεκμήριον, ου, τό (τεκμαίρομαι sätta ss. mål l. gräns,
 fastställa, bestämma af τέκμαρ, τό mål, gräns,
 tecken af τίκτω, ἔτεχον) tecken, kännetecken, be-
 vis Aet. 1: 3. *
 τεκνίον, ου, τό, diminut. (af τέκνον) litet barn; plur.
 småbarn, i vocat. τ. l. τ. μου Joh. 13: 33 al.
 barn små l. mina käraste, älskade! (tilltal af en,
 som omfattar de tilltalade med faderlig huldhet).
 τεκνογονέω (τέκνον, γέγονα perf. 2 af stammen γένω
 = γείνομαι föda) föda barn 1 Tim. 5: 14. *
 † τεκνογονία, ας, ἡ (fgde) barnfödelse, barnsbörd,
 σωθήσεται (scil. γυνή) διὰ τῆς τ. ἐὰν μείνωσιν
 κ. τ. λ. 1 Tim. 2: 15 men qvinnan (taget collec-
 tivt, hvadan sedermera μείνωσιν) skall blifva salig
 genom barnsbörden, nemligen om de framhärda
 o. s. v. (derigenom anvisas qvinnan det husliga
 lifvet ss. rätta området för hennes verksamhet;
 saligheten beror ej på barnsbörden, utan på hen-
 nes framhårdande i tro o. s. v.) *
 τέκνον, ου, τό (τίκτω. ἔτεχον) barn, son l. dotter
 (i synnerhet det förra 1:o) i egentlig mening Mt.
 21: 28 al.; plur. barn a) i inskränkta mening
 Mt. 7: 11 sapius, b) i vilsträktare mening: af-
 komlingar, efterkommande Mt. 3: 9 al., τὰ τ. τῆς
 σαρκός Rom. 9: 8 köttets barn l. barn efter köt-
 tet, köttsliga l. lekamliga afkomlingar; τὰ τ. τῆς
 ἐπαγγελίας Rom. 9: 7. 8, Gal. 4: 28 löftets barn
 l. barn i kraft af löftet (det gndomliga), utlofvade
 afkomlingar; i mera emphatisk mening: τ. τοῦ
 Ἀβραάμ ss. Joh. 8: 39 Abrahams samie afkom-
 lingar (som ärft Abrahams tänke- och handlings-
 sätt); — 2:o) i anallig mening: a) som ngn födt
 d. ä. omvänt till christendomen; dervid tillägges

ἐν Κυρίῳ, ἐν πίστει, κατὰ κοινὴν πίστιν 1 Cor. 4: 17 *al.*; b) τ. τοῦ Θεοῦ Joh. 1: 12 *al.* Guds barn, som äro födde af Gudi, pånyttfödde) (τ. τοῦ διαβόλου 1 Joh. 3: 10 djefvulens barn; — 3:o) i *metaphor.* mening a) om invånarne i en stad Mt. 23: 37 *al.*; b) om dem som liks. stå i ett barnaförhållande till ngn dygd l. last l. dylikt ss. fader, τ. τῆς κατάρτας, ὀργῆς, σοφίας. ὑπακοῆς, φωτός Mt. 11: 19 *al.*; — 4:o) i *tilltal* (utan afseende på släktförhållande) mitt barn! min son! Mt. 9: 2 *al.*

τεκνοτροφέω, ἡσα (fgde, τρέφω, τέτροφα) uppföda, uppfostra barn 1 Tim. 5: 10. *

τέκτων, ονος (besl. med τέγνη, τεύχω, τίκτω, ἔτεκον) hvarje i trä arbetande handverkare, sniekare, timmerman Mt. 13: 55, Me. 6: 3.

τέλειος, α, ον (τέλος) som är framme vid l. uppnått målet, fulländad, fullständig, fullkomlig, utmärker a) i afs. på Gud *absolut* fullkomlighet ss. Mt. 5: 48 *al.*, τὸ τ. 1 Cor. 13: 10 det fullkomliga (hvaraf vi nu blott känne en del — har afs. på parusien); b) i afs. på menniskor *relativ* fullkomlighet: mera för sig kommen, fullväxt ss. 1 Cor. 14: 20, Eph. 4: 13, Phil. 3: 15, Hebr. 5: 14 *al.*) (νήπιος ἐν Χῶ; äfven om mensklige egenskaper ss. ἡ τ. ἀγάπη 1 Joh. 4: 18 *al.*; *comparat.* τελειότερος Hebr. 9: 11 fullkomligare.

τελειότης, ητος, ἡ (fgde) fullständighet, fullkomlighet σύνδεσμος τ. Col. 3: 14 (se σύνδεσμος), ἡ τ. Hebr. 6: 1 fullkomligheten, den mognare insigten, det som passar för den mera för sig komna christliga åldern = στερεὰ τροφή Hebr. 5: 12.

τελειώω, ωχα, ωσα; ωμαι, ώθηγν (τέλειος) 1:o) *bringa till slut*, sluta, fullborda, fullända δρόμον Aet. 20: 24, ἔργον Joh. 4: 34, ἡμέρας Le. 2: 43; — 2:o) *bringa till fullkomning*, göra fullkomlig, fullkomna Hebr. 2: 10 *al.*; — *med.* komma till slut med, göra slut på Le. 13: 32 (neml. de förutnämnde förrättningarne); — *pass.* hinna till l. vinna l. gå i fullbordan Joh. 17: 23 på det de må varda fulländade till ett, till en enhet = i fulländad l. fullkomlig grad förenade, ἡ δύναμις — — — τελειοῦται 2 Cor. 12: 9 (du har nog af min nåd; ty icke svag och kraftlös är jag, fastän på menniskaus sida svaghet och kraftlöshet eger rum, utan min kraft och styrka bringas just under sådana förhållanden till fulländning d. ä. är i fullt mått verksam — ju mindre kraft menniskan har, desto större utrymme är det för

HERrans verksamhet) *al.*; om de fulländade rättfärdiga i himlen Hebr. 12: 23; om Christus Hebr. 5: 9 utmärker den mensklige naturens upphöjelse i förklaringsstillstånd (ifrån förnedrings- i upphöjelsestillstånd).

τελειώω, *adv.* (af τέλειος) fullkomligt; τ. ἐλπίατε 1 Petr. 1: 13 hysen ett fullkomligt hopp d. ä. odeladt, oföränderligt, utan tvifvel och vankelmod, med själens fulla hängifvenhet. *

τελειώσις, εως, ἡ (τελειόω) fulländning, fullbordan Le. 1: 45; fullkomlighet Hebr. 7: 11.

† τελειωτής, οῦ, ὁ (se fgde) *fulländare*, fullbordare τῆς πίστεως Hebr. 12: 2 (ty genom sin återlösnings förläner Han de troende kämparne kraft att vinna seger; se äfven ἀρχηγός — doek kunna dessa begge ord helt enkelt tagas om Honom ss. trons begynnare och fullbordare hos oss). *

τελεσφορέω (τέλος, φορέω) bära till slut, gå fram med (neml. fostret — om hafvande qvinnor); i allmänhet bringa till fulländning l. mognad *scil.* τοῦς καρπούς Le. 8: 14 bära mogna frukter.

τελευτάω, ἡσα (följ.) fullända, sluta (ett påbegynt arbete), *scil.* τὸν βίον ända l. sluta lifvet, dö Mt. 2: 19 *al.* τ. θανάτῳ Mt. 15: 4 = תָּמוּתָא מוֹרְתָא moriendo morietur »döden dö», för visso l. samnerligen dö.

τελευτή, ἡς, ἡ (st. τελετή af följ.) fulländning, slut *scil.* τοῦ βίου lifvets slut, död Mt. 2: 15. *

τελέω, εχα, εσα; εσθήσομαι, εσμαι, ἐσθην (följ.) 1:o) *ända*, fullända, sluta τί Mt. 13: 53 *al.*, διατάσσω Mt. 11: 1 då han slutat med att gifva anordningar l. med sina uppdrag till de 12 lärjungarne, hinna med τὰς πόλεις Ἰσραὴλ Mt. 10: 23 Israëls städer d. ä. vara uti dem alla (bättre än förstå under φεύγοντες); — 2:o) fullgöra, uppfylla τὸν νόμον Rom. 2: 27, Jae. 2: 8, ἐπιθυμίαν σαρκός Gal. 5: 16 (bör tagas *imperativt*); — 3:o) utgöra, erlægga, betala τὰ δίδαρχμα Mt. 17: 24, φόρους Rom. 13: 6; — *pass.* fulländas, fullbordas Le. 12: 50 *al.*, πάντα τετέλεσται Joh. 9: 28 l. blott τετέλ. v. 30 har afseende på återlösningsverkets fullbordan; gå i fullbordan Le. 18: 31 (om prophetior), fulländas, slutas, gå till ända Apoc. 20: 3. 5. 7 (om tiden).

τέλος, εος, τό (trol. af τέλλω eg. = στέλλω ställa, uppställa, uppföra: alltså) eg. ngt *uppställt*, mål 1:o) *ändamål* 1 Tim. 1: 5; — 2:o) *ända* a) *slut* τοῦ αἰῶνος τούτου Mt. 24: 6 äfvens. τὰ τ. τῶν

αἰώνων 1 Cor. 10: 11 (se αἰών), τῆς ζωῆς Hebr. 7: 3, βασιλείας Lc. 1: 33; τ. ἔχει Mc. 3: 26 det är slut med honom, τ. νόμου Χρ. Rom. 10: 4 Christus är lagens slut o. s. v. d. ä. med Chr. har lagens gällande kraft gått till ända, på det rättfärdighet skulle tillfalla hvar och en som tror (icke lagen, utan tron rättfärdiggör — τ. νόμου kallas Chr., så vida grundläggningen = grundlagen för Πανσ theocrati, hkn trädte i den gamlas ställe, icke är Mosaiska lagen, utan tron, jfr Gal. 3: 23—25); ἔφθασεν — — εἰς τέλος 1 Thess. 2: 16 (se φθάνω); τὸ τ. 1 Cor. 15: 24 (neml. på uppståndelsen, liksom 3:dje akten deraf, då de icke Christne skola uppstå), ἕως τέλους 2 Cor. 1: 13 ända till slutet (neml. af denna verldsålder d. ä. ända till parusien), εἰς τ. Lc. 18: 5 till slut, annars i allmht εἰς τ. l. ἕως l. ἄχρι l. μέχρι τέλους 1 Cor. 1: 8 al. ända till slutet, intill ändan; τὸ δὲ τ. adv. 1 Petr. 3: 8 ändtligen, slutligen; — b) ändalykt, utgång Mt. 26: 58 al. τὸ τ. Κυρίου Jac. 5: 11 (tages vanligen om HERrans JESn död, men orätt utom af andra skäl äfven derföre att troligen få af brefvets läsare varit närvarande vid hans korsfästelse 30 år förut; derföre bättre HERrens slut derpå d. ä. »hvad utgång HERren gjorde på Jobs lidanden»); uppfyllelse, fullbordan (af prophetior) τ. ἔχειν Lc. 22: 37 uppfyllas, gå i fullbordan; — 3:o) tull, skatt, tull på varor Mt. 17: 25, Rom. 13: 7.

τελώνης, ον, ὁ (τέλος tull, ὠνέομαι) tullförpaktare publicanus, tullnär, portitor; sedan Romarne blifvit herrar i Palästina, inrättade de äfven i detta land, liksom i de nästgränsande Asiatiska provinserne, tullar, vectigalia, eller afgifter å varor, som in- och äfven utfördes. Samtliga tullarne i en provins plägade vanligen förpaktas l. utarrenderas på vissa år, vanligen 5, till de Romerske riddarne, hvilka i hamnarne och vid de förnämste handelsplatser i det inre af landet anställde indrivare, uppbördsmän (exaetores, portitores) af Romersk härkomst men äfven af infödingarne. Dessa sednare heta i N. T. τελῶναι, och voro dels för sin förbindelse med hedningar, dels för sina mångfaldiga prejerier och bedrägerier särdeles illa anskrifne och ansedde lika med tjufvar och röfvar; hvarföre också publicaner och syndare (ἁμαρτωλοί) voro synonyma begrepp och ställas ofta tillsammans Mt. 5: 46 al.

† τελώνιον, ον, τό = τελωνεῖον (fgde) ställe, der

uppbördsmännen indrifva tullafgifterne, tullhus l. -kammare Mt. 9: 9 al.

τέρας, ατος, τό tecken, järtecken, undertecken, förbud, portentum, prodigium, nyttjas om hvarje utomordentligt, icke i naturens vanliga lopp grundadt naturfenomen, hvaruti man förmenar sig se en häntydning på det tillkommande, ett Guds tecken, ss. himmelstecken ἐν τῷ ὄρωφῷ Ἰνω Act. 2: 19; — deraf under, underverk d. ä. hvarje utomordentlig tilldragelse, som icke kan förklaras genom naturens vanliga lagar ej heller utföras med menisklig kraft och vishet, utan är en uppenbarelse af en högre tingens ordning och måste genom Guds förmedling utföras Mt. 24: 24 al.; förenas ofta med σημεῖον hkt se.

Τέρτιος, ον, ὁ (lat.) Tertius, aposteln Pauli amanuens (ταχυγράφος snabbskrifvare), för hvilken han dikterade brefvet till Romarne Rom. 16: 22; — Ann. Sedan amanuensen skrifvit ett bref efter diktamen, skulle det renskrifvas af en skönskrifvare καλλιγράφος och sedan collationeras med conceptet af ὁ δοκιμάζων τὰ γεγραμμένα; sedermera utskrefs äfven ett exemplar för att förvaras i den församlings archiv, der brefvet författades, äfvensom troligen flere afskrifter togos. *

Τέρτυλλος, ον, ὁ (lat.) Tertullus, en allmän åklagare (advocat), af hvilken de i Romerska juridiken okunnige Judarne betjente sig emot Paulus Act. 1: 2.

τεσσαράκοντα l. τεσσαρ. — fyratio Mt. 4: 2 al.; detta tal förekommer ofta och man skulle tycka ss. ett numerus rotundus (certus pro incerto); Hebr. 3: 9. 17 synas de 40 åren, hvilka Israëliterne tillbragte i öknen, vara en bild på den ungefärligen fyrtiåriga nådatid, som förlöt från Christi offentliga uppträdande (år 30) till Jerusalem's förstöring (år 70).

τεσσαρακονταστής l. -έτης, äfven τεσσαρ. —. ἔς l. ες (fgde, ἔτος) fyratioårig, fyratioårs χρόνος tid Act. 7: 23, 13: 18.

τέσσαρες, äfven τέσσαρες, α fyra Mt. 24: 31 al.; atticte τέτταρες.

τεσσαρεςκαιδέκατος, η, ον (fgde καὶ δέκατος) den fjortonde Act. 27: 27. 33.

τεταρταῖος, α. ον, nom. numer. temporale (följ.) fyradagig, som är på 4:de dagen l. 4 dagar gammal Joh. 11: 39 han har redan legat 4 dagar i grafven = ἔχει τέσσαρας ἡμέρας ἐν τῷ μνημείῳ v. 17. *

τέταρτος, η, ον *num. ordinale* (τέτταρες = τέσσαρες) den fjerde Mt. 14: 25 *al.*; τὸ τ. τῆς γῆς *scil.* μέρος Apoc. 6: 8 fjerdedelen af jorden.

τετράγωνος, ον (τέτρα = τέτταρα och γωνία) *figuralig*, fyrkantig (kvadratisk) Apoc. 21: 16. *

† τετράδιον, ου, τό = τετραδέσιον (τετράς fyrstal) ett antal af fyra, fyra förenade l. sammanhörande personer l. saker, *quaterni*; τέσσαρα τετρ. Act. 12: 4 fyra vaktcommenderingar, af hvilka hvar och en bestod af fyra man, så att under hvarje af de fyra nattvakterna (φυλακαί) en sådan τετράδιον växelvis hade vakten. *

τετρακισχίλιοι, αι, α (τετράκις fyra gånger, χίλιοι) fyratusende Mt. 15: 38 *al.*

τετρακόσιοι, αι, α, fyrahundrade Act. 5: 36 *al.*; τετρ. τριάκοντα ἔτη Gal. 3: 17 (enligt LXX öfversättningen af Exod. 12: 40; annars blir det väl omkring 600 år).

τετράμηρος, ον (τέτρα = τέτταρα, μήν) fyra månader (räckande) *scil.* χρόνος, 4 månaders tid Joh. 4: 35 (se ἑορτή); *ann.* ifrån och med ἔτι till och med ἔρχεται har man trott sig finna en *trimeter Jambicus acatalecticus*. *

τετραπλοῦς, ῆ, οὖν (se ἀπλοῦς) *fyrfaldig* Lc. 19: 8. *
τετράπους, ουν, *genit.* ποδος (τέτρα = τέτταρα, πούς) *fyrfotad*; *plur.* Act. 10: 12 *al.*

† τετραρχέω (följ.) vara tetrarch, fjerdingsfurste Lc. 3: 1 (*ter*).

τετράρχης, ου, ό (τέτρα = τέτταρα, ἀρχή) tetrarch, fjerdingsfurste, egentl. en furste som regerar öfver fjerdedelen af ett rike ss. hos Galaterne i Mindre Asien; sedan i allmänhet en titel, som en furste erhöil, när han beherrskade ett district af ett större land, om det också icke var deladt i fyra delar; så blefvo Herodes Antipas och Philippus kallade af Kejsar Augustus, då de fingo särskilda delar af deras faders rike att regera öfver, hvaremot Archelaus erhöil titel af Ethnarch (om delningen se Ἡρώδης N:o 1); titeln tetrarch förekommer i N. T. om Herodes Antipas Mt. 14: 1 *al.*, se äfven Lc. 3: 1.

τεύχω, se τυγχάνω.

τεφρώω, ωσα (τέφρα, ἡ aska, beslägt. med θάπτω, τάφος) göra askgrå, bränna l. förvandla till aska 2 Petr. 2: 6. *

τέχνη, ης, ἡ (τίκτω, ἔτεκον — äfven beslägt. med τεύχω bereda) *konst* i allmht Apoc. 18: 22, χάρωμα τ. Act. 17: 29 se χάρωμα; handverk, yrke Act. 18: 3.

τεχνίτης, ου, ό (fgde) *konstnär* i allmht, handverkare Apoc. 18: 22, Act. 19: 24. 38, byggmästare (om Gud) Hebr. 11: 10.

τήκω (besl. med τέγγω tingo, äfvensom med ταβέο) göra smältande; *pass.* smälta, smälta sönder, upplösas 2 Petr. 3: 12. *

τηλαυγῶς, *adv.* (af τηλαυγής fjerran l. på långt håll strålande, glänsande af τῆλε fjerran och ἀδή) *tydligt på långt håll* Mc. 8: 25 (så att han icke behöfde gå nära intill föremålen för att tydligt se dem). *

τηλικούτος, αὐτη, οὔτο (sammansatt af τηλικός och οὔτος, *correlat. demonstr.* till τηλικός) så gammal, så stor 2 Cor. 1: 10 *al.*

τηρέω, ἤσω, ηκα, ησα; ημαι, ἤθην — 3 *ν. plur. perf.* τετήρηκαν st. τετηρήκασι Joh. 17: 6 (τηρός spejande, bevakande — besl. med τέρας tecken och τέρμα mål) 1:o *bespeja*, hafva blickarne fästade på ngn l. ngt, vara uppmärksam på a) *in malam partem*: passa l. lura på λόγον τινός Joh. 15: 20 — i det sammanhang det står troligen rättare än b) *in bonam partem*: iakttaga, hålla, följa, efterkomma τὸν λόγον Joh. 8: 51 *al.*, τὰς ἐντολάς. τὰ ἔργα, τὸν νόμον, τὰ γεγραμμένα, τὸ σάββατον; — 2:o) *bevaka*, vakta, hålla vakt om τινά l. τί Mt. 27: 36 *al.*, deraf οἱ τηροῦντες Mt. 28: 4 vaktarena, τ. ἑαυτὸν 1 Joh. 5: 18 vara på sin vakt; — *metaphor.* bevara, bibehålla, behålla, hålla Eph. 4: 3 (se σύνδεσμος) *al.*, τὴν ἑαυτοῦ παρθένον 1 Cor. 7: 37 bevara sin egen dotter (bibehålla henne ogift), med 2:ne *accus. ss.* ἑαυτὸν ἀβαροῇ τινι 2 Cor. 11: 9 hålla sig obesvärlig för ngn (icke falla ngn till besvär), ἀγρόν, ἄσπιλον (se dessa ord); τινά ἔν τινι Joh. 17: 11. 12, Jud. 21 (ss. den sfer, inom hkn de skulle förblifva), ἔκ τινος Joh. 17: 15, Apoc. 3: 10 (bevara ngn så att han framgår oskadad ur ngns honom omgifvande makt ∞) — 3:o) *bevara*, förvara, spara τί Joh. 2: 10, 12: 7; *pass.* förvaras τινί Jud. 1 (som blifvit förvarade åt Christus ss. Hans egen dom — *dat. commodi* — som blifvit Honom trogne), εἰς τινά 1 Petr. 1: 4 för ngns räkning, till ngns bästa, εἰς τι 2 Petr. 2: 4 *al.* till l. för ngt.

Τιβεριάς, ἄδος, ἡ Tiberias, stad i Galilæen tätt invid sydvestra stranden af sjön Genesaret, uppbyggd af Herodes Antipas och af honom så kallad till Kejsar Tiberii ära. Enligt Josephus låg

den 30 stadier ifrån Hippo, 60 från Gadara oeh 120 från Scythopolis; ἡ θάλασσα τῆς Τ. eg. hafvet vid Tiberias, Tiberias' sjö, som fick sitt namn af staden; fkmr Joh. 6: 1. 23, 21: 1.

Τιβέριος, ου, ὁ Tiberius, den 2:dre Romerske Kejsaren, som var en stufson till Augustus och son af Livia; år 14 e. Chr. följde han Augustus i regeringen, som han inncade till 37. I hans 15:de regeringsår uppträdde Johannes döparen och i hans 18:de blef Frälsaren korsfästad, alltså 32 (andre 33 l. 34) e. Chr.; fkmr Lc. 3: 1. *

τίθημι, θέσω, τέθεικα, ἔθηκα, ἔθην; ἐθέμι; ἐτέθην (stam θέω) 1:o rent localt a) sätta τί Mt. 5: 15 al., ss. λόγνον ὑπὸ τὸν μόδιον l. c. al., τίτλον ἐπὶ σταυροῦ Joh. 19: 19, τὰ γόνατα scil. πρὸς τὴν γῆν l. τὸ ἔδαφος Mc. 15: 19 al. (se γόνυ); med. sätta (för sin räkning) τινὰ ἐν φυλακῇ l. εἰς φυλακὴν Mt. 14: 3 al., εἰς τήρησιν l. ἐν τηρήσει Act. 4: 3, 5: 18 i fängelse, τὰ μέλη ἐν τῷ σώματι 1 Cor. 12: 18; trop. τὸ πνεῦμά μου ἐπ' αὐτόν Mt. 12: 18 sätta min anda = låta min anda hvila på honom d. ä. meddela honom den H. Ande, med. θέσθαι εἰς τὰ ὄτια τι Le. 9: 44 sätta ngt i sina öron, hafva öronen fulla af, noga uppfatta ngt, ἐν τῇ καρδίᾳ sätta sig ngt i sinnet (= בָּרַץ לְעַד לִישׁ) d. ä. antingen föresätta sig l. besluta Act. 5: 4 (äfvén Lc. 21: 14 || εἰς τὰς καρδίας), eller begrunda l. öfverväga Le. 1: 66 (se καρδία); b) lägga σῶμα ἐν μνημείῳ l. εἰς μνημεῖον Mt. 27: 60 al., θεμέλιον Lc. 6: 48, λίθον, πρόσκομμα Rom. 9: 33 al., τὰς χεῖρας ἐπὶ τινα Me. 10: 16 lägga händerna på ngn, τινὰ ὑπὸ τοὺς πόδας τινός 1 Cor. 15: 25 d. ä. fullkomligen besegra; lägga ned τί Le. 19: 21, τινὰ l. τὶ ἐνώπιόν τινος Lc. 5: 18, πρὸς τινα Act. 3: 2 framför ngn, παρὰ τοὺς πόδας τινός Act. 4: 35, 5: 2 bredvid ngns fötter; med. ἐν ἡμῖν 2 Cor. 5: 19 (har nedlagt uti oss l. våra själar — läran l. ordet betraktas ss. nedlagdt i lärarnes själar); trop. τὴν ψυχὴν ὑπὲρ τινος Joh. 10: 11 al. lägga ned d. ä. låta l. uppoffra sitt lif i ngns ställe; lägga af τὰ ἱμάτια Joh. 13: 4, τὸ παρ' ἑαυτῷ 1 Cor. 16: 2 ngt hemma hos sig; — 2:o) sätta, försätta i ett visst tillstånd, tillsätta ἑμάς, ἕνα Joh. 15: 16, insätta l. göra till ngt med 2 accus. i act. och med. τινὰ ἐπίσκοπον Act. 20: 28, πατέρα Rom. 4: 17, ἀπόστολον χ. τ. λ. 1 Cor. 12: 28 al., τὸ εὐαγγέλιον ἀδάπανον

1 Cor. 9: 18 göra evangelium till ngt kostnadsfritt = för intet meddela evangelium (se ἀδάπανος); — 3:o) sätta, fastställa, bestämma i act. oeh med. Act. 1: 7 al., βουλὴν Act. 27: 12 fatta beslut l. besluta, τὸ μέρος τινὸς μετὰ τῶν ὑποκριτῶν Mt. 24: 51, Lc. 12: 46 fastställa ngns lott med l. midtibland skrymtare = låta ngn dela samma lott med skrymtare; τινὰ εἰς τι Act. 13: 47 al., εἰς ὀργήν 1 Thess. 5: 9 framställa ngn så att han tjenar till vrede, bestämma ngn till vrede (= att hemfalla åt densamma, blifva dess rof), εἰς διακονίαν 1 Tim. 1: 12 bestämma ngn för (apostla) embetet; pass. εἰς ὃ ἐτέθην χήρουξ 1 Tim. 2: 7, 2 Tim. 1: 11 hvartill (för hvars förkunnande) jag blifvit bestämd till härold, äfvén εἰς ὃ ἐτέθθησαν 1 Petr. 2: 8 hvartill (neml. προσκόπτειν) de voro bestämde (till följe af sin otro).

τίτω, τέξομαι, ἔτεκον; ἐτέθην (per metathesin st. τίτω, τιτέω, stam τέχω, besl. med τεύχω) bringa till verlden, framföda, föda Mt. 1: 21 al., äfvén om jorden frambringa, bära Hebr. 6: 7; metaphor. om begärelsen, som föder synd Jae. 1: 15.

τίλλω rycka, npprycka (ax) Mt. 12: 1 al.; att npprycka ax i nästans säd och äta var tillätligt enligt Deuter. 23: 25.

Τιμαῖος äfvén Τίμαιος, ου, ὁ (syr. ܛܝܡܝܘܫ befläckt af ܢܝܘܫ vara l. blifva oren) Timæus Me. 10: 46. *

τιμῶν, ἴσω, ἴσα; τιμαί, τισίμην (följ.) 1:o) värdera, bestämma värdet l. priset på, taxera, uppskatta καὶ ἔλαβον — — — Ἰσραήλ Mt. 27: 9 och de togo de 30 silfverpenningarne — värdet för den högtvärderade (= den oskattbare, τοῦ παντίμου Λοῦ), hvilken de hade värderat (= uppskattat till ett visst penningevärde) på föranledning af Israëls söner d. ä. Judas (den tragiska contrasten ligger deruti, att man i penningar uppskattade den oskattbare); 2:o) värdera, högakta, ära, hedra, vörda Mt. 15: 4. 5 al., visa tillbörlig ära 1 Petr. 2: 17, τινὰ πολλαῖς τιμαῖς Act. 28: 10 hedra ngn med många hedersbevisningar = bevisa ngn många hederstjenster; när Gud säges ära ngn ss. Joh. 12: 26, så sker detta faktiskt genom herrligheten δόξα i det eviga lifvet.

τιμή, ἴς. ἴ (τίω värdera, taxera) 1:o) värdering, taxering; värde, pris τινός för ngt Mt. 27: 6. 9 al. ss. αἵματος. πικρασομένων, χωρίου Mt. 27:

6, Act. 4: 34, 5: 3, *τιμῆς ἀργυρίου* Act. 7: 16 för ett silfvervärde d. ä. för ett i silfver utsatt pris, *τιμῆς* 1 Cor. 6: 20 för ett pris (neml. Christi blod); den dyrbara saken själf, smycke, klenod, dyrbarhet Apoc. 21: (24) 26; lösen, vedergällning, lön 1 Tim. 5: 17; — 2:o) *värdering*, aktning, högaktning, anscende, heder, ära, hedersbevisning, ärebetygelse Joh. 4: 44 *al.*; *οὐκ ἐν τιμῇ τῶν* Col. 2: 23 icke genom ngt som är en ära, är verkligen ärofullt l. hederligt () (*ἔχοντα λόγον σοφίας* som har ett rykte om vishet, men icke verkligheten), *εἰς τιμὴν* 2 Tim. 2: 20 till heder (neml. för sig sjelfve); nyttjas äfven om Gud τ. *Θεῶ* 1 Tim. 1: 17 *al.*; *plur.* ärebetygelsor, hedersbevisningar Act. 28: 10 (se *τιμῶν*); — 3:o) *värdering*, värdighet, äreställe Hebr. 5: 4.

τίμος, *a*, *ον* (fgde) *compar.* *-ώτερος*, *superl.* *-ώτατος* 1:o) *värderik*, dyrbar, kostlig, förträfflig, ädel a) i *egentl. mening* om *λίθος*, *ξύλον* 1 Cor. 3: 12 *al.* b) *metaphor.* Act. 20: 24 *al.*; — 2:o) ärad, ansedd, aktad *τιμῆ* Act. 5: 34 af ngn, *ἔν τισι* Hebr. 13: 4 ibland några.

Τιμόθεος, *ου*, *ὁ* *Timotheus*; härstammade från *Lystra* i Lyaconien (Act. 16: 1) af en Judechristen moder *Eunice* och hednisk fader (möjligen proselyt), farmodren hette *Lois*; han var Pauli medhjelpare och följeslagare på dennes andra missionsresa öfver Troas till Macedonien, sedan han blifvit omskuren och med händers påläggning ordinerad. Han stannade med Silas i Berea, men blef snart af Paulus kallad till Athen, derpå affärdad till Thessalonica och öfverförde derifrån underrättelser till Paulus i Corinth, der han vistades under det Paulus skref de begge brefven till Thessalonica. Vi återfinna honom under Pauli 3:dje missionsresa i Ephesus, hvarifrån Paulus sände honom till Macedonien och Corinth. *Timotheus* synes åter i Macedonien hos Paulus, då denne skref andra brefvet till Corinth. Sedermera, då Paulus i Corinth skref brefvet till Romarne (59), synes han hafva varit närvarande. På apostelus återresa genom Macedonien blef han derifrån skickad i förväg till Troas. Derefter synes han åter hos Paulus under dennes fångenskap i Cæsarea och Rom. — Han är den förste hedning, som efter sin omvändelse uppträdt ss. missionär. Traditionen gör honom till den förste

biskopen i Ephesus och låter honom under Domitianus (81—96) dö matyrdöden. Den i Hebr. 13: 23 nämnde *Timotheus* är utan tvifvel samme person. Om Pauli bref till honom se *Παῦλος*; fkmr Act. 16: 1 *σαπε*.

Τίμων, *ωνος*, *ὁ* *Timon*, en af de 7 förste diaconi i Jerusalem Act. 6: 5. *

τιμωρέω; *ήθην* (*τιμωρός* — *τιμή*, *ὀράω* — *värdesyndande*, värderande, vanligen hjälpende, hämnande), hjälpa, bistå, hämnas, straffa Act. 22: 5, 26: 11.

τιμωρία, *ας*, *ή* (fgde) hämnd, straff Hebr. 10: 29. * *τινω*, *τίσω* (*τιώ* betyder värdera, hedra) böta, plikta, betala, lida *δίκην τ. ὀλεθρον αἰώνιον* 2 Thess. 1: 9 ss. l. till straff lida evigt förderf. *

τίς, *τί*. *τίνος* o. s. v., *pronom. interrogat.* hvilken, hvem, hvad, hvad för en, huru beskaffad? nyttjas både vid *directa* och *indirecta* frågor; a) *förenadt med nomen* ss. *τίνα μισθόν* Mt. 5: 46, *τί περισσόον* v. 47 *al.* *τίς ή σοφία* Mc. 6: 2 hvad är det för en vishet? *τίς ή πρόσληψις* Rom. 11: 15 hvad är deras (Judarnes) upptagande? *σαπισσίμε*; — b) *absolute*: *τί ήμῶν και σοί* Mt. 8: 29 *al.* hvad hafve vi med dig att göra? *τί έμοι και σοί* Mc. 5: 7 *al.* hvad har jag med dig att göra? — någon gång sammansmälta 2 frågor uti en ss. *τίς τί άρχή* Mc. 15: 24 hvem som skulle vinna och hvad? äfven Lc. 19: 15 och Act. 11: 17 hvem var jag? var jag i stånd? — *τί έστι* Mc. 2: 16 *al.* quid est quod = *cur?* *τί γάρ* Rom. 3: 3, Phil. 1: 18 ty hvad är fallet l. händelsen? *τί γάρ μοι* 1 Cor. 5: 12 ty hvad angår det mig? hvad har jag med att o. s. v.? *τί οδν* Rom. 3: 9 (*scil.* *ε̅ροδμεν* hvad skole vi alltså säga? =) huru alltså? *τί οδν έστι* Act. 21: 22 hvad är alltså det erforderliga? hvad mått och steg skall tagas? 1 Cor. 14: 15 hvad eger alltså rum? hvad följer alltså? *τί οδν ὁ νόμος* Gal. 3: 19 huru står det alltså till med lagen? huru förhåller det sig med dess betydelse och gällande kraft? *τί έστω* Eph. 4: 9 hvad är dermed sagdt? hvad ligger deruti? o. s. v.

τίς, *τί*, *τινός* o. s. v., *pron. indefinit.*, någon, något, en viss, en, man a) *förenadt med nomen*, som står antingen i samma casus l. i genit. ss. Mt. 9: 3, 18: 12 *al.*, b) *absolute* Mt. 12: 47 *al.*, *ε̅ναι τι* 1 Cor. 3: 7 *al.* vara ngt (med), af vigt l. betydighet, *μή τινα* — *δι' α̅ποϋ* 2 Cor. 12: 17 *anacothiskt* st. *μή διά τινος* o. s. v.; *plur.* någ-

ra, äfven stycken ss. *δύο τινές* Lc. 7: 19 *al.* 2 stycken, *τινές ἦτε* 1 Cor. 6: 11 st. *τινές ὑμῶν ἴσαν* är en figur *σχήμα*, som kallas *καθ' ὅλον καὶ κατὰ μέρος* (då det hela och dess del stå i samma casus); 2 gånger satte somliga — andra Lc. 9: 7. 8 *al.*

† *τίτλος*, *ου, ὁ* titulus, titel, på-, in-, öfverskrift Joh. 19: 19. 20.

Τίτος, *ου, ὁ* Titus, Pauli apostoliske medhjelpare; härstammade af Grekiska = hedniska föräldrar (Gal. 2: 3) och hade troligen genom Paulus blifvit omvänd till christendomen (Tit. 1: 4), men städse förblifvit oomskuren. Apostlagerningarne känner honom icke; först i Pauli bref finna vi honom hos denne apostel på dess *andra resa till Jerusalem* (Gal. 2: 1). Då Paulus skrifvit det så kallade 1:sta brefvet till Corinth, skickade han Titus dit, för att få underrättelse om ställningen derstädes; han väntade att återfinna honom i Troas, men träffade först i Macedonien tillsammans med honom. De underrättelser Titus medförde förmådde Paulus att skrifva sitt 2:dra Corintherbref; med detta sände han honom för andra gången till Corinth. Titus understödde Paulus vid dess missionsverksamhet på ön *Creta* och blef der kvarlemnad för att ytterligare ordna församlingens angelägenheter. Sedermera skall han enligt traditionen blifvit biskop och derstädes dött vid hög ålder. Om *brefvet till honom*, se *Παῦλος*; fkmr 2 Cor. 2: 12 *al.*

τίω, se *τίνω*.

τοιγαροῦν, *adv.* (*τοί* = *τῷ, γάρ, οὖν*) *derföre alltså*, *derföre nu* 1 Thess. 4: 8, Hebr. 12: 1.

τοίνυν, *adv.* (*τοί* = *τῷ, νῦν*) *derföre nu*; *derföre*, *alltså*, således Lc. 20: 25, 1 Cor. 9: 26, Hebr. 13: 13 (der det mot vanan förekommer i början af satsen).

τοιόςδε, *ἀόδε, ὀνδε* (sammansatt *correlat.* till *ποιός*) sådan, så beskaffad, följande 2 Petr. 1: 17; *ann.* *ᾄδε, τοιόςδε* och *ὄδε* hafva vanligtvis afscende på det följande, liksom *οὔτος. τοιοῦτος* och *οὔτως* på ngt föregående. *

τοιοῦτος, *ἀπτη, οὔτο* och *-ον* (*τοίος* sådan, *οὔτος*; — sammansatt *correlat.* till *ποιός*) *sådan der*, så beskaffad Mt. 9: 8 *al.*; motsvaras af *οἷος* 1 Cor. 15: 48, 2 Cor. 10: 11 l. *ὁποῖος* Act. 26: 29 sådan — som; *ὁ τ.* den som är sådan, en sådan der, som så uppförer sig, är så beskaffad Mt. 19: 14 *al.*, *ἐν τοῖς τ.* 1 Cor. 7: 15 i sådana fall,

under sådana omständigheter; *ann.* har afscende på ngt föregående, se *τοιόςδε*.

τοιχος, *ου, ὁ* (beslägtadt med *τεῖχος*) *mur* i ett hus, vägg; *metaphor.* Act. 23: 3 du hvitmenade vägg = hycklare. *

τόκος, *ου, ὁ* (*τίκτω, τέτοκα*) egentl. *födande*, födsel, det födda, foster; deraf *metaphor.* vinst af utlånta penningar, ränta Mt. 25: 27, Lc. 19: 23.

τολμάω, ἴσω, ἴσα (stam *τλάω* obrukligt i præsens *tála*, våga; jfr *τέλλω, tollo, tolero*) *lyfta upp*, taga på sig, taga sig för, våga sig på l. till, våga, understå sig, fördrista sig till, djerfvas, drista med *injn.* Mt. 22: 46 *al.*, *τολμήσας εἰςῆλθεν* Mc. 15: 43 sedan han fattat mod, gick han in = gick dristligen in; vara djerf, dristigt *ἐπί τινα* 2 Cor. 10: 2 emot ngn, *ἔν τινι* 2 Cor. 11: 21 i ngn punkt, ngt afscende.

τολμηρός, *adv.* (af *τολμηρός* full af djerfhed — *τόλμα* — af fgde) djerft, dristigt; *compar.* *τολμηρότερον* Rom. 15: 15 djerfvare (neml. än ett sådant förtroende borde hafva med sig). *

τολμητής, *οῦ, ὁ* (*τολμάω*) en djerf, oförvägen människa, våghals 2 Petr. 2: 10. *

τομός, *ή, ὄν* (*τέμνω, τέτομα* skära) *skärande*, skarp; *compar.* — *ώτερος*, *ὑπέρ* Hebr. 4: 12 skarpare i högre grad än — — —. *

τόξον, *ου, τό* bäge Apoc. 6: 2. *Ann.* Bågsträngen, *νευρά*, var fästad vid bågträets båda ändknappar, *αἱ χορῶναι*; pilarne, *τοξέματα*, voro försedda med hullingar, *ὄγκοι*, och buros i ett koger, *φάρετρα*, med lock på, *πῶμα*; att spänna bågen heter *τείνειν* l. *ἔλκειν τῆν νευράν*, hkt skedde på det sätt att man med venstra handen fattade i bågträet och med den högra i skåran (*γλυφίς*) på pilskafvet och i strängen och drog, till dess bågen blef *κυκλοτερές*, rundsvarfvad, cirkelrund. *

τοπάσιον, *ου, τό* *topas*, en genomskinlig ädelsten af citrongul färg; andra gifva honom guldgul, åter andra grön färg Apoc. 21: 20; anses vara = vår chrysolith. *

τόπος, *ου, ὁ* 1:o) *plats*, ort, ställe i allmänhet Mt. 28: 6 *al.*, *τ. ἄγιος* Mt. 24: 15 *al.* det heliga stället = templet i Jerusalem, *ὁ τ. ἰδιος* Act. 1: 25 den (Judas) tillhörande l. tillbörliga platsen = Gehenna, *τ. μαχάρας* Mt. 26: 32 *al.* svärdets plats = *θήκη*, skida; der ngn bor, vistas, bostad Act. 4: 31 *al.*; — 2:o) *plats*, rum, utrymme Lc. 2: 7 *al.*, *διόναι τῶν τ.* Lc. 14: 9 lemna plats l. rum för ngn; *trop.* verkningsplats,

utrymme för ngn's verksamhet Rom. 15: 23, διδόναι τ. τῇ ὀργῇ Rom. 12: 19 lemna plats för vreden (neml. Guds — ieke genom sjelfhämnd gå Guds straffande rättfärdighet i förväg), τῷ διαβόλῳ Eph. 4: 27 lemna djefvulen spelrum l. tillfälle att vara verksam, λαμβάνειν τ. ἀπολογίας Aet. 25: 16 få tillfälle till försvar, μετανοίας Hebr. 12: 17 till bättring; — 3:o) *plats*, trakt, nejd Mt. 12: 43 *sæpe*; — 4:o) *plats*, i en bok, skriftställe Le. 4: 17.

τοσοῦτος, αὐτή, οὕτω l. -ον (τόσος, οὗτος — sammansatt *correlat.* till πόσος) så stor Mt. 8: 10 *al.*; så mycken, plur. så många Mt. 15: 33 *al.*, så lång (om tid) Joh. 14: 9 *al.*; *neutr.* ss. *adv.* så mycket, blott så mycket, så till vida, καθ' ὅσον — κατὰ τοσοῦτον, τοσοῦτω — ὅσω tanto — quanto, desto — ju, se ὅσος.

τότε, *adv.* (*correlat.* till πότε) då, den gången, på den tiden Mt. 2: 7 *al.*, ἀπὸ τότε Mt. 4: 17 *al.* ifrån den tiden, ὁ τ. κόσμος 2 Petr. 3: 6 den dåvarande världen; äfven sedan, derpå ss. πρῶτον — τότε Mt. 12: 29 *al.*

τοῦναντίον, *crasis* st. τὸ ἐναντίον, *accus.* ss. *adv.* i motsats, tvärtom 2 Cor. 2: 7 *al.*

τοῦνομα. *crasis* st. τὸ ὄνομα, *accus.* *absol.* med l. vid namn Mt. 27: 57. *

τουτέστι *crasis* st. τοῦτ' ἔστι *det är*, det betyder, vill säga Mt. 27: 46 *al.*

τράγος, *ov*, ὁ boek Hebr. 9: 12 *al.*, δι' αἵματος τράγων καὶ μόσχων l. e. har afseende på det af öfverstepresten på den stora försoningsdagen framburna offer; se ἀρχιερέυς.

τράπεζα, *ης, ἡ* (derivationen oviss — troligen från annat språk) bord i allmänhet (utan afseende på fötternas antal) 1:o) i synerhet matbord Mt. 15: 27 *al.*, παρατιθέναι τρ. Aet. 16: 34 sätta fram ett bord d. ä. gifva ngn en måltid, διακονεῖν τραπεζῆς Aet. 6: 2 betjena vid borden d. ä. vid måltiderna vara uppsyningsmän och utdelare, γεννηθῆτω — — εἰς παρίδα varde deras bord till en snara d. ä. under det de i säkerhet och sorglöshet äta oeh drieka, öfverraske dem plötsligen ofärd oeh förderf (liksom djuren öfverraskas af förderfvet, då de råka i snaran); κατ' ἐξοχήν Hebr. 9: 2 skådebrödsbordet i det heliga (sc *πρόθεσις*); τρ. Κυρίου 1 Cor. 10: 21 HERrans bord (= κυριακὸν δεῖπνον 1 Cor. 11: 20) (τρ. δαιμονίων de onde andarnes bord (har afseende på offermåltiderna, genom hka de kommo i beröring med de

onda makterna); — 2:o) vextrabord, bank (der penningar dels kunde vexas, dels insättas på ränta) Mt. 21: 12 *al.*, διδόναι ἀργύριον ἐπὶ τῇν τρ. Le. 19: 23 sätta in penningar i banken (på ränta).

τραπεζίτης, *ov*, ὁ (fgde) penningevextrare; som för dem, hvilka vilja betala, låna, vextra, sätta in penningar på ränta, håller offentligen på torget vextrabord l. vextrabank Mt. 25: 27. *

τραῦμα, *ατος, τό* (τιτρώσχω såra af τρώω, τιτρώω genomborra) egentl. det sårade, sår, sårnad Le. 10: 34. *

τραυματίζω, *ισα; ισμαι* (fgde) såra Le. 20: 12, Aet. 19: 16.

τραχηλίζω; *ισμαι* (följ.) böja halsen tillbaka för att blotta den för slagtknifven; deraf p. p. p. med tillbakaböjd hals, *trop.* blottad Hebr. 4: 13. *

τράχηλος, *ov*, ὁ hals, naeke Mt. 18: 6 *al.*, ἐπιθεῖναι ζυγὸν ἐπὶ τὸν τρ. τινος Aet. 15: 10 lägga ett ok på ngn's naeke *trop.* = förpligta ngn till fullkonlig laguppfyllelse, ὑποθεῖναι τὸν τρ. Rom. 16: 4, se ὑποτίθημι.

τραχύς, *εἶα, ὁ* (beslägtadt med ῥάσσω, ῥήσσω, ῥήγνυμι) egentl. *bruten* l. *sprucken*, skroflig, o-jemn Le. 3: 5; stenig, klippig Aet. 27: 29.

Τραχωνίτις, *ιδος, ἡ* Trachonitis Le. 3: 1; detta landskap, som hörde till Philippi, Herodes den stores sons, tetrarchi, låg emellan Antilibanou oeh de Arabiska bergen, ofvanför Damaseus, i oeh mellan regio Decapolitana. Invånarne voro goda bågskytter oeh lefde mest af plundring, hvarvid hålorna oeh klyftorna i deras berg kommo dem väl till pass. *

τρεῖς, *τρία* tres, tria, *tre* Mt. 12: 40 *al.*

Τρεῖς ταβέριαι (*lat.*) Tres tabernæ, *tre hyddor* l. värdshus; var ett större värdshus vid via Appia, som ursprungligen bestod af 3 särskilda ställen (hvaraf namnet). Detta värdshus låg 10 (Romerska) mil närmare Rom, än Forum Appii oeh föredrogs framför det sednare af resande; fkmr Aet. 28: 15. *

τρέμω, brukligt blott i *praes.* oeh *imperf.* (τρέω =) tremo, darra, bäfva Me. 5: 33, Le. 8: 47; med *partic.* 2 Petr. 2: 10 de sky ieke för att — — —.

τρέφω, *ἔθρεψα; τέθραμμαι* egentl. *göra fast*, tjock, fet, göda Jae. 5: 5, i allmänhet fodra, föda, nära Mt. 6: 26 *al.*; äfven uppföda l. uppfostra Le. 4: 16.

τρέχω, *ἔδραμον* löpa, springa, *ila a*) i *egentlig mening* Mt. 27: 48 *al.*, ἐν σταδίῳ 1 Cor. 9: 24 på

en vädjobana; — b) i *trop.* *mening τὸν ἀγῶνα* Hebr. 12: 1 (se *ἀγῶν*), *ὁ λόγος τρ.* 2 Thess. 3: 1 ordet må löpa d. ä. snabbt och obehindradt utbreda sig; löpa = högligen anstränga sig, uppbjuda alla sina krafter 1 Cor. 9: 24. 26 *al.*

τροῦμα, *ατος*, *τό* (*τρώω*, *τιτρώω* genomborra) egentl. det *genomborrade*, håll *τρ.* *βελόνης* nålsöga Le. 18: 25 || *τροπήματος*.

τριάκοντα triginta, trettio Mt. 13: 8. 23. *al.*

τριακόσιοι, *αι*, *α* trehundra Mc. 14: 5, Joh. 12: 5.

τρίβολος, *ον* (*τρεῖς*, *βολή* = *βέλος*) *trespetsig* l. -taggig; ss. *subst.* *ὁ* fotangel; en taggig vattenväxt, tribulus, i N. T. en dylik landväxt, tribulns *terrestris*, tistel Mt. 7: 16, Hebr. 6: 8.

τρίβος, *ου*, *ή* (*τρίβω* tero, gnida, nöta) en genom mycket gående och farande tillnött och banad väg, kör- l. landsväg, väg Mt. 3: 3 *al.*

τριετία, *ας*, *ή* (*τριετής* treårig, *τρεῖς*, *ἔτος*) tidrymd af 3 år, 3 års tid Act. 20: 31. *

τρίζω, onomatop. ord, *qvitra*, pipa (om foglar), hvissla, knarra o. s. v. *τοὺς ὀδόντας* Me. 9: 18 i anseende till l. med tänderna, skära tänder, gnissla med tänderna. *

τρίμηνος, *ον* (*τρεῖς*, *μήν*) *tremånadlig*, tre månader lång *ή* *τρ.* *scil.* *ἔρου* l. ock *neutr.* *τρίμηνον* Hebr. 11: 23 tre månader lång l. 3 månaders tid. *

τρίς, *adv. numer.*, ter, tre gånger Mt. 26: 34. 75 *al.*, *ἐπὶ τρίς* Act. 10: 16, 11: 10 ända till 3 gånger.

τριστερος, *ον* (*τρεῖς*, *στέγη*) af l. med 3 *våningar*; *τὸ* *τρ.* *scil.* *οἶκημα* Act. 20: 9 tredje våningen.

τρισχίλοι, *αι*, *α* (*τρίς*, *χίλοι*) *tretusende* Act. 2: 41. *

τρίτος, *η*, *ον* (*τρεῖς*) *tertius*, den tredje Mt. 16: 21 *al.*, *τῆ* *τρ.* med och utan *ἡμέρα* l. *e. al.* på tredje dagen, äfven = i öfvermorgon Le. 13: 32, *τὸ* *τρ.* *scil.* *μέρος* Apoc. 8: 7—12 tredjedelen; *neutr. adv.* tredje gången l. för tredje gången Me. 14: 41, Joh. 21: 17 = *ἐκ τρίτου* Mt. 26: 44, *τρίτον τοῦτο* 2 Cor. 12: 14, 13: 1 detta är tredje gången som — — —; vid indelningar: för det tredje 1 Cor. 12: 28.

τρίχωος, *η*, *ον* (*τριχός*, *τριχός*) af hår, hår- Apoc. 6: 12. *

τριχός o. s. v. *genit.* af *τριχός*, hkt se.

τρόμος, *ου*, *ὁ* (*τρέμω*) *darrning*, rysning, bäfvau Mc. 16: 8; förenas ofta med *φόβος* ss. 1 Cor. 2: 3 *al.* och innebär alltid en liflig farhåga att icke kunna tillfyllest motsvara det förhållande, hvarom fråga är.

τροπή, *ής*, *ή* (*τρέπω* drifva, vända, rigta) *vändning*, omvändning ss. *τροπαὶ ἡλίου* solstitia, 2 — *θεριναὶ* och *χειμεριναὶ* sommar- och vintersolstånd; äfven och i N. T. omvexling, förändring Jac. 1: 17, se *ἀποσκίασμα*. *

τρόπος, *ου*, *ὁ* (se *fgde*) egentl. *vändning*, rigtning, vanligen sätt och vis ss. *ὅν* *τρ.* l. *καθ' ὃν* *τρ.* Mt. 23: 37 *al.* quemadmodum, på det sätt som, likasom o. s. v., *κατὰ πάντα* *τρ.* Rom. 3: 2 på allt sätt och vis, man må betrakta saken huru man vill, *κατὰ μηδένα* *τρ.* 2 Thess. 2: 3 på intet sätt, *παντὶ* l. *ἐν παντὶ* *τρ.* Phil. 1: 18, 2 Thess. 3: 16; sätt, vana, lefnadssätt, vandel, tänkesätt, lynne, karakter Hebr. 13: 5.

† *τροποφορέω*, *ησα* (*fgde*, *φορέω*) fördraga ngns tänke- och handlingssätt Act. 13: 18. *

τροφή, *ής*, *ή* (*τρέφω*, *τέτροφα*) *föda*, underhåll, spis, näring Mt. 3: 4 *al.*; *metaphor.* *στερεὰ* *τρ.* Hebr. 5: 12. 14 stadig mat (om den högre religionsundervisningen).

Τρόφιμος, *ου*, *ὁ* *Trophimus*, en hedningchristen från Ephesus, som åtföljde Paulus på dennes tredje missionsresa från Macedonien till Troas och derifrån till Jerusalem, der Paulus för hans skull blottställdes för ett pöbelupplopp Act. 20: 4, 21: 29; fkmr äfven sedermera 2 Tim. 4: 20, der det berättas, att Aposteln lemnade honom efter sig sjuk i Miletus.

τροφός, *ου*, *ὁ*, *ή* (*τρέφω*, *τέτροφα*) *fostrare*, -inna, vårdare, -inna, amma 1 Thess. 2: 7 (neml. den ammande modren sjelf). *

† *τροφοφορέω*, *ησα* (*fgde*, *φορέω*) ss. *fostrare* l. amma bära (på armarne) Act. 13: 18, troligen en reminiscens af Deutercon. 1: 31, der Gud säges bära (שָׂא) Israëliterne, ss. en man bär sin son, och der LXX hafva detta ord, hvilket sannolikt bör föredragas *τροφοφορέω*, hkt se. *

τροχιά, *ας*, *ή* (följ.) hjulspår, vaguspår, fotspår, spår Hebr. 12: 13 gören räta spår med edra fötter = gån rätta vägar — (härmed uppmanas de christne att icke vika af hvarken åt högra l. venstra sidan, hvarken till judendom l. hedendom). *

τροχός, *ου*, *ὁ* (*τρέχω*) *hvad som löper*, löpare, trilla, hjul, krets *τρ.* *τῆς γενέσεως* Jac. 3: 6 (se *γένεσις*) äfven tungan ss. en eld — denna verld (detta inbegrepp) af orättfärdighet — tungan befinner sig ibland våra lemmar, hon som besmittar hela kroppen och sätter hela vår varelse i brand och itändes af helvetet. *

τροβλίον, ου, τό, *diminut.* (af ett förloradt ord på η λ. ος, troligen beslägtadt med *τρώω*, *τροπιάω* borra o. s. v.) *något ihåligt*, fat, skål, kärl Mt. 26: 23, Mc. 14: 20.

τρογάω, ησα (*τρώγη*) alla slags mogna frukter, som om hösten inbergas, fält- och trädfrukter, säd, vin o. s. v., troligen af *τρώγω* torka, liksom *καρπός* är samstammigt med *κάρφος*) inberga, skörda (frukter) Lc. 6: 44, Apoc. 14: 18. 19.

τρογών, όνος, ή (*τροζω* kuttra, knorla, onomatop. ord liksom *τριζω*) turturdufva Lc. 2: 24. *

τρομαλιά, άς, ή (*τρώω* borra) håll *ραφίδος* Mc. 10: 25 nålsöga, äfven Lc. 18: 25 || *τρήματος*, se *τρήμα*.

τρώπημα, ατος, τό (*τροπιάω* genomborra af *τρώω*) det genomborrade, håll *ραφίδος* Mt. 19: 24 nålsöga || fgde. *

Τρύφανα, ης, ή *Tryphæna*, en christinna i Rom, Rom. 16: 12. *

τροφάω, ησα (följ.) lefva yppigt, vällustigt, kräsligt, frässa Jac. 5: 5. *

τροφή, ής, ή (*θρόπτω*, *aor.* 2 *pass.* *έτροφην*, söndersmula, krössa, förslappa) slapphet, veklighet, yppighet, kräslighet, frässeri Lc. 7: 25, 2 Petr. 2: 13 ή *έν ήμέρα* *τρ.* den (dagliga l. bättre) timliga vällefnaden.

Τρυφώσα, ης, ή *Tryphosa*, en christinna i Rom, Rom. 16: 12. *

Τρωάς, άδος, ή *Troas*, sjöstad i L. Phrygien icke långt ifrån Hellesponten och det gamla Ilium, emellan uddarne *Lectum* och *Sigæum*; hade af konung *Antigonus* blifvit anlagdt och kalladt *Antigonia* (Troas), hvilket namn *Lysimachus* sedermera till Alexander den stores ära förändrade till *Alexandria Troas*. Augustus upphöjde det till *colonia juris Italici*. Paulus besökte det på sina missionsresor, emedan derifrån var den vanliga öfverfarten till Macedonien; heter nu *Eski Stambul*; fkmr Act. 16: 8. 11 *al.*

Τρωγύλλιον, äfven *Τρωγύλιον*, ου, τό *Trogyllium*, stad och udde i *Asia propria* (Ionien) emellan Ephesus och mynningen af floden Mæander, vid foten af berget Mycale, midtemot ön Samos Act. 20: 15. *

τρώγω, egentl. onomatop. ord, knappa med tänderna ss. då man äter nötter, mandlar o. s. v., sedan i allmänhet äta Mt. 24: 38 *al.*

τυγχάνω, τετύχηκα l. τέτευχα l. τέτυχα, *ετυχον* (stam *τεύχω*) 1:o *trans.* *träffa* (målet), träffa på,

anträffa, uppnå, ernå, vinna, finna, få *τινός* Lc. 20: 35 *al.*; — 2:o) *intrans.* träffa sig, händelsevis inträffa l. tilldraga sig l. vara; antager i profangrek. ofta betydelse af ett hjälpverb l. *adv.* ss. τ. *ών* jag råkar att vara l. är just l. händelsevis, dervid kan äfven partic. utlemnas ss. i N. T. Lc. 10: 30 då han just var halfdöd (icke = *όντα* ensamt); *ώς τυγχάνει* ss. l. huru det faller sig, bär till, deraf i N. T. *εί τύχοι* 1 Cor. 14: 10, 15: 37 egentl. om det bure till d. ä. måhända, tilläfventyrs; *τυχών*, *τυχοῦσα*, *τυχόν* som händelsevis l. just är l. finnes, den förstkommande, den förste, den bästa, deraf *οὐ τ.* Act. 19: 11, 28: 2 icke ringa l. vanlig d. ä. utmärkt; *τυχόν* ss. *adv.* 1 Cor. 16: 6 tillfälligtvis, just, ungefär.

τυμπανίζω; *ίσθην* (*τύμπανον* st. *τύπανον* af *τύπτω* — ett i synnerhet vid Cybeles gudstjenst brukligt musikaliskt instrument, handpuka — sedan ett verktyg till att slå med, klubba, påk) *slå*, prygla, piska, martera Hebr. 11: 35. *

τυπικῶς, *adv.* (af *τυπικός* som tjenar till förebild, bildlig, figurlig af följ.) *förebildligt*, till en förebild (för oss) 1 Cor. 10: 11 || *τύποι*. *

τύπος, ου, ό (följ.) *slag* a) det synliga intrycket, tecknet, märket efter slaget, *vestigium impressum*, τ. *τῶν ήλων* Joh. 20: 25 märken efter spikarne; — b) det som är graveradt ss. modell, mönster, förebild Act. 7: 44, Rom. 5: 14 (så att *ό μέλλων* är *άντίτυπος* motbild; så nemligen, som den förste Adam är upphofsman till synd och död, är den siste Adam det till rättfärdighet och lif), 1 Cor. 10: 6 (så att vi äro *άντίτυποι* d. v. s. att oss skulle öfvergå detsamma, i fall vårt uppförande vore enahanda), *al.*; — c) det afformade, afgudabild Act. 7: 43, form τ. *διδαχής* Rom. 6: 17 läroform (nemligen den christna), innehåll Act. 23: 25.

τύπτω *slå* (i synnerhet med en käpp l. staf) *τινά* l. *τί* ngn l. ngt Mt. 24: 49; *τινί* med ngt Mc. 15: 19; *έπί* l. *εἰς* *τι* på l. i ngt Lc. 6: 29, Mt. 27: 30; *τό στήθος* Lc. 18: 13 (|| *εἰς τό στ.*), 23: 48 slå sig för sitt bröst (till tecken af sorg och bekymmer); straffa, tukta (om Gud) Act. 23: 3 (neml. med sjukdom, död o. s. v.); *trop.* såra, sarga 1 Cor. 8: 12 (ngns samvete).

Τύραννος, ου, ό *Tyrannus*, en Ephesier, i hvars lärosal aposteln Paulus höll föredrag i 2:ne års tid; huruvida han var hedning l. Jude, är ovisst; fkmr Act. 19: 9. *

τυρβάζω (τύρβη förvirring, larm, hvimmel, turba, beslägtadt med θόρυβος) turbo, grumla, förvirra, bringa i oordning l. oreda; med. vara i förvirring, oroa sig, göra sig oro περί τι rörande l. för ngt Lc. 10: 41. *

Τύριος, ου, ό, nom. gentile (af följ.) Tyrier, invånare i Tyrus Act. 12: 20. *

Τύρος, ου, ή (Aram. ܛܪܫ l. ܛܪܫܐ = Hebr. צור l. צור klippa = צור) Tyrus, gammal fast och skön sjö- och handelsstad i Phœnicien 200 stadier söder om Sidon och enligt Justinus coloni från denna stad, hvilken Tyrus dock under sin blomstrande period öfverträffade i handel och rikedom. David och Salomo stodo i vänskapligt förhållande till dess konung Hiram, som lemnade bidrag till templets och palatsets uppförande. Öfver 50 år sednare gifte sig konung Achab med Isebel, dotter till Ethbaal, konung i Tyrus (och Sidon). — Staden var i början anlagd på fasta landet, men efter Nebucadnezars belägring förlades den på en ö, som förenades med fasta landet till en halfö. Alexander den store eröfrade den efter 7 månaders belägring och gaf den en konung; förekommer ej i Mosaiska böckerna l. hos Homerus, hvidan den är yngre än Sidon (se Σιδών); heter nu Sur och är högst oansenlig; förekommer Mt. 11: 21 följ. al.

τυφλός, ή, όν (st. τυφλός af τύφω) egentl. röklig, dunkel, förmörkad, blind a) i egentlig mening Mt. 9: 27. 28 al.; — b) i andlig mening Mt. 15: 14 al., Apoc. 3: 17 (som icke ser sitt olyckliga tillstånd och icke känner medlen till dess botande).

τυφλώω, ώσω (fgdc) göra blind, förblinda, förmörka i andlig mening Joh. 12: 40 al.

τυφώω; ωμαι, ώθηγν (se följ.) rōka, omtöckna; trop. τυχόν, se τυγχάνω.

väcka inbilskheter hos ngn, förblända, bedåra; pass. förbländas, bedåras, uppblåsas 1 Tim. 3: 6 al. (då inbilskheter så omtöcknar menniskan, att hon icke känner sig själf och sin svaghet).

τύφω (τῦφος rök, dunst, töcken — äfven trop. själf-inbillning, inbilskheter, se τυφώω) rōka; med. ryka Mt. 12: 20. *

+ τυφωνικός, ή, όν (τυφών, ώνος, äfven τυφώς, ώ en från jorden med stor våldsamhet uppförande och stofmeln upprörande hvirfvelvind; när han höjer sig från hafvet och upphvirflar vatten, är det skydrag; sedermera i allmänhet blix och åskväder med häftig storm, oväder; ansågs vara ett verk af Τυφών, enligt fabeln son af Οἰβρανος och Γαία, en förfärlig rese med hundrade eldsprutande drakhufvuden och son, ehuru af Zeus störtad i Tartaros, likväl uppväckte de förfärligaste stormar) ἄνεμος τ. Act. 27: 14 hvirfvelvind, orkan. *

Τυχικός, οῦ, ό Τυχικός, en Asiatisk christen, som gick före Aposteln Paulus på dess 3:dje missionsresa från Macedonien till Troas och sedermera, enligt vanliga meningen, var hos honom i Rom, hvarifrån han sändes till Colossæ med det för dervarande församling bestämda brevet, liksom han också öfverförde brevet till Ephesus; andra åter antaga, att dessa 2:ne bref skrefvos ifrån Cæsarea, hvilket också är troligast och bland annat äfven tyckes följa deraf, att, med anledning af orden καὶ ὑμεῖς Eph. 6: 21, brevet till Colossæ aflemnades förr än det till Ephesus, hkt också var den naturliga ordningen, om resan företogs från Cæsarea; möjligtvis hade han derifrån med sig äfven brevet till Timotheus (2 Tim. 4: 12), se φαίλονης; fkmr Act. 20: 4 al.

Υ.

Υακίνθινος, η, ον (följ.) af hyacinth, hyacinthfärgad Apoc. 9: 17. *

ὕακινθος, ου, hyacinth a) ό ό. blomman, b) ή ό. en ädelsten, genomskinlig, hård mest ponsoröd, men som understundom går öfver i gult och brunt Apoc. 21: 20. *

ὕαλος, η, ον (följ.) af glas l. krystall — Apoc. 4: 16, 15: 2.

ὑαλος, ου, ό (beslägtadt med ὑω, se ὑδωρ) egentl. hvarje genomskinlig sten, sedermera i N. T. glas (för dess vattulika genomskinliga beskaffenhet), krystall Apoc. 21: 18. 21.

ὕβριζω, ἰσα; ἰσθήσομαι, ἰσθην (följ.) *intrans.* vara öfvermodig, handla öfvermodigt, fräckt, kittsligt; i N. T. *trans.* öfvermodigt l. skymfligt behandla, misshandla, skymfa Mt. 22: 6 *al.*

ὕβρις, εως, ἡ (ὕπερ) *öfvermod*, förmätenhet, öfverdåd Act. 27: 20. 21; öfvermodig behandling, misshandling 2 Cor. 12: 10.

ὕβριστής, οῦ, ὁ (ὕβριζω) som öfvermodigt l. fräckt behandlar andra, öfversittare, våldsverkare Rom. 1: 30, 1 Tim. 1: 13.

ὕγιάνω (följ.) vara frisk, sund, helbregda a) i *physisk* mening Lc. 5: 31 *al.*; — b) i *metaphor.* mening τῇ πίστει och ἐν τῇ πίστει Tit. 1: 13, 2: 2 i tron, ἡ ὑγ. διδασκαλία 1 Tim. 1: 10 *al.* den sunda läran (som är fri från alla orena och skadliga tillsatser, som icke har något sjukt uti sig), likaså λόγος ὑγ. 1 Tim. 6: 3, 2 Tim. 1: 13.

ὕγις, ἐς (ὕω göra våt — regna) *våt*, fuktig, saftig, frisk, sund a) i *egentlig* mening Mt. 12: 13 *al.*; — b) i *metaphor.* mening λόγος Tit. 2: 8 sund lära l. sundt ord l. tal = διδασκαλία ὑγιάνουσα (se fgde ord).

ὕγρος, ἄ, ὄν = fgde a) frisk, grön)(ξηρός, εἶ — — — γένηται Lc. 23: 31 meningen: om de så behandla de rättfärdige, huru skall det då gå de ogudaktige (dem sjelfva)? *

ὕδρια, ας, ἡ (ὕδωρ) vattenämbar, -kanna, -kröka Joh. 2: 6. 7, 4: 28.

ὕδροποτέω (ὕδωρ, πότος af πίνω) *dricka* (blott) vatten 1 Tim. 5: 23 (denna uppmaning att icke dricka vatten blott, utan äfven ngt vin, får troligtvis Timotheus icke endast för sin sjuklighet, utan också för att icke genom en onödig återhållsamhet handla uti irrläroarnes sinne och intresse, hvilka påbjödo sträng återhållsamhet ss. vilkor för saligheten). *

ὕδρωπικός, ἡ, ὄν (ὕδρωψ, ὠπος l. ὀπος, ὁ vattusöt, af ὕδωρ och kanske ὠψ ansigte, utseende) *vattusigtig* Lc. 14: 2. *

ὕδωρ, ατος, τό (ὕω regna; egentligen samma ord som sudor, hvilket dock till bemärkelsen svarar emot ἰδρωσ) vatten Mt. 3: 11 *al.*, ἐξ ὕδ. καὶ διὰ ὕδ. 2 Petr. 3: 5 ur vatten och genom vatten (ἐξ går på ämnet och διὰ medlet), ἐξ ὧν v. 6 (neml. det 2 gånger nämnda ὕδωρ i fgde vers); ὕδ. ζῶν = □□□ □□□ Joh. 4: 11 lefvande l. friskt vatten, källvatten a) i *andlig* mening Joh. 4: 10. 14, 7: 38 (neml. den gudomliga sanningen,

på hvars vederqvickande och alltid friskt verk samma kraft källvattnet är en träffande bild — denna sanning, genom tron upptagen i det inre lifvet, tillfredsställer frälsningsbegäret för evigt), πηγῇ ὕδ. — — — αἰώνιον Joh. 4: 14 = den i tron tillegnade gudomliga sanningen skall i honom utveckla sitt verksamma lif, hvars friska kraft varar in i det eviga lifvet (ζωῇ αἰώνιος tänkt *localt*); ὕδ. ζωῆς äfven i andlig mening Apoc. 7: 17 *al.*; — b) i *metonym.* mening för dopet ss. Joh. 3: 5, 1 Joh. 5: 6. 8; — c) i *metaphor.* mening Apoc. 17: 1. 15 folk i allmänhet ss. oordnade massor, se θάλασσα)(γῆ.

ὕετός, οῦ, ὁ (se fgde) regn Act. 28: 2 *al.*; *plur.* regnskurar l. regntider Act. 14: 17.

† υἱοθεσία, ας, ἡ (följ., τίθημι — τίθεσθαι τινα υἱόν l. υἱὸν ποιῆσθαι antaga ngn ss. son, adoptera) *upptagande i sons* l. barns ställe, adoptering — den upptagnes rättighet, barnskap; så kallas a) det förhållande, hvori Gud genom många nådesföreträden framför andra folk försatte Judarne till sig, i synnerhet genom de löften, hvilka Abraham och hans efterkommande fingo om Messias och genom deras kallelse till delaktighet i Hans rike Rom. 9: 4; — b) i ännu högre mening de christnas *barnskap*, hvarigenom de af nåd genom tron på J. Chr. antagas till Guds barn och Christi bröder och systrar Rom. 8: 15. 23 *al.*

υἱός, οῦ, ὁ (ὕω med *digamma* φύω fuo, hvaraf fui, fio, filius) son 1:o) i *egentlig* mening a) *inskränkture*: Mt. 1: 21 *al.*; b) *vidsträcktare*, i synnerhet i *plur.*, afkomling, efterkommande Mt. 1: 20 *al.*, ὁ υἱὸς Δαυὶδ Mt. 1: 1 *al.* företrädesvis om Messias, men äfven om andra ss. Joseph Mt. 1: 20. — 2:o) i *andlig* mening a) som ngn födt d. ä. omvänt till christendomen ss. 1 Petr. 5: 13 (der Petrus kallar Marcus sin son); b) i allmänhet den som ngn har uppfostrat, lärjunge (hvilken står till läraren i förhållande af son till fader) οἱ υἱοὶ ἡμῶν Mt. 12: 27, Lc. 11: 19 odra (pharisæernas) lärjungar, exorcisterne. — 3:o) υἱὸς τοῦ Θεοῦ a) i högsta och fullkomligaste mening om Christus, Messias Mt. 4: 3 *al.*, men äfven b) om Adam Lc. 3: 38, och c) υἱοὶ τοῦ Θεοῦ Rom. 8: 14 *al.* Guds söner, som äro födde af Gudi, pånyttfödda, som Gud upptagit till sina nådebarn i Christo. — 4:o) υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου kallar sig Frälsaren Mt. 8: 20 *al.* (jfr Dan. 7: 13) för det nära och innerliga förhållande, hvaruti Han står

till menskligheten och troligen äfven ss. son af Maria = JEsus (se Ἰησοῦς); οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων menniskornas söner, menniskobarn Mc. 3: 28, Eph. 3: 5 (*epexeges* till ἐτέραις γενεαῖς; — uttrycket utmärker den lägre sfer, hvaruti de befinna sig till följte af ortus naturalis och står sålunda i motsats till οἱ υἱοὶ τοῦ Θεοῦ — jfr i profangrek. υἱεὶς Ἀγαθῶν). — 5:0) i *metaphor.* mening till betecknande af den innerliga förening — liksom barnaförhållande — hvari ngn står till ngn annan l. ngt annat ss. υἱοὶ τῶν προφητῶν καὶ τῆς διαθήκης Act. 3: 25, τοῦ νυμφῶνος Mt. 9: 15 *al.* (se νυμφῶν), äfven τοῦ πονηροῦ l. διαβόλου Mt. 13: 38, Act. 13: 10, τῆς βασιλείας, τοῦ αἰῶνος τούτου, τῆς εἰρήνης, τοῦ φωτός o. s. v. (jfr äfven här profangrek. υἱεῖς ἱατρῶν, ῥητόρων o. s. v.). — *Ann.* Många af de här ofvan anförda betydelse har ordet gemensamt med τέχνη, hkt se.

ὕλη, ης, ἡ (af ὕω beslägtadt med φύω) silva, skog Jac. 3: 5. *

Ἰμέναιος, andra -αῖος, ου, ὁ *Hymenæus*, en affärling, som blef stött ur församlingen 1 Tim. 1: 20, och hvars lära enligt 2 Tim. 2: 17 frätte omkring sig ss. kräftan.

ὕμετερος, α, ου, *pron. possess.* (af ὑμεῖς) eder Le. 16: 12 *al.*, brukas liksom de öfrige possessiverne i synnerhet vid motsats l. för eftertrycks skull; i *objectiv* mening fkmr det τῶ ὕμ. ἐλέει κ. τ. λ. Rom. 11: 31 på det att genom det eder vederfarna medlidande (hkt retar dem till eftersträfvande af eder tro) äfven dem må ske barmhertighet, νῆ τῆν ὕμ. καύχησην 1 Cor. 15: 31 vid eder berömmelse, som jag har i Christo d. ä. så sant som jag berömmar mig af eder i min förening med Christo, i Christi tjänst, τὸ ὕμ. ὑστέρημα 1 Cor. 16: 17 saknaden af eder.

ὕμνέω, ἦσω, ἦσα (följ.) besjunga, prisa, lofva τὸν Θεόν Act. 16: 25, Hebr. 2: 12; äfven *absol.* Mt. 26: 30, Mc. 14: 26 om afsjungandet af de heliga lofsångerna Ps. 113—118 vid påskalamets ätande. Detta så kallade stora *Hallel* (לְבָרַח) afsjöngs under måltiden, enligt somliga Ps. 113 och 114 före och de öfriga psalmerna efteråt, se πάσχα.

ὕμνος, ου, ὁ (deriveras vanligen af ὕδω, ὑδέω besjunga, prisa) *hymn*, högtidssång, lofsång (till Christus och Gud) Eph. 5: 19, Col. 3: 16.

ὕπαρχω (ἄρχω) subduco, föra undan, under, hemligen; i N. T. *intrans.* begifva sig hemligen bort, draga sig undan, aflägsna sig, vika l. gå bort Mt. 4: 10 *al.*; ὕπαγε ὀπίσω μου Mt. 4: 10 *al.* ∞ vik bort (och var icke längre) bakom mig! = gack ur min åsyn! ὕπ. εἰς εἰρήνην l. ἐν εἰρήνῃ Mc. 5: 34, Jac. 2: 16 (se εἰρήνη); denna *imperat.* synes ock understundom stå pleonastiskt, men tjenar att åskådliggöra och på samma gång påskynda handlingen ss. ὕπ. διαλλάγηθι gack bort (liksom fort åstad), förlika dig Mt. 5: 24 *al.*; — gå bort, *euphemism* st. dö ss. Mt. 26: 24, Mc. 14: 21; JEsus tänkte sig neml. sin död ss. en bortgång till fadren, hvarföre ock tillägges πρὸς τὸν πατέρα Joh. 7: 33 *al.*

+ ὕπακοή, ἦς, ἡ (följ.) hörsamhet, lydriad Rom. 5: 19 *al.*; en bifogad *genit.* är dels a) *subjectivus* ss. εἰς ὕπ. ἐθνῶν Rom. 15: 18 till hedningarnes lydriad d. ä. för att göra hedningarne lydiga, dels och oftare b) *objectivus* ss. εἰς ὕπ. πίστεως Rom. 1: 5, 16: 26 för att befordra lydriaden för tron (på JEsu Christum), τοῦ Χοῦ 2 Cor. 10: 5 (se νόημα), τῆς ἀληθείας 1 Petr. 1: 22 lydriaden för l. mot sanningen (den uppenbarade i evangelio uttalade sanningen).

ὕπακούω, ἤκουσα (ἀκούω) småhöra, hemligen höra, lyssna till (om portvaktare, som lyssna efter hvem som knackar på), höra efter Act. 12: 13; sedan hörsamma, foga sig efter, lyda τινί ngn l. ngt Mt. 8: 27 *al.*, Phil. 2: 12 (*scil.* Gud).

ὕπανδρος, ου (ὕπό, ἀνὴρ) *under man*, viro *subjecta*, gift Rom. 7: 2. *

ὕπαντάω, ἦσα (ἀντάω möta af ἀντί) komma l. gå emot, till mötes, obviam ire, möta τινί Mt. 8: 28 *al.*

ὕπάντησις, εως, ἡ (igde) kommande emot, mötande, möte ἐξῆλλθον εἰς ὕπ. αὐτῶ Joh. 12: 13 de gingo ut honom till mötes. *

ὕπαρξις, εως, ἡ (följ.) egentl. början, tillvaro, existens; sedan tillgång Hebr. 10: 34, äfven i *plur.* = τὰ ὑπάρχοντα tillgångar, håfvor, lösegendom, mobilier Act. 2: 45 (hvaremot κτήματα är fast egendom).

ὕπαρχω (ἄρχω) egentl. vara den förste, göra början, begynna; deraf i N. T. a) *vara till hands*, till reds, stå till buds, till tjänst, tjena, bidra πρὸς τινος Act. 27: 34 för l. till ngt; ὕπ. μοί τι Act. 3: 6 *al.* jag har ngt till hands, deraf τὰ ὑπάρχοντα Mt. 19: 21 *al.* gods, tillgångar;

b) vara till hands, finnas, befinna sig, vara Lc. 8: 41 *al.*, ἐν τινι på ngt ställe, i ngt läge o. s. v., ἐν τισι ibland några.

ὕπειχω (εἶχω) vika undan för, gifva l. foga sig efter, lyda τινί ngn Hebr. 13: 17. *

ὕπεναντίος, *a.*, ον (ἐναντίος) motsatt, motstridande, fiendtlig τινί mot ngn Col. 2: 14; *subst.* Hebr. 10: 27 motståndare, vedersakare.

ὕπέρ, *præpos.* super, Tyska *über*, *öfver* 1:o med *genit.* A) loci: *öfver* (så att ngn l. ngt är, står l. lutar sig öfver ngn l. ngt — denna rent *locala* betydelse har *præpos.* ingenstädes i N. T., utan blott *metaphorice*, ss. då man säger »tala öfver» = om ett ämne o. s. v.; alltså) = περί rörande, beträffande, angående ss. 2 Cor. 1: 7. 8 *al.* — B) *caussæ a)* för, till förmån l. fördel för, till ngns bästa, för ngns räkning, för skull (äfven här eger *metaphoren* rum, i det ngu tänkes skyddande luta sig fram öfver ngn l. ngt) ss. εἶναι ὑπέρ τινος Mc. 9: 40, Lc. 9: 50 vara för ngn, på ngns sida, ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ Joh. 11: 4 till befrämjande af Guds ära, ὑπ. τῆς εὐδοκίας Phil. 2: 13 för välviljans skull d. ä. för att ådagalägga sitt välbehag (Gud vill neml., att alla skola frälsta varda o. s. v.), ὑπ. ἀνθρώπων Hebr. 5: 1 för människors skull l. räkning; fkmr annars efter verberna bedja, dö, lida, strida, tala, vaka o. s. v. *sæpe*; särskildt torde böra anmärkas: βαπτίζεσθαι ὑπ. τῶν νεκρῶν 1 Cor. 15: 29 (se βαπτίζω), ἵνα μὴ — — — ἐτέρου 1 Cor. 4: 6 (se φυσιώ); — b) för, å ngns vägnar, i ngns ställe, i stället för; denna betydelse synes på vissa ställen, om icke nödvändig, åtminstone lämplig ss. ὑπ. Χοῦ προσβέβουμεν vi äro sändningebud i Christi ställe, ὑπὲρ σοῦ Phil. 13 i ditt ställe; likaså och i synnerhet vid JEsu lidande och död i vårt ställe ss. Joh. 10: 11. 15 *al.*, Rom. 5: 6 följ. *al.* (likaså i profangrek. ἀποθνῆσκειν, ἀποκρίνεσθαι ὑπ. τινος), ehuru några euvist fasthålla äfven här betydelsen »till ngns bästa». — 2:o) med *accus.* öfver, hän — bort — utöfver; denna rent *locala* betydelse fkmr ej i N. T., utan blott *metaphor.* ss. Mt. 10: 24. 37 *al.*, ὑπ. δυνάμιν 2 Cor. 1: 8 öfver förmåga, ὑπ. πάντα Eph. 3: 20 mer än allt (kunna göra — populärt uttryck för den aldrahögsta verksamhetsförmåga), ὑπ. δοῦλον Phil. 16 mer än en slaf; vid comparativer l. verber som innehålla en jembörelse »i högre grad än» ss. Lc. 16: 8 *al.*, ὑπὲρ μάχαρων Hebr. 4: 12 i högre grad än ett

svärd. — 3:o) ss. *adverb.* ὑπὲρ ἐγώ *scil.* εἰμι 2 Cor. 11: 23 jag är mer l. ngt mer (neml. än Christi tjenare, om de äro Christi tjenare; hvarigenom alltså Aposteln upphäfver det skenbara medgifvandet att de voro Christi tjenare, hkt de enligt fgde 13—15 vv. icke kunde vara).

ὕπεραίρω (αἶρω) med. lyfta l. höja sig öfver, sätta sig öfver, förhäfva sig ἐπί τινα 2 Thess. 2: 4 öfver ngn, blifva öfvermodig τινί (*dat. instrumenti*) 2 Cor. 12: 7 genom l. till följe af ngt (emedan de mig meddelade uppenbarelser hafva en så öfversvinnelig karakter, en alla gränser af det vanliga så ofantligt öfverskridande beskaffenhet).

† ὑπέραχμος, ον (ὕπερ, ἀχμή, se ἀχμήν) som är öfver mognads- l. den blomstrande ungdomsåldern, öfver giftasåldern, öfvermogen l. -årig 1 Cor. 7: 36. *

ὕπεράνω, *adv.* (ὕπερ, ἄνω) uppöfver,)(ὑποκάτω nedunder, med *genit.*, ὑπ. πάντων τῶν οὐρανῶν Eph. 4: 10 uppöfver alla (de 7) himlarne jfr 2 Cor. 12: 1—5, ofvanför l. -om Eph. 1: 21, Hebr. 9: 5.

ὕπεραυξάνω (αὐξάνω) öfvermåttan föröka sig l. tillväxa 2 Thess. 1: 3. *

ὕπερβαίνω (βαίνω stiga) stiga öfver, öfverskrida gränsen, gå för långt 1 Thess. 4: 6 (hvaruti, upplyser καὶ πλεονεκτηῖν). *

ὕπερβαλλόντως, *adv.* (följ.) öfvermåttan, ἐν πληγαῖς ὑπ. *scil.* οὔσαις 2 Cor. 11: 23 genom öfvermåttan lidna slag. *

ὕπερβάλλω (βάλλω) öfverkasta, -skjuta, -träffa, -stiga, -gå τινός Eph. 3: 19 ngt; *partic.* öfverträffande, utmärkt, utomordentlig, öfversvinnelig 2 Cor. 3: 10 *al.*

ὕπερβολή, ῆς, ἡ (fgde) egentl. öfverkastning l. -skjutning, öfverskott, -mått, -drift, ἡ ὑπ. τῆς δυνάμεως 2 Cor. 4: 7 öfvermåttet i kraften = den öfversvinneliga kraften, τῶν ἀποκαλύψεων 2 Cor. 12: 7 öfvermåttet af uppenbarelser; καὶ ὑπερβολὴν Rom. 7: 13 *al.* till öfverdrift = öfvermåttan, καὶ ὑπ. ὁδός 1 Cor. 12: 31 utmärkt förträfflig, en den ypperligaste väg, καὶ ὑπ. εἰς ὑπ. 2 Cor. 4: 17 på öfversvinneligt sätt ända till öfversvinnelighet (innehåller en modus- och gradbestämning, som icke medgifver ngn skarp språkförklaring).

ὕπερεἶδον, *aor.* 2 (εἶδον) se öfver, se öfver med, hafva öfverseende med, låta hållas Act. 17: 30. *

† ὑπερέκεινα (bildadt liksom ἐπέκεινα) = ὑπὲρ ἐκεῖνα *scil.* χωρία l. μέρη; τὰ ὑπ. ὑμῶν 2 Cor.

- 10: 16 de länder, som ligga bortöfver l. på andra sidan om eder. *
- † ὕπερπερισσοῦ, *adv.* (ὕπερ, ἐκ, περισσός) *mer än öfverflödigt*, öfvermåttan 1 Thess. 3: 10, 5: 13, τινός öfvermåttan mer än ngt Eph. 3: 20.
- † ὕπερπερισσοῦς, *adv.* = och || fgde 1 Thess. 5: 13. *
- † ὕπερκετείνω (ἐκτείνω) *sträcka ut éavtón sig öfver* (gränserna) 2 Cor. 10: 14. *
- † ὕπερκεχώνω (ἐκχώνω) *gjuta ut öfver*; *pass.* öfverflöda, vara rågad Le. 6: 38. *
- † ὕπερκενυγγάνω (ἐντυγγάνω) *lägga sig ut, fälla förböner ὑπέρ τινος för ngn l. till ngns bästa* Rom. 8: 26 (neml. hos Gud). *
- ὕπερέχω (ἔχω) *hålla öfver*; *intrans.* befinna sig l. stå l. vara öfver, vara öfverlägsen τινός Phil. 2: 3, makthafvande Rom. 13: 1, 1 Petr. 2: 13, öfverträffa l. öfvergå τινά l. τί Phil. 4: 7, τὸ ὑπερέχον τῆς γνώσεως X. Ἰ. Phil. 3: 8 det öfverträffande i kunskapen om Chr. JEsus (emedan denna kunskap, till hkn jag hunnit, är ett godt, som i värde öfverträffar alla dessa ting ἅτινα ἦν μοι κέρδη).
- ὕπερηφανία, *ας, ἡ* (följ.) *öfvermod, högmod, högfärd* Me. 7: 22. *
- ὕπερήφανος, *ον* (ὕπερ, φαινῶ; η̄ är bindevoal) som *synes* l. framstår öfver andra, i *elak* mening: som ser andra öfver axeln, föraktar andra, öfversittare, öfvermodig, högfärdig Le. 1: 51 *al.*
- † ὕπερλίαν, *adv.* (λίαν) *öfver* l. mer än *mycket*; ὁ ὕπ. (liksom i profangrek. ὁ πάνυ) 2 Cor. 11: 5, 12: 11 öfvermåttan hög.
- † ὕπερνικάω (νικάω) *öfvervinna, vida öfverträffa* l. vara vida öfverlägsen, vinna en öfvermåttan herrlig seger Rom. 8: 37. *
- ὕπερογκος, *ον* (ὄγκος) egentl. af *öfverdrifven tyngd*, af omätligt omfång; deraf *metaphor.* öfverdrifven, uppblåst, stolt, Jud. 16 uppblåsta l. stolta ord (neml. emot den gudomliga lagen), ὕπ. ματαιότητος 2 Petr. 2: 18 fäfänglighetens uppblåsta l. svulstiga ord (= svulstiga ord utan innehåll).
- ὕπερορχή, ἦς, ἡ (ὕπερέχω) egentl. *öfver-* l. framskjutande del ss. af ett berg; deraf *metaphor.* öfverlägsenhet, företräde, förträfflighet, utmärkt het ὕπ. λόγου 1 Cor. 2: 1 utmärkt l. ypperligt tal (föredrag), εἶναι ἐν ὕπ. 1 Tim. 2: 2 befinna sig på en utmärkt plats, innehafva makt, höra till öfverheten, vara öfverhetsperson.
- † ὕπερπερισσεύω, ἐπερίσσεισα (περισσεύω) *öfvermåttan öfverflöda* Rom. 5: 20; *pass.* öfvermåttan rikligen förses l. öfverhopas τινί 2 Cor. 7: 4 med ngt.
- † ὕπερπερισσοῦς, *adv.* (περισσός) öfvermåttan Me. 7: 37. *
- † ὕπερπλεονάζω, *ασα* (πλεονάζω) vara l. bevisa sig öfvermåttan rik, öfvermåttan öfverflöda 1 Tim. 1: 14. *
- † ὕπερψόω, *ωσα* (ὕψω) *öfverupphöja*, öfvermåttan upphöja Phil. 2: 9. *
- ὕπερφρονέω (φρονέω) *tänka öfver* andra (liksom ὕπεροράω se öfver andra l. se dem öfver axeln), förakta; deraf tänka högt öfver sig, hafva höga föreställningar l. tankar om sig, παρ' ὁ Rom. 12: 3 hafva högre tankar om sig ännu — — —. *
- ὕπερφῶος, *α, ον* (bildadt af ὑπερ, liksom πατρῶος st. -ώϊος af πατήρ) *öfver* l. deröfver *befintlig*; *neutr. scil. οἶχημα* öfvervåning, rum i öfra våningen, *öfverrum*, Act. 1: 13 *al.* Hos Hebräerna voro husen oansenliga och för det mesta envåningshus; taken, hka bestodo af vattentät gips l. af tegelstenar (se ἀποστεγάζω Me. 2: 4, Le. 5: 19), voro, ss. ännu i dag i Österlandet, platta, omgifna med ett bröstvärn (ἰσχυρὸν, στεφάνη) och i midten l. på endera sidan något upphöjda för att afleda regnvattnet. Till taken kunde man uppstiga på 2:ne trappor, af hvilka den ena ledde till det inre af huset, den andra omedelbart ut på gatan; på dessa tak plägade man hämta frisk luft, sofva, öfverlemna sig åt stilla betraktelser, bedja, uppresa löfhyddor och företaga religiösa öfningar m. m.; dit flydde man äfven och försvarade sig emot fiendtliga anfall — det var lätt att öfverstiga takens bröstvärn och på detta sätt från det ena taket till det andra gå längsutåt en hel gata (jfr Mt. 24: 17 och parallelställen). — Men utom denna tillflyktsort voro väl de flesta i synnerhet bättre husen försedda med ett ὕπερψων, som på Hebräiska hette ἰσχυρὸν, och begagnades till bönerum, matsal, sof- och gästkammare, sjuk- och likrum, äfvensom till lärosal; i ett sådant öfverrum höll Frälsaren nattvarden med sina lärjungar (se ἀνάγαιον Me. 14: 15), och i ett sådant saulades lärjungarne efter Hans himmelfärd (Act. 1: 13). I afseende på dess läge företer sig någon svårighet; antager man emellertid, ss. de flesta göra, att Frälsaren Me. 2: 4, Le. 5 19

lärde i ett ὕπερϕων, och jemför beskrifningarne på begge ställena, så följer deraf klart, att detta rum låg under hustaket, och man måste då föreställa sig, att det i vanliga fall utgjorde ett slags utbyggnad l. altan, som hade 2:ne utgångar, af hka den ena ledde ner i huset, den andra ut på gatan; om någon gång detta rum var en byggnad ofvanpå sjelfva taket, från hvilket man genom en dörr gick in i rummet, måste lemnas derhän.

ὁπέχω (ἔχω) hålla under; *intrans.* hålla sig under, underkasta sig, uthärda, bära, lida δίκην straff Jud. 7. *

ὁπήκοος, ου (ὕπακούω) lyssnande till, hörsam, lydaktig, lydig, τιμί Act. 7: 39, *absol.* 2 Cor. 2: 9, Phil. 2: 8.

ὁπρητέω, γσα (följ.) förrätta svåra handarbeten, gå tillhanda, betjena, tjena τιμί Act. 13: 36 *al.*

ὁπρητής, ου, ό (ὕπό, ἐρέτης roddare af ἐρέσσω *ro*) egentl. *underroddare*, matros; i allmänhet den som förrättar svåra handarbeten, handtlangare, tjenare, uppappare a) vid synagogan Lc. 4: 20, b) vid Synedrium Mt. 26: 58 *al.*, c) i allmänhet vid en rätt: rättsbetjent Mt. 5: 25 (dermed menas egentl. englarne, se Mt. 13: 41 följ., d) medhjelpare, biträdare åt Apostlarne (i synnerhet vid dophandlingen) Act. 13: 5, e) ordets l. Christi tjenare Lc. 1: 2, Act. 26: 16, 1 Cor. 4: 1.

ὕπνος, ου, ό (sannolikt beslägtadt med ὕπτιος — af ὕπό — supinus af sub, hvaraf kommer somnus, *qsi supnus, sumnus*) egentl. *liggning baklänges* l. på ryggen, sömn Mt. 1: 24 *al.*

ὕπό, *præpos.*, framför vocal ὕφ' l. ὕπ' = sub, *under* 1:ο) med *genit.*: A) loci utmärker stället, *hvarunder* ngt varit och hvarifrån det utgår t. ex. λύειν ἵππους ὑπὸ τοῦ ζυγοῦ lösa hästar τοῦ ζυγοῦ från oket ὕπό under hvilket de varit; denna rent locala betydelse fkmr ej i N. T. — B) personæ om personen, hvarifrån ngt utgår, i synnerhet vid begreppet af ett *lidande* (passivt), *underordnad* förhållande — »af», »utaf»; denna betydelse har det öfverallt i N. T. och det så väl a) efter *verba passiva* ss. Mt. 4: 1 *al.*, äfven ἐνεχθῆναι ὑ. τῆς μεγαλοπρεποῦς δόξης 2 Petr. 1: 17 framföras af den herrliga äran (= Gud; se för öfrigt φέρω), som ock b) efter *verba neutra* med passiv betydelse ss. πάσχειν Mt. 17: 12 *al.* och c) *verba activa*, som jemte objectsaccusativen innehålla begreppet af lidande inverkan ss. λαμβάνειν (πληγὰς) ὑπό τινος 2 Cor. 11: 24, ὑπομένειν ἀντι-

λογίαν ὑ. τινος Hebr. 12: 3 lida motstånd l. gensträfvighet utaf ngn; äfven ἀποκτείνειν (τινὰ) ὑ. τινος Apoc. 6: 8 döda l. låta döda ngn af l. förmedelst ngn. — 2:ο) med *accus.*: A) loci om utsträckning i rummet a) *rörelse*: under, inunder, bortunder ss. Mt. 5: 13, 8: 8 *al.*, ἐκ τῆς ὑ. τὸν οὐρανὸν εἰς τὴν κ. τ. λ. Lc. 17: 24 ifrån den ena trakten under himlen till den andra; nedanför ss. ὑ. τὸ ὑποπόδιόν μου Jac. 2: 3 nedanför min fotapall; *trop.* komma under ss. χρίσαν, ἐξουσίαν o. s. v.; b) *hwila* ss. εἶναι ὑ. τὴν συκῆν Joh. 1: 49, ὑ. τὸν οὐρανόν Act. 2: 5 *al.*; *trop.* ss. εἶναι ὑπ' ἐξουσίαν, ὑ. τινα *al.*, ὑφ' ἁμαρτίαν Rom. 3: 9 befinna sig i syndens våld (under dess väld ss. slafvar), ὑ. νόμον, χάριν. — B) temporis ὑ. τὸν ὄρθρον Act. 5: 21 inemot gryningen l. dagbräckningen. — 3:ο) med *dat.* fkmr ej i N. T. ὑποβάλλω, ἐβάλον (βάλλω) egentl. *kasta*, ställa, skjuta *inunder*, understieka; hemligen an-, be-, tillställa l. vidtala = ὑποπέμπω, subornare Act. 6: 11. *

† ὑπογραμμός, οῦ, ό (ὕπογράφω underskrifva, förse med underskrift; nedskrifva, uppskrifva hvad en annan dikterar; föreskrifva, skrifva före för dem som skola lära sig skrifva) föreskrift, förskrift — ὑπ. παιδικοί föreskrifter för barn, i hvilka samtliga bokstäfverna voro sammanfattade i ord t. ex. μάργτε σφιγξ κλώψ ζβυχθηθόν, äfven teckningar att copiera af nybörjare — mönster, förebild, föredöme, exempel (= följ., τύπος) 1 Petr. 2: 21. *

ὕποδειγμα, ατος, τό (följ.) egentl. det *undervisade*, anvisning, kännetecken; deraf a) föreskrift, förebild, mönster, exempel (= παρόδειγμα) Joh. 13: 15, Jac. 5: 10; afskräckande exempel, varnagel 2 Petr. 2: 6, πίπτειν ἐν τῷ αὐτῷ ὑπ. ἀπειθείας Hebr. 4: 11 falla (och blifva liggande) i samma afskräckande exempel af ohörsamhet (hvaruti de ohörsamme Israëliterne i öknen föllo); — b) = ἀντίτυπον motbild, afbild, copia Hebr. 8: 5, 9: 23. ὑποδείκνυμι, δείξω, ἐδείξα (δείκνυμι) egentl. visa underhand, oförmärkt, hemligen; deraf undervisa a) lära Mt. 3: 7, Lc. 3: 7; — b) visa Lc. 6: 47 *al.*, τὰ πάντα Act. 20: 35 i alla stycken (genom mitt exempel).

ὕποδέχομαι, δέδεγμαι, ἐδεξάμην (δέχομαι) upp- taga, i synnerhet gästfritt l. vänligt emottaga Lc. 10: 38 *al.*

ὕποδέω; δέδεμαι, ἐδεξάμην (δέω) binda under, med. binda under (fötterna) på sig, ss. det ock

heter τὸς πόδας κ. τ. λ. Eph. 6: 15 (se *ἑτοιμασία*), τὰ σανδάλια Act. 12: 8 taga på sig sina sandaler (egentligen binda dem under fötterna på sig); p. p. p. σανδάλια Mc. 6: 9 med sandalerna på sig.

ὑπόδημα, ατος, τό (fgde) det *underbundna*, sandal, såla (sko); sandalerna betäckte blott fotsulan, voro af läder l. trä och bundos under foten med öfver densamma gående remmar ἑμάντες; fkmr Mt. 3: 11 *al.*, se *βαστάζω*. — *Anm.* På sednare tider liknade ὑπ. (χοῖλον) mera Romarnes calceus ett slags halfstövel l. sko, som betäckte hela foten ofvan och under.

ὑπόδικος, ον (δίχη) liksom *under rättegång*, anklagad; deraf brottslig, straffvärd τινί för ngn, i ngn's ögon Rom. 3: 19. *

ὑποζύγιον, ου, τό, egentl. *adj. neutr.* af ὑποζύγιος (ζυγός) som är *under oket*, scil. κτήνος; ök, dragare, lastdjur, brukas i N. T. om åsnan Mt. 21: 5, 2 Petr. 2: 16.

ὑποζώννυμι (ζώννυμι) *undergördla*, underbinda Act. 27: 17 d. ä. genom tåg omkring skeppet, som gingo *under kölen*, fastare sammanhålla dess sidors dels emot vågornas påträngande, dels för att förekomma dess sönderfallande vid strandning. *

ὑποκάτω, *adv.* (ὑπό, κάτω) *nedunder* () (ὑπεράνω uppöfver), inunder, under med *genit.* Mc. 6: 11 *al.*

ὑποκρίνομαι (κρίνω) a) gifva besked på, svara = ἀποκρίνομαι; b) spela en rol i ett drama, föreställa en person, maskera sig, förställa sig, ställa sig som om, låtsa Lc. 20: 20 = *προσποιούμαι*. *

ὑπόκρισις, εως, ἡ (fgde) *maskering*, förställning, skrymteri, skenhelighet Mt. 23: 28 *al.*

ὑποκριτής, οῦ, ὁ (se fgde) egentl. den som *maskerar sig*, skådespelare; deraf den som ser annorlunda ut än han är, skrymtare, hyecklare, skenhelig Mt. 6: 2 *al.*

ὑπολαμβάνω, ἔλαβον (λαμβάνω) egentl. *taga under*, suscipio a) *taga undan* l. bort ἀπό τινος Act. 1: 9 ifrån ngn; b) *upptaga välvilligt*, undfä 3 Joh. 8; c) *upptaga scil.* τὸν λόγον talet, taga vid der en annan slutar, taga till ordet Lc. 10: 30; d) *antaga, inbilla sig, förmoda, tro* Lc. 7: 43, Act. 2: 15.

ὑπόλειμμα, ατος, τό (följ.) egentl. *det kvarlemnade*, kvarlevfa, återstod, rest Rom. 9: 27 || κατάλειμμα (med emphasis: blott resten). *

ὑπολείπω, ελείφθην (λείπω) *qvarlemnna*, lemna efter sig; *pass.* blifva l. vara öfrig Rom. 11: 3. *

ὑπολήμιον, ου, τό (ληνός) ett kär l. kar, som sättes *under vin-* l. oljopressen för att låta vinet l. oljan rinna deruti, vinkar Mc. 12: 1. *

ὑπολιμπάνω = ὑπολείπω 1 Petr. 2: 21. *

ὑπομένω, μενῶ, μεμένηχα, ἔμεινα (μένω) a) blifva kvar, på sitt ställe, stadna Lc. 2: 43, Act. 17: 14; — b) hålla stånd, härda ut *absol.* Mt. 10: 22 *al.* (i bekännelsen af Christi namn) (ἀρνείσθαι 2 Tim. 2: 12, visa tålmod 1 Petr. 2: 20, Jac. 5: 11; τινί Rom. 12: 12 hålla stånd emot l. härda ut med ngt; τί 1 Cor. 13: 7 *al.* uthärda, tåla, med tålmod fördraga, ἀντιλογίαν ὑπό τινος Hebr. 12: 3, se ὑπό.

ὑπομνήσκω, μνήσκω, ἔμνησα; ἐμνήσθην (μυμήσκω) föra ngn till minnes, påminna, erinra τινά τι Joh. 14: 26 l. τινὰ περί τινος 2 Petr. 1: 12 ngn om ngt, τινός τι 3 Joh. 10 förhålla ngn ngt (hans uppförande); τί 2 Tim. 2: 14 om ngt, τινά med *infm.* Tit. 3: 1 l. med *στι* Jud. 5; — *pass.* föra sig till minnes, påminna l. erinra sig, komma ihåg τινός Lc. 22: 61 utg.

ὑπόμνησις, εως, ἡ (fgde) erinring, påminnelse, hågkomst ἐν ὑπ. 2 Petr. 1: 13, 3: 1 genom erinring, ὑπ. λαμβάνειν τινός 2 Tim. 1: 5 erinra sig, komma ihåg ngt.

ὑπομονή, ἡς, ἡ (ὑπομένω) egentl. *qvarblifvande*; deraf uthållighet, ihärdighet, ståndaktighet, tålmod Lc. 21: 19 *al.*, ὁ θεὸς τῆς ὑπ. Rom. 15: 5 tålmodets Gud d. ä. Gud som tålmodet gifver, καὶ ὑπ. ἔργου ἀγαθοῦ Rom. 2: 7 med ihärdighet vid ett godt handlingssätt, ἡ ὑπ. τῆς ἐλπίδος 1 Thess. 1: 3 den uthållighet (under alla hinder och anfaktningar), genom hvilken edert hopp på J. Chr. utmärker sig, tåligt fördragande 2 Cor. 1: 6, ἐν ὑπ. l. δι' ὑπ. Lc. 8: 15 ståndaktigt, tåligt.

ὑπονοέω (νοέω) *tänka ngt under ngt*, misstänka, ana, förmoda, mena, Act. 13: 25, 25: 18; äfven så småningom märka, blifva varse, varsna τί Act. 27: 27.

ὑπόνοια, ας, ἡ (fgde) *misstanke*, misstroende 1 Tim. 6: 4. *

ὑποπιάζω, sämre form för ὑπωπιάζω, lkt se.

ὑποπλέω, ἐπλευσα (πλέω) *segla under* l. nedanföra t. ex. en ö Act. 27: 4. 7.

ὑποπνέω, ἐπνευσα (πνέω) *småblåsa*, blåsa lindrigt Act. 27: 13. *

ὑποπόδιον, ου, τό (ὑπό, πούς) det som är *under fötterna*, fotapall Jac. 2: 3; annars tillägges τῶν

ποδῶν Mt. 5: 35 *al.*, τιθέναι τινὰ ὑπ. τῶν ποδῶν αὐτοῦ Mt. 22: 44 *al.* sätta l. göra ngn till pall för sina fötter d. ä. fullkomligt besegra och underkufva (har afseende på de gamles sed att sätta foten på den besegrades nacke).

ὕποστασις, εως, ἢ (ὕφιστημι ställa under) ställande under a) *det som ställs l. lägges under*, underlag, grundval *metaphor.* πίστις ἐπιζοιμένων ὑπ. Hebr. 11: 1 tron är en grundval för det som man hoppas (andra antaga betydelsen »tillförsigt», hvilken också är lämplig); — b) *ställningen under* eller det tillstånd, då man underkastar sig ngt, uthållighet; ståndaktighet, fast förtröstan, tillförsigt 2 Cor. 9: 4 *al.*, ἢ ἀρχὴ τῆς ὑπ. Hebr. 3: 14 tillförsigtens begynnelse = den fasta tillförsigt vi hade i början; — c) *det som utgör grunden*, det väsendtliga af en sak, substans, väsende *χαρακτήρ τῆς ὑπ.* Hebr. 1: 3, se *χαρακτήρ*.

ὕποστέλλω; εσειλάμην (στέλλω) ställa, draga undan (neder, in ss. segel), εἰσπόν Gal. 2: 12 draga sig undan (af feghet och rädsla); äfven i *med.* draga l. hålla sig undan, tillbaka (af fruktan) Hebr. 10: 38, underlåta att med τοῦ μή och ἰνφν. Act. 20: 20 (liksom ἐκφεύγω τοῦ μή — negationen öfversättes ej), äfven Act. 20: 27, hvaraf synes att οὐδὲν τῶν συμφερόντων Act. 20: 20 är object till ἀναγγεῖλαι.

ὕποστολή, ἧς, ἢ (fgde) undandragande, nedslagenhet, feghet Hebr. 10: 39. *

ὕποστρέφω, στρέφω, ἐστρεψα (στρέφω) vända om, tillbaka; *intrans.* vända sig om l. vända om l. tillbaka, återvända Me. 14: 40 *al.*

ὕποστρώννυμι (στρώννυμι) breda under τί Le. 19: 36. *

ὕποταγή, ἧς, ἢ (följ.) underordnande, undergifvenhet, lydaktighet, lydnad 2 Cor. 9: 13 *al.*, ὑπ. τῆς ὀμλίας ὑμῶν l. e. lydnad l. hörsamhet för eder bekännelse (emedan J ären så hörsamma eder christna trosbekännelse).

ὕποτάσσω, ἐτάξαι; ταγήσομαι, τέταγμαί, ἐτάγην (τάσσω) ordna l. ställa under, underkasta τί τινι ngt ngn l. ngns våld 1 Cor. 15: 27. 28 *al.* l. ὑπὸ τοὺς πόδας l. ὑποκάτω τῶν ποδῶν τινος 1 Cor. 15: 27, Hebr. 2: 8; *pass.* ställas under l. underkastas ngns makt l. välde 1 Cor. 15: 27. 28 *al.*, äfven med *reflex.* betydelse: underkasta sig l. foga sig efter ngns vilja, vara undergifven (underdånig) τινί ngn l. ngt Le. 2: 51, Rom. 8: 20 *al.* — *Ann.* Efter ὑποτασσομένοι κ. τ. λ. Eph.

5: 21 bör suppleras ὑποτασσοέσθωσαν, som likaledes bör underförstås Eph. 5: 24; likaså höra *participierna* 1 Petr. 2: 18, 3: 1. 7. 9 till det allmänna ὑποτάγητε 1 Petr. 2: 13.

ὕποτιθῆμι, ἐθήκα (τίθῆμι) sätta l. lägga τὸν τράχηλον sin hals under (scil. τῆ μαχαίρα svärdet) Rom. 16: 4 d. ä. blottställa sig för yttersta (= lifs) fara; *med.* underlägga, ingifva, suggero, råda, varna, förmana, förehålla τινί τι ngn ngt 1 Tim. 4: 6.

ὕποτρέχω, ἐδραμιον (τρέχω) löpa inunder, nedanföra, ila tätt utmed νησίον en holme Act. 27: 16. *

ὕποτύπωσις, εως, ἢ (ὕποτυπώω) afbilda, afteckna af ὑπό, τύπος) *afbildande*, afbildning, teckning, utkast; i N. T. förebild = ὑπόδειγμα l. τύπος, τινός för ngn 1 Tim. 1: 16, ὑπ. ἔχε ὑγιαίνοντων λόγων 2 Tim. 1: 13 haf l. behåll (för dig = till din ledning) en förebild af de sunda ord o. s. v. (se ὑγιαίνω).

ὕποφέρω, ὑήνεργα, ὑήνεργον (φέρω) 1:o bära undan l. bort (ur en fara); — 2:o) och i N. T. bära en börda, under hvilken man befinner sig, bära, fördraga, utstå, ståndaktigt uthärda 1 Cor. 10: 13 *al.*

ὕποχωρέω, ἡσα (χωρέω) egentl. *rymma undan*; gå, vika, draga sig undan l. tillbaka Le. 5: 16, 9: 10.

ὕπωιδίζω (ὕπωπιον under ögonen — af ὑπό, ὄψ ὄγα — ansigte, äfven slag i ansigtet) slå ngn i ansigtet, så att han blir brun och blå under ὄγονην, sades egentl. om boxaren (πυκτής), *metaphor.* Le. 18: 5 slår mig blå i ansigtet (domaren tänker sig hånande detta fall), ὑπ. μου τὸ σῶμα 1 Cor. 9: 27 slå min kropp brun och blå (Paulus bibehåller bilden från πυκτεύω i fgde vers).

ὕς, ὕος, ὄ, ἢ sus, *svin* 2 Petr. 2: 22, se *κύλισμα*. *

ὕσσωπος, ου, ἢ (ϚΐϚ) hyssopus (officinalis), *isop*, en bekant kryddört, hvaraf knippor nyttjades vid heliga bestänkningar Hebr. 9: 19; då stängeln i Österlandet blir 1 à 1½ fot hög, så var en sådan fullkomligt lång för att räcka Frälsaren på korset en med ättika fylld svamp Joh. 19: 29, helst man icke bör föreställa sig korset alltför högt (se *στανρός*).

ὕστερέω, ἡκα, ἡσα; ἡθην (ὑστερος) 1:o komma senare l. för sent Hebr. 4: 1, *metaphor.* vara l. blifva efter ἀπό τινος Hebr. 12: 15 ∞ blifva efter (och komma) ifrån ngt = gå förlustig ngt; stå efter l. tillbaka för någon, vara ringare än ngn

τινός 2 Cor. 11: 5, 12: 11 (οὐδέν i intet afseende), τί ἔτι ὕστ. Mt. 19: 20 hvári står jag ännu efter l. tillbaka? äfven *absol.* vara ringare, oansenligare 1 Cor. 12. 24. — 2:o) brista, fela, fattas Joh. 2: 3, ἐν σε l. σοι ὕστ. Mc. 10: 21 ett fattas dig; lida brist ἐν τινι Le. 22: 35 på ngt; — *pass.* stå efter, vara underlägsen 1 Cor. 8: 8; lida brist (på det nödvändigaste) *absol.* Le. 15: 14, 2 Cor. 11: 8, hafva brist Phil. 4: 12, lida nöd Hebr. 11: 37; hafva l. lida brist ἐν τινι 1 Cor. 1: 7 inom l. i ngt, lida brist på l. sakna l. vara utan τινός Rom. 3: 23.

† ὕστερημα, ατος, τό (fgde) egentl. varandet l. ståendet efter; deraf a) det felande, det som fattas, brist τὰ ὕστ. τῶν θλίψεων κ. τ. λ. Col. 1: 24 (se ἀνταναπληρώω), τὸ ὑμῶν ὕστ. τῆς λειτουργίας Phil. 2: 30 (se ἀναπληρόω), καταρτίξειν τὰ ὕστ. τῆς πίστεως 1 Thess. 3: 10 förfullständiga trons brister d. ä. hvad som ännu fattas i tron för att vara fullkomlig, τὸ ὑμέτερον ὕστ. 1 Cor. 16: 17 saknaden af eder d. ä. eder frånvaro; — b) brist, behof, armod Le. 21: 4 al.

† ὕστερησις, εως, ἡ (se fgde) brist, medellöshet Mc. 12: 44, iråkad brist Phil. 4: 11.

ὕστερον, *adv.*, egentl. *neutrum* (af följ.) sednare, sedermera, sedan, efteråt, derefter *absol.* Mt. 4: 2 al., med *genit.* πάντων Mt. 22: 27 (Le. 20: 32) sednare än, efter, sist af alla.

ὕστερος, α, ον, *comparat.* (af oviss stam) sednare, senare, derpå följande, kommande καιροί tider 1 Tim. 4: 1. *

ὕφαίνω väfva Le. 12: 27 || κοπιᾶ Tisch. *

ὕφαντός, ἡ, ὄν *adj. vble* (af fgde) väfvd ἐκ τῶν ἄνωθεν δι' ὕλου Joh. 19: 23 ofvanifrån allt igenom = ἄρραφος, hkt se. *

ὕψηλός, ἡ, ὄν (ὕψος) *comparat.* ὑψηλότερος, 1:o) hög, högt liggande ss. ὕρος Mt. 4: 8 al., τὰ ὕψ. Hebr. 1: 3 (יְרֵכָה יְרֵכָה) höjderna, himlahöjderna, himlen, ὑψηλότερος τῶν οὐρανῶν Hebr. 7: 26

högre än himlarne, upphöjd öfver himlen; — 2:o) upphöjd, upplyftad βραχίων arm Aet. 13: 17 (Jehova föreställes ss. anförare med upplyftad arm — till försvar emot alla fiender — tåga i spetsen för sitt folk); *metaphor.* τὸ ἐν ἀνθρώποις ὕψ. Le. 16: 15 det som gäller högt ibland menniskor, τὰ ὕψ. φρονεῖν Rom. 12: 16 hafva högtrafvande tankar, höga ting i sinnet.

† ὑψηλοφρονέω (fgde, φρονέω) tänka högt l. stolt om sig, vara stolt, *högmodig* Rom. 11: 20, 1 Tim. 6: 17.

ὑψιστος, η, ον, *superlat.* bildad (af följ. l. ὕψι *adv.* högt) högst, aldraghögst, τὰ ὑψιστα Mt. 21: 9 al. det som är högst, himlen; *metaphor.* om Gud, den högste, aldraghögste (יְהוָה) Mc. 5: 7 al.

ὑψος, εος, τό (af ὑπό, jfr ὕπατος högst) höjd Eph. 3: 18, Apoc. 21: 16, κατ' ἐξοχὴν himmelshöjd, himmel (jfr מַעְרָב) Le. 1: 78 al.; *metaphor.* höghet, värdighet ὁ ταπεινὸς καυχάσθω ἐν τῷ ὕψ. αὐτοῦ Jac. 1: 9 den ringe berömmе sig af sin höghet l. söke siu berömmelse i det som upphöjer honom (neml. uti att vara Guds barn; ty himmelriket hörer de andligeu fattige till Mt. 5: 3).

ὕψω, ωσα; ωδήσομαι, ὡδηγ (fgde) höja, lyfta i höjden, upphöja Joh. 3: 14 (om koppararmen), *ibid.* och Joh. 8: 28 (om JEsu upphöjande på korset, korsfästelse), Joh. 12: 32. 34 (syfta ock på korsdöden jfr v. 33, och bilda liksom öfvergången till Hans upphöjande till himlen och sittande på Fadrens högra hand) Aet. 2: 33, 5: 31; — *metaphor.* upphöja (till ära och lycka) Mt. 11: 23 al., ἑαυτόν Mt. 23: 12 al. sig sjelf d. ä. vara stor i sina egna ögon, hafva stora l. höga anspråk —)(ταπεινώω.

ὑψωμα, ατος, τό (fgde) egentl. *det upphöjda*; upphöjning, forskansning 2 Cor. 10: 5 (vall, borg, torn); höghet, höjd Rom. 8: 39 (hvarken höjd l. djup d. ä. ingen dimension af rummet kan skilja oss o. s. v.).

Φ.

† Φάγος, ον, ὁ (följ.) storätare, frässare Mt. 11: 19, Le. 7: 34.

φάγω, obruklig stam till φάγομαι, ἔφαγον, se ἐσθίω.

φαιλόνης, ον, ὁ (äfvén φαιλώνης, φελόνης, φελώνης — *per metathesin* st. φανόλης pænula — pallium) tät öfverklädnad, resmantel; andra:

kappsäck, bokfodral; fkmr 2 Tim. 4: 13. Det är i synnerhet denna vers, som så mycket försvårat undersökningen om tiden, då 2:dra brevet till Timotheus författades; ty man har icke utan skäl anmärkt det orimliga deruti, att Paulus i Rom efter omkring 5 års tid kunde fråga efter de här omnämnda och vid sista resan från Corinth öfver Macedonien i Troas kvarlemnade saker. Detta synes åter antyda, att detta 2:dra bref skrefs tidigare, men från samma ställe som brefven till Collosserna, Philemon och Epheserna d. v. s. från Cæsarea icke långt efter Pauli vistande i Troas; emellertid talar 2 Tim. 1: 17 bestämdt häremot, så framt man icke skulle emot all vana öfversätta *γενόμενος ἐν Ρώμῃ* med »sedan han varit i Rom». Derföre har man sett sig nödsakad att antaga en Pauli 2:dra fångenskap i Rom, hkn dock saknar all historisk bevisning och äfven efter de af dess nyaste försvarare anförda skäl alltid blir högst problematisk (se *Huthers* inledning till Pastoralbrefven, Göttingen 1850).

φαίνω, φανῶ; φανήσομαι, ἐφάνην (φάω, φάος, φῶς) — Act. 1:o) *trans.* bringa i ljuset l. dagen, göra synlig, uppenbara o. s. v., fkmr ej i N. T. — 2:o) *intrans.* lysa, skina Joh. 1: 5 *al.* — *Pass.* a) komma i dagen, synas, blifva synlig Mt. 2: 7 (om stjernan — Herodes frågade Magierne: huru länge synes stjernan l. låter den se sig?), Mt. 13: 26 (om ogräset) o. s. v., φ. ὠραῖοι Mt. 13: 26 de synas däglige, ὡσεὶ λῆρος Lc. 24: 11 ss. tomt prat, τὰ φαινόμενα Hebr. 11: 3 synliga ting l. föremål för sinnliga varseblifningen (νοούμενα tänkta, logiska ting); visa l. uppenbara sig, Mt. 1: 20, 2: 13. 19 (om englarne), Mc. 16: 9 (om den uppståndne Frälsaren), Lc. 9: 8 (om Elias), ποῦ φανεῖται 1 Petr. 4: 18 hvar skall han visa sig? = han skall icke bestå (samma tanke som i Ps. 1: 5); framstå ἁμαρτωλὸς Rom. 7: 15 syndig, δόκιμος 2 Cor. 13: 7 ss. bepröfvad, ὡς φωστῆρες κ. τ. λ. Phil. 2: 17 (se φωστήρ); — b) liksom δοκέω, ss. τί ὑμῖν φ. Mc. 14: 64 hvad synes eder? hvad är eder tanke?; — c) vara lysande, lysa Apoc. 8: 12.

Φάλεξ, äfven Φαλέξ, ὁ indecl. (𐤕𐤁𐤍 delning, spridning) *Phaleg* Lc. 3: 35. *

φανερὸς, ἄ, ὄν (φαίνω, ἐφάνην) full af ljus, lysande, synlig, tydlig, uppenbar (för allas ögon) Act. 4: 16, Gal. 5: 19, φ. ποιεῖν Mt. 12: 16, Mc.

3: 12 uppenbara, upptäcka, ἐν τῷ φ. Mt. 6: 4 (18) uppenbarligen l. offentligen l. inför allas ögon, ὁ ἐν τῷ φ. Rom. 2: 28 den som är det i det yttre l. utvärtes; känd, bekant φανερός εἶμι l. γίνομαι Mc. 6: 14 *al.*, εἰς φ. ἐλθεῖν Mc. 4: 22, Lc. 8: 17 komma i ljuset, blifva bekant.

φανερῶ, ὡσω, ὡσα; ωθήσομαι, ὡμαι, ὡθην (fgde) göra synlig, uppenbar, uppenbara τί l. τινί τι Joh. 2: 11 *al.*; *pass.* avslöjas, uppenbaras, uppenbara sig, blifva synlig, upp- l. framträda Mc. 4: 22 *σπερ*, ἐν τινί Joh. 9: 3 uppenbaras på ngn, φανερούμενοι ὅτι ἐστὲ κ. τ. λ. 2 Cor. 3: 3 då det är uppenbart, att J ären (enligt profangrek. constructionen: φανερός l. δῆλός εἶμι ὅτι ποιῶ det är tydligt att jag gör — och regeln: impersonella satser förvandlas ofta till personella), ἐὰν φανερωθῇ 1 Joh. 3: 2 så snart som det blifvit uppenbart (neml. hvad vi skola varda).

φανερῶς, *adv.* (af φανερός) tydligen, synbarligen, uppenbarligen, offentligen) (λάθρα och ἐν κρυπτῷ; fkmr Mc. 1: 45 *al.*

† φανέρωσις, εως, ἡ (φανερῶ) uppenbarande, offentliggörande τοῦ πνεύματος 1 Cor. 11: 7 (så att hvar och en som fått en andlig gåfva, gör den H. Ande bekant genom charismatisk verksamhet), τῆς ἀληθείας 2 Cor. 4: 2 (derigenom att vi kungöra den i evangelio innefattade sanningen).

φανός, οὔ, ὁ (φαίνω) lykta, fackla Joh. 18: 3. * Φανουήλ, ὁ indecl. (𐤕𐤁𐤍𐤋𐤍 Guds ansigte) *Phanuel* Lc. 2: 36. *

φαντάζω (φαίνω) göra synlig; *pass.* synas, visa sig, τὸ φ. Hebr. 12: 21 synen (neml. på Sinai berg, jfr Deuteron. 9: 19). *

φαντασία, ας, ἡ (fgde) egentl. *synliggörelse*, uppträdande (för att väcka uppseende), uppseende, prakt, ståt Act. 25: 23. *

φάντασμα, ατος, τό (se fgde) syn, spöke Mt. 14: 26, Mc. 6: 49 (Lc. 24: 37).

φάραγξ, αγρος, ἡ (beslägtadt med φάρυγξ strupe, svalg af obrukligt φάρω = σχίζω) *klyfta*, spricka, remna, dal Lc. 3: 5. *

Φαραώ, ὁ indecl. (*koptiskt* ord, som betyder konung) *Pharao*, gemensamt namn för de äldste Ægyptiske konungarne (liksom *Ptolomæus* för de sednare af Macedonisk stam), understundom förenadt med det egentliga personnamnet t. ex. *Pharao Necho*; fkmr Act. 7: 10. 13. 21 *al.*

Φαριζ, *ó indecl.* (ϣ ϫ ϫ spricka, remna, öppning)
Phares, Judas' son med sin sonhustru Thamar
Mt. 1: 3, Lc. 3: 52.

Φαρισαῖος, *ον, ó* (*qsi* ϫ ϫ ϫ *ἀφωρισμένος*, söndrad af ϫ ϫ ϫ skilja, söndra) *Pharisé*, egentl. afsöndrad, from, emedan en sådan *skulle sig* från den profana mängden genom sin helighet (jfr Lc. 18: 11). När denna religiöst-politiska sekt först uppkom, kan icke bestämdt uppgifvas; dock framstod den visserligen icke i utbildad form före Maccabäiska tidsåldern, hvarefter den utbredd sig öfver hela Judiska landet och utgjorde flertalet af Synedristerne (jfr Act. 5: 34, 23: 6 följ.). Under Herodes uppgick antalet af pharisæer till 6000. På Frälsarens tid delade de sig i flera scholor, bland hvilka de berömdaste voro *Hillel* och *Schammai*, — de förre representerande det mildare, de sednare det strängare partiet; men alla dessa uppträdde till följel af sin på det *yttre* riktade helighet med häftighet emot Frälsaren, som yrkade på den *inre* sinnesförändringen. De utmärkte sig i följande punkter: 1:o) antogo de utom den skrifna lagen äfven muntliga traditioner, *παραδόσεις* (ϫ ϫ ϫ), hvilka i synnerhet angingo yttre religionsbruk, på hvilka de liksom på hvarje i ögouen fallande verklighet satte ett högt värde; — 2:o) förklarade de den skrifna lagen med stor stränghet och mest bokstafligt och höllo ritualföreskrifterna för viktigare än moraliska känslans fordringar; dock funnos undantag (se t. ex. Joh. 3: 1 följ., Act. 5: 34); — 3:o) trodde de på ett oundvikligt öde, hkt dock icke helt och hållet inskränker menniskans fria handlingar; på själens odödlighet, kroppens uppståndelse, tillvaron af goda och onda englar. — I afseende på Sadducæernas motsatta åsigt, se *Σαδδουχαῖος*. — Emedan de enligt *№ 1* och *2* satte ett högt värde på det yttre, utan att i allmänhet fråga efter det inre, så ansågos de för *skrymtare* och *skenheliga*, ss. ock Frälsaren ofta kallar och skildrar dem i sina tal och liknelser; fkmr Mt. 5: 20 följ. *σπε*.

φαρμακεία, *ας, ή* (*φαρμακεύω* använda läke- l. tjuvningsmedel, äfven gift af *φάρμακον*, se följ.) tjuvningsmedels användande, trolldom Gal. 5: 20; Apoc. 9: 21, 18: 23 torde dermed förstås afguda-dyrkan.

φαρμακεύς, *έως, ó* (*φάρμακον* egentligen drogoc, medicament, gift, tjuvningsmedel o. s. v. af *φαρ-*

μάσσω — *φέρω* blanda, *μάσσω* knåda, hopröra — använda ett konstigt medel och derigenom läka, förgifta, förtrolla — allt efter sammanhanget) giftblandare, trollkarl Apoc. 21: 8 || följ. *

φαρμακός, *οῦ, ó* (se fgde) giftblandare, hexmästare, trollkarl Apoc. 21: 8, 22: 15.

φάσις, *εως, ή* (*φαίνω*) anmälan, underrättelse Act. 21: 31 (enligt andra af *φημί*, sägen, rykte). *

φάσκω (ett slags frequentativ- l. inchoativform af *φάω*, *φημί*, blott bruklig i *presens infinit.* och *participium*, samt *imperfectum*) *qsi* dictito, förefgifva, påstå Act. 24: 9 al.

φάτνη, *ης, ή* (utan tvifvel af *πατέομαι*, *έπασάμην* smaka, äta) krubba Lc. 2: 7. 12. 16, 13: 15.

φαῦλος, *η, ον* (troligen *diminut.* af *φάω*, *φαίνω* — annars kunde det genom den sällsynta biformen *φαῦρος*, hvaraf *παῦρος*, *per metathesin* parvus, hänga tillsammans med *παύω*, *παύομαι*; man jemföre då det Tyska *faul*, vårt *ful*) egentl. *svagt lysande*, dunkel, matt, svag, dålig, föraktlig, ond, elak Joh. 3: 20 al.

φέγγος, *εως, τό* (samstammigt med *φάω*, *φαίνω*) ljus, glans, sken Mt. 24: 29 al.

φείδομαι, *φείσομαι* *έφεισάμην* *depon.* med. skona, förskona, spara *τινός* Act. 20: 29 al.; spara, undvika, afhålla sig ifrån 2 Cor. 12: 6 (*scil.* *του κωνχῶσαι*), gör intet bruk deraf.

† *φειδομένος*, *adv.* (af *partic.* till fgde verb) sparsamt, njugett 2 Cor. 9: 6. *

φελόνης, se *φαιλόνης*.

φέρω, *οῖσω, ήνεκα, ήνεγκον* (Lc. 15: 23); *ήνέχθη* fero 1:o) *bära τί* Mt. 14: 11. 18, Mc. 15: 22, Lc. 23: 26 al., föra med sig Act. 14: 13 al., föra Mt. 17: 17 al., framhafva Mc. 1: 32 al., framrätta *δάκτυλον, χεῖρα* Joh. 20: 27; *metaphor.* hafva med sig 2 Joh. 10; — 2:o) *bära*, fram-bära, framställa *metaphor. κατηγορίαν* Joh. 18: 28 en anklagelse, *χρίσιν* 2 Petr. 2: 11 ferre *judicium*, fälla en dom; — 3:o) *bära*, uppbära, uppehålla Hebr. 1: 3; — 4:o) *bära*, fördraga Rom. 9: 22 al.; — 5:o) *bära*, frambringa (frukt) Mc. 4: 8 al. — *Pass.* a) *bäras*, fram-bäras Mt. 14: 11 al., *φωνή ήνέχθη* 2 Petr. 1: 17. 18 en röst fram-bars l. kom; fara fram Act. 2: 2; föras, drifvas Act. 27: 15, 2 Petr. 1: 21; begifva sig till, fara efter, skynda till ngt *εἰς τι* Hebr. 6: 1; — b) framräckas *εἰς τήν φ. υμῶν χάριν* 1 Petr. 1: 13 emot l. på den nåd, som framröckes l. erbjudes eder (vid J. Chr. uppenbarelse d. ä. Hans

återkomst); — c) fram- l. inträda, tilldraga sig, ega rum Hebr. 9: 16.

φεύγω, φεύξομαι, ἔφυγον (samstammigt med φέβομαι, se φόβος) fugio a) fly, taga l. gripa till flykten Mt. 8: 33 *al.*, ἀπό τινος Mc. 14: 52 *al.* l. ἔκ τινος Act. 27: 30 från ngn l. ngt, ur ngt, τινά l. τί ngn l. ngt; samma constructionssätt nyttjas äfven *metaphor.* i betydelsen: undfly, undandra sig, undgå, undvika ss. Mt. 3: 7, 1 Cor. 6: 18 *al.*; — b) fly, försvinna Apoc. 16: 20, 20: 11.

Φῆ- l. Φήλιξ, ικος, ὁ (lat.) *Felix*, procurator i Judæa (den 11:te i ordningen, se ἡγεμών), hvilken efter Cumanis afsättning erhöill denna befattning af kejsar Claudius sannolikt om hösten 52 e. Chr. Han var Claudii frigifne slaf, hvarföre han ock, enligt Suidas, hade förnamnet *Claudius*; hos Tacitus heter han *Antonius Felix*, kanhända derföre att han tillika var den kejsarliga modren *Antonias* frigifne slaf. Han anses hafva varit broder till *Pallas*, likaledes en frigifven slaf hos Antonia, och skildras af Tacitus ss. grym och herrsklysten. I Judæen förmälde han sig med *Drusilla*, en dotter till Herodes Agrippa, efter att hafva förledt henne att öfvergifva sin förra man *Azizus*, furste i Emesa (se *Δρουσίλλα*). Nästan oafbrutet under sitt procuratel hade han att bekämpa röfvare, banditer och falska Christi; derjemte att bilägga misshäligheter emellan de Judiske och Syriske invånarne i Cæsarea, ss. ock emellan presterne och de förnämne, men uppförde sig vid dessa tillfällen så häftigt och egennyttigt, att han snarare uppbläste än utsläckte tvedrägtens låga. Af honom blef ock Paulus, som i Jerusalem blifvit tagen till fånga och afförd till Cæsarea, i 2:ne år hållen i fångsligt förvar, dock mildt behandlad. Sedan han blifvit återkallad från sin befattning och kommit till Rom, anklagade honom Judarne från Cæsarea; dock frikände honom Nero på *Pallas'* förbön från allt straff. Hans afskedstagande inträffade troligen år 61; fkmr Act. 23 och 24 capp.

φήμη, ης, ἡ (följ.) *tal*, rykte, fama Mt. 9: 26, Lc. 4: 14.

φήμι, ἐροῶ, εἶρηκα, εἶπον, εἶπα; εἰρήσομαι, εἶρημαι, ἐρήρηθην l. ἐρήσθη (φάω fari, beslägtadt med φαίνω) egentl. genom språket bringa i dagen, kungöra; deraf a) säga, tala, berätta, anföra Mt. 5: 11 *sæpe*; inskjutes liksom aio och inquam midt i talet t. ex. δός μοι, φησὶν Mt. 14: 8 *al.*; 3 *pers.*

φησὶν förekommer understundom utan subject, hvarvid *dels* kan förstås ἡ γραφή ss. 1 Cor. 6: 16, Hebr. 8: 5, *dels* τίς en och annan, eller ock tages ordet *imperson.* ss. 2 Cor. 10: 10 säger man, heter det; καλῶς l. κακῶς εἰπεῖν τινα Lc. 6: 26, Act. 23: 5 tala väl l. illa om ngn; ὡς ἔπος εἰπεῖν Hebr. 7: 9, se ἔπος; — b) säga ja, bejaka, äfven påstå, mena, tro Rom. 3: 8 *al.*; — c) säga till, bjuda, befalla Act. 11: 22, 2: Cor. 4: 6 *al.*; — d) säga om, kalla med 2 *accus.* Joh. 10: 35, 15: 15; — se äfven ῥέω.

Φῆστος, ου, ὁ (lat.) *Festus*; Porcius Festus kom efter Felix ss. procurator i Judæen i kejsar Neros första regeringsår. Knappt hunnen till Palæstina förhörde han Aposteln Paulus Act. 25 och erkände hans oskuld Act. 26, men lät dock, då Paulus sjelf vädjade till Romerske kejsaren, föra honom bort till Rom Act. 27. Han fann provinsen oroad af talrika röfvareband, hka han bekämpade, äfvensom af en trollkarl, hku vetat förskaffa sig ett stort anhang. I anledning af en hög mur, som skulle betaga konung Agrippa utsigten till det inre af tempelgården, råkade han i strid med Judarne, då han tog konungens parti; men han hänsköt frågan till kejsaren, som dömde till Judarnes fördel. Han dog efter icke fulla 2 års förvaltning af sitt embete och fick *Albinus* till efterträdare hösten 62.

φθάνω, ἔφθασα komma förut, förr än ngn annan, förekomma τινά 1 Thess. 4: 15; sedan blott komma, hinna ἐπί τινα Mt. 12: 28, Lc. 11: 20 till ngn, εἰς τι Rom. 9: 31, Phil. 3: 16 till ngt, ἄχρι τινός 2 Cor. 10: 14 ända till ngn; ἔφθασεν δὲ — — — τέλος 1 Thess. 2: 16 kommen är på dem (Guds) vrede ända till slutet (sin yttersta gräns, så att den snart måste utbryta).

φθαρτός, ἡ, ὄν, adj. vble (af φθείρω) förderfvad, förderflig, förgänglig Rom. 1: 23 *al.* σπορά φθ. 1 Petr. 1: 23 förgänglig säd (härmed syftas på semen frugum, icke semen humanum), τὸ φθ. τοῦτο 1 Cor. 15: 53. 54 detta här förgängliga (δεικτικῶς, Paulus ser på sin egen kropp), τὰ φθ. 1 Petr. 1: 18 *subst.* förgängliga ting.

φθέγγομαι, ἐφθεγγάμην *depon. med. knysta*, gifva ljud ifrån sig, tala Act. 4: 18, 2 Petr. 2: 16, τί v. 18.

φθείρω, φθεροῶ, ἔφθειρα; φθαρήσομαι, ἐφθάρην (samstammigt med φθέω, φθίω, φθίνω skafva, nöta, förminska) förderfva, förstöra 1 Cor. 3: 17

al. τὸν ναόν l. c. templet (skedde genom Levitisk orening, skada på byggnaden och vårdslöshet i dess bevakning och uppsigt), ἡθὴ χρηστά 1 Cor. 15: 33, se ἡθος, οὐδένα ἔφθ. 2 Cor. 7: 2 ingeu har jag ruinerat (förderfvat till hans yttre ställning); φθαρήναι ἀπό τινος 2 Cor. 11: 3 ~ förderfvas (och bortvändas) ifrån ngt.

φθνοπωρινός, ἡ, ὅν (φθινόπωρον den tiden af året, då ὀπώρα går till ända, höst = μετόπωρον, af φθίνω, se fgde och ὀπώρα, hkt se) som hör till hösten, höstlig δένδρα φθ. Jud. 12 höstliga träd l. träd om hösten (hka då mista sina löf). *

φθόγγος, ου, ὁ (φθέγγομαι) ljud, röst Rom. 10: 18; ljud, ton 1 Cor. 14: 7 (se ὄμως).

φθονέω (följ.) afundas, hysa afundsjuka till ngn τινί (andra τινά) Gal. 5: 26 (neml. de öfverlägsna, med hka man icke vågar inlåta sig i strid), äfven Jac. 4: 2 || φονεύετε som är bättre läsart.

φθόνος, ου, ὁ (φθέω, se φθείρω) afund, afundsjuka Rom. 1: 29 *al.*, πρὸς φθ. Jac. 4: 5, se ἐπιποθέω.

φθορά, ἄς, ἡ (φθείρω, ἔφθορα) förderf, förstöring, upplösning, undergång Rom. 8: 21 *al.*, ἡ δουλεία τῆς φθ. l. c. den uti förderfvet l. förstöringen (v. 20) bestående träldomen, θερίζειν φθ. Gal. 6: 8 skörda förderf (neml. det eviga); föruttnelsetillstånd, förgänglighet 1 Cor. 15: 42; — moraliskt förderf ἡ — — — φθορά 2 Petr. 1: 4 det i världen (herrsökande) i den syndiga lustan grundade förderf, 2 Petr. 2: 12 (der en ordlek förefinnes med φθορά och det följande φθαρήσονται), v. 19.

φιάλη, ης, ἡ (st. πιάλη af πίνω, ἔπιον) drickeskärl, bägare, skål Apoc. 5: 8 *al.*

φιλάγαθος, ου (φίλος, ἀγαθός) älskande det goda l. de goda, vän af det rätta Tit. 1: 8. *

Φιλαδέλφεια, ἄς, ἡ Philadelphia, stad i Lydien med en christen församling Apoc. 1: 11, hvilken berömmes för sin christliga ståndaktighet och trohet. Staden var uppbyggd af Pergameniske konungen Attalus Philadelphus och tillföll Romarne år 133 f. Chr. jemte hela riket Pergamus.

φιλαδέλφια, ἄς, ἡ (följ.) broder- l. systerkärlek, syskonkärlek (kärlek emellan christendomssyskon) Rom. 12: 10 *al.*

φιλάδελφος, ου (φίλος, ἀδελφός l. -ῆ) broder- l. systerälskande, syskonkär (om andliga l. christendomssyskon) 1 Petr. 3: 8. *

φιλάνηρος, ου (φίλος, ἀνήρ) som älskar l. håller af sin man l. make Tit. 2: 4. *

φιλανθρωπία, ἄς, ἡ (φιλόανθρωπος menniskoälskande — φίλος, ἄνθρωπος) menniskokärlek Act. 28: 2, Tit. 3: 4.

φιλανθρώπως, adv. (se fgde) menniskovänligt, på ett menniskoälskande sätt Act. 27: 3. *

φιλαργυρία, ἄς, ἡ (följ.) penningekärlek, vinningslystnad, girighet 1 Tim. 6: 10 ἧς τινες ὀρεγόμενοι st. οὗ scil. ἀργυρίου. *

φιλάργυρος, ου (φίλος, ἄργυρος) penningekär, vinningslysten, girig Lc. 16: 14, 2 Tim. 3: 2.

φιλαυτος, ου (φίλος, αὐτοῦ) sjelfkär, egoist, egenkär 2 Tim. 3: 2. *

φιλέω, ἴσω, ηκα, ησα (φίλος) 1:o vara vän, kär, älska, hafva kär τινά Mt. 10: 37 *al.*; älska, tycka om, finna nöje uti, hafva behag till τί Mt. 23: 6 *al.*, äfven med ἡψιν. Mt. 6: 5; — 2:o) med och utan στόματι, kyssa (= χυνέω) Mt. 26: 48 *al.* — *Ann.* Man plägar skilja emellan ἀγαπάω, φιλέω, ἐράω och στέρωω (af hka de 2 sistnämnda icke förekomma i N. T.) sålunda, att ἀγαπάω utmärker den minsta graden af kärlek och στέρωω den högsta och ädlaste (kärlek emellan föräldrar och barn), äfvensom att φιλέω = diligo och ἐράω = amo; se ock ἀγαπάω.

φίλη, ης, ἡ, femin. till ὁ φίλος, väninna Lc. 15: 9. *
φιλήδονος, ου, (φίλος, ἡδονή) njutningslysten, älskande l. begifven på nöje l. njutning 2 Tim. 3: 4 *φιλ.* — — — φιλόδοιοι, denna paronomasi kan i svenskan så återgifvas: »mera för njutning läggande, än efter Gud frågande». *

φίλημα, ατος, τό (φιλέω) kyss Lc. 7: 45, 22: 48. Österländningarnes, i synnerhet Judarnes sed att kyssas, då de helsade hvarandra, framkallade hos de första christna ἄγιον φ., broders- l. syskonkyssen; den kallades ἄγιον, emedan den icke var ngn profan utan helig — en bild och ett uttryck af den christliga syskonkärleken, hvarföre den ock hette φ. ἀγάπης 1 Petr. 5: 14 oseulum pacis (l. amoris), och ett insegel på de christnas heliga gemenskap; den gafs i synnerhet omedelbart före den H. Nattvardens begående, sedan den gemensamma bönen blifvit hållen, och ss. ett insegel på deusamma, orationis signaculum; fkmr, utom hos Petrus l. c., Rom. 16: 16 *al.*

Φιλήμων, ονος, ὁ Philemon, en christen i Colossæ, till hvilken Paulus skref det lilla älskliga recommendationsbrevet med Onesimus, troligen från

Cæsarea (se *Ὀνήσιμος*). Han synes af Aposteln sjelf hafva blifvit omvänd till christendomen (Phil. 19) och hade åt församlingen i Colossæ upplåtit sitt hus till samlingsställe (Phil. 2). Paulus kallar honom v. 1 *συνεργός*; hvilket väl åtminstone antyder, att han varit en verksam befördrare af christendomen, om också icke en församlingens lärare l. föreståndare. Traditionen gör honom till biskop i Colossæ och låter honom dö martyrdöden under Nero. Hans hus i Colossæ skall ännu i 5:te århundradet hafva stått kvar (*μέγρο τοῦ παρόντος μεμένηκε* Theodoret).

Φίλητος, ου, ό *Philetus*, en irrläroare, hvilkens tal frätte omkring sig ss. kräftan 2 Tim. 2: 17; hufvudpunkten deruti var, att han jemte Hymenæus påstod *τὴν ἀνάστασιν ἤδη γεγερονάι*. *

φιλία, ας, ή (*φιλέω*) vänskap, kärlek *τοῦ κόσμου* Jac. 4 till verlden. *

Φιλιππίσιος, ου, ό (följ.) Philippenser l. Philipper, invånare i Philippi Phil. 4: 15. *

Φίλιπποι, ων, οί (af *Φίλιππος*, Alexander den stores fader), en ansenlig stad i Macedonien vid Thraciska gränsen, nordost om Amphipolis, utvidgad och befästad af Philippus, på den plats, der byn *Κρηνηδες* (för sitt källrika läge — af *κρηνή* — småkällorne) förut låg. På den åt vester till Strymonfloden sig utbredande slätten stod det bekanta slaget (proelium Philippense) emellan Antonius och Octavius å ena sidan och Brutus jemte Cassius å den andra. Aposteln Paulus kom, på sin andra missionsresa, ifrån Neapolis till Philippi år 53, den första stad i Europa, der Aposteln förkunnade evangelium, men måste snart afstå derifrån; på sin 3:dje resa besökte han åter Philippi och det utsådda fröet hade burit sådan frukt, att der bildade sig en christen församling, hkn för sitt christliga sinne och sin öfverensstämmelse med Aposteln var honom särdeles kär, kanske kärast af alla församlingar, hvarom hans epistel, ett äkta apostoliskt kärleksbref, bär vittne. Också emottog han till och med understöd af denna församling. Ganska få Judar bodde i Philippi och de hade derstädes blott en *προσευχή* Act. 16: 13, hvarföre den christna församlingen till största delen bestod af fordna hedningar. — Act. 16: 12 kallas staden *κολώνεια* l. *-ία* nybygge, emedan Octavianus (Augustus) låtit ditföra en coloni från Rom och skänkt henne *jus Italicum*; andra förbinda *κολ.* med *πρώτη πόλις* och öfver-

sätta: »den (till rangen) främsta colonistaden i den delen af Macedonien»; dock torde *πρώτη πόλις* (som ingalunda kan betyda hufvudstad, enär Amphipolis var det i *Macedonia prima*) snarare antyda, att staden var den första (ifrån hafvet) uti provinsen Macedonien d. ä. det egentliga Macedonien, som Aposteln besökte (Neapolis var en hamnstad till Philippi). Episteln till Philipperne skrefs år 63 l. 64 (i början på året) i Rom; fkmr Act. 16: 12 *al.*

Φίλιππος, ου, ό (hästvän — af *φίλος, ἵππος*) *Philippus* 1:o) *Aposteln* med detta namn ifrån Bethsaida; Johannis Evangelium framställer honom för oss i några speciella beröringar med Frälsaren Joh. 6: 5 följ., 12: 21 följ., 14: 8. 9, utan att dock dessa erbjuda tillräckliga materialier till en karakteristik af aposteln. Han skall vara den lärjunge, till hkn Frälsaren sade orden Mt. 8: 22, Lc. 9: 60. Traditionen låter honom predika evangelium i Phrygien och finna sin död i Hierapolis; fkmr Mt. 10: 3 *al.*; — 2:o) *en af de 7 diaconi* i Jerusalem Act. 6: 5, döpte drottning Candaces kammarherre Act. 8: 26—40, och fkmr ss. husegare i Cæsarea Palæstinæ Act. 21: 8 under benämning af *εὐαγγελιστής*, hkt se; — 3:o) *Herodes Philippus*, son af Herodes den store och Mariamne II, gemäl till Herodias och fader till Salome Mt. 14: 3, Mc. 6: 17; lefde som privatman; — 4:o) *Philippus Tetrarcha*, son af Herodes den store och Cleopatra, tetrarch öfver Batanæa, Gaulonitis, Trachonitis och Ituræa Lc. 3: 1, uppbyggde l. utvidgade och förskönade Paneas l. Cæsarea Philippi Mt. 16: 13, Mc. 8: 27, gift med Herodias' dotter Salome; var en stilla och rätträdig furste och den bäste af Herodes' söner — dog äfven lugnt och stilla i sin faders arfvedel.

φιλόθεος, ου (*φίλος, Θεός*) *gudälskande*, *gudfruktig* 2 Tim. 3: 4, se *φιλήθοπος*. *

Φιλόλογος, ου, ό *Philologus*, en christen i Rom, Rom. 16: 15. *

φιλονεικία, ας, ή (följ.) *stridslust*, *trätgirighet*, *täflan*, *tvist* Lc. 22: 24. *

φιλονεικος, ου (*φίλος, νεϊκος* träta, strid) *stridslysten*, *trätgirig* 1 Cor. 11: 16. *

φιλοξενία, ας, ή (följ.) *vänlighet* l. *tjenstaktighet* emot gästvännar l. främlingar, *gästvänlighet* l. *gästfrihet* Rom. 12: 13, Hebr. 13: 2.

φιλόζενος, ον (φίλος, ζένος) gästvänlig, gästfri, som öfvar gästfrihet i synnerhet mot främmande christendomssyskon 1 Tim. 3: 2 al.

† φιλοπρωτεύω (följ., πρωτεύω) älska att vara främst, gerna vilja vara den förste, sträfvä efter första rangen τωνών bland några 3 Joh. 9. *

φίλος, η, ον älskad, kär, vänskapsfull; ss. subst. vän, kamrat (med hkn jag gerna l. vanligen umgås) Mt. 11: 19 al., τινός l. c. al., τινί Act. 19: 31, μετά τινος Lc. 23: 12, φίλε = έταίρε Lc. 14: 10 min vän!

φιλοσοφία, ας, ή (fgde, σοφία) kärlek till ngn färdighet l. konst; kärlek till lärdom och vetenskap, till visket, philosophi. — Anm. Col. 2: 8, det enda ställe i N. T. der detta ord förekommer, menas icke philosophien i sig och i allmänhet, utan den bestämda för läsarne kända speculation, hkn bestod i en med Judaismen sammansmält gnostisk theosophi, den der genom sin speculativa karakter utmärktes med namn af philosophi eller kanske af irrläroarne själfva ex professo så betecknades: dess specifika karakter är alltså att betrakta ss. judaistiskt-orientalisk, icke ss. grekisk och dess föremål utgjorde den högre andeverlden. Pauli omdöme om densamma finnes i tillägget και κενής άπάτης, som icke utgör något särskildt moment jemte φιλ., utan en närmare förklaring der af »d. v. s. tomt bedrägeri». *

φιλόσοφος, ου, ό (se fgde) vän af visheten, philosoph; så kallade sig först Pythagoras; men betydelsen af philosoph ss. en, som undersöker tingens och människans natur, framträder först med grundandet af egentliga philosophiska scholor; från den tiden begagnas ordet om scholphilosopher d. ä. sådana som hafva sitt eget philosophiska system och ss. lärare föredraga det för andra. Act. 17: 18. *

φιλόστοργος, ον (φίλος, στοργή, se άστοργος) ömt l. innerligt älskande (om kärleken emellan föräldrar och barn, äfven syskonkärleken) εις άλλήλους Rom. 12: 10 ömna mot hvarandra. *

φιλότεχνος, ον (φίλος, τέχνον) barnvän l. -kär, som älskar sina baru Tit. 2: 4. *

φιλοτιμέομαι (φιλότιμος ärelysten l. -girig, af φίλος, τιμή) vara ärelysten l. -girig, anse ss. hederssak, söka l. sätta sin ära uti med inñn. Rom. 15: 20, 1 Thess. 4: 11; äfven bemöda sig, vinulägga sig om med inñn. 2 Cor. 5: 9.

φιλοφρόνως, adv. (af följ.) med ett vänligt sinne, välvilligt, kärleksrikt Act. 28: 7. *

φιλόφρων (φίλος, φρήν) vänligt sinnad, välvillig 1 Petr. 3: 8 || ταπεινώφρων, hkt se. *

φιμώω, ώσω, ωσα; ωμαι, ώθηγν (φιμός nosgrimma) förse med l. pålägga nosgrimma, dermed binda munnen till på τον βοών 1 Cor. 9: 9, 1 Tim. 5: 18 (se αλοάω); metaphor. stoppa till munnen på ngn, bringa till tystnad, tysta τινά l. τί Mt. 22: 34, 1 Petr. 2: 15; pass. blifva stum, tiga Mt. 22: 12, imperat. tig l. var tyst Mc. 1: 25, Lc. 4: 35, äfven (till det oroliga hafvet) var stilla Mc. 4: 39.

Φλέγων, ουτος, ό Phlegon, en christen i Rom, Rom. 16: 14. *

φλογίζω (följ.) sätta i brand, i- l. antända, pass. stå i brand, i- l. antändas Jac. 3: 6 (bis), se γέ-νεσις och τροχός.

φλόξ, φλογός, ή (φλέγω bränna, intrans. brinna, låga) brand, låga Lc. 16: 24, φλ. πυρός Hebr. 1: 7 eldslåga, έν φλ. πυρός l. πυρι φλογός Act. 7: 30, 2 Thess. 1: 8 uti l. under eldslåga (i G. T. visar sig Gud uti eldslågor jfr Exod. 3: 2 följ., 19: 18, Dan. 7: 9. 10 — i synnerhet då Han kommer till doms, och detta öfverföres på Christus ss. verldsdomare); οφθαλμοί αυτού φλ. πυρός l. ώς φλ. πυρός Apoc. 1: 14 al. Christi ögon voro ss. eldslåga (häntyder på Hans allting skarpt genomträngande allscende och allvetenhet).

φλυαρέω (följ.) prata, pladdra, sladdra; trans. τινά τινι 3 Joh. 10 öfverprata ngn med ngt. *

φλύαρος, ον (φλύος, τό prat af φλύω = φλέω = fluo, öfverflöda — i ord) full af prat, pratsjuk 1 Tim. 5: 13. *

φοβερός, ά, όν (φόβος) full af bnfvan, förskräcklig, faslig, gruflig, gräslig Hebr. 10: 27. 31, 12: 21.

φοβέω; ηθήσομαι, ήθηγν (φόβος) förskräcka, skrämna, injaga fruktan hos ngn; i N. T. blott pass. 1:o) förskräckas, vara rädd, frukta, bäfva a) absol. Mt. 10: 31 scäpe; b) med accus. a) τινά och τί Mt. 10: 26 al. frukta l. vara rädd för ngn l. ngt. β) c. substantivo conjugato, φόβον τινός 1 Petr. 3: 14 hysa fruktan för ngn, φόβον μέγαν Mc. 4: 41, Lc. 2: 9 hysa stor fruktan, högligen förskräckas, πόθησιν 1 Petr. 3: 6 hysa fruktan; c) med από och genit. Mt. 10: 28, Lc. 12: 4, frukta för ngn; — 2:o) frukta, befara μή. μή πως, μή ποτε Act. 27: 17 al., att, att tilläfventyrs, äfven ύμās μή πως Gal. 4: 11 jag fruktar om eder,

att tilläfväntys; — 3:o) *frukta*, draga i betänkanke med *infin.* Mt. 1: 20 *al.*; — 4:o) *frukta*, vörda τὸν Θεόν l. Κύριον Lc. 1: 50 *al.*, οἱ φοβούμενοι τὸν Θεόν Act. 13: 16. 26 proselyter (ueml. portproselyter, se προσήλυτος) i motsats mot Ἰσραηλιταί; om γυνή Eph. 5: 33 som bör frukta l. vörda sin man, se ἴνα.

φύβητρον, ου, τό (fgde) *skräckmedel*, skräckbild, jättecken Lc. 21: 11. *

φόβος, ου, ό (φέβομαι fly, frukta, bäfva, samstämigt med φεύγω) *flykt*, bäfvan, fruktan, farhåga, förskräckelse a) *absol.* Mt. 14: 26 *al.*, ἐν φόβω 1 Cor. 2: 3 *al.* i l. med fruktan Jud. 23 (att tillika fattas af deras förderf — se följande ord i versen), μετὰ φόβου καὶ τρόμου 2 Cor. 7: 15, se τρόμος; *abstractum pro concreto* Rom. 13: 3 = φοβεροί l. också = skräck, förskräckelseämne l. till förskräckelse; *plur.* ἔσωθεν φ. 2 Cor. 7: 5 inifrån farhågor (troligen med afseende på Corinthiska förhållanden); — b) med *genit.* fruktan o. s. v. för ngn l. ngt Mt. 28: 4 *al.*, helig fruktan l. vördnad τοῦ Θεοῦ l. Κυρίου Act. 9: 31 *al.* fruktan för Gud l. HERran = Guds l. HERrans fruktan.

Φοίβη, ης, ἡ *Phoebe*, diaconiissa i Cenchreae, hamnstad till Corinth, se Κόρινθος; hon hade troligen brefvet till Romarne med sig, då hon for till Rom, Rom. 16: 1, se äfven προστάτις. *

Φοινίκη, ης, ἡ *Phenicien*; så hette den smala kuststräckan (4—5 geographiska mil bred) vid Medelhafvet emellan Syrien och Palästina, som drog sig norr ut från floden *Belus* till floden *Eleutherus*, och hade inom sig i samma riktning städerna *Acco* (Ptolemais), *Tyrrus*, *Sidon*, *Berytus*, *Byblus* och *Tripolis*. Landet var fruktbart, ymnigt vattadt af floderna från Libanon, och hör ännu till de bördigaste länder i främre Asien. Invånarne, ursprungligen Canaaniter, idkade vidsträckt handel och utmärkte sig för konster och uppfinningar; se vidare Τύρος och Σιδών; förekommer Act. 11: 19 *al.*

Φοινίσσα, ης, ἡ *Pheniciska* Mc. 7: 26, se Συρο-φοίνισσα. *

φοῖνιξ, äfven φοῖνιξ, ικος, ό (äfven ἡ) פֶּלֶם *palm*, palmträd, dadelpalm. Detta träd växte fordom ymnigt i Palästina i synn. i de för varm temperatur utmärkta trakterna ss. Jericho (palmstad), Engeddi, Döda hafvet, sjön Genesaret, men var planteradt

vid Bethania (dadelort); nu mera anträffas det ytterst sällan i Palästina (vid Jericho finnes blott ett enda, vid Engeddi intet, se *Robinson*), deremot förekommer det ymnigt i Arabien, Ægypten och Persien. Det är ett ståtligt träd, som på Romerska och Judiska mynt förekommer ss. sinnebild af Palästina; tycker om lös, sandig, het dock något fuktig jordmån, blir 30, 40 till och med 100 fot högt, 200 år gammalt och har smärt, rak, enkel 10—18 tum i diameter tjock stam, blott i toppen 40—80 tunna grenar, hvilka äro ju högre desto kortare, och i det de böja sig mot marken gifva god skugga. Trädet utmärker sig för sin ständiga grönska (hvarföre ock den rättfärdige dermed jemföres Ps. 92: 13). Sjelfva trädet utgör ett varaktigt byggnadsmaterial och skall hafva den egenheten, att det, användt till bjelkar i taket, liksom böjer sig uppåt, ju större tyngder som läggas derpå (derföre en passande bild af en korsdragande christen). Judarne betjente sig af palmgrenar vid Löfhyddohögstiden, och vid det högtidliga mottagandet af furstar och härförare buro de dem ss. glädjens, segrens och hyllningens symbol; med sådana i händerna gingo de ock Frälsaren till mötes Joh. 12: 13; fkmr ock Apoc. 7: 9.

Φοῖνιξ, ικος, ἡ *Phenix*, en hamn på södra sidan af ön Creta, närmare vestra än östra sidan; ett stycke öster derifrån låg en stad med samma namn. Hamnen låg så till, att ena stranden vette åt S.V., den andra åt N.V.; Act. 27: 12. *

φορέζς, έως, ό (se följ.) *mördare*, dråpare Mt. 22: 7 *al.*

φορέζω, έζωω, εσσα (följ.) *mörda*, döda, dräpa Mt. 5: 21 *al.*, äfven Jac. 4: 2 der det antyder den dödsfiendskap, som rådde dem emellan, äfven Jac. 5: 6 om den rikes förföljelse ända till döds emot den fattige rättskaffens mannen.

φόρος, ου, ό (φένω, hvaraf ep. aor. ἔπεφνον döda) mord, mördande, dråp Mc. 15: 7 *al.*, ἐν φ. μαχαίρας ἀποθνήσκειω Hebr. 11: 37 dö i svärds dråp, för svärd; *plur.* mordgemeningar Mt. 15: 19 *al.*

φορέω, ήσω (φέρω) bära τί Mt. 11: 8 *al.* utmärker handlingens fortsättning och varaktighet och är således ett förstärkt φέρω.

Φόρον, ου, τό, se Ἀππίου Φόρον.

φόρος, ου, ό (φέρω) *börda*, pålaga, skatt, afgift (för person och egendom, deremot τέλος för varor) Lc. 20: 22 *al.*, τῶ τὸν φ. scil. αἰτοῦντι Rom. 13: 7.

φορτίζω; *ισμαι* (φόρτος) påbörda, belasta, betunga *metaphor.* τινά τι Lc. 11: 46 om de många eere-
monialstadgar, hvilka de skriftlärd påbördade l.
pålade folket; p. p. Mt. 11: 28 betungad (un-
der syndabördan).

φορτίον. ου, τό, *diminut. form* (af följ.) börda, tyngd,
last, skeppslast l. -laddning Aet. 27: 10; *meta-*
phor. om Mosaiska lagens oeh de pharisæiska
stadgarnes tunga börda Mt. 23: 4, Lc. 11: 46;
om Christi l. evangelii lätta börda Mt. 11: 30;
om syndens börda Gal. 6: 5.

φόρτος, ου, ό (φέρω l. φορέω) börda o. s. v. Aet.
27: 10 || fgde. *

Φορ- l. Φουρτουνάτος, ου, ό (lat.) Fortunatus, en
ehristen i Corinth, 1 Cor. 16: 17. *

† φραγέλλιον. ου, τό (lat.) flagellum, gissel Joh.
2: 15. *

† φραγέλλιον, ωσα (lat.) flagello, gissla, hudflän-
ga Mt. 27: 26, Me. 15: 15.

φραγμός, ον, ό (φράσσω) spärrning, stängsel, gär-
desgård, omhägnad Mt. 21: 33, Me. 12: 1, den
om- l. inhägnade platsen = τὸ φράγμα gärde
Lc. 14: 21; *metaphor.* τὸ μεσότηχον τοῦ φρ.
Eph. 2: 14 se μεσότηχον.

φράζω, υσα (liks. af obrukl. φράω af φράν *dorice*
st. φρήν) anvisa, förklara, uttyda τί τι Mt. 13:
36, 15: 15 ngt för ngn; *ann.* hos poëterne oeh
Herodot. betyder ordet i *med.* betänka, behjerta,
hvaraf dess härledning från φρήν bevisas.

φράσσω, ἔφραξα; φραγήσομαι, ἐφράγην spärra,
inhägna, stänga, tillstoppa στόμα τινός Hebr. 11:
13 d. ä. hindra ngn att skada (har väl afs. på
Dan. 6: 22, kanske oek Jud. 14: 6 oeh 1 Sam.
17: 34 följ.), ἵνα πᾶν στόμα φραγή Rom. 3: 19
på det att hvarje mun må tillstoppas d. ä. för-
stummas, bringas till tystnad (ieke blott hvarje
hednings, utan äfven hvarje Judes), ἢ καύχησις
αἴτη — — — ἐμέ 2 Cor. 11: 10 denna be-
römmelse skall ieke tillstoppas i afseende på mig
(berömmelsen att hafva förkunnat evangelium kost-
nadsfritt är *personificerad*; henne skall ieke mun-
nen tillstoppas, att hon måste tiga i afs. på mig).

φρέαρ, ατος, τό brunn, eistern Lc. 14: 5, Joh. 4:
11. 12; brunnen hade friskt källvatten ss. Ja-
cobs brunn vid Siehem, eisternen åter voro
gräfdä till uppsamlende af regnvatten (πρός ὑπο-
δαγγήν ἠμβρίων ὑδάτος); φ. τῆς ἀβύσσου Apoc.
9: 1 afgrundens brunn d. ä. de onda andarnes
vistelseort i Hades.

† φρεναπατάω (följ.) bedraga själen d. ä. förföra,
bedåra ἑαυτὸν Gal. 6: 3; *ann.* detta ord är så
mycket säkrare ett ἄπαξ εἰρημένον, som det en-
dast fkmr här i hela grekiska litteraturen. *

† φρεναπάτης, ου, ό (följ., ἀπατάω) som vilseför
själar l. sinnen, förförare Tit. 1: 10. *

φρήν, φρενός, ἢ (φράσσω) eg. praeordia, διά-
φραγμα, mellangärdet d. ä. den hinna som af-
stänger hjertat oeh lungorna från de öfriga inelf-
vorna; men emedan diaphragma ansågs ss. sätet
för alla andliga lifsyttningar oeh förmögenheter,
ss. den rent kroppsliga principen för det andliga
lifvet, så kom ordet sedermera att betyda: själ,
ande, sinne, i synn. förstånd, omdömeskraft, plur.
1 Cor. 14: 20 (*bis*).

φρίσσω (φρίζ, φρίζος, ἢ hvarje sträf, skroflig, o-
jemn yta ss. då hafvet uppröres af vindarne, hå-
ret l. borsten reser sig i vädret, sädesfälten stå
liksom borstiga af ax, klippspetsar uppresa sig ur
vågorne — deraf rysning, skälfling) vara skrof-
lig, ojemn, borstig; resa sig l. stå i vädret (om
hår o. s. v.), horreo, rysa, skälfa Jae. 2: 19. *

φρονέω, ἴσω (φρήν) 1:o tänka, hafva tanke l.
sinne Aet. 28: 22 (= dina tankar), 1 Cor. 13: 11
hafva diktan oeh traktan, τό αὐτό Rom. 12: 16
ul. hafva samma tanke l. sträfvan, vara endrög-
tig, »ens till sinnes», παρ' ἡ δεῖ φρ. Rom. 12:
3 än han bör hysa (se ὑπερφρονέω), οὐδὲν ἄλλο
Gal. 5: 10 ieke tänka ngt annat (än neml. sagdt
är i 8 oeh 9 vv.), τοῦτο φρ. Phil. 3: 15 låtom
oss hafva detta sinnelag (som jag neml. v. 12
följ. skildrat ss. mitt, en ödnjuk tanka om oss
sjelfva oeh ett rastlöst framåtsträfvan på hel-
gelsens väg); *pass.* τοῦτο φρ. ἐν ὑμῶν ὃ Phil.
2: 5 må l. låt samma sinne vara i eder som
— (andra hafva φρονεῖτε); — 2:o tänka,
tänka på, hafva i sinnet ὑψηλά Rom. 11: 16 (se
ὑψηλός), τὰ ἄνω Col. 3: 2 det som är ofvantill
l. i himlen) (τὰ ἐπὶ τῆς γῆς l. ἐπίγεια *ibid.*,
Phil. 3: 19, τὰ τοῦ Θεοῦ Mt. 16: 23, Me. 8:
33 det gudomliga intresset) (τὰ τῶν ἀνθρώπων
ibid. menniskornas (likas intresse går ut på ieke
en lidande, utan en segrande oeh herrskande Messi-
as), τὰ τῆς σαρκός Rom. 8: 5 tänka på det som
tillhör köttet, vara köttligt sinnad, τὴν ἡμέραν
Rom. 14: 6 vara betänkt på, hafva i sinnet den
dagen (som skall firas), τὸ ὑπὲρ ἐμοῦ Phil. 4:
10 taga mitt bästa i öfvervägande.

φρόνημα, ατος, τό (fgde) eg. det tänkta, tanke,

sinnelag, sträfvande, diktan och traktan τὸ φρο-
τῆς σαρκός och τοῦ πνεύματος κ. τ. λ. Rom.
8: 6 köttets sträfvande går ut på att föra men-
niskan till den eviga döden (genom synden), An-
dens åter att leda henne till (evigt) lif och salig-
het; fkmr ock v. v. 7: 27.

φρόνησις, εως, ἡ (se fgde) tänkande, tankekraft,
förstånd, klokhet, insigt Le. 1: 17, Eph. 1: 8.

φρόνημος, η, ον (se fgde) vid förstånd, förständig,
förnuftig, klok Mt. 7: 24 al., insigtsfull, vis
ἐαυτῷ l. παρ' ἐαυτῷ Rom. 11: 25, 12: 16 vis
efter sitt eget omdöme l. i sina egna ögon d. ä.
inbilsk; — compar. φρονιμώτερος Le. 16: 18.

φρονίμως, adv. (af fgde) klokt, slugt Le. 16: 8. *
φροντίζω (φροντίζεσθε) eftertänka, omsorg af φρονέω)
eftertänka, vara betänkt på, låta ngt vara sig an-
geläget, beflita sig om τινός Tit. 3: 8. *

φρουρέω, ἡσω (φρουρός qsi προορός af πρό, ὁ-
ράω — eg. framåtskådare, väktare; plur. garni-
son, besättning) bevaka, hålla vakt öfver, bevara
τὴν πόλιν 2 Cor. 11: 32; trop. Phil. 4: 7, äfven
pass. ὑπὸ τὸν νόμον ἐφρ. συγκεκλεισμένοι Gal. 3: 23
vi (Judechristne) hüllas inestängde under lagens
bevakning för (det ändamål att vi skulle öfvergå
till) den tro som uppenbaras skulle, bevaras εἰς
τι 1 Petr. 1: 5 till ngt l. för ngt ändamål.

φρούσσω, ἀξω, i profangreck. med. (βρώω, βρούζω)
eg. svälla, uppbrusa af kraft l. vildhet, frusta,
vara bångstyrig (i synn. om hästar), bära sig
vildt åt, storma, rasa Act. 4: 25. *

φρύγανον, ον, τό (φρύγω torka) torrt ris, qvistar,
bränsle Act. 28: 3. *

Φρυγία, ας, ἡ Phrygien, ett landskap i M. Asien;
utgör i N. T. det af de gamle geographerne så-
kallade Storphrygien, ἡ μεγάλη Φρυγία, som var
en beståndsdel af Rom. provinsen Asia, och grän-
sade i Ö. till Galatien, Cappadoeien och Lyeao-
nien, stötte i V. och N. utan skarpa, naturliga
gränslinier till Carien, Lydien, Mysien och Bi-
thynien och skildes i S. genom Taurus från Pi-
sidien; der lågo städerna Colossæ, Hierapolis och
Laodicea. Lilla Phrygien låg vid Hellesponten;
— fkmr Act. 2: 10 al.

Φύγελλος l. -ελος, ον, ὁ Phygellus, -elus, en Asia-
tisk christen, fkmr 2 Tim. 1: 15. *

φυγή, ῆς, ἡ (φεύγω, ἔφυγον) fuga, flykt Mt. 24:
20, Me. 13: 18.

φυλακή, ῆς, ἡ (φυλάσσω) 1:o) vakthållning, vakt
φ. φυλάσσειν Le. 2: 8 hålla vakt; a) fängelse-

vakt (väktare) Act. 12: 10; b) nattvakt, väkt Mt.
14: 25 al. (Judarne hade i äldre tider, liksom
Grekerna, blott 3 nattvakter med 4 timmar hvar-
dera; men sedan Pompeji tid delade de, i likhet
med Romarne, natten i 4 väkter hvardera med 3
timmar; πρώτη = ὀφεί kl. 6—9 på aftonen hos
oss, δευτέρα = μεσονύκτιον kl. 9—12 på nat-
ten, τρίτη = ἀλεκτοροφωνία kl. 12—3 på morgo-
nen, τετάρτη = πρωί kl. 3—6 på morgo-
nen; se ock ἀλεκτοροφωνία — derjemte obs., att
Judarne räknade dygnet från den ena solnedgåen-
gen till den andra, och att kl. 6 på aftonen hos
oss svarade emot kl. 12 hos dem o. s. v. se
ἔκτος och ὄρα). — 2:o) stället der ngu beva-
kas, fängelse Mt. 5: 25 al.; fängelseort τὰ ἐν φ.
πνεύματα 1 Petr. 3: 19 andarne i fängelset (φ.
är den ort, der de otrognas andar förvaras till
yttersta dagen, alltså = γέννα; de andar för
hka Frälsaren predikade tillhörde dem som om-
kommit i syndafloden), äfven Apoc. 18: 2 fän-
gelseort l. -station.

† φυλακίζω (fgde) kasta i fängelse, fängsla Act.
22: 19. *

φυλακίον, ον, τό (φυλάσσω) 1:o) förvarings-
ställe, bevakningsort, fängelse; 2:o) förvarings-
medel, amulett; i N. T. plur. = δίδωμι (hos
de sednare Judarne יְבִדְוּ =) böneremmar l.
-rimsor d. ä. pergamentrimsor, på hvilka de 4
språken (Exod. 13: 3—10, 11—16, Deuteron.
6: 4—9, 11: 13—21) voro skrifna och hka man
enligt Deuteron. 6: 8 förvarade inneslutna i 2:ne
kubformiga kapslar och vid bönen (fromma per-
soner buro dem hela dagen) med läderremmar
band öfver pannan midt emellan ögonen och om
venstra armen midt emot hjertat, för att så myc-
ket kraftigare påminnas om sin pligt att med
hufvud och hjerta uppfylla lagen; derjemte till-
skref man dem kraften af amuletter l. skyddsme-
del; Luther har Denkwortel, Sv. öfversätt. tänke-
skrifter; dessa gjorde Phariseerne gauska breda
för att derigenom i andras ögon lysa med sin
andakt och helighet Mt. 23: 5. *

φύλαξ, αχος, ὁ (följ.) väktare, väktare Act. 5: 23,
12: 6. 19.

φυλάσσω, ἀξω, ἀξω; ἀξάμην (somlige af πόλη,
alltså egentl. vakta stadsportarne) 1:o) intrans.
vaka)(καθέδω, φ. φυλακίς Le. 2: 8 hålla
vakt, vakta; — 2:o) transit. a) bevaka, hålla vakt

öfver, vakta *τινά* Le. 11: 21 *al.*, *pass.* Le. 8: 29; — b) bevara, beskydda Joh. 17: 12 *al.*, *τινά ἀπό τινος* 2 Thess. 3: 3 ngn för ngt, *ἐαν- τὸν ἀπό τινος* 1 Joh. 5: 21 vakta sig l. taga sig till vara för ngn; *med.* akta sig, taga sig till vara *τινά* och *τί* och *ἀπό τινος* Le. 12: 15 *al.*; — c) bevara, akta på, iakttaga, hålla *τί* Le. 11: 28 *al.*; äfven i *med.* *τί* Mt. 19: 20 (*Tisch.* har *ἐφύλαξα*), Me. 10: 20.

φωλή, *ἡς*, *ἡ* (= *φῶλον* stam, slägt af *φύω*) eg. förening af enskilda till samhälle l. stat, folkstam l. -slag Mt. 24: 30, Apoc. 5: 9 *al.* med afs. på Judarne; tribus stam l. slägt (om de 12, i hvilka de voro indelade) Mt. 19: 28 *al.* se *πατριά*.

φύλλον, *ου*, *τό* (*φύω*) folium, blad, löf Mt. 21: 19 *al.*

φύραμα, *ατος*, *τό* (*φυράω* blanda l. röra ihop, knåda) eg. det *ältade* l. *knådade*, deraf deg, massa, klump Rom. 9: 21 (om krummakarelera); deg *metaphor.* 1 Cor. 5: 6. 7, Gal. 5: 9 se *ζύμη*, Rom. 11: 16 (om Judafolket).

φυσικός, *ἡ*, *ὄν* (*φύσις*) hörande till naturen, natur- enlig, naturlig Rom. 1: 26; af naturen 2 Petr. 2: 12 || *φυσικῶς* (andra: ss. sinnliga varelser).

φυσικῶς, *adv.* (af *fgde*) af naturen *ῥα φ. ἐπίστανται* Jud. 10 hvad de af naturen (ss. de oskälige djuren) veta (har afs. på föremålen för den sinnliga njutningen, i motsats mot det andliga).

† *φυσῶω*; *ῶμαι*, *ώθηγ* = *φυσάω* (*φυσάω* blåsa, blåsa upp af *φῦσα* blåsbälg af *φύω* *onomatop.* ord på blåsa) uppblåsa *metaphor.* göra stolt, högmodig *ἡ γυνῶσις* — — — *οἰκοδομῶ* 1 Cor. 8: 1 kunskapeu (i och för sig, isolerad från kärleken — som aldrig är en verklig, utan blott inbillad kunskap) uppblåser l. gör stolt, men kärleken uppbygger (befordrar den christna församlingens utbildning, tänkt ss. *οἰκοδομῆ* *θεοῦ*); *pass.* uppblåsas, förhäfva l. brösta sig 1 Cor. 4: 6 *al.* *ἵνα μὴ* — — — *ἐτέρον* l. e. »på det att J icke förhäfven eder den ene till fördel för den andre (af samma parti) emot den andre (af annat parti)» (detta skedde derigenom att de ömsesidigt sökte bibehålla oeh förhöja hvarandras anseende *εἰς ὑπερ- τοῦ ἑνός*, oeh det i fiendtlig rigtning mot den som tillhörde ett annat parti *κατὰ τοῦ ἐτέρου*).

φύσις, *εως*, *ἡ* (*φύω*) *natur* a) en persons l. saks naturliga l. medfödda beskaffenhet, egenskap, väsende Rom. 2: 14 *al.*, *ἡ ἐκ φ. ἀρχοβυστία* Rom.

2: 27 förhuden af naturen d. ä. den oomskurne (hedningen) sådan han är det af naturen, *οἱ φύ- σσει μὴ ὄντες θεοί* Gal. 4: 8 som till sin natur icke äro gudar (ty för Paulus voro de realiteter l. väsenden, hvilka af hedningarne tillbådos ss. gudar, icke gudar utan dämoner jfr 1 Cor. 10: 20); — b) naturens ordning, inrättning *ὁ κατὰ φ. naturenlig* l. *naturlig*, *ὁ παρὰ φ. naturstridig* l. *onaturlig* Rom. 1: 26, 11: 21. 24; — c) födelse, börd Gal. 2: 15, varelse, väsen, slägte, slag Jae. 3: 7.

† *φυσῶσις*, *εως*, *ἡ* (*φυσῶω*) *uppblåsthet*, *stolthet* 2 Cor. 12: 20. *

φυτεία, *ας*, *ἡ* (följ.) *planterande*, *plantering*, det planterade ss. bild af läran Mt. 15: 13 = hvar och en icke gudomlig, af menniskor uppfunnen lära skall blifva till intet (neml. genom den nu började Messianska reformationen). *

φυτεύω, *εωσα*; *εῶμαι*, *εὔθηγ* (*φυσῶω* planta, växt af följ.) *plantera* a) i *egentlig* mening Mt. 21: 33;

— b) i *tropisk* mening: Mt. 15: 13 (se *φυτεία*), 1 Cor. 3: 6—8 (der tron hos den Corinthiska församlingen framställes under bilden af en planta l. växt, lkn blifvit planterad af Paulus, emedan han först gjort dem troende — se ock *ποτίζω*).

φύω; *ἐφύην* *aor.* 2 *pass.* st. det vanliga *aor.* 2 *act.* *ἔφυν* (besl. med *fui*, *fio* o. s. v.; för öfrigt *onomatop.* ord på blåsa) *trans.* föda, frambringa, framalstra; *intrans.* uppkomma, växa Hebr. 12: 15 se *πιπρία*; *pass.* födas, växa, komma upp Le. 8: 6. 8.

φωλέος, *οῦ*, *ὁ* håla, kula, ide Mt. 8: 20, Le. 9: 58.

φωνέω. *ἴσω*, *ησα*; *ἴθηγ* (följ.) 1:o *intrans.* *ljuda*, frambringa ett ljud l. en ton, i synn. a) om menniskor: upphäfva l. höja sin röst, tala högt och tydligt, ropa Le. 8: 8 *al.*, men äfven b) om djurs läten, ss. tuppens: gala Mt. 26: 34 *al.*; — 2:o *transit.* a) ropa på *Ἰλιαν* (att han skall komma — till hjälp) Mt. 27: 47, Me. 15: 35 (icke missförstånd, utan elak Judeqvickhet); b) ropa till sig, tillkalla *τινά* Mt. 20: 32 *al.*; c) tillropa; titulera, kalla Joh. 13: 13; d) bjuda l. inbjuda (till måltid) Le. 14: 12 = *καλέω*; — *pass.* kallas, in- l. framkallas *τινί* till ngn Le. 19: 15.

φωνή, *ἡς*, *ἡ* (*φάω*, stamform till *φάωω* och *φημί*) *ljud* 1:o) om *ljfösa ting*: ljud, ton, dån, dån ss. af instrumenter Mt. 24: 31, 1 Cor. 14: 7. 8, af vinden Joh. 3: 8, åskan Apoc. 6: 1 *al.* (thor-

dön), vatten Apoc. 1: 15 *al.*, vingar, vagnar, Apoc. 9: 9, 18: 22, äfvensom om dönet på första Pingstdagen Act. 2: 6 (jfr v. 2); — 2:o) *om lefvande varelser*: a) röst, stämma α) om menniskor: Mt. 3: 3 *σαπε*; β) om Gud och englar Mt. 3: 17 *σαπε*; φωνή γίνεσθαι äfven φέρεται 2 Petr. 1: 17 (se φέρω); κράζειν φ. Act. 24: 21 se κράζω, ἀλλύσσειν τὴν φ. Gal. 4: 20 se ἀλλύσσω; φ. τῶν προφητῶν Act. 13: 27 propheternas röster d. ä. prophetior; — b) rop, skri Mt. 2: 18 *al.*; — c) språk, tungomål γένη φωνῶν 1 Cor. 14: 10 slag af språk, olika språk »i så stor mängd kanhända gifves det olika språk i världen», äfven v. 11; ἐν ἀνθρώπου φ. 2 Petr. 2: 16 »ett språklöst djur talade på menniskospråk» (paronomasi).

φῶς, φωτός, τό (sdr. af φάος, af φάω, φαίνω) ljus 1:o) i egentlig och fysisk mening: a) i och för sig Mt. 17: 2. 5 νεφέλη φωτός ljusmoln l. -sky (= schekina) || φωτεινή; b) himlakropparnes ljus (solens, månens, stjernornas) πατήρ τῶν φ. Jac. 1: 17 himlaljusens Fader (Skapare); c) dagsljuset Joh. 3: 20, 21, τὸ φ. τοῦ κόσμου τούτου Joh. 11: 9 denna verdens ljus = dags- l. solljuset; ἐν τῷ φ. Mt. 10: 27, Lc. 12: 3 d. ä. offentlig 1. uppenbarligen) (ἐν τῇ σκοτίᾳ hemligen; d) ljussken, ljus (lykta l. lampa) Lc. 8: 16, Act. 16: 29, äfven φ. λύχνου Apoc. 18: 23, τῆς δόξης Apoc. 21: 24 = νεφέλη φωτός Mt. 17: 5 = schekina (se ofvan); 1 Tim. 6: 16 den otillgängliga ljusglans hvaruti Gud bor, äfven Act. 9: 3 *al.* om den ljusglans som kringstrålade Paulus på vägen till Damascus; e) eld Mc. 14: 54, Lc. 22: 56; — 2:o) i tropisk och andlig mening τὸ φ. τὸ ἐν σοί Mt. 6: 23 ditt inre ljus, förstånd; då (sol)ljuset utmärker sig för den största renhet och tillika upplyser och fröjdar allt, så användes det ss. bild på gudomlig helighet, sanning och salighet, i synnerhet betecknas dermed den gudomliga sanningen) (σκοτία hkt se, τὸ φ. δμῶν Mt. 5: 16 det ljus, hvars innehafvare J ären, Rom. 13: 12 *al.*; περιπατεῖν l. εἶναι ἐν τῷ φ. 1 Joh. 1: 7, 2: 9; det brukas a) om Gud ss. urkällan till allt ljus, hkt alltså utgör sjelfva Guds väsende 1 Joh. 1: 5. 7 *al.*; b) om J. Chr., ss. utstråling af Guds herrlighet (se ἀπαύρασμα) och ett aftryck af Hans väsende Joh. 1: 4. 5. 7 följ. *al.*, ss. Han ock kallar sig sjelf τὸ φ. τοῦ κόσμου Joh. 8: 12 d. ä. den från hkn den gu-

domliga sanningen utgår i menskligheten; c) om Apostlarne, hka Frälsaren sjelf kallar τὸ φ. τοῦ κόσμου Mt. 5: 14 = J ären dertill bestämda, att, liksom solen upplyser världen med det fysiska ljuset, andligen upplysa menskligheten genom sanningens meddelande (Christus är ljuset *principliter*, lärjungarne *mediate* Eph. 3: 9 ss. förmedlare af sanningen till menniskornas frälsning och salighet Act. 13: 47); d) om de christna i allmänhet, hka ss. upplyste af Guds Ande också å sin sida äro ljus, och kallas οἰοὶ l. τέχνα φωτός Joh. 12: 36, Eph. 5: 8 (jfr Phil. 2: 15).

φωστήρ, ἥρος, ὁ (φάσχω lysa af fgde) ljusgifvare, lysande himlakropp, himlaljus (solen, månen, stjernorna) φαίνεσθε ὡς φ. ἐν κόσμῳ κ. τ. λ. Phil. 2: 15 J framstån ss. himlaljus i världen (ss. solen lyser om dagen, månan och stjernorna om natten), emedan J innehafven lifsordet = evangelium; — äfven ljusglans = schekina Apoc. 21: 11.

φωσφόρος, ον (φῶς, φέρω) ljusbärande, ljusgifvande *subst. scil.* ἀστήρ den stjerna som medför dagsljuset, lucifer, morgonstjerna 2 Petr. 1: 19 (se λύχνος). *

φωτεινός, ή, ὄν, (φῶς) ljus νεφέλη Mt. 17: 5 || φωτός; lysande, upplyst Mc. 6: 22, Lc. 11: 34. 36 om alltså din kropp är helt och hållet upplyst, utan att hafva ngn mörk del; upplyst skall han vara då helt och hållet, ss. när ljuset (lampan) med sin glans upplyser dig.

φωτίζω, ἴσω l. ἰῶ, ἴσα; ἴσμα, ἴσθην (φῶς) 1:o) *transit.* be- l. upplysa τινά Lc. 11: 36, Apoc. 21: 23, *metaphor.* Joh. 1: 9, Eph. 3: 9; föra ur mörkret i ljuset, framkalla i ljuset, uppenbara 1 Cor. 4: 5, 2 Tim. 1: 10; — *pass.* upplysas Apoc. 18: 1, *metaphor.* komma till insigt af sanningen Hebr. 6: 4, 10: 32, πεφωτισμένους κ. τ. λ. Eph. 1: 18 upplyste i ansceude till cdra hjertans ögon = invärtes ögon (*accus. partic.* svarar till föregående dativ. δμῶν och är en *accus. absol.* ss. ofta i profangrek.); — 2:o) *intrans.* lysa, glänsa ἐπί τινα Apoc. 22: 5 på l. öfver ngn, be- l. upplysa ngn.

φωτισμός, οῦ, ὁ (fgde) upplysning, *metaphor.* glans l. ljus εἰς τὸ μὴ ἀγύρασαι κ. τ. λ. 2 Cor. 4: 4 på det att icke glansen l. ljuset af evangelium om (den upphöjde) Christi herrlighet skulle skina för dem (ty för de blinda skiner icke det lysande) = på

det att de icke skulle fatta Evangelii upplysande sanning; *πρὸς φωτισμὸν κ. τ. λ. v. 6* på det att vi skulle låta lysa d. ä. uppenbara kunskapen om Guds herrlighet i Christi ansigte (meddelad

genom predikan lyser kunskapen, och dess glans strålar på *Christi ansigte*, emedan det är detta, hvars herrlighet skådas i predikans spegel se 2 Cor. 3: 18 och *κατοπτρίζω*).

X.

Χαίρω, χαρίζομαι, ἐχαίρειν (troligen beslägtadt med *χάω, χάνω, χύσσω* hio, *hisco*, liksom vara upp-sluppen) fröjda sig, glädja sig, glädjas, vara glad a) *absol.* Mt. 5: 12 *al.*, *χ. ἀγαλλιώμενοι* 1 Petr. 4: 13 glädjas med fröjd (deras glädje var förut förenad med smärta och sorg), *χ. ὁρῶν* Joh. 20: 20, Phil. 2: 28 jag gläder mig öfver att se I. ser med glädje (enligt det i profangrek. vanliga constructionssättet af *λανθάνω, τυγχάνω* o. s. v. med *partic.*); — b) *cum subst. conjugato χαράν* känna I. erfara glädje ss. *ἡ* attraction för *ἦν χαίρομεν* 1 Thess. 3: 9, *ἐχ. χαράν μεγάλην σφόδρα* Mt. 2: 10 de erforo en ganska stor glädje, fröjdade sig öfvermåttan I. i högsta grad (förstärkningen ligger icke i *χαράν*, utan i *μεγάλην*; deremot Joh. 3: 29 *χαίρει χαρᾶ* han gläder sig högligen; — c) *andra constructionssätti: τινί* Rom. 12: 12 på grund af ngt, *τί* öfver ngt ss. *τὸ ὄ* *αὐτό* Phil. 2: 18 men öfver detsamma, *ἀπό τινος* 2 Cor. 2: 3 med anledning af ngn I. hafva sin glädje af ngn, *διὰ τινα* Joh. 11: 15, 1 Thess. 3: 9 för ngn skull, *ἐν τινι* Lc. 10: 20 *al.* i ngn punkt I. öfver ngt, *ἐν Κυρίῳ* Phil. 3: 1, 4: 4 i HERRanom (så att fröjden har sin grund i Christo, är en christlig glädje) (*κατὰ χάρισμα*), *ἐπὶ τινι* Mt. 18: 13 *al.* öfver ngt; — *imperat. χαίρει* (*χαίρετε*) Mt. 26: 49 *al.* var den vanliga helsningsformeln egentl. fröjda dig, deraf: god dag, var helsad, hell dig! — *injiv.* vid början af bref (liksom *ἔρρωσο* och *ἔρρωσθε* vid slutet, se *ῥώνυμι*), hvarvid *λέγει* I. *λέγουσι* förstås inunder: egentl. säga till ngn att må väl, önska fröjd (välgång), bedja I. låta helse Act 15: 23 *al.*; äfven bedja ngn vara välkommen i sitt hus *λέγειν τινὶ* χ. 2 Joh. 10. 11 (ett förtroligt umgänge med en irrlärare utvisar delaktighet i hans ouska jfr Mt. 10: 12—14, 2 Cor. 6: 14—17, 1 Tim. 5: 22 *al.*); — *partic.* öfversättes ss. *adv.* med glädje Lc. 19: 16.

χάλαζα, ης, ἡ (följ.) hagel Apoc. 8: 7 *al.*

χαλάω, άσω, ασα (*χάω*, se *χάσμα*) lossa, släppa efter, nedsläppa I. -sänka Mc. 2: 4, nedhissa Act. 9: 25, nedhala Act. 9: 25, 27: 17. 30 (se *σχεῦος*), hala I. lägga ut Lc. 5: 4; *pass.* nedhissas 2 Cor. 11: 33.

Χαλδαῖος, ου, ό, plur. *כַּלְדַּיִם* (af *כַּלְדַּיִם* Abrahams brorson, Nahors son) *Chaldæer*; så kallas i G. T. invånarne i Babylon och det Babyloniska riket (äfven *כַּלְדַּיִם*); *χῆ Χαλδαίων* Act. 7: 14 är = *כַּלְדַּיִם* *כַּלְדַּיִם*, som väl var = Ö. Mesopotamien, så att *כַּלְדַּיִם* utgjorde ett district och icke en stad. *

χαλεπός, ή, όν (beslägtadt med *χόλος* galla, vrede) vred, vresig, knarrig, oud, svår, besvärlig, betänklig, farlig 2 Tim. 3: 1, vådlig, vild Mt. 8: 28.

χαλωναγωγέω, ησα (följ., *ἀγωγή*) föra, leda, styra med betsel I. töm, hålla i tygel, tygla, styra *metaphor.* Jac. 1: 26, 3: 2.

χαλινός, οῦ, ό (*χαλάω*) töm, tygel, betsel Jac. 3: 3, Apoc. 14: 20.

χαλκxος, α, ον smdr. -*ούς, ῆ, οῦν* (*χαλκός*) af koppar Apoc. 9: 20. *

χαλκxός, έως, ό (*χαλκός*) koppararbetare I. -smed, men äfven jernsmed, smed 2 Tim. 4: 14 (emedan kopparn upptäcktes före jernet, så användes i början det redan befintliga ordet *χαλκxός* äfven på jernsmed och var äfven sedermera den vanliga benämningen, ehuru jernsmed rätteligen hette *σδηρxός*). *

χαλκxιδών, όνος, ό *chalcedon* I. -donier, en karbunkelfärgad ädelsten ss. glödande kol; enligt andra en halfgeuomskinlig himmelsblå ädelsten med schatteringar af andra färger Apoc. 21: 19 || *καρχιδών*. *

χαλκίον, ου, τό, diminut. (af *χαλκός*) allt af koppar arbetadt, kopparfat I. -kärl Mc. 7: 4. *

† χαλκολίβανον, ου, τό — härledningens oviss; enligt somliga vox hybrida af följ. och 𐤇𐤁𐤏 hvit = hvit l. glänsande koppar; andra anse ordet = $\delta\rho\epsilon\acute{\iota}\chi\alpha\lambda\kappa\omicron\varsigma$, orichalcum, bergmalm, men detta togs = aurichalcum af aurum och skulle vara en metall dyrbarare än guld; på de ställen der det förekommer i N. T. Apoc. 1: 15, 2: 8 är endast fråga om glans, icke dyrbarhet — Luther öfversätter ordet med messing — glödande, glänsande malm.

χαλκός, οῦ, ὁ metall, malm a) koppar (ss. den första metall man lärde smälta och bearbeta) Apoc. 18: 12; — b) kopparkärl l. -fat 1 Cor. 13: 1 (»malm»); — c) kopparmynt l. -penningar Mt. 10: 9 *al.*

χαλκοῦς, ῆς, οῦν, se $\chi\acute{\alpha}\lambda\kappa\epsilon\omicron\varsigma$.

χαμαί, adv. humi, på l. till jorden l. marken Joh. 9: 6, 18: 6.

Χαναάν, ἡ (Josephus ἡ Χανααία — 𐤇𐤁𐤏 egentl. lågland af 𐤇𐤁𐤏 vara ödmjuk l. låg) (𐤇𐤁𐤏 högland = Syrien; andra af 𐤇𐤁𐤏 Hams son) $\gamma\eta$ X. Act. 7: 11, 13: 19 Chanaans land, Chanaan; det vester om Jordan liggande Palæstina (det öster derom liggande hette 𐤏𐤓𐤁𐤏 = Peræen) jemte Phœnicien, innan Israëliterne kommo deraf i besittning; sedermera, då Chananiterne trängdes bort i norr, kustlandet Phœnicien. Af det södra Chanaan behöll blott Philistæa sitt gamla namn. Benämningen lågland passar egentligen blott på kustlandet, hkt kanhända först befolkades af de chananitiska stammarna.

Χαναανῖος, α, ον (fgde) egentl. invånare i $\gamma\eta$ Χανααν, Chananæisk; men då Israëliterne bortträngde invånarne derifrån, drogo dessa sig norr ut till Phœnicien och kallades Phœnicier (se Συροφοίνισσα), deraf Phœnicisk Mt. 15: 22. *

χαρά, ἄς, ἡ (χαίρω, ἐχάρην) 1:o) fröjd, glädje Mt. 2: 10 *sæpe*, ἀπὸ τῆς χαρᾶς αὐτοῦ Mt. 13: 44 på grund af l. föranledd af sin glädje, likaså Lc. 24: 41 (den glada öfverraskningen hindrade lärjungarne i förstone att tro — se Liv. 39: 49), Act. 12: 14 (af glädje skyndade hon in till lärjungarne och glömdo att öppna porten); ἐν χαρᾷ Rom. 15: 32 i glad sinnesstämning, μετὰ χαρᾶς Mt. 13: 20 *al.* med fröjd; εἰς ἐλθῆ εἰς τὴν χ. τοῦ Κυρίου σου Mt. 25: 21. 23 gack in o. s. v. d. ä. blif delaktig af det glädjetillstånd, hvaruti din HERre befinner sig; χ. ἐν πνεύματι ἀγίῳ

Rom. 14: 17 fröjd i den H. Ande d. ä. den fröjd som åtnjutes i den H. Andes gemenskap (och således verkas af Honom) = χ. πν. ἀγίου 1 Thess. 1: 6 en fröjd som utgår l. verkas af den H. Ande (jfr ock Gal. 5: 22); — 2:o) fröjdeämne, föremål för fröjd Phil. 4: 1, 1 Thess. 2: 20.

χαράγμα, απος, τό (χαράσσω tillspetsa, men äfven inskära, inpräglä, beslägtadt med $\gamma\rho\acute{\alpha}\varphi\omega$) egentl. det *inskurna* o. s. v., bildhuggeriarbete, konstverk, verk τέχνης ἀνθρώπου Act. 17: 29 af menniskokonst; χ. ἐπὶ τῆς χειρός κ. τ. λ. Apoc. 13: 16 intryckt märke l. tecken på deras högra hand l. på deras panna (Romerske soldaterna plögade märkas på högra handen med tecknet för deras afdelning l. fältherrens l. kejsarens namn; äfven slafvar i Österlandet tecknades med deras herrars namn; detta tecken är en motsats till det tecken som omtalas Apoc. 7: 3 följ., 14: 1).

χαρακτήρ, ῆρος, ὁ (se fgde) egentl. a) *verktyg att inskära* l. inrista, äfven personen som gör inskärningar; — b) det *inskurna*, intryckta, i synnerhet prägel l. stämpel på mynt, aftryck, afbild; — c) den egendomliga prägel l. stämpel, som är påtryckt en person l. sak, hvarpå man känner den igen och hvarigenom den skiljer sig från alla andra, egendomligt väsende l. uttryck, *karaktär*; — i N. T. säges Frälsaren vara χ. τῆς ὑποστάσεως Θεοῦ Hebr. 1: 3 ett aftryck af Guds väsende (liksom myntet är en afprägling af stämpeln och sigillet af pitschaftet, så Sonen af Fadren, så att man tydligt igenkänner den sednare af den förra — Sonen är den bild, i hkn Fadren fullständigt uppenbarar sig — »den mig ser, han ser Fadren» Joh. 14: 9), se ock ἀπαύγασμα. *

χάραξ, αχος, ὁ (se $\chi\acute{\alpha}\rho\alpha\gamma\mu\alpha$) *påle*, palisad; (den palisaderade) vallen Lc. 19: 43 (vallen bildades af uppkastad jord och deruti hedsatta pålar). *

χαρίζομαι, ἴσομαι, ἰσμαι, ἰσάμην; ἰσθήσομαι, ἰσθῆν (χάρις) *depon. med. gratificor*, göra l. säga ngn ngt angenämt l. glädjande, bevisa ynnest l. välvilja, villfara ngn, göra ngn till viljes; deraf a) ss. prof på sin ynnest *skänka*, förära, förlåna τινί med *injūn.* Lc. 7: 21 (synförmåga), äfven τινί τι ngn ngt Rom. 8: 32, Gal. 3: 18, Phil. 2: 9; τινά τινι *condonare cui quem*, skänka ngn åt ngn a) ngn till behag (*dat. commodi*) l. för ngus skull rädda ngn Act. 27: 24, β) till ngus godtyckliga behandling utlemna ngn Act. 25: 11. 16; — b) *skänka efter*, eftergifva τινί τι Lc. 7: 42.

43 (en skuld); — c) *skänka efter*, tillgifva, förlåta *τινί τι* 2 Cor. 2: 7, 10, 12: 13, Eph. 4: 32, Col. 2: 13, 3: 13; — *pass.* skänkas, förlänas *τά* — — — *ὑμῖν* 1 Cor. 2: 12 de oss af Guds nåd förlänta gåfvor (Messiasrikets), *ὑμῖν ἐχαρίσθη* Phil. 1: 29 eder har den nåden vederfarits att för Chr. o. s. v.; utlemnas, lösgifvas *τινί* ngn till behag Act. 3: 14, Phil. 22; få förlåtelse t. ex. 2 Cor. 2: 10 jag har fått ngt förlåtet (der *perf.* mot vanan nyttjas *passive*).

χάρων, egentl. *accus.* (af följ.), nyttjas *adverbialiter*, ss. det latinska *gratia*, med *genit.* för skull, för o. s. v. *χάρων τίνος* 1 Joh. 3: 12 hvarföre? *οὐ* *χ.* Lc. 7: 47 hvarföre l. derföre, *τούτου χ.* Eph. 3: 14 derföre l. för detta behof l. ändamål, *τῶν παραβάσεων χ.* Gal. 3: 19 för öfverträdelsernas skull l. till fördel för öfverträdelserna d. ä. på det att öfverträdelserna skulle uppkomma (jfr Rom. 3: 19, 20, 5: 20 *al.*), *λοιδορίας χ.* 1 Tim. 5: 14 till fördel för smädelsen (så att det tjente till smädelse emot församlingen) o. s. v.

χάρις, *ιτος*, *ή* (*χαίρω*, beslägtadt med *carus*, *gratus*) 1:o egentl. *glädighet*, glädtigt l. intagande väsende, behag l. ljuflighet Lc. 4: 22, Col. 4: 6; — 2:o) *huldhet*, Lc. 2: 40 *al.*, gnnst Rom. 4: 4 *al.*, ynnest 2 Cor. 8: 4 *al.*, välvilja *πρός τινα* Lc. 2: 47 i förhållande till ngn l. hos ngn, *καταθέσθαι χάριτας* l. *χάρων τινί* Act. 24: 27, 25: 9, se *κατατίθημι*; oftast *Guds nåd*, som är ett utflöde ur kärleken, hkn i synnerhet då visar sig ss. nåd, när den framträder på ett oförtjent (oförskyldt) sätt der, hvarest den gudomliga rättvisan i stället borde straffande uppträda — denna Guds nåd visar sig så väl a) i allmänhet *εὐρίσκειν χ. παρά τῷ θεῷ* Lc. 1: 30 = *וְיָצְאָה לְךָ נִצְיָה*, *al.*, som b) förnämligast i den genom Christum inrättade nådesanstalten genom tron *gratia Dei in Christo per fidem data* Guds oförskylda nåd i Christo *JESu* Rom. 3: 24 *al.*, det samma om J. Chr. Rom. 5: 15 *al.* (emedan det var ett bevis på Hans nåd, att Han åtog sig mennisköslägtets frälsning); — *χ. ἀντι χ.* Joh. 1: 16 nåd i nåds ställe, den ena nåden efter den andra (så att alltid en ny nåd åter träder i den förras ställe — det kunde hetat: *χ. ἐπι χάρον* i analogi med Phil. 2: 27 *λόπην ἐπι λόπην* — andra tyda: den Nytestamentliga nåden i stället för den Gammaltestamentliga), *χάριτι scil. Θεοῦ* Eph. 2: 5. 8.

χ. Θεοῦ Rom. 3: 24 *al.* genom Guds nåd, *ἐν χ.* Col. 3: 16 i förmågo af den gudomliga nåden (som nemligen verkar i hjertat och driver menniskorna till den invärtes sången — hör till *ἄδοντες κ. τ. λ.*), äfven *ἐν χ. Θεοῦ* 2 Cor. 1: 12; *τοῦτο γάρ χ.* 1 Petr. 2: 19 ty detta är nåd, att anse ss. nåd af Gud; — i början och slutet af de Apostoliska brefven förekommer ofta helsningen *χάρις καὶ εἰρήνη* (understundom med tillägg af *ἔλεος*) Rom. 1: 7 *al.*, hvarvid *χ.* ntmärker det nådefulla sinnelag hos Gud i Christo emot församlingarne, som Aposteln tillönskar dem, *εἰρήνη* den factiska följd, som uppkommer genom bevisningen af denna *χάρις*; märkligast är sluthelsningen 2 Cor. 13: 13, emedan den tillika framställer den gudomliga Treenheten (der står *vårs Heras J. Christi nåd* först, emedan den utgör det förmedlande emellan de trogne och Guds kärlek l. det hvarigenom man kommer till *Guds kärlek* — se t. ex. Rom. 5: 1. 2; slutligen förekommer *den H. Andes delaktighet* l. delaktigheten i den H. Andes gåfvor; emedan den är en följd af de begge andra). — 3:o) om *Gud*: nådegåfva, se i synnerhet 1 Petr. 4: 10 *ποιήθη χ.* ss. ett inbegrepp af allt det, som genom Guds nåd blifvit de trogna till del; enskildt ss. det apostoliska embetets Rom. 12: 3, 15: 15, 1 Cor. 3: 10, Eph. 3: 2, nådebevis l. -bevisning 2 Cor. 1: 15 (hvar Paulus kom, kom han ss. meddelare af Guds *χάρις*), 2 Cor. 4: 15 (vår räddning), 2 Cor. 9: 8 *al.*; om *menniskor*: kärleksgåfva l. -bevisning, välgörenhet (collect) 1 Cor. 16: 3, 2 Cor. 8: 4. 6 *al.*; välgerning, välsignelse *δοῦναι χ. τινί* Eph. 4: 29 gifva välsignelse åt ngn, vara välsignelserik för ngn (det goda l. tjenliga talet är subject till *δῶ*). — 4:o) tack, taeksamhet, taeksägelse *χ. τῷ θεῷ scil. ἔστω* Rom. 6: 17 *al.* Gudi vare tack! *ποία ὑμῖν χ. ἐστίν* Lc. 6: 33. 34 hvad hafven J för tack? = hkn lön l. vedergällning derför hafven J att vänta af Gud? *ἔχειν χ.* Lc. 17: 9 *al.* hysa taeksamhet l. taeka, *χάριτι* 1 Cor. 10: 30 med taeksägelse.

† *χάρισμα*, *ατος*, *τό* (*χαρίζομαι*) egentl. det *skänkta*, skänk, gåfva; i N. T. i synnerhet om Guds nådegåfvor, som genom den H. Ande meddelas, *nådegåfva*, hvarmed kan förstås så väl det hos de trogne genom den H. Ande verkade nya andeliff, som oek hvarje till en christlig verksamhet meddelad skicklighet (så t. ex. har ordet 1 Tim. 4:

14 afseende på *παράκλησις* och *διδασκαλία*, 2 Tim. 1: 6 på embetsverksamhet o. s. v.); *χ. πνευματικόν* Rom. 1: 11 andlig gåfva (christlig uppbyggelse), Rom. 5: 15 nådegåfva *κατ' ἔξοχὴν* d. ä. rättfärdiggörelse; nådegåfvorna uppräknas Rom. 12: 6—8, de utomordentliga för det apostoliska tidehvarvet egendomliga 1 Cor. 12: 4 följ.

† *χαριτώ, ωσα; ωμαι (χάρις)* benåda Eph. 1: 6; p. p. p. Lc. 1: 28 benådad.

Χαῤῥάν, alii Χάρραν, ἡ indecl. (𐤇𐤒𐤍 troligen torr, förbränd trakt af 𐤇𐤒𐤍 förbrännas) *Haran*, græce *Κάρραι*, gammal stad i vestra Mesopotamien, hvarifrån Abraham drog ut till Chanaans land Genes. 12: 5; staden låg på en vidsträckt af berg omgifven slätt, ryktbar genom Crassi nederlag; fkmr Act. 7: 2. *

χάρτης, ου, ὁ (χαράσσω se χάραγμα) charta, papper 2 Joh. 12; egentl. pappersblad förfärdigadt af papyrosväxtens särskilda hvarf l. hinnor (sådana hinnor uppgifvas hafva varit till och med 20, den innersta bäst och så aftagande i godhet till den yttersta; innan de begagnades, utbreddes de på en med Nilvatten l. lim fuktad tafla jemte hvarandra, ofvanpå dessa lades andra tvärsöfver och förenades med dessa genom lim l. Nilvatten; derpå aftogos de enskilda styckena, pressades, torkades i solen, förenades med hvarandra och upprullades — papyrosbusken, *πάπυρος ὁ* och *ἡ*, växer vid Nilflodens stränder liksom säf; se *βύβλος*, som nyttjas promiscue st. *πάπυρος*); det gafs papper af olika godhet: det finaste var det *Augustanska* (af Augustus), 2:dra rummet intog det *Livianska* (af Livia) och 3:dje det *Presterliga* (*ιερατική*); de 2 första slagen svarade emot vårt postpapper, det 3:dje vanligt skrifpapper, se vidare *μέλαν* och *χάλαμος*. *

χάσμα, ατος, τό (stam *χάω*, hvaraf *χαίνω*, *χάσχω* hio, hisco, gapa) *gap*, gapande öppning, »svalg», remna, klyfta Lc. 16: 26. *

χείλος, εος, τό (se fgde) egentl. öppning, läpp Mt. 15: 8 *al.*, *καρπὸς τῶν χ.* Hebr. 13: 15 (se *καρπός*); *metaphor.* kanten l. brädden på hvarje öppning, rand, strand *τῆς θαλάσσης* Hebr. 11: 12.

χειμάζω (χειμα) slagregn af *χέω* — sedan årstiden för regn och storm i Österlandet = *χειμών* vinter) ntsätta för vinter, köld, storm; *pass.* blottställas för vinter o. s. v., lida l. ansättas af storm,

bestormas Act. 27: 18; *intrans.* i profangrek. öfvervintra. *

χειμαῖρος, ου l. smdr. *χειμαῖροος, ους, ουν* (af *χείμα*, se fgde och *ρόος, ροῦς* flöde, flod) *regnflödande seil.* *ποταμὸς* ström; ss. *subst.* regnbäck, bäck Joh. 8: 1. *

χειμών, ὠνος, ὁ (χειμα, se χειμάζω) *utgjutning*, regn, snö, storm, Act. 27: 20, oväder Mt. 16: 3; regnväder, regntid, köld, vinter Joh. 10: 22, 2 Tim. 4: 21; *χειμῶνος* om vintern Mt. 24: 20, Mc. 13: 18. — *Ann.* Regntiden l. vintern räckte under sednare hälften af *Cislew* = December, hela *Tebeth* och förra hälften af *Schebath*; Österlänningarne räknade 7 årstider, liksom Grekerne, se *ὀπώρα*.

χείρ, χειρός, ἡ (enligt somliga af *χάω, χέω* gapa, alltså egentl. remna l. spricka; enligt andra af dessa verber i betydelsen fatta, alltså egentl. det hvarmed man fattar uti ngt) 1:o *hand* Mt. 3: 12 *al.*, *ἄρῃεν τινὰ ἐπὶ τῶν χ.* Mt. 4: 6 bära ngn på händerna (Ps. 91: 11. 12; *ilden*, som är tagen af hulda och omtänksamma mödrar, använder frestaren listigt i *egentlig* mening på Messias); se vidare verberna *ἐπαίρω, ἐπιβάλλω, ἐπιτίθημι* och andra, som finnas construerade med *χείρ* l. *χεῖρας*; — 2:o *hand*, kraft, tillhjelp; ofta till omskrifning af den som utför l. förrättar ngt l. förmedelst hkn ngt sker *διὰ τῶν χ.* l. *τῆς χ. τινος* Mc. 6: 2 *al.* genom ngn's händer l. hand d. ä. genom l. af ngn, *διὰ χ. αὐτῶν* Act. 15: 23 (så att de skulle öfverföra skrifvelsen), *ἐν χ. τινος* Act. 7: 35 (*Tisch.* har *σύν*), Gal. 3: 19 förmedelst ngn; — 3:o *hand*, makt, våld *διδόναι* l. *παράδιδόναι* l. *παρατίθεσθαι τινα* l. *τι εἰς χ.* l. *ἐν τῇ χ. τινος* Mt. 17: 22 *al.* öfverantvarda l. -lemna ngn l. ngt i ngn's makt l. våld) (*ἐκ χ. τινος ὑπαίξεν, ἐξελέσθαι* o. s. v. Lc. 1: 74 *al.* ur ngn's våld; — *anthropomorph.* om Guds allmakt Act. 7: 50 *al.*, skyddande försyn Lc. 1: 66 *al.*, straffande rättfärdighet Act. 13: 11 o. s. v.; *ἴσα ἡ χ. σου καὶ ἡ βουλὴ σου προώρισεν* Act. 4: 28 * (*zeugma*, emedan verbalbegreppet icke egentligen passar till *χείρ* äfven om *χ.* öfversättes med förfogande makt l. dylikt).

χειραγωγέω (följ.) *handleda*, leda vid handen Act. 9: 8, 22: 11.

χειραγωγός, ὄν (χείρ, ἄγω) *handledande*, förande vid handen; *subst.* handledare Act. 13: 11. *

χειρόγραφον, ου, τό (egentl. *neutr.* af *adj.* *χειρόγραφος* med handen skrifven af *χείρ*, *γράφω*) det med handen skrifna, *handskrift*, handskrifven försäkran, skuldebref τὸ καθ' ἑμῶν χ. τοῖς δόγμασιν Col. 2: 14 det emot oss med (de bekanta) befallningarne handskrifna, den emot oss lydande handskrift (= den *Mosaiska lagen*, hvilken är skrifven καθ' ἑμῶν, emedan dess fordringar icke kunna af ngn uppfyllas, och är en *χειρόγραφ.*, emedan menniskorna äro förpligtade att uppfylla den och den utvisar dem ss. gäldenärer — borggenären är Gud).

χειροποίητος, ου (*χείρ*, *ποιέω*) *handgjord*, af l. med (mennisko)händer gjord l. uppförd Mc. 14: 58 *al.*

χειροτονέω, ησα; ἤθην (*χείρ*, *τέίνω* *tendo*) *räcka upp handen*, säges i synnerhet om valsättet i folkförsamlingarne (*χειροτονία*); sedan i allmänhet välja, genom val tillsätta Act. 14: 23, 2 Cor. 8: 19.

χείρων, ου, oregelbunden *comparat.* till καχός (af obruklig *posit.* χέρης = *χείριος* under ngns händer) *handterligare*, medgörligare, beskedligare, svagare, sämre, värre Mt. 9: 16 *al.*

Χερουβίμ l. *-είμ* (כְּרֻבִּים, *singul.* כְּרֻב per *metathesim* af כְּרֻב רידא, fara — *qsi* jumentum divinum) *Cherubim*, *Cheruber*, bevingade väsenden i Hebräiska symboliken, hvilkas gestalter tänktes sammansatta af menniska, lejon, örn och tjur (sinnebilder af de högsta krafter i skapelsen: människans vishet, lejonets kraft, örnens snabbhet och tjurens fruktsamhet) se Apoc. 4: 6 följ. om de 4 djuren; dessa fyrgestaltade väsenden förekomma först Genes. 3: 24 ss. paradiset väktare, sedermera vanligen ss. bärande Jehovas thron l. vagnsthron (t. ex. Dav. Ps. 18: 11, 80: 2). Enligt samma föreställning voro 2:ne cheruber anbragta på locket af förbundsarken i det aldrahegaste, mellan hvilkas vingar Jehova tänktes throna Gen. 25: 17 följ. De hade 6 vingar liksom Seraphim Es. 6: 2; med 2 flögo de, med 2 skylde de sitt anlete, med 2 sina fötter; deras kroppar voro helt och hållet fullsatta med ögon Apoc. 4: 6. Beskrifningen om dem förekommer, ehuru troligen med någon öfverdrift, i Hez. 1 och 10 capp.; — fkmr Hebr. 9: 5, der de kallas *Α. δόξης* herrlighetens Cheruber, emedan de buro den gudomliga herrligheten, Guds synliga uppenbarelse bland Israëls folk. *

χίρα, ας, ἡ (egentl. *femin.* af *χῆρος* beröfvad, i synnerhet sin make, af *χάω* se *χάσμα*) enka Mt. 23: 14 *al.*, Lc. 4: 26 är *γυνή* utsatt; *αἱ ὄντως χῆραι* 1 Tim. 5: 3 (äfven v. 5) som verkliga äro enkor d. ä. öfvergifna, värlösa (som sakna anhöriga); den ursprungliga bemärkelsen synes ock passa Apoc. 18: 7 (öfvergifven l. utblottad är jag icke; ehuru äfven staden kan *transl.* kallas enka).

χθές, se *ἐχθές*.

χιλίαρχος, ου, ό (*χιλίοι*, *άρχων*) anförare för l. befälhafvare öfver 1000 man, regementschef, öfverste Mc. 6: 21, Apoc. 6: 15, 19: 18, i synnerhet krigstribun öfver en Romersk cohort Joh. 18: 12 *al.*, se *σπίρα*.

χιλίς, *άδος*, ἡ (följ.) ett antal af 1000, ett 1000-tal Lc. 14: 31 *al.*, *δέκα χ.* = decem millia, *εἴκοσι χ.* = viginti millia l. c.

χιλιοι, αι, α 1000; *χ. ἔτη* *ὡς ἡμέρα μία* 2 Petr. 3: 8 (här framstår skarpt skillnaden emellan gudomlig och mensklig tidsräkning), *χ. ἔτη* Apoc. 20: 2—7 det 1000-åriga riket (*χιλιασμός*) består väsendtligen deruti, att Christus med de sina dömmare och regerar, och att satan är bunden, d. ä. uti de trognas andliga frihet och segerrika kraft emot synden; dermed är dock icke sagdt, att hos alla enskilda menniskor den onda böjelsen är utrotad och det goda segrande utan sedlig kamp, ty detta rike är ännu jordiskt; men hvad patriarkverlden hade lycksaligt och apostlaverlden underbart, skall då återkomma. Hvad den frågan beträffar: när kommer detta rike? så har man sammanställt skapelseveckan med en stor verldsvecka och jemfört sabbatsdagen med den 1000-åriga verldssabbaten l. med andra ord 2000 år förflyto från Adam till Abraham (patriarktiden), 2000 år från Abraham till Christus (G. T:s tid), 2000 år skola förflyta från Christi 1:sta ankomst till den andra (N. T:s tid) = 6000 år, svarande mot de 6 skapelsedagarne, hvarefter det 1000-åriga riket svarar emot den 7:de l. sabbatsdagen.

Χίος, ου, ἡ *Chios*, en mycket fruktbar ö emellan Samos och Lesbos, hörande till Ionien i Mindre Asien. Dess förnämsta produkter voro oeh äro vin och mastix. Ännu räknas ön af Öster- och Vesterländningar för ett verkligt jordiskt paradiset. Hufvudstaden hette ock Chios, hade en god hamn och gillde ämn i Romarnes tid ss. urbs libera;

sannolikt var Homerus här född; heter nu *Scio*; fkmr Act. 20: 15. *

χρών, ὤνος, ὁ (sannolikt af Ἰϋϋϋ =) tunica, underklädnad, kjortel, lifrock; den var ett slags skjorta af linne l. bomull (cattun), som bars närmast kroppen och hvaröfver kastades en vid mantel (*μάτιον*), när man gick ut. Den hade armar och räckte för männer vanligen till knäet och för qvinnor till fotvristen. Jesus befäller sina lärjungar Mt. 10: 10, Mc. 6: 9 att icke hafva l. bära δύο χρώνας, hvaraf följer att understundom ss. på resor och vid arbete 2:ne sådana nyttjades; då hette den undre Ἰϋϋϋ (ett slags skjorta, *σινδών*, hkt se); och den öfre Ἰϋϋϋ , som var ngt längre (tilläfventyrs *ἐπευδύτης*, hkt se); förekommer Mt. 5: 40 al.

χών, ὄνος, ἡ (χέω gjuta) snö, i synnerhet den fallna; den fallande heter *νιφάς*, *νιφετός* nix; fkmr Mt. 28: 3 al.

χλαμύς, ὄδος, ἡ (beslägtadt med *χλαῖνα*, ἡ tjock och vid öfverklädnad af *λάχνη* per *metathesin*, lana, ull) vid och grof öfverklädnad, i synnerhet för ryttare, ryttarekappa, soldat-, fältherremantel Mt. 27: 28. *

χλευάζω (χλεύη skämt, spott, lån) skämta, bespotta, håna, göra narr af Act. 17: 32. *

χλωρός, ἄ, ὄν (χλω, χλωάω blifva varm l. mjuk, smälta) ljum Apoc. 3: 16 (när kallt vatten helt och hållet genomtränges af eld, blir det hett, men i annat fall ljumt. I detta tillstånd uppväcker det vämjelse; lika vämjelse uppväcker hos HERren den menniska, som, nöjd med sig sjelf, hvarken stöter HERren ifrån sig l. af Honom låter sig helt och hållet genomvärmas — se vidare *ζεστός*). *

Χλόη, ης, ἡ (brodd) *Chloë*, en christinna i Corinth l. ock (kanske rättare) i Ephesus, genom hkns anförvandter l. tjenare, som varit i Corinth, Paulus fått underrättelse om söndringarne derstädes 1 Cor. 1: 11. *

χλωρός, ἄ, ὄν (st. *χλοηρός* l. *χλωερός*, af *χλόη* den första gröngula brodden på säd och gräs) gröngul, ljusgrön, i allmänhet grön Mc. 6: 39, Apoc. 8: 7, 9: 4; äfven blekgrön, blek, gulblek, black *ἔππος*, Apoc. 6: 8 (se *ἔππος*).

χξ´ 666; ty χ´ är = 600, ξ´ = 60 och ς´ = 6, Apoc. 13: 18; otaliga försök hafva blifvit gjorda med sammansättningar dels af Hebräiska, dels Gre-

kiska bokstäfver för att utforska det rätta namnet t. ex *Teitan* (Titus), N'ron K'sar (kejsar Nero), *Maometis* (Mahomed), *Apostates* (Julianus Apostata), *Gallos Kaisar* (kejsaren en fransos), *Napoleonti* m. fl.; nyligen har en Svensk lärd, *Berggren*, offentliggjort sin mening: att Arabiska namnet på *propheten Muhammed* skrivet med Grekiska bokstäfver *ναββι μουαμμεδ* l. *ναββη μου-άμμηδ*, af hka hvardera motsvarar 666, dermed betecknas. *

† *χοῖνός*, ἡ, ὄν (*χοῦς*) af grus, stoft, jord, jordisk 1 Cor. 15: 47—49.

χοῖνιξ, ικος, ἡ ett mått för torra varor i synnerhet spannmål, $\frac{1}{48}$ af en *μέδμνος* (det största mått för torra varor = 10 $\frac{2}{3}$ kappar = $\frac{1}{3}$ Sv. tunna), och innehöll 4 *κοτύλαι* (ungefär = 4 kvarter), utgjorde alltså ngt mindre än 1 *stop* och var vanliga dagsportionen för en soldat (*ἡμερησία τροφή*); Apoc. 6: 6. *

χοῖφος, ου, ὁ, ἡ (troligen *onomatop.* ord) ungt svin, *gris*; äfven svin i allmänhet Mt. 7: 6 al. — *Anm.* Med dessa ss. oreña förklarade djur, liksom med hundar, betecknas l. c. Guds ords föraktare (se *κύων*).

χολάω (följ.) 1:o hafva svart galla, vara vansinnig l. galen; — 2:o) i N. T. = *χολόομαι* vredgas, förargas, blifva ond *τινί* på ngn Joh. 7: 23. *

χολή, ἡς, ἡ = *χόλος*, ὁ (χέω gjuta) galla Mt. 17: 34 (man har både onödigtvis och oriktigt öfversatt det på detta ställe med malört), *χ. πικρίας* Act. 8: 23 galla, hvars egenskap är bitterhet (*genit. qualitatis*), *fel amarum* — bild på det sedliga förderfvet ss. *andligt* gift, ty ormens galla ansågs ss. säte för hans gift.

χόος, se *χοῦς*.

Χοραζίν l. *χόζιν*, äfven *Χωραζίν*, ἡ *indecl.* Chorazin, en stad i Galilæen, i grannskapet af Capernaum, alltså på vestra sidan af sjön Genesaret Mt. 11: 21, Lc. 10: 13; fkmr ej i G. T.

χορηγέω, ἴσω, ἡσα (*χορηγός* — följ., ἄγω — chör-anförare) vara *chöranförare*, i allmänhet bestrida omkostnaderna vid inöfningen och uppförandet af en chör — sedan, med uteslutande af begreppet chör, påkosta, gifva, förlåna *τί* 2 Cor. 9: 10, 1 Petr. 4: 11 (*ἴς* är *attraction* st. *ἴν*).

χορός, οῦ, ὁ (= *κύκλος*, *στέφανος* och beslägtadt med *χορωνός*, cornu, curvus) rund, ringdans, dans, chör Lc. 15: 25. *

χορτάζω, ασα; ασθήσομαι, άσθην (χόρτος) fodra, gödla, i classiska profangrek. om boskap, men i sednare språket och N. T. om människor: mäta τινά Mt. 15: 33, τινά τινος Mc. 8: 4 ngn med ngt; med. och pass. mäta sig, mättas, blifva l. vara mätt, i egentlig l. andlig mening Mt. 5: 6 al., από τινος Lc. 16: 21; έξ τινος Apoc. 19: 21 (om foglar).

χόρτασμα, ατος, τό (fgde) egentl. foder för boskapen; sedan i allmänhet näringsmedel, födoämne (för människor) Act. 7: 11. *

χόρτος, ου, ό (chors, eohors; äfven hortus) inhägnad, ladugård, betesmark, det der växande fodret, gräs Mt. 6: 30 al., äfven tillägges χλωρός Apoc. 8: 7 grönt gräs, hvaremot det betyder hö t. ex. 1 Cor. 3: 12, 1 Petr. 1: 24; sädesstrå Mt. 13: 26, Mc. 4: 28 (för dess likhet med gräs, då det uppväxer).

Χουζᾶς, ᾶ, ό (vanligen af חזן se) Chuza, en förvaltare l. hofmästare hos Herodes (Antipas) Lc. 8: 3; man har velat anse honom för densamme som »konungsmannen» Joh. 4: 46. *

χοῦς, χούς, ό (χέω gjuta) grus, uppkastad jord, stoft έκτινάσσειν τόν χ. Mc. 6: 11, se έκτινάσσω. έπιβάλλειν χ. έπί τας κεφαλάς Apoc. 18: 19 kasta stoft på sina hufvuden — var en plägsed hos de sörjande, se ock σποδός.

χράομαι, κέχρημαι, έχρησάμην (qsi χεράομαι af χείρ) handtera, behandla τινί Act. 27: 3 (bemöta l. umgås med) ngn, begagna, betjena sig af τινί Act. 27: 17 al., οὐδενί τούτων 1 Cor. 9: 15 ieke ngn af dessa (rättigheter), μάλλον χρησαι 1 Cor. 7: 21 begagna dig snarare deraf (att hafva blifvit kallad ss. slaf) d. ä. blif trogen ditt slafstånd; använda, bruka τί 1 Cor. 7: 31 (endast här med accus.), iakttaga, gå till väga med τινί 2 Cor. 3: 12 ngt, äfven absol. gå till väga, förfara άποστόμως 2 Cor. 13: 10 med stränghet.

χράω (se fgde) framræcka det begärda, gifva, låna, se χίχηρημι.

χρεία, ας, ή (χρή l. χράομαι) egentl. begagnande, bruk, brukbarhet, nytta, usns; deraf 1:0 behof έχρειν χ. τινός Mt. 6: 8 al. hafva behof af, hafva af nöden, behöfva ngt l. ngn Eph. 4: 28 (ucml. att honom meddelas = den behöfvande), τοῦ δαδάσκειν ύμᾶς τινα (ieke τίνα ss. Tisch. har) Hebr. 5: 12 att ngn l. man lærer eder o. s. v.; τίς χ. med accus. och iññ. Hebr. 7: 11 hvad var det

för ett behof att? hvad behöfdes att?; behof, brist έχρειν χρο. μηθενός 1 Thess. 4: 12 icke hafva brist på ngt, absol. vara i behof, behöfvande, lida brist l. nöd Act. 2: 45, 4: 35, 1 Joh. 3: 17, äfven Eph. 4: 28 (se ofvan); — 2:0 lefnadsbehof, nödtorft i plur. Act. 20: 34 al., τὰ πρὸς (τήν χρο. l.) τὰς χρο. Act. 28: 10 det som tjente till våra lefnadsbehof = τὰ έπιτήδεια lifsförnödenheter.

χροεφειλέτης l. χροεφ-, ου, ό (χρέος, attice χρέως skuld och οφειλέτης) skulde- l. gäldenär Lc. 7: 41, 16: 5.

χρή, imperson. (χρώω, χράομαι) det behöfs, är af nöden, bör, är tillbörligt; sättes liksom δεῖ med accus. och iññ. Jac. 3: 10. *

χρήζω (fgde) hafva af nöden, behöfva τινός Mt. 6: 32 al.

χρήμα, ατος, τό (χράομαι) det som begagnas, brukas, det man betjenar sig af, behöfver; deraf i plur. egodelar, penningar, gods Mc. 10: 23. 24 al., äfven singul. Act. 4: 37 penningesumma.

χορηματιζω, ίσω, ισα; ισμαι, ίσθην (fgde) 1:0 för- rätta göromål, besörja ärender, i synnerhet offentliga l. statsärender, äfven (i med.) drifva handels- l. penningeaffärer; meddela (sändebud) audiens, svar, deraf i N. T. meddela gudomliga svar l. uppenbarelser Hebr. 12: 25; pass. erhålla gudomliga svar l. meddelanden, få uppenbarelse Mt. 2: 22 al.; — 2:0) i sednare Grekiskan: antaga och föra en embetstitel, karakter, ett namn, låta sig kallas, kallas, heta; så ock i N. T. Act. 11: 26, Rom. 7: 3.

χορηματισμός, οῦ, ό (fgde) i profangrek. bland andra betydelse äfven orakelsvar, i N. T. gudomligt svar Rom. 11: 4. *

χρήσιμος, η, ου, äfven 2 ändelser (χράομαι) tjenlig att begagna, bruk- l. användbar, nyttigt εἶς τι till ngt 2 Tim. 2: 14 (utan intresse för den praktiska ehristendomen). *

χρησις, εως, ή (se fgde) begagnande, användning, bruk, umgänge Rom. 1: 26. 27 (om samlag).

† χρηστέομαι (χρηστός) vara god, mild, huldrik 1 Cor. 13: 4; ett i sanning άπαξ εἰρημένον. emedan det icke förekommer i den öfriga Grekiskan, ieke en gång i LXX. *

† χρηστολογία, ας, ή (följ., λόγος) mildt l. vänligt tal, fagert snack, smicker Rom. 16: 18. *

χρηστός, ή, όν, αυλ. vble (af χράομαι) egentl. brukbar, nyttig, duglig, god i sitt slag l. för sitt ändamål, äfven möjligt att umgås med; deraf a) om

saker: mild, god Mt. 11: 30, Lc. 5: 39, 1 Cor. 15: 33; — b) om personer: mild, god, vänlig Lc. 6: 35, Eph. 4: 32, 1 Petr. 2: 3 (här anses, möjligen utan skäl, en paronomasi med *Χριστός* egrum); τὸ χρ. τοῦ Θεοῦ Rom. 2: 4 det goda hos Gud, Guds godhet = följ.

χρηστότης, ητος. ή (fgde) egentl. brukbarhet, duglighet; deraf godhet, välvilja, vänlighet, mildhet Rom. 2: 4 *al.*, χρ. Θεοῦ l. c. *al.* Guds godhet (enligt hku Han är böjd för att göra godt, icke att straffa), ἐπιμένειν τῇ χρ. Rom. 11: 22 (se ἐπιμένω), ποιῶν χρ. Rom. 3: 12 som gör (duglighet l. dugliga saker d. ä.) godt l. rätt — ordet taget *objective*.

χρῆσμα, ατος, τό (χρίω) egentl. det påstrukena, i synnerhet salva, smörjelse, väluktande olja; i G. T. smordes konungar, propheter och prester med den heliga oljan och blefvo derigenom invigde till sina embeten — detta var blott ett yttre tecken till den kraft Gud ville förläna dem genom sin H. Ande; i N. T. blifva alla sanna christna invärtes smorda med den H. Ande och derigenom invigda till ett heligt konungligt presterskap 1 Petr. 2: 5—9 samt införde i hela den evangeliska samningen 1 Joh. 2: 20. 27 (den som icke är smord med den H. Ande d. ä. har undfått Hans gåfvor, är ingen sann christen).

Χριστιανός, οῦ, ὁ (lat.) Christianus, Christen; denna benämning på Christi bekännare förekommer på 3 ställen i N. T. Act. 11: 26, 26: 28, 1 Petr. 4: 16; namnet uppkom (enligt första stället) i Antiochia, men icke inom utan utom kyrkan; ty de christue kalla hvarandra alltid ἄγιοι, ἀδελφοί, μαθηταί, πιστοί, πιστεύοντες. Det är dock icke troligt, att Judarne funno upp ordet; ty, då de visste, att Ἰησοῦς öfversattes med *Χριστός*, aktade de sig nog för att öfverflytta ett så heligt namn på en så förhatad och föraktad sekt; derföre är det sannolikt, att hedningarne och trol. Romarne (ss. ändelsen antyder) kommit upp med detta öknamn, ss. det ock ursprungligen var och ansågs. Benämningen uppkom i Antiochia, emedan de christue först der framstodo ss. ett sjelfständigt samfund, och togs af hufvudet för detta religionssamfund *Christus*, i det namnet Christus betraktades ss. ett *nomen proprium* l. persouligt namn och icke ss. ett embetsnamn, hvilket det ursprungligen var (se följ.).

† *Χριστός, οῦ, ὁ* egentl. *adj. vble* (af följ.) *smord*, den smorde κατ' ἐξοχήν, *Christus, Messias* (se *Μεσσίας*); enligt bruket i G. T. att smörja prester och konungar med den heliga oljan vid invigningen till deras kall (Exod. 28: 41, 1 Sam. 10: 1 *al.*), blef också den åt Patriarkerna utlovade evige Konungen (och öfverstepresten) i G. T. kallad *Messias* (se i synnerhet Dav. Ps. 2 och Dan. 9: 25), äfven i N. T. Joh. 1: 42, 4: 25, men annars ὁ Χ. Mt. 2: 4 *sæpissime*; denne, som härstammade från Davids hus, skulle återgifva Israëls folk dess theocratiska sjelfständighet och herravälde öfver hedningarne, ännu herrligare än under konungarne David och Salomo, och införa en ny tingens ordning, hvarigenom folket både i religiöst och moraliskt afseende skulle blifva i högsta grad förädladt och lyckligt (den verkliga och andliga betydelsen af denne utaf propheterna bebådade konungs rike — det Messianska riket — var dold för mängden). — *Χρ.* är alltså egentl. en benämning, som tillägges Frälsaren med afseende på Hans embete och värdighet, men snart öfvergick det till ett tillnamn, ett *nomen proprium* ss. Ἰ. ὁ λεγόμενος Χ. Mt. 1: 16, 27: 17, äfvensom i sammanställningen Ἰ. Χ. l. Χ. Ἰ. (för att beteckna en person, i hku Marias son är förenad med Guds Son till ett enda väsende), likaså Χ. ensamt ss. Rom. 5: 6. 8 *al.* — Man har vidare anmärkt, att Χ. i *Evangelierne* vanligen förekommer med artikel (undantag likväl Mt. 1: 1. 16—18, Mc. 1: 1, Joh. 1: 17); deremot i *Apostlagerningarne* och *Brefven* oftast utan artikel ss. ett bevis på, att ordet allt mer och mer öfvergått till ett *nomen proprium* (samma förhållande är med *Ἦν. ἄγιον*, se *ann.* vid *πνεῦμα*). — Ὁ Χ. utmärker 1 Cor. 12: 12 hela christna kyrkan ss. ethisk enhet (moralisk person, jfr ock 1 Cor. 6: 15) efter den föreställningen att de christue äro Christi lemmar. — I afseende på Christi död och uppståndelse torde följande bibeltrogna framställning icke anses oviktig: Christus *dog*, då Hans ande skiljde sig från kroppen; Anden gick då till Hades (Act. 2: 31 — neml. den del deraf, som kallas paradis Lc. 23: 43), men kroppen lades i grafven. Christus *uppstod* lefvande ur grafven, i det Hans ande åter förenade sig med kroppen. Efter denna andeus förening med kroppen, d. v. s. i sin förklarade mensklighet gick (nedsteg) Christus till Hades och predikade för andarne i fångelset (Ge-

henna), neml. deras själar som omkommit i syndaflo- den (1 Petr. 3: 19).

χρῖω, ἔχρισσα (beslägtadt med χρῖω *qsi* χερῖω af χεῖρ, handtera, beröra) *stryka*, bstryka, smörja τινά l. τινά τι d. ä. viga, inviga till ett embete (se χρῖσμα och Χριστός) Le. 4: 18 *al.*, i synnerhet med den H. Aude och med kraft Aet. 10: 38; äfven τινά τι ngn med ngt ss. ἔχρισέν σε — — — μετόχους σου Hebr. 1: 9 Gud har smort dig med glädjeolja framför l. mer än dina med- l. stallbröder (har afseende på beredelsen till bröllopsmåltiden Mt. 22: 1 följ. — härmed skildras den högsta salighet, till hkn Christus på sin bröllopshögtid blifvit upphöjd; med μέτοχοι menas deltagarne i måltiden, äfven englarne).

χρονίζω, ᾧ (följ.) tillbringa l. förhåla tiden, dröja äfven med ἡμέραν. Mt. 24: 28 *al.*

χρόνος, ου, ὁ 1:o) *tid*, i allmänhet och obestämd (hvaremot καιρός är en bestämd, begränsad tid med bibegrepp tillika af det passande l. lägliga, se καιρός) t. ex. χρόνοι ἢ καιροί Aet. 1: 7, 1 Thess. 5: 1 tidehvarf (obestämdt huru många) l. tidpunkter (vissa bestämda punkter deruti) *al.*; på frågan: huru lång tid? sättes dels *dat.* Le. 8: 29 *al.*, dels *accus.* Me. 2: 19 *al.*; ἐπὶ χρόνον Le. 18: 4 till en tid, en tid bortåt, *al.*, διὰ τὸν χρ. Hebr. 5: 12 för tidens skull d. ä. med afseende på den tid J redan varit christna o. s. v.; — 2:o) = καιρός, viss, bestämd tid ss. ὁ χρ. τοῦ φαινομένου ἀστέρου Mt. 2: 7 den bestämda tiden under hkn stjernan visade sig, *al.*

χρονοτριβέω, ησα (fgde, τρίβω förnöta) förnöta tiden, dröja Aet. 20: 16. *

χρῦσεος, α, ου, smdr. χρυσοῦς, hkt se.

χρῦσίον, ου, τό. *diminut.* (af χρυσός, men vanligen brukadt i dess ställe) *guldstycke*, guldmynt, guld Act. 3: 6 *al.* (antingen metallen l. penningar); *plur.* guldsaker, guldsmycken 1 Petr. 3: 8.

† χρυσοδακτύλιος, ον (χρυσός, δακτύλιος) med *gyllene* — l. *guldring* l. *ringar* Jae. 2: 2. *

χρυσόλιθος, ου, ὁ (χρυσός, λίθος) egentl. *guldsten*, *chrysolith*, af blekgrön färg, alldeles genomskinlig med dubbel strålbrytning — andra af guldglänsande färg = de nyares *topas*, se τοπάξιον; Apoc. 21: 20. *

χρυσόπρασος, ου, ὁ (följ., πράσον lök) egentl. *guldlök*, *chrysopras*, en blekgrön, i gult och brunt stö- tande, genomskinlig ädelsten Apoc. 21: 20. *

χρυσός, οῦ, ὁ guld och deraf förfärdigade saker Mt.

2: 11 *al.*, guldmynt Mt. 10: 9; χρ. πεπυρωμέ- νος ἐκ πυρός Apoc. 3: 18 förmedelst eld glöd- gadt guld (härmed menas den i anfäktningens eld pröfvade och profhaltiga tron, jfr 1 Petr. 1: 7).

χρυσοῦς, ῆ, οῦν (fgde) *af guld*, gyllene 2 Tim. 2: 20 *al.*

χρυσῶν; ὠμαι (χρυσός) *förgylla*; p. p. p. förgylld l. strålande χρυσῶν Apoc. 17: 4 l. ἐν χρυσῶν Apoc. 18: 16 af l. i guld.

χρώς, χρωτός, ὁ (besl. med χρῖω, χρῖω *stryka*, smör- ja) *yta*, *hud*, *ly*, *färg*; äfven *kropp* Act. 19: 2. * χωλός, ῆ, ὄν (samstammigt med χαλάω) *slapp*, genom musklernas l. senornas förslappning l. led- vridning förlamad, *lam*, *halt* Mt. 11: 5 *al.*; äfven *metaphor.* Hebr. 12: 13 (Aposteln uppmanar förut till en fast gång på helgelsens väg; på det icke den halta lemman i kroppen = församlingen d. ä. den svage må genom andras exempel alldeles vridas ur led = bortdö, utan fastmer helas — visserligen får man härigenom 2:ne metaphorer i versen och derföre skulle vanliga betydelsen af ἐκτρέπο- μαι »vika af vägen» kunna bibehållas; men det motsatta ἰαθῆναι talar för den förra meningen).

χώρα, ας, ῆ (χώω gapa, stå öppen) *rum*, som om- fattar ngt l. som ngt intager, *plats*, *ställe*; deraf 1:o) i *egentlig* mening a) *ort*, *trakt*, *nejd*, *land* Mt. 2: 12 (fädernesland), *al.*, ῆ χρ. Ἰουδαία Me. 1: 5 l. τῆς Ἰουδαίας Act. 8: 1 l. τῶν Ἰουδαίων Act. 10: 39, 26: 20 Judiska landet l. Judæen o. s. v.; — b) *odladt land*, *åkerland* l. *-fält* *smgul.* och *plur.* Le. 12: 16, Joh. 4: 35, Jae. 5: 4; — c) *fasta landet*)(*hafvet* Act. 27: 27; — d) *landsbygd*, *landet*)(*stad* Le. 21: 21; — 2:o) i *metaphor.* mening τοῖς καθ' ἑμῆνοις ἐν χρ. καὶ σικῆ θανάτου Mt. 4: 16 för dem som sitta i det land och den skugga som tillhöra döden (döden d. ä. här den *andliga* döden personificeras: det land, hvars invånare äro andligen döde, tillhör honom ss. territorium för hans välde, och mörker omgifver honom).

Χωραζίν. se Λοραζίν.

χωρέω, ησα (χώω) a) *rymma*, ὤστ'ε — — — θύραν Me. 2: 2 så att icke en gång det som var framför dörren = platsen utanför dörren rynde dem, Joh. 2: 6 (om kärl), 21: 25 (om världen); *metaphor.* gifva rum ἴμῶς 2 Cor. 7: 2 gifva oss rum (i edra hjertan), äfven Mt. 19: 11. 12 gifva rum (i sitt hjerta, d. ä.) upptaga l. tillägna sig ss. grund-

sats l. maxim; — b) *rymma*, gifva l. lemna rum, begifva sig åstad, taga vägen, gå εἰς τι in i ngt Mt. 15: 17; *metaphor.* ingå i l. begifva sig till ngt 2 Petr. 3: 9; äfven gå fram, hafva framgång ἐν ὑμῖν Joh. 8: 37 inom eder l. i edra hjertan (andra: finna rum l. insteg, dock mindre riktigt; ty rum hade visserligen ordet l. talet fått och gjort dem troende v. 30 och 31, men icke vidare utvecklat sig, icke gått l. kommit från stället, utan de hade efter en ögonblicklig tro åter fallit tillbaka).

χωρίζω, *ισα*; *ισμαι*, *ίσθην* (*χωρίς*) söndra, åtskilja, skilja τί Mt. 19: 6, Mc. 10: 9, τινὰ ἀπό τινος Rom. 8: 35. 39; *pass.* skilja sig, begifva sig bort, aflägsna sig ἀπό l. ἔκ τινος Act. 1: 4, 18: 1. 2 *al.* l. *absol.* Phil. 15; p. p. p. skild l. aflägsnad ἀπό τινος Hebr. 7: 26.

χωρίον, *ου*, τό, egentl. *diminut.* (af *χώρα*) plats, ställe, ort, fält, åker Joh. 4: 5, Act. 1: 18. 19 *al.*; landtgdos l. gård Mt. 26: 36, Mc. 14: 32, äfven i *plur.* Act. 4: 34, 28: 7.

χωρίς (*χάω*, se *χώρα*) 1:o) *adv.* afsöndradt, sär-

skildt, för sig sjelf Joh. 20: 7; — 2:o) *πρᾶπος.* med *genit.* skildt ifrån a) oberäknadt, med undantag af, förutan, utom Mt. 14: 21, 15: 38, 2 Cor. 11: 28, oberoende af νόμου Rom. 3: 21 () (διὰ νόμου förmedelst lagen), ἔργων Jac. 2: 18 gerningarne; — b) utan Mt. 13: 34 *al.*, Χοῦ Eph. 2: 12 utan förbindelse med Christus, τῆς σῆς γνώμης Phil. 14 då jag icke kände din åsigt l. mening, *χ.* ἁμαρτίας Hebr. 4: 15, 9: 28 utan synd (då Frälsaren Hebr. 4: 15 säges varit utan synd, men Hebr. 9: 28 hafva burit allas synder och först i sin andra tillkommelse skola visa sig utan synd; så bör detta så förstås, att Han första gången väl var utan *egen*, men icke *fräusmaude* synd, hvilket Han andra gången skall vara, emedan synden är utplånad genom Hans en gång framburna offer).

† χῶρος, *ου*, ὁ (*lat.*) *corus* l. *caurus*, nordvestvind (och det väderstreck hvarifrån den kommer); denna vind var och är mycket häftig och medför köld och frost, hvarföre *Virgilius* talar om frigora cori; Act. 27: 12. *

Ψ.

Ψάλλω, *ψαλῶ* (*ψάω* stryka, gnida) rycka, slita (håret), draga till sig och släppa efter ss. *νευράν* en bågsträng, *κνάρρα χοροδῆν* strängen på ett instrument, *κithάραν* cithra, i allmänhet spela stränginstrument; i N. T. nyttjas ordet blott om sång utan accompagnement af instrument, och det om lofsång till Guds ära, lofsjunga, tacka och lofva τινί Rom. 15: 9, Eph. 5: 19, äfven *absol.* Jac. 5: 13, äfven med *dat. instrumenti* 1 Cor. 14: 15.

ψαλμός, *ου*, ὁ (fgde) egentl. ett på ett stränginstrument speladt stycke, sedan den till strängspelet sjungna sången; i N. T. lofsång, *psalm* 1 Cor. 14: 26 *al.*; den delen af G. T. som kallades *ψαλμοί* (l. ἁγιώγραφα) Lc. 24: 44 (se *διαθήκη*); Davids psalm Act. 13: 33, samlingen af Davids psalmer l. psalmboken heter Lc. 20: 42, Act. 1: 20 βιβλος ψαλμῶν.

† ψευδάδελφος, *ου*, ὁ (*ψευδής*, *ἀδελφός*) *falsk broder* 2 Cor. 11: 26, Gal. 2: 4.

† ψευδαπόστολος, *ου*, ὁ (följ., *ἀπόστολος*) *falsk apostel* 2 Cor. 11: 13. *

ψευδής, *ές* (*ψεύδομαι*) lögnaktig, osann, falsk Act. 6: 13 *al.*

† ψευδοδιδάσκαλος, *ου*, ὁ (fgde, *διδάσκαλος*) *falsk lärare*, lögnlärare 2 Petr. 2: 1 (som lär lögn i stället för sanning). *

ψευδολόγος, *ον* (*ψευδής*, *λόγος*) *som talar osanning*, ljugande; *subst.* = fgde, irrlärare ἐν ὑποκρίσει ψ. 1 Tim. 4: 2 förmedelst irrlärares skenhelighet. *

ψεύδομαι, *ἐψευσάμην* (*act.* *ψεύδω* beljuga, bedraga förekommer cj i N. T. — af *ψῆδος*) *depon. med.* ljuga, tala osanning *absol.* Rom. 9: 1 *al.*, τινά Act. 5: 3 beljuga ngn l. bedraga ngn med osanning (Petrus och de öfrige Apostlarna voro, ss. kyrkans föreståndare, företrädesvis innehafvare och representanter af den H. Ande; derföre var en lögn för dem äfven lögn emot den H. Ande), τινί Act. 5: 4 ljuga för någon l. bedraga någon med osanning, εἰς τινα Col. 3: 9 för någon, κατὰ

- τινος Mt. 5: 11 ljuga på någon (*Tisch.* har ej ψευδομάρτυροι).
- ψευδομάρτυρ, υρος, ό (ψευδής, μάρτυρ = μάρτυς) falskt vittne Mt. 26: 60, τοῦ θεοῦ 1 Cor. 15: 15 emot Gud.
- ψευδομαρτυρέω, ἴσω, ἴσα (fgde) vara falskt vittne, aflägga falskt vittne l. vittnesbörd Mt. 19: 18 *al.*, κατά τινος Me. 14: 56. 57 på l. emot ngn.
- ψευδομαρτυρία, ας, ἡ (fgde) falskt vittnesbörd Mt. 15: 19, 26: 59.
- † ψευδοπροφήτης, ου, ό (följ. l. ψευδής och προφήτης) falsk prophet, lögnprophet ss. Mt. 24: 24 (som föregifver sig vara sänd och inspirerad af Gud) *al.*, falsk lärare l. irrlärare Mt. 7: 15 (falska *christna* lärare) *al.*; ψ. Apoc. 16: 13 är densamme som det 2-hornade odjuret 13: 11 följ.
- ψεῦδος, εος, τό (samstammigt med ψύθος, ψίδος, ψιδυρός, se ψιδυρισμός) egentl. örontasslande, hviskning, förtal; lögn, lögnaktighet, bedrägeri, falskhet, osanning) (ἀλήθεια, Joh. 8: 44 *al.* ἐν πάσῃ δυνάμει — — — ψεῦδους 2 Thess. 2: 9 i hvarje kraftverkan — — — hvilkas ändamål är lögn (ty Antichrist skall bringa det onda till sin största höjd); *abstr. pro concreto* Rom. 1: 25 falska afgudar.
- † ψευδοχριστος, ου, ό (fgde, Χριστός) falsk Christus l. Messias, som falskligen föregifver sig vara Messias Mt. 24: 24 (Me. 13: 22); man har beräknat, att 64 sådana uppträdt efter Kristus.
- ψευδώνυμος, ον (ψευδής, ὄνομα) med ett falskt, uppdiktadt namn, falskt föregifven 1 Tim. 6: 20. *
- ψεῦσμα, ατος, τό (ψεῦδομαι, ἔψευσμαι) egentl. det ljugna, lögn, lögnaktighet) (ἀλήθεια, Rom. 3: 7. *
- ψεύστης, ου, ό (ψεῦδομαι) lögnare, ljugare, lögnaktig Joh. 8: 44. 55 *al.*
- ψηλαφάω, ἴσα (ψάω, ψάλλω) egentl. trefva, famla, känna sig för (ss. en blind i mörkret); taga l. känna på τινά l. τί Le. 24: 39, 1 Joh. 1: 1, vidröra p. p. p. ὄρος Hebr. 12: 18 vidrördt berg; *metaphor.* Act. 17: 27 (den sökande, som träffar på hvad han söker, rör vid l. *tager på* det och har nu verkligen *funnit* det).
- ψηφίζω, ἴσα (följ.) egentl. räkna med småstenar, beräkna, öfverräkna διαπάνην Le. 14: 28, räkna ut ἀριθμόν Apoc. 13: 18.
- ψηφός, ου, ἡ (ψάω stryka, nöta, smula sönder) stenskärfva l. -flisa, i synnerhet afnött l. afrundad kiselsten, calculus, omröstningssten. rösten själf, omröstning, det genom röstpluralitet fattade beslutet;

i N. T. ψ. καταφέρων Act. 26: 10 egentl. nedkasta sin röst i urnan, afgifva sin (bifallande) röst, lemna sitt bifall; ψ. λευχή Apoc. 2: 17 hvit sten (Luther förstod härmed en tafla lik den, som gafs till segervinnarne i de Grekiska kämpaspele i de ras fädernestad med förteckning på de ärebetygelsor och fördelar, som blifvit dem tilldelade; andra tänka härvid på den i domen afgifna frikännande omröstningsstenen i likhet med dess betydelse i profangrek.; men jemföras flera ställen i Apoc. ss. 3: 2, 7: 3, 14: 1, så synes den hvita, klart lysande stenen här vara en liten tafla framför pannan, på hku Guds namn stod inskrifvet, liksom öfverstepresten i sin högtidsskrud bar ett gyllene ännespänn med inskrift: »HERrans helighet» Exod. 28: 36; segervinnaren får alltså här det löfte, att han, prydd med den öfverstepresterliga skruden, härigenom skulle betecknas ss. en till de högsta tjänsteförrättningar i templet invigd).

- ψιδυρισμός, οῦ, ό (ψιδυρίζω hviska, tassla af ψιδυρός hviskande af ψίδος hviskning af ψίω, onomatop. stam) *hwiskning*, örontasslan 2 Cor. 12: 20. *
- ψιδυριστής, οῦ, ό (se fgde) örontasslare, lismare (hemlig bakdantare) Rom. 1: 30. *
- † ψυλίον, ου, τό. *diminut.* (af ψίξ, ψυχός, ό och ἡ liten bit, smula af ψίω = ψάω söndergugga) smula, brödsmla Mt. 15: 27 *al.*

ψυχή, ἡς, ἡ (ψύχω) blåst, fläkt, andande, andedrägt ΨΔΨ 1:ο anima, själ ss. det animaliska l. fysiska lifvets princip, lifsprincipen i kroppen som yttrar sig genom andedräkten a) *lifsenda* så väl om människorna Act. 20: 10, som om djuren Apoc. 8: 9; b) *lifvet* sjelft ζητεῖν τὴν ψ. τινος Mt. 2: 20 (se ζητέω) *al.*, παραιδόναι τὰς ψ. Act. 15: 26 blottställa sina lif, μεριμνᾶν τῇ ψ. Mt. 6: 25, Le. 12: 22. 23 vara bekymrad l. hafva omsorg för sitt lif l. sin själ (neml. så vida man bibehåller den åt sig genom mat och dryck), ό εὐρὼν τὴν ψ. — — — αὐτὴν Mt. 10: 39 och parallellställen »den som skall hafva vunnit sin själ (så vida det sker genom det timliga lifvets räddande medelst förnckelse i dessa förföljelse-digra tider), han skall förlora den (neml. genom förlusten af det eviga lifvet vid parusien), och den som skall hafva förlorat sin själ (så vida detta sker genom det timliga lifvets förlust i förföljelserna, genom sjelfuppföring), han skall vinna den (genom uppståndelsen till det eviga lifvet);

häraf synes anledningen till det påstående, att *ψ.* här och på parallelställen betyder både det timliga och eviga lifvet; c) *lefvande väsende*, själväsende *ψ.* *ζῶσα* 1 Cor. 15: 45 lefvande själväsende)(*πνεῦμα ζωοποιούν* (se *πνεῦμα* 4:o b), *πᾶσα ψ.* *ζωῆς* Apoc. 16: 3 st. *ζῶσα, πᾶσα ψ.* Act. 3: 23 hvarje besjälad l. med själ begåfvad varelse d. ä. människa, *ψυχαί* själar = personer Act. 2: 41 *al.* (i synnerhet vid talbestämningar), *ψ.* *ἀνθρώπων* Apoc. 18: 13 lifegna l. slafvar. — 2:o) animus, själ ss. det andliga lifvets princip, ss. sätte för viljan, begären, känslorna o. s. v. a) sinne, hjerta Mt. 11: 29 *al.*, *ἐκ ψυχῆς* Eph. 6: 6, Col. 3: 23 af hjertat; b) ehuru *ψ.* utgör den lägre sidan af det inre lifvet, som står i beröring med sinulighetens gebit, hvarom också *trichotomien* 1 Thess. 5: 23 [se *πνεῦμα* 3:o) och *ὀλόκληρος*] bär vittne (jfr ock Phil. 1: 27 och Hebr. 4: 12), så tages dock *ψ.* på flera ställen ss. motsats mot *σῶμα* för hela det andliga gebitet inom människan», ss. vid *dichotomien* »själ och kropp» Mt. 10: 28 *al.*; vid sådana fall innefattar alltså *ψ.* äfven *πνεῦμα* l. är = *πν.*, den odödliga själen, hvilket så mycket mindre bör förundra, som första och ursprungliga betydelsen af *ψ.* och *πνεῦμα* är alldeles densamma; c) själen, skild från kroppen Act. 2: 27, Apoc. 6: 9, 20: 4.

ψυχικός, ἡ, ὄν (fgde) egentl. som hör till l. är tjenlig för *ψυχή*, *själisk*, i hkn den lägre lifsprincipen *ψυχή* har herraväldet, så att den högre *πνεῦμα* är undertryckt och liksom död, sinnlig, »naturlig» ()(*πνευματικός*, hkt se) 1 Cor. 2: 14 (ställd utom nåden), 1 Cor. 15: 44. 46, Jud. 19 (*πνεῦμα μὴ ἔχοντες* emedan de sakna det högre andel-lifvet), Jac. 3: 15 (svag, ofullständig).

ψύχος, εος, τό (*ψύχω*) kyla, köld Joh. 18: 18 *al.* *ψυχρός, ἄ, ὄν* (fgde) full af köld, kylig, kall, frisk *scil.* *Ἰδωρ* vatten Mt. 10: 42; i *andlig* mening Apoc. 3: 15. 16 (se *ξεστός*).

ψύχω; ψυγήσομαι (onomatop. ord) *pusta*, blåsa, andas, svalka, kyla; *pass.* afkylas, svalna, kallna *metaphor.* Mt. 24: 12. *

ψωμίζω, ισα (se följ.) egentl. *tugga* åt ngn, gifva ngn tuggor ss. barn, mata, gifva ngn en bit, mat, att äta *τινά* Rom. 12: 20, *τινά τι* bespisa ngn med ngt; 1 Cor. 13: 3 står blott *accus. rei* och *τοὺς πτωχοὺς* förstås inunder, och i anseende till första bemärkelsen »dela i bitar», torde böra öfversättas »utskifta l. utdela hela sin egendom bland de fattige».

† *ψωμίον, ου, τό, diminut.* (af *ψωμός, οῦ, ὁ* bit af *ψάω* = *ψάω* gnida, söndersmula) liten bit, munsbeta, smula Joh. 13: 26. 27. 30.

ψάχω = *ψάω* (se fgde) gnugga sönder Lc. 6: 1. *

Ω.

Ω, *ὦ μέγα*, sista bokstafven i Grekiska alfabetet; *τὸ ἄλφα καὶ τὸ ὦ* Apoc. 1: 8 *al.* se 'A.

ὦ, interjectionen o!, brukas a) vid utrop af förbräelse l. förvåning ss. Mt. 15: 28 *al.*; — b) ss. *nota vocativi* utan vidare betydelse ss. *ὦ θεύφιλε* Act. 1: 1.

Ὠβήθ, *ὁ indecl.* (*וְבִיחַ* af *וְבִיחַ* arbeta, tjena) *Obed*, Boas' son Mt. 1: 5, Lc. 3: 32.

ὦδε, *adv.* till *ὅδε* (*correlat.* till *πῶς*) 1:o) således, på detta l. följande sätt o. s. v. (icke i N. T.); — 2:o) loci a) här Mt. 12: 6. 41. 42 *al.*, *ὦδε ἡ* *ὦδε* Mt. 24: 23 här l. der = *ὦδε* — *ἐκεῖ*, som också fkmr Mc. 13: 21 *al.*; *τὰ ὦδε* Col. 4: 9 de härvarande förhållandena; *ὦδε* Apoc. 13: 10. 18 *al.* här vid lag, vid detta tillfälle, i detta fall;

b) *hit* Mt. 8: 29 *al.* — *Anm.* Skillnaden emellan betydelserna *här* och *hit* måste meningen afgöra.

ὠδή, ῆς, ἡ (*contr.* af *δοιδή* af *ἀείδω, contr.* *ᾄδω*) *sång*, *ὠδαί πνευματικαί* Eph. 5: 19, Col. 3: 16 andeliga d. ä. af den H. Ande ingifna sånger; *ὠδή Μωϋσέως* Apoc. 15: 3 Mosis sång är hans tacksägelsesång efter räddningen ur Ægypten och Röda hafvet (Exod 15), *ὠδή τοῦ ἀρνίου* Apoc. 15: 3 = *ὦ. καινή* Apoc. 5: 9, 14: 3.

ὠδίν, i profangrek. *ὠδίζ, ἴνος, ἡ* (samstammigt med *ὀδύνη*) födslosmärta l. -vånda 1 Thess. 5: 3; *metaphor.* *ταῦτα ἀρχή* l. *ἀρχαί ὠδίνων* Mt. 24: 8, Mc. 13: 8 detta skall vara början till födsloplågorna d. ä. skall förhålla sig till det som skall efterfölja, ss. födslovärkarne till de derpå följande ännu

större födslosmärtna (ὠδίνεις, יִשְׁמְרֵן יִבְרָךְ dolores Messiae kallades de förfärliga uppträden, som skola föregå Messiae andra ankomst, den nya tingens ordning, världens pånyttfödelse — *παλιγγενεσία* Mt. 19: 28 — liksom svåra födslosmärtnor föregå den naturliga födelsen); Act. 2: 24 öfversattes יִבְרָךְ יִשְׁמְרֵן (Ps. 18: 6) efter LXX oriktigt med dödens smärtnor st. dödens snaror (af יִבְרָךְ, icke יִשְׁמְרֵן).

ὠδίνω (fgde) hafva födslosmärta l. -vånda, vara i barnsnöd ἢ οὐκ ὠδ. Gal. 4: 27 som icke har födslovånda d. ä. för hkn barnsbörd är främmande, ofruktsam = ἢ οὐκ τίκτουσα, Apoc. 12: 2 liksom förklaras ordet med καὶ βασιανίζομένη τεκεῖν; *metaphor.* τινά Gal. 4: 19 »för hvilka jag åter är i barnsnöd l. hvilka jag åter med smärta föder» (Paulus jemför sig här med en barnaföderska l. *moder*, hvars födslovånda icke upphör förr, än ingenting vidare fattas barnet i dess fullkomliga utbildning; så länge detta moment ännu icke inträdt, fortfar ännu enligt Pauli föreställning ὠδίνειν; *tertium comparationis* är den uthållande kärleksfulla ansträngningen att åstadkomma det nya lifvet hos Galaterna; första gången hade detta *metaphor.* ὠδίνειν varit fröjdefullt v. 13 följ., men denna gång var det smärtsamt och tog sin början, sedan Paulus erfarit sina läsaress affall och begynt motverka det. — Meningen utan bild är) = mina lärjungar, på hvilkas omvändelse jag nu för andra gången arbetar med fortfarande kärleksansträngning, till dess J blifvit fullständiga christna; se ock μορφώω.

ὠμος, ον, ὁ (sannolikt af ὠω = φέρω bära; alltså egentl. *bärare* d. ä. axel, skuldra, humerus Mt. 23: 4, Lc. 15: 4. — *Ann.* Ὠμός, ἦ, ὄν (som icke fkmr i N. T.) är beslägtadt med humor, humidus och betyder rå, okokt o. s. v.

ὠνέομαι, ὠνησάμεν, Attiska dialekten har ἐπιράμην (ἄνος varupris, värde, inköp, vara; beslägtadt dels med onus, dels ock med venum, veneo) köpa, tillhandla sig af ngn παρά τινος för ngt τινός Act. 7: 16 (ᾧ är attraction st. ᾧ). *

ὠόν, riktigare än ὠόν, οῦ, τό ovum, ägg Lc. 11: 12. *

ἄωρα, ας, ἦ (ursprungligen Ionisk form för αἴωρα — ἄω, αἴω blåsa — aura, blåst, fläkt, vind, tempestas; Plato deriverar af ὀρίζω — ἄωρα, διὰ τὸ ὀρίζω χερμαῖνας τε καὶ θέρη) 1:o) *tidsafdel-*

ning, af naturlagarne bestämd och afgränsad tid A) *årstid*, i synnerhet vår (fkmr ej i N. T.); — B) *dagstid* a) dag l. tid på dagen Mt. 14: 15, Mc. 6: 35, 11: 11; b) stund på dagen, stund, timma Mt. 20: 3. 5. 6. 9. 12 *al.*, äfven på natten Lc. 12: 39 *al.*; — den borgerliga dagen (l. dygnet, *συχθήμερον* 2 Cor. 11: 25) räknade Hebræerna från den ena solnedgången till den andra, men synas före exilen icke haft några andra afdelningar deraf än morgou, middag och aftou; under exilen deremot synas de hafva antagit indelningen af dagen i 12 timmar (liksom Herodot. 2: 109 nämner, att äfven Grekerna lärt sig denna indelning af Babylonierna), hvilka hvarje årstid började och slutade med solen och således endast vid dagjemningarne motsvarade våra timmar, dock så, att 1:sta timman hos dem började från kl. 6 hos oss o. s. v.; dock synes Joh. 19: 14 hafva räknat efter Romarnes och vår sed (se ἔκτος); — C) *lifstid*, i synnerhet ungdom; deraf skönhet, blomstring, fägring (fkmr ej i N. T.); — 2:o) *tidsafdelning*, efter öfverenskommelse l. godtycke l. annat bestämd tid, tidpunkt a) den rätta passande tiden l. stunden, den rätta tidpunkten att göra ngt Mt. 26: 45 *al.*, ἐσχάτη ὥρα 1 Joh. 2: 18 yttersta tidpunkten, tiden, stunden af denna verdensperiod (jfr 2 Tim. 3: 1); — b) tid, stund, ögonblick πρὸς ὥραν Joh. 5: 35 *al.* för en stund, en liten tid, πρὸς καιρὸν ὥρας 1 Thess. 2: 17 för en stunds tid, en helt kort tid, πρὸς ὥραν Gal. 2: 5 för ett ögonblick.

ὠραῖος, α, ον (fgde) a) hvad årstiden för med sig och bringar till mognad, mogen (fkmr ej i N. T.); b) blomstrande, ung, skön, täck, däglig Mt. 23: 27 *al.*; den så kallade *πύλη ὥρ.* Act. 3: 2, annars »Nicanorsporten», låg på östra sidan af den yttersta tempelförgården och ledde till Kidrons dal.

ὠρούμαι (onomator. ord, beslägtadt med ἐρεύομαι, ὀρούω, βρούω o. s. v.) rugio, ryta, vråla, tjuta (såges om hungriga hundar, vargar, lejon) 1 Petr. 5: 8. *

ὠς, adv. till pronomen ὅς (= det sammansatta ὅπως, hkt se; *correlat.* till πῶς) på hvilket sätt, på det sätt som, såsom, liksom; så snart, när, huru o. s. v. = ut (se dock ὅτε); derföre 1:o) ss. adverbium: A) *framför nomina och verba finita* på det sätt som l. såsom a) vid närmare bestämning Mt. 1: 24 *sæpe*, alltsom Act. 16: 4; — b) vid jemförelse: såsom, på samma sätt som,

liksom Mt. 6: 29 *sæpe*; med correlativet *οὕτως*, så att satsen der detta står antingen går före l. följer efter satsen med *ὡς*, t. ex. *οὕτως — ὡς* Mc. 4: 26 *al.* så — som, *ὡς — οὕτως* Act. 8: 32 *al.* på samma sätt som l. liksom, såsom — likaså l. så; äfven *ὡς — καί* Mt. 6: 10 (Lc. 11: 2) så ock; — B) *framför participier*: a) ss. en som l. ss. den der Lc. 16: 1 *al.*, b) liksom l. ss. om Act. 23: 20 (under förevändning att), 1 Cor. 4: 7 *al.*, 2 Cor. 5: 20 liksom förmanade Gud genom oss (emedan Gud anförtrott oss detta ord, så synes det som vår förmaning skedde af Gud); i den föreställning l. under den förutsättning att 1 Cor. 4: 18 *al.*; i den öfvertygelse att 2 Petr. 1: 3; — C) *framför superlativer*: utmärker att superlativen icke är absolut, utan relativ d. v. s. har afscende på för handen varande omständigheter t. ex. *ὡς τάχιστα* Act. 17: 15 som hastigast d. ä. så fort som möjligt; — D) *framför præpositioner och conjunctioner* (innehåller en brachylogi) *ὡς ἐπὶ τὴν θάλασσαν* Act. 17: 14 i riktning mot hafvet l. för att komma till hafvet, *μὴ ὡς ἐν τῇ παρουσίᾳ μου μόνον* Phil. 2: 12 icke så som om J gjorden det blott i min närvaro (men försummaden det i min frånvaro), *ὡς δι' ὑμῶν* 2 Thess. 2: 2 ss. från oss härrörande (hör både till *λόγου* och *ἐπιστολῆς* — muntligt och skriftligt yttrande); *ὡς ὅτι* 2 Cor. 5: 19 egentl. så som det är fallet, att = emedan l. ty, 2 Thess. 2: 2 så som vore det fallet att = liksom om; — E) *framför räkneord*: så mycket som, ungefär, omkring Mc. 5: 13 *al.*; — F) *vid utrop*: huru Rom. 10: 15, 11: 33. — 2:o) ss. *conjunction* a) med *indicativ*: så snart, då, när Mt. 28: 9 *al.*, sedan l. bättre som Mc. 9: 21 (huru länge har hans sjukdom varat?); huru l. hurusom (= att) Mc. 12: 26 *al.*, äfven till hvad grad l. huru mycket Phil. 1: 8, 1 Thess. 2: 10; — b) med *conjectiv*: så snart som, när *ὡς ἂν* l. *ἐάν* Rom. 15: 24 *al.*; — c) = *ὥστε*, dels med *infinitiv*: för l. till att Act. 20: 24 (se *λόγος* 2:o), *ὡς ἔπος εἶπεν* Hebr. 7: 9 för att säga ett ord, så till sägandes; dels med *verbum finitum* *ὡς ὥμοσα* Hebr. 3: 11, 4: 3 så att l. hvordan jag svor. — *Ann.* Af denna korta grundritning visar det sig, af huru proteisk natur denna lilla partikel är, och huru svårt det är att återgifva alla de färgskiftningar den sprider öfver ord och meningar.

᾿Ωσαννά, *indecl.* (ΝΞ̄-ἤψ̄-Ψ̄-ἦ) hjelp l. fräls dock,

σῶσον δὴ) Hosianna, lyckönskungs- l. hyllningsord, lånadt ur Ps. 118: 25. 26, som Judarne afsjöngo vid löfhyddo- och tempelinvigingsfesterna, och som hade en Messiansk betydelse Mt. 21: 9. 15 *al.*

ὡσαύτως, *adv.* (= *ὡς*, *αὐτως* af *ὁ αὐτός*) på samma sätt, likaså, likaledes Mt. 20: 5 *al.* — *Ann.* I dess ställe nyttjas stundom *οὕτως*, hkt se.

ὡσεὶ, *adv.* (*ὡς*, *εἰ*) egentl. a) *såsom om* (fkmr ej i N. T.); — b) liksom, såsom Mt. 3: 16 *al.* *ὡς*. *περιστεράν* l. c. i dufvogestalt (jfr Lc. 3: 22); — c) ungefär, omkring vid räkneord Mt. 14: 21 *al.*

᾿Ωσηέ, *ὁ indecl.* (ῩΨ̄-ἦ) rädda!) *Hoseas*, Hebr. prophet, son af Beer, propheterade 784—740 f. Chr.; intager i Canon främsta rummet bland småpropheterna; Rom. 9: 25. *

ὥσπερ, *adv.* (*ὡς*, *ἐπ*; förstärkt *correlativ* till *πῶς*) som, såsom, liksom Mt. 5: 48 *al.*, med följande *correlativ* *οὕτως* Mt. 12: 40 *al.* liksom — på samma sätt, l. såsom — så; *ὥσπερ — ἵνα* 2 Cor. 8: 7 liksom — så (neml. lagen så att l. bemöden eder att); vid *ὥσπερ* Mt. 25: 14 eger *σχῆμα ἀνανταπόδοτον* rum d. v. s. eftersatsen saknas, hku skulle ungefär varit: *οὕτως καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ποιήσει*, äfvenså vid Rom. 5: 12 emedan 13 och 14 verserna gjorde det omöjligt att bifoga den andra hälften l. eftersatsen, hku annars skulle hafva låtit så: »så har också genom en menniska rättfärdigheten, och genom rättfärdigheten lifvet, och så lifvet kommit till alla, neml. om de tro» (ett slags surrogat för eftersatsen lemna slutorden i 14:de versen *ὅς ἐστιν τύπος τοῦ μέλλοντος*).

ὥσπερσί, *adv.* (fgde, *εἰ*) egentligen *liksom om*, men förekommer blott i betydelsen såsom, liksom 1 Cor. 15: 8. *

ὥστε, *adv.* (*ὡς*, *τέ*; förhåller sig egentl. till *ὡς*, som *ὅστε* till *ὅς*, och förenar alltså det följande närmare med det föregående) så att, att 1:o) med *infin.*, neml. a) *accus. c. infin.*, om det är olika personer, ss. Mt. 8: 24 *al.*, men b) blott *infin.*, om det är samma person Mt. 10: 1 *al.*; efter *τοσοῦτος*, *οὕτως* Mt. 15: 33, Act. 14: 1 (*undantag* härifrån göra Joh. 3: 16, Gal. 2: 13 der det fkmr *verbum finitum*). — På några ställen synes äfven en *afsygt* betecknas med *ὥστε* = för att ss. Mt. 24: 24, 27: 1, Lc. 4: 29, 9: 52 (troligen bättre än den tvungna omskrifningen: hvaraf, ss.

de föreställde sig, följden skulle blifva att o. s. v.). — 2:o) med *verbum finitum*: hvaraf följer l. följde att, hvadan, alltså; vanligen med *indicat.* Mt. 12: 12 *al.*, men äfven *conjunct.* 1 Cor. 5: 8 och *imperat.* 1 Cor. 3: 21 *al.*

ὠπαριον, ον, τό. *diminut.* (af οὔς, ὠτός) egentl.

litet öra, öronsnybb Mc. 14: 47 || följ. *

ὠπίον, ον, τό = fgde, Mt. 26: 51 *al.*

ὠφέλεια, ας, ἡ (följ.) hjälp, gagn, nytta, fördel Rom. 3: 1, Jud. 16.

ὠφέλέω, ἴσω, ἴσα; ἴθην (ἄφελος) hjälpa, bistå, understödja, gagna a) *absol.* Rom. 2: 25 (har nytta med sig); — b) τί, ss. οὐδέν Mt. 27: 24, Joh. 12: 19 icke gagna ngt, ingenting uträtta (med sina hitintills vidtagna åtgärder), ἡ σάρξ οὐκ ὠφ. οὐδέν Joh. 6: 63 köttet gagnar alldeles icke ngt

(Jesu kroppsliga företeelse l. väsende, hvarpå Hans lärjungar lade all vikt och byggde all förhoppning, bidrog icke till ζωοποιεῖν, utan Hans Ande var det som gjorde lefvande); — c) τινά τι Mc. 8: 36 *al.* gagna ngn l. vara ngn nyttig i ngt afseende; — *pass.* gagnas, hafva nytta l. fördel Mt. 16: 26 *al.* i ngt afseende l. i ngt, οὐδέν ὠφ. Mc. 5: 26, 1 Cor. 13: 3 jag har ingen fördel deraf; ἔχ τινος Mt. 15: 5, Mc. 7: 11 af l. förmedelst ngn. — *Anm.* Skillnaden emellan detta verb och ὠφέλλω öka, ὠφέλω vara skyldig, ὠφλισάνω vara brottslig

ὠφέλιμος, ον (fgde) *tjenlig att hjälpa* l. gagna, gagnelig, nyttig πρὸς τι 1 Tim. 4: 8, 2 Tim. 3: 16 för l. till ngt, τινί Tit. 3: 8 för ngn.

ἄφθην, se ὀράω.

Μόνω θεῶ ἡ δόξα.

LIBRARY OF CONGRESS

0 003 041 626 0

